

SOHBET KİTABI

2019

1.CİLT

1. BESMELE’NİN FAZİLETİ	1
2. HAŞYETULLAH (ALLAH C.C KORKUSU) HAKKINDA	12
3. YALAN SÖYLEMEK	36
4. ALLAH SEVGİSİ VE VERDİĞİ NİMETLERE ŞÜKÜR	50
5. DAVA ŞUURU-HİZMETTE GAYRET-HİZMETİN KIYMET VE MÜKÂFATI	71
6. DELİLLERİYLE RABİTA-İ ŞERİFE	87
7. DUANIN FAZİLETİ	125
8. EDEP	148
9. GIYBET	193
10. HATMİ HÂCEGÂN-1	202
11. İLMİN FAZİLETİ VE CEHALETİN KÖTÜLÜĞÜ	210
12. ULUM-U DİNİYYEYİ TAHSİL VE NEŞRETMENİN EHEMMİYET VE FAZİLETİ	217
13. İSTİĞFAR-I ŞERİF	226
14. KUR’ÂN-I KERİM OKUMANIN FAZİLETİ	233
15. KURBAN HAKKINDA	249
16. MEVLİD KANDİLİ-1	262
17. MUHARREM-İ ŞERİF	274
18. ORUÇ	279
19. ÖLÜM	308
20. PEYGAMBER SEVGİSİ	330
21. SİĞARANIN HARAM OLMASI	342
22. YILBAŞI HAKKINDA	364
23. ZEMZEM SUYUNUN BULUNMASI	385
24. KALBİ BİRLİK RUHİ AHENK İÇİNDE HİZMET ETMEK	390
25. ÜÇ AYLAR (RECEBİ ŞERİF-REGAİB VE MİRAC GECESİ)	397
26. NİMETLERE ŞÜKÜR	412
27. İBADET VE TEVBE, İSTİĞFARA TEŞVİK	421
28. İSTİĞFAR VE İHLAS-I ŞERİF	431
29. Mİ’RAÇ-1	451
30. ŞA’BÂN-I ŞERİF VE SALAVÂTİ ŞERİFE	473
31. BERÂAT KANDİLİ-1	488
1.CİLT SONU	503

2.CİLT

32. DOĞRU SÖZLÜ OLMAK VE YALANIN KÖTÜLÜĞÜ	1
33. MUKADDESÂT VE BÜYÜKLERE HÜRMET	11
34. TESETTÜR VE MAHREMİYET	35
35. HATMİ HÂCEGÂN-2	51
36. BERÂAT KANDİLİ -2	70
37. KADİR GECEİ VE FEZÂİLİ	80
38. HAZRETİ ÜSTÂZIMIZIN KADİR GECEİ VAAZI	88
39. MEVLİD KANDİLİ-2	99
40. Mİ'RAÇ KANDİLİ-2	124
41. REGÂİB KANDİLİ	139
42. KABİR ZİYARETİ	145
43. RAMAZAN-I ŞERİFİN FAZİLETİ	152
44. MÜRŞİD-İ KÂMİL VE VASIFLARI	161
45. MÜRŞİD-İ KÂMİL BAĞLILIK (RÂBİTA-I ŞERİFE)	177
46. MİSVAKIN ÂDABI BEYAN	184
47. MÜMİN OLAN KİMSELERDEN HACET İSTEMENİN ÂDABINI BEYAN	189
48. HURMA HAKKINDA MALUMAT	194
49. SÜNNET-İ SENİYYEYE TAM MÜTÂBEAT	197
50. KUR'ÂN-I KERİM'E TA'ZİM, HÜRMET VE ABDESTSİZ DOKUNULAMAYACAĞI	207
51. TAKKE TAKMAK	216
52. MÜZİK, ŞARKI VE ÇALGININ HARAM OLDUĞUNUN DELİLLERİ	223
53. KUR'ÂN-I KERİM'İN HZ. PEYGAMBERİMİZ VE SÜNNETİNE VERDİĞİ KIYMET	238
54. SAHÂBE-İ KİRÂMA TABİ OLMANIN LÜZUM VE EHEMMİYETİ	253
55. TASAVVUF VE MANEVİYAT	265
56. RABİTA ŞİRK MİDİR?	290
57. TAVSİYE EDİLEN NAFİLE NAMAZLAR	313
58. KADER VE KAZA	328
59. ŞEFAAT	348
60. MEKKE-İ MÜKERREME'NİN FETHİ	359
61. HELAL-HARAM VE ŞÜPHELİ ŞEYLERE DİKKAT	370
62. ANA-BABA HAKLARI	381
63. AHDE VEFA (SÖZÜNDE DURMAK)	394
64. İSRAF ve CİMRİLİK	402
2.CİLT SONU	417

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

BESMELENİN FAZİLETİ

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمٍ وَإِنَّهُ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَلَّا تَعْلَمُوْا عَلَى وَآتُونِي مُسْلِمِينَ

(Sebe' Kraliçesi Belkıs) "Ey ileri gelenler! Bana kıymetli bir mektup bırakıldı. O, Süleyman' dandır ve Rahman, Rahim olan Allah'ın adıyla (başlamaktadır). Şöyle ki: Bana karşı baş kaldırmayın ve Müslüman olarak bana gelin!"... Diyor dedi.¹

Muhterem kardeşlerim!

Okumaya ve herhangi bir işe yüce Allah'ın adıyla başlamak ise, Allah tarafından Hz. Peygamber'e vahyedilmiş bir edep ve saygı kuralıdır. Bu kural ilk inen ayet olduğu ittifakla kabul edilen "Yaratan Rabbinin adıyla oku" (Alâk Suresi, 1) ayetinde ifade edilmektedir. Yine bu, Allah'ın (c.c) "Her şeyin başı, sonu, zahiri ve batını" olduğunu vurgulayan İslâmî düşüncenin temel ilkesiyle uyum içindedir. Buna göre O, her varlığın varoluşunu kendisine borçlu olduğu, her başlananın başlangıcının kendisinden kaynaklandığı tek gerçek varlıktır. O halde her başlangıç, her hareket ve her yöneliş O'nun adı ile olur. Müslüman, bir işe başlarken besmele çeker ki; **"Ben bu işi kendim için değil, Allah namına, onun emriyle ve ancak onun için yapıyorum."** demiş olur.

¹ En-Neml-29,30,31

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), **Bismillâhirrahmâ-nirrahîm'** düstûrunu her hayırlı işin anahtarı gibi ihsan etmiş ve bu edeb ve terbiyeyi; bütün ümmetin mühim işleri ve ihtiyaçlarının evvelinde uyacakları bir sünneti seniyye kılmıştır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) **"Besmele her kitabın anahtarıdır."** ve **"Bismillâhirrahmânirrahîm ile başlanmayan her meşru ve mubah olan iş güdüktür** (hayır ve bereketi azdır)." buyurmuştur.

Elbette Allâhü Teâlâ'nın ismiyle başlanmayan herhangi bir iş onun katına arz olunmaz, olunmayınca da ebter, güdük kalır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

- **"Cebrail (a.s.) bana vahiy getirdiğinde ilk indirdiği şey 'Bismillâhirrahmânirrahîm'dir."**
- **"Hoca bir talebeye 'besmele oku' dediği zaman, o hocaya, talebeye ve anne babasına cehennemden berât yazılır."**
- **"Bir vartaya (içinden çıkılması zor bir vaziyete) düştüğünde 'Bismillâhirrahmânirrahîm, lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîm' de. Çünkü Allâhü Teâlâ, bundan dolayı o kimseyi - dilerse- her türlü belâdan korur."**
- **"Bir kimse evine girerken ve yemek yerken besmele çekerse, şeytan, kardeşlerine ve arkadaşlarına 'Bu gece (Allah'ın ismi zikredildiği için) sizin ne kalacak yeriniz, ne de akşam yemeğiniz var,' der. Şayet; o kimse eve girerken besmele çekmezse şeytan, yardımcılara, 'Gece kalmak İçin burada yeriniz var,' der. Yemek yerken de besmele çekmezse, 'Bu gece hem kalacak yeriniz, hem de akşam yemeği var', der."**²

Rivayete göre Süleyman (as)'in mektubu şöyleydi:

"Allah'ın kulu, Davud oğlu Süleyman' dan Sebe' Melikesi Belkıs'e. Bismillâhirrahmanirrahim. Selâm hidayete tabi olanlara olsun. Bundan sonra bana baş kaldırmayın ve bana Müslüman olarak gelin".Miskle onu yazdırıp mührü ile mühürledi ve Hüdhüd ile gönderdi.

² fazilet takvimi 1 ocak 2011 cumartesi

Peygamber efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır:

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُبْدَأْ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَهُوَ أَقْطَعُ
Besmele ile başlamayan her mühim işin bereketi kesiktir"³

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيُذَكِّرْ اسْمَ
اللَّهِ فَإِنْ نَسِيَ فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ

Sizden biriniz yemek yiyeceği zaman allah'ın ismin ansın.
Evvelinde unutursa; "bismillehi evvelühü ve ahiruhu " (yani evvelide ,
ahiride allah'ın ismiyle) desin.⁴

Yine bu konuda Resûlüllah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivayet
edilmiştir:

لَمَّا نَزَلَتْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَرِحَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ مِنَ
الْمَلَائِكَةِ وَاهْتَزَّ الْعَرْشُ لِنُزُولِهَا وَنَزَلَ مَعَهَا أَلْفُ مَلَكٍ وَزَادَتْ
الْمَلَائِكَةُ إِيْمَانًا وَخَرَّ كُلُّ الْجَانِّ عَلَى وُجُوهِهِمْ تَحَرَّكَتِ الْأَفلاكُ
وَذَلَّتْ لِعَظَمَتِهَا الْأَمْلاكُ

«Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm indiği zaman gökteki melekler
buna çok sevindiler. Arş titredi. Bismillah ile birlikte bin melek indi.
Bu, meleklerin imânını artırdı. Cinler yüzükoyun yere kapandılar.
Felekler bundan dolayı harekete geçti. Melekler Besmele'nin
azametinden dolayı baş eğip küçüldüler.»

³ Ebu Davud.Nesai Ahmed

⁴ Tefciruttesnim c:1 s:24

«Bismi'llâhi'r-rahmânî'r-rahîm indiği zaman, dağlar tesbih getirdi. O kadar ki bu tesbîhi Mekke ehli ve o bölgede bulunanlar işitti. Bunun üzerine dediler ki: «**Muhammed dağları büyüledi.**» Cenâb-ı Hak bir duman gönderdi de Mekke ehli üzerinde gölge oldu.⁵

Besmelenin Kerameti

Dinine bağlı bir kadının güzel bir alışkanlığı vardı: Bir işe başlarken daima besmele çeker, besmelenin kudsîyetine inanırdı. Bu kadıncağızın bir de, dinine pek bağlı olmayan ve dinî hususlarla alay eden kocası vardı ki, o da hanımının her işinde besmele çekmesine içerler : "Ne lüzumu var her zaman bismillah deyip durmanın" derdi kendi kendine...

Bir gün, "ben bu hanıma bir oyun yapayım da öğrensın her zaman besmelenin bir işe yaramadığını" diye düşündü ve hanımına bir kese altın verip :

— Hanım bunu sağlam bir yere sakla ki kaybolmasın, diye tenbih etti. Kadın yine kocasının elinden parayı alırken :

— Bismillah, deyip parayı saklamak için sandığa doğru yürüdü... Kocası da gizlice onu takip ediyordu.

Kadın gene: "Bismilahirrahmanirrahiym" deyip parayı sandığa koyup ağzını kapattı.

Aradan bir iki gün geçtikten sonra kadının haberi olmadan sandığı açtı ve içinden para kesesini alıp dışardaki su kuyusuna attı. Ondan sonra da gelip hanımına :

— Hanım para lâzım oldu, şu parayı getirsene, dedi.

Adam hanımının parayı sandıkta bulamayacağını ve dolayısıyla da besmele çekmenin bir fâide temin etmediğini anlayacağını düşünüyordu. Kadıncağız adeti üzere: "Bismilahirrahmanirrahiym" diyerek sandığı açtı ve keseyi almak için elini uzattı ki, kese ıslaktı. Kadın şaşırmişti... Bu keseye sandığın içinde ne oldu da ıslandı diye düşünüyordu. Fakat kadının kocası ondan daha fazla hayret içinde kalmıştı. Çünkü bir kaç gün evvel para kesesini dışardaki kuyuya bizzat kendisi atmıştı. Vaziyeti gördükten sonra adam meseleyi kadına anlattı. Çünkü artık, sabredecek durumda değildi:

⁵ hazinetül-esrar s:86

— Hanım, keseyi ben kuyuya atmıştım, fakat besmelen seni mahcup olmaktan kurtardı. Artık ben de besmelenin kerametine inandım, beni affet! Dedi.⁶

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا مَرْفُوعًا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ الْمُعَلِّمَ إِذَا قَالَ لِلصَّبِيِّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَقَالَ كُتِبَ لِلْمُعَلِّمِ وَ لِلصَّبِيِّ وَلِأَبَوَيْهِ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ

İbni Abbas (r.a)'dan rivayet olundu ki; peygamber efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır: muallim çocuğa "Bismilahirrahmanirrahiym" deyip çocukta besmele çekince hem muallim için, hem çocuk için, hem de çocuğun anne ve babası için cehennemden kurtulma beraeti yazılır.⁷

İsa (a.s) bir gün kabristandan geçerken kabirlerden birinde bir kimsenin şiddetli bir şekilde azab olduğunu gördü. Yoluna devam etti. Başka bir zaman aynı kabirden geçerken baktığı o kabirdeki azab olunan kişi cennet nimetleri içerisinde melekler ona ikram ediyorlar. Bu durum karşısında isa (a.s) şaşırdı ve Cenab-ı Hakka bundan sual etti. Buyurulduki; Ya isa! Okabrin sahibi bir asi kul olup, ölümünden beri azapta idi vefat ettiğinde hanımı hamile idi. Bir çocuğu dünyaya geldi onu büyüttü ve medreseye gönderdi hocası ona besmeleyi öğretti. Okimsenin çocuğu yeryüzünde beni zikrederken, yer altında babasına azab etmekten haya ettim.⁸

عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ قَرَأَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ كُتِبَتْ لَهُ بِكُلِّ

⁶ Büyük dini hikayeler s:274

⁷ hazinetül-esrar s:87

⁸ Tıbyan tefsiri c:1 s:6

حَرْفٍ أَرْبَعَةُ آلَافٍ حَسَنَةً وَمُحِي عَنْهُ أَرْبَعَةُ آلَافٍ سَيِّئَةً وَرُفِعَ لَهُ
أَرْبَعُ آلَافٍ دَرَجَةً

İbni mesut (r.a)'dan rivayet olunduki: peygamber efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır: kim ki "Bismilahirrahmanirrahiym" okursa, o kimseye Dört bin iyilik yazılır, her harf başına dört bin günahı silinir ve dört bin derece yükselir.⁹

«Mi'rac'a çıktığım gece, semalara doğru yolculuk yaparken, cennetlerin hepsi bana arz olundu. Cennette dört ırmak gördüm: Biri su, biri süt, biri şarap, biri de bal idi. Nitekim Allah bunu beyân ederken buyuruyor ki:

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ
مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ
عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ

«Allah'a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennet şöyledir: Orada temiz su ırmakları, tadı bozulmayan süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları, süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü ürün ve Rablerinden mağfiret vardır.»¹⁰

Bunun üzerine Cebrail'e dedim ki: Bu nehirler nereden geliyor ve nereye gidiyor? Cebrail (A.S.) cevap verdi: Havz-ı Kevser'e doğru akıp gidiyor. Ancak nereden geldiğini bilmiyorum. Siz Allah'tan sorarsanız, bu hususu size ya bildirir veya gösterir. (Veya ben Allah'a duâ edip bu hususu size bildirmesini ya da göstermesini dileyeyim).

⁹ hazinetül-esrar s:87

¹⁰ Muhammed suresi 15. Ayet-i kerime

Ve sonra Cibril Rabbine duâ etti. Bunun üzerine bir melek Peygamber (S.A.V.) Efendimiz'e selâm verdi ve dedi ki:

Yâ Muhammed! Gözlerini yum. Peygamberimiz bunu ifâde den sonra şöyle devam etti: Meleğin işareti üzerine gözlerimi yumdum. Sonra melek bana: Şimdi gözlerini aç, dedi. Açtım, bir de ne göreyim, ben bir ağacın yanında bulunuyorum. Orada inciden bir kubbe vardır. Kapısı yeşil yakuttandı. Kilidi altından idi. Eğer dünyadaki bütün insanları ve cinleri o kubbenin üzerine koymuş olsalardı, dağ başına konan bir kuş kadar gözüdürlerdi veya denize atılmış bir badem... İşte o dört ırmağın o büyük kubbenin altından çıktığını gördüm. Dönmek istedim. Fakat o melek bana dedi ki:

Bu kubbenin içine niçin girmiyorsun? Nasıl girebilirim? Üzerinde kilit vardır!? dedim Hem bu kilidi nasıl açabilirim? diye ilâve ettim.

Melek bana: O kilidi aç, dedi. Nasıl açayım? diye sorduğumda, onun anahtarı senin elinde bulunuyor, dedi. Hani nerede dediğin anahtar? diye sorduğumda; onun anahtarı, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm'dir, dedi.

Bunun üzerine kilide yaklaştığımda, Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm dedim; kilit açılıverdi. Kubbenin içine girdim; gördüm ki o dört ırmak bu kubbenin içindeki dört rükünden akıp çıkıyor.

Melek bana, baktınız mı? diye sordu. Evet, dedim. İkinci kez bak, dedi. Baktığımda, kubbenin dört rüknü üzerinde Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm yazılı duruyor.

- Su Irmağı, Besmele'nin Mîm'inin Deliğinden,
- Süt Irmağı, Allah Lâfzının (Hâ) Harfinden,
- Şarap Irmağı Rahmân'ın (Mîm)'İnden,
- Bal Irmağı Da Rahîm'in (Mîm)'İnden Çıkıyordu.

O zaman bildim ki bu dört nehir Besmele'den geliyor. Ve sonra Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Yâ Muhammed! Ümmetinden kim beni

bu isimle anarsa, hâlis bir kalb ile Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm derse ona şu dört ırmaktan içiririm.»¹¹

Başı ağrıyan kimse رَحِيم ismini mukattaa olarak 21 defa yazar, sonra beraberinde taşırsa, Allah ona şifâ verir. (Bu da başka çare bulunmadığı zamanlarda yararlı olur).

Aynı hususa Havâss-ı Besmele adlı kitapta da yer verilmiştir Rivayetlere göre Rum meliki Kayser, ikinci halîfe Hz. Ömer'e (ra.) bir mektup yazarak baş ağrısından şikâyet ediyor ve bir türlü geçmediğini, bütün tabiblerin bu hususta âciz kaldıklarını, bu sebeble bir ilâç gönderilmesini talep ediyordu. Hazret-i Ömer (ra.) ona bir külâh gönderdi. Kayser buna çok hayret etti ve külâhın içini aradı. Üzerinde Bismillâhi'r-Rah-mâni'r-Rahîm yazılı olan bir kâğıt buldu.

Yine rivayete göre, Hazret-i Ömer (ra.) Amr bin Âs'ı Mısır'a vali olarak gönderdiğinde, Amr bin Âs (ra.) o sene Nil nehrinin yükselmediğini gördü. Sebebini sorduğunda Mısırlılar şu cevabı verdi:

Her sene Nil'in kabarması, verimli hale gelmesi için ailesinin müsaadesiyle bâkire bir kız kurbanlık olarak Nil'e atılır. Ve ancak o zaman Nil kabarmaya başlar. Amr bin Âs (ra.) buna engel oldu ve:

«Bu ancak cahiliye devri âdetidir» dedi. Durumu bir mektupla ikinci halîfe Ömer'e (ra.) bildirdi. Hz. Ömer (ra.) ona şu yazıyı hazırlatıp gönderdi: «Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm.. Ey Nil! Eğer sen emirsiz akıp gidiyorsan bizim sana hiçbir ihtiyacımız yoktur. Değilse Allah'ın izniyle akıp yoluna devam et..» Amr bin Âs (ra.) ha yazılı kâğıdı Nil'e atınca Nil kabardı ve çok verimli bir duruma geldi. Böylece o kötü âdet de kökünden yıkılıp hükümsüz kaldı.

Nakledildiğine göre; Firavn henüz ulûhiyyet iddiasında Bulunmadan önce bir saray yaptırdı ve bu sarayın üzerine Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yazılmasını emretti. Bunun üzerene

¹¹ hazinetül-esrar tercemesi s:305

sarayın giriş kapısı üzerine Besmele yazıldı. Ulûhiyyet iddiası başlayınca Hazret-i Mûsâ ona gönderildi ve böylece imâna dâvet edildi. O bu daveti kabul etmedi. Bunun üzerine Hazret-i Mûsâ:

«Yâ Rabbî! Buna neden mühlet verdin? Halbuki ben onda hiçbir hayır alâmeti görmüyor ve bilmiyorum..» Allah (C.C.) Mûsâ Peygamber'e cevap verdi: «Ya Mûsâ! Sen onunun küfrüne bakıp helak olmasını arzu ediyorsun. Ben ise onun sarayının kapısı üzerindeki yazıya bakıp (onu helak etmiyorum).

Bunda; kapısının üzerine Besmele'yi yazan (yâni giriş kapısı üzerine bu ibareyi nakşeden) kimse helâktan emin olur, kâfir bile olsa..

Kaldı ki ömrünün başlangıcından tâ sonuna kadar bunu kalbinin ortasındaki kara beneğe nakşeden kimse dünya ve ahiret helâkından nasıl emin olmaz?..

Diğer bir rivayette ise, Resûlullah'ın (s.a.v.) şöyle buyurduğu nakledilmektedir: «Allah önce Kalem'i, sonra Levh'i yarattı ve Kalem'e Levh'a gelmesi için emretti: Ey Kalem! dedi. O da: Buyur Rabbim, emrine hazır bekliyorum, dedi. Allah bu kez ona: önce Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm yaz.. Kalem başlayıp (ب) harfini yazınca ondan bir nur çıktı, sonra Arş'tan tâ yeryüzüne kadar melekût âleminin nuru çıktı. Bunun üzerine Kalem:

— Yâ Rabbî, bu (ب) harfi nedir?

— Bu benim Ümmet-i Muhammed'e olan BİRR'im (karşılıksız iyiliğim ve ihsanım)dır, buyurdu.

Sonra Kalem'e, (س) harfini yazmasını emretti. Onu yazınca onun üç dışından birtakım nurlar çıktı. Biri Arş'a doğru uçtu, biri Kürsî'ye doğru, biri de Cennete... Kalem böyle üç nuru görünce sordu:

— Yâ Rabbî! Bu nurlar nedir? Allah cevap verdi:

— Muhammed ümmetinin nurudur.

Arş'a doğru uçan nur, SABÎKÎN (ilk bi'set günlerinde Peygamber'e inanıp İslâm dairesine giren bahtiyarlar)'ın nurudur.

Kürsî'ye doğru uçan nur, MUKTESÎD (orta davranıp ifrat ve tefritten kaçman) lerin nurudur.

Cennete uçan nur ise isyan edenlerin ve zulüm işleyenlerin nurudur.

Sonra Cenâb-ı Hak, Kalem'e (م) harfini yazmasını emretti Kalem bu harfî yazınca ondan bir nur çıktı ki, daha önceki harflerden çıkan nurlardan daha parlaktı. Arş'tan tâ yeryüzüne kadar her şeyin nuru bu idi. Kalem bin yıl hayretler içinde kaldı. Ve sonra sordu:

— Ya Rabbî! Bu nur nasıl bir nur?

— Bu, benim habîbim, seçkin kulum, resulüm Muhammed'in nurudur. Muhammed (s.a.v.) nebî ve resullerin efendisidir. Her şeyi O'nun hatırı için yarattım, diye cevap verdi.

Bunun üzerine Kalem, Muhammed'in (s.a.v.) nuruna selâm vermek istedi. Kendisine izin verilince şöyle selâmladı Muhammed'i: «Selâm sana ey Allah'ın resulü!. Selâm sana ey Allah'ın habîbi. Selâm sana ey Allah'ın nuru!..»

Cenâb-ı Hak, Kalem'e şöyle seslendi:

— Ey Kalem! Sen resulüm ve habîbime selâm verdin. Şu anda hazır olmuş olsaydı senin selâmını alıp cevaplandırırdı. Hazır olmadığına göre, onun için ben selâmını cevaplandırıyorum: Benden de sana selâm olsun.

Sonra Cenâb-ı Hak yine Kalem e رَحْمَنٌ ve رَحِيمٌ isimlerini yazmasını emretti. Bunun üzerine Kalem dedi ki:

— Yâ Rab! Sana ait bu isimler nasıl isimlerdir?

Allah ona şöyle cevap verdi:

— Ben Allah'ım, ilk önce inananlara.. Ben Rahmân'ım, ortalama bir yol takip edenlere.. Ben Rahîm'im, isyankâr ve zalimlere.. ¹²

BİR BESMELE ÇEK...!

Bır Aksam Üstü Yüreğin Daralırsa;
Gözlerinden Tövbe'ler Taşarsa;
Avuçların Dualar'la Dolarsa;

¹² hazinetül-esrar tercemesi s:329

Bir Besmele Çek Gönül'den
Bismillahirrahmanirrahim

Katran Karası Geceler Seni Boğarsa;
Vücudunu Soguk Terler Basarsa;
İçinde Ard Arda Toplar Patlarsa;
Bir Besmele Çek Sessizce
Bismillahirrahmanirrahim

Sır Verecek Bir Dost Bulamazsan;
Günahlarından Ayrılamazsan;
Bir Besmele Çek Yürekten
Boguk Boguk Hep Ağlarsan;
Bismillahirrahmanirrahim

Gönül Dost'larını Bir gün Bulursan;
O Yüce İlâhiyata Kavuşursan
Sükür Duâ'larını Hep Okursan;
Bir Besmele Çek Unutmadan
Bismillahirrahmanirrahim

Huzuru Neşeyi İslamda Bulursan;
Basladığın Her İşte Onu Anarsan;
Kalbini Tüm İnsanlara Açarsan
Bir Besmele Çek Her Seferinde
Bismillahirrahmanirrahim

Nefsinle Şeytana Cihâd Açarsan
Her Hayırlı İşe Koşarsan;
Muhammed Ask'ıyla Tutuşup Yanarsan;
Bir Besmele Çek Kalpten
Bismillahirrahmanirrahim

Gençliğini Bitirip Ömrünün Sonuna Varırsan;
Ve Nefes Almaktan Yorulursan;
O Kerîm Allah'ın Huzuruna Çıkarsan
Bir Besmele Çek İlk Söz Olaraktan.....!

HAŞYETULLAH (ALLAH C.C KORKUSU) HAKKINDA

Allah korkusu, kişi için g nahtan koruyan bir kalkandır. Cenab-ı Hakk'ın makamından ve hesabından korkmak, ilim ve amel üzere devam etmeye sevkeder.

Her müslüman, Allah'ın nimetlerinin ve kendi günahlarının sayısını muhasebe etmeli, nefsinin heva ve heveslerinin, kendisini nasıl perişan edeceğini iyi düşünmeli ve vereceği hesaptan dolayı Allah'tan korkmalıdır. Cenabı hak, Kur'an-ı Keriminde:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ
الْمَأْوَىٰ

“Amma, kim Rabbinin makamından korktu, nefsinin heva (ve hevesin)den alıkoyduysa, işte muhakkak ki cennet onun varacağı yerin ta kendisidir.” ¹³

Nefis üzerinde dört şey galiptir.

- 1-Maddi ve manevi gevşeklik,
- 2-(azaptan) emin olmak,
- 3-ibadete karşı tembellik,
- 4-şehvetlere karşı meyl etmek....

Bunların ilacı ise Allah korkusudur.

¹³ Naziat suresi 40-41. Ayet-i kerime

Çünkü korku, Allah'ın bir kamçısıdır ki, Cenab-ı Hak, kapısından sapanları, onunla takviye eder. ¹⁴

Allah'tan korkmanın kazandırdığı dört büyük nimet vardır.

1-Takva,

2-vera',

3-mübâdere ve

4-içtihad.

Takva: Nefsi, günaha götüren şeyden korumaktır.

Vera': Dünyadan yüz çevirmek;

mübâdere: Sür'atle hizmet ve vazifelere başlayıp devam etmek

içtihad ise: Allah'a kul olmakta, bütün gayretini ortaya koymaktır.

Allah'tan korkmak, Allah'ın hıfz-u himayesine girmek demektir. Allah'a vereceği hesaptan korkan için, kıyamet dahi bir rahmettir. Bu şuurda olan kimse, “kıyamet kopacakmış” haberini aldığı zaman değil, aksine kıyamet kopmayacakmış haberini duyduğu zaman telaşa kapılır.

Peygamber Efendimiz (S.A.V) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadır:

رَوَى عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ خَافَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَوَّفَ اللَّهُ مِنْهُ كُلَّ شَيْءٍ ، وَمَنْ لَمْ يَخَفِ اللَّهَ خَوَّفَهُ اللَّهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

Eska' oğlu vâsile (r.a) Rasulullah (s.a.v) 'in şöyle buyurduğunu rivayet etti: “Kim Allah'ü Tealadan korkarsa, Cenab-ı Hak her şeye, o kimseye

¹⁴ abdülaziz deyrani a.g.e.c.1 s:137

karşı korku verir. Kim de Allah'tan korkmazsa, Cenab-ı Hak o kimseyi her şeyden korkutur. ¹⁵

Denilmiştir ki: Eğer sana biri, “Allah’tan korkuyor musun?” diye sorarsa, sakın cevap verme, sus. Çünkü “evet” dersen, yalan konuşmuş; “hayır” dersen küfre girmiş olursun.¹⁶

Cenab-ı Hakk’tan hakkıyla korkmak elbette mümkün değildir. Zaten Allah-ü Tealanın emri:

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

“Gücünüzün yettiği kadar Allah’tan korkun!..” ¹⁷

şeklindedir. Fakat sadece musibet ve bela zamanında değil, her halükarda bu gayret içinde olmak icâbeder.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) : *“Darlıkta ve varlıkta Allah’tan kork”* ¹⁸ buyurmuşlardır.

Sıddıkların korkusu; her düşünce ve harekette, kötü akıbetten korkmaktır. Kişi ömür boyu müslüman olarak yaşar. Fakat son nefesinde iman nimetinden mahrum olarak Ahirete göçebilir. Burada bir hadiseyi paylaşmak istiyorum ;

Ali Bekka hazretleri “rahmetullahi aleyh” çok ağlardı. Öyle ki, gözyaşı tuzlu olduğu için, yüzünde aktığı yerde iz bırakmıştı. Yani akıp geçtiği yerleri kısmen çürütmüştü. Bu yüzden kendisine “Bekka” yani “çok ağlayan” lakabı verilmişti. Ancak böyle ağlamanın sebebini kimse bilmiyordu. Bir gün sevenleri çok ısrar etti. Yalvarıp yakardılar. Bu ağlamanın sebebini sordular. Şöyle anlattı:

Seneler önce, aç susuz kalarak, harikulade hallere sahip olan bir

¹⁵ Levakihul Envar s.564

¹⁶ Nüzhetül Mocalis c.2 s.36

¹⁷ Tegabun suresi 16. Ayet-i kerime

¹⁸ feyzul kadir c.1 s.119

hoca arkadaşım vardı. Bir gün ikimiz, tayyi mekan ile Bağdat'tan çıktık. Çok uzaktaki şehre, bir anda gittik. Orada arkadaşım bana;
- Ali, falan tarihte benim evimde ol, vefat ederken, yanımda bulun! dedi. Ve ekledi:

- Ama ihmal etme, bu sana vasiyetimdir.

İşimizi gördük. Yine tayyi mekan ile Bağdat'a döndük. Aylar sonra onun bu sözünü hatırladım. Dediği gün evine gittim. Ölüm döşeğinde idi. Son anlarını yaşıyor, can çekişiyordu. Ama yüzü, doğu tarafına dönmüştü. Tutup kibleye çevirdim. Tekrar doğuya döndü. Yine kibleye çevirdim. Yine doğuya döndü. O ara gözlerini açıp;

- Ali, hiç uğraşma, benim İslam'dan nasibim kalmadı, ben bu tarafa dönmüş olarak öleceğim! dedi. Sonra, küfür olan, imanı gideren sözler söylemeye başladı. Din-i İslam'dan çıktı. Ve imansız öldü. Bunu duyanlar, cenazesini dışarıya attılar. Olay duyulunca, cesedin etrafını kalabalık sardı. Kızanlar, Sövüp sayanlar, Bizim sonumuz ne olacak diye ağlayanlar vardı. Ben de aldım başımı çıktım köyden.

Giderken de; "Benim sonum ne olacak?" diye hem ağlıyor hem tevbe ediyordum. Saatlerce yürüdüm. Nihayet bir Hristiyan köyüne vardım. Baktım, ortada bir cenaze var. Köylü etrafında toplanmış, sövüp sayıyorlar. Beni tanıyorlardı. Uzaktan görünce;

- Ali hoca, Ali hoca, gel gel! diye çağırdılar.

Yanlarına yaklaştım.

Hışımınla yerdeki cenazeyi göstererek;

- Bu var ya bu, bizim dinimizi reddetti, sizin söylediğiniz sözleri [kelime-i şehadeti] söyleyerek, ben Müslüman olarak dünyadan ayrılıyorum diyerek öldü. Biz de bu ölüyü ne yapalım, yakalım mı diye düşünüyorduk, dediler.

Ben onlara;

- Ne güzel, hak din üzere ölmüş, bunda kızacak ne var? dedim.

Daha da köpürdüler ve;

- Bu, bizim ruhbandı, bize hainlik etti, dinimizi reddetti, bâtıl yolda olduğumuzu söyledi, “Gelin siz de Müslüman olun, küfürde kalmayın” diyerek bize hakaretler etti, dediler.

Onlara;

- Şu ilerdeki köyde de, sizin dininiz üzere ölen birisi var. Onun da cenazesi ortada kaldı. İsterseniz bu iki cenazeyi değişelim, dedim.

- İyi olur, değişelim, dediler.

Cenazeleri değiştik. Onlar onu alıp, kendi mezarlıklarına gömdüler. Biz de bizimkini alıp, yıkadık, kefenledik. Ve cenaze namazını kılıp bizim mezarlığa defnettik. Ali Bekka hazretleri bu hadiseyi anlattıktan sonra;

- İşte bu olay üzerine senelerdir ağlıyorum, buyurdu.

Ve şunu anlattı:

Ahmed bin Hanbel hazretleri de vefat ederken, eliyle işaret edip;

- Hayır olmaz! diyordu.

Yanındaki oğlu;

- Babacığım bu ne hâldir? diye sorunca;

- Evladım, şeytan karşıma geçmiş; "Benim elimde can ver" diyor. Ben de; "Hayır olmaz! hayır olmaz!" diyorum, buyurdu.

Ve ekledi:

- Bir nefes kalıncaya kadar tehlike vardır. Şeytanın aldatmasından emin olmak yoktur, ama hocası (üstazı) sağlam olanın kurtuluş ümidi çoktur. buyurdu.

O halde müslüman, son nefes dahil, gayret ve çalışmasında noksanlık göstermemelidir. İsa bin Yunus rh, İmam-ı Azam hazretleri hakkında şöyle buyurmuştur: *“İmam-ı Âzam hazretlerinin ilk içtihadı Allah-ü Tealaya zerre kadar isyan etmemek ve şer’an muhterem olan şeylere, layık olduğu şekilde hürmet ve tazim göstermektir...”*

Cenab-ı Hakk'ın rahmeti, gadabı üzerine sebkat etmiştir. Rahmet ayetleri, azap ayetlerinden çok olduğu gibi, “ümit” hadisleri de, “korku” hadislerinden daha fazladır. Ancak mümine yakışan ümit ve korku arasında yaşamaktır. Peygamber Efendimiz (S.A.V): **“Müminin ümit ve korkusu tartılsa, birbirine eşit gelirlerdi.”**, buyurmuşlardır.

Hadis-i Kudside de: *“İzzetim ve celalim hakkı için, bir kulda iki korku ve iki emniyet bir araya gelmez. Kul, dünyada benden korktuğu zaman, ben onu kıyamet gününde azabımdan emin kılarım. Dünyada benim azabımdan emin olduğu zaman, kıyamet günü onu (azabım ile) korkuturum.”*¹⁹ buyurulmaktadır.

Cebrail (a.s), Allah korkusundan dolayı, dünyadayken ağlayan kimseler hakkında, hesap günü şöyle nida eder: *“Dikkat edin. Muhakkak ki fülan, Allah korkusundan ıslanan bir kirpik sebebiyle kurtuldu.”* Peygamber Efendimiz (s.a.v) ise, yarın ağlayacak olanları şöyle beyan buyurur:

*“Allah'ın haram kıldığı şeylere nazar etmekten kapanan gözden, Allah yolunda uyanık duran gözden, Allah korkusundan dolayı sinek başı misli yaş çıkan gözden başka her göz, kıyamet günü ağlayıcıdır.”*²⁰

Rasulullah (s.a.v.) efendimiz ashabı kirama bir hütbe irat buyurmuş o hutbede ölüm ve ölümün ötesinden ba'sü ba'del mevten cehennem ve kıyametin dehşetinden ve hallerinden bahsetmiş bu hutbeyi dinleyen ashab hüngür hüngür ağlamış kaftanlarını başlarına geçirip hıçkıra hıçkıra ağlamışlardır. Peygamber efendimiz.

لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا

Benim bildiklerimi siz bilmiş olsaydınız ; muhakkak az güler çok ağlardınız. Buyurmuşlardır.

¹⁹Levakihul Envar s.564

²⁰ Münavi, Feyzül Kadir c. 5 s.27

Peygamber efendimiz (s.a.v.) ashab-ı ile şehit düşenleri, toprağın altındakileri cennetülbakî kabristanlığına ziyarete gitmişler. peygamber efendimiz (s.a.v.) bir kabrin başında uzun müddet ağlamışlar öyleki mübarek gözlerinden akan yaşlar tobrağı ıslatmıştır. ona bakan ashabta ölüm ve ölüm ötesini , toprağın altını ve ebedi hayatı düşünerek uzun müddet ağlamışlardır. peygamber efendimiz (s.a.v.) ashabına dönerek;

أَيُّ إِخْوَانِي لِمِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ فَأَعِدُّوا

Nebiyyi zişanımız ashabı kirama namaz kıldırırken müzzemmil suresini okumuşlar . cenabı hakkın azabından bahseden bu ayete gelince hıçkıra hıçkıra ağlamış okumaya muktedir olmadığından rukûa gitmiştir.

إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا وَجَحِيمًا وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا

Çünkü bizim yanımızda (kâfirler için) bukağılar vardır, cehennem vardır, boğazdan zor geçen yiyecekler vardır ve elem dolu bir azap vardır. ²¹

İşte peygamber efendimizin haşyeti böyle idi. bizde bu ayetleri teemmül, tefekkür ve tezekkür ederek okumalıyız

Ecille-i (faziletli) tabiinden ehli sünnet imamlarından büyük âlim Hasani Basri Hazretlari bir gün nafilâ oruç tutuyor. akşam olunca iftar için eline bir bardak su ile bir parça ekmek alarak tuz veya sirke alıyor. tam yiyeceği esnada bu ayeti celileyi hatırlamış ve iftar etmekten vaz geçmiş ve bu sofrayı kaldırın buyurmuş iki gün yine oruç tutmuş iftar sofrası kuruluyor fakat aynı ayeti okuyup iftardan vazgeçmiş üçüncü gün iftar etmeyecek diye arkadaşları hatırı sayılır

²¹ Muzzemmil suresi 12-13. Ayet-i kerime

bir büyüğünü sevdiği bir arkadaşını getirmişler icbârî olarak iftar ettirmişler. Hazreti Allahdan kim korkar?

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

*Muhakkak hz. Allahdan kulları içinden ancak âlim olanlar korkar.*²² Âlim olmayan Hz. Allahtan nasıl korkar? atomu bilenle bilmeyen müsavi olurmu? atomun ne denli bir silah olduğunu bilen patlamasından korkar bilmeyen ise mühimsemez.

Haz.Ömer Efendimiz Peygamber Efendimizin arkasında namaz kılarken peygamber efendimiz (s.a.v.) şu ayeti okuyor;

أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ
الْعَالَمِينَ

*Sahi bunlar büyük bir gün için dirilip kaldırılacaklarını zannetmiyorlar mı ? Alemlerin Rabbi (olan Allahın hükmü) için insanların (kabirlerinden) kalkacağı günde?*²³

Haz ömer Efendimiz bu ayet-i Kerimeyi işitince düşüp bayılıyor. kendisini öldü diye evine kaldırıyorlar . bir müddet öldü sanılıp ashab tarafından ziyaret edilmiş. işte Hz Allah'ı tanıyanlar bilenler bu şekilde korkarlar.

Haz Ömer Efendimiz devri hılâfetlerinde medinede devenin üzerinde korkarak dolaşmakta iken sokakları gezerken nöbet beklerken bir evde

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ

²² Fatır suresi 28. Ayet-i kerime

²³ Mutaaffin suresi 4-5-6. Ayet-i kerime

*Şüphesiz Senin Rabbinin Azabı Kesin Olarak Gerçekleşecektir. Ona Hiç Kimse Engel Olamaz.*²⁴

Ayetini duyunca devesinden düşmüş ,öldü diye kaldırmışlar bir müddet arkadaşları öldü diye ziyarette bulunmuşlar.

Silsile-i sâdât'ın ikincisi selmân-ı Fârisî (k.s) şu ayeti duyunca üç gün kendisine gelememiştir.

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ

*Şüphesiz Cehennem, Onların Hepsinin Buluşacağı Yerdir. Onun Yedi Kapısı Vardır Ve Her Kapıya Onlardan Bir Grup Ayrılmıştır.*²⁵

Hız Ömer Efendimizin Allahın Haşyetinden Dolayı Ağlamasından Yanaklarında İki Çizgi Meydana Gelmiştir.

Fuzayl Bin İyaz Hazretlerinde Ağlamaktan Yanaklarında İki Çizgi Meydana Gelmiştir. Oğlu Ali Hazretleri İse Hz. Allah'ın Azabını Duyunca Vefat Etmiştir. Bir Kurra Hafız Fuzayl Hazretlerinin Yanında Kuran Okumuş O Mübarekte Dinlemiş Ve Olgun Ali'de Kuran Dinlemeyi Çok Sever Onun Yanında Da Okusanız Diye Rica Eder Hafız Kabul Ader Fakat Onun Yanında Kıyametten Bahis Eden (الْقَارِعَةُ) Suresini Okuyunca Hz Ali Ruhunu Teslim Eder. Ali Hazretleri Kuranı Kerimden Bir Sayfa Okumaya Muktedir Olamazmış Babasına Babacığım Dua Etde Bir Sayfa Kuran Okuyayım Bir Hatim Okuyayım Dermiş.

²⁴ Tur suresi 7-8. Ayet-i kerime

²⁵ Hicr suresi 44. Ayet-i kerime

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدْكِرٍ

And olsun ki biz, Kur'ân'ı öğüt ve ibret almak için kolaylaştırdık. Öğüt ve ibret alan var mıdır? ²⁶

Cenabı hak tenebbüh (*kendi kendine uykudan ve gafletten uyanma*) ve teyakkuz (*Göz açıklığı Uyanık olma*) nasîb eylesin.

Yahya (a.s) isa (a.s)'mın teyzesinin oğlu zekeriyya (a.s)'da oğludur. kalbinden hiç günah düşüncesi geçmemiştir. Cenab-ı hak kuranı kerimde (وَسَيِّدًا وَحُصُورًا)²⁷ diye medhü sena eder. Yahya (a.s) Allah korkusundan ağlaya ağlaya yüzünün kemikleri belirmiştir. Tevrat ile memur idi. Tevrattan azab ayetlerini okumaya güç yetiremezmiş Zekeriyya (a.s) mescitte Yahya (a.s) varken azab ayetlerini okumazmış. Birgün onun olmadığını zan ederek azab ayetini okuyor ve Yahya (a.s) dan üç gün haber alınamıyor .

Şuayp (a.s) haşyetullahdan dolayı ağlamaktan dolayı gözlerine ak düşmüş ve göremez olmuştur. Peygamber içinde gözüne ak düşüp göremeyen iki peygamber vardır. Şuayp (a.s) ve yâkub(a.s) dır.

Cenab-ı Hak Şuayp (a.s)'a suâl ediyor ”ya şuayp niçin ağlıyorsun bukadar” diye sormuş. Şuayp (a.s) rabbimizin haşyetinden ağlıyorum diyor. Cenabı hak o zaman ben sana kelîmim Hz Musayı hâdim kıldım, o sana himmet edecektir. buyurdu bundan dolayıdır ki bir sebeple Musa (a.s) on sene Şuayb (a.s)'mın hizmetinde bulunmuş ve damadı olmuştur.

Ebû Bekri's siddîk efendimiz ba'del enbiya afdali beşerdir. cennetle müjdelenen on sahabeden birincisi, Peygamber Efendimizin yârigâri mağra arkadaşıdır. kuranikerimde (وَإِذْ قَالَ لِصَاحِبِهِ) diye sahabi olduğu beyan edilen, açıkça zikredilen tek sahabidir.

²⁶ Kamer suresi 22. Ayet-i kerime

²⁷ Ali_İmran suresi 39. Ayet-i kerime

۱- وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) يَا لَيْتَنِي كُنْتُ طَيْرًا فِي الْمَفَاذَةِ
وَلَمْ أَسْمَعْ ذِكْرَ النَّارِ

Ebu bekri's siddîk (r.a) buyurduki
فِي الْمَفَاذَةِ (nerede) كُنْتُ طَيْرًا keşke ben bir kuş olsaydım
sahrada , dağlarda وَلَمْ أَسْمَعْ duymasaydım , mükellef olmasaydım ,
benim için hesap ve kitap olmasaydı (neyi) ذِكْرَ النَّارِ cehennemini
ismini duymasaydım buyuruyor. ²⁸

۲- وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ كَشْبًا فَذَبْحُونِي
وَأَكْلُونِي وَلَمْ أَسْمَعْ ذِكْرَ جَهَنَّمَ

يَا لَيْتَنِي Hz. Ömer (r.a) buyurduki
keşke ben كَشْبًا كُنْتُ koç olsaydım da ذَبْحُونِي beni kesseler ,
boğazlasalar وَأَكْلُونِي beni yeseler وَلَمْ أَسْمَعْ duymasaydım ,
mükellef olmasaydım , benim için hesap ve kitap olmasaydı (neyi)
ذِكْرَ جَهَنَّمَ cehennemini ismini duymasaydım buyuruyor.

Kulağı olan düşünen aklı olanlar için bir ibreti azimdir. nereye
gidiyoruz Ne halde gideceğiz bunları; kafamızı iki şakağımızın arasına
alıp düşünmeliyiz yarın çok geç olabilir.

²⁸ Ruhulbeyan sure-i secde c:7 s:215

۳- وَقَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَا لَيْتَ أُمِّي لَمْ تَلِدْنِي وَلَمْ أَسْمَعْ زِكْرَ
جَهَنَّمَ

يَا لَيْتَ أُمِّي لَمْ Hz. Ali (r.a) buyurduki وَقَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
وَلَمْ أَسْمَعْ keşke annem beni doğurmamış olsaydı تَلِدْنِي
duymasaydım , mükellef olmasaydım , benim için hesap ve kitap
olmasaydı (neyi) ذِكْرَ جَهَنَّمَ cehennemini ismini duymasaydım
buyuruyor.²⁹

Bilali habeşi hazretleri de; keşke bilalin annesi bilali
dogurmasaydı cehennemini zikrini duymasaydım. buyuruyor.

۴- رَأَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) طَيْرًا وَقَفًّا عَلَى شَجَرَةٍ
فَقَالَ: طُوبَى لَكَ يَا طَيْرُ وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ ، أَنِّي كُنْتُ مِثْلَكَ ، تَقَعُ
عَلَى الشَّجَرِ ، وَتَأْكُلُ مِنَ الثَّمَرِ ، ثُمَّ تَطِيرُ وَلَيْسَ عَلَيْكَ حِسَابٌ وَلَا
عَذَابٌ وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ شَجَرَةً إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ مَرَّ عَلَى
جَمَلٍ فَأَخَذَنِي فَأَدْخَلَنِي فَاهُ ، فَلَاكِنِّي ثُمَّ اذْدَرَدَنِي ثُمَّ أَخْرَجَنِي بَعْرًا
وَلَمْ أَكُ بَشَرًا

²⁹ Ruhulbeyan sure-i secde c:7 s:215

رَأَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) Ebu bekri's siddîk (r.a) gördü
(neyi gördü) طَيْرًا وَقِيفًا عَلَى شَجَرَةٍ bir ağaç üzerine konmuş bir kuş
gördü فَقَالَ buyurduki; يَا طَيْرُ ey kuş sana müjdelers olsun ,
ne mutlu sana

وَاللَّهُ لَوَدِدْتُ alla'a c.c yemin olsun ki temenni ederim , isterim (neyi)
تَقَعُ عَلَى الشَّجَرِ sen ağaç senin gibi bir kuş olmayı أَنِّي كُنْتُ مِثْلَكَ
üzerine konuyorsun , وَتَأْكُلُ مِنَ الثَّمَرِ ve ağacın meyvesinden yiyorsun,
وَلَيْسَ عَلَيْكَ حِسَابٌ وَلَا عَذَابٌ sonra uçup gidiyorsun, ثُمَّ تَطِيرُ
üzerine ne hesap nede azap var وَاللَّهُ لَوَدِدْتُ alla'a c.c yemin olsun ki
يُحِبُّ أَنِّي كُنْتُ شَجَرَةً إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ (neyi) ben isterdim
كُنْتُ شَجَرَةً إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ kenarında bir ot olmayı isterdim
بَنِي أَفْخَذَ عَلَيَّ جَمَلٌ bana bir hayvan uğrasın
فَأَدْخَلَنِي فَاهُ beni ağzına alsın
ثُمَّ أَخْرَجَنِي بَعْرًا ثُمَّ اذْدَرَدَنِي beni çiğnesin
ثُمَّ أَخْرَجَنِي بَعْرًا sonra beni yutsun
ثُمَّ اذْدَرَدَنِي sonra beni gübre olarak çıkarsın

وَلَمْ أَكُ بَشَرًا³⁰ beşer insan olmasaydım.

Bütün insanların imanı ile Hz ebu bekrin imanı tartılsa bir kefeye
konsa elbette Hz ebu bekrin imanı ağır gelirdi medhü senasına nâil
olan ebu Bekir efendimiz söylüyor bunu artık izahı hepimize aittir.

³⁰ hayatü-ssahabe 7.bab s:67

Bunu ihvana anlatmalı bizi geçecek kimseler vardır. الدَّلَالَةُ كَالْفِعْلِ. delalet etmek işlemek gibidir. onun yaptığı hasenattan mevlâm bize pay ayırır. işte bunda akıl sahibleri için ibret vardır.

٥- عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ وَدِدْتُ أَنِّي شَعْرَةٌ فِي جَنْبِ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ

Ebu bekri's sıddîk (r.a) عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ أَنِّي شَعْرَةٌ فِي (neyi) ben istedim , temenni ederdim وَدِدْتُ buyurduki جَنْبِ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ mü'min bir kulun bir tarafında, bir yanında bir kıl , tüy olmayı isterdim.

٦- عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ: رَأَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَخَذَ تِبْنَةً مِنْ لَأَرْضٍ فَقَالَ: يَا لَيْتَنِي كُنْتُ هَذِهِ التِّبْنَةَ لَيْتَنِي لَمْ أُخْلَقْ لَيْتَنِي لَمْ أَكُنْ شَيْئاً لَيْتَ أُمِّي لَمْ تَلَدْنِي لَيْتَنِي كُنْتُ نَسِياً مَنْسِياً

şöyle قَالَ Âmir ibni Rebîa dan rivayet olundu عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ buyurdu: ben ömer-ibni RAYTUM EUMERUNNİ XATTÂBİ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَخَذَ تِبْنَةً مِنْ لَأَرْضٍ gördüm hattâbı (r.a)'hı yerden bir saman çöpü adlıda KUNT HAZİ TİBNETİ keşke ben şu saman çöpü olsaydım

keşke keşke لَيْتَنِي لَمْ أَكُنْ شَيْئاً keşke ben yaratılmasa idim لَيْتَنِي لَمْ أُخْلَقْ
keşke keşke لَيْتَ أُمِّي لَمْ تَلِدْنِي keşke annem beni
doğurmasaydı
keşke keşke لَيْتَنِي كُنْتُ نَسِياً مَنْسِياً keşke ben unutulup gitseydim.

İnsanın elinde değil dünyaya gelmek ve gitmek. Ama cenab-ı
hak bize bu dini ehli sünnetten olma nimetini , İmâm'ı Rabbânî evladı
olmayı nasip etmiş. Hayatın her safhâsında gaflet edilmemeli
zamanın her anında gayretten kaçınılmamalı yaratılışın gayesi
unutulmamalıdır.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخَفُونَ عَلَيْنَا أَفَمَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ
خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ

*Âyetlerimiz konusunda (yalanlama amacıyla) doğruluktan sapanlar
bize gizli kalmaz. O hâlde kıyamet gününde ateşe atılan mı, yoksa
güven içinde gelen kimse mi daha iyidir? Dilediğinizi yapın. Şüphesiz
O, yaptıklarınızı hakkıyla görmektedir.* ³¹

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

*Her kim Ki zerre mikdarı bir hayır işlerse onu görecektir , Her kimde
zerre mikdarı bir şerr işlerse onu görecektir* ³²

³¹ Fussilet suresi 40. Ayet-i kerime

³² Zilzal suresi 7-8. Ayet-i kerime

İmamı Rabbani evlatları; ahir zamanda gevşeklik yapar ve tembellik yaparak gaflette olup! bu devletten mahrum olursa bunun suali vahîm şedî olcaktır.

Ebul Kâsım kuşeyri hazretleri (risale-i kuşeyri sahibi) tefsirinde “cenabı hak kulum sen bu nimete nâil olduğun halde saptın , hainlik yaptın gevşeklik yaptın ha” o ahir zamanda böyle bir yolu bulduğun halde saptın diye sual edince! kul; “ya rabbi beni cehenneme gönderde böyle suale çekme Allah’ım” diyecek buyuruyor.

قَالَتْ عَائِشَتُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) لَيْتَنِي كُنْتُ حِيضَةً مُلْقَاةً

Hiz. Âişe vâlidemiz buyuruyor ki ; keşke ben kullanıp atılan bir bez parçası olsaydım.

İnşallah bize şefaât eder . Hiz Âişe validemiz cennette Peygamber efendimiz (s.a.v.)’in yanında bulunacak.

Cennet iki kısımdır;

- cenneti hakîki
- cenneti sûri.

İmanı hakiki sahibi olanlar cenneti hakikiye imanî sûri sahipleri ise eğer imanî muhafaza eder imanla giderse cenneti sûriye girecekler. Kim Hiz Allah’ı daha iyi tanırse onun haşyeti daha çok olur. Cenabı hak imanî hakiki nasip eylesin.

قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) لَوَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ
كَشْبٍ يَزْبَحُنِي أَهْلِي فَيَأْكُلُونَ لَحْمِي وَيَحْسُونَ مَرْقِي

*Ebu übeyde tûbnü cerrah hazretleri Buyuruyorki: keşke ben bir koç olsaydım, ehli beni kesip etimi yeseler , etimi yeselerde kaybolup gitsem.*³³

Ne büyük sahâbidir. Filistin kudas fâtihidir. Şam vebasından rahmeti rahmana kavuşmuştur. babasının kellesini kesip peygamber efendimize getirmiştir. Peygamber efendimiz (s.a.v.) dârı bekâyâ intikallerinde büyük bir kargaşanın önüne geçmiştir . aynı Ömer efendimiz gibi dünyayı üç talakla boşamış bir sahâbidir.

Hayvanları kesip yiyoruz. Cenab-ı Hak bizi musahhar kılmış ama onlar mükellef değildirler. o nimetleri yiyenler o nimetlerden hesaba çekileceğini unutmasınlar.

قَالَ عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) لَوْ دِدْتُ أَنِّي كُنْتُ رَمَادًا
عَلَى أَكْمَةٍ فَتَنْسِفَنِي الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ

İmran İbni Husayn (r.a) (İmran İbni Husayn radiyallahu anh ahlâkî yüceliği ile zühd, takva ve verâ sâhibi olmakla tanınan bir yiğit... Fıkıh ilminde üstün dereceye sahip bir iman eri... Meleklerin kendisini ziyarete geldiği melek gibi bir insan... Melek sîmâ bir sahâbî...

O, Huzaa kabilesine mensuptur. Hicretin yedinci yılında, Hayber senesinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e biat etti. İslâmı şerefledikten sonra Efendimizin yanından ayrılmadı. Hizmetinde bulunmayı kendine şeref bildi. Sohbetlerini kaçırmadı. Onun huzurunda öğrendiği güzellikleri hayatında yaşamanın mutluluğuna erdi.

Bir gün İki Cihan Güneşi efendimizle birlikte otururlarken Temimoğullarından ve Yemen halkından bir gurup geldi. Resûl-i Ekrem (s.a.v.) efendimiz onlara kâinatın yaratılışı ve kıyametin kopmasına dair konularda açıklamalarda bulundu. Onları İslâm'a davet

³³ Hayat'üssahâbe 10. Bab s: 392

etti. Yemenliler hep birlikte müslüman oldu. İmran ibni Husayn (r.a.) bu bilgileri gönlüne nakşetti. Geçici dünyaya önem vermedi. Ebedî hayatı kazanmayı kendine hedef seçti. Geri kalan ömrünü ahiret hedefli bir mü'min olarak tamamladı. Her anını Allah ve Resûlullah ile geçirebilmek için gayret etti. Kendisini Allah'a kulluktan alıkoyacak her türlü meşguliyeti bir kenara bıraktı. Sanki o melekler içinde yaşayan bir melek insandı.

O, İki Cihan Güneşi efendimizle beraberliği ganimet bildi. Onun hal ve hareketinden kendine dersler çıkardı. Efendimizin Huneyn'deki bir davranışı onu çok etkilemişti.

Huneyn'de müşrikler Fahr-i Kâinat (s.a.v.) efendimizin etrafını çevirip kuşatmışlardı. Efendimiz büyük bir cesaretle: "Ben Peygamberim, yalan yok. Ben Abdülmuttalib'in oğlu Abdullah'ın oğluyum." diyerek düşman üzerine yürüdü. Bu cesaret ve kahramanlık karşısında İmran ibni Husayn (r.a.) hayretler içinde kaldı. Efendimizin tek başına düşman üzerine yürümesi ona çok tesir etmişti ki; İmran (r.a.) o günü anlatırken Efendimiz hakkında: "O gün ondan daha cesûr ve daha metin kimse görmedim." diye bahsederdi.

O bir defasında Rasûl-i Ekrem (s.a.v.) efendimizle birlikte Hz. Fatıma (r.anha)'yı ziyarete gitti. Efendimizin kızına tavsiyelerini dinledi. Yapılan nasihatları kendine yapıyormuş gibi kabul etti. Bu duygu onu yüceltti. İlim ve ahlâkta örnek oldu. Ziyaretlerini kendisi şöyle anlatıyor:

Birgün Fahr-i Kâinat (s.a.v.) efendimiz bana: "Ya İmran! Sen de bilirsin ki, biz seni çok severiz. Kızım Fâtıma rahatsızmış. Gelmek istersen beraber ziyaretine gidelim." buyurdu. Ben de: "Anam-babam sana fedâ olsun Ya Rasûlâllah!.. Canım kurban sana..." dedim.

Beraberce Hz. Fâtıma'nın evine geldik. Efendimiz kapıyı çaldı ve selâm verdi. Fatıma (r.anha) kapıyı açtı, selâmını aldı ve içeri buyur etti. Efendimiz "Kızım, yanımda İmran İbni Husayn var" dedi. Hz. Fâtıma (r.anhâ) başının örtüsünü düzelterip içeri girmemize izin verdi. Ben Efendimizin arkasında oturdum. Resûl-i Ekrem (s.a.v.): "Kızım nasılsın?" diye hatırını sordu. O da: "Babacığım bu gece çok rahatsızdım, sabaha kadar uyuyamadım. Açlıktan da çok

bitkinim." dedi. Efendimiz'in gözleri yaşardı. Ona kendi durumundan bahsederek şöyle nasihat etti: "Kızım! Sakın halinden şikâyet etme! Allah'a yemin ederim ki, üç gündür benim de mideme bir lokma ekmek girmedir. Rabbimden istesem beni doyuncaya kadar yedirir. Fakat geçici rızıkları, ebedî rızka fedâ ettim." buyurdu. Sonra Hz. Fâtıma'nın omuzlarını tuttu ve: "Müjdeler olsun ey Fâtıma! Sen Cennet kadınlarının efendisisin." diyerek kızını teselli etti ve ona ebedî hayatı kazanmayı hedef gösterdi.

İmran İbni Husayn (r.a.) giyimine kuşamına da pek dikkat ederdi. İki Cihan Güneşi efendimizin: "Allah Teâlâ bir kuluna nimet verince onu kulunun üzerinde görmek ister." buyurduğunu söylerdi.

İmran (r.a.), Allah Teâlâ'nın huzurunda hesap vermenin zorluğunu düşünerek: "Keşke rüzgarın savurduğu kül olsaydım." derdi. Otuz yıl süren bir mide hastalığına yakalandı. Şiddetli acılar çekmesine rağmen bir gün dahi şikâyet etmedi. Rabbini zikrederek günlerini geçirdi. Ziyaretine gelen dostları onun hâlini görünce ağladılar. O ise: "Niçin ağlıyorsunuz? Ben halimden memnunum." derdi. Birgün gözyaşını tutamayan Mitraf ile kardeşine sır olarak şunları söyledi: "Melekler ziyaretine gelip, selam veriyorlar. Onlarla sohbet ediyorum. Onların ziyaretinden dolayı çok seviniyor ve acılarımı, hastalığımı unutuyorum. Bu bana yetmez mi?" dedi. Halinden memnun olduğunu açıkladı.

O, Hz. Ömer devrinde Basra kadısı oldu. Basralılara İslâm hukukunu öğretti. Hasan-ı Basrî hazretleri kendisinden çok hadis-i şerif öğrendi. Onun hakkında: "İmran İbni Husayn'dan daha çok faydası dokunan biri Basra'ya ayak basmadı" dedi. 120 hadis rivayet eden İmran İbni Husayn (r.a.) hicretin 52. yılında (672) tarihinde Basra'da vefat etti. Allah ondan razı olsun. Cenâb-ı Hak'tan şefaatlerini niyaz ederiz. Amin..)

Buyuruyorki: keşke ben bir tepenin üzerinde kül olsaydımda şiddetli rüzgarın estiği bir günde rüzgar beni savurup gitseydim.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا

(Ey Muhammed!) Sana dağların (kıyamet günüindeki) hâlini soruyorlar. De ki: "Rabbim onları toz edip savuracak." ³⁴

Cafer Bin Ebi Talib (r.a) (Cafer-i tayyar) (588 yılında Mekke’de doğdu Hz. Peygamber (s.a.v.)’in amcası Ebû Tâlib’in oğludur. Hz.Ali (ra)’nin dört kardeşinden biridir. Hazreti Cafer (ra), Hazreti Abbas (ra)’ın eğitimi altında yaşadı. Künyesi Ebû Abdullah, lâkabı Tayyar ve Zülcenâheyn’dir.

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) Hz.Ali (ra)’yle beraber namaz kılarken kardeşi Cafer bunu gördü, merak etti. Daha sonra Hz.Ali (ra)’yi buldu ve yaptıkları hareketin ne olduğunu sordu. Hz.Ali (ra)’de bunun Cenâb-ı Hakk’a karşı yapılan bir ibadet olduğunu söyledi. İslamiyet hakkında açıklamada bulundu. Bu sözler Cafer’in çok hoşuna gitti ve hemen orada Kelime-i Şehadet getirerek Müslüman oldu. Ardından hanımı Esmâ binti Üveysi’de müslüman olmuştur.

Diğer Müslümanlar gibi, Hz. Câfer (ra)’de müşriklerin akıl almaz eza ve cefalarıyla karşılaştı, ancak O, imanından taviz vermedi.

Zulüm görüp Habeşistan’a hicret eden 92 kişinin içinde Cafer (ra) ve hanımı Esmâ binti Üveysi’de vardı. Hz.Cafer (ra) Habeşistan muhacirlerinin emiri idi. Habeşistan’da eşi Esmâ’dan oğlu Abdullah dünyaya geldi. Abdullah Habeş topraklarında doğan ilk Müslüman çocuktur.

Kureyş müşrikleri, muhacirleri Habeşistan’dan geri çevirmek üzere Abdullah b. Ebi Rabia ile Amr b. el-As’ı değerli hediyelerle Habeşistan’a gönderdiler. Elçiler Habeş Necaşisi nezdinde müslümanları kötüleyince, Câfer b. Ebi Talib (ra) müslümanların temsilcisi olarak konuştu ve müşriklere üç soru sorulmasını istedi:

- 1) Biz Kureyş’in köleleri miyiz?
- 2) Mekke’de bir cinayet mi işledik ki, zorla iade edilmemizi istiyorlar?

³⁴ Taha suresi 105. Ayet-i kerime

3) Mekke’de mal gasbettik de, üzerimizde başkalarının hakları mı vardır?

Kureyş elçileri bütün bu sorulara olumsuz cevap verdiler. Ancak, puta tapmayı bırakıp İslâm dinine girmelerinin suç olduğunu bildirdiler. Bunun üzerine Necaşi, Cafer(ra)’e İslâm dini ile ilgili sorular sordu.

Hz. Cafer (ra), İslâm’ın getirdiği iman, ahlâk ve fazilet esaslarından söz etti. Necaşi’nin isteği üzerine Meryem Suresi’nin baş tarafından okumaya başladı. Tatlı duygulu bir sesi vardı, **Ankebut ve Rûm surelerini de okudu.** Bu sırada Necaşi’nin gözlerinden yaşlar akıyordu. İstek devam edince, Hz Câfer (ra) Kehf sûresini okudu. Necaşi, kendisini tutamayarak “**Vallahi, bu aynı kandilden fişkırان bir nurdur ki, Musa’da, İsa’da aynı mesajla gelmiştir.**” dedi.

Hz. Muhammed (s.a.v.)’in bir peygamber olduğuna kanaat getirdi. Bunu açıkladı ve Müslümanları himaye etti.

Yedi yıl sonra tekrar Medine’ye döndüler. O sıralar Hayber feth edilmişti, Peygamberimiz(s.a.v) bilhassa Hz. Cafer (ra)’in döndüğüne çok sevindi. Onu kucakladı, bağrına bastı, alnından öptü ve sevincini şöyle izhar etti:

“Ben hangisine sevineceğimi bilemiyorum. Hayber’in fethine mi, yoksa Cafer’in gelişine mi?”

Cafer bin Ebu Talip (ra) beliğ bir hatip, takva, tevazu, ilim sahibi, iyilik sever, korku bilmeyen cesaret sahibi, aynı zamanda fakirlikten korkmayacak kadar da cömert biriydi. Fazilet ve güzelliğin en yükseği onda toplanmıştır, zira Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e ahlakça ve vücutça en çok benzeyen sahabe Hz.Cafer (ra) idi. O’nun, Peygamberimiz (s.a.v.)’in yanında apayrı bir yeri vardı. Peygamberimiz Hz.Cafer için “fakirlerin babası” derdi.

Hz. Cafer(ra), “Ya Allah yolunda büyük bir zafer kazanıp Allah’ın dinine yardım ederim, veya Allah yolunda şehit düşerim“ diyerek ikinci komutan olarak 629 yılında üç bin askerle katıldığı Mute harbinde sayı ve teçhizat bakımından kendilerinden çok üstün

olan Rum imparatorluğunun ordusuyla harb ederken 41 yaşında şehid oldu.)

hazretleri ben peygamber efendimizle bir yolculuk yaptım su yok idi çok susadım susuzlugumu peygamber efendimiz fark ettiler susadınmmı ya Cafer dediler. Peygamber Efendimiz (s.a.v) ; şu dağa git benim selamımı söyle içinde su varsa seni sulasın sana su versin buyurdu. bende gitdim dağa peygamber efendimizin selamını söyledim.

قَالَ جَعْفَرُ الطَّيَّارُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
وَكَانَ حِذَائِنَا جَبَلٌ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ (بَلِّغْ مِنِّي السَّلَامَ إِلَى هَذَا
الْجَبَلِ وَقُلْ لَهُ يَسْقِيكَ إِنْ كَانَ فِيهِ مَاءٌ) قَالَ فَذَهَبْتُ إِلَيْهِ وَقُلْتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْجَبَلُ فَقَالَ الْجَبَلُ بِنُطْقِ لَبِّيكَ يَا رَسُولَ رَسُولِ
اللَّهِ فَعَرَضْتُ الْقِصَّةَ فَقَالَ بَلِّغْ سَلَامِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ وَقُلْ لَهُ
مُنْذُ سَمِعْتُ قَوْلَهُ تَعَالَى (فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ)
بَكَيْتُ لِحَوْفٍ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْحِجَارَةِ الَّتِي هِيَ وَقُودُ النَّارِ بِحَيْثُ لَمْ
يَبْقَ فِيَّ مَاءٌ

Cafer Bin Ebi Talib (r.a) (Cafer-i tayyar) قَالَ جَعْفَرُ الطَّيَّارُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)
KUNTU MEE NABIYI ALAYHISSELAM ben nebi aleyhisselam
buyurdu (BİZİM HİZAMIZDA BİR DAĞ VARDI) وَكَانَ حِذَائِنَا جَبَلٌ
ile beraberdim فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ Nebi a.s buyurdu ki بَلِّغْ مِنِّي السَّلَامَ إِلَى هَذَا

يَا قَافِرُ يَا قَافِرُ ya ca'fer şu dağa benden selam söyle وَقُلْ لَهُ ve o dağa deki ;
قَالَ Cafer-i eğer içinde su varsa seni sulasın قَالَ Cafer-i
tayyar) buyurdu

وَقُلْتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْجَبَلُ o dağa gittim فَذَهَبْتُ إِلَيْهِ ey dağ
sana selam olsun dedim فَقَالَ الْجَبَلُ dağ dedi (neyi) يَا
بَنِي رَسُولِ اللَّهِ فَقَرَضْتُ الْقِصَّةَ elçisi buyur ey Allah'ın rasülünün
kıssayı anlattım

وَقَالَ بَلِّغْ سَلَامِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ dağ dediki ; Rasülullaha (s.a.v)
selamımı söyle وَقُلْ لَهُ ve Rasülullah' a (s.a.v) deki مِنْذُ سَمِعْتُ قَوْلَهُ

تَعَالَى Allah'u tealanın şu kavlini işittiğim günden beri (kavlinden

o hâlde yakıtı فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ (bedel)

ben بَكَيْتُ لِخَوْفٍ insanlarla taşlar olan ateşten sakının.³⁵

أَنْ أَكُونَ مِنَ الْحِجَارَةِ الَّتِي هِيَ (neden) korktuğum için ağladım

بِحَيْثُ öyle bir şekilde ağladımki قَوْلُ النَّارِ لَمْ يَبْقَ فِيَّ مَاءٌ benim içimde su kalmadı.

Abdullah ibni mesut hazretleri ebu cehilin kellesini kesen
mübarek sahabe ölen kimse ya mukarra bündendir. (فَرُوحٌ وَرَيْحَانٌ)

³⁵ Bakara suresi 24. Ayet-i kerime

(وَجَنَّةٌ نَعِيمٌ) ravhu reyhan ve cenneti neim olan içindedir mevlam hepimizi mukarrabünden kılsın.

(فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ) Veya ashabı yemindendir.

Ziyade haşyet ziyade mağfiret ile mütenasıptır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in ashabının allahdan korkusu böyle idi. Onlarında bu halleride bizim için ibrettir. Mevlam ibret olmayı nasip etsin veya mükezzibini (yalancıları) zallindendir (sapıtanlar)

Mükarrabün kimdir? Yüzümüz olmadığı halde mükarrabünden olmak istiyoruz. Mükarrabün olmak için ne lazımdır?

السَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ

(İman ve amelde) öne geçenler ise (Ahirette de) öne geçenlerdir. İşte onlar (Allah'a) yaklaştırmış kimselerdir³⁶.

Ne yapmak lazım? mükarrabünden olmak için sabikundan olmak lazım aksi halde cuhamı batıl eden hayalatı musakkattan ibarettir. hizmetle müsakaba yapmalıyız. Musakabalar muhtelifdir. Bazısı sizler delicesine hizmete koşuyor. kermes hizmetinde bazısı oralarda geceledi birinci adresleri orası oldu. Diğerleri onlara yardımcı oldular. Sizlere dua ediyoruz Allah hepinizden razı olsun rabbim hepiniz için uzun ömür ler versin hedefi ele geçirmek için onlara gücümüzle şeri şerife muvafık göz nuru el işlerimizi tanıtacağız ahababı dostu götüreceğiz abimiz dua ediyorlar mevlam hepimizden razı olsun hepimizi cemali ile müşerref kılsın.

³⁶ Vakia suresi 10-11. Ayet-i kerime

YALAN SÖYLEMEK

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا
يَكْذِبُونَ

Onların kalplerinde bir hastalık vardır. Allah Teâlâ da onlar için hastalığı artırmıştır. Ve onlar için yalan söylemeleri sebebiyle gâyet acı bir azap vardır. ³⁷

فَمَنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

Ondan sonra Allah Teâlâ namına kim yalan yere iftirada bulunursa işte onlar zalimdirler. ³⁸

أَنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا

Bak Allaha karşı nasıl yalan uyduruyorlar, açık günah da bu yeter ³⁹

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْكَاذِبُونَ

Yalanı ancak Allahın âyetlerine inanmıyanlar uydurur iftira ederler, işte onlar kendileridir ki o yalancılardır ⁴⁰

³⁷ Bakara suresi 10. Ayet-i kerime

³⁸ Ali _ İmran suresi 94. Ayet-i kerime

³⁹ Nisa suresi 50. Ayet-i kerime

⁴⁰ Nahl suresi 105. Ayet-i kerime

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُولَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكْتُبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا . وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُولَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا

İbn-i Mes'ûd (r.a.), Rasulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivayyet etmiştir: «Özde ve sözde doğruluk, iyiliğe; iyilik de cennete kılavuzluk yapar. Bir kimse doğru söyleye, söyleye nihayet, Allah katında: Çok doğru, unvanı ile yazılır. Yalan, haktan meyletmeye, bu hal de cehennem ateşine kılavuzluk eder. Bir kimse yalan söyleye, söyleye nihayet, Allah katında: Çok yalancı; diye yazılır.»⁴¹

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو وَبْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا : إِذَا ائْتَمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ إِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

Abdullah b, Amr b. el-Âs (r.a.)'dan, Rasulullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivayyet edilmiştir: «Dört şey kimde bulunursa o, hâlis münafık olur. Kimde bunlardan bir haslet bulunursa; onu terk edesiye kadar, nifaktan bir huy bulunmuş olur. Onlar: Emniyet olunduğunda hıyanet eder, bir şey haber verdiğinde yalan söyler, anlaşma

⁴¹ Buhârî ve Müslim

yaptığında anlaşılmayı bozar, muhakeme ve muraafaada bulunduğu zaman doğruluktan ayrılır.»⁴²

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : تَقَبَّلُوا لِي سِتًّا أَتَقَبَّلُ لَكُمْ الْجَنَّةَ : إِذَا حَدَّثَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَكْذِبُ ، وَإِذَا وَعَدَ فَلَا يُخْلِفُ ، وَإِذَا أُتِّمِنَ فَلَا يَخْنُ غُضُّوا أَبْصَارَكُمْ ، وَكُفُّوا أَيْدِيَكُمْ ، وَاحْفَظُوا فُرُوجَكُمْ

Enes B. Malik (r.a) , Peygamber (s.a.v)’ın Şöyle Buyurduğunu Rivayet Etmiştir:

Şu Altı Hususta Bana Kefil Olun, Onları Yerine Getiririn Ki, Bende Sizin İçin Cennete Kefil Olayım:

- 1- Sizden Biri Konuştuğu Zaman Yalan Söylemesin,
- 2- Söz Verdiği Zaman Sözünden Dönmesin,
- 3- Kendisine Bir Şey Emanet Edilince İhanet Etmesin,
- 4- Gözlerini Harama Kapasın,
- 5- Ellerinize Hakim Olun,
- 6- Irzlarınızı Koruyun.⁴³

وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : أَنَا زَعِيمٌ بِبَيْتٍ فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ ، وَإِنْ كَانَ مَارْحًا

Ebu ümame (r.a.) peygamber (s.a.v) ,in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

⁴² (Buhârî ve Müslim)

⁴³ Tergib ve terhib c: 5 s: 491

Ben şaka ile de olsa yalanı terk eden kimse için cennetin ortasında bir köşke kefilim .

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : أَرْبَعٌ إِذَا كُنَّ فِيكَ فَلَا عَلَيْكَ مَافَاتَكَ مِنَ الدُّنْيَا : حِفْظُ أَمَانَةٍ ، وَصِدْقُ حَدِيثٍ ، وَحُسْنُ خَلِيقَةٍ ، وَعِفَّةٌ فِي طُعْمَةٍ

Abdullah b. Ömer (r.a) Peygamber (s.a.v)'In Şöyle Buyurduğunu Rivayet Etmiştir:

Şu dört huya sahip olursan elde edemediğin dünya nimetlerine aldırış etme:

- 1- Emaneti Muhafaza Etmek
- 2- Doğru Sözlü Olmak
- 3- Güzel Ahlaklı Olmak
- 4- Yiyecek Konusunda Kanatkar Olmak

وَعَنْ ابْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ تَبَاعَدَ عَنْهُ الْمَلَكُ مِثْلًا مِنْ نَتْنٍ مَا جَاءَ بِهِ

İbni Ömer (r.a)'dan: Peygamber (s.a.v)'In Şöyle Buyurduğunu Rivayet Etmiştir:

Kul yalan söylediği vakit , meydana getirdiği pis kokudan dolayı melekler kendisinden bir mil (dörtbin arşın) uzaklaşır.⁴⁴

YALAN : Günahların en çirkini, ayıpların en fenası, kalpleri karartan bütün kötülüklerin başıdır. Peygamber efendimizden (s.a.v.) bildirilen bir hadîs-i şerîfde: « Yalandan çok sakınınız! O fücûrle beraber bulunur. Bu ikisi ise Cehennemdedir » buyuruldu.

⁴⁴ Taç: c:7 s:87

Ebû Ümâme'nin (r.a) Resûlullah'dan (s.a.v.) bildirdiği hadîs-i şerîf'de: «Muhakkak ki, yalan, nifak kapılarından bir kapıdır» buyuruldu.

Hasan-ı Basrî (r.aleyh) der ki, için ve dışın, sözün ve işin birbirine uygun olmaması nifaktandır. Nifakın temeli ise yalandır.

Âdamın biri Resûlullah'a (s.a.v.) gelip: «Üç günâha tutuldum, onları yapmadan duramıyorum: Zinâ, yalan ve şarap içmek» dedi. Peygamber efendimiz (s.a.v.): «Yalanı benim için terk et» buyurdu. Adam gitti. Zinâ etmek arzusu doğunca, kendi kendine, eğer zinâ edersem ve Resûlullah (s.a.v.) bana, zinâ ettin mi? diye sorar ve ben evet dersem, bana had cezası uygular. Hayır etmedim dersem, verdiğim sözü tutmamış olur, yalan söylemiş olurum deyip, zinâ işlemekten vazgeçti. Sonra canı şarap içmek istedi. Düşündü ve yine kendi kendine aynı şekilde söyledi ve onu da terk etti. Hâlisâ ve İhyâ'da da böyle diyor.

Buradan anlaşılmış oldu ki, günâh ve kötülüğün esası yalandır. Bunun için yalan, Peygamber efendimizin (s.a.v) en sevmediği huy oldu. Hattâ Resûlullah'ın Eshâbı da, en çok, yalana buğz ederdi.

Hazret-i Âişe (r. anhâ), Resûlullah'ın Eshâbı katında yalandan daha kötü bir huy yoktu. Neden böyle olmasın ki, yalan, îman'ın karşısında durmaktadır buyurdu. Ya'nî îman bir yanda ise, yalan diğer yandadır. Bu ifâde, îmanla yalan arasında çok uzak mesafe bulunduğunu anlatmaktadır.

Nitekim doğu, batının öbür yanındadır denir. İmanla yalan da birbirinden bu kadar uzaktır. İmâm-ı Gazâlî'nin (r.aleyh) Abdullah bin Cerrâd'dan (r.a) bildirdiği şu hadîs-i şerif, bu sözümüzü kuvvetlendirmektedir. O, Resûlullah'a (s.a.v), ey Allah'ın Peygamberi, mü'min zinâ eder mi? diye sorunca, Resûlullah: «Belki ondan bu meydana gelebilir» buyurdu. Ey Allah'ın Peygamberi, mü'min yalan söyler mi? dedikte, Resûlullah (s.a.v), « Hayır » buyurdu, ve ardından hemen şunu ekledi: «Yalanı uyduran, ancak îman etmiyenlerdir.»

Yine rivayet edilir ki, Resûlullah (s.a.v) bir yere dayanmış idi. «Benî dinleyin, size en büyük günahları haber veriyorum: Allahü

teâlâ'ya şirk (ortak) koşmak, anaya ve babaya isyan etmek, karşı gelmek» buyurdu. Sonra oturur hâle geldi ve : «Dikkat ediniz! Bir de yalan söz!» buyurdu.

Dikkat buyurunuz, yalan günâhının büyüklüğüne dikkati çekmek için, yaslanırken doğruldu ve onu şiddet, çirkinlik ve tehdîd bakımından en büyük günâha, ya'nî şirke yakın eyledi.

Melek, yalan söyliyenden, yalanı sebebi ile çıkan pis koku sebebi ile, bir mil uzaklaşır. Bir mil, bir fersahın üçde biri, ya'nî iki kilometrelik mesafedir.

Bilmek lâzımdır ki, yalan, dünyada rızkın azalmasına sebep olur. Nitekim Peygamber efendimiz (s.a.v): «Yalan rızkı azaltır» buyurdu. İhyâ'da da böyle yazılıdır.

Çocuğa: «Sus, sana şunu alacağım» dememelidir. Yoksa bu sözün, aleyhine yalan diye yazılır. Söz verdiği şeyi sonra ona almazsa, Kıyamet gününde, bundan dolayı azab görür.

Abdullah bin Âmir (r.a) anlatır. Peygamber efendimiz (s.a.v) bizim eve gelmişti. Ben küçük çocuk idim. Oyun oynamağa gittim. Annem bana, ey Abdullah, gel, sana bir şey vereceğim dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v), «Ona ne vermek istemiştin?» buyurdu. Bir hurma verecektim dedi. Resûlullah (s.a.v) : «Eğer verdiğin sözü yapmazsan, aleyhine yalan olarak yazılıdır» .buyurdu.

Bir şey anlatır, haber verirken, aksırmayı fırsat ve ni'met bilmelidir. Peygamber efendimiz (s.a.v) bir hadîs-i şerîfde: «Konuşurken aksırmak, konuştuğunun doğru olduğunu gösteren en âdil şâhiddir» buyurdu.

Kişinin üç yerde yalan söylemesine izin verilmiştir:

1-Harpde yalan söylemek. Zîra harp bir hîledir.

2-İki kişinin arasını bulmak, iki mü'mini barıştırmak için yalan söylemek.

3-Erkek, hanımını memnun etmek için yalan söyleyebilir.

Hanımlarının herbirine, en çok seni seviyorum diyebilir. Bunun gibi, hanımının isteklerini o anda karşılamağa gücü yetmese bile,

gönlünü almak için, teklif ânında olumlu karşılamak ve yapacağım demek caizdir.

İhyâ'da yazıyor: Nüvâs bin Sem'ân Peygamber efendimizden (s.a.v) bildirir. Buyurdu ki: «Niçin sizin, ateşe düşer gibi, yalana düştüğünüzü görüyorum? Her bir yalan yazılmaktadır. Ancak, kişinin harpte yalan söylemesi; çünkü harp hiledir. İki kişi arasında düşmanlık, dargınlık olunca, aralarını bulmak için yalan söylemek ve hanımının gönlünü almak, onu sevindirmek için yalan söylemek yazılmaz.» Bu üçü hadîs-i şerîfde, istisna olarak açıkça bildirilmektedir.

Bunlardan başkasında, sahîh niyet, dürüst düşünce ile olursa, kendisi veya başkası için, bu üçün dışındaki yalan da caiz olur. Meselâ bir kimseyi, bir zâlim yakalayıp, paran nerededir? dese, ona doğru söylemez. Yâhud sultan birini yakalayıp, ona işlediği fuhuşu sorarsa, ona da, yaptım demez ve ben zinâ etmedim, içki içmedim der. Peygamber efendimiz (s.a.v): «Bu pisliklerden birini işliyen kimse, Allah'ın örtüsü ile örtünsün» buyurdu. Çünkü fuhşunu, günâhını açığa vurmak, ayrı bir fuhuş ve günahdır.

Mecma'ü'l-fetâvî'deki şu ifâde de bu türdendir: Hakkını almak, yâhud kendine yapılan zulmü, haksızlığı önlemek için, yalan söylemek mübahdır. Nitekim şüf'a sahibi olana, gece karanlığında komşusunun malı satıldığı haber verilirse, şâhid (davacı) olmaz. Sabah olunca meşgul olur ve şimdi öğrendim der. Bu hareketi yalan kabul edilmez. Geceleyin bulûğa eren kız çocuğu da böyledir. Ya'nî o gece, ben çocuğum, henüz bâliğa olmadım deyip, söylememesi yalan sayılmaz.

Başkası için yalan söylemeğe gelince: Bir din kardeşinin gizli bir hâli sorulunca, bilmiyorum diyebilir. Özür dilemek istediği kimsenin, günâh ve kabahatini inkâr etmeden, gönlünü alamıyacağını, sevgisini kazanamıyacağını bilirse, yalan söylemesinde bir beis yoktur.

Lâkin yalan söylemenin haddi şöyledir ki, yalan mahzurludur. Fakat yalan söylemesi caiz olan bu yerlerde ve hallerde, doğru

konusmakla, bir başka mahzur hâsıl olacaksa, birini diğeri ile karşılaştırıp, adalet, doğruluk terazisi ile tartmalıdır. Bu tartıda iki taraf da aynı gelir ve tereddüd olursa, doğruluk tarafını tercih etmek evlâdır. Doğru söylemek, yalandan daha hafif gelirse, doğru söylemek vâcib olur. Yalan söylemek ehvense, yalan söylemek, bâzan vâcib, bâzan mubah olur. Bu da, işin icâbına, özelliğine göre değişir. Meselâ doğru söylediği zaman, bir müslüman öldürülecekse, zâlîme doğru söylemez. Bunda ve benzeri durumlarda yalan söylemek vâcib olur. Ama harpten, iki kişiyi barıştırmaktan ve gönlünü almaktan maksad, yalan söylemeden hâsıl olmuyorsa, o zaman yalan mubah olur. Ancak, elden geldiği kadar, yalan söylemekten sakınmalıdır. Çünkü yalan kapısı aralanınca, gerçekten ihtiyaç duyulmayan ve zaruret haddini aşmayanla yetinmekten korkulabilir; iş ciddiyetin ötesine varabilir.

Ta'rîz ve Kinayeli ifâde kullanmakta bir beis yoktur. Ta'rîz, delâlet yolu ile, ifâdede bulunmayan bir sözü karşısındakine anlatmaktır. Meselâ, karşısındakine bahîl olduğunu ifâde etmek için, «Bahillik pek çirkin bir şeydir» demek böyledir. Kinaye, arkadakini söyleyip, öndekine işaret etmektir. Filân kimsenin ocağında çok kül bulunur, deyip, bununla evine çok misafir geldiğini, konuksever olduğunu anlatmak istersin.

Nitekim Peygamber efendimiz (s.a.v), bir kimsenin üzerinde sarıya boyanmış elbise görünce: «Bu, ocakta olsaydı, senin için daha iyi olurdu» buyurdu. Ya'nî eğer bu elbiseye verdiğin para ile un satın alıp, ocakta ekmek pişirseydin, senin için daha hayırlı, daha iyi olurdu.

Hazret-i Alî (r.a), kızını hazret-i Ömer (r.a)'e tezvîc etmek istedi. Kızını hazret-i Ömer'e gönderip, Ömer'e Hülle (elbise) ister misin demesini söyledi. Bu kinaye yollu ifâdeyi, Bakara sûresi yüz seksenyedinci: هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ «Onlar sizin, siz de onlar için libassınız» (elbisesiniz) âyetinden çıkarmıştı. Buna Ömer (r.a), razı oldum diye cevap verdi.

Birisi, bir şâire dilini kes, sana bir şey vereceğim deyince, şâir, dilimi kestim dedi.

Bu ve benzeri örnekler Resûlullah'ın (s.a.v) sözlerinde çoktur. Peygamber efendimiz (s.a.v) ganimet mallarını taksim ederken, Abbas bin Mirdâs'a dört dişi deve vermelerini emretti. Abbâs bin Mirdâs gidip, bir şiirle, buna razı olmadığını bildirir. Resûlullah (s.a.v): «Dilini benden kesin» buyurdu. Ebû Bekr-i Sıddîk (r.a) gidip, ona yüz deve verdi. Bunun üzerine Abbâs bin Mirdâs gelip, Resûlullah'dan özür diledi ve Ondan (s.a.v) razı olanlardan oldu.

Hasan-ı Basrî'den (rahimehullah) bildirilir: Acuze (ihtiyar) bir kadın, Resûlullah'ın (s.a.v) huzuruna geldi. Resûlullah: «İhtiyar kadın Cennete giremez» buyurdu. Kocakarı bunu duyunca ağladı. Resûlullah (s.a.v): «Sen o gün ihtiyar olmazsın» buyurdu.

Nitekim Allahü teâlâ, Vakıa sûresi otuzbeş, otuzaltı, otuzyedinci âyetlerinde:

إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا عُرُبًا أَتْرَابًا

« Gerçekten biz, dünyada ihtiyarlamış kadınları gençleştirerek Cennette onları yepyeni bir yaratılışla yaratmışızdır. Böylece onları hep bakire kızlar, kocalarına âşık ve yaşıt yaptık » buyurmuştur.

Peygamber efendimizin (s.a.v) huzuruna bir hanım gelip, yâ Resûlâllah, zevcim seni çağırıyor deyince, Resûlullah: «Hani, gözünde beyaz bulunan o adam mı?» buyurdu. Hanım, yemîn edip, zevcimin gözü beyaz değildir dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v): «Onun gözünde beyaz vardır» buyurdu. Kadın, vallahi yoktur dedi. Peygamber efendimiz (s.a.v): «Gözünde beyaz olmayan kimse yoktur» buyurdu ve bununla, gözbebeğinin etrafını saran beyazlığı kasd etti.

Hazret-i Enes (r.a) anlatır: Birisi, Resûlullah'a (s.a.v) beni bir hayvana bindir dedi. «Seni deve yavrusuna bindiririm» buyurdu. O kimse Resûlullah'ın, kendisini, insanı taşıyamıyan bir deve yavrusuna bindireceğini sandı ve onu ne yapayım dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) «Binek olarak kullanılan develer de, bir devenin yavrusu değil midir!» buyurdu.

Bu tür şakalar ve kinayeli sözleri söylemek arada bir olursa, mubahdır. Ama daimî ve sürekli olmamalıdır. Bunlara devam etmek, biriyle eğlenmek, alay etmek olup, mezmumdur ve kalbi öldüren, gülmeğe sebep olur. **Mesâbîh** şerhinde ve **İhyâ**'da böyle bildirilmektedir.

Musannifin (rahimehullah), bunda bir beis yoktur ifâdesinde, buna bir nevi işaret bulunmaktadır. Ta'rîz ve kinayede genişlik ve yalandan kurtuluş vardır. Bu, selef âlimlerinden bildirilegelen bir sözdür. Benzeri hazret-i Ömer ve Abdullah ibni Abbâs'dan (radiyallahü anhüm) ve başkalarından rivayet edilmiştir.

İmâm-ı Gazâlî (rahimehullah) der ki: O büyüklerin muradı, insan yalan söylemek zorunda olduğu zaman, ta'rîz ve kînâye yollu İfâde kullanır demektir. Ama ihtiyâç ve zaruret yokken, ta'rîz caiz olmaz. Çünkü, mekruh olur.

Nitekim Abdullah bin Utbe (r.a) anlatır: Babamla beraber, Ömer bin Abdülâziz'in (r.a) yanına vardık. Üzerimde bir elbise ile çıktım. İnsanlar, bunu sana mü'minlerin emîri (Ömer bin Abdülâziz) mi giydirdi dediler. Allahü teâlâ, emîrü'l-mü'minîne iyi karşılıklar versin dedim. Babam bana, yalandan ve yalana benzeyen şeyden çok sakın dedi. Ya'nî babası onu, böyle konuşmaktan men'etti. Çünkü bunda, onları övmek gibi boş bir maksad için yanlış zan, götürecektir bir takrîr vardır. Bu ise faydasızdır. Evet, hafif maksadlar için, ta'rîzli, kinayeli ifâde kullanmak muhahdır.

Resûlullah (s.a.v), senin kocanın gözünde beyaz vardır, ihtiyar kadınlar Cennete girmez, seni deve yavrusuna bindireyim sözlerinde olduğu gibi, şaka ile mü'minlerin gönlünü hoş etmek böyledir.

Fıskı gerektirmiyen ve âdet olarak mübalâğa ifâde eden, meselâ, bunu sana yüz kere söyledim gibi, yalan görünen sözlerden maksad, belli bir sayıyı bildirmek değil, mübalâğa için ise yalan sayılmaz. Ama bir defayı çok derse yalan olur, ama birkaç defa söylediğini daha çok derse, meselâ yüz defa demediği halde, yüz kere dedim derse, günah olmaz.⁴⁵

YALAN İMÂNA ZIDDİR

Bilinmelidir ki yalancı hiçbir zaman rezillikten kurtulamaz. Her ne kadar yüksek makam sahibi de olsa insanlar nezdinde hakir ve küçük olur, halk kendilerinden nefret eder.

Zira her ne söylese ve va'd etse, itimat olunmaz. Böyle kimselere bir musibet gelse, acınıp merhamet edilmez, bazı sözlerinde doğru söylese bile itimad edilmez.

Cenâb-ı Hakk (azze ve celle), Nahl sûresinin, 105. âyet-i kerîmesinde şöyle buyurur:

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْكَاذِبُونَ

"Yalanı, ancak Allâh'ın âyetlerine inanmayanlar uydurur, iftira ederler. Ve yalancı ancak onlardır.

" Hadîs-i şerîfte: "Sizi yalan söylemekten sakındırır, men ederim!. Çünkü yalan imana zıddır." buyrulmuştur.

Yalan söylemek haramdır. Yalancı bir insan itimada lâayık değildir. Yalancılık yüzünden birçok haklar zayı olur, birçok facialar meydana gelebilir.

Şu kadar var ki, bazı sözler yalan suretinde olursa da kimseye zararı dokunmayıp aksine fenalığın önünü almaya hizmet eder.

⁴⁵ Şir'atül-islam s:306

Meselâ: Kendisini takip eden bir caniden kaçıp saklanan masum bir kimsenin yerini bir şahsın bildiği halde bilmiyorum demesi gibi. Böyle sözler, yalan hükmünde değildir. Nitekim: "Maslahata yarayan bir yalan, fitne koparan bir doğru sözden iyidir." denilmiştir. Velhasıl bir zaruret olmadıkça ve başkasına haksız yere zarar vermekten uzak olmadıkça yalan söyleyen şahıs kendisini mes'uliyetten kurtaramaz.

Ömer bin Abdülaziz (rh.), bazı idarecilerine ve hâkimlere şöyle yazmıştır: "Tedbire ve çareye muhtaç olduğunuz işlerde -sakın halyalancı kimselerden yardım istemeyiniz! Yalancılara tabi olursanız muhakkak helak olursunuz."

Yalan hakkında âlimlerin sözleri: "Yalan, mürüvvetin yokluğundan ve hayanın azalmasından meydana gelir." "Bir insan yalanı ancak, ihanetinden, alçaklığından veya edepsizliğinden söyler; başka türlü söylemez." ⁴⁶

Peygamber efendimiz (s.a.v) ; yalan söyleyenin ağzının bir taraftan kulağına kadar demir çengelle yırtılacağını, diğer tarafa geçildiğinde, önceki yırtılan tarafın iyi olacağını, sonra iyi olan tarafın tekrar yırtılarak bu şekilde kıyamete kadar, kabrinde azabın devam edeceğini bildirmiştir.(Buhari)

Büyükler buyuruyor ki:

Oğlum, yalandan sakın, o serçe eti gibi tatlıdır. Ondan az kimse kurtulur. (*Lokman Hekim*)

Allah indinde en büyük hata, yalan konuşmaktır. (*Hazret-i Ali k.v*)

Doğru ile yalan, biri diğerini çıkarıncaya kadar kalpte boğuşur. (*Malik bin Dinar hz.*)

İçi dışına, sözü işine uymamak, nifaktandır. Nifakın temeli ise yalandır. (*Hasan-ı Basri*)

⁴⁶ Fazilet takvimi 22 mayıs 2014 perşembe

Eshab-ı kiram indinde yalandan daha kötü bir şey yoktur. Çünkü, onlar, yalanla imanın bir arada bulunamayacağını bilirlerdi. (Hazret-i Âişe r.anha)

Müşrikler, Hazret-i Ammar'a, babasına ve annesi Sümeyye Hatuna işkence edip, sıcak kum içine gömerler ve üzerinde et pişecek kadar sıcak taşları gövdelerine dizerlerdi. Sonra "Lat ve Uzza putu, Muhammed'in dininden iyi de" derlerdi. Demeyince de işkenceyi artırırlardı. Bir keresinde Resul-i Ekrem (s.a.v) , Sabredin ey Yaser ehli! Size vaat edilen yer Cennettir buyurdu. Yaserlerin müşriklerden gördüğü işkence, dillere destan olmuştur. İşkenceye uğramadığı günleri yoktu. Bir gün Hazret-i Sümeyye'yi iki devenin arkasına bağlamışlar işkence ediyorlardı.

Nihayet Ebu Cehlin kamçılarına dayanamayıp şehid oldu. Hazret-i Yaser'i de şiddetli işkence ile öldürdüler. İslam'da ilk şehid olan bunlardır. Hazret-i Ammar, kâfirlerin zorlamaları üzerine dediklerini diliyle söyledi. Resul-i Ekrem (s.a.v) efendimize, Ammar kâfir oldu dediler. Buyurdu ki: Hayır o kâfir olmaz. Baştan ayağa kadar iman ile doludur.⁴⁷

Hazret-i Ammarı serbest bıraktılar. Resulullah efendimiz(s.a.v), mübarek eliyle gözünün yaşını silip teselli buyurdu. Bu hadise üzerine, Nahl suresinin

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيْمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ
بِالْإِيْمَانِ

Allah'a küfredenlere şiddetli azap vardır. Ancak kalbine iman yerleşmiş olduğu halde küfre zorlanıp, sadece diliyle söyleyenler müstesna⁴⁸ mealindeki âyet-i kerime nazil oldu. Resulullah efendimiz (s.a.v)'de Hazret-i Ammar'a Müşrikler eziyet ederse, yine böyle söyle buyurdu.

Sual: "Yüzünü gören Cennetlik" veya "Yüzünü gören hacı oluyor" deniyor. Böyle söylemekte mahzur var mıdır?

⁴⁷ İbni Mace

⁴⁸Nahl suresi 106. Ayet-i kerime

Cevap: Her ikisini de söylemek caiz olmaz. Çünkü bunları söylemek yalan olur. Bir kimseyi görmekle hacı veya Cennetlik olunmaz. Peygamber aleyhisselamı bile gören kimsenin imanı yok ise Cennetlik olamaz. Şaka olarak veya mecaz olarak da böyle şeyleri söylememelidir!

Yine Satılan malı, aşırı övmemelidir! Çünkü, hem yalan söylemiş, hem aldatmış, hem de zulmetmiş olur. Hatta, doğru olarak da, müşterinin bildiği şeyi söylememelidir! Çünkü, bu da faydasız söz olur. Kıyamette her sözden sual olunacaktır.

Yemin ile satmaya gelince, yalan yere yemin etmek haramdır. Yani büyük günahdır. Doğru yemin ederse, az bir şey için Allahü teâlânın ismini söylemek saygısızlık olur. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki: Alış veriş yaparken, vallahi böyledir, billahi öyle değildir diye yemin eden kimseye ve “bugün git, yarın gel” diyerek sözünde durmayan sanatkâra yazıklar olsun!⁴⁹

Malını yemin ederek beğendirmeye çalışan kimseye kıyamette merhamet edilmez.⁵⁰

Sual: Bir şeyi 15 liraya alan kimse, 10 lira ile 5 lira verdiğini düşünerek, 10 lira verdim dese, yalan söylemiş olur mu?

Cevap: Hayır, yalan söylemiş olmaz; çünkü 10 lira verdiği yalan değildir. Diğer verdiği 5 lirayı söylememiş oluyor, yalan olmuyor. Yine bunun gibi, 15 hurma yemiş olan birine kaç hurma yedin diye sorsalar, o da 10 tane hurma yedim dese, yalan söylemiş olmaz; sadece yediği 5 taneyi söylememiş olur.⁵¹

Bunun gibi, biz satıcı olsak, bir fakir de gelip beğendiği bir malı almak istese; fakat pahalı gelse, biz o malı 10 liraya aldığımız halde, Bu mala 5 lira verdik, size 6 liraya satabiliriz desek caiz olur, günah olmaz.

⁴⁹ Deylemi

⁵⁰ İ. Gazali hazretleri

⁵¹ F. Hindiyye

Sual: Helal olan yalanla, haram olan doğru nedir? Güzel yalana ve çirkin doğruya bir örnek verir misiniz?

Cevap: Yalan söylemek haramdır, ama savaşta düşmana karşı helâl, hatta yerine göre farz olur. Müminleri zarardan kurtarmak için, dini korumak, İslamiyet'in bir emrini yerine getirmek için olursa sevaptır. Fitneye sebep olan doğru ise günahtır. **Fitne çıkaran doğru söz, günahtır ve Fitneye mani olan yalan, fitneye sebep olan doğrudan iyidir** denmiştir.

ALLAH SEVGİSİ VE VERDİĞİ NİMETLERE ŞÜKÜR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

De ki: eğer siz Allahı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allah da sizleri sevsin ve suçlarınızı mağfiretle örtsün, Allah gafurdur, rahîmdir ⁵²

Muhterem kardeşlerim cenab-ı hak bir hadis-i kudside şöyle buyurmaktadır:

« Ey âdemoğlu! Eğer sevgimi istiyorsan, kalbinden dünya sevgisini çıkar. Ben, Benim sevgimi ve dünya sevgisini asla bir kalbte birlikte bulundurmam.

Ey âdemoğlu! Dünya sevgisiyle birlikte Benim sevgimi nasıl istiyorsun? Sevgimi ve rızâmı dünyayı terketmekte ara.

Ey âdemoğlu! ibâdetim için dünyadan ferâget et ki, kalbin muhabbetimle dolsun ve Bana yönel ki, sana kâfi geleyim.

⁵² Ali-İmran suresi 31. Ayet-i kerime

Ey âdemoğlu! Bana hizmet et; zira, Ben, Bana hizmet edeni severim. Kulum Beni görmeyi arzuladığı zaman, Ben de onu görmeyi sever, isterim. Kulumun nafile ibâdetlerle Bana yaklaşma çabası asla boşa gitmez ki, Ben böyle yapmasını severim. Onu istediğim zaman da, onun sözlerini işitirim.

Ey âdemoğlu! Sevgimi isteyenlere sevgimi vâcib kıldım.

Ey Dâvûd! Cennet'im itaat ve ibâdet edenler içindir. Zikrim, zikredenler içindir. Kifayetim, tevekkül edenlere mahsûstur. Fazla ihsanım şükredenlere âidtir. Rahmetim, iyiler için, dostluğum da arifler içindir. Bense, özellikle sevenler içinim.

Ey Dâvûd! Yeryüzünün bütün halkına duyur ki:

Ben, sevenin sevgilisiyim.

Benimle olmak isteyenle birlikteyim.

Beni zikretmekle meşgul olanın dostuyum.

Beni arkadaş edinenin arkadaşıyım.

Beni seçeni seçmişimdir.

Bana itaat edenin dediğini yaparım.

Beni kalbten seven hiçbir kul yoktur ki, onu kendime kabul etmiş olmayayım!

Ey Dâvûd! Beni tanıyıp bilmeyen nasıl sever! Gece bastırdığında benden uzak, uykuya dalanın, Beni sevdiğini iddia etmesi yalandır. Her seven, sevgilisiyle yalnız kalmayı sevmez, beklemez mi?

Ey Dâvûd! Sevenler için beni görmekten başka bir deva yoktur.

Ey Dâvûd! Ben senin için gerekeni yapıyorum, sen de gerekeni yap.

Ey Dâvûd! Benden iste de, şevkimi sana hîbe edeyim. Zira Ben, Beni arzulayanların kalblerini kabul ettim ve onları yüzümün nuruyla aydınlattım.

Ey kulum, senin hakkın sevgili bulmak, Benim hakkım da Bana sevgili olmandır.

Ey kullarım, Benden başkasıyla niçin meşgul oluyorsunuz? oysa Ben, sizi arzuluyorum. Uzun bir cefâ değil midir bu? Takva sahihlerinin Bana kavuşma arzularından, Ben onlara kavuşmaya daha arzuluyum. Kulumun Beni zikri çok olursa Ben, ona âşık olurum ve o da Bana âşık olur. Böylece de beni bulmuş olur.»⁵³

Allah Sevgisinin Hakikati;

Allah sevgisi, tamamiyle O'na yönelmektir. Allah sevgisi Allah'tan başkasını unutmaktır. Vücûdun bütün parçalarının O'nun olduğunu görmektir.

Muhabbet, hayrette kalan kalbte daimîdir. Muhabbet, ne ihsânla fazlalaşır; ne de cefâ ile eksilir.

Muhabbet, Hakk'ı bulmaktır ve gönülden her sevgiyi atmaktır. Tam anlamıyla bir hürmet üzereyken bile hürmeti terk korkusunu yaşamaktır. Sevgiye varmak, sevgiliyi herşeye ve herkese tercîh etmektir. Zât'a muhabbet etmek, O'nun sıfatlarında fânî olmak ve rızâsı yolunda hayatı fedâ etmektir.

Muhabbet, yüzünde ve arkasında sevgiliye hep muvafakat etmek, O'nun istediği gibi davranmaktır. Allah sevgisine varmak, O'na ve O'nun olana meyletmektir.

Muhabbet, doğruyu, yalancıdan; kerîm ve cömert olanı da cimri ve ihtiraslı kişiden ayırd etmektir. Kendini bütün varlığıyla sevgiliye

⁵³ mârifetnâme s:429

adamak ve sende, sana âid hiçbir şey kalmaktır. Öyle ki, onun olup gidesin. Muhabbet'i Allah'tan istemek ve kuldan razı olmaktır. Allah sevgisi, O'nu zikretmekle dostluğunda daimî olarak kalmaktır. Muhabbet öyle bir illet ki, her deva ondadır.

Muhabbet , âdetlerden ve günlük uğraşılardan ayrılmaktır. Yürekte öyle bir ateştir ki, gönülde Allah'tan başka hiçbir şey bırakmaz, yakar. Aşk, uykuyu yok eder. Uzlet, insanları siler ve kaybeder. Muhabbet, sevgili bir kuşturki, onun yediği şey kalb taneleridir. Her kıymetli şeyin alıcı değeridir, her yüksek makamın ödenmiş peşin karşılığıdır. Kim Mevlâ aşkının zevkiyle meşgûlse, o kimse iki cihanı da istemekten uzaktır.

Allah sevgisi,tanıyıp bilmektir, dostluğuyla huzur bulmaktır. Muhabbet, ne rağbetten ne de korkudan kaynaklanır. Muhabbet o kadar bir güzel şeydir ki, ondan hiç kimseye zarar gelmez. Zira Allah sevgisine kavuşan kötülük dâiresine asla uğramaz.

Muhabbet, sevgili dışındaki herşeyden seveni sağır, dilsiz ve kör yapar. Kim, Mevlâsı'na ni'metleri için muhabbet etmediyse, ona belâsı geldikçe sevgisi artar. Kim de Mevlâ'sına ni'metleri için muhabbet ettiyse, ona bir belâ gelirse sevgisi yok olur.

Şöyle naklolundu: Bağdâd'ta bir topluluk Şeyh Şiblî'yi ziyaret etmek için kapısına vardıklarında, Şiblî onlara

«Siz kimlersiniz?» diye sorar. Onar da, «Bizler seni seven dostlardanız» derler. Şiblî, hemen onlara taş atmaya başlar. Böylece, herkes ondan kaçır. Yalnızca onu sevenlerden ikisi kapısından ayrılmazlar. Şiblî, kaçanlara sitem ederek, «Size ne oldu ki benden kaçırıyorsunuz, eğer siz benim sevenlerim olsaydınız taşımdan - kaçarmıydınız?» der. Ve o iki sevenine de muhabbetle hitap ederek, «Benim dostum ancak sizsiniz, taşıma tahammül ettiniz. Öyleyse husûsî sohbetlerimize liyâkat kazandınız» der.

Allah sevgisinin sonu yoktur. Sevgilinin gayesi ele geçmediği gibi, muhabbetin de nihayeti olmaz. Sevenlerin makamı; Allah'a kavuşma arzusu ve sevdiklerinin kazasına razı olmaktır.

Kâinatın Efendisinin rûhâniyetlerine dâir bir işaretini erenlerden biri bir vakasında görüp ondan özür dilemiştir ki, Allah sevgisi, senin muhabbetinden beni meşgul etti, demiştir. Bu sözden, o rûhâniyet tebessüm edip buyurdu ki: «Ey mübarek, her kim muhabbetullah mertebesine ulaşmışsa, o şüphesiz bize muhabbet kılmıştır, onun için o, saadeti bulmuştur.»

Sâdık âşık, sevgilisinden ona her ne gelirse, onunla zevk ve haz duyan kişidir.

Allah Sevgisinin Mâhiyeti;

Allah sevgisi öyle gizli bir sırdır ki, ifâde edilemez. Manevî bir hâdisedir ki, açık edilmez. Buna karşın her kâmil, sırrından muhabbete dâir şeyler söylemiş ve onun özellikleri ve faydaları hususunda pek çok hikmetler anlatmıştır. Bunun nedeni, kulların kalbine meyl ve arzu, şevk ve âşık ateşi dolup canla Allah sevgisinin tutkunu olmalarıdır.

Nitekim erenlerden biri şöyle dedi: «Muhabbet, sahibine dünya ve Âhirete sevdalarını unutturmaktır.»

Erenlerden biri de şöyle dedi: «Muhabbet, senin çok hizmetini az ve sevgilinin az bağışını çok görmektir.» Bir başkası malından canından daha yüce ve daha zevkli bulasın. Ve ona yüzünde, arkasında gizli ve açık muvafakat edesin. Buna rağmen yine ona karşı kendini kusurlu bulup ondan özür dileyici olasın.»

Bir kâmil de şöyle dedi: «Muhabbet, sevgiline kavuşmakla beraber daha da meylini arttırmaktır.» Biri de şöyle dedi: «Muhabbet,

iki cihan zevklerinden seni koparıp, kendi vasıflarından uzaklaştırıp kalbini dâima sevgilinle meşgul etmektir.»

Bir kâmil de şöyle dedi: «Muhabbet, sevgiline bütün varlığıyla teslîm olmaktır. Öyle ki, sende, benliğinden bir iz kalmayıp, kendinden büsbütün gecesin ve ona kavuşmayı, halk ile olmağa tercih edesin. O'na kulluk yapmayı halktan hizmetinden önde tutasın ve elde edemediğin geçici zevkler için tasalanmayıp, Allah'ı zikirden gafletle geçen vakit için hüznle dolaşın.»

Erenlerden bir başkası da şöyle dedi: «Kim Allah'a muhabbet ederse, o insanlar arasında bilinmekten nefret eder.» Bir diğeri şöyle dedi: Rabb'inle ol ki, seni gözetsin. O'nun ol ki, sana kifayet etsin.» Biri de şöyle dedi: «Rabb'im, eğer beni parça parça doğrasan ve bütün belâyı başıma dökse, Sana olan sevgim ve arzum, ancak artar.»

Zünnûn Mısrî'yi dostları; eli kelepçeli, ayağı prangalı ve etrafında insanları ağlaştırken görmüşler. O da onlara sevinçle şöyle demiş: «Şüphesiz bu hâlim, Allah'ın dostlarına bağışlarındandır. O'nun yaptığı herşey oana zevkli, tatlı, hoş ve küçüktür.» Allah'a muhabbetin tutkunu olan, gözlerine bu aşk sürmesini çeken kör olur ve artık halkı göremez. Sadece Mevlâ'yı görür.

Erenlerden biri dedi: «Tevekkülün bütünü, infiali terketmektir. Tefviz (iş Allah'a ısmarlama), istek ve tercihi terketmektir. Rızânın tamamı, itirazı bırakmaktır. Sevginin bütünü de sevgiliyi her şeye ve herkese tercîh etmektir.»

Yine bir başkası şöyle dedi: «Her birlikte oturulabilir kişi, dostluğa uygun gelmeyebilir. Her dostluğa gelebilen sır saklamayabilir. Sır saklayanlar ancak sevgililerdir.»

Bir başkası da şöyle dedi: «Allah bir topluluğu kendi hizmetine, bir topluluğu da kendi muhabbetine tahsis etmiştir. İşte, hizmet ehli takva sahihleridir, onlar Cennet'e lâyıktır ve onlara iyiler denilmiştir. Muhabbet ehli ise, irfan ehlidir, onlar da Mevlâ'ya yakın olmakla üstündürler, onlar Allah'a yakın olanlardandır.»

Yine bir kâmil de şöyle dedi: «Kur'ân'da zikredilen o tertemiz ve temizleyici şarap, marifet kadehindeki aşk şarabıdır.» Bir kâmil de şöyle dedi: «Arif muhabbetin tatlılığına şu zaman erer ki, halkın eziyeti ona şeker gibi, yoksulluk da bal gibi tatlı gelir.»

Yine erenlerden biri şöyle dedi: «Muhabbet, korkudan üstündür. Zira, seven kul her hâlinde Mevlâ'sının gıyabında ona muhalefet eder. Herkesin kıymeti kendi gönlünün himmetidir. Şu hâlde himmeti dünya olanın kıymeti şehvet, himmeti. ahiret olanın kıymeti Cennet ve himmeti Allah sevgisi olanın kıymeti de sonsuz ve uçsuz bucaksızdır.»

Erenlerden biri de şöyle dedi: «Muhabbet gönlün meylidir ki, halkın öğretmesiyle değil, ancak Hakk'ın vergisiyledir.» Bir diğeri de şöyle dedi: «Muhabbet, kalb ile birlikte olan bir vasıftır ki, herkese geçicidir. İhtiyarî değil zorunludur.»

Bir kâmil de şöyle dedi: «Allah sevgisi kalbte parlayan bir nurdur ve kalb onunla sevinç ve huzur dolar, Allah'dan başka herşeyden uzak olur.»

Yine erenlerden biri şöyle dedi: «Gönülde sevgi ve şefkat muhabbet ve şefkat Mevlâ'nın sıfatı, buğz ve düşmanlık da Şeytân'ın sıfatıdır.»

Yine bir kâmil şöyle dedi: «Erenlerden biri, bir arife yazdığı mektupta, «Marifet kadehinden aşk şarabını içip sarhoş olmuşum» diye yazar. O arif de ona şöyle cevap verir: «Henüz içmemiş ve sarhoş olmuştun. Senden başkaları yer ve göğün denizlerini içtiler de, henüz kanmayıp, susuzluklarından -daha fazla yok mu?- arzusuyla ömürlerini geçiriyorlar.»

Yine bir kâmil şöyle dedi: «Kim Allah sevgisine susadıysa. o, Mevlâ'nın dostluk denizine dalmış demektir.» Yine bir başkası da şöyle dedi: «Kim Mevlâ'sının sevgisiyle meşguldür; o, sıcak ve soğuğu, zevk ve derdi, saf ve bulanık olanı farketmekten uzaktır.»

Yine bir kâmil de şöyle dedi: «Allah sevgisi tutuşmuş bir ateş gibidir, onu dostlarının kalblerinde tutuşturmuştur. Öyle ki, o ateş

onların kalblerindeki hatarları, arzuları, arızaları, ihtiyaçları yakıp yok etsin.»

Bir başkası da şöyle dedi «Allah kendi sevgisini bir kuluna verince, onu görenler külfet ve ülfetsiz ona meyl ve muhabbet duyarlar. Fırsat bulanlar, onun ziyaretine giderler, fakat o onlardan kaçır ve Hakk'ın hep dostluğunda kalır.» Nitekim, Yûsuf (A.S.)'a bir kimse sevgisini arzetmiş. O sevgili de, ona verdiği cevapta. «Rabb'imden başka kimsenin sevgisini istemem» demiş, böylece, Mevlâ'sının muhabbetinde sâdık olduğunu duyurmuştur. ⁵⁴

Allah Sevgisinin Alâmet Ve Üstünlükleri;

Allah sevgisi öyle bir devlet kuşudur ki, kimin başına konarsa, o kimse iki cihanda da sultan, taht ve tâc sahibi olur. Öyle bir saadet formülüdür ki, kimin kalbine girerse, o kimse, zengin ve iki âlemde de ihtiyaçsız olur ve bütün halk ona muhtaç olur. Hangi gönülde Allah sevgisi gizli kalır, o, candan habersiz bir ölü gibidir. Akli olan herkes, Allah sevgisinden bahsedip yolunda can ve baş veririz diyorlarsa da, Allah sevgisinin yedi alâmeti vardır ki, bu alâmetler kimde bulunursa, o, sevgisinde sâdık ve doğrudur.

Allah sevgisinin:

Birinci alâmeti: Mevlâ'yı seven ölümden korkmayıp dâima hazır olup ölümü bekler ve gözler. Zira, ancak ölümlle seven, sevgilisine; isteyen istediğine ve garip vatanına kavuşur. Şu hâlde madem dünyadan ilişkisi kesilmemiştir, böyle bir gönülde Allah sevgisinin eseri görülmez. Eğer ölümden kaçışı, henüz Hakk'a varmağa hazır olmayıp gece gündüz onun tedârikinde olmak içinse, o da Allah sevgisinden bir eserdir.

⁵⁴ Mârifetnâme s:434

İkincisi: O Mevlâ tutkunu, dünyadan her ne seçerse, ona Mevlâ'sı da muhabbet eder ve yine onun yolunda onun için sarfedip harcar. Ve her ne , kalbini Mevlâ'sından meşgul eder, onu terkedip huzuruna gelir ve rızâsınca gider. Eğer bütün hâllerinde huzur ve rızâda bulunmadıysa, o Mevlâ sevgisinin yok olduğuna delâlet etmez. Zira, her gönülde Allah sevgisi kemâliyle görülmez. Bâzı gönülde biraz noksanca meydana gelir.

Üçüncüsü: Mevlâ'yı seven kişi, gece gündüz O'nu zikredip düşünmekten boş kalmaz. Zira seven, sevdiği şeyi ve kimseyi sevgisi kadar anar. Yâni, o, sevgilinin vasıflarını onu överek söyler. Hattâ eğer tam anlamıyla sevmişse, onu anmaktan asla susmaz. Eğer bir kimse, hem Allah'a hem de dünyalık bir şeye sevgi beslerim derse, hangisini fazla anarsa sevgisi ona hükmedilir. Zira, o gönülde, çok anılan tarafın sevgisi gâlib gelmiştir. Netice şu ki; gâlib, mağlûbu her geçen gün yok eder.

Dördüncüsü: Mevlâ'yı seven kişi, O'nun ezelî kelâmını yüceltip, Peygamber ve dostlarına riâyet eder. Hattâ bütün mahlûkatına muhabbet ve şefkat edip, incelik ve müsamaha ile yumuşak konuşur. Her kim, Allah sevgisi mertebesine ulaşmışsa, ondan; kibir, haset, buğz, düşmanlık, kin, sıkıntı verme, kendini beğenme ve benlik fikirleri defolur. O, bütün varlıklara ibret ve hikmetle bakıp herkesi dost edinerek onları sever.

Beşincisi: Mevlâ'yı seven insanlardan yalnız kalmayı tercih edip, gece sevgilinin hasretiyle O'nu bekler. Öyle ki, bütün dünyayla ilişkileri gönülden kesilip ortaksız ezelî sevgiliye pek çok övgüler ve yalvarışlar yükseltsir. Nitekim; Allah Teâlâ, Dâvûd (AS.)'a buyurdu ki, «Ey Dâvûd, Beni sevdiğini söyleyip de, geceleri uyuyarak Benden gafil kalan dâvasında yalancıdır. Zira, dost, dostun yüzüne tâlib olup sohbetini arzulamaz mı? Hoş, Beni kim isterse bulur, bir daha da başkasıyla anlaşıp hiçbir şeyle dostluk kuramaz. Bensiz olamaz.»

Altıncısı: Mevlâ'yı sevene ibâdetler kolay gelir, şevk ve zevkle hizmet eder. Hattâ ibâdeti, ruhunun gıdası olur ve pek çok lezzetler alır.

Yedincisi: Muhabbetullah (Allah sevgisi) mertebesine ulaşan, Allah'ın dostlarına O'nun yolunda sevgi duyup onları kendine dost edinip, onların düşmanlarını kendine düşman bilip onlara bile ayıplarını örterek incelikle muamele eder.

Mevlâ'yı sevenin üç üstünlüğü vardır:

Biri, deniz gibi cömertlik;

Biri. Güneş gibi şefkatli olmak;

Diğeri de, toprak gibi mütevazı olmaktır.

Zira varlık kıymetinin kaynağı, sevgisidir. O kadar ki, varlığın yaratılış temeli sevgidir.

Allah sevgisinin sonuçları da üçtür:

Çok oruç tutmak,

gece kalkmak ve

az konuşmak.

Ergin bir muhabbetin hakikatine gelince; o da, umûmî ve sıradan toplumsal ilişkileri terketmektir. Sâdık âşığın bedeni uzlaşmaz; kalbi ise yüksek; huy ve davranışları, rûhânî; himmeti Rabbânî ve yüzü de nûrânîdir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن
كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

*Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin (maddeten ve mânen) en temiz olanlarından yiyin, Allah a şükredin. Eğer hakikâten ona kulluk ediyorsanız.*⁵⁵

Muhterem kardeşlerimiz!

Allah’a karşı kulluk vazifelerimizden birisi, onun ihsan etmiş olduğu nimetlere şükretmektir. Bu şükür vazifesi, lütufları sayıya sığmayan, nimetlerinin ardı kesilmeyen Rabbimize karşı her Müslümana farzdır.

İmam-ı Rabbani Hz. leri “kendine nimet verilen kişinin nimet verene aklen ve şeran şükretmesi vacip(Farz)dır. Buyurmuşlardır.”⁵⁶

Rabbimizin bize ihsan etmiş olduğu nimetleri saymamız mümkün değildir.

Allah İçin Sevgi;

Hicri 161 yıllarında yaşamış evliyaullahtan Ebû Haşim-i Sufî Hazretleri'nin müritleri bir hayli kalabalıktı. Fakat toplanıp ibadet edecek bir yerleri de yoktu.

Birgün bir hristiyan emir ava çıkmıştı. Yolda Ebû Haşim es-Sûfî'nin müridlerinden iki kişinin birbirleri ile buluştuklarını gördü.

⁵⁵ Bakara suresi 172. Ayet-i kerime

⁵⁶ Mektubat-ı Şerif C.1 Sh. 71

Onlar musâfaha yaptıktan sonra kucaklaştılar, orada oturdular, yanlarında yiyecekleri ne varsa ortaya serip beraberce yediler. Sonra da kırk yıllık ahbab gibi kucaklaşarak vedalaşıp ayrıldılar.

Onların bu samimiyetle ülfet etmelerini seyreden hristiyan emiri, hallerine hayret etmiş ve onların o hareketi çok hoşuna gitmişti. Bir-birlerinden ayrıldıktan sonra orada kalan müridi yanına çağırdı ve :

— O ayrıldığın, biraz evvel beraber yemek yediğiniz adam kimdi? diye sordu,

O zat:

— Bilmiyorum, diye cevap verdi. Emir yine sordu :

— Buluşmanızın sebebi ne idi?. O zat:

— Hiçbirşey değildi, diye cevap verdi. Hristiyan emir :

— Buluştuğunuz zat nereli idi biliyor musun? dedi. O zat:

— Bilmiyorum, diye cevap verdi. Hristiyan emir bu sefer o zata :

— Sizin toplanıp sohbet ettiğiniz, ibadet ettiğiniz bir yeriniz var mı? Diye sordu.

O zat, ona da :

—Yoktur! diye cevap verince hristiyan daha fazla hayret etti. Bunlar birbirlerini tanımadıkları, daha evvel oturup sohbet etmedikleri halde, bu kadar kısa bir görüşme ile nasıl samimi oluvermişlerdi. Kendisi hristiyan olmasına rağmen onların bu hareketinden çok duygulandı ve müride orada söz verdi:

— Ben sizin toplanıp zikredeceğiniz bir Dergâh (tekke) yaptıracağım, dedi ve kısa zaman sonra Şam'ın yakınlarında Ramle'de bir yer inşa ettirdi.

Hristiyanın bu samîmi hareketi Cenab-ı Allah'ın hoşuna gitmiş olacak ki sonunda hristiyan da o tekkede Ebû Haşim es-Sufî Hazretleri'nin müridi olarak onlara hizmet etti. Her ne kadar insanlar zahiren birbirlerini tanımasalar da, ruhlar birbirlerini tanımaktadır. Alem-i Ervahta tanışıp görüşmektedirler. Dünyada da her ikisi birbirlerinden memnun olurlar. Yani ikisi de iman etmiş olurlarsa anlaşıp kaynaşmaları çok kolay olur ve samimî olmaları için hiçbir maddi menfaat gerektirmez.⁵⁷

Çünkü Rabbimiz buyuruyorlar ki;

وَأْتِيَكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ
الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

Ve size istedikleriniz şeylerin hepsinden vermiştir. Eğer Allah'ın (bunca) nimetlerini birer birer saymak isterseniz sayamazsınız. Hatta adetleri katlayarak bile onları saymak istesiniz, yine güç yetiremezsiniz. Şüphe yok ki insan elbette çok zalîmdir, çok nankördür.⁵⁸

Allah'ımızın bizi insan olarak yaratması, anlamak için akıl, görmek için göz, işitmek için kulak ihsan etmesi hep birer nimettir. Eğer bunlar nimet olmasaydı karşılığında şükür emredilir miydi?

⁵⁷büyük dini hikayeler s:286

⁵⁸ Sure-i İbrahim Ayet 34

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

Habibim sen söyle! O Allah-u Zülcelal ki, sizi en güzel bir şekilde yarattı. (Yani sadece maddi güzelliiler değil, kendi en varının ziynetleri, Rasülü nün tezyinatı ve günde 364 defa rahmet nazarı ile kalbinizi şereflendirip, manevi güzelliklerle de kalbinizi süsledi. Ve size işitecek kulak, görececek gözler ve idrak edecek gönüller (letâif) ihsan etti. İşitme nimeti, hakikatları, ilahi kitabı duymak, dinlemek için verilmiştir. Basiret doğruyu görmek, ibret almak için verilmiştir. Kalp ise Allah'ın hidayet nuruyla hakikatları anlama için verilmişti)

*قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ Sizin pek azınız şükrediyorsunuz.*⁵⁹

Yani sizden pek azınız bu nimetleri Allah yokunda kullanıyor. Bu Ayeti kerimeden anlaşıldığı üzere her nimetin şükrü kendi cinsindendir.

Hız. Üstazımız bu ayeti kerimeyi daha da açarak şöyle izah buyurmuşlardır;

İşitme Nimetinin Şükrü; Alimlerin, hikmet erbabının, faziletli insanların sohbetlerine ilim meclislerine giderek esrar-ı ilahiye dinleyerek öğrenmektir. Bid'at ehlinin (Yani Ehli sünnet vel cemaat inancına uymayan bozuk inanç ve görüş sahip olanlar) hallerini ve yaşantılarını kabul etmem işitmenin şükründen bir cüzdür.

Görme Nimetinin Şükrü; Efal-i ilahi, sıfat-ı ilahinin bütün nurlarını içinde toplayan Kitâbullah (Kur'an-ı Kerim) ile meşgul olmaktır. Dini kitapları mütalaa etmek, Alimlerin, Salihlerin yüzlerine rahmet nazarı ile bakmaktır. (Bu mevzuda en çok dikkat etmemiz icap

⁵⁹ Sure-i Mülk Ayet 23

eden husus; gözümüzü dinen bakılması haram olan şeylerden sakınmaktır. Buda gözün şükrünün en mühim kısımlarındandır.)

Kalblerin Şükürü; Allah-u Zülcelal’in Cemalini, Celalini, üzerimizdeki nimetlerini tefekkür etmek, Enbiya ve Evliyaya Allah için muhabbet etmek, Allah’ın düşmanlarına yine Allah için buğuz etmek, Cemal-i ilahiye kavuşacağı anın aşk ve muhabbetiyle yanıp tutuşmaktır.⁶⁰

NOT: Kalbin bu hasletlere sahip olabilmesi için yüksek bir rabıta ve zikri kalbiye ihtiyaç vardır.

Allah'ın bize verdiği nimetlerin en büyüğü hiç şüphesiz iman ve hidayet nimetidir. Bu nimet ahiret hayatının ebedi nimetlerini elde etmeye bir vesiledir.

Rivayet olunur ki;

İsa (a.s) Cüzzam hastalığına yakalanıp etleri dökülen, kör olan ve her tarafı çürüyüp perişan olan yatalak bir hastanın “Mahlukatın çoklarından beni üstün kılıp faziletlendiren ve müptela olduğu belalardan bana sıhhat ve afiyet veren Allah’ıma hamd ü senalar şükürler olsun. diye dua ettiğini görünce; “sana gelmeyen belamı kaldı?” diye sorar. Bunun üzerine hasta “Ey Allah’ın Nebisi! Her ne kadar benim vücudumun her tarafı yara, bere ve çürük olsa da hamd olsun ki iman ve marifet sahibiyim. Yani kalbim sağlam çürümedi diyor.

İsa (a.s) onun bu cevabından çok memnun oluyor. Mucize-i Rasül olarak dua ediyor. O hasta beden de sağlıklı oluyor.

⁶⁰ Hz. Üstazımızın Sure-i Mülk Tefsiri

Hız. Sehl'e birisi gelerek "Ya Sehl evime hırsız girdi. Kıymetli eşyalarımı çaldı." Diye şikayet edince, mübarek zat "Dua et şükret ki nefis ve şeytan hırsız kalbine girip imanını çalmamış." Diye onu hem teselli ediyor hem de en büyük zayıatın iman olduğunu beyan etmiş oluyor.⁶¹

Muhterem Abimiz (Kemal bey Abimiz) bu hususta şöyle buyurmaktadır;

"Kardeşlerimiz şu beş nimetin kadr-u kıymetini iyi bilsinler.

- 1- islam nimeti
- 2- Ümmet-i Muhammet'ten olma nimeti
- 3- Ehli Sünnet vel Cemaat mezhebinden olma nimeti
- 4- Amelde Hanefi mezhebine mensup olma nimeti
- 5- Nakşi yolunun mensubu olup, hususiyle zamanın sahibi olan Hız. Üstazımız (k.s)'a evlat olma nimetidir.

Dikkat edilirse bu nimetlerin her biri üzerinde düşünülmesi icap eden şükründen aciz olduğumuz çok büyük nimetleridir. Duha namazı kılarken yaptığımız niyetlerde de buna işaret vardır.

Nitekim, duha namazının ilk iki rekatında;

"Ya Rabbi! Niyet ettim şükründen aciz olduğum ilahi nimetlerine (Yani verdiğin bütün nimetlere) teşekkür,

ikinci rekatında; "Şükründen aciz olduğum İslam nimetine teşekkür"

üçüncü iki rekatında ise; nimetin artan büyüklüğü karşısında (Adeta ayakta duracak halim ve mecalim kalmadı dercesine) oturduğu yerden kılacağı bu rekatlarda "Yarabbi niyet ettim şükründen aciz

⁶¹ Risale-i Kureşkiye Sh. 89

olduğum Ümmet-i Muhammet ten olma ve Hz. Üstazımıza intisap etme nimetine teşekkür eden duha namazına” diye niyet etmekteyiz.

Yolumuzun büyüklerinden İmam-ı Rabbani Hz.leri şöyle buyurmaktadır;

بای لسان نئدی شکر هذه النعمة العظمی حیث شرفنا الله
سبحانه وتعالی بعد تصحیح العقائد بموجب آراء اهل السنة
والجماعت شکر الله سعيهم بسلوك الطريق النقشبندية العلية
وجعلنا من مرید هذه الطائفة العظيمة الشان ومنتسبهم

*Cenabı Hak bizleri Ehli Sünnet vel cemaat mezhebinin mucibince itikat ve inancımızı doğrulttuktan sonra, yüce bir yol olan Nakşibendiyye yolunun yolcusu olmakla şereflendirdiği, bu yolun başlısı ve müridi kıldığı için, hangi lisanla bu çok büyük nimet için Allah a şükredebileyim.*⁶²

Hz. Üstazımızda şöyle buyurmaktadır;

“Cenabı hakkın fazlı ve tevfiğiyle bizim yolumuza intisap eden bir kimse, sağlam ve hususi bir bağ ile Rasülullah Efendimize ve Cenabı Hakka bağlanmış olur.

Bu öyle bir nimettir ki zamanımızda bir kişi mümkün olsa da Nuh (a.s) gibi (1000 yıl) yaşasa, ayağına demir pabuç giyip dünyayı

⁶² Mektubat-ı Şerif C. Sh. 34

dolaşsa, Cenabı hak yardım etmedikçe böyle bir saadetle müşerref olamaz.

Böyle bir yola tam bağlanan kimse her halükarda saadet ehlinden sayılır. Onun hakkında şekavet (Küfür ve inkar ehlinden olmak) asla düşünülemez.

Böyle bir nimetin kıymetini idrak etmek ve şükrünü yerine getirmek mensupları için en büyük vecibe ve vazifedir ki, Cenabı hak bu çok büyük nimeti anbean (devamlı) ziyadeleştirip tekmil buyursun.⁶³

Kıymetli Kardeşlerimiz!

Eğer nimet şükredilirse Cenabı Hakk kuluna verdiği nimeti ziyade kılar.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

*Hatırlayın ki Rabbiniz (size) şunu bildirmişti: And olsun şükür ederseniz elbette sizin nimetlerinizi artırırım. And olsun, eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz benim azabım cidden çetindir.*⁶⁴

Bu Ayeti Kerimeyi tefsir eden İbni Ata Hz. leri buyuruyor ki;

Eğer siz benim hidayetime (verdiğim iman ve hidayet nimetine) şükrederseniz, ben size hizmetimi ziyade ederim. (benim yolumda hayırlı hizmetler yapmayı, çalışmayı, hizmet etmeyi ve ettirmeyi ziyade kılarım)

⁶³ Mektuplar risalesi s:12

⁶⁴ İbrahim suresi 7. Ayet-i kerime

Eğer siz benim hizmetime şükrederseniz, müşahedemi ihsan ederim. (Hizmetlerin karşılığı olan himmet ve bazı tecelliyat ve esrarıma vakıf kılarım.)

Eğer müşahedeme şükrederseniz, ben de size dostluğumu ziyade ederim. (Salih kullarımın, dostlarımın arasına kabul ederim.)

Eğer siz benim dostluğuma şükrederseniz, bende size ru'yetimi ikram ederim. Cennet ve cemalimi gösteririm.⁶⁵

Görüldüğü gibi şükrün derece ve mertebeleri vardır. Şükür ziyadeleştikçe karşılığındaki nimet, in'am ve ihsan da ona mütenasip olarak büyümektedir.

Nimete karşı şükredildiği taktirde ziyadeleştirdiği gibi, nankörlük yapıp şükür terk edilecek olursa karşılığı da Allah'ımızın çetin azabıdır. Aynı zamanda kıymeti bilinmeyen ve şükrü terk edilen nimeti elde tutmak çok zordur.

Efendimiz (S.A.V) buyuruyorlar ki :

النِّعْمَةُ وَحَشِيَّةٌ قَيِّدُوهَا بِالشُّكْرِ

*Nimet ürkek bir şeydir (kıymeti bilinmezse sahibinden kaçır.) onu şükür bağıyla bağlayın.*⁶⁶

Bir şiirde de şöyle buyuruluyor.

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النِّعْمَ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِزَوَالِهَا وَمَنْ شَكَرَهَا فَقَدْ قَيَّدَهَا
بِعَقَالِهَا

⁶⁵ İmanın Şubelerinden Sh.69

⁶⁶ Ruhul beyan C. 6 Sh.335

“Kim nimete şükretmezse onu yıkmaya taaruz etmiş olur. Kim ki şükür ederse oda nimeti şükür bağıyla bağlamış olur.”⁶⁷

H.z. Üstazımız; “Kiradaki bir adam oradan çıkarken kırığına, çıkığına bakmalı, şusununu busunu yapmalı, silip süpürüp iyice temizlemeli ve evi sahibine öyle teslim etmelidir. Bu usule şer’iden ve kemalat-ı insaniyedendir. Nimete şükretmek lazım. Böyle yapmayanlar ev, yurt sahibi olamaz; daima perişan olurlar.”⁶⁸
Buyuruyor.

Muhterem Kardeşlerimiz!

Günlük hayatımızdan misaller vermek icap ederse; yediğimiz bir nimete karşı yemek duası yapmak, bununla birlikte o yemekten aldığı gıdayı ve kuvveti güzel ve hayırlı hizmetlere sarf etmek, yapılan iyilik ve ikramlara karşı kullara da teşekkür etmek Müslümanlara lazımdır. Bilhassa mümtaz bir topluluk olan kardeşlerimiz buna çok dikkat etmelidirler.

İbni Ata dan rivayet edilen bir Hadisi Şerifte;

Bir gün Hz. Âişe (r.anha)’ya gittim. Allah’ın Rasûlünde (s.a.v) gördüğün en büyük hallerden birini bana anlat dedim. Hz. Âişe (r.a) Ağlayarak “Onun her hali önemli ve akıllara durgunluk verecek mahiyetteydi. Ancak birini sana anlatayım.

Bir gece yanıma geldi. Yattı ve bana: “Ey Ebu Bekrin kızı müsaade edermisin Rabbime ibadet ve kulluk edeyim” dedi. Bende senin Allah’a yaklaşmanı isterim dedim. Hemen kalktı ve acele abdest aldı. Ağlayarak namaz kılmaya başladı. Kıyamda, rükuda, secdede, ve namazın sonunda göz yaşları devam etti. Öyle ki göz yaşları göğsüne

⁶⁷ İmanın Şubeleri Sh. 69

⁶⁸ Z. Sunguroğlu Sh. 84

kadar indi. Bunun üzerine kendisine; senin gelmiş ve gelecek günahların bağışlanmıştır. Neden bu kadar üzölüyorsun? Dediğimde “Ben Rabbime karşı şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurdular.⁶⁹

Muhterem Abimiz “Nimetlerin en büyüğü bana verildiği için Abdü Şekür olmayayım mı? Diye ifade etmiştir.⁷⁰

Muhterem kardeşlerimiz!

Kim dünya hususunda kendisinden düşük olana, din hususunda kendisinden üstün olan bakarsa Allah o kimseyi sabredici ve şükredici olarak yazar.

Hikmet sahiplerinden ayakkabısını kaybeden bir zat

“Ayakkabımı ararken ayaksız insan gördüm.” Diyerek kendinden düşük olana bakarak hamd etmiştir.

Ahmet Abimiz de Konya da Hocalarımızla görüşürlerken;

“Hocalarımız Allah aşkına kendilerinin dışına bir baksınlar ve hallerine şükür etsinler.” Buyurmuşlardır.

Hiz. Üstazımız, çamlıcadaki yazlık evde talebelerine ders okuturken rüzgar bir taraftan girer öbür taraftan çıkar. Altlarındaki kilim tüzgarın şiddetinden kalkar. Mübarek Hiz. Üstazımız “Evlatlarım siz yeryüzünün en bahtiyar insanlarısınız. Çünkü zaman gelecek sizi saraylara koyacaklar. Fakat o günleri bu günlerdeki samimi ve ihlaslı çalışmalarınızla kazanacaksınız. Bu günlerinize şükür edin!” buyurmuşlar.

Muhterem abimiz de 1980 yılında İstanbul/Osmaniye yurdumuza teşriflerinde “şu göğsümde bıçak değmedik yer kalmadı. (Abimiz muhtelif zamanlarda ameliyatlar geçirmiştir.) yine de Cenabı hakkın

⁶⁹ İhya-ı Ulumü-din

⁷⁰ Adapazarı/Arifiye

bunca sıhhat nimetine karşı, hizmet etmek ve çalışmak lazımdır.”
Buyurmuşlardır.

Aziz Kardeşlerimiz!

Şükür; nimetin Allah’tan geldiğin itiraf etmektir. Musa (a.s) Rabbimize soruyor. “Ya Rabbi! Adem (a.s) kendisine yaptığığın şükrünü nasıl ödeyebildi? Onu kudretinle yarattın... ona ruh üfledin... cennetine koydun... meleklerine emrettin. Ona secde ettiler..”

Rabbimiz de; “Ya Musa Adem (a.s) bütün bunları benden bilerek hamd etti. Bu ise nimetlerime şükür oldu.” Tenbih-ül Gafilin

Şükrün çoğu üç şeydedir.

- 1- Allah-ü Teala sana bir ihsanda bulunduğu zaman o ihsanı kimin yaptığığın görüp hamd etmendir.
- 2- Sana verilene razı olmanıdır.
- 3- Verilen şeyin faydası seninle olduğu, kuvveti bedeninde bulunduğu müddetçe Allah’a asi olmamandır.

DAVA ŞUURU-

HİZMETTE GAYRET-HİZMETİN KIYMET VE MÜKÂFA ATI

Muhterem kardeşlerim..! güzellikler tekrar edildikçe tekrar işlenmiş gibi olur. Yine bunun gibi: çirkin şeyler tekrar edildiğinde yine işlenmiş gibi olur. Bir hadis-i kudside: “kim Allah c.c rızası için bir araya gelirse; onlar oradan ayrılamaz cenab-ı hak onları affetmedikçe” buyurulmaktadır.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ

Sizin en hayırlınız,çok ama çok hayırlınız kur’an-ı okuyan ve okutandır.

"Hakk'a ibadet, halka hizmet" şeklinde hulasa edilen bu vazife, Allah-ü Teala'nın kulları arasında seçtiklerine ihsan ettiği, en büyük nimetlerden biridir. İmam-ı Rabbani (k.s.)Hz.;

"Sizin yaptığınız şu hizmet, dinimizin ahkâmını yerine getirmekle bir araya getirildiğinde, hiç şüphesiz Peygamberlerin işini yapmış, din-i metîni nurlandırmış ve imar etmiş olursunuz."⁷¹ buyurarak bu hakikati ifade eder.

Cenab-ı Hak Fussilet Süresi'nin 33. Ayet-i Kerimesi'nde şöyle buyur:

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ
إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

"Ben, şüphesiz Müslümanlardanım deyip, dürüstlük ile çalışarak, Allah'a da'vet eden kimseden daha güzel sözlü de kim olabilir?"

Hiç şüphesiz sözün güzelliği, özün de güzelliğine delalet eder. ihya-u ulumi-d-dinde buyrulmaktadır:

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا اسْتَعْمَلَهُ فِي قَضَاءِ حَوَائِجِ النَّاسِ

"Allah bir kuluna hayrı dilerse, o kulunu, insanların ihtiyaçlarını yerine getirmekte istimal eder."⁷², buyrulmuştur

Peygamber efendimiz (s.a.v) vefat ettiği zaman münafıklar diyorlarki : biz ona sağlığında zarar veremedik şimdi onun cesedini parça parça edelim diyorlar. İki Yahudi münafık gündüzleri mescide gelip geceleri pılan yapmaya başlıyor.

⁷¹ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.I, Mek.54

⁷² İmam-ı Gazâlî, ihya-u Ulumi'd-Din, c.3 s.541

Ravzayı mutahhraya yakın bir yerde bir teyze var ona diyorlarki; biz sonradan Müslüman olduk. Rasulüllahı tanıyamadık ona konşu olmak istiyoruz. Bize evini kiralarmısın sana çok para verimiz diyorlar. Teyzede; **medinenin kenarında evim var alın sizin olsun parada istemiyorum** der.

Onların pılanı: tünel kazıp resulüllahın (s.a.v) mübarek bedenlerini parçalamak. Bunlar gündüzleri mescitte geceleride tünel kazıyorlar. Hatta hiç kimse şüpelesenmesin diye: toprakları ceplerine dolduruyorlar. Böyle günlerce aylarca devam ediyorlar.

O zamanlarda gazneli devletinin hükümdarı gazneli Mahmut *Gazneli Devleti , 961 - 1187 yılları arasında Maveraiünnehir, Hindistan'ın kuzeyi ve Horasan'da hükümsüren, Türk-İslam devletidir* rüyasında rasulüllah (s.a.v) görüyor Rasülüllah efendimiz (s.a.v): **YA MAHMUT KURTAR BENİ** buyuruyor.

Gazneli Mahmut hemen kalkıp; bütün vezirlerini ve alimleri topluyor. Rühayı tabir ettiriyor. Ama alimler diyorki rasulüllah (s.a.v)' in bir ihtiyacı olsa Allah c.c onu giderir. diyorlar hiçbir neticeye varamıyorlar.

İkinci gün yine aynı rühayı görür. Rasülüllah (s.a.v): **YA MAHMUT KURTAR BENİ** gazneli Mahmut yine alimleri toplar ama yine bir netice yok.

Üçüncü gün yine aynı rühayı görür rasulüllah (s.a.v) boynunu bükmüş **YA MAHMUT BENİ KURTARMAYACAK MISIN?** der. Gazneli Mahmut tekrar alimleri toplar. Çaresiz ağlamaya başlar. Ey hocalar..! yokmu benim derdime çare bulacak der. Ve buraya gelmeyen varmı? Diye sorar. onlarda medinenin aşağı tarafında bir felçli zat var o, gelemeyi derler.

Hemen gazneli Mahmut kendi atını gönderir. O zatı getirtir. Durumu anlatır. O zat ta boynunu bükerek Rasulüllah (s.a.v) ile irtibata geçer. Hazreti üstazımız: hati-şerife oturunca “ **Destur Ya Rasülallah , Destur Ya Allah C.C** ” buyurmuş. Ve Rasulüllah (s.a.v) efendimiz o iki münafığın pılanlarını ve eşkalini o zata verir.

Onlarda akşamı bekleyip o iki münafığı yakalayıp idam ederler. Bakarlarki: Resulullah (s.a.v) ‘e ulaşmaya kağıt kalınlığı kadar yer kalmış. Ve Allah Rasulü (s.a.v) Mübarek elini uzatır; onlarda öper.

Gazneli Mahmut ravza-i mutahharanın etrafına horosan döktürür kafirler bir daha zarar vermesinler diye. İşte: "Allah bir kuluna hayrı dilerse, o kulunu, insanların ihtiyaçlarını yerine getirmekte istimal eder."

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hususta şöyle buyurur:

عَلَيْكُمْ بِالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّهُ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ
يُذْهِبُ اللَّهُ بِهِ الْهَمَّ وَالْغَمَّ

*"Size Allah (c.c.) yolunda hizmet lazımdır. O hizmet, cennet kapılarından bir kapıdır. Allah onunla bütün gam ve kederi giderir."*⁷³

Büyüklerimiz bu hadis-i şerifi hatırlatıp şöyle buyurmuşlardır: "Allah'ın dinine hizmet, cennet kapılarından bir kapıdır. Kişi tuttuğu oruç kıldığı namaz ile kurtaramayabilir. Bu zamanda tek güveneceğimiz şey, sarılmaya çalıştığımız hizmetlerimizdir."

Hizmeti dert edinenin, derdi olmaz. Yapılan işin yüceliği, Allah-ü Teala'nın kendisine verdiği kıymetlerdir.

Ebu Hüreyre (r.a.) anlatıyor; Ashab-ı Kiram'dan bir zat, seferdeyken yolu bir vadiden geçmişti. Güzelliğine hayran kaldığı bu yerde, insanlardan elini eteğini çekip, ibadetle meşgul olmak niyetiyle yerleşmeyi düşünmüştü. Durumu Rasülullah'a arz etmek için huzura geldiğinde, Rasülullah (s.a.v.) şöyle buyurdular:

⁷³ Müsned-i Ahmed ibn-i Hanbel, Hadis No: 21660

لَا تَفْعَلْ فَإِنَّ مَقَامَ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاتِهِ فِي
بَيْتِهِ سَبْعِينَ عَامًا إِلَّا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَيَدْخُلَكُمْ الْجَنَّةُ
أُغْزُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ
الْجَنَّةُ

" Sakın böyle bir şey yapma, zira sizden birinin, Allah yolunda bulunduğu yer, evinde yetmiş yıl kıldığı namazdan daha faziletlidir. Allah'ın sizi mağfiret buyurup, cennetine koymasını sevmez misiniz? (O halde) Allah yolunda hizmet edin. Devenin sağılacağı aralıkta, Allah yolunda mücadele eden kimse için, Cennet vacip olur."⁷⁴
Buyurmaktadır.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَوْقِفُ سَاعَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ قِيَامِ
لَيْلَةٍ الْقَدَرِ عِنْدَ الْحَجَرِ الْأَسْوَدِ

Allah c.c yolunda biran duru vermek,hizmet edivermek, ders okutmak
hacerul evsedin yanında kadir gecesini ihya etmekten ziyade
hayırlıdır.⁷⁵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: سَاعَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ خَمْسِينَ
حِجَّةً

Allah c.c yolunda hizmetle geçen bir an elli kere nafile hac yapmaktan
daha hayırlıdır.⁷⁶

⁷⁴ SÜNENİ -İ TİRMİZİ, HADİS NO: 1574

⁷⁵ ruhul beyan sure-i nahl tefsiri

⁷⁶ kenzul-ummal

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ رَابَطَ فَوْاقَ نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ

*Her kimki deve sağıcı kadar (yani 15 dakika) Allah yolunda hizmet ederse, düşman karşısında nöbet beklerse ona cennet vacip olur.*⁷⁷

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّلَاةُ بِأَرْضِ الرَّبَّاطِ بِأَلْفِ أَلْفِ صَلَاةٍ

Hizmet mahallinde kılınan iki rekat namaz ; hizmet mahallinin dışında kılınan iki milyon namaz mukabilindedir.

Yine rasülüllah (s.a.v) ebu rafiye hitaben:

لَإِنْ يَهْدِيَ اللَّهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ
الشَّمْسُ وَغَرُبَتْ

(Ya Eba Rafi'!) Allah'a yemin ederim ki, senin vasıtan ile Allah Teala'nın bir kişiye hidayet vermesi, senin için üzerine güneşin doğup battığı her şeyden daha hayırlıdır.", hadis-i şerifleri bunun şahididir.

Yavuz Sultan Selim Han, veziri Pîri Paşa'ya şöyle anlatır:

"Allah-ü Teala beni, ecdadımın ocağına padişah kılınca, Cenab-ı Hakk'a yalvarıp "Ya Rabbi, bana Ka'be'nin ve iki cihanın medâr-ı iftiharî olan Hâbibin Muhammed Mustafa (s.a.v.)'in süpürgeçiliğini nasip et" diye dua ederek, yüzümü yere sürüp secdeye kapandım. Şükürler olsun ki Rabbim, beni o mutluluğa erıştirdi."⁷⁸ Onlar, Allah'ın nuruna hizmeti dünyanın bütün nimetlerine tercih etmesini bilmişlerdir.

Niçin Hizmet Ediyoruz?

⁷⁷ kenzul-ummal

⁷⁸ Celalzade, Selimname

İmam-ı Rabbanî (k.s.) Hz.:

"Mülk-ü ebedi (olan cennet ve nimetleri), temeli kolaylık üzere bina kılınmış, dinimiz (in hükümlerince uygun en küçük gayret ve hareketle elde edilmesi mümkün olduğu gibi, en ufak gaflet ve boşlukla da elden çıkabilir. O halde (neyin ne olduğunu) anlayacak aklı, iyi kullanmak (kafayı çalıştırmak) gerekir." buyururlar.⁷⁹

Zünnûn-i Mısırî Hz. de buyurur ki:

"Allah için yapılacak bir hizmete yetiştiğin zaman, niçin hizmet ettiğini iyi anla, ondan sonra hizmet et"⁸⁰

Büyüklerimiz, "Bir vazifeyi en iyi yapanlar, yaptığı vazifenin mes'uliyetini idrak edenlerdir." buyurmuşlardır.

Mümin uyanıktır. Geçici hayatın zevk ve eğlencelerini ebedi hayata değişmez. İmam-ı Rabbanî Hz. şöyle buyurur:

"Akıllıya layık olan, kısacık günlerin (ele geçen) fırsatlarını ganimet bilmek, bu kısa günlerde Allah-ü Teala'nın razı olduğu işleri yerine getirmek ve mahlukuna ihsanda bulunmak için çalışmaktır. Allah'ın emrine tazim, mahlukuna şefkat, bunlar, ahiret azabından kurtulmak İçin iki yüce asıldır."⁸¹

Rasülüllah (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

إِنَّ لِلَّهِ خَوَاصَّ يُسْكِنُهُمْ رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ لِأَنَّهُمْ كَانُوا فِي الدُّنْيَا
أَعْقَلَ النَّاسِ كَانَتْ هِمَّتُهُمُ الْمُسَابَقَةَ إِلَى الطَّاعَةِ وَهَانَتْ عَلَيْهِمُ
فُضُولُ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا

Muhakkak Allah-u tealanın havas kulları vardır ki onları
(cennetteki) derecelerinin en yücesinde iskân ettirir. Çünkü onlar

⁷⁹ İmam-ı Rabbanî, Mektubat, c.3, Mek.54

⁸⁰ Ebu Na'im, Hilyetü'l-Evüya

⁸¹ İmam-ı Rabbanî, Mektubat, c.I, Mek.98

dünyada insanların en akıllılarıdır. Onların (bütün gayret ve) himmeti (ibadet ve) tâat hususunda müsabakadır. Onlar üzerine dünyanın ziynet ve fazlalıkları hakir (ve değersiz)dir.

Hadis-i Şerifte, zikredilen mükâfata erişen müminlerin, iki vasfı olduğu görülmektedir:

- 1-Dünyadaki bütün gayretlerinin hayırda yarış için olduğu,
- 2-Dünya ve ziynetlerinin kendilerince hiç bir kıymetinin olmadığı.

O halde bu iki vasıftaki noksanlık ve kemal, kişinin aklındaki noksanlık ve kemali ile mütenasiptir.

Büyüklerimiz şöyle buyurmuşlardır: "Çaresizlikten Müslümanlık olmaz. Çaresizlikten hizmet edilmez. Yapılan vazife rıza-i İlahi için yapıldığında kıymetlidir. Ununu elemiş, eleğini asmış duvara. Yaşı ilerlemiş, bir ayağı girmiş toprağa. Artık evden de kovulmuş, katılmış cami cemaatine. Bunun İslam'ı, çaresizlikten Müslümanlık olduğu gibi, başka iş elinden gelmediği için katılmış hizmet safına. İmkana kavuştuğunda bırakıp gidecek tarzda, başlamış hizmete. Bunun hizmeti de çaresizlikten hizmettir."

Fatih Sultan Mehmet Han Trabzon'u fethetmek üzere ordusuyla Gümüşhane dağlarına vardığında, sarp ve karlı dağları, yolları tesviye ettirerek ve ormanlardan yol açarak aşmaya çalışmıştır.

Bu esnada Hz. Fatih'in Bulgar dağı yamaçlarından yayan çıkmak mecburiyetinde kaldığını gören, Uzun Hasan'ın annesi Sare Hatun Yüce Sultan'a, "Hey oğul, Bu Trabzon'a, bunca zahmet nedendir?" diye seslenir.

Fatih Sultan Mehmed Han ona şöyle cevap verir: "Hey ana, bu zahmetler Trabzon için değildir. Bu zahmetler Allah içindir, din yolundadır. Zira elimizde İslam Kılıcı vardır. Eğer bu zahmeti etmezsek bize gâzi demek layık olmaz. Yarın Hak huzurunda mahcup oluruz." Buyurmuştur.

Rasülülfah (s.a.v.) şöyle buyurur:

إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا
فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ إِنََّّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا
نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ

Muhakkak amellerin hükümleri niyetlere göredir. Herkese niyet ettiğinin karşılığı vardır. Artık kimin niyeti Allah ve Rasülü'ne müteveccih ise onun hicreti Allah ve rasülünedir. Kimin niyeti de kavuşacağı dünya malı ve nikahlayacağı kadın için yapılmışsa, onun hicreti Allah ve Rasülü için değil, hicret ettiği şeydir

"Rasülüllah (s.a.v.) namaz kıldırıldığı zaman, kendilerindeki açlık ve zayıflıktan dolayı (namazda) kıyamdan yere yığılanlar olurdu. O yere yığılanlar Ashab-ı Suffe'den olanlardı. Hatta bazı bedeviler: Bunlar herhalde deli, derlerdi. Rasülüllah namazı bitirir bitirmez onlara doğru döner ve şöyle buyururdu:

"Allah indinde sizin için olanları (Allah'ın size vereceği makam ve sevapları) bir bilseniz muhakkak ki ihtiyaç ve yokluğunuzun daha da artmasını ister ve severdiniz."

Allah-ü Teâla zenginliği isteyene değil, istediğine vermiştir. Dünya gölgeye benzer onun arkasından ne kadar koşulursa koşulsun yakalanmaz. Gâye ahiret olmalı, güneşe dönüldüğünde gölge de arkadan gelir.

Cenab-ı Hak yüce kitabımızda şöyle buyurmaktadır:

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنْزِلُ بِقَدَرِ مَا
يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ

*"Ve bununla beraber Allah rızkı kullarına bol bol seriverse, yeryüzünde azar ve taşkınlık ederlerdi. Ve lakin dilediği kadar bir miktar ile indiriyor. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, onları görendir."*⁸²

Ayet-i Kerime'nin sebab-i nüzulü, Hz. Ali (k.v.)'in şu sözleriyle ortaya çıkmaktadır:

"Küfe'de sabahlayan hiçbir kimse olmadı ki nimet içinde olmasın. Onların en fakiri, Fırat'ın suyundan içer, gölgede oturur ve buğday unundan yer. Halbuki Şûra Suresi 27. Ayet-i Kerime'si Ashab-ı Suffe hakkında nazil olmuştur: Bu onların "bizim için olsa" demelerinden dolayıdır. Böylelikle dünyayı temenni ettiler."

Ayet-i Kerime'nin manası kadar sebab-i nüzulü de dikkatle düşünülmelidir. Ebu Hüreyre (r.a.), "Ashab-ı Suffe içinde yetmiş kişi vardı ki onların (doğru dürüst) elbiseleri dahi yoktu." buyurur.

Taberânî'nin rivayetinde de: "Buldukları elbiselerini boyunlarına (çarşaf) gibi bağlarlar, elbiseleri bazen dizlerinin altına kadar, bazen de topuklarına kadar gelir, avret mahalleri açılmasın diye elleri hep elbiselerinde olurdu."

Bu kadar sıkıntılar içinde ilim tahsil eden Ashab-ı Suffe'nin, zenginliği istemeleri uygun görülmemiş, mes'uliyetini kaldıramayacakları haber verilerek bulundukları durumun kendileri için daha hayırlı olduğu bildirilmiştir.

Mus'ab b. Umeyr (r.a.), Ashab-ı Kiram'ın büyüklerinden, İslam'a çok büyük hizmetlerde bulunan Kur'an Muallimi bir zattı.

⁸² Şûra Suresi'nin 27. Ayet-i Kerimesi'nde

Mekkeli gençler arasında en yakışıklı olan ve en güzel elbiseler giyen idi. Ana babası onu çok severlerdi. Müslüman olduktan sonra anne-babası ve akrabaları ona çok eziyet ettiler. Bundan dolayı Habeşistan'a hicret etmişti.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Ashabıyla otururken Mus'ab (r.a.) huzura geldi. Üzerinde, onu ancak örten bir elbise vardı. Ashab-ı Kiram, onun bu halini görünce başlarını aşağıya eğdiler.

Mus'ab (r.a.) yaklaştı ve selam verdi, Ashab da selamını aldılar. Sonra Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onu hayırla yad edip överek şöyle buyurdular: "Ben Mus'ab'ı Mekke'de anne-babasıyla görmüştüm. Ona çeşitli nimetlerle ikram ediyorlardı. Kureyş gençleri içinde onun benzeri yoktu. Fakat Allah'ın rızasına kavuşmak Rasülü'ne yardım etmek için tüm bunları terk etti."

Sonra Ashabı'na şöyle buyurdular: "Size şöyle şöyle haller gelecek. Hatta Faris ve Rum diyarları fetholunacak da herhangi biriniz sabahleyin bir elbise, akşamleyin başka bir elbise giyecek; önünüze sabah bir tabak konulacak akşam öbür tabak konulacak"

Ashab: "O günkü halimiz mi bu günkü mü daha iyidir? diye sual edince Rasülüllah (s.a.v) şöyle buyurdu: "Hayır, siz bu gün o günkünden daha hayırlısınız. Siz dünya hakkında benim bildiklerimi bilerseniz, artık dünyadan rahat bulursunuz (dünyalık her hangi bir ş arzulamazsınız.)"

Habbab bin Eret (r.a) der ki: "... İçimizden bazıları, dünyadaki mükafatından hiçbir şey alamadan Allah yolunda şehit oldular. Uhud harbinde şehit olan Mus'ab bin Umeyr onlardan birisidir. Mus'ab bin Umeyr şehit edildiğinde geride bir elbise parçasından başka hiçbir şey bırakmamıştır. Kefenlemek için elbisesini başına örttüğümüzde ayakları açık kalıyor ayaklarını örttüğümüzde başı açılıyordu. Bunun üzerine Rasülüllah (s.a.v) şöyle buyurdu:

‘‘Elbisesiyle başını Örtün, ayaklarını da ızhır otu ile Örtün". Şehit olduğunda kırk yaşında idi. Rasülüllah (s.a.v.) başucunda şu Ayet-i Celile' okumuştı:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ
قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

*"Müminlerdendir o erler ki, Allah'a verdikleri ahde sadakat gösterdiler. Kimi adağını ödedi (şehit oldu) ve kimi de gözetiyor (şehitlik bekliyor). Hiçbir surette (sözlerini, hak yolundaki azim ve gayretlerini) değiştirmediler."*⁸³

Bir gün Alâü'd-Devle es-Simnânî, Hâce Ali Râmîtenî (k.s.)'e şu soru sorulmuştu: "Bizler de sizler de fakirlere miskinlere hizmet ediyoruz. Biz zahmet çekerek bunu yapıyoruz, siz ise hiç zahmet çekmeden elinizde ne varsa onunla hizmet ediyorsunuz. Fakat insanlar sizden razı oluyor, size teşekkür ediyor, bizden razı olmuyor, şikâyetçi oluyorlar. Bunun sebebi nedir?"

Ali Râmîtenî (k.s.).Hz. şöyle cevap verdiler: "Yaptığı iyilikleri başa kakarak hizmet edenler çoktur. Yaptığı iyiliğin kabulünü ümit ederek hizmet edenler ise azdır. Sizler bu şekilde hizmet etmeye çalışın ki, hiç kimse size karşı öfkelenip şikâyetçi olmaz."⁸⁴

Hız Üstazımız (k.s.), evlatlarına şöyle tenbih ederlerdi:

"Evlatlarım, bu ilimleri okumak isteyen birisi daima "Ben Allah rızası için okuyacağım, okuduklarımı da Ümmet-i Muhammed'e öğreteceğim bu suretle batağa düşmüş insanları kurtarmaya çalışacağım diye düşünmeli ve gayesi hep böyle olmalıdır. Hatta müftü veya vaiz olmak niyeti ile ilim okumak haramdır. Eğer içinizde böyle düşünen ve bu maksatla aramızda bulunan varsa hemen dengini toplayıp gitsin. Zira Enbiya mirası olan bu ilimler dünyevi gayeler için okunmaz."⁸⁵

⁸³ahzab suresisi 23. ayeti kerime

⁸⁴reşahat s.47

⁸⁵sunguroğlu s:39

Rasulullah s.a.v Allah c.c'nün dinine ve kitabına hizmette çok ama çok sıkıntılar çakmıştı.

Menbit'ül-Ezdî (r.a) anlatıyor: Resûlullah (s.a.v.), cahiliye devrinde insanlara:

- Ey insanlar! Allah'tan başka ilâh yoktur, deyin; kurtuluşa erersiniz. şeklinde hitab ederken gördüm. Onlardan bazıısı onun yüzüne tükürüyor, bazıısı ona toprak atıyor, bazıısı da küfrediyordu. Bu durum öğleye kadar devam etti. Sonra su dolu büyük bir bardakla bir genç kız geldi. Resûlullah, elini yüzünü yıkadı ve:

-Yavrucuğum! Babana bir suikast yapılacağından ve onun zelil olacağından korkma buyurdu.

Bu kimdir? diye sorduğum zaman:

Resûlullah (s.a.v.) m kızı Zeynep'tir. dediler.

Urve (r.a.) de şunları anlatır: Amr İbn-i Âs (r.a.)'a:

- Müşriklerin Resûlullah'a yaptıkları en kötü hareket nedir? Bana anlat! dedim.

-Bir keresinde, Peygamber (s.a.v.), Kabe'nin bir köşesinde namaz kılıyordu. Ukbe b. Ebî Muayt, onun yanına geldi ve elbisesini boy-nuna dolayarak boğazını şiddetle sıkmaya başladı. Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a.) geldi, onu omuzlarından çekerek Peygamber (s.a.v)'den uzaklaştırdı:

-Rabbim Allah'tır! dediği için bir adamı öldürür müsünüz? Halbuki o, size rabbiniz tarafından en açık delilleri getirdi.» buyurdu.⁸⁶

Ya efendi hazretleri ne sıkıntılara göğüs germiştir:

Hazreti Üstazımız ne buyurmuşlar "evlatlarım sizler dünyanın en bahtiyar insanlarısınız. Çünkü bahçe-i muhammedinin gülfidanlarısınız" buyurmuşlar.

⁸⁶ hayatüssahabe c:1 s:262

Bu yolda hizmet himmetle, manevi tasarrufla yürür. Bazıları değişik düşünebilir. Bazıları şöyle diyebilir. Biz olmazsak bu hizmetler yürümez diyenler çıkabilir.

Hazreti Üstazımız öyle buyurmuş: "bazı ahmaklar vardır ki, sivrisinek misalidir. Sivrisinek çınar ağacının yaprağına konar da dermiş ki; ben olmazsam bu çınar ağacı yıkılır. Çınar ağacını ben tutuyorum dermiş". Hizmetlerde bizlere ölçü olacak söz.

Ben olmazsam yıkılır, ben olmazsam yürümez, ben yapmazsam devam etmez diyenlere Hazreti Üstazımız ne güzel ifade buyurmuşlar. Öyleyse sen çalışmazsan, yürümezsen, terlemezsene bu dava kalacak mı zannedersin. Hayır, bu dava devam eder.

Hazreti Üstazımızı takibine birini vazifelendirmişler. Bir subay takip ediyor Hazreti Üstazımızı. Her konuşmasını zapt ediyor. Subay bir gün "gideyim erken Süleyman Efendi Hazretlerim dinleyeyim, konuşmalarını güzel not alayım" demiş. Gelmiş camiye Hazreti Üstazımız vaaz ediyor. Eyvah yine geç kaldım demiş. Biraz sonra sohbet bitmiş. Namaz kılınmış. Hazreti Üstazımız camiden çıkıyor. Subay arkasından devam ediyor. Hazretimiz Edirnekapı Şehitliğine geliyor. Subay arkasından geliyor. Subay öyle bir manzara ile karşılaşılıyor ki, muazzam bir meclis. Dünyada o mecliste bulunan insanlar gibi insanlar görmemiş. Ama birini takiple vazifeli. Onu takip edecek. Öyleyse aldığı emrini yerine getirecek. O mecliste konuşmalar devam ediyor, kararlar alınıyor. Divanı salihini toplanmış. Bir ara Hazretimiz celallenerek "Hitlere hadlerini bildirmenin, dur demenin zamanı geldi" buyurmuş. Oradan ayrılmışlar. Şehitlikten dışarı çıkınca bakıyor, subay arkasından geliyor. "Subayım subayım, raporlarını güzel tut. Dünyayı siz mi idare ettiğinizi zannediyorsunuz? dünyayı kimlerin idare ettiğini öğrendin mi?" diyor.

Subay titremeye başlıyor, aman efendim, bugüne kadar sizinle alakalı en küçük aleyhinizde rapor tutmadım. Hakkınızdaki bütün raporlarım müspettir" der. Bu subay albaylık devresinde yayınlanan bir gazetede Hazreti Üstazımızın ismini vermeden bütün gördüklerini

orada yazarak başlığına da "Dünyayı biz idare ediyoruz zannederdik" yazmış.

Kemal bey Ağabeyimiz öyle buyururlar "bu yolda yorulmadan, terlemeden, üzülmeyen himmet alırım diyen bol bol hava alır" buyurmuşlardır.. Demek ki bu yolda :yorulacağız, terleyeceğiz, üzüleceğiz. Bütün bu gayretler neticesinde de himmet alacağız. Himmet bizimle olacak.

Bizim sahibimiz sağlamdır. Hiçbir zaman endişe etmeyin. Hazreti üstazımız . sıkıntı çeken, üzülen, haksızlığa maruz kalan evlatlarının elinden tutar.⁸⁷

Yolumuz, kurslarımız sahipsiz değildir.kurslarımızı sahabe-i kiram bekler. Nöbet tutar;

17 ağustos 1999 daki depremde sonra çorumda olan bir hadise: birinci ağızdan dinledim çorum İskilip ilçesinde m....h... ismindeki hocamız bu hadiseyi yaşamış. Anlatıyor : o zaman iki senelik hocaydım bekar hoca olarak kursta yalnız ben vardım talebede izindeydi.

Bir akşam dışarıdan arkadaşlarda geldi geç saatlere kadar sohbet ettik tabii ki deprem sonrası olduğu için depremde konuştuk bayağı bi ileri geri konuştuk.

Gölcükte yıkılan kursumuz hakkında; işte şöyle olsaydı şöşle olurdu falan, demekki bayağı ileri gitmişiz ki. Arkadaşlar gitti ben yalnızım kursta başka hiç kimse yok lambaları söndürdüm. Yeni yatmıştım bir baston sesi duydum. Merdivenden geliyordu. Tak tak tak ses iyice yaklaştı. Birden benim yattığım odanın kapısı açıldı. İçeri uzub boylu beyaz elbiseli ve beyaz sakallı bir zat girdi ve pencerenin önüne kadar yürürüyüp bana döndü öyle korktum ki...! Anlatamam

⁸⁷ anlatan: behlül karar h.efendi ist.1994

Bana dediki :” ağzına sahip ol öyle ileri geri konuşma sen buraları sahipsiz mi zan ettin bu akşam burada biz nöbetçiyiz”dedi ben çok korkmuştum ama siz kimsiniz diye sorabildim oda “ben sahabe-i kiramdan abdurrahman bin avf’ım” dedi (bu zat aşara-i mübeşşere-dendir) aynı şekilde bastonu yere tak tak tak vurarak çıktı gitti. Biraz sonra kendime geldim. Kursun bütün lambalarını yaktım amma hiç kimseye raslayamadım.

Kendisini dinimizin en iyi, en doğru ve en süratli bir şekilde öğretilmesi ve yaşatılması davasına veren; Efendi hazretlerine , “biraz istirahat buyursanız." denildiğinde: "Günde binlerce insanın imanı sönerken ben nasıl ayaklarımı uzatıp yatabilirim", buyuran; "hocalıkta bize ekmek kalmadı." diyenlere "Efendiler, Hocalık bir meslek bir ekmek teknesi değildir. Hocalık, Allah'ın, Rasûlüllah'ın, Kitabullah'ın ve din-i mübîn-i islamın tebliğ memurluğudur." şeklinde cevap veren;

Hastalığı sebebiyle istirahat ettiği odasına elinde kitabıyla giren talebesine: "Evladım, biraz okuyalım... biz değil yorgunluk, mezara gidiyor dahi olsak; okumak, okutmak ve hizmet denilince koşarız." buyuran Hz. Üstazımız (k.s) , maruz kaldıkları sıkıntılara rağmen gayret-i diniyyesinde zerre kadar noksanlık olmadan, kendilerine verilen vazifeleri en güzel şekilde ifa etmişlerdir.

Biz evlatlarına da: "Evlatlarım, Buraya kadar getirdiğimiz emanet-i ilahiye şu andan itibaren sizlerin uhdesindedir. Allah Teala dinini ihyaya hükmetti de ilahi irade icabı bu yenileme vazifesi benim ve sizin omuzlarınıza indi. Bu istemekle elde edilecek bir devlet değildir... Cenab-ı Hak bu ilmi, kısa zamanda sizlere öğretmekle hepinizi bu emanet-i kübraya memur etmiştir."⁸⁸ buyurarak, bu davadaki mesuliyetimizi beyan etmişlerdir.

⁸⁸ s.notları s:158

DELİLLERİYLE RABİTA-İ ŞERİFE

Her şeyi bir sebebe bağlayan, yağmuru buluttan, meyveyi dalından, nurunu ise peygamberlerin ve varislerinin kalpleri vasıtasıyla kullarına ulaştıran Allahü Tealaya hamd-ü senadan, her şeyden evvel kendi nuru yaratılan ve kevnî külli kendi nurundan yaratılan ol feyz menbağı ve merkezi olan ve hicret esnasında kâfirlerin Sevr mağarasının kapısına dayandığı sırada en yakın arkadaşı Ebu Bekir Sıddık (r.a.) Hazretlerine Rabıta-i şerifeyi tarif ederek; لَا تُؤْزِلُنِي إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا *üzülme, Allah bizimle beraberdir*⁸⁹

sırrına kavuşturan ve bir örümcek ağı ile ilahi koruma altına alınan Habibi Huda Rasüli Kibriya Muhammed Mustafa aleyhisselam üzerine salatü selamdan sonra,

Ehlullahın ittifakla hükmettiği şu husus malum ola ki: İnsanı kâmil olabilmek için, manevî hayatın imar edilmesi zarurî ve bu zaruret akıl sahiplerinin ortak kabulüdür. Bunun yolu ise, nazargahı ilahi olan kalbin, gıdasına yani nuru ilahiye kavuşmasıdır. Nuru ilahi ise her devirde kendisine manevî salâhiyet verilerek ilahi çeşme vazifesi gören ve varisi nebi olan mürşidi kâmilin kalbinden ahzedilir.

Kalp, ilahi feyze kavuşunca Mevlayı zikre başlar. Bu esnada nefsi emmare ile aralarında bir manevî hat kurulur. Yani şerrin kaynağı olan nefis münevver kalbe bağlanır. Nuru ilahiye doymuş kalbden emmare nefse gelen manevî direktifler ile nefis azgınlığını ve şiddetini kaybeder, uslanır, tesiri azalır ve şerre meyletmeğe mecali kalmaz.

Böylece nefis terbiyesi başlar, bu sayede mümin, kalbi selim mertebesine terfi eder, ruhani cephe galip gelirden imanı hakiki bu suretle hâsıl olur. İşte bu usule ***tasavvuf*** denir. Tasavvufun diğer adı “***tarikât***” tır. Yani Şeriatla Din aynı manaya geldiği gibi Tasavvulla

⁸⁹ tevbe-40

Tarikat de aynı manaya gelmektedir. (*tasavvuf* تَفَعُّلْ babından olup, husulü cidden çok külfetlidir.)

Bu makalemiz, ehline malum olan ve Edille-i şeriyeye”ye dayanan “*Rabıta-İ Şerife*”nin delilleriyle isbatı ve izahı hakkındadır.

Esasen havâssın yakini olarak iman ettiği manevi tasarrufun Şer-i şerifteki yeri ve ehemmiyetinin tekrarı hakkındadır.

Bu makalede şu beş sualin cevapları arz edilecektir;

1-Tasavvuf nedir?

2-Nefis ve mertebeleri nelerdir?

3-Rabıta-i şerifenin kitap ve sünnetle izah ve isbatı mümkün müdür?

4-Mürşidi Kamil ve ona intisabın lüzumu nedir?

5-Kalbin insan hayatındaki fonksiyonu ve Zikri kalbiyyi hafinin gerekliliği nedir?

Şimdi sırası ile bu beş hususu Allahın izni ve ricali maneviyenin himmeti ile tek tek ele alalım.

1-Tasavvuf

Tasavvuf: Nefsin iyi ve kötü halleri ile kötü hallerden temizlenerek iyi hallerin temini ve Allah’a c.c seyr ve vuslatın en sağlam yolları kendisi ile bilinen bir ilimdir.

Gayesi: Nefsin terbiye ve ıslah edilmesi, kalbin tasfiye edilmesi ve bu iki merhaleden sonra hakiki manada marifetullah sırrının tecelli etmesidir. Bi”seti enbiyadan maksad da budur.

Huccetül-islam İmam-ı Muhammed Gazâli hazretleri tasavvufu şöyle tarif eder: Kişinin nefsinin dilediği yolu değil de Rahmân’ın emrettiği ve Ehlullahın yürüdüğü yolu tercih etmesidir. Yani: Nefsin hevasını terk edip, bir kâmil mürşidin tasarrufuna girerek onun kalbi şerifinden gelen füyûzat ile kemale ermek. Anlaşılan o ki îmânı hakiki ancak bu yolla elde edilebilir ve “mürşidi kâmilsiz, mümini kâmil olunmaz”. Maneviyattan uzak ve mahrum olmanın (suri iman erbabının) neticesi şu beyitte belirtilmiştir:

“ güya kendince bir îmânı var amma,
günde bin defa helal diyor harama ”

Evvelînin ve âhirinin ilmine varis kılınan Hz. Muhammed (s.a.v)”de üç türlü ilim mevcuttur. Tasavvuf tarihinin müstesna siması ve en büyük merkezlerinden biri olan İmamı Rabbani Hz.tasavvuf ilminde en sahih kaynaklardan biri olan mektubatı şerifenin mukaddimesinde bu üç ilmi şu hadisi şerifle beyan etmiştir. Peygamberimiz (s.a.v) buyuruyor ki :

مِنْ قَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : وَسَأَلَنِي رَبِّي فَلَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ
أَجِيبَهُ فَوَضَعَ يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيَّ بَلَا تَكْيِيفٍ وَلَا تَحْدِيدٍ فَوَجَدْتُ بَرْدَهَا
فَأَوْرَثَنِي عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَعَلَّمَنِي عُلُومًا شَتَّى فَعِلْمٌ أَخَذَ عَلَى
كِتْمَانِهِ إِذْ عَلِمَ أَنَّهُ لَا يَقْدِرُ عَلَى حَمْلِهِ أَحَدٌ غَيْرِي وَعِلْمٌ خَيْرَنِي
فِيهِ وَعَلَّمَنِي الْقُرْآنَ فَكَانَ جِبْرِيلُ يُذَكِّرُنِي بِهِ وَعِلْمٌ أَمَرَنِي بِتَبْلِيغِهِ
إِلَى الْخَاصِّ وَالْعَامِّ

“Rabbim bana sual etti, ben cevaba muktedir olamayınca kudreti ile şekilsiz ve hudutsuz olarak tecelli edip iki omuzum arasına (manevi mührünü) vurdu, ben onun serinliğini hissettim ve beni evvelden ahire bütün ilimlere varis kıldı.

Bir ilim ki gizlemekle emrolundum , çünkü bunu taşımaya benden başkası güç yetiremezdi.(bu ilim risalet : peygamberlik ilmidir).

Bir ilim ki (havassa)tebliğ edip (avamdan) gizlemek hususunda muhayyer bırakıldım (bu ilim.Tasavvuf: batın-maneviyat-velayet ilmidir)

Bir ilim ki onu herkese tebliğ ile emrolundum (bu ilim ise şariat ahkamıdır) ⁹⁰

Görüldüğü gibi bu iş çok hususidir ve havas işidir. Velhasıl tasavvuf (maneviyat) ilmi dinin ruhudur ve dindarın koruyucu kalesidir. Çünkü din, maneviyatsız muhafaza edilemez ve hakkıyla yaşanamaz.

İslam müçtehitleri arasında diğerlerinin müsafir ve kendisinin ev sahibi kabul edildiği ve en büyük ameli mezhep olan Hanefiliğin kurucusu: İmamı Azam Ebu Hanife hazretleri bile dehri ilmine ve çok ibadetine rağmen:

“Maneviyat üzere geçirdiğim son iki sene olmasaydı, Numan elbette helak olurdu.”⁹¹ buyurarak hüsnü hayat ve hüsnü akıbet için maneviyata duyulan ihtiyacı dile getirmiş ve tarihi mesajını vermiştir.

Nitekim Silsile-i aliyyenin son halkası Ebul-Faruk Süleyman hilmi TUNAHAN Efendi hazretleri bu hususu, bariz bir misalle anlatarak dikkatlerimizi püf noktaya çekmiştir; “Macaristan vaktiyle Müslümandı, fakat bir gün geldi ki orada yalnız zahiri ulema kaldı, zahiri ulema maneviyattan mahrum olduğu için dengeyi tartamadı ve

⁹⁰ Mektubat c:1 s:4

⁹¹ Miftahul-kulub

işte gördüğünüz gibi Hristiyan olup gittiler, bu din maneviyatsız muhafaza edilemez”⁹²

Hadisi şerifle müjdelenen İstanbulun fethi kendisine nasip olan Hz.Fatih, cephede çok iyi hazırlanmış. Ordusu ile beraber secdelerde teveccüh eden mana ehli Akşemseddin hazretleri ve Ubeydullah Ahrar hazretlerinin desteğini alarak fethi müyesser olmuş. Fetihden sonra “suri fetih tamam, şimdi sıra hakiki fetih” buyurarak ilminde rusuh bulmuş zevat ile mana (gönül) sultanlarını manevi imar için İstanbulla davet etmesi çok manidardır. Kendisine “fatih” diye tezahürat yapanlara, Akşemseddin hazretlerini göstererek “fatih” odur buyurması ve “*Evliya-u enbiyaya istinadım var benim*” sözü şâyânı dikkattir.

İslam tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur. Mesela dört mezhebin imamlarına bakalım:

- 1-İmamı Azam Hazretleri...Caferi Sâdık Hazretlerine
- 2-İmamı İdrisi Şafii Hazretleri...Şeyban-ı Râi Hazretlerine
- 3-İmamı Malik İbni Enes Hazretleri...Caferi Sâdık Hazretlerine
- 4-İmamı Ahmed Bin Hanbel Hazretleri...Şeyban-ı Râi Hazretlerine

İntisab ederek “bizde olanlar onlarda var, fakat onlarda olan bizde yok” diyerek manevi tekâmülü o ilahi kaynaklardan temin etmişlerdir.

Görülüyor ki mezhep imamlığı, ilimde rusuh bulmak, cihan fatihi olmak gibi üstün vasıflar, onları tatmin etmemiş ve

“*لَا يَذْكُرُ اللَّهَ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ*” *“dikkat edin kalpler ancak Allahı zikirle tatmin olur”*⁹³ ayeti kerimesinin sırrına koşmuşlardır. Tarihin

⁹² sunguroğlu:8

⁹³ Ra”d:28

en büyük fetihleri kendisine nasip olan Kanuni Sultan Süleyman (Muhteşem Süleyman) hz.nin :

*padişahı âlem olmak bir kuru kavga imiş,
bir mürşide bende olmak her şeyden evla imiş*

sözü anlama kabiliyeti olanlara kafidir. Yüce kitabımız Kuranı Kerim bu hakikatlerin hepsini haber vermektedir.

Kurani Kerimin;

191 yerinde manevi kalpten,

49 yerinde nurdan,

9 yerinde ruhtan bahsedilmektedir.

Yani bu hakikatlerin dayanağı da kitabullah ve sünneti rasulullah dır.Tatbikatta ise Ashabı kiramın ,selefi salihinin ve evliyaullahın hayatı bizlere sunulan fiili birer delildir. Büyük İslam Hukukçusu İmamı Muhammed Birgivi hazretleri “El-makamat” isimli risalesinde şu teşbihi yaparak mevzuyu anlamamızı kolaylaştırmaktadır: “Şeriat bir ağaçtır, onun dalları, yaprakları ve meyveleri ise tarikat, marifet ve hakikattir (yani tasavvuftur)”

Tasavvufta aslolan şer-i şerife uygunluktur. Şeriata muhalefet olan hiçbir yerde maneviyatın varlığından eser yoktur. Şer-i ahkâmın çiğnendiği bütün usuller batıldır ve şeytan işidir.Çünkü tasavvufun hedefi, mensubunun şeriata bağlılığını kuvvetlendirmektir.

İmamı Rabbani hazretleri mektubatında “tasavvuf (tarikat ve hakikat),şeriatın hadimi ve mütemmimidir”buyurmaktadır.Hele ehli sünnet dışına çıkarak muhabbette ifrata düşüp

تَفْضِيلُ الْوَلِيِّ عَلَى النَّبِيِّ كُفْرٌ وَ ضَالٌّ (şeyhini peygamberden üstün tutmak dalaleté ve küfre sebebtir).

Rabıta-i şerife , makbul olan kulluk için şart olan ***İhlas***’ın husulü ve nefsin manen frenlenmesi ile zikri kesirin tahakkuku için en sahih ve tesirli usuldür. Sahibi, ilahi emirlere ve nehiylere yani hududu islamiyeye riayet etmiyorsa o kimsede rabıta-i şerife tahakkuk etmemiştir.

Rabıta-i şerifenin hakikaten varlığı, onu tatbik edenin itaate ihtiyakından ve günahlardan uzaklaşmasından belli olur. Meşruiyyet dairesinde sâbitül-kadem olmayı temin eden en emin yol, rabıta-i şerifedir.

Tenvirul-kulub sahibi, şu teşbih ile anlamamıza kolaylık sağlamıştır: Şeriat bir deniz, tarikat ise bir gemidir. Hedef ise hakikattir ki o da en büyük cevher olan rıza-i ilahiye kazanmaktır.

Ebul-Faruk hazretleri buyururki; “İlmi tasavvufun gayesi ve semerâtı dördtür:

1-Tağyîrul-üslûb (yani her devrin şartlarına göre islami yaşama yöntemini veren feraset),

2-Îkâzul-uyûn (gözleri hakikat penceresine açmak ve basiret sahibi olmak),

3-Tenşîtul-kulûb (kalbleri mevlayı zikirle ihya etmek)

4-Tenvîrul-ervâh (letaifi hamseyi (kalb-ruh-sır-hafi-ahfa” yı nuru ilahi ile gıdalandırmak)⁹⁴

Tasavvuf İle Kulun Ulaşacağı Beş Derece;

1-Gizli ve aşikârda yani her zaman ve her yerde takva (ilahi hududu muhafaza)

⁹⁴ sunguroğlu:65

2-Sözlerinde ve fiillerinde Rasülullahın (s.a.v) sünnetinden ayrılmamak

3-Önde ve arkada (yönetirken ve yönetilirken) halkın (çevrenin, zamanın) kötülüklerinden korunmak

4-Varlıkta ve darlıkta, azlıkta ve çoklukta dengeyi muhafaza etmek.

5-Sevinçte ve kederde Allaha yönelmek, gaflete ve ısyana düşmemek. (tenvirul-kulub)

Yukarıdaki beş sıfat, Salih kulların ve ehlullahın ahvalidir ki rabıta-i şerife ile her kul için müyesserdir

2-Nefis Ve Mertebeleri

Bir şeyin lüzumu o şeyin maksadına ve onunla elde edilecek faideye bağlıdır. Rabıta-i şerife, Hıkatımızda var olan ve onu aşarak Rahmana ulaşmakla imtihan olduğumuz ve kişinin içinde taşıdığı şer merkezi, günah kaynağı olan emmare nefsin manevi yolla frenlenmesi ile onun sürüklediği felaketlerden korunmak içindir.

Cenabı Hakk Yusuf suresinin 53. ayetinde, Züleyhanın şehrevani tasallut ve tekliflerine maruz kalan Yusuf aleyhisselamdan hikayeten nefsi emmareyi haber veriyor:

وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ
رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Ben nefsimi tebri-e etmem (temize çıkarmam ve şerrinden emin olmam).Muhakkak ki nefis, mubalağa ile kötülükleri emredicidir,

ancak rabbimin (nuruna bağlanarak) merhamet ettikleri müstesna. Benim rabbim gerçekten mağfiret ve merhamet sahibidir”⁹⁵

Fahri Kainat efendimiz(s.a.v): “ Senin düşmanlarının en büyüğü, merkezi iki kaşının arasında bulunan nefsidir”⁹⁶ buyurmuştur.

Bunun içindir ki İslamın en zorlu gazasından dönerken Fahri kainat efendimiz: “küçük cihattan büyük cihada dönüyoruz”⁹⁷ buyurarak nefisle mücadeleyi “**Cihad-ı Ekber**” ilan etmiştir..Çünkü nefsi emmare 72 şeytan kuvvetinde ve tesirindedir.⁹⁸

Nefsin tavanı yoktur, arzularının sonu yoktur, ana meme verdikçe çocuk büyüdüğü gibi nefis de arzularına uyuldukça büyür ve ıslah edilmezse sahibini cehennem odunu yapar. Onun tek ıslah yolu ise “**Rabita-i Şerife**”dir. Peygamberimizin yaptığı ve ümmetine öğrettiği şu duada nefsin şiddetini ifade ve ondan istiaze vardır:

اَللّٰهُمَّ لَا تَكِلْنِيْ اِلٰى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ اَوْ اَقَلَّ مِنْ ذٰلِكَ

“Allahım, beni göz açıp yumuncaya kadar hatta ondan daha kısa zamanda bile nefsimin eline bırakma”⁹⁹

Huccetül-islam İmamı Gazali hazretleri nefsi emmare ile mücadelenin zahiri düşmanla mücadeleden üç yönüyle farklı ve daha zor olduğunu beyan ederek buyuruyorki: “Keşfül-hafa sahibinin kaydettiği rivayete göre efendimiz s.a.v. “en büyük cihad, nefisle yapılan mücahededir, biz küçük cihattan (tebük gazasından) büyük cihada (nefis terbiyesine) dönüyoruz” buyurdu.

Ehlullah, nefis ve şeytana karşı yapılan cihadı “**cihad-ı ekber**” diye isimlendirdi, çünkü:

⁹⁵ sure-i Yusuf:53

⁹⁶ Beyhaki

⁹⁷ keşfül-hafa

⁹⁸ sunguroğlu:58

⁹⁹ Sunguroğlu s:144

- 1- Zahirî düşmanla harb bazı zamanlarda olur, nefisle cihat ise devamlı surette olur.
- 2- Gazi, düşmanını ve taarruz cephesini görür ve bilir, nefis ve şeytanı ise göremez.
- 3- Kafir, mücahidi mağlup ederse mücahid şehit olur, cennete ulaşır, fakat nefis seni mağlup ederse Rahmanın azabı ve gadabı vaki olur.¹⁰⁰

Kamil bir mümin olmak için nefse muhalefet şarttır. Ahmet bin Hanbel hazretleri Müsnedinde kaydettiği bir Hadisi şerifte Efendimiz (s.a.v) “Nefsinden sana bir talep ve talimat geldiği zaman onu terk et (ki itaat ehli olasın) buyurmuştur.

Süleyman aleyhisselam nefis hakkında “yalnız başına bir orduyu mağlup etmek ne kadar zor ise, Nefsi emmareyi mağlup etmek ondan daha zordur” buyurarak manevi desteğe duyulan ihtiyaca işaret buyurmuşlardır.¹⁰¹

Bir Hadisi Kudsi de Mevlamızın Davud aleyhisselama şöyle emrettiği bildirilmektedir:

عَادِ نَفْسَكَ فَإِنَّهَا انْتَصَبَتْ لِمُعَادَاتِي

“Nefsini düşman bil! Çünkü nefis bana düşmanlıkla baş kaldırdı”¹⁰²

Abdullatif Harputi nin kaydına göre:

Peygamberimiz (s.a.v) buyurdu ki : “Cenab’ı Hakk mahlûkattan önce akıllı yarattı ve ona hitaben

-Bana dön diye emretti, akıl hemen itaat etti,

¹⁰⁰ Mükâşefetül-kulub:23

¹⁰¹ sunguroğlu:145

¹⁰²Mektubat :1-66 , sunguroğlu:144

-Ben kimim sen kimsin diye sordu, akıl cevaben:

-sen benim rabbimsin bende senin zayıf bir kulunum diye tasdik etti. O zaman Mevlamız:

-Ey akıl, senden daha aziz-kıymetli bir şey yaratmadım buyurdu.

Sonra nefsi yarattı,

-Bana dön diye emretti, nefis itaat etmedi,

-Sen kimsin ben kimim diye sordu, nefis:

-Ben benim sen sensin diye enaniyet (kibirle inkâr) gösterdi, Allahü Teala ona yüz sene ateşle azab etti ve aynı suali tekrar sorunca,

-Sen sensin, ben de benim diye cevap verdi. Hz.Allah yüz sene açlıkla (arzularından mahrumiyetle) azabtan sonra tekrar sorunca (bil-mecbur): (

-Ben kulum, sende Rabb-sın diye cevap verdi”¹⁰³ Dikkat edilirse cevaba (ben)diye başladı.

İmamı Muhammed Gazali hazretleri :“nefis öyle azgın bir varlıktır ki onu bazı mubahlardan mahrum etmezsen mahzurlu (yasak) lara meyleder” ifadeleriyle mühim bir tavsiyede bulunmuştur.

Ebul-Faruk hazretleri de; “Evlatlarım, insanın içindeki kötülüğü çıkarıp atması farzı ayndır, fakat bu ne zikirle ne de ibadetle olur, o ancak rabıta ile meydana gelen bir eserdir” buyurarak kurtuluş reçetesini ilan etmiştir.¹⁰⁴

İmamı Busayri hazretleri de Kaside-i bürdesinde nefisten şöyle bahsetmektedir:

¹⁰³ Abdullatif:52

¹⁰⁴ sunguroğlu:145

“Nefis Ve Şeytana Muhalefet Et, Karşı Gel Ve Bu İkinin Telkinlerini Düşman Sözü Say”

“Nefis Süt Emen Çocuk Gibidir, Göz Yumarsan (Uzun Yıllar) Emmekten Ayrılmaz, Kesersen Durur (Kurallara Uyar)”

“Nefsini bilen rabbini bilir” kaidesince nefsi tanımak ve islah yollarına başvurmak her müslümanın en mühim görevleri arasında, hatta başında yer almaktadır.

Bizim Nefsimiz Dört Mertebedir:

1-Nefsi Emmare: Şerlerin kaynağı ve kötü ahlakın merkezidir, çünkü nefsi emmare mütemadiyen şeriatla yasaklanmış şehvetleri emreder.

وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Ben Nefsime Güvenmem, Muhakkak Ki Nefis Mubalağa İle Kötülüğü Emredicidir, Rabbimin Merhamet Ettikleri Müstesna, Benim Rabbim Gerçekten Mağfiret Ve Merhamet Sahibidir”¹⁰⁵

2-Nefsi Levvâme: Fiili işledikten sonra nedamet duyar ve kendini levmeder, yani nedamet menbağıdır.

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

“kendisini kınayan nefse yemin ederim”¹⁰⁶

¹⁰⁵ sure-i Yusuf:53

¹⁰⁶ sure-i kıyamet:2

3-Nefsi Mülheme: Allahın ısyandan sabır ve ısyanı terkle ilham ettiği nefistir.

فَالْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوِيَهَا

“ona fücürü ve takvayı-doğruyu ve yanlış ilham eder”¹⁰⁷

4-Nefsi Mutmainne: Kalbe ve letaife gelen nurlar ile mutmain olmuş nefistir. Böylece kötü sıfatlardan temizlenir ve Allahı zikirle tatmin olur. Bu nefsin sahibi, şerlerden korunmuştur ve rıza makamına ulaşmıştır

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً

“ey mutmainne nefis! sen ondan o da senden razı olmuş halde Rabbine dön”¹⁰⁸

Görülüyor ki hakkın rızası ve kulluğa kabulü ancak bu makamda hâsıl oluyor. O halde kulu bu makama ulaştıran ve kavuşturan Rabîta-i şerifenin hayati önem arz ettiği güneş kadar aşikârdır.

İmamı Rabbani hazretleri : “nefis mutmainne makamına terfi etmedikçe hakiki kurtuluş düşünülemez. Nefis de mutmainne makamına feyizli-nurlu kalbin onun üzerine galebesi olmadıkça ulaşamaz.”¹⁰⁹

Ehli tasavvufun ittifak ettikleri bir hakikattir ki (hacc suresi-78) ayeti kerimesindeki hakiki cihat, nefsi emmarelikten mutmainneye yükselten faaliyetlerdir.

Deyleminin zikrettiği bir hadisi şerifte “Cihadın efdalı, senin nefis ve hevaların ile mücadele etmendir” buyrularak hüküm netleşmiştir.

¹⁰⁷ sure-i şems:8

¹⁰⁸ sure-i feccr:27-28

¹⁰⁹ mektubat:1-141

Nitekim Cenab-ı Hak ;

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ
الْمَأْوَى

“*Amma, kim Rabbinin makamından korkarak nefsinin heva ve şehvetinden kendisini alıkoyarsa, işte muhakkak ki cennet onun varacağı yerin ta kendisidir*”¹¹⁰ buyrulur tasavvufun cennete götüren bir yol olduğu min tarafillah ilan edilmektedir.

Cenab-ı Hakkın Hz.Musa aleyhisselama : “Dostlarımı Dost Edimdinmi, Düşmanlarımı Düşman Edindin Mi”¹¹¹ diye sual etmesi, Allaha düşmanlıkta başkaldıran nefsi terk edip vasıl ilallah ile memur kılınan mürşidi kâmillere irtibat ile emrolunduğumuzun bariz delillerindendir.

3-Rabıta-İ Şerife”Nin Edille-İ Şeriyye-İ Erbaa İle İsbat Ve İzahı;

A-Kitabullah’tan Deliller:

1-ali imran suresinin 200. ayeti kerimesi:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

“ey gerçek iman sahipleri, ferd olarak sabredin, toplu olarak sabredin, **rabıta yapın** ve Allahtan korkun ki felaha eresiniz” (Lealle:

¹¹⁰ naziat 40 ve 41.ayet-i kerime

¹¹¹ Mecmuatül-cevahir:131

kelamı beşerde temenni, kelimullah da ise katiyyet içindir)

2-maide suresinin 35.ayeti kerimesi:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي
سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“ey gerçek iman sahipleri, Allahtan korkun ve ona ulaştıracak vesileler (rehberler) arayın, hem de onun yolunda cihat edin ki kurtuluşa eresiniz”

3-tevbe suresinin 119.ayeti kerimesi:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

*“ey gerçek iman sahipleri, Allahtan korkun ve **sadıklarla (ehlullah ile) beraber olun**”*

4-yusuf suresinin 24.ayeti kerimesi:

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ
عَنْهُ الشُّوْءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ

*“Kadın (Züleyha) cidden ona (Yusuf a.s. a) niyeti kurmuştu, **Rabbin burhanı** (olarak babası Yakup a.s.nin manen tecessüm ederek ikazda bulunması) nı görmeseydi o da meyledebilirdi...”*

İzah: Nasıl ki bir gayri meşruluk girişimine maruz kalan hz.Yusuf babasının ruhaniyeti ile tahzir edilmişse müridlerde üstazları tarafından devamlı manen takip ve tahzir edilirler, zaten rabıta-i

şerifenin orijinal tarifinde “vasfı muhabbetle sureti piri istifade ve istifaza niyetiyle kalben tasavvur etmektir”¹¹² şeklinde arz edilmiştir. Hz. Yusuf, babası Hz. Yakuba olan rabıtası ile Allahın muhafazasına ve ısmetine nail olmuştur.

5-fecr suresinin 29-30. ayeti kerimeleri:

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

“Haydi kullarımın **içine (kalblerine) girin** (orada kamil iman mertebesine ulaşarak) Cennetime buyrun”

6-enfal suresinin 11.ayeti kerimesi:

إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
لِيُطَهِّرَكُم بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُم رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ
وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ

“Bedir günü size kendi tarafından bir emniyet olmak üzere hafif bir uyku bastırıyor, ve gökten üzerinize su indirerek sizi temizleyerek şeytanın size vesvesesini bertaraf ediyordu, ve **ayaklarınızın kaymaması için kalplerinize rabıta vermişti**”

7- kehf suresinin 14.ayeti kerimesi:

وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا

¹¹² mektuplar ve bazı mesaili mühime:65

“(kralları kâfir dakyanusun zulmünden çıkıp dinlerini yaşamak için hicret yolculuğuna çıkan ashabı kehf: -Yemliha, Mislina, Mekselina, Mernuş, Debernuş, Şazenuş, Kefştatayuş- bu gayreti nasıl gösterebildiler.) *Biz onların kalblerine rabıta verdik de kalktılar (hicret ettiler) ve ey rabbimiz yerlerin ve göklerin rabbi, biz ondan başkasına asla ibadet etmeyiz, başkasına tapmak sapıklık olur, dediler*” (yani onların bu muteber halleri, kalplerine verdiğimiz rabıta-i şerifenin bereketiyle oldu)”

8-kasas suresinin 10.ayeti kerimesi:

فُوَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدَىٰ بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَاصْبَحْ

“Hz. Musanın annesi kalbi bomboş sabahladı, eğer biz onun kalbine müminlerden olsun diye **rabıta vermeseydik** sırrını açığa vuracaktı (oğlunu haber verip firavun tarafından katline sebep olacaktı)

9-nur suresinin 35.ve 36.ayeti kerimleri:

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوهٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ
الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ
مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ
تَمْسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ عَلَىٰ نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ

الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تَرْفَعَ
وَيُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ

“Allah, göklerin ve yerlerin nurlandırıcısıdır, onun nurunun temsili (müminin kalbindeki tezahürü): sanki bir kandil yuvasıdır. ki içinde bir lamba var, lamba cam bir muhafazalık içinde, sanki inci gibi bir yıldız. bu lamba **doğuda ve batıda nisbeti olmayan** bir mubarek zeytun ağacından **tutuşturulup yakılıyor**, onun yağı kendisine ateş değmese de aydınlatacak, nur üstüne nur, Allah kimi dilerse onu nuruna eriştirir, Allah kullarına böyle misallerle haber verir, Allah her şeyi bilir.(Bu manevi lamba) Allahın kendisini orada zikredip yüceltmesi için izin verdiği evlerde (kalblerde) yanar da sabah akşam orada Allahı tesbih ederler”(bu ayetlerin tefsirlerinde kulun kalbi, şeyhin kalbi şerifiyle irtibatlanması, nuru ilahinin o izinli çeşmeden akıp gelmesi ve feyizlenmenin husulü, yani rabıta-i şerife misallerle haber verilmektedir)

10-cinn suresinin 16.ayeti kerimesi:

وَأَنْ لَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَهُمْ مَاءً غَدَقًا

“eğer **tarikât (sağlam İslam yolu-tasavvuf)** üzerine dosdoğru gitselerdi, elbette biz onlara bolca su (nur-bereket) verirdik”

11-enbiya suresinin 7.ayeti kerimesi:

فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“....eğer bilemiyorsanız **zikir ehline (ehli rabıtaya) sorun**”

12-ra'd suresinin 28.ayeti kerimesi:

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ
الْقُلُوبُ

“Onlar ki iman etmişler ve kalbleri Allahı zikirle huzura kavuşmuştur, Dikkat ediniz **kalbler ancak Allahı zikirle mutmain olur** (huzur bulur)”

13-şems suresinin 9 ve 10.ayeti kerimeleri:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا

“Şu bir hakikat ki **nefsini temizleyenler** kurtuluşa erecektir, onu günahlara gömenler ise hüsrana uğrayacaktır”

14-ahzab suresinin 41ve 42.ayeti kerimeleri:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً
وَأَصِيلًا

“Ey gerçek iman sahipleri, **Allahı çokça zikredin** ve onu sabah akşam tesbih edin”

İzah: Bayezidi Bestami hazretlerine bu ayeti kerimedeki zikri kesirin ne olduğu sorulunca: zikri kalbidir, buyurmuştur. Çünkü bütün azalar ile alakadar olan merkezi nefsi ile yani alnı büküp letaife

bağlamak suretiyle kalbin masivadan mücerred bir şekilde ALLAH ALLAH diye çarpması zikri kesir ve ecri azimdir)¹¹³

Esasen rabitanın hakkaniyetini bütün ayetler natıktır, yukarıda zikrettiklerimiz sadece bir kaçıdır, bir de ehli tasavvuf bunca delil getirirken ehli inkârın bir tek delil sunamaması dahi başlı başına bir isbattır.

Şairin dediği gibi:

“görenedir görene, köre nedir köre ne ”

B-Ehadisi Rasulden Deliller:

1- sahihayn (buhari ve müslim) hz. sehl r.a.dan rivayeten zikrettiler:

“Allah yolunda bir günün rabıtası, bir ayın sıyamından ve kıyamından (oruç ve ibadetle geçirilmesinden) daha faziletli ve hayırlıdır, kim ki rabıta üzerine ölürse kabir fitnesinden emin olur ve ameli kıyamete kadar nema bulur (ölmesi ile amel defteri kapanmaz, hasenat yazılmaya devam eder)”

2- ukaylinin zikrettiği hadisi şerif:

“Kim bir deve sağacak kadar zamanda rabıta yaparsa Allah cehennemi ona haram kılar”

3- tirmizinin fudaletü-bnü ubeyd r.a.dan zikrettiği hadisi şerif:

¹¹³Sunguroğlunun notları:59

“Her ölenin ameli kesilir, ancak murabıtın (ehli rabıtanın) ameli kesilmez, çünkü onun ameli kıyamete kadar nema bulur ve kabir fitnelerinden emin olur” (ramuz:4219)

4- tirmizinin yine aynı sahabenin rivayet ettiği bir hadisi şerifte:

“Mücahid,nefsi ile Allahın zatında (nuruna irtibatla) mücahede edendir” (ramuz:2881)

5- ebu davudun zikrettiği hadisi şerif:

“Muhakkak ki Hz. Allah, bu ümmet için her yüz senenin başında dini tecdid edecek (islama fetret arız olunca ahkâmı tekrar öğretecek) bir zat gönderir”

6- ruhul-beyanın zikrettiği bir hadisi şerifte:

“Kim ki zamanın imamını bulmadan ölürse cahiliyyet üzere ölür”

7- beyhakinin zikrettiği bir hadisi şerif:

“Senin düşmanlarının en büyüğü iki kaşın arasında temerküz eden nefsidir”

8- deyleminin zikrettiği hadisi şerif:

“Allahın azameti hakkında bir an tefekkür (rabıta), gecenin tamamını ibadetle geçirmekten daha hayırlıdır”

9- yine deyleminin zikrettiği hadisi şerif:

“Allahı bir an zikretmek (kalben-rabıtayla) , seksen senelik nafile ibadetten daha hayırlıdır”

10- nesai nin hz.osman r.a.dan rivayeten zikrettiği hadisi şerif:

“Allah yolunda bir günün rabıtası, diğer menzillerde rabıtasız geçirilen bin günden hayırlıdır”

11- taberaninin hz. selman r.a.dan rivayeten zikrettiği bir hadisi şerif:

“Allah yolunda bir günün rabıtası, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır”

12- yine hz.selman r.a.ın rivayet ettiği bir hadisi şerif:

“Allah yolunda bir günün rabıtası bir ayın sıyamından ve kıyamından hayırlıdır, kim rabıtalı olarak ölürse kabir fitnelerinden (azabından) muaf tutulur ve işlediği Salih ameller kıyamete kadar cereyan eder, devam eder”¹¹⁴

13- keşful-hafa sahibinin zikrettiği bir hadisi şerif:

“Cihadın en faziletlisi nefse karşı cihaddır, şimdi küçük cihattan büyük cihada dönüyoruz”¹¹⁵

14- İbni Neccarın Ebu Zerr r.a.Dan Rivayeten Zikrettiği Hadisi Şerif:

“Cihadın en faziletlisi, kişinin nefsi ve hevasına karşı yaptığı cihaddır”¹¹⁶

15- İbni Hibbanın Zikrettiği Hadisi Şerif:

“Kim ki Allah yolunda rabıta(ile yaşayıp) ölürse kabir azabından emin olur, ücreti (sevabı) kıyamete kadar (yazılmaya) devam eder”¹¹⁷

16- İbni Nuaymin Zikrettiği Hadisi Şerif:

¹¹⁴ ramuz:3611

¹¹⁵ mükāşefetül-kulub

¹¹⁶ ramuz:1055

¹¹⁷ ramuz:5537

*“En güzel ölüm, Allah yolunda şehid olarak ölmek, ondan sonra rabıta üzere ölmek, ondan sonra hacc ve umredeyken ölmektir”*¹¹⁸
(Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz, hadisi şerifi mucibince rabıta üzere en hayırlı ölüme nail olabilmek için rabıta üzere yaşamak şarttır)

17- Buharinin Tarihinde Zikrettiği Hadisi Şerif:

*“Müminin ferasetinden korkunuz, çünkü mümin Allahın nuru ile bakar”*¹¹⁹

18- Deyleminin Zikrettiği Hadisi Şerif:

*“Mümin, hilkatında mevcut olan nuru ilahi ile bakar”*¹²⁰

19- Gutül-Kulubun Zikrettiği Bir Hadiste:

“Senin vücudun (yani islah edilmemiş nefsin) günahın ta kendisidir, başka günah aramaya hacet yoktur”

20- Bu Faslı Bir Hadisi Kudsi İle Noktalayalım.

*“Nefsini düşman bil, zira nefis bana düşmanlık ile başkaldırdı”*¹²¹

C-İcma-I Ümmet İle İsbat:

Bir asırda ümmeti Muhammedin müctehidlerinin herhangi bir mesele hakkında ittifak etmeleri hucceti katı-a yani kesin hüküm ifade

¹¹⁸ ramuz:1069

¹¹⁹ ramuz:136

¹²⁰ ramuz:2863

¹²¹ mektubat:1-66

eder. Rabıta-i şerife hakkında bir asırda değil insanlık tarihinin tüm asırlarında ehlullah, evliyaullah ve ehli takva hem fıkren hemde fiilen ittifak etmişler, hatta rabıta-i şerifeyi zaruriyyat (olmazsa olmaz) kabul etmişlerdir. Dört büyük mezhep imamının yukarıda arz ettiğimiz intisabları da bunun bariz misalleridir.

D-Kıyası Fukaha İle İsbat:

Emirler ve yasaklarda cari olan hüküm şudur ki: Mesela: zina haramdır, zinaya götüren yollarda haramdır. Öpüşmek, tokalaşmak, halveti sahiha (baş başa kalmak) ve şehvetle bakmak gibi. Buna kıyasla “ihlâs” makamına ulaşmak ve Hakkın rızasını kazanmak bir emirdir, bunları temin eden yani rıza-i bariye ve ihlâsa götüren yollar dahi emirler ve mükellefiyetler cümlesindendir.

Şunu da ifade edelim ki, eşyada aslolan “ibaha” yani mubah olmasıdır, hakkında men edici bir hüküm olmayan şeyler mubahtır. Binaenaleyh, Şayet rabıta-i şerife hakkında bunca şer-i delil bulunmamış olsaydı bile, engelleyici bir tek hüküm olmadığı için yine helal olurdu, yine caiz olurdu.

Vel-Hâsıl:

Rabıta-i şerife,

iman merkezi ve nazargah-ı ilahi olan kalbi, manen koruyan ilahi bir zırhtır,

sağnak halinde yağın küfür ve dalalet damlalarından koruyan rahmani bir şemsiyedir,

sıratı müstekıymde sabit kılan rabbani bir emniyet kemeridir,

ilahi hududun dışına fırlamaktan kurtaran ruhani bir firendir,

takva ve ihlas makamlarına yükselten nurani bir asansördür,
ebedi seadetin ve kalp huzurunun islami bir anah-tarıdır,
sınırsız bir fetanet denizidir,
ruhların gıdasıdır,
manevi hastalıkların şifasıdır,
evliyaullahın makamıdır,
bedenlerin yaratana hakkıyla itaatıdır,
rahmet yağdıran buluttur,
meyva veren ağaçtır,

binbir engel ve dikenle donatılmış cennet yolunda düşe kalka yürürken,o yolun yapısını çok iyi bilen bir Allah dostunun elimizden tutarak bize rehberlik etmesi suretiyle emin adımlarla hedefe doğru yürümektir,

Vasıl ilallahtır,
Cesette can ne ise müminde rabıta odur,
hayatidir ve zaruridir,
o varsa her hayır vardır,
o yoksa hayırlardan mahrumiyet vardır,illem rabıta,illem rabıta...

4- Mürşid-i Kâmil (Varis-İ Rasül, Merkezi Muhammedi, Ebdal, Meşayih, Silsile-İ Zeheb, Piran)

Ehlullahın ve mutasavvıf müfessirlerin ittifakına göre

وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ “Allaha ulaştıran vesileleri arayın,

bulun”¹²² emrindeki “vesile” mürşidi kamildir ki o, varisi rasul ve merkezi Muhammedidir. Tasavvuf lisanında Silsile-i saadat ve piran diye bildirilen zevat, onlardır. İsrâ suresinin 71.ayeti kerimesinde;

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ “biz o hesap günü bütün insanları imamlarıyla (İmtihan âlemi olan Dünyada peşinden yürüdükleri önderleriyle beraber) çağırırız” ifade-i rabbaniyesindeki “imamlar” lafzı ile murad, peygamberler ve varisleridir diye tefsir olunmuştur.

Nur suresinin 35.ayetinde nurun tecellisinden bahsedilirken;

يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ “bu kandil, öyle mübarek bir zeytin ağacından yakılır ki o ne şarktaadır, ne de garbdadır”

ve 36.ayette

فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ “Allahın izin verdiği evler” ifadelerinde yine mürşidi kâmile işaretler vardır.

Ebu Davudun kaydettiğı hadisi şerifte “Hz.Allah, her yüz senenin başında üzerine fetret arız olan İslam hükümlerini yeniden öğretmek için bir müceddid göndereceğı” haber verilmektedir. Ruhul-beyanda zikredilen bir hadisi şerifte ise: “kim ki zamanın imamını bulamadan ölürse cahiliyet üzere ölür” buyrulmaktadır.

Mürşidi Kamil:

¹²² maide-35

İmamı Rabbani hazretlerinin mektubatı şerifenin 1.cild 190.mektupta yaptığı tarife göre,

الْمُرْشِدُ مَنْ تَسْتَفِيدُ مِنْهُ طَرِيقَ الْوُصُولِ إِلَى جَنَابِ قُدْسِ الْحَقِّ
جَلَّ سُلْطَانُهُ وَتَجِدُ مِنْهُ مَدَدًا وَإِعَانَةً

“Mürşidi kâmil: Cenab-ı hakka vuslat yolunda kendisinden istifade edilen ve yardım görülen zata denir”.

Diğer bir tarifte “Mekteb-i nuru nübüvvetin feyizli tariki ile kemale ermiş, halkı islah ve irşad hususunda Allah ve rasülü tarafından memur ve mezun kılınan zattır”¹²³

Peygamberimizin irtihalinden sonra kıyamete kadar gelecek ve ümmeti Muhammedi irşad ile meşgul olacak zatlar hakkında sahih haberler:

1- Ahmed Bin Hanbelin Müsnedinde Zikrettiği Bir Hadisi Şerif:

“Ebdal, bu ümmetin içinde 33 zattır, onların kalpleri Halilurrahman İbrahim aleyhisselamın kalbi ile irtibatlıdır, onlardan biri vefat ettiği zaman Hz. Allah yerine başkasını gönderir” (yani dünya, onlardan hali olmaz)

2- Taberani Kebirinde Zikrettiği Bir Hadisi Şerif:

“Ebdal, bu ümmetten 33 racüldür ki arz onlar hürmetine kıyam bulur, yağmur onlar hürmetine yağar ve onların hürmetine yardım olunursunuz”

3- Lügat-ı Müncidde:

¹²³ Mehmet EMRE-Fetvalar:2-132

“Ebdal, dünyanın kendilerinden hali olmadığı Salih kimselerdir ki onlardan biri vefat etse ona bedel Allah başka birini gönderir” diye tarif edilmektedir.

Onların Vazife Ve Alametleri:

“Üstazlar, çeşme vazifesi görürler”. **Yani:** Onlar nuru ilahi çeşmeleridir, saadet kaynaklarıdır ve bereket merkezleridir. Ancak, her şeyin sahtesinin bulunduğu bu âlemi imkânda, hakiki mürşidi bulmak için bazı şartlar ve alametler vardır.

Tenvirul-kulubte, bu alametleri şöyle sıralamaktadır:

- 1- Şer-i ve dini ilimlere sahip ve vakıf olmak,
- 2- Kitap ve sünneti hakkıyla yaşamak,
- 3- Kuran ilmini ve din ahkâmını okutucu ve öğretici olmak. (ulumu diniye ile meşgul olmayan kimseden mürşid olmaz.)

Bu hususu Silsile-i Saadattan Ubeydullah Ahrar hazretleri şöyle haber veriyor: “Eğer ben, (ilim öğretmekle değilde) sırf irşad ve meşihatle meşgul olsaydım, bu âlemde hiçbir şeyh, bir tek mürid edinemezdi, lakin biz, âlemi gaybden şeriatın tervici ve dinin te”yidi (öğretilerek yaşanmasını temin) ile emrolunduk.¹²⁴

Mürşid-i Hakikinin üç türlü alameti vardır. Bulunduğu takdirde hakiki mürşiddir;

Birinci alamet; sureten, sireten, şeklen, aynen Rasûlullah Efendimiz (s.a.v)’e benzeyecek. Hem ahlakı, hem evsafı, hem şekli bir olacak.

İkinci alamet; Rabıta yapıldığı zaman, Feyz-i Muhammedi kalbine inecek, müridin yüzünde o nur zahir olacak, Rabıta yapanların yüzünde o parıltı görülecek.

Üçüncü alameti; Müceddid olarak gelecek. Müceddid olmayan kimse mürşid olamaz. Her 100 senede bir müceddid gelir. Müceddid

¹²⁴ Mektubat:1-77

demek, dini yenileyici demektir. Dinin yenilenmesi din adamı yetiştirmekle olur. Müceddid, Dinin yıkılıp, yere serildiği zamanda gelir.

Ebul-Faruk hz.:”Ağaç nasıl gövdesinden değil de meyvesinden iyi anlaşılırsa, mürşidi kamil olan kişilerde gösterişli hallerinden değil, mensuplarından yani; yetiştirdikleri kimselerin güzel hallerinden anlaşılır. Ve bu suretle kendilerine tabi olmak, manevi feyzinden her hususta istifade etmek caiz ve sahih olur, şöhreti arşa çıksa hakiki mürşidin misali, meyvesidir” buyurarak sahte ile hakikisi arasındaki çok hassas çizgiyi haber vermişlerdir.¹²⁵

Mürid:

Bir mürşidi kâmile irtibat ve intisab temin eden kimseye mürid denir. Talib ve salik de aynı manayadır.

Büyük İslam hukukçusu İmamı Birgivi Hz. “mürid, iradesi olmayan, (iradesini üstazına havale eden, irade-i cüziyyesini hevası uğruna yanlış kullanmayan) kimseye denir” şeklinde tarif etmiştir. Yani,yıkayıcının elindeki meyyit misali,manevi rehberine tabi olan kimse mürittir.

Mürid Üç Kısımdır:

1-Mutlak mürid: Şeyhine (niçin) sualini sormayan ve ondan delil (keramet) beklemeden itaat edendir.

2-Mecâzi mürid: Zahirde şeyhine hakikatte nefsine tabi olan kimsedir.

3-Müra-i mürid: Mürşidinde aklına yatmayan bir hal görünce onun hakikatine vakıf olamadığı için irtibatını koparan kimsedir.¹²⁶

¹²⁵ Altun silsile:23

¹²⁶ El-makamat

Son Mürşid-i Kamil:

Büyük mutasavvıf ve müfessir İsmail Hakkı Bursevi hazretleri Ruhul-beyan tefsirinin 6.cildinin 336. sayfasında Mürşidi kâmil olan bir Süleyman”dan haber veriyor ki neticesini okuyucuların tasvirlerine havale ederek manasını burada zikrederim:

“Süleyman”dan murat, öyle bir kâmil mürşittir ki: hakikat mührü onun tasarrufundadır, kalplerin iklimleri ancak onunla muhafaza edilir, gaybi sırlara ancak onunla muttali olunur. Herkes tav-an veya kerhen ona inkıyad eder (yüce makamını ve salahiyetini ikrar eder). Kerhen inkıyad edenler şeytanlar gibidirler (yani istifade edemezler) Zamanın imamına tav-an (severek-inanarak) inkıyad lazımdır.

Efendimiz s.a.v. buyurduğu gibi:

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ زَمَانَ إِمَامِهِ فَقَدْ مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً

“Zamanının imamını (manevi sultanını) tanımadan ölen, cahiliyyet üzere ölür”

İmamı Rabbani Silsile-i Aliyye den bahsederken şöyle tavsif etmiştir.

“Onların nazarları şifa ve kelimaları devadır, Onlar manevi hastalıkların doktorlarıdır.”

Mev”ıza-i hasene sahibi Abdul-Ehad Ennuri hazretleri bir şiirinde şöyle der:

Mürşidi kâmil müridini evvel ehli hal eder,
Sonra Fahri Kâinatın bezmine idhal eder,
Nice yıllar sa”y ile eremediği menzile,
Bir nefesle mürşidi kâmil iysal eder.

Ariflerden bir zat der ki:

Hor bakma sen dervişana,
Köhne aba giyen arifana,
Varisi enbiya denmiş onlara,
Hurda gönülleri ihya ederler.

Salihlerden bir zatın beyitleri:

Âlim iken yine cahil kimdir,
Ehli hakka dokunan münkirdir
Pak ederse de zahirlerini,
Yine batınları safi kirdir
Adam olmak istersen bu cihanda ey Didem,
Tıpkı cennet misali evliyaya bas kadem.

5-Zikr-İ Kalbiyyi Hafî

Öncelikler şunu bilmek lazımdır ki kalp, insan bünyesinin en mühim organıdır. Kalbin hem zahiri hem de batını hayatta önemi çok büyüktür. Nasıl ki kalp, damarlarımıza kanı pompalayarak maddi hayatımızın devamına sebep ise manevi kalp de (ehli tasavvufa göre sol memenin iki parmak altında bulunur) nuru ilahi ile meşbu” olunca organlara itaat hissi verir. Çünkü kalp, iman merkezi, feyiz havuzu ve nazargahı ilahidir. “Beni yerler ve gökler içine sığdıramaz, ancak mümin kulumun kalbine sığarım” hadisi kudsisinde mekândan münezzeh olan Mevlamızın feyizli kalplere nazar ve itibar ettiğinde şüphe yoktur.

“Dikkat edin, cesette bir et parçası vardır ki o islah edilirse cesedin tamamı islah olur, o ifsad edilirse cesedin tamamı ifsad olur, dikkat edin o,kalpdir”¹²⁷ hadisi şerifinde kalbin tasfiyesinin lüzumuna dikkat çekilmiştir.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

¹²⁷ Avarifül-mearif

“O Allah ki sizin için kulaklar, gözler ve kalpler yarattı, fakat ne kadar az şükrediyorsunuz”¹²⁸

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

“O gün ne mal ne de evlatlar fayda vermez, ancak (feyizlenmiş ve zikretmiş) kalb-i selim fayda verir”¹²⁹

Demek oluyor ki kul, kalbini gıdaya yani füyuzata kavuşturduğu zaman itaatten zevk, ısyandan elem duyar hale gelir . İşte imanın kıvamı ve hakikatı budur.

Zikir:

Kişinin sevdiğini sık sık hatırlaması ve anmasıdır. **Tasavvuf istilahında ise:** Kulun kendi acziyetini ve muhtaclığını, halıkın azametini ve müstağniliğini idrak ederek ona iltica etmesidir. Zikirlerin en kıymetlisi kalp ile ismi celali “اَللّٰهُ ، اَللّٰهُ ، اَللّٰهُ” diyerek zikretmektir.

Ankebut suresinin 45.ayetinde

وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

“Allahı zikir, en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı biliyor.”
Buyrulmaktadır

Ahzab suresinin 41.ayetinde emredilen :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

¹²⁸ müminun:78

¹²⁹ Şuara suresi 88-89

“ey gerçek iman sahipleri, Allahı çok zikredin” ayetindeki zikri kesirin kalb ile (rabıta ile) zikir olduğunu Bayezid-i Bestami hazretlerinin tefsiriyle yukarıda arz etmiştik.

Hazreti Ali kerremallahü veche”nin : “sen kendini küçücük bir cisim mi zannedersin, halbuki senin içine koskoca bir (manevi) alem dürülmüştür” vecizesiyle manevi hayatın deruniliği dile getirilmiştir.¹³⁰

Bir Hadisi Kudsi de “Ben, Beni Zikredenlerle Hem-Meclisim (Beraberim)”¹³¹ buyrulmaktadır.

Buradan Allah ile maiyyetin onu zikirle mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

Beyhakinin zikrettiği bir hadisi şerifte“İnsanların derece bakımından en muazzamı, Allahı zikredenlerdir”.

Ahmed bin Hanbelin Müsnedinde zikrettiği bir hadisi şerifte:”Zikrin en hayırlısı, gizli (kalbi) olanıdır.”

Deyleminin zikrettiği bir hadisi şerifte“Her şeyin bir şifası vardır, kalblerin şifası da Allahı zikirdir” buyrulmaktadır.

Ra”d surasının 28.ayetinde

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“dikkat edin kalbler ancak Allahı zikirle tatmin olur, huzur bulur” buyrulmaktadır.

Birde A”raf suresinin 205. ayetinde:

¹³⁰Gutül-kulub

¹³¹ Avarifül-mearif

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ
بِالْغَدُوِّ وَالْأَصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ

“ Rabbini iç âleminde (kalbinde) yalvararak ve korkarak sabah ve akşam (her zaman) cehri olmayan kaville (yani mezkûr tealadan başkasının duyamadığı kalbi ve hafî usulle) zikret ve (zikri kalbiyi ve rabıtayı terk eden) gafillerden olma” kavli şerifi ile hafî zikrin efdaliyyeti sabit olmuştur.

Kalbi zikirden mahrum olanların neticesini birkaç ayetle arz edelim:

Muhammed suresinin 16.ayetinde:

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ

“Onlar öyle kimselerdir ki Allah onların kalpleri üzerine mühür vurmuş ve hevalerına tabi olmuşlardır”

Zümer suresinin 22.ayetinde:

فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

“Allahı zikirden mahrum olduğu için katılaştan kalplerin sahiplerine yazıklar olsun”.

Hacc suresinin 46.ayeti ile bu bahsi tamamlayalım.

فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ

“Hakikat şudur ki sadece maddi gözler kör olmaz, asıl sadırlar içindeki kalpler (basiret aynaları) kör olur”

Netice şudur ki asıl körlük, maneviyetten uzaklık, kalbin gafleti, zikirden ve rabıtan mahrumiyettir.

Tasavvufi Menkıbelerden Bir Demet;

Maneviyat, insanda kâmil iman, yüksek ahlak ve ulvi şahsiyet temin eder. İşte buna bazı misaller:

1- Maneviyat dünyamızın mühim merkezlerinden olan ***İmamı Rabbani hazretleri***, bir gün def-i hacet için helâya girer, fakat süratli bir şekilde geri çıkarak tırnağını yıkar, sonra tekrar girer. Bu halinden sual eden talebelerine: “biraz önce kitap mutalaa ederken divitim yazıyor mu diye kontrol için tırnağım üzerine bir nokta koymuştum. Helâya girince onu hatırlayıp derhal dışarı fırladım. Zira nokta, hurufu kur’aniye” dendir. Onunla helaya girmek mukaddesata hürmetsizlik olacağından korktum” !!!

2- *Hasan-ı Basri hazretlerine* bir zatı ısrarla medhettiler ve ziyaret programı tertitlediler. O zata doğru yaklaşıncı uzaktan onu görerek “işte bu zat” dediler, fakat Hasan-ı Basri hazretleri derhal geri döndü ve onunla mülaki olmaktan vaz geçti. Bunun sebebini soranlara : “Şayet o kimse sizin bahsettiğiniz kadar kıymetli ve irşad sahibi olsaydı, kible tarafına tükürme gafletine düşmezdi” !!!

3- *Şah-ı Nakşibendî hazretleri* bir gün bir sofraya davet edilir. Davete icabet eder, fakat bir lokma yemek yemez. Daha sonra bunun sebebini soranlara : “bu yemeği hazırlayan kişi, kin ve öfke hali ile hazırlamış, hâlbuki kin ve öfke olan yerde maneviyattan eser yoktur, süfliyat oraya hâkimdir, biz ise bundan kaçınıyoruz!

4- Nefse muhalefetin akibeti hayırdır, hidayettir ve saadettir.

Mısırdaki mukim meşhur **Rahip Mükâşefe**, ömrünün son demlerinde Müslüman olunca İslam âlimlerinden bir heyet onu takdir ve tebrik için ziyaretine giderek ne sebeple İslama dâhil olabildiğini sordular. Cevaben:“yıllarca nefsim istedi, ben yaptım. Ama nefsin temennilerinin helak edici olduğunu ve nefse muhalefetin hak dinlerin ortak emri olduğunu öğrenince , nefsim İslamı arz ettim,nefsim bu tekliften hiç hoşlanmadı, ısrarla batılda kalmamı istedi,ben de nefsimi muhalefet ettim,böylece hak dine kavuştum” !!!

5-Kıbarı evliyadan **Rabiatül-adeviyye** hazretleri bir elinde kazma diğer elinde su dolu testi ile beraber hızlı hızlı giderken onu görenler nereye gidiyorsun diye sorduklarında:“Bu su ile cehennem ateşini söndürecek ki cehennem korkusu ile itaat edenlerin artık böyle bir korkusu kalmasın. Bu kazma ile cenneti yıkacağım ki cennet için itaat edenlerin artık böyle bir hedefi kalmasın.Ta ki sırf rıza-i hakk için ihlas ile kulluk etsinler” !!!

İhlas Nedir: Bir mazarrattan korkmadan ve bir menfaat beklemeden yalnız Allah rızası için çalışıp i”la-i kelimetullah yolunda (el-mücahid fi sebilillah,el-müştak ila cemalillah) sırrına mahzar olmaktır ki işte bu kimse hem sekeratı mevt geçidini hem mizan hem de sıratı kolayca geçerek cennet ve cemali ilahi ile müşerref olacak hakiki bir kuldur.¹³²

6- İmamı Sühreverdi hazretleri Avarifül-mearif kitabının 51.babında şöyle anlatıyor: Gavsül-azam Abdul-kadir Geylani hazretleri müridlerinden biri geldiğinde fazla iltifat etmez fakat hariçten biri geldiğinde kapıda karşılar ve iltifatlarda bulunurdu. Bazı müridanı bundan rahatsız oldular. Durumu fark eden mübarek zat bir gün müridlerini toplayarak şöyle buyurdu : “nefsine hakimiyet ve ona

¹³² sunguroğlu notları:43

galibiyet için çalışan müntesiplerimize iltifat etmeyiz ki terakkileri ve nefis terbiyeleri daha kolay ve hızlı olsun. Sizinle irtibatımız manevidir. Diğerlerine fazla alaka gösteririz ki bu halkaya aşına olsunlar” !!!

7- Marufu Kerhi hazretleri bir camide namaz kıldı, namazdan sonra tanıştığı imam kendisine “siz kendinizi tamamen manaya adanmış bir zatsınız, ne yiyip içersiniz” diye sorunca mubarek zat: “önce senin arkanda kıldığım şu namazımı iade edeyim sonra konuşuruz” der. İade-i salâttan sonra imama: “yoksa sen razzaka değil de rızka mı bağlandın, O razzak-ı âlemden şüphe mi ediyorsun? diye dikkatini çeker !!!

8- Mevlana Rukneddin Hafi Hz. derki: “ben sadece şu amelimden ümitliyim, bir gün şeyh Zeyneddin Hz. bir sahrada teyemmüm yapacaktı, ben o gelmeden önce elime bir taş alarak belki teyemmümde bunu kullanır düşüncesiyle o taşı öptüm, yüzüme gözüme sürdüm” !!!

Tasavvufi Fetvalar;

1-Soru: Kalbe gelen nurun rengi varmı dır?

Cevap: Nuru kalp sarıdır (Kibrit-i Ahmer)

2-Soru: Hayvanat için duhulü cennet olmadığı halde kıtmir”in cennete girmesine sebep nedir?

Cevap: Peşlerini takip ettiği zatlar (ashabı kehf) hürmetinedir (fetava-i ömeriyye)

3-Soru: Şeyh ittihaz etmeksizin yapılan zikirlerde merhale kat edilebilir mi ?

Cevap: Manevi merhalelerin geçilmesi mürşitsiz mümkün olmaz (fetava-i ömeriyye)

4-Soru: Ehlullah muhabbetin neticesi nedir?

Cevap: “kişi sevdiği ile beraberdir” hadisi şerifinde müjdelenmiştir.

5-Soru: Mürşidin müridine himmet ve teveccühüne delil varmıdır ?

Cevap: “mümin müminin aynasıdır” ve “kalpten kalbe yol vardır” hadisi şerifleridir.

6-Soru: Himmetin faidesi nedir?

Cevap: “Ricalullahın himmeti, dağları devirir” (mecmuatül-cevahir:21)

7-Soru: Zikreden ile etmeyen arasındaki fark nedir?

Cevap: “Ölü ile diri arasındaki fark gibidir”(hadisi şerif) (a.g.e.155)

8-Soru: Maneviyat erbabına kötü nazarla bakmanın hükmü nedir?

Cevap: Şeyh Abdullah-i Gışri hz.ne göre “bir kimse bir veliye kötü nazarla baksa, itikadı bozulur ve rezil olmadan ölmez” (a.g.e.37)

9-Soru: Vefat eden şeyhe rabıta yapmak caiz midir?

Cevap: Caizdir, çünkü onlara ölü denemez, rabıta cesetle değil ruhla kurulan irtibattır, ruhlar ise ölmez.

Müftiye-İ İbni Kemal Paşanın şu beyitleri bu mevzuya ışık tutmaktadır.

**Dü cihanda tasarruf ehlidir ruhu veli,
dime kim mürdedir (faydasızdır) bunda nice derman ola
Ruh şimşiri hudadır (Allahın kılıcıdır) ten gılaflı olmuş ona,
dahi a’la kar eder bir tıg (keskin) ki uryan ola.**

Açıklama;

Evliyaullah iki cihanda tasarruf ehlidir.

Bu ölüdür bundan nasıl derman olur deme.
Mevlanın kılıncıdır, vücudu ona kılıf olmuştur.
Bir kılıç ki çıplak olduğu zaman daha fazla tesir eder.

10- Soru: Mürşid ile mürid arasında biat var mıdır?

Cevap: Vardır. Bunun ölçüsü Biatı Rıdvandır. (Fetih suresi:10) ki Buhari (1-10)'nin haberine göre şunlardır:

1. Allaha şirk koşmamak
2. Hırsızlık yapmamak (kul hakkı yememek) ,
3. Zina etmemek,
4. İftira etmemek,
5. Marufta itaat etmek,
6. Çocukları (madden ve manen) öldürmemek
7. (kadınlara mahsus şart) Kocalarının mallarını onlardan izinsiz başkalarına vermemek.

DUANIN FAZİLETİ

Bu alem, bir sebepler dünyasıdır ve her şey bir vasıtaya bağlıdır. Yüce halıkımız, ihtiyaçlarımızı zatı ilahisine arz edebilmemiz için bize dua yolunu açmıştır. Dua; kulun kendi acziyetini anlaması, dünya ve ahirette Allahü Teala'ya muhtaç olduğunu bilmesi ve ona ihtiyaçlarını arzetmesidir. Dua, insanın kendi abdiyetini idrak ve Allah Tealanın mabudiyetini itiraf etmektir.

“Dua, ibadetin ta kendisidir” “Dua; mü'minin silahı, dinin direği göklerin ve yerin nurudur” Dua, belaları geri çeviren bir siper-i saikadır. Cenab-ı Hakk'a dua etmemek, gafletten ileri geliyorsa kalbi karartır. Allah'a ihtiyaç duymamaktan doğuyorsa gadab-ı ilahiye

muciptir. Rasulüllah efendimiz buyuruyorlar ki: “Allah-ü Teâlâ’dan istemeyene O, muhakkak ğadab eder.”

Keremine hudut çekilemeyen, hazineleri tükenmeyen halıkımız, mümin kulu kendisine yalvardıkça razı olur. Kul duâ ettikçe Allahın rahmet deryası taşar ve istediği kendisine muhakkak verilir.

Allah teâlaya yalvarırken, samimi bir kalb ve halis bir niyetle dua etmeliyiz. İçten gelmeyen bir duâ, kanadı kırık kuş gibi, menzile ulaşamaz.

Duânın ruhu, ihlas; kanadı, selevat-ı şerifedir. İhlassız duâ, uyuyan kimsenin sayıklaması gibi muteber değildir. Duânın evvlinde veya ahirinde mutlaka salavat-ı şerife okunmalıdır. Rasül-i Ekrem efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadırlar: “Düâ, Muhammed (s.a.v.)’e ve âline salavat getirinceye kadar Allah’a karşı perdelidir.”

Duanın kabul olmasının şartlarından biride helal lokmadır, haramla kirlenen ağızdan çıkan duâ kabul olunmaz. Ashabdan Sa’dübnü Ebi Vakkas (r.a.), duası makbul kullardan olması için, Peygamber Efendimizin kendisine dua etmesini niyaz etmişti. Rasül-i Ekrem: “Ey sâ’d, yediğini temiz (ve helal) ye ki duâsı makbul kullardan olasın” buyurdu.

Duâ her zaman kabul olunur. Fakat;

- Mevlid kandili,
- Miraç ve
- Beraat kandilleri,
- Kadir gecesi,
- Ramazan ve
- Kurban bayramı geceleri gibi, mübarek geceler; diyer gecelerin seher vakitleri daha çabuk kabul olunur.

Bir Hadis-i Şerifte şöyle buyrulmaktadır; “Geceleyin öyle bir saat vardır ki., müslüman bir kul ona raslayıp da Allah taaladan gerek dünya gerek ahiret işlerinden herhangi bir hayır isterse Allah,

muhakkak kendisine verir. O (saat) her gecede vardır.” Yine bunun gibi

- Allah yolunda muharebe,
- düşmana karşı karşıya gelip harbin kızıştığı,
- yağmurun yağdığı,
- namaza durulacağı sırada
- bir de Ka’be-i Muazzama görüldüğü zaman yapılan dualar da kabul olunur.

Yapacağımız dualarda yaldızlı ve edebi sözlerden ziyade, kalbimize doğan hayırlı şeyleri istemeli, tevazu ile ve gizli bir sesle yalvarmalıdır. Çünkü “Gizli yapılan dua, açıktan yapılandan yetmiş duaya denktir.”

Bir kimse başkasının yaptığı duaya “Amin” dediği gibi, kendi düasına da “Amin” demelidir. İnsan mahsun olduğu zaman Cenab-ı Hakka duâ etmelidir. Çünkü Rasûlüllah Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyorlar. “Kalbiniz rikkate geldiği zaman duâyı ganimet (ve fırsat) bilin. Çünkü o (hal) rahmet (vesilesi)dir.”

İnsan, Allah-ü Teâlâ’dan bir şey isterken, hep hayırlı olanı istemeli. “Duânın en faziletlisi, rabbinden afiv, dünya ve ahirette âfiyet istemendir. Zira bu iki nimet, (önce) dünyada sonra ahirette sana verilirse muhakkak kurtuluşa ermiş olursun.”

Bu konuyla ilgili âyetlerden bâzıları şunlardır:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

«(Habîbim) Kullarım sana beni sorunca (haber ver ki) işte ben muhakkak yakînimdir. Bana duâ edince ben o duâ edenin da'vetine icabet ederim O halde onlar da benim da'vetime (itâatla) icabet etsinler..»¹³³

¹³³ bakara s.ayet:186

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

*Rabbinize gönülden ve gizlice yalvarın. Muhakkak o, aşırı gidenleri sevmez.*¹³⁴

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

*Ve rabbiniz (bana dua edin, bende sizin duanıza icabat edeyim) buyurdu.*¹³⁵

قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ

*De ki: Allah deyin, rahman deyin ; hangisini derseniz deyin ama en güzel isimler hep onundur.*¹³⁶

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ

Dua ibadetin iliğidir.¹³⁷

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : سَلُوا اللَّهَ تَعَالَىٰ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهُ تَعَالَىٰ يُحِبُّ
أَنْ يُسْئَلَ وَأَفْضَلُ الْعِبَادَةِ انْتِظَارُ الْفَرَحِ

¹³⁴ a'raf s.ayet 55

¹³⁵ mü'min s.ayet 60

¹³⁶ isra s. Ayet 110

¹³⁷ tirmizi

Yüce Allah'ın fazlından isteyiniz. Zira Allah Teala kendisinden istenilmesini sever. İbadetin en üstünü duadan sonra bir sıkıntının kalkmasını sabırla beklemektir.¹³⁸

Duâ Etmenin Edebleri On Tanedir;

1) Kişi edeceği duâ için sene içerisinde Arefe gününü, aylardan Ramazan ayını, hafta içinde Cum'a gününü, geceleri de seher vaktini gözetmeli. Nitekim Kur'ân'da şöyle Buyurulmuştur:

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

«.. Ve onlar seher vakitlerinde istiğfar ederler.»¹³⁹

2) Kişi Allah yolunda harb eden orduların hücum anını, yağmur zamanını, farz namazların kılınmaya başlandığı vakitleri, imamın arkasında namaza durmayı, ezanla kamet arasındaki-saati, secde hâli gibi şerefli an ve durumları fırsat bilmelidir. Aslında zamanların değeri insanların vaziyetlerinin üstünlüğü ile münâsebettardır. Meselâ seher vakti kalbin berrak olduğu, bulanık ve karışık şeylerden temizlenip arındığı bir andır» Yine Arefe ve Cum'a günleri, Allah'ın rahmetinin yağması için düşüncelerin bir noktada toplandığı ve gönüllerin birbirleriyle yardımlaştıkları zamanlardır.

3) Kibleye karşı durup duâ etmelidir. Duâ eden, koltuk altları görünecek derecede ellerini kaldırıp duâ eder. Duasının sonunda iki elini de yüzüne sürer.

Hiz. Ömer (r.a.) şöyle söylemiştir:

«Resûl-i Ekrem (s.a.v.) duada ellerini kaldırdığı zaman, iki elini yüzüne sürmedikçe ellerini indirmezlerdi.»

Ashab-ı kiramdan ibni Abbas (r.a.) şöyle Buyurmuştur:

¹³⁸ tirmizi

¹³⁹ zariyat s. Ayet 18

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
إِذَا دَعَا ضَمَّ كَفَّيْهِ وَجَعَلَ بَطُونَهُمَا مِمَّا يَلِي وَجْهَهُ فَهَذِهِ هَيْئَاتُ
الْيَدِ وَلَا يَرْفَعُ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ

«Resûl-i Ekrem (S.A.V.) duâ ettiğinde ellerini birleştirir, iki elinin iç taraflarını da tam yüzüne karşı tutardı.»

Bunlar duada elin tutuluş şekilleridir. Duâ esnasında gözlerini yukarıya doğru kaldırmaz.

4) Sesi, ses ile fısıltı arası bir düzeye indirmektir. Hz. Âişe (r.anhâ):

وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتُ بِهَا

«Namazda pek bağırma. Sesini o kadar kısma da.»¹⁴⁰

Âyeti kerimesindeki «salât» kelimesini «duâ» ile yorumlamıştır; ki, «duanı ne sesli ne de fısıltı ile yap» demek olur.

Allah Teâlâ peygamberi Hz. Zekerîyyâ'yı överek şöyle buyurdular

إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا

«O, Rabbine gizlice niyaz ettiği zaman...»¹⁴¹

Bir başka âyet-i kerimede şöyle buyrulur:

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً

¹⁴⁰ isra s. Ayet 110

¹⁴¹ Meryem s. Ayet 3

«Rabbinize gönülden ve gizlice yalvann.»¹⁴²

5) Duada edebiyat yapmaya zorlanmamalıdır. En iyisi Hz. Peygamber'den (s.a.v.) ve büyüklerden gelen dualarla yetinmektir. Zîra bâzan kişi duâsında haddini aşar da kendi yararına olmayan şeyleri ister. Bunun için, herkes güzel dua edemez.

6) Yalvarış, yakarış, huşu, umut ve endişe duygularıyla kaplı olarak duâ etmektir. Nitekim Allah Teâlâ Hazretleri şöyle buyurur:

أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

«Rabbinize yalvara yakara, gizlice duâ edin. Şu bir hakikattir ki Allah haddi aşanları sevmez.»¹⁴³

7) Duaya kesin olarak inanmak, duaların kabul edildiğine yakînen îman etmek, duada samimî olmaktır.

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:

لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ إِذَا دَعَا اللَّهَ غَفْرَتِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ

شِئْتَ لِيَعْزَمَ الْمَسْئَلَةَ فَإِنَّهُ لَا مُكْرَهَ لَهُ

«Biriniz duâ ettiği zaman, (Allah'ım, dilersen beni mağfiret eyle), (Allah'ım, dilersen bana merhamet eyle) diye duâ etmesin! Azim ve kat'iyetle, kesin olarak, (Yâ Rab! Beni afvet, bana

¹⁴²a'raf s. Ayet 55

¹⁴³a'raf s.ayet 55

merhamet et!) diye duâ etsin. Çünkü Allah'ı zorlayan (hiçbir kuvvet) yoktur.»¹⁴⁴

Bir başka hadîsde de şöyle buyrulur:

إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُعْظِمِ الرَّغْبَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَتَعَاطَمُهُ شَيْءٌ

«Biriniz dua ettiğinde büyük şeyler istesin. çünkü Allah a göre hiçbir şey büyük değildir.»

Allah'ın Resulü (s.a.v.) buyurdular:

أَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ
جَلَّ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ

«Kabul edileceğine kesin şekilde inanmış olduğunuz halde Allah'a duâ ediniz. Biliniz ki, Aziz ve Celîl olan Allah c.c , gafil gönülden yapılan duayı kabul etmez,»¹⁴⁵

8) Duada ısrar etmek, direnmek: Bir duayı üç defa yapmalı; kabul edilmedi diye usanmamalıdır.

9) Duaya Allah'ı anarak başlamalı, dilekle başlamamalı; sonra Resûl-i Ekrem (s.a.v)'e salâvat getirmeli ve duayı salâvatla bitirmelidir.

10) Bâtınî edebdir. Bu, duânın kabulü için temeldir. Günahlardan tevbe etmek, herkese hakkını vermek, gerçek bir gayretle Allah'a dönüş yapmak gibi... Bu onuncu edeb duânın kabulünü yaklaştıran edebdir.

¹⁴⁴ buhari ve Müslim

¹⁴⁵ tirmizi

İslâm dininin sünnetlerinden biri de, düâdır. Resûlullah (sallâllahü aleyhi ve sellem): «Düâ ibâdettir» buyurmuştur. Sevrî (rahimehullah) dedi ki: Hakku'l-yakîn üzere yapılan düâ ibâdettir. Düâ mı yoksa sükût veya rızâ mı efdal olduğu hakkında ihtilâf olundu. Denildi ki, düâ efdaldır. Çünkü başlı başına ibâdettir. Kabul edilmese de, kul ibâdeti yerine getirmiş olur.

Resûlullah (s.a.v): «Allahü teâlâ için duadan daha değerli bir şey yoktur» buyurmuştur. Bâzılarına göre de sükût, Allahü teâlâ'nın hükmü karşısında sessiz kalması efdaldır. Hak teâlâ'nın irâde ve ihtiyarını önde tutmak rızânın en tamam hâlidir. Bir kısım âlimler de iki işi bir araya getirmiş olmak için kalbi ile rızâ sahibi, dili ile düâ edici olmalıdır dediler.

İmâm-ı Kuşeyrî (rahmetullahi aleyh) diyor ki: En iyisi şöyle demelidir. İnsanın her vakti bir olmaz. Ne zaman kalbinde düâ etmeğe işaret bulursa düâ vakti demektir. Düâ etmek iyi olur. Eğer kalbinde sükût etmeğe bir işaret bulursa, sükût vakti demektir. O vakit sükût evlâdır.¹⁴⁶

Düâ ibâdetin özü ve mü'minin silâhıdır, ibni Abbâs (r.a) rivayeti ile Resûlullah (s.a.v): «Dikkat ediniz! Düşmanınızdan kurtulmanız, bol rızka kavuşmanız için size gece gündüz düâ etmenizi tavsiye ediyorum. Çünkü düâ mü'minin silâhıdır» buyurmuştur.

Selmân (r.a), Resûlullah'ın (s.a.v): «Kazayı ancak düâ önler» buyurduğunu rivayet etmiştir. Âişe (r. anhâ) da Resûlullah (s.a.v)'ın: «Düâ, inen (vâki olan) belâyâ da fâide verir, inmeyene (başâ gelmiyene) de fâide verir. Belâ iner, düâ onun karşısına çıkar. Kıyamet gününe kadar mücâdele ederler» buyurduğunu haber vermiştir.

Başâ gelen belâyâ fâide vermesi, onu kolaylaştırması ve sabır ihsan etmesi ile olur. İnmeyen belâyâ fâide vermesi ise, belânın bâzı

¹⁴⁶ Hadâyiku'l-hakâyık

alâmetleri zahir olup duâ eder, böylece belâ giderilmiş olur., Tenvîr'de böyle diyor.

İmâm-ı Gazâlî (r.a): ihyâu'l-ulûm kitabında buyuruyor ki: Kazanın geri çevrilmeyeceği, mutlaka meydana geleceği bildirildiğine göre, duânın kazaya ne fâidesi olur? denilirse, buna şöyle cevap verilir: Duânın, belânın geri çevrilmesine ve rahmetin celb edilmesine sebep olması da kazâ ve kaderin bâzı kısımlarındandır. Duâ bir kalkan gibidir. Kalkanın oka karşı koyması, kazaya olan inancı bozmaz. Duâ da böyledir. Allahü teâla bir işi takdir etmiş, sebebini de takdir etmiştir.

Duâ, gök ve yerin nuru, dînin direğidir. Ebü Hüreyre'nin (r.a) rivayet ettiği hadîs-i şerîfte böyle bildirilmiştir. Duâ(nın kabul olunması için) birçok sünnetler ve edebler vardır: Bunlardan birisi helâl, tayyib lokmadır. Yâni yediklerinin hepsi helâl olmalıdır.

Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a) duasının kabul edilmediğini Resûlullah'a (s.a.v) söyleyince, Resûlullah efendimiz: «Yâ Sa'd! Haramdan sakın. Çünkü kanına haram lokma giren kimsenin duâsı kırk gün kabul edilmez» buyurmuşlardır

Ne güzel demişlerdir: Hacetin anahtarı duâdır. Anahtarın dişleri ise helâl lokmalardır.

Tayyib olarak giyinmek de duanın sünnet ve âdâbındandır. Musanın (rahimehullah) helâl yerine daha kuvvetli olarak tayyib. kelimesini kullanmıştır. Helâl ile tayyib arasındaki farkı âlimler çeşitli şekilde açıklamışlardır. Bir kısmı helâl, tehlikesi olmayan şeydir, tayyib sakıncası olmayan şeydir dediler.

Bir kısmı da: Helâl, âlimlerin «helâl değildir» demediği şeydir. Tayyib, hukemânın (hikmet sahihlerinin) «helâl değildir» demediği şeydir dediler.

Bir kısmı da, müftînin sana helâldir diye fetva verdiği şeydir. Tayyib ise kalbinin sana günâhı yokdur diye fetva verdiği şeylerdir dediler.¹⁴⁷

¹⁴⁷Şerh-i Nikâye

Alî bin Mansur'a (k.s) sordular: Günâhımız nedir ki dualarımız kabul edilmiyor? Buyurdu ki, duânın kabul olması, onun temiz olmasına bağlıdır. Ya'nî yediği, içtiği, giydiği her şey tayyib, helâl olmalıdır. Bir âlime, ne yapmalıyım ki duânın kabul olsun diye suâl eden kimseye âlim: Helâl, tayyib lokma yemeli, helâl giyinmeli ve sonra duâ etmelisin. Bu takdirde kabul olduğunu görürsün cevabını vermiştir.

Bu zamanda bu, mümkün müdür? diye suâl edince: «Elbiseni çıkar, temiz bir suya gir. Ondan bir yudum iç. Bu su sana hem elbise, hem de yiyecek olarak yetişir. Sonra ne istersen iste» buyurdu. O şahıs, âlimin dediklerini yerine getirdi. Allahü teâlâ da onun meramını, duasını kabul buyurdu.

Yemesi, içmesi helâldan olmayan kimsenin duâsı red edilir. Duânın kabul olma şartlarından biri de, duânın kabul edileceğine yakîn ile inanmak ve kalbin hâzır olmasıdır.

İbni Abbâs (r.a) rivâye-tiyle Resûlullah (s.a.v): «Allahü teâlâ'ya, kabul edileceğine tam inanarak duâ ediniz. Biliniz ki, Allahü teâlâ gafil bir kalb ile yapılan düâyı kabul etmez» buyurmuştur.

Demek ki, duânın şartlarını yerine getirmekle beraber, kalbin, duânın kabul edileceğine yakîn ile inanması gerekmektedir. Duânın kabul edilmemesi, yâ duâ edilenin kabul etmekten (hâşâ) âciz olmasından veya kerîm olmamasından ya da duâ edilenin duâ edenin duasını bilmemesindendir. Duâ eden, bu eksik sıfatların duâ edilende olmadığına yakînen inanıyorsa, duasının yâ dünyâda aynen, veya karşılığının âhirette verileceğine inanır!

Hasen-i Basrî (r.a), hasta olduğu için Ebû Osman Nehrî'yi ziyarete gitmişti. «Yâ Ebâ Osman! Hastanın duâsı hakkında neler denildiğini duymuşsundur. Onun için Allahü teâlâyâ duâ et!» buyurdu. Ebû Osman (r.a). Allahü teâlâyâ hamd-ü sena ettikten sonra bir âyet-i kerîme okuyup salât-ü selâm getirdi. Ellerini kaldırdı. Biz de el lerimizi kaldırdık. Duâ etti. Ellerimizi indirince dedi ki: Sevinin, vallahi Allahü teâlâ duanızı kabul etti. Hasen-i Basrî (r.a): «Allahü teâlâyâ

yemîn mi ediyorsun?» buyurdu. Evet yâ Hasen! Sen bana bir şey söylesen, seni tasdîk ederim, inanırım. Allahü teâlâ: «Bana duâ ediniz, duanızı kabul edeyim» buyuruyor. Onu nasıl tasdîk etmiyeyim cevâbını verdi.

Dışarı çıkınca Hasen-i Basrî (r.a.): «O benden daha fakîhdir» buyurdu.¹⁴⁸

Duânın şartlarından biri de, hatâ ve günahlardan yeniden tevbe etmektir. Zahirî kirden temizlediği gibi, bâtını da günahlardan temizlemelidir. Böylece duâ kabule daha şâyân olur. Duâda istenilen şeyler için acele etmemelidir.

Resûlullah (s.a.v):

«Bir Günâh İçin Duâ Etmedikçe,

Akrabayı Ziyareti Terk Etmedikçe Ve

Duâda Acele Etmedikçe Kulun Düâsı Kabul Olunur» buyurmuştur. Yâ Resûlâllah! Duâda acele etmek nasıl olur? diye sorulduğunda: «Duâ ettim de kabul edilmedi demektir» buyurmuştur. Duânın geç kabul edilmesini de istememen ve düâdan usanmamalıdır. Duâ etmekte usanç, gevşeklik, ağırlık, melâlet gösteren kimsenin duâsı kabul edilmez.

Bilinmelidir ki; Allahü teâlâ bir hikmet ve bir maslahat için birçok şeyleri gizli tutmuştur;

Bütün farz ve nafilelere rağbet edilsin diye rızâsını tâatlerde gizlemiştir.

Büyük, küçük bütün günahlardan sakınsınlar diye gadabını günahlarda gizlemiştir.

Bütün velîlere saygı gösterilsin diye insanlar arasında velî kulunu gizlemiştir.

Bütün isimlerine saygı gösterilmesi için ism-i a'zamı isimleri arasında gizlemiştir.

¹⁴⁸ Tenbîhü'l-gâfilîn

Bütün namazlara devam edilmesi için salât-ı vüstâ'yı da saklı tutmuştur.

Her zaman ve tekrar tekrar tevbe etsinler, tevbenin çeşitli kısımlarına devam etsinler, diye tevbenin kabulünü gizlemiştir.

Her zaman korku içinde olmaları için ölüm vaktini de bildirmemiştir.

Bütün geceleri ihya ederek geçirmeleri için kadir gecesini gizlemiştir.

Bunun gibi hangi duânın kabul edileceğini, bütün duaları yapmaları için saklı tutmuştur.

Allahü teâlâ bir kimsenin duasını, yalvarmasını kabul edebilir, fakat istediğini vermesini geciktirebilir. Bunun sebebi, ya ezelde takdîr edilen vakit gelmemiştir veya Allahü teâlâ, kullarının ısrarla, mübalâğa ile istemelerini sevdiği için; biraz daha fazla ısrar ve mübalâğa ile duâ etmeleri içindir, veya yalnız Allahü teâlâ'nın bildiği başka bir sebebdendir. Bâzan âhirette sevabının verilmesi için duasının kabulü ezelde takdîr edilmemiş de olabilir

Tergib'de bildirilen hadîs-i şerîfde Resûlullah (s.a.v): «Duasında günah ve akrabayı ziyareti terk etmek olmayan müslümâna Allahü teâlâ şu üç şeyden birini verir: Ya duasını hemen kabul eder veya âhirete erteler veyâhut da ondan benzeri bir kötülüğü uzaklaştırır». Diğer bir lâfızla: «Duâ ettiği kadar günahlarına keffâret olur» buyurulmuştur.

Yezidi'r-Rekkaşî (r.a) dedi ki: Kıyamet günü, Allahü teâlâ, dünyâda iken duâ edip de duâsı kabul edilmeyen kimselere dualarını arz ederek: «Bu senin falan zamanda yaptığın falan duadır. O duânın yerine sana bu sevabı veriyorum» buyuracak, o kadar sevab verecek ki, o kul keşke dünyada hiç bir duam kabul olmasaydı da, bugün onun karşılığını görseydim diyecektir.¹⁴⁹

¹⁴⁹ Tenbîhü'l-gâfilîn

Dilersen bu isteğimi ver, dilersen beni bağışla diyerek duâda muhayyerlik olmaz. Dilersen lâfzı Allahü teâlâ hakkında caiz olmaz. Zîra hiç kimse ona hükmedemez. O dilediğini yapar, dilediği gibi hükmeder.

Duâ üzerine devam etmeli ve duâyı yedi kereye kadar tekrar etmelidir. Hadîs-i şerîfde şöyle bildirilmiştir: «Allahü teâlâ dualarında ısrar edenleri sever. Çünkü ibâdet edilen evlerde temiz kalb ve hüsn-i niyyet ile yükselen sesler dönen feleklerin düğümlerini çözer.»

Allahü teâlâ ;

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

«Zîra Zekerîyya (aleyhisselâm) Rabbine nida etti. Biz de onu kabul ettik» buyurmaktadır.¹⁵⁰

Buradaki nida duâ mânasındadır. Belâ ve musîbet ânında başarı ve iyiliğe ulaşması için ni'met ve refah içinde iken, çok duâ yapmalıdır. Genişlik içinde iken duâ eden Allahü teâlâ'nın hizbinden olur. Şiddet ânında belâyâ uğrayanlara yardım etmek büyüklerin âdetlerindendir, şanlarındandır.

Resûlullah (s.a.v): «Şiddet ânında Allahü teâlâ'nın, duasını kabul etmesinden hoşlanan kimse refah zamanında duâyı çok yapsın» buyurmuştur

Ebû İshak (r.a) yolda giderken bir cemâat, önüne çıkıp, duâ istediler. Başınıza gelen musîbet nedir? diye sordu. «Emîr bize iki tay getirdi. Bir defa Cürcan'a kaçtılar. Şu anda ikinci defa kaçtılar. Onları bulup yakalayamazsak Emîrimiz bizi öldürür dediler. Üstad merkebinden indi. İki rek'at namaz kıldı. Duâ etti. O sırada birkaç kişi gelip ey üstâd! Yakaladık dediler. Üstadın seçkin talebesinden biri: «Ey üstadım! Otuz seneden beri size hizmet ediyor, etrafınızda dönüyorum. Ne olur Şu kıldığın iki rek'at namaz ve ettiğin duâyı bana da öğretseydin de ihtiyaç olduğu vakit namaz kılıp duâ etseydim dedi. Üstâd şöyle sevab verdi: Bu kabul, şimdi kıldığım namaz ve duâdan

¹⁵⁰ Enbiya suresi 89. Ayet-i kerime

değildir. Otuz senedir kıldığım namaz ve yaptığım duâlar ile haram lokmadan sakınmamın semeresidir.¹⁵¹

Abdullah ibni Abbâs (r.a)'dan nakledildi ki: Resû-lullah'ın (s.a.v) bindiği hayvanda O'nun arkasında oturuyordum. Bana: «Allahü teâlâ'yı yalnız iken muhafaza et ki, O da seni sahralarda muhafaza etsin» buyurdu.

Haccâc, Mu'în adında birini hapsedmişti. Hapse girince, iki rek'at namaz kıldı. Yâ Rabbi! Beni çıkar diye duâ etti. Çok geçmeden hapishanenin kapısı çalındı. Haccâcın yanına götürüldü. Haccâc buna, gidebilirsin dedi. Mu'în izninizle mahkûmlara bir söz söyleyeceğim dedi. Haccâc; «git, söyle» dedi. Mu'în hapishanedekilere şöyle dedi: «Allahü teâlâ'yı refah halinde zikredin. O da sıkıntı ânında sizleri zikretsin.»

Dervişlerden birinden hikâye edilir: Çorak bir arazide dolaşırken, bir adamla karşılaştım. Dikenli bir ağaçtan yaş hurma yiyordu. Selâm verdim. Selâmımı aldı. Buyur, sen de ye! dedi. Ağaca yaklaştım. Tuttuğum yaş hurmalar diken oluveriyordu. Adam güldü. Vâh, vâh! Eğer sen yalnız olduğun zamanlarda Allahü teâlâ'ya itaat etseydin, sana şimdi böyle sahralarda yaş hurma yedirirdi dedi.

Düâdan önce Allahü teâlâ'ya hamd edip Resulüne salevat getirmelidir. Fudâle bin Ubeyd (r.a) dan nakledildi:

Resûlullahın (s.a.v) yanında oturuyorduk. Bir adam içeri girdi. Namaz kıldı. Sonra: «Beni mağfiret et, bana rahmet et!» diye duâ etti. Resûlullah (s.a.v): «Ey namaz kılan, acele ettin. Namaz kılıp oturduğun zaman önce Allahü teâlâ'ya lâyük olduğu şekilde hamd et, sonra bana salevat getir. Daha sonra düâ et» buyurdu. Bundan sonra başka bir adam namaz kıldı. Allahü teâlâyâ hamd etti. Resûlullah'a (s.a.v) salevat getirdi. Resulullah (s.a.v): «Ey namaz kılan! Duâ et, kabul olunur» buyurdu.

¹⁵¹ Revnaku'l-Mecâlis

Et-tergîb ve başka kitablarda bildirilmiştir. Seleme bin Ekvâ (r.a) dan rivayet olundu ki, Resûlullah (s.a.v) her duânın başlangıcında muhakkak: «Sübhâne rabbiyel aliyyil a'lef vehhâb» buyururdu.

Duâ esnasında kendi nefesine zulm ettiğini îtiraf eder. Sonra ihlâs içinde o zulümden tevbe eder. Duasını bütün ehl-i islâm için genelleştirir, bütün istek ve amellerini dile getirir, hacetinin görülmesi için büyük bir rağbet ve azm içinde duâ eder. İsteddiği şeyin büyüklüğüne, husulünün uzak olmasına bakmadan, gevşeklik karışmaksızın tam bir rağbet ile Allahü teâlâ'dan istemelidir. Allahü teâlâ için hiç bir şey büyük ve zor değildir. Kâinat Onun yed-i kudretindedir.

Duâda seci' yapmamalı, sünnet ve şerîat sınırının dışına taşan garib, acîb dileklerde bulunmamalıdır. Hadîs-i şerifle men'edilmiştir. Duâ eden mutazarrı'. yalvarıcı, yakarıcı bir durumdadır. Üstten konuşması, edebî lâflar etmesi, haddi aşmak olup doğru olmaz.

Meselâ: «Allah'ım, bana Cennette şöyle bir köşk ver!» diye duâ etmek, edebe aykırı olup haddi aşmaktır. Abdullah bin Mugaffel (r.a) ın oğlu Cennetin sağ tarafında beyaz bir köşkün bulunduğunu duyunca: «Allah'ım. Cennetin sağ tarafında bulunan beyaz köşkü senden istiyorum!» diye duâ etmiş. Babası oğlunun bu duasını duyunca: «Oğlum, Allahü teâlâ'dan Cenneti iste. Cehennemden de ona sığın. Çünkü Resûlullah (s.a.v)'den duydum. «Bu ümmet içinde öyleleri olacak ki temizlik ve duâda haddi aşacaklar» buyurdu» dedi.

Mesâbm'in Tenvir adlı şerhinde diyor ki: **Taharette haddi aşmak.**, meselâ abdest alırken meşru' ve sünnet olan sınırın dışına çıkarak azaları üç defadan fazla yıkamak gibidir. **Duâda haddi aşmak**, ihtiyâcı olmayan şeyi istemek, edebe aykırı olarak amel ve hâlinin ulaşamadığı mev-ki'leri dilemek gibileridir.

Abdullah bin Mugaffel'in oğlunun da Peygamberlere (s.a.v) âid olan makamı veya Cennette belirli bir yeri istemesi de böyle haddi aşmaktır. Çünkü o yerler belki duâ eden için değil de, başkaları için takdîr edilmiş olabilir.

Allahü teâlâ'ya kalbine hayırdan ilham edildiği gibi duâ etmelidir. Kalbinde incelik, huşu', bedeninde hudû' duymadan, dili ile, ezbere duâ etmemelidir. İbâdet, amel yapmadan, ya'nî duâ etme sebeblerine yapışmadan kuru temennide bulunmamalıdır. Ya'nî Allah katında kurbete erişmek için tâat ve mücâhedelerine tevîk istemelidir. Tâatsiz yakınlık istememelidir.

Yolunda bulunmadan, sebeblere yapışmadan istemek, kuru temenniden ibarettir. Bir kısım âlimler dediler ki:

Yedi şey vardır ki, yedi şey olmadıkça fâide sağlamaz:

- 1**— Sakınma olmadıkça korkunun fâidesi olmaz.
- 2**— Taleb olmadan recânın, ümid etmenin fâidesi olmaz.
- 3**— Kasd olmadan niyyetin fâidesi olmaz.
- 4**— Pişmanlık olmadan istiğfarın fâidesi olmaz.
- 5**— İçine yerleşmemiş şeyi dışa vurmada fâide olmaz.
- 6**— İhlâssız olan zahmet çekmenin fâidesi olmaz.
- 7**— Cehdsiz, gayretsiz yapılan duânın fâidesi olmaz.¹⁵²

Hulâsa'da bildirilen bir hadîs-i şerîfde Resûlullah (s.a.v): «Amel etmeden duâ eden, yaysız ok atan gibidir» buyurmuştur.

Duâda dizleri üstüne oturup istediğini üç kere söylemelidir. Resûlullah (s.a.v) duâ ettiği zaman, üç kere duâ eder, bir şey istediği zaman üç kere isterdi.

Hısnü'l-hasîn kitabında bildirildiği gibi, duâda Allahü teâlâ'ya, peygamberleri (aleyhimüsselâm) ve sâlih kullarını (r.anhüm) vesîle etmelidir. Yaptığı düâya, dinleyici gibi âmin demelidir. Duâ edenin ve dinleyeninin duâya âmin demeleri duâ âdâbındandır.

Rivayet edildi ki, Resûlullah (s.a.v): «Nasârâ, size, âmin demenizde hased ettiği gibi, hiçbir şeyde hased etmemiştir» buyurmuştur. Ya'nî Nasârâ âmin demekteki fazileti bilmektedirler.

¹⁵²Tenbîh

Kâ'bû'l-ahbâr (r.a) dedi ki: Âmin, Rabbül-âleminin mührüdür. Onunla mü'min kulunun duasını mühürler.

Mukâtil (r.a) dedi ki: Amin demek, duâ için bir kuvvettir. Rahmetin inmesini istemektir. İmam Ebülleys'in tefsirinde böyledir.

Hazinetül esrarda aminle alakalı şöyle geçmektedir;

آمين اربعة احرف الاول مأخوذ من اسم آدم عليه السلام والميم
مأخوذ من اسم محمد عليه السلام والياء مأخوذ من اسم يحيى
عليه السلام والنون مأخوذ من اسم نوح صلوات الله على نبينا
محمد و عليهم اجمعين كذا فى تفسير الفاتحة قال النبى صلى
الله عليه و سلم آمين اربعة احرف فمن قال آمين أمنه الله تعالى
من اربعة انواع من البلاء أوّلها زوال الايمان وثانيها خوف من
العرصات وثالثها هول الصراط ورابعها خلوده فى الدركات كذا فى
تفسير الكبير وروى عن أنس بن مالك رضى الله عنه عن النبى
عليه الصلاة والسلام قال الله تعالى يا موسى إننى اعطيت امة
محمد اربعة احرف أوّلها من التوراة وثانيها من الانجيل وثالثها من
الزبور ورابعها من القرآن فقال موسى ماهى الحروف فقال تعالى
هى حروف آمين فمن قالها فكأنما قرأ الكتب الاربعة وقيل ألفها
مكتوب على ركن العرش والميم مكتوب على ركن الكرسي والياء
مكتوب على اللوح والنون مكتوب على القلم ومن قال فى دعائه

آمين تحرّك هؤلاء كلهم ويستغفرون لقائلها فيقول الله تعالى
أشهدوا بأنى غفرت له وفى رواية الالف مكتوب على جبهة
جبريل عليه السلام والميم مكتوب على جبهة ميكائيل عليه
السلام والياء مكتوب على جبهة إسرائيل عليه السلام والنون
مكتوب على جبهة عزرائيل عليه السلام فاذا قال العبد المؤمن
آمين كلهم يسجدون لله تعالى ويقولون اللهم اغفر لقائل هذه
الحروف ولا يرفعون رؤسهم حتى يغفر الله له قال عليه الصلاة
والسلام اذا قال المؤمن آمين خلق الله تعالى من كل حرف ملكاً
لكل ملك ثلثمائة ريشة وفمٍ ولسانٍ يسبحون الله تعالى الى يوم
القيامة طوبى لمن قال آمين فى الدنيا با الصدق والاخلاص هكذا
فى تفسير الفاتحة¹⁵³

Duasının kabul edildiğini hissederse, Allahü teâlâ'ya hamd etmelidir. Hısnü'l-hasîn'de bildirilen bir hadîs-i şerîfde: «Sizden biriniz hastalıktan şifâ bulduğu veya seferden döndüğünde duasının kabul olduğunu sezerse, şöyle duâ etmelidir: (Elhamdü lillâhillezî biizzetihî ve celâlihî tetimmüssâlihât)» buyurulmuştur.

Duânın mânası: Hamd o Allahü teâlâ'ya mahsustur ki, izzeti ve celâli sayesinde bütün iyi işler tamamlanır.

¹⁵³ Hazinetül-esrar s:116

Hastalık hâlinde duâ yapmayı da ganîmet bilmelidir. Ömer bin Hattâb (r.a)'ın bildirdiği bir hadîs-i şerîfde Resûlullah (s.a.v): «Hastanın yanına girdiğin zaman senin için duâ yapmasını rica et. Zira onun duâsı meleklerin duâsı gibidir» buyurmuştur.

Aile ve vatanından uzak kalındığı zaman, farz namazlardan sonra, Kur'ân-ı kerîmi hatm edince, ihlâs sûresini okuduktan sonra, sayıları yüze ulaşan müsliman cemâati içinde yapılan duâlar kıymetlidir. Hısnü'l-hasîn kitabında diyor ki: Secde ânında, Kur'ân-ı kerîm okuduktan sonra, meyyit yanında bulununca, horozlar öterken, zikir meclislerinde, meyyitin defni ânında, imam veledâllîn dediği zaman, duâ yapmak için, efdal olan zamanlardır.

Duâ ederken efdal olan yerleri de araştırmalıdır. Allah yolunda düşman safları ile karşı karşıya gelindiğinde ve yağmur yağarken duâ yapmak kıymetlidir. İmâm-ı Şafiî (r.a) ezan ile ikâmet arasında yapılan duânın müstecâb olduğunu birçoklarından duyduğunu söylemiştir.

Beyt-i şerifi görünce, kapı ile makam arasında, Rûkn ile makam arasında duâ yapmak müstecâbdır. İsteklerin en önemlisini seçmeli, afv, muâfat ve afiyet dilemelidir. Afv, günâh ve kusurların bağışlanmasıdır. Muâfât, Allahü teâlâ'nın seni insanlardan, insanları da senden muâf tutmasıdır.

Afiyet hakkında çeşitli sözler söylenmiştir. Şiblî (r.a) diyor ki: «Afiyet, dînin bid'atten, amelin âfetten, nefsin şehvetten, kalbin kuruntudan kurtulması demektir. Afiyet, dinde istikâmet, sâlih kimseler ile sohbet ve saatler geçtikçe tâatleri arttırmak demektir denildi.

Resûlullah (sallâllahü aleyhi ve sellem): «Dünyâda ve âhirette Rabbinden dinde afv ve afiyet iste! Bu ikisi sana verilirse iflah oldun demektir» buyurmuştur.

Bir kimse Resûlullah'a (s.a.v) hangi düâ efdaldır? diye sorunca: «Allahü teâlâ'dan afiyeti iste. Çünkü hiç bir kimseye yakînden sonra afiyetten daha hayırlı bir şey verilmemiştir» cevâbını vermiştir.¹⁵⁴

Tergîb sahibi diyor ki: Abdullah bin Büreyde (r.a) rivayet ediyor ki, Resûlullah (s.a.v) bir şahsın şöyle düâ ettiğini duydu: «Allah'ım senden şu niyazımla diliyorum. Şehâdet ederim ki, sen Allah'sın! Senden başka hiç bir ilâh yoktur. Birsin. Samedsin, Doğurmayan, doğurulmayan, hiç bir benzeri olmayan sensin!» Resûl-i ekrem (s.a.v) bunun üzerine: «Sen Allahü teâlâ'dan öyle bir isimle istedin ki, bu isimle istendiğinde mutlaka verir ve düâ edildiğinde muhakkak kabul eder» buyurdular.

Muâz bin Cebel'den (r.a) nakledildi: Resûluilah (s.a.v) bir adamın: «**Yâ zelcelâli vel ikram!**» diyerek düâ ettiğini duyunca : «**Duân kabul edilmiştir. İstedğini iste!**» buyurdu.

Ebû Ümâme (r.a)'ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfde: «Allahü teâlâ, yâ Erhamer-râhimîn diyen kimseler için bir melek görevlendirmiştir. Onu üç kere söyleyen kimseye melek: Erhamerrâhimîn sana ikbâl etmiştir. O'ndan istediğini iste diye seslenir» buyurulmuştur.

Âişe (r. anhâ) Resûlullah'ın (s.a.v): «Kul, yâ Rabbî! yâ Rabbî! dediği zaman Allahü teâlâ. lebbeyk kulum, buyur, iste İstedğin verilecektir der» buyurduğunu rivayet etmiştir.

Ebüdderdâ ile İbni Abbâs (r. anhümâ) Allahü teâlâ'nın en büyük isimlerinden biri Rab, Rab'dır dediler.

Enes (r.a)'dan nakledildi: Resûluilah (s.a.v) Ebû Ayyâş'a uğradı. Namaz kılıyordu. Sonra şöyle düâ etti: Allahım şu düâmla senden yalvarıyorum: Hamd senin içindir. Senden başka ilâh yoktur. Yâ Mennân! Yâ hayyu yâ kayyûm! Yâ Bedî'asse-mâvâti vel-ardı yâ zelcelâli vel-ikrâm. Bunun üzerine Resul (s.a.v) «**Allahü teâlâ'nın ism-i a'zamı ile düâ etti. O öyle bir isimdir ki, onunla düâ edildiği zaman kabul edilir, onunla istenirse mutlaka verilir**» buyurdu.

¹⁵⁴ Hâlisâ

Ebüdderdâ (r.a) bildiriyor: Resûlullah (s.a.v) ile birlikte ikindi namazı kılıyorduk. Bir köpek önümüzden geçecek oldu. Adımını atar atmaz öldü. Resullah (s.a.v) «Bu köpeğe kim bedduâ etti?» buyurdu. Birisi ben ettim yâ Resûlâllah! dedi. Resûlullah (s.a.v) «Sen, elbette ki, Allahü teâlâ'ya ism-i a'zamı ile duâ ettin. O isim ile duâ edildiğinde kabul eder. O isim ile istendiğinde verir. Söyle bakalım nasıl duâ ettin?» buyurdu. O kimse de: «**Allahümme innî es'elüke bienne lekel hamde lâ ilahe illâ entel emânü, bedî'üssemâvâti vel-ardı. Yâ zelcelâli vel-ikrâm. Ekfinâ hâzel kelbe bimâ şî'te**» diye duâ ettim dedi. Ma'nâsı: Allahım senden şununla diliyorum: Hamd senin içindir Senden başka ilâh yoktur. Sen göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Ey celâl ve ikram sahibi, bu köpeğe dilediğin gibi yap ve bizi kurtar.¹⁵⁵

Tergîb'de, Sa'd bin Ebî Vakkâs (r.a) Resûlullah'dan (sallâllahü aleyhi ve sellem) şu hadîs-i şerifi rivayet etmiştir: «Bir müslüman Yûnus aleyhisselâmın balığın karnında iken yaptığı duâyı: Lâ ilahe illâ ente sübhâneke innî küntü minezzâlimîn okursa, bununla yaptığı duası muhakkak kabul olur.»

En efdal duâ kişinin kendisine duâ etmesidir. Bunu ganimet bilmelidir. Babanın çocuğuna yaptığı duâ da efdal olan dualardandır.

Anne ve babanın duâsı ve bedduası: Anne babanın çocuklarına yaptıkları bedduaları kabul edilir. Çünkü anne-baba çocuklarına, ancak isyan ettikleri, aşırı kötü davrandıkları, hak ve hukuklarına riâyet etmedikleri zaman bedduâ ederler. Anne-baba, kendilerine hürmet, itâatde bulunan çocuklarına şefkat, merhamet ve rikkat ile duâ ederler. Denildi ki, annenin bedduası kabul olmaz. Çünkü çok merhametlidir. Bedduasının vuku'unu istemez. Baba böyle değildir.¹⁵⁶

Çocuğun da anne babasına yaptığı duâ makbuldür. Kardeşine gıyabında, arkasından yapılan duâlar da makbuldür. Buradaki kardeşten murad, hem kendi öz kardeşi, hem de din kardeşi olan bütün mü'minlerdir.

¹⁵⁵Tergîb

¹⁵⁶Tenvir

Kardeşine yapılan duânın en kısa zamanda kabul olacağı umulur. Resûlullah (s.a.v) «En çabuk kabul edilen duâ gaibin gaibe yaptığı düâdır» hadîs-i şerîfini Abdullah bin Ömer (r.a) rivayet etmiştir.

Mü'minin, görmeden bir kardeşine yaptığı duâda riyâ ve menfaat yoktur. Fakat hâzır olan kimseye yapılan duâda, gösteriş ve çıkar söz konusudur. Bir arada olmayanların birbirlerine yaptıkları duâda yalnız Allah rızâsı gözetildiği için duaları makbul olur.

Bir hadîs-i şerîfde: «Bir müslimânın, din kardeşine gıyabında yaptığı duâ kabul olunur. Başucunda bir melek vardır. Kardeşine duâ yaptıkça, sana da o kadar der. O meleğin görevi budur» buyurulmuştur.

Allahü teâlâ'nın en sevdiği duâ: « Allahım, Muhammed aleyhisselâ-mın ümmetini umûmî bir rahmet ile mağfiret et » şeklindeki duâdır.

Oruçlunun duâsı da kıymetlidir. İftar zamanı yapılan duâ kıymetlidir. Çünkü Allahü teâlâ katında kıymetli bir ibâdet sona ermiştir. Hadîs-i kudsîde: «Oruç benim içindir. Karşılığını ancak ben veririm» buyurulmuştur.

Müsâfirin duâsı ehline, gâzînin duâsı vatanına dönünceye kadar makbuldür. Çünkü ailesinden uzak olduğu ve çeşidli zorluklarla karşılaştığı için kalbi rikkat ve inkisar içindedir. Allahü teâlâ'ya bütün ruhu ile yönelir ve duası da Hak teâlâ'nın lûtf ve ihsanı ile kabul olur.

Mazlumun bedduasından sakınmalıdır. Zulüm âteşi ile karşı karşıya gelen kimsenin içi yanar bedduâ yapmak zorunda kalır. Duası kabul mahallinde olur.

Nitekim Hak Teâlâ yüce kitabımız kur'an-ı azîmüştanda :

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ
الْأَرْضِ ءَالَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ

«Yoksa, sıkıntıya düşen kimse, duâ ettiği zaman, onun duasını kabul edip, fenalığı gideren, sizi yeryüzünün sakinleri kılan mı hayırlıdır?»¹⁵⁷ buyuruyor.

Resûlullah (s.a.v): « Üç kimsenin düâsı reddedilmez. Bunlar, iftar zamanında duâ eden oruçlunun, âdil hükümdarın ve mazlumun dualarıdır » buyurdu.

Diğer bir rivayette, bu üç kimse için «... Babanın çocuğuna duâsı, müsâfirin ve mazlumun duaları » olarak bildirilmiştir.

Ebüdderdâ (r.a) buyurdu ki: Mazlumun bedduasından (âhından) ve yetimin gözyaşlarından sakının. Çünkü insanlar uykuda iken onlar yürürler.

Hiç kimse kendisine, ailesine ve çocuklarına bedduâ etmemelidir. Olur ki, duaların icabet, kabul olma zamanına rastlar da, bedduası vuku'a gelir. O zaman pişman olur ama pişmanlık fâide vermez. Bu mânada bir hadîs-i şerîfi Câbir (r.a) rivayet etmiştir: «İnsanlardan öyleleri vardır ki, kendisine zulm edene bedduâ etmekten sakınır. bu hareket zâlimin kıyamet günündeki cezasını hafifletir.» buyurulmuştur. Cenabı hak cümlemizi ve cümle ümmeti muhammed'i (s.a.v) umûmî bir rahmet ile mağfiret etsin.

EDEP

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ
طُولًا كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا

Hem Yer yüzünde azametle yürüme, çünkü sen ne Arzi yırtabilirsin, ne de boyca dağlara yetişebilirsin. Bütün bunların kötü

¹⁵⁷ Neml suresi 62. Ayet-i kerime

*olanı (nehyedilmiş bulunanı) Rabbin indinde kerih (mebguz) bulunmuştur.*¹⁵⁸

وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ
الْحَمِيرِ

*"Yürüyüşünde tabî ol. Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkini, şüphesiz eşeklerin sesidir!"*¹⁵⁹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا
وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا
فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا
فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

*Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, geldiğinizi hissettirip (izin alıp) ev sahiplerine selâm vermede girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayasınız diye size böyle öğüt veriliyor. Eğer evde kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size, "Geri dönün" denirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir davranıştır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.*¹⁶⁰

¹⁵⁸İsra suresi 37-38. Ayet-i kerime

¹⁵⁹Lokman suresi 19. Ayet-i kerime

¹⁶⁰Nur suresi 28. Ayet-i kerime

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

*Ey iman edenler! Allah'ın ve Peygamberinin önüne (hiçbir şeyi)
geçirmeyin. (böyle bir hatayı yapmaktan) Allah (c.c) 'tan korkun.
Şüphesiz, Allah(c.c) her şeyi (her hatanızı) işitir ve bilir.¹⁶¹*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا
تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ
لَا تَشْعُرُونَ

*Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in (a.s) sesinin üstüne
yükseltmeyin. Ve (ona söz söylerken) Birbirinize bağırdığınız gibi,
yüksek sesle söylemeyin , yoksa siz farkına varmadan işledikleriniz
boşa gider.¹⁶²*

إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ
قُلُوبَهُمْ فَلِلتَّقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

*Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısıyanlar, Allah'ın,
gönüllerini takvâ (Allah'a karşı gelmekten sakınma) konusunda
imtihan ettiği kimselerdir. Onlar için bir bağışlanma ve büyük bir
mükâfat vardır.¹⁶³*

Sebebi Nüzulü:

¹⁶¹ Hucurat suresi 1. Ayet-i kerime

¹⁶² Hucurat suresi 2. Ayet-i kerime

¹⁶³ Hucurat suresi 3. Ayet-i kerime

Âyet-i celilenin sebep-i nüzulü hakkında çeşitli rivayetler beyân edilmiştir. Bunlardan birtanesi;

Allah'ın Rasûlü (s.a.v)'ne Benî Temim'den murahhas (*temsilci*) heyeti olarak bir kavim geldi. Bu kavme rehberlik yapması için Ebû Bekir, "Kâ'kâ bin Mâbud bin Zerâre'yi emir yapmasını Allah'ın Rasûlü'ne arzetti. Buna mukabil Ömer bin el-Hattab (r.a) da: "Hayır, Akra bin Habisi emir yap! Ey Allah'ın Rasûlü!" diye arzetti.

Bunun üzerine Ebû Bekir (r.a), Ömer'e (r.a) hitaben: "Bunu sen bana muhalefet için yapıyorsun!" dedi. Hz. Ömer (r.a) : "Hayır! Sana muhalefet için yapmadım" dedi. İkisi münâkaşa ettiler. Sesleri yükseldi. Bunun üzerine Allah azze ve celle, bu âyet-i celile nâzil olmuştur.

Rivayet olundu ki : bu ayeti kerime nazil olunca Hz. Ebu Bekir (r.a) kendisine öyle çekidüzen verdiki “ Ya Rasulallah (s.a.v) Allah’a yemin olsun ki sana bundan sonra ancak sırdaşım gibi konuşacağım ” demekten kendini alamamıştır. Hz. Ömer (r.a) ise “Allah’a c.c yemin ederim ki! Bundan sonra Rasulullah’a (s.a.v) sormadan Huzurunda Hiçbir şey konuşmayacağım” buyurmuştur.

Hz. Üstazımız (k.s) edebi şöyle tarif buyurmuşlardır: “Edep; akıl ve şeriata muvafık hal ve harekete denir.”

Yine edep: “Haya, nezaket, zerâfet, güzel terbiye, edebiyat ilmi, mekârimi ahlak ile ittisaf, insanı mucib-i âr olan hallerden vikâye eden nezih bir melekedir.”, şeklinde de tarif edilmiştir.

Yine edeb: "Her türlü hatadan kendisi ile kaçınılabilen şeyleri bilmekten ibarettir." Bunun için "Edep, dinimizin üçte ikisidir" diye söylenmiştir.

Edep çok mühim olduğu için Allah (c.c) bunu kitabında öğretiyor. Hz. Allah (c.c):

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

*Ey iman edenler! Allah'ın ve Peygamberinin önüne (hiçbir şeyi)
geçirmeyin. (böyle bir hatayı yapmaktan) Allah (c.c)'tan korkun.
Şüphesiz, Allah(c.c) her şeyi (her hatanızı) işitir ve bilir.¹⁶⁴*

Ayeti kerimedeki لَا تَقْدِمُوا kelimesinin mefulü, tâmimi
kasetmek için hazfedilmiştir: Yani hiçbir şeyi Allah (c.c) ve
Rasûlünün (a.s) önüne geçirmeyin, onların hüküm ve fermanını
gözetmeden kendi hükmünüzü vermeyin. Hiçbir hususta Allah
(c.c) ve Rasûl'ünü geçmeyin demektir.

Ayeti kerimenin hedefi müminlerin peygamberimize (s.a.v) ve
onun varislerine hürmet ve ittiba edip, onlara karşı edepli olmanın
ehemmiyetini beyandır. Ayet-i kerimelerin başında Allah (c.c)'ın
isminin zikredilmesi peygamberimizin (s.a.v) zikredilmesine tevte,
yani köprü ve vasıta olmuş ve peygamberimizin (s.a.v) Allah (c.c)
indindeki derecesinin yüksekliğine işaret kabul edilmiştir. Zira
müminlerin maddi ve zahiri noktadan edepli olup olmamaları daha
ziyade peygamberimiz (s.a.v) hakkında bahis mevzudur.

Hiz. Allah (c.c):

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا
تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ
لَا تَشْعُرُونَ

¹⁶⁴ Hucurat suresi 1. Ayet-i kerime

*Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in (a.s) sesinin üstüne yükseltmeyin. Ve (ona söz söylerken) Birbirinize bağırdığınız gibi, yüksek sesle söylemeyin , yoksa siz farkına varmadan işledikleriniz boşa gider.*¹⁶⁵

buyurmuşlardır. Ayeti kerimede, edepsizliğin insanı dinden çıkarabileceğine işaret edilmektedir. Zira amellerin habt olması için sahibinin dinden çıkması lazımdır. Şurası bir hakikattir ki; amelsizlik insanı dinden çıkarmaz, edepsizlik, din ve dini şeylerle istihza (*alaya alma*) ve istihfafa (*küçümseme*) mukarin olursa dinden çıkarır.

Bir başka ayeti kerimede de şöyle buyuruluyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

*Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır.*¹⁶⁶

Elmalı hak dini kur'an dilinde: "Cehennem ateşine sürüklenmelerine sebep olacak fitne ve isyandan koruyarak Allah'ın emirlerine, ibadetine sevk edin. Çünkü aile sahibi kendinden mes'ul olduğu gibi ailesinden de mes'uldür." Buyurmaktadır.

Hadis-i Şerifte de:

¹⁶⁵ Hucurat suresi 2. Ayet-i kerime

¹⁶⁶Tahrim suresi 6. Ayet-i kerime

كُلُّكُمْ رَاعٍ وَ كُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

"Hepiniz râisiniz (gözeticisiniz) ve elinizin altındakiler den mes'ulsünüz." ¹⁶⁷ buyrulmuştur.

Hiz. Ali (r.a.) bu Ayet-i Kerime'deki "ehlinizi koruyun" emrini ' ¹⁶⁸ "Onları edeplendirin ve onlara ilim öğretin" , ¹⁶⁹ diye tefsir etmişler, kurtuluşun edep ve ilim ile olacağını ifade buyurmuşlardır.

Şu halde edep ilimden önce gelir. Hiz. Ömer (r.a.)'in de تَأَدَّبُوا ¹⁶⁹ "Önce edebinizi güzelleştirin, sonra ilim öğrenin" , ثُمَّ تَعَلَّمُوا ¹⁷⁰ buyurduğu rivayet olunur.

Ebu Abdullah el-Belhî Hiz. İse: أَدَبُ الْعِلْمِ أَكْثَرُ مِنَ الْعِلْمِ ¹⁷⁰ "İlmin edebi ilimden de çoktur." ¹⁷¹ buyururlar.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur: أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ ¹⁷¹ "Çocuklarınıza ikram ediniz ve edeblerini güzel yapınız." ¹⁷¹

Bu üç Ayeti kerimeden ve Hadisi şeriften, edebın ne kadar lüzumlu ve güzel, edepsizliğin de ne kadar çirkin ve tehlikeli olduğu anlaşılmaktadır. Haya, terbiye ve edep müslümanın en lüzumlu ve en güzel vasıflarındandır. Bu güzel ve lüzumlu vasıflar şüphesiz ki,

¹⁶⁷ Sahih-i buhari hadis no:32

¹⁶⁸ el-adabü's-şer'iyye, el-mektebetü's-şamile

¹⁶⁹ el-adabü's-şer'iyye, el-mektebetü's-şamile

¹⁷⁰ el-adabü's-şer'iyye, el-mektebetü's-şamile

¹⁷¹ Sünen-i ibni mace hadis no:3661

herkesden evvel, Allah (c.c)’ın mükerrer kıldığı insanın talim ve terbiyesi ile meşgul olanlara lazımdır. Edepsizlik müslümana, bilhassa talebeye hiçmi hiç yakışmaz.

İlim talibi olmak gibi muazzez bir yolun yolcusu olanlar, bu yolun bütün edeplerine riayet ettikleri takdirde o yolun hakiki yolcuları olacaklardır. Aksi halde, o yola yakışmayan, ne ile meşgul olduğundan habersiz mefkûre nimetinden mahrum olurlar.

edebi olmayan kimsenin Cenab-ı Hakka ulaşması mümkün değildir. bizim için maksadı aksa nihâi maksat ve maksadı ala, yani en yüce maksat ve gaye vuslat ilallahtır. yani cenabı hakka vasıl olmaktır. cenabı hak hepimizi vasiliynden kılsın. fakat edebi olmayan insanın cenabı hakka vasıl olması mümkün değildir. bu mevzuyu çok iyi işlemeli. hz.üsdatımız buyuruyorki:

هیچ بی ادب واصل خدا اوله ماز Edebine Riayet Etmeyen

Mevlasına Ulaşamaz.

Hazreti Üsdatımızın (k.s) bu mübarek sözünü kulaklarımıza küpe yapmalıyız. kulakların küpesi hep mücevherat olmaz. yani edebi olmayan kimse allahü tealaya ulaşamaz. adımızı unutalım da bu sözü unutmayalım.

İmamı Rabbani Hazretleri 290. Mektup 3. Sahifesinde Bakınız Ne Buyurmaktadır:

لَا يَصِلُ الْعَارِي عَنْ الْآدَابِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى

الْعَارِي عَنْ الْآدَابِ (kim?) kavuşamaz , vasıl olamaz لَا يَصِلُ

âdâpdan hali olan kimse (Kime?) إِلَى اللَّهِ تَعَالَى allahu tealaya. imamı

rabbani hz.leri , adaptan hali olan allahü tealaya vasıl olamaz buyuruyor. Hazreti Üsdatımız (k.s) , İmamı Rabbani Hazretlerini kelimesi kelimesine tasdik etmiş, Ve

هیچ بی ادب واصل خدا اوله ماز demıştır. İmamı Rabbani

Hazretleri mektubat'ı niçin yazmıştır? hazreti üsdatımız tasdik edecek diye. bakınız hazret tasdik etmiştir.

Ahmet bey abimizde buyuruyor ki;

imam-ı rabbani hazretleri ne buyurmuşlar? 'ben bu mektupları niçin yazdım?' diye izah etmişler. bakın bunun üç tane sebebi var. sizler zaten biliyorsunuz. bir kez daha tekrarlayalım. sizler de hatırlamış olursunuz;

Birincisi, Rasülullah Efendimiz (s.a.v.) İmamı Rabbani Hazretleri'ne: "Sen kelam meselelerinde müctehidsin" buyurmuşlar. O yüzden bu mektupları yazmış. Kelam meselelerini tahkik etmiş, izah etmiş, öğretmiş.

İkincisi, Hz. Ali (k.v.) Efendimiz teşrif etmişler ve İmam-ı Rabbani Hazretleri'ne: "Sana semavi ilimlerini öğretmek için geldim" buyurmuşlar. O da bu ilimleri insanlara öğretmeye çalışmış. İmamı Rabbani Hazretleri'ne semanın ilimleri de öğretilmiş. Peki, onlar ne? Letaif ilimleri.

Bakın üçüncü sebebi duyunca çok iyi anlayacaksınız, bu sebebi iyi anlayın iyi öğrenin. İmam-ı Rabbani Hazretleri buyurmuşlar ki: "Ben bu mektupları, ahir zamanda gelecek olan Mehdi (a.s.) onları makbul görüp kabul edecek, okutacak diye, ona yardımcı olmak için yazdım" buyurmuşlar.

Şimdi bu topluluk, o zât'ın evlatları o mektupları okuyup okutmuyor mu? okutuyor. kabul etmiyor mu? ediyor. ben bakıyorum kardeşlerimize hepsi mektubat-ı şerifeye sımsıkı yapışıyorlar, onunla meşgul oluyorlar, onu okuyorlar. cenab-ı hakk bunu kardeşlerimizin kalplerine ilham ediyor onlar da sımsıkı yapışıp meşgul oluyorlar, onu okuyorlar, anlamaya çalışıyorlar. işte bu topluluk böyle bir topluluk. başkaları da o zât'ı arasın dursun. mektubat-ı okumaya çalışsın dursun.

işte, türkçesini falan okumaya çalışıyorlar; ama o el'in yardımı olmadan anlamaları mümkün değil.¹⁷²

Adımızı unutmalı, bu sözleri unutmamalıyız. hazretimizin sözünü sağ kulağımıza, imamı rabbani hz. lerinin sözünü sol kulağımıza küpe yapmalıyız. adımızı unutmalı bu sözleri unutmamalı. edebi olmayan kimsenin hedefe ulaşması mümkün değildir. yine imamı rabbani hazretleri aynı mektubda ve hazretimiz mektuplar risalesinde;

الطَّرِيقُ كُلُّهُ أَدَبٌ buyurmuşlardır. tarikat, tasavvuf tamamı edeptir.

İmamı Rabbani hazretleri aynı mektupta: cemi sığısıyla ‘الطَّرِيقُ كُلُّهُ أَدَبٌ’ buyurmuştur. bunların tamamı aynı manayı ifade eder.

efendiler: tarikat sera ba edeptir. yani baştan başa edeptir. tarikat ve tasavvuf “مِنَ الْبَابِ إِلَى الْمَحْرَابِ” yani kapıdan mihraba kadar .

“مِنَ الْفَرْطِ إِلَى الْقَدَمِ” yani tepeden tırnağa kadar edeptir. onun için rabıta almış olan insan edepli olmalıdır. edep numunesi olmalıdır. Allâhü teâlâ’ya vasıl olan edebe riayet ettiği için vasıl olmuş, yolda kalan ise edebe riayet etmediği için yolda kalmıştır. biz yolda kalmak istemiyorsak iyi öğrenip tatbik etmeliyiz.

İmamı Malik Hazretleri maliki mezhebinin imamıdır. Büyük muhaddistir. Evliyaullahın büyüklerindendir. El muvatta isimli kitabın sahibidir. Bir ömür boyu medine-i münevvere de dine hizmet etmiş, fakat medine-i münevvere de bir defa bile olsa helaya gitmemiştir.

Rasülüllahın medfün olduğu beldede nasıl ihtiyaç gideririm demiştir. Bir ihtiyacı olduğu zaman medine’nin dışına çıkmıştır. İmamı malik hazretleri ömür boyu medine’de yaşamış, ancak orada ne

¹⁷²Ahmet Beyabimiz 07.02.2014 namaz öncesi

ata ne de deveye binmemiştir. Rasulüllah efendimizin medfun bulunduğu bir beldeyi nasıl ben atımın ayağına çiğnetirim diyerek ne ata ne deveye binmemiştir. Biz ahir zaman ümmetiyiz . Böyle olamayız amma adabı zaruriyeye dikkat etmezsek mayına basmış oluruz.

İmamı Azam Hazretleri imamımızdır. Müctehidlerin imamıdır. İslam’a hizmet edenlerin başında gelir. Beşyüzbin mesele hakkında icthad yapmıştır. Bir gün hastalanır, evine tabip gelir. Tabip der ki. Ya imam, ayağını şöyle uzat da seni bir muayene edeyim. İmamı azam hazretleri: tabip tabip, ölsem de ayağımı o tarafa uzatmam. O tarafta hocam hammad hazretlerinin evi var. Hocamın evinin bulunduğu tarafa ayağımı uzatmam der. Hem ehli rabita hemde istanbul tarafına ayak uzatıyor, bu olmaz. Uzatmış olsa edebe muğayır hareket etmiş olur, cezalanır.

Seriyi sakati hazretleri büyük evliyaullahtandır. Cüneyd-i bağdadi hazretlerinin dayısıdır. Kendisi anlatıyor: bağdat’ta yaşamış, diyor ki: cihada çıkmıştım. O zaman rum diyarı olan anadolu bizansın elinde idi. Abbasiler , emeviler anadoluyu fetih için yola çıkmışlardır. Cihada çıkmıştım rum diyarına. Akşama kadar kılınç kullandık. Akşam oldu. Harp bitti. Ayrıldık, bitap düştük, mecalim kalmadı, bir harabeye sığındım. Geceyarısı oldu. Azıcık ayağımı uzatayım dedim. Ayağımı uzatır uzatmaz hatiften bir ses: “ behey hayâsı kıt adam. Köleler sultanlarının yanında böyle mi oturur” dedi. Ayağımı öyle topladım ki bir daha uzatmadım. İşte allah’a vasil olanlar.

İbrahim bin edhem hazretleri, belhin şehzadesi, müstakbel hükümdarı, cenabı hakka ulaşmak için tâcını tahtını terk eden bir veli. Şöyle anlatıyor: bir geceyarısı ayağımı az uzatayım dedim. Ayağımı uzatır uzatmaz hatiften bir ses” behey hayası kıt adam, köleler sultanların huzurunda böyle mi oturur” dedi. Ayağımı öyle topladım ki bir daha uzatmadım.

Ya Hazreti Üstadımız! Edebe riayette bütün evliyaullahı geçmişlerdir. Bir misal vermek gerekirse; Hazretimiz, eyyüp sultan

hazretlerini ziyarete giderken, eyyüp sultana üç veya beş durak kala arabadan inmiş, mahcup bir vaziyette kemali hürmet ve kemali tevazü ile o büyük sahabiyi ziyaret etmiştir. Kabri şerife arabayla yaklaşmak çok büyük hayâsızlıktır. Hele araba ile geçmek çok ayıptır. Oradan ruhen sürünerek geçmeli , kemali hürmetle ziyaret edilip, kemali hürmetle ayrılmalıdır.

Hazreti üsdatımız yüz evliya kuvvetinde olan abdülhamid han hazretlerinin kabirlerinin yanından arabayla geçmemişlerdir. Divan yolundan gidecekleri zaman (*beyazıt'tan aşağı doğru giden yol tarihi divan yoludur.*) Beyazıt'tan takside inmiş,taksiciye evladım sen aşağıda bekle talimatını vermiş abdul hamid han hz.lerinin kabri şeriflerinin önünden kemali hurmet ve kemali tevazu ile okuyarak geçmişlerdir.

Mehmet akçalıoğlu (biletçi-alanyalı) üstadımızın en sevdiği evlatlarından. Üstadımız ‘ nakşi görmek isteyenler mehmet beye baksınlar’ buyurmuşlardır. Evi kısıklı kız kursunun yanındadır. Biletçi mehmet amca üstadımızı tanıyanlardandır. Vefat ettiği zaman namazını üstadımız kıldırmış, kendisini kabre üstadımız koymuştur. Bu ne büyük devlet, ne büyük saadettir. Ve hazret: ‘mehmet bey, mehmet bey, yakında biz de geleceğiz buyurmuş’, ve iki ay sonra üstadımız rahmeti rahmana kavuşmuştur. Biletçi mehmet akçalıoğlu dergâhın önünden geçerken, yüzünü dergâha çevirmiştir. Yan yan gitmiş ve yan yan çıkmıştır. Hiçbir zaman yanını hanei saadete döndürmemiştir. Onu gören kısıklıdaki halk, ‘mehmed bey, melfüc yani felçli derlermiş. Halbuki edebe riayetden dolayı böyle yapmıştır. Mehmet beyi hazret defnettikten sonra, hazret dergâhta zaman zaman mehmet bey, mehmet bey, cennet nimetleriyle alakan nasıl, iyi misin, dön gel dersek gelir misin diye iltifat ederlermiş.

Şemsül eimme, muhammed serahsi hazretleri hanefi fukahasındandır. Elmebsut isimli kitabın sahibidir. El mufasssal hanefi fıkıh kitabıdır. Bu zat onikibin risaleden meydana gelen ikibin kitabı

ezberlemiştir. Anlamadınız isimlerini değil kitapları ezberlemiştir. Biz daha kuran hafızı değiliz. Sultana nasihat etmiş, sultanda gadaplanmış onu hapse atmış.sen kimsin bana nasihat edecek demiş attırmış hapse. Hapiste bir kuyuya koymuşlar. Hiç müşteki değil. Talebeleri kuyunun etrafına toplanmışlar, kuyunun içerisinden ezbere elmebsut'u yazdırmıştır.

İmamı serahsinin yanında imamı şafii'den bahs etmişler. demişler ki: imamı şafi çok zeki idi. Onun izinde olanlar çoktur. demişler de, imamı serahsi demiş ki; doğru söylüyorsunuz, amma biliniz ki; imamı şafi'nin mahfuzatı (ezberledikleri) benim mahfuzatımın ancak zekatı olur. (yani kırkta biri).

İmamı Şafî hz.leri bir okuyuşta imamı malikin yazdığı el muvatta'ı ezberlemiştir. Bizdaha kafiyezi ezberleyemedik. İbni hacip kafiyezi yazdığı zaman ,zamanın sultanına okumuş, sultan bir defa dinleyince ibni hacib'e dinle hocam demiş ve baştan sona ezbere okumuştur. Yanındaki katibe sende oku demiş oda ikinci dinleyişte okumuş hocam demiş kitabın çok güzel amma bir okuyuşta ezberledim demiş.

İbni hacip hz.leri gitmiş şafiye'yi yazmış. Bu zat, (imamı serahsi) ve onun hocası muhammed kurbanî hazretleri diyorlar ki: “biz bu ilmi edeb ile elde ettik, biz ömrümüzde abdestsiz elimize kağıt almadık” .

İmamı serahsi hazretleri bir gece rahatsız oluyorda onsekiz defa abdest alıyor. Buzu kırıp buzlu suyla abdest aldı da abdestsiz kâğıda dokunmadı.

Edep ile alakalı bundan sonra okuyacağımız ibareler, abdulvehhab şarani hazretlerinin “el envarül kudsiyyeti fî kavaidi sofîye” isimli kitabındandır. Abdulvehhab şarani hazretleri müftis-sekaleyn dir. Yani insü cinin müftisidir. Sağ tarafa dönmüş, insanlara, sol tarafa dönmüş ,cinnilere fetva vermiştir. O zamanın şeyhlerini silkelemiş, ve onlara siz nasıl müslümansınız demiştir. Ve yakında osmanoğlu mısırı alır demiştir. Yavuz sultan selim mısırı fethettiği zaman hayatta idi.

zünnüni mısır (k.s) buyuruyorki:

مَنْ تَرَخَّصَ بِتَرْكِ الْأَدَبِ رَجَعَ مِنْ حَيْثُ جَاءَ

بِتَرْكِ الْأَدَبِ (neye?) herkim kendisine ruhsat tanırsa مَنْ تَرَخَّصَ

edebi terk etmeye,ve edebi terk ederse رَجَعَ o kişi döner gider

(nereden?) مِنْ حَيْثُ جَاءَ geldiği gibi, geldiği yoldan.

Bu sözü zünnüni mısır hz.leri söylemiştir. Edebi terk eden canab-ı allah’a ulaşamaz. Rabıta aldı. Bu artık mürididir. Müeddeb olmalıdır. Edebe riayet etmezse, geldiği gibi geri gider. Büyüklere yakın olsa da, onun arabasını kullansa da . Bu bir nimet olduğu gibi çok da tehlikelidir.

Gurb-u sultan, ateş-i suzandır. Yani sultana yakın olmak yakıcı bir ateştir. Büyüklere yakın olan edeb numunesi olmalıdır, rabıtaya çok dikkat etmelidir. Edebe riayet etmez, gelişi güzel konuşursa geldiği gibi döner gider. Öyle dönerki davanın azılı düşmanı olur.

تَرْكُ الْأَدَبِ مُوجِبٌ لِلطَّرْدِ فَمَنْ أَسَاءَ الْأَدَبَ عَلَى الْبِسَاطِ رُدَّ إِلَى
الْبَابِ وَمَنْ أَسَاءَ الْأَدَبَ عَلَى الْبَابِ رُدَّ إِلَى سِيَّاسَةِ الدَّوَابِّ

تَرْكُ الْأَدَبِ Edebi terk etmek (nedir?) مُوجِبٌ icap eder (neyi?)

لِلطَّرْدِ kovulmayı . Böyle olunca فَمَنْ أَسَاءَ الْأَدَبَ her kim edebi

terk eder ise (ne üzerinde?) عَلَى الْبِسَاطِ döşek, halı, seccade

üzerinde. ‘عَلَى’ burada ‘عِنْدَ’ manasınadır. Kapı üzerinde deyilya ,

kapıda demektir. –men’in cezası- رُدُّ إِلَى الْبَابِ o kimse kapıya atılır.

her kim edebi terk eder ise, عَلَى الْبَابِ o kapıda,

üsdatımızın kursları üstazımızın kapısıdır –cezası- رُدُّ إِلَى سِيَاسَةٍ

الدَّوَابِّ hayvan bakıcılığına red olunur. Yani kulağından tutulup ahıra

atılır. Sen buraya layık değilsin denilir ahıra atılır. Siyaset demek nizamı alem yani insanları idare etmek demektir. Aynı zamanda hayvan bakıcılığı demektir.

Abdul hamid han hazretleri şöyle söyler: kendisi dokdoron yanına iç elbiseyle çıkmamıştır.

Merhum ağabeyimiz buyurmuşlar ki: biz babamızı hiç pijama ile görmedik. Başkası görmez neysede, kendi oğlu nasıl görmez. İşte edeb! Ama biz böyle olamayız. Ehli rabita halvette de celveddede edep üzere olmalıdır.

مَنْ لَا آدَبَ لَهُ فَلَا شَرِيعَةَ لَهُ وَلَا إِيْمَانَ لَهُ وَلَا تَوْحِيدَ لَهُ أَيْ كَامِلًا
Onun İçin Onun İçin Edebi Yoksa Her Kim İçin Edebi Yoksa
Onun İçin İmanda Yok. وَلَا إِيْمَانَ لَهُ Şeriat Yok. وَلَا تَوْحِيدَ لَهُ

Onun İçin Tevhidde Yok. أَيْ كَامِلًا ; Yani Kamil İman, Kamil Şeriat, Kamil Tevhid Yok Demektir. Cinsi Nefi İçin Olan (لَا) Bazen Fiilin Aslını Bazen De Kemalini Nefyeder. Burada Da Kemalini Nefyetmiştir. Hiç İmanı Yok Değil. Kemali Yok Demektir.

Biz rabita almakla müridiz. Peki biz müridiz amma edip miyiz. Edip edepli demektir. Edebiyatçı manasına değil. Abdulhamid han hz. Buyuruyorki; ben udeba’ya düşman değilim , (düşmanları diyorki ;

sultan edebiyat düşmanı, diyorlar.) Ben edepsizlerin düşmanıyım diyor.

لَا يَكُونُ الْمُرِيدُ أَدِيبًا حَتَّى يَسْتَحْيِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى أَنْ يَمُدَّ رِجْلَيْهِ
بَيْنَ يَدَيْهِ فِي لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ

Ediben Mürid Edip Olamaz, Yani Edepli
Olmuş Olamaz Haya Edinceye Kadar .
حَتَّى يَسْتَحْيِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى

En Ve Enne Ded Carın Hazfı Kıyasıdır. (Neden ?) أَنْ يَمُدَّ رِجْلَيْهِ

Önüne İki Elinin Arası Ayağını Uzatmaktan (Nereye?) بَيْنَ يَدَيْهِ

Gecede Gecede فِي لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ (Nerede?) Demek Olup Buda Önüdür.

Veya Gündüzde Bu Tarifi Okuyunca Kara Kara Düşünürüz. Ama Biz
Ahirzaman Ümmetiyiz.

مَا مَدَدْتُ رِجْلِي فِي الْخُلُوةِ مُنْذُ عِشْرِينَ سَنَةً

Ben Ayağımı Uzatmadım (Nerede?) مَا مَدَدْتُ رِجْلِي فِي الْخُلُوةِ

Tenhada , Kendi Başıma Kaldığımda (Nerede?) مُنْذُ عِشْرِينَ سَنَةً

Yirmi Seneden Beri (Evliyaullahdan Harizi Hz.Leri) Söylüyor. İşte
Derviş Böyle Olmalıdır.

مَنْ خَدَمَ شَيْخَهُ بِلَا أَدَبٍ جَرَّهُ ذَلِكَ إِلَى عَطَبٍ وَمَنْ خَدَمَهُ بِالْأَدَبِ
حَازَ عِزَّ الدَّارَيْنِ وَحَصَلَ الْأَدَبُ

بَلَا أَدَبٍ (nesiz?) her kim üstazına hizmet ederse مَنْ خَدَمَ شَيْخَهُ

edebe riayet edmeden, men'in cezası جَزَّه onu çeker götürür (ne?)

إِلَى عَطَبٍ (nereye?) bu yaptığı hizmet ذَلِكَ

kapalı bir şey anlatayım. Rahmetli abimize hizmet edip arabasını kullanan insanları tanıdık. Amma edebe riayet etmediği için gün geldi bu adam kaybolup gitti. Hatta abimiz rahmetli olunca haber kanalında cenaze merasimi gösterilince, bu adam; kapatın görmeyeyim diyor.

Hem de davaya düşman oldu. Mühim olan anlığımızın akı ile

gidebilmektir. وَمَنْ خَدَمَهُ بِالْأَدَبِ her kim üstazına edebe riayet ile

hizmet ederse عَزَّ الدَّارَيْنِ (neyi?) iki cihan seadetini

cem eder. حَصَلَ الْأَدَبِ (daha?) cem eder. İki cihan

saadetini cem edip maksadını elde ederek bu cihandan geçip gider.

مَنْ لَمْ يَحْفَظِ الْأَدَبَ مَعَ الْمَشَايخِ سَلَّطَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ الْكِلَابَ
الَّتِي تُؤْذِيهِ

Her kim edebini muhafaza etmezse (kim ile

بُيُوتُ الْمَشَايخِ (beraber?) سَلَّطَ büyükler ile olan edebi men'in cevabı

الْكِلَابَ الَّتِي (neyi?) اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ

onun eza edecek, onu ısıracak olan köpekleri ona musallat eder,

ömrü köpek taşlamakla geçer, yüzü gülmez. Bu dos doğrudur ve vakidir. Burada kilap ile murad; köpek gibi insandır. Köpek gibi insanlar ile uğraşır durur demektir. Bildiğimiz köpek ile uğraşmak kolaydır. Amma köpek gibi insan ile uğraşmak kolay değildir.

صَحِبْتُ الْإِمَامَ مَالِكًا رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى عِشْرِينَ سَنَةً فَكَانَ مِنْهَا
ثَمَانِيَةَ عَشَرَ سَنَةً فِي تَعْلِيمِ الْأَدَبِ وَ سَتَانِ فِي تَعْلِيمِ الْعِلْمِ فَلَيْتَنِي
جَعَلْتُ الْعِشْرِينَ كُلَّهَا أَدَبًا

(Abdurrahman El-Kasım)

ben imamı malik hz.lerine
فَكَانَ عِشْرِينَ سَنَةً (nerede?) yirmi sene talebelik yaptım,hizmet ettim
ثَمَانِيَةَ عَشَرَ سَنَةً bu yirmi seneden onsekiz senesi geçti (nerede?)
و فِي تَعْلِيمِ الْأَدَبِ edep taliminde geçti. Yani ondan edep öğrendi.
و فِي تَعْلِيمِ الْعِلْمِ ilim öğrenmekte
جَعَلْتُ الْعِشْرِينَ كُلَّهَا أَدَبًا keşke ben acaba doğrumu yaptım?
o yirmi seneyi edep kılsaydım. Yani hep ilim öğrenseydim. Edep
ilimden öncedir. Edep olmadan ilim ne işe yarar.

عُقُوقُ الْأُسْتَاذِينَ لَا تَوْبَةَ مِنْهُ

لَا تَوْبَةَ مِنْهُ عُقُوقُ الْأُسْتَاذِينَ büyükleri incitmek, gücendirmek

ondan tevbe yoktur. Nedemek? Ana babayı incitmek demektir. Bir kimse şeraitte mürted olsa, yani islâm'dan çıksa bundan tekrar dönmesi mümkündür. Bu da çoktur. Ona bir alim islamı anlatır, kafasına takılan meseleyi çözüverir, o da döner.

Amma büyüklerin gücenmiş olduğu kimsenin dönmesi mümkün değildir. Bunda acîb bir sır vardır. Hazreti üsdatımız'ın gözünden düşen, allâhü teâlâ'nın da rahmetinden düşer. Büyüklerin kalpleri cam gibidir, ayna gibidir. Kırıldığı zamanda tekrar birleşmesi mümkün değildir. Hakkı söylüyorum. Ye'se sevk etmiyorum. Hakikat budur.

Acı acı söylüyorum ki ! Çok dikkat edelim de bu hale düşmeyelim. Allah muhafaza buyursun. Büyüklerin gücendiği kimse için kötü akıbet kesindir.

Mevlana halidi bağdâdi hazretleri büyük evliyaullahtandır. Bu zat mürşit değil, abdullah dehlevi hazretlerinin halifesidir. Bazıları bu zatı mürşid-i kabul ederler. Halbu ki bu zat abdullah dehlevi hazretlerinin varisi olan ebu said sayfî hazretlerine biat etmiştir. Bir mürşidin birçok halifesi olur amma bir tane varisi olur. Halidi bağdadi hazretleri talebesi Abdulvehab susi'yi istanbula gönderir. İstanbula gelince devlet adamları ona itibar ediyor. osmanlı şeyhulislâmı bile onun talebesi. Ne oldum delisi oluyor. Halidi bağdadi hz.leri bunu duyunca; 'benim onunla alakam kalmadı' buyuruyor. Abdulvehhab susi pişman oluyor. Halidi bağdadi hz.lerinin çok sevdiği birini araya koyarak affını istiyor. oda gidiyor. şöyle cevap alıyor. Benim elimde olsa sen geldiğin için af ederdim amma silsile saadatın hepsi ondan alakasını kesmişler diyor.

Bunu için en büyük tehlike büyükleri gücendirmektir. Bırak dünya senin olsada kayıp edsen ne ifade eder. Gemilerin olsada batsa ne ifade eder. Dünya malı dünyada kalır.

Onun için 'مُرْتَدُّ الطَّرِيقَةِ أَشَدُّ مُرْتَدُّ الشَّرِيعَةِ' tarikattan dönen ,şeriatten mürted olandan daha şiddetlidir. Derlerki falanca dönmüş, buna inanmam.çünkü mümkün değildir. Bir müddet sonra bakarsın yine düşman yine düşman.

وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ السَّقُوطِ مِنْ عَيْنِ اللَّهِ

biz allah'a sığınırız (neden?) مِنَ السَّقُوطِ düşmekden.

(neden düşmekten?) مِنَ عَيْنِ اللَّهِ allah'ın gözünden düşmekden.

Üsdatin gözünden düşmekle allahü tealanın gözünden de düşmekten allaha sığınırız.

Şemseddin habibullah canı canan (silsilei saadattan); bir talebesi onu üzer. bir başka talebesi; ‘efendim onu affedin’ deyince; silsilei saadatin hepsi hz.ebu bekire kadar herkes ondan alakasını kesmiştir buyuruyor.

Müsafirhaneye iki kişi geliyor. Biri geçmişde abimizi gücendirmiş.(sakallı biri, devamlı ağlıyor.) Yanındaki ; ne olur affedin diye ona şefaathçi olmaya çalışınca! Abimiz; affetmek benim elimde olsa affederim, silsilei saadatin hepsi ona gücenmiş, ondan alakasını kesmiştir, benim af etmemin hiçbir faydası yoktur ,buyuruyor.

Ebu yezid bestami hazretlerinin yanına iki veli gelir. (şakiki belhi ile ebu turab-i nahşevi hazretleri). Yemek yapılır. Bir talebe sofraya oturan bu misafirlere hizmet eder. Misafir olan velilerden şakiki belhi hazretleri hizmet eden talebeye der ki:

oğlum gel sen de bizimle beraber ye de biz de rahat edelim.

O talebe der ki: ben oruçluyum, yiyemem.

Şakik hazretleri yine der ki: oğlum gel bizimle beraber ye. Ben sana bir aylık nafile oruç sevabı hediye edeceğim der.

Talebe yine yiyemem der.

İkinci veli müdahale eder. Oğlum gel, beraber yiyelim ben sana bir aylık farz oruç (ramazan orucu) sevabı hediye edeceğim der.

Talebe yine yiyemem der. Talebenin üsdadı olan bestami hazretleri; bırakın şu adamı, allahın gözünden düşmüş olan şu adamı bırakın der. Bilahare bu talebe hakkında diğer talebeler şefaathçi olmak ister de derler ki: efendi hazretleri; bu arkadaşımız takva sahibidir, bir hata yaptı affediniz. Üsdadın cevabı : allahın gözünden düşmüş olan o adam hakkında bana bir şey söylemeyin der. Ve çok geçmez bu talebe hırsızlık yapar eli kesilir. Ala rivayetin hristiyan olur. (ruhul beyan).

Onun için evliyaullah ‘ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ السُّقُوطِ مِنْ عَيْنِ اللَّهِ ‘
diye dua yapmışlardır.

حُسْنُ الْأَدَبِ يَلْحَقُ الْأَخِصَّةَ بِرُتْبَةِ الْأَكَابِرِ وَ سُوءُ الْأَدَبِ يَرُدُّ الْأَعِزَّةَ
إِلَى حَالَةِ الْأَصَاغِرِ

büyüklerin بَرْتَبَةِ الْكَابِرِ (nereye?) aşağıda olanları الْأَخْسَةِ (kimi?) mertebesine yükseltir. يَرُدُّ alçaltır edebi kötü edep وَ سُوءُ الْأَدَبِ. büyük olanları reddeder الْأَعَزَّةَ (kimi?) büyük olanların durumuna red eder. إِلَى حَالَةِ الْأَصَاغِرِ (nereye?)

allah'ın **allāh** مِنْ عَيْنِ اللَّهِ (neden?) Kul düştüğü zaman **وَإِذَا سَقَطَ الْعَبْدُ** gözünden düşmekden. Üsdatin gözünden düşmekle allahü tealanın gözünden düştüğü zaman **لَمْ يَنْتَعِشْ بَعْدَهُ أَبَدًا** -cezası- ondan sonra ebeda kımıldayamaz, ayağa kalkamaz, belini doğrultamaz. Bir öncekinin izahıdır. Bunlar can simididir. Bütün evliyaullah ittifak ile şunu söylemişlerdir. ‘üstazına karşı lime (niçin) diyen ebeda felah bulmaz’.

عَلَى أَنْ (ne üzere?) büyükler ittifak etmişlerdir. قَدْ أَجْمَعَ الْمَشَائِخُ
كُلُّ مُرِيدٍ قَالَ لِشَيْخِهِ (لَمْ) لَا يُفْلِحُ أَبَدًا üstazına karşı lime diyen
her müridin ebede felah bulamayacağında ittifak etmişlerdir.
(kalbende olsa. Bir emir gelsede kalben lime derse ebede felah
bulmaz.) Bir emir gelince kalben dahi lime denirse bu felakettir.

Şu gelen madde başlı başına bir sohbettir. Evliyaullah'a itiraz edenler ecelleri gelmeden ölümden fena olan üç ölümle ölürlər.

1- Rezili rüsvay olarak ölüp giderler. İnsanların yanında kelb'in kıymeti olur da, böyle adamın kıymeti olmaz.

2- Eceli gelmeden fakir olarak ölüp giderler. Bir lokma ekmeğe muhtaç olarak ölüp giderler.

3- İnsanlara muhtaç olup ölür giderler.

وَمَنْ ابْتَلَاهُ اللَّهُ تَعَالَى بِالْإِعْتِرَاضِ عَلَى الرِّجَالِ فَلَا بُدَّ أَنْ يَمُوتَ
قَبْلَ أَجَلِهِ ثَلَاثَ مَوْتَاتٍ مَوْتُهُ بِالذُّلِّ ، وَمَوْتُهُ بِالْفَقْرِ ، وَمَوْتُهُ
بِالْحَاجَةِ إِلَى النَّاسِ ثُمَّ لَا يَجِدُ مَنْ يَرْحَمُهُ مِنْهُمْ

وَمَنْ ابْتَلَاهُ اللَّهُ تَعَالَى Her kimi allahu teala mübtela kılmış ise (ne
ile?) فَلَا بُدَّ أَنْ büyükler i'tiraz etmeye بِالْإِعْتِرَاضِ عَلَى الرِّجَالِ (ne
ile?) eceli gelmeden onun ölmesi kaçınılmazdır. (nasıl?) ثَلَاثَ مَوْتَاتٍ üç ölümle. Ölümden de fena olan. Birincisi: مَوْتُهُ
بِالذُّلِّ zilletle ölmesi yani rezili rüsvay olarak ölüp gitmesi. İkincisi:
وَمَوْتُهُ بِالْفَقْرِ fakir olarak ölüp gitmesi. Bir lokma ekmeğe muhtaç
olarak ölüp gitmesi. Üçüncüsü: وَبِالْحَاجَةِ إِلَى النَّاسِ insanlara
muhtaç olup ölüp gitmesi. ثُمَّ لَا يَجِدُ sonra bulamaz (neyi?) مَنْ
يَرْحَمُهُ مِنْهُمْ onlardan ona merhamet edecek kimseyi bulamaz.

وَكَانَ أَبُو عَلِيٍّ الدَّقَّاقُ قُدِّسَ سِرُّهُ لَا يَسْتَنْدُ إِلَى شَيْءٍ قَطُّ مِنْ مَخَدَّةٍ
أَوْ جِدَارٍ إِلَّا لِضَرُورَةٍ وَيَقُولُ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ سُوءِ الْأَدَبِ

evliyaullahdandır. Ebu kasım kuşeyri hz.lerinin üstadıdır.) (nereye?)
idi?) dayanamazdı (ebu ali deggag hz.leri büyük
evliyaullahdandır. Ebu kasım kuşeyri hz.lerinin üstadıdır.) (nereye?)
منْ (o şey neden?) hiçbir zaman قَطُّ hiçbir şeye (nerede?) إلى شَيْءٍ
ancak إِلَّا لِضَرُورَةٍ أَوْ جِدَارٍ yastıktan, kanepeden, Mَخَدَّةٍ
ve şöyle söyler idi ذَلِكَ وَيَقُولُ zarureten dolayı yaslanırdı.
kötü مِنْ سُوءِ الْأَدَبِ (nedendir?) şunlar (yaslanmak) muhakkak
edepdendir.hat, yanak demek olup yüze konan şey demektir.

وَ كُلُّ مُرِيدٍ إِعْتَرَضَ بِبَاطِنِهِ فَهُوَ مَسْخَرَةٌ لِلشَّيْطَانِ وَعَوْرَتُهُ مَكْشُوفَةٌ
عِنْدَ أَهْلِ الطَّرِيقِ

Her bir mürid (öyle mürid ki?) إِعْتَرَضَ itiraz eden (ne
bu فَهُوَ, kalbi ile, kalbi ile üstadına i'tiraz eden her mürid, بِبَاطِنِهِ ile?)
şeytanın masharasıdır. Şeytanın مَسْخَرَةٌ لِلشَّيْطَانِ (nedir?) mürid
onun gizli ayıpları وَعَوْرَتُهُ (nedir?) oyuncağıdır. مَكْشُوفَةٌ عِنْدَ أَهْلِ
Bu yolda ehli tarig indinde, ihvan indinde açığa çıkmıştır. الطَّرِيقِ
işlenen hiçbir günah gizli kalmaz eninde sonunda açığa çıkar, işleyeni
rezili rusvay eder,bu yoldan mahrum eder.buraya kadar olanlar

envarül kudsiye isimli kitaptandır. (bundan sonrası nefehatül üns kitabındandır) bir seçim zamanı geliyor. Bağlı olduğumuz kapı neyi emrettiyse onu yaparız. Kalben dahi itiraz felakettir. Bu yolda işlenen hiçbir günah gizli kalmaz, mutlaka açığa çıkar.

إِنَّ الْحَارِثَ الْمُحَاسِبِي قَدَّسَ اللَّهُ رُوحَهُ مَارَقَدَ فِي اللَّيْلِ وَلَا فِي
النَّهَارِ أَرْبَعِينَ سَنَةً وَمَا أَسْنَدَ ظَهْرَهُ إِلَى جِدَارٍ وَمَا جَلَسَ إِلَّا عَلَى
رُكْبَتَيْهِ وَسَأَلُوهُ لِمَ تُتْعَبُ نَفْسَكَ؟ فَقَالَ ؛ أَسْتَحْيِ أَنْ أَجْلِسَ فِي
مُشَاهَدَتِهِ إِلَّا مِثْلَ حَالِ الْعَبِيدِ

مارقَد Harisi muhasebi hz.leri إِنَّ الْحَارِثَ الْمُحَاسِبِي قَدَّسَ اللَّهُ
nede وَلَا فِي النَّهَارِ ne gecede فِي اللَّيْلِ (nerede?) uyumadı
gündüzde (nerede?) سَنَةً tam kırk sene. Bu evliya kuvveti
إِلَى (neye) ظَهْرَهُ sırtını (neyi?) yaslamadı وَمَا أَسْنَدَ (daha) iledir.
ancak dizleri أَلَّا عَلَى رُكْبَتَيْهِ oturmadı وَمَا جَلَسَ (daha) duvara
لِمَ تُتْعَبُ (nediye?) ve ona süal ettiler وَسَأَلُوهُ üzerine oturdu.
sen kendini niçin bu kadar meşakkate sokuyorsun dediler de
أَنْ أَجْلِسَ (neden?) dediki أَسْتَحْيِ ben allahdan utanıyorum ؛
onun müşahedesi altında, allah oturmamadan (nerede?) فِي
ancak kölelerin hali إِلَّا مِثْلَ حَالِ الْعَبِيدِ beni görüyor. gibi
oturuyorum. Bize ibret olmalıdır.

إِذَا أَعْرَضَ الْحَقُّ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى عَنْ عَبْدٍ طَوَّلَ لِسَانَهُ فِي حَقِّ
أَوْلِيَاءِ اللَّهِ بِالطَّعْنِ وَالْإِنْكَارِ

إذا أعرضَ الحقُّ سُبْحَانَهُ وَ تَعَالَى Allahu teala yüz çevirdiği zaman,
gadap ettiği zaman. (kimden?) عَنْ عَبْدٍ bir kuldan طَوَّلَ لِسَانَهُ allah
onun dilini uzatır. (kim hakkında?) فِي حَقِّ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ evliyaullah
hakkında (ne ile?) بِالطَّعْنِ وَالْإِنْكَارِ söğmekle, onlara sebbetmekle
,inkar etmekle dil uzatmakla. Uzun lafın kıyası,bir kimse evliyaullah
dil uzatıyor ise o kimse belasını bulmuştur. (bunu molla camii
hz.lerine ait olan nefahatül üns kitabından aldık)

قَالَ الْجُنَيْدُ قَدَّسَ اللَّهُ سِرُّهُ ؛ مَا رَأَيْتُ عَبْدًا مِنَ السَّرِيِّ أَتَتْ عَلَيْهِ
سَبْعُونَ سَنَةً مَا رَأَيْتُ مُضْطَجِعًا إِلَّا فِي عِلَّةِ الْمَوْتِ

قَالَ الْجُنَيْدُ قَدَّسَ اللَّهُ سِرُّهُ Cüneydi bağdadi hazretleri dediki!

Evliya ullahın büyüklerindendir. Cüneydi bağdadi hazretlerinin
ünvanı seyyidüd taifedir. Yani evliyaullahın efendisidir. Seriiyi sekati
hazretlerinin yeğenidir. Dayısı seriiyi sekati hazretleridir. Cüneydi
bağdadi hazretleri de şibli hz.lerinin dayısıdır. مَا رَأَيْتُ ben

görmedim. (kimi?) عَبْدًا (ismi taftil dir) daha fazla ibadet eden

kimseyi görmedim (kimden?) مِنَ السَّرِيِّ dayım seriiyi sekati

hazretlerinden أَتَتْ عَلَيْهِ سَبْعُونَ سَنَةً onun üzerinden yetmiş sene

geçtinde مَارُئِي o görülmedi (ne olduğu halde?) مُضْطَجِعًا yanını yere koymuş olduğu halde. İztica' yanı üzere yatmak demektir.
إِلَّا فِي عِلَّةِ الْمَوْتِ ancak ölüm hastalığı müstesna. Evliyaullah böyle yaşadılar.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ النَّبَّاجِيُّ قُدَّسَ سِرُّهُ ؛ لِكُلِّ شَيْءٍ خَادِمٌ وَخَادِمُ
الدِّينِ الْأَدَبُ

Evliyaullahdan ebu abdullah قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ النَّبَّاجِيُّ قُدَّسَ سِرُّهُ nebbaci hz.leri dediki! لِكُلِّ شَيْءٍ خَادِمٌ her şey için bir hizmetçi vardır. الْأَدَبُ (nedir?) وَخَادِمُ الدِّينِ bu dinin hizmetciside edeptir. Her iş için bir hadim vardır. Bu dinin hadimi de edeptir.

قَالَ مُحَمَّدُ ابْنُ أَبِي وَرْدٍ قُدَّسَ سِرُّهُ ؛ لَمَّا فَرَعْتُ مِنْ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ
وَمَدَّيْتُ رِجْلِي هَنَفَ بِي هَانِتٌ وَقَالَ ؛ أَهَكَذَا تُجَالِسُ الْمُلُوكَ؟

evliyaullahdan ebu verd hz.leri قَالَ مُحَمَّدُ ابْنُ أَبِي وَرْدٍ قُدَّسَ سِرُّهُ ؛ مِنْ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ (neden?) لَمَّا فَرَعْتُ! dediki! وَهَنَفَ بِي رِجْلِي (neyi?) وَمَدَّيْتُ uzattım akşam namazından ayağımı uzattım. هَانِتٌ dedi ki sen أَهَكَذَا تُجَالِسُ sultanlar ile. (kimin ile?) böylemi oturursun. Dünya sultanlarının değil yanında oturmak, nefes dahi almamaya gayret ederiz.

وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الْكَتَّانِيُّ ؛ مَنْ لَمْ يَتَأَدَّبْ بِأُسْتَاذٍ فَهُوَ بَطَالٌ

ebü bekri kettani hz.leri dediki ; büyük
evliyaullahdandır. ! (bu zat diyorki; ben rüyamda rasülüllah
efendimizi gördüm. Dedimki ya rasülellah! Kalbimin ölmemesi için
ne yapayım. Rasülüllah efendimizde günde kırk defa ‘ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ ‘
herkim (مَنْ لَمْ يَتَأَدَّبْ) duasını oku dedi.) لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
edeplenmezse ,edebini almazsa (kim ile?) بِأُسْتَاذٍ üstazı ile
üstazından فَهُوَ bu kimse (nedir?) بَطَّالٌ bomboştur.

Büyüklerden edep almayan kimse bomboştur. Abdeste giderken
çorabımızı mescidde hatta bazısı mutfakta çıkarıyor. Bu olacak şey
değil. Ahmed beyabimiz bir edep numunesidir. Abdestliğe girdiği
zaman çorabını orada çıkarır, tekrar orada giyer. Dışarıya çıktığı
zaman sanki hiç abdest almamış gibi olur. Bu edeptir. Edep kimden
alınır? Büyüklerden alınır. Yolumuz kemal yoludur. Bunları öğrenip
kemale ereceğiz.

Şeyhul islam abdullahil herevi hz.leri büyük evliyaullahdandır.
Abdullahi herevi, üçyüzbin hadisi şerifi senetleriyle beraber
ezberlemiştir. Evliyaullahın büyüklerindendir. Bu zat silsilei saadattan
ebul hasani harkâni hazretlerine müntesib idi. Diyor ki:” ben üsdatımı
bulamasa idim allahı bulamayacaktım. Üsdatımı buldum da allahı
buldum”. Bu mübarek zat, eyüp sultan hazretlerinin neslindendir.
Ondan dolayı kendisine ensari denir. Bu büyük veli diyor ki: “sen
üsdat’ının aleyhinde olan, davanın aleyhinde olan kimseye tebessüm
edersen, onlara muhabbet edersen, bilesin ki kelp senden daha
faziletlidir. الْكَلْبُ أَفْضَلُ مِنْكَ niçin kelp ondan efdal? Çünkü
köpekte sadakat sıfatı vardır. Köpek , sahibinin düşmanı geldiği
zaman eve sokmaz.

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ الْهَرَوِيُّ حَصَلَ لِي الْمَشَقَّةُ وَالْمِحْنَةُ كَثِيرًا
فِي تَحْصِيلِ الْحَدِيثِ وَمَا حَصَلَ لِأَحَدٍ هَذِهِ الْمَشَقَّةُ حَتَّى كُنْتُ فِي
سَفَرٍ وَجَاءَ الْمَطَرُ فَالْصَقْتُ أَوْرَاقَ الْحَدِيثِ فِي بَطْنِي وَمَشَيْتُ بِهَيْئَةِ
الرُّكُوعِ مِنْ نَيْسَابُورَ إِلَى دَرْبَارَ

abdullahi herevi hz.leri dedi ki!

حَصَلَ لِي Bu zatın ünvanı ‘imamut-taife’ dir. Yani evliyanın imamı.

benim için çok meşakkat ,zahmet hasıl oldu. الْمَشَقَّةُ وَالْمِحْنَةُ كَثِيرًا

hadis فِي تَحْصِيلِ الْحَدِيثِ (nerede?) ben neler çektim neler.

tahsilinde. Bizler ne meşakkat çektik ki? Altımızda son model

arabalar. Yazılmış olan kitapları anlamazsak olmaz. وَمَا حَصَلَ لِأَحَدٍ

حَتَّى كُنْتُ bu meşakkat hiç kimse için hasıl olmadı. هَذِهِ الْمَشَقَّةُ

وَجَاءَ الْمَطَرُ nihayet ilim tahsili için bir sefer halinde idim. فِي سَفَرٍ

أَوْرَاقَ الْحَدِيثِ (neyi?) ben yapıştırdım. فَالْصَقْتُ yağmur geldi.

göğsüme فِي بَطْنِي (nereye?) hadis defterlerini ,ıslanmasın diye,

رُكُوعِ بِهَيْئَةِ الرُّكُوعِ (nereden?) ben yürüdüm وَمَشَيْتُ مِنْ

نَيْسَابُورَ إِلَى دَرْبَارَ nisabur’dan dezbar’a kadar. İşte islam uleması

böyle meşakkat çekti.(nefehatül üns fi haze-ratil kuds)

قَالَ شَيْخُ الْإِسْلَامِ عَبْدُ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ قُدَّسَ سِرُّهُ ؛ جَاوَرَ أَبُو عُثْمَانَ
فِي مَكَّةَ ثَلَاثِينَ سَنَةً وَمَا بَالَ فِي الْحَرَمِ لِحُرْمَةِ الْحَرَمِ
Abdullahıl hereviy قَالَ شَيْخُ الْإِسْلَامِ عَبْدُ اللَّهِ الْهَرَوِيُّ قُدَّسَ سِرُّهُ
hz.leri dediki! جَاوَرَ ikamet etti (kim?) أَبُو عُثْمَانَ ebu osman igamet
etti. (nerede) فِي مَكَّةَ mekkei mükerreme’de mekkeli olmayıpda
orada ikamet edene mücavir denir. (nekadar) ثَلَاثِينَ سَنَةً otuz sene
kaldı da وَمَا بَالَ bevil etmedi. (nerede?) فِي الْحَرَمِ harem dahilinde .
Yani bu ihtiyacı gelince harem hudutlarının dışına çıktı. (niçin?)
لِحُرْمَةِ الْحَرَمِ hareme hürmetinden dolayı. İşte edep.

Ebu osman mekki hazretleri evvelden zevk ve sefasına düşkün bir kimse idi. Atı var, av köpeği var, silahı var, ava gidiyor. Av yapardı. Sütü çok seviyordu. Bir gün avını yapmış kulubesine gelmiş, sütünü kaba koymuş, masaya bırakmış. Biraz istirahat edeyim demiş. Uzanmış bir müddet sonra kalkmış. Sütü içmek istemiş. Amma yanında bulunan köpeği önüne geçmiş, sütü içirmemiş. (meğer sahibi uykuda iken bir yılan gelmiş zehirini süte akıtmış, köpek de bunu görmüş.) biraz daha istirahat ediyor, kalkıp sütü içecek, kelp yine müsaade etmiyor. Kendi kendine allah allah bunda bir hikmet var diyor. Biraz daha uyuyor, kalkınca sütü içmek için masaya yöneliyor, kelp , atılıp sütü içiyor. Ve oracıkta ölüyor. Bu durumu görünce “bana yazıklar olsun, şu kelp dahi sahibine kendini feda etti de ben ise halıkıma isyan içindeyim” diyerek tevbe edip hasani harkani hazretlerine intisap ediyor.

يَقُولُ أَبُو عُثْمَانَ قُدَّسَ سِرُّهُ ؛ صَحِبْتُ أَبَا حَفْصٍ مُدَّةً وَأَنَا شَابٌّ
فَطَرَدَنِي مَرَّةً وَقَالَ لَا تَجْلِسْ عِنْدِي فَقُمْتُ وَلَمْ أُولِّهِ ظَهْرِي
وَأَنْصَرَفْتُ إِلَى وَرَائِي وَوَجْهِي إِلَى وَجْهِهِ حَتَّى غَبْتُ عَنْ عَيْنِهِ
وَجَعَلْتُ عَلَى نَفْسِي أَنْ أَحْفِرَ عَلَى بَابِهِ حُفْرَةً لَا أَخْرُجُ مِنْهَا إِلَّا
بِأَمْرِهِ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ أَدْنَانِي وَجَعَلَنِي مِنْ خَوَاصِّ أَصْحَابِهِ

صَحِبْتُ! ebu osmani mekki hz.leri derki! يَقُولُ أَبُو عُثْمَانَ قُدَّسَ سِرُّهُ

ben talebelik yaptım (kime?) أَبَا حَفْصٍ hocam ebu hafsı hattab

ben genç idim de! وَأَنَا شَابٌّ bir müddet مُدَّةً (nerede?) hz.lerine

لَا تَجْلِسْ عِنْدِي! bana dediki! وَقَالَ üstadım beni kovdu فَطَرَدَنِي مَرَّةً
yanımda durma . Peki ne yapması lazım? Arkasını dönüp kapıyı çarpıp
gitmesimi lazım. Bakınız ne yaptı فَقُمْتُ ben kalktım وَلَمْ أُولِّهِ ona

ben ayrıldım, çekildim وَأَنْصَرَفْتُ ظَهْرِي (neyi?) çevirmedi

يُزُومُ onun yüzüne وَوَجْهِي إِلَى وَجْهِهِ arkama إِلَى وَرَائِي (nereye?)

olduğu halde. Bizlerin kabri şeriften geri dönmesi gibi . حَتَّى غَبْتُ

Üztazımın emrini ifa nihayet onun gözünden kayıp oldum. عَنْ عَيْنِهِ

ettim. Amma o kapıdan başka gidecek kapı yok. وَجَعَلْتُ عَلَى

kazmamı (nerede?) أَنْ أَحْفِرَ (neyi?) kendi kendime aht ettim عَلَى نَفْسِي

ne manasına? عِنْدَ manasınadır. عَلَى onun kapısında . عَلَى بَابِهِ

(neyi?) لَا أَخْرُجُ مِنْهَا. bir çukur kazmamı. o çukurdan
فَلَمَّا رَأَى çıkmayacağım إِلَّا بِأَمْرِهِ ancak onun emri ile çıkacağım.
أَدْنَانِي beni kendisine yaklaştırdı vahdaki üstazım bunu gördüde ذَلِكَ
مُتَرَدِّدِينَ مِنْ خَوَاصِّ أَصْحَابِهِ (kimden?) beni kıldı وَجَعَلَنِي
gelenlerinden kıldı.

وَقَالَ ابْنُ الْجَلَاءِ رَحِمَهُ اللَّهُ كُنْتُ أَمْشِي مَعَ أَسْتَاذِي فَرَأَيْتُ حَدَثًا
جَمِيلًا فَقُلْتُ يَا أَسْتَاذُ تَرَى يُعَذِّبُ اللَّهُ هَذِهِ الصُّورَةَ فَقَالَ أَوَنْظَرْتَ
سَتَرَى غِبَّهُ قَالَ فَانْسِيْتُ الْقُرْآنَ بَعْدَهُ بِعِشْرِينَ سَنَةً

وَقَالَ ابْنُ الْجَلَاءِ رَحِمَهُ اللَّهُ Abdullah ibni cella hz.leri dediki! Bu
zat şam evliyasındandır. Büyük evliyaullahdandır. كُنْتُ أَمْشِي مَعَ
أَسْتَاذِي üstazım ile beraber yürüyordum. İnsan büyüklerin yanına
fazla yaklaşmaz.

- Sofrada eline ,
- Ulemanın yanında diline,
- Evliyanın, üsdatin yanında kalbine sahip ol derler

فَرَأَيْتُ bengördüm (kimi?) جَمِيلًا husnü cemal sahibi bir genç
gördüm (de ona baktım) . Nazar ber kadem, (göz ayak üzerinde).
Nakşinin gözü ayağının üzerinde olur.

İmamı muhammed hazretleri küçük yaşında imamı azama
okumaya geldi de, imamı azam hazretleri onu ön halkaya almadı.
Direğin arkasına koydu. Arkaya koydu. İmamı ebu yusuf, 17 veya 29

sene imamı azamdan ders okudu. Diyor ki: bir gün hocamdan bakkala gitmek üzere izin istedim. O da oğlum ne yapacaksın dedi. Ben de: sakal tıraşı olmak için jilet alacağım dedim. O da: oğlum senin sakalın bitti mi dedi. 17 veya 29 sene ilim tahsil etti de imamı azam onun yüzüne bakmamış. **تَرَى يَا أَسْتَاذُ** ya üstaz **فَقُلْتُ** ben dedimki! **يُعَذِّبُ اللَّهُ هَذِهِ الصُّورَةَ** allah şu güzel surete azap edermi? Dememesi lazım amma dedi. **أَوَنَظَرْتُ** dediki (üstazım) **فَقَالَ** baktın mı yoksa, ona yoksa baktın mı? Istifham teaccup içindir. **سَتَرَى** akıbetini yakında görürsün. Cezasını yakında görürsün. Ve diyorki! Kuranı kerimi su gibi okuyan hafız idim. O bakmanın neticesi kalbimden bir anda kuranı kerim silindi. **قَالَ** dediki (abdullah ibni cella) **فَنَسِيتُ الْقُرْآنَ بَعْدَهُ بِعِشْرِينَ سَنَةً** yirmi sene kuranı kerimi unuttum. Ehli rabita olan kimse böyle günahlar işlediği halde bildiğini unutmuyorsa, ilahi sille gelmiyorsa, kalbindeki feyiz yolları kapanıyor,yavaş yavaş tehlikeye gidiyor demektir. Çok dikkat etmek lazımdır. Mevlam akıbetimizi hayretsın.

Her vazifenin, her ibadetin ve her yolun kendisine has edepleri vardır. Hususu ile bu yol allah (c.c) hazretlerine vusul yolu ve bu vusul yolunu öğreten ve gösteren ilim yolu olursa, elbette çok mühim usul ve edeplerinin olması muhakkaktır.

İmamı rabbanî hazretleri:

وَالْخَائِبُ فِي هَذَا الطَّرِيقِ وَالْخَاسِرُ فِيهِ شَخْصٌ يَدْخُلُ فِيهِ وَلَا يُرَاعَى آدَابُهُ

“Bu yolda kaybedip zarar eden, bu yola girdiği halde adabına riayet etmeyen şahıstır.”¹⁷³ buyuruyor. Buna göre, ilim taleb edenlerin içinde bulundukları ilim yolunun edeplerine riayet etmemeleri de büyük bir kayıp, telafisi imkânsız bir zarardır.

وَالْأَدَبُ سَفِينَةٌ مَنْ رَكِبَهَا نَجَّى وَلَوْ مَعَ الْجَهْلِ وَمَنْ تَرَكَهَا هَلَكَ مَعَ
الْعِلْمِ

Edepi kurtuluş gemisidir kim ona binerse cahilde olsa kurtulur. Kimde edebi terk ederse alimde olsa helak olur.

Sakın terk-i edepten (naat)

Sakın terk-i edepten kuy-ı mahbub-i huda'dır bu
nazargah-i ilahidir, makam-ı mustafadır bu

Felekde mah-i nev, babüsselem'in sine çakıdır
bunun kandili cevza, matla-i ziyadır

Habib-i kibriya'nın habgahıdır fazilette
teveffuk-i kerde-i arş-ı cenab-ı kibriyadır bu.

Bu hakin pertevinden oldu deycur-i adem zail
amadan açdı mevcudat düş çeşmin tutiyadır bu.

¹⁷³ Mektup.281 s.304

Muraat-ı edep şartıyla gir nabi bu dergaha
metaf-ı kudsiyandır cilvegah-ı enbiyadır bu

Osmanlı devrinde yaşamış arif ve meşhur şâir *yusuf nâbî (rah.)*, 1678 yılında bir kafil ile hacc yolculuğuna çıkmıştı. Kafilde devletin ileri gelen paşaları da bulunuyordu. Kafil hicaz bölgesine girince Hz. Peygamber'i (s.a.v) ziyaret aşkı nâbî'yi iyice sardı. Öyle ki, vücudu bir hoş oldu, uykusu kaçtı, hiç uyumadı. Bir gece yarısı kafil peygamber şehri medine-i münevvere'ye yaklaştı. Kafilde bulunan eyüplü râmi mehmed paşa o esnada kible tarafına doğru ayaklarını uzatmış uyuyordu. Rasul-i kibriya'nın beldesine girerken arkadaşlarında gördüğü bu manzara nâbî'ye hiç de hoş gelmedi.

Paşayı uyandıracak bir şekilde şu meşhur beyitleri söylemeye başladı:

Sakın terk-i edepten, kûy-i mahbûb-ı hüdâdır bu!
Nazargah-i ilahîdir, makam-ı mustafadır bu.

Mürâât-ı edep şartıyla gir nabî bu dergaha,
Metâf-ı kudsiyadır, bûsegâh-ı enbiyadır bu.

Açıklaması şöyledir:

Edebi terketmekten sakın! Zira burası Allahu Teala'nın Habibinin beldesidir. Burası, Hak Teala'nın devamlı nazar kıldığı bir yerdir; Muhammed Mustafa'nın makamıdır.
Ey Nâbî, bu dergaha edebî şartlarına dikkat ederek gir.

Sakın edebi basite alma. Burası, büyük meleklerin etrafında pervane gibi döndüğü, peygamberlerin eğilip eşiğini öptüğü bir yerdir.

Bu beyitleri işiten paşa, gözünü açtı, hemen kendine geldi, ikazın sebebini anladı, ayaklarını topladı, doğruldu. Nâbî'ye dönerek:
- Ne zaman yazdın bunları? Senden başka duyan oldu mu onları? diye sordu. Yusuf Nâbî:

- Bunları daha önce herhangi bir yerde söylemiş değilim. Şimdi, sizi bu halde görünce elimde olmadan yüksek sesle söylemeye başladım. İkimizden başka bilen yok! dedi. Paşa:

- Öyleyse bu aramızda kalsın, diye ikaz etti. Nâbî sustu, yola devam ettiler. Kafil, sabah ezanına yakın Hz. Rasulullah'ın mescidine yaklaştı. Bir de baktılar ki, mescidin minârelerinden müezzinler, ezandan önce, Nâbî'nin: "Sakın terk-i edepden..." beytiyle başlayan nâtını okuyorlar. Nâbî ve paşa hayret ettiler. Mescide girdiler, namazı kıldıktan sonra, hemen müezzinin yanına koştular. Nâbî, heyecanla:

- Allah adına, peygamber aşkına söyle, sen ezandan önce okuduğun o beyitleri kimden, nereden ve nasıl öğrendin? diye sordu. Müezzin önce cevap vermek istemedi, Nâbî ısrar ve rica etti. Bunun üzerine müezzin:

- Resûl-i Kibriya (s.a.v.) Efendimiz, bu gece bütün müezzinlerin rüyasını şereflendirerek: "Ümmetimden Nâbî isimli birisi beni ziyarete geliyor. Bana olan aşkı her şeyin üzerindedir. Kalkın, ezandan önce, onun benim için yazdığı beyitleri okuyarak kendisini karşılayın, mescidime girişini kutlayın"! buyurdu. Biz de Efendimizin emirlerini yerine getirdik, dedi. Nâbî, hepten şaşırdı ve heyecanlandı, dayanamayıp ağladı. Göz yaşları içinde müezzine tekrar:

- O iki cihanın Efendisi, gerçekten Nâbî mi dedi, o benim ümmetimdendir mi buyurdu? diye sordu. Müezzin:

- Evet, Nâbî dedi, o benim ümmetimdendir buyurdu, deyince, Nâbî bu iltifata daha fazla dayanamadı, sevincinden düşüp bayıldı. Bir zaman sonra ayıldığında paşayı ve müezzinini yanında ağlarken buldu.

Allâh'ın sevdiklerine saygının mükâfatı;

Şam âlimlerinden Abdullâh isminde bir zat anlatıyor: İlim tahsili için Bağdat'a gittim. Bağdat'ta bir zat vardı. Kendisine 'Gavs' denilirdi. (Gavs ile Yusuf Hemedânî Hazretlerini kastediyor.) Ben, İbnü's-Sekkâ ve genç Abdülkadir Geylânî ile o zatı ziyaret etmek istedik. İbnü's-Sekkâ: "O zata bir suâl soracağım, cevabını bilemeyecek." dedi. Ben de "Bir suâl soracağım. Bakalım nasıl cevap verecek?" dedim.

Şeyh Abdülkâdir de "O zata suâl sormaktan Allâh'a sığınırım. Onun huzuruna varıp feyiz ve bereketinden istifade edeceğim." dedi. Yanına gittiğimde yerinde göremedim. Ancak bir saat sonra yerinde oturduğunu görebildim.

İbnü's-Sekkâ'ya öfkeli bir şekilde baktı ve "Sana yazıklar olsun İbnü's-Sekkâ!. Demek bana cevabını bilmediğim bir suâl soracaktın. Senin soracağın suâl şudur, cevabı da şudur. Küfür ateşinin seni kapladığını gördüm." buyurdu.

Sonra bana baktı ve "Abdullah! Sen de bana bir suâl soracak ve nasıl cevap vereceğime mi bakacaktın? Senin soracağın suâl şudur, cevabı da şudur. Edepte kusurun yüzünden dünya seni boğazına kadar kaplayacak." buyurdu.

Sonra Şeyh Abdülkadir'e baktı ve "Yaklaş, Ey Abdülkadir! Edebe riâyetinden dolayı Allâhü Teâlâ ve Resûlü senden râzı oldular. Senin Bağdat'ta minbere çıkıp 'Benim şu ayaklarım, bütün evliyânın boyunları üzerindedir.' dediğini, bütün evliyânın senin büyüklüğün karşısında boyunlarını büktüklerini görüyorum." buyurdu ve gözümüzden kayboldu.

Şeyh Abdülkadir hakkında dedikleri aynen gerçekleşti. İbnü's-Sekkâ, ilim tahsiliyle meşgul oluyordu. İlimde arkadaşlarını geçti. Zamanın halîfesi, Hristiyan âlimleriyle münâzara için bir mektupla onu, Rum kralına gönderdi. Münâzarada onları susturdu. Kral ona ikram ve tazimde bulundu. Kralın bir kızı vardı. İbnü's-Sekkâ onu görünce ona tutuldu ve kraldan istedi. Kral, Hristiyan olması şartıyla

kabul etti. İbnü's-Sekkâ da Hristiyan olup evlenince şeyhin sözlerini hatırladı ve bu olanların sebebini anladı.

Ben Dimaşk'a gittim. Sultan Nureddîn beni zorla vakıfların başına geçirdi. Dünya, bana yöneldi. Şeyhin benim hakkımda söylemiş olduğu şey de böylece tahakkuk etti.¹⁷⁴

İşte muhterem kardeşlerim yukarıda edebın kazandırdıklarını ve edepsizliğin kaybettirdiklerini izah etmeye çalıştık cenab-ı hak Zülcelal velkema! hazretleri edebe riayet ederek , ve an!ımızın akıyla , iman ve hidayetle bu denî dünyadan huzur'u ilahiye gitmeyi nasip etsin..... Amin

Bununla beraber her şeyin ayrı ayrı âdâbı vardır bunlarıda kısaca izah etmeye çalışalım;

Helâya (tuvalate) girme âdâbı;

1-Tuvalate girmeden önce mutlaka çoraplar çıkartılıp paçalar uygun şekilde sıvamak.

2-Tuvalate girerken saat ve yüzük çıkartmak.

3-Helâya girileceği zaman, "Euuzü billahi minel hubsi vel habaa!s" duasını okumak. Bu duadaki "hubs" ve "habais" den maksat, cinlerin erkek ve dişileridir. Onlar, helâda insana musallat olabileceklerinden içeriye girmeden önce, şerlerinden Allah'a sığınmak lazımdır.

4-Helâya sol ayak ile girmek.

5-Allah ve Peygamber ismi yazılı bir şeyi yanında bulundurmamak.

6-Sahrada, kırdada def-i hacet ederken, kibleye, güneşe ve aya önü yahut arkayı çevirmemek.

7-Yerde ve duvarda bulunan deliklere bevletmekten kaçınmak. Çünkü bu gibi delikler zehirli hayvanların ve cinlerin meskenleri olduğundan, onların insanlara zarar vermesinden korkutur.

8-Rüzgâra karşı bevletmemek.

9-Meyve veren veya altında insanların gölgelendiği ağaçların altına, yol üzerlerine, su ve ırmak kenarlarına def-i hacet yapmamak.

¹⁷⁴ Fazilet takvimi 21 mayıs 2014 çarşamba

- 10-Helâda önü ve arkayı kıbleye çevirmemek.
- 11-Helâda asla konuşmamak.
- 12-Helânın içine tükürmemek ve sümükürmemek.
- 13-Helâda avret mahalline bakmamak. Helâda avret mahalline bakmak dalgınlığa ve unutkanlığa sebeptir.
- 14-Ayakta bevletmemek.
- 15-Mesaneyi tamamen boşaltmak için, öksürmek, yürümek, sıvazlamak gibi çarelere başvurmak. Lakin bunu yaparken aşırıya kaçıp sıkıntıya düşecek şekilde vesveseye kapılmamak lazımdır. İcabında iç çamaşıra su serpmekle vesvese kesilebilir.
- 16-Sağ el ile avret yerini tutmamak, sağ eliyle temizlenmemek.
- 17-Helâda su ile temizlendikten sonra tuvalet kağıdı ile kurulanmak.
- 18-Çıkarken necaset bırakmamak, def-i hacet mahallini su ve fırça ile yıkamak.
- 19-Helâdan sağ ayak ile çıkmak.
- 20-Çıkarken " Elhamdülilaahillezii ezhebe annel ezaa ve aafaani min zaalik" duasını okumak.
- 21-Heladan çıkınca abdest suyu mevcutsa abdest almak.

Hususi odalara giriş çıkış adabı;

- 1- Müsait bir zaman seçmek
- 2- Üç defa kapıya vurmak
- 3- Maruzatını en kısa yoldan düzgün ifadelerle yapmak
- 4- Edepli bir şekilde girip çıkmak
- 5- Oturacaksa münasip bir yere, ya da işaret edilen yere oturmak
- 6- Boş koltuk varken yere oturmamak

Havlututma ve verme adabı;

- 1- Havluyu verirken iki elinin iki parmağı ile (başparmak ve şehadet parmağı) havlunun iki ucundan düzgün ve gergin bir şekilde tutmak

- 2- Havluyu alırken yine aynı parmaklarla almak
- 3- Havluyu eline ve elbisesine sürmemek
- 4- Münasip bir yerde durmak
- 5- Kadife havlu kullanmamak, pamuklu, suyu iyi emen cinsten olmasına dikkat etmek
- 6- Tercihen beyaz renkli havlu kullanmak

Kabri şerif'i ziyaret adabı;

- 1- Kible tarafından gelmek
- 2- Araba ile fazla yaklaşmamak
- 3- Hediyelere başkasını ortak etmemek (huzurdakinde)
- 4- Fazla kalmamak

Büyükleri ziyaret adabı;

- 1- Bizzat ya da bilvasıta ziyaret için izin istemek, münasip olmayan saatlerde görüşme talebinde bulunmamak
- 2- Verilen vakte riayet etmek
- 3- Konuşmada teferruata dalmamak
- 4- Her halükarda edebe riayet etmek
- 5- Büyüklerin sözlerini kesmemek
- 6- Lüzumsuz beyanda bulunmamak, cevapları suale mutabık vermek
- 7- Konuşma sırasında sesini yükseltmemek

Umumi vasıtalarda seyahat adabı;

- 1- Biniş ve inişte kurallara riayet etmek
- 2- Seyahat esnasında kimseyi tedirgin etmemek
- 3- Yaşlılara, hastalara, hanımlara yer vermek
- 4- Boşalan koltuklara oturmakta acele etmemek
- 5- Her vasıtanın ücretini önceden hazırlamak ve vermek
- 6- Vasıtalar emniyetli temiz mevkileri tercih etmek
- 7- Şehirlerarası seyahatleri gece yapmamak
- 8- Otobüslerin sağ orta kısımlarını tercih etmek (7, 11, 15 gibi)

9- Koltuğu yatırırsa arkadaki yolcuyu rahatsız etmemeye dikkat etmek

10- Yolculuk esnasında sebze, meyve vb. yememek

Büyüklerle beraber yürüme adabı;

1- Büyüğünü geçmeyip azıcık geriden takip etmek

2- Mümkünse sol taraftan gitmek

3- Etrafindakilerin dikkatini çekmemeye dikkat etmek

4- Zâti eşyalarını taşımakta yardımcı olmak

Müşafirlere karşı adab;

1- Müşafiri tebessümle karşılamak ve münasip bir yer göstermek

2- İhtiyaçları ile alakadar olmak

3- Müşafiri kendi arzusu ile başbaşa bırakmak

4- İkramda ifrat ve tefrite düşmemek

5- Hürmette kusur etmemek

6- Müşafire muhtaç olacağı yerleri ve şeyleri önceden hazırlayıp göstermek

7- Giderken dış kapıya kadar uğurlamak ve gideceği istikamet ve vasıtasında yardımcı olmak

Müşafir olarak gittiği eve giriş çıkış adabı;

1- Mümkün olduğu kadar habersiz gitmemek

2- Gitmek için uygun vakitleri tercih etmek

3- Kapıyı ya da zili çaldıktan sonra sırtı dönük halde beklemek

4- Mahremiyyet ölçülerine a'zami dikkat etmek

5- Odadaki eşyaları incelememek, tenkitte bulunmamak

6- Ev sahibinin bilgisi dışında hareket etmemek

7- Evdeki eşyayı izin almadan kullanmamak

8- Zamanı gelince mutlaka ayrılmak, yük olmamaya çalışmak

Giyim-kuşam adabı;

- 1- Elbiselerinin dar olmamasına dikkat etmek
- 2- Düşük kemer, bol paça pantolon ve yırtmaçlı ceket gibi münasip olmayan kıyafetlerden kaçınmak
- 3- Pantolonlarda kemer kullanmayı adet haline getirmek
- 4- Pantolonlarda mümkünse fermuar yerine düğmeyi tercih etmek
- 5- Elbise, gömlek ve kravat arasındaki ahengi temin etmek. Birbirine uygun renkler giyinmek
- 6- Sandalet tipi ayakkabıları giymemek
- 7- Elbiselerde üzeri şekilli, yazılı olanlardan kaçınmak
- 8- Aksesuara iltifat etmeyip sade ve ağırbaşlı giyinmek
- 9- Giyim eşyalarının naylon olmamasına dikkat etmek
- 10- Gömlek ve pantolonların ütülü, ayakkabıların boyalı olmasına dikkat etmek

İmamlık ve müezzinlik adabı;

- 1- Cübbeyi giyip, sarığı; ucu belinin ortasına gelecek şekilde sarmak
- 2- İftitah tekbirini yüksek sesle ve kamet bittikten sonra almak, tekbir bitmeden elleri kulağından çekmemek
- 3- Namazı cemaatin haline uygun olarak kıldırarak
- 4- Tadili erkana azami derecede riayet etmek
- 5- Namazdan sonra sağ omuzu kıbleye gelecek şekilde cemaate dönmek
- 6- Namaz sonundaki Fatiha'yı herkesin duyacağı şekilde yüksek sesle söylemek
- 7- Kamete cemaat saf olduktan sonra başlamak, tekbirleri cezimli okumak
- 8- Sünnet ve farz arasında Fatiha, ya da benzeri şeyleri okumamak
- 9- Tesbih dualarında ilavelerden kaçınmak ve acele etmemek
- 10- Tevhid okurken "yuhyî ve yümît" cümlesini unutmamak

Mektuplaşma adabı;

- 1- Mektuplara cevap vermeye çalışmak

- 2- Uzun uzadıya ve lüzumsuz şeyler yazmamak
- 3- Selam ile başlayıp selam ile bitirmek
- 4- Adını ve adresini mektubun içine de yazmak
- 5- Okunaklı yazmak
- 6- Daktilo ya da bilgisayarla değil elle yazmak
- 7- Zarfın kalın olmasına, iyice yapıştırılmasına, adresin açık yazılmış olmasına dikkat etmek
- 8- Mektuba Besmele yazmamak

Takke ve tesbih kullanma adabı;

- 1- Başkasına ait takke ve tesbihi kullanmamak
- 2- Takkeyi kafasına uygun almak
- 3- Lacivert ya da siyah renkleri tercih etmek
- 4- Takkeyi önden saçları görünmeyecek şekilde takmak
- 5- İşi bitince takkeyi ters çevirip üçe katlayarak cebine koymak
- 6- Kullanılmayacak hale gelen takkeleri temiz bir yere gömmek
- 7- Tesbihte taneleri uygun büyüklükte olanlarını tercih etmek
- 8- Namazda tesbihleri parmakları ile saymayı tercih etmek
- 9- Tesbihi parmakları arasında sallayarak çevirmemek

Sokakta yürüme adabı;

- 1- Trafik kurallarına riayet etmek, varsa yaya kaldırımından yürümek, yoksa araçların geliş yönüne karşı yürümek
- 2- Sağa sola mümkün oldukça bakmamak
- 3- Yürürken bir şey yememek
- 4- Ciddiyet ve vakarla yürümek
- 5- Kadınların arkalarından yürümek
- 6- İmkan nisbetinde beraber yürüyen iki kişinin arasından geçmemek, beraber yürürken başkalarını da aralarından geçirmemek
- 7- Yol üzerinde rastladığı, engel olacak şeyleri kaldırmak

Yemek ve yemekhane adabı;

- 1- Yemekten evvel ellerini yıkamak
- 2- Yemeğe tuz ile başlamak, besmele çekmek
- 3- Yemekleri mümkün olduğu kadar aynı saatlerde yemek
- 4- Yemek yerken etrafı rahatsız etmemeye dikkat etmek
- 5- Bir tabaktan yemek yendiğinde kendi önünden yemek
- 6- Tabak üzerine fazla eğilmemek ve yemeğe üflememek
- 7- Çok sıcak ve çok soğuk yememek
- 8- Yemek bırakmamak, tabağı ekmekle sünnetlemek, artan yemekleri değerlendirmek
- 9- Yenilmeyen kısımları servis tabağına koymak, masayı kirletmemek
- 10- Yemeklerde önce arkadaşlarına ikram etmek
- 11- İsteddiği şeyleri munasip bir şekilde istemek
- 12- Yemek esnasında fazla konuşmamak
- 13- Yemekten tam doymadan kalkmak
- 14- Yemekte kollarını masaya dayamamak
- 15- Muhakkak yemek duası yapmak
- 16- Ekmek kırıntılarına dikkat etmek, sağ işaret parmağı ile toplamak

Umumi temizlikte dikkat edilecek hususlar;

- 1- Temizliğe tavandaki örümcek vb. yi silerek başlamak
- 2- Önce süpürüp sonra silmek
- 3- Çıkan pislikleri kendi mahallinden almak, dağıtmamak, halının altına atmamak
- 4- Her mahal için hususi temizlik malzemesi bulundurmak
- 5- Tuvalet vb. yerleri temizlerken üstüne dikkat etmek, pislik bulaşmaması için kolları ve paçaları sıvamak, fevri hareketlerden kaçınmak
- 6- Temizlik için kullanılan malzemeleri işi bitince bir yere toplamak, etrafta bırakmamak

Musafaha yapma adabı;

- 1- Musafayı iki el ile yapmak

- 2- Mümkin oldukça ayakta yapmak
- 3- Mutlaka sünnet vechi üzere yani eller düz olarak birbirinin arasına gelecek şekilde yapmak

Umumi eşyayı kullanma adabı;

- 1- Umumi eşyaların emanet olduğunun bilincinde olmak
- 2- Her eşyayı mahallinde kullanmak, hor kullanmamak
- 3- Umumi eşyaları şahsına tahsis etmemek, başkalarının kullanmasına imkan vermek
- 4- Eşyayı aldığı şekilde ve aldığı yere bırakmak

Telefonla görüşme adabı;

- 1- Telefonu lüzumsuz şeyler için kullanmamak, konuşmayı uzatmamak
- 2- Aradığında önce kendini tanıtip sonra aradığı kişiyi istemek
- 3- Telefonu açarken " Öğrenci Yurdu. Ben talebelerden Buyrun efendim" şeklinde telefonu alan müesseseyi tanıtmak
- 4- Arayanları fazla bekletmeden istediği yere bağlamak. Bağlamadan önce "Sizi biraz bekleteceğim" şeklinde nazıkçe ifade etmek
- 5- Dahili numaralar cevap vermiyorsa, yeni numara çevirmeden önce arayana dönüp "Numarası cevap vermiyor. Sizi biraz daha bekleteceğim" vb. ifadelerle bilgilendirmek
- 6- Aranan kişi henüz gelmediyse, arayana "gelmedi" değil "dışarıda" ifadesini kullanmak
- 7- Telefonu gelen kişi uzaktaysa telefonu bekleme konumuna almak
- 8- Konuşurken ahizeyi sağ eline alıp, sıkıca tutmak
- 9- Mümkin oldukça ayakta konuşmak
- 10- Konuşma esnasında ses tonunu iyi ayarlamak
- 11- Yanlış numara aradığı takdirde özür dileyip hemen kapatmak

Tuvalete giriş çıkış adabı;

- 1- Girerken sol ayakla girmek, çıkarken sağ ayakla çıkmak
- 2- Girerken ve çıkarken okunacak duaları okumak
- 3- Büyük abdestini yaparken sol tarafına yaslanmak
- 4- Temizliğe dikkat etmek,
- 5- Temizliğini sol elini kullanarak yapmak
- 6- Ayakta kesinlikle tuvaletini yapmamak

Çay demleme usulü;

Hz. Üstazımız (k.s.) kemal Bey abimize sorar : Evladım Kemal bu çayı nasıl demledin? Bu çayda Peygamberimiz (s.a.v)'in kokusu var. Buyurunca;

Kemal Bey Abimiz: efendim çayı çaydanlığa besmele ile koydum. Su kaynarken 1 fatiha 3 ihlası şerif okudum, çayı demlerken 7 tahiyyat okudum deyince; Hz. Üstazımızda evladım kemal bu usulü büyüün evlatlarıma bildirin öğretin buyurur.

Kemal bey abimizde: çayı bardağa koyarken de şu şekilde dua ederdim; ya Rabbi bu çaydan içenler eğer bu yolda iseler ayaklarını kaydırma, eğer bu yolda değiller ise bu yolu nasip eyle ya Rabbi...

Mevlana Celaleddin-i Rumi ne güzel söylemiş :

Edep bir tâc imiş nûr-ı Hudâ'dan
Giy ol tacı emîn ol her belâdan

Yine şair :

Gezdim Haleb'i, Şam'ı, Ettim İlmi Talep,
Meğer, İlim Geride İmiş, İlla Edep, İlla Edep

Cenab-ı hak edebe riayet ederek , bildiğimizle amel ederek , bilmediğimizde öğrenerek , son nefese kadar , son nefeste dahil dini celili islama hizmet etmeyi nasip etsin. Amin

GIYBET NEDİR?

Müslüman kardeşini, beğenmediği bir şeyle zikretmektir. Ya'nî gıybet, yanında yok iken, din kardeşinden, duyduğu zaman, hoşlanmıyacağı şekilde bahsetmendir.

Ebû Hüreyre (r.a) der ki, Resûlullah (s.a.v) buyurdu: «Gıybetin ne olduğunu bilir misiniz?» Allah ve Resulü daha iyi bilir dediler. «Din kardeşini, hoşlanmadığı bir şeyle anmandır» buyurdu. O din kardeşimde, söylediğim şey varsa, denildiğinde: «Eğer söylediğin onda varsa, onu gıybet etmiş olursun. Söylediğin onda yoksa, ona iftira etmiş olursun» buyurdu.

Bir kimse, bir din kardeşinin arkasından, açık, kapalı ve işaretle, yâhud bir başkasını onun ayıplarını anlatmağa teşvikle, yâhud din kardeşinin ırzına saldırmayı arttırması için gıybet eden kimseye hayranlık duymakla gıybet etmiş olur.

Ya'nî gıybet, sadece dil ile açık söylemekle edilmiş olmaz. Belki bu konuda ta'rîz, örtülü ifâde, açık söz gibidir. Bunda hareket de söz gibidir. İmâ, kaş ve gözle işaret, remz, yazı, hareket ve maksadın anlaşıldığı herşey gıybete girmektedir ve haramdır. Hazret-i Âişe'den (r.anha) bir hikâye ile, böyle olduğunu bildirelim: Buyurur ki, bize bir kadın geldi. Dönüp çıkarken, elimle boyunun kısa olduğunu gösteren birişaret ettim. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) ; «Onu gıybet ettin» buyurdu. Bunun gibi, topal birisini, onun gibi yürüyerek bildirmek, yâhud birisi gibi yürümek de gıybet olur. Belki, gıybette de şiddetlidir. Çünkü tasvîr ve anlatmada, bu yolu tutmak daha büyük bir iştir.

Musannıfın sözündeki, «kardeşini anması gıybeti işaretler» ifâdesi, sağ veya ölü belirli bir şahsı göstermesindendir. Ama «bir takım kimseler böyle dedi» sözü gıybet değildir.

«Bize bugün birisi uğradı» veya «Biz birisini gördük» gibi ifâdelerden, dinliyen belirli bir kimseyi anlıyorsa, gıybet olur. Çünkü bunda mahzurlu olan, anlatmak değil, bahsedilenin anlaşılmasıdır. Muayyen bir kimse anlaşılmıyorsa, gıybet olmaz. Peygamber efendimiz (s.a.v) bir insanın bir şeyini beğenmediği zaman, bir şahıs belirtmeden: «Neden insanlar şöyle yapıyorlar?» buyururdu.

Bir kimseden bahsederken, «Allahü teâlâyâ hamd olsun ki, bizi hükümdarın yanına girmekle belâ ehli olanlardan eylemedi,» yâhud «Hayanın azlığından Allahü teâlâyâ sığınırız ve Allahü teâlâ'dan bizi ondan korumasını isteriz», yâhud «Filân kimsenin durumu ne güzeldi. İbâdetlerde hiç eksiklik etmezdi. Lâkin tembelliğe, gevşekliğe başladı ve bizim gibi, dünyalıklara sabrı azaldı» demek de gıybettir.

Kendini ve maksadını bildirip, başkasını ayıblamak, aşağılamak, nefsinin kötülemeye, kendini sâlihlerle benzetmekle medh ediyor. Bu yüzden bu tür ifâdeler gıybeti girmektedir. Ayrıca mürekkaplık ve nefsinin tezkiye ettiğini de bildirmiş olur. Üç çirkin hâli bir araya getirmiş olur: Bilgisizliğinden ötürü kendini, gıybetten uzak sâlihlerden, velîlerden zanneder.

İmâm-ı Gazâlî (rahimehullah) bu kısımları bildirdikten sonra diyor ki: « İşte şeytan, ilimsiz ibâdetlerle meşgul oldukları zaman, câhillerle bu şekilde oynar. Onları yorar, hileleri ile amellerini boşa çıkarır ve sonra onlara güler ve onlarla alay eder »

İstihfaf yollu, arkadaşımızın başına gelen olaydan ötürü çok üzuldüm. Allah'dan, kalbini rahatlandırmasını dileriz sözü de gıybettir. Çünkü ona üzuldüm demesi ve açık duâ etmesi, onun kötü durumunu bildirmektir. Yoksa ona duâ niyyetinde olsa, yalnız yerde namazdan sonra, ona gizli gizli duâ ederdi.

Aynı şekilde, «Şu zavallı, büyük bir âfete mübtelâ oldu. Allahü teâlâ bizim ve onun tevbelerimizi kabul eylesin» sözü de gıybettir.

Evet burada açıktan duâ ediyor, ama Allahü teâlâ içindeki pislîği, kötü niyyeti bilmektedir. Bâzan, «zavallının başına gelene çok üzüldüm», yâhud «tutulduğu zarara pek üzüldüm» der ve gerçekten üzülmüş ve üzüntü ile meşgulken ismini söylemesinin mahzurunu unuttur ve söylerse, yine gıybet etmiş olur. Evet üzüntüsü ve ona acıması iyi bir şeydir. Hayreti de böyledir. Lâkin bu hal onu, bilinmiyen bir zarara götürmektedir. İsmi söylemeden, acımak ve üzülmek mümkündür. Böyle yaparsa, acımasının ve üzülmesinin sevabını alır.

Gıybet zinadan şiddetlidir: Peygamber efendimiz (s.a.v): «Gıybetten sakının! Çünkü gıybet, zinadan daha şiddetlidir. Zîra bir kimse zinâ eder ve sonra tevbe eder, Allahü teâlâ onu afveder. Ama gıybet edeni, gıybet ettiği kimse afvetmeyince, afvetmez» buyurdu. Ebû Hüreyre'nin (r.a) bildirdiği hadîs-i şerîfde: «Dünyâda din kardeşinin etini yiyenin eti kıyamette önüne getirilir ve diri iken bunu yediğin gibi, ölü iken de ye denir. Onu yer ve yüzünü buruşturur» buyuruldu. Sonra Resûlullah (s.a.v) Hucürât sûresi, onikinci:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

«Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahdır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir.»¹⁷⁵ âyet-i kerîmesini okudular.

Hazret-i Alî'nin (r.a) bildirdiği hadîs-i şerîfde:

«Gıybetten çok sakının! Onda üç âfet bulunmaktadır:

¹⁷⁵Hucurat suresi 12. Ayet-i kerime

- 1-Duâsı kabul olunmaz;
- 2-Sevabları, iyilikleri kabul olunmaz;
- 3-Günahları artırılır » buyuruldu.

Sebebi nüzulü:

Ayet-i celile, yol arkadaşlarını gîybet eden iki mü'min hakkında nazil olduğu rivayet edilmiştir. Şöyle ki:

Allah'ın Rasûlü (s.a.v), sefere çıktığında veya savaşa gittiğinde vakitli iki mü'minin yanına bir fakir mü'mini refik yapar, böylelikle fakir mü'min de diğerlerinin yiyeceklerinden faydalanırdı. Hizmet ehli olarak ayrılan zât, yolda giderlerken arkadaşlarından ileri geçer, konak yerine varır, arkadaşları gelinceye kadar yiyecek ve içeceklerini hazırlardı. Allah'ın Rasûlü (s.a.v), bazı seferlerinde fakir olan Selmân Fârisi'yi iki kimseye refik yaptı. Yolda gelirlerken Selmân arkadaşlarından ileri geçti, onlardan önce konak yerine geldi. Ne yazık ki, yorgunluktan gözleri galebe etti ve hemen uyuyup kaldı. Arkadan gelen arkadaşlarına birşey hazırlayamadı. Arkadaşları geldiklerinde Selman'a ne hazırladığını sordular. Selman: "Gözlerim galebe etti, uyudum kaldım, birşey hazırlayamadım" dedi.

Onlar Selman'a: "Allah'ın Rasûlüne gitte ondan bize yiyecek iste!" dediler. Selman hemen kalkıp Allah'ın Rasûlüne gitti ve yiyecek istedi. Cenâb-ı Rasûl: Selman'a: "Üsâme'ye git, ona söyle, yanında fazla yiyecek varsa sana versin" buyurdu. Üsâme de Allah'ın Rasûlü'nün yiyeceğine bakardı. Selman Üsâme'ye geldi. Allah'ın Rasûlü'nün emirlerini söyledi. Üsâme Selman'a: "Yanımda birşey yok" cevabını verdi. Selman gelip durumu arkadaşlarına haber verdi. Bunlar aralarında: "Üsâme'de yiyecek var ama lâkin buhletti. " dediler. Sonra dönüp Selman'ı sahabeden bir topluluğa gönderdiler.

Selman gitti, onların yanında da bir şey bulamadı. Geri gelip durumu tekrar arkadaşlarına haber verdi. İki savaşçı kendi aralarında: "Selman'ı suyu bol bir kuyuya göndersek, kuyunun suyu çekilecek. "

diye konuştular. Sonra kalkıp Allah'ın Rasûlü'nün emrettiği şeyin Üsâme'nin yanında bulunup bulunmadığını araştırmaya gittiler.

Hazret-i Rasûl (s.a.v)'in yanına geldiklerinde onlara: "Ağızlarında et yeşilliği görüyorum" buyurdu. Onlar: "Ey Allah'ın Rasûlü! Biz bu gün et yemedik" dediler.

Bunun üzerine Allah'ın Rasûlü (s.a.v): "Üsâme ile Selman'ın etlerini yiyordunuz ya!" buyurdu. Bu hâdise üzerine Allah-ü Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri bu âyet-i celileyi inzal etti de bir mü'mini, bir mü'mine kötü zanda bulunmaktan nehyetti.

Yezîd-i Rakkaşî bildirir: İki kişi gelip, yanımda birisini gıybet ettiler. İkisini de men'ettim. Sonra birisi yanıma gelip: Rü'yamda gördüm ki, yanıma bir zenci gelip içinde domuz eti bulunan bir tabak getirdi. Ondan daha yağlı bir et görmemiştim. Bana, hadi ye dedi. Domuz eti mi yiyeceğim dedim. Beni tehdîd etti. Zorla yedim. Sabah olunca, ağızımda değişik bir koku hissettim» dedi ve Allahü teâlâ'ya yemîn edip, o pis kokuyu, iki ay ağızımda duydum dedi.

Câbir bin Abdullah (r.a) anlatır: Resûlullah (s.a.v) ile beraberdik. Pis bir leş kokusu burnumuza geldi. Bunun üzerine Resûlullah: «Bu ne kokusudur biliyor musunuz?» buyurdu. Bilmiyoruz dediler. «İnsanları ve mü'minleri gıybet edenlerin kokusudur» buyurdu.

Bâzı yerlerde okudum. Gıybetin pis kokusu, Resûlullah'ın zamanında hissediliyordu da, bizim zamanımızda neden duyulmuyor. Bundaki nikmet nedir? Sorusuna, cevap olarak: «Zamanımızda gıybet pek çoğaldı. Bütün burunlar ondan doldu. Bunun için kokusu fark edilmiyor. Da-baghaneye giren, oranın pis kokusundan, orada duramaz. Halbuki orada çalışanlar, orada yemek yerler; kokuya alıştıklarından fark etmezler» diyor. Ravdatü'l-ulemâ'da böyle yazmaktadır.

Gıybet, sevabları, ateşin odunu yediği gibi yer: Denildi ki, insanları gıybet eden, mancınik kurup, sevablarını bununla, doğuya ve batıya atan kimseye benzer. Kıyamet günü kişiye amel defteri verilir. İçinde, kendisinin işlemediği amellerin sevabını görür. Kendisine, bunlar,

insanların seni gıybet etmeleri ile kazandığın sevablardır. Senin haberin yoktu. Abdullah ibni Mübârek'in yanında, gıybetten bahsedildi. Gıybet et seydin, annemi - babamı gıybet ederdim. Çünkü insanlar içinde sevabıma en müstehak olan onlardır dedi.

Hasan-ı Basrî'ye (rahimehullah), filân kişi seni gıybet etti denildiğinde, ona bir tabak şeker gönderdi ve: «Duyduğuma göre, sevablarını bana hediye etmişsin, ben de, karşılık olarak birşeyler vereyim dedim» buyurdu.

Süfyân hazretlerine (r. aleyh), Resûlullah'ın (s.a.v): «Allahü teâlâ, et yiyen evin halkına buğz eder» hadîs-i şerifi sorulduğunda, «Onlar, insanları gıybet edip, etlerini yiyenlerdir» buyurdu. Hadâiku'l-hakâyık'da böyle yazıyor.

Ey insan ve ey bizler! İşlediğin makbul tâat ve ibâdetlerdeki sevabların kıyamette gıybet ettiğine verilir. Eğer sevabın yoksa, onun günahları sana yükletilir, bununla beraber, Allahü teâlâ'nın gazabına duçar olur, o huzurda ölü eti yiyenlerden olacağını gözönüne getirirsen, bunun korkusundan, dilini gıybet için oynatamazsın.

Gıybet edeni de dinlememelidir. Çünkü gıybeti dinliyen de, gıybet günâhında gıybet edene ortaktır. Oruç bahsinde, söylemesi haram olan şeylerin dinlenmesinin de haram olduğunu bildirmiştik. Bunun için Allahü teâlâ, haram dinleyen ile haram yiyenin beraber olduğunu beyan etmekte,

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَاؤُنَ لِلشُّحْتِ «Onlar yalan sözü dinlerler,

haram yerler»¹⁷⁶ buyuruyor. Peygamber efendimiz (s.a.v) : «Bu âyet-i kerimedeki dinleyici, gıybet eden iki kişinin birisidir demektir» buyurdu. .Ebûbekir ve Ömer'den (r. anhümâ) anlatılır. Biri diğerine, filân kimse leîmdir dedi ve sonra Resûlullah'dan (s.a.v) ekmekle yemek için katık istediler. Resûlullah: «Sizin katığınız var» buyurdu. Hayır, nerede var? dediklerinde, «Evet, kardeşinizin yediğiniz eti» buyurdu. **Dikkat buyurun,** Resûlullah, ikisini nasıl eşit tutmuştur.

¹⁷⁶Maide suresi 42. ayet –i kerime

Halbuki sözü söyleyen onlardan biri idi. Öbürü ise sadece dinlemiş idi. Demek ki dinleyen, gıybet edeni, dili ile men etmeyince, gıybet günâhından kurtulamıyor. Dili ile men'etmekten korkarsa, o zaman kalbi ile, bu günâhı, bu çirkin işi beğenmez. Oradan kalkması veya sözü bir başka sözle kesmesi mümkün ise, ve bunları yapmazsa, yine gıybet günâhına ortak olur. İmâmı Gazâlî (r. aleyh) İhya kitabında böyle buyurmaktadır.

Dinde sahîh olan bir maksadla, niyyetle başkalarının beğenilmeyen iş ve sözlerini anlatmak ve onu bildirmek gerekiyorsa, bu durumda gıybet günâhı kalkmış olur.

Bunu İmâm-ı Gazâlî (rahimehullah) altı konuda zabtetmiştir:

1- Müslümanı, kötülükten, günahdan men'etmektir. Dînini seven ve kayıran birinin, bid'at ehli veya fâsıkla dolaştığını, görüştüğünü, ona gidip geldiğini ve onun bid'at veya fışkının ona sirayet edeceğini gördüğü günde, ona, onun bid'at veya fışkını açmalı, bildirmelisin. Ama burada da, bunu söylemenin sebebi, ancak o korkun olmalıdır. Başka bir sebep bulunmamalıdır. Burası incedir, çokları burada aldanabilir. Çünkü seni böyle konuşturan sebep, hased olduğu gibi, şeytanın aldatması da olabilir. Yanılmadığının alâmeti, insanlara karşı şefkat ve merhametli olduğunun açık olduğudur.

Musannif (r. aleyh), «İnsanları, zararından sakındırmak için, fâsıkın ismini söyleyebilir» sözü ile buna işaret etmektedir. Nitekim kunut duasında, «Sana isyan edeni terk ederiz» buyuruluyor. Mugreb'-de de böyledir. Peygamberimiz (s.a.v): «Fâciri söylemekten vaz mı geçiyorsunuz. Onu duyurun, insanlar tanısın. Yaptıklarını söyleyin, insanlar ondan kaçınsın» buyurdu. İhyâ'da bildirilmektedir. Bunun gibi, kölenin hırsızlığı veya fışkı veya benzeri kötü tarafları varsa, bunları, onu satın alana bildirmelidir. Bunda susmak, alıcıya zarar vermektedir. Şâhid de doğruyu söylemelidir. Evlenme konusunda danışılan kimse de doğrusunu, ya'nî bildiğini söyler. Burada saklama, örtme, idare etme yollarına baş vurmaz.

2- Zulme uğramak. Çünkü mazlum, kadıya doğrusunu söylemelidir ki, kendisine zulm eden, hakkını yiyenden, malını alandan, hakkını alabilsin. Peygamber efendimiz (s.a.v): «Hak sahibinin, konuşma yetkisi vardır» buyurdu. Musannıf da, «zulme uğradığı zaman hakikati söyler» sözü ile buna işaret etmektedir.

3- Günâha mâni' ve isyan edeni doğru yola çevirmek için, yaptıklarını söylemede yarar düşünmek. Nitekim bildirilir ki, hazret-i Ömer, hazret-i Osman'ın - hazret-i Talha da denilmiştir - (r.anhüm) yanından geçerken selâm verdi. Selâm verdiği, selâmına cevap vermedi. Bunun üzerine hazret-i Ömer, hazret-i Ebûbekr'e (r.anhümâ) gidip, bu olayı nakletti. Ebûbekr-i Sıddîk (r.a) da bu durumu düzeltmesi için geldiğinden, bu onlara göre gıybet sayılmadı. Musannıf, «yardım için söyler» sözü ile buna işaret eyledi.

4- Aşikâre günâh işliyen, fışk meclisi kuran, yaptığı kötülük ve çirkin işleri dile getirmekten kaçınmıyan kimsenin yaptıklarını söylemek gıybet olmaz. Peygamber efendimiz (s.a.v): «Yüzünden haya örtüsünü kaldıran için gıybet yoktur» buyurdu. Üç kimsenin gıybeti olmaz demişlerdir:

- a) Zulm eden hükümdar;
- b) Bid'at ehli
- c) Kendi günâh ve kötülüklerini anlatan kimse.

Musannıf, «Hakdan ayrılıp, açıkça günâh işleyip, ayıplarının duyulmasından çekinmeyenin hâlini anlatmak gıybet olmaz» sözü ile buna işaret etmiştir.

5-A'meş (gözü akan), yâhud A'rac (topal) gibi, kusurunun bilindiği bir lâkabla tanınan kimse için, bu isimleri kullanmak günah olmaz A'rac, A'meşden rivayet etti ve benzeri gibi ifâdeler böyledir. Alimler tanıtmak için, zarurî olarak böyle yapmışlardır. Böyle bir lâkabla meşhur olan kimse, kendisi de bu isimle söylenmekte bir sakınca görmez. Evet, bu lâkabın yerine, onu tanıtmakta, bir başka ifâde bulabilirse, daha iyi olur. Bunun için kör bir kimseye kusurunu bildirmemek için, Ba-sîr - gören denir. Musannıf bunu bildirmedi.

6- Fetva sormakta bildirilen kusurlar. Meselâ, müftîye, babam veya eşim bana zulm etti. Nasıl kurtulabilirim? demesi, gıybet olmaz. Ama burada daha sağlam yol, kapalı bir ifâde ile, «babası veya hanımından zulm gören kimse için ne dersin?» şekrinde sormasıdır. Lâkin kusurun bu kadarını anlatmak mübahdır. Musannıf (rahimehullah) bunu ayrı bir kısım olarak belirtmedi. Herhalde, zulm gören, yâhud yardım istemek için kusurlarını söylemişse gıybet olmaz kısmında bunlara da işaret etmiş olduğundan ayrıca bildirmedi.

Gıybet etmenin keffâreti, gıybet ettiği kimse için istiğfar etmektir. Oturduğu yerden kalkmadan, şu düâyı üç defa okur: «Allahümmağfir le-hü verhamhü ve tecâvez anhü vec'al mâ kulnâ fihi keffâreten If-zünûbihî ve kurbeten ve zülfâ bi-rahmetike yâ erhamer-râhîmîn» ya'nî, yâ Rabbi, onu mağfîret eyle, ona merhamet eyle, yaptıklarını bağışla, hakkında konuştuklarımızı günahlarına keffâret, kurbet ve zülfâ eyle. Rahmetinle, ey erhamer-râhîmîn demektir.

Hasan-ı Basrî'ye (rahimehullah) göre, gıybet eden, gıybet ettiği kimseden halâllık dilemeden, onun için istiğfar etmesi yeterlidir. Herhalde, böyle buyurmasında delil şu olsa gerek: Enes (r.a) Peygamber efendimizden (s.a.v) bildirir. «Gıybet etmenin keffâreti, onun mağfîreti için duâ etmendir» buyurdu. İmam Mücâhid buyurur ki: Din kardeşinin etini yemenin keffâreti, onu övmen ve ona hayır duâ etmendir».

Meşârik şerhinde yazıyor: Şeyh Gülâbâdî der ki. Peygamber efendimizin (s.a.v): «Sizden biriniz, din kardeşini gıybet edince, onun için Allahü teâlâdan mağfîret dilesin. Bu onun için keffârettir» hadîs-i şerifinin mânası, gıybet edenin gıybetinin, gıybet ettiği kimseye ulaşmadığı zamandır. Ama ona ulaşırsa, gönlünü almalı, onu razı etmelidir.

Ravda sahibi (rahimehullah) der ki: Ebû Muhammed'e sordum. Gıybet edenin ettiği gıybet, gıybet edilene ulaşmadı ise, tevbe etmenin fâi-desi olur mu? «Evet olur. Çünkü, söylediğin, ona ulaştığı zaman, günah olur» cevâbını verdi. Tevbesinden sonra ona ulaşırsa? dedim.

«Tevbesi bozulmaz. Allahü teâlâ, ikisini de bağışlar. Gıybet edeni tevbesi sebebiyle, gıybet edileni, kendine gelen sıkıntıdan ötürü» buyurdu.

Imâm-ı Gazâlî (r.aleyh) buyurdu ki: «En doğrusu, mümkünse gıybet ettiği kimseden özür dileyip hakkını halâl etmesini iste mektir. Nerede olduğu bilinmez, yâhud ölmüş ise, onun için çok istiğfar ve duâ eder ve çok sevab işler. Özür dilemenin yolu, onu çok övmek, sevdiğini söylemek ve gönlünü alıncaya kadar bunlara devam etmektir. Bunları yaptığı halde gönlünü hoş edemediyse, özü ve muhabbeti, âhı-retteki gıybet günahına karşılık, kendisine yazılan sevâb olur.»¹⁷⁷

HATMÎ HÂCEGÂN

Manevi terakkimizde asıl olan dört büyük rukun,dört büyük ibadet vardır.

- 1- Sohbet
- 2- Rabıtai şerife
- 3- Zikri kalbi
- 4- Hatmi hacegan

Hatmi hacagan tarikat-ı Nakşibendiyyenin büyük rukunlerinden olup Cenab-ı Hakkın emriyle Hızır (a.s) tarafından yolumuzun ser halkalarından kutbul Aktabı Hâce Abd’ul-hâlık gücdüvânî (h.z)’lerine talim buyrulmuş ve o zat tarafından tesis edilip ortaya konmuş yüce bir rukundur.

Bu tarikatı celîlede Hâce Abdul hâlık gücdüvani hazretlerinin zamanı saadetlerinden itibaren bu ruknu kutsi icra edile gelmiştir ve ona tevessül ve temessük (ona bağlanıp sarılmak) Allah’a c.c vasıl olmanın en mühim sebeplerinden sayılmıştır.

Hatmi hacegan aslen ve feran (esas unsurları ve teferruatıyla) kitap ve sünnetten iktibas edilmiş alınmıştır. Zira ihtiva ettiği şeyler (Yani hatimde okunanlar) Allahü tealaya istiğfar ve niyazdan hamd ve

¹⁷⁷ şîr’atü’l islam s:307

senadan, Resulüllaha (s.a.v) salatü selamdan ve Kuranı Kerimi okumaktan ibarettir. Ve bunları yerine getirip ifa etmek ise mükellef olan her mümine Allah ve Rasulünün emridir.

Bu hassasiyetle hatmi haccagan bidat(sonradan uydurulan) şeylerden ari kılınmış kitap ve sünnetin hükümlerinden başka bir şey olmayan ve bu yolun en faziletli rukunlarındanadır.¹⁷⁸

Hatmi hacagan Piranın tertibi üzerine adabına riayetle okunduğu zaman oraya 700.000 ruhani teşrif eder.

Merhum Abimiz bir gün ziyaret hanede kardeşlerimizle hatim okumuşlar çok feyizli ve bereketli olmuş şöyle buyurmuşlar:

‘‘Eğer bunun gibi 3 yerde hatim yapılsa küfür yok olur.’’ Demek ki ne kadar dikkat ve gayret edersek tesiride o kadar büyük olacaktır.

Hatimlerde tam istifade olması ve ruhaniyetin teşrifi için adabına riayet etmemiz gerekir.

Hatmin Adabını Hazreti Üstazımız Mektuplar risalesinde şöyle sıralamıştır.

1-Meclisi sohbeta tahareti kamile ile mümkün olursa gusül abdesti ile gelmek Hatme gelirken ruhaniyyeti ve kardeşlerimizi rahatsız etmemek için temiz elbise ile gelmeli. İç elbisesi ter, sigara kokan elbiselerle gelmemek o günlerde soğan , sarımsak yememeye gayret göstermek Peygamber efendimiz soğan sarımsak yiyenlerin cemaate katılmalarını men etmiştir. Ayrıca Parfüm ve benzeri şeylerin başkalarını rahatsız ettiğini unutmamak lazımdır.

2-Sohbetin(hatmin) evvelinden sonuna kadar huzur ve vukufu kalbiyyeye raiyet etmek Yani kendimimizi hatmin başından sonuna kadar Hazreti Üstazımızın hazuru maneviyyesinde kabul ederek rabıta halini devam ettirmek. Dilimiz zikirle meşgulken kalbimiz dışarıda olmamalı. Merhum abimiz ‘Hatim başında sonuna kadar rabıta ile dir’ buyurmuşlardır.

3-Hatmi hacaganın emri azim olduğuna ve en mühim vesaili vusulden olduğuna itikat etmek. Yani Hatmi haccaganın en büyük

¹⁷⁸ Mektuplar risalesi s.163

ibadetlerden biri olduğuna ve manevi terakkimizde mühim vasıtalarından biri olduğuna inanmak ve hatmi hafife almamak. Bir hocamız: Şayet bu hatimlerin tam kıymetini bilseydik kilometrelerce öteden hatta ta Amerika'dan bile gelirdik bu hususta her türlü masrafı göze alırdık. Manevi eksiklerimizi telafide hatmin yeri çok büyüktür. günlük vazifelerdeki eksiklerimiz hatimlerle telafi olunur. Günlük vazifelerimizde kendi halimiz ve liyakatımız nisbetinde feyiz alırız. Ancak hatimde layık olmasak bile umumi tecelliyat hepimize gelir. Cemaatle namaz misali kuvvetli zayıf herkes istifade eder. Bu itibarla zamanlı zamansız meşguliyetlerin ters zamanda gelen müsafirlerin bizleri hatimden ibadet ve hizmetlerimizden alıkoymaması için Cenabı hakka bolca dua etmeliyiz Ayrıca evimize müsafir kabul etmek için hatim günlerine randevu vermemeliyiz.

4-Ervahı tayyibei silsilei saadatın huzur ve alaka-i ruhanileri şeref lahık olacağına itikat etmek. Eğer şartlarına riayet edersek hatimlerde yalnız olmadığımıza Hızır a.s dahil piranımızın ruhaniyetinin teşrif edeceğine inanmalıyız. Emetli Hacı Süleyman ekmekçi dedemiz Yeni vazife alan bir kardeşimizi Akşam namazından sonra hatme çağırır, oda ben nafile ibadetle meşgul olacağım diye gelmez. O gece rüyasında bir hatim halkası görür. Hacı dedemiz ve hazreti Üstazımız oturmaktadır. Ve onun yanında bir kişilik boş yer vardır. Oda hazretimizi görünce oturmak ister. Fakat ona sen buraya oturamazsın Peygamberimiz teşrif edecek bu 1 kişilik yer ona ayrıldı denir. halkaya alınmaz. çok üzgün bir şekilde uyanır ve hatasını anlar.

5-Hatmi hâcegan meclisinde kendi ayıp ve kusurlarını düşünerek varlığını ve benliğini yok edip hatimlerde hazır bulunan din kardeşlerinin iyilik ve faziletlerini kabul etmek Yani kendimizi halkaya oturanların en acizi en günahkarı bilmeliyiz diğer kardeşlerimizin ise bizden çok üstün olduğunu düşünmeliyiz. Aynı hatim halkasında dargın ve birbirine kırgın kişilerin bulunması son derece ayıp olup hatimde ki tecelliyata manidir.

6-Hatmi hâceganın maddi manevi hususiyeti ve menfeati çok feyzi ve nuru bol. Bereketli avam ve havassın tamamına şamil ve o

kadar geniş olduğuna itikad etmek Hatmi hacedanın okunması sadece okuyanlara değil onların bütün geçmişlerine olduğu gibi o belde yaşayanlar için bir rahmet vesilesidir.Hatmin tecelliyatının farkında olmasalar bile o belde bulunan diğer insanlarda istifade ederler.Hatim okunan yere rahmet ve bereket iner.

Osmanlı ecdadımız fethedecekleri küffar beldelerine evvela dervişleri gönderirlerdi.O dervişler gittikleri yerlerde Hem yaşayışlarıyla islamiyeti anlatıyorlardı Hemde orada ibadet zikir ve hatimler yaparak fethin manevi kısmını tamamlıyorlardı.Böylece zahiri fethi kolaylaşıyordu.

Hazreti üstazımız 1940 lı yılların sonlarında Merhum Emetli hacı dedemize Haber gönderir. Hatim halkalarını çok sıkı yapın öyleki oradan rüzgar bile geçmesin.Ayrıca Türkiye haritasınıda halkanın ortasında tasavvur edin Yani halka Türkiyenin tamamını kuşatmış olsun.Hatimler bir müddet bu şekilde yapılır.Daha sonra hazreti Üstazımız hacı dedeye tekrar haber gönderir.Hatimleri eskisi gibi yapabilirsiniz. Rusyanın Türkiye üzerinde Bir takım hesapları vardı.2.dünya savaşından sonra Doğu avrupayı istila edince Gözünü Türkiye'ye dikmişti. Karşısında rakipte yoktu.Ama hatimlerle dualarla onlar nereden girmek istedi ise piran önünü gerdi o kapıyı kapattı.Ve muvaffak olamadı.Büyüklerin himayesine ve hatmin bereketine ne büyük örnek değimli?

Hatmi hacedan İsa(a.s) ve ümmetine Allah tarafından bir mucize olarak inen ve kuranı kerimdeki maide suresine adını veren sofraya benzetilmektedir. Maide sofra demektir.

Kuranı kerimde anlatıldığı üzere ümmeti İsa a.s'dan Allaha dua etmesini cenabı hakkın kalplerini iyice mutmain kılmak için mucize olarak gökten bir sofra indirmesini istediler.

Ayeti kerimede ifade edildiği üzere:

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ
لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

Meali şerifi : *Meryem oğlu İsa a.s, "Ey Allahım! Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir ki; önce gelenlerimize (zamanımızdaki*

dindaşlarımıza) ve sonradan geleceklerimize bir bayram ve senden (gelen) bir mucize olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızıklandıranların en hayırlısıdır"dedi.

Allahü tealada şöyle duyurdu Ben onu size şüphesiz indireceğim ama bundan sonra içinizden kim inkar ederse kainatta hiç kimseye etmediğim azabı ona edeceğim.

Bu ayeti kerimede geçen عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا kaydı ile hatimlere işaret vardır.

Nasılki İsa a.s ve ümmetine indirilen o sofrta hem kendileri hem de geçmiş ve gelecek nesilleri için bayram ziyafeti ise okunan hatimlerde öyledir. Hem bize hem geçmiş ecdadımıza hem de gelecek nesillerimize faidesi vardır..

Hatmi hacedan Hz. allahın emriyle Hızır a.s tarafından Hacı Abdulhalık gucduvani hazretlerine talim buyrulan manevi bir sofradır.

Öyle bir sofraki ortasında 1000 ihlası şerif kenarlarında 7 şer fatiha hatmi kadiride 11'er fatiha onu çevreleyen 100salavatı şerife ve istiğfarla bezenmiş manevi bir sofrada o sofradan kendimize bütün Müslümanlar geçmişlerimiz hatta beldemizde bulunan bütün canlılar doyasya istifade etmektedir. ancak nimet ne kadar büyük olursa terki halinde hesabıda o kadar çetin olur.Zira ayetin devamında Cenabı hak istenilen sofrayı indireceğini ama kim inkar eder küfre dalarsa kainatta kimseye etmediği azabı ona yapacağını beyan etmiştir ki tehdidi ilahinin şiddeti karşısında dehşete kapılmamak mümkün değildir.

Hatmi hacedanın neticesi;

Hız Üstazımız Hatm-i hacedanda hiç red yoktur buyurmuşlardır. Hatimde okunan 1000 ihlas-ı şerif 333 kuran-ı kerim hatmine denktir. Hız Enes'ten rivayet edilen bir hadis-i şerifte "kim 1000 ihlas-ı şerif okursa nefsinı Cenab-ı Hak'tan satın almış olur." Buyurulmaktadır.

İmam-ı Rabbani hazretleri bu hatimlere Alaka duymak lazımdır alakasızlık istifadeye manidir buyurmuşlardır.

Ahmet bin Bedevi Hazretleri Tenvirul kulub isimli kitabında şöyle buyuruyor:

إِنَّ الْإِنْقِطَاعَ عَنِ الْخَتْمِ يُؤَخِّرُ سَيْرَ الْمُرِيدِ

Hatimlerden kesilmek müridin seyrini geciktirir.

وَإِنْ طَانَ يَذْكُرُ كَثِيرًا وَحْدَهُ

Her ne kadar yalnız başına çok zikretse de

وَكَثِيرًا مَا يَكُونُ الْإِنْقِطَاعُ سَبَبًا لِيَنْقُصَ حَالُ الْمُرِيدِ

Çok kere derece derece müridin halinin noksanlaşmasına sebep olur.

الْقَلْبُ كَالْقَنْدِيلِ وَالْمُوَظَّيَّةُ عَلَى الذِّكْرِ كَوَضْعِ الزَّيْتِ فِيهِ وَحُضُورُ
الْخَتْمِ كَاشْتِغَالِهِ بِالْكِبْرِيتِ وَلَا بُدَّ لِطَالِبِ الذِّكْرِ الزَّيْتِ وَ الْكِبْرِيتِ

Kalp kandil gibidir zikre devam etmek kandile yağ koymak gibidir hatimlerde hazır olmak kandili kibrit ile tutuşturmak gibidir zikri talep eden kimseye hem yağ hem de kibrit lazımdır.

Tarihte Kafkas kartalı olarak ün yapmış olan şeyh şamil hazretleri Nakşi bendi yolunun halidiye koluna mensup kısmi tasarruf sahibi bir zat olup Ruslara karşı 19. asrın ilk yarısında çok başarılı savaşlar yaptıktan sonra teslim olmak mecburiyetinde kaldı. Rusyada esir iken Türkiyede bulunan Nakşi şeyhlerinden şeyh Ziyaüdduni gümüşhanevi hazretlerine yazdığı mektupta Ruslarla harp ederken okadar bunaldıkki hatimleri bırakmak zorunda kaldık der o da verdiği cevapta: ah şamil efendi keşke ne yapıp etseydinizde hatmi hacedanı tek bırakmasaydınız. hatimlere devam etmiş olsaydınız. Ruslar sizi asla mağlup edemezlerdi.

Yine Osmanlı tarihine damgasını vurmuş çok kritik dönemlerde vatanın bir karış toprağını zayi etmeden koca devleti yıllarca idare etmiş olan ulu hakan Abdulhamit han hazretleri yolumuza mensup olup şeyh selahuddin ibni Mevlana siracüddin hazretlerine bağlı olup kendiside çok büyük bir veli idi. Saltanatı müddetince uzun zaman kendi başına hatmi enbiyaya devam ettiği bilinmektedir. Bu noktada saltanatı boyuncada muvaffak olmasının sırrı devam ettiği hatimlere dayanmaktadır.

O halde bu nimetten mahrum kalan kişi hata ve kusuru kendinde aramalıdır. Tевbe ve istiğfar etmelidir.

Merhum abimizin hatimlere gelmeyi çağırmayınız buyurması manidardır.

Hazreti üstazımız hatmi hacedanın insan üzerindeki tesirini şöyle izah buyurmaktadır.

Hatmi hacedanın neticesi(insanda hasıl ettiği fayda) seyri sülûke mani olan insanın tabiatında bulunan katılık ve gılgatın izalesi (yani insan terakkisine mani olan hallerin giderilmesi. Nefsin zikir ibadet ve ubudiyyeti Mevla ile mutmain olması cenabı hakkın fazlı kerimi silsilei saadatımızın yardım ve imdadı ile fenafillah ve bakabillah devleti ile tahakkukun husule gelmesidir.

Fena ve baka meydana gelmeden bir ferdin kurtulması ilim irfan iman ve islamı hakiki ile tahakkuk etmesine imkan yoktur.¹⁷⁹

Merhum Ali Akıllıbaş amcamız hazreti Üstazımız hapishanede iken ona hergün dellal çeşmesinden su getiren daha pek çok hizmetleri bulunan bir amcamızdır.

Merhum ağabeyimiz bir ara Kütahya'yı teşrif ettikleri zaman onun hakkında şöyle buyurur:

Yıllardır tanırım sadıktır samimidir sağlamdır merkezimize ve hizmetlerimize karşı en küçük bir zik zak çizmemiştir ama nedense bir türlü istenilen şekilde terakki edememişti fakat bu sefer öyle inkişaf etmiş öyle bir hale gelmiş ki bakmaya kıyamadım gözlerimden

¹⁷⁹ Mektuplar risalesi sayfa 165-169

kıskandım. Allah nazardan saklasın acaba ne amel işledide böyle inkişaf etti.

Bu amelin ne olduğunu bilemiyoruz ama bize şu hadise ipucu vermektedir.

Yaşlılıktan hastalıktan dolayı zaman zaman hatimlere gelmekte zorlandığı için kendisine! efendim siz Hazreti Üstazımız ile beraber çok bulunmuş ondan himmet almış onunla çok hatıraları bulunan bir amcamız olarak hatim halkalarına iştirak eden kardeşlerimize bu hatıraları anlatıverirsiniz sizi evinizden arabayla aldırılım denildiğinde Akıllıbaş amcamız şöyle cevap verir: Hoca efendi benim gözlerim iyi görmüyor kendim rahatsızım onun için şu sıralar bazen hatimlere gelemiyorum. Bu hususta kimseye yük olmak istemiyorum ama 1000 ihlası şerif değerli biz onu hacı teyzenle okuyoruz. Bu cevabı alan hocamız Allah bilir amma ondaki inkişafın sebebi bu olabilir demişti.

İşte hazreti üstazımız mücdelediği inkişafa ne güzel örnek. Lütfi abi: Çocuklar hatmi kebir(kadiri) ve nakşiye iştirak eden o hatimde kalbine bir damla feyiz nur akıtsa bir hafta onu idare eder. ya depoyu doldurursa o zaman yerinde duramaz.

Ablamız: hatime giderken ve oturduğunuzda konuşmayın benim annem hiç dünya kelamı konuşmazdı hatta selamı işaret ile alırdı. Yine ablamız: Hatimde uyunmaz uyuyan kimsede feyiz takılır diğerleri istifade edemez.

Hatimlere iştirak eden kazandığı gibi bir defa rahmet nazarı ile bakan bile kazanır.

Şahi nakşibend hazretlerinin bir komşusu onu sürekli dili ile rahatsız eder. Eza ve cefada bulunur. Hatme toplanmalarından dolayı rahatsızlık verirmiş. Bir gün ne yapıyorlar diye merak edip Şahi Nakşibendî'nin evine müteveccih bir pencereden hatmi izlemiş. Bakmışki istiğfar okuyorlar. Anaa demiş bunu bende okuyorum salavat ve ihlas bunları da çekiyorum ben bunun içinmi eza veriyordum diye pişman olup muhabbet nazarı ile bakıyor. O gece rüyasında dosyası rasulün tasdikinden geçmiş kadın cehennemin

kapısında iken; Şahı Nakşibent Hz. ben bu kadına şefa'at etmek istiyorum deyince Melekler: Bu Resulün tasdikinden geçti der. Rasûlüllaha benim ricamı bildirin bu hanım dün bizim hatim halkamıza muhabbetle baktı şefa'at etmek istiyorum der. Ertesi gün kadın Hazreti şaha gelir. Hazreti şah. dün o ateşi görmeseydin gelmezdin. Bizim hatimlerimize bir defa bile muhabbetle bakanı cehennem yakmaz buyuruyor.

Mevzumuzu bir hadisi şerif meali ile bitirelim. ‘Bir cemaat Allahı zikir için oturup zikirden kalktıkları zaman onlara: Allahın mağfiretine kavuşmuş olarak ve günahlarınız sevaba çevrilmiş olarak kalkınız denir’.

İLMİN FAZİLETİ VE CEHALETİN KÖTÜLÜĞÜ

Yüce İslâm dini, okuyup ilim sahibi olmaya çok büyük ehemmiyet vermiştir. Dinimizin ilme verdiği ehemmiyeti daha iyi anlamak için, Fahr-i Kâinat Efendimize nâzil olan ilk ayetin “**Oku**” emri ile başladığını bilmek kâfidir. Cenab-ı Hak:

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ “**Ey Habibim! Rabbinin ismi ile**
(besmele ile) **oku**”,¹⁸⁰ buyurmuştur.

Beşeriyeti, zulmetten nura çıkarmak için gönderilen İlâhi kitap, (Kur’an-ı Kerim) tetkik edilecek olursa, Lafza-i Celâl’den sonra en çok geçen lafızlardan biri de, ilim ve ilim manasını ifade eden kelimeler olduğu görülür. Yine Hz. Allah:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

¹⁸⁰ Alak 1

“Habibim! De ki: Hiç bilenler ile bilmeyenler bir olur mu?”¹⁸¹
buyurarak İlmin ve alimin mutlak üstünlüğünü beyan buyurmuştur.

İlim, Cenab-ı Hakk’ın bir sıfatıdır. İnançlarımızı taklitten tahkike çıkarıp, yüce mertebelere yükseltmek ancak ilim ile mümkündür.

Bir milletin en büyük düşmanı cehalettir. Onu imha etmeden diğer düşmanlara karşı zafer mümkün değildir.

Arzdan arşa kadar ilimden daha şerefli bir şey yoktur. Zira Allah-ü Teala insanları irşâd için gönderdiği bütün Pegamberlerine ilim vermiştir. Hepsi âlimdirler. Eğer ilimden daha şerefli bir şey olsaydı, bu seçilmiş kullara onu verirdi. Peygamberler ümmetlerine mîras olarak mal ve servet değil ilim bırakmışlardır. Rasûlüllah (s.a.v) Efendimiz ilimle alakalı bazı hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى
الْجَنَّةِ

“Kim ilim öğrenmek için yola çıkarsa, Cenab-ı Hak onun için cennet yolunu kolaylaştırır.”¹⁸²

مَا مِنْ خَارِجٍ خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ إِلَّا وَضَعَتْ لَهُ
الْمَلَائِكَةُ أجنحتَهَا رِضًا بِمَا يَصْنَعُ

“Evinden ilim talebi için çıkan hiç kimse yoktur ki, melekler yaptığı işten razı oldukları için kanatlarını onun için sermiş olmasınlar.”¹⁸³

¹⁸¹ Zümer 9

¹⁸² Münzirî, Et-Tergîb ve't-Terhib c.1 s.68, Pamuk Yayınları –İstanbul

¹⁸³ Münzirî, Et-Tergîb ve't-Terhib c.1 s.68, Pamuk Yayınları –İstanbul

إِنَّهُ لَيَسْتَغْفِرُ لِلْعَالِمِ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ حَتَّى
الْحَيَاتَانِ فِي الْبَحْرِ

*(Hakiki) alim için, denizdeki balıklara varıncaya kadar gökte,
yerde ne varsa hepsi Allah'tan mağfiret diler.* ¹⁸⁴

وَلِلْعَالِمِ مِنَ الْفَضْلِ عَلَى الْعَابِدِ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى أَصْغَرِ
كَوْكَبٍ فِي السَّمَاءِ، وَالْعُلَمَاءِ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ، إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورَثُوا
دِينَاراً وَلَا دِرْهَمًا وَلَكِنَّهُمْ وَرَثُوا الْعِلْمَ..... الحديث

*Alimin (cahil) abidden üstünlüğü; ayın, leyle-i bedirde
semadaki en küçük yıldız üzerine üstünlüğü gibidir. Şüphesiz
alimler peygamberlerin vârisleridir. Peygamberler altın ve gümüş
(mirası) bırakmamışlardır. Ancak onlar ilim (mirası)
bırakmışlardır.* ¹⁸⁵

İslam dini ilme o kadar değer ve kıymet vermiştir ki, Bedir
harbi esirlerinin okur yazar olanlarına, müslümanlardan on kişiye
okuyup yazmayı öğrettikleri takdirde serbest bırakılacakları, Fahr-i
Kâinât Efendimiz tarafından va'd edilmiş ve esirler denileni yaptıkları
zaman serbest bırakılmışlardır.

Peygamber Efendimiz diğer bir hadis-i şeriflerinde şöyle
buyuruyorlar:

¹⁸⁴ İbn-I Mace c.1, s.87.

¹⁸⁵ Münzirî, a.g.e c.1 s.68,

عَلَيْكَ بِالْعِلْمِ، فَإِنَّ الْعِلْمَ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ وَالْحِلْمُ وَزِيرُهُ،
وَالْعَقْلُ دَلِيلُهُ، وَالْعَمَلُ قِيمُهُ وَالرِّفْقُ أَبُوهُ وَاللِّينُ أَخُوهُ وَالصَّبْرُ أَمِيرُ
جُنُودِهِ

“Sana ilim (tahsil etmek) lazımdır. Zira ilim, müminin dostu; vakar veziri; akıl, delili; amel, yardımcısı; rıfk, babası (aslı); yumuşak huyluluk, kardeşi; sabır ise askerinin kumandanıdır.” ¹⁸⁶

Bir başka hadiste:

مَنْ جَاءَهُ أَجَلُهُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لَقِيَ اللَّهَ وَلَمْ يَكُنْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ
النَّبِيِّينَ إِلَّا دَرَجَةُ النَّبُوَّةِ

“Kimin eceli, ilim sahibi olmak isterken gelmiş olsa, kendisiyle peygamberler arasında, nübüvvet rütbesinden başka bir derece bulunmadığı halde Allah’a kavuşur.” ¹⁸⁷

Abdullah bin Mübarek hazretlerine sordular:

- “Eğer Cenab-ı Hak sana, öleceğin anı bildirse idi ne ile meşgul olurdun?”

- “İlim ile meşgul olurdum?”, der. Peki derler:

- “İlimden daha üstün bir ibadet yok mu ki, onunla meşgul olsanız?”

- “Evet. İlimden daha üstün bir ibadet yoktur.”, dedi.

Yanındakiler:

¹⁸⁶ Münziri, Et-Tergib ve't-Terhib c.1 s.69 ,Pamak Yayınları-İstanbul

¹⁸⁷ Münzirî, Et-Tergib ve't-Terhib c.1 s.96

- “İlme çalışmanın her türlü ibadetten üstün olduğunu ne ile ispat edersiniz?”, deyince Hz. Abdullah:

- “İlim her şeyden üstündür. Çünkü Cenab-ı Hak Peygamberine her şeyi verdi. Fazlasını istemekle emir buyurmadı. İlim hakkında ise:

وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا “*Ey Habibim! De ki: Rabbim benim ilmimi*

artır.”¹⁸⁸ Eğer ilimden daha üstün bir şey olsa idi, Allah’ın elçisi Muhammed Mustafa (s.a.v) Efendimiz onun artmasını istemekle emrolunurdu. Bu itibarla ben ilimden daha üstün bir amel göremiyorum. ”, cevabını verdi.

Ahmed bin Hanbel hazretleri de: “Bir insan ilme çalıştığı müddetçe alimdir. Artık benim bildiğim yeter diyerek ilmi terk eden cahildir. Cahiller ise ölü mesabesindedir. ”, buyuruyor.

Abdullah bin Mübarek’e, “Ne zamana kadar ilim ve hadis öğrenmeye devam edeceksin?”, denildi. O:

“Bilmiyorum. Kurtuluşun içinde olduğu kelimeyi, henüz bulamadım. Onu bulmaya çalışıyorum. Ölünceye kadar ilim bırakılmaz. ”,¹⁸⁹ dedi.

Zamanımızda bazı kimseler İslam dinini ilme ve terakkiye mani imiş gibi göstermek isterler. Halbuki ilim ve din, medeniyetin birbirinden ayrılmaz iki unsurudur. Din ve ilim olmayan yerde medeniyet olacağını zannetmek bile abestir. Zira din insanın aklına ışık tutar. İlim akıllı doğru düşünmeye ehil kılar. Din olmadıkça ilmin ilerlemesi, geceleyin farsız araba ile yolculuk yapmak kadar zor ve tehlikelidir.

¹⁸⁸ Taha 114

¹⁸⁹ Ali Erol, İlim ve Alim 33

İslam dini, ilme âzami derecede teşvik ettiği gibi, öğrendiği ilim ile amel etmeyi ve onu başkalarına öğretmeyi de emretmiştir. Allah-ü Teala hazretleri bu hususta şöyle buyuruyor:

فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ
وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ

“O halde (onların her sınıfından birer zümre savaşa gitmeli.) Kimi de din ve şariat ilimlerini iyice öğrenmeleri ve kavimleri (savaştan) dönüp kendilerine geldikleri zaman, onları Allah’ın azabı ile korkutmaları (öğretmeleri) için gitmeyip kalmalıdırlar.”¹⁹⁰

Peygamberimiz, Ashabına:

الا أخبركم عن ألا جود، ألا جود الله ألا جود الله ألا
جود الله و انا أجود ولد آدم وأجود هم من بعدي رجل علم علماً
فنشر علمه يوم القيامة أمة واحدة ورجل جاد بنفسه في سبيل لله
حتى يقتل)

“Size en cömert olanı haber vereyim mi? Cömertlerin en cömerdi Allah’tır. Zira mahlukata rızıklarını bedelsiz olarak veren O’dur. Ben de Ademoğlunun en cömerdiyim. Benden sonra insanların en cömerdi, ilim öğrenip, insanların bir ümmet olarak haşr olmaları için ilmini yayan kimsedir. Bir de Allah yolunda katl olununcaya kadar (çarpışan) kimsedir.”¹⁹¹

¹⁹⁰ Tevbe 122

¹⁹¹ Münavi, Feyzü’l-Kadir c.5 s.5, Daru’l-Hadis Kahire

Peygamber Efendimiz alimleri Enbiyanın mirasçısı olarak kabul ve ilan ediyor. Bu husustaki mübarek sözlerinden birkaç tanesini zikrederim.

مَنْ تَعَلَّمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ لِيُعَلِّمَ النَّاسَ أُعْطِيَ ثَوَابَ سَبْعِينَ
صَدِيقًا

“Kim ki halka öğretmek için ilimden bir kapı (açmayı, bir meseleyi) öğretirse kendisine yetmiş sıddık sevabı verilir.”¹⁹²

أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ عِلْمًا ثُمَّ يُعَلِّمُهُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ

“Sadakanın faziletçe en üstünü, müslüman bir kimsenin ilim öğrenip sonra onu bir müslüman kardeşine öğretmesidir.”¹⁹³

مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا فَلَهُ أَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهِ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الْعَامِلِ

“Kim bir ilim öğretirse kendisine onun ile amel eden kimsenin eciri (kadar sevap) vardır. O işi yapanın sevabından hiçbir şey de eksilmez.”¹⁹⁴

Hız. Ali (k.v)’de buyuruyor ki: “Ben bana bir tek harf öğretenin kulu, kölesiyim. İster satar, ister köle olarak tutar, (iterse de azat eder.)¹⁹⁵

Alimin ölümü ile İslam aleminde meydana gelen boşluğu onun gibi yetişecek bir alimden başkası dolduramaz.

¹⁹² İbn-i Mace c.1 s.98, İmam Münziri, et-Tergib ve’t-Terhib c.1, s.62 (Pamuk Yayınları -İstanbul.)

¹⁹³ İbn-i Mace c.1 s.88

¹⁹⁴ Ramuze’l-Ehadis s.162

¹⁹⁵ Zernûcî, Talimü’l-Müteallim, Tahkik Salah Muhammed Nezir Handan s.47

Hasan-ı Basri hazretleri de: “Alimler olmasa insanların diğer canlılardan farkı kalmazdı. Çünkü onların öğretmesi ile insanlar insanlık seviyesine ulaşır.”¹⁹⁶, buyuruyor.

ULUM-U DİNİYYEYİ TAHSİL VE NEŞRETMENİN EHEMMİYET VE FAZİLETİ

İlim maluma tabidir. İlmin şeref ve ehemmiyeti, malumun şeref ve ehemmiyeti ile mütenasibtir.

Yüce Rabbimizin zatından, sıfatından, esma ve ef’âlinden, insanların dünya ve ahiret saadetine esaslarından bahseden dînî ve ilahî ilimler, bütün ilimlerin reîsi ve şerîfidir. Bu ilimleri tahsil ve neşretmek ise çok mühim ve şerefli bir vazifedir. Çünkü kıyâm-ı dîn-i mübîn ve necât-ı müslimîn bu vazifenin hakkıyla îfasına bağlıdır. En zor şartlarda bile, ihmali doğru değildir.

Nitekim Tevbe süresinde Mevlamız şöyle buyurur:

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ
طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَحْذَرُونَ

“Müminlerin kâffesi birden seferber olacak değildir. Fakat her fırkadan bir taife toplansa da dinde tefekkuh etseler ve döndükleri zaman kavimlerini inzar eyleseler, gerek ki sakınırlar.”¹⁹⁷

¹⁹⁶ Ali Erol, İlim ve Alim, s.42

¹⁹⁷ Tevbe 122

Bu ayetle her fırkadan bir kısmının cihada gitmesi ve bir kısmının da tefakkuh ve inzar için kalması emrolunmuş, ilim ve huccet ile cidal, seyf ile cidalin asıl ve mebnası ve bisetten maksud-i aslî olan cihad-ı ekberi teşkil edeceği anlatılmıştır.¹⁹⁸

Bu ayetten önce geçen (انفروا خفافاً وثقالاً..... الآية) ve

(وقاتلوا المشركين كافة....) ayetleri ile müslümanlara, Allah

yolunda nefîr olup müşriklerle mukateleyi emreden Mevlamız, bu ayet ile müslümanların bir kısmının da muharebeye katılmayıp, en az onun kadar mühim olan “din ilimlerinde tefekkuh” uğrunda nefîr olmalarını ve dönüp kavimlerini inzar etmelerini istemiştir. Demek ki bu vazife, müslümanların ölüm-kalım mücadelesi verdiği dönemlerde bile ihmal edilemeyecek kadar mühim bir vazifedir.

Nitekim Peygamber Efendimiz (s.a.v), Mekke-i Mükerreme’de Dar-ı Erkâm’da başlattığı “Mekteb-i Muhammedi”yi ve tedrisat-ı diniyyeyi, Medine-i Münevvere’de Eshâb-ı Suffe ile devam ettirmiş, en zor şartlarda bile tatil etmemiştir. Sulh ve sükun zamanlarında ise bütün gayretini ulûm-u diniyyenin neşrine hasretmiştir. Yetiştirdiği sahâbîleri civar kabilelere ve şehirlere hoca olarak gönderip, insanlara yüce kitabımız Kur’an-ı Kerimi ve din-i celil-i İslamı öğretmeye çalışmıştır.

(خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ)

“Sizin en hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğretenidir.”¹⁹⁹

¹⁹⁸ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili c.4 s.2644 Eser Neşriyat

¹⁹⁹ Kamil Miras Tecrid-i Sarih c.11 s.240 Hadis No: 1775 Emel Matbaası 3. Baskı Ankara 1975

وَمَنْ أُوتِيَ الْقُرْآنَ فَرَأَى أَنَّ أَحَدًا أُوتِيَ خَيْرًا مِنْهُ فَقَدْ حَقَّرَ مَا
عَظَّمَ اللَّهُ تَعَالَى

Kime Kur'an (okuma ve okutma nimeti) verilir de o, (bu nimet verilmeyen) başka birine verileni, kendisine verilenden daha hayırlı zanneder (ve ona imrenir)se, Allah'ın ta'zım ettiğini tahkir etmiş olur²⁰⁰

buyurarak dini ilimlerin menşe-i olan Kur'an-ı Kerim'in ta'lim ve taallümünün, diğer pekçok hadis-i şerifle de dini ilimlerin tahsilinin ehemmiyetine işaret buyurmuştur.

İman ve hidayet nuru ile kalpleri ve zihinleri aydınlanan müslümanlar, hem dînî, hem de dünyevî ilemlerde büyük bir inkişaf gösterdiler. Ümmî bir cemiyet iken, kısa zamanda insanlığın ilim ve medeniyet muallimi haline geldiler. Her sahada yeni ilim dalları teşekkül etti. Bir kimsenin her mevzuda söz sahibi olması artık çok zordu. İlimler arasında tercih ve belli bir ilimde ihtisas zarureti hasıl oldu. Fetihlerle İslam'ın sınırları genişledikçe, yeni müslüman olan milletlerin eski bilgileri ve inançları, müslümanlara tesir etti. İslam hars ve medeniyeti zenginleşerek inkişaf etti.

Ancak zamanla müslümanlar arasında, dünya ilimlerine haddinden fazla rağbet ederek, dini ilimleri ihmal eden, hatta hidayetden nasipsiz Yunan filozoflarını ilimde muktedâ bih kabul edip, onların fikirlerine ve usullerine temayül eden kimseler oldu. Bu kimseler Peygamberlerin getirdiği hakikatları aklî delillerle izaha, izah edemediklerini de te'vil ve inkâra yöneldiler. Halk arasında "İslam âlimi" olarak şöhret bulan bu kimseler, kendileri yanıldıkları gibi müslümanları da yanıltmaya başladılar. İslam inancı ve dînî ilimler, felsefenin ve bid'at fikirlerin tehdîdi ile karşı karşıya kaldı.

Ehl-i sünnet alimleri, bu zararlı tesirlere karşı icabeden müdafaayı yaptılar. Bilhassa, İmam Gazâli hazretleri Hücetü'l-İslam ünvanına layık şekilde, ilimleri tasnif ve tenkîd etti. Dînî-dünyevi,

²⁰⁰ Gazali, İhya c.1 s.17 Müessesetü'l-Halebi Kahire 1967

faydalı-zararlı, farz-ı ayn-farz-ı kifâye, lazım-elzem ve memnu’ olan ilimleri tespit etti. Bu hususta bilhassa “El-Münkıdû mine’d-Dalal” ve “İhya” isimli eserlerinde pek kıymetli izahlarda bulundu. Bu izahlarda, dînî ilimlerin yüceliğini, nübüvvet yolu ile gelen bilgilerin aklî ilimlerden üstün olduğunu, aklî usullerle dinin tenkid edilemeyeceğini ve filozofların tezatlar ve tehafütler içinde olup, bilhassa ilâhiyatla alakalı mevzûlarda îtimâda layık olmadıklarını isbat etti. Dinin yerine geçmeye çalışan felsefenin belini –bir daha doğrulamayacak şekilde- kırdı. Böylece dini ilimlerin ihyasına büyük bir hizmette bulundu.

Peygamberimizin varisi olan mürşid-i kâmiller de, her devirde birinci vazife olarak dinin ihyasına, dînî ilimlerin neşr ve tervicine gayret etmişlerdir. Hacı Ubeydullah Ahrar (k.s) hazretleri şöyle buyurur:

“Ben (sadece) meşihat ve irşat makamında olsaydım, alemde hiçbir şeyhe mürid bırakmaz (hepsini kendime bağlar)dım. Ancak ben âlem-i gaybdan (Allah tarafından) başka bir vazifeyle emrolundum ki, o da şeriatı tervic ve dini te’yid vazifesidir.”²⁰¹

Dinin ve dini ilimlerin ihyası hususunda İmam Rabbanî hazretlerinin mühim bir mevkii vardır. Çünkü o, bu hususta “ikinci binin müceddidi”dir. İlk bin yılın sonlarında İslam dini büyük bir inkırâz tehlikesi ile karşı karşıya kaldı. Dînî ilimlere rağbet iyice azaldı. Cehalet ve bid’atlar şuyu buldu. Dinde reform ve dinler arası telifik gayretleri devlet eliyle yürütülüyordu. İslam ve müslümanlar hor ve hakir, küfür ve küffâr hakim ve kâhirdi. Din ilmi ile meşgul olanlar bile, dünyaya rağbet ederek, adeta âlemin fesadı için uğraşıyorlardı. İnsanların kurtarıcısı olan âlimleri de kurtaracak birine ihtiyaç vardı. Tasavvuf erbabı ise büyük ölçüde vahdet-i vücût ve felsefe menşe’li fikirlere kapılmış, ciddî hatalara düşmüştü.

²⁰¹ İmam-ı Rabbani, Mektubat c.1 mektup: 65

İmam Rabbanî hazretleri böyle bir devirde dini tecdid ve ihya vazîfesine başladı. Yetiştirdiği talebeler ve yazdığı mektuplarla, şeriatı ve ulum-u şer'iyeyi tervic etmeye çalıştı. Bu hususta yazdığı mektuplardan bazı kısımları ehemmiyetine binaen arz etmeye çalışalım.

“Ulûm-ı şeriyye talebesinin sûfiyye üzerine takdim edilmesi, himmet nazarında cidden güzel oldu. Talebe-i ulumun takdiminde, şeriatın tervici vardır. Çünkü onlar şeriat-ı nebeviyenin hamilidirler. Millet-i Mustafaviyye, onlarla kâimdir. Kâinatın efdali olan peygamberler, insanları sadece şeriata davet etmişlerdir. Bu yüce zâtların bisetinden maksad, şeriatı tebliğ etmektir. Öyleyse hayırların en büyüğü, bilhassa şeâir-i İslamın yıkıldığı şu zamanda şeriatı tervîc ve onun hükümlerinden birini ihya için gayret göstermektir. Öyle ki Allah yolunda binler(ce şey)i infak, şeriatın meselelerinden bir meseleyi tervîce denk olmaz. Çünkü şeriatı tervîc etmek, peygamberlerin yolunu takip etmektir. O peygamberler ki, mahlukatın en şereflişi onlardır. İyiliklerin en mükemmeli onlara verilmiştir.”²⁰²

Çok sevdiği ve birçok yerde tezkiye ettiği, vefat ettiği zaman arkasından Allah'a, “Ey Allah'ım! Bizi onun ecrinden mahrum etme ve onun arkasından bizi fitneye düşürme.”,²⁰³ diye dua ettiği Molla Ahmed Berkî hazretlerine yazdığı bir mektupta, onun maneviyatta yüce makamlara ulaştığını müjdeledikten sonra şöyle buyurur:

“Senin bu devleti elde etmenin sebebi, cehaletin temekkün edip, bid'atların rûsuh bulduğu yerlerde, ulum-ı şer'iyeyi ta'lim ve ahkam-ı fıkhiyyeyi neşretmen, evliyâullah'a muhabbet ve ihlas göstermendir. Allah bunları sana mahza fazlı ile vermiştir.

İşte, size gücünüz yettiği kadar ulum-u diniyyeyi talim ve ahkam-ı fıkhiyyeyi neşretmenizi tavsiye ederim. Çünkü bu, işin özü, yükselmenin sebebi ve kurtuluşun medârıdır.”²⁰⁴

²⁰² İmam-ı Rabbani, a.g.e. c.1 mektup: 48

²⁰³ İmam-ı Rabbani, a.g.e. c.1 mektup: 61

²⁰⁴ İmam-ı Rabbani, a.g.e. c.1 mektup: 275

“Ahiret işlerine faydası olmayan ilimler de (insanı Hakk Tealâ’dan alıkoyan) dünyadan sayılır. Şayet, ilm-i nücüm, mantık, hendese, hesap gibi boş ilimleri tahsil etmek bir fayda sağlasa idi, felsefeciler ehl-i necattan olurlardı.

“İlm-i nücümü bilmek, namaz vakitlerini bilmek için lazımdır.”, şeklindeki sözlerin manası “namaz vakitlerini bilmek, ancak ilm-i nücümü bilmekle mümkündür”, demek değildir. İlm-i nücümü bilmeyen nice insanlar vardır ki, namaz vakitlerini ilm-i nücüm alimlerinden daha iyi bilirler.

Şüphesiz ki bu gibi ilimlerle meşgul olmak, zaruri olan şer’î ilimlerle meşgul olmaya mânîdir.”²⁰⁵

“Muhakkak ki ilmin şerefi (o ilimle bilinen) malumun şerefi ile mütenasibdir. Malum ne kadar şerefli ise, onunla alâkalı ilim de o kadar şerefli. Bu sebeple sûfiyenin kendisi ile imtiyaz sahibi olduğu batın ilmi, zahiri ulemanın nasibi olan ilm-i zâhirden daha şerefli. Zahiri ilim de, hacâmet (kan aldırma) ve hiyaket (dokumacılık) ilimlerinden daha şerefli.

Bu tefâvüt zahirî ilimlerin sınıfları arasında da cârîdir. Çünkü kelam ve fıkıhın üstâzı, sarf ve nahiv ilminin üstâzından daha önde gelir. Sarf ve nahvin üstâzı da felsefî ilimlerin üstâzından önde gelir. Kaldı ki felsefe, muteber ilimlerden de sayılmaz. Çünkü onun meselelerinin çoğu boştur. Kütüb-i İslamiye’den alıp, üzerinde tasarruf ettikleri çok az mesele de, cehl-i mürekkebdan halî değildir.”²⁰⁶

Görülüyor ki Allah dostları, ahiret işlerine faydası olmayan ilimleri, dünya ilmi kabul etmişler ve ona göre değer vermişlerdir. Şüphesiz dünya ilimlerinin de kendine göre bir değeri vardır. Ancak ebedî olan ahiret hayatını kazanmaya vesîle olan dini ilimlerin yanında, fânî olan dünya hayatını kazandıran ilimlerin kıymeti yok gibidir. Hele hele, dünyevî-uhrevî hiçbir menfaat sağlamayan tezatlar

²⁰⁵ İmam-ı Rabbani, Mektûbat c.1 mektup: 73

²⁰⁶ İmam-ı Rabbani, Mebde’ ve Meâd Risalesi Mektubat c. 2 s.117-118 Eski Baskı

ve tehâfütlerle dolu felsefî makâlâtın ilim kabul edilmesi; “biz hidayete ermiş kimseleriz, bizim peygambere ihtiyacımız yok”, diyen filozofların da “hukema” yani hikmet sahibi olarak tesmiye edilip ilimde mukteda bih kabul edilmesi tam bir şenâattir. Onları ve ilimlerini tasdik, peygamberleri tekzib demektir. Nitekim İmam Rabbâni hazretleri yazdığı mektuplarda bu hususlar üzerinde ehemmiyetle durmuştur. Bir mektupta şöyle buyurur:

“Şüphesiz ki filozofları ve ilimlerini tasdik etmek peygamberleri (aleyhimüssalavâtü ve’t-tehiyyat) ve onların ilimlerini tekzib etmektir.

İsteyen Enbiya’nın yolunu tutup, Allah’ın hizbinden ve ehl-i necettan olsun. İsteyen de felsefeci olup, Şeytan’ın hizbinden olsun. Böylece rezîl-ü rüsvay olsun.”²⁰⁷

Yıkılmaya ve unutulmaya yüz tutmuş din ve dini ilimler, İmam-ı Rabbani hazretlerinin yüce himmetleri ile yeniden canlandı. Bu gayretler yüzlerce yıl, milyonlarca insanın irşad ve hidayetine vesile oldu.

Ancak son yüzyıla gelindiğinde, bilhassa garbda, dünya ilimlerinde, keşifler ve icatlarda büyük inkişaf oldu. Yeryüzünü hızlı nakil vasıtaları, gökyüzünü uçaklar doldurdu. İnsanlar fezaya yolculuk yapmaya, hatta fezayı keşfedip paylaşmaya başladılar. İnkişâf eden muhabere vasıtaları dünyayı bir köy haline getirirken, muharebe vasıtaları dünyayı kaç kez yok edebilecek güce ulaştı. Bütün bu inkişaf lar insanlara huzur getirmemekle beraber, onların basiretlerini köreltti. İnsanoğlu Allah’ın verdiği akılla yaptığı işlere güvenip, Allah’ın mülkünde, O’na karşı diklenmeye başladı. Sanki ölümü ve ölümden sonraki hayatı ortadan kaldırmıştı. Aya çıkmakla sanki Allah’ın hüküm ve saltanatından kurtulmuş ebedî istiklâle kavuşmuştu. Müslümanlar arasında bile terakkî ve inkişaf dünyevi sahadaki terakki ile ölçülür oldu. “Eller aya, biz yaya” ifadesi müslümanlığından utanıp, ehl-i küfre imrenenlerin çok kullandığı bir

²⁰⁷ İmam-ı Rabbani a.g.e c.3 Mektup 23

tekerleme oldu. Dini ilimler itibardan düştü. Alimler gaflete düşüp, din ilimlerini dünya menfaatine alet ettiler. İlim müesseseleri tefessuh etti. Dini ilimler, dünyevi terakkiye mani görölüp, suçlu ilan edildiler. Bu ilimlerin düşmanı çoğalıp, müdafii azaldı.

Kısacası din ve dînî ilimler tarihin en büyük inkırazı ile karşı karşıya kalmıştı. Öyle ki İslam tarihi boyunca hiç böyle bir devir yaşanmamıştı. Garib başlayan İslam, tekrar en garib günlerine dönmüşü

بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ كَمَا بَدَأَ غَرِيبًا فَطُوبَى لِلْغُرَبَاءِ

“İslam garib başladı. Yine garipleşecektir. Garip (gününde ona sahip çıkan kimse)lere ne mutlu!”,²⁰⁸ hadis-i şerifinin manası tam olarak zuhur etmişti.

İşte böyle bir zamanda büyük müceddid Süleyman Hilmi Silistrevî (k.s) hazretleri, Mevlamızın insanlığa bir rahmet ve ihsanı olarak zuhur edip dini ihya etti. Varisi olduğu Yüce Peygamberimizin getirdiğı kitabı ve dini, binbir emek ve meşakkatle insanlara anlatmaya ve bu hususta talebeler yetiştirmeye başladı. Gönlünden fışkıran muhabbetiyle besleyip yetiştirdiğı talebelerine yapacakları vazifenin ehemmiyetini, şu ifadeleriyle anlatıyordu:

Evlatlarım! Buraya kadar getirdiğimiz emanet-i ilahiyye, şu andan itibaren sizlerin uhdesindedir. Allah-ü Teala dinini ihyaya hükmetti de, ilahî irade îcabı, bu yenileme vazifesi benim ve sizin omuzlarınıza indi. Bu, istemekle elde edilecek bir devlet değildir. Lakin zaman içinde belli kimselere min indillah tevdî edilir. Buraya ayrı ayrı yerlerden gelip toplanmanız dahi bir tesadüf değildir. Cenab-ı Hakk kısa zamanda bu ilmi sizlere öğretmek, hatta irşada bile isti’dât vermekle hepinizi bu emanet-i kübrâya memur etmiştir.

²⁰⁸ Aclûnî, Keşfü’l-Hafa c.1 s.333

Evlatlarım! Sizler, Allah'ın memuru, Rasûlullah'ın memuru, Kitabullah'ın memuru, Füyuzât-ı ilahiyyenin tevzii memurlarısınız. Yegane vazifeniz, batağa düşmüş ümmet-i Muhammed'in evladını bataklıktan kurtarmaktır. Gaye rıza-i ilahidir.

الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الْمُشْتَاقُ إِلَى جَمَالِ اللَّهِ

Bu sizin ünvanınızdır. ²⁰⁹

“Sizi tebrik ederim çocuklar. Akranlarınız şehvete esir olup, nefis ve heva peşinde başıboş dolaşırken, sizler Hazret-i Mevlânın zatının nuru ile alakadâr ve sıfatının eseri olan ilm-i Kur'an ile meşgul oluyorsunuz. Burada öğrendiklerinizle ümmet-i Muhammedin evladını bataklıktan kurtarmaya hazılanıyorsunuz. Bu ne yüce bir vazifedir. Yemin ederim çocuklar, sizler bu dünyanın en bahtiyar insanları ve hatemüs-saade bahçesinin fidanlarısınız. Hepiniz ümmet-i Muhammed'e yadigâr olsun.” ²¹⁰

“Evlatlarım! Sizler ne büyük bir mükâfata nail olacaksınız, bir bilseniz! Yarın kıyamet gününde, bizler geçerken mahşer halkı gıpta ile Rasûlullah Efendimize sorarlar:

- Ya Rasûlellah! Bunlar enbiya mıdır? Cevap:
- Hayır.
- Bunlar evliya mıdır? Cevap:
- Hayır.
- Bunlar şühedâ mıdır? Cevap:
- Hayır.
- Öyle ise kimdir bunlar? Rasûlullah Efendimiz:
- Bunlar âhir zamanda sönmek üzere olan din-i celil-i İslam'ı ümmet-i Muhammed'in evladına aşıl原因an mücâhidlerdir.”, buyururlar.” ²¹¹

²⁰⁹ Ziya Sunguroğlu'nun Notları s.55

²¹⁰ a.g.e s. 21-22

²¹¹ a.g.e s. 23

Malumdur ki hem din hem de dünyayı bir arada hakkıyla yürütmek mümkün değildir. Dünyası mamur olanın ahireti harap olur. Ahiretini mamur etmek isteyen ise, dünyayı gözden çıkarmalıdır. İlim tahsilinde de durum böyledir. Bâki olan ahiretin ilmini, fâni dünyanın ilmine tercih imanın iktizasıdır.

Dînî ilimlerin kâfi derecede tahsilinden sonra, dînî hizmetlere vasıta yapmak niyetiyle dünya ilimleri de tahsil edilebilir. Ancak “dinin ihyası” vazifesini yüklenecek talebelerin en büyük hedefi, dînî hizmetlere hazırlanmak olmalı, vakitlerini imkan nisbetinde dini ilimler ve hizmetlerle geçirmelidir. Talebeler dînî ilimlere teşvik edilmeli, işin ehemmiyet ve fazileti iyice anlatılmalıdır. Zeki ve muvaffak talebeler dünya derslerinden önce dînî derslere tevcih edilmelidir.

İSTİĞFAR-I ŞERİF

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا
لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ
يَعْلَمُونَ

"Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar ederler. Zaten günden Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki.. Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler".²¹²

Hadis-i Şerifle: Rasûlullah (s.a.v.) buyurmuşlardır ki; İstiğfarların efendisi senin şöyle söylemendir:

²¹² Ali Imran Ayet 135

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَلِكُ الْحَيُّ الَّذِي لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ اَنْتَ رَبِّيْ
خَلَقْتَنِيْ وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ بِكَ
مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ بِذَنْبِيْ فَاغْفِرْ لِيْ
ذُنُوْبِيْ فَاِنَّكَ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ

Hız.Üstazımız bunun hakkında "Lisanla olan istiğfarın ulusudur. Keşke insanlar bunun manasını bir kere olsun dinleyip duysalardı."buyurmuşlardır. Merhum Ali AKILLIBAŞ'dan.

Bu bakımdan bu büyük istiğfarın manasını kısaca izah edelim:

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَلِكُ الْحَيُّ

Ey Allahım... Melik (*Kainâtın yegâne mâlikî Mülk ve Melekûtün sahibi*) Ve hay (*Yani diri ve diriltici olan. ölü gönüllere hayat veren*) sensin.

الَّذِي لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ

Senden başka hiçbir ilah yoktur. İbadet edilmeye layık olan ancak sensin. "*Burada böyle söylemekle imanımızı tazelemiş oluyoruz.*"

اَنْتَ رَبِّيْ خَلَقْتَنِيْ

Beni sen yarattın. Beni terbiye eden maddeten ve manen inkişaf ettiren sensin.

وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ

Ben ise senin aciz bir kulunum. Gücüm yettiğince (*Kâlu belada*) sana verdiğim söz ve ahdime bağlıyım. (*Böyle demekle de Allah'a vermiş olduğumuz ahdimizi tazeliyoruz.*) Yani Senin Rızı Olduğun

beğendiğin şekilde kulluk etmekten Âcizim. Fakat gücüm yettiği kadar buna gayret ediyorum.

أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ

(Nefis ve şeytana uyararak) yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım.

أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي فَإِنَّكَ لَا تَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Üzerimdeki büyük nimetlerini itiraf ve ikrar ederek sana yönelirim. Buna karşılık günahlarımı itiraf ve ikrar ederek sana sığınırım. Öyleyse Yâ Rabbî; beni mağfiret buyur. Çünkü günahları başkası değil, ancak sen bağışlayabilirsin.

Efendimiz (s.a.v.) tarafından bu dua'ya "Seyyidül istiğfar" denmesinin sebebi; bunda kul, Hz. Allah'ın ülûhiyyetini, yaratıcılığını, kendisinin ise kul olduğunu ikrar ediyor. Ve içinde bulunduğu nimetleri ve vazifeleri yerine getirmekten âciz olduğunu ve tevbe etmesi gerektiğini İtiraf ediyor.²¹³

Günlük vazifelerimizde istiğfarı şerif olarak bunu yedi kere okumak veya hiç olmazsa yedincisinde bu İstiğfarı okumak büyüklerimizin tavsiyesidir. (Ezbere bilmeyenler yüzünden okunabilirler)

Bu İstiğfarla ilgili Efendimiz (s.a.v.);

وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمَسِيَ
فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ
أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ

²¹³ Meşarikul-cavar şerhinden-Mevz'ie-i hasene

"Her kim bu duayı sevab ve faziletine inanarak, gündüz okurda akşam olmadan ölürse cennet ehliindendir. Kim bu duayı geceleyin okur ve sabah olmadan ölürse yine cennet ehliindendir."
*Buyurmuşlardır.*²¹⁴

Hiz.Üstazımız (k.s.) "Lisanla yapılan istiğfarın seyyidi budur. Fakat birde hem lisanla hem de vücutla olan istiğfar vardır ki hepsinin fevkindedir. O da "Tesbih" namazındır."²¹⁵ Buyurmuştur.

Gönül erbabı olan kimseler, hususiyle kardeşlerimiz letâifinde, Rabıtasında bir tıkanıklık sezerse istiğfarla bunu gidermelidir. Binaenaleyh; bu mübarek gün ve gecelerde istiğfar ve tesbih namazı ihmal edilmemesi gereken bir vazifedir.

İstiğfar günün her saatinde, her namazdan önce ve sonra devamlı olarak yapılabilir. Ancak; Cenabı Hak seher vaktinde istiğfar eden kullarından övgüyle bahsetmektedir.

وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ

Bu nimetler seher vaktinde allah'a istiğfar edenler içindir.²¹⁶

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

Seher vakitlerinde istiğfar edenlerdi.²¹⁷Ve benzeri birçok Ayeti kerimede bu husus teyit edilmiştir.

İstiğfarın sünnet ve edebleri;

Devam üzere istiğfarda bulunmak da İslâmın sünnetlerindendir. Ebû Zer (radıyallahü anh)'ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerîfde

²¹⁴ Sahihi Buhari-Şir'atül İslam

²¹⁵ Z.Sunguroğlu s:81

²¹⁶ Âli İmran ayet:17

²¹⁷ Zariyat suresi ayet:17

Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem): «Her hastalığın bir ilâcı vardır. Günahların ilâcı da istiğfardır» buyurmuştur. Yine bir hadîs-i şerîfde: «Âdem oğullarından herkesin iki sahîfesi vardır. Birine gündüz işlediği ameller, diğerine gece işlediği ameller yazılır. Sonra bu iki sahîfe dürülür. Eğer her ikisinde — bir günâh için olsa bile — istiğfar varsa, sahîfeler nûr saçar. Eğer ikisinde de istiğfar yoksa, simsiyah bir halde dürülürler». Yine bir hadîs-i şerîfde: «Günde iki kere istiğfar etmeyen kimse nefesine zulm etmiş olur» buyurulmuştur. Hâlisâ'da iki kere istiğfarın sabah, akşam olduğu yazılıdır.

Devamlı istiğfar etmek büyük günahları küçük günâha çevirir. Üzüntüsünü giderir. Malın artmasına sebep olur. Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem): «İsrar edilen küçük günahlar, küçük olmaz. İstiğfar edilen büyük günahlar, büyük kalmaz» buyurmuştur. Yine bir hadîs-i şerîf-de: «İstiğfar eden kimse, günde yetmiş kere aynı günâhı işlese de ısrar etmiş sayılmaz» buyurulmuştur.

Kavâid'de diyor ki: Küçük günahda ısrar etmek, büyük günah olmasına yol açar. Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem): «Küçük günâhı işlemekte ısrar edilirse, günâhın küçüklüğü kalmaz» buyurmuştur. Zîra küçük günâha devam edilirse, büyük günâh olur. Küçük günâhı tekrar tekrar işleyen kimse o günah sebebiyle üzüntüsünün az olduğunu ortaya koyar. Böylece o kimsenin şâhidliği ve rivayeti kabul edilmez.

Bir çok küçük günâhı işleyen kimse de aynı durumdadır. Küçük günahlar bir araya gelerek büyük günah olmaktadır. İbni Abbâs (radıyallahü an-hümâ) rivâyetiyle Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem): «İstiğfarı kendisine lâzım bilen kimseyi, Allahü teâlâ, darlıktan kurtarır, üzüntüsünü giderir, ummadığı yerden onu rızıklandırır» buyurmuştur. İstiğfar eden kimsenin malı hattâ evlâdı da artar.

Nûh sûresi, onuncu âyet-i kerîmesi Keşşaf tefsirinde şöyle açıklanmıştır: «Dedim ki Rabbinize istiğfar edin. Çünkü o çok mağfiret edicidir. Size gökten yağmur indirir. Size çok mal ve evlât ile yardım eder. Size bağlar, bostanlar verir, ırmaklar akıtır». Buradan,

istiğfar edince mal ve evlâdın çoğalacağı anlaşılmaktadır. Hasan-ı Basrî (rahimehullah) kendisine kıtlıktan şikâyet eden birisine, istiğfar etmesini tavsiye etti. Başka birisi fakirlikten şikâyet etti. Ona da istiğfar etmesini tavsiye etti.

Neslinin azlığından, toprağının verimsizliğinden şikâyet eden kimselere de aynı şekilde istiğfar etmesini emretti. Nihayet Rebî' bin Sabîh, Hasan-ı Basrî hazretlerine, sana çeşidli konularda birçok kimseler gelip suâl ettiler. Hepsine istiğfar etmelerini emr ettin. Bunun hikmeti nedir? diye suâl etti. Hasan-ı Basrî yukarıdaki âyet-î kerîmeyi okudu.

Risâle-i zevkıyye'de zikredildi: Bir kimse Eshâb-ı kiramdan (aley-himürrıdvân) birine: «benim malım çok, fakat çocuğum olmuyor. Bana bir şey öğret: Umulur ki Allahü teâlâ bana bir evlât ihsan eder» dedi. Eshâb-ı kiramdan olan zât istiğfara devam etmesini söyledi. Suâl soran istiğfarı çoğalttı. Hattâ günde yediyüz kere istiğfar ederdi. Sonra bu şahsın on çocuğu oldu.

Resûlullah (sallâllahu aleyhi ve sellem) gündüz ve gecede yüz kere istiğfar ederdi. Huzeyfe (radıyallahü anh) anlatıyor: Çoluk çocuğuma karşı dilim rahat durmaz, hakaret eder, söylenirdim. Resûlullah'dan (sallâllahu aleyhi ve sellem) sordum. «Nerdesin? Neden istiğfar etmiyorsun. Ey Huzeyfe! Ben günde yüz kere istiğfar ederim. Ümmetimin seçilmişleri, iyi bir şeyle karşılaştıklarında sevinirler, kötülükle karşılaştıklarında hemen istiğfarda bulunurlar» buyurdular.

Tevbe, istiğfardan önce yapılmalıdır. Tevbe, şerîatte mazmum, çirkin olan şeyden, dinde mahmûd, güzel olan şeye rücu' etmek, dönmektir. İstiğfar ise günâhın çirkinliğini görüp ondan yüz çevirdikten sonra mağfiret talep etmektir.

Tevbeden sonra yapılan istiğfar tevbeden önce yapılan istiğfara nazaran kabule daha yakındır. Rebî' bin Haysem (rahi-mehullah) diyor ki: İşlediği günâha pişmanlık duymadan ve bu günâhı bir daha yapmamağa sebat etmeden estağfirullah demeyiniz. Çünkü günah ve

yalan olur. Fakat Allahümmağfirlî ve tûb aleyye, Allahım beni bağışla ve tevbemi kabul et demelidir ²¹⁸

Bütün işlerde ve hallerde istiğfarı elde tutmalıdır. İstiğfar ederken de seyyidi'l-istiğfarı tercih etmelidir. Ya'nî:

اَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

«Estağfirullahel azîm ellezi lâ ilahe illâ hüvel hayyel kayyûme ve etûbü ileyk» demelidir. Azîm olan, kendisinden başka ilâh bulunmayan hayy ve kayyûm olan Allahü teâ-lâya istiğfar ve ona tevbe ederim demektir.

Resûlullah (s.a.v): «Seyyidi'l-istiğfarı söyleyen harbdan kaçmış olsa bile afv edilir» buyurmuştur. Yalnız kâfirler müslimanların iki katından az olmayınca böyledir. Yoksa harbdan kaçmak büyük günahlardandır. Bu ha-dîs-i şerîf tevbe ve istiğfar ile büyük günahların da afv edileceğine delildir. Mezhebimizde de böyledir (Tenvir).

İmâm-ı Buhârî (rahimehullah) Şeddâd bin Evs'den (radıyallahü anh) naklen Resûlullah'ın (sallâllahü aleyhi ve sellem) seyyidi'l-istiğfâr olarak aşağıdakini beyan buyurdıklarını bildirmiştir.

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَلِكُ الْحَيُّ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا اَنْتَ اَنْتَ رَبِّى
خَلَقْتَنى وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ بِكَ
مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ بِذَنْبِى فَاغْفِرْ لِى
ذُنُوْبِى فَاِنَّكَ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ

Allahümme ente rabbî lâ ilahe illâ ente ente halâktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve va'dike mesteta'tü eûzü bike min şerri mâ sana'tü ebûü leke bi ni'metike aleyye ve ebûü bizenbî fağfîr lî feinnehû lâ yağ-firüzzünûbe illâ ente.

²¹⁸ Hâlisatü'l-hakâyık

Allahım sen benim Rabbimsin. Senden başka ilâh yoktur. Sen beni yarattın. Ben de senin kulunum. Gücüm yettiği kadar senin va'din ve ahdin üzerineyim. Yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım. Senin bana verdiğin ni'metini îtiraf ederim. Günâhımı da îtirâf ederim. Beni mağfiret et. Çünkü günahları ancak sen bağışlarsın.

Bu düâyı yakîn ile inanarak gündüz okuyan kimse gece olmadan ölürse Cennet ehlinden olur. Yine inanarak gece okuyan sabah olmadan ölürse yine Cennet ehlinden olur (Mesâbîh).²¹⁹

KUR'ÂN-I KERİM OKUMANIN FAZİLETİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

*Muhakkak bu Kur'ân (kendisine inanan insanları öyle bir yola) doğrultup götürür ki O, en âdil ve en doğru (yol) dur. Güzel amel (ve hareketlerde) bulunan mü'minlere kendileri için muhakkak büyük bir ecir olduğunu da müjdeler.*²²⁰

Muhterem Kardeşlerimiz!

Cenâbı Hakka sonsuz hamd-ü senâlar olsun ki , Berâat gecesini huşû içinde idrak ettik. Artık gönüllerimizi Ramazan-ı şerife yaklaşmanın heyecanı sarmaya başladı. Bu mübarek aya maddi bakımdan hazırlandığımız gibi mânevi

²¹⁹ Şir'atül islâm

²²⁰ İsra Sûresi Âyet 9

yönden de hazırlanmalıyız. Ramazan-ı şerif bir çok hasletleri içerisinde barındıran bir aydır. Bu hasletlerin en mühimi de bu ayın Kur'ân ayı olmasıdır. Kur'ân-ı Kerim bu ayda inmeye başladığı için bu ayla Kur'ân-ı Kerim arasında tam bir münâsebet vardır. Bu bakımdan bu sohbetimizde Kur'ân-ı Kerimin faziletinden, okurken dikkat edilmesi icap eden usûl ve âdâbtan bahsetmek uygun olacaktır.

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْضَلُ عِبَادَةِ أُمَّتِي تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ

*Numan Bin Beşir Radiya 'llahü Anh'dan rivayet olundu ki,
Rasûlüllah Salla 'llahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz şöyle
buyurmuşlardır: “Ümmetimin en faziletli ibadeti Kur'an okumaktır.”*

221

عَنْ عُمَرَوِ بْنِ شُعَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا خَتَمَ الْعَبْدُ الْقُرْآنَ صَلَّى عَلَيْهِ عِنْدَ خَتْمِهِ سِتُّونَ
أَلْفَ مَلَكٍ

*Ömer İbni Şuayb Radiya 'llahü Anh'dan rivayet olundu ki,
Rasûlüllah (s.a.v) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “Bir kul Kur'an-ı
Kerim'i hatmettiği zaman ona hatminin akabinde altmış bin melek
salât (dua) eder .”* ²²²

عَنْ عَطِيَّةَ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

²²¹Suyuti, el-Camiu's-Sağir

²²² Suyuti, el-Camiu's-Sağir

مَا مِنْ كَلَامٍ أَعْظَمَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ كَلَامِهِ وَ مَا رَدَّ الْعِبَادُ إِلَى اللَّهِ
كَلَامًا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ كَلَامِهِ²²³

Atıyye Radiya 'llahü Anh 'dan rivayet olundu ki, Rasülüllah Salla 'llahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: "Allah katında, kendi sözünden daha büyük hiçbir söz yoktur! Kullar da Allah'a, kendi sözünden daha güzel hiçbir sözle karşılık vermemiştir."

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ، قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَبَا
ذَرٍّ لَأَنْ تَعْدُو فَتَعْلَمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تُصَلِّيَ مِائَةَ
رَكْعَةٍ

*Ebu Zer (r.a.) 'den rivayet olundu ki, Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: "Ey Ebu Zer! Sabah yola çıkarak Allah'ın kitabından bir ayet öğrenmen, senin için yüz rekât nafile namaz kılmaktan daha hayırlıdır."*²²⁴

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ
قَالَ : الْقُرْآنُ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ

*Abdullah Bin Amr (r.a.) 'den, Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz'in şöyle buyurdıkları rivayet olundu: "Kur'an-ı Kerim Allah (c.c.) 'ya; göklerden, yerden ve bunların içindekilerden daha sevimlidir."*²²⁵

²²³ Sünen-i Dârimî, Kitâbü Fezâilî'l-Kur'ân

²²⁴ Sünen-i İbn-i Mâce, Kitâbü'l-Mükaddime

²²⁵ Sünen-i Dârimî, Kitâbü Fezâilî'l-Kur'ân

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمَاهِرُ
بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَ يَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَ
هُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ أَجْرَانِ

H.z. Aişe (r.anha) Validemizden rivayet olundu ki, Rasûlüllah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “Kuran-ı Kerim’i okumakta mahir olan kimse, itaatkar, faziletli, elçi meleklerle beraberdir. Kur’an’ı, kendisine zor geldiği halde, heceleyerek okuyan kimse ise iki ecir kazanır.” Sahih-i Müslim, Kitabü’s-Salât

عَنْ أَنَسٍ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: نَوْرُوا
مَنَازِلَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ

Enes Bin Malik (r.a.)’den rivayet olundu ki, Rasûlüllah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “Evlerinizi namaz ve Kur’an kıraatı ile süsleyiniz.”²²⁶

عَنِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَفْضَلُ عِبَادَةِ أُمَّتِي تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ²²⁷

Numan Bin Beşir Radıya’llahü Anh’dan rivayet olundu ki, Rasûlüllah Salla’llahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “Ümmetimin en faziletli ibadeti Kur’an okumaktır.”

عَنْ عُمَرَوِ بْنِ شُعَيْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
إِذَا خَتَمَ الْعَبْدُ الْقُرْآنَ صَلَّى عَلَيْهِ عِنْدَ خَتْمِهِ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
سِتُّونَ أَلْفَ مَلَكٍ

²²⁶ Beyhakî, Şu’abü’l-İman, Babün fi Ta’zimi’l-Kur’ân

²²⁷ Suyuti, el-Camiu’s-Sağır

*Amr İbni Şuayb Radiya'llahü Anh'dan rivayet olundu ki, Rasülüllah Salla'llahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: "Bir kul Kur'an-ı Kerim'i hatmettiği zaman ona hatminin akabinde altmış bin melek salât (dua) eder ."*²²⁸

رُوي عَنْ عَبْدِ اللَّهِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ عَلَيْهِ وَالسَّلَامُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَجْرُ مَنْ عَلَّمَ وَلَدَهُ الْقُرْآنُ قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ كَلَامُ اللَّهِ لَا غَايَةَ لَهُ فَصَعَدَ جِبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا جِبْرَائِيلُ مَا أَجْرُ مَنْ عَلَّمَ وَلَدَهُ الْقُرْآنُ قَالَ جِبْرَائِيلُ يَا مُحَمَّدُ الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ لَا غَايَةَ لَهُ فَصَعَدَ جِبْرَائِيلُ فَسَأَلَ إِسْرَافِيلَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَقَالَ يَا جِبْرَائِيلُ الْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ لَا غَايَةَ لَهُ قَالَ ثُمَّ نَزَلَ جِبْرَائِيلُ بَعْدُ إِلَى نَبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ رَبِّكَ يَقْرَأُكَ السَّلَامُ وَيَقُولُ مَنْ عَلَّمَ وَلَدَهُ الْقُرْآنُ فَكَأَنَّمَا حَجَّ عَشْرَةَ آلَافٍ حَجَّةٍ وَكَأَنَّمَا اعْتَمَرَ عَشْرَةَ آلَافٍ عُمْرَةٍ وَكَأَنَّمَا اعْتَقَ عَشْرَةَ آلَافٍ رَقَبَةٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَكَأَنَّمَا غَزَا عَشْرَةَ آلَافٍ غَزْوَةٍ وَكَأَنَّمَا أَطْعَمَ عَشْرَةَ آلَافٍ جَائِعٍ وَكَأَنَّمَا كَسَا عَشْرَةَ آلَافٍ مُسْلِمٍ عَارٍ وَيَكُونُ مَعَهُ فِي الْقَبْرِ حَتَّى يُبْعَثَ وَيَثْقُلَ مِيزَانُهُ وَجَازَ عَلَى الصِّرَاطِ كَالْبَرْقِ

²²⁸ Suyuti, el-Camiu's-Sağir

الْخَاطِفِ وَلَمْ يُفَارِقْهُ الْقُرْآنُ حَتَّى يَنْزِلَهُ مِنَ الْكَرَامَةِ أَفْضَلَ مَا يَتَمَنَّاهُ
كَذَا فِي تَفْسِيرِ الْفَاتِحَةِ

Abdullah bin Semurete'den (r.a.) yapılan rivayete göre bir adam
Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e gelerek şunu sordu :

**Ya Resûlellah! Çocuğuna Kur'ân öğreten kimsenin sevap ve
mükâfatı nedir?**

Allah Kelâmı, O'nun için bir sınır yoktur., buyurdu. Az sonra
Cibrîl-i Emîn geldi. Peygamber (s.a.v.) ona sordu :

**Ya Cibril! Çocuğuna Kur'ân öğreten kimsenin sevap ve
mükâfatı nedir? Cebrail şu cevabı verdi:**

— **Allah Kelâmı, O'nun için bir sınır yoktur.**

Ve sonra Cibrîl-i Emîn yukarı çıktı, İsrâfîl'e (a.s.) sordu. İsrâfîl ona şu
cevabı verdi: «**Ya Cebrâil! Kur'ân Allah Kelâmıdır; O'nun için bir
had yoktur..»**

Sonra Cibrîl-i Emîn yeryüzüne inerek Resûlüllah Efendi-miz'e
geldi ve «**Ya Muhammed!**» dedi, **Rabbin sana selâm ediyor ve
buyuruyor ki: Çocuğuna Kur'ân öğreten kimse on bin defa
(nafile) haccetmiş gibi olur. Aynı zamanda on bin umre yapmış
sayılır. On bin köle (Hz. İsmail soyundan) hürriyetine
kavuşturmuş gibi olur. On bin defa savaşa girmiş, gazilik payesine
ulaşmış sayılır. On bin aç müslümam yedirmiş gibi olur. On bin
çıplak müslümam giydirmiş sayılır. Kur'ân onunla birlikte
kabirde olur; kalkıncaya kadar onun yakınlığı devam eder
Terazisi ağır gelir, Sırat'ı şimşek hızıyla geçer. Arzu ettiği**

kerametlerin en üstününe erişinceye kadar Kur'ân ondan ayrılmaz.»²²⁹

Kur'ân-ı Kerim Efendimiz (S.A.V.) e verilen en büyük mûcizedir. Bu büyük mûcizeyi Efendimiz (S.A.V.) şöyle izâh etmektedirler.

“Muhakkak ki ileride zifiri karanlık geceler gibi fitneler olacak.” buyurunca Eshâbı Kiram (Aleyhimürrıdvân zevil-ihirâm) “Ey Allah'ın Rasûlü ondan kurtuluş nasıl olur?” dediler. Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki;

“ Yüce Allah'ın kitabıyla ki; onda sizden öncekilerin haberleri,sizden sonrakilerin haberleri ve sizin (aranızdaki meseleler) le ilgili hükümler vardır. O bir eğlence vâsıtası değildir. Hak ile bâtılı ayıran ilâhi bir kelâmdır. Kim onu kibirlenerek terk ederse Allah onun belini kırar. Kim de doğru yolu ondan başkasında ararsa, Allah onu sapıklığa düşürür. O Allah'ın sağlam bir ipidir. Apaçık bir nurudur. Hikmet dolu zikri(sözleri) dir. Dosdoğru bir yoldur. Yine O öyle bir kitaptır ki, onun sâyesinde insan sapıtmaz, bâtıl fikirlere kanmaz. (İnsanları doğru îtikat ve sâlih amellere irşât eder.) Âlimler ona doymaz, müttekîler ondan usanmazlar. Onun ilmini bilen ilerler,onunla amel eden sevap kazanır. Onunla hükmeden âdil olur, ona sımsıkı sarılan doğru yolu bulur.”²³⁰

Bu Hadis-i şerifte Kur'ân-ı Kerimin bir çok vasıfları anlatılmaktadır. Bizler onun hükümlerini, dînî bilgiler şeklinde öğrenip, bütün hayatımızda tatbik etmeye çalışmalıyız.

Yine sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) Hz.Câbir (r.a.) n rivâyet ettiği bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadırlar.

²²⁹ Hazînetül esrar s:19-20

²³⁰ Müsned C 1 Sh. 91 Elmalı C.1 Mukaddime

الْقُرْآنُ شَافِعٌ مُشَفَّعٌ ، وَمَاحِلٌ مُصَدَّقٌ ، مَنْ جَعَلَهُ أَمَامَهُ قَادَهُ إِلَى
الْجَنَّةِ ، وَ مَنْ جَعَلَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ سَاقَهُ إِلَى النَّارِ

“Kur’ân-ı Kerim, şefâatı makbul bir şefâatçi,(şikâyeti makbul bir şikâyetçi) savunması tasdik olunan bir savunmacıdır. Kim onu, ön planda tutup onun peşinden giderse, o kişiyi Cennete götürür. Kim de onu arka planda tutarsa o kişiyi Cehenneme götürür.”²³¹

Kur’ân-ı Kerimin şefâatine nâil olmak her müslümanın en büyük arzusudur. Onun için Kur’ân-ı Kerimin nüshalarının bakımlı olmasından, kütüphane raflarındaki durumundan tutun da elimize alıp onu okumak, tefekkür etmek, hükümlerinden bizlere (ilmihal kitaplarında) öğretilen bütün hususları hayatımızda tatbik etmeye kadar bir çok mevzuda dikkat etmemiz titizlik göstermemiz gereken hususlar vardır. Cemiyet olarak maddi ve mânevi muvaffakiyetimiz (veya muvaffak olamamamız) bunlara riâyete bağlıdır.

Nitekim Efendimiz (s.a.v.)

إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ

“Muhakkak ki Allah’u Teâlâ şu kitap(sebebi) ile bir takım toplulukları yükseltir,bazılarını da alçaltır.”²³² buyurmuştur.

Başımızın tâcı, gönüllerimizin ilâcı olan Kur’ân-ı Kerim nedir ?

Kur’ân-ı Kerim : Cenâbı Hak’tan Efendimiz (s.a.v.) e inzâl olunan; ondan de bizlere tevâtür yoluyla ulaşan nazmı celil ve mânâdır. Binâenaleyh Kur’ân-ı Kerim hem lafzıyla hem de mânasıyla

²³¹ İbni Mâce, Terğıp C.3.Sh. 267

²³² İbni Mâce C. 1 Sh. 79 Müslim C 2 Sh. 201

bir bütündür. O ilâhi bir kanundur. Hükümleri ile amel edilmesi lazımdır. (Ki biz bunları fıkıh kitaplarında okuyup, tatbik etmeye çalışıyoruz. İtikâdî ve amelî mevzularda olduğu gibi)

Aynı zamanda Allah tarafından bizlere va'z eden bir vâizdir. İçerisi ibretlerle doludur. (H.Ş. “Size iki vâiz bırakıyorum. Biri konuşan diğeri susan vâiz, konuşan Kur’ân-ı Kerim, susan vâiz ise ölümdür.”)

Onun lafzını okumak da bir ibadettir. Namazlarda okumak farzdır. Mânası bilinmese de okuyan, bu fazilete nâil olur. Kur’ân-ı Kerimi okumanın ehemmiyeti, okurken dikkat edilecek hususları ve âdâbı ile alakalı bazı mühim noktaları burada arz etmeye çalışalım:

Yüce kitabımız Hz. Kur’ân-ı okumak hususunda pek çok Hadis-i şerifler vardır. Burada bunlardan birkaç tanesini zikretmek istiyoruz.

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdular:

إِنَّ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدَ ، فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا جَلَّأُهَا ؟ فَقَالَ ؛ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ وَذِكْرُ الْمَوْتِ

“ Muhakkak demirin paslandığı gibi kalpler de pas tutar.” Eshâbı Kirâm (Aleyhimürrihvân zevil-ihtrâm) sordular :

“Onun cilâsı nedir Ya Rasûlullah ?”

“Kur’ân-ı Kerimi okumak ve ölümü hatırlamaktır.”²³³

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَا أُجْتَبَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ

²³³ İhya C.1 Sh. 775

اللَّهُ وَيَتَدَارَسُونَهُ فِيمَا بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ ، وَغَشِيَتْهُمْ
الرَّحْمَةُ ، حَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

Ebû Hüreyre (r.a.) dan rivâyet edilen bir Hadisi-i şeriflerinde Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmaktadırlar.

*“Herhangi bir cemâat Allah’ın evlerinden birinde toplanır, Kur’ân-ı Kerimi okurlar ve aralarında müzâkere ederlerse mutlaka üzerlerine Sekîne (kalb huzuru, gönül ferahlığı) iner. Allah’ın rahmeti kendilerini kaplar, melekler kendilerini kuşatır ve Allah onları kendi katındakilere anar.”*²³⁴

“Kur’ân-ı Kerim Allah’ın bir ziyâfetidir. Onun ziyâfetine gücünüz yettiği kadar yönelin.”²³⁵

“İnsanlardan ibâdetle en ileri olan onu, çok okuyandır.”

Kur’ân-ı Kerimin herbir harfî için, Namazda okuyana (1000) hasene ; abdestli okuyana (100) hasene ,abdestsiz (ezbere) okuyana (10) hasene verilir.

Kur’ân-ı Kerimi ezbere okumakla yüzünden okumak arasında sevâp bakımından çok fark vardır. Hatta Kur’ân-ı Kerimin yüzüne bakmak bile ibâdetdir. Nitekim Hadis-i şerifte Efendimiz (S.A.V.) şöyle buyurmaktadır.

“Ümmetimin ibadetlerinin en faziletlisi Kur’an-ı Kerimi (yüzüne bakarak)okumaktır.”²³⁶

Efendimiz (s.a.v.) “Rabbi ile konuşmak isteyen Kelâmullah’ı okusun” buyurur. İmam-ı Ahmed İbn-i Hanbel (R.A.) da buna istinâden “Kur’an-ı Kerim okuyan kişi Cenâbı Hak ile konuştuğuna yemin etse, yalan söylemiş olmaz.” diye fetvâ vermiştir.

Yine Ahmed İbn-i Hanbel Hz.leri anlatıyor. Rüyamda Cenâbı Hakla müşerref oldum ve dedim ki “Ya Rabbi kulunu sana yaklaştıran

²³⁴ Terğîp C.3.Sh.262 Müslim,Ebû Dâvut

²³⁵ A.Erol 1001 Hadis-i şerif –İbni Mâceden

²³⁶ A.Erol 1001 Hadis-i şerif

ibadet hangisidir?” Cenâbı Hak da buyurdu ki; “Kitabım Kur’ân-ı Kerimi okumaktır Ya Ahmed !” ben de “Ya Rabbi mânâsını anlayarak mı, anlamayarak mı?” Cenâbı Hak da cevâben “ister anlayarak okusun, ister anlamayarak okusun.” Buyurdu.²³⁷

Eshâbı Kirâmdan Üseyd Bin Hudeyr (r.a.) anlatıyor;

“Bir gün yolculuktan dönerken sahrada gecelemem icâp etti. Yanımda atım ve küçük oğlum Yahya vardı. Oğlumu yatırdım, atımı bağladım ve kendim de Kur’ân-ı Kerim okumaya başladım. Biraz okuyunca atım kükreyip şaha kalktı. Okumayı bıraktım; atıma baktım, o anda sâkinleşti.

Sonra tekrar okumaya başladım. Tekrar atım şaha kalkmaya başladı. Oğlumu ezecek diye korktum, okumayı bıraktım. At tekrar sâkinleşti. Sonra tekrar başladım, atım yine kükredi ve şaha kalktı. “Ne oluyor, ne görüyor da ürküyor?” dedim. Başımı kaldırıp semâya baktığımda, daha evvel görmediğim şekilde, başımın üzerinde, içinde yıldızlar gibi pırıltılar olan büyük bir nur halkası gördüm.” Sabah erken Medineye döndüğümde geceki manzarayı Rasûlullah (S.A.V.) e arz ettim. Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.) “Ya Üseyd ! Sen bir yerde Kur’ân-ı Kerim okursun da orada yalnız olduğunu mu zannedersin ? O gördüğün nur halkası, Allah’ın nuru, içindeki yıldızlar gibi parlayanlar da Allah’ın melekleri ve ervâh-ı mukaddesedir. Şâyet sen sabaha kadar okusaydın seninle beraber olurlardı.” Buyurdular.²³⁸

Kur’ân-ı Kerimi okumanın fazileti hakkında ne anlatılırsa az olur. Her harfine (10) hasene yüzüne bakarak okuyana(100) sevap verilirse onu hatmetmenin sevâbının ne kadar olduğunu düşünmek lazımdır. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) “Kur’ân-ı Kerimin her hatmedilişinde müstecâp bir dua vardır.” buyurmaktadır.²³⁹

²³⁷ Taç şerhi S. 4/7- İmanın Şubeleri Sh. 106

²³⁸ Terğîp C.3. Sh. 274

²³⁹ Feyzül Kadir C.5. Sh. 523

Bu müjdeye erişmek için okunan her Kur’ân-ı Kerim hatminden sonra duâ yapmak güzel bir âdettir. Ancak bu duaları dikkatli ve uyanık yapmak lazımdır.

Merhum Emetli Hacı Süleyman Ekmekçi dedemiz ; kendisini ziyarete gelen ulâmâ-i zâhirden birine Kur’ânı Kerim okumanın faziletinden bahsederlerken : “Kur’ân-ı Kerimi hatmedene Cenâbı Hak (60) bin melek indirir ve ona dua ederler.” diye anlatır. Muhâtabı olan kişi “ O kadar da abartmayınız. Bunları nereden çıkartıyorsunuz ?” diye itirazda bulununca bir şey söylemez sâdece Hadis-i şerif kitabını getirtip, “Şu cilt ve şu sayfayı açın !”der. Ve dediği sayfada şu Hadis-i şerifi gösterir.

“Bir kul Kur’ân-ı Kerimi hatmettiği zaman ona hatminin akabinde Allah’ın Altmış bin melâikesi duâ ederler.”²⁴⁰

Bilhassa Ramazan-ı şerifte Kur’ân-ı Kerimi hatmetmek sünnettir. Bunu mukâbele şeklinde yapmak da ayrı bir sünnettir. “Her sene Ramazan-ı şerifte Cebrâil (A.S.), Efendimize (S.A.V.) e gelerek Kur’an-ı Kerimi baştan sona kadar okur, Efendimiz (S.A.V.) de ona mukâbele ederdi. İrtihal edecekleri senenin Ramazanında ise iki defa hatmettiler.”²⁴¹

(Burada bir hususu hatırlatmakta fayda var. Kur’ân-ı Kerimin Sûrelerin ve âyetlerinin tertîbi, sıralanması da vahiyle olmuştur. Cebrâil (a.s) indirdiği her âyetin yerini de söylemekte idi. Bu mukabelelerde de Âyeti kerimelerin sırası iyice teyit edilmiş oluyordu.)

²⁴⁰ Muhtâr-ül Ehâdis Sh. 11

²⁴¹ Tecrid-i Sarih C.11 Sh. 231

Kur'ân-ı kerim okumanın usul ve âdâbı;

Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerim Cenâbı Hak tarafından,bizlere hidâyet rehberi,nur, şifa ve rahmet olarak indirilmiştir. Bu büyük nîmetten insanların nasıl istifâde edeceği de yine âyeti kerimeler, hadis-i şerifler ve bunlardan mülhem ulâmanın fetvâları ile belli esaslara bağlanmıştır. Biz burada bu hususlardan bâzılarını mümkün mertebe arz etmeye gayret edeceğiz.

1- Kur'ân-ı Kerimin nüshaları, temiz, bakımlı, ciltli, kaplanmış (*mümkünse en güzel ve sağlam kağıda basılmış*) olmalı. İçersine başka harflerle başka şeyler (*hatta isim bile*) yazılmamalı. (*sadece işaret şeklinde baş harfleri olabilir.*) Kütüphanemizde diğer kitaplardan daha üst yerlerde olmalıdır. Kur'ân-ı Kerim veya âyet yazılı olan levhâlara karşı ayak uzatıp yatmak hürmetsizliktir. (*Yatmak gerekirse üstüne bir bez örtülmeli veya başka odaya alınmalıdır.*) Olur olmaz yerlere âyet levhaları (*hatta Kâbe ve Ravza manzarası*) asılmamalıdır. Asılırsa dikkat ve bakım şarttır. Kur'ân-ı Kerim ve dînî kitapların bakımsız olması (*birde ekmek kırıntılarına riâyet etmemek*) süfliyâta ve nice hastalıklara sebep olur. (*Allah korusun*)

2- Kur'ân-ı Kerime abdestsiz el sürmek haramdır. Ancak ezberden okunabilir. Cünüp kimseye ezberden okumak da haramdır. (*Cünüp kimse tesbih,dua,istiğfâr, salavât okuyabilir,besmele çekebilir. Duâ kastıyla duâ âyetlerini hatta Fâtiha-ı şerifeyi okuyabilir. Ö. N. Bilmen Büyük İslam İlmihali.*) Abdestsiz olanlar ancak kılıf ile tutabilirler. Kur'ân-ı Kerimi okuyacak kimse, iki eliyle tutar ve tâzimle göğüs hizâsına alır. Göbekten aşağıya indirilmez.

3- En güzel şekli, kıbleye karşı diz çöküp oturarak okumaktır. (*tabî ki zaman ve zemin müsâitse. Masa ve sandalyede oturarak okuyanda ellerini dizlerinin üstüne koyabilir.*) Okumaya başlamadan, Eûzü besmele, Fâtiha-ı şerife, sonra tekrar besmele okunup devam edilir. Bitince de “Sadakallahülazîm” denip, tekrar besmele ve Fâtiha okunur. (*Başında ve sonunda Fâtiha okumak Hz.Üstazımızın (k.s.) ihyâ ettiği unutulmuş bir sünnettir.*) (*Vaktimiz müsâitse 1 Fatiha 3*

İhlâs-ı şerif, biraz Rabıta ile olursa çok faydalıdır. Okuma esnasındaki kalbî hüznün ve şevkimize yardımcı olur.)

4- Kur’ân-ı Kerim tecvit ve tâlim kâidelerine riâyet edilerek “**Tertil üzere**” ağır ağır, okunmalıdır. Bütün dikkatini mahârici hurûfa hasretmek doğru değildir. Tecvit ve tâlimi hafife almak ise daha büyük hatadır.

Efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadır: “Kur’ân-ı Arap usûlü ve sesleriyle okuyun. Kitap ehlinin ve fâsıkların şîveleriyle okumayın. Benden sonra bir takım insanlar gelecek ; Kur’ân-ı şarkıya ve ruhbanların ilâhilerine benzer ve ölümlerin başında yakınıp ağlayanların nağmelerini andıran bir şekilde okuyacaklardır. Okudukları Kur’an boğazlarından kalplerine inmeyecek, fitne oların kalplerini sarmış bulunacak”²⁴²

Hiz. Üstazımızın (K.S.) Medrese arkadaşlarından birinin oğlu Hazretimizi ziyarete gelir. Hazretimiz ona “ Haydi evladım bir Kur’an-ı Kerim oku da dinleyelim der.” Oda bağırarak yüksek sesle Kur’anı Kerim okur. Hazreti Üstazımız memnun olmaz ve “Evlâdım burası dârul emandır bu kadar bağırmaya hâcet yok hem sen böyle bağırarak okuyunca bura da hiç ruhânî kalmadı?” diyerek ikaz eder.²⁴³

5- Kur’ân-ı Kerimi hüznü okumalıdır. (H.Ş. Kur’ân-ı Kerim hüznüle nâzil oldu. Onu okurken kusurlarınızı ve ilerdeki tehlikeleri düşünerek hüznleniniz.)²⁴⁴

Kur’ân-ı Kerim dikkatli,hüznü,derli toplu okunduğu zaman çok te’sirlidir. Ve büyük mânevi terakkî vardır. Ancak dağınık bir kalple,dikkatsiz,usûlüne riâyet etmeden okununca faydası azalır,biter, hatta zararı bile olur. Efendimiz (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde :

“Kalblerinizi toplayabildiğiniz kadar Kur’ân okuyun; dağıldı mı bırakın.” Buyurarak bizleri îkâz etmektedir.²⁴⁵

²⁴² Ramuz Sh.1086 A.Erol 33.Risâle Sh. 11

²⁴³ Ali Erol Hatıratım

²⁴⁴ Râmuz 78/ 14

²⁴⁵ Râmuz 78/ 14

(Eğer o gün bitirmemiz icâp eden bir yer varsa biraz mânevi hazırlıktan sonra yeniden okunabilir.) Mahzun ve kırık gönülle okumanın bir ileri mertebesi de ağlamaktır. Kur’ân-ı Kerim okurken ağlamak müstehabtır Peygamberimiz (s.a.v.) “**Kur’ân-ı okuyun ve ağlayın. Ağlayamazsanız da ağlamaklı olun. Kur’ânı usûlüne uygun olarak okumayan bizden değildir.**”buyurmuştur. ²⁴⁶

Allah dostlarından Sâlih-i Merri Hz.leri diyor ki “Rüyamda Kur’ân-ı Kerimi Rasûlü Ekrem’in huzurunda hatmettim. Rasûlü Ekrem (S.A.V.) “Ya Sâlih! Kur’ân-ı okudun, fakat gözyaşın hani” buyurdular. ²⁴⁷

6- Kur’ân-ı Kerimi güzel sesle okumalıdır. (H.Ş. “ Kur’ân-ı Kerimi seslerinizle zînetleyiniz.”) hele cemâate okuyan kişilerin daha yanık,daha güzel okuyanlardan olması mühimdir. Efendimiz (S.A.V.) “Allah’u Teâlâ hiçbir şeyi,güzel sesle okunan Kur’ân gibi dinlememiştir.”buyurdular. ²⁴⁸

7- Kur’ân-ı kerimi dinlemek. Kur’ân okunurken dinlemek farzdır. Bu hususta Allah’ımız

وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“ Kur’ân-ı Kerim okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki merhamet olunasınız.” buyurmuştur. ²⁴⁹

Bu bakımdan Kur’ân-ı Kerimi dinlemekte farz sevâbı vardır. Dinlememek, hürmetsizlik etmek de günahtır. Hatta Kur’ân-ı Kerim okuyan kişiye selâm bile verilmez, meşgûl edilmez. Ayrıca Kur’ân-ı Kerimi güzel ve te’sirli okuyan kimse için “Ne güzel Kur’ân okuyor.” demek doğru değildir. Doğru olan “Güzel Kur’ân-ımızı güzel okuyor, okudu.”demektir.

²⁴⁶ İhya C 1 Sh. 785

²⁴⁷ İhya C1 Sh. 785

²⁴⁸ İhyâ C 1 Sh. 791 – Buhâri Müslim

²⁴⁹ Âraf Sûresi Âyet 204

Efendimiz (s.a.v.) de güzel Kur’ân-ımızı güzel okuyan oldu mu onu huşû ile dinlerdi. Güzel Kur’ân-ımızı güzel okuma hususunda Eshâbı Kiramın önde gelenlerden İbn-i Mes’ud (r.a) anlatıyor.

“Bir gün Rasulullah (s.a.v) “Ya İbn-i Mes’ud benim için Kur’an-ı Kerim okur musun?” dedi. Ben de “Ey Allah’ın Rasûlü o Kur’ân-ı Kerim size nâzil oluyor, ben onu sizin huzurunuzda nasıl okuyayım?” dedim. Efendimiz (s.a.v.) “Ya İbn-i Mes’ud ben onu başkasından duymayı da çok severim, biraz okuyuver.” Buyurdular. Bende Nisâ Suresinden okumaya başladım.

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا

Her bir ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit olarak gösterdiğimiz zaman halleri nice olacak ?²⁵⁰

Âyetine geldim ve bu âyeti de okudum. Bana “Ya İbn-i Mes’ud bu kadar kâfi” dedi. Okumayı bıraktım, baktım ki iki gözü iki çeşme olmuş mübârek gözlerinden dökülen yaşlar âdeta sakalı şerifini ve elbisesini ıslatıyordu.”²⁵¹

Kur’ân-ı Kerim, dinleyende böylesi te’sir yaptığı için ârif olan kimseler buna çok dikkat etmişlerdir. Kur’ân-ı Kerimi huşû içinde dinlemekte büyük mânevi tecelliyât vardır. “Kim Rabbine müştâk ise kelâmullah’ı dinlesin !” Hadis-i şerifi bizim için büyük bir müjdedir.

Muhterem Ağabeyimiz Cuma günleri namazdan önce yarım saate yakın cemâate Kur’ân-ı Kerim okunmasını tavsiye buyurmuşlardır. Kendilerinin de her hafta Cumadan önce yarım saate yakın ehirli Hâfız Remzi Hocaefendi, ziyarethânedeki Kur’ân-ı Kerim okur. Muhterem Ağabeyimiz, huzur içinde dinler. Okumayı bitirince,

²⁵⁰ Nisa Suresi Ayet 41

²⁵¹ İmanın Şubeleri Sh.106

Ağabeyimiz dayanamaz “Hâfız Remzi devam et! Sen okudukça 7 letâifim 7 şelâle oldu.” Buyurur

Bu kısa sohbetle ,Kur’ân-ı Kerim ve onu okumak , dinlemekle alâkalı bazı satırbaşlarını arz etmeye çalıştık. Efendimiz (s.a.v.) kendisine İslâm-ı soran kimselere Kur’ân-dan âyetler okurdu.

Hız.Üstazımız (k.s.) de Talebelerine evvelâ Hız. Kur’ân-ı öğretmiştir. (Tabî ki ,sâdece lafzıyla kalmamış, bütün şer’î ilimleri de öğretmiştir.) Bizlere yakışan Kur’ân-ı Kerime âzami hürmet ve ondan âzami istifâde etmektir. Ehli Râbıtânın Kur’ân-ı Kerim okuyuşu da dinlediği zaman ki istifâdesi de başkalarından farklıdır. Efendimiz (s.a.v.) in kalbi şeriflerinde Kur’ân-ı Kerimin bir nüshası yazılı idi. Hız. Üstazımız “Evlatlarımin kalbinde de Kur’ân-ı Kerim yazılı olarak bulunmaktadır.”buyurmuşlardır. O halde kur’ân ve onun nurunun mahalli olan kalblerimize daha çok yönelip daha çok dikkat etmeliyiz.

KURBAN HAKKINDA

Muhterem Müslümanlar dini celili islamın farzları olduğu gibi vacipleride vardır. Peki vacip nedir?

vacibi tarif: مَا ثَبَتَ لُزُومُهُ بِدَلِيلٍ ظَنِّي فِيهِ شُبْهَةٌ : Kendisinde

Şüphe Olan Zanni Delil İlâ Lüzümü Sabit Olan Şeydir. Hükmü: İtikat Cihetinden Değilde Amel Cihetinden Lazımdır.

İSLAMIN VACİPLERİ YEDİDİR.

- 1-fıtır sadakası,
- 2-yakın akrabanın nafakası,
- 3-vitir namazı,
- 4-kurban,
- 5-umre,
- 6-ana babaya hizmet etmek,
- 7-kadının kocasına hizmeti.²⁵²

²⁵² İbn-i Abidin reddü'l muhtar

Kurban: Kelime İtibarı İle Yaklaşmak Manasına Olan قُرْبِيَّةٌ

Mastarından Gelir. Yani Allah'a Yaklaşmak Teslim Olmak Ve Rızasını Kazanmak İçin , *Kurban Bayramı Günlerinde , İbadet Niyetiyle Ve Allah'ın Adıyla Belirli Cins Ve Vasıfda ki Hayvanların Kesilmesidir*. Kurban kesmek; zekat ve bayram namazları gibi hicretin ikinci yılında meşru kılınmıştır. Meşrutiyeti kitap, sünnet ve icma ile sabittir.

Hükmü: kurban bizim mezhebimize göre vacip diğer üç mezhebe göre sünnet-i müekkede dir. Tariften de anlaşıldığı üzere kurban, kulu allah'a yaklaştıran bir ameldir ki bu ibadet hz. Adem zamanına kadar dayanır. Cenab-ı hak, hz. Ademin oğulları Habil ve kabile kurban emretmişti.

Ayeti kerimede ifade edildiği gibi :

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَى آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

(Ey Muhammed!) Onlara, Âdem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, "Andolsun seni mutlaka öldüreceğim" demişti. Öteki, "Allah, ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder" demişti.²⁵³

Bu Ayette de ifade edildiği gibi allah'a yaklaşmak için yapılan bu vecibe insanlıkla beraber başlar. Ayette, kabul edildiği ifade edilen kurban habile ait bir koçtu. Kabül edilmeyen ise kabile aitti ve bir ekindi. Kurban ile alakalı en büyük imtihan ise hz. İbrahim zamanında olmuştur.

²⁵³ Maide suresi 27. Ayet-i kerime

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ

İbrahim, şöyle dedi: "Ben Rabbime (O'nun emrettiği yere) gideceğim. O, bana yol gösterecektir." ²⁵⁴

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ "Ey Rabbim! Bana salihlerden olacak bir çocuk bağışla." ²⁵⁵

فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ Biz de ona uysal bir oğul müjdeledik. . " ²⁵⁶

فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعَىٰ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ

Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona, "Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm. Düşün bakalım, ne dersin?" dedi. O da, "Babacığım, emrolunduğun şeyi yap. İnşaaallah beni sabredenlerden bulacaksın" dedi. ²⁵⁷

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ Nihayet her ikisi de (Allah'ın emrine) boyun eğip, İbrahim de onu (boğazlamak için) yüz üstü yere yatırınca ona, şöyle seslendik: "Ey İbrahim!" ²⁵⁸

"Gördüğün قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ rüyanın hükmünü yerine getirdin. Şüphesiz biz iyilik yapanları böyle mükâfatlandırırız." ²⁵⁹

²⁵⁴ Saffat suresi 99. Ayet-i kerime

²⁵⁵ Saffat suresi 100. Ayet-i kerime

²⁵⁶ Saffat suresi 101. Ayet-i kerime

²⁵⁷ Saffat suresi 102. Ayet-i kerime

²⁵⁸ Saffat suresi 103-104. Ayet-i kerime

²⁵⁹ Saffat suresi 105. Ayet-i kerime

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ "Şüphesiz bu apaçık bir imtihandır." ²⁶⁰

وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ Biz, (İbrahim'e) büyük bir kurbanlık vererek onu (İsmail'i) kurtardık. ²⁶¹

وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ Sonradan gelenler arasında ona güzel bir ad bıraktık. ²⁶²

كَذَلِكَ نَجْزِي إِبْرَاهِيمَ İbrahim'e selâm olsun. ²⁶³

إِلَى الْيُسُفَىٰ إِيَّاهُ يَكُونُ لَكَ بِمَا كُنْتَ تَصَدَّقُ لَكَ أَجْرٌ كَثِيرٌ İyilik yapanları işte böyle mükâfatlandırırız ²⁶⁴

Hiz. İbrahim'e rüyasında nezri hatırlatılarak ilk oğlu olan Hiz. İsmail'i kurban etmesi emredilir. Hiz. İbrahim rüyasını oğluna anlatır, oda hemen;

قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ

"Emrolunduğün şeyi yap inşallah beni sabredicilerden bulacaksın." ²⁶⁵ Diyerek teslimiyet göstermiştir.

Hiz. İbrahim'in bu büyük imtihanına mukabil Efendimiz (s.a.v.)'in de rûhâniyeti zuhur ederek ehli beytinden Hiz. Hüseyin dahil 170 kişinin şehitliğini bilmesi, Şehâdetlerini kabul etmesi ve Hiz. İsmail'i fedâ etmesi en büyük imtihan ve fedakarlık olmuştur ki onların da; Makamı Mahmut'da Efendimiz (s.a.v) le beraber olmaları ümit edilmiştir. Nitekim Hiz. Hüseyin Küfeye hareket ederken güzel elbiselerini, bayramlıklarını giyinmişti ve "Ben şehit olmaya gidiyorum bundan büyük bayram olurmu?" buyurmuştur. ²⁶⁶

²⁶⁰ Saffat suresi 106. Ayet-i kerime

²⁶¹ Saffat suresi 107. Ayet-i kerime

²⁶² Saffat suresi 108. Ayet-i kerime

²⁶³ Saffat suresi 109. Ayet-i kerime

²⁶⁴ Saffat suresi 110. Ayet-i kerime

²⁶⁵ saffat Suresi 102

²⁶⁶ ZiyaSunguroğlu sh.35

İşte kurban böyle tarihi ve esrarlı hadiseleri içinde barındıran bir vecibedir. Allah'ın Peygamberleri için bir imtihan olduğu gibi kullar içinde bir imtihandır. Bu imtihanın en büyüğünü Peygamberler vermiştir. Onların imtihanı gibi müminler de hem parasını feda etmeli hem de kendi niyetine, kendi namına, kendine bedel olarak kestiği kurbanla bu imtihanı kazanmalı, günahların afvına, Cenab-ı Hakk'ın hidayet ve rahmetine mazhar olmalıdır. Bundaki esrarı düşünmeli ve Allah'ın emrine boyun eğerek bu vecibeyi en güzel şekilde yerine getirmelidir.

Hiz. Üstazımız'ın buyurduğu gibi, "Kurbanlık hayvanlar da şehittir. Onlar Allah'ın emirlerine boyun eğerek kesilirler hayvan kesileceğini bilir, Mevlâ ona ilham eyler. Onun için kesmeden önce onu hırpalamamalı, sürüklememeli. Çünkü bu eziyet olur. Ona eziyet ise haramdır. Hayvanı keserken canı çabuk çıksın diye iliklerini dahi kesmek doğru olmaz o hayvan bizim için canını feda ediyor ne mutlu onlara. Keşke onun yerinde biz olsaydık, yani onun gibi Allah yolunda can verseydik."²⁶⁷

قربانك مادى و معنوى فائده لرى

قربانك مادى و معنوى اولمق اوزره ىدى مهم فائده سى وارد

۱- غضب الهى سوندورر

۲- رضاء الهى ىى جلب ايدر

۳- جوق قربان كسيلن بر مملكتده حرب اولماز

۴- اكر بر انسان وقت حالى مساعد اولوب ده قربان كسمز

سه محقق كه او آدامك يا كنديسندن ويا جولى جوجوغندن

ویا خود ده مالندن ، تجارتندن ، ثروتندن و وارلیغندن مطلقا بر
قان جیقه جقدر

۵- قربانده جولق جوجوق و فقیر و فقرا ایجون عمومی بر
مصلحت و مطلق بر منفعت واردر

۶- قربان بایرامنده عفو عمومی تجلی ایدر

۷- اللهسزلرك غایه سی ، نتیجه سی و صوکی انتحاردر

کندی کندیلرینی قتل ایده رک ابدی جهنمه یووارلانیئر کیدرلر²⁶⁸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

«Ya Muhammed! Sana (ilim, amel, şeref ve) iki âlemde çok hayırlar verdik.

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

«İmdi Allahü Teâlânın rızası için namaza devam et. (Onun nimetlendirmesine şükredici olduğun halde. Çünkü namaz şükrün kısımlarını içine almıştır.) Ve kurban kes ki, muhtaçlara tasadduk et)

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

sana dünyada buğzeden kimse dünyada ve ahirette hayırdan kesilmiştir,»

ضیا صونغور اولی نك نوطلری ص: ۱۲۷²⁶⁸

Bu surei şerifede vaki olan (fesalli) kelimesinin manâsı bayram namazı ile, «venhar» kelimesinin manâsı da kurban kesmekle tefsir olundu.²⁶⁹

Hazreti Müslim Enes (r.a) Hazretlerinden rivayet etti. Enes Hazretleri buyurdular ki: «Nebi aleyhisselâm bir miktar uyukladılar. Sonra tebessüm ederek kalktılar. «Ya resülellah seni ne güldürdü? diye sual olundu. O da bize bu surenin nazil olduğunu haber verdiler. »

Sebebi nüzulü;

İbni Abbas (R.A) dan rivayet olundu: Bir gün Resulü Muhterem Hazretleri Mescidi Şeriften çıkmak üzere iken **As bin Vail** ile karşılaştılar. Bir şeyler konuştuktan sonra, As bin Vail arkadaşlarının yanına döndü. Arkadaşları: «Kiminle konuştun?» diye sorduklarında: «Şu ebterle konuştum» diye cevap verdi. Ebter diye: Peygamberimiz Efendimizin oğlu İbrahim vefat edince dediler. Çünkü araplar hiç erkek oğlu olmayan kimseye ebter derlerdi ve kötü bir vasıf olarak kabul ederlerdi. Ebter, sonu gelmeyen, zürriyeti kesik demektir. Resulü muhterem Hazretleri bu kelimeyi duyunca çok müteessir oldu. Allahü Teâlâ Hazretleri de onun kalbini teselli ve düşmanlarına cevap olarak bu sure-i celileyi inzal buyurdu. (Habibim senin oğlun hayatta kalmış olsaydı nebi olmaklıktan yahut olmamaklıktan hali olmazdı. Eğer nebi olmasaydı senin için o çocuğun şerefi olmazdı. Eğer nebi olsaydı sen son nebi olmazdın. Senin ismini tevhidde, ezanda, namazda ve çok şeylerde kendi ismimle beraber zikrettim. Habibim sen kevser sahibisin; sen nasıl ebter olursun!) buyuruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselâmın üç oğlu olmuştu. Birincisi **Kaasım** idi. Kaasım Nebi Aleyhisselâmın peygamberliğinden evvel doğmuş ve yine peygamberlik henüz gelmezden evvel vefat etmişti. Sahih kavle göre **yirmi yedi gün** yaşadılar. İkinci çocuğu, **İbrahim**

²⁶⁹ Beyzavi

(radıyallahü anh) hazretleri idi. Peygamberliğinden sonra, dünyaya gelmiş, yetmiş gün kadar yaşadktan sonra vefat etmiştir. Üçüncü olarak Abdullah Hazretleri dünyaya gelmişlerdir. Diğer adı da Tayyib ve Tahir idi. Çok küçükken Mekke'de peygamberlikten sonra doğup yine orada vefat etmişlerdir. Bazıları Tayyib ve Tâhir başkadır, Abdullah başkadır dediler.

Resulü Muhterem Hazretlerinin dört kızı vardı. Fâtıma, Rukiyye, Zeyneb, Ümmügülsüm (Radıyallahü anhünne) hazerâtı idi. Bunların hepsi Hazreti Hadicetül Kübrâ'dan doğdular. Yalnız (İbrahim radıyallahü anh) Mâriye isimli cariyeden doğmuştur.

Resülullah Efendimizin bütün çocukları kendilerinden evvel irtihal ettiler. Yalnız Hazreti Fâtıma validemiz altı ay sonra vefat etti. Resulü Ekrem Efendimizin kızları içinde en kerîmi Hazreti Fatıma validemizdi.²⁷⁰

Hazreti Fâtıma validemiz peygamber efendimizi vefatına çok ama çok üzölmüştü. Onun mübarek kabrine varıp şöyle buyurmuştur:

مَا ذَى عَلَى مَنْ شَمَّ تُرْبَةَ أَحْمَدَا ؛ أَنْ لَا يَشُمَّ مَدَى الزَّمَانِ
غَوَالِيَا ؛ صُبَّتْ عَلَى مَصَائِبٍ لَوْ أَنَّهَا ؛ صُبَّتْ عَلَى الْآيَامِ صِرْنَ
لِيَالِيَا

Rasulullahın kabrini koklayan bir kimse başka hiçbir yerde böyle bir koku almadı . benim üzerime öyle bir hüznün çöktü ki yani öyle üzüldüm ki , eğer bu hüznün gündüzler üzerine çökseydi derhal gece olurdu.

Rivayete göre bu ayetteki kevserden murat Cenneti Âlâda bir nehirdir. Bazıları da Cenneti Âlâda bir havuzdur dediler. Bazıları mahşerde insanların toplandıkları yerde bir havuzdur dediler. Çok fazilet de denildi. Makamı Mahmud'dur denildi. Güzel ahlâktır denildi. Nebi

²⁷⁰ Birgivi şerhi

aleyhisselâmın zikrinin yüksekliğidir denildi. Bu surei şerif enin ismidir, Resûlullah Efendimizin evlâdı ve tabi olanlardır denildi. Ümmetin ulemasıdır denildi. Kur'anı azimdir denildi. (Şihabüddiyn)

Hazreti Ali (radıyallahü anh) den rivayet olundu: Bir kimse evinden kurbanlık almak için çıksa, o kimsenin her adımı için on sevap yazılır ve on günahı silinir. Ve o kimseye on derece verilir. Almak için konuştuğu zaman o kimsenin sözleri tesbih olur. O kurbanın parasını verdiğinde her bir dirhem için yediyüz hasene yazılır. Kurban yatırıp kesilince kesildiği yerden yedi kat yere varıncaya kadar ne varsa hepsi o kimse için istiğfar ederler. Kanı aktığı zaman Rabbülalemiyn her damlasından on melek halkeder. O melekler kıyamete kadar o kimse için istiğfar eder. O verdiği etin her bir lokması için Hak Teâlâ İsmail aleyhisselâmın evlâtlarından bir köle azad etmiş sevabı verir.

Hikâye;

Ahmed bin İshaktan hikâye olundu.(Şâfî mezhebi âlimlerinden birisidir..871 senesinde doğmuştur.İlim öğrenmek için Horasan, Bağdat, Basra, Mekke ve daha başka yerleri dolaştı.953 senesinde vefât etti.) Buyurdular ki: Benim bir kardeşim vardı. Fakir olmasına rağmen her sene bir kurban keserdi. Vefat edince kendisini rüyamda görmeyi istedim ve o maksatla iki rekât Allah rızası için namaz kıldım. Ve: «Ya Rabbi! Bana kardeşimi rüyamda göster ona halinden sual edeyim» dedim. Sonra abdestli olduğum halde uyudum.

Rüyamda gördüm ki, kıyamet kopmuş, insanlar kabirlerinden kalkmışlar, mahşer yerine toplanmışlar, benim kardeşim **bir boz renkli atın üzerine binmiş önünde de koyunlar vardı**. Ben kardeşime: «Allahü Teâlâ Hazretleri sana ne işledi?» diye sual ettim. Allahü Teâlâ Hazretleri beni mağfiret eyledi» dedi. Mağfiret olunmasının sebebini de şöyle anlattı: «Bir fakir kadın vardı. Ben ona verdiğim bir dirhemlik sadaka sebebiyle mağfiret olundum» dedi. «Ya bu önündeki

davarlar nedir?» dediğimde «Bunlar dünyada kestiğim kurbanlardır ve altımdaki ise ilk kestiğim kurbandır» diye cevap verdi. «Ne tarafa gidiyorsun?» dedim. Cenneti Âlâya gidiyorum dedi. (Sinaniyye)

Hikâye;

Vehb bin Münebbih'ten rivayet olundu.(*Tâbiîn devrinde yetişen büyük âlim ve velî. Künyesi Ebû Abdullah'tır. 645 (H.24) senesinde Sana'da doğup, 741 (H.124) yılında yine burada vefât etti. Yemen'e sonradan yerleşmiş olan İranlılardandır.*) Buyurdular ki: Davud aleyhisselâm: «Ya Rabbi! Ümmeti Muhammed aleyhisselâma kesmiş oldukları kurban karşılığında vereceğin sevap nedir?» diye suâl etti. Rabbülalemiyn buyurdu ki: «Ya Davud! kestikleri kurbanın her bir kılı için on sevap yazdıracağım ve her biri karşılığında Cenneti âlâda köşk, Hurilerden bir cariye, kanat sahihlerinden bir binecek hayvan ihsan ederim ki, onların adımı göz göreceği yer miktarıdır. O hayvanlara cennet ehli binip istedikleri yere uçarlar, Sen bilmez misin, hayvanlar kıyamet günü binecek hayvanlardır. 'Kıyamet günü belâyı kaldırır. Amma müminler için kıyamette binecek kurbandır. Hayvanı olmasa o müminin güzel ameli ona binecek hayvan olur. Allahü Teâlâ Hazretleri onun salih amellerinden bir deve halkeder ve o kimse ona binerek kabrinden kalkar ve Huzuru Bârîye gider.²⁷¹

Hazreti Enes ve Hazreti Ali (r. anhüma) rivayet ettiler: Nebi aleyhisselâm buyurdular ki : «Müminler kabirlerinden kalktıkları Cenab-ı Hak meleklerle buyurur : «Ey meleklerim benim kularımı yayan götürmeyin. Onları kestikleri kurbanların üzerine bindirin. Çünkü benim kullarım dünyada bineklerle gitmeye alıştırlar. Onların ilk yaratılmalarında babalarının sulbü onlar için bir binektir. Sonra analarının karnı, sonra meme emerken analarının kucağı sonra babalarının boynu onların bineğidir. Sonra karada at ve katır, denizde

²⁷¹ mekasıduttalibiyn s:364

gemiler onların merkebidir. Öldükleri zaman dîn kardeşlerinin boynuları onların bineğidir. Şimdi de kabirlerinden kalktıkları zaman siz onları yürütmeyiniz» buyurur. O zaman melekler onlara dünyada kestikleri kurbanları takdim ederler ve onlar da kurbanlarına. binerler.

Resulü Ekrem Efendimiz:

عَظِّمُوا ضَحَايَاكُمْ فَإِنَّهَا عَلَى الصِّرَاطِ مَطَايَاكُمْ

Siz kurbanlarınızı büyük alın yahut, onlara tazim ediniz. Çünkü onlar sırat üzerinde sizin bineklerinizdir. buyurdular.

Peygamberimiz (s.a.v) den rivayet olundu: Buyurdular ki: «Bir kurban kesen kimse kabrinden kalktığı vakitte o kurbanı baş ucunda eğerli ve boynuzları altından, iki gözleri Cennet yakutlarından olduğu halde ayakta gördüğü zaman o kurbanı sahibi: «Sen kimsin ve ne şeysin? Ben senden güzel şey görmedim» der. O da «ben senin kurbanınım benim sırtına bin» der. O kimse de biner. O kurban onu Arşu Âlânın gölgesine götürür. (Recebiyye)²⁷²

Yine Rasulullah (s.a.v) buyurduki:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَا

Ebu Hureyre Radiya'llahü Anh'dan rivayet olundu ki, Rasülullah Salla'llahü Aleyhi ve Sellem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “Kim, kendisi için genişlik olduğu halde (mali durumu müsait olduğu halde) kurban kesmezse namazgâhımıza yaklaşmasın.”²⁷³

²⁷² mekasıduttalibiyn s:364

²⁷³ Sünen-i İbn-i Mâce, Kitâbü'l-Edâhî

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا فَاطِمَةُ قَوْمِي إِلَى أَضْحِيَّتِكَ فَاشْهَدِيهَا، فَإِنَّ لَكَ بِأَوَّلِ قَطْرَةٍ تَقْطُرُ مِنْ دِمَهِهَا أَنْ يُغْفَرَ لَكَ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِكَ، قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا خَاصَّةً أَهْلَ الْبَيْتِ، أَوْلَنَا وَلِلْمُسْلِمِينَ؟ قَالَ: بَلْ لَنَا وَلِلْمُسْلِمِينَ

Ebu Said (r.a.) buyurdu ki: Resulullah (s.a.v.) :

— «Ey Fatıma ! Kurbanlığının başında durup hazır ol. Çünkü onun kanının ilk damlasıyla geçmiş günahların bağışlanır» buyurdu.

Hız. Fatıma :

— «Ya Resulallah! Bu biz ehli beyte mi mahsustur, yoksa hem bize ve hem de diğer müslümanlara mı?» dedi.

Resulullah (s.a.v.) :

— «Bilakis hem bize ve hem de diğer müslümanlara» buyurdu.²⁷⁴

وَرَوَى عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَحُّوا وَاحْتَسِبُوا بِدِمَائِهَا، فَإِنَّ الدَّمَ وَإِنْ وَقَعَ فِي الْأَرْضِ، فَإِنَّهُ يَقَعُ فِي حِرْزِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ فِي الْأَوْسَطِ

Hız. Ali (r.a.)'dan Hız. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivayet edildi: «Ey insanlar! Kurban kesiniz, kanlarıyla Allah'tan sevap isteyip umunuz. Çünkü kurbanın kanı her ne kadar yere düşse de hakikatte Allah azze ve celle'nın himayesindedir.»

²⁷⁴ tergib ve terhib c:2-s:535

وَرَوَى عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ ضَحَّى طَيِّبَةً نَفْسُهُ مُحْتَسِبًا لِأُضْحِيَّتِهِ كَانَتْ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ رَوَاهُ الطَّبْرَانِيُّ

Hız. Ali'nin oğlu Hüseyin (r.a.)'dan Hız. Peygamber (s.a.v.) 'in şöyle buyurduğu rivayet edildi: «Kim gönöl hoşnutluğu ile, mükâfatını Allah'tan umarak, kurban keserse, bu kendisini cehennem ateşinden korur.»

Teşrîk Tekbîri;

Hız. İbrâhim (a.s.) Hız. İsmâil'i (a.s.) kurban olarak kesmek üzere iken Cebrâil (a.s.) “Allâhü ekber Allâhü ekber” dedi. İbrâhim (a.s.) bu tekbîri işitince, “Lâ İlâhe illallâhü vallâhü ekber” buyurdu. İsmâil (a.s.) da “Allâhü ekber ve lillâhi'l-hamd” buyurdu.

Teşrîk tekbîri, teşrik günlerinde alınan tekbir demektir. Mükellef olan her müslümana vâciptir. Bakara Sûresi'nin **وَادْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ** “Sayılı günlerde Allâh'ı zikrediniz...” meâlindeki 203. âyeti teşrik tekbirine işâret etmektedir.

Zilhiccenin dokuzuncu günü arefedir. Arefe günü sabah namazından başlayarak beş gün -ki, zilhiccenin 13'üncü, bayramın dördüncü günü- ikindi namazına kadar her farz namazın arkasından “Allâhü ekber, Allâhü ekber, lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber, Allâhü ekber ve lillâhi'l-hamd.” diye tekbir alınır. Toplam yirmi üç vakit eder.

Sol tarafa selâm verildikten sonra ara vermeden, daha yerinden kalkmadan, mescidden çıkmadan ve dünyâ kelâmı konuşmadan tekbir

getirmek lâzımdır. Teşrik tekbirini okumakta; münferid (namazını yalnız kılan), imâm, cemâat, mukîm, müsâfir, kadın-erkek herkes aynıdır. Namazın başında imâma yetişemeyen kimse de lâhık gibi yetişemediği rek’atleri kazâ edip selâm verdikten sonra bu tekbiri okur.

Kurban kesemeyenler ne yapmalıdır?

Kurban kesmeye mâlî vaziyeti müsâit olmayanlar, bayramın birinci günü öğleden sonra altı rek’at namaz kılarlar.

Namaza şöyle niyet edilir: “Yâ Rabbi, âciz kulun kurban kesemedi. Kurban yerine şu vücûdumu huzûrunda yere sererek kurban ediyorum. Beni de kurban kesenler meyânına kabul eyle.”

1. Rek’atte: 1 Fâtiha, 1 İnnâ enzelnâhü...,
2. Rek’atte: 1 Fâtiha, 1 İnnâ a’taynâ...,
3. Rek’atte: 1 Fâtiha, 1 Kul yâ eyyühe’l-kâfirûn...,
4. Rek’atte: 1 Fâtiha, 1 İhlâs-ı şerif,
5. Rek’atte: 1 Fâtiha, 1 Felâk Sûresi,
6. Rek’atte: 1 Fâtiha, 1 Nâs sûresi okunur.

Her iki rek’atte bir selâm verilir.²⁷⁵

MEVLİD KAMDİLİ

Mevlid: Rasûlüllah Efendimizin doğduğu gün ve dünyaya geldiği tarih demektir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) Mekke-i Mükەرreme’de Mîlâdın 571’inci Senesinde Rebîulevvel Ayının 12’inci Gecesi Sabaha Karşı Dünyayı Şereflendirdiler.

²⁷⁵ Duâ ve İbâdetler, Fazilet Neşriyat

Dünya ve âhirette şerefli, faziletli ve iyi insan olabilmek, âlemlere rahmet olan Peygamberimiz Muhammed Mustafa'yı (s.a.v.) iyi bilmek, iyi anlamak ve ona hakîki ümmet olmakla mümkündür. Bir insan, Peygamberimizi bilmedikten, tanımadıktan, sevmedikten sonra hiçbir şeyle şerefli ve faziletli olamaz.

Peygamberimizin adı **Muhammed**, babasının adı **Abdullah**, annesinin adı **Âmine**'dir. Ana rahminde yedi aylık iken babası vefat etmiştir. Mîlâdî 571 senesi Nisan ayının yirminci; Rebûlevvel ayının onikinci (Pazartesi) gecesı sabaha karşı Mekke'de doğmuştur. Doğduğu zaman hiçbir çocuğa benzemiyordu. Oadaki peygamberlik nuru, bakan gözleri kamaştırıyordu.

Dört yaşına kadar **sütannesı Halîme'nin** yanında kaldı. Sonra ailesine teslim edildi. **Altı yaşında iken annesi Âmine vefat etti.** Dedesi Abdülmuttalib onu yanına aldı. Annesinden iki sene sonra, **sekiz yaşında iken dedesi de vefat etti.** Bu defa da **amcası Ebû Tâ-lib'in** yanında kaldı.

Peygamberimizin çocukluk ve gençlik çağları, bekârlık evlilik devirleri, hâsılı bütün hayâtı hiç bir insana nasîp olmayan fazîlet ve kemâlât ile geçmiştir.

Yirmi beş yaşında Hadîcetü'l-Kübrâ validemiz ile evlendi. Hiçbir zaman putlara tapmadı. Çocukluğundan beri onları hiç sevmezdi. Hazret-i İbrahim Aley-hisselâm'ın dîni üzere Allah'a ibâdet ederdi. Zaman zaman **Mekke civarında bulunan Hirâ dağına gider,** Allah'ın kudret ve büyüklüğünü düşünürdü. Allah'ın kendisine tâ ezelde ihsan ettiği aşk ile muhabbet denizine açılır, kalbinde yanan tevhid nurunun pırıltıları içinde Allah'ı zikrederdi.

Peygamberimiz yine bir gün, Hirâ mağarasında iken Cebrâîl aleyhisselâm Allah'ın emri ile ona peygamberlik vazîfesini bildirmeye geldi. İnsanlığın kurtarıcısı ve Allah'ın sevgilisi Hazret-i Muhammed sallallâhü aleyhi ve sellem'e:

"Oku!" dedi. Peygamberimiz Efendimiz (s.a.v.) "Neyi okuyayım" dedi. Cebrâîl (a.s.) Peygamber Efendimiz'i tutup sıktı, sonra bıraktı. Cebrâîl (a.s.) tekrar:

"Oku!" dedi. Peygamberimiz Efendimiz (s.a.v.) "Neyi okuyayım" dedi. Cebrâîl (a.s.) tekrar Peygamber Efendimizi tutup sıktı, sonra bıraktı ve üçüncü defa:

"Oku!" dedi. Peygamberimiz Efendimiz (s.a.v.) "Neyi okuyayım" dedi. Cebrâîl (a.s.) tekrar Peygamber Efendimiz'i üçüncü defa tutup sıktı, sonra bıraktı.

Böylece Cebrâîl (a.s.) tarafından kendisine manevî bir ameliyat tatbik edilmiş oldu. Sonra Cebrâîl (a.s.),

"Seni yoktan var eden, tedricen terbiye edip büyüten, kemâle ulaştıran Rabbinin ism-i şerîfi ile oku.

O, insanı pıhtılaşmış kandan yarattı. Oku! O çok kerîm olan Rabbinin hakkı için ki, o, kalemle tâ'lîm etti; insana bilmediğini öğretti." mealindeki Alak Sûresinin ilk beş âyetini okudu.

Böylece Hazret-i Muhammed (sallallâhü aleyhi ve sellem)'e Peygamberlik vazifesi verildi. Kur'ân-ı Kerîm, yirmi üç senede tamam oldu. On üç sene insanları Mekke'de hak yola davet etti. Büyük meşakkatlar ve ızdıraplar çekti. Her şeye sabredip Allah'ın varlığını, birliğini yaymaya çalıştı. Sonra Medîne-i Münevvere'ye hicret etti. On sene de Medîne'de peygamberlik vazifesini bütün gücü ile yerine getirdi. İnsanlara insanlığı öğretti, medeniyeti belletti. Karanlık gönülleri İslâm'ın nuru ile aydınlattı. Böylece vazifesini tamamladı. Altmış üç yaşında vefat etti. İnsanlık âlemine hidâyet rehberi olan Kur'ân-ı Kerîm'i ve sünnet-i seniyyesini tavsiye ve emânet etti.

Salât sana, selâm sana ey Allah'ın Resulü. Seni hakkı ile bilen ve öven âlemlerin Rabbi Allâhü Teâlâ'dır. Sen Muhammed Mustafâ'sın (sallallâhü aleyhi ve sel-lem). Sen âlemlere rahmetsin. Bütün insanlar

ve cinlerin peygamberisin. Sen Hâtemü'l-Enbiyâ'sın; peygamberlerin sonuncususun. Senin hakkında

لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَّا خَلَقْتُ الْآفَلَكَ (h.kudsi) buyuldu.

Bütün Peygamberler'in sonuncusu ve en üstünü fakat yaratılış olarak ilki olan çünkü:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّعَ: أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي أَوْرُوحِي وَكُنْتُ
نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ

Buyurmaktadır. böylesine müstesna bir peygambere ümmet olma ve O'na iman etme şerefini bize nasip eylediği için Cenab-ı Hakk'a ne kadar şükretsek azdır. Bu nimetin hakikatine ermek yani hakiki ümmet olabilmek için daima dua etmeli, bu hususta piranın himmet ve teveccühüne sığınarak, fırsatı ganimet bilmeliyiz. Fesadın yayıldığı şu zamanda Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat Akidesine ve Sünnet-i Seniyye'ye canımızla, malımızla, bütün gücümüzle sarılmalı ve bu hususta da çok dua etmeliyiz. Nitekim cenab-ı hak şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

Enbiya suresi 107. Ayet-i kerime

Peygamber Efendimizin doğumundan 52 gün önce babası Hz. Abdullah'ı, 6 yaşında Hz. Amine'yi, 8 yaşında ise dedesi Abdülmuttalib i kaybetti. Baba, anne ve dededen öksüz kalan Rasulü Ekrem; amcası Ebu Talib'in himayesine girdi. 25 yaşında Hz. Hatice validemizle evlendi. 40 yaşına geldiği zaman şahsında İslam güneşi doğdu. O, artık insanları Hakk'a davet etmeye başladı. Allah'tan başka ilah olmadığını, kendisinin Allah'ın kulu ve resulü olduğunu bildirdi. Fakat Hakk'ı hazmedemeyen, İslam'ın parıltısından gözleri

kamaşan nemrut yapılılar, ona ve müslümanlara cephe almakta, eziyet etmekte gecikmediler.

İslam'ın bir çığ gibi yayıldığını, müslümanların gün geçtikçe çoğaldığını gören müşrikler, Hz. Resulullah (s.a.v)'e bir takım teklif ve vaadlerde bulundular. Cevabı dünyayı sarsabilecek bir ulviyette; “Nefsim yedi kudretinde olan Allah’a yemin ederim ki güneşi sağ avucuma, ayı sol avucuma koysanız ben bu davamdan vazgeçmem” dedi.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ
عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

*Kasem olsun, size kendi cinsinizden bir peygamber geldi ki, sizin sıkıntıya uğramanız O'nun üzerine pek güç gelir, üzerinize çok düşkündür. Mü'minler hakkında pek şefkatli ve pek merhametlidir. Eğer yüz çevirirlerse artık de ki: «Allah Teâlâ bana kâfidir. O'ndan başka mâbûd yoktur. Ben ancak O'na tevekkül ettim ve O, pek büyük olan Arş'in sahibidir.»*²⁷⁶

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

²⁷⁶ Tevbe suresi 128-129. Ayet-i kerime

De ki: «Eğer Allah Teâlâ'yı seviyor iseniz bana ittiba ediniz ki, Allah Teâlâ da sizi sevsin ve sizin için günahlarınızı yarlıgasın. Ve Allah Teâlâ gafûrdur, rahîmdir.»²⁷⁷

Sebebi nüzülü;

İbni Abbas'dan rivayet ediliyor: Kureyş müşrikleri, Mescid-i Haram'da (Kabe'de) toplanmışlar, putları dikmişler, boyunlarına devekuşu yumurtaları asmışlar, kulaklarına salkım küpeler takmışlar, karşılarında durmuşlar, onlara secde ediyorlardı. Onların putlara taptıkları bir sırada Allah'ın Resulü yanlarına geldi, başlarına dikildi, onların bu sapık durumlarına baktı da teessürle:

- Ey Kureyş topluluğu! Vallahi siz, babanız İbrahim ve İsmail'in milletine muhalefet ediyorsunuz. Onlar, hakikaten islâm dini üzerinde idiler, buyurdu.

Bu ihtar ve ikazı duyan müşrikler:

- Ya Muhammed! Biz, putlara, bizi sevdiğimiz Allah'a yaklaştırsınlar diye ibâdet ediyoruz, dediler. Bunun üzerine Teâlâ ve Tekaddes hazretleri bu âyet-i celîleyi inzal buyurdu.

Buna göre mânâ: Ey müşrikler! Sizler Allah'ı seviyor, putlara, sizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapıyorsanız, sizin bu hareketiniz, Allah'a şirk, küfürdür. Putlara ibâdet, sizi Allah'tan uzaklaştırır. Hakîken Allah'a yaklaşmak istiyorsanız, bana tâbi' olunuz ki, Allah da sizi sevsin. Ben, size Allah tarafından gönderilmiş bir elçiyim ve size Allah'ın bir hüccetiyim. Öyle olunca, ta'zime en lââyık olan benim, de! demek olur.

²⁷⁷Ali_İmran suresi 31. Ayet-i kerime

عن أنس رضي الله عنه أن أعرابياً قال لرسول الله صلى الله عليه وسلم : متى الساعة ؟ قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : « مَا أَعَدَدْتَ لَهَا ؟ » قال : حُبُّ اللَّهِ ورسولِهِ قال : « أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ » .

Enes (r.a)'den şöyle dediği rivayet olunmuştur: Bir bedevi Resûlullah (s.a.s)'e:

- Kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu. Efendimiz:
- “Kıyamet için ne hazırladın?” buyurdu.
- Allah ve Resûlünün sevgisini, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:
- “O halde sen, sevdiğin ile berabersin” buyurdu.²⁷⁸

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ " .

Ebu Hureyre'den rivayet edilen benzer bir hadiste de Hz. Peygamber (s.a.s.): "Allah'a yemin ederim ki, hiçbiriniz, ben kendisine babasından ve çocuğundan daha sevgili olmadıkça iman etmiş olmazsınız.” buyurmuştur.²⁷⁹

²⁷⁸ Buhârî, Edeb, 96

²⁷⁹ Buhârî, İman, 14

عن أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا ، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ
، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ، كَمَا يَكْرَهُ
أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ.

Enes (r.a.) Resulullah (a.s.)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: “Şu üç özellik kimde bulunursa o kişi, imanın zevkine ermiş olur. Allah ve Resulünü, her şeyden daha çok sevmek, sevdiği kimseyi sadece Allah için sevmek, Allah'ın kendisine iman nasip etmesinden sonra inançsızlığa düşmeyi, ateşe atılıyormuş gibi kötü görmek.”²⁸⁰

İmam-ı Rabbânî Müceddid-i Elf-i Sâni Hz, Mektûbât-ı Şerife'sinde Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in faziletinden ve meziyetlerinden bahsederken;

مَا إِنْ مَدَحْتُ مُحَمَّدًا بِمَقَالَتِي لَكِنْ مَدَحْتُ بِمَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ

“Ben, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i sözlerimle medh etmeye kadir değilim. Ancak sözlerimi O'nunla süslemiş olurum” mealindeki beyti nakletmiş ve devamında hadis-i şeriflerden istifade ederek şöyle buyurmuşlardır: “Muhakkak ki Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah-ü Tealâ'nın Rasulü ve Ademoğlu'nun efendisidir. Kıyamette insanların kendisine en çok tabi olacağı zat odur. O önce ve sonra gelen insanların içinde Allah-ü Teala indinde en mükerrem şahıstır. Kabri ilk açılacak olan; ilk şefaathçi ve ilk şefaath izni verilecek olan; Cennet'in kapısını ilk çalacak olan ve Hz. Allah'ın kendisine kapıyı

²⁸⁰ Buhârî, İman, 9, 14, İkrâh, 1; Müslim, İman, 67, 43

ilk açacağı kişi yine O'dur. Kıyamet günü Livâü'l-Hamd sancağını O taşıyacaktır²⁸¹

Peygamber efendimizin doğduğu gece meydana gelen bu olaylar aynı zamanda onun peygamberliğinin haber veren mucizelerdir.

Bu mucize ve olağanüstü olaylar şunlardır;

1- O gece, bin yıldır ateşe tapan mecusilerin bin seneden beri yanmakta olan taptıkları ateş aniden sönmüştür.

2- Sevgili peygamberimizin dünyaya geldiği gece, büyük bir yıldız doğdu. Bunu gören Yahudi alimleri, Tevrat'ta belirtilen peygamberin doğduğunu anladılar. Ashab-ı kiramdan Hassan bin Sabit anlatır: "Ben sekiz yaşında idim. Bir sabah vakti Yahudinin biri; "Ey Yahudiler!" diye çığlık atarak koşuyordu. Yahudiler; "Ne var, bu bağırman nedendir?" diyerek yanına toplanınca, o; "Haberiniz olsun Ahmed'in yıldızı bu gece doğdu! Ahmed bu gece dünyaya geldi..." diye cevap verdi.

3- Peygamberimiz'in doğduğu gece Kabe'deki putların hepsi yüzüstü yere yıkıldı. Urvet-übn-ü Zübeyr bildirdi: "Kureyş'den bir cemaatin bir putu vardı. Yılda bir defa onu tavaf ederler, develer kesip şarap içerlerdi. Yine öyle bir gün, putun yanına vardıklarında, onu yüzüstü yere yıkılmış buldular. Kaldırdılar, yine kapandı. Bu hal üç defa tekrarlandı. Bunun üzerine etrafına iyice destek verip diktikleri sırada, şöyle bir ses işitildi:

"Bir kimse doğdu, yeryüzünde her yer harekete geldi. Ne kadar put varsa hepsi yıkıldı. Kralların korkudan kalbleri titredi!"

4- Medayin şehrindeki İran Kisrasının sarayının on dört kulesi, burcu yıkıldı. O gece gürültüyle ve dehşetle uyanan Kisra ve halkı; yine kendilerinden bazı ileri gelenlerin gördükleri korkunç rüyaları tabir ettirdiklerinde, bunun büyük bir şeye alamet olduğunu anlamışlardı.

²⁸¹ Mektubât-ı Şerife, cild 1, sayfa 87, mektup 44

5- O zaman mukaddes sayılan Sâve Gölü'nün de o gece bir anda suyu çekilip kuruyuvermişti.

6- O gece fırat nehri taşmıştır.

Muhammed aleyhisselamın doğduğu geceden itibaren, şeytan ve cinler artık Kureyş kahinlerine hadiselerden haber veremez oldu. Kehanet sona erdi...
Daha nice olağanüstü haller...

Hikaye;

Vehb bin Münebbih'den;

İsrail Oğullarından yüz yıl Allah'a isyan eden bir adam vardı. Öldüğü zaman Beni İsrail bu adamı hakaret olsun diye bir çöplüğe atmak üzere anlaştılar (ve attılar.) Hazreti Allah Musa Aleyhisselâm'a onu çöplükten çıkarıp cenaze namazını kılmasını vahy etti. Musa Aleyhisselâm (vahy edileni yaptı) ve Hazreti Allah'a (bunun hikmetini merak edip) şöyle münacâta bulundu.

-"Ya Rabbi, İsrail Oğulları bu adamın sana yüz yıl isyanına şahitlik ettiler. (Sen ise bana böyle emrettin.)" Cenab-ı Hak şöyle vahy etti:
-"Evet, durum böyle. Lâkin bu kulun bir âdeti vardı. Tevrat'ı okurken "Muhammed" ismine her rastlayışında öper ve üzerine salavat okurdu. Kim, benim habibimi sever ve ona tazim eder, saygı gösterirse günahlarını af eder, azab etmeyiz. Aksine onu Mürselinin Seyyidi hürmetine "Cennet-ül Huld" de barındırır ve kendisine Hur-i îyn'den eşler veririz. (Vesilet-ül Uzmâ)

Kaside-i Bürde Şerhi'nde İbn-i Abbas'dan naklen şöyle zikredildi:

Peygamberimiz Aleyhisselâm;

- Pazartesi günü dünyayı teşrif etti.
- Kendisine peygamberlik Pazartesi günü verildi.
- Pazartesi günü hicret için yola çıktı.
- Pazartesi günü Medine-i Münevvere'ye girdi.

- Kabri şerifine Pazartesi günü defnedildi.
- Mekke-i Mükerreme Pazartesi günü fethedildi.
- Maide suresi de Pazartesi günü inzal edildi.²⁸²

Peygamberimizin (s.a.v) hususiyetlerinden;

İmam-ı Süyûtî "Enmûzec-ül Lebîb fi hasâis-il habîb" isimli eserinin "Rasûlüllah'ın hususiyetleri ve kerâmetleri"ne mahsus dördüncü faslında şöyle diyor:

- Efendimiz Aleyhisselâm önünü gördüğü gibi arkasını da görürdü. (Gündüz veya ışıktaki gördüğü gibi) gecede karardıkta da görürdü.
- Onun mübarek ağız suyu, tuzlu suyu tatlı su haline getirirdi.
- Koltuk altı rengi değişmemiş bir beyazlığa sahipti ve tüy yoktu.
- Gözleri uyur, ama kalbi uyumazdı. Hiç esnemezdi ve asla ihtilâm olmadı. Son üç hususta diğer peygamberler de böyle idi.
- Teri, miskten daha güzel kokulu idi.
- Kendisi için kaza-i hacet eseri görülmeadi. Toprak onu derhal içine alırdı.
- Bulunduğu yerde misk kokusu koklanırdı. Diğer peygamberler de böyledir.
- Nesebinde asla sifah-zina vaki olmamıştır. Nebi olarak gönderilinceye kadar hep Allah'a secde eden, tevhit inancına sahip nesillerden gelmiştir.
- Rivayete göre, kıyamet öncesi ilk kaldırılacak şey "Efendimizin rüyada görülmesi" ve "Hacer-ul Esved" olacaktır.
- Mübarek eli ile meshettiği -sıvazladığı- hiç bir şeyi ateş yakmaz. Diğer peygamberler için de böyledir.
- Mübarek ismi ile isimlenmek bereketli ve uğurlu olur. Hem dünyada hem de ahirette fayda verir.
- Kadınların başka kabirleri ziyaret etmesi mekruh olmakla beraber onun kabir-i şerifini ziyaret etmeleri mekruh değildir.
- Dünyaya ait bir şeyi miras bırakmaz. Diğer Peygamberler de böyledir. Onlar her şeylerinin tasadduk edilmesini vasiyet ederler.

²⁸² Harpûti Ale-1 Bürde

- Yine Efendimizin hususiyetlerindendir ki: Bizzat gazaya çıktığı zaman onunla birlikte herkesin çıkması vacib olur.
- Kızları hakkında mehr-i misil düşünülemez. Zira Efendimizin misli yoktur ki...
- Kızı Fatıma Radıyallahü Anhâ hiç hayız görmemiştir. Onun içindir ki "Zehra" diye isimlendirilmiştir. Fatıma validemiz Ademoğlunun havrası (bembeyaz kadın) dır.
- Peygamber Aleyhisselâm'ın hanımları, nikâhın ebediyyen haramlığı konusunda müminlerin anneleridir.
- Peygamberimize yalan isnadı büyük günahdır.
- Efendimizin önüne geçmek, sesini Onun sesinden yüksek çıkarmak, -birbirimize bağıırır gibi- ona bağırarak ve odalarının önünden çağırmak haramdır. (Hucurat 2-3-4)
- Kanı, bevli, gaitası ve sair artıkları temizdir.
- Her türlü günahdan -velev ki küçük ya da hataen olsun- korunmuştur. Diğer peygamberler de böyledir.
- Onun ve diğer peygamberlerin ölümünü temenni eden kâfir olur.
- Yine Efendimiz Aleyhisselâm'ın saçları ağarmamıştır. Zira kadınlar ak saçtan pek hoşlanmazlar. Ola ki hanımlarında böylesi hoşnutsuzluk vaki olsaydı küfre düşerlerdi. Efendimiz Aleyhisselâm eşlerine merhameten bu halden de muhafaza edilmiştir.¹
- Peygamberimiz ve diğer peygamberlere "Aleyhimüs Selam" söven kimse öldürülür.²⁸³

Mevlid gecesi ne yapılır?

Bu gecenin manevî zenginliğinden istifâde etmek için bir tesbih namazı kılmalı, bir de Hatm-i Enbiyâ yapmalıdır.

Tesbih namazına niyet:

„Yâ Rabbî, niyet eyledim rızâ-i şerîfin için tesbih namazına. Yâ Rabbî, bu gece teşrifleriyle âlemleri nûra garkettiğin sevgili habîbin, başımızın tâcı Resûl-i Zîşân Efendimiz'in hürmetine ve bu geceki

²⁸³ Tefcirutteslim fi kalbin selim s:834

esrârın hürmetine ben âciz kulunu da afv-ı ilâhîne, feyz-i ilâhîne mazhar eyle. Allâhü Ekber“

MUHARREM-İ ŞERİF

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا
فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً
وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

Muhakkak ki ayların sayısı, Allah Teâlâ'nın indinde, Cenâb-ı Hakk'ın kitabında gökleri ve yeri yarattığı günden beri onikidir. Bunlardan dördü haram olanlardır. İşte bu, doğru bir hesaptır. Artık o aylarda nefislerinize zulmetmeyiniz. Ve müşrikler sizinle toplu bir halde savaşta bulundukları gibi siz de toplu bir halde müşrikler ile savaşta bulunun ve biliniz ki, Allah Teâlâ muhakkak korunanlar ile beraberdir.²⁸⁴

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَسَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ : أَيُّ شَهْرٍ تَأْمُرُنِي أَنْ
أَصُومَ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ ؛ فَقَالَ لَهُ : مَا سَمِعْتُ أَحَدًا يَسْأَلُ عَنْ هَذَا
إِلَّا رَجُلًا سَمِعْتُهُ يَسْأَلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا قَاعِدٌ
عِنْدَهُ ، فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ شَهْرٍ تَأْمُرُنِي أَنْ أَصُومَ بَعْدَ شَهْرِ
رَمَضَانَ ؟ قَالَ إِنْ كُنْتَ صَائِمًا بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ ؛ فَصُمْ الْمُحَرَّمَ فَإِنَّهُ

²⁸⁴ Tevbe suresi 36. Ayet-i kerime

شَهْرُ اللَّهِ ، فِيهِ يَوْمٌ تَابَ اللَّهُ فِيهِ عَلَى قَوْمٍ ، وَيَتُوبُ فِيهِ عَلَى قَوْمٍ
آخَرِينَ ،

— Hz. Ali (r.a.)'den; şöyle rivayet etmiştir: Bir adam bana: « Ramazan ayından sonra hangi ayda oruç tutmamı emredersin? » dedi. Şöyle cevap verdim:

— « Hiçbir kimsenin bunu sorduğunu işitmedim. Ancak ben Resulullah (s.a.v.) 'ın yanında otururken, bir adamın ona:

— « Ya Resulallah! Ramazan ayından sonra hangi ayda oruç tutmamı bana emredersin? » dediğini işittim. Resulullah (s.a.v.) :

— « Ramazan ayından sonra oruç tutacaksan, Muharrem ayında tut. Çünkü o, Allah'ın ayıdır. O ayda bir gün vardır ki, Allah bir kavmin tevbesini o günde kabul ve diğer bir kavmin tevbesini de o günde kabul edecektir » buyurdu.

وَعَنْ جُنْدِ بْنِ سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : إِنَّ أَفْضَلَ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْمَفْرُوضَةِ الصَّلَاةُ
فِي جَوْفِ اللَّيْلِ ، وَ أَفْضَلَ الصَّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللَّهِ الَّذِي
تَدْعُونَهُ الْمُحَرَّمَ

— Süfyan oğlu Cündüb (r.a.)'dan şöyle rivayet edilmiştir; Resulullah (s.a.v.) :

— « Farz namazlardan sonra namazın en faziletlisi gecenin son üçte birinde kılınan namazdır. Ramazandan sonra oruçların en faziletlisi ise Muharrem dediğimiz Allah'ın ayda tutulan oruçtur » buyurdu.

وَعَنِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ كَانَ لَهُ كَفَّارَةٌ سَنَتَيْنِ ، وَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنَ الْمُحَرَّمِ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ ثَلَاثُونَ

— İbn Abbas (r.a.) Resulullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

— « Kim arife günü oruç tutarsa iki senelik günahına kefarete olur. Ve kim de Muharrem ayında bir gün oruç tutarsa, her bir günü için otuz gün sevabı yazılır.»²⁸⁵

Muharrem-i Şerîf ayı; içinde zuhûra gelen ulvî hâdiseler, vukû bulan ilâhî tecellîler ve islâmî bir tarih başlangıcı kabul edilmesi bakımından Müslümanlar arasında büyük bir ehemmiyet taşır. Hicretin on altı veya onyedinci yılında toplanan İslâm şurâsında ileri sürülen muhtelif fikirler arasında Hz. Ali (k.v.)'nin nokta-i nazarı kabûl edilip, ilk İslâm muhacirlerinin Muharrem ayında hicret etmeleri sebebiyle bu ay tarih başlangıcı olarak kabul edildi. Hatta; Muharrem ayının İslâmiyetten öncesine uzanan bir şöhreti ve kıymeti vardır. Denilebilir ki Muharrem ayı, bütün beşeriyet tarihinde yeri bulunan bir aydır.

Muharrem-i Şerîf ayının onuncu gününe yani mîlâdî 13 kasım Çarşamba gününe isâbet eden Âşûrâ günü, dinimizce büyük ehemmiyet arz etmekte ve birçok ilahi tecelliye zarf olmuş bulunmaktadır.

Fakih Ebulleys es-Semerkandî (r.h) hazretlerinin beyanına göre Âşûrâ Gününde vaki' olduğu rivayet edilen hadiseleri zikredecek olursak;

²⁸⁵ tergib ve terhib c:2 s:462

- Hz.Âdem (a.s.)’ın halk edilmesi, Cennet’e girmesi ve Cennet’ten çıktıktan sonra tevbesinin kabûlü,
- Hz.İbrahim (a.s.)’ın velâdeti, halîlullah pâyesine ermesi, nemrut’un ateşinden kurtulması,
- Hz.İdris (a.s.)’ın semâya ref’ olunması ve Hz.Eyyûb (a.s.)’ın hastalıklardan kurtulması,
- Hz.Nuh (a.s.)’ın, gemisinin cûdi dağına oturması ve karaya ayak basması,
- Hz.Îsâ (a.s.)’ın velâdeti ve kendisine suikast hazırlayan yahûdîlerin elinden kurtarılıp semaya yükseltilmesi
- Hz. Mûsâ (a.s.) ve ümmetinin fir’avn’ın zulmünden kurtuluşları ve fir’av’nın suda boğulması gibi hadiseler Âşûrâ gününde vâki olmuştur.

Muharrem-i Şerîf ayı geldiğinde mü’minlerin birbirlerinin hicrî sene başısını tebrik etmeleri ve yeni senenin kendileri ve tüm İslâm âlemi hakkında hayırlı olması için Cenâb-ı Hak’ka duâ ve ilticâ etmeleri icâb eder. Ayrıca bu günlerde, fakirlere ve yoksullara yardımda bulunmak, kimsesizleri ve hastaları ziyaret etmek de güzel görülmüştür. Büyük Allah dostları tarafından beyan edilen bu aya ve Âşûrâ gününe mahsus bir takım ibâdetler de mevcuttur. Şöyle ki; Bu ayın ilk on gününde kılınması ehemmiyetle tavsiye olunan altı rek’at namaz vardır ki niyeti ve kılınış şekli duâ kitaplarında ve takvim yapraklarında beyan edilmektedir.

Abdullah ibn-i Abbas (r.a.) naklediyor: *Rasûlullah(s.a.v.) Efendimiz Âşûrâ günü oruç tuttu ve o günün orucunu tutmayı bizde emretti. Ashâb: "Ey Allâh'ın Rasûlü, o (Âşûrâ) Yahûdi ve Nasrânî'lerin büyük saydıkları bir gündür." dediler. Rasûl-ü Ekrem Efendimiz: "Gelecek sene olduğunda -inşaaallah- dokuzuncu günü (ile birlikte) oruç tutarız."* buyurdular. Ertesi sene (nin Muharrem ayı) gelmeden önce Rasûlüllâh vefat etti.”” İşte bu sebebledirki, Âşûrâ

gününi tek başına değil, dokuzuncu günle beraber veya bu mümkün olmamış ise on birinci günle beraber tutulması tavsiye olunmaktadır.

Rasûlüllâh Efendimiz (s.a.v.) Ramazan orucundan sonra en fazla Âşûrâ orucuna ehemmiyet verirdi. Nâfile olarak yapılan ibadetlerin sevabı, on mislidir. Nâfile olmasına rağmen Âşûrâ orucunun müstesnâ bir durumu vardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir Hadîs-i Şeriflerinde bu hususu şöyle izah buyurmaktadırlar: "Âşûrâ gününün orucu -Allâh'a karşı hüsn-ü zannım odur ki- bir önceki sene de işlenen hata yı örter." Yine bu ay içinde; Perşembe, Cuma, Cumartesi günleri peş peşe oruç tutulursa 900 senelik nâfile oruç sevâbı verilir.

Âşûrâ gününde her mü'minin on kişiye birer selâm veya bir kişiye on selâm vermesi tavsiye edilmektedir.

Bu günde gusûl abdesti alan kimsenin sene boyunca ufak tefek hastalıklardan berî olacağı ve o gün çoluk ve çocuğunun nafakasını geniş tutması halinde ecir ve berekete vesîle olacağı beyan edilmektedir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir Hadîs-i Şeriflerinde meâlen: "Kim âile efrâdına Âşûrâ günü nün nafakasını geniş tutarsa Allah'da ona senenin tamamında genişlik verir." buyurmaktadırlar.

İslam şuuruna mâlik bulunan her mü'min, yukarıda da izah etmeye çalıştığımız hususlar müvâcehesinde bu günlere îcâb eden itınayı göstermeli ve sünnet müessesesini ayakta tutmaya çalışarak Mevlâmız'ın rızâsına nâil olabilmenin gayreti içersinde olmalıdır.

ORUÇ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Ey imân edenler! Oruç sizden evvelkilerin üzerine farz olduğu gibi sizin üzerinize de farz olmuştur. Tâ ki sakınabilesiniz. Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidyeye verir. Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa (mesela fidyeyi fazla verirse) o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.²⁸⁶

Tefsiri;

Siyam, oruç demektir. Oruç, islâm dininin en mühim rükünlerinden ve şeriatin en önemli emirlerindendir. Kötülük emreden nefis, oruç mücâdelesini ile terbiye edilir. Kötülüğe meyilli olan duygular, oruç ile teskin olunur. Oruç, kalp ve amelleri düzenler. Oruç, nefsi, yiyecek ve içeceklerden ve cinsî şehvetlerden men'eden kudsî bir mücâhededir. Hayatın lezzetini tattıran ve irâdenin kıymetini artıran güzel bir haslettir. Bununla beraber oruç, Allah tarafından insanlara yapılan tekliflerin en meşakkatlisi gibi görünür. Bundan

²⁸⁶ Bakara suresi 183-184. Ayet-i kerime

dolayı Allah-ü Teâlâ ve Tekaddes, teklifleri kullarına meşakkatlerine göre tedricen emir buyurmuştur. Evvelâ, tekliflerin en hafifi olan namazı; saniyen, orta derece zor olan zekatı; sâlisen, en zor olan orucu emir buyurmuş ve böylece temrin ile müslümanları emirleri yapmaya alıştırmıştır. Nitekim Ahzâb sûresinde

وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ
وَالصَّائِمَاتِ

*Hak için mütevazî erkekler ve tevazuda bulunan kadınlar ve sadaka veren erkekler ve tasaddukta bulunan kadınlar ve oruç tutan erkekler ve oruçlu kadınlar*²⁸⁷ buyrulduğu gibi, İslâmın binası hadisinde de "Şehâdet kelimesi, namazı ikâme, zekat verme, oruç tutma ve Beyt'i hacetme." diye vârid olmuştur.

Allah'ın Resulü Medine'ye hicret ettiği ilk zamanlarda, ayda üç gün oruç tutar, bir oruç da aşûra günü tutardı. Buna islâm şeriatinde "savm-i evvel" denir. **Hicretten bir buçuk sene sonra, kıblenin çevrilmesine müteâkib, Şâ'banın onunda Ramazan orucu farz kılınmıştır.** Bundan dolayı bazıları, أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ ter kibini, savm-i

evvel ile tefsir etmişler. Ramazan âyeti ile neshedildiğne zâhib olmuşlar ise de esah olan, bu âyetlerin hepsinin, Ramazan orucu hakkında nazil olduklarıdır. Şöyle ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ

ayında oruç tutmak üzerinize farz kılındı. كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ

قَبْلِكُمْ Sizden önce geçen şu kimseler üzerine farz kılındığı gibi!²⁸⁸

Yâni, oruç tutma külfeti sadece sizlere değil, sizden önce geçen

²⁸⁷ Ahzab suresi 35. Ayet-i kerime

²⁸⁸ Bakara suresi 183. Ayet-i kerime

nebilere ve ümmetlerine öyle farz kılınmıştır. Bunda kuşkulananacak hiç bir şey yoktur. Oruç tutmada bütün insanlar için maddî, mâ'nevi her yönden bir çok faydalar vardır. Savm ve siyam kelimelerinin lügat anlamı, **bir söz dahi olsa nefsi meylettiği şeylerden men'etmektir.** اِنِّى

نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا Ben Rahmân için oruca nezrettim²⁸⁹ Ayetinde zikredilen savm kelimesi de bu anlamdadır. Eski şeriatlerde, söz ile oruç tutmak vardı. Oruç nezreden veya oruç ile emrolunan bir kimse, bir kaç gün kimse ile konuşmazdı.

Orucun şeriatte mânâsı: Niyyet ile beraber şafağın atmasından i'tibaren güneş batıncaya kadar nefsi; yeme, içme ve cimâ'dan men'etmektir. Oruçta niyet şarttır, niyetsiz oruç sahih olmaz. Orucun vakti, gündüzdür. Bir kimse gece için oruca niyet etse, orucu olmaz. Çünkü, orucun vakti gündüzdür.

Diğer bir tâbir ile: Akıl, baliğ bir müslimin sabahın başlangıcından gün batıncaya kadar, vücudun içine her hangi bir şeyi idhalden ve cimâdan, ibâdet niyeti ile nefsi tutmaktır. Bundan dolayı, ağıza ve buruna bir şeyin girmesi orucu bozmaz ama, dimağa ve bedenine içine giren bir şey orucu bozar. Bu sebeple, bedene yapılan şırınga veya aşağıdan yapılan ihtikan, orucu bozar. Söz söylemek orucu bozmaz ama, nefis ile mücâdele için ağızdan kötü sözler çıkarmamak, zikir ve ibadetle meşgul olmak efdaldır. Diğer uzuvları da kötülükten men'etmek mendübdür.

Ayet-i celilede, mü'minlerin orucu, geçmiş ümmetlerin orucuna teşbih edilmiştir. Bu teşbih, orucun vâcib olmasında, orucun sıfatında, veya adedinde veya zamanında olması ihtimalleri vardır. Rivayet olunduğuna göre oruç, yehûd ve nasârâyâ, Ramazan ayında veya aynı miktarda başka bir ayda farz kılınmıştı. Yahudiler, bu orucu tutmaktan usandılar onu eksiltip senede bir güne indirdiler ve bunu da kendi zû'umlarınca Fir'avn'ın garkolduğu günde tuttuklarına zâhib

²⁸⁹ Meryem suresi 26. Ayet-i kerime

oldular. Halbuki, bunda da hatâ ettiler. Çünkü Fir'avn, aşûra günü suya garkolmuştur. Yahudiler ise, diğer orucu da başka bir gün tutuyorlar.

Nasârâ'ya gelince, Rivayet edildiğine göre, müslümanlarda olduğu gibi nasârâyâ da Ramazan ayında oruç farz kılınmıştı. Bunlar, bir müddet Ramazan ayında oruç tutmaya devam ettiler. Şiddetli sıcak zamanına veya şiddetli soğuk zamanına tesadüf etti. Bu da, seferlerinde onlara meşakkatli oldu ve maişetlerinde onlara zararlı oldu. Halk bundan âlimlerine şikâyet ettiler de senenin mutedil bir mevsimine tebdil edilmesini talep ettiler. Alimlerinin ve reislerinin reyleri alındı. Böylece oruç, ilkbahar mevsimine tahsis edildi. Bu değiştirme işlerine keffâret olmak üzere de on gün ilâve ettiler. Bundan sonra bir müddet, kırk gün olarak oruç tuttular. Bir zaman sonra meliklerinin ağzında bir hastalık meydana geldi. Melik, ağzının ağrımasından şikayet etti de; "Allah beni bu ağrıdan kurtarırsa, oruçlarına bir hafta ilave edeceğim" diye nezretti. Sonra, Allah azze ve celle onun hastalığına şifâ verince, melik, kavminin orucuna bir hafta daha ilave etti. Böylece, hıristiyanların orucu kırk yedi günü buldu. Bunlar bir müddet de kırk yedi gün oruç tuttular. Sonra bu melik öldü, başka biri bunlar üzerine melik oldu. Yeni melik; "Şu üç gün eksik oruç da ne olacak? Bunu elli güne tamamlayın." dedi. Melikin emri üzerine hıristiyanlar kırk yedi günlük orucu elli güne ikmâl ederek, yılda elli gün oruç tutmaya başladılar.

Başka bir rivayette, hıristiyanlara "ölet" geldi. Birbirlerine, "orucu ziyâde edin de ölüm azalsın," dediler. Kırk yedi günlük orucu elli güne iblâğ ettiler. Böylece bir ay olarak tutulan orucu; on gün evveline, on gün sonuna ilave etmek sureti ile elli güne iblâğ ettiler. Daha sonraları buna da tamammül edemediler de orucu perhize tebdil ettiler. Hâlen hıristiyanlar, ouç tutarız, diye ilkbaharda elli gün perhiz yaparlar. Papazlar, namazlarını da türlü bahanelerle ortadan kaldırdılar. Dinlerini o kadar basitleştirdiler ki, bütün ibâdetleri, putları olan salibi çıkarıp göstermekten ibaret kaldı. Papazlar, hıristiyan dini üzerinde o kadar tahribat yaptılar ki, hıristiyan dini,

adetâ onların oyuncağı oldu. Musevilik de hahamların elinde böylece oyuncak olmuş ve hâlen de olmaktadır.

Bazıları da: "Allah azze ve celle Hazretleri, nasârâ üzerine orucu farz kıldı. Onlar sonradan bir gün önüne, bir gün sonuna ilaveler yaparak elli güne iblâğ etmişlerdir. Bundan dolayı islâm dininde, tek günü oruç tutmak mekruh oldu," demişlerdir.

Mânâ:

Ey o bütün iman edenler! Sizden önce geçenlere olduğu gibi, oruç size de farz kılındı لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ Umulur ki korunursunuz. Yani, oruç tutmakta mâsiyetlerden korunursunuz. Zira Oruç, nefsi kıran, şehvetleri terkettiren, takvaya ulaştıran ilahi bir ibadettir. Ey mü'minler! Oruç denilince kalbinize bir şüphe gelip de heyecana kapılmayın. Öyle korkulacak bir müddet değil;

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ Sayılı günler; uzun zaman veya bütün yıl değil; sayılı günler, hemen bir ay! İşte o kadar!

Rivayet edildiğine göre, islâmın başlangıcında, her ay üç gün oruç tutmak vâcib idi. Bir de aşûrâ günü oruç tutulurdu. Böylece, bir yılda otuz yedi gün oruç tutulurdu. Allah'ın Resulü bunu hem kendi tutar, hem de ümmetine tuttururdu. Buna "Savm-ı evvel" denildiği yukarıda geçti. Ramazan ayında orucun farz olması ile "Savm-ı evvel" neshedildi.

İbn-i Abbas: "Hicretten sonra ilk nesholunan, kible işi oldu. Sonra da Ramazan orucunun farz olması ile, "Savm-ı evvel" nesholundu," demişlerdir.

İttifâkan rivayet edilen bir hadis-i şerifte Hazret-i Aişe: "Câhiliyyede Kureyş kavmi, aşûrâ günü oruç tutardı. Câhiliyyede Allah'ın Resulü de o gün oruç tutardı. Medine'ye hicret ettikten sonra da o gün oruç tutmaya devam etti ve ashabına da o gün oruç

tutmalarını emretti. Ramazan orucu farz olunca, aşûra günü oruç tutmak terkolundu. Dileyen tuttu, dileyen terketti," demiştir.

Bazıları da أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ ile murad, ramazan günleridir.

Bunun vechi; Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri evvelâ, كُتِبَ عَلَيْكُمُ

أَيَّامًا buyurdu. Bunun bir kaç güne ihtimâli vardı. Sonra

مَّعْدُودَاتٍ kavli ile birkaç günden çok olduğunu beyân etti, ama

adedi kesin olarak beyân olunmadı. Daha sonra شَهْرُ رَمَضَانَ kavli

ilede adedini beyân buyurdu. Bu tefsir mümkün olunca,

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ terkinin, Ramazandan gayriye hamline ihtimal

kalmadı. Öyle olunca, âyet-i celile mensuh değil, muhkemdir.

Rivayet olunduğuna göre; Ramazan orucunun farziyyeti, hicretin ikinci senesi nazil oldu. Bu da Bedir gazasından bir ay ve beş on gün sonra idi. Bedir savaşı, hicretten sonra on sekizinci ayın başında Ramazan'ın on yedinci Cuma günü olmuştur.

Mânâ:

Ey mü'minler! Oruç size sayılı günler farz kılındı. Bununla beraber

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ Sizden biriniz Ramazan'da

hasta olur, yahut sefer üzerinde bulunursa, iftar eder (orucu yer.)

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ iftar ettiği günler sayısınca diğer günler oruç tutmak

üzerine vâcib olur وَالَّذِينَ يُطِيقُونَهُ Oruç tutmağa kudreti

yetmeyen ihtiyarlar üzerine de **فِدْيَةُ طَعَامٍ مَسْكِينٍ** bir fakirin bir günlük yiyeceği fidye lâzım gelir. Yâni, oruca dayanamayipta oruçlarını yiyen ihtiyarlar oruçlarını yerler. Buna karşılık, her gün için bir fakire bir fidye verirler. Yedikleri orucun yerine oruç tutmazlar.

Bu âyet-i celilenin hükmünde âlimler ihtilâf etmişlerdir. Ekseriyyet, âyetin hükmünün mensûh olduğuna kâil olmuşlardır. Bu kavil, Ömer bin Hattab'ın, Seleme b. el-Ekvâ'nın ve başkalarının kavlidir. Şöyle ki:

"İslâmın başlangıcında mü'minler, oruç tutmak ile orucu yeyip fidye vermek arasında muhayyer idiler. Allah Teâlâ, mü'minler üzerine meşakkat olmaması için, islâmın bidayetinde, onları bu ikisi arasında muhayyer kıldı. Sonra **فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ** içinizden kim bu aya ulaşırsa²⁹⁰ âyeti ile bu muhayyerlik neshedildi," demişlerdir.

Seleme bin el-Ekvâ'dan ittifâkan rivayet edilen bir hadis-i şerifte Seleme: **وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةُ طَعَامٍ مَسْكِينٍ** âyeti nazil olunca, orucu veya iftardan birini murad eden kimse dilerse oruç tutar, dilerse iftar ederdi. Bundan sonra ki **فَمَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ** âyeti veya **فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ** âyeti nazil olunca, bu âyetin hükmü nesholundu," demiştir.

Katâde: **وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ** Ayeti, oruca takat getiremeyen şeyh-i kebir (büyük ihtiyar) hakkında nazil olup, oruca dayanamayan ihtiyarın orucu yeyip yerine fidye vermesine ruhsattır," demiştir. Esah olan da budur. Bunu hastalar üzerine tahsise kalkmak, hatâdır.

²⁹⁰ Bakara suresi 185. Ayet-i kerime

Âlimlerden İbn-i Abbas'ın da içinde bulunduğu bir topluluk, âyetin muhkem olduğuna zâhib olmuşlardır. وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ

Lâfz-ı celilinin anlamı: Gençlik zamanında oruca takati olup da oruçlarını tutan, sonra kocalık zamanında oruç tutmaktan âciz olan şu kimseler ki, bunlar üzerine, yedikleri oruca bedel fidye lâzım gelir, demişlerdir.

Buhârî'nin Atâ'dan rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Atâ: "İbn-i Abbas وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ âyetinin okunduğunu duydu da: "Bu âyet mensûh değildir. Bunlar, ihtiyar erkeklerle ihtiyar kadınlardır. Oruçlarını yerler. Yedikleri her gün için bir fakire bir günlük yiyecek miktarı fidye verirler." Buyurdu," demiştir. Sahih olan da budur.

Mânâ:

Oruç tutmağa kudretleri yetmeyip de orucu yiyen ihtiyarlar üzerine

فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ bir fakirin yiyeceği fidye vardır. Oruca ceza

olarak buğdaydan yarım sağ, diğer yiyeceklerden bir sağ fidye vermeleri üzerlerine vâcib olur. Bu, mü'minin ibâdetteki kusurdan nefsinin vikaye için bezlettiği besinin miktadır ki, Ramazan'da orucu yeyip te, kocalığından dolayı kazasına kadir olamayan kimse üzerine, bu mikdar vâcib olur. Bir fakire günde bir fidye verir.

فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا Bir kimse de hayrı tetavvû' ederse; yâni, bir miskine verilen fidye üzerine ziyâde eder de her gün iki miskine veya daha çoğuna verirse; yahut, vâcib olan fidye üzerine ziyâdede bir sağ yerine bir müd verirse فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ Bu da onun için hayırlı olur.

Bununla beraber وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ Oruç tutmanız sizin için

hayırlıdır. Gerek hasta, gerek sefer ve gerekse kocalık hallerinde oruç tutmanız sizin için hayırlıdır.

Ayet-i celilenin bu fıkrasının anlamında, iki mânâ vardır. Biri, oruç tutmaya kudreti olmayan kocalara hitabdır ki, mânâ: Ey oruca takati yetmeyen ihtiyarlar! Meşakkatler yüklenerek oruç tutmanız; oruç yeyip fidye vermenizden hayırlıdır, demektir. İkinci tefsire göre: âyetin anlamı umûma hitabdır. Esah olan da budur. Çünkü, âyet mutlaktır. Mutlak olan âyeti sebepsiz kayıtlamak muvafık olamaz. Külle ircâi evlâdır.

Mânâ:

Ey mü'minler! Her yönden oruç tutmanız sizin için hayırlıdır.
 إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ Eğer orucun hayırlı bir ibâdet olduğunu biliyorsanız.

Şu cihetin iyi bilinmesi lâzım gelir ki, mükellef olan mü'minlerden her biri için, Ramazanda özürsüz oruç yemeye ruhsat yoktur.

Ramazanda oruç yemeyi mubah kılan özürler üçtür;

Birincisi: Sefere çıkan, hasta olanlarla, hayız ve nifas olan kadınlardır. Sefere çıkan ve hasta olan kadınlar ve erkekler, oruçlarını yiyebilirler. Hayız ve nifas olan kadınlara ise, oruç tutmak haramdır. Bunlar oruçları yerler, yedikleri her gün için diğer günlerde yerine bir oruç tutarlar. Keffâret lazım gelmez. Yedikleri oruçları kaza ederlerken, bunların birbiri ardınca tutulmaları lâzım gelmez. Başka başka günlerde de tutabilirler,

İkincisi: Hamile olan ve emzikli olan kadınlardır. Böyle olan kadınlar, orucun kendilerine veya çocuklarına zarar vermesinden korkarlarsa, bunlar da oruçlarını yerler, sonra yedikleri günleri kaza ederler. Keffâret lâzım gelmez. İmam Şafiî'ye göre hem keffâret, hem de kaza lâzım gelir.

Üçüncüsü: İhtiyar erkek ve kadınlardır ki, bunlar, dayanamayarak oruçlarını yedikleri takdirde, her bir oruç yerine bir fakire fidye vermeleri, üzerlerine vâcib olur. Bu üç hâlin dışında, her ne suretle olursa olsun mü'minler üzerine oruç yemeye asla ruhsat yoktur.²⁹¹

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ ، إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي ، وَأَنَا أَجْزَى بِهِ ، وَالصَّيَامُ جُنَّةٌ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمٍ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ ، وَإِنِّي صَائِمٌ ، وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، الصَّائِمِ فَرَحَتَانِ يَفْرَحُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ بِفِطْرِهِ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ رَوَاهُ الْبُحَارَى وَاللَّفْظُ لَهُ وَمُسْلِمٌ

Ebu Hüreyre (r.a.) Resulullah (s.a.v.)'ın -hadisi kutsisinde- şöyle dediğini rivayet etti:

Allah azze ve celle buyurdu ki:

«Ademoğlunun her ameli kendisi içindir. Yalnız oruç hariç. Çünkü o benim içindir. Onun mükâfatını da ben vereceğim. Oruç bir kalkandır. Sizden biri oruçlu olduğu günde edebe aykırı kötü söz söylemesin, bağırıp çağırmasın. Şayet biri ona kötü söyler veya kendisiyle dövüşürse «ben oruçluyum, ben oruçluyum» desin. (Ona uymasın.) Muhammed'i irade ve kudretiyle yaşatan Allah'a yemin ederim ki,

²⁹¹ esbâb-ı nüzûl c:1 s:350

oruçlunun ağzının kokusu, Allah katında misk kokusundan daha iyidir. Oruçlu için ferahlanacağı iki sevinç vardır:

- 1- İftar ettiği zaman (açlıktan kurtulduğu için) sevinir,
- 2- Rabbine kavuştuğu zaman orucunun sevabıyla (alacağı mü-kâfattan dolayı) sevinir.»²⁹²

Orucun farz kılınmasının hikmeti;

Allah-ü Tealâ akıllı yarattığında, ona: "Dön! dedi. Akıl döndü. Sonra: "Geri dön ." dedi. Akıl geri döndü. Hz. Allah:
-Sen kimsin? Ben kimim? diye sordu. Akıl:
-Sen benim Rabb'imisin. Ben de zayıf bir kulum. Hz. Allah:
-Ey akıl! Senden daha kıymetli bir varlık yaratmadım, buyurdu.
Sonra nefsi yarattı ve ona: Dön! buyurdu. Nefis cevap vermedi. Hz. Allah:

-Sen kimsin? Ben kimim? diye sordu. Nefis:
-Ben benim, sen de sensin.

Hız. Allah nefse 100 sene cehennem ateşi ile azap etti. Çıkarıp aynı soruları sordu. Nefis yine aynı cevapları verdi. Bunun üzerine 100 sene açlık ile azap etti. Çıkarıp aynı soruları sordu. Nefis: "Sen benim Rabb'imisin, ben de senin aciz bir kulunum " dedi. Bunun için oruç farz kılındı.

Orucun farz kılınmasının sebebi bir görüşe göre; oruç açlığı sebebiyle kıyamet açlığını hatırlatmaktır. Çünkü mahşerde tahammülü en zor olan azap açlıktır. Hatta mahşer halkı açlık sebebiyle diğer azapları unuturlar.

Niteki Rasûlüllah (s.a.v) bir Hadis-i Şeriflerinde: "Kıyamet günü bütün insanlar açtır. Ancak: Peygamberler, onların ehlibeyti ve Receb, Şaban, Ramazan orucunu peş peşe tutanlar hariç. Onlar susamayacaklar ve acıkmayacaklardır " buyurmaktadır.

²⁹² tergib ve terhib c:2 s:403

Cenab-ı Hak, kıyamet gününün açlığından korumak için, ümmet-i Muhammed'e orucu farz kılmıştır.

Hulasa: Açlık dinin selâmetidir, aynı zamanda tıbbı göre bedenın de selâmetidir. Mide boş olursa; cisim nurani ve ruhani bir hâl alır. Nitekim: مِیدَہ تَہی تَنْ دُرُسْتْ کِیسَہ تَہی دِینْ دُرُسْتْ mide boşken beden rahat, kese boşken din rahat olur (insan azgınlık yapmaz) buyrulmuştur.

Niteki Rasûlüllah (s.a.v) bir Hadis-i Şeriflerinde: Allah katında en sevimli amel, açlık ve susuzluk (oruç)tur.buyurmaktadır.

Eflatun derki:

Cismin rahatı, az yemekte

Ruhun rahatı, az uykuda

Dilin rahatı, az konuşmakta

Kalbin rahatı, az intikamdadır, (intikam duygusu olmamaktadır)

Doktorların beyanına göre acıkmadan yemek, insanın hastalanmasına sebep olur.

Hız. Ebu Bekir (r.a) Bu Dereceye Ben Şunlarla Kavuştum:

Müslüman olduktan sonra doyuncaya kadar yemedim, kanıncaya kadar su içmedim. Dünyayı bıraktım, ahireti tercih ettim Peygamberimiz (s.a.v)'e her hususta iyi bir arkadaş oldum. Buyurmaktadır.

Denildi ki: Açlık; ilim ve fesahat yağdıran bir bulut, tokluk ise; cehalet ve gaflet yağdıran bir buluttur.

Cenab-ı Hak, İsa (a.s)'a: "Aç kal; beni görürsün, her şeyden alâkanı kes; bana ulaşırın". Buyurmakla cemalini görmek saadetini açlığa bağlamıştır.

Hız. Allah sohbetimizin başında zikredilen Ayet-i kerimede: "Sizden önceki ümmetlere farz kılındığı gibi oruç; size de farz kılındı". Buyurmakla bütün geçmiş ümmetlerinde bu ibadetle mükellef olduğunu haber veriyor. Zira oruç zor bir ibadettir. Umumi olunca tahammülü kolaylaşır. Şekli ve miktarı farklı olmakla beraber Âdem (a.s)'dan itibaren bütün peygamberler ve ümmetlerine oruç ibadeti farz idi.

- Musa (a.s)'ın kavmine Aşure günü
- Adem (a.s)'a her ayın 13, 14 ve 15 günleri oruç tutmak farz idi.
- Davud (a.s) bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı.
- Süleyman (a.s) her ayın başında, ortasında ve sonunda üçer gün olmak üzere dokuz gün oruç tutardı.
- İsa (a.s), senenin tamamını oruçlu geçirirdi.
- Efendimiz, Ramazan orucu farz olmadan önce, Aşure günü oruç tutardı.

Hız. Aişe (r.a)'dan: Kureyşliler aşure günü oruç tutarlardı. Peygamberimiz (s.a.v)'de Aşure günü hem oruç tutar, hem de ashabına oruç tutmalarını emrederdi. Ramazan orucu farz kılınıncaya; Aşure orucu nafil oldu. İsteyen tutar, isteyen tutmayabilir.

Aşure orucunun farziyeti: Bedir Savaşı 'ndan iki ay önce kaldırılmıştır. Hicretten sonra ilk değiştirilen hüküm, bu oruçla Kible'nin Mescid-i Akse' dan çevrilmesidir.

Said İbni Cübeyr (r.a)'dan. Bizden önceki ümmetlerin orucu, akşam vakti başlayıp, ertesi geceye kadar devam ederdi. İslâm'ın başlangıcında da böyle idi.

Oruç ilk farz kılındığında, akşam iftar vaktinden yatsı namazına kadar veya yatsıdan önce, uyuyuncaya kadar, yemek, içmek ve cinsi münasebet helâl olur. Ancak kişi yatsıyı kılar veya yatsıdan dönünce uyursa; gelecek akşama kadar bunlar haram olurdu. Yani oruç başlardı.

Hız. Ömer (r.a) bir gün yatsı namazından sonra ailesiyle beraber oldu. Sonra pişman olup ağlamaya ve nefsini kınamaya başladı. Efendimize gelip durumunu bildirdi. Rasûlullah: "Bu sana yakışmıyor ya Ömer! Buyurdular. Bu arada ashaptan bazıları da kalkıp aynı hallerin kendilerinde de olduğunu söylediler ve Bakara Sûresi 187. Ayeti nazil olarak

أَحَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصَّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ
لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
وَعَفَا عَنْكُمْ فَأَلَيْنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا
وَأَشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ
الْفَجْرِ ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي
الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helâl kılındı. Onlar, size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz. Allah, (Ramazan gecelerinde hanımlarınıza yaklaşıarak) kendinize zulmetmekte olduğunuzu bildi de tövbenizi kabul edip sizi affetti. Artık eşlerinize yaklaşın ve Allah'ın sizin için yazıp takdir etmiş olduğu şeyi arayın. Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye (tan yeri ağarınca) kadar yiyin, için. Sonra da akşama kadar orucu tam tutun. Bununla birlikte siz mescitlerde itikâfta iken eşlerinize yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. Allah, kendine karşı gelmekten sakınsınlar diye, âyetlerini insanlara böylece açıklar.²⁹³

"Oruç gecesı kadınlarınızla beraber olmanız size helâl kılındı..." buyruldu.

²⁹³ Bakara suresi 187. Ayet-i kerime

Bedeni ibadetler içinde en faziletlisinin hangisi olduğu hususunda âlimler arasında değişik görüşler vardır.

- Oruç en faziletli ameldir.
- Hac en faziletli ameldir.
- Cihat en faziletli ameldir.
- Farz olma yerlerine göre Mekke'de namaz, Medine'de oruç efdaldır.
- Dua daha faziletlidir.

Alimlerin çoğuna göre sahih olan, bedenle yapılan ibadetlerin efdali namazdır. Onun için efendimiz: "Göz aydınlığım namazdadır" buyurmuşlardır.

İman, marifet, tevekkül gibi kalbi ibadetler, bedeni ibadetlerden üstündür. Faydası başkasına geçtiği için zekât gibi mali ibadetler de, bedenle yapılan ibadetlerden faziletlidir.

İmamı Şafi (r.a)'ye göre namaz, zekâtтан daha büyüktür.

Netice: Bedenle yapılan ibadetlerin en efdali namaz, sonra oruçtur. Orucun en efdali de, Ramazan orucudur.

Orucun bir çok faziletleri vardır;

Oruç günahlardan korur. Çünkü açlık acısı ile şehveti kırıp nefsi kahreder. Zira nefis her şerrin barınağı, her kötülüğün arkadaşıdır. Sen onu itaate çektikçe, o seni masiyete sürüklemek ister. Gıdasını kesmedikçe sana uymaz, şehvetini terk etmez. Gıdasını kesmek te oruçla mümkün olur.

Hadis-i Şerif: İbni Mes'ud (r.a)'dan: Ey gençler topluluğu! Kimin evlenmeye gücü yeterse evlensin. Zira evlilik gözü harama daha çok

yuman, ırzı daha çok koruyan bir yoldur. Kimin de buna gücü yetmezse, ona oruç tutmak gerekir. Çünkü oruç, ona eneme gibidir.²⁹⁴

Şehvetin teskini; gündüz oruç tutup, gece ibadet ederek, şehvetleri unutarak, lezzetleri kesen ölümü hatırlayıp, nefsin konuşmasını (kalbe verdiği fasit düşünceleri) keserek, eceli yakın görerek, emeli kısa tutarak, murakabeye devam edip itaat üzere olarak elde edilir.

Hız. Aişe (r.a)'dan rivayet edilmiştir. Bir günde 20 kere ölümü hatırlayan şehitlerle beraber haşır olunur.

Eğer "Bazıları oruç tutuyor, geceleri ibadet ediyor, yine nefsinde hareket var bunun sebebi nedir dersin? Cevaben deriz ki: Kendisine aşırı şehvet olduğu içindir. Çaresi ise devamlı üzüntü, riyazat, ahiret ve ahiret sıkıntılarını hatırlamaktır.

Oruç tutmamayı mübâh kılan özürler üçtür;

- 1- Yolculuk, hastalık, kadınların aybaşı ve doğum sonrası halleridir. Bunlar oruçlarını sonradan kaza ederler.
- 2- Gebelik ve süt emzirmek; bunlar da. sonradan kaza ederler.
- 3- Oruç tutamayacak kadar yaşlı olan. günden güne kuvvetten düşen erkek ve kadınlar, oruç tutamayacakları için kaza da etmezler, fidye verirler.

Fidye; her gün için bir fakiri sabah akşam doyurmak, demektir. Yani her gün için bir sadaka-i fitır verilecek demektir.

Oruçla ilgili bazı meseleler;

- ❖ Gündüz oruç tutmayan misafir yolculuktan döndüğü zaman, hasta iyileştiği zaman, sabi buluğa erdiği zaman, kafir Müslüman olduğu zaman, kadının adet hali sona erdiği zaman akşama kadar herhangi bir şey yiyip içmezler. Oruçlu gibi davranırlar.

²⁹⁴ Buharinc.6. s. 117

- ❖ Dinden dönmüş olan kimse tekrar Müslüman olursa, geçen oruçları kaza etmesi icap etmez.
- ❖ Ramazan orucu diye tayin şart değildir, mutlak oruç veya nafile diye de niyet etse oruç sahihtir. Gecedan niyet edilebileceği gibi, kaba kuşluğa kadar da niyet edilebilir.
- ❖ Her gün için ayrı ayrı niyet edilir.
- ❖ Cünüp olarak sabahlayan kimsenin orucu sahihtir.
- ❖ Yalan, gıybet ve iftira eden kişinin sevabı azalmakla beraber orucu sahihtir.
- ❖ Ağız dolusu olmadıkça kendi isteği ile kusmak orucu bozmaz.
- ❖ Dişler arasında kalan ve nohuttan küçük olan yemek artıklarını yutmakla oruç bozulmaz, nohut tanesi kadar olursa bozulur.
- ❖ Şırınga yaptırmak, kulak ve idrar yoluna ilaç damlatmak orucu bozar.
- ❖ Burnuna ilaç ya da su çekmek orucu bozar.
- ❖ Hacamat olmak orucu bozmaz.
- ❖ Fecrin doğup doğmadığında şüphe ederek sahur yese, sonradan fecrin doğduğu ortaya çıksa kaza etmesi gerekir.
- ❖ Oruçlunun sürme çekmesi mekruh olmaz.
- ❖ Ramazanda oruçlu iken cinsi münasebette bulunmanın keffareti sırasıyla; ya köle azat etmek veya 60 fakiri sabah akşam doyurmak veya iki ay keffaret orucu tutmaktır.
- ❖ 15-Cinsi münasebetten dolayı keffaret eşlerden her ikisine de ayrı ayrı lâzım gelir.
- ❖ Oruçlunun (kendinden emin ise) öpmesi haram değildir.
- ❖ Sefere çıkan yemek yiyerek veya içerek orucunu bozabilir.
- ❖ Ramazan günü hasta ve seferi olmadığı halde, bilerek yiyen veya içen kişiye; hem kaza hem kefarete gerekir.
- ❖ Unutarak yiyen, içen veya cinsi münasebette bulunan kimseye kaza ve kefarete lâzım gelmez, orucu sahihtir. Çünkü Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmaktadır; Oruçlu olduğu halde unutarak yiyen veya içen kimseye Hz. Allah ikram etmiştir (orucuna zarar vermez).
- ❖ Ağızına veya burnuna verdiği su boğazına kaçarsa; oruç bozulur, kaza gerekir.
- ❖ Üzerine kazaya kalan Ramazan orucunu öbür Ramazan gelinceye kadar tutmayan kimseye kefarete icap etmez.

- ❖ Oruçlu bütün vücudu ile suya dalsa; orucu bozulmaz.
- ❖ Kendi isteği ile içine veya boğazına duman tütün çekmekle oruç bozulur.
- ❖ İftarda acele etmek ve namazdan önce iftar etmek sünnettir.

Efendimiz (s.a.v) Namazdan önce yaş hurma ile, olmazsa kuru hurma ile, o da olmazsa birkaç yudum su içerek iftar ederlerdi.

Denildi ki şu zamanda efdal olan; nehir suyunu eli ile alıp içmek suretiyle iftar etmektir. Çünkü, bu zamanda sırf helâl olan şey yok (denecek kadar az)'dır.

- ❖ Sigara ve tütünle iftar etmek çok çirkindir. Zira bunlar hakkında ulemanın ihtilafı vardır. Bazıları haram, bazıları da mekruh demişlerdir.

İftardan sonra: "Allah'ım! Senin (rızan) için oruç tuttum, senin rızkınla iftar ettim"demek sünnettir.

Diğer bir rivayette: "Ey mağrifeti bol olan Rab'bim! Beni bağışla" demek sünnettir.

Diğer bir rivayette: "Susuzluk gitti, damarlar ıslandı, ecir sabit oldu inşaallah" demek sünnettir.

Cenab-ı hak Hadîs-i kudside buyuruyorki:

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ : كُلُّ عَمَلٍ ابْنِ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّوْمَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا
أَجْرِي بِهِ

*Adem oğlunun her ibadeti kendisi içindir. Yalnız oruç hariç çünkü o benim içimdir ve orucun mükafatını ben veririm.*²⁹⁵

²⁹⁵Tergib c:2 s:403

Orucun farzları;

- 1- Niyet etmek
- 2- Niyette orucun ilk ve son vaktini bilmek,
- 3- İkinci fecirden itibaren güneş batıncaya kadar, orucu bozan şeylerden kendini tutmaktır. Oruca başlama zamanına "imsak", orucu açmaya da "iftar" denir.

Orucun kısımları;

Oruç altı kısımdır:

- 1- Farz,
- 2- Vacip,
- 3- Sünnet,
- 4- Mendûp,
- 5- Nafile,
- 6- Mekruh.

Farz Oruç: Ramazan orucunun edâ ve kazası ve keffâret orucu.

Vacip Oruç: Bozulan nafile orucun kazası ve adak orucu.

Sünnet Oruç: Muharrem ayının 9'uncu günüyle beraber Âşûre günü yani 10'ncu günü tutulan oruçtur.

Mendûp Oruç: Her aydan tutulan 3 gün oruç. O üç günün "eyyâm-ı biyz" yani ayın 13, 14, 15'inci günleri olması da mendûptur.

Nafile Oruç: Şu zikrettiğimiz oruçlardan başka mekruh olmayan oruçlar nafiledir.

Mekruh Oruç: Yalnız âşûre gününde (dokuzuncu veya onbirinci günü ile beraber olmadan) tutulan oruçtur. Ramazan bayramının birinci, kurban bayramının 1, 2, 3 ve 4'üncü günleri oruç tutmak tahrîmen mekruhtur.

Oruç ayrıca iki kısımdır:

1- Geceden niyet icap eden oruçlar: Ramazanın kazası, nafileden bozulan ve gününe gün tutulan oruç, keffâret oruçları, zamanı belli olmayan nezir oruçları. Bunlarda mutlaka geceden niyet şarttır.

2- Geceden niyet icap etmeyen oruçlar: Ramazan ayında tutulan oruç, zamanı muayyen olan nezir orucu ve nafile oruçlar. Bunlara geceden niyet şart değildir. Gece niyet edilebildiği gibi, gündüzün kaba kuşluğa kadar da niyet edilebilir. Ramazan günlerinde ister mutlak oruca niyet edilsin, isterse nafileye veya başka bir vacibe niyet edilsin, oruç ramazan orucu olur.

Orucu bozup da sadece kazâ icabettiren şeyler;

- Oruç hatırında iken boğazına birşey kaçmak,
- Ağzına aldığı veya burnuna çektiği su boğazına kaçmak,
- Niyetin vaktini geçirip öğleden sonra niyet etmek,
- Unutarak yedikten sonra, orucu bozulmadığı halde herhangi birşeyi kasden yemek,
- Ağzına giren kar veya yağmur suyunu yutmak,
- İğne vurdurmak,
- Burnuna ilaç çekmek,
- Kulağına yağ akıtmak,
- Fecr-i sâdik doğmadığı zannı ile sahur yemek,
- Güneş battığı zannı ile iftar etmek,
- Kusmuğunu ağzından çıkarmayıp yutmak,
- Zevcesinden veya sevdiğinden başkasının tükürü-günü yutmak,
- Kendi tükürüğünü dışarı çıkarıp sonra yutmak,
- Su veya yağ ile ıslanmış parmağını ayıp yerlerine sokmak,
- Dişi kanayıp kanı, tükürüğünden fazla veya tükürüğü ile müsâvî olduğu halde yutmak,
- Buhur yakıp, dumanını boğazına kaçırmak.

Orucu bozup kazâ ve keffâret icabettiren şeyler;

- Bilerek yemek-içmek
- Bilerek cinsî münâsebette bulunmak,
- Bilerek sigara içmek,

- Ermeni kili denilen toprağı veya çamurunu yahut yemeyi adet edindiğı bir çamuru yemek,
 - Gıybet ettikten sonra (orucu bozuldu sanıp) bilerek orucu bozmak,
 - Hanımının veya sevdiği bir kimsenin tükürüğünü yutmak,
- Yukarıda sayılanlardan birini yapan kimse bozduğu orucu kazâ eder ve keffâret olarak da ara vermeden iki ay oruç tutar.

Oruçluya mekruh olan şeyler;

- Zarûretsiz bir şey tatmak,
- Zarûretsiz bir şey çiğnemek,
- Önceden çiğnenmiş ve tadı kalmamış bir sakızı çiğnemek,
- Öpmek,
- Kişinin eşiyle sarılması ve kucaklaşması,
- Tükürüğünü ağzında biriktirip yutmak,
- Kan aldirmek.

Orucu bozmayan şeyler;

- Unutarak yemek, içmek ve cinsî münâsebette bulunmak,
- Dokunmak ve oynamak veya öpmek ile değil de sırf bakmak veya düşünmekle meni gelmesi,
- Uyurken ihtilâm olmak,
- Meni gelmeksizin öpmek,
- Delirmiş olarak sabahlamak,
- Ağza gelen balgamı yutmak,
- Burnuna inen akıntıyı yutmak,
- Kulağına su kaçmak,
- Dişleri arasında kalan nohuttan küçük bir şeyi yemek,
- Elinde olmayarak (çok dahi olsa) kusmak,
- Sürme çekmek,
- Gıybet etmek,
- Göze ilaç damlatmak.²⁹⁶

²⁹⁶ Muhtasar ilmihal s:145

Nefislerin zindanı, kalplerin gülistanı olan orucun hikmetlerini şöyle özetleye-biliriz :

❖ Oruç, mü'minin sabır silahıdır. Sabır, başarının sırrı olduğu gibi, felaketlerden kurtulmanında vasıtasıdır. Harpte, ilimde, ticaretle ve her çeşit hadisede daima sabredenler zafere erişmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir. İşte oruç, ruhlara sabır alışkanlığını kazandırır.

❖ Oruç, vücudların zekatıdır. Nasıl zekat malı temizlerse, oruç da bedeni temizler. Bu sebeple Peygamberimiz (s.a.v.):

“ Herşeyin bir zekatı vardır. Bedenin zekatı da oruçtur. ” buyurmuşlardır

❖ Oruç, akıl ve zekaya kuvvet verir. Oruç, zeka ve kabiliyyeti azaltıp çalışma gücünü kırmaz. Bilakis, fikre uyanıklık, gönüllere canlılık, zekaya dinçlik sağlar.

❖ Oruç, bedenin sıhhat kaynağıdır. Kainatta çalışan her zerrenin bir de dinlenmeye ihtiyacı vardır. On bir ay durmadan çalışan vücudun, midenin diğer uzuvlarında elbette dinlenmeye ihtiyacı olacaktır. İşte oruç, bu dinlenmeyi temin etmek suretiyle onlara sağlık ve sıhhat verir. Bunun içindir ki, Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.): “ Oruç tutunuz ki sıhhat bulasınız.” buyurmuşlardır.

❖ Oruç mü'minlerin nefsani ve hissi duygularını öldürerek, onları güzel ahlak sahibi yapar ve her çeşit kötülükten alıkoyar. Allah Resulü (s.a.v.) : “ Oruç, kötülüklere karşı bir kalkandır. ” buyururlar.

❖ Oruç, mü'minler için harp eğitimidir. Çünkü, harpte istenildiği zaman, yeme, içme mümkün değildir. Bu sebeple, oruçlu kimse aç ve susuz kalmaya alışarak, vücuduna güç ve direnç kazandırmış olur.

❖ Oruç, Allah'ın verdiği nimetlere şükretme, Allah'ın azabından korunma, kıyamet gününün şiddet ve sıkıntısını hatırlatma

vazifesini görür. Bundan dolayı Yüce Allah'ımız, orucun farziyyetini gösteren âyet-i kerimelerin sonunda :

“Umulur ki korunursunuz; umulur ki şükredersiniz.”
buyurmuşlardır.

❖ Oruç, şefkat ve merhamet duygularını geliştirir. Açlık ve susuzluk ızdırapların en çetindir. Açlık ve susuzluk ızdırabını nefsinde tadan kimse, fakir ve yoksulların halini düşünerek, onlara şef-kat ve merhametle yardım elini uzatır.

❖ Oruç, mü'minler arasındaki zengin-fakir mücadelesini azaltır. İslam dini, bu mücadeleyi önlemek için zekat, sadaka, yardımlaşma, hibe ve ödünç verme müesseselerini getirmiş, bunun yanında mü'minlere kanaatkar ve sabırlı olmayı emretmiştir. Bu bakımdan oruç, sabırlı ve kanaatkar olmayı sağlayarak fertler arasındaki mücadeleyi büyük ölçüde ortadan kaldırır.

❖ Oruç, Allah'a ve O'nu dinine bağlılığın samimi olup olmadığını ölçmeyi temin eder. Çünkü Allah, korku ve açlıkla mü'minleri imtahan eder. Oruç tutan kimse imtahanını başarmış , dinde samimiyetini göstermiştir.

❖ Oruç, mü'minlere Allah'ın rahmet ve mağfiretini kazandırarak, dünya ve ahiret saadetini temin eder. Ebu Hüreyye (r.a.) tarafından rivayet edilen (kudsi) hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur : “ Ademoğlunun her (iyi) ameli on mislinden yediyüz misline kadar katlanır. Allah-u Teala buyuruyor ki, ancak oruç müstesna. O benim içindir ve onun mükafatını ben veririm. Zira, kulum yemesini ve içmesini benim için terk ediyor. ”

❖ Oruç, rızıklara bereket getirir. Zira bu ay, rahmet ayıdır, hayır ayıdır, bereket ayıdır. Peygamberimiz (s.a.v.) hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır : “ Bereket ayı olan Ramazan geldi. Allah onda size zenginlik verir, rahmet indirir, hata ve kusurları bağışlar, duaları kabul eder. Allah-u Teala sizin iyi amellerinize bakar ve sizinle meleklerine karşı iftihar eder. Öyle ise, Allah indinde hayırlı

olmaya bakın, hayır işleyin. Gerçekten en bedbaht kimse, bu ayda Allah'ın rahmetinden mahrum kalandır.”

Unutmayalım ki ;

“ Mekanı çorak toprak,

Yastığı kara taş da olsa

Oruçlunun uyku yeri Cennet bahçesidir. ”

Oruç bozmayı mübah kılan haller;

- **Hastalık:** Oruca devam edildiğinde hastalık artacağından korkulursa oruç bozulabilir.
- **Yolculuk:** 90 kilometrelik bir yolculuğa çıkan bir kimse niyet etmeyebilir veya niyet ettiği halde orucu bozabilir.
- **Mecburluk:** Tehdit altında kalanlar oruçlerini bozabilir.
- **Gebe ve emzikli olmak:** Oruç tuttuğu zaman kendine veya çocuğuna zarar geleceğinden korkan kadın oruç tutmayabilir.
- **Oruca Dayanamamak:** Oruçtan aklının bozulmasından korkan orucunu bozabilir.
- **Savaş:** Düşmana karşı kuvvetli olmak için askerde izin verilmiştir.
- **İhtiyarlık:** Oruca dayanacak güçleri kalmamış yaşlılar oruç tutmayabilir.
- **Ziyafete Çağrılmak:** Yalnız nafile oruçlar ziyafet için bozulabilir. Sonradan kaza olur.

Ebubekir (r.a.) Oruç açıyor;

Hazreti Ebubekir (r.a) kavurucu bir yaz günü oruç tutmuş ve akşam iftar sofrasında sadece bir tas soğuk su vardır İftar vakti gelince soğuk su ile orucu nu açmak için bardağı ağzına götürdü. Fakat bardağı ağzına götürmesiyle bırakması bir oldu. Ve hıçkırıklara

boğuldu. Yanındakiler Hz. Ebubekir'in bu haline bir anlam vermediler. Hz. Ebubekir kendine gelince neden bir anda hıçkırıklara büründüğünü sordular.

-Hz. Ebubekir şöyle cevap verdi:

-Bir gün Allah Resulü (s.a.v) ile otururken eliyle hareketler yapıyordu. Sanki karşısında birisi varmış gibi ona git diyordu sordum.

-Ya Resullallah elini iter gibi hareket yapıyordunuz? diye sordum.

-Şöyle cevap verdi;

-Dünya yanıma geldi kendini bana kabul ettirmek istedi, git dedim kendini bana kabul ettiremezsin dedim.

dünyada:

-Yeminler olsun sana, sen benden kaçıp kurtulsan senden sonrakiler benden kurtulamayacaklar kendimi onlara kabul ettiririm.

Hazreti Ebubekir:

-Bende bu soğuk suyu içerken dünyayı kabul edenlerden mi oldum diye ağladım.

O soğuk su içerken bunu düşünüyorsa biz soframıza inip kalkan yemekler için ne demeliyiz?

Hikâye;

Devrin birinde padişahın biri Ramazan ayı geldiği vakit, ikindiden sonra akşama kadar davulcuların şenlik yapmalarını ve çalgılar çalmalarını emrederdi. Bununla hem günün tez geçmesini ve hem de açlığın tesirini anlamamasını sağlamak, isterdi. Çün kü, oruç

ekseriye ikindiden sonra insana şiddetle tesir eder. İşte yine bir Ramazan ayında padişah oruçtan fazla incinmemek için bu şekilde emretmişti. Bir gün böyle vaziyette iken oradan bir kâmil Şeyh geçer. Bakar ki çalgılar çalmıyor, davullar vuruluyor, adeta kıyamet kopuyor. Kendi kendine « Şu kötülüğü kaldırmalıyım ve bu padişahı bu gafletten uyarmalıyım. Çünkü bu an iftar anıdır. Rahmet ve mağfiretin coştığı bir zamandır. Bu zamanda bu çeşit hareketler müslümanlara gerekmez.» der.

Padişahın sarayına gider, çalgıları susturmak ve neş'elerine son vermek ister. Padişah da onu o anda saraydan seyreder. Padişah ihtiyarın yakalanmasını emreder, adamı huzuruna çağırtır ve kendisine şöyle sorar:

«Şu münasip olmayan işi niçin işledin?» İhtiyar; bu iş kötü bir iştir. Biz kötü işleri kaldırmakla memuruz der.

Padişah «Benden korkmadın mı?» İhtiyar; «senden bana gelecek olan şeye sabrederim.» Nitekim, Allah Teâlâ Kur'an'da «sana gelen şeye sabret» buyurdu. Ben senden asla korkmam. Çünkü, sen kulumun kulusun. Padişahın etrafındakiler« bu adam aklını kaybetmiştir.» İhtiyar «hayır, ben aklımı kaybetmedim. Bilâkis, hakikatte o, kölemin kölesidir. Sen kölemin kölesisin.

Çünkü, insanlar iki kısımdır:

Birincisi; Nefsi mağlup, kendisi galip olandır ve nefsini istediği tarafa çevirebilir.

İkincisi ise: Nefsi kendisine galip ve üzerine âmir kimsedir.

Ey padişah! Şimdi düşün, sen bunların hangisindensin?» Padişah: «İkincisiyim.» der. İhtiyar «Nefis kulumdur, sen de nefsin kulusun. Yani sen kulumun kulu oldun.» der.

İhtiyarın bu sözleri üzerine padişah son derece müteessir olarak derhal tevbe edip pişman olur. İhtiyara da birtakım ikramlarda bulunur.²⁹⁷

Hikâye;

Ateşe tapanlardan biri, oğlunu Ramazan günü sokakta yemek yerken gördü. « Ramazanı şerifte niçin müslümanılara hürmet etmezsin? » diye çocuğunu dövdü. O Mecûsî öldükten sonra, Cenabı Hak tarafından Cenneti Âlâya konulmuş olduğunu bir âlim rüyasında gördü. O alim Ona dedi ki:

« Sen mecûsî iken bu makamı nasıl elde ettin? » Mecûsî:

« Evet! Ben mecûsî idim fakat, ölürken Allah tarafından:

« Ey meleklerim! Bû kulumu mecûsî olarak bırakmayın»

diye bir nida işittim. Ve bana melekler; benim Ramazanı Şerife hürmetim sebebiyle islâmı arzetttiler. Ben de islâmı son anda kabul ettim ve Cenabı Hak bu makamı bana ihsan buyurdu » dedi.

Ramazanı Şerife hürmeti sebebiyle Mecûsîye iman ve hidayet buyuruluyor... Halbuki Ramazanı şerifte oruç tutan ve ona ihtiram edenler ne türlü inayet ve ikram olunurlar! Bunu varın siz kıyas edin.

Savma hürmet eyleyenî ya İlâh
Et Cehennem ateşinden sen nigâh
Savm ile kim eylese vakti mürur
Ona hasıl ola daimi Sûrur
(Mürur: Geçmek, Sürür: Sevinç).²⁹⁸

²⁹⁷ Abdullatif s:119

²⁹⁸ Mekâsıdu't-talibiyn s:256

Hikâye;

Mehmed isminde bir kimse vardı ki asla namaz kılmazdı. Ramazânı Şerif ayı gelince güzelce giyinir, kokulanır, namazını kılar ve geçmiş namazlarının kazasını da yapardı. Ona: «Niçin böyle yapıyorsun?» denildiğinde: «Bu ay tövbe, rahmet ve berekettir. Umulur ki, Hak Teâlâ Hazretleri benim günahlarımı ihsan ve keremiyle bağışlar» cevabını verirdi. Bir müddet sonra o kimse öldü. Bazı kimseler rüyalarında onu gördüler. «Hak Teâlâ Hazretleri sana ne muamele etti?» dediler O da: «Hak Teâlâ Hazretleri Ramazânı Şerif ayına hürmetim sebebiyle beni affetti» dedi.

Ömer ibni Hattab (r.a). Hazretlerinden rivayet olunur: Nebi Aleyhissalâtü vesselam buyurdular:
« Ey ümmetim! Sizden biriniz, Ramazânı Şerif ayında uykusundan uyandığı zaman bir taraftan diğer tarafa döndüğünde bir melek: « Kalk! Sana Allahü Teâlâ Hazretleri in'am ve ihsan eylesin » buyurur O kimse namaz niyyetiyle kalktığı vakit ona yatağı dua edip:
«Ya Rabbi! Bu kuluna Cennette yüksek yataklar ihsan eyle » der Elbisesini giydiği zaman elbisesi:
« Ya Rabbi! Bu kuluna Cennet elbiselerinden giydir » diye dua eder. Nâlinlerini giydiği zaman nâlinleri ona dua eder:
« Ya Rabbi! bu kimsenin iki ayağını sırat üzerinde sâbit kıl » derler Su kabına yöneldiği vakit su kabı:
« Ya Rabbi! sen bu kuluna Cennet küplerinden ihsan eyle » der. Abdest aldığı zaman su:
« Ya Rabbi! bu kulunu bütün günah ve hatalarından sen temizle » diye dua eder. Namaza kalktığı zaman o ev o kimseye dua eder:
« Ya Rabbi! bu kulunun kabrini geniş ve nurlu kıl ve ona rahmet eyle » der. Ve Allahü Teâlâ Hazretleri o kimseye rahmetle nazar eder. O kimse namazın akabinde dua ettiği zaman, Allahü Teâlâ Hazretleri:
« *Ey kulum senden dua ve ben Azîmüştandan da kabul etmek!.. Senden istemek ve benden de vermek!.. Senden istiğfar benden de afv ve mağfiret!..* » diye buyurur...²⁹⁹

²⁹⁹ Mekâsıdu't-talibiyn s:260

Rivayet;

Ramazan ayı bir surette gelip Allahü Teâlâ'nın huzuru Âlisinde secde eder. Hak Teâlâ Hazretleri:

« Ya Ramazan! Hacetin ne ise iste; senin hakkına riayet edenin elinden tut » buyurur. Ramazanı Mübarek Arasat meydanında dolaşır, hakkına riayet edenin elinden tutar Hak Teâlânın huzuru Âlîsine durur. Hak Teâlâ da:

«Ya Ramazan! Ne istiyorsun?» buyurur. Ramazan: « Yâ Rab! Bu kimseye bir tâc giydirmeni istiyorum » der. Cenabı Hak o kimseye bir tâc ihsan buyurur. O kimse yetmişbin kimseye şefaat eder ve kendisine yetmişbin huri ihsan olunur. Bir burak üzerine bindirilir. Cenabı Hak: « Daha ne istersin ya Ramazan? » buyurur. Ramazan: « Ya Rabi! Bu kulunu senin Habîbinin yanına indir » der. Rabbül alemiyn o kimseyi Cennetül Firdevs'e gönderir ve oraya indirir. Yine: « Daha ne istersin ya Ramazan? » buyurur. Ramazan: « Ya Rabbi! Benim istediğimi yaptın. Şimdi de senin ikramını isterim » demesiyle, Rabbül Alemiyn Cennetül Firdevste, kırmızı yakuttan ve yeşil zebercetten, yüz adet şehir ihsan eder; her bir şehirde bin köşkü vardır.³⁰⁰

Âlemin sultanı olan Cenabı Hakk Ramazan Ayını on bir ayın sultanı kılmış ve zatına yaklaşılmaya bir vesile yapmış. Bunun için elbette bize emredilen orucu en mükemmel şekli ile tutmamız gerekiyor

Kamil manadaki oruç ise mideyi yiyecek ve içeceklerden boş tutmak değildir. Vücudun her uzvunun oruçla alakası olacaktır. Şöyle ki

Göz; harama bakmazsa gözün orucu tutulmuştur.

Dil; yalan söylemez. gıybet yapmaz,iftira etmezse dilin orucu da tutulmuştur.

³⁰⁰ Mekâsıdu't-talibiyn s:260

El; can yakmaz ve harama uzanmaz ise, onun orucu da tutulmuştur.

Ayak; şeytani ve nefsani yollarda tozlanmaz ise, ayağın orucu da tutulmuş demektir.

Böyle bir orucun zevkine doyum olmaz ve sevabına sınır tayin edilemez. Bu manada tutulmayan bir oruçla ancak borç ödenir. Fakat Allahü Teala'nın rızası kazanılamaz.

ÖLÜM

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ
ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَى
إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

*Allah'a nasıl küfredersiniz? Halbuki ölü idiniz de o sizi diriltti;
Sonra sizi öldürecek, sonra yine sizi diriltecek, sonra da siz ona
döndürüleceksiniz. İşte O, öyle bir ilâh ki, yerde olanların hepsini
sizin için yarattı; sonra semâya inayet buyurdu da onları, yedi semâ
olarak düzeltti, İşte O, her şeye âlimdir.*³⁰¹

Tefsiri:

Bu iki âyet-i celilede, bütün dünya ve âhiret ilimleri toplanmıştır. Hayat, hayatın cereyanı ve hayatın amacı gösterilmiştir. İnsanın yaratılışının nazar-ı ilâhideki kıymeti anlatılmıştır. İnsanın yerden ve göklerden faydalanma hakkı tesbit edilmiştir. Yaratılanların ve

³⁰¹Bakara suresi 27-28. Ayet-i kerime

yaratanın delilleri kısaca İzah edilmiştir. Hakkın yaratması, hakkın ihsanı, hakkın rahman ve rahim olduğu isbât edilmiştir. Kısaca, beşerin ruhunun yerden semâya doğru yükseldiği gösterilmiştir. Bütün bu açık hakikatler karşısında küfre nasıl sapılabileceği istifhâm-ı inkârî ile sorulmuş ve bu iltifattaki belagat, incelik, yükseklik, ilmin, hakikatin ve letafetin ruhlar üzerindeki tesiri gösterilmiştir. Küfür ve küfran kötülenmiş, insanlar ondan sakındırılmış ve böylece, istifhamın şiddeti büyütülmüştür.

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ Ey insanlar! Ey insan kelimesinin anlamı içinde

bulunanlar! Kâfirler, müşrikler, münafıklar, fâsıklar! Allah'ın varlığını, birliğini nasıl inkâr eder de Allah'a nasıl küfredersiniz? Az çok ilim ve irfanı olanlar için bu küfür nasıl olur? وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا

Halbuki, sizler, bundan önce ölüler menzilinde idiniz. Her biriniz veya hepiniz, ölüler hâlinde idiniz. Ondan önce siz yoktunuz ve sizde hayat eseri de yoktu. Babalarınızın sulbünde kokmuş, hakir bir su idiniz. Yahut da gıda olarak bitkilerde ve hayvanların vücudları üzerinde cansız birer zerre idiniz. Ölülerin kabirlere taşındığı gibi, siz de şuradan buraya taşınır dururdunuz. Bu hâlinizi düşünmez misiniz?

Siz böyle ölüler iken o büyük hâlık tuttu da فَاحْيَاكُمْ sizi

diriltiverdi. Annenizin rahminde size hayat verdi de sonra Dünyaya çıkardı, dünyada sizi yaşattı, size hareket ve duygular, akıl ve fikir verdi. İsteddiğiniz gibi gezip dolaşıyor, yiyip içiyor, mal ve mülk sahibi oluyor, ehil ve iyâl sahibi oluyorsunuz. Evvelki durumunuzu, şimdiki hâlinizi ve geleceğinizi düşünürseniz, yaratan ve yaşatan Hâlıkınızı inkâr edemezsiniz. Bu vücûdu, bu hayatı size bahşeden kimdir? Onu düşününüz ve hâlık'ınızı bilip takdir ediniz ve hayatınızı onun yolunda harcayınız. Bu hayat size bakî değildir, buna güvenmeyiniz. ثُمَّ

يُمِيتُكُمْ Sonra o hâlık sizi öldürecek. Geçmişleri öldürdü, şimdi de öldürüyor, gelecekte de öldürecektir. Ölümden asla kurtuluş yoktur. Siz, "İşte bizi düşündüren, tatlı hayatı elimizden alan, kadınları dul, çocukları yetim koyan bu ölüme şaşıyoruz, madem ki öleceğiz, ölüm pençesini bize salmadan, şu hayattan kâm alalım, zevklerimizi tatmin edelim" diyeceksiniz. İş, sizin düşündüğünüz gibi değildir. Başka bir şey olmasa, bir tehlike, bir azap korkusu bulunmasa dahi, size bu hayatı, bu akı ve bu düşünceyi veren hâlık Teâlâ'yı hiç bir zaman akıldan çıkarmamanız icâb eder.

Akıl sahibi olan kimseler, hayat gibi en kıymetli ni'meti kendisine ihsan eden Hâlıkına asla küfretmez ve o büyük ni'metin karşılığı olarak ona şükür borcunu öderler. Nasıl ki kullarından iyilik gören bir kimse onlara teşekkür borcunu ihmâl etmez, onun karşısında divan durur, teşekkür ederse, bir kulun Hâlıkına karşı ne yapması lâzım geldiğini biraz düşünenler bilir ve takdir ederler. Rablarına şükürde acele ederler ve bunun semeresini de daha dünyada iken görürler.

Mânâ:

Ey insanlar! Siz Allah'a nasıl küfredersiniz? Halbuki siz, ölümler hâlinde idiniz de tuttu sizi diriltiverdi. Sonra da O sizi tekrar öldürecek. Fakat, iş bununla da bitmiş olmayacak. ثُمَّ يُحْيِيكُمْ Sonra da sizi tekrar diriltecek. İşte o zaman kıyamet kopacak, işte o zaman ne olaksa olacak! İtaat edenler muradlarına nâil olacaklar, âsîler de belâlarını bulacak. Allah azze ve celle bunu mutlaka yapacak. Nerede ve nasıl yapacak, bunu biz bilmeyiz. Dilerse yerde, dilerse gökte, dilerse kabirde, bunlar bizim bileceğimiz işler değildir. Bizim aklımız onu bu gün almaz. Biz onu ancak gördükten sonra takdir edebiliriz. Kıyametle bizim aramızda görülecek bir hayat vardır ki, o da âlem-i berzaktır. Yani, kabir hayatıdır. İmân edenler onu tatlılıkla geçirirler.

Buradaki يُحْيِيكُمْ nazm-ı celili, kabir hayatı ile tefsir edilmiştir. İş

dirilmekle de kalmayacak, ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ Sonra da siz ona

döndürüleceksiniz. Dünya hayatında neler kazanmış iseniz, onunla hesaba çekileceksiniz. Onunla mükâfatlanacak veya mücâzât olacaksınız. İşte o zaman

آيَةُ مِنَ يَعْمَلُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ âyet-i celilelerinin sırrı tezahür edecektir.

Bir de Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerinin insanlara ihsan ettiği şu ni'metleri inceleyelim.

خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ O, öyle bir zât-i ecel âlâdır ki: هُوَ الَّذِي

جَمِيعًا Şu yeryüzünde bulunanların hepsini sizin için yarattı. Dağları, ovaları, vadileri, kırları, bayırları, çayırları, suları, denizleri, mâdenleri, nebatları, hayvanları, (v.s) hepsini sizin için yarattı.

Mânâ:

Ey insanlar! Allah'a nasıl küfredersiniz. O zât-ı ilâhî, arzda ne varsa hepsini sizin için halketti. Din ve dünya işlerinde onlarla faydalanmanız için! Din işlerinde faydalanma, Vâcib Teâlâ'nın varlığına ve birliğine delâlet eden acâib ve garib yaratıkları düşünerek onlardan ibret almaktır. Dünya işlerinde ise, Allah Teâlâ'nın arzda yarattıkları şeylerden faydalanmaktır.

Mânâ:

O zât-ı ecel ve âlâ, arzda olan varlıkların hepsini sizin faydalanmanız için yarattı. ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ Sonra da semâyı kasedetti ve semâyı yaratmayı inayet buyurdu. İrade ve kurdetini semâyâya çevirdi.

Âyet-i celilede zikredilen "İstivâ" kelimesinin anlamı hakkında müfes-sirler ihtilâf etmişlerdir. Bazıları: Semâyı kasedetti, anlamınadır, demişler.

İbn-i Abbas: Yüceldi, demiştir. İbn-i Abbas'tan diğeri bir rivayette de: Semâyâ suûd etti, denilmiştir. Ezheri: Emri; semâyâ suûd etti, demiştir. Sâhib-i muhkem de böyle, demiştir.

Mânâ:

Allah Teâlâ, evvelâ arzı yarattı. Sonra da semâyı yaratmayı kasedetti, demektir. Halbuki, Nâziat sûresinde: "Semâyı yarattıktan sonra arzı döşedi." denilmiştir. "Bu iki âyetin arası nasıl te'lif olunur?" denilirse, buna cevaben denilir ki: "Dahv" kelimesi, basdetmek demektir. Yani, önce arzı yarattı, sonra semâyı yarattı. Sonra da arzı döşedi de bu hâle koydu, demek anlamınadır.

Mânâ:

O Allah ki, arz üzerinde ne varsa hepsini sizin için yarattı. Sonra semâyâ teveccüh etti de فَسَوَّيْهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ Onları yedi semâ olarak yarattı. Hepsi de bir; hepsi de birbirine müsâvî yedi semâyı yarattı. Bunları öyle bir yaratılışla yarattı ki, hiç birinde ne fazlalık, ne çatlak, ne yırtık yoktur.

Arzı ve semâyı, ehlinin menfaatleri için yarattı. وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ İşte O herşeye âlimdir. Eksik bir şey yapmaz. Her şeyi bilerek yaratır.³⁰²

³⁰² esbâb-ı nüzûl c:1 s:67

Yine Cenab-ı hak Cuma Suresine:

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى
عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

*De ki: "Sizin kendisinden kaçıp durduğunuz ölüm var ya, o mutlaka size ulaşacaktır. Sonra gaybı da, görünen âlemi de bilen Allah'a döndürüleceksiniz de, O size yapmakta olduklarınızı haber verecektir."*³⁰³

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ De ki: « Haberiniz olsun o sizin kaçıp durduğunuz ölüm her halde size gelip çatacaktır.» Kaçmakla ondan kurtulamayacağınız gibi ölmekle de kurtulacak değilsiniz. ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ Sonra o « Âlimi'l-gaybi ve's-şehade »'ye redd olunacaksınız. Bidayeten sizi yaratmış bütün mevcudiyetinize malik iken sizler, firari köleler gibi onun mülkünden, emr-ü hükmünden kaçmak isteyerek gizli ve açık isyanlar yaptığınız hak Mevlanız olup bütün gayb-ü şehadeti bilen ve binaenaleyh kendisine hiçbir şeyin gizli kalmasına imkân bulunmayan Allah teâlânın huzuruna redd-ü iade olunacağınızda فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا

كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ O, size bütün yaptıklarınızı haber verecek. Kitabından ve verdiği ilimlerden neleri tahrif ettiğinizi, neler gizleyip neleri açıkladığınızı yüzünüze vuracak ve ona göre cezanızı verecektir. Mevt ile bedenin fenasından sonra şuur ve temyiz ruhu olan nefs-i natika Sûre-i Zümer'de اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا "Allah alır o canları

³⁰³ Cuma suresi 8. Ayet-i kerime

öldükleri zaman."³⁰⁴ âyetinde geçtiği üzere doğrudan doğru Allah Teâlâ'nın kabzında kalcaktır ki, ölümden sonra beka-yı ruha kail olanların maksadı da budur.

Burada bilhassa âlimü'l-gaybi ve's-şehade ismiyle ilim sıfatına redd-ü irca' tasrih edilmiş olmasına nazaran bir insan, hakikatinin şehadet âleminde gayb âlemine intikali demek olan bu rücuun "vücut-i ilmî" ile huzur-i hakta tehakkuku haysiyetine tenbih olunmuş demektir. Demek ki, âlem-i gayibden âlem-i şehâdete gelmiş olan bir insan mevt ile yine âlem-i gaybe döndüğü zaman bütün hakikat-i dünyadaki ömrünün evvelinden âhirine kadar bâtın ve zahirinde husule gelen iyi veya kötü bütün ef'al ve a'malinin hasılası olarak âlimi'l-gaybi ve's-şehade olan Allah Teâlâ'nın ilminde hiç bir noktası gaib olmaksızın hâzır ve mütehakkık bulunacak ve ona göre mücazat veya mükâfatını görecektir. Gerçi bir insan vefat ettiği zaman onun, ruhan ve beden muhitinde bırakmış olduğu âsar ve intibaatın bir kısmı onu tanıyan insanların, alâkadarların hafızalarında, daha geniş bir kısmı da «Kıramen Kâtibin» olan Melâikenin kaydetmiş oldukları defter, a'mal ile ilim ve hıfızlarında kalır ise de bunun ikisi de, onun bütün hakikat-i insaniyyesini muhîr değil, az çok zahire çıkmış olanlara aiddir. Sûre-i Kâfda وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ "Ve biz ona «habli verid» den daha yakınız."³⁰⁵ âyetinde geçtiği vech ile nefis-i insanînin a'makında cereyan eden gizli vesveseler gibi nice hafayâsı vardır ki, onları yalnız وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ "Ve biz ona «habli verid (Şah damarı)» den daha yakınız."³⁰⁶ olan âlimi'l-gaybi ve's-şehadenır. ilmi ihata eder ve onun için insanın bütün hakikatiyle rücuu yalnız Allah'adır Ve o suretle insanlar, Hakk Teâlâ'nın huzuruna bütün hakikatleriyle haşre ihzar olunarak hesaba

³⁰⁴ Zümer suresi 42. Ayet-i kerime

³⁰⁵ Kaf suresi 16. ayet –i kerime

³⁰⁶ Kaf suresi 16. ayet –i kerime

çekilecekler ve ömürlerinin hasılası olan ruhanî ve cismani Mecmu amellerinin tartısına göre mücazat ve mükâfat göreceklerdir.³⁰⁷

A'meş'den rivayet edildiğine göre Azrail aleyhisselâm insan sûretinde gelerek Süleyman aleyhisselâm'a uğradı ve orada bulunan bir adama dikkatle baktı. Adam da bunu farketti. Azrail aleyhisselâm gidince, adam Süleyman aleyhisselâm'a kim olduğunu sordu. Azrail olduğunu anlayınca: « Bu beni alacak gibi bakışla bana bakıverdi, ben, bundan korkuyorum » dedi. Süleyman aleyhisselâm: « Ne yapmamı istiyorsun? » deyince, adam: « Beni rüzgâr ile Hindistan'ın öteki kenarına attır » dedi. Süleyman aleyhisselâm da dediğini yaptı. Bir müddet sonra yine Azrail ile karşılaşınca, önceki bakışının sebebini kendisinden sordu. Azrail aleyhisselâm: « Hindistan'ın doğusunda pek kısa bir müddet sonra adamın canını almaya me'mûr iken adamı burada gördüğüme şaşarak ona baktım » dedi.³⁰⁸

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَمَنْ زُحِرَ
عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

*Her canlı ölümü tadacaktır. Ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete sokulursa, gerçekten kurtuluşa ermiştir. Dünya hayatı, aldatıcı metadan başka bir şey değildir.*³⁰⁹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَكْثَرُ مَا ذَكَرَ هَادِمُ اللَّذَاتِ

Resulullah (s.a.v) buyurdular ki: "Lezzetleri yok eden ölümü çok anın."³¹⁰

³⁰⁷Hak dini kur'an dili c:7 s:543

³⁰⁸ İhyâ ulûmi'd-în c:4 s:837

³⁰⁹ Ali İmran suresi 185. Ayet-i kerime

³¹⁰ Tirmizî, Sünen, Zühd 34/4 (IV;553)

عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّهُ قَالَ : كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَجَاءَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - ثُمَّ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَفْضَلُ قَالَ : " أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا " . قَالَ فَأَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْيَسُ قَالَ : " أَكْثَرُهُمْ لِلْمَوْتِ ذِكْرًا وَأَحْسَنُهُمْ لِمَا بَعْدَهُ اسْتِعْدَادًا أُولَئِكَ الْأَكْيَاسُ " .

İbn-i Ömer (r.a)'dan rivayet edildiğine göre O şöyle demiştir. Ben Resulullah'la beraber iken Ensar'dan bir adam geldi selam verdi ve Peygamberimiz'e şöyle sordu: Ya Resulallah mü'minlerin hangisi en faziletlisidir? Peygamberimiz: "Ahlakı en güzel olanıdır" dedi. Sonra adam : "Mü'minlerin hangisi en akıllıdır?" dedi Aleyhi's-salâtu ve's-selâm: "Ölümü en çok hatırlayandır ve ölümden sonrası için en iyi hazırlığı yapandır. İşte bunlar en akıllı kimselerdir." buyurdular.³¹¹

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوَبُّوا إِلَى اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا وَبَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحَةِ قَبْلَ أَنْ تَشْغَلُوا وَصِلُوا الَّذِي بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ بِكَثْرَةِ ذِكْرِكُمْ لَهُ وَكَثْرَةِ الصَّدَقَةِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ تُرْزَقُوا وَتُنْصَرُوا وَتُجْبَرُوا

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Ölmezden önce Allah’a tevbe edin. (Musîbet, hastalık, yaşlılık gibi) ağır meşgûliyetlere düşmezden önce sâlih ameller işlemede acele edin. Çok zikir ederek, gizli ve açık çok sadaka vererek

³¹¹ İbn Mace, Sünen, Zühed, 34/31 (II;1423)

Allah’a karşı üzerinizdeki borcu ödeyin ki bol rızka, ilâhî yardım ve zafere, halinizin ıslâhına mazhar olasınız...”³¹²

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَتْبَعُ الْمَيِّتَ ثَلَاثَةٌ: أَهْلُهُ وَمَالُهُ وَعَمَلُهُ، فَيَرْجِعُ اثْنَانِ وَيَبْقَى وَاحِدٌ: يَرْجِعُ أَهْلُهُ وَمَالُهُ، وَيَبْقَى عَمَلُهُ»

Resulullah (s.a.v) buyurdular ki: "Ölüyü (mezara kadar) üç şey takip eder: Ailesi, malı ve ameli. Bunlardan ikisi geri döner, biri bâki kalır: Ailesi ve malı geri döner, ameli kendisiyle bâki kalır."³¹³

Bu iltifata can mı dayanır!..

Peygamber Efendimiz (s.a.v):

-Ya Ali, yarın kıyamet gününde şu yedi sınıf hayırlı ibadeti yapan kullarına Allah-ü Teâla bahşedeceği ikram ve ihsan-ı gören Cebrail aleyhisselam:

-Ahh!.. Keşke ben de melek değil de insan olsaydım ve bu güzel ibadetleri yaparak Rabbimin iltifat-ı İlahiyyesine nail olsaydım diye hayıflanacaktır. Bu yedi sınıf hayırlı ibadet ise şunlardır:

1. Beş vakit namazı güzelce kılmak
2. Cenaze namazını kılmak
3. Su dağıtmak
4. İlmi sohbetlere devam etmek
5. Hastaları ziyaret etmek
6. Yetimlere saygı göstermek
7. İki kişinin arasını bulmak

³¹² İbn-i Mace, Sünen, Salat,2/78 (I;343)

³¹³ Tirmizi, Sünen, Zühd, 34/46 (IV;589)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : « إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ
انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ : صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ، أَوْ
وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ »

Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki:

"Bir insan ölünce üç kişi hariç herkesin ameli kesilir: Sadaka-i câriye (bırakan) veya istifade edilen bir ilim (bırakan) veya kendine duâ edecek sâlih evlât (bırakan) Tirmizî, Sünen, Cenaiz, 8/60 (III;370)

Ölüm denilen şey!

Bir gün Hz. Ömer (r.a) Ka'b el-Ahbâr'a (r.a),

- Ey Ka'b! Bize ölümden bahset, dedi. Ka'b şöyle anlattı:

- Ölüm insanın vücuduna yerleştirilmiş dikenli bir dal gibidir. Bu dikenlerin her biri insanın bir damarına yapışmıştır. Sonra güçlü kuvvetli bir adam gelir ve o dalı çekip çıkarır. Kopan damarlar kopar, kalanlar kalır.

Anlatıldığına göre, Süfyân-ı Sevrî'nin (rah) yanında ölümden bahsedildiği zaman, üç gün boyunca hiç kimse kendisinden bir şey istifade edemezdi. Ona bir şey sorulduğunda, "Bilmiyorum" diye karşılık verirdi.

Hikmet ehli bir zat der ki: "Akıllı olan kimse şu üç şeyi unutmaz:

1. Dünyanın fani ve hallerinin değişken olduğunu,
2. Ölümü,
3. Kurtulması mümkün olmayan bazı felaketlerin kendi kapısını da çalacağını."

Hâtem-i Esam (rah) der ki: "Şu dört şeyin kıymetini ancak şu dört kişi bilir: Gençliğin kıymetini yaşlılar bilir.

Afiyette olmanın kıymetini belâ ve musibete düşmüş olanlar bilir.

Sıhhatin kıymetini hastalar bilir.

Yaşamın kıymetini de ölenler bilir."

Ben derim ki, bu sözde anlatılanlar, daha önce geçmiş olan "Beş şey gelmeden önce beş şeyin kıymetini bilin." hadisinde anlatılanlara uygun düşmektedir.

Abdullah b. Amr b. Âs'ın (r.a) anlatıyor: "Babam çoğu zaman şöyle derdi:

- Ölmek üzere olup akli ve konuşma melekesi yerinde olan bir kişinin, ölümün nasıl bir şey olduğunu anlatamamasına şaşarım!

Sonra gün geldi kendisi de ölüm döşeğine düştü. Akli yerinde, konuşması yerindeydi. Ona dedim ki:

- Babacım! Hani sen, "Kendisine ölüm gelip, bilinci ve konuşması yerinde olmasına rağmen ölümü anlatamayan kişiye şaşarım" derdin ya; haydi şimdi bize ölümü anlat" dedim. O şöyle dedi:

- Oğulcuğum! Ölüm anlatılamayacak kadar büyük bir hadisedir. Fakat sana birazcık da olsa anlatmaya çalışacağım: Sanki omuzlarıma Radvâ ve Tihâme dağları yüklenmiş ve sanki ruhum bir iğne deliğinden geçiriliyor gibi. Sanki bedenimde dikenlerle dolu bir çalı var ve sanki gökyüzü yeryüzüne kapaklanmış da ben de arasında kalmışım.

Abdullah b. Amr b. el-Âs (r.a) anlatmaya şöyle devam etti:

Oğlum! Benim hayatımı üç devrede anlatayım:

1. Cahiliyle döneminde Resûlullah'ı öldürme hususunda en hırslı olanlardan biri de bendim. O zaman ölseydim, acaba halim nice olurdu!

2. Sonra Allah bana hidayeti nasip etti ve müslüman oldum. Bundan sonra Muhammed (s.a.v) en çok sevdiğim insan oldu. Öyle ki, sanki Süreyya yıldızının tepesinde gibiydim. Aaah! Keşke o vakit ölseydim.

(Bu zat, Hâtem b. Unvan, Ebû Abdurrahman'dır. Meşhur zahid ve mutasavvıflardandır. Hâtem-i Asam olarak bilinir. Zühd ve Hikmet kitaplarında ondan nakledilmiş birçok söz bulunmaktadır. Belh şehridendir. Zamanında Bağdat'a gitmiş ve Ahmed b. Hanbel'le birlikte olmuştur. Birçok savaflara ve fetihlere katılmıştır. Ona, "Bu ümmetin Lokman'ı" denilmiştir. Hicri 237 yılında vefat etmiştir. Bk. Hatîb el-Bağdâdî, Târîhu Bağdat, 8/241.44)

Böylelikle Resûlullah (s.a.v) hem benim cenaze namazımı kıldırmış hem de onun duasını almış olurdum.

3. Resûlullah'ın (s.a.v) vefatından sonra dünya işleriyle uğraşmaya başladık. Allah katında halim nice olur bilemem? O vefat edene kadar yanından ayrılmadım. Allah ona rahmet eylesin."

Öleceğini bilmek;

Şakîk-i Belhî (rah) diyor ki: "İnsanlar şu dört konuda benim söylediklerimi söylediler, fakat bu konularda benim yaptığımın tersini yaptılar:

1. Biz Allah'ın kuluyuz, kölesiyiz, derler ancak hürler gibi davranırlar.
2. Allah bizim rızkımıza kefildir, derler ancak dünya malı ile iştilal etmeden kalpleri mutmain olmaz.
3. Ahiret dünyadan hayırlıdır, derler fakat ahiretleri için günah toplamaya devam ederler.
4. Elbette bizler de öleceğiz, derler fakat sanki hiç ölmeyecek kimseler gibi amel ederler."

Ebû Zer (r.a) der ki: "Üç şey var ki beni şaşırttı, hatta güldürdü. Üç şey de var ki beni hüznlendirdi, hatta ağlattı:

Beni güldüren üç şey:

1. İnsan dünyayı arzular, ölüm de onu. Hep uzun hayaller peşindedir. Ölümü hiç tefekkür etmez.
2. Ölümden ve kıyametten gafildir. Fakat o, kimseden hiçbir an gafil kalmaz.
3. İnsan hayatını kahkaha ve gülüp eğlenmeyle geçirir. Fakat Allah'ın kendisinden razı olup olmadığını bilmez.

Ağlatan üç şey ise:

1. Dostlardan ayrılık. Yani Hz. Muhammed'in (s.a.v) ve ashabının (r.anhüm) vefatları.
2. Ölümün gelip çatması.
3. Kıyamet günü Allah'ın huzurunda durmak. Bilemiyorum, acaba Rabbim benim nereye götürülmemi emredecek! Cennete mi yoksa cehenneme mi?"

Resulü Ekrem (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur:

"Eğer insanların ölüm hakkındaki bildiklerini hayvanlar bilselerdi, korkudan erirlerdi de asla besili bir hayvan eti yiyemezsiniz. " Şuabül-imân

Hâmid el-Leffâf (rah) der ki: "Kim ölümü çokça anarsa ona üç şey ikram edilir:

- 1-Hemen tövbeye kavuşması,
- 2-Rızkına kanaat
- 3-İbadetlerinde neşe ve huzur.

Her kim de ölümden gafil kalırsa o, üç şey ile cezalandırılır:

- 1-Tövbeyi ertelemesi,

2-Yeterince rızka karşı kanaatsizlik,

3-İbadetlerde tembellik."

Kıyamet Koptu Zannettim;

Anlatıldığına göre, İsa (a.s) Allah'ın izniyle ölüleri diriltirdi. Bir gün bazı kâfirler ona,

- Sen yeni ölmüş olanları diriltiyorsun. Belki de o kişi ölmüş değildir. Eski zamanlarda ölmüş birini dirilt de görelim, dediler.

İsa (a.s) onlara,

- Dilediğiniz kişiyi seçin, dedi. Onlar da,

- Bize Nuh'un oğlu Sâm'ı dirilt, dediler.

İsa (a.s) onun kabrinin başına vardı. İki rek'at namaz kıldı. Allah'a dua etti. Allah Teâlâ da Sâm'ı diriltti. Kalktığında saç ve sakalı bembeyaz olmuştu. Oradakiler,

- Bu halin nedir? Senin zamanında saç ve sakalın ağarması diye Bir şey yoktu! dediler. Sâm onlara şöyle dedi:

- Kalk! diye emir verilince kıyametin koptuğunu zannettim. Korkudan saçlarım ve sakalım ağardı.

- Kaç senedir bu kabirdesin? diye sordular.

- Dört bin senedir buradayım ve hala ölümün acısı dinmiş değil! Diye cevap verdi.

Anlatıldığına göre, her mümine vefatından sonra dünyaya dönme ve tekrar yaşama teklifi yapılır. Şehidler hariç hiç kimse ölümün verdiği acıdan ötürü dünyaya dönmeyi istemez. Çünkü şehidler ölüm acısı tatmazlar. Onlar tekrar dünyaya dönüp ikinci kez savaşmayı ve ikinci kez ölmeyi isterler.

İbrahim b. Edhem hakkında anlatılan bir hikâye şöyledir:

Bir gün ona, 'Bizimle beraber otursan da senden bir şeyler dinlese dediler. İbrahim b. Edhem onlara,

- Ben şimdilik dört şey ile meşgulüm. Eğer onları bitirirsem gelir sizinle sohbet ederim, dedi.

- Onlar nedir? diye sorduklarında şöyle anlattı:

Birincisi: Mîsak gününü; Allah Teâlâ'nın Âdemoğullarından söz aldığı günü düşünürüm. O zaman Allah (c.c) şöyle buyurmuştu:

*"Bunlar cennetliktir; hiç önemsemiyorum. Bunlar da cehennemliktir; onları da önemsemiyorum".*³¹⁴ Ben ise, bu iki fırkadan hangisine ait olduğumu bilmiyorum.

İkincisi: Düşündüm! Allah Teâlâ bir çocuğun anne rahminde yaratılmasına, ardından da ruhunun üflenmesine hükmettiği zaman görevli melek: "Ey Rabbim! Cennetliklerden mi yoksa cehennemliklerden mi olacak!" diye sorar. Bu soruya, hakkımda ne şekilde cevap verildiğini bilmiyorum.

Üçüncüsü: Ölüm meleği gelip de ruhumu kabzetmek istediği zaman, "Müslümanlarla mı yoksa kâfirlerle birlikte haşrolunacak?" diye sorar. Bu soruya da hakkımda ne şekilde cevap verileceğini bilemiyorum.

Dördüncüsü: Her şeyden münezzeh yüce Allah'ın şu ayetini düşündüm:

وَأَمَّا تَزُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

*"Ey günahkârlar! Bu gün bir tarafa ayrılın (iyilerin arasına karışmayın)."*³¹⁵

³¹⁴Ahmed, el-Müsned, 5/239

³¹⁵ Yasin suresi 59. Ayet-i kerime

(Bu manada rivayet edilen bir hadis-i şerif de şöyledir:
Sahabeden biri ölümü esnasında ağlar. Bunun sebebini sorarlar, şöyle der: Ben, Resûl-i Ekrem'in (s.a.v), "Cenab-ı Hak insanları iki guruba ayırdı ve şunlar cennet ehli, şunlar da cehennem ehli buyurdu!" sözünü işittim. Ben bu iki guruptan hangisinde olduğumu bilmiyorum (onun için ağlıyorum)!) Ben hangi fırkadan olacağımı bilemiyorum.

Allah'ın kendilerine ilim, anlayış verdiği, gaflet uykusundan uyandırdığı, ölümü hatırlamayı kendisine nasip ettiği kimselere müjdeler olsun!

Allahü Teâlâ'dan dileğimiz, son nefesimiz hayırla vermemizdir. Son nefesimizde dünyadan müjdelerle ayrılmamızdır. Çünkü mümin için sekerat anında Allah tarafından bir müjde vardır. Bu husus ayet-i kerimede şöyle anlatmıştır:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ

"Rabbimiz Allah'tır, deyip sonra istikamet üzerine yürüyenlerin (ölümleri anında) üzerine melekler inerler ve onlara, '(ölümünden ve sonrasında) korkmayın, (geride bıraktıklarınız için) üzülmeyin. Size vaad olunan cennetle sevinin' derler."³¹⁶

Ölüm anında müminlere verilen müjdeler;

Anlatıldığına göre, ölüm anında mümine verilen müjde beş gruba ayrılır:

Birincisi: Müminlerin tümüne verilen müjdedir: Onlara şöyle denilir: "Ebedi olarak azap içinde kalma korkusuna kapılmayın. Peygamberler

³¹⁶ Fussilet suresi 30. ayet –i kerime

ve salihler sizler için şefaatçi olacaktır. Sevap kazanamadık diye de üzülmezin. Müjdeniz cennet olsun. Varacağınız yer cennettir."

İkincisi: İhlâslı kullara verilen müjdedir. Onlara şöyle denilir: "Amelleriniz reddedilecek korkusuna kapılmayın. Çünkü amelleriniz kabul edilmiştir. Sevap kazanamadık, diye üzülmezin, zira sizin amellerinizin sevabı kat kat fazlasıyla verilecektir."

Üçüncüsü: Tövbekar kullara verilen müjdedir. Onlara şöyle denilir: "Günahlarınızdan dolayı korkmayın. Çünkü onlar bağışlanmıştır. Tövbe ettikten sonra yaptığınız amellere karşılık bir sevap alamayacağız, diye üzülmezin. Tövbe etmeden önceki günahlarınıza karşı da karamsar olmayın. Zira Allah günahları sevaplara çevirir. O her şeye kadirdir."

Dördüncüsü: zühd ve takva ehline verilen müjdedir. Onlara şöyle denilir: "Haşirden (mahşer meydanından) ve hesaptan korkmayın. Kat kat verilecek olan sevabınızın eksileceğinden endişelenmezin. Hesapsız, azapsız cennet sizedir."

Beşincisi: ilmiyle amel eden ve insanlara hayrı öğreten âlimleredir. Onlara şöyle denir: "Kıyametin dehşet veren sahnelerinden korkmayın. Hüzünlenmezin, zira Allah amellerinizin mükâfatını mutlaka verecektir. Cennet müjdesi hem size hem de size tabi olanlara olsun."

Son nefeslerini bu müjdeler içinde verenlere ne mutlu! Güzel ve salih ameller işleyen mümin, ölmek üzereyken meleklerden müjdesini alır. Melekler ölüm anında onun başucuna geldiklerinde, onlar,

- Sizler de kimsiniz? Sizlerden daha güzel yüzlü, daha güzel kokulu kimseleri görmemiştik! derler. Melekler,

- Bizler sizin dostlarınız. Dünyada iken amellerinizi yazardık. Şimdi ahirette de dostunuz olacağız, derler.

GAFLET UYKUSUNDAN UYANMANIN BELİRTİLERİ

O halde kişinin bir an evvel gaflet uykusundan uyanması gerekir. Gaflet uykusundan ayılan kişinin dört belirtisi vardır:

1. Dünyevî şeylere kanaat nazarıyla bakar, onları yapmakta acele etmez.
2. Ahiret işlerinde hırslı ve aceleci olur.
3. Dini vecibelerini ifa etmede ilme ve gayrete sarılır.
4. Halkın işlerini nasihat ve idare usulüyle devam ettirir.

Denilir ki: İnsanların en faziletlisi şu hasletleri barındırandır:

1. Rabbine ibadet ve itaate koşan,
2. İnsanlara faydası dokunan,
3. İnsanlara karşı şerrinden emin olunan,
4. İnsanların elindekine bel bağlamayan,
5. Her daim ölüme hazırlıklı olan.

Ey kardeşim! Şunu bil ki bizler mutlaka öleceğiz. Bundan kaçış yoktur. Nitekim Allah (c.c) şöyle buyurur:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ

"(Ey Resulüm!) Elbette sen de öleceksin, onlar da ölecekler." ³¹⁷

³¹⁷ Zumer suresi 30. Ayetikerime

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُمْتَعُونَ
إِلَّا قَلِيلًا

"Eğer ölümden veya öldürülmekten kaçırıyorsanız, size bu kaçışın asla bir faydası olmaz. Aksi takdirde (eceliniz gelmediği için ölümden kaçmış gibi gözükseniz) bile (dünyada yaşatılarak) istifade ettirileceğiniz zaman çok azdır. "318

Öyleyse her müslüman, ölüm kendisine de gelip çatmadan önce ona hazırlanmalıdır. Yüce Allah şöyle buyurur:

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ
فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ وَلَنْ يَتَمَنَّوَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيهِمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

" De ki: "Eğer (iddia ettiğiniz gibi) Allah katındaki ahiret yurdu (cennet) diğer insanlar için değil de, yalnız sizinse ve doğru söyleyenler iseniz haydi ölümü temenni edin! (Göreceksiniz ki) onlar, daha önce işlediklerinden (korktuklarından) dolayı hiçbir zaman ölümü istemezler. Allah, o zalimleri hakkıyla bilendir. "319

Allah Teâlâ doğruların doğruluklarından dolayı ölümü temenni ettiklerini, yalancılardan ise kötü amellerinden ötürü ölümden kaçtıklarını beyan etmiştir. Çünkü sadık mümin ölüme hazırlanmış ve iştiyakla Rabbine kavuşmayı temenni etmektedir.

Ebû Derdâ'nın (r.a) (Rasûlullah (s.a.s)'in, Kur'ân, fıkıh ve hadis ilimlerinde önde gelen ashâbından biri. Asıl adı **Uveymir**'dir. Hazrec kabilesine mensuptur. Hicrî ikinci yılda Müslüman oldu. Vâkıdî'nin

³¹⁸ Ahzab suresi 16. Ayet-i kerime

³¹⁹ Bakara suresi 94-95. Ayet-i kerime

naklettiğine göre, Ebû'd-Derdâ ailesi içinde en son Müslüman olandır. Onun örtüyle örttüğü bir putu vardı. Kendisini İslâm'a dâvet eden dostu İbn Revâha bir gün putunu o evde yokken parçaladı ve gitti. Ebû'd-Derdâ eve gelince önce çok kızmış, sonra şöyle demiştir: **"Eğer putta bir hüner olsaydı, kendini koruyabilecekti."** Ve sonra Peygamber Efendimize giderek Müslüman oldu (Hâkim, el-Müstedrek, III, 336).) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Rabbimden, tevazu için fakirliği, günahlarıma kefaret olması için hasta olmayı isterim. Rabbime kavuşacağım için de iştiyakla ölümü beklemekteyim"

Abdullah b. Mesud (r.a) der ki: "İyi veya kötü, ölüm herkes için hayırlıdır. Eğer iyilerdense Allah (c.c) onun hakkında,

وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ

"(İyiler için) Allah katında olan nimetler, (dünya nimetlerinden) daha hayırlıdır.'³²⁰ buyurmuştur.

Şayet günahkârlardan ise yüce Allah onun hakkında şöyle buyurmuştur:

إِنَّمَا نُمَلِّى لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

"Biz onlara sadece günahları çoğalsın diye mühlet tanıyoruz. Onlar için elem verici bir azap vardır.'³²¹

Enes b. Mâlik'in (r.a) rivayetinde Nebî (s.a.v) buyurmuştur ki: "Ölüm müminin rahat ve huzura kavuşması demektir'³²²

İbn Mesud (r.a) anlatıyor: Resûlullah'a (s.a.v) soruldu:

³²⁰ Ali_İmran suresi 198. ayet –i kerime

³²¹ Ali_İmran suresi 178. Ayet-i kerime

³²² Hâkim, el-Müstedrek

- Hangi müslüman daha fazla fazilet sahibidir? Resûlullah (s.a.v),
- Ahlaken en güzel olanı, buyurdular. Tekrar soruldu:
- Hangi mümin daha zekidir?
- Ölümü en çok hatırlayan ve ona en çok hazırlanan, buyurdular.³²³

Resûl-i Ekrem (s.a.v) buyuruyor:

"Zeki o kimsedir ki, nefisini (ahirette hesaba çekilmeden evvel bu dünyada) hesaba çeker ve ölümden sonrası için hazırlanır. Âciz (bece-riksiz) kimse ise nefsinin aldatıcı arzularına uyar, sonra da Allah'tan boş dilek ve temennilerde bulunur. " ³²⁴

Yani hem arzularına uyarak hiçbir hayırlı amelde bulunmaz hem de Allah'tan bağışlanmayı temenni eder ³²⁵

Cena-ı hak son nefeste iman-ı kamille gitmeyi ümmet-i muhammedin evlatlarının tamamına nasip etsin. Biz acizlerede cennet ve cemali ilahiyeye kavuşuncaya kadar bu dine hizmet etmeyi nasip eylesin. Amin.

³²³ Hâkim, el-Müstedrek, 4/540;

³²⁴ Tirmizî, nr. 2459

³²⁵ Tenbîül Gâfilîn S:37

PEYGAMBER SEVGİSİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ
وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ
إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ
بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

De ki: "eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size allah'tan, peygamberinden ve o'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez." 326

Hız. Peygambere inanmak ve o'nu sevmek imanının temel şartlarından birisidir. Çünkü, yüce allah, o'nu bizzat kendisi seçmiş ve terbiye etmiştir. Kur'an'daki ifadeleri ile, en üstün ahlak sahibidir. Etrafına ışık saçan yüce bir kandildir. Kendisine tabi olanları daima en doğruya götürür. Bütün insanlar için rahmet olarak gönderilmiştir. Bu sebeple o, bütün bir beşer ve özellikle Allah'a ve ahiret gününe inananlar için en mükemmel bir örnektir.

Hız. Peygamberin hayatı incelendiğinde görülecektir ki, o, Allah'a gönülden bağlanmanın, onun emirlerini aşkla yaşamanın, insanların ızdırabına ortak olmanın, onlara sırf Allah rızası için yardım etmeyi bir vicdan zevki haline getirmenin, yine onlara sırf insan

³²⁶ Tıvbe suresi 24. Ayet-i kerime

oldukları için sevgi ve saygı duymanın, intikama muktedir iken affetmenin en güzel örneklerini vermiştir.

Zulme ve kötülüğe karşı durmanın, doğruluk ve adalet ölçülerinden asla ayrılmanın en canlı örnekleri onun hayatındadır. Sabrın, merhametin, alçak gönüllülüğün, aile reisliğinde anlayışın, idarecilikte sorumluluk duygusunun, askerlikte ileri görüşlülüğün, çocuklar, yetimler ve güçsüzlerle ilgilenmenin en eşsiz örnekleri onun hayatındadır.

O halde, gerçek bir mü'min kendisine örnek edineceği bu ideal insanı yüce Allah'tan sonra kendi canından, malından, her şeyden ve herkesten daha çok sever ve o'nu kendisine rehber edinir. Çünkü mü'min, Hz. Peygamber'e, o'nu sevmek ve o'na itaat etmek için inanmıştır. O'nu gereği gibi sevmez ve emirlerini yerine getirmezse o'na olan imanı elbette anlamsız kalacaktır.

Hiç şüphesiz ki; Allah sevgisinden sonra sevgiye en lâyık olan Hz. Muhammed (s.a.v)'dir. Zîrâ yüce Allah bir ayet-i kerimede Hz. Peygamber (s.a.v)'e hitâben şöyle buyurmaktadır:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

*De ki: eğer siz Allahı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allah da sizleri sevsin ve suçlarınızı mağfiretle örtsün, Allah gafurdur, rahîmdir.*³²⁷

Hz. Peygamber (s.a.v)'i gerçekten seven bir mü'minde bulunması gereken bazı vasıflar vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1- Hz. Peygamber (s.a.v)'in sünnet-i seniyyesine ittibâ etmek; O'nun hayat tarzına hayatımızı uydurmak. Nitekim Cenab-ı Allah:

³²⁷ Ali_İmran suresi 31. Ayet-i kerime

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ
وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

*Andolsun ki Allah'ın Rasulünde sizin için, Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnek vardır.*³²⁸ buyurmaktadır.

Allah'ın rızası ve sevgisi, Hz. Peygamber (s.a.v)'in sünnetine uymakla elde edilebilir. Bir mü'minin en büyük ideali, kendisini Allah'a sevdirmektir. Yani o'nun rızasını kazanmak, gadabından korunmaktır.

Aslında kılınan namazlar, tutulan oruçlar, verilen sadakalar, işlenen her çeşit hayırlar, İslâm yolunda tüketilen bütün nefesler tek gayeye bakar; o da Allah'ın sevgisini ve rızasını kazanmaktır. Bunun da tek yolu Rasulullah (s.a.v)'in sünnetine uymaktır.

2- Hz. Peygamber (s.a.v)'in sözünü kabul edip, hükmüne razı olmak. Ayet-i kerimede Yüce Allah şöyle buyuruyor:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا
فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

*Hayır; Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp, sonra da verdiği hükme karşı, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olamazlar.*³²⁹

Yüce Allah bu ayette üç noktaya dikkatimizi çekiyor:

1. Her meselede Rasulüllah'ın (s.a.v) hakemliğine başvurmak.

³²⁸ Ahzab suresi 21. ayet –i kerime

³²⁹ Nisa suresi 65. Ayet-ikerime

2. O'nun verdiği hükümden dolayı içimizde hiçbir sıkıntı ve rahatsızlık duymamak.
3. Tam bir teslimiyetle O'na boyun eğmek.

Kur'ân-ı Kerim, mü'minlerin mutlak teslimiyetten öte başka bir tercih haklarının da olmadığını kesin bir ifade ile haber veriyor:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ
الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ

*Mü'min bir erkek ve kadın için, Allah ve Rasulü bir işe hüküm verdiği zaman, artık onlar için hiçbir tercih hakkı yoktur.*³³⁰

3- İnsanlar arasında O'nun dini olan İslâm'ı yaymak, tevhit bayrağını yükseltmek ve Yüce Allah'ın (c.c) kesinlikle izin vermediği putperestliği ortadan kaldırmak.

4- İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak, Allah için, kitabı için, Peygamberi için ve bütün müslümanlar için nasihatte bulunmak. Nitekim Ümmet-i Muhammed'in en hayırlı ümmet olmasının sebeplerinden birinin, iyiliği emretmeleri ve kötülükten sakındırmaları olduğunu Yüce Allah c.c şöyle açıklamaktadır:

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

*Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten sakındırır ve Allah'a iman edersiniz.*³³¹

5- Hz. Peygamber (s.a.v)'in güzel ahlâkıyla ahlâklanmak ve bütün kötü ahlâk ve davranışlardan sakınmak.

Çünkü sevgili Peygamberimiz;

“Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim” buyurmaktadır.

³³⁰ Ahzab suresi 36. Ayet-i kerime

³³¹ Ali_İmran suresi 110. Ayet-i kerime

6- Hz. Peygamber (s.a.v)'e saygı ve hürmet göstermek. Sahâbîler (Allah onlardan razı olsun) Hz. Peygamber (s.a.v)'e saygılarından dolayı seslerini O'nun sesinden fazla yükseltmezlerdi. Hz. Peygamber (s.a.v)'e bu derece saygı ve hürmet gösterirlerdi. Nitekim Yüce Allah:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

Ey iman edenler, seslerinizi, Peygamber'in sesinin üstüne çıkarmayın, birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi onunla da öyle yüksek sesle konuşmayın, yoksa siz farkında olmadan, amelleriniz boşa gider. ³³² buyurmaktadır.

7- Hz. Peygamber (s.a.v)'e dâima salat ve selamda bulunmak. Zîrâ Yüce Allah bu hususta şöyle buyurmaktadır:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

*“Allah ve melekleri, Peygamber’e salât etmekte (O’nun şerefini gözetmeye, şânını yüceltmeye özen göstermekte) dir. Ey inananlar! Siz de O’na salât edin, (O’nun şânını yüceltmeye özen gösterin) içtenlikle selam edin (O’na esenlik dileyin)”*³³³

Yüce Allah (c.c) , bu ayet-i kerimede bütün mü'minlere Peygamberine salât ve selâm etmelerini emretmekte ve O'na saygı göstermelerini istemektedir.

³³² Hucurat suresi 2. Ayet-i kerime

³³³ Ahzab suresi 56. Ayet-i kerime

“Allahümme Salli alâ Muhammed” demek salât, “Esselâmü aleyke eyyühen-nebiy” demek selamdır. Hz. Peygamber (s.a.v)'den rivayet edilen çok sayıda Salavât-ı Şerife vardır. Bunları okumak, mümkün olduğu kadar çok salât ve selâm getirmek, Peygamber (s.a.v)'in sevgisini celbeder, şefaatine sebep olur.

İşte Hz. Peygamber (s.a.v)'i gerçekten seven her müslümanda bu vasıfların bulunması gerekir. Aksi halde insan tam manasıyla imanın meyvesinden istifade edemez ve Hz. Peygamber (s.a.v)'in şefaatine nâil olamaz.

Hz.Peygamberi her şeyden fazla sevmek imanın gereğidir. “Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmaktadır:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ "

“Sizden biriniz beni annesinden-babasından, çoluk-çocuğunuzdan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olamaz.”³³⁴

Allah ve Peygamber sevgisi imandandır, belki imanın ta kendisidir.Nitekim Hz. Ömer (r.a):

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben sizi canımdan başka herşeyden daha çok severim" dedi. Peygamberimiz (s.a.v):

-Ey Ömer, canımı kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, beni canından daha çok sevmedikçe olgun mü'min olamazsın, buyurdu. Peygamberimizi dikkatle dinleyen Hz.Ömer:

-Ey Allah'ın Resûlü, vallahi ben şimdi sizi canımdan da daha çok seviyorum, deyince Peygamberimiz:

-İşte Ya Ömer, şimdi olgun mü'min oldun buyurdular.³³⁵

İmanın tadı Allahı ve Peygamberi sevmekle alınır. Ni tekim Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

³³⁴ Buhari, Sahih, İman, 2/8 (I;9)

³³⁵ Aynî, Umdetü'l-Kârî, I/144.

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ "

“Üç özellik vardır; bunlar kimde bulunursa o, imanın tadını tadar: Allah ve Resûlünü, (bu ikisinden başka) herkesden fazla sevmek. Sevdiğini Allah için sevmek. Allah kendisini küfür bataklığından kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi, ateşe atılmak gibi çirkin ve tehlikeli görmek.”³³⁶

Cennette Hz. peygamberle beraber olabilmek için sevmek gerekir:

أَنَّ أَعْرَابِيًّا، قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَى السَّاعَةُ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا أَعَدَدْتَ لَهَا " . قَالَ حُبَّ اللَّهِ وَرَسُولِهِ . قَالَ " أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ "

“Bir bedevi Resûlullah (s.a.v)’e: Kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu. Efendimiz: “Kıyamet için ne hazırladın?” buyurdu. Allah ve Resûlünün sevgisini, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber: “O halde sen, sevdiğin ile berabersin”³³⁷ buyurdu.

Hız. Peygamberin sünnetini yaşatmak sevginin göstergesidir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَحْيَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحْبَبَنِي وَمَنْ أَحْبَبَنِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ

³³⁶ Buhari, Sahih, İman,2/9 (I;9)

³³⁷ Müslim, Sahih, Birr ve Sıla,45/50 (III;2032)

*“Kim benim sünnetimi ihya ederse beni sevmiş olur. Beni seven de cennette benimle beraber olur.”*³³⁸

Hız. Peygambere salâtü selâm getirmek sevginin gereğidir:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْبَخِيلُ مَنْ ذُكِرْتُ عَنْدهُ ثُمَّ لَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

*Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Cimri, yanında adım anıldığı halde bana salâtü selâm getirmeyen kimsedir.*³³⁹

Şehîd olurken nasîhat eden sahâbî : Sa'd Bin Rebi;

Sa'd bin Rebî' hazretleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklerindendir. Resûlullah'ın (s.a.v) bi'setinin onbirinci senesinde, Akabe mevkiinde Medîneli on iki kişi ile buluştu. Bunlardan birisi de Sa'd bin Rebî' idi.

Burada Peygamber efendimize, "Allahü teâlâyâ hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zinâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, kimseye iftira etmemek, hiçbir hayırlı işe karşı çıkmamak" hususunda biat ettiler. Söz verdiler.

Peygamber efendimiz de onlara buyurdu ki: Verdiği sözde duranın, ücret ve mükâfatına Allahü teâlâ garanti vermiş, onlara Cenneti hazırlamıştır. Kim insanlık îcâbı, bunlardan birini işler de, ondan dolayı dünyada cezâyâ uğratılırsa, bu ona keffâret olur! Kim de yine bunlardan insanlık îcâbı birini işlerse, yaptığı o şeyi Allahü teâlâ gizler, açığa vurmazsa, onun işi Allahü teâlâyâ kalır. Dilerse onu bağışlar, dilerse azâba uğratır. Ayrıca, "Gerek sıkıntı ve darlıkta ve gerekse rahatlık zamanında söz dinlemek ve itâat etmek, başta gelir. Resûlullah, bizzat, onların üstünde bir tercihe sahip olup, ona karşı itâatli olacaklar." söz verdiler.

Hız. Sa'd, Bedir ve Uhud gazâlarında bulundu. Uhud'da büyük

³³⁸ Tirmizi, Sünen, İlim, 39/16 (V;46)

³³⁹ Ahmed b.Hambel, Müsned, I, 201

kahramanlıklar gösterdi. Vücûdu delik deşik oldu. Uhud muharebesinde, bir ara, müslümanlar arasında karışıklık başladı. Hz. Sa'd o zaman, gevşeklik göstermedi. Eshâb-ı kirâma Akabe biatında, canlarını fedâ edeceklerine dâir verdikleri sözü ve yemîni hatırlattı. Muharebe sona erip, Kureyş müşrikleri çekilip gitmişlerdi. Resûlullah (s.a.v) sordu:

- Sa'd bin Rebî'nin ne durumda olduğunu, canlılar arasında mı, yoksa ölüler içerisinde mi olduğunu, tesbit edip, bana kim haber getirir? Bir ara onu şu tarafta görmüştüm.

Ensârdan bir zât dedi ki:

- Bu işi ben yaparım, yâ Resûlallah.

Haber getirmeye giden Muhammed bin Mesleme veya Ubeyy bin Ka'b'dan birisi idi. Resûlullah efendimizin işâret buyurduğu tarafa gitti. Vâdide yatan şehîdler arasında, seslenerek dolaştı. Fakat cevap alamadı. Bu defa seslendi:

- Ey Sa'd, beni sana Resûlullah gönderdi!

O zaman Sa'd hazretleri inliyerek kımıldandı. Haber için gelen zât da dedi ki:

- Resûlullah, senin sağlar mı, yoksa ölüler arasında mı olduğunu, araştırıp, kendisine haber vermemi emretti.

Bunun üzerini Hz. Sa'd şu cevâbı verdi:

- Ben artık ölüler arasındayım! Resûlullaha selâmımı arz et ve "Sa'd bin Rebî' ümmetine doğru yolu göstermek için rehberlik yapan Peygambere verilecek mükâfatların en üstünü ile, Allahü teâlâ seni mükâfatlandırırsın diyor" de!

-Kavmin Ensâr'a da selâm söyle! Onlara da, "Sa'd bin Rebî' size, Akâbe gecesinde, Resûl aleyhisselâmı korumaya dâir söz verip, yemîn

etmediniz mi? Vallahi hayatta bulunduğunuz müddetçe, Peygamber efendimizi iyi korumayıp, ona bir zarar gelirse, sizin için, Allahü teâlânın yanında gösterebileceğiniz hiç bir mazeret yoktur, diyor" de!

Bunları söyledikten bir müddet sonra da vefât etti.

Peygamber sevgisi ancak bu kadar güzel anlatılabilir;

Medine 'de bir şirkette elektrik teknisyeni olarak çalışan Allah dostu ve peygamber aşığı bir kardeşimiz, işin son günü sabah mesaisinde kendisine verilen teknik görevi tamamlayıp ayrılmak üzere iken Resulullah'ın Ravzasında elektrik çarpması sonucu vefat etti ve Cennetul Bakiye defnedildi. Tabi ailesi mecburi istikamet Türkiye'ye döndü. O zaman yedi yaşında olan oğlu Muhammed Nebi Doğanay, bugün (kompozisyonu yazdığı zaman) ortaokul öğrencisi. Kompozisyon dersi ödevi olarak bir makale yazmış ve birincilik almış. İşte o peygamber aşkını en derinden yaşayan bir yüreğin yansımaları. Biliriz ki dil kalpten geçen her şeyi ifade edemez. Allah bize de bu kardeşimiz gibi Resulullah sevgisi nasip etsin. Âmin.

Bir seni güneşim, bir babamı, bir de terliklerimi bırakmıştım geldiğim yerde... Bir ilkbahar gününde güller gibi kokan Medine'de dünyaya gözlerimi açmıştım. Doğduğum hastane senin Ravza'nın hemen yanı başında olduğu için, duyduğum ilk koku senin bahçenin gül kokuları olmuş. Babam gelip de daha kulağıma ezan okumadan, kulaklarım senin mescidinin ezan sesleriyle şereflenmiş. 40 günlük olduğumda ilk ziyaretimi de senin Hane-i Saadetine yapmışım. İlk adımlarımı senin Ravza'ndaki mermerlerinde atmış ve Rabbime ilk buluşmamı, ilk secdemi senin mescidinde yapmışım. Hemen hemen yaptığım her ilkte sen varsın. Daha konuşmasını öğrenmeden seni sevmeyi öğrendim ben. Belki seni çok tanımazdım ama sanki bana çok çok yakınmışsın gibi severdim seni.

Senin evini her ziyarete gelişimizde seni görmesek bile senin varlığını hisseder, evinden her ayrılışımızda hüzünlenirdik. Çocuklar evde sıkılınca babaları parka, eğlence yerlerine götürsün isterler. Biz Medine'de yaşadığımız sürece hiç babamızdan parka götürmesini

istememedik. Bizim canımız sıkılmaz mıydı acaba hiç? Sanırım Medine'deki hiçbir çocuğun canı sıkılmazdı. Çünkü orada hiçbir yerde olmayan gül bahçesi ve bahçenin biricik efendisi vardı. Bizim vaktimizin çoğu o bahçede geçerdi. Senin bahçenin mermerlerine ayakkabı ile basamazdık. Yalınayak dolaşırdık mermerlerin üstünde. Kim bilir, korkardık belki de bahçenin güllerine basıvermekten. Yazın mermerler ayaklarımı yakardı. Olsun bu da bizim hoşumuza giderdi. Babama sormuştum bir seferinde:

- Babacığım neden Medine bu kadar sıcak diye. Babam da:
- Evladım Medine'de iki tane güneş var da ondan, derdi.
- Nasıl olur babacığım, güneş bir tane değil mi? derdim. Babam gülerek:
- Bak yavrum doğru, bütün dünyayı ısıtan bir güneş var ama bir de âlemleri ısıtan ve aydınlatan güneş var. O güneş de Medine'de olunca sıcaklık iki kat oluyor.

Babamın bu cevabı çok hoşuma giderdi ve ısınırdım. Gerçekten de ayaklarımızı mermerler ısıtıyordu ama senin güneşin de, sıcaklığın da içimizi ısıtıyordu. Medine'den ayrıldığımızdan beri belki ayaklarımız ısınıyor ama içimiz bir türlü ısınamıyor. Çünkü güneşimizin en büyüğünü orada bırakmıştık. Ben güneşimi kaybetmişim. Onun evine, bahçesine gidemiyordum artık. Gerçi ışığı ta buralarda bizi aydınlatıyordu ama içimi ısıtması için onun Ravza'sında yalınayak koşmam lazımdı. Evet, bahçende yürürken ezanlar okunurdu. Öyle güzel okur ki Medine müezzini ezanı, sanki Bîlalî Habeşi okuyor sanırsınız. Namaz kılmak için mescitte koştururduk, bilir bilmez. Babamın yanında namaz kılardık.

Büyük sütunların altından gelen soğuk havadan saçlarımızı savurturduk. Zemzem bardaklarından güller yapardık. Namaz kılariken yanımıza usulca bir kedi sokulurdu. Babam 'incitmeyin sakın, onlar Ebu Hüreyre'nin kedileri' derdi, biz de inanırdık. Senin mescidine kediler de girebilirdi. Sen çok iyi bir ev sahibiydin çünkü. Çarşamba günleri hep Uhud'a giderdik senin çok sevdiğin amcanı ziyaret etmeye, o bizim de amcamızdı. Kardeşlerimle Ayneyn tepesine çıkar, oradan Uhud'da yatan 70 şehide selam verirdik. Uhud dağına her baktığımızda sanki orada seni görür gibi olurduk. Uhud da senin Ravza'nın kokusu gibi gül kokardı. Orası da ayrı bir gül bahçesi idi sanki.

İşte benim yedi senem ki en değerli en güzel yıllarım senin köyünde, senin gül bahçende, senin savaştığın yerlerde sanki yanımda sen varmışsın gibi seninle dopdolu geçti. Seni görmesem de seninle yaşamaya o kadar alışmıştım ki senin yanından ayrılırken sanki bir yanımda, bir canım, bir parçam orada kalmıştı.

Buralar bana gurbet oluverdi. Elimde olsa hemen yanına koşar gelirim ama hep büyüyünce gidersin diyorlar. Ben sırf senin yanına gelebilmek için büyümek istiyorum. Senin yanına geldiğim zaman büyümüş bile olsam bahçendeki mermerlerde yalınayak dolaşacağım. Ta ki güneşin içimi ısıtana kadar. Senin hasretinden içim üşüyor. Belki hasretin herkesi yakar, beni de üşütüyor işte. Çünkü benim ruhum doğduğumdan beri senin sevginle ısınmaya alışkın.

Senin sıcaklığına o kadar muhtacım ki. Ne olur ben sana gelemesem bile sen beni hiç bırakma. Işığınla gecelerimize nur ol. Sıcaklığınla bütün zerrelerimizi ısıtıver. Hani sana Medine'deyken komşuyduk ya, evlerimiz birbirine çok yakındı. Senin varlığın bize güven verirdi hep. Yine öyle ol, ara sıra da olsa evimizi şerefendiriver. Hem benim adım Nebi, aynen seninki gibi. Bu ismi bana seni çok seven bir dostun koymuş. Diğer adım da Muhammed, yine senin gibi. Bu ismi de canım babacığım koymuş. Buraya gelirken senin köyünde bıraktığımız babacığım.

Sana benzeyen bir yanımda daha var. Ben de senin gibi babasız büyüyorum. Ben çok şanslıyım, sen bize asla yetimliğimizi hissettirmedin. Medine'den ayrıldığımızdan beri sanki sen hep yanı başımızdaymışsın gibi hissediyorum. Geceleri korkmadan güvenle uyuyorum hep. Seni tanıdığım ve seni sevdiğim için Rabbime binlerce kez teşekkür ederim.

Babam senin köyünde kalmıştı. Biz babamın cenazesini defnederken abimin terlikleri babamın kabrine düştü ve orada kaldı. Ben o terlikleri çok kışkandım. Çünkü abimin terlikleri hep babamla kalacaktı. Babamı son ziyaret edişimizde ben de kimse görmeden terliğimi babamın kabri üstüne gömüverdim. İşte şimdi benim terliğim de hep babamla kalacaktı.

Evet, demiştim ya bir güneşimi, bir babamı, bir de terliklerimi bırakmıştım geride. Babam ve terliklerim hep oradaydı, gelemezlerdi. Ama güneşim hep yanımdaydı. Yetimlerin efendisi, yetimlerini hiç ışıksız bırakır mı? Dünyanın bir ucuna gitmiş olsaydık bizi bırakmayacağını biliyordum.

Gözümüz gönlümüz seninle aydınlanır efendim. Ruhumuz, içimiz sıcaklığıyla ısınır. Bir gün sana gelişim geç bile olsa bana gül bahçesinin mermerlerinde yalınayak koşmak nasip olsun. Ta ki aşkına, sevginle bütün bedenim yanıp kavrulsun. Terliklerimi bıraktığım o güzel mabed son durağım olsun.

SİGARANIN HARAM OLMASI

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

Kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayın.³⁴⁰

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah c.c, israf edenleri sevmez.³⁴¹

Malum ola ki sigara, (tütün) gayri müslimler tarafından 1010 senesinde Endülüs memleketinde bazı sefih (zevk ve eğlenceye düşkün) ler tarafından içilmeye başlanmış. Sonra islam memleketlerinde şuyu' bulmaya başlayınca o zamanın uleması sigara hakkında "haram, mekruh, bid'attır" diyerek büyük küçük bir çok risale yazmışlar ise de bir çoğu Arabi lisanla yazıldığından ve ulemalardan başkası manalarını bilmediğinden, şimdiki ulemaların çoğu dünya muhabbetine dalmış olmakla cahillere müdahale ve dünya ehline ve fasıklara ve zalimlerin içerisine karıştığından onlar dahi sigarayı kullanmakta cahiller gibi olmuşlardır.

Bu sebeple sigara hakkında olan kötü, çirkin, zarar, mekruh ve haram olma cihetini cahillere açıklayamıyorlar. Kendileri de Kullandıkları İçin cahillere kötü örnek oluyorlar. Ulemanın cahiller gibi hareket etmeleri ve onlarla beraber kahve köşelerinde oturmaları

340 Bakara suresi 195. Ayet-i kerime

341 Araf suresi 31. Ayet-i kerime

fâsıklara zalimlere karışmakta dinin fesadına sebep oluyor Bununla beraber Ulemaların böyle kötü ve fasid olmalarına cahiller sebep olmuştur. Zira avama ve cahillere Ulemaya saygı göstermek farzdır. Lakin cahiller nefislerine ve şeytana uymakla gayet asi ve fasık olduklarından ulemanın bunlara vaaz ve nasihat etmeleri günah ve kötü şeylerden men ve zecr ettiklerinde bu nasihatler nefislerine ağır geldiğinde ulemaya kin beslemeleri ve Ulemadan kaçma eğiliminde bulunmalarından Ulema geçim sıkıntısına düştüklerinden dolayı insan arasında şöhret bulayım diyerek cahillerin arasında girmeye başlamışlar nihayetinde beraber olduklarında alimler Cahillerin günahlarını ve kötülüklerini söylemeye başladığından fık-ı fücur çoğalmış, sanki bütün memleketler alimsiz kalmış gibi cahiller dünyaya hakim olmuştur. Böyle olduğu herkesçe malumdur, Bu sigaraya her insan mübtela ve musir olmakla her Memleketlerde sigara ve rezaleti aşikare yapıldığından kimsenin aklı İdrak etmez oldu. Sigaranın aslı günah olmasına rağmen gece ve gündüz içmeye devam etmekle türlü türlü bela ve sıkıntıya sebebiyet veriyor.

Büyük günah olduğundan içenlerin şer'an fasık olduklarından tevbe etmeleri icab ederken tevbesizce nice insanlar ahirete göç etmektedirler.

iş bu kadar ehemmiyet arz ettiğinden sigaranın ahvalini ve hükmünü beyan eden kitapların kelimelerini tercüme ederek avama ve cahillere şer'an vacip olan şeylerden olduğunu düşünüyoruz. Vaktin uleması ahvalini bundan önce bildirmiş idik. Bu sebeple bu aciz hakir gayrete gelip her insana faidesi raci olup sigarayı terke ve tevbesine sebep olup iki cihanda insanlar selamet bulması için rabbimin rızasını talep ettiğim halde Türkçe lisanla dağlar gibi olan ulemanın kelimasını beyan ederek sigara hakkında üç bab üzere bir risale rabbimin inayeti ile tertip ettim. Rabbim celle şanuhu'dan niyaz ederim ki, bununla bir çok insan irşad olsun.

Cenab-ı Hak rızasına muvafık eyleyip okuyan, dinleyen ve İşitenlere kuvvetle te'sirini halk edip cümle İnsanların ıslah olmaları ve bu risaleyi insanlar İndinde makbul eyleyip Irşad olmalarını İsterim,

Muteber kitaplarda olan muteber ulemanın sigara hakkında birtakım görüşleri vardır.

1- "Sigara habistir, her habis haram olmakla sigara haramdır"

" وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ " 'İnsanlar üzerinde habis olan her şeyi haram kılar"³⁴² buyrulmaktadır.

Ve dahi sigaranın habis olduğuna şüphe yoktur, hatta habisin büyüğüdür. Zira bir kişi sigara içen insanın yanında bulunsa şüphe yok ki kokusundan çok muzdarip olur. Eziyet çeker her tabiatı selim insanlar dahi böyledir.

Ve dahi duhanın habis olmasına insanların adeti şahittir Şöyle ki insan helalarda da sigara içerler bundan başka bir şey içmezler. Bu adeti kimsede inkar etmez. Ve dahi Salih ve takva sahibi kimselerin sigarayı kullanmamaları hatta içenlere razı olmayıp onlara kızmaları dahi sigaranın fena kötü ve habis olmasına şahittir. Bu habis duhanın terk ve tevbe lazım gelir.

2- Sigarayı kullanmak israf olmakla haramdır. Zira faidesiz yere para harcamaktır.

3- Sigara kullanmak başkalarına eziyet verdiği için haramdır. Cenab-ı Hak.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ

"Hayız halinde hatunlarınıza cima etmek onlara eziyet verdiği için haramdır"³⁴³ buyurmaktadır.

Herkesçe malumdur ki sigaranın kokusundan verdiği eziyet daha fazladır. Bunun verdiği eziyeti kimse inkar edemez. Böyle olunca da sigara içmek mü'minlere meleklerle eziyet verir. Bunun için sigara haramdır.

Hadis-i şerifinde haksız yere eza eden cehennemdedir buyuruluyor. Bu hadis-i şerife dikkat edilirse "her bir eza edici cehennemdedir" buyrulduğuna göre sigara içenlere Tevbe etmek vacip olur. Zira hadis-i şerifteki lafzı her bir eza ediciye şamiidir.

³⁴² Araf suresi 157. ayet –i kerime

³⁴³ Bakara suresi 222. ayet –i kerime

4- Sigara ateşin bir cüzü ve parçasıdır. Ateş haram olduğuna göre sigara da onun bir parçası olduğundan haramdır. Zira haramdan cüz olan dahi haram olur. Ateşin haram olması:

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ
نَارًا

Kavl-i Şerifinde "*Yetimlerin mallarını zorbalıkla yiyenler muhakkak onların karınlarında ateş vardır.*"³⁴⁴ buyrulmaktadır.

Ateş haram olduğunda ateşle yanan şeyi yemek de haram olur. Ve dahi sigaranın haram olmasına bir diğer delil, insanların "ateşte yanan şeyi yemek haram olur" demeleridir. (Mesela ekmek ateşle yansa yenmesi haram olur) Bu sigaranın ateşin cüz'ü ve aynı olarak azap yönünden şedid olmasıyla beraber haram olduğuna şüphe kalmaz. Akıllı selim olan sigara kullanmaz. İçmeye devam eden ve içmekte ısrar etmek gece ve gündüz ağzından düşürmemek öyle büyük günah olur.

لَا صَغِيرَةَ مَعَ الْإِصْرَارِ "Israrla yapılan hiçbir küçük günah küçük olmaz" hadis-i şerifinin iktizasınca büyük günahdır.

5- "Duhanı içmek laubaliliğe yahut hevaya yahut abes olmakla haramdır" demişlerdir. Zira bunların her birerleri ayet ve hadisle sabittir. Sigaranın bunlardan olduğuna şüphe yoktur. Zira sigaranın şer'an asla faidesi yoktur. Belki zararı çoktur.

6- Duhan ibtûda (yani sigaraya ilk başlayan) müskir olmakla haramdır

كُلُّ مُكْسِرٍ حَرَامٌ "Her sarhoşluk veren haramdır" hadis-i şerifi ile ve

imam Muhammed'in كُلُّ مُكْسِرٍ قَلِيلُهُ وَكَثِيرُهُ حَرَامٌ "Sarhoşluk verenin azı da çoğu da haramdır" kavline göre de sigara haramdır. Zira sigara kullanmaya ilk başlayanın başı ağrır ve döner. Her insanda böyle olmasa da yine cinsinden itibar olunup bir İnsanda bulunması bile kifayet eder.

³⁴⁴Nisa suresi 10. Ayet-i kerime

7- Sigara kullanmak Allah-u Teala'ya yapmamız gereken ibadetlerine te'hirine ve hiç yapmamaya sebebiyet verdiği için haramdır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ
اللَّهِ

"Yani mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah-u Teala'yı zikirden ve İbadetten te'hir ve men etmesin"³⁴⁵

Ya Mü'minler! Sigara içen insanların çoğu namazı cemaatle kılamaz. Namazı vaktinde kılamaz. Kuran zikir ve salavat-ı şerif okumamaya sebebiyet verir. Bundan dolayı sigarayı terk etmek İcap eder.

8- Sigara içmek dalalet, fena ve bid'at olduğu için haramdır.

9- Sigara; Misvak-ı Şerifin meşruiyet hikmet ve faidesini yok etmekle büyük kabahattir ve habaistir. Zira misvak-ı şerifin meşruiyeti, insan taibatı İle ağızda meydana gelen çirkin kokuyu gidermek ve yok etmekle ağızı temiz kılmaktır Peygamberlerin sünneti şerifesi olan misvak-ı şerife muhalif ve zıt olarak İnsan kendi isteği İle kokusu necasetten daha ağır olan ve kerih olan sigarayı kullanıp ağzının pis kokmasına sebebiyet vermek insanlığa yakışır şeylerden değildir Belki istimali haramdır. Mevla tevbe etmeyi nasip etsin.

10- Sigara insanlara azap etmeye alet olmakla haramdır. Zira yunus aleyhisselam kavmine Cenab-ı Hak duman ile azap eyledi.

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا
كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ

Hiçbir şehir ahalisi yoktur ki, (yeis halinde) imân etmiş olsun da bu imânı ona faide versin. Yûnus kavmi ise müstesna. Vaktâ ki imân ettiler, onlardan dünya hayatında rûsvaylık azabını açıverdik ve

³⁴⁵ Nisa suresi 10. Ayet-i kerime

*kendilerini bir müddete kadar müstefit kıldık.*³⁴⁶ kavl-i şerifinde "hızı" azabından murad dumandır ve kıyamete yakın kıyamet alametlerinden yer yüzünde duman zuhur edip kafirlere azab olacak. Bunun için azaba alet olan sigara da mü'mine haramdır.

11- Sigara içenlerde kibir meydana gelir. Kibir haram olduğu gibi sigara da haramdır.

12- Sigara kullanmak cehennemde azab görenlere benzediği için haramdır. Ruhul Beyan tefsirinde Vakıa suresinde olduğu: **"Malum ola ki Rasullullah Efendimiz demirden, kalaydan, tunçdan yüzük kullanmayı men etti. Zira cehennem ahalisine benzediği için".** Halbuki sigara içenlerin cehennem ahalisine benzemeleri daha açıktır. Zira sigara içen insana bundan başka nice belalar vardır. Mü'mine layık olmadığına tevbe icap eder.

13- Sigaranın zifiri, necaset-i galizadır. İnsan ağzı harici bedendendir. Bir dirhemden büyüktür. Zifir ile tükürük karışıp necis ettiğinde İnsan bedenine bir dirhemden daha büyük pislik bulaştığında pis ettiği gibi ağzı da pis eder ve onunla birlikte namaz caiz olmaz.

14- Sigara içmek kafirlerin kötü adetlerini İhya edip şöhret bulduğundan, buna mukabil Sünneti Resulullahı öldürdüğü Bu İse ümmet-i muhammede yakışır şeylerden değildir. Keraheti tahrim ile mekruhtur. Onun için terk ve tevbe icap eder.

15- Sigara kullananın ağzı, bıyıkları, sakalı, elbiseleri ve bütün bedeni fena ve kötü koktuğundan, bu koku ile ilim meclislerine giremez.

Tütün içmek, bedene zarar verdiği için haramdır. Hem bunu kullananlar zevkine dalarken onları Allah'a ibâdetten alıkoymakta ve Allah ile aralarındaki bağı koparmaktadır. Ayrıca biz bir şey hakkında. helâl midir, haram midir? şeklinde şüpheye düşer ve o konuda Resûlullah (s.a.v) Efendimizden bir nass (açık bir hüküm) bulamazsak, o zaman Allah'ın velî Kullarının divan ehline bakarız.

³⁴⁶ Yunus suresi 98. Ayet-i kerime

Çünkü bunlar belli sayıda daire ehlidirler. Şüpheli gördüğümüz şeyi kendi aralarında alıp veriyorlarsa, o takdirde o şeyin helâl olduğunu anlarız. Verip almadıklarını ve ondan uzak duruyorlarsa, o takdirde o şeyin haram olduğunu anlarız. Eğer divan ehlinden bir kısmı o şeyi verip alıyor ve ondan uzak durmuyor, bir kısmı da verip almıyor, aynı zamanda ondan uzak duruyorsa, o takdirde çoğunluğu meydana getiren tarafa bakarız. Çünkü hak ekseriyetle beraberdir.

Gördük ki, divan ehli tütün denen dumanı alıp vermiyor. Aynı zamanda melekler de bu dumandan rahatsız oluyor. Bu açıklamayı yaptıktan sonra her tarafı insan pisliğinden ve artığından, hayvan gübresinden kokan ve suyu pek az olan bir kasabanın durumunu anlattı. Kasabanın sıfatını, şeklini ve nerede olduğunu bir bir sayıp döktü. Maksud bizim bu anlatmak istediğimiz hususla belirgin hale gelmiştir. Bu bakımdan o kasabanın sıfatını yazmaya lüzum görmüyoruz. Şüphesiz ki o kasabada bizim sandığımızın çok üstünde fena koku ortalığı kaplamıştır.

Bir gün bu kasabaya Allah'ın velîlerinden sekiz tane girmiş ki hepsi de tasavvuf erbabından imiş. Kasabanın ortasına gelince vakit kaybetmeden kasabayı terketmek zorunda kalmışlar ve sür'atle kasabanın dışına çıkmışlar. Çünkü onların zatlarıyla ilgili melekler o fena kokulardan nefret etmiştir. Bu bakımdan Allah dostları oradan hemen uzaklaşmışlardır.

Tabii zatlarla ilgili meleklerin tiksınmesini, nefret etmelerini ancak basireti açık olanlar bilebilir. Buna bir misal verecek olursak, düşmanın bulunduğu yere, hırsızların kol gezdiği ülkeye gelen kimseyi gösterebiliriz. O ülkeye gelince silâhlarından uzaklaştırılmış, yalnız başına kalmışsa, bu durumda düşmana ne ile karşı koyabilir?

Bunları dinledikten sonra hocama sordum :

— Efendim, dedim, sarımsak, soğan ve benzeri şeylerin kokusu oldukça fenadır, ama yenmesi haram değildir. Bu hususta ne buyurursunuz?

Allah kendisinden razı olsun, şu cevabı verdi:

— İnsanoğlunun hakkıyla meleğin hakkı bir araya gelip çatıştığında, insanoğlunun hakkı öne alınır. Çünkü varlık âleminde yaratılan şeyler onun için vücuda getirilmiştir, insanoğlunun yararı olan bir şey haram kılınmamıştır, o şeyde melek için bir zarar dahi olsa yine hüküm böyledir.

Sarımsak ile soğanda gizli ve kapalı olmayacak kadar açık yararlar vardır. Ama tütün böyle değildir Çünkü tütünde: insanoğlu için bir yarar yoktur. Onu içmekten dolayı kişide birtakım zararlar meydana gelir.

Sigara, içen bir kimse için vazgeçilmesi zor bir tutku olur, bir taraftan kesip bir taraftan yama yapan kimse durumuna düşer. Sigaraya tutkusu olan kimse onu içmediğinde bir koparma meydana gelmez ki yamaya ihtiyaç duyulsun. Sigara içenler onda bir yarar olduğunu zannederler. Halbuki onda ancak belirttiğimiz ölçü ve anlamda bir tutku ve bir taraftan kesip diğer tarafa yamamak vardır. Müellif Âhmed b. Mübarek diyor ki:

— Nitekim ben sigaraya mübtelâ olan bir kimseyi dinledim, mütehasıs bir Hristiyan doktordan, onun zararlı olduğunu işittiğini söyledi. Şeyhimin, sigara içen zatlardan meleklerin nefret ettiğini daha önce dinlemiştim. Şeyh Hattab ve Şeyh Mervak Hazretlerinin bu konudaki sözleri farklı durum arzedince tekrar şeyhimden sormak ihtiyacını duymuştum. O da bana yine gereken cevabı aynı ölçüler içinde vermiş oldu.

"Hükümler illetleri üzerine bina edilir" kaidesinden yola çıkarak, haram olan diğer maddelerle kıyaslamalar yaparak, çeşitli yönlerden illeti tespit eder. İlmi, Tıbbi ve Fıkhi açılardan örnekler vererek, ana illetin zarar vermek olduğundan yola çıkarak haram olduğu hükmünü verir.

Halil Günenç hoca efendi Fetvalar isimli kitabında bu konuyu şöyle ele alır. Sigara veya tütün denilen şey asr-ı saadette ve müçtehitler arasında olmadığı için hakkında ne ayet, ne hadis ve ne de müçtehitlerin sözü vardır. Onu Kur'an ve sünnetin ışığı altında beyan etmek için çaba göstermek lazımdır. Asr-ı saadette afyon denilen uyuşturucu madde de yoktu ve tanınmıyordu. Hakkında ne ayet, ne de hadis vardır. Ama aklı izale edip sarhoş eden şarabı yasaklayan İslam dini, mutlaka aklı izale etmekle birlikte vücuda da uyuşturan afyonu da yasaklayacaktır. Bunun için ulema afyonu da yasaklayarak haram olduğunu beyan etmiştir.

Sigarada çıktığı ve halk arasında yayıldığı zaman fukaha onun hükmünü ortaya çıkarmak için, araştırmaya başladılar. Bu hususta birlik sağlanamadıysa da çoğu: "Hakkında (ayet- hadis) olmadığı için mübahtır" demişler. Ancak bir kimse için kesin zararlı ise, onu içen kimse fakir olup çocuklarını ve aile efradını fakr-u zaruret içinde bırakırsa, onların nafakalarını tütün ve sigaraya verirse haram olmasında şüphe yoktur.

TÜTÜN MADDESİ.

Sigara aslen Amerika'da yetişen bir bitkidir, ama şimdi Avrupa memleketlerinde de ekilmektedir. Boyu bir, bir-buçuk metreye varır, ılıman iklimlerde yetişir. Özellikle sıcak olan memleketlerde boynunun beş metreye vardığı da olur. Kurumuş yaprakları sigara olarak içilerek, yahut çiğnenerek veya nikotini ilaç gibi buruna damlatılarak kullanılır. Bu çok zararlı bir adettir. Araştırmacılar bu maddenin insanlığa verdiği zararların içkinin verdiği zararlara eşit olduğuna işaret etmişlerdir.

Bu madde Amerika'nın keşfinden önce 15. Asırda yoktu. Avrupa'da yayılması da İspanyol gemicileri vasıtasıyla olmuştur. Onlar Amerika yetkililerini sigara içiyor buldular, onları taklit ettiler ve bu adeti Avrupa'ya getirdiler, böylece Avrupa'ya yayıldı.

SİGARA İÇMENİN HÜKMÜ

Sigara içmenin hükmü ile ilgili araştırma bizden iki şeyin hakikatının bilinmesini ister:

1. Zararın manasının ne olduğunu
2. Zararın isabet ettiği yerin ne olduğunu.

Zararın manasına gelince : Lafzı, yani kelime manası çok çeşitlidir. Bunların her biri kendisinde faydalı olmayan şeyi anlatır, yahut zorluk, darlık, kötü bir hal ve başka bir şeyde noksanlığı ifade eder.

Zararın isabet ettiği yere gelince : Bu Müslüman'a nispetle onun vücudu, dini, aklı, malı ve ırzıdır. Bu yerler ilahi şeriatın, insanın onları koruması ve muhafaza etmesi için koyduğu beş külli esastır; çünkü onlar hayatı ayakta tutan Dünya ile Ahiret saadetine üzerinde dönüp durduğu esaslardır. Bundan dolayı İslam şeriatı bu külli esasları bozan her Müslüman için cezalar getirmiştir. Kasten adam öldüren için kısas, başkalarının malını çalan kimse için el kesme ,insanların namuslarına dokunarak onların aileleriyle zina eden kimse için ölünceye kadar taşlanma, iffetli kadınların iffet ve şerefine leke sürmek için iftira atan kimseye değnek cezalarını koymuştur, koymakla da kalmayarak bu külli esaslardan birine veya hepsine birden, noksanlık veya zarar vermek ki haram kılınmış bir cinayettir.

Zararın isabet ettiği yeri böylece araştırdıktan sigaranın zararları üzerinde durulmaktadır.

1 - İnsan Vücuduna Yaptığı Zarar

Sigara insan vücuduna zararlı ve onu helak edicidir. Sigaranın insan vücuduna zarar verdiği mütehassıs doktorlar tarafından şöyle ifade edilmektedir. Zehirli bir madde olan sigaranın en tehlikeli yönleri şöyledir:

A. Nikotin: Bu gün insanlığın bildiği zehirlerin en tehlikelilerindendir. Genç bir insanı öldürmek için ondan bir miligram vermek, zerk etmek yeterlidir. Bu miktar insan vücudunda bulunan kanın bir kilogramında milyonda bir parçadır. Bir adet sigarada ise 1-3 gram arasında değişmektedir.

B. Karbon monoksit gazı: Sigara içen bu gazı burnuna çeker ,bu ise zehirli bir gaz olduğundan dolayı , kandaki oksijenin zehirlenmesine sebep olmaktadır. Bunun sonucu olarak günde bir paket sigara içen kimse gücünün 1/5' ni kaybetmiş demektir.

C. Zift yahut katran : Her sigarada 15-30 miligram zift bulunur bu da zamanla sigara içen kimsenin solunum organlarında iltihaplanmalara sebebiyet verir.

Dr. Muhammet Ali Bal ise sigara hakkındaki bilgileri şöyle özetliyor.

I. Her bir sigara kişinin ömründen 5,5 dakika eksildir. O da sigara içtiği sırada geçen zamanın ta kendisidir.

II. Her üç sigara tiryakisinden en az biri ecelinden evvel ölür. Bu görüş İngiltere Kraliyet Üniversitesi'nin resmi olarak açıklayıp neşrettiği istatistiklere göredir.

III. Son olarak ta kanser, nefes darlığı, kısırlık, zayıflık, saçların dökülmesi, damar sertleşmesi, ana rahmindeki çocukların çirkin bir hal alması, kalp sıkıştırmaları gibi hastalıkların her biri sigaranın sebep olduğu hastalıklardır.

Boğaziçi üniversitesinin araştırmasına göre;

- Ağzı kokusu yapar, diş ve diş eti hastalıklarına yol açar.
- Dudak, yanak ve gırtlak kanserine neden olur. Hatta sigarayı yakmadan dudağında taşıyan yada tütün çiğneyenlerde de ağız için kanserleri görülür.
- Dilde, tat alma duyusunda bozulmalar olur.
- Beyin hücrelerinin ölümüne yol açar. Öğrenme bozuklukları, hafıza zayıflığı ve erken bunama görülür.
- Göz merceğinin saydamlığının azalmasına yani katarakta sebep olur.
- Cildin yapısının bozulmasına neden olur. Leke ve kırışıklık oluşur. Selülitlere sebep olur.
- Burunda koku alma duyusu azalır.
- Sinüzit, farenjit, bademcik ve orta kulak iltihabı gibi üst solunum yolu hastalıklarına yol açar.
- Damar sertliğini hızlandırır. Beyin ve kalpte damar tıkanıklığına neden olur. Kalp krizi ve tansiyon yükselmesi görülür.

- Erkeklerde iktidarsızlığın başlıca sebeplerindendir. Ayrıca mesane kanserinin önemli nedenlerindendir.
- Akciğerlerde çeşitli hasarlara, astım ve kronik bronşit gibi hastalıklara neden olur. Bronşlarda ve akciğerlerde birçok çeşit kanserin oluşmasına neden olur.
- Gastrit, ülser ve reflü hastalığına sebep olur. Mide ve yemek borusu kanserine yol açar.
- Gebelikte tüketilen sigara düşük doğumlara ve bebekte gelişme geriliğine neden olur.
- Erken menopoz ve rahim kanserinin sebebidir.
- Parmaklarda sararmaya ve tırnaklarda zayıflamaya yol açar.
- Kemik erimesine neden olur.
- Burger hastalığına sebep olur. Bu hastalık el ve ayaklardan başlayarak tıkanıklığa yol açar ve uzuvların kesilmesi gerekir.
- Vücutta yorgunluk, uykusuzluk hali, stres, gerilim, performansta düşme ve reflekslerde azalma görülür.
- Pankreas kanseri riski artar.
- Hastalık, yara ve ameliyat tedavileri uzun sürer.
- Kullanılan ilaçları etkisizleştirebilir.
- Bütçenize yük olur, çevre kirliliğine yol açar, yangınların en önemli sebeplerindendir.
- Çocuklarınız kanseri önleyen genlerden yoksun hayata gelir.
- Hamilelerde %10-15 eksik kiloda doğuma ve bebek zeka eksikliğiyle doğar.
- Çevrenizdekileri de bu zararları verirsiniz. Çocuğunuzun sigaraya başlama oranı daha fazladır.

2. Akla Yaptığı Zararlar:

Akıl insanoğlunun diğer yaratıklardan seçilip ayrıldığı bir hususiyettir. Akla zarar vermesi sebebiyledir ki içki haram kılınmıştır. Yine afyon, eroin ve diğer akli giderici şeyler de cinsleri ve etkileri farklı olmasına rağmen, haram kılınmıştır. Bunun için içki içen kişilere de caydırıcı ve men edici cezalar konulmuştur. Bu da, bu cürümü işlemek suretiyle akla zarar veren kişiye bütün insanların huzurunda seksen değnek vurulması cezasıdır. Had cezaları akla zarar veren şeyler için ALLAH (c.c.) tarafından konmuş cezalardır. Çünkü onlar bir an olsun insana isabet

etse insanın canlılık ve şevkini ayakta tutan aklına zarar verirler. Sigaranın da insan aklına menfi yönde tesir ettiğini ve ona zarar verdiğini görürüz. Sigara tiryakisi halini söyle açıklar: ‘Sanki gözlerim kapanmış, kafam şişmişti. Aklım almıyor anlayamıyordum. Aklım beni yanıltmıştı. Bütün bunlar sigara içtiğim içindi.’

3. Mala Verdiği Zararlar:

Kanın (canın) gözetilip sakınılması, ırzın muhafazası gibi dini hükümler içinde malın hürmeti de mertebe yönünden asla onlardan aşağı değildir. Kur' an-ı Kerimde bir ayette "Allah Teala Müminlerden canlarını ve mallarını satın aldı" başka bir ayette "Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihat ediniz" Mal ve canın haram kılınması ve yasaklanması hakkında Resulullah' ın sünneti aralarını şöyle birleştirdi: "Sizin mallarınız ve canınız size haram kılınmıştır". Bütün bunlar İslam'da mala verilen değere işaret etmektedir. Bundan dolayı malın israf edilmesi ve saçılıp savrulmasını haram kılmış, infak edilmesi hususunda da adaletli olmayı emretmiştir. Bir başka ayet-i kerimede "Yakınına, düşküne, yolcuya hakkını ver; elindekini saçıp savurma"(İsra, 26). Bir başka ayet-i kerimede "Onlar sarf ettikleri zaman ne israf ederler, ne de cimrilik; ikisi arasında bir yol tutarlar. Bütün bu hususlar sigara içmenin yanlış bir iş olduğunu bize öğrettiği insanın vücuduna ve malına da zarar verdiğini gösterir. Bu sebeple malı israf etmenin, saçıp savurmanın haram oluşu gibi sigara içmekte haramdır.

4. Şahsiyete Zarar Verip İnsanın Şerefini Zedeler:

Sigara içmek insanın şahsiyet ve namusuna zarar verir mi ki bu sebeple haram kılınsın. Doğru cevap gerçekten sigara içmenin insan şahsiyetine zarar verdiğidir. Bir kimse insanlar içinde sigara içmesiyle bilinmeden önce utancından dolayı ne babası ne kardeşleri, amcaları, halaları gibi akrabalarının önünde sigara içmeğe cesaret edemez. Bu durum fitrat-ı selime sahibi kimseler için sigara içmenin insan

şahsiyetine leke sürdüğü ve zarar verdiği şahitlik yapmaktadır şahit olarak da yeter.

5. Dine Yaptığı Zarar:

Sigara içmek kulun saadete ermesi veya şekavete düşmesine tesir etme makamında bulunan namaza, onu batıl hale getirecek derecede zarar verir; çünkü namaz her türlü pislikten temiz olma (hadesten taharet) şartına bağlıdır. Peygamberimiz mübarek sözlerinde "Allahüteala abdestsizlik meydana gelince, abdest almadıkça namazınızı kabul etmez." Buyurmuşlardır . Bir başka hadislerinde "Allah temiz (abdestli) olmayanın namazını kabul etmez" buyurmuşlardır. Bir başka hadislerinde "Kişi meleklerle eziyet vermemesi için sağa sola tükürmesin" Bir başka hadislerinde " soğan, samırsak veya pırasa yiyen mescidimize gelmesin"

Sonuç olarak

Sigaranın zararlarını, çirkinliğini bu kadar açıkladıktan sonra, onun günahlığı diğer günah olan şeylerle, haramlığı diğer haram olan şeylerle eşit midir, yoksa değil midir?

Allah (c.c) buyuruyor: “Günahın zahirini de batınını da terk ediniz. Günah işleyenler işledikleri günahın karşılığını göreceklerdir. ”

Biz kullarına hak yolu gösteren sayısız faydalı nimetleri helal , zararlı şeyleri haram kılan ALLAH-Ü TEALA’ ya hamd-ü senalar. insanları iyiliklere teşvik kötülüklerden men eden, kainata en büyük rahmet, en büyük peygamber, MUHAMMED MUSTAFA (s.a.v.) ‘e O’nun aline, eshabına ve bütün ona tabi olanlara salatü selam olsun ..

Devri saadette ve müçtehitlerin zamanında sigara olmadığı için sigaranın bulunuşundan sonra günümüze kadar muhtelif görüşler beyan edilmiştir.

Bu risalede siz kardeşlerimize faydalı olmak düşüncesiyle zamanımızda uzman kişiler tarafından ilmi ve tıbbi araştırmalardan istifade edilerek.

1)Sigaranın tarihçesi, Osmanlı devletine girişi veya saklanması.

2)Tütünün mahiyeti

3)Sigaranın insan sağlığına yaptığı zararlar. Ve bilhassa sigaranın akciğer kanseri, ülser,damar hastalıkları ve öldürücü diğer hastalıklara sebep oluşu

4)Dini yönden sigaranın hükmü,sigarada İslam dininde haram olduğu bilinen israf,uyuşturucu ve başkasına eza vermek illetlerinin mevcut oluşu

5)İslam alimlerinin sigara ile alakalı görüşlerini nakledilecektir.

SİGARANIN KISACA TARİHÇESİ

TÜTÜNÜN ana yurdu Amerika dır.Avrupa ya amerikanın keşfi ile gelmiştir.KOLOMBOS ve arkadaşları 1511 de Tabacos ismiyle İspanya ve Portekiz e soktular.

1560 senesinde Fransa büyük elçisi Jean Nicot Fransa sarayına (Paris) tütün tohumlarını soktu.Tütün Fransa'dan Almanya ya sonrada bütün dünyaya yayılmıştır.Nikotin ününe izafeten tütünün içindeki zehir nikotin ismi verilmiştir.

Birleşiminde nikotin ve 4000 e yakın zehirli madde tütün bitkisinin kıyılmış, kurutulmuş ve kullanılmaya hazır duruma getirilmiş yaprağından sigara yapılır.Tohumu son derece küçük olduğu için önce fideliye ekilen tütün sonra tarlaya aktarılır.

Tütünün tohumu Osmanlı devrinden 1605-1606 senesinde yabancı gemiler tarafından getirilerek ilk tütün ekimi Selanik

vilayetinin Yenice Vardar kasabasında yapılmıştır.5. murat zamanında tütün yasaklanmıştır

Kâtip Çelebi Sultan Murat'ın mücadelesini söyle anlatıyor. Sultan Murat'ı 4. asrının sonlarında kötülüklerin kapısını kapatmak için kahvehaneleri kapattığı için gibi yangın çıktığı için tütünde yasak koymuş. halk yasağı dinlemediğinden hünkar buyruğuna aykırı gitmek suçundan içenleri cezalandırmak zorunda aldı . giderek kişi yasak nesnenin üzerine daha çok düşer dediklerince içmeye hırs ve rağbet artıp bu suçtan nice adam yokluk ülkesine gönderildi.....

1-(A 'dan Z 'ye sigara S. 15

2-(bilim ve teknik dergisi C.15

BAZI UZMANLARIN SİĞARANIN TEHLİKESİNİ BİLDİREN SLOGANLARI

Akciğer kanserine yakalanan hastaların %94 'ünün sigara tiryakisi olduğunu ciddi araştırmalar ortaya koymaktadır. (Op. Dr .Edwards GRAHAM)

Düşük nikotinli sigaralar en az ötekiler kadar zararlıdır. (Harward Univ. Araştırma Raporu)

Tütün dumanında 4000'den fazla zehirli madde bulunduğu unutulmamalıdır. (ABD MİLLİ KANSER ENST.)

Sigaranın sebep olduğu ölüm miktarı umumi bir ifade ile trafik kazalarında meydana gelen rakamın 7 katıdır. (Doç. Dr. Ali TELLİ)

Sigaraya elveda,hayata merhaba (sigaraya merhaba hayata elveda) (Bülent AKARCALI)

DİNİ AÇIDAN SİGARA

Dini meseleleri incelemekte mahareti bulunan ilim erbabı ,tütünün insan sağlığında yaptığı maddi ve manevi tahribatı ,dikkate alarak haram olduğu neticesine varmışlardır.Devr-i Saadette ve müctehidlerin devrinde sigara yoktu.Bu sebeple sigara içmenin hükmünde farklılıklar göze çarpmaktadır.İslam alimlerinin görüşlerinde ortaya çıkan değişik hükümler meselenin tetkikinde seçilen noktayı fukahadan bir kısmının mubah yada mekruh olduğunu söyleyenlere gelince ;bu konuda onları mazur görebiliriz.Çünkü o yıllarda tıbbi araştırmalar sigaranın zararlarını tespit edememişti. Fukaha bu görüş ve hükmünü “Eşyada asıl olan ibahadır ” kaidesine bağlıyor idi. Ama tıp bunun bedene olan zararlarını keşfedip ortaya koyduktan sonra artık aynı hükmü verenleri mazur göremeyiz. Uzmanların yaptığı ciddi araştırmayla sigaranın doruğa yükselen zararlarının ferdi ve cemiyeti menfi yönde tesir aldığı ortaya çıkınca artık sigaranın mekruh ya da mubah olduğu hakkında bir tereddüde gerek ve yer kalmamıştır. Sigara içmenin haram olduğu bugün çok açık ortaya çıkmıştır. Onu itiyat etmenin günah olduğu tahakkuk etmiştir. Sigara kullanmakta İslam dininde haram olduğu bilinen israf başkasına zarar verme ve uyuşturucu vardır.

EB’UL HASAN EL – MISRÎ , EL HANEFÎ :

Sahih nakli hükümler, açık nakli deliller tütünün haramlığını ilan etmektedir.Tütünün ortaya çıkışı 1000 yıllarındadır.İlk çıktığı yer ise yahudi , Mecusi ve hristiyan cemaatlerinin yaşadığı yerlerdir.Tütünü ilk defa kendisinin hekim olduğunu iddia eden bir Yahudi batıya getirmiş , insanlara tütün kullanmalarını söylemişlerdir.Anadolu’ya tütünü getiren Etkelin adında bir hristiyandır.Sudan şehirlerinde ise tütünü ilk defa ortaya çıkaran bir mecusidir.(1)

SON DEVRİN DİN ALİMLERİNDEN EBUL – FARUK
SÜLEYMAN HİLMİ TUNAHAN SİLİSTREVİ (K.S.)
HAZRETLERİNİN BU MEVZUDAKİ BEYANLARI

Malum olsun ki; şeraitte izaai mal , kesreti sual haramdır.Bu makamda izaaiden murad, emvalin dünya ve ahirette faidesi olmayarak sarf ve istilhakıdır.Bu kabil sarfiyat istilhakatı umumiye muharremdir.

Sigara istimalinde hürmeti mezküre tamami ile sabit ve mütehakkaktır.Çünkü sigara istimalinde menfaati dünyeviye yoktur.Bilakis mazarrat hakimdir.Öyle mazarrat ki ondan bedene cismaniye hasıl olan ilel ve emrazının ref ve izalesi bir zaman sonra daha mühim mebalığın sarf ve istihlakını neticede de bir faide elde edilmemesi muciptir.

Manevi mazarratı ise tağdat etmekle bitmez.Manii terakkidir.Rayihısından ervahı tayibe muzazeb olur.Vesaiti rahmet olan ervahı mezkurenin temasını alakai ruhaniyyelerini men eder.Bu büyük bir musibettir.

Şu halde sigara içmek manen ve madden muzırdır, haramdır. Haram Allah (c.c) ‘ın nehyettiği emirdir.Ona muzır olanlar, emrine isyan ve muhalefet edenlerdir.İş bu neticeye müncer olur.Yevmiye 25-30 sigara içenler günde bu sebeple Allah-u Tealaya 25-30 defa muhalefet ediyor haram irtigab eyliyor demektir.

EŞ-ŞEYH ABDULLAH BİN MUHAMMED BİN ABDÜLVEHHAB

Hanbeli hukukçularındandır.Nargile üzerine kendisine tevcih edilen bir suale şöyle cevap vermiştir:

“Rasülullah ‘ın hadislerinden ,ilim ehlinin eserlerinden öğrendiğimize göre , bu zamanda çok kullanılan tütünün haram olduğu açıktır.Bize göre anlatılanlarla ve müşahede ile ,tütünün vücut üzerinde diğer uyuşturuculara benzer etkileri vardır.Özellikle çok içildiğinde meydana gelen baş dönmesi ve baş ağrısı , mide bulantısı halsizlik gibi

durumlar sarhoşluğa yakın şeylerdir.Sarhoşluk veren şeylerin haramlığı ise kesindir.(2)

NECMU'L-GUZZİ EŞ-ŞAFİ'İ :

Tütün sonradan ortaya çıktı.Onun ortaya çıkışı , Hicri 1015 senesindedir.Tütün içen onun sarhoşluk vermediğini iddia etse bile o uyuşturucudur.

“Rasülüllah (SAV) her sarhoşluk vereni ve uyuşturucu olanı kullanmayı yasakladı.”Hadis-i Şerifine göre tütün haramdır.Tütünü bir iki defa kullanmak büyük günah olmasa bile devamlı kullanmak büyük günahlardan sayılır.(3)

Bazı alimler , küçük günahlar aşağıda sayacağımız beş şeyden biri ile büyük günah haline gelir , demektedirler:

Küçük günahlar üzerinde ısrar edilirse onu büyük günah haline getirir.

Küçük günahlara lakayd kalmak , ehemmiyet vermemek , hafife almak Küçük günahı , büyük günaha kıyas ederek ferahlamak , sevinmek

İşlemiş olduğu küçük günahla insanlar arasında iftihar etmek

Küçük günahın bir alimden , kendisine uyulan bir rehber kimse tarafından işlenmesi de büyük günah olmasını gerektiren bir durumdur.

TÜTÜN

Yılandaki zehir gibi
Afet yapan nehir gibi
Bombalanmış şehir gibi
Harap etti tütün beni.

Nişanlıma ağzım koktu
Dedi ki bana talip çoktu
Hayırlı işe nifak soktu
Harap etti tütün beni.

Doktorlar boşa mı söyler
İçmen deyip telkin eyler
Duyun ey hanımlar beyler
Harap etti tütün beni.

Ne dersiniz gençler buna,
Yol gider kona kona,
Sanki esir olduk ona,
Harap etti tütün beni.

Yüz binde bir terk eden mert,
Tiryakilik onulmaz dert,
İnanın darbesi çok sert,
Harap etti tütün beni.

Ben bunu böyle bilmezdim,
Bileydim ele kanmazdım,
Babam derdi inanmazdım,
Harap etti tütün beni.

Söylesin, her kim gördüyse,
Faydası neymiş herkese,
Gitti sıhhat ile kese,
Harap etti tütün beni.

Hani bunu kim önlüyor,
Öğüt versen kim dinliyor,
Çoğu yatakta inliyor,
Harap etti tütün beni.

En tez tütünü seçerdim,
Günde dört paket içerdim,
İçmezle dalga geçerdim,
Harap etti tütün beni.

Sağlam idim oldum çürük,
Sinem oldu sanki körük,
Uykuda bile öksürük,
Harap etti tütün beni.

Hastalığı seri seri,
Nefes darlığı kanseri,
Hele midede ülseri,
Harap etti tütün beni.

Şemsi der ki vaziyetim,
İçenlere vasiyetim,
Kendimeymiş eziyetim,
Harap etti tütün ben

SİGARA

Sigara içen büyüklerimi gördüm aldandım.
Aldım elime bir paket içmeye daldım.
Bir paket içtim iki paket derken tiryakisi oldum.
Sonunda gençliğimle birlikte bende soldum.

Günde alıyorum üstüme iki paket.
Sigara dumanı kokuyor pantolon ceket.
İçmediğim zaman kafam boş sepet.
Ne olursun sigara bu halimle terket.

Duman çıktıkça derdim çıkıyor sanıyorum.
Bende sigaraları peşi peşine yakıyorum.
Dumanı çok çektiğimde öksürüyorum.
Anladım ki zararlısın sigara.

Kendi kendime içmeyeceğim dedim seni sigara.
İçmediğim zaman taze açmış bir papatya.
İçdiğim zaman benzi soluk bir hasta.
Yine de bırakamıyorum seni sigara.

Bir özenti idi tanışmam senle
Girdin bedenime yaşadın benle
Sanki gardaş oldun canla bu tenle
Lanet olsun sana lanet sigara

Gün güne içimi yakıp kavurdun
Bilmem ki ne buldun burda ne durdun
Ömrümü tüketip boşa savurdun
Lanet olsun sana lanet sigara

İçinde bin türlü bin bir zehir var
Ne huzur bıraktın ne kazanç ne kâr
Sende var mı bilmem sende namus ar
Lanet olsun sana lanet sigara

YILBAŞI HAKKINDA

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقِيَّةً وَيُحَذِّرُكُمْ
اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

*Mü'minler, mü'minleri bırakıp inkârcıları dost edinmesin. Kim böyle yaparsa Allah ile bir ilişiği kalmaz. Ancak onlardan (gelebilecek tehlikeden) korunmanız başkadır. Allah, asıl sizi kendisine karşı dikkatli olmanız hakkında uyarmaktadır. Çünkü dönüş Allah'adır.*³⁴⁷

Sebebi nüzulü:

Ayet-i celîlenin sebab-i nüzulü hakkında çeşitli rivayetler vardır.

1- İbni Abbas'dan rivayet ediliyor: Yahudilerden Haccac İbn-i Amr, Kehmeş İbn-i Ebi'l-Hakîk, Kays İbn-i Zeyd ensardan bazılarına sokulur, onlara dost görünür ve onları dinlerinden döndürmeğe çalışırlardı. Rufâa İbn-i-el Münzir, Abdullah İbn-i Cübeyr ve Said İbn-i Hayseme, bunlara: "**Şu yahudilerden sakınınız. Onlara yaklaşmayınız ve dostluklarına güvenmeyiniz, sizi dininizden çevirmesinler**" dediler. Onlar, mü'min kardeşlerinin nasihatlarını dinlemediler. Yahudilerle münasebete ve dostluğa devam ettiler. Bunun üzerine Allah Azze ve celle, Hazretleri, bu âyet-i celileyi inzal buyurdu.

2- Münafıklardan Abdullah İbn-i Übey ve arkadaşları hakkında nazıl olduğu Kelbî'den rivayet edilmiştir. Bunlar, yahudiler ve müşriklerle münasebette bulunurlar, mü'minlerin ahvalinden onları haberdar ederler, yahudiler ve müşrikler için Allah'ın Resulü aleyhine zafer temennisinde bulunurlardı. Allah azze ve celle, münafıkların

³⁴⁷ Ali_İmran suresi 28. Ayet-i kerime

yaptıklarının benzerini yapmaktan mü'minleri nehî için bu âyet-i celîleyi inzal buyurdu.

3- Übâde İbn-i Sâmit hakkında nazil olduğunu Cübeyr, Dahhak'tan, o da İbn-i Abbas'dan rivayet ediyor. Übâde İbn-i Sâmit, Bedir ashabından temiz bir zât idi. Bu sahâbînin, yahudilerden bir çok dostları vardı. Allah'ın Resulü, ahzap günü savaşa çıktığı zaman, Ubâde İbn-i Sâmit, huzûr-u risalete gelerek:

- Ey Allah'ın nebisi! Maiyetimde yahudilerden beş yüz er var. Bunların benimle beraber savaşa çıkmaları re'yinde bulunuyor ve bunlarla düşmana galip geleceğimizi ümid ediyorum, dedi. Bunun üzerine Teâlâ ve Tekaddes, bu âyet-i celîleyi inzal buyurdu.

4- Hâtıp İbn-i Beltea ve benzerleri hakkında nazil olduğu Mukâtilden rivayet edilmiştir. Hâtıp ve başkaları, bazı sebeplerden dolayı Mekke müşriklerine mahabbet izhar ederlerdi. Allah Azze ve celle Hazretleri, bu âyet-i celile ile mü'minleri kâfirlere muhabbetten menetti.

Tefsiri:

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ Mü'minler, din kardeşleri olan diğer mü'minleri bırakıp da kâfirlere veli tutmasınlar. Küfür ile imanı birbirine karıştırıp da gerek şimdi ve gerekse gelecekte, mü'minlere zarar verecek hareketlerden sakınsınlar. Allah için sevsinler ve buğzettiklerine, Allah için buğzetsinler. İslâm'dan önceki dostluklara veya karabetleri dolayısıyla kâfirlere müvalâtta bulunmasınlar. Zira: mü'minin kâfire dostluk izhârı ve yakınlık göstermesi, mü'minin şiarından değildir. Çünkü, kâfirin dostluğu olmaz. Kâfirler, her zaman Allah'ın, Peygamberinin ve müminlerin düşmanındırlar. Bkz.:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ
بِالْمُودَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ

*"Ey iman edenler; benim de düşmanım olan, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. onlar size gelen gerçeği inkar etmişken onlara sevgi gösteriyor-sunuz"*³⁴⁸

ve onların dostluklarına güvenilmez. Bir yandan sevgi gösterirlerken, diğer yandan gizlice düşmanlık yaparlar.

وَمَنْ يَفْعَلْ Kâfirlere meyletmek, mü'minler için asla doğru olmaz. ذَلِكَ Bir kimse, mü'minleri bırakıp, kâfirlere mülakat eder, mü'minlerden haber götürür, mü'minlerin sırlarını ifşa eder, noksanlıklarını söyler ve kâfirlere mahabbet izhar ederse فَلَيْسَ مِنْ

اللَّهِ فِي شَيْءٍ O kimse Allah'dan, Allah'ın dininden hiç bir şey üzerinde değil. Kâfiri veli ittihaz edenler, Allah'ın velayetinden mahrumdurlar. Çünkü kâfirler, Allah'ın düşmanıdırlar. Allah'ın düşmanının müvâlâtı ile Allah'ın müvâlâtı bir yerde içtimâ edemez. Mü'minlerin her zaman uyanık olup kâfirlere meyletmemeleri, imanları iktizasındandır. Türklere dost gibi görünen kâfirlerin son günlerde bize yaptıkları kötülükler, âyet-i celîleye ne kadar uygundur. Kâfirden dost olmaz.

Kâfirleri veli ittihaz eden kimseler, Allah'dan bir şey üzerinde değillerdir.

إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقِيَةً Ancak, bir korkudan dolayı kâfirlerden

korunma hâli başka. Bunun içindir ki, gerek canınız ve gerekse malınız için bir tehlike hissettiğiniz zaman, kâfire müvâlât edip güler yüz göstermek caizdir. Teâlâ ve Tekaddes Hazretlerinin, mü'minleri kâfirlere müdâhene ve veli ittihazından nehyi, mü'minlerin, kâfirlere

³⁴⁸ Mumteherine suresi 1. Ayet-i kerime

gâlib ve üstün olduğu zamanlara aittir. Yoksa, mü'minler, zaif olduğu zamanlarda bu nehy ile mükellef değillerdir. Bundan dolayı, kâfirlerin galip ve üstün oldukları zaman içinde bulunan mü'minlerle kâfir bir kavim içinde bulunan bir mü'minin, kalbi mutmain olarak, kâfirlerin zararını def için diliyle müdâhene ederek onlara güler yüz göstermesi caizdir. Şu şart ile ki, Allah'ın haram kıldığı bir şeyi helâl ve helâl kıldığı bir şeyi haram kılmaması lazımdır. Aynı zamanda, mü'minlerin eksiklerini ve sırlarını kâfirlere ifşa etmemesi de vaciptir. Aksi takdirde, âyet-i celilede zikredilen nehyin içine dahil olur ki, Allah'ın nezdinde sorumluluktan kurtulamaz. Bu şartlar dahilinde mü'minin, kâfire, sadece lisanen müdâhene ve dostluk izhârı caiz olur. Fakat bu cevaz, uygulanması zarurî bir esas değildir. İcâb-ı hâle göre bir ruhsattır. Dileyen mü'min, bu fırsattan faydalanabilir. Bununla beraber, kâfirin yapacağı zulüm ve işkenceye sabrederek hakkı izhar etmek de evlâdır. Bu uğurda öldüğünde büyük ecir vardır. Şöyle ki:

Hasan'dan rivayet ediliyor: Müseylemetü'l-Kezzâp ;Hazret-i Resulün ashabından iki mü'mini yakalattı. Bunlardan birine: **"Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şehadet eder misin?"** dedi. O da: **"Evet, evet, evet."** dedi. Müseyleme: **"Benim de Resulü olduğuma şahitlik eder misin?"** dedi. Müseyleme'nin şerrinden kurtulmak için ona da: **"Evet"** deyince, Müseyleme onu serbest bıraktı. Çünkü Müseyleme, kendisini Beni Hanîfe'nin Resulü; Hazret-i Muhammedi (s.a.v) de Kureyş'in Resulü zu'münde idi. Bu defa Müseyleme, diğer mü'mini çağırdı ve ona: **"Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahitlik eder misin?"** deyince, sahabe, (r.a): **"Evet"** dedi. Müseyleme: **"Benim de Allah'ın Resulü olduğuma şehadet eder misin?"** dedi. Sahabe: **"Dilsizim, dilsizim, dilsizim"** cevabını verince, Müseyleme onu çekip öldürdü. Allah'ın Resulü haberi duyduğu zaman: **"Öldürülen kimse ilm-i yakın üzere, sıdkile öldü. Allah mübarek etsin. Öbürüne gelince, O da Allah'ın ruhsatını kabul etti. Üzerine günah yoktur"** buyurdular.

Allah azze ve celle, âyet-i celîledeki istisna ile mü'min kullarına bir ruhsat ihsan etmekle beraber, **وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ** sizi kendi zâtından tahzir eder. Sizi zâtından ve azabından korkutur. Ey mü'minler! Düşmanlarına müvâlât etmekle Allah'ın gazabına ve

azabına çarpılmaktan korkmalısınız. Ruhsat vardır, diye hemen olur olmaz şeylerde kâfirlere meveddet izhârına kalkmayınız. **وَالَى اللّٰه**

الْمَصِيرُ Muhakkak Allah'ın huzuruna varacaksınız. Öyle olunca, her şeyden önce Allah'tan korkmanız ve azabından sakınmanız lazımdır. Ruhsatlardan faydalanma, Allah'ın korkusundan sonra gelir. Ruhsattan faydalanacağız diye, kendinizi Allah'ın azabına maruz bırakmayınız. Âyet-i celîledeki son iki cümlede, ümmet-i Muhammed için şiddetli vaîd ve tahzirler vardır. Bu vaîdlerden korunmak üzerimize vaciptir.³⁴⁹

قُلْ إِنْ تُخَفُّوْا مَا فِى صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوْهُ يَعْلَمُهُ اللّٰهُ وَيَعْلَمُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

*De ki: "İçinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi de bilir. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir."*³⁵⁰

يَا أَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ

*"Ey iman edenler; benim de düşmanım olan, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. onlar size gelen gerçeği inkar etmişken onlara sevgi gösteriyor-sunuz"*³⁵¹

يَا أَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

³⁴⁹ Esbâb-ı nüzûl c:2 s:150

³⁵⁰ Ali_İmran suresi 29. Ayet-i kerime

³⁵¹ Mumtehhine suresi 1. Ayet-i kerime

*Ey iman edenler. Yahudi ve Nasarayı dost edinmeyin. onlar birbirlerinin dostudurlar. İçinizden her kim onları dost edinirse o onlardandır. Allah c.c zulmedenleri doğru yola çıkarmaz.*³⁵²

- Kim kime tabi olur?
- Elbette kötü iyiye tabi olur ve kötülükten kurtulur
- Kim kimin peşinden gider
- Zayıf güçlüyü takip eder güçlü olmak için
- Kim kimi taklit eder?
- Çirkin güzeli taklit eder güzel olmak için

Peygamber efendimiz (s.a.v) 610 tarihinde en son ve en mükemmel din olan İslam dinini tebliğ etmeye başladığında karanlıkta olanların bir kısmı bu ışığı görmüş ve islam'a koşmuştu. Ancak Hıristiyan ve Yahudiler karanlıklar içinde bocalamaya devam etmişti. Ancak İslam'ın ışığı onları ortaçağ Avrupa'sının karanlığından kurtarmış İslam sayesinde insan olduklarını hatırlayabilmişlerdir.

Muhterem mü'minler! Yolu Allah'a, cennete giden, en iyi, en mükemmel olan bizlere ne oluyor da, Allah'tan tamamen uzak, yolları cehennem çukurlarından bir çukura varan hıristiyanların bayramını kendi bayramımız gibi görebiliyor, yılbaşını kutlayabiliyoruz.

- İyi kötüye tabi olursa iyiliğinden kaybetmez mi?
- Hak batılın bir şeyini kabul ederse ona hak denebilir mi?
- Güzel çirkine benzese güzelliğinden kaybetmez mi?

Yılbaşı bir Müslüman için ne ifade eder?

- Takvim değişmiştir
- Ömürden bir yıl daha bitmiş, kabre hesaba bir yıl daha yaklaşılmıştır

³⁵² Maide suresi 51. Ayet-i kerime

Bu durumda yapılacak en akıllıca iş yılbaşına herhangi bir şekilde iştirak etmemek, direk imanımıza ve Müslümanlığımıza zarar veren ve Allah dostlarının özellikle ikaz ettikleri böyle hassas bir mevzuda yanlışla düşmeden bir Müslüman için yılbaşı neyi ifade ediyorsa onun icabını yaparak hareket etmek,

- Yıl başıdır diye eve bir şey almamak,
- Bu noktada kimseyi tebrik etme yoluna gitmemek,
- Ve bu gece evlerimizde televizyonu kapalı tutarak kendimizi ve ailemizi bu fitnenin şerrin korumaktır.

Pek aziz ve muhterem ihvânüddin ehli küfrün, küfürlerini ve delaletlerini ve sapıklıklarını en yüksek seviyeye çıkaracakları bir akşam var önümüzde. Yılbaşı denen nesne. Yılbaşı hazırlıkları var . Ehli küfrün gayrimüslimlerin tabi onların bu hazırlıkları, onların bu davranışları , bu hareketleri kendilerine göre hıristiyanların dini inançları var ona görede kiliselerde kendilerine göre programları var ama ayrıca bu geceyi gahir ve ekseriyeti insanlığın bir eyence her türlü ahlaksızlığın cereyan ettiği edeceği bir gece olarak geçirecekler. Allah (c.c) bizleri , evlatlarımızı , ümmeti merhumeyi , ihvan ve ahavatımızı onların bu felaketlerinden ve onlar gelen manevi felaketlerden farkında olmadan onlara büyük felaketler geliyor. Allah (c.c) cümlemizi onlardan muhafaza buyursun.

Hıristiyanlara benzememek örf ve adetlerine gelenek ve göreneklerine uymamak esastır. Bakın okuduğum birinci ayet-i celilede de hz. Allah mü'minlere bize nida ederek لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ

الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ

المؤمنين mü'minleri bırakarak , mü'min kardeşlerini terk ederek,

onlardan uzaklaşarak kafirleri dost kabul etmesin mü'min, iman edenler buyuruyor hz. Allah. İmanları varsa kalplerinde , gönüllerinde Allah düşmanı , din düşmanı olanlarla sırdaş olmasınlar. Ama hiçmi

görüşmesinler , hiçmi münasebetleri olmayacak? Onuda aynı ayet-i kerimede hak celle ve a'la hazretleri bildiriyor.

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ

Onlar bunu işlerse yani mü'minleri imanı Allah muhafaza o zaman küfre girer mü'minleri terk edecek olursa onlarla teşriki mesâi edip sırdaş olup onların arasına onların inancına girerse Allah indinde o kimsenin hiç kıymeti olmaz artık. O hiç bir şey değildir. Hiç hükmündedir artık onun imanını Müslüman görünüşünün Allah indinde kıymeti yoktur. إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقْيَةً ama tuka ittika müstesna diyor Hz. Allah onlardan bir çekinme onlarla bir zaruret varsa onlarla teşriki mesai yapmakta hiçbir beis yok diyor Hz. Allah Rabbimiz.

Burada devletler arası hukukda devreye giriyor gerek iki ferd arasında müslümanla müslüman olmayan veya islam devletiyle islam devleti olmayan arasındaki işte bütün hukuki münasebetler teşriki mesailer bu ayeti celile ilede mücadele ve ruhsat ve ruhsat verilmiş oluyor. Ne yaparsınız o zaman onların şerrinden korunmak ve kendimizi korumak veya başka bir düşmanımız vardır o düşmanın düşmanlığını önlemek için başka bir düşmanla birtakım muameleler yapma zarureti hasıl olabilir.

Nitekim fahri kâinât efendimiz : önümüzdeki yılbaşı gecesi kabe-i muzzamanın mekke-i mükerremenin fetih yıl dönümüdür. Mekke şehrinin fethinden önce mekke şehri diyarı küfürdü . Dârı harpdî dârı islam değildi. Ve efendimizin hicretinin 8. Yılı mekke şehri feth ediliyordu ve 6. Hicri yılda fahri kâinâtımız hac ve umre niyeti ile kabe-i muazzamaya geldiklerinde hudeybiye muâhededesi müşriklerle ehli küfür ile 10 maddelik, bütün dünyadaki devletler ondan kendilerini ayıramazlar vo esasa göre onun bir tafsilatıdır bu gün bütün devletler arası anlaşmalar. Peygamberimiz muâhede

yapmıştır müşriklerle hatta müslümanlara çok ağır gelen diğer eshâbı kiram aman ya Rasûlallah çok ağır hükümler var burada siz üzülmeyin Allah'ın vadi var bir gün buraya gayet rahat emniyet içinde gireceğiz buyuruyordu peygamber efendimiz eshabına. Cenab-ı hakta kendisine rüyada gösteriyordu fetih suresinde :

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ
اللَّهُ أَمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا
فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا

Hiz. Allah habibine gösterdiği rüyayı doğru çıkardı. Rasûlü ekrem , fahri kâinâtımız rüyasında hudeybiye muahedesinden biraz önce rüyasında ki ; rüyası ona vahi demektir gösteriyordu. Habibim ahmed ve resulum ya muhammed hiç üzülmeye doğup büyüdüğü şehirden kafirler seni uzaklaştırdılar. Seni ve yakınlarının eshabının çıkmasına sebep oldular mecbur ettiler ama üzülmeye bir gün oraya pek yakında emniyet içinde gireceksin inşaallah emniyet içersinde hiç gayet emin bir şekilde gayet rahat bir şekilde o şehre ve traş olmuş vaziyette hac esnasındaki yapılan vazifeleri gayet emniyet içersinde yaparak bir gün gireceksin habibim ahmed ve resulum ya muhammed buyuruyordu peygamberimizde eshâbına bunu müjdeliyorlar ve kabe-i muazzamadan en son kendileri çıkarken sıddık'ı ekberle beraber göz yaşları arasında şöyle yalvarıyordu ;

وَقُلْ رَبِّ ادْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاَجْعَلْ لِّيْ
مِّنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

Yababbi beni engüzel girişle girdir allah'ım beni en güzel çıkışla da çıkar allahım işte bu giriş ve çıkış kabe-i muazzama ve haremi şerif ve mekke şehri ilede alakalıydı şüpesiz daha birçok

manaları var ya rabbi beni hoşbir girişle girdir dediği neydi? Kabe-i muzzama mekke şehrinden doğup büyüdüğü şehirden ayrılırken sıddıkı azam ile göz yaşları içinde hüznle ayrılırken ve dârı sevirde birkaç gün kaldıktan sonra o uzun yolculuk yorucu yolculuk hatta öyle buyuruluyor fahri kâinatımız hane-i saadetlerinden o gece ayrılırken ilahi emirle yârı gârı mara arkadaşı sıddıkı azam ile beraber çıkıyorlardı.

Sıddıkı azam kabe-i muazzamaya birkaç klometre ilerdeki o dağa ilerliyorlardı tesbit etmişlerdi. O dağa gidelim onun tepesindeki kayanın arasına o mağaraya sığınalım birkaç gün izimizi kaybettirelim ondan sonra medine istikametine yolculuğumuzu sürdürürüz kararını almışlardı. Bu bir tedbirdi ve kıyamete kadar gelecek olan ümmetine bir misal ve örnek teşkil ediyordu. Yani kafirlere karşı maddi tedbirlerin alınması zarureti gösteriyordu. Fahri kâinâtımızın buna ihtiyacımı vardı? Yerler gökler emrindeydi. ***Üztamız da hep aynı tedbirleri alırdı. Bize aman evladım dikkatli olun her türlü maddi tedbiri alarak hizmetlere öyle devam ederlerdi.*** Resulullahımızın yolu oydu. Maddi tedbirlerin alınması zaruri ve mecburidir. Allah emridir. Ama allah'ın siyasetindedir onlar. Allah'ın resulu sıddıkı ekberle çıkıyor sıddıkı azam yolda giderken bakıyor Rasulullah efendimiz iki ayağının ucunda yürüyor ayaklarını kaldırmış düşünün o sıcak kayalık yokuş olan o dağın eteklerinde duymasın farkına varmasın o kafirler diye ayağının tamamını basmıyor ayağının ucuyla yer yer yürüdüğünü sıddıkı azam gözyaşları arasında takip ediyor ve etrafında pervane oluyor kah önüne kah arkasına sağına geçerek fahri kâinatımızın etrafında ilerliyor.

Ya ebâ bekir ne yapıyorsun sen böyle? Hiç böyle yürümezdin sen seb böyle yürüyüş yapmazdın. Buyurunca;

Ya Rasulallah önünüze geçiyorum gideceğimiz yeri bildiğim için oraya rehberlik yapayım diye sağınıza geçiyorum kafirlerden gelip hücum eden olursa beni karşılarında hedef olarak bulsunlar.

Hemen arkanıza geçiyorum arkanızdan bir saldırı olursa belki oraya kalkan olurum solunuza geçiyorum keza bunu düşünerek Ya Rasûlallah. diyordu.

Bu tedbirlerle o dağın tepesindeki bu gün şahsen ben 20 sene küsür yıl gittiğim zaman oraya kadar vardım cesaret edip çıkamadım. Birbuçuk iki saatte anca çıkarsınız. Allahın Resulu bir gecenin karanlığında sıddıkı ekber ile oraya çıkıyorlardı. Yine bu duayı yapıyorlardı : Allhım beni buradan çıkarıyorlar çıkmama beni mecbur ediyorlar ama beni en güzel çıkışla çıkar en güzel bir girişlede girdir Allahım diyorlardı.

Nedir bu giriş ve çıkış işte kabe-i muazzamadan mekke şehrinden bizi rahatlıkla herhangi bir sıkıntıya herhangi bir saldırıya maruz kalmadan salimen bizi buradan çıkar ve engüzel bir girişle bizi medine şehrine girdir Allahım. Manası ve orayada engüzel bir girişle giriyordu. Medine-i münevvere halkı büyük bir heyecanla karşılıyordu. Mekke müşrikleri istemiyordu medineliler ise kucak açıyordu. Allah (c.c) bir kapıyı kapar binlerce kapıyı açan allah.

Allah'ı Zülcelal :

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ³⁵³

Kimki Allah'tan korkar ve sakınırsa , Allahın emirlerine riayet eder , yasaklarında kaçınırsa , menhiyattan kendini korursa müttekilerden olursa , kalbini feyiz ile nur ile rabıta-i şerife ve zikri kalbi ile doldurursa, kim takviye ederse; Hz. Allah ona mahrecler halk eder , Hz. Allah ona çıkışlar ihsan eder. Öyle çıkışlar verirki o insan hayran ve hayret içinde kalır. Fahri kainatımız olursa o zaten onun için bütün yollar açıktır. Ümmeti içinde böyle. Biz acizler içinde böyle üstazlarımızın onların yoluna tam tabi olur onlara sığınır ve

³⁵³ Talak suresi 2-3. Ayet-i kerime

onlara iltica eder ve onların gönüllerine girebilir onların teveccühlerine mazhar olabilirsek Allh'ü zülcelal onların hatırına nâ mütenâhi kapılar açar. Bu böyle olmuştur bu güne kadar. Üstazımızın tâ bu hizmetleri başlattığı günden bu güne kadar nice kapılar kapanmıştır nice ümitsizliğe düşölür gibi bir görüntüler manzaralar olmuştur Hz. Allah hemen akabinden öyle kapılar öyle kapılar açmıştır ki bu kapılardan emniyet içinde girilip ve devam edilmektedir. Yolumuzun dinimizin bir mucizesi bir kerametidir. İşte fahri kainatımız ya rab beni en güzel bir girişle girdir medine-i münevvereye öyle girdiler.

Bunun ikinci manası: ya Rabbi ben medine-i münevvereden kabenin , mekkenin fethi için çıkıyorum en güzel bir çıkışla beni çıkar doğduğum mekke şehrine tekrar en güzel bir girişle emniyet içersinde beni girdir oraya Allah'ım buyurmuş ve duası kabul olmuştur.

İşte önümüzde ehli küfrün sapıklıklarını icra edeceği bir gün var. Allah (c.c) onların felaketinden , onların ahvalinden bizleri ümmeti muhammedi muhafaza buyursun biz mü'minlerin de dikkat edeceği takip edeceği husular vardır bu noktata. Hz isa (a.s) doğumu kabul edilen oda yüzde yüz sabit olmayan şu kadar yıl evvel Hz İsa (a.s)'ın tevellüdü ama bu gecemi? O gecemi? Haftanın hangi gecesi? O kat'ıyyen kat'î şekilde sabit değildir. Hadi kabul edelim ki Hz isa (a.s) bu yılbaşı dedikleri gece dünyaya geldiğini kabul edelim. Peki böyle bir Peygamberin , kitap sahibi bir Peygamberin dünyaya geliş haftası , onun dünyaya geliş gecesi içkilerle kumarlarla zina ile fuhuş ile hertürlü ahlaksızlıkları karşılanır? Bir peygamberin geliş gecesi böylemi istikbal edilir? Öyleyse o hristiyanlar inanıyoruz dedikleri Hz İsaya karşı enbüyük hakaret olmaz mı bu. Bir peygamberin geliş gecesi bu çılgınlıklar nedir? Hristiyanlara bunu sormak lazım. Hadi hristiyanları kendi hallerine bırakalım nüfus kağıdında ismi müslüman yazanlara ne demeli onların böyle bir geceye şimdiden yer ayırtması nerede yiyelim yok nerede eğlenelim diye programlar

yapmalarına ne diyeceksiniz işte işin en acı tarafıda odur Hz Allah (c.c) başka bir ayeti kerimesinde;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

*Ey inananlar! Yahudi ve hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse, kuşkusuz o da onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu doğruya iletmez.*³⁵⁴

Ey inananlar! يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ

Sakın Yahudi ve hıristiyanları dost kabul etmeyin edinmeyin بَعْضُهُمْ

وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ Onlar birbirlerinin dostlarıdır. أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

Sizden kim onları sırdaş ve dost kabul ederse , kuşkusuz o

da onlardandır. Buyuruyor Hz Allah. Bizleri muhafaza buyursun. O

kimsenin İslam ile din ile ilişkisi kesilir onlardan olur. إِنَّ اللَّهَ لَا

يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu doğruya iletmez.

Sevgili peygamberimizde Hadis-i Şeriflerinde ; مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ

kim içinden isteyerek تَشَبَّهَ tefe'ul babındandır isteyerek

arzu ederek demek onlara benzemeye çalışacam onların kılıkları

kıyafetleri onların her türlü hal ve tavırlarını çok seviyorum diyerek

³⁵⁴ Maide suresi 51. Ayet-i kerime

kim onlara benzemeye niyeti ile kalbi ile fiili ile kavli ile benzemeye çalışırsa o onlardandır. buyuruyor peygamber efendimiz ayeti celilenin tefsiridir bu hadis-i şerif. tefsir buyurmuş fahri kainatımız

Başka bir hadis-i şerifte ;

کَمِ مَنْ تَشَبَّهَ بغيرِنَا فَلَيْسَ مِنَّا kim ki bizden başkasına benzemeye çelişirsa benim yolum, benim eshabımın yolu, ehli sünnet yolu kendine hoş gelmeyip başka yollara tevessül ederse o bizden değildir. Onun bizimle alakası yoktur. Ancak hadis-i şerifteki قَوْم kelimesi nekre olduğu için umuma şamildir bir kimse bir kavme benzerse ondandır ama bu benzeyiş eğer bir kişi eshabı kirama benzemeye , allah'ın sevgili kullarına benzemeye onların yoluna uygun bir tarzda yaşamaya o hal ile hallenmeye gayret ederse Hz Allah onuda o sevgili kulları ile beraber haşreder. الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ sırrı tecelli eder kişi sevdiği ile beraberdir.

Kim kimi seviyorsa onunla beraberdir. Üstazımızı seviyorsa , saygısı sevgisi bağlılığı varsa hiç şüpe etmeyelim inşaAllah Hz Allah onunla beraber haşredecek onun teveccühüne mazhar olacağız. Kişi sevdiği ile beraberdir buyuruyor fahrikainatımız o halde biz üstazımızı ve üstazımızın yakınlarını sevebilirsek sevmeye gayret edersek böyle bir sevgi aşk muhabbet içimizde olursa inşaAllah bunun mahsülünü göreceğiz. **nedir bunun mahsülü?** Onlarla beraber olmaktır bundan daha büyük ne mutluluk olabilir! Ondan büyük saadet ne olabilir! Ölüm anı , o geçit anı dünyadan ahirete geçit anında Hz üstazımızın ruhaniyeti teşrif edip zuhur ederek yavrum evladım üzülme ben seninle buyurursa bundan daha büyük mutluluk ne olur!

İşte bütün gayretimiz ve niyetimizle bu neticeye varmaya çalışacağız o ne ile olacak? Sevmekle olacak ve sevmeninde mahsülü o isbat etmekle olacak o yolda yürümekle olacak Hz üstazımızın

bıraktığı emanetlere riayetle olacak ve onu severek sayarak. O ; bu dini hizmetleri nasıl yapmamız gerektiğini tarif etmiş. Bu yolda bu aşkla bu şevkle devam edenler hiç şüpe yok ki bu nimete mazhar olacaklardır. Allah'ın sevgilileri onunla beraber olacaktır. Allahü Zülcelal velkema! hazretleri onun ruhaniyetini bizimle beraber kılacak taa cennete girinceye kadar inşaAllah.

O kabirdeki münker ve nekir onların suallerinde cevap vermemizde bunlar yardımcı olacaklardır. Oradada himmetleri olacak! oradada şefaatleri olacak daha ileriki geçitlerde şefaatleri olacak hatta cenneti alâdada onların şefaatıyla onların ikazı ile onların irşadı ile hayatımıza devam edeceğiz inşaAllah yine oradada Hz üstazımız cennet-i alada yaşantıya devam ederken her türlü nimetlere kavuşmuş iken hatırlatacaklar “ ey yavrularım evlatlarım dünyada Hz Allah'ın vaadi vardı kendi zatını cemalini cennetten beri göstereceğini vaad etmişti hadi şimdi isteyin Allü zülcelalden temenni edin zatını görmek istiyoruz yarabbi diye ikaz buyuracaklar irşad edecekler o irşatlarıyla yine orada yarab cemalini görmek istiyoruz dediklerinde inşaAllah diyenlerden oluruz Hz Allah c.c :

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ

Orada kendileri için diledikleri her şey vardır. Katımızda daha fazlası da vardır.³⁵⁵ nazmı celili ile bildirilen orada istedikleri her şey var birde bizim katımızda bizim yanımızda daha fazlasıda var. وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ bizim tarafımızda daha fazlası var nedir bu? Cemali ilahi inşaAllah rabbimiz bizi bu nimetede mazhar kılacak. Bütün bu nimatlere ve devletlere mazhar olabilmek için dünyada onlarla kalbimizle beraber olmak . belki Hz üstazımızı görenleriniz içinizde zahiren az ama kalbinizle kalbimizle o büyüklere bağlanan , o büyüğün kalbinde :

³⁵⁵ Kaf suresi 35. Ayet-i kerime

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

Sırrı zahir olacak olan gir kulumun kalbine gir kulumun kalbine فِی zarfiyet içindir. Kulumun içine , kullarımın içine gir buyuruyor. Hz Allah فِی عِبَادِي bana has zatıma mahsus kullarım var onun içine gir ey nefis kurtulmak için mutluluğa ermek için onun içine gir. Peki nasıl gireceğiz onun içine? Bu girişi bu ilahi emri yerine getirmemiz lazım Cenab-ı Hak namaz gibi oruç gibi emrediyor . bu giriş kalbi girişdir. Kalbimizi kalbi mübarekelerine koymamızdır. Onların letaifine kalbimizi göğsümüzü yanaştırmamızdır oraya ulaştırabilmemizdir. işte oraya bu şekil girenler hiç şüpe etmesinler Allahü zülcelalin hadi kulum şimdi gir cennete o nimete o devlete daha dünyada iken nail ve mazhar olacaklardır. Hz üstazımız ; إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا sırrı bizi ile beraberdir buyururdu.

Kim kimi severse onunla beraberdir hadis-i şerifinde diğer manalarda var. Kişi kafiri seviyorsa onunla beraber ben felancıyı çok seviyorum dinle imanla alakası yok ömrü dine kitaba düşmanlıkla geçmiş onu çok seviyorum diyorsa; O onunla beraber haşr olunacak Allah muhafaza buyursun hadis-i şerif onada şamil peygamberi seviyorsa onunla beraberdir. Şeytanları seviyorsa o şeytanlarla beraberdir. Teşebbüh'te böyledir kim kime benziyorsa benzemeye çalışıyorsa o benzediği allah dostu ise ondandır. O zümredendir osınıftandır o topluluktandır.

Benzemeye çalıştığı kafirse onlarla beraberdir. Onlarla beraber haşrolunacaktır. Müçtehidlerimiz benzemeye çalışılan şeyide kısımlara ayırmışlardır demişlerki benzemeye çalıştığı şey haddizatında küfür alameti olabilir hıristiyanların yahudilerin alameti küfürleri vardır başlarına koydukları , bellerine bağladıkları kendilerine has ve onların şiarından olan küfür alametleri vardır. Bir

kimse bunları isteyerek severek arzu ederek hoşuna giderek beğenerek giyse veya bağlasa derhal kafir olur.

Demek ki benzemeye çalışıldığı şey haddi zatında küfrü icap eden bir şey ise derhal kafir olur. Benzemeye çalışıldığı şey küfrü icap etmiyorsa ve günahsa o kimse günah işlemiş olur. Benzlediği şey mübahsa mübah hükmünü alır. Onun için benzemeye çalışıldığı şey nedir insanların! Bugün yılbaşı vesilesi ile ne yapmaya çalışıyor? İnsanların çoğu kendilerinden geçmiş sabahlara karşı Allah ve Peygambere karşı isyan halinde küfür ve delalet halinde geçecektir ve bunun da güya Hz isa'nın doğum gecesi. Hz isanın doğum gecesi ile bu gecenin ne alakası var.

Ey hıristiyanlar ne yapıyorsunuz? Peki hıristiyanlar böyle ey mü'minler! Ey müslümanlar! Müslüman olduğunu söyleyenler müslümanım diye geçinenler sen ne yapıyorsun? Senin bu davranışın nedir? Bunların cevabının verilmesi lazım. Allahü zülcelal onlara hidayet nasip etsin. Benzememek esas benzemeyecek! Rasulüllah efendimiz medine-i münevvereyi teşriflerinde ozaman orada çeşitli insanlar yaşıyordu yahudiler vardı hıristiyanlar vardı diğer kavimler vardı onların kılıkları kıyafetleri karma karışıktı ama orada ondan sonra islam hakim olunca fahri kainatımız gelince müslüman nasıl giyinecek kadınlar nereye kadar örtünecek ve dini hususlarda ibadetlerini nerede nasıl ne şekilde ilan edip yapacaklar tüm bunlar ayrılmaya başlandı nitekim ezanı muhammedinin meşrutiyeti medine-i münevverede oluyordu.

Peygamberimiz eshabıyla istişarede kimisi dediki ya rasülallah hıristiyanların yahudilerin ibadet için kendilerine göre alametleri ve usulleri var. Biz nasıl yapalım nasıl toplanalım acep bizde bir yerde ateş yaksak o ateşin yanmasıyla duman çıksa müslümanlarda onu görse biz bir yerde toplansak; olmaz buyurdu. Fahri kainaatımız olmaz o zaman mecüsilere benzeriz ateş yakarsak mecusilere benzeriz o olmaz e peki boru çalsak veya ona benzer olmaz yahudilere benzeriz e

peki bazıları çan çalıyorlar biz de öyle bir ses verdirici bir şey yapsak o da olmaz hiristiyanlara benzeriz buyuran fahri kainatımız bekleyin Allahdan gelecek nitekim işte ezanı muhammedi Peygamberimize vah yedildi hazreti ebu bekirin sıddıka bildiridi rüyasında diğer birkaç sahabi bilali habeşi Peygamberimize koşup geliyor .

Sıddıkı ağzam geliyor ya Rasülüllah ben bu gece şöyle şöyle rüya da seslerle karşılaştım neydi ya eba bekir ezanı muhammediyyeyi okuyor hazreti ebu bekir ezan bugün kü ezanı okuyor ve başka bir sahabi geliyor ya Rasülüllah ben bu gece şöyle bir vaziyetle karşılaştım tekrar edebilirmiyim. Söyle aynı ezanı okuyor. Birkaç koldan geliyor ve fahri kainaat evet banada rabbim bunları bildirdi ya bilal çık şimdi yüksek bir yerden nida et bu allahü akber allahü ekber ile başlayan la ile ilah ile biten bu kelimatı kıyamete kadar devam edecek olan kıyamet sabahına kadar hiç dinmeden devam edecek olan ve hiç başka dinlerin ilanına ve ilamına benzemeyen ne hiristiyanın kine benziyor ne yahudininkine ne mecusininkine hiç birisine benzemeyen demekki benzememek esas onlara kendimizi kaptırmamak esas ama anlaşmalar olabilir diyor cenabı hak bir müslim ile gayrı müslim ortaklık yapabilir iş ortaklığı ticari ortaklık yapabilir devletler arası antlaşmalar yapabilir bunlar da hiç bir sakıncak yoktur bu onlara kendini kaptırmak değildir onlara kendini terslim etmek değildir.

Kendi öf adet ve ananelerini devam ettirerek onlarla olan münasebetleri en iyi seviyede devam ettirir . Ayeti celilesi onuda natıktır . Onun için bu gece ehli küfrün dalal sapıklık gecelerinden biri olacak kendileri için her gece Allahın gecesidir bizim için mübarek şaban ayının bübarek gecelerinden bir gecededir . Biz ibadetle gecireceğiz biz mekke i mükerremenin fetih yılının düşünerek geçireceğiz biz şaban ayının mübarek günlerinden geceleriden biri anlayışı içerisinde normal gecelerde yaptığımız ibadetleri yaparak geçireceğiz bizim için miladi yıldan başka takvim yılından başka hiçbir anlamı hiçbir kıymeti yoktur .

Böyle bir kutlamaya onların anladığı manada bu gecelere hazırlanmak çok büyük bir tehlikedir. İmanı allah muhafaza götüre bilir. İmamı rabbani hazretlerinin mektubatı şerifdeki beyan buyurduğu tehlikeyle karşı karşıya kalınabilir.

İmamı Rabbani hazretleri (k.s) komşusu bir mülümanın son nefesinde çağrılıyor gidiyor . Bakıyor ki gidiyor son demlerini yaşıyor teveccüh ediyor dua ediyor Cenabı Hakka adamı zulmet sarmış zülmeti, küfür karanlığı ihata etmiş o görüyor manevi gözlüğü ile görüyor hazreti Allah gösteriyor onlara onlar manevi gözlüğü ile baktıkları zaman insanların kalplerini kaplarındaki düşünceleride bilirler Allah bildirir celle celalühü hazreti Allah geçmişini de bilir geleceğini de bilir. Şu gözlük ile biz bak yakını göremediğimiz için takıyoruzda yakındaki göremediklerimizi görüyoruz .

Demekki görülemeyen şeyleri gösteren maddi aletler var. Uzağı göremiyorsun gösterecek gözlük var. radarlar var ve peki üstazlarımızda manevi gözlükleri vardır ve manevi radarları var onlar o gözle feraset gözüyle onlar başka gözle Allahın verdiği gözlükle görenlerdir. Geçmişite geleceğide görür. İmamı rabbani hazretleri seyrediyor bakıyor adam küfür üzere gidecek . Zulmet ihata etmiş yalvarıyor Allaha iltica ediyor. Sonunda iğnenin ucu kadar bir ışık beriliyor görüyor ve bu alemde gidiyor ve zerre’i iman şöyle bir iman parıltısı arttı cehennemde ne kadar kalacak ama o korkunç zulmetle gidiyor bu alemde böyle gitmesinin sebebini araştırıyor sonra bana malum oldu. Diyor ki mübarek bu adam neden müslüman komşum diyor neden bu hale geldi ne bu son nefesinde zulmetle böyle gidiyor. Bana malum oldu ki hinduların bayramlarına iştirak edermiş. Hinduların bayramlarına severek gidermiş iştirak eder katılmış .ondan dolayı bu hale düştüğünü haber veriyor zaruretler tekrar ediyorum müstesnadır zaruretler her zaman saklıdır ona ayeti celilede ona işaret vardır . Burada isteyerek severek benzemek severek oraya doğru gitmek allahı zulcelal gayri meşru sevgilerden kalplerimiz muhafaza buyursun. gayri meşru dine muhalif şeri şerife

muhalif sevgilerden ilgi ve alakalardan cümlemizi ve kardeşlerimizi . Rabbımız hıfzı himaye buyursun hazreti isanın doğduğu gece böylemi karşılanır.

Ezelden ebede kadar insanlığın felahı ve kurtuluşunu hedef alan ve bunun dayandığı umdeleri bir bir açıklayan yegane müessese islam dinidir. Ortağı bulunmayan eşi ve benzeri olmayan rabbimiz en üstün bir din olarak ıslamı göndermiştir. Bu yüce din hıristiyanlıkla ve yahudilikle asla benzerlik kabul etmez. Mukaddes dinimiz kendine has hükümleri ile pörsümemiş güzellikleriyle ve pırıl pırıl hakikatleriyle 14 asırdan beri ayaktadır.

Müsamahayı esas alan islam dini başkasına benzeme ve bilhassa kafirleri ve fasıkları taklit etme hususunda çemberi iyice daraltmıştır. Adam öldürmek, zina etmek, içki içmek gibi fiiller çok büyük günah olmasına rağmen küfür sayılmazken, küfür alameti sayılan sözler ve fillerde ve gerekse adet ve yaşayıştta ehli küfrü taklit etmek, küfür sayılmıştır. Dinin direği olan namaz ibadeti dahi, güneşe tapanlara benzememek için, kerahat vakitlerinde kılınmaz. Bu ulvi; ilimlere mevzu,sanatlara model teşkil eden müeyyidelerini değiştirecek müdahalelerden kendi düşünceleri ona karıştırmayı hedef alan her türlü teşebbüse karşı uyanık olmamızı biz müminlerden kesinlikle istemiş, adetlerde ve ibadetlerde frenk taklitçiliğine özentı duymaktan sakınmamızı emretmiştir. Kof hıristiyanlık ve kokmuş yahudilik adetlerine özentı duymaya "kim bir topluluğa benzemeye azmederse o onlardandır" hadisi şerifiyle set çekmiş bulunan yüce peygamberimiz, taklitçiliği adet haline getirenlerin milli ruhunu kaybedip özendiği o topluluğun mahiyet ve karakterini iktisap edeceğine işaret etmiştir.

Müslümanlarla hiç ilgisi olmayan miladi yılbaşlarına günlerce önceden hazırlanan evlerini, dükkanlarını noellerle donatan taze ve yeşil çam fidelerini hunharca devirmekte lezzetler arayan, içki alemlerinde, kumar masalarında sabahlara kadar nefes tüketerek yeni yıl karşılayan ve bunu medeniyet zanneden gafıl müminlere islamda bunların yeri olmadığını. İslami senenin muharrem ayıyla başladığını

ve yeni seneye islamın fazilet kevserlerinden kanmak aşkıyla girilmesi gerektiğini tekrar hatırlatmakta faide mülâhaza ediyoruz

Zamanımızdaki insanlar yılbaşı deyince isa (a.s.)ın bu günde dünyaya teşrif ettiğini zannederler. oysa bu tamamen yanlıştır. İsa (a.s.)ın doğumu hakkında en kuvvetli ihtimal 25 aralıktır. Ne mantıksızlıktır ki; bu gün avrupa'nın bir çok hristiyan ve yahudi ülkelerinde noel ve yılbaşı gecesini kutlamak devlet kanunu ile yasaklanmış olduğu halde müslüman bazı ülkelerde hala noel ve yılbaşı gecesi kutlanmaktadır. Bununla yetinmediği gibi basın yayınlarında, gazetelerde ve dergilerde noel'in reklamı yapıp biricik yavrularımızın daha henüz küçük yaşta iken böyle kötü frenk adetlerine özenmelerine sebep olmaktadır.

Yılbaşının müslümanlarla hiçbir alakası yoktur. Buna hepimiz inanmış kişileriz. Fakat insana çok şey kazandıran ibadetler olduğu gibi çok şey kaybettiren tehlikeler de vardır. Hatta tehlikeler ibadetlerden daha çok dikkat edilmesi gereken hususlardır.

Tek allah'a inanan müslümanlar temeli putperestliğe ve bozulmuş hristiyanlığa dayanan yılbaşı adetini yerine getirmekten son derece sakınmalı ve yerine getiren kardeşlerini de ikaz etmelidirler.

Evlerimizin bürolarımızın ve iş yerlerimizin duvarlarını süsleyen takvimlerimizin son yapraklarını koparıp böylece miladi yeni bir yıla girmiş ömür sermayesinden bir seneyi geride bırakmış olacağız bu münasebetle müslüman için hiçbir kıymet ve değeri olmayan yılbaşı hadisesinden bahsedeceğim

Asıl itibarı ile yılbaşı ; kitapları tetkik ettiğimizde yılbaşının ne hristiyanlıkla nede hz isa ile hiçbir alakası yoktur. Eğer olsaydı yılbaşı gecelerinde kiliselerde ayinler yapılır bu gece bir faşing havası değil bir takdis havası içinde kutlanırdı ama gerek yurt içinde gerek yurt dışında kiliselere baktığımızda bu gecenin zulmete bürünmüş olduğunu görürüz

Ansiklopedilerimize sorarsanız yılbaşı ve noel kutlamaları hristiyanlık dünyasında da sanıldığı kadar pek eski değildir dünyada ilk yılbaşı kutlamaları 1 ocak 1752 de ingiltere de başladığını

kaynaklarımızda geçer hele noel kutlamaları ise daha da yeni 1870 lerde italyan tüccarlarının noel babanın sabrını bulmasından sonra başlar.

Pekala noel kimdir; kemiklerinin bir kısmı italya ya kaçırılan bir kısmı da antalya müzesinde sergilediğimiz 1981' lerden beri her yıl 6-13 aralık ta adına demre'de kutlama haftası düzenlediğimiz papaz nikola diğer ismi noel baba aslında sanıldığı gibi meşhur hristiyan azizi değil aslında onun yaşadığı bile belli meçhul bir misyon uydurmasıdır bir efsanevi masaldır.

Yılbaşının dini bir vasfının olmadığını ancak çılgınlığa bir vesile ve rezalet işlemeye bir kılıf olduğunu ifade ettikten sonra sözlerimin bu kısmını şair yusuf ziyanın bir cinası ile bitirmek istiyorum

Uğrarız sadmesine her gelenin

Buda bir çiftesi hergelenin

Bakmayın bem tükürün çehreyi murdarımıza

Tükürün belki biraz duygu gelir aramıza

Tükürün milleti alçakça vuran darbelere

Tükürün onlara alkış tutan kahpelere

ZEMZEM SUYUNUN BULUNMASI

İbrahim (a.s) Hacer validemizi ve daha bebek olan oğlu İsmail (a.s)'ı Kâbe'nin olduğu yere bırakıyor. Yanlarına ise sadece bir kırba su ile biraz hurma bırakıyor.

İbrahim (a.s) onları bırakıp Şam'a gideceği zaman Hacer validemiz Hz. İbrahim'e soruyor ;

—”Bizi bırakıp nereye gidiyorsun ?

___” Cevap vermiyor. Tekrar ,

___”Bizi bırakıp nereye gidiyorsun ?

___” Yine cevap yok.

___”Yoksa cenabı Hak mı emretti ?

___” Evet ya Hacer .

___” O zaman bizi bırak git. Allah bize yeter.” Hz. İbrahim onları bırakıp gider. Belirli bir zamandan sonra yanlarına bırakılan su ve hurma biter.

Hacer validemiz Kâbe’ye yakın bir yerde bir vadide su bulmak için koşar. O vadiye 7 defa gider gelir. Su bulabilmesi için bütün gücüyle dua eder. Sonra Cebrâil (a.s) zuhur ederek zemzem kuyusunu açar.

Allah’a karşı bağlılığın mükâfatı;

İşte Hacer validemizde Allah’a karşı bağlılığı Cenabı Allah’ın o kadar hoşuna gider ki “sen misin bana bu kadar bağlı olan , senin hatıranı kıyamete kadar yaşatacağım “. Ve şimdi hacılar orayı (Safâ ve Merve) arasını 7 defa say yaparlar.

Sonra Hacer validemiz zemzem suyu akmasın diye etrafını çevirir. Onun için o suyun manası (dur , akma) manasına gelen zemzem ismi verilmiştir. Eğer o zaman o kuyunun etrafı çevrilmemiş olsaydı büyük bir nehir olacaktı. Bunda ayrı hikmetler vardır.

Sonra bir Arap kabilesi oradan geçerken Hacer validemize ;

___”Bu kuyu senin mi ?

___”Evet .

___”Biz buraya yerleşsek ve burada ki kuyudan yararlansak kabul eder misin?

Hacer validemiz kabul ediyor. Hacer validemiz vefat edip , büyüyen Hz. İsmail bu kabileden birisi ile evlenerek burada yaşamaya devam ediyor.

Bir gün Hz. İbrahim Şam’dan oğlu Hz. İsmail’i ziyaret etmek üzere Kâbe’nin olduğu yere gelir. Fakat oğlunu evde bulamaz. Hz. İsmail (a.s)’ın hanımı yani gelini ile görüşür. Fakat gelini İbrahim (a.s) ile pek ilgilenmez hatta kim olduğunu bile sormaz.

İbrahim (a.s) ;

___”Oğlum İsmail’e selam söyle kapının eşiğini değiştirsin !

Akşam Hz. İsmail (a.s) eve gelince oradaki ruhaniyetten babasının geldiğini anlar ve hanımına sorar. O da yaşlı bir zatın geldiğini söyler. Hanımının O’na karşı iyi davranmadığını öğrenince ;

___” Giderken ne dedi ?

___” Selam söyle oğlum İsmail’e , evinin eşiğini değiştirsin dedi.”

___” Evimin eşiği sensin. Seni boşuyorum. Babanın evine gidebilirsin “der. Sonra yine Arap kabilesinden başka biri ile evlenir. Hz. İbrahim Şam’dan bir gün yine oğlunu ziyaret için gelir. Bir rivayette göre Hz. İbrahim 250 sene yaşamıştır. Bu sefer yine oğlunu bulamaz. Evde ikinci gelini vardır. Gelini Hz. İbrahim (a.s)’ı görünce büyük bir insan olduğunu anlar , onunla ilgilenir. Ona gereken sevgi ve saygıyı gösterir. Hz. İbrahim (a.s) “ Ben gidiyorum , oğluma selam söylersin ” der. Gelini ;

___”Lütfen gitmeyin! şimdi gelir “ der.

___”Hayır gitmem lazım . “ der.

(Bakın İbrahim aleyhisselâmda ki olgunluğa. Evde fazla kalmak bile istemiyor. Biz olsak “gelinimizin yanına gitsek “ daha ayrılmayı bilmeyiz. Siz siz olun sakın gelinlerinize , oğullarınıza fazla gitmeyin. Gidip eve yerleşip , oğlunuzla gelinizin arasını açmaya çalışmayın. Oğlunuz iki taraftan da yana olur. Huzursuz olur. Devamlı rahatsız olur. Bazıları diyor ki , “ Ben oğlumdan ayrılmak istemiyorum”. Aslında en iyisi oğlunu uzağa yollamak. İki katlı evin birinde o , birinde sen durursan huzursuzluk olabilir.)

—”Efendim başınız tozlanmış , hiç olmazsa başınızı yıkayayım” der. Bunu İbrahim (a.s) kabul eder.

İbrahim (a.s) ziyarete at ile gelmiştir. Attan inmeden gelini başını yıkar. Bir taş alarak onu atın yanına koyarak , Hz. İbrahim taşa basıp eğilmiş , gelini başının bir tarafını yıkamış. Sonra taşı atın öbür tarafına koyarak başının öbür tarafını yıkamış. Bu taşa basınca Hz. İbrahim’in ayak izi çıkmış.

Zemzem içme adabı;

Zemzem içmenin yedi adabı vardır;

- 1 - Kibleye dönmek.
- 2- Üç nefeste içmek.
- 3- Her içişte içmeye başlarken besmele çekmek.
- 4- Her nefesten sonra " اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ " demek.
- 5- Sağ el ile içmek.
- 6- Zemzemi kaburga kemikleri arası doluncaya kadar yani, mümkün olduğu kadar çok içmek.
- 7- İçtikten sonra dua etmek.

İbn-i Abbas Hazretleri şöyle naklede: "Birgün Rasulullah (s.a.v.) ile beraber zemzemin önünde idik. Bir kova getirilmesini emir buyurdular. Zemzem kuyusundan kova ile su çekildi. Kuyunun ağzına konuldu. Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.) besmele çekti, mübarek ağzını kovaya dayadı, uzun uzun yudumladı. Sonra başını kaldırdı. " اَلْحَمْدُ

لِلّٰهِ " dedi. Tekrar besmele çekti. Yine içti, sonra başını kaldırdı, "

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ " dedi. Sonra da şöyle buyurdu: "Münafıklar ile aramızdaki fark, münafıklar kaburga kemikleri arası doluncaya kadar içemezler. Sizler kaburga kemiklerinin arası doluncaya kadar için."

Zemzem, hurmeten ayakta içilir. Önce bir salat-ı enbiya okunur.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ اَدَمَ وَ نُوحٍ وَ اِبْرَاهِيْمَ وَ مُوسَى وَ عِيسَى وَ مَا بَيْنَهُمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِيْنَ
صَلَوَاتُ اللّٰهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ

"Allahümme salli ala seyyidina Muhammedln ve Ademe ve Nuhin ve ibrahime ve Musa ve İsa vema a beynehüm minennebiyyine vel mürselin. Salavatullahi ve selamühü aleyhim ecmain."

Akabinde de şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَ رِزْقًا وَاسِعًا وَ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ
وَ سَقَمٍ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

"Allahümme inni es'elüke ilmen nâafian ve rizkan vâasian ve şifaen min kulli dâin ve sekamin birahmetike ya erhamerrahimin."

KALBİ BİRLİK RUHİ AHENK İÇİNDE HİZMET ETMEK

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ (۱۷)
حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا
مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ (۱۸)
فَتَبَسَّمْ ضَاحِكًا مِّنْ قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي
أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي
بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ (۱۹)

Süleyman'ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan meydana gelen orduları onun önünde toplandı. Hep birlikte düzenli olarak sevk ediliyorlardı. Nihayet karınca vadisine geldikleri vakit bir karınca, "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesinler" dedi. Süleyman, onun bu sözüne tebessüm ile gülerek dedi ki: "Ey Rabbim! Beni; bana ve ana babama verdiği nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!"³⁵⁶

Muhterem Kardeşlerimiz!

Dünya meşgalesinin nispeten daha çok olduğu, Cenab-ı Hak-ın da buna mütenasip olarak gündüzlerini uzun, gecelerini kısa olarak takdir ettiği yaz mevsiminden gündüzleri kısa, geceleri uzun olan kış mevsimine girmektediriz.

O kış geceleri ki; Efendimiz (s.a.v) bu hususta şöyle buyurmuştur.

³⁵⁶ Neml suresi 17-18-19. Ayet-i kerime

الشتاء ربيع المؤمن قصر نهاره فصام طال ليله فقام

Kış mü'minin ilk baharıdır ki; gündüzleri kısa olup,onda oruç tutar. Geceleri uzun olup, onda ibadat-u taat ile kaim olur

Kıymetli kardeşlerimiz!

Bu kış dönemini de geçmiş yıllarda olduğu gibi,Allah (c.c)'ın yardım ve inayeti, piranımızın, hususiyle Hz.Üstazımızın himmet ve teveccühleri ile hatimler, sohbetlerle birlikte uygulanacak programlar sayesinde dopdolü, feyizli, bereketli ve Cenab-ı Hakk-ın rızasına uygun olarak geçirmek istiyoruz.

Bu hususta kıymetli hocalarımızın el emeği, göz nuru dökerek, gönül vererek, emek çekerek birlikte hazırladıkları sohbetleri her hafta siz pek aziz ve muhterem kardeşlerimize arz edeceğiz.

Bu haftaki sohbetimiz de bu cümleden olarak, derli toplu bir şekilde ve cemaat ruhu ile hizmetlerimizi birlikte yürütmekle alakalı olacaktır.

Hizmetlerin hatta bütün amallerin makbul ve muteber olması, evvela ihlas, samimiyet, sonrada usul ve adabına uygun olarak yapılmasına bağlıdır. Çünkü; piran-ı izam ve ruhaniler, tertip düzen olmayan, dağınık ve karışık olan yerlere teşrif etmezler. Aynı şekilde manevi vazifelerimizde de böyledir. Kalp noktasından dağınık olan kişilerin lataifine füyüzat-ı Muhammed-i nin gelmesi çok zor hatta mümkün değildir.

Tertip düzen, nizam intizam, kalbi birlik ve ruhi ahengi tesis etmek hususunda; Mevlamız bize sohbetimizin başında zikredilmiş olan ayetlerinde; Süleyman (a.s)'a verdiği maddi ve manevi saltanatı misal olarak veriyor. Mevlamız, bu saltanatın devamınıda nizam, intizam, kalbi birlik ve ruhi ahenk içinde çalışmak ve ayrıca verilen nimete şükretmekle temin edildiğini haber vermektedir.

وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ

“ Cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil orduları Süleyman(a.s.)’ın hizmetinde toplandı. Hepsi bir arada (kendisi ve kumandanları tarafından) düzenli olarak sevk-ü idare ediliyorlardı. Nihayet (Süleyman a.s. ve ordusu Şamdaki karıncası bol olan) karınca vadisine vardıkları zaman, (karıncaların reisi “kraliçesi”) olan bir karınca şöyle dedi. Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin; Süleyman(a.s.) ve ordusu sizi fark etmeyerek kırıp ezmesin. (Karıncaların konuştuğu sözü anlayan Süleyman a.s.) karıncanın bu sözünden gülercesine tebessüm etti ve şöyle dedi. Ey Rabbim! Bana ilham et ki, hem bana, hem de ebeveynime ihsan buyurduğun nimetine şükredeyim; ve razı olacağın iyi bir amel yapayım. Beni de rahmetinle salih kulların arasına koyuver.”³⁵⁷

Süleyman (a.s.)’ın her sınıftan meydana gelen askerlerinin başında onları tefrika ve dağınıklıktan koruyan, muhafaza eden idarecileri bulunuyordu. Bu kumandanlar askerlerini hem maddi tefrika ve dağınıklıktan, hem de manevi ve ruhi dağınıklıktan koruyorlardı. Böylece onlarda hem maddi nizam, hem de kalbi birlik ruhi ahenk temin ediliyordu.

Süleyman (a.s.)’ın bu muhteşem ordusu zabt-u rabt altında muntazam bir şekilde rivayetlere göre havadan ve karadan yollarına devam ediyorlardı.

حَتَّىٰ إِذَا اتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ

“Ta ki karınca vadisi üzerine kadar geldiler.”

Malum olduğu üzere karıncalar çok muntazam bir cemiyet hayatı yaşayan, toprak altında köyleri, şehirleri bulunan çalışkan hayvanlardır. Aralarında gayet mükemmel bir iş bölümü vardır. İşçileri, temizlikçileri, muhafızları, kumandanları, habercileri, gözetleyicileri mevcuttur.

³⁵⁷ Neml suresi 17-18-19. Ayet-i kerime

Yine emir komuta ile hareket ettikleri ve yekdiğerine tebligat yaptıkları postacıları ve müfettişlerinin bulunduğu kaydedilmiştir. Karıncalarda bütün vazifeler kraliçe karıncaya bağıdır.³⁵⁸

Büyük zatlardan biri anlatıyor; “Bir karınca, yuvasından dışarı çıkmıştı. Yolun üzerinde bir çekirge ölüsüne rastladı. Onu yuvasına götürmek için çok uğraştı. Fakat buna gücü yetmedi. Yuvasına geri döndü ve biraz sonra arkadaşlarıyla birlikte geldiler. Çekirgeyi birlikte götüreceklerdi. Ben çekirgeyi onlar gelmeden görmeyecekleri bir yere koydum. İlk gelen karınca çekirgeyi bıraktığı yerde şöyle bir dolaştı fakat bulamadı. Bunun üzerine bırakıp gittiler. Onlar gidince ben bu çekirgeyi eski yerine bıraktım. O karınca tekrar geldi, götürmek için çabaladı fakat götüremedi. Gitti arkadaşlarını tekrar getirdi. Ben onlar gelmeden çekirgeyi tekrar kaldırmıştım. Geldiler, karınca çekirgeyi tekrar aradı ama bulamadı. Dönüp gittiler. Bu hadise birkaç defa tekrar etti. Nihayet son defasında bütün karıncalar o karıncayı ortalarına aldılar. Etrafında halka oldular. Her biri bir uzvunu kopararak kendilerini aldattıklarını zannettikleri arkadaşlarını param parça ettiler ve böylece onu cezalandırdılar. Bu olay kendisine anlatılan zat dedi ki ; Onlar yalancılığın büyük bir kötülük olduğuna ve bu kötülüğü işleyenin cezalandırılması icap ettiğine inanırlar.³⁵⁹

Karıncaların bu halinden Ümmeti Muhammed için alınması icap eden ders ve ibretler vardır.

Kraliçe karınca diğer karıncalara hitaben “Girin yuvalarınıza Süleyman (a.s) ve ordusu farkına varmadan, bilmeyerek sizi kırmasın, çiğnemesin” dedi. Zira karıncalar biliyorlardı ki Süleyman (a.s) ve ordusu o kadar adil, fazıl merhamet ve şefkatliydi ki bilebile ne karıncayı ne de başka bir canlıyı çiğnemezler. Böyle hüsnü zan ediyorlardı.

Kraliçe karıncanın diğer karıncalar hakkındaki tedbir ve siyaseti Süleyman (a.s.)’ın askeri hakkındaki hüsnü zannı, Süleyman (a.s.)’ın çok hoşuna gitti.

فَتَبَسَّمْ ضَاحِكًا مِنْ قَوْلِهَا

³⁵⁸ Esbab-ı nüzül C.5 Sh.3667

³⁵⁹ Not: Bu olay İbnül-Kayyım el-Ceziyye nin Şifaül-Alil isimli eserinden naklen alınmıştır.

“Süleyman (A.S.) karıncanın bu sözüne gülerek tebessüm etti.”

Süleyman (a.s.)’ın tebessüm ederek gülmesinin zahiri sebebi; Karıncanın sözü, manevi ve batını sebebi ise; Cenab-ı Hakkın kendisine, ebeveynine ve etbâına verdiği manevi nimetlerdir. Çünkü hiçbir Nebi sadece dünya malından, mülkünden dolayı mesrur olmaz. Süleyman (a.s.) karıncanın bu sözünden memnun olup kendisiyle konuşmak istedi. Karınca Süleyman (a.s.)’a hitaben “Senin babana niçin Davut dendi biliyormusun? Çünkü baban kalbinin yaralarını zikrullah ile kendisi tedavi ettiği için, tedavi edici manasına Davut dendi.”

“Peki sana niçin Süleyman ismi verildi biliyormusun? Çünkü senin letaiflerin (manevi hastalıklardan) selamette olduğu için sana selamette olan manasına Süleyman ismi verildi.” demiştir.

İşte Süleyman (a.s): Kendisine, ebeveynine verilen bütün manevi nimetlere, ordusundaki takva, diğer canlılara karşı merhamet, şefkat gibi meziyet ve nimetlere karşı ellerini açtı ve Cenab-ı Hakka şöyle iltica etti.

Dedi ki;

وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ

“Kalbimi düzene koy, bana tevfik ver. Beni bana bırakma. Beni nefsimi bırakma, onu sen idare et ya Rabbi!” veya “Beni nefsimi zâbit ve hâkim kıl ba- na ilham et ya Rabbi!”

Ayeti Kerimeden anlaşıldığı üzere Süleyman (a.s.) bunları şu iki şey için istedi.

- 1- Bana ve anama babama verdiğin nimete şükür için
- 2-Senin razı olacağın, rızana muvafık salih ameller, güzel hizmetler yapabilmem için kalbime, nizam, intizam, düzen ver ya Rabbi!

Süleyman (a.s) duasına şöyle devam etti;

وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

Salih kulların içine (Enbiya ve onlara tabi olanlar) beni de rahmetinle katıver ya Rabbi.

Süleyman (a.s.)’ın bu ilticasından, duasından anlaşılan şudur ki; düzensiz, dağınık bir kalple Allah’ın maddi ve manevi nimetlerine şükür ve Hz. Allah’ın razı olacağı amelleri, hizmetleri hakkıyla eda etmek çok zordur.

Bu hâdisenin Kur’an-ı Kerimde kıssa edilmesinde Ümmet-i Muhammed ve hususiyle kardeşlerimiz için büyük ibret ve hikmetler vardır.

Nitekim Hz. Üstazımız: “Her yerde birlik ve beraberlik lazımdır. Muvaffak olmak için her hususta ittifak etmeli ve dayanışmayı asla elden bırakmamalıdır. Çünkü Allah’ın nusreti, maddi ve manevi yardımı, Cemaat ile beraberdir. Toplu çalışanlar bunun semeresini kısa zamanda elde ederler.”³⁶⁰

Yine Hz. Üstazımız (k.s); Topçulardaki veda konuşmasında o zaman zahiren yanında bulunan ve bulunmayıp kıyamete kadar gelecek bütün evlatlarına hitaben: “Ey evlatlarım kavmiyet gütmeyiniz! Tefrikaya düşmeyiniz.....” buyurarak cemaat ruhunun ehemmiyetini ifade etmişlerdir.³⁶¹

Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim ise “Milletimin içinde fitne ve tefrika endişesi, kûşe-i kabrimde hatta bî karar eyler beni.” demektedir.

Görülüyor ki, cemaat içinde vuku bulacak herhangi bir arıza en çok, başında bulunan zatları rahatsız etmektedir.

Muhterem Büyüğümüzde bizlere devamlı gönül birliği ve ruhi ahenk içersinde hizmet etmeyi tavsiye buyurmuşlardır.

³⁶⁰ Z. Sunguroğlu notları Sh.27

³⁶¹ Z. Sunguroğlu notları Sh.25

Hamd olsun Mevla ya ki ; Yıllardır Büyüğümüzün maddi ve manevi dirayet, feraset, ve gayretleri ile kardeşlerimiz üzerinde kalbi birlik ruhi ahenk teşekkür etmiştir.

“Ben Üstazımın evlatları üzerine titrerim.” buyurarak Hz. Üstazımızın evlatlarını zayi etmeden derli toplu bir şekilde hizmetlerde gemiyi karaya vurma dan, Allah’ın yardımını, piranın himmet ve tasarrufuyla bu günlere kadar getirmiştir.

Yine “Ben üç şeyde israf etmedim:

- 1- Beytülmal
- 2- Üstazımızın evlatlarını, bu yolun mensuplarını israf etmedim. Üstazımdan teslim aldığım emaneti zayii etmeden yerine teslim edeceğim.
- 3- Hz. Üstazımız dan bize intikal eden ulum ve maarifi bahillik yapmadan ve israf etmeden kullandım”buyurdular.

Keza; Yeme, içme, kılık kıyafet, oturma, kalkma, yolda yürümeden tutunda, ifadeyi merama, sehpa dağıtımına, havlu tutulmasına, çay ikramına kadar akla gelebilecek her türlü hizmetlerde yolumuza ait adeta bir kültür hazinesi oluşmuştur.

Bu yolun yolcusu olan bizlere düşen ise; Bu birlik, beraberlik ve ahengin devamı , meydana gelen bu hayat bilgisi ve kültürünün başta şahıslarımız, ailelerimiz ve bütün kardeşlerimizde daha da tekamül etmesi için bütün azim ve gayretimizi sarf etmektir.

Bir Üniversite hocası (Profesör), kardeşlerimizin bu ahengine, birlik ve beraberlik içinde yürütülen hizmetlerin güzelliğine ve mükemmelliğine hayran kalarak şöyle samimi bir tavsiyede bulunuyor:

“Çok güzel bir havanız var. Ne yapın yapın bu havanızı bozmayın, bu havanızı zedelemeyin. Bu birlik ve beraberliğinize en küçük bir gölge düşürmeyin.”

Cenab-ı Hak cümlemizi ve cümle kardeşlerimizi kendine hakiki kul, habibine hakiki ümmet, Hz. Üstazımıza hakiki evlat ve

büyüğümüze layık kardeş eyleyerek hizmetlerimizi birlik ve beraberlik içinde devam ettirmeyi nasip eylesin.

ÜÇ AYLAR (RECEBİ ŞERİF)

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا
فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً

*Yerlerin ve göklerin yaratıldığı günden beri Allah'ın kitabında ayların adedi on iki dir. Bu on iki aydan dördü Eşhuru Hurumdur.*³⁶²

Muhterem Kardeşlerimiz!

Bu günkü sohbetimiz, üç aylar ve Receb-i Şerif hakkında olacaktır. Kâinatın yegâne hâlıkı olan Mevlâmız yarattıkları içinde hiçbir varlığı sebepsiz ve hikmetsiz yaratmamıştır. Yaratılanların en şerefli ve en mükemmeli olan insanoğlu da elbette sebepsiz ve hikmetsiz yaratılmamıştır. İnsanoğlunun yaratılmasındaki sebep hikmet ve gaye hiç şüphesiz Allah'a iman ve kulluktur. Çünkü Mevlâmız Kur-an'ı Keriminde

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

*“Muhakkak ben, insanları ve cinleri ancak bana ibâdet ve kulluk etsinler için yarattım.”*³⁶³ Buyurmaktadır.

³⁶² Tevbe Suresi 36. Ayeti kerime

³⁶³ Zariyat suresi 56. Ayet-i kerime

Yine Mevlâmız;

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْغَفُورُ

“O Allah-u Zülcelal ki sizin hanginiz daha iyi, daha güzel ibâdet edecek diye sizi imtihan için ölümü ve hayatı yarattı. (Buna rağmen kullukta kusur edenler için) Allah-u Teâla, Aziz ve Gafur dur. (Dilerse azab eder, dilerse mağfiret eder.)³⁶⁴ buyurmaktadır.

İbâdet için yaratılan ve imtihan için dünyaya gönderilen insanlara verilen ömürler ise farklıdır. Meselâ insanlığın babası Adem(a.s) bu fâni dünyada bin yıl yaşamıştır. Nuh (a.s), İdris (a.s) da ona yakın ömür sürmüşlerdir. Yine diğer Peygamberler ve ümmetleri yüzlerce yıl yaşamışlardır. Ümmeti Muhammed'in ömrü ise diğer Peygamberler ve ümmetlere kıyas edilemeyecek derecede azdır.

Kâinat kendi yüzü suyu hürmetine yaratılan Efendimiz (s.a.v) bile bu Dünyada Altmış üç yıl misâfir kalmıştır. Aynı şekilde onun ümmeti olan bizlerde ortalama olarak yarım asrı geçen, altmış-yetmiş yıllık kısa bir ömre sahibiz. Seksen veya doksan yaşına girmiş insanlar, hele hele yüz yaşına girmiş kişiler tamamen hayreti mucip olmakta, basında ve yayında taaccüp vesilesi olarak teşhir edilmektedir.

Bir tarafta yüzlerce yıl yaşayan Peygamberler ve ümmetleri, diğer tarafta ümmeti Muhammed'in kısa ömrü. Bütün insanlardan istenen vazife ise aynı; iman, itâat kulluk ve ibâdettir. İlk bakışta şartlar eşit değil gibi gözüküyor. Ama işte burada Cenâb-ı Mevlâmızın mânevi iltiması ve Ümmeti Muhammed için hazırladığı hususi zamanlar bizim için büyük fırsat teşkil etmektedir. Bu hususi zamanlar en iyi şekilde değerlendirilir ve ihya edilirse, yüzlerce yıl yaşayan insanların elde edemeyeceği derece ve mertebeye ümmeti Muhammed'in ulaşması mümkündür.

³⁶⁴ Mulk suresi 2. Ayet-i kerime

İşte üç aylar, hususiyle Eşhur-u Hurumdan olan Receb-i Şerifte bire yüz, Ramazanı Şerifte ise bire bin ve hatta hesapsız olarak ibadetler karşılığını bulur.

Nasıl ki bir otomobilin yıllık bakım ve onarıma ihtiyacı varsa; bu aylar da Ümmet-i Muhammed'in kendine çeki düzen vermesi, mânevi olarak bakıma alması gereken aylardır.

Tarlaya ekilen hububâtın verimli olabilmesi için, tohum ekilmeden önce iyice sürülmesi hazırlanması, ekildikten sonra da zararlı otlardan temizlenmesi ve gübrelenip sulanması lazımdır. Böyle yapıldığı takdirde hasat mevsiminde Allah'ın lutfuyla istenen hâsılatı elde etmek mümkündür.

İşte Ümmeti Muhammet için

Receb-i Şerif ayı; gönül ve letâif bahçesini sürme, hazırlama ayıdır.

Şaban-ı Şerif; ihlasla tohumu ekip zararlı şeylerden Allah'ın feyziyle, zikriyle, ibadetiyle meşgul olarak temizleme ayı,

Ramazan-ı Şerif ise; iman, ibadet cihetinden manevi güllerin açtığı, netice elde etme ayıdır.

Üç ayların başlangıcı olan Receb-i Şerif hakkında Hadis-i Şeriflerde geçtiği üzere “Bu ayın isimlerinden biri “Esam” dır. Günahlara sağırdır. Kıyamet gününde bizim aleyhimize şahitlik yapmayacaktır. Şehrullahtır (Allah'ın ayı) Çünkü Cenabı Hak bu ayda hiçbir kavmi batırıp mahvetmemiştir.

Receb isminin başındaki (ﺭ) harfi rahmet-i İlahiye, (ﺝ) harfi cüd cömertlik ve inayete, (ﺏ) insanların isyandan kurtulmaları, birri ilahi, ihsanı ilahi ve bereket-i ilahiyeye delalet eder.

Bu ayın başında **Regaip**, sonunda **Miraç kandili** olduğu için ayrıca iki kandilli olarak başı ve sonu aydınlanmış bir aydır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) bu ayda yapmamız gereken ibadetlere işaret ederek şöyle buyurmaktadırlar.

إِنْ أَرَدْتُمْ الرَّاحَةَ وَقْتَ الْمَوْتِ مِنَ الْعَطَشِ وَالْخُرُوجِ مِنَ الدُّنْيَا
بِالْإِيمَانِ وَالنَّجَاةِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَاحْتَرِمُوا هَذِهِ الشُّهُورَ كُلَّهَا بِكَثْرَةِ
الصِّيَامِ وَالنَّدَمِ عَلَى مَا سَلَفَ مِنَ الْآثَامِ وَادْكُرُوا خَالِقَ الْأَنَامِ تَدْخُلُوا
جَنَّةَ رَبِّكُمْ بِسَلَامٍ

*“Ölüm anında susuzluktan rahat etmeyi, dünyadan giderken iman ile çıkmayı, şeytandan kurtulmayı murat ederseniz, şu ayların hepsine, çok oruç tutmakla geçmiş günahlara pişman olmakla hürmet ediniz. Bütün kâinatın yaratıcısı olan Allah’ı zikrediniz ki, selametle Rabbinizin cennetine giresiniz.”*³⁶⁵

Yine bu ayda tutulacak oruçla alakalı olarak Hz. Sevban (r.a) anlatıyor.

“Rasülullah (s.a.v) ile beraber yürürken bir kavmin kabristanına uğradık. Efendimiz o kabristanın yanında durdular. Şiddetli bir şekilde ağlamaya başladılar. Ve dua ettiler sonra dediler ki; Ya Sevban! Şu kabir ehline azab olunuyor, (Rivayete göre azab olunmalarının sebebi, bevil ve dedikodudandır.) Efendimiz dua ettikten sonra azabları hafifletildi. Sonra buyurdular ki; Eğer şu kabir ehli Dünyada iken Receb-i Şeriften bir gün oruç tutmuş olsalardı veya bir geceyi ihya etselerdi bu azabı görmeyeceklerdi.”³⁶⁶

Diğer bir Hadis-i Şerifte Enes Bin Mâlik Hz. leri naklediyor.

“Muaz İbni Cebel ile karşılaştım. Ona nereden geliyorsun Ya Muaz dedim. Rasülullah’ın yanından geliyorum dedi. Ondan ne işittin diye sordum? Buyurdular ki; Kim Hâlis ve muhlis olarak (Lâ İlâhe İllallah) derse cennete girer. Kim Allah rızasını talep ederek Receb-i Şeriften bir gün oruç tutarsa cennete girer. Enes Bin Malik Hz. leri daha

³⁶⁵ Mev’ızai Hasene Sh. 325

³⁶⁶ Tefcirüt- Tesnim Sh. 195

sonra Rasûlullah'ın yanına vardım. Ya Rasûlullah Muaz İbni Cebel bana şunları haber verdi dedim. Efendimiz Muaz doğru söyledi ben onu üç defa söyledim. buyurdular.

Enes İbni Malik Hz. lerinden rivayet edilen başka bir Hadisi Şerifte;

إِنَّ فِي الْجَنَّةِ نَهْرًا يُقَالُ لَهُ : رَجَبٌ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ وَ أَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ، مَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَجَبٍ سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ النَّهْرِ

“Muhakkak Cennette Recep adıyla anılan bir nehir vardır ki; onun suyu süttten beyaz, baldan daha tatlıdır. Kim ki Recep ayında bir gün oruç tutacak olursa, Allah’u Teâla onu o nehirden sulayacaktır.”

Buyurmuşlardır³⁶⁷

Receb-i Şerifin;

Birinci günü oruç tutanlara üç senelik,

İkinci günü oruç tutanlara iki senelik,

Üçüncü günü oruç tutanlara bir senelik,

Üçüncü günden sonra her gün için bir aylık nâfile oruç sevâbı verilir. Bu hadisi şerifle sabittir.

Receb-i Şerifte yedi gün oruç tutanlara cehennem kapıları kapanır, sekiz gün tutanlara cennetin kapıları açılır. On gün tutanlara Cenab-ı Hak hiçbir şey sormaz, on beş gün tutanların geçmiş günahları afv edildi denir.³⁶⁸

Bu ayda geçmiş günahlara tevbe istiğfar etmekle birlikte, Efendimiz üzerine salatü selam okumalıyız.

Zira Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmaktadır.

³⁶⁷ İmam-ı Suyutî, el-Cami’u’s-Sağır

³⁶⁸ dua ve ibadetler

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم ؛ رَأَيْتُ لَيْلَةَ الْمِعْرَاجِ نَهْرًا
مَاؤُهَا أَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ وَأَبْيَضُ مِنَ الثَّلْجِ وَأَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ فَقُلْتُ
لِجِبْرَائِيلَ يَا جِبْرَائِيلُ لِمَنْ هَذَا قَالَ لِمَنْ صَلَّى عَلَيْكَ فِي رَجَبٍ

“Miraç gecesinde bir nehir gördüm. Suyu baldan tatlı, kardan daha beyaz, kokusu miskten hoş idi. Cebrail (A.S) a sordum? Ya Cebrail bu nehir kim içindir? Cebrail (A.S) Receb-i Şerifte senin üzerine salavat getiren içindir. dedi?”³⁶⁹

Muhterem Kardeşlerimiz!

Bu ay Cenâb-ı Hakk’a mahsus bir ay olduğu için yalnız Zat-ı İlâhi yi bildiren İhlas süresini çok okumak lazımdır. Bilhassa bu aya hürmet olarak, ayrıca günde on bir İhlası Şerif okumalı, yine başında yedi, sonunda yedi Fatiha-ı şerif okumak şartıyla, her gün yüz ihlası şerif okumanın bizlere çok şeyler kazandıracağını büyüklerimiz tavsiye etmektedirler.

Hiz. Üstazımız, İhlası Şerif hakkında **“İhlası Şerif kelime’i tevhidin mütemmim ve mukabilidir. Hatta ondan da üstündür. Aspirin gibidir. Her derde devadır. Reçetesiz kullanılır.”** Buyurmuşlardır.

Hiz. Üstazımız **“Bu aylar hatta günler, hepsi Allah’ın mahlukudurlar. Hürmetle ve tazimle bu ayları geçirenler nûrani olarak karşılanır. Gaflet ve zulmetle geçirenler de zulmani, simsiyah olarak karşılanır. Ve rezil, rüsva olurlar.”** Buyurmaktadır.

Recebi şerif ayına riayet edenler üç (ihsana) mazhar olur.

- 1-Azabsız olarak Allah’ın Rahmeti
- 2- Cimrilik olmaksızın cömertliği
- 3- Cefâsız Allah’ın ihsânı

³⁶⁹ Mev’ızai Hasene Sh. 324

Ölürken ve kabirden kalkarken insanın elinden tutacak olan bu ibadetleridir. Zavallı vâizin biri çıkmış îmânın kalelerinden birisi olan nafilâ ve tesbih namazlarına mürailerin namazı diye fetva vermeye kalkmış. Acaba affi ilahiye ye mazhar olmayan insan tesbih namazı, duha namazı, evvâbin namazı ve teheccüd namazı kılabilir mi ? Bunda kurb-i ilahi (Allaha yakınlık) vardır.

Tavsiye ederim ki senenin mübarek gün ve gecelerinden hiç olmazsa tesbih namazı kılasınız.

Haber ve Hadislerle sabittir ki

- Receb-i Şerifin birinci gecesi dua reddedilmeyen gecedir.
- Birinici Cuma gecesi Leyle-i Regaip yani Rasûlullah'ın ana rahmine intikal etiği gecedir.

Bu gecede mutlaka bir Tesbih Namazı kılarak iltica edesiniz. Bir hadisi kutsîde şöyle burulmaktadır.

بِالْفَرَائِضِ نَجَى مِنْ عَذَابِ وَبِالنَّوَافِلِ يَتَقَرَّبُ إِلَى

Kulum farzları işlemekle benim azabımdan kurtulur, nafilâleri işlemekle bana yaklaşır.

Bu mübarek gün ve gecelerde yapılan ibadat-u taat, hayru hasenat ve evrâd-u ezkar Affi ilahi, şefaati Rasûlullah, şefaati Kuranın vesilesidir. Kutta-i tariklerin ve hayra mâni olanların sözlerine kapılıp ta Allah'ın rahmetinden mahrum kalmayınız.

Yine Hz. Üstâzımız kaza namazı olan nafilâ namaz kılamaz diyenlere ret olarak şöyle buyurmuşlardır. “Kasaba borcu olan kimse hiç et yemeyecek mi?”

Recep-i Şerifte kılınacak 30 rekâtli namaz vardır. Namazdan sonra dünyevi ve uhrevi hususlarda gayelerine ulaşmak için iltica etsinler. Bu Hadisi Şerifi Selman-ı Pak (r.a) işitince teşekküren derhal secdeye varıyor. Ölünceye kadar bununla amel ediyor.

Hz. Üstâzımız Leyle-i Regaipte kılınacak namazı şöyle tarif ediyor. “Akşam ile yatsı arasında iki rekatte bir selam, 12 rekat namaz kılınır. Her rekatta 1 fatiha 3 inne enzelne, 12 ihlası Şerif okunur. Namazdan sonra 7 Salat-ı Ümmiye okunup secdeye varılır. Secdede

70 Subbuhun kuddusun rabbuna verabbül melâiketi verruhu okunup kalkılır. Rabbiğfir verham vetecâvez amma tağlem inneke entel eazzül ekrem. deyip tekrar secdeye varılır. 70 defa tesbih (subbuhun...) secdeden kalkar

Diyerek duaya başlar ve iltica ederse bundan hasıl olacak ecir ve sevapların tarif ve tavsifinden(vasıflandırılmasından) kudreti beşer(insanoğlunun gücü) aciz kalır. Onun için

“Dua reddedilmeyen bu geceleri gafletle geçirmek azim bir cinayettir.”³⁷⁰

Receb-i şerîf;

Receb ayı „Eşhur-u hurum“dan olup ŞEHRULLAH yâni Allah'ın ayıdır. Bu aya oruçlu olarak girilmeli ve bu ayda Allah'a çok ilticâ etmelidir.

Recebin 1'inci günü oruç tutanlara 3 senelik, 2'nci günü oruç tutanlara 2 senelik, 3'üncü günü oruç tutanlara ise 1 senelik nâfile oruç sevâbı verilir. Bu, hadîs-i şerîf ile sâbittir.

Üç günden sonra her gününe birer ay oruç sevâbı verilir.

Receb-i şerîf Cenâb-ı Hakk'a mahsus bir ay olduğu için yalnız Zât-ı İlâhî'yi bildiren İhlâs-ı şerîf sûresini çok okumalı; tevhîd, istiğfar ve salevât-ı şerîfeleri ihmal etmemelidir.

Bu ayda 2 kandil vardır:

1. İlk Cuma gecesi Regaib Kandili,
2. 27'nci gecesi Mi'rac Kandili.

1'inci gecesi bir tesbih namazı veya Receb-i şerîfin ilk onu zarfında bir defaya mahsus olmak üzere kılınan on rek'at namaz kılınabilir. Bu

³⁷⁰ Hz. Üstâzımızın Sûre-i Mülk tefsiri

namazda, her rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra 3 „Kul yâ eyyühel-kâfirûn...“, 3 İhlâs-ı şerîf okunur. Nitekim ileride kılınış şekli anlatılacaktır.

Receb ayında her gün başında ve sonunda 7'şer Fâtiha-i şerîfe okumak sûretiyle 100 İhlâs-ı şerîf okumak da çok sevaptır.

Bu ayda, mümkün olduğu kadar Hatm-i Enbiyâ yapmalı ve oruç tutmalıdır. 13, 14 ve 15'inci günlerinde oruç tutanlar, bu sünnet-i şerîfeyi yerine getirdiklerinden, nice hastalıklardan şifâ bulur.

Receb ayında kılınacak namaz;

Receb'in 1'i ile 10'u arasında, 11'i ile 20'si arasında ve 21'i ile 30'u arasında sadece birer defa olmak üzere kılınacak 10'ar rek'at Hacet namazı vardır. Hepsinin de kılınış şekli aynıdır. Bu namazlar, akşamdan sonra da, yatsıdan sonra da kılınabilir. Fakat Cuma ve Pazartesi gecelerinde ve bilhassa teheccüd vaktinde kılınması efdâldir.

Bu namaz, mü'min ile münâfıǵı ayırır. Bu 30 rek'at namazı kılanlar hidâyete ererler. Münâfıklar bu namazı kılamazlar. Bu namazı kılanın kalbi ölmez.

Bu 30 rek'at namaz, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in berberi Selmân-ı Pâk (r.a.) Hazretleri tarafından rivâyet edilmiştir.

Kılınış şekli

Hacet namazına şu niyetle başlanır:

„Yâ Rabbî, beni dünyayı teşrifleri ile nûra gark ettiğın Efendimiz hürmetine, sevgili ayın Receb-i şerîf hürmetine, feyz-i ilâhîne, rızâ-i

ilâhîne nâil eyle. Âbid, zâhid kulların arasına kaydeyle. Dünya ve âhiret sıkıntılarından halâs eyle, rızâ-i şerîfin için Allâhü Ekber.“ [1]

Her rek'atte 1 Fâtiha-i şerîfe, 3 „Kul yâ eyyühel-kâfirûn...“, 3 İhlâs-ı şerîf okuyup, 2 rek'atte bir selâm verilir. Böylece 10 rek'at tamamlanır.

Namazdan sonra 11 defa:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي
وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

„Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh. Lehül-mülkü ve lehül-hamdü yuhyî ve yümît. Ve hüve hayyün lâ yemûtü biyedihil-hayr. Ve hüve alâ külli şey'in kadîr“

Receb'in 11'i ile 20'si arasında kılınan 10 rek'attan sonra 11 defa şu duâ edilir:

إِلَهًا وَاحِدًا أَحَدًا صَمَدًا فَرْدًا وَتَرًا حَيًّا قَيُّومًا دَائِمًا أَبَدًا

„Îlâhen vâhiden ehaden sameden ferden vitran hayyen kayyûmen dâimen ebedâ“

Receb'in 21'i ile 30'u arasında kılınan 10 rek'atten sonra da, şu duâ 11 kere okunur:

اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلَا مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ وَلَا رَادَّ لِمَا قَضَيْتَ
وَلَا مُبَدِّلَ لِمَا حَكَمْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ سُبْحَانَ رَبِّي
الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ سُبْحَانَ رَبِّي الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ سُبْحَانَ
رَبِّي الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْكَرِيمِ الْوَهَّابِ يَا وَهَّابُ يَا وَهَّابُ يَا وَهَّابُ

„Allâhümme lâ mânia limâ a'tayte ve lâ mu'tıye limâ menâ'te ve lâ râdde limâ kazayte ve lâ mübeddile limâ hakemte ve lâ yenfeuzelceddi minkel-ceddü. Sübhâne rabbiyel-aliyyil-a'lel-vehhâb. Sübhâne rabbiyel-aliyyil-a'lel-vehhâb. Sübhâne rabbiyel-aliyyil-a'lel-kerîmil-vehhâb. Yâ vehhâbü yâ vehhâbü ya vehhâb“

Regâib gecesi;

Receb-i şerîfin ilk Cuma gecesi „Regâib gecesi“dir. Bu gece, oruçlu olarak karşılanmalıdır.

Regâib gecesi, akşamla yatsı arasında 12 rek'at „Hacet namazı“ kılınır. 2 rek'atte bir selâm verilerek kılınan bu namazda, Fâtiha-i şerîfeden sonra her rek'atte 3 „İnnâ enzelnâhü...“, 12 İhlâs-ı şerîf okunur.

Namazdan sonra 7 Salât-ı Ümmiye okunup secdeye varılır.

Salât-ı Ümmiye:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ

„Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedinin-nebiyyil-ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim“

Secdede 70 defa:

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

„Sübbûhun kuddûsün rabbünâ ve rabbül-melâiketi ver-rûh“ okunur.

Secdeden kalkıp 1 defa:

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ

„Rabbîğfir verham ve tecâvez ammâ ta'lem. İnneke entel-eazzül-ekrem“ okunur.

Tekrar secdeye varılıp yine 70 defa:

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

„Sübbûhun kuddûsün rabbünâ ve rabbül-melâiketi ver-rûh“ okunur.

Secdeden kalkıp duâ yapılır.

Duâda Hz. Allâh'a şu şekilde de ilticâ etmelidir:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

„Allâhümme bârik lenâ recebe ve şa'bân. Ve bellîğnâ ramazân“

Regâib gecesinden sonraki gündüzde (yani Cuma günü) öğle ile ikindi arasında, 2 rek'atte bir selâm verilerek 4 rek'at teşekkür namazı kılınır. Her rek'atte 1 Fâtiha-i şerîfe, 7 Âyetü'l Kürsî, 5 İhlâs-ı şerîf, 5 „Kul eûzu birabbil-felak...“, 5 „Kul eûzu birabbîn-nâs...“ okunur.

Namazdan sonra 25 defa:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ

„Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîmil-kebîril-müteâl“

25 defa:

اَسْتَغْفِرُ اللهَ الْعَظِيمَ وَاتُوبُ إِلَيْكَ

„Estagfirullâhe'l-azîym. Ve etûbü ileyk“ denilip duâ yapılır.

Mi'rac gecesi;

Receb-i şerîfin 27'nci gecesi „Mi'rac gecesi“dir. Yatsı namazından sonra 12 rek'at „Hacet namazı“ kılınır. Beher rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra 10 İhlâs-ı şerîf okunur.

Namaza niyet: „Yâ Rabbî, rızâ-i şerîfin için niyet eyledim namaza. Bu gece yedi kat gökleri ve bütün esrârını göstererek muhabbetin ile müşerref kıldığın sevgili habîbin Resûl-i Zîşan Efendimiz hürmetine ben âciz kulunu afv-ı ilâhîne, feyz-i ilâhîne ve rızâ-i ilâhîne mazhar eyle, Allâhü Ekber.“

Namazdan sonra:

4 Fâtiha-i şerîfe,
100 defa:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا
قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

„Sübhânallâhi vel-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü
ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîym“

100 İstiğfâr-ı şerîf,
100 Salevât- şerîfe

okunup duâ yapılır.

Bu namazda, İhlâs-ı şerîfeler 100'er adet okunursa veya bu namaz 100 rek'at olarak kılınırsa; bunu yerine getiren mü'min huzûr-i ilâhîye namaz borçlusu olarak çıkmaz.

Mi'rac gecesinde sonraki gün, mutlaka oruçlu olmalıdır. O gün öğle ile ikindi arasında 4 rek'at namaz kılınır. Her rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra

5 Âyetü'l-Kürsî,
5 „Kul yâ eyyühel-kâfirûn...“,
5 İhlâs-ı şerîf,
5 „Kul eûzu birabbil-felak...“,
5 „Kul eûzu birabbîn-nâs...“

okunur.

Muhterem büyüğümüz bir vilayette yurdumuzu teşrilerinde kardeşlerimize Receb-i Şerif deki ibadetleri yapıp yapmadıklarını sorar. Kılanlar el kaldırsın buyurunca bir kısmı el kaldırır, diğer bir kısmı el kaldırmaz. Oradaki vazifeli kardeşimize dönerek, “Anlatmadın mı?” der. O kardeşimizde “Anlatmamıştım Efendim.” diye cevap verince oradaki kardeşlerimize muhterem büyüğümüz “Sizin milyarlarca sevap almanıza mani olmuş. Şimdi hem üzüldüm hem de memnun oldum. Üzüldüm, böyle bir sevaptan mahrum olduğunuz için. Memnun oldum, yalan söylemeyip doğruyu söylediğiniz için.” Buyurmuşlardır.”

Regaip gecesinde kılınacak 12 rekat namaz için Muhterem Âbimiz “Bu 12 rekatlı namazda 12 aya tekabül eden füyuzat ve berekât vardır. Herhangi bir sebeble bu namazı ihmal eden kardeşlerimiz bunları nafile olmasına rağmen Receb-i Şerif içinde bir Cuma gecesinde kaza etsinler.” buyurmuşlardır.

Bu hususta Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyor.

لَا تَغْفُلُوا عَنْ صَلَاةِ لَيْلَةِ الْجُمُعَةِ الْأُولَى مِنْ رَجَبٍ مَنْ صَلَّى فِيهَا
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَمَلَائِكَتُهُ إِلَى السَّنَةِ الْقَابِلَةِ وَمَنْ صَلَّى عَلَيْهِ رَبُّ

الْعَرْشِ لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا مَعَ الْإِيمَانِ وَلَا يَعِيشُ فِي الدُّنْيَا إِلَّا مَعَ
الْإِسْلَامِ وَلَا يَحْشُرُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَعَ الْأَبْرَارِ

Receb-i Şerifin ilk Cuma gecesinde kılınacak namazdan gafil olmayınız. Zira bu namazı kılan kimseye Hz. Allah ve melekleri gelecek sene bu geceye kadar salat ederler. (Allah rahmet eder, melekler dua eder.) Allah kime ki rahmet ederse, dünyada islam üzere yaşar, bu alemden giderken iman ile gider ve kıyamet gününde de Allah dostlarıyla beraber haşır olunur. Buyurmuşlardır.³⁷¹

Muhterem kardeşlerimiz!

Bizler için hazırlanan bu hususi ve kıymetli zamanları gaflet içinde geçirmemeli ve ihya etmeye gayret etmeliyiz. Bu vakitlerin kıymetini ifade etmek sadece sözde kalmamalı, bunu fiiliyata geçirmeliyiz. Bir insan susuzluktan harâret içinde yansa, tutuşsa biz onun yanında, “Bu kardeşimiz harareten yanıyor. Bunun için bir bardak su olsa da içse harareti geçer.” Deyip dursak ama hiç birimiz ona bir bardak su verip içirmesek o kardeşimizin harareti nasıl geçmeyecekse, bu ayların faziletinden, bereketinden bahsetmek, fakat bu ibadetlerle meşgul olmamak aynı şekildedir.

Cenab-ı Hakk bizleri ve bütün müslüman kardeşlerimizi bu gibi değerli vakilerin kadru kıymetini bilen ve onlardan istifade eden kullarından eylesin.

Ezberlenecek Dua:

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

³⁷¹ Nüzhetül Mecalîs Sh. 131

NİMETLERE ŞÜKÜR

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ
كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

*Ey iman edenler! Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin (maddeten ve mânen) en temiz olanlarından yiye, Allah a şükredin. Eğer hakikâten ona kulluk ediyorsanız.*³⁷²

Muhterem kardeşlerimiz!

Allah’a karşı kulluk vazifelerimizden birisi, onun ihsan etmiş olduğu nimetlere şükretmektir. Bu şükür vazifesi, lütufları sayıya sığmayan, nimetlerinin ardı kesilmeyen Rabbimize karşı her Müslümana farzdır.

İmam-ı Rabbani Hz. İeri “Kendine nimet verilen kişinin nimet verene aklen ve şeran şükretmesi vacip (Farz) dır.”³⁷³ Buyurmuşlardır.

Rabbimizin bize ihsan etmiş olduğu nimetleri saymamız mümkün değildir.

Çünkü Rabbimiz buyuruyorlar ki

وَأَتِيكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ
الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

Ve size istedikleriniz şeylerin hepsinden vermiştir. Eğer Allah ’ın (bunca) nimetlerini birer birer saymak isterseniz sayamazsınız. Hatta

³⁷² Bakara suresi 172. Ayet-i kerime

³⁷³ Mektubat-ı Şerif C.1 Sh. 71

*adetleri katlayarak bile onları saymak isteseniz, yine güç yetiremezsiniz. Şüphe yok ki insan elbette çok zalîmdir, çok nankördür.*³⁷⁴

Allah'ımızın bizi insan olarak yaratması, anlamak için akıl, görmek için göz, işitmek için kulak ihsan etmesi hep birer nimettir. Eğer bunlar nimet olmasaydı karşılığında şükür emredilir miydi?

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

*Habibim sen söyle! O Allah-u Zülcelal ki, sizi en güzel bir şekilde yarattı. Yani sadece maddi güzeller değil, kendi en varının ziynetleri, Rasülü nün tezyinatı ve günde 364 defa rahmet nazarı ile kalbinizi şereflendirip, manevi güzelliklerle de kalbinizi süsledi.*³⁷⁵

Ve size işitecek kulak, görececek gözler ve idrak edecek gönüller (letâif) ihsan etti. İşitme nimeti, hakikatları, ilahi kitabı duymak, dinlemek için verilmiştir. Basiret doğruyu görmek, ibret almak için verilmiştir. Kalp ise Allah'ın hidayet nuruyla hakikatları anlama için verilmiştir.

مَا تَشْكُرُونَ Sizin pek azınız şükrediyorsunuz.³⁷⁶ Yani sizden pek azınız bu nimetleri Allah yokunda kullanıyor. Bu Ayeti kerimeden anlaşıldığı üzere her nimetin şükürü kendi cinsindendir.

Hız. Üstazımız (k.s) bu ayeti kerimeyi daha da açarak şöyle izah buyurmuşlardır;

³⁷⁴ Sure-i İbrahim Ayet 34

³⁷⁵ Sure-i Mülk Ayet 23

³⁷⁶ Araf suresi 10. Ayet-i kerime

İşitme Nimetinin Şükrü; Alimlerin, hikmet erbabının, faziletli insanların sohbetlerine ilim meclislerine giderek esrar-ı ilahiye dinleyerek öğrenmektir. Bid’at ehlinin (Yani Ehli sünnet vel cemaat inancına uymayan bozuk inanç ve görüş sahip olanlar) hallerini ve yaşantılarını kabul etmem işitmenin şükründen bir cüzdür.

Görme Nimetinin Şükrü; Efal-i ilahi, sıfat-ı ilahinin bütün nurlarını içinde toplayan Kitâbullah (Kur’an-ı Kerim) ile meşgul olmaktır. Dini kitapları mütalaa etmek, Alimlerin, Salihlerin yüzlerine rahmet nazarı ile bakmaktır. (Bu mevzuda en çok dikkat etmemiz icap eden husus; gözümüzü dinen bakılması haram olan şeylerden sakınmaktır. Buda gözün şükrünün en mühim kısımlarındandır.)

Kalblerin Şükrü; Allah-u Zülcelal’in Cemalini, Celalini, üzerimizdeki nimetlerini tefekkür etmek, Enbiya ve Evliyaya Allah için muhabbet etmek, Allah’ın düşmanlarına yine Allah için buğuz etmek, Cemal-i ilahiye kavuşacağı anın aşk ve muhabbetiyle yanıp tutuşmaktır.³⁷⁷

Tabi ki Kalbin bu hasletlere sahip olabilmesi için yüksek bir rabıta ve zikri kalbiye ihtiyaç vardır.

Allah’ın bize verdiği nimetlerin en büyüğü hiç şüphesiz iman ve hidayet nimetidir. Bu nimet ahiret hayatının ebedi nimetlerini elde etmeye bir vesiledir.

Rivayet olunur ki;

İsa (a.s) Cüzzam hastalığına yakalanıp etleri dökülen, kör olan ve her tarafı çürüyüp perişan olan yatalak bir hastanın “Mahlukatın çoklarından beni üstün kılıp faziletlendiren ve müptela olduğu belalardan bana sıhhat ve afiyet veren Allah’ıma hamd ü senalar şükürler olsun. diye dua ettiğini görünce; “sana gelmeyen belamı kaldı?” diye sorar. Bunun üzerine hasta “Ey Allah’ın Nebisi! Her ne

³⁷⁷ Hz. Üstazımızın Sure-i Mülk Tefsiri

kadar benim vücudumun her tarafı yara, bere ve çürük olsa da hamd olsun ki iman ve marifet sahibiyim. Yani kalbim sağlam çürümedi diyor.

İsa (a.s) onun bu cevabından çok memnun oluyor. Mucize-i Rasül olarak dua ediyor. O hasta bedenen de sağlıklı oluyor.

Hz. Sehl'e birisi gelerek "Ya Sehl evime hırsız girdi. Kıymetli eşyalarımı çaldı." Diye şikayet edince, mübarek zat "Dua et şükret ki nefis ve şeytan hırsız kalbine girip imanını çalmamış." Diye onu hem teselli ediyor hem de en büyük zayıfın iman olduğunu beyan etmiş oluyor.³⁷⁸

Muhterem Abimiz (Kemal bey Abimiz) bu hususta şöyle buyurmaktadır.

"Kardeşlerimiz şu beş nimetin kadr-u kıymetini iyi bilsinler.

- 1- İslam nimeti,
- 2- Ümmet-i Muhammet'ten olma nimeti,
- 3- Ehli Sünnet vel Cemaat mezhebinden olma nimeti,
- 4- Amelde Hanefi mezhebine mensup olma nimeti,
- 5- Nakşi yolunun mensubu olup, hususiyle zamanın sahibi olan Hz. Üstazımıza evlat olma nimetidir.

Dikkat edilirse bu nimetlerin her biri üzerinde düşünülmesi icap eden şükründen aciz olduğumuz çok büyük nimetleridir. Duha namazı kılarken yaptığımız niyetlerde de buna işaret vardır.

Nitekim, duha namazının;

ilk iki rekatında; "Ya Rabbi! Niyet ettim şükründen aciz kaldığım ilahi nimetlerine (Yani verdiğin bütün nimetlere) teşekkür, ***ikinci rekatında;*** "Şükründen aciz kaldığım İslam nimetine teşekkür"

Üçüncü iki rekatında ise; nimetin artan büyüklüğü karşısında (Adeta ayakta duracak halim ve mecalim kalmadı dercesine) oturduğu yerden kılacağı bu rekatlarda "Yarabbi niyet ettim şükründen aciz olduğum

³⁷⁸ Risale-i Kureyşiye Sh. 89

Ümmet-i Muhammet ten olma ve Hz. Üstazımıza intisap etme nimetine teşekkürün duha namazına” diye niyet etmekteyiz.

Yolumuzun büyüklerinden İmam-ı Rabbani Hz.leri şöyle buyurmaktadır.

باى لسان نئدى شكر هذه النعمة العظمى حيث شرفنا الله
سبحانه وتعالى بعد تصحيح العقائد بموجب آراء اهل السنة
والجماعت شكر الله سعيهم بسلوك الطريق النقشبندية العلية
وجعلنا من مرید هذه الطائفة العظيمة الشان ومنتسبهم

*Cenabı Hak bizleri Ehli Sünnet vel cemaat mezhebinin mucibince itikat ve inancımızı doğrulttuktan sonra, yüce bir yol olan Nakşibendiyye yolunun yolcusu olmakla şereflendirdiği, bu yolun bağıslı ve müridi kıldığı için, hangi lisanla bu çok büyük nimet için Allah a şükredebileyim.*³⁷⁹

Hiz. Üstazımızda şöyle buyurmaktadır;

Cenabı hakkın fazlı ve tevfiikiyle bizim yolumuza intisap eden bir kimse, sağlam ve hususi bir bağ ile Rasülullah Efendimize ve Cenabı Hakka bağlanmış olur. Bu öyle bir nimettir ki zamanımızda bir kişi mümkün olsa da Nuh (a.s) gibi (1000 yıl) yaşasa, ayağına demir pabuç giyip dünyayı dolaşsa, Cenabı hak yardım etmedikçe böyle bir saadetle müşerref olamaz. Böyle bir yola tam bağlanan kimse her halükarda saadet ehlinden sayılır. Onun hakkında şekavet (Küfür ve inkar ehlinden olmak) asla düşünülemez. Böyle bir nimetin kıymetini idrak etmek ve şükrünü yerine getirmek mensupları için en büyük vecibe ve vazifedir ki, Cenabı hak bu çok büyük nimeti anbean (devamlı) ziyadeleştirip tekmil buyursun.³⁸⁰

Kıymetli Kardeşlerimiz!

Eğer nimet şükredilirse Cenabı Hakk kuluna verdiği nimeti ziyade kılar.

³⁷⁹ Mektubat-ı Şerif

³⁸⁰ Mektuplar risalesi s:12

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي
لَشَدِيدٌ

*Hatırlayın ki Rabbiniz (size) şunu bildirmişti: And olsun şükür ederseniz elbette sizin nimetlerinizi artırırım. And olsun, eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz benim azabım cidden çetindir.*³⁸¹

Bu Ayeti Kerimeyi tefsir eden İbni Ata Hz. leri

buyuruyor ki; “Eğer siz benim hidayetime (verdiğim iman ve hidayet nimetine) şükrederseniz, ben size hizmetimi ziyade ederim. (benim yolumda hayırlı hizmetler yapmayı, çalışmayı, hizmet etmeyi ve ettirmeyi ziyade kılarım) Eğer siz benim hizmetime şükrederseniz, müşahedemi ihsan ederim. (Hizmetlerin karşılığı olan himmet ve bazı tecelliyat ve esrarıma vakıf kılarım.) Eğer müşahedeme şükrederseniz, ben de size dostluğumu ziyade ederim. (Salih kullarımın, dostlarımın arasına kabul ederim.) Eğer siz benim dostluğuma şükrederseniz, bende size ru’yetimi ikram ederim. Cennet ve cemalimi gösteririm.”³⁸²

Görüldüğü gibi şükrün derece ve mertebeleri vardır. Şükür ziyadeleştikçe karşılığındaki nimet, in’am ve ihsan da ona mütenasip olarak büyümektedir.

Nimet karşı şükredildiği taktirde ziyadeleştigi gibi, nankörlük yapıp şükür terk edilecek olursa karşılığı da Allah’ımızın çetin azabıdır. Aynı zamanda kıymeti bilinmeyen ve şükrü terk edilen nimeti elde tutmak çok zordur.

efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki :

النِّعْمَةُ وَحَشِيَّةٌ قَيِّدُوهَا بِالشُّكْرِ

³⁸¹ İbrahim suresi 7. Ayet-i kerime

³⁸² İmanın Şubelerinden Sh.69

*Nimet őrkek bir Şeydir (kıymeti bilinmezse sahibinden kaçar.) onu Őükőr bağıyla bağlayın.*³⁸³

Bir Şiirde de Şöyle buyuruluyor.

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النِّعَمَ فَقَدْ تَعَرَّضَ لِزَوَالِهَا وَمَنْ شَكَرَهَا فَقَدْ قَيَّدَهَا
بِعَقَالِهَا

“Kim nimete Şükretmezse onu yıkmaya taaruz etmiş olur. Kim ki Őükőr ederse oda nimeti Őükőr bağıyla bağlamış olur.”³⁸⁴

Hız. Üstazımız “Kiradaki bir adam oradan çıkarken kırığına, çıkığına bakmalı, Şusununu busunu yapmalı, silip süpürüp iyice temizlemeli ve evi sahibine öyle teslim etmelidir. Bu usule Şer’iden ve kemalat-ı insaniyedendir. Nimete Şükretmek lazım. Böyle yapmayanlar ev, yurt sahibi olamaz; daima perişan olurlar.”
Buyuruyor.³⁸⁵

Muhterem Kardeşlerimiz!

Günlük hayatımızdan misaller vermek icap ederse; yediğimiz bir nimete karşı yemek duası yapmak, bununla birlikte o yemekten aldığı gıdayı ve kuvveti güzel ve hayırlı hizmetlere sarf etmek, yapılan iyilik ve ikramlara karşı kullara da teşekkür etmek Müslümanlara lazımdır. Bilhassa mümtaz bir topluluk olan kardeşlerimiz buna çok dikkat etmelidirler.

İbni Ata dan rivayet edilen bir Hadisi Şerifte;

Bir gün Hız. Aişe (r.a)’ya gittim. Allah’ın Rasölünde gördüğün en büyük hallerden birini bana anlat dedim. Hız. Aişe (r.a) Ağlayarak “Onun her hali önemli ve akıllara durgunluk verecek mahiyetteydi. Ancak birini sana anlatayım.

³⁸³ Ruhul beyan C. 6 Sh.335

³⁸⁴ İmanın Şubeleri Sh. 69

³⁸⁵ Z. Sunguroğlu Sh. 84

Bir gece yanıma geldi. Yattı ve bana: “Ey Ebu Bekrin kızı müsaade edermisin Rabbime ibadet ve kulluk edeyim” dedi. Bende senin Allah’a yaklaşmanı isterim dedim. Hemen kalktı ve acele abdest aldı. Ağlayarak namaz kılmaya başladı. Kıyamda, rükuda, secdede, ve namazın sonunda göz yaşları devam etti. Öyle ki göz yaşları göğsüne kadar indi. Bunun üzerine kendisine; senin gelmiş ve gelecek günahların bağışlanmıştı. Neden bu kadar üzülüyorsun? Dediğimde “Ben Rabbime karşı şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurdular.³⁸⁶

Muhterem Abimiz “Nimetlerin en büyüğü bana verildiği için Abdü Şekür olmayayım mı?”³⁸⁷ Diye ifade etmiştir.

Muhterem kardeşlerimiz!

Kim dünya hususunda kendisinden düşük olana, din hususunda kendisinden üstün olan bakarsa Allah o kimseyi sabredici ve şükredici olarak yazar.

Hikmet sahiplerinden ayakkabısını kaybeden bir zat

“Ayakkabımı ararken ayaksız insan gördüm.” Diyerek kendinden düşük olana bakarak hamd etmiştir.

Ahmet Abimiz de Konya da Hocalarımızla görüşürlerken;

“Hocalarımız Allah aşkına kendilerinin dışına bir baksınlar ve hallerine şükür etsinler.” Buyurmuşlardır.

Hiz. Üstazımız, çamlıcadaki yazlık evde talebelerine ders okuturken rüzgar bir taraftan girer öbür taraftan çıkar. Altlarındaki kilim rüzgarın şiddetinden kalkar. Mübarek Hiz. Üstazımız “Evlatlarım siz yeryüzünün en bahtiyar insanlarısınız. Çünkü zaman gelecek sizi saraylara koyacaklar. Fakat o günleri bu günlerdeki samimi ve ihlaslı çalışmalarınızla kazanacaksınız. Bu günlerinize şükür edin!” buyurmuşlar.

Muhterem abimiz de 1980 yılında İstanbul/Osmaniye yurdumuza teşriflerinde “Şu göğsümde bıçak değmedik yer kalmadı.

³⁸⁶ İhya-ı Ulumü-din

³⁸⁷ Adapazarı/Arifiye

(Abimiz muhtelif zamanlarda ameliyatlar geçirmiştir.) yine de Cenab-ı hakkın bunca sıhhat nimetine karşı, hizmet etmek ve çalışmak lazımdır.” Buyurmuşlardır.

Aziz Kardeşlerimiz!

Şükür nimetin Allah’tan geldiğin itiraf etmektir. Musa (a.s) Rabbimize soruyor. “Ya Rabbi! Adem (a.s) kendisine yaptığığın şükrünü nasıl ödeyebildi? Onu kudretinle yarattın... ona ruh üfledin... cennetine koydun... meleklerine emrettin. Ona secde ettiler..” Rabbimiz de; “Ya Musa Adem (a.s) bütün bunları benden bilerek hamd etti. Bu ise nimetlerime şükür oldu.”³⁸⁸

Şükrün çoğu üç şeydedir.

1-Allah-u Teala sana bir ihsanda bulunduğu zaman o ihsanı kimin yaptığını görüp hamd etmendir.

2-Sana verilen razı olmanıdır.

3-Verilen şeyin faydası seninle olduğu, kuvveti bedeninde bulunduğu müddetçe Allah’a asi olmamandır.

³⁸⁸ Tenbih-ül Gafilin

İBADET VE TEVBE, İSTİĞFARA TEŞVİK

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ
أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

*Ey Müminler ! Rabbinizden azim olan mağfirete, genişliği yerler ve gökler kadar büyük olan ve müttekiyeler için hazırlanan cennetine koşun.*³⁸⁹

Muhterem Kardeşlerimiz !

Cenabı Hakkın rahmet ve mağfiretinin coşup taşıdığı bu mubarek günlere bizleri sıhhat ve afiyet içersinde kavuşturduğu için sonsuz hamdü senalar olsun. Böylesi büyük bir nimet karşısında bizlere düşen ; sadece lisanla şükretmek değil ; kulluk vazifelerimiz deki eksiklikleri gözden geçirmek, noksanlıkları telafi etmek istiğfar ve ibadetlere ağırlık vermek suretiyle bu günleri ihyaya gayret etmektir.

Efendimiz (S.A.V.) Eshab-ı Kiram içersinde takvasıyla meşhur olan Ebu Zer-El-Ğıfari Hz.lerine ve onun şahsında kıyamete kadar gelecek ümmetlerine hitaben şöyle buyurmuştur:

يَا أَبَا ذَرٍّ جَدِّ السَّفِينَةِ فَإِنَّ الْبَحْرَ عَمِيقٌ وَخُذِ الزَّادَ كَامِلًا فَإِنَّ السَّفَرَ
بَعِيدٌ وَخَفِّفِ الْحِمْلَ فَإِنَّ الْعَقَبَةَ كَوْدٌ وَأَخْلِصِ الْعَمَلَ فَإِنَّ النَّاقِدَ بَصِيرٌ

*“Ey Ebu Zer ,Gemini yenile çünkü deniz derindir. Azığını tam al, çünkü yol uzundur. Yükünü hafif tut, çünkü geçit çok sarptır. Amelini ıhlaslı yap, çünkü gözetleyici (Kalbine, niyetine) bakmaktadır.”*³⁹⁰

Hadis-i Şerifteki mecazi ifadeleri hemen hepimiz anlamışızdır.

³⁸⁹ Sure-i Ali İmran Ayet 133

³⁹⁰ Münebbihat sh:12

Gemilerimizi yeni (ve bakımlı)tutmaliyiz :

Yani manevi hayatımıza, ibadetlerimize, dikkat etmeli, manevi canlılığımızı muhafaza etmeli letâiflerimizin bakımını yapmalıyız. Bu bir gün için değil,devamlı olmalıdır Hadis-i şerifte. “*İbadetlerin azda olsa devamlı olanının makbul olduğu*” bildirilmektedir. Muhterem Ağabeyimiz de “*Bizim yolumuzda yevmi (günlük) hayat vardır.*” Buyurmaktadır. Günlük vazifelerimizi yapma hususunda her gün gayret ,her gün dikkat şarttır. Parlayıp sönmek değil devamlı canlılık esastır.

çünkü deniz derindir:

(Kabir, sual, hesap, kitap, sırat önümüzdedir.) Ayrıca Dünya hayatı türlü zorluklarla, mücadelelerle, düşmanlarla doludur. Küfür, (hele günümüzde) çok şiddetlidir. Nefs-i Emmare ise bize darbe vurmak için gafıl ve zayıf anımızı kollayıp durmaktadır.

Azığını tam al çünkü yoculuk uzundur :

Muhterem Ağabeyimiz Siteler kursunu teşriflerinde talebe ye hitaben yaptığı konuşmada şöyle buyurmuştu. “*Dünya hayatı az ve kısadır. Ancak ebedi olan ahiret hayatını kazanmak da kaybetmek de bu kısa olan dünya hayatında olmaktadır. Mevlamız böyle takdir buyurmuş.*

Efendimi (a.s) ise:

الدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ

Dünya ahiretin tarlasıdır.(ne ekersen onu bulursun.) ³⁹¹

³⁹¹ Ramuz

60-70 Senelik bir ömrün neticesi asırlarla bile ifade edilemeyen uzun zamanlarda görülecektir. Kabir hayatı, mahşer, hesap, mizan, sırat.....

Daha Cennet ve Cehenneme sıra gelmeden geçecek uzun zamanlar, hayatlar, hep bizleri beklemektedir.(Ahiretin bir günü dünya hesabıyla bin sene gibidir.) Bu bakımdan yaptığımız ibadetlerin, hizmetlerin zerresine bile muhtaç olacağımızı unutmamalıyız.

Yükünü hafiflet,çünkü geçit çok sarptır:

Dünya hayatında karışımıza çıkan bazı sıkıntılar bir nevi geçittir. Ölüm geçidi en önemli geçittir. Ahiret geçitlerinden her biri çok zordur. Merhum Lütfü Abi nin ifadesiyle “***Sekarat köprüsünden Sırat köprüsü arasında korkunç nice geçitler var.***”O halde yükümüzü hafifletmeli hak, hukuka dikkat etmeli ibadet borçlarını bırakmamalı, günahlardan da çokça istiğfar etmeliyiz.

Amelini ihlaslı yap,çünkü gözetliyi olan (cenabı hak kalp teki niyetleri) görmektedir :

İbadetlerin de değeri ancak niyet ve ihlasın derecesine göredir. Kalp te ihlasın temini ise ancak Rabıta-ı şerife ile olduğu bilinmektedir.

Böylesi mühim zamanları değerlendirmek hususunda İmam-ı Rabbani Hz.leri şöyle buyurmaktadır.

إِنَّ الْفُرْصَةَ مُغْتَنَمَةٌ فَيَنْبَغِي أَنْ لَا يَصْرِفَ تَمَامَ الْعُمْرِ فِي أُمُورٍ لَا طَائِلَ فِيهَا بَلْ يَنْبَغِي أَنْ يَصْرِفَ تَمَامَهُ فِي مَرَاضِي الْحَقِّ جَلٍّ وَعَلَا يَنْبَغِي أَنْ يُؤَدِّيَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ بِالْجَمْعِيَّةِ وَالْجَمَاعَةِ مَعَ تَعْدِيلِ الْأَرْكَانِ

وَيَنْبَغِي أَنْ لَا تَتْرَكَ صَلَاةَ التَّهَجُّدِ وَأَنْ لَا تُضَيِّعَ الْإِسْتِغْفَارَ فِي الْأَسْحَارِ
مَجَانًا وَأَنْ لَا يَغْتَرَّ بِمَنَامِ الْأَرْنَبِ وَأَنْ لَا يَنْخَدِعَ بِالْحُظُوظِ الْعَاجِلَةِ وَأَنْ
يَجْعَلَ تَذَكُّرَ الْمَوْتِ وَأَهْوَالَ الْآخِرَةِ نَصَبَ الْعَيْنِ وَبِالْجُمْلَةِ

“Muhakkak ki fırsat bir ganimettir. O halde ömrün tamamını faydasız işlerde değil bilakis Cenabı Hakkın rızasında kullanmak lazımdır. (Bu cümleden olarak kişiye yakışan şey: beş vakit namazı cem’iyyetle (kalbi huzur ve huşu ile), cemaatle vaktin ilk evvelinde ve tadili erkana riayet ederek eda etmek. Ayrıca teheccüt namazını da terk etmemek, seherlerde istiğfar etme fırsatını boşu boşuna zayi etmemektir. Tavşan uykusuna aldanmamalıdır. (Tavşanlar gözü açık uyurlar. İmam-ı Rabbani Hz.leri bu dünyada kendini uyanık zannedenlerin halini buna benzetir. Esas uyanış ve hakikatları kavrayış ise bu hayata gözlerini yumunca olacaktır.) Günü birlik zevklere aldanmayıp, ölümü ve ahiret hallerini devamlı göz önünde tutmak lazımdır...”³⁹²

Hiz.Üstazımız (K.S.) “Vakti, nakti ,ömrü, azizi israf etmeyiniz,” buyurmuştur.

Yine İmam-ı Rabbani Hz.leri başka bir mektubunda: “Bizler ömrü azizi isyanlarda, hatalarda, kusurlarda ve heva-i işlerde harcadığımız için tevbe, inabe (Allah’a yöneliş) ve vera (Şüpheli şeylerden sakınmak)dan bahsetmek güzel olur.... buyurur.

Tevbe lugatta: dönmek, vazgeçmek manalarına gelir. Günahları terk edip Allah’ın razı olacağı işlere dönüşü ifade eder.

İstiğfar ise: günahlardan dolayı afv ve mağfiret talep etmektir.

Hazreti üstazımız da: “Afv:günahları örtmek, mağfiret ise: günahları kökünden kazımdır.” Buyurmuşlardır.

³⁹² Mektubat-ı Şerif C.2 Sh.63 mk.31

Cenab-ı hak bir çok ayeti kerimesinde tevbe ve istiğfar'ı emretmiştir.

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Topluca Allaha tevbe edin ey müminler, Umulur ki kurtulasınız (korktuklarınızdan emin, umduklarınıza nail olasınız.)³⁹³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا

*Ey iman edenler! Allah'a tevbe-i nasuhla (bir daha yapmamak niyetiyle, samimi tevbe ile) tevbe ediniz. Umulur ki Rabbiniz sizin günahlarınızı örter ve sizi: altından ırmaklar akan cennetlerine koyar.*³⁹⁴

Bu bakımdan günahlardan tevbe etmek herkes için her makam sahibi için ihmal ve tehir edilmemesi gereken bir farz-ı ayındır. Bundan müstağni olan bir beşer düşünülemez. Nasıl düşünülebilir ki Enbiya-i mürselin ve hatta onların Hatemi (sonuncusu) olan efendimiz (s.a.v.) bile bundan kendilerini müstağni (ihtiyaçsız) saymadılar.

Nitekim Efendimiz (s.a.v.):

“Ben muhakkak her gece ve gündüz de yetmiş defa Allah a istiğfar ediyorum.” buyurmaktadır.

Tabi ki efendimiz makamı ismette olduğu için günahlardan korunmuştur. Ancak o buna rağmen her gece ve gündüz 70 defa tevbe etmektedir. Çünkü o manevi yükseliş halindedir; Her makama çıkışta bir önceki haline tevbe etmektedir. Ayrıca Peygamberler ümmetleri içinde tevbe ederler.

³⁹³ Nur suresi 31. Ayeti kerime

³⁹⁴ Tahrim suresi 8. Ayeti kerime

Arifler nezdinde tevbe kısım kısım

Avamın tevbesi: kötü huy ve işlerden tevbe etmek ve vazgeçmektir.

Mütteki (Allahtan korkanların) tevbesi: günah şüphesi, şaibesi olan şeylerden tevbedir.

Muhabbet erbabının tevbesi: bir an zikrullah'dan gafletten dolayı yapılan tevbedir. (Hz Üstazımız Abdullah Muti amcaya “Biz biran kalbimizi Rasulullahın kalbinden ayırmış olsak o anımızı ölü addederiz. Sizlerde öylesiniz” Buyurmuştur.” Onların kalplerini ayırması mümkün değildir. Maksat bizlere bir hakikati öğretmektir)

Ariflerin tevbesi yükseldiği makamda duraklamaktan dolayı yapılan tevbedir.

“Avamın tevbesi; günahları terk edip afv istemek, havasın tevbesi ise gafletten uzaklaşmaktır.”

Abimiz “Kardeşlerimiz Müslümanlar içerisinde havastan sayılırlar. Havas olmanın icaplarını yerine getirmezsek, bizleri havas kılan Mevla avamlığa indirmeye de muktedirdir.”

İmam-ı Rabbani Hz.leri “Edna (en küçük) bir gaflet mülki ebedinin elden gitmesine sebep olur.” buyurmaktadır.

“Yarabbi ! Bizi göz açıp yumuncaya kadar hatta daha az bir zaman için nefsimizin eline bırakma.” Tevbe emri farz olduğu gibi bunun tehiri de gūnahtır.

Bu sebeple efendimiz (s.a.v.)

هَلَكَ الْمُسَوِّفُونَ يَقُولُونَ سَوْفَ نَتُوبُ

“İşlerini geleceğe tehir edipte ilerde tevbe ederim diyenler helak oldu.”

Lokman (a.s) da oğluna tavsiyesi “Tevbeni yarına tehir etme! Çünkü ölüm sana ansızın gelebilir. “ Mücahit (r.a) ”Kim ki tevbe etmeden sabahlar ve akşamlarsa o kişi zalimlerdenendir.” ³⁹⁵

³⁹⁵ Mektubat-ı Şerif C 2 Sh .109

O halde gizli ve aşık bir çok günahattan kendinizi tam koruyamayacağımıza göre tevbe de geciktirmemeliyiz. Hiç değilse Hz. Üstazımızın “Sabah namazının farzıyla sünneti arasında, başında ve sonunda 4 er fatihayı şerife ile 100 defa

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمِ
وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

İstiğfarına devam edilirse, sonbaharda kuruyan ağaç yapraklarının rüzgarla döküldüğü gibi kişinin günahları da dökülür.” Buyurduğu (Büyük istiğfara) devam etmeliyiz. Sabah yetiştiremezsek ikindiden sonra veya günün herhangi bir saatinde tamamlanabilir.

Çünkü efendimiz (s.a.v) “**Kim bu istiğfarı günde 100 defa okursa o kimseyi hayırda kimse geçemez. Ancak onu okuyan başka bir kişi geçebilir.**” Mükâfatta eşi ve emsali olmayan fazileti sayılara sığmayan bu tesbih hakkında Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır.

كَلِمَتَانِ حَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَانِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

“İki kelime var ki; lisana hafif, mizanda ağır Allah katında da sevimlidirler. Bunlar “Subhanallahi ve bi hamdihi, Subhanallahilazim” dir.³⁹⁶

Ayrıca sabah ve akşam namazlarından sonra (Hüvallahüllezi yi) okuyan kişiye 70 bin melek istiğfar eder. O arada vefat etse şehit rütbesiyle gider. Daha sayısız keramet ve bereketlere nail olur.

³⁹⁶ Mektubatı şerif

Hız Üstazımız ayrıca istiğfar getirmeden önce istiğfar ayeti okunursa insan vücudun daki 384 melek onunla beraber istiğfar eder buyurmaktadır.

Genç insanın Allah'a yönelmesi ayrı bir kıymet taşır.

مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ شَابٍّ تَائِبٍ

“Hiçbir şey Allah'a genç bir kişinin tevbesinden daha sevimli değildir.”³⁹⁷

İmam-ı Rabbani Hz.leri “Cenab-ı Hakkın Gençliğinde bir kişiye tevbeyi nasip etmesi çok büyük bir nimettir.” buyuruyor.

Başka bir hadisi şerifte;

“Dokuz vakit vardır ki bu vakitlerde melekler ağlarlar. Bunlardan biri de yaşlı kimsenin tevbe ettiği zamandır. O zamanki Cenab-ı hak onu afv eder. Ve ona o kadar ihsanda bulunur ki o halde meleklerle rikkat gelip rahmeti iklimin genişliği karşısında hayranlıkla ağlarlar.”³⁹⁸

Tevbe ederken de bilinmesi gereken hususları İmamı Rabbani Hz.leri şöyle ifade etmiştir.

“Eğer isyan ve günahlar Allah'ın hakkıyla alakalı olup kullarla alakalı değilse (mesela: zina, içki, çalgı dinlemek, haramlara bakmak , abdestsiz kurana el sürmek, bir takım bozuk inançlar gibi) bunların tevbesi şiddetli pişmanlık içten gelerek Allah'a özür dileyip istiğfar etmektir. Farzlardan bir farz terk edildiyse tevbe için önce onun edası (kazası) gerekir. Mesela (kılınan bir kaza namazından sonra onu geçirmenin günahından dolayı da ayrıca istiğfar getirmek lazımdır.)

³⁹⁷ A.Erol 1001 Hadis

³⁹⁸ A. Erol 1001 Hadis-i şerif

Eğer isyan ve günahlar kullara zulüm, haksızlık ile ilgili ise onun tevbesi bu zulmü terk etmek, zulüm ettiği kişi ile helalleşmek ona iyilik ve ihsanda bulunmak ve onun için dua etmektir. Eğer alacaklı ölmüşse onun için istiğfar ve ihsanda bulunur. Evladı, veresesi varsa onlara hakkını teslim eder. Varisi yoksa ona alan borç miktarı malından fakirler ve miskinlere Allah yolunda tasadduk eder.

Abdullah İbni Mubarek Hz. Leri;

“Üzerinde bulunan bir kuruşluk hukukunu, hemen ödemek (zekat borcunda buna dahildir.) binlerce altını tasadduk etmekten daha hayırlıdır. Başka bir rivayete göre “Kabul olunmuş 600 nafile hac tan daha efdaldır.”³⁹⁹

Yapılan tevbelerin Allah katında makbul olacağı da müjdelenmiştir.

Hiz. Ali efendimiz Hiz Ebu Bekir efendimizden rivayet ettiği bir Hadisi şerifte “*Herhangi bir kul ki günah işler sonra bunun afvı için kalkıp abdest alıp namaz kılarsa (Tesbih namazı olabilir çünkü en büyük istiğfardır) ve Allah’a günahından dolayı istiğfar ederse o kişiyi affetmeyi Allahü teala kendine vacip kılar.*”⁴⁰⁰

Çünkü Ayeti kerimede şöyle buyuruluyor.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا

*Kim ki hata işler veya kendine kötülük eder (günah işlerse) sonrada Allah’a istiğfar ederse, Cenabı Hakkı gafur ve rahim olarak bulur.*⁴⁰¹

³⁹⁹ Mektubat C.2 Sh. 108

⁴⁰⁰ Mektubat C.2 Sh. 109

⁴⁰¹ Sure-i Nisa Ayet 110

İstiğfar günahlardan bizleri temizlediği gibi o günahlar sebebi ile çektiğimiz sıkıntıları def eder.

Bir gurup insan Hasan-ı Basri Hz lerine gelirler.

- Yağmurlarımız yağmıyor derler. O da “ İstiğfar edin” der.
- Mallarımız telef oluyor derler. Yine “İstiğfar edin” der.
- Çocuklarımız yaşamıyor çok ölüyor derler yine “İstiğfar edin” der.
- Bağlarımız bahçelerimiz kurudu, nehirlerimiz bile kurudu akıyor derler. Yine “İstiğfar edin” der.

Onlarda “Ya imam !Bütün şikayetlere istiğfar edin dediniz; başka bir tavsiyeniz olmaz mı ?” deyince Hasan-ı Basri Hz’leri onlara şu ayetleri okuyor.

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا
وَيُمِدُّكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلُ لَكُمْ أَنْهَارًا

*Dedim ki Rabbinize istiğfar edin. Çünkü o çok bağışlayıcıdır. (İstiğfar edin ki) size semadan bol ve bereketli yağmurlar indirsın. Ve sizin için mal mülk ve evlatlarınızı çoğaltsın sizin için bağlar bahçeler ihsan etsin ve sizin için ırmaklar akıtsın.*⁴⁰²

Hazreti Ömer (r.a) Hilafeti zamanında üç defa rahmet duasına çıkmış ve üçünde de istiğfar edip dönmüşlerdi kendisine “Ya Emiral müminin! Rahmet duası yerine istiğfar ediyorsunuz. Sebebi nedir?” Halife de : “Cenab-ı Hak af ederse rahmetini ihsan eder.” Buyurmuşlardır.

Hazreti Üstazımız “En büyük tevbe ve istiğfar olan tesbih namazı her türlü hacet için tesirli bir ilticadır.” Buyurmuştur.

Efendimiz (s.a.v) in bir Hadisi şerifiyle mevzumuzu noktalayalım.

⁴⁰²Sure-i Nuh ayetler:10-11-12

“Her kim istiğfara devam ederse, Allah-u Teala o kimseyi her darlıktan kurtarır, ferahlığa çıkarır ve ona beklemediği yerden rızık verir.”⁴⁰³

İSTİĞFAR VE İHLAS-I ŞERİF

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا
لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ
يَعْلَمُونَ

*Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler.*⁴⁰⁴

Muhterem Kardeşlerimiz !

Geçen haftaki sohbetimizde içinde bulunduğumuz mevsimin dua ve ibadetler hususunda ihya edilmesi gereken çok önemli zamanlar olduğunu hatırlatmış ;bu hususta okunmasında çok büyük kazançlar olan dua ve istiğfarlardan Ayet ve hadislerle misaller vermiştik. Ancak bu mevzu’ u geçen hafta bitiremedik.

Bu hafta da, bunların en mühimlerinden biri olduğu Hadis-i Şerifle sabit olan “Seyyidül İstiğfar”dan bahsetmek zaruri olacaktır.

Rasülullah (s.a.v.) buyurmuşlardır ki; İstiğfarların efendisi senin şöyle söylemendir.

⁴⁰³ A.Erol 1001 Hadis

⁴⁰⁴ Âli İmran Ayet 135

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَلِكُ الْحَيُّ الَّذِي لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ اَنْتَ رَبِّيْ خَلَقْتَنِيْ وَاَنَا
عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا
صَنَعْتُ اَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَاَبُوْءُ بِذَنْبِيْ فَاغْفِرْ لِيْ ذُنُوْبِيْ فَاِنَّكَ
لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ

Hız.Üstazımız bunun hakkında “Lisanla olan istiğfarın ulusudur. Keşke insanlar bunun manasını bir kere olsun dinleyip duysalardı.”buyurmuşlardır.⁴⁰⁵

Bu bakımdan bu büyük istiğfarın manasını kısaca izah etmek istiyoruz.

اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الْمَلِكُ الْحَيُّ

Ey Allahım ! Melik (Mülk ve Melekütün sahibi) ve hay (Yani diri ve diriltici olan ,ölü gönüllere hayat veren) sensin.

الَّذِي لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ

Senden başka hiçbir ilah yoktur. İbadet edilmeye layık olan ancak sensin. (Burada böyle söylemekle imanımızı tazelemiş oluyoruz.)

اَنْتَ رَبِّيْ خَلَقْتَنِيْ

Beni sen yarattın. Beni terbiye eden maddeten ve manen inkişaf ettiren sensin.

وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلٰى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ

Ben ise senin aciz bir kulunum. Gücüm yettiğince (Kâlu belada) sana verdiğim söz ve ahdime bağlıyım.(Böyle demekle de Allah’a

⁴⁰⁵ Merhum Ali AKILLIBAŞ

vermiş olduğumuz ahdimizi tazeliyoruz.) Yani senin razı olduğun beğendiğin şekilde kulluk etmekten acizim. Fakat gücüm yettiği kadar buna gayret ediyorum.

أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ

(Nefis ve şeytana uyararak) yaptıklarımın şerrinden sana sığınırım.

أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي فَإِنَّكَ لَا يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Üzerimdeki büyük nimetlerini itiraf ve ikrar ederek sana yönelirim. Buna karşılık günahlarımı itiraf ve ikrar ederek sana sığınırım. Öyleyse beni mağfiret buyur. Çünkü günahları başkası değil, ancak sen bağışlayabilirsin.

Efendimiz (s.a.v.) tarafından bu duaya “Seyyidül istiğfar” denmesinin sebebi ; bunda kul, Hz. Allah’ın ülûhiyyetini, yaratıcılığını, kendisinin ise kul olduğunu ikrar ediyor. Ve içinde bulunduğu nimetleri ve vazifeleri yerine getirmekten aciz olduğunu ve tevbe etmesi gerektiğini itiraf ediyor.⁴⁰⁶

Günlük vazifelerimizde istiğfarı şerif olarak bunu yedi kere okumak veya hiç olmazsa yedincisinde bu istiğfarı okumak büyüklerimizin tavsiyesidir.

(Ezbere bilmeyenler yüzünden okuyabilirler,)

Bu İstiğfarla ilgili Efendimiz (s.a.v.):

⁴⁰⁶ Meşarikul-envar şerhinden -Mev’ize-i Hasene

وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمْسِيَ فَهُوَ
مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ
أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ

“Her kim bu duayı sevab ve faziletine inanarak, gündüz okurda ölürse cennet ehliendir. Kim bu duayı geceleyin okur ve ölürse yine cennet ehliendir.” Buyurmuşlardır.⁴⁰⁷

Hız.Üstazımız (k.s): “Lisanla yapılan istiğfarın seyyidi budur. Fakat birde hem lisanla hem de vücutla olan istiğfar vardır ki hepsinin fevkindedir. O da “Tesbih namazı”dır. Buyurmuştur.⁴⁰⁸

Gönül erbabı olan kimseler, hususiyle kardeşlerimiz letâifinde, Rabıtasında bir tıkanıklık sezerse istiğfarla bunu gidermelidir. Binaenaleyh; bu mübarek gün ve gecelerde istiğfar ve tesbih namazı ihmal edilmemesi gereken bir vazifedir.

İstiğfar günün her saatinde, her namazdan önce ve sonra devamlı olarak yapılabilir. Ancak; Cenabı Hak seher vaktinde istiğfar eden kullarından övgüyle bahsetmektedir.

وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ

(Bu nimetler) Seher vaktinde Allah’a istiğfar edenler içindir.⁴⁰⁹

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

Seher vakitlerinde istiğfar ederlerdi.⁴¹⁰

Ve benzeri birçok Ayeti kerimede bu husus teyit edilmiştir.

⁴⁰⁷ Sahihi Buhari-Şerhü şir’atül islam

⁴⁰⁸ Z.Sunguroğlu Sh.81

⁴⁰⁹ Ali İmran Suresi Ayet 17

⁴¹⁰ Zariyat Suresi Ayet 18

Muhterem Kardeşlerim !

İçinde bulunduğumuz ay istiğfar ayı olmakla beraber, Zat-ı İlâhî'ye nisbet edilen bir ay olduğu için bu ayda Cenabı Hakkın Zatını bildiren İhlas-ı şerifi çok çok okumak lazımdır. İhlas-ı şerif Kur'anı Kerimde müstesna bir suredir. Bu Sure-i celilenin faziletini efendimiz (s.a.v.) bizlere haber vermişlerdir.

Eshab-ı Kiramdan Ebü Said (r.a.) ın rivayetine göre Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır.

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيْعِزُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ ، وَقَالُوا : أَيْنَا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اللَّهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ثُلُثُ الْقُرْآنِ

Peygamberimiz (S.A.V.) “Bir gece de Kur'anı Kerimin üçte birini okumaya sizden biriniz güç yetiremez mi?” buyurdu. Bu Eshaba güç geldi.

- *Ya Rasülallah ! Buna hangimizin gücü yeter? Dediler. Bunun üzerine*
- *Kulhüvallahüehad (İhlas suresi) Kur'anın üçte biridir. Buyurdular.⁴¹¹*

Hızret-i Aişe (r.a.)nın rivayet ettiği bir Hadis-i şerifte ;
Rasülü Ekrem ve Nebiyyi Muhterem (s.a.v) Efendimiz her gece yatağına geldiğinde ellerini birleştirerek avuçlarının içine “Kulhüvallahüehad” “Kul euzübirabbilfelak”ve “Kul

⁴¹¹ Tergîp C 3 sh. 433

*euuzübirabbinnas"ı üç defa okuyup iki eliyle vücudundan eli yetiştigi yere kadar sıvazlardı.*⁴¹²

Büyüklerimiz bunu her gece okumamızı tavsiye etmektedir.

Âla Bin Muhammet Sekafî (r.a.) dan

“Biz Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte Tebükte bulunuyorduk. Bir sabah güneş hiç o zamana kadar görmediğimiz bir parlaklık ve aydınlıkta doğdu. Daha sonra Cebrail (a.s.) indi. Allah Rasûlü ona “Neden bu sabah, güneş şimdiye kadar görmediğimiz ışıklar ve nurlar saçıyor?” diye sordu. Cebrail (a.s.) şu cevabı verdi. “Bu sabah, Muaviye Bin Elleysî vefat etti. Ve Cenabı Hak onun cenaze namazını kılmaları için gökten yetmiş bin melek gönderdi. Gördüğünüz ışıklar güneşin değil, o meleklerin nurlarıdır.” Allahın Rasûlü Cebrail (a.s.)’a yeniden sordu. “Muaviye Bin Elleysî hangi ameliyle bu lutfu ermiştir?”

Cebrail (a.s.) şu cevabı verdi.

“O İhlas suresini çok okurdu. Bu sebeple o büyük lutfu ermiştir.”buyurdu.⁴¹³

İhlas-ı şerifin hayır ve bereketi tariflere sığmayacak kadar çoktur. İmamı Gazâli Hz.leri şöyle buyurmuştur.

“Rabbimin beni afv etmesi ve sulaması İhlas suresi ileler.”

İmamı Azam Hz.leri ise ;

“Kim İhlas suresini okursa, ahiretin şiddetinden sekarât-ı mevtten, kabir azabından ve kıyametin dehşetinden İhlas-ı şerif onu korur.”⁴¹⁴

İhlas suresinin dünyalık faydaları da çoktur.

Nitekim;

⁴¹² Sahih-i Buhari-Tirmizi-Ebu Davut

⁴¹³ İbni Sad- Ruhul Beyan C 10 Sh.540

⁴¹⁴ Ruhul Beyan C 10 Sh.540

وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ عَلَيْهِ
السَّلَامُ وَشَكَاَ إِلَيْهِ الْفَقْرَ فَقَالَ إِذَا دَخَلْتَ بَيْتَكَ فَسَلِّمْ إِنَّ كَانَ فِيهِ
أَحَدٌ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ أَحَدٌ فَسَلِّمْ عَلَى نَفْسِكَ وَاقْرَأْ قُلْ هُوَ اللَّهُ
أَحَدٌ مَرَّةً وَاحِدَةً ففَعَلَ الرَّجُلُ ذَلِكَ فَأَدَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ رِزْقًا حَتَّى أَفَاضَ
عَلَى جِيرَانِهِ

Sehl Bin Sad (r.a.) dan rivayet ediliyor.

“Bir kimse Allahın Rasûlüne geldi ve fakirlikten şikayet etti.
Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki “Sen evine girdiğin zaman evde kimse
varsa selam ver! Eğer evde kimse yoksa kendi kendine selam ver!
Birde İhlas suresini çok oku!”buyurdu. Hadis-i şerifi rivayet eden
Sehl Bin Sad buyurdu ki ; “O kimse Efendimizin dediğini yaptı.
Alemlerin rızkını veren Allahü Teala ona öyle bol rızk verdi ki; o
kimse komşularına bile yardım eder oldu.”⁴¹⁵

Bu ve benzeri müjdeli Hadis-i şerifleri okuyunca
Hz.Üstazımızın niçin İhlas-ı şerif üzerinde çok durduğu ;
“Aspirin gibidir. Her derde devadır. Recetesiz kullanılır.”buyurduğu
daha iyi anlaşılıyor.

Câbir Bin Abdullah (r.a.) dan: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu.
“Kim her gün elli defa İhlas suresini okursa kıyamet gününde
kabrinde şöyle çağrılır. Kalk ey Allah’ı öven kişi cennete gir!”⁴¹⁶

Bilindiği gibi Allahü Teâla’nın takdir ettiği bir zamanda
kıyamet kopacak !... Bütün canlılar ölecek, her şey helâk olacak .
Yine Allah’ın takdir ve tâyin buyurduğu bir müddet toprak altında

⁴¹⁵ Ruhul Beyan C.10 Sh.540

⁴¹⁶ Tebarani Mü’cemü’s-sağir C 2 Sh.781

bekledikten sonra, **yeniden diriliş** meydana gelecek . Bu diriliş esnasında herkes niyetine göre ve öldüğü hâl üzere dirilecek... Durumuna göre çağrılacak...Kâfir ve isyankârlar korkunç seslerle ve azap tehditleriyle çağrılırken, Allah'ın sevgili kulları hoş bir sesle ve cennet müjdesi ile çağrılacaklar.

Hadis-i şerifte,İhlas suresini çok okuyanların kabirlerinden, “Kalk, ey Allah'ı öven kişi, cennete gir,” diye müjde ile çağrılacakları bildirilmektedir. Mahşerde kimin nasıl dirileceği hususu ise, başka hadis-i şeriflerde beyan olunmaktadır.

Hazreti Üstazımız (k.s.) da Kur'anı Kerim ve İhlas-ı şerifle alakalı olarak buyururlar ki: Her gün hakkı Kur'an (Kur'anı Kerimin günlük hakkı) 200 Ayettir. Elli İhlas-ı şerif okunursa Kur'anı Kerimin hakkı ödenmiş olur. Buna riayet eden bu vesile ile dünyada hiçbir sıkıntı görmez. Rızkı da geniş olur buyuruyorlar.”⁴¹⁷

Haz.Aişe (r.a.) validemizden rivayet olundu. Bir gece Rasûlullah Efendimiz namaz kılmak üzere idi. Buyurdular ki:

“Ya Aişe ! Dört şeyi amel etmeden yani,
Kur'anı hatmedip
Enbiyayı kendine şefaatçı,
müslümanları senden razı ve
birde hac ile ömre etmedikçe uyuma!” buyurdu. Ve seccade üzerine teşrif buyurup namazı eda ederek tamam etti. Bende bekledim.

Namazını bitirince ; “Anam babam sana feda olsun Ya Rasûlallah! Sen bana dört şey ile emir buyurdun. O dört şeyi bu saatte eda etmeye ben kaadir olamam” dediğimde Nebi (a.s.) tebessüm edip:

Ya Aişe ! İhlas suresini üç kere okuduğunda sanki Kur'anı Kerimi hatmetmiş olursun.

Benim üzerime ve benden evvel gelen enbiya üzerine salavat getirdiğin zaman kıyamet gününde biz sana şefaatçileriz.

⁴¹⁷ Fazilet Takvimi 7 Mart 1999

Müminler için istiğfar eylediğin zaman da onların hepsi senden razı olur ve sen

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا
قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Dediğin zaman da bir hac ve ömre etmiş olursun”buyurdu.⁴¹⁸

Tesbih namazında bu tesbihin Le havle ile beraber 300 kere okunduğu düşünülürse bu namazın büyüklüğü çok daha iyi anlaşılır.

Rivayet olunur ki:

Bir adamın oğlu vefat etti. O gece babası o çocuğu Cehennemde ateşler içersinde gördü. İkinci gece ise oğlunu cenneti Âlâ da gördü İn’am ve ihsan içinde idi. Babası deki ki: **“Oğlum ben seni dün gece Cehennemde alevler içinde görmüştüm. Bu gece ise Cennette görüyorum. Bu nasıl oldu?”** diye sordu.Oğlu: **“Babacığım! Evet ben dün gece senin gördüğün gibi ateş içinde azapta idim. Fakat bir kimse mezarlarımızın başına uğradı, üç ihlas okuyup hediyeye etti. Sevabından bana isabet edenle ben azaptan kurtuldum ve senin gördüğün hale kavuştum.** Diye cevap verdi.⁴¹⁹

Rasülü Ekrem (a.s) buyurdular:

مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ مَعَ التَّسْمِيَةِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَ خَمْسِينَ
سَنَةً

⁴¹⁸ Mekâsidüt-Talibin Sh.368

⁴¹⁹ Tefsiri hâzin – Mekâsidüt-talibin Sh.368

“Bir kimse İhlas suresini besmele ile okursa Allahü Teâlâ Hazretleri o kimsenin elli senelik günahını affeder.”⁴²⁰

İbni Abbas (r.a.) Hz.leri rivayet etti.

Nebi Aleyhisselam buyurdular ki : “Ben semavata götürüldüğüm gece Arşu Âlâyı üç yüz altmış bin parça üzere gördüm. Bir taraftan bir tarafa üç yüz senelik bir yol ve her parçada bin sahra vardı. Her sahra meşrikten mağribe kadar mesafe idi. Her sahrada seksen bin melek vardı. Onlar “İhlas” suresini okurlardı. Ve okumayı bitirince : “Ey Rabbimiz ve efendimiz! Muhakkak bu okunanların sevabını İhlas-ı şerif okuyan her erkek ve kadına hibe ettik.” derler. Rasûlullah Efendimiz “Ey Benim eshabım teaccüp ettiniz mi?” buyurunca Eshab-ı kiram “Evet ya Rasûlallah” dediler. Aleyhisselam Efendimiz buyurdular ki : “Nefsim kudretinde olan Allah’a yemin ederim ki ,
Muhakkak;

(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) Hazreti Cebrailin kanadı üzerinde yazılıdır.

(اللَّهُ الصَّمَدُ) Mikail Aleyhisselamın kanadı üzerinde yazılıdır.

(لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ) Azrail Aleyhisselamın kanadı üzerinde yazılıdır.

(وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ) İsrail Aleyhisselamın kanadı üzerinde

yazılıdır. Ümmetimden bir kimse İhlas-ı şerifi okursa Hak Teâlâ ona Tevratı, Zeburu, İncili ve Kur’anı Kerimi okumuş sevabı verir.

Allah’ü Teâlâya yemin ederim ki, İhlas-ı şerifin

- ❖ ilk ayeti (Hz.) Ebu Bekr’in alnında yazılıdır. İ
- ❖ ikinci ayeti (Hz.) Ömer’in alnında yazılıdır.
- ❖ Üçüncü ayeti (Hz.) Osman’ın alnında yazılıdır.

⁴²⁰ Mekâsudüt-talibin Sh.369

❖ Dördüncü ayeti de (H.z) Ali'nin alnında yazılıdır.(Radıyallahü anhüm ecmaıyn)

Her kim ki İhlas-ı şerifi çok çok okumaya devam ederse Allah'ü Teâla Hazretleri ona, Ebu Bekr'in, Ömer'in, Osman'ın ve Ali'nin sevabını verir. ⁴²¹

İhlâs sûresinin isimleri;

İhlâs sûresinin yirmi kadar ismi olduğu tesbit edilmiştir:

1-İHLÂS sûresi.

Katâde'nin yapmış olduğu rivayette deniliyor ki: «Bu sureye İhlâs denilmesi, Cenâb-ı Allah'ın varlığını, birliğini yansıtan özel bir sûre olduğu içindir. Dikkat edilecek olursa bu sûrede dünya ve âhiret işlerinden bir şey yoktur.»

Ebû Saîd el-Hanefî (r. aleyh) diyor ki: «Bu sûreye İhlâs denilmesinin sebebi okuyanını dünya şiddetlerinden, ölüm sekrelerinden, kabir karanlıklarından ve kıyamet korkularından kurtarmasına mebnîdir.

2 -TEFRÎD sûresi.

Allah'ın birliğini beyân ettiği, ortağı bulunmadığını yansıttığı içindir.

3- TECRÎD sûresi.

4- TEVHÎD sûresi.

Çünkü bu sûrede Celâl sıfatlan olan Sıfat-ı Selbiyye'den başka sıfatlar anılmamıştır. Hem bu sûreye îtikad eden kimse Allah dininde ihlâs sahibi olur. Bu îtikad üzre ölürse Cehennem ateşinden kurtulmuş sayılır. Hem bundan bir önceki sûre sırf Ebû Leheb'i yermektedir. Bu sûreyi okuyan kimse bu mânayla Ebû Leheb ile bir araya gelmez (kıyamet günü o zümreye dâhil olmaz).

⁴²¹ Hayatül kulub Mekasidüt talibin Sh.370

5 -NECÂT sûresi.

Kulun iki dünyada da belâlardan kurtulması Kelime-i Tevhîd ile mümkündür. Dünyada kılıçtan ve cizye vermekten, âhirette Cehennem azabından kurtulur.

6-VELÂYET sûresi.

Bize kadar gelen haberden anlaşıldığına göre, bir adan sabahın iki rek'atini kılmak istemiş, bu sebeple tekbir alıp Fâtiha-i Şerîfe'yi okumuştur. Hazret-i Peygamber (s.a.v.) ona: «Onu takiben oku, kendini beri kıl!» buyurmuştu. O da Kafîrûn sûresini okumuştur. İkinci rek'atte yine Fâtiha-i Şerîfeyi okumuştur. Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz: «Onu takiben oku!» buyurmuştu. Bu kez o adam İHLÂS sûresini okumuştur. Hem bu sûreyi okuyan kimse Allah dostlarından olur. Allah'ı bu anlamda bilen kimse, O'nu kendine yegâne sahip olarak seçmiş olur.

7-NİSBET sûresi.

Müşrikler Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz'e « Rabbini bize anlat, O'nun nesebini, neye mensup olduğunu bildir » demişlerdi Bunun üzerine İHLÂS suresi inmiştir.

Rivayete göre, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurmuşlar ki: «Her şeyin bir nisbeti (mensub olduğu durum) vardır. Allah'ın nisbeti Kul hüvallahü ehad Allahü's-samed'dir.»

Yine rivayete göre: Kureyş müşrikleri Resûlullah Efendimizi ayıplamışlar, yakışıksız sözler sarf edip demişlerdi ki: «Muhakkak Ebû Kebşe (koç babası) mevlâsını seviyor da onun nisbetini Kul hüvallahü ehad ile okuyor.»

Başka bir rivayette ise şöyle deniliyor: Ihlâs sûresi inerken beraberinde yetmiş bin melek bulunuyordu. Böylece bu sûreyle birlikte esrar keşfolunuyor, melekler ne kadar bir semaya uğradılarsa, o semanın ehli onlardan beraberlerinde ne olduğunu soruyor, onlar da Rabbimizin nisbeti diyorlardı.

8-MA'RİFET sûresi.

Abdullah el-Ansarî (r.a.)'den yapılan rivayete göre, bir adam gelip iki rek'at namaz kıldı; Kul hüvallahü ehad'i okudu. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) Efendimiz: «Bu, Rabbini bilen bir kuldur» buyurdu.

9-CEMAL sûresi.

Yapılan rivayete göre, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdu ki: «Allah şübhesiz cemîl (çok güzel) dir, cemâli (güzelliği) sever.» Bunun üzerine soruldu:

— Yâ Resûlâllah! Cemâlin mânası nedir?

— O'nun cemâli; O bir'dir, Samed'dir (hiçbir şeye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır.) Doğmamıştır, doğurmamıştır. Hiçbir şey O'na denk değildir. Kulun cemâli, Allah'ı bu sıfatlarıyla bilmesidir.

10-MUKAŞKIŞA sûresi.

Çünkü bu sûre, okuyanını şirk hastalığından kurtarıp îman sağlığına eriştirir. Kâfirûn sûresine de aynı isim verilmiştir. Çünkü o sûre de insanı şirk (Allah'a ortak koşmak) hastalığından kurtarıp iyileştirir.

11-MUAVVEZE sûresi.

Rivâyet edildiğine göre, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz kızı Hz. Fâtıma'yı Ebû Tâlib'in oğlu Hz. Ali'ye verdiğiğinde ona dedi ki: «Ya Ali! Kul hüvallahü ehad, kul eûzü birabbil felâkı ve kul eûzü birabbinnâsi sûreleriyle teavvüzde bulun, bunlarla Allah'a sığın! Çünkü Allah'a sığınanlar bunlardan daha hayırlı bir şeyle sığınmamışlardır. Ed-Dürrü'n-Nazîm adlı kitapta Hazret-i Osman bin Affân (r.a.)'dan yapılan rivayete göre, Hz. Osman şöyle söylemiştir «Hastalandım. Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz beni sormaya geldi ve şöyle buyurdu :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَعِيذُكَ بِاللَّهِ الْوَاحِدِ الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ مِنْ شَرِّ مَا تَجِدُ مِنْ أَدَى

«Rahman ve Rahim olan Allah adıyla: Seni, bir olan, hiç bir şeye muhtaç olmayan, doğurmayan, doğmayan ve hiçbir şey kendisine denk olmayan Allah'a sığındırırım, hissettiğin eziyet ve elemin şerrinden.»

Sonra da Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz: «Ya Osman! işte bunlarla Allah'a sığın. Çünkü sığınmakta bunların bir benzeri yoktur» buyurdu.

Yine Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz bir adama buyurdu ki: «Sabahladığın ve akşamladığında İhlâs ve Muavvezeteyni oku. Çünkü bunlar dünya ve âhiret işlerinden her şey için sana yeter.»

12-SAMED sûresi.

Çünkü bu sûrede SAMED sıfatı geçmektedir. İbrâhîm sûresi, Muhammed sûresi denildiği gibi buna da Samed sûresi denilmiştir.

13-ESAS sûresi.

Katâde'nin Enes bin Mâlik (r.a.)'den yapmış olduğu rivayete göre Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadîslerinde buyurmuşlar ki: «Yedi kat gökler ve yerler Kul hüvallahü ehad üzerinde kurulmuştur.»⁴²²

Bu hadîsin izahına gelince: Çünkü ilâhın iki veya üç olduğunu iddia etmek ya da böyle îtikadda bulunmak dünyanın yıkılmasına sebep olur. Veya cidden varlık âlemini yaradanın bir değil iki ya da üç olması yerlerin ve göklerin bu düzen üzere kalmasına imkân vermezdi; her şey altüst olur, nizam-ı âlem bozulurdu.

Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de buna işaretle buyuruluyor ki:

⁴²² Katâde; Enes bin Mâlik'den (r.a.)

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا
يَصِفُونَ

« Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu. Demek ki, Arş'ın Rabbi Allah, onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir..» ⁴²³

Diğer bir âyetle de bu konuya şöyle temas edilmektedir:

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا أَنْ
دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا

«Rahmân'a çocuk isnad etmelerinden ötürü, neredeyse gökler paralanacak, yer yarılacak, dağlar çökecekti. Oysa Rahmân'a çocuk edinmek yaraşmaz. Çünkü göklerde ve yerde olan her şey Rahmân'a baş eğmiş kul olarak gelecektir.» ⁴²⁴

Bu bakımdan TEVHÎD'in varlık âleminin bayındır ve belli düzende kalmasına sebep olduğu ortaya çıkmaktadır.

14-MÂNÎ'A sûresi.

Rivayete göre, Cenâb-ı Allah mi'rac gecesi Resûl-i Ekrem'ine şöyle buyurmuştur: «Sana İhlâs sûresini verdim ki bu sûre Arş'ımızın hazinelerinin zâhirindendir. Hem kabir azabına mânia (engel) dır, Cehennemden kurtulmaya vesiledir.» ⁴²⁵

15-MUHZARA sûresi.

⁴²³ Enbiya suresi 22. Ayet-i kerime

⁴²⁴ Meryem suresi 90-91. Ayet-i kerime

⁴²⁵ Dahhak bin Mezahim: ibni Abbas'dan (r.a.)

Okunduğunda melekler bu sûreyi dinlemek için orda hazır bulunurlar. Bu sebeble ona MUHZARA sûresi de denilmiştir.

16-MÜNFERE sûresi.

Bu sûre okunduğu zaman şeytanlar uzaklaşıp kaçarlar MÜNFERE, şeytanları kaçırmaya vasıta olan sûre demektir.

17-BERAET sûresi.

Çünkü bu sûre şirk'ten (Allah'a ortak koşmak)tan insanı kurtarıp bu konuda berat olur. Nitekim Resûlullah (s.a.v) Efendimiz buyurdular ki: «Kim namazda veya başka bir konuda Kul hüvallahü ehad sûresini okursa, Allah ona cehennemden kurtulma beratı yazar.»

18-MÜZEKKİRE sûresi.

Çünkü insana katıksız bir TEVHÎD'i ve bu anlamda Allah'ın başka varlıklardan ayrıldığını hatırlatır. Hem bu sûre insanın daha çok muhtaç bulunduğu ve fakat çoğu zaman gaflet ettiği Cenâb-ı Zülcelâl'i hatırlatır.

19-NÛR sûresi.

Buna işaretle Resûlullah (S.A.V.) buyurdu ki: «Her şeyin bir nuru var. Kur'ân'ın nuru ise Kul hüvalk-hü ehad'dır.»

Buna bir örnek verecek olursak, gözbebeğini gösterebiliriz: İnsanın nuru, en küçük organına yerleştirilmiştir (gözbe-beğine) Bu sûre de Kur'ân'ın gözbebeği mesabesindedir.

20-EMÂN sûresi.

Bu konuda Peygamber (S.A.V.) Efendimiz kudsî hadîslerinde buyuruyorlar ki: «Lâ ilahe illallah benim kalemdir. Kim bu kaleye girerse azabımdan emin olur.»

Kelime-i Tevhîd'in mânası ise bu sûrede toplanmıştır. Tef-sîr-i Kebîr'de de bu hususa temas edilmiştir. Tefsîr-i Hanefi'de ise buna yakın bir yorum yapılmıştır.

21-KUL HÜVALLAHÜ EHAD sûresi.

Bu onun açık ismidir. Bu sûrenin Mukarribe adını taşıdığını söyleyenler de var. Çünkü okuyucusunu Allah'a yaklaştırır. Nitekim rivayete gere, bir adam Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz'e gelerek dedi ki; -Ya Resûlâllah! Ben günahı çok olan bir adamım. Beni Allah'a yaklaştıran bir amele irşad eder misin? -Kul hüvallahü ehad sûresini çokca okumaya gerekli ol. Çünkü bu sure seni Allah'a yaklaştırır. Diye cevap verdi.⁴²⁶

İhlâs sûresinin fezâili hakkında birçok hadisler rivayet edilmiştir. Bunlardan bazılarını beyân edelim.

Şöyle ki:

Bir hadîsi şerifte Allah'ın Rasûlü (s.a.v) : *Ihlâs sûresi Kur'an'ın üçte birine muhadildir. Zira: Kur'an başlıca üç kısma bölünmüştür. Akâid, hükümler ve kıssalardır. Bu sûre ise akaîdin esâsını beyân eder buyurmuşlardır.*

Diğer bir hadîsi şerifte Hazret-i Rasûl: Yedi semâ, yedi arz قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ üzerine te'sis edilmiştir, buyurmuşlardır. Yani: Bunların hepsi, şu sûrede zikredilen şu kelimeler, Allah'ı bilmeye ve Rabbin sıfatlarına delâlet eder, diye rivayet edilmiştir.

Bir gün Cebrail (a.s) Hazret-i peygamber ile beraber bulunuyordu, "uzaktan" Ebû Zerr göründü. Cibril: "Bu Ebu Zerr'dir, işte geliyor". Dedi. Bunun üzerine Allah'ın Rasulü sallallâhü aleyhi ve sellem: "Siz onu bilir misiniz?" diye sordu. Cibril: "O bizim yanımızda sizin yanınızdakinden daha meşhurdur. " cevâbını verince

⁴²⁶ Hazînetül-Esrâr - Celîletü'l-Ezkâr s:542

Allah'ın Rasûlü: "Ebû Zer bu fazilete ne ile nail oldu?" diye sordu. Cibril bu soruya da: "Kendinin küçük olduğu ve قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ sûresini çok okuduğu için!" diye cevâp vermiştir.

Diğer bir rivayette Allah'ın Rasûlü mescide girdi. Bir kimsenin dua ettiği ve " Ey Allah'ım, senden istiyorum. Yâ Ahad, yâ Samed! Ey doğmayan ve doğurulmayan, kendisine bir kimse küfvü olmayan Allah!" dediğini duydu da üç defâ: "mağfiret olundun" buyurdu.

Sehl bin Sâd'den rivayet ediliyor;

وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ عَلَيْهِ
السَّلَامُ وَشَكََا إِلَيْهِ الْفَقْرَ فَقَالَ إِذَا دَخَلْتَ بَيْتَكَ فَسَلِّمْ إِنَّ كَانَ فِيهِ
أَحَدٌ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ أَحَدٌ فَسَلِّمْ عَلَى نَفْسِكَ وَاقْرَأْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
مَرَّةً وَاحِدَةً فَفَعَلَ الرَّجُلُ فَاذَرَّ اللَّهُ عَلَيْهِ رِزْقًا حَتَّى أَفَاضَ عَلَى
جِرَانِهِ

Bir kimse Allah'ın Rasûlü Sallallâhü Aleyhi ve Sellem'e geldi de fakirlikten şikâyet etti. Bunun üzerine Allah'ın Rasûlü (Sallallâhü Aleyhi ve Sellem)" Evine girdiğin zaman oradabir kimse varsa ona selam ver. Bir kimse olmazsa nefsine selâm ver de قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ sûresinin bir kerre oku." dedi. O kimse Allah'ın Rasûlünün dediğini yaptı. Alemlerin rızkını veren Allah-ü Teâlâ ona bol rızık verdi. O kadar ki o, bu rızıktan komşusuna dahi verir oldu.⁴²⁷

⁴²⁷ Ruhul-beyan cilt:10 s:540

Rivayet edildiğine göre Hazret-i Enes: bir kimse bütün namazlarında قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ sûresini okurdu Allah'ın Rasûlü bu kimseye neden böyle yaptığını sordu. O kimse de: " Ey Allah'ın Rasûlü bu sureyi seviyorum" dedi. Bunun üzerine Allah'ın Rasulü (s.a.v) : " Bu mahabbetin seni cennete koyar. " buyurmuşlardır.

Sebebi nüzulü:

Sûrenin sebebi nüzulü hakkında başlıca üç vecih beyân edilmiştir.

Birinci vecih: Bu mübarek sûrenin müşriklerin soruları üzerine nazil olduğu rivayetleridir. Dahhâk'tan rivayet edildiğine göre: Müşrikler Allah'ın Rasûlü (s.a.v)'e Amir bin Tufeyl'i gönderdiler de: "İsyân edip bizden ayrıldın, ilâhlarımıza sebettin, babalarının dinine muhalefet ettin. Eğer fakir isen seni zengin edelim, deli isen seni tedavi ettirelim, eğer kadın istiyorsan, seni istediğin bir kadınla evlendirelim. " dediler. Bunun üzerine Allah'ın Rasûlü (s.a.v): "Ben fakir de değilim, deli de değilim, kadın heveslisi de değilim. Ben Allah'ın Rasûlüyüm. Sizi putlara tapmaktan men'ediyorum. Allah'a ibâdete davet ediyorum. " diye cevâp verdi. Onlar Âmir'i ikinci defâ gönderdiler de: "Ona söyle. " dediler. "Bize ibâdet ettiği mabudunun cinsini beyân etsin! Altından mı, gümüşten mi?" dediler. Bunun üzerine Allah azze ve celle Hazretleri, bu sûreyi inzal buyurdu. Sûrenin nüzulünden sonra onlar Allah'ın Rasûlüne: "Üç yüz altmış put bizim hacetlerimizi temin edemezken; nasıl olur da bir ilâh bütün yaratıkların ihtiyaçlarını temin eder?" dediler.

Bunun üzerine Allah-ü Teâlâ

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا إِنَّ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ

*Saf bağlayıp duranlara, haykırarak sevk edenlere ve zikri (Allah'ın kelâmını) okuyanlara andolsun ki, sizin ilâhınız gerçekten bir tek ilâhtır.*⁴²⁸

âyetlerini inzal buyurdu. Müşrikler bu defâ: " Bize Rabbinin yaptıkları işleri beyân et!" dediler. Bunun üzerine:

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ

*Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratan.*⁴²⁹ âyeti nazil oldu.

İkinci vecih: Yahudilerin soruları üzerine nazil olduğu rivayet edilmiştir. İkrime'nin İbni Abbas'tan rivayet ettiğine göre: Yanlarında Kâb bin Eşrefte olduğu halde Yahudilerden bir topluluk Allah'ın Rasûlüne geldiler de: " Yâ Muhammedi Allah şu varlıkları yarattı. Fakat Allah'ı kim yarattı?" dediler. Yahudilerin bu sorularından Allah'ın Rasûlü gazaba geldi. Hemen Cibril gelip onu teskin etti de: " Gazabını teskin et, yâ Muhammedi " dedi. Bunun üzerine هُوَ اللَّهُ

أَحَدٌ sûresi nazil oldu. Allah'ın Rasûlü bu sûreyi onlara okudu. Bu defâ yâhudiler: " Kolu nasıl, pazusu nasıl, Rabbini bize vasfet!" dediler. Allah'ın Nebisi bu kerre öncekinden daha fazla şiddetle gazablandı. Bunun üzerine Cibril, مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ Allah'ın kadrini bihakkın takdir edemediler⁴³⁰ kavli şerifi ile geldi.

Üçüncü vecih: Sûrenin nasâranın soruları sebebi ile nazil olduğu rivayetidir. Ati'nin İbni Abbas'tan rivayetine göre, Necran atlıları Medine'ye geldiler de Allah'ın Rasûlüne: "Yâ Muhammed! Rabbini bize vasfet; Zebercedden mi, yakuttan mı yahut altından mı, gümüşten mi?" dediler. Bunun üzerine Allah'ın Rasûlü nasâranın sorularına:

⁴²⁸ Saffat suresi 1-4. Ayet-i kerime

⁴²⁹ Araf suresi 54. Ayet-i kerime

⁴³⁰ Hac suresi 74. Ayet-i kerime

"Rabbim bir şeyden değildir. O bütün eşyanın yaratanıdır." cevâbını vermesi üzerine bu sûre nazil oldu. Bunun üzerine nasraniler. Allah'ın Rasûlüne: "O vâhiddir. Sen de vâhidsin!" dediler. Allah'ın Rasûlü: "Bir şey onun benzeri değildir." buyurdu. Onlar: "Sıfatından bize ziyâde et." dediler. Bunun üzere Allah'ın Rasûlü **اللَّهُ الصَّمَدُ**

buyurdu. Onlar: "Samed nedir?" dediler. Allah'ın Rasûlü: "İhtiyaçlarında halkın kendisine müracâat ettikleri Zâttır. " cevâbının verdi. Onlar tekrar:

"Bize ziyâde et! " dediler. Bunun üzerine **لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ** âyetleri nazil oldu. Yani: O Zâti eceli, Meryem gibi doğurmadı, İsâ gibi doğurulmadı. Yarattıklarından hiç bir kimse de ona küfûv olmadı, demektir.

MI'RAÇ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Noksan sıfatlardan münezze, kemâl sıfatlarla muttasıf olan Zât-ı Ecclî A'lâ en has kulu olan Habîbini, gecenin küçük bir cüz'ünde Mescîd-i Haram'dan Mescîd-i Aksâ'ya götürdü. O Mescîd-i Aksâ'ki etrafını, mâddî ve mânevî müzeyyenât ile Habîbimize, mucizelerimizden

*bazısını gösterelim diye süsledik.Şüphe yok ki, her şey'i hakkıyla gören ve işiten Allah'tır.*⁴³¹

عن أنسٍ رضي الله عنه عن مالك بن صعصعة رضي الله عنه: أن رسول الله حدثهم عن ليلة أُسري به. قال: بينا أنا في الحطيم، ورُبَّمَا قال في الحجر مضطجعاً، زاد في رواية: بين النائم واليقظان إذ أتاني آت فشق ما بين هذه. يعني ثغرة نحره الى شعرته؛ قال: فاستخرج قلبي، ثم أتيت بطست من ذهب مملوء إيماناً. فغسل قلبي، ثم حشي، ثم أعيد، ثم أتيت بدابة دون البغل وفوق الحمار أبيض، هو البراق. يضع خطوه عند أقصى طرفه، فحملت عليه. فأنطلق بي جبريل عليه السلام حتى أتى السماء الدنيا فاستفتح، فقيل: من هذا؟ قال: جبريل. ومن معك؟ قال: محمد. قيل: وقد أرسل إليه؟ قال: نعم. قيل: مرحباً به. فنعّم المجيء جاء، ففتح، فلما خلصت فإذا فيها آدم عليه السلام؛ فقال: هذا أبوك آدم، فسلم عليه، فسلمت عليه: فرد علي السلام، ثم قال: مرحباً بابن الصالح؛ والنبي الصالح؛ ثم صعد بي حتى أتينا السماء الثانية، فاستفتح. فقيل: من هذا؟ قال: جبريل. قيل: ومن معك؟ قال: محمد. قيل: وقد أرسل إليه؟ قال: نعم. قيل مرحباً به ولنعم المجيء جاء. ففتح، فلما خلصنا فإذا أنا بيحيى وعيسى وهما ابنا الخالة. قال: هذا يحيى وعيسى عليهما السلام فسلم

⁴³¹Sure-i İsra Ayet 1

عَلَيْهِمَا، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِمَا، فَرَدَّ عَلَيَّ السَّلَامُ ثُمَّ قَالَ: مَرْحَباً بِأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ، فَاسْتَفْتَحَ فَقِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ.

قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ قِيلَ: وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: نَعَمْ قِيلَ: مَرْحَباً بِهِ فَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ، فَفُتِحَ لَنَا، فَلَمَّا خَلَصْنَا فَإِذَا يُوسُفُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: هَذَا يُوسُفُ، فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، فَرَدَّ عَلَيَّ. ثُمَّ قَالَ: مَرْحَباً بِأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ؛ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الرَّابِعَةَ، فَاسْتَفْتَحَ. فَقِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ. قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ. قِيلَ: أَوْقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ. قَالَ: نَعَمْ. قِيلَ: مَرْحَباً بِهِ فَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ، فَلَمَّا خَلَصْنَا فَإِذَا إِدْرِيسُ عَلَيْهِ السَّلَامُ. قَالَ: هَذَا إِدْرِيسُ، فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ. فَرَدَّ عَلَيَّ ثُمَّ قَالَ: مَرْحَباً بِأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ. ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الْخَامِسَةَ، فَاسْتَفْتَحَ. فَقِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: جِبْرِيلُ. قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ قِيلَ: وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ. قَالَ: نَعَمْ. قِيلَ: مَرْحَباً بِهِ فَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ، فَلَمَّا خَلَصْنَا فَإِذَا هَارُونَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. قَالَ: هَذَا هَارُونَ، فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيَّ. ثُمَّ قَالَ: مَرْحَباً بِأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ. ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ السَّادِسَةَ، فَاسْتَفْتَحَ. فَقِيلَ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ:

جِبْرِيلُ. قِيلَ: وَمَنْ مَعَكَ؟ قَالَ: مُحَمَّدٌ. قِيلَ: وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ؟ قَالَ: نَعَمْ. قِيلَ: مَرْحَباً بِهِ، فَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ. فَفُتِحَ. فَلَمَّا خَلَصْنَا فَإِذَا

مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ، قَالَ : هَذَا مُوسَى ، فَسَلِّمْ عَلَيْهِ ، فَسَلَّمْتُ
عَلَيْهِ ، فَرَدَّ عَلَيَّ . ثُمَّ قَالَ : مَرْحَبًا بِأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ فَلَمَّا
جَاوَزْتُهُ . ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ ، فَاسْتَفْتَحَ . فَقِيلَ : مَنْ
هَذَا ؟ قَالَ جِبْرِيلُ . قِيلَ : وَمَنْ مَعَكَ ؟ قَالَ : مُحَمَّدٌ . قِيلَ : وَقَدْ أُرْسِلَ
إِلَيْهِ ؟ قَالَ : نَعَمْ . قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَلَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ ، فَفُتِحَ . فَلَمَّا
خَلَصْتُ فَإِذَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ . قَالَ : هَذَا أَبُوكَ إِبْرَاهِيمُ ، فَسَلِّمْ
عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ، فَرَدَّ السَّلَامُ . ثُمَّ قَالَ : مَرْحَبًا بِابْنِ الصَّالِحِ
وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ . ثُمَّ رُفِعْتُ إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى ، فَإِذَا نَبَقُهَا مِثْلُ قَلِ
هَجَرَ ، وَإِذَا أَوْرَاقُهَا مِثْلُ آذَانِ الْفِيلَةِ ؛ قَالَ : هَذِهِ سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى ، وَإِذَا
أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ : نَهْرَانِ بَاطِنَانِ وَنَهْرَانِ ظَاهِرَانِ ؟ قُلْتُ : مَا هَذَانِ يَا
جِبْرِيلُ ؟ قَالَ : أَمَّا الْبَاطِنَانِ فَنَهْرَانِ فِي الْجَنَّةِ ، وَأَمَّا الظَّاهِرَانِ فَالنَّيْلُ
وَالْفُرَاتُ ، ثُمَّ رُفِعَ لِي الْبَيْتُ الْمُعْمُورُ . ثُمَّ أُتِيْتُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ ،
وإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ ، وَإِنَاءٍ مِنْ عَسَلٍ ؛ فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ . فَقَالَ : هِيَ الْفِطْرَةُ
الَّتِي أَنْتَ عَلَيْهَا وَأُمَّتُكَ . قَالَ : ثُمَّ فُرِضَتْ عَلَى الصَّهَةِ خَمْسُونَ صَةً
كُلَّ يَوْمٍ . فَرَجَعْتُ فَمَرَرْتُ عَلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ . فَقَالَ : بِمِ
أُمِرْتَ فَقُلْتُ بِخَمْسِينَ صَلَاةً فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ . فَقَالَ : إِنَّ أُمَّتَكَ
تَسْتَطِيعُ خَمْسِينَ صَلَاةً كُلَّ يَوْمٍ ، وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ
قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ . فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ
فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ أُمَّتِكَ . فَرَجَعْتُ ، فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا . فَرَجَعْتُ إِلَى
مُوسَى . فَقَالَ : بِمِ أُمِرْتَ ؟ قُلْتُ : وَضَعَ عَنِّي عَشْرًا . فَقَالَ : ارْجِعْ إِلَى

رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ أُمَّتِكَ فَرَجَعْتُ، فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا

فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى. فَقَالَ: مِثْلُهُ، فَلَمْ أَزَلْ بَيْنَ رَبِّي وَمُوسَى، حَتَّى أُمِرْتُ بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ، فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: بِمِ أُمِرْتُ؟ قُلْتُ: بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ كُلِّ يَوْمٍ. فَقَالَ: إِنَّ أُمَّتَكَ تَسْتَطِيعُ خَمْسَ صَلَوَاتٍ كُلِّ يَوْمٍ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ أُمَّتِكَ. قُلْتُ؛ قَدْ سَأَلْتُ رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ، وَلَكِنَّ أَرْضِي وَأُسَلِّمَ فَلَمَّا جَاوَزْتُ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ نَادَى مُنَادٍ أَمْضَيْتُ فَرِيضَتِي، وَخَفَفْتُ عَنْ عِبَادِي. زَادَ رَوَايَةَ: هُنَّ خَمْسٌ، وَهُنَّ بِخَمْسِينَ: يُبَدِّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ]. أَخْرَجَهُ الْخَمْسَةُ إِبْنُ دَاوُدَ، وَهَذَا لَفْظُ الشَّيْخِينَ

Enes Radıyallahu Anh Malik İbnu Sa'saa Radıyallahu Anh'dan naklen anlatıyor: "Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) onlara, Mirac'a götürüldüğü geceden anlatarak demiştir ki, "Ben Ka'be'nin avlusundan Hatim kısınında -belki de Hıcr'da demişti- yatıyordum, - bir rivayette şu ziyade var: Uyku ile uyanıklık arasında idim- Derken bana biri geldi, şuradan şuraya kadar (göğsümü) yardı. -Bu sözüyle boğaz çukurundan kıl biten yere kadar olan kısmı kastedti.- Kalbimi çıkardı. Sonra bana, içerisi imanla [ve hikmetle] dolu, altından bir kap getirildi. Kalbim [çıkarılıp su ve zemzem ile] yıkandı. Sonra içerisi (imanla) doldurulup tekrar yerine kondu. Sonra merkepten büyük katırdan küçük beyaz bir hayvan getirildi. Bu Burak'tı. Ön ayağını gözünün gittiği en son noktaya koyarak yol alıyordu. Ben onun üzerine bindirilmiştim. Böylece Cibril aleyhisselam beni götürdü. Dünya semasına kadar geldik. Kapının açılmasını istedi. "Gelen kim?"

denildi. "Cibril!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)!" dedi. "O'na Miraç daveti gönderildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" denildi. Derken kapı açıldı. Kapıdan geçince, orada Hazreti Adem aleyhiselam'ı gördüm. "Bu babanız Adem'dir! Selam ver O'na!" dendi. Ben de selam verdim. Selamıma mukabele etti. Sonra bana: "Salih evlad hoş gelmiş, salih peygamber hoş gelmiş!" dedi. Sonra Hazreti Cebrail beni yükseltti ve ikinci semaya geldik. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Ben Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "O'na Miraç daveti gönderildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" dediler. Derken bize kapı açıldı. İçeri girince, Hazreti Yahya ve Hazreti İsa aleyhimassalam ile karşılaştım. Onlar teyze oğullarıydı. Hazreti Cebrail: "Bunlar Hazreti Yahya ve Hazreti İsa'dırlar, onlara selam ver!" dedi. Ben de selam verdim. Onlar da selamıma mukabelede bulundular. Sonra: "Hoş geldin salih kardeş, hoş geldin salih peygamber" dediler. Sonra Cebrail beni üçüncü semaya çıkardı. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Cibril'im!" dedi. "Yanıandaki kim?" denildi. "Muhammed'dir!" dedi. "O'na Miraç daveti gitti mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" denildi. Kapı bize açıldı. İçeri girince Hazreti Yusuf aleyhiselam'la karşılaştık. Cebrail: "Bu Yusuf tur! O'na selam ver!" dedi. Ben de selam verdim. Selamıma mukabele etti. Sonra: "Salih kardeş hoş gelmiş, salih peygamber hoş gelmiş!" dedi. Sonra Cebrail beni dördüncü semaya çıkardı. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "O'na Miraç davetiyesi indi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" dediler. Kapı açıldı, içeri girdiğimizde, Hazreti İdris aleyhissalam ile karşılaştık. Hazreti Cebrail: "Bu İdris'tir, O'na selam ver!" dedi. Ben selam verdim. O da selamıma mukabele etti. Sonra bana: "Salih kardeş hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Sonra Hazreti Cebrail beni yükseltti. Beşinci semaya geldik. Kapıyı çaldı. "Kim bu gelen?" denildi. "Ben Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki

kim ?" denildi. "Muhammed!" dedi. "O'na Miraç daveti indirildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliş!" denildi. Kapı açıldı, içeri girince, Harun aleyhisselam ile karşılaştık. Cebrail aleyhisselam: "Bu Harun aleyhisselam'dır. O'na selam ver!" dedi. Ben selam verdim, o da selamıma mukabelede bulundu ve: "Salih kardeş hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Sonra Cebrail beni yükseltti ve altıncı semaya geldik. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Ben Cibril!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "O'na Miraç daveti indirildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliş!" denildi, içeri girince, Hazreti İbrahim aleyhisselam ile karşılaştık. Cebrail: "Bu baban İbrahim'dir, O'na selam ver!" dedi. Ben selam verdim. O da selamıma mukabele etti. Sonra: "Salih oğlum hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Sonra Sidretü'l-Münteha'ya çıkarıldım. Bunun meyveleri (Yemen'in) hecer testileri gibi iri idi, yaprakları da fil kulakları gibiydi. Cebrail aleyhisselam bana: "İşte bu Sidretü'l-Münteha'dır!" dedi. Burada dört nehir vardır: İki batını nehir, ikisi zahiri nehir. "Bunlar nedir, ey Cibril?" diye sordum. Hazreti Cebrail: "Şu iki batını nehir cennetin iki nehridir. Zahiri olanların biri Nil, diğeri Fırat'tır!" dedi. Sonra bana el-Beytü'l-Ma'mur yükseltildi. Sonra bana bir kapta şarap, bir kapta süt, bir kapta da bal getirildi. Ben süt aldım. Cebrail aleyhisselam: "Bu (aldığın), fitrat(a uygun olan)dır, sen ve ümmetin bu fitrat (yaratılış) üzeresiniz!" dedi. Resulullah devamla dedi ki: "Sonra bana, her günde elli vakit olmak üzere namaz farz kılındı. Oradan geri döndüm. Hazreti Musa aleyhisselam'a uğradım. Bana: "Ne ile emrolundun?" dedi. "Gece ve gündüzde elli vakit namazla!" dedim. "Ümmetin, her gün elli vakit namaza muktedir olamaz. Vallahi ben, senden önce insanları tecrübe ettim. Beni İsrail'e muamelelerin en şiddetlisini uyguladım (muvaffak olamadım). Sen çabuk Rabbine dön, bunda ümmetine hafifletme talep et!" dedi. Ben de hemen döndüm (hafifletme istedim, Rabbim) benden on vakit namaz indirdi. Musa aleyhisselam'a tekrar uğradım. Yine: "Ne ile emrolundum ?" dedi. "Benden on vakit namazı kaldırdı!" dedim.

"Rabbine dön! Ümmetin için daha da azaltmasını iste!" dedi. Ben döndüm. Rabbim benden on vakit daha kaldırdı. Dönüşte yine Musa aleyhisselam'a uğradım. Aynı şeyi söyledi. Ben, beş vakitle emrolunmama kadar bu şekilde Hazreti Musa ile Rabbim arasında gidip gelmeye devam ettim. Bu sonuncu defa da Hazreti Musa'ya uğradım. Yine: "Ne ile emredildin ?" dedi. "Her gün beş vakit namazla!" dedim. "Senin ümmetin her gün beş vakit namaza da takat getiremez. Rabbine dön, hafifletme talep et!" dedi. "Rabbimden çok istedim. Artık utanıyorum, daha da hafifletmesini isteyemem! Ben beş vakte razıyım. Allah'ın emrine teslim oluyorum!" dedim. Musa aleyhisselam'ı geçer geçmez bir münadi (Allah adına) nida etti: "Farzını kesinleştirdim, kullarımdan hafiflettim de!" [Bir rivayette şu ziyade geldi: "Namazlar (günde) beştir. Ve onlar ellidir de. İndimde hüküm değişmez artık!"]⁴³²

وعن جابر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: لَمَّا كَذَّبْتَنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحَجْرِ فَجَلَّى اللَّهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ. (خرجه الشيخان والترمذي .)

Haz. Cabir (r.a) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v) buyurdular ki: "Kureyş beni tekzib ettiği vakit, Hıcr'da doğruldum. Allah Teala hazretleri Beytu'l-Makdis'i bana tecelli ettirdi. Ben onlara onun alâmetlerini birer birer haber vermeye başladım. Ben Beytu'l-Makdis'e bakıyor hem de haber veriyordum."⁴³³

⁴³² Buhari bed'ül-halk 6, müslim iman 264

⁴³³ Buharî, Tefsir, İsrâ 3; (V / 224) Müslim, İman 276, (I/156)

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: مَرَرْتُ لَيْلَةَ الْمِعْرَاجِ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُونَ بِهَا وُجُوهَهُمْ. فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرِيلُ؟ فَقَالَ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ.

Hız. Enes (r.a) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v) buyurdular ki:"Mîrac gecesinde, bakır tırnakları olan bir kavme uğradım. Bunlarla yüzlerini (ve göğüslerini) tırmalıyorlardı."Ey Cebrâil! Bunlar da kim?" diye sordum:"Bunlar, dedi, insanların etlerini yiyenler ve ırzlarını (şereflerini) payımal edenlerdir."

Muhterem Kardeşlerimiz !

Önümüzdeki Cumayı Cumartesi ye bağlayan gece Mi'raç kandilini idrak edeceğimizden bu haftaki sohbetimizde Mi'raçla alakalı mevzulardan bahsetmek münasip olacaktır.

Cenâbı Hak insanlar arasından seçtiği Peygamberlerden bir kısmına ruhânî ve mânevî Mi'raçlar ihsan buyurmuştur.

Hız. İbrahim'e göklerin melekûtünü göstermiş,

Hız. Musaya Tur-i Sinâda tecelli etmiştir.

Bunlar birer ruhânî mi'raçtır. Enbiyanın serdarı Efendimiz (s.a.v)'e nasip olan isrâ ve mi'raç ise en kâmil şekilde ruhânî ve cismânî olarak vuku bulmuştur. Kısaca tarif etmek icap ederse ;

Mi'raç: Peygamber Efendimiz (s.a.v) in ilâhî saltanatı seyretmek üzere Allah'ın davetine icabetle eşsiz bir mûcize olarak göklere ve daha nice Âlemlere seyahat etmesidir.

Bu akıllara durgunluk veren büyük mûcizenin gerçekleşmesinin maddi ve mânevi bir çok sebepleri ve hikmetleri vardır. Bunlardan birisi Efendimiz (s.a.v) in o sene karşılaştığı üzücü hadiselerdir.

Evvelâ zâhiri himâyecisi olan amcası **Ebû Tâlibi**, ondan kısa bir zaman sonra hayat arkadaşı en büyük destekçisi Annemiz **Hz. Hatice'yi** kaybetti.

Bunu fırsat bilen müşrikler Ebû Tâlib'in sağlığında yapamadıkları zulmü ve işkenceleri yapmışlar, Allah Rasûlünü göz açamaz hale getirmişlerdi. Efendimiz (s.a.v), tebliğ vazifesini ifâ etmek hem de yoğun baskılardan bir nebze olsun nefes alabilmek için Tâif'e gitti. Orada da çok şiddetli sıkıntılarla karşılaştı. Bu sene İslâm tarihinde hüzün senesi olarak ifade edilmektedir.

İşte Mi'raç mûcizesi; böylesi hüznü bir zamanda Cenâbı Hakkın Habibini teselli için ona yedi kat gökleri, arş, kürs, melekût ve daha nice âlemleri gösterip ikrâmlarda bulunmasıdır.

Sebebine kısaca temâs ettikten sonra bu hâdisenin nasıl cereyan ettiğini hatırlamış olalım.

Birinci safha:

Efendimiz (s.a.v)'in Mescid-i Haramdan Mescid-i Aksâya kadar götürülmesidir ki yukarıdaki Âyeti kerimede bu anlatılmaktadır.

Bu yolculuk Burak üzerinde olmuştur. Mescid-i Aksâda bütün Peygamber ve Evliyânın ruhları Efendimizi istikbâl ettiler. Efendimiz onlara imamlık yaptı. Cebrâil (a.s) da müezzinlik yaptı.

İkinci safha:

Mi'raç isimli mânevi bir asansörle **Birinci kat semâya** kadar çıkmasıdır. Efendimiz O nun hakkında, “Mi'raç gördüğüm şeylerin en güzelidir.” Buyurmuştur. Bununla birinci kat semanın kapısına gelince Hz. Cebrail birinci kat semanın kapısını tıklattı. İçerden; “Kimsin” denildi.

“Cebrâil’im”

“Yanındaki kimdir?”

“Muhammed (s.a.v) dir. ”

“Ona gelsin diye bir haber gönderildi mi?”

“Evet” Bunun üzerine gök kapısı açıldı.

(Burada bir incelik ve âdap dersi vardır. Cebrâil (a.s) devamlı oradan geçtiği ve Meleklerin en büyüklerinden biri olduğu halde kapıyı tıkladığı müâade istemiştir. Diğer bir husus ise; Efendimiz (s.a.v) kâinatın Efendisi ve Allah’ın hususi davetlisi olduğu halde kim olduğu ve izinli olup olmadığı sorulmaktadır.)

Bunun üzerine gök kapısı açıldı. Dünya Semâsının üstüne çıktılar. Efendimiz şöyle naklediyor.

“Bir de baktım ki vazifeli meleklerle bir yerdeyim. Beraberimde yetmiş bin melek bulunmaktadır. Bunların her birinin emrinde yüz bin melek vardır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) in bu manzara karşısında

وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ

“*Rabbinin ordularını kendisinden başkası bilemez*” mealindeki Âyeti kerimeyi okudu. ⁴³⁴

Birinci kat semâda Âdem (a.s) la karşılaşp selâmlaştıktan sonra, kendisine;

Evvelâ müminlerin ve Allah yolunda cihât edenlerin büyük kazançları arz olundu Efendimiz (s.a.v.) buna çok sevindiler.

Daha sonra:

*yetim malı yiyenlerin,

*gammazlık yapanların,

*zina edenlerin,

*fâiz ve tefecilik yapanların,

*fuhuş ile iştigal edenlerin,

*zekâtını vermeyenlerin,

*söylediklerini yapmayan âlimlerin,

*mahrem yerlerini örtmeyen kadınların,

*söz verip sözünde durmayanların feci halleri temsilen gösterildi.

Efendimiz (s.a.v.) bunlara da çok üzüldü.

⁴³⁴ Sûre-i Müddessir Âyet 31

Üçüncü safha:

Oradan Melâike-i Kirâmın kanatları üzerinde ikrâm ve ihtiramla yedinci kat semâya kadar çıktı.

2. Kat semâda Hz. Yahya ve Hz. İsa .

3. Kat semâda Hz yusuf

4. Kat semâda Hz. İdris

5. Kat semada Hz. Harun

6. Kat semada Hz. Musa

7. Kat semada ise Hz. İbrahim'i gördü ki **Beyti Mamur'un** kapısında bir kürsi üzerine oturmuştu. **Beyti Mamur'a** her gün 70 bin melek girer her girene de kıyamete kadar geri dönmek sırası gelmezdi.

Dördüncü safha:

Hz. Cebrâil'in kanatları üzerine **7. Kat semadan Sidre-i Müntahâya** kadar olan safhadır. Efendimiz Buyuruyor ki “Sonra Cebrâil tarafından o kadar yükseltildim ki kazâ ve kaderi yazan kalemlerin gıcırtırtılarını işitmeye başladım. Bundan sonra karşıma **Sidre-i Müntehâ** sahâsı çıktı....”

Cebrâil (a.s) “İşte burası **Sidre-i Müntehâdır**. Benim seyahat sahâmın bittiği yerdir artık ben buradan öteye gidemem. Bir adım ileri geçecek olursam yanarım. Benim bünyem buradan öteye tahammül edemez” deyip orada kaldı.

Beşinci safha:

Bundan sonra Efendimiz (s.a.v) Cebrâil (a.s) a “Peki ne olacak bundan öteye ben ne ile gideceğim ?” diyordu ki, ufkun açıldığını, önüne bir Refref (manevi bir asansör) konulup buyur edildiğini gördü.

Bundan öteye “**Gâbe gavseyn**” makamına yolculuk Refref adı verilen bu manevi câzibe ile olmuştur. Sure-i Necm de Mevlâmız.

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ

*O kadar yakınlıktı ki iki yay arası kadar; hatta daha da yakın oldu. Bunun üzerine Allah, kuluna ne vahyetti ise etti.*⁴³⁵

Efendimiz, (s.a.v.) Huzuru İlâhîde **Tecelli-yi küliye** mazhar oldu. Cenâbı Hak ile akıllarımızla anlayıp anlatamayacağımız bir keyfiyetle konuşmuşlardır.

Efendimiz Allah'ın huzuruna ilk kabulünde

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَاصْلَوَاتُ الطَّيِّبَاتِ

Tahiyyât, Salavât ve Tayyibât Allah içindir. (*Mâlen, beden ve lisânen yapılan bütün ibadetler Allah'a mahsustur.*) Dedi. Cenâbı hak şöyle mukabelede bulundu.

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Selâmet, Ebedi Saâdet, Rahmet ve berekât-ı ilahî senin üzerine olsun. Ey Nebiyi Zîşanım!

Efendimiz.(s.a.v.):

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

Yarabbi ! Selâmet ve rahmeti İlâhî (sadece benim değil) bizim ve Salih kullarının üzerine olsun. Buyurdu.

Bu dua Mevlâ'nın çok hoşuna gitti. Çünkü nefsinı düşünmeyip Ümmetini de düşündü. Bunun üzerine Mevlâmız “Habibim benden ne istersen iste!” buyurdu. Rasulü Zîşan “Kulluğuna kabulumü isterim Yarabbi !” dedi. (Demek oluyor ki Allah'a kul olmak için yaratılan insanın ulaşabileceği en büyük makam “Kulluk” makamıdır.)

Rabbimiz de bunu kabul buyurdu. Bu manzaranın ulviyeti karşısında Cebrâil (a.s) ve bütün melekler Rabbimizin emriyle (bir anda düğmeye basmış gibi)

⁴³⁵ Sûre-i Necm Âyet 9-10

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Şehâdet ederim ki, Allah tan başka hiçbir İlah yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki Muhammed (a.s) onun kulu ve Rasulüdür dediler.⁴³⁶

Hulâsâ; Mi'raçta Efendimiz (s.a.v.)'e her an bir âlem gezdirilmiş, gösterilmiş , sevdirmiş, çok memnun olup hayretler içinde kalarak nimetlerin ziyadeleşmesini istemiştir. Efendimizin (s.a.v.) in Mi'raçta ulaştığı en büyük nimet ise Cenabı Hakkı bizzat görmesidir ki, Âhirette de Mü'minlerin kavuşacağı en büyük nimet Cennette, Cemâli İlâhi-yi görmek olacaktır. Merhum Süleyman Çelebinin dediği gibi :

“Aşîkâre gördü Rabbül izzeti – Âhirette öyle görür ümmeti”

Mi'raç, insan aklının kavrayamayacağı lâhuti bir hadisesidir. Metafiziktir. Tek kelime ile bir **Mûcizedir**. İnsan akıl kantarı ile onu tartamaz. Ancak inanmak kâfidir. “Çünkü aklın da bir maverası vardır. O da îmandır.” **(Abimiz)**

Günümüzde gelişen Fen ve Teknoloji de mi'raç hadisesini anlamayı kolaylaştırmıştır.

Resûlullâh efendimiz'in mirac'da münâcâtı;

Resûlullâh Efendimiz (s.a.v.) miracından haber verip buyurdular ki: "Cenâb-ı Hakk'a niyâz eyledim ki:

Yâ Rabbi bu gece senden babam Abdullâh, annem Amine'yi istemiyorum, velâkin senden ümmetimin âsîlerinin tevbelerini kabûl etmeni ve onları azâbından emîn kılmanı istiyorum."

Allâhü Teâlâ buyurdu ki:

⁴³⁶Ruhul Beyan C.5 Sh.121

"Yâ Muhammed! Ruh bedende oldukça tevbe kapısı açıktır."

"Yâ Rabbi, onlar için daha fazlasını istiyorum."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Ümmetinin ihlâs ile kıldıkları teheccüdleri ve namazlarındaki rükû ve secdelerini onlara mirac kıldım."

"Yâ Rabbi, ümmetim için bundan ziyâdesini isterim."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Ümmetinden her kim oruca devam eder, fakirlere yedirir ve selâmı yayarsa, insanlar uykuda iken gece namaz kılsa selâmetle cennetime girer."

"Yâ Rabbi, ümmetim için daha ziyâde lütuf ve ihsân isterim."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Kim Ramazan orucunu tutar ve Şevval ayından da altı gün oruç tutarsa bütün seneyi oruçla geçirmiş gibi olur." buyuruldu.

"Yâ Rabbi! Ümmetim için bundan ziyâdesini isterim."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Ümmetinden yatsı ve sabah namazlarını cemâatle kılan kimseyi siddîklardan yazarım."

"Yâ Rabbi, bütün ümmetim için daha ziyâde ihsân isterim."

"Onların hepsini rahmetimden nasiplendiririm."

Ey himmeti yüce peygamber! Ümmetin hakkında merhametin ne çoktur. Öyle ise onlara ümîd verecek olan;

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

"De ki: Ey nefisleri aleyhine israf etmiş kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümidi kesmeyin, çünkü Allâh bütün günahları mağrifet buyurur; bağışlar, şübhesiz ki o öyle Gafûr öyle Rahîm o."⁴³⁷ emrimi duyur. Bundan başka kıyâmet gününde de şefâat senindir." ⁴³⁸

Miraç hediyeleri:

Nasıl ki insanlar bir seyâhatten hediyesiz dönmezlerse, Efendimiz (s.a.v.)'de bu en büyük seyâhatten eli boş dönmemiş, Ümmeti için büyük hediyeler getirmiştir. Bunlar sırasıyla ;

1-Ümmetinden Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayanların Cennete gireceği müjdesi

2-Bakara suresinin son iki ayeti (Emenerrasulü)

3-Beş vakit namaz.

1-Şirk, küfre en yakın günah hatta küfürdür. Şirkin çeşitleri o kadar çoktur ki, her çeşidinden gizlisinden ve aşikârından son derece sakınılmalı ve Mevlâya sığınmalıyız.

2- Bakara suresinin son iki ayeti.(Emenrrasulü), Cenâbı Hak tarafından Mi'raçta Cebrâil (a.s) vâsıta olmaksızın Efendimiz (s.a.v.) e ihsân olunmuştur. Ümmeti Muhammet için çok büyük bir hediyedir. Her zaman okuduğumuz ve dinlediğimiz bu âyetlerin mânâlarından tamâmen gâfil olmamak için burada meâlini kısaca arz etmek istiyoruz.

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ

⁴³⁷ Zümer Sûresi, âyet 53

⁴³⁸ Fazilet takvimi 23 mayıs 2014 cuma

Rasül (a.s) ve Mü'minler, Rabbinden kendisine ne inzal olundu ise, (vahy olundu ise) hepsine îman ettiler.

كُلُّ أَمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهِ

Onlardan her biri Allah'a, Meleklerine, Kitaplarına, Peygamberlerine; hiç birini ayırmaksızın bütün Peygamberlere diye îman ettiler.(Aleyhimüsselâm)

وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“Ve Bu îman ile şöyle dediler: Dinledik ve itaat ettik; Haktan gelene kulak verdik. Anladık. Kerhen değil seve seve tuttuk.. Gufranını(mağfiretini) niyaz ederiz. Rabbimiz. Varılacak mercî de ancak sensin. Senden geldiğimiz gibi ancak sana döneceğiz.” (Böyle söyleyen Mü'minler Cenâbı Hak'tan şöyle bir iltifata nâil olurlar.)

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

Allah hiçbir kimseye güç ve takâtının üstünde yük yüklemes hatta takâtını zorlamaz.

لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

Herkesin istediği yaptığı iyilik kendi lehinedir. Yaptığı kötülük de kendi aleyhinedir.

(O halde ümidinizi kesmeyiniz ve şöyle dua ediniz.)

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

Ya Rabbi ! Eğer unutursak veya hatâ edersek bizi muâhaza etme!(cezalandırma)

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا

Yarabbi ! Bizden önceki ümmetlere yüklettiğin gibi ağır yük bizlere yükleme!

(Yahûdi ve Hristiyanlar, diğer geçmiş ümmetler ağır mükellefiyetler ve imtihanlara tabi tutulmuşlardır. **Meselâ:** günde elli vakit namaz farzdı ve mutlakâ mescitte kılınması icab etmekte idi. Malın dörtte biri zekat olarak verilmekte idi. Pek çok husususta idam cezası verilir, bir isyan üzere cezası hemen tatbik edilirdi. Daha dünyada iken isyanlarının günahlarının karşılığı olarak suretleri Hinzır ve Maymuna çevrilen ümmetler oldu. Bize verilen nice ruhsatlar ve kolaylıklar onlara verilmemişti. Abdest alırken mestler üzerine mesih ve su bulunamadığı zaman Teyemmüm yapamazlardı. Buna müsaade yoktu. Seferde Oruç mecburiyeti vardı. Elbiselerinin necis olan yerleri yıkamakla temizlenmez, orayı kesmeleri icap ederdi.)
Efendimiz(s.a.v.) hürmetine bu zorluklar Ümmeti Muhammet den kaldırılmıştır.⁴³⁹

رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ

Yarabbi ! bize güç yetiremeyeceğimiz şeyleri yükleme!

وَاعْفُ عَنَّا

⁴³⁹ Elmalı C.2 sh.1002

Bizi affet günahlarımızı ört.

وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا

Bizi mağfiret et günahlardan tamamen temizle ve Rahmetinle bize ihsanda bulun günahlarımızı sevaba tebdil ediver.

أَنْتَ مَوْلَانَا

Sen bizim Mevlâmız, sahibimiz, melikimiz ve velimizsin.

فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Öyleyse kâfirler gürûhuna karşı maddeten ve mânen bize yardım et! Bizleri muzaffer kıl Ya Rabbi.!

Efendimiz (s.a.v.) her biri dua olan bu âyetlerle dua ettiği zaman Taraf-ı İlâhiden “Peki yaptım” buyurulduğu Müslim ve Tirmizide rivayet edilmiştir.

Kütüb-i Sittede İbn-i Mesut (r.a.) tan rivâyet edilen bir Hadis-i şerifte, buyurulmuştur ki; “Her kim geceleyin Sûre-i Bakaradan son iki âyeti (yani Emenerrasulü yü) okursa. Onun (her şeyine) kâfidir.”

Hz. Ebu Zer (r.a) in rivâyet ettiği diğer bir Hadis-i şerifte “Allah-ü Teâla Sure-i Bakara’yı öyle iki ayetle sona erdirdi ki, (Emenerrasulü kastediliyor) bunları bana Arşu Âlâ-nın altındaki bir hazineden verdi. Bunları öğreniniz; hanımlarınıza, çocuklarınıza iyice öğretiniz; çünkü bu âyetler hem Kur’andır. Hem salattır, hem duadır.” buyrulmuştur.

Hz. Ömer (r.a.) ve Hz. Ali (k.v.) Efendilerimizde “Akıllı insan mutlaka her gece **Emenrrasulü** yü okumadan uyumaz. Çünkü böyle bir nimetten mahrum kalmak akıl kârı değildir. Buyurmuşlardır⁴⁴⁰

⁴⁴⁰ Elmalî Cilt 5 Sh. 1008

Hız. Üstazımız da “yatsıdan sonra veya yatmadan önce **Emenerrasulü** yü okumak gafillerin Tehecüt namazı yerine geçer.”Buyurmuşlardır.⁴⁴¹

Bu Âyetler dua olduğu için sonunda “Âmin” demek icap eder. Ebu Meysere (r.a)dan rivâyet edildiğine göre “Cibrâil (a.s.) Rasullullah (s.a.v.)’e (Emenerrasulunün) sonunda “Âmin” demeyi telkin etti.⁴⁴²

Hazreti Üstazımız (k.s.)“Rabbena lâ tüâhizna’ dan itibaren her duanın sonunda içinden, sessizce “Âmin” derdi.⁴⁴³

3- Namaz: Mi’racın üçüncü ve en önemli hediyesi ise namazdır. Önce elli rekat olarak verildiğı halde Musa (a.s) ın ikâzı, Efendimiz (s.a.v.)in mürâcâtı neticesinde beş vakte indirilmiş, ancak elli vaktin sevâbı bu beş vakitte verilmiştir.

Namaz içinde hertürlü ibâdet şekli toplanmıştır. Tesbih, Tehlil, Tekbir, Hamd, Senâ, Tehıyyât, Rukü, Secde, Ka’de, Kıyam bunlardan bazılarıdır. Meleklerin ayrı ayrı yaptığı bu ibâdetlerin tamamı namazda dürülmüş ve Ümmeti Muhammede mi’raç hediyesi olarak verilmiştir.

Namaz, insanı nefsânî heveslerden uzaklaştırdığı, lâhuti âlemlere yükselttiğı, ve Huzuru İlahiyye durup Allah’a arz-ı ubudiyyet olduğı için Mi’raç sırrına erme vesilesidir.

Tam bir huzuru kalp ile tekbir alan kişi âdetâ dünyadan sıyrılmış olur. Kıyam, rukü ve secdeleri de huzuru kalp ile eda eder. En sonunda tahiyyâtta Efendimiz (s.a.v.)in Cenâbı Hak ile buluşmasını hatırlar. Bilhâssa:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

⁴⁴¹ Hasan ARIKAN abiden

⁴⁴² Elmalı C.5 Sh. 1008

⁴⁴³ Hasan ARIKAN’dan

derken Efendimiz (s.a.v.) e selâm verdiğini düşünür.(Bu hâl namazın kabulüne sebeptir. Ve 7 bin perde kalkar.)

Ve bu huşû içinde namazını tamamlarsa bundan nasibi elbette çok büyük olacaktır. Bu şekilde kılınan bir namaz mânevi bir ikram ve ziyafettir. “Mü’minin Mi’racıdır.” Bu Mi’raç Ruhi bir yükseliştir. Namazda Mi’raç sırrına tam ermek ise ancak **“Hakikatı Salât”** mertebesine erenlerin nasibidir. Bu (Tasavvufta en yüksek makamlardandır.) Diğer müminler de, kıldığı namazdaki dikkati, kalbi-i huzur ve huşu-u nisbetinde bundan nasiptar olurlar.

Muhterem Ağabeyimiz “Namaz Rûhun mi’racıdır, rabîta-i şerife ise kalbin mi’racıdır.” Buyurmaktadır. Rabîta-ı şerifede de, Kalp Üstazlar vasıtasıyla Âlemi Emirdeki aslıyla irtibat kurmak suretiyle feyiz almaya başlar. Buda onun mi’racıdır ki ancak bunun neticesinde, İsm-i Zat-ı zikretmeye layık olur.

Bu gecenin ihyâsı :

Büyük mânevi tecellilerin vukû bulduğu Ümmeti Muhammede büyük hediyelerin verildiği, yüklerinin hafifletildiği böyle bir geceyi elbette gafletle geçiremeyiz.

İnsanlar nice mühim hadiselerin sene-i devriyelerini kutladıkları gibi, Allah Rasulünün (s.a.v.) bu Bayramı da her sene mânevi merasimlerle ruhâniler ve melekler tarafından yeniden ihyâ edilmekte, Cenabı Hakkın rahmeti, mağfireti coşup taşmaktadır.

Bu gece Cenabı Hakka bol ibâdet ve ilticada bulunmalı, en büyük istiğfar olan Tesbih namazını ihmal etmemeli, gündüzünde de mutlaka oruçlu olunmalı. Çünkü kandil gecelerinin feyz ve bereketi gündüzünde de devam eder.

Receb-i şerîfin 27'nci gecesı Mi'rac gecesidir. Yatsı namazından sonra 12 rek'at Hacet namazı kılınır. Beher rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra 10 İhlâs-ı şerîf okunur.

Namaza niyet: „Yâ Rabbî, rızâ-i şerîfin için niyet eyledim namaza. Bu gece yedi kat gökleri ve bütün esrârını göstererek muhabbetin ile müşerref kıldığın sevgili habîbin Resûl-i Zîşan Efendimiz hürmetine ben âciz kulunu afv-ı ilâhîne, feyz-i ilâhîne ve rızâ-i ilâhîne mazhar eyle, Allâhü Ekber.“

Namazdan sonra:

4 Fâtiha-i şerîfe,

100 defa:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا
قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

„Sübhanallâhi vel-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azıym“

100 İstiğfâr-ı şerîf,

100 Salevât- şerîfe

okunup duâ yapılır.

Bu namazda, İhlâs-ı şerîfeler 100'er adet okunursa veya bu namaz 100 rek'at olarak kılınırsa; bunu yerine getiren mü'min huzûr-i ilâhîye namaz borçlusu olarak çıkmaz.

Mi'rac gecesinden sonraki gün, mutlaka oruçlu olmalıdır. O gün öğle ile ikindi arasında 4 rek'at namaz kılınır. Her rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra

5 Âyetü'l-Kürsî,

5 „Kul yâ eyyühel-kâfirûn...“,

5 İhlâs-ı şerîf,
5 „Kul eûzu birabbil-felak...“,
5 „Kul eûzu birabbin-nâs...“

okunur.

(Ayrıca o kişiye bin yıllık ibadet sevabı verileceği, yirmi yıllık günahı afv olacağı, yaptığı hayır duasının kabul olacağı müjdelenmiştir) ⁴⁴⁴

Ertesi gün öğle ile ikindi arasında dört rekatlık (Teşekkür) namazı kılınır. Her rekatta Fâtihadan sonra 5 Âyetel kürsi, 5 Kulyâ eyyühel kâfirun, 5 İhlâs-ı şerif, 5 Felak,5 Nas sureleri okunur. Sonra dua yapılır.

Ayrıca bu gece eğer kılınmadıysa son on gece ye ait 10 rekatlık namazda kılınabilir.

ŞA'BÂN-I ŞERİF VE SALAVÂTI ŞERİFE

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ مَنْ كَانَ يُرِيدُ
حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

Allah(c.c.) kullarına karşı,o kadar lutuf ve ihsân sahibidir ki; işledikleri günahları sebebiyle onları hemen helâk etmez. Onlara her türlü yiyecek ve içeceklerini verir. Kullarına dilediği kadar rızık ihsân eder. O sonsuz bir kudretin sâhibi ve asla mağlup olmayan bir azîzdir. Kim âhiret sevâbını isterse,biz onun karşılığını âhiretde (Bire on,bire

⁴⁴⁴ Tefcîrüt-tesnim Sh.201

yüz,bire bin hatta hudutsuz bir şekilde ihlâs ve niyetine göre) fazlalaştırarak veririz. Kimde dünyalık olarak karşılığını beklerse ona sâdece kendisi için taksim edilen şeyi veririz. Âhiretten ona herhangi bir nasip yoktur.⁴⁴⁵

Muhterem Kardeşlerimiz !

Cenâbı Hakka sonsuz hamdû senâlar olsun ki; Receb-i şeriften sonra bizleri, Efendimiz (s.a.v.) in ayı olan Şa'bân-ı şerife ulaştırdı. Bir Hadis-i şerifte şöyle ifâde edilmektedir :

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَرَكَ تَصُومُ مِنْ شَهْرِ مِنَ الشُّهُورِ مَا تَصُومُ مِنْ شَعْبَانَ قَالَ : ذَاكَ شَهْرٌ يَغْفُلُ النَّاسُ عَنْهُ بَيْنَ رَجَبٍ وَرَمَضَانَ ، وَهُوَ شَهْرٌ تُرْفَعُ فِيهِ الْأَعْمَالُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَأَحَبُّ أَنْ يُرْفَعَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ رَوَاهُ النَّسَائُ

Eshabdan Üsâme bin Zeyd (r.a.) Rasûlullah (s.a.v.) efendimize hitâben: “Ya Rasûlallah Şa'bân-ı şerifte tuttuğunuz oruç kadar hiçbir ayda oruç tuttuğunuzu görmüyorum.” dediğinde Efendimiz (s.a.v.)şöyle buyurdular.

“ Şa'bân-ı şerif ; Receb-i şerifle Ramazan-ı şerif arasında öyle bir feyizli aydır ki; İnsanların ekserîsi bundan gâfildir. Bu ayda ameller Âlemlerin rabbine yükseltilir. Bu sebeple ben de amellerimin oruçlu iken yükseltilmesini istiyorum.”⁴⁴⁶

Şa'bân-ı şerif, (الشَّعْبَانُ شَهْرِي) “Şa'bân benim ayımdır.”Hadis-i şerifi ile Rasûlü zîşânımızın zâtı devletlerine tahsis edilmiş bir aydır.

⁴⁴⁵ Şûra suresi Âyet 19-20

⁴⁴⁶ Terğîp C.2 Sh. 467

Şa'bân ismi: (شَعْبَان) Beş harften teşekkül etmiş olup, ifâde ettiği bir çok mâna olmakla beraber “Hayırlar bu ayda şu’belendiği için kendisine bu isim verilmiştir.”⁴⁴⁷

Ayrıca Şa'bân kelimesindeki (ش) şeref ve şefâate, (ع) izzet ve kerâmete, (ب) birrû ihsân ve berâate, (ا) ülfet ve muhabbete (ن) ise Allah’ın nuruna delâlet eder. Aynı zamanda (ب) harfinin kelimenin tam ortasında olması bu ayın ortasının Berâat gecesi olmasına işarettir.

Kader, kaza, ölüm, doğum, rızık ve sâir meseleler bu ayda görüşülüp karara bağlanacağından ve en mühimi Efendimiz (s.a.v.) in ifâdesiyle “Ameller bu ayda Allah’a arz olunacağından” Receb-i şerife gösterilen hürmet ve tazim bu aya da gösterilmeli hatta daha uyanık ve hassas olunmalıdır.

Efendimiz (s.a.v.) bir başka Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmaktadırlar:

“Kim ki Şa'bân-ı şerife hürmet ve tazim eder, Allah’tan korkar ve Allah’a itaat edip nefsinin günâh işlemekten korursa, Cenâbı Hak onun günâhlarını mağfîret eder. O sene içinde başına gelecek belâ, musîbet ve hastalıklardan emin kılar.”⁴⁴⁸

Şa'bân ayının fazileti;

Hiz. Aişe (r.anha) validemiz buyurdular ki:
"...Ben Resûlullah'ın Ramazan ayından başka hiçbir ayın tamamında oruç tuttuğunu ve başka hiçbir ayda Şa'bân ayında tuttuğu oruçtan daha çok oruç tuttuğunu görmedim."

⁴⁴⁷ Hadis-i şerif feyzül-kadir

⁴⁴⁸ Zübdetül vâizin Sh. 206

Resûlullah (s.a.v.) Hz. Aişe'ye (r.anhâ) "Şa'bân ayındaki oruç bana en sevimli olandır."

"Yâ Aişe! O öyle bir aydır ki, sene içinde rûhu kabz olunacakların (öleceklerin) isimleri ölüm meleğine verilir. Ben de ismimin, ben oruçlu iken verilmesini isterim."

Ümmü Seleme (r.anhâ) vâlidemiz:

"Resûlullah (s.a.v.), Ramazan ayından sonra hiçbir ayda Şa'bân ayındaki kadar oruç tutmamıştır." buyurdular.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Receb, Allâhü Teâlâ'nın ayı; Şa'bân benim ayım; Ramazan, ümmetimin ayıdır. Şa'bân günahlara keffâret (mağfiretine sebep) olan aydır, Ramazan ise günahları temizleyen aydır."

Bu ay, hayır kapılarının açılacağı, bereketin indirileceği, hataların terk edileceği, günahların bağışlanacağı ve yaratılmışların en hayırlısı olan Resûlullah'a (s.a.v.) çokça salâvâtın getirileceği bir aydır.

Böyle olunca, müminlerin bu ayda gafletten uyanmaları, geçmişte işledikleri günahlardan dolayı tevbe edip temizlenerek Ramazan ayına hazırlanmaları gerekir.

Bu ayda Allâh'a yalvarıp yakarmalı, ayın sahibi olan Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) vesîle kılarak Allâh'a yaklaştırmaya çalışmalıdır. Bunları sonra yaparım diyerek tehir etmemeli, geciktirmemelidir. Zirâ dünya üç günden ibârettir. Biri, dündür, geçmişir; ibret alınacak gündür. Diğeri bugündür, amel etme günüdür; ganimettir. Diğeri de, yarındır ki, emeldir; tehlikelidir. Yarına çıkıp çıkamayacağını bilemezsin. Aylar da böyledir. Receb geçmiştir, tekrar dönmez. Ramazan gelecektir, fakat ona kavuşup kavuşamayacağını bilemezsin. Şa'bân ise iki ay arasında bir vâsıtaadır. O ayda ibâdetle meşgul olmayı ganimet bilmek îcâb eder.⁴⁴⁹

⁴⁴⁹ Fazilet Takvimi 30 Mayıs 2014 Cuma

Bu mübarek aya hürmet ve tazim ise bunda çok oruç tutmakla ve Salvâtı şerife okumakla olur.

Zîra Efendimiz (s.a.v.) buyuruyorlar ki;

“Kim Şa’bân-ı şerifin evvelinden, ortasından ve sonundan üçer gün oruç tutarsa, Cenâbı Hak onun için 70 Nebî (Peygamber) sevabını yazar. O kişi 70 yıl Allah’a ibâdet etmiş gibidir. Eğer bu sene içinde ölecek olursa şehîd olarak ölmüş olur.”⁴⁵⁰

Kıymetli Kardeşlerimiz!

Receb-i şerif Cenâbı Hakka izâfe edilen bir ay olduğu için bilhâssa İhlâs-ı şerif tavsiye edilmekte idi. Bu ay ise Efendimiz (s.a.v.) in kendisine izâfe ettiği bir ay olması münâsebetiyle Salavât-ı şerifeye devam etmelidir.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ
وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

*Şüphesiz ki Allah’u Teâla ve melekleri O Peygamberi Zîşâna çok salât ve selâm ederler. Ey îman edenler!(Ne duruyorsunuz.) Siz de ona salât-u selâm edin,tam bir teslîmiyetle teslîm olun.*⁴⁵¹

SALÂT: Allah’tan rahmet, meleklerden istiğfâr, mü’minlerden duâ mânasına gelir.

Çok salavât-ı şerife okumak, okuyanın Peygamberi ile ünsiyet etmesine sebeptir. Kişinin Ümmeti Muhammetten olduğuna delâlet eder ve Efendimize (s.a.v.) yaklaşmaya vesîledir. O kimsede Peygamber sevgisi olduğunu gösterir. “Kişi sevdiğini çok anar.” Hadis-i şerifi buna delildir.

Efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyuruyorlar.

⁴⁵⁰ Zübdetül vâizin Sh. 206

⁴⁵¹ Ahzap Sûresi Âyet 56

“Ey İman edenler! Kıyametin korku ve dehşetinden kurtulanlar bana çok çok salât-u selâm getirenlerdir. Zîra Allah’u Teâlanın rahmeti ve meleklerin salât-u selâm getirmesi bana kâfîdir. Ancak Allah’u Teâla sevap vermek için mü’minlere salât-u selâmı emretmiştir.”⁴⁵²

Hiz.Üstazımız (k.s.) bu âyeti tefsir ederlerken “Salvât-ı şerife semerâtına (sevâbına) asıl muhtaç olan bizleriz. Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.)

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

“Habibim ! Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”⁴⁵³
Âyetinin sırrına sâhip olmakla onun hazinesi zaten Rahmeti ilâhi ile doludur. Getirilen salavâtı şerifeler o, dolu hazinenin taşmasına vesîle olur da birçok hayır ve bereket olarak tekrar sâhibine avdet eder.⁴⁵⁴

Bu âyeti kerimede Efendimiz (s.a.v.)e salât-u selâm okumak emir olarak gelmiştir. İsmâil Hakkı Bursevî Hazretlerinin tefsir ve izâhına göre “ İnsanlar yemek içmek vb.dünyevî meşguliyetlere çok daldığından bundan oluşan kesâfeti İzâle etmek, kalplerini temizlemek için Efendimiz (s.a.v.) e salât-u selâm emredilmiştir.”

Nitekim Sıddık-ı Ekber (r.a.) Hz.leri de :

وَقَالَ الصِّدِّيقُ الْأَكْبَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ الصَّلَاةُ عَلَيْهِ أَمْحَقَ
لِلذُّنُوبِ مِنَ الْمَاءِ الْبَارِدِ لِلنَّارِ

“Rasûlullah (s.a.v.)üzerine salavât-ı şerife getirmek, soğuk suyun ateşi söndürdüğü gibi günahlari yok eder.” buyurmuştur. ⁴⁵⁵

⁴⁵² Deylemi

⁴⁵³ Enbiya suresi 107. Ayet-i kerime

⁴⁵⁴ Z.Sunguroğlu Sh. 32

⁴⁵⁵ Ruhulbayan C.7.Sh.224

Sehl bin Abdullah Tüsterî (k.s.) bu âyet-i kerimede ki mühim bir noktaya dikkat çekerek şöyle buyurmuştur.

“ Peygamberimiz Hz. Muhammet (s.a.v.) üzerine salavât-ı şerife getirmek ibâdetlerin efdalidir. Çünkü Cenâbı Hak Âyeti Celîle’de önce kendisinin sonra meleklerin salavât getirdiklerini zikretmiş ve mü’minlere de salavât getirmelerin emretmiştir. Diğer ibâdetler böyle değil... Cenâbı Hak kullarına emrettiği diğer ibadetlerin kendi Zât-ı İlâhî’si tarafından işlendiğini bildirmemiştir.⁴⁵⁶

Süfyan-ı Sevrî (r.a) anlatıyor:

“ Beyt-i Şerif’i (Kâbe’yi) tavaf ederken birini gördüm ; devamlı salât-u selâm okuyordu.

- Neden tesbih ve tehlîl ile meşgul olmuyorsun da devamlı salavât okuyorsun .Bir bildiğin mi var ? dedim. Bana:
- Alllah sana âfiyet versin. Sen kimsin ? dedi. Kendimi bildirdim.
- Sen bu zamanın ulâmasından olmasaydın, sana bu sırrı söylemezdim, dedi ve ilâve etti:
- Babamla beraber Hac yolculuğuna çıkmıştık. Babam bir konakta hastalanıp öldü. Yüzü siyah bir hal aldı, gözleri dışarı fırladı, karnı şişti... Ben ağlayarak “Biz Allah içiniz ve hepimiz O’na döneceğiz” (S.Bakara 158) meâlindeki âyeti kerimeyi okudum ve “Babam gurbette şu acâip halde öldü.” dedim ve yüzüne bir perde çektim. O sırada üzerime bir ağırlık geldi ,uyumuşum. Rüyada güzellikte benzeri bulunmayan bir zat gördüm.
- Ondan güzel bir yüz, o kadar temiz bir elbise ve ondaki güzel kokudan daha güzel bir koku bilmem. O zât beni babamdan uzaklaştırdı, babamın yüzünden örtüyü kaldırdı ve yüzünü eliyle sığadı.
- Babamın yüzü bembeyaz oldu. Sonra karnını meshetti, karnı eski haline geldi. Sonra dönüp gitmek istedi. Önüne geçtim ve:

⁴⁵⁶ Ruhulbayan C 7 Sh 224

- Efendim siz kimsiniz? Bu gurbet diyârında ölen babama rahmet olarak sizi gönderen kimdir? dedim. Buyurdu ki:
- Beni tanımadın mı? Ben, Muhammed Rasûlullah'ım. Senin babanın çok günahı vardı. Lâkin benim üzerime çok salavât getirirdi. Getirmiş olduğu salavâtlar bana gelip, kendisine yardım etmemi istediler. Ben dünyada benim üzerime çok salavâat getirenlerin yardımcısıyım..."buyurdu. Uyandığım da gördüm ki, babamın yüzü ağarmış, karnının şişi inmiş ve babam eski haline dönmüştü İşte ondan beri salavât-ı şerifeyi çok okurum, dedi.⁴⁵⁷

Değerli Kardeşlerimiz !

Okuduğumuz salavât-ı şerifeler duâ ve ibâdetlerin kabulüne sebeptir.

Efendimiz (s.a.v.) buyuruyorlar ki :

“ Bütün duâlar bana salavât getirinceye kadar muallakta kalır.”⁴⁵⁸

Yine Rasûlullah Efendimi (s.a.v) Buyurdular:

مَامِنْ دُعَاءٍ إِلَّا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ حَتَّى يُصَلَّى عَلَى
مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ انْخَرَقَ الْحِجَابُ وَدَخَلَ
الدُّعَاءُ وَإِذَا لَمْ يَفْعَلْ ذَلِكَ رَجَعَ الدُّعَاءُ

“ Hiçbir duâ yoktur ki Allah'ü Teâla ile arasında perde olmasın. Muhammed (a.s.)ve âli Muhammed üzerine salavât getirilirse perdeler kalkar ve duâ icâbet makamına ulaşır. Savlavât getirilmezse o duâ geri döner.”⁴⁵⁹

Burada anlamamız gereken bir incelik vardır. Bizlerin günahkâr ağızlarımızla yaptığımız dua ve ibâdetlerimiz Cenâbı Hakkın

⁴⁵⁷R.Beyan C 7 Sh.225

⁴⁵⁸ Beyhâkî

⁴⁵⁹ Ruhulbeyan C.7 Sh.230

huzuruna arz edilmeye lâıık değildir. Ancak Allah' ımızın sevgilisi olan Efendimiz (s.a.v.) in adıyla ,onun eliyle gittiği zaman onun hürmetine Cenâbı Hakkın muhabbeti ve rahmeti zuhur eder ve kabule şâyan olur. Dikkat edilirse, namazın sonunda tehiyyâtta “**Esselâmü alyke eyyühennebiyyü**” diyerek Efendimiz (s.a.v.)' e selâm veriyoruz. Tahıyyâtta sonra tekrar “salli barik” okuyoruz. Namazların farzı veya son sünneti tamamlanınca müezzin “**Alâ Rasûlünâ salavât**” diyerek bizleri savavât-1 şerifeye teşvik ediyor. Cuma hutbelerinin başında sonunda ve daha pek çok ibâdetlerimizde salavât-1 şerife okumaktayız.

Hız.Üstazımız (k.s.) İstanbul da Üç mihraplı câmii de (Beyâzıt ile Eminönü arasında bulunan bu câmii günümüzde mevcut değildir, yıkılmıştır.) Cemâate hitâben “ Efendiler! Şu mübarek üç aylarda, üç mihraplı câmii de size üç hediyem olsun.”

- 1- Cemâatle namaz kılarken “**Subhâneke'yi**” okuduktan sonra “**Euzü'yü**” çekin, “**Besmele'yi**” İmama bırakın !
- 2- Namazın sonunda selâm vermeden önce Teşrîk tekbiri okuyun !
- 3- Vitir namazında kunut dualarından sonra “**Salât-ı Münciye'yi**” okuyun ki; günün son namazı olduğu için Efendimizin mührüyle (Salât-ı Münciye ile) bütün namazlar mühürlenmiş olur. Huzuru ilâhiye giderken melekler fazla incelemezler.(Yani o günkü bütün namazların kabulüne sebeptir.)

Efendimiz (s.a.v.) e getirilecek salavât-1 şerifenin muhalelif şekilleri ve bunların ihtivâ ettikleri bazı esrar vardır. Bu salavâtlar binlerle ifâde edilmektedir.

Muhterem Ağabeyimiz bir sohbetinde şöyle buyurmuştur.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ

Salavât-ı şerife'nin en küçüğüdür.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ

Bir derece üstündür.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

Bir derece daha üstündür.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ

Bir derece daha üstündür.

Ayrıca kardeşlerimizin vazifelerinde Seyyidül İstiğfâr okumaları hiç olmazsa 7.yi Seyyidül İstiğfârla tamamlamaları ve kendilerini mahlukatın en günâhkârı olduğunu düşünerek okumaları ve salavât-ı şerife olarak ta tavsiye edilen 7 salavâtları okumalarında büyük faydalar vardır.

Bunlardan birincisi 60 bin Salavât-ı şerife makamına kâimdir.

Bu:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ أَلْفِ أَنْفَاسِ الْمَخْلُوقَاتِ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ أَشْعَارِ الْمَوْجُودَاتِ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ سَوَاكِنِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ حُرُوفِ اللَّوْحِ وَالِدَّعَوَاتِ وَصَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ كُلِّ الْمَعْدُودَاتِ وَالْمَعْلُومَاتِ مِنْ أَوَّلِ أَزْلِهِ وَأَوْسَطِ حَشْرِهِ وَآخِرِ بَقَائِهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

Kudretten taş üzerine yazılan:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ بِحَرِّ اَنْوَارِكَ وَمَعْدِنِ اَسْرَارِكَ وَلِسَانِ
حُجَّتِكَ وَعَرْوَسِ مَمْلَكَتِكَ وَاِمَامِ حَضْرَتِكَ وَطِرَازِ مُلْكِكَ وَخَزَائِنِ
رَحْمَتِكَ وَطَرِيقِ شَرِيعَتِكَ الْمُتَلَدِّ بِتَوْحِيدِكَ اِنْسَانِ عَيْنِ الْوُجُوْدِ
وَالسَّبَبِ فِي كُلِّ مَوْجُوْدٍ عَيْنِ اَعْيُنِ خَلْقِكَ الْمُتَقَدِّمِ مِنْ نُورِ ضِيَايِكَ
صَلَاةً تَدُوْمُ بِدَوَامِكَ وَتَبْقٰى بِبَقَائِكَ لَا مُنْتَهٰى لَهَا دُوْنَ عِلْمِكَ صَلَاةً
تُرْضِيكَ وَ تَرْضِيهِ وَ تَرْضٰى بِهَا عَنَّا يَا رَبَّ الْعٰلَمِيْنَ .

Bu salavâtı: Seyyid Abdül Geylânî Hz.leri seyâhatleri esnasında bir mağara kapısı üzerinde taştâ yazılı olarak görmüşler ve mâna âleminde Efendimiz (s.a.v.) ile müşerref olduklarında Efendimiz (s.a.v.) Ona “ Bu salavâtın 70 bin Salavâta muâdil olduğunu haber vermişlerdir.”

Bu salavâtlardan Salâtı Nariye:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ صَلَاةً كَامِلَةً وَسَلِّمْ سَلَامًا تَامًا عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِى
تَنَحَّلُ بِهٖ الْعُقَدُ وَتَنْفَرِجُ بِهٖ الْكُرْبُ وَتُقْضٰى بِهٖ الْحَوَائِجُ وَ تُنَالُ بِهٖ
الرَّغَائِبُ وَحُسْنُ الْخَوَاتِمِ وَحُسْنُ الْخَوَاتِمِ وَيُسْتَسْقٰى الْغَمَامُ بِوَجْهِهٖ
الْكَرِيْمِ وَ عَلٰى آلِهٖ وَصَحْبِهٖ فِي كُلِّ لَمْحَةٍ وَنَفْسٍ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُوْمٍ
لَكَ

İçin islam büyükleri şöyle söylemişlerdir. İmam-ı Kurtubî (r.a) Bir mümin mühim bir işin husulünü veya bir belanın defini murad ederse Salâtı Tefriciyeyi (Nâriyeyi) (4444) defa okusun... Cenabı Hak istediğini verir buyurmuştur.

Bu salâvatı günde (41) defa okuyan hüzün keder ve gönül sıkıntısı çekmez, güç işleri kolaylaşır, zarar görmez rızkı bol olur. Şeyh Muhammed Tunusi (k.s) “Bu salâvatı şerifeyi okuyan kimsenin rızkı sanki semadan yağmur gibi iner ve arzdan ot biter gibi biter ve zahir olur.”

İmam-ı Dineveri: (k.s) ;“Beş vaktin sonunda (11) defa okuyan rızkı bollaşır yüksek mertebeye ve zenginliğe nâil olur buyurmuşlardır.

İbni Hâceril Askalani Hz. :“Bu (4444) adedi ismi âzam tesirindedir.” demiştir. Yalnız okunduğu gibi cemâatle de okunur. Önce (7) istiğfar sonra Euzu ...Besmele... İnnallahe vemelâ iketehü İlh... okuyup sonra hangi ihtiyacı için Efendimiz (s.a.v) i vâsıta kılacaksa ona niyet eder ve okumaya başlar. Bu salavâtlardan Sıddıki Ekber (r.a) ın salavâtına devam edenler üzüntü, sıkıntı ve borç yüzü görmezler.

Zira Ebu Saidi Hudri (r.a) dan rivâyet olunmuştur ki bir gün Rasûlullah (s.a.v) mescide girdiğinde Ensardan Ebu Ümâme (r.a)’ı gördü ve “Ya Ebu Ümâme bana ne oluyor ki seni namaz vakitlerinin dışında (Yâni sohbet) mescitte göremiyorum ?” buyurdu. Ebu Ümâme H.z leri : “ Ya Rasulullah borç ve üzüntüler beni sardı” dedi bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v) : “Sana bir dua öğreteyim mi ki onu söylediğinde Allah-u Teâla üzüntünü gidersin ve seni borçlarından kurtarsın ?” Ebu Ümâme (r.a): “Evet ya Rasulullah dedi Efendimiz (s.a.v) “sabaha çıktığında akşama erdiğinde şu duayı oku.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ
عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَمِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَمِنَ
الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَمِنْ غَلَبَةِ الدِّينِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ

Ebu Ümâme H.z leri “buna devam ettim, üzüntü ve borçtan kurtuldum.” demiştir.⁴⁶⁰

Bu duayı Hz. Ebu Bekir (r.a.) Efendimiz salavâtı şerife olarak tertip etmiştir.

Hazreti Üstazımızda (k.s.) ders ve sohbet başlarında bu duâyı okutmuş ve bizlere tavsiye etmiştir.

Salâtı Fethiye ise:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الْفَاتِحِ لِمَا أُغْلِقَ
وَالْخَاتِمِ لِمَا سَبَقَ نَاصِرِ الْحَقِّ بِالْحَقِّ وَالْهَادِيَ اِلَى صِرَاطِكَ
الْمُسْتَقِيمِ وَ عَلٰى آلِهِ حَقٌّ قَدْرِهِ وَمِقْدَارِهِ الْعَظِيمِ

en az 100 salavâtı şerifeye muâdildir.

Efendimiz (s.a.v) in mührü olan Salâtı Münciye hakkında ise:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً
تُنَجِّنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْاَهْوَالِ وَالْآفَاتِ وَتَقْضِيْ لَنَا بِهَا جَمِيعَ
الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا عِنْدَكَ

⁴⁶⁰ Suneni Ebu Davut, Tıbbi Nebevi S.h 154 155

أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي
الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

H.z Üstazımız. “Büyüklerden Selâhattin H.z leri 700 ruhânî ile beraber Salâtı Münciyeyi bize teslim etti” buyurmuşlardır. Hazreti Üstazımıza teslim edilen ve tasarrufuna verilen Salâtı Münciyenin küçük hatmi 1000, büyük hatmi 70000 okumaktır. Salâtı Münciyenin esrarı üç yerdedir.

1- وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

2- عِنْدَكَ deki وَتَرْفَعُنَا بِهَا عِنْدَكَ أَعْلَى الدَّرَجَاتِ

3- إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Anlayabildiğimiz kadar (ihtivâ ettiği büyük mânayı anlamak ve anlatmak mümkün değildir) kısaca mânasını ifade etmeye çalışacağız.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ

Allah'ım Efendimiz H.z Muhammed (s.a.v.)'e ve Ehli Beytine sen Salât et, Rahmet et

صَلَاةً تُنَجِّنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ وَالْآفَاتِ

Öyle bir Rahmet ki onunla bizi bütün âfet ve korkulardan kurtar.

وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ

Ve O Rahmetle bütün ihtiyaçlarımızı gider.

وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ

Onunla bütün günahlarımızı temizle.

وَتَرْفَعُنَا بِهَا عِنْدَكَ أَعْلَى الدَّرَجَاتِ

*O Rahmetin sayesinde. Senin indi ilahinde, nezdindeki derecelerin en
ulvisine yücelt.*

وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ

*Yine O Rahmet sebebiyle dünya ve âhirette bizleri bütün hayırların
tamâmına ulaştır.*

إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Muhakkak sen her şeye kâdirsin

Muhterem kardeşlerimiz !

Bizler için âb-ı hayât mesabesinde olan Salavâtı şerife okumanın fazileti hakkında o kadar çok hadis-i şerif ve güzel kıssalar var ki birazını buraya almak için kısaltmakta zorluk çektik. Şa'bânı şerif Efendimiz (s.a.v.)'in ayı olduğu için bu ayda salavâtı şerife çok okunmalı; ancak bu, senenin diğer zamanlarında da devam etmelidir.

Hususiyetle Cuma günleri Efendimiz (s.a.v.)'e mahsus bir gün olduğu için o günde salavâtı şerife okumanın fazileti hakkında ki bir çok Hadisi şerifeden bir tanesini alarak bu mevzuu noktalıyoruz.

Efendimiz (s.a.v.) buyuruyorlar ki :

“Günlerinizin en fâziletli Cuma günüdür. O gün (Hz.) Âdem yaratıldı. Kıyâmet o günde kopar. Cuma günü bana fazla savlavât

getiriniz. Zîra salavâtlarınız bana arz olunur.”(Ve kıyâmetin dehşetinden,kurtuluşa sebep olur.)⁴⁶¹

BERÂAT KANDİLİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم * وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ * إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا

مُنذِرِينَ * فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ * أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا

مُرْسَلِينَ

(Hâmim) (Helâl ile Haram ve sâir hükümleri) açıkça bildiren (bu) kitaba yemin olsun ki, Hakikat, biz o (Kitabı) Mübârek bir gecede indirdik. Gerçek biz o Kur’ân-ı Kerimle (kâfirlerin uğrayacakları azâbı) haber vericileriz. (O gece öyle bir gecedir ki) her hikmetli iş nezdimizden sâdır olan bir emirle, o gecede ayrılır.⁴⁶²

Muhterem Kardeşlerimiz !

“Ayet-i kerime’deki mübarek bir gece ifadesinden maksat Berâet Gecesi’dir” demişlerdir. Cenâb-ı Hakkın kullarına maddi ikrâmları olduğu gibi mânevi ihsânları da vardır. Bu ikrâm ve ihsâna eren kimseler, büyük bir mazhariyet ve Tecelliyâta nâil olurlar. Cenâb-ı hakkın ikrâm ve ihsânları içerisinde berâat kandilinin mühim bir yeri vardır.

⁴⁶¹ Büyük Salavâtı-ı Şerifeler ve Kerâmetleri (A.EROL) Sh. 20

⁴⁶² Sûre-i Duhân Ayetler 1,2,3,4,5

Rivayet olunduğu üzere kiblenin Mescid-i Aksâ'dan, Kâbe-i Muazzama istikametine çevrilmesi hicretin ikinci yılında ve Berâet Gecesi'nde vuku' bulmuştur. Yine zezem suyunun bu gecede bariz bir şekilde çoğalması da adet-i ilahiye'dendir.

Berâat kandili nedir?: kur'ân-ı kerîm'in levh-i mahfuzdan semâ-i dünyâyâ indirildiği , insanların bir senelik hayat ve rızıklarının gözden geçirildiği, Müslümanların af ve lütuflara nâil olduğu gecedir.

“Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik” hitab-ı izzetine nail olan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) nasıl ki Hatemü'l-Enbiya (Peygamberlerin sonuncusu) ise, tüm insanlara ve cinlere bir hidayet rehberi olarak gönderilen Kur'an-ı Kerim de semavi kitapların sonuncusudur. Kur'an-ı Kerim'in gönderilişinin iki safhası vardır.

Birinci safhaya inzal,

İkinci safhaya tenzil denilmektedir.

İnzal: bir defada ve topluca vuku' bulmuştur.

Tenzil ise: yirmi üç senede ve tedricî olarak meydana gelmiştir.

İşte birinci safha olan inzal safhası Şa'ban-ı Şerifin 15. Gecesinde cereyan etmiştir. Kur'an-ı Azimü'sh-Şân bu gece Levh-i Mahfuz'dan sema-i dünyaya toplu olarak indirilmiştir. Bu gecenin ismi Berâet Gecesi'dir.

Berâet kelimesi “iki şey arasında alaka olmaması; kişinin bir mes'ûliyetten kurtulması” gibi manaları ifade eder. Şaban-ı Şerif'in 15. gecesinde Allah-ü Tealâ'nın affı ve mağfireti ile Müslümanlar günah mes'ûliyetinden kurtulduğu için bu geceye Berâet Gecesi denmiştir

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ أَحْيَى اللَّيَالِيَ الْخَمْسَ
وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ لَيْلَةُ التَّرْوِيَةِ وَلَيْلَةُ عَرَفَةَ وَلَيْلَةُ النَّحْرِ وَلَيْلَةُ الْفِطْرِ
وَلَيْلَةُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

Sevgili peygamberimiz (s.a.v), bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

“Kim şu beş geceyi ihyâ ederse cennet o kimseye vacip olur.

Bunlar,

- ✓ Terviye gecesi, (Zilhiccenin 8.Gecesi Kurbân Arefesinden bir önceki gece)
- ✓ Arefe gecesi, (Zilhiccenin 9.Gecesi),
- ✓ Kurban bayramı gecesi,
- ✓ Ramazan bayramı gecesi,
- ✓ Şâ’banın 15.gecesi yani **Berâat** gecesi dir.⁴⁶³

Başka bir rivâyete şöyle buyurulmaktadır.

“Kim şu beş geceyi ihyâ ederse kalplerin öldüğü gün onun kalbi ölmez. Bunlar Cuma, Berâat, Kadir, Arefe ve iki Bayram geceleridir.”

Bu gecenin fazileti ve ihtivâ ettiği büyüklükten bazı hususları ve hasletleri burada kısaca arz etmeye çalışalım.

Berâat kelimesi: Borçtan, isnât edilen suçtan kurtulmak mânalarına gelir. Ayrıca bir kimseye verilen madalya veya nişan veya herhangi bir imtiyâz verildiğini bildiren belge, resmi senet mânalarına gelmektedir.

Bu mübârek gecenin dört ismi vardır;

1- Leyle-i mübâreke : Âyeti kerimede de “Mübârek bir gece” diye vasf olunan bu gecenin, hayır ve bereketi (kendisini ihyâ edenler

⁴⁶³ Ruhul Beyan C. 8 Sh. 403

için) çok fazladır. Çünkü Kadir gecesinde olduğu gibi Cenab-ı Hakkın cemâlinin berekât ve füyûzâtı arştan, yeryüzüne kadar bütün zerrelere kadar ulaşır.

2- Leyle-i Rahmet : Cenâb-ı Hakkın rahmeti bu gece coşup taşıdığı için bu isim verildi.

3- Leyle-i Berâat : Bu gece müminlere cehennemden kurtulup cennetlik olma berâatı (vesikası) verilir: Öyle ki bazı büyüklere dünya gözü ile gösterilmiştir.

Nitekim Emevi Halifesi **Ömer İbn-i Abdulaziz** bir berâat kandilinde huşu içinde ibâdetlerini bitirip iltica ederken bir an başını yukarı kaldırdığında ucu semâya kadar ulaşan, yeşil renkli nurdan bir şerit üzerinde şöyle yazdığını gördü.

هَذِهِ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ مِنَ الْمَلِكِ الْعَزِيزِ لِعَبْدِهِ عُمَرِ ابْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ

“Şu Melik-i Aziz olan Allah tarafından kulu Ömer İbni Abdulaziz’e (verilmiş) cehennemden kurutulmuş berâatıdır.”⁴⁶⁴

Bu berâatın, bu geceyi lâyıkiyle ihyâ eden her mümine verileceği müjdelenmiştir. (Nitekim geçen senelerde bazı kardeşlerimiz, bu geceyi ihyâ ederken şahit oldukları büyük zuhuratlardan bahsetmişlerdir.

Mesela; Bir kardeşimiz bu geceye ait 100 Rek’at namazı ve dualarını huşu içinde tamamlayıp istirahatata çekildiğinde rüyasında Hz.Üstazımızla müşerref olur. Hz.Üstazımız kendisine “Buyur bu senin berâatındır.”diyerek beyaz bir defter verir.(İsimleri mahfuzdur.)

⁴⁶⁴ Ruhul Beyan C. 8 Sh. 403

Bunlar görülenler ve anlatılanlar, görülmeyen ve anlatılmayan neler vardır.)

4-Leyle-i Sakk: “Sak” senet demektir. İnsanlara cehennemden kurtulacaklarına dair senet verileceğinden bu isimle de anılmaktadır.

Bu gecenin hususiyetleri;

Âyet-i kerimede işaret edildiği üzere bu gecede büyük hasletler, güzellikler vardır. Bu faziletlere sebep olan en mühim âmil ise, Yüce kitabımız Kur’ân-ı Kerimin Levh-i mahfuzdan Dünya semâsına indirilmesidir. Kur’ân-ı Kerim Levhi-i mahfuzdan indirilmiş; Kadir gecesinde ise Efendimiz (s.a.v.)’e inzâl olmaya başlanmıştır. O bakımdan Kadir gecesini ile bu gece arasında mühim bir münasebet vardır. Bu gecenin diğer hasletlerini maddeler halinde kısaca arz etmeye çalışalım.

Bu gecede beş haslet vardır;

1-Her emrin bu gece ayrılması:

“ *O gecede bütün hikmetli işler tefrik* فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ *olunur, ayrılır.*”⁴⁶⁵

Hikmetli her iş bu gece ayrılarak vazife sahiplerine tevzi olunur. Levh-i mahfuzda ki ilâhi takdirler arasında o sene içinde cereyan edecek hâdise ve şunânın nüshalar halinde yazılmasına bu gecede başlanır ve kadir gecesinde tamamlanır.

⁴⁶⁵ Duhan suresi 4. Ayet-i kerime

- ✓ Erzakla ilgili nüsha, (kime ne kadar, ne şekilde rızık verileceği) Mikâil (a.s)’a;
- ✓ Harp , zelzele ve diğer felaketlerle ilgili nüsha Cebrâil (a.s)’a;
- ✓ Kulların amel ve ibâdetleri ile ilgili nüsha, dünya semâsında vazifeli yüksek rütbeli İsmâil isminde bir meleğe ;
- ✓ Öleceklerin listesi ise Azrâil (a.s)’a verilir.

Hatta öyle ki; bir kişi çarşayı pazarda gezer, alış veriş yapar geleceğe ait hesaplar yapar; evini ve çoluk çocuğunun istikbalini düşünür, ona göre planlar hazırlar da, bilmez ki belki de onun ismi o sene öleceklerin defterine yazılmıştır.

2-Bu gecede yapılan ibadetin fazileti:

Bu gece yapılacak ibadetler hakkında Efendimiz (s.a.v) şöyle buyuruyorlar:

مَنْ صَلَّى فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مِائَةَ رَكْعَةٍ أَرْسَلَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ مِائَةَ مَلَكٍ
ثَلَاثُونَ يُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّةِ ثَلَاثُونَ يُؤْمِنُونَهُ مِنْ عَذَابِ النَّارِ ثَلَاثُونَ
يَدْفَعُونَ عَنْهُ آفَاتِ الدُّنْيَا وَعَشْرَةٌ يَدْفَعُونَ عَنْهُ مَكَائِدَ الشَّيْطَانِ

“Kim bu gecede (100) rek’at namaz kılsa Cenâbı Hakk ona (100) melek gönderir. (30) tanesi o kişiyi cennetle müjdelerler, (30) tanesi ona cehennem azâbından teminât verir, (30) tanesi ise o kişiden dünya afâtını (belâ ve musibetler)def eder, (10)tanesi ise o şahıstan şeytanın hile ve tuzaklarını def ederler.⁴⁶⁶

Tâbiinin büyüklerinden Hasan-ı Basri Hz.leri:

⁴⁶⁶ Ruhul Beyan C 8. Sh. 403

رَوَى عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ حَدَّثَنِي ثَلَاثُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاةَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ سَبْعِينَ نَظْرَةً وَقَضَى اللَّهُ لَهُ لِكُلِّ نَظْرَةٍ سَبْعِينَ حَاجَةً أَذْنَاهَا الْمَغْفِرَةُ

“Bana Rasûlullah efendimizin Eshâbından otuz kişi şu Hadisi şerifi haber verdiler.”

“Kim bu gecede şu namazı kılacak olursa Cenâbı Hakk ona (70) defa Rahmetiyle nazar eder, her nazarı ilahisinde o kulunun 70 ihtiyacını giderir. Ki, bunun en küçüğü , Allah’ın onu mağfiret buyurmasıdır.”⁴⁶⁷

وَرَوَى مُجَاهِدٌ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا عَلِيُّ مَنْ صَلَّى مِائَةَ رَكْعَةٍ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقَرَأَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ مَرَّةً وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا عَلِيُّ مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَلِّيَ هَذِهِ الصَّلَاةَ إِلَّا قَضَى اللَّهُ لَهُ كُلَّ حَاجَةٍ طَلَبَهَا تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَيَبْعَثُ اللَّهُ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَكْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ وَيَمْحُونَ عَنْهُ السَّيِّئَاتِ وَيَرْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ إِلَى رَأْسِ السُّنَّةِ وَيَبْعَثُ اللَّهُ فِي جَنَّاتٍ عِدْنٍ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ وَسَبْعِمِائَةَ أَلْفٍ يَبْنُونَ لَهُ الْمَدَائِنَ وَالْقُصُورَ وَيَغْرِسُونَ لَهُ مِنَ الْأَشْجَارِ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ الْمَخْلُوقِينَ وَإِنْ مَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ قَبْلَ أَنْ يَحُولَ

⁴⁶⁷ Ruhul Beyan C.8 Sh.403 - İhyâ

الْحَوْلُ مَاتَ شَهِيدًا وَيُعْطِيهِ اللَّهُ بِكُلِّ حَرْفٍ مِنْ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فِي
لَيْلَتِهِ تِلْكَ سَبْعِينَ حَوْرَاءَ

Salâtı hayır denen bu namazı Rasulullah Efendimiz (s.a.v.) Hz. Ali (k.v.) ye şöyle tarif buyurmuşlardır. “ Ya Ali ! Bir kimse Şâ’banı şerifin 15. Gecesi (100) rek’at namaz kılsa, her rek’atın da Fatiha-ı şerif den sonra İhlas suresini (10) defa okur, Ya Ali ! Kim bu namazı bu şekilde kılsa Cenâb-ı Allah bu gecede istediği bütün ihtiyaçlarını verir ve ona (70) bin melek gönderir. O melekler onun için gelecek seneye kadar günâhlarını silerler, sevaplarını yazarlar ve de onun derecelerini yükseltirler. O sene içerisinde ölecek olursa şehit olarak gider. Ayrıca Cenâbı Hakk onun için Adn cennetlerine (770) bin melek vazifelendirir. Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği hiçbir kimsenin hatır ve hayâlinden geçirmediği güzellikte şehirler, saraylar, bağlar, bahçeler inşâ ederler. Eğer osene içinde ölürse şehit olarak ölür. Allahü Teala ihlası şerifin her harfî adedince 70 huri verir.⁴⁶⁸

3-Bu gece mü’minlere allah’ın rahmeti çok olur:

Efendimiz (s.a.v) Buyuruyorlar ki :

“Cenâbı Hakk Şâ’ban-ı şerifin 15. Gecesi Rahmetini dünya semâsına indirir. Güneşin batmasından doğmasına kadar devam eder.⁴⁶⁹

Rasulullah Efendimiz (s.a.v.) diğer bir Hadisi şeriflerinde buyuruyorlar ki :

“Bu gece rahmet kapıları, akşam güneşin batmasından sabaha kadar ümmetim üzerine açılır. Muhakkak Cenâbı Hakk bu gece Beni

⁴⁶⁸ Ruhul Beyan C.8 Sh.403

⁴⁶⁹ Ruhul Beyan C.8 Sh 304

Kelb kabilesinin koyunlarının tüyleri adedince kullarını cehennemden azd eder.”⁴⁷⁰

Bu hususta pek çok Hadis-i  erifler olmakla beraber  u Hadisi  erifi burada almakta fayda mülâhaza etmekteyiz.

“  abanın 15. Gecesi olduğu vakit, gecesinde ibâdet için kalkınız. Gündüzünde oruç tutunuz.

Zirâ Allah-u Te    güneşin batı ı ile beraber (dünya semâsına) Rahmetiyle tecelli eder de, şöyle buyurur.

“ ***Bir mağfiret dileyen yok mu onu ba ı layayım! Bir rızık isteyen yok mu? (istesin de vereyim!)*** Bu dâvet, tan yeri a arınca kadar devam eder.”

4-Ma firetin husulu :

Efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki “Muhakkak Cen b  hak, bu gecede bütün müslümanları mağfiret eder. Ancak,

- K hinler (gelecekten haber veren)
- Sihirbazlar,
- Müslümanlara kin ve bu uz eden,
- Bid’at ehli kimseler,
- Israrla  arap içmeye devam edenler,
- Anne ve babasına eziyet edenler,
- Zinaya devam edenler müstesna ,bunlar bu büyük rahmet ve ma firetten istifade edemezler.”

5- efeatin tamanının verilmesi :

Bu gece Peygamber Efendimiz (s.a.v)’e  efeate sel hiyetinin tamamı verildi. Şöyle ki: Efendimiz (a.s)   ’ban ayının 13. Gecesi

⁴⁷⁰ Mev’ ze-i Hasene Sh. 975

ümmetine şefeate edebilmek için Allah’a (c.c) niyazda bulundu. Kendisine, ümmetinin üçte birine şefeate etme selahiyeti verildi. Ümmetine son derece düşkün bulunan Rasûlullah (s.a.v) daha fazla kişiye şefeate edebilme arzusuyla yanıp tutuşmaktaydı. 14. Geceyi de ibadet ve iltica ile geçirdi, kendisine ümmetinin 3 te ikisinin şefeati verildi, Efendimiz bununla da yetinmedi 15. Geceyi de ibadet ve iltica ile geçirdi. Bunun üzerine ümmetinin tamamına şefeate izni verildi.

Yine bu gecede: Zemzem suyu ziyadeleşir: Bu gecenin bereketiyle zemzem suyu ziyadeleşir. Bunun gibi hakikat ehlinin letâifinde feyzi ilâhının ziyâdeleşmesine de işaret vardır. Onun için, kalben uyanık olmak lazımdır.

Kıblenin değişmesi:

Hicretin 2. Yılı Rasulu Ekrem (s.a.v) Şâ’banı şerifin 15. Günü Beni Seleme kabilesine varmıştı. Onların mescidinde öğle namazının farzını kıldırırken kıblenin değiştirilmesi ile ilgili şu Âyet-i kerime geldi.

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

“Yüzünü göğe doğru çevirip (vahiy beklediğini) görüyoruz. Şimdi seni her hâlükârda razı olacağın bir kibleye döndürüyoruz. (Namazda) Yüzünü artık mescidi Harâm tarafına (Kâbeye doğru) çevir.....İlh”⁴⁷¹

Peygamber Efendimiz namazda bu emri alınca derhal “Kâbeye” döndü, cemâatta ona uyarak kibleye yöneldiler.

(Bu hâdise bir fıkhi meseleye kaynak teşkil etmektedir. Herhangi bir kimse kible yerine yanlış bir yöne dönse namaz kılarken

⁴⁷¹Bakara suresi 144. Ayet-i kerime

kibleyi bilen birisi tarafından kendisine doğrusu söylense, namazını bozmadan yönünü düzeltir ve namazına devam eder.)

Bu gecenin ihyası:

Faziletine sınır olmayan bu gecenin ihyâsına önceden hazırlanmalı, Efendimiz (s.a.v)’e uyarak 13.ve14. gece ve günlerinden başlanmalıdır. Aynı zamanda “Eyyâmı biyz” olduğu için Şâ’banın 13,14,15.(Pazar,Pazartesi ve Salı) günleri mutlaka oruçlu olunmalıdır. Bu şekilde hem Şâ’banı şerifin ortasından üç günü yani “Eyyâ-ı Biyz”ı oruçlu geçirmenin faziletine nâil oluruz. Hemde Berâat Kandilini oruçla karşılamış ve daha mühimi Kandilin gündüzünde de oruç tutmuş oluruz.

13 ve 14. Gecelerden itibaren Tesbih namazı, Teheccüt namazı gibi namazları kılarak bu geceye hazırlanmakta büyük faydalar vardır. Bu geceye girmeden önce Şahsi işlerimizi ibâdete mâni olmayacak şekilde ayarlamalıyız. Bu geceye dinç bir şekilde girerek kendimizi sadece ibadete vermeliyiz. Bilhassa tarif edilen (100) rekatlı namazı kılmaya çalışmalıyız. (100) e tamamlayamasak bile (2) rekattan başlayarak kılabildiğimiz kadarına gayret etmeliyiz. Her rekatta (100) ihlas-ı şerif okumak suretiyle 10 rekât da kılınabilir. (İhlasların arasında Besmele okunmaz.)

Namazdan sonra; (Allah-u Teâlânın “**Hu**”ismi şerifinin ebcet hesabına göre adedi olan) 11 şey,(Rasûlullah Efendimizin ismi olan “**Tâha**” nın ebcet hesabıyla adedi olan) 14 kere okunur.

1-İstiğfarı şerif :14 kere

2- Salavatı şerife : 14 kere

3- Fatıha i şerife (Besmele ile):14 kere

4- Ayetül kürsi (Besmele ile): 14 kere

5- Tevbe suresinin son iki ayeti olan “**Legad câ eküm**”

(Besmele ile):14 kere

6- 14 kere “ **Yâsin, Yâsin...**” dedikten sonra bir Yâsini şerif (Yâsini şerifte 7 zahiri, 7 batını, “mübin vardır” , böylece o da 14 olur.

7- İhlas-ı şerif (Besmele ile): 14 kere

8- Felak suresi (Besmele ile):14 kere

9- Nas suresi (Besmele ile): 14 kere

10- سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا
” حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

:14 kere

11- Salavatı şerife (Salâtı Münciye okumak efdaldır.) :14 kere okunur. Bundan sonra dua edilir.⁴⁷²

Bu gece dua ve ilticaya ağırlık vermeli; kendimize aile fertlerimize çoluk çocuğumuza bütün müslüman kardeşlerimize dua etmeliyiz. Hususiyle hizmetlerimizin selâmeti için dua etmeyi unutmamalıyız.

Mevzumuzu bir Hadisi şerif meali ile bitirmek istiyoruz.

“Berâat gecesini ganimet ve fırsat biliniz. Çünkü belli bir gecedir. Şâ’banın 15. Gecesidir. Kadir gecesini çok büyük ise de hangi gece olduğu belli değildir. Bu gece çok ibadet yapınız. Yoksa kıyamet günü pişman olursunuz.”

HAKİKİ DOST ÖLÜMDEN SONRA DA AYRILMAYANDIR

Hâtem-i Esam, Şakîk-i Belhî'nin (rahmetullahi aleyhimi) talebesiydi. Şakîk, bir gün Hâtem'e şöyle sordu: "Otuz senedir benimle beraber kalıyorsun. Bu zaman içinde ne öğrendin?" Hâtem şöyle cevap verdi: "İlimden sekiz şey öğrendim ki, bunlar bana ömrüm boyunca kâfidir." Şakîk: "Bunlar nedir?" dedi. Hâtem (rh.):

⁴⁷² Dua ve ibadetler. Fazilet Neşriyat

1.İnsanlara baktım, hepsinin sevdiği bir mahbûbu ve maşuku var. Bu sevgililerden bazıları ölüm döşegine kadar arkadaşlık ediyor, bazıları da kabrin başına kadar gidiyordu. Sonunda hepsi orada onu yalnız bırakıp dönüyor, hiç kimse onunla beraber ölmüyor, mezara girmiyordu. Kendi kendime düşünüp dedim ki: Kişinin en hakiki dostu, kendisi mezara girdiğinde onunla mezara girip arkadaşlık edendir. Bu da ancak sâlih ameldir. Ben de kendime, kabrimde beni aydınlatacak ve yalnız bırakmayacak sâlih amelleri dost ve sevgili edindim.

2.İnsanların nefis ve hevalarının istekleri peşinde koştuklarını gördüm. Allâhü Teâlâ'nın,

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

"Fakat kim ki, Rabbinin makamından korkmuş ve nefisini hevâdan nehyetmiş ise artık onun varacağı yer cennettir."⁴⁷³, mealindeki âyetini düşündüm. Kur'ân-ı Kerim'in hak ve sâdık olduğuna yakînen inandım da, Allâhü Teâlâ'ya itaat edip boyun eğsin diye nefsimin isteklerini dizginlemeye çalıştım.

3.İnsanların dünya malının ardından koşup onları muhafaza etmeye çalıştıklarını gördüm. Bu vaat karşısında Allâhü Teâlâ'nın,

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ

⁴⁷³Nâziât, s., â. 40-41

"Sizin yanınızdaki tükenir, Allah'ın yanındaki ise bakîdir, ebedîdir."⁴⁷⁴ mealindeki âyetini düşündüm. Ben de, dünya için elde ettiklerimi, Allah'ın yanında bana azık olsun diye Allah rızâsı için fakir-fukara arasında taksim ettim.

4. Gördüm ki, insanlar rızık ve geçimini temin hususunda şerefini alçaltarak, nefsinin zelil edecek, şüphe ve harama düşürecek şekilde kazanmaya gayret ediyorlar. Allâhü Teâlâ

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

"Arz üzerinde yürür hiçbir canlı yoktur ki, onun rızıkı Allah'a ait olmasın."⁴⁷⁵ Ayetini düşündüm ve anladım ki, rızıkıma Allâhü Teâlâ kefil oldu. Ben de Allah'tan başkasına olan arzularımı bırakıp ona ibâdetle meşgul oldum.

5• Bazı kişiler, ululuk ve yüceliğin, aşîret, kabile ve akraba çokluğunda olduğunu zannedip bunlarla övünürler. Bazıları da şeref ve izzetin, mal ve evlat çokluğunda olduğunu zannedip bununla övünürler. Bazı kimseler de şeref ve izzeti, başkalarının mallarını mülklerini zorla almakta, zulüm etmek ve kan dökmekte bulurlar. Bir kısmı da şeref ve izzetin mal ve mülkü lüzumsuz yere saçıp savurmakta, israf etmekte olacağına inanırlar. Allâhü Teâlâ'nın

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقٰىكُمْ

"Allah katında en itibarlısınız, en tak-vâlısınız (Allâh'dan korkanınızdır)"⁴⁷⁶ Âyetini düşündüm ve takvayı seçtim. Kur'ân-ı Kerim'in de hak ve sadık olduğuna, onların zan ve iddialarının boş şeyler olduğuna inandım.

6• İnsanların birbirlerini çekiştirdiklerini, birbirleri hakkında dedikodu ve gıybet yaptıklarını gördüm. Bütün bunların mal, mevki

⁴⁷⁴ Nahl Sûresi, âyet 96

⁴⁷⁵ Hûd sûresi, âyet 6

⁴⁷⁶ Hucurât S., 13

ve ilimdeki çekememezlikten kaynaklandığını anladım. Allâhü Teâlâ'nın

نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

"...Onların dünya hayatındaki maişetlerini aralarında biz taksim ettik..."⁴⁷⁷ âyetini düşündüm. Rızıkların ezelde Allâhü Teâlâ tarafından dağıtıldığını anladım ve hiçbir kimseye haset etmedim, Allah'ın verdiği kanâat edip, râzî oldum,

7• İnsanların bazı garaz ve sebeplerden dolayı birbirlerine düşmanlık ettiklerini gördüm. Âllahü Teâlâ'nın

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا

, "Haberiniz olsun ki şeytan size düşmandır. Sizde, onu düşman tutun..."⁴⁷⁸ âyetini düşündüm, Böylece şeytandan başkasına düşmanlığın caiz olmadığını öğrendim.

8• Herkesin bir yaratılmışa güvendiğini; kiminin mala-ı mülke, altına, gümüşe; kiminin meslek ve sanatına; kiminin de kendisi gibi bir insan olan bir yaratılmışa bel bağladığını gördüm. Allâhü Teâlâ'nın

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

"Her kim Allah'a tevekkül ederse, artık O, ona kâfidir. Şüphe yok ki, Allah emrini yerine getirendir. Muhakkak Allah her şey için bir miktar tayin buyurmuştur."⁴⁷⁹ Âyetini düşündüm ve Hasbünallah ve nımel vekil: Allah'a tevekkül ettim. O, bana yeter ve O, ne güzel vekildirl dedim

⁴⁷⁷ Zuhruf S., 32

⁴⁷⁸ Fâtır S., 6

⁴⁷⁹ Talâk S., 3

Hâtem-i Esam sözlerini bitirince Şakîk-i Belhî ona: "Ey Hâtem! Allah seni muvaffak etsin." dedi.⁴⁸⁰

**CENAB-I HAK BU ÇALIŞMADAN;
OKUYAN KARDEŞLERİMİZE
İSTİFADE ETMEYİ VE BU ACÎZE DE
DUA ETMEYİ NASİP ETSİN**

آمین

⁴⁸⁰ Fazilet takvimi 26 mart 2011 cumartesi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

DOĞRU SÖZLÜ OLMAK VE YALANIN KÖTÜLÜĞÜ

A-Doğruluğun fazileti

Doğru söz, bir şeyden olduğu gibi haber vermek demektir.

Doğru sözlü olmak, övülen işlerin aslı, nübüvvetin rüknü, takvanın neticesidir.

Tevbe Süresinin 119. Ayet-i Kerimesi'nde Mevlamız şöyle emir buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

“Ey iman edenler; Allah’dan sakının ve sadıklarla beraber olunuz.”

“İmanlarında ve ahidlerinde veya hak dinde gerek niyet, gerek söz ve gerek fiilce ve hatta her hususta sadık olanların maiyetinde bulununuz. Onlar gibi özü doğru, sözü doğru, işi doğru olunuz.”¹

Fahreddin Razi Hz. şöyle buyurur: “Sıddîk kelimesinin iki manası vardır:

1. Doğrulukta (sıdkta) mubalağadır. Bu öyle kimsedir ki doğruluk âdeti olmuştur.
2. Hakkı tasdiki çok olan, artık bununla meşhur olmuş kimsedir.

¹ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân Dili

Ancak “sıddîk” için verilen bu iki manadan birincisi daha evladır. Zira bir şeyi tasdik eden, tasdikinde sâdık olmakla “sıddîk” diye isimlendirilir.”²

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ
حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ
يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا

“Şüphesiz doğru söz; iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Muhakkak insan doğru söyler; nihayet Allah katında sıddik olarak yazılır. Şüphesiz yalan söz fücûra, fücür ise cehenneme götürür ve insan yalan söyler; nihâyet Allah katında kezzâp (çok yalancı) olarak yazılır.”

Hadis-i Şerif’te iyilik diye tercüme edilen “birr”, hayırda bolluk manasındadır. Denilmiştir ki “birr”, hayrın hepsi için isimdir. Doğru söz bütün hayırların anahtarıdır. Kişi doğruluk üzere devam ettiğinde, mele-i a’lâ’da kavlen, fiilen ve itikâden sıddîk olarak meşhûr olur. Artık levh-i mahfuzda ve meleklerin sahifelerinde ismi sıddîk olarak yazılır. (Mele-i A’lâ, “en yüksek hey’et, en âlî cemiyet yani Melekler âlemi” şeklinde tefsir edilmiştir.)³

Yalan insanı fücûra götürür. Fücür, diyanet perdesini yırtmak ve fesâda meyletmek, masiyetlere kendini kaptırmak demektir. Yalan üzere devam edenler ise “çok yalancı” manasına “kezzâb” olarak yazılırlar.

İbn-i Mes’ud (r.a.) şöyle demiştir: "Kul yalan söylemeye ve yalan söyleme niyetini taşımaya devam edince, bir an gelir ki, kalbinde önce siyah bir nokta belirir. Sonra bu nokta büyür ve kalbinin tamamı siyah olur. Sonunda Allah nezdinde "yalancılar" arasına kaydedilir."⁴

² Fahreddin Râzî, Tefsir-i Kebir, Meryem Süresi 41. Ayet’in tefsiri

³ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân Dili, Saffat Suresi 8. Ayet-i Kerime’nin tefsiri

⁴ İmam-ı Malik, Muvatta’, Hadis No: 1570 (Hadis-i Şerif’in devamında)

“Nübevvat makamından sonra sıddıkiyyet makamı gelir.”⁵ Sıddîk kelimesinin, sıdk’tan alınmış olması dahi, sıdkın fazileti için yeterlidir.

Ariflerden bazıları sıdk ile ihlas arasındaki farkı ifade ederken şöyle demişlerdir:

إِنَّ الْإِخْلَاصَ يَخْتَصُّ بِنَفْيِ صِفَاتِ الْإِشْرَاقِ وَالصِّدْقَ يَخْتَصُّ بِنَفْيِ
صِفَاتِ النِّفَاقِ

“İhlâs; şirk sıfatlarının nefyine; sıdk ise nifak sıfatlarının nefyine mahsusdur.”⁶

İhlâs, şirkin vasıflarıyla mücadele ederken; sıdk ise nifakın sıfatlarını ortadan kaldırmaya çalışır. Münafıklar, müşriklerden daha aşağıda olduğuna göre münafıkların vasıflarına zıt olan sıdk, ihlâsın da üzerindedir.

“Doğruluk, sözde olduğu gibi fiil ve halde de olur. Sözdeki doğruluk sözü yalandan korumaktır. Fiildeki doğruluk, işlerimizi gösteriştten ve menfaat talebinden muhafaza etmektir. Haldeki doğruluk ise, şöhret, dünya makam ve mevkii gibi fasit maksatlardan ahvali uzak tutmaktır.”⁷

Ahzab Süresi’nin 23. Ayet-i Kerimesi’nde ahbine sâdık olan müminler şöyle medh-ü sena edilir:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ
وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

“Müminlerdendir o erler ki Allah’a verdikleri ahde sadakat gösterdiler. Kimi adağını ödedi (canını verdi), kimi de beklemektedir. Onlar, ahitlerini hiç değiştirmediler.”

H. Enes (r.a.) bu Ayet-i Celile’nin nüzülüne sebep olan hadiseyi şöyle nakleder:

⁵ İbn-i Acibe, el-Bahrul-Medid Tefsiri

⁶ Seyyid Ahmed bin Acibe, el-Cevahirul’l-Aciybe, s.246

⁷ El-Bahrul Medid,

“Amcam Enes bin Nadr (r.a.) Bedir Harbi’nde Rasulullah (s.a.v.) ile beraber bulunamamıştı. Bu duruma çok üzülmüş ve kendi kendine; “Allah’ım eğer beni Rasulullah (s.a.v.) ile beraber ikinci bir harbe yetiştirirsen nasıl savaşaçağımı ben bilirim” diye karar vermişti.

Ertesi yıl Uhud Savaşı’na katılabiliyordu. Sad bin Muaz (r.a.) kendisini gördüğünde; “Ne o, nereye gidiyorsun?” diye sorunca, o; “Uhud dağının ardında cennetin kokusunu aldım, cennet’e gidiyorum” demişti. Öyle bir mücâhede etmişti ki şehit olduğu vakit mübârek vücûdunda seksen küsur yara bulunmuştu. Kız kardeşi, kendisinde tanınacak bir hal kalmadığı için ancak elbisesinden onu tanıya bilmişti. İşte yukarıdaki ayet-i celiyle, bu hadise üzere nâzil olmuştu.”⁸

Doğruluk, âlemin bekasının rükünlerinden biridir. Şayet doğruluk kalkmış olsa elbette âlemin nizamı ve bekası sıhhat bulmaz.

Ahzab Süresi’nin 70 ve 71. Ayet-i Kerimleri’nde şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve sağlam söz söyleyin. Ki Allah size amellerinizi düzeltiversin, işlerinizi yoluna koyuversin.”

“Hangi hususta olursa olsun, bir söz söylediğiniz zaman hak ve doğru hedefine müteveccih sağlam söz söyleyin. Sonunda yalan çıkacak, söyleyenleri küçük düşürecek, çürük sözler söylemeyin. Çünkü bir cemiyetin sözü ne kadar sağlam olursa, işleri de o nisbette düzgün olur. Sözü sağlam olanın özü de sağlam olur. Özü sağlam olanın işi de sağlam olur.”⁹

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyururlar ki:

إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مَا يَتَبَيَّنُ مَا فِيهَا يَهْوِي بِهَا فِي النَّارِ أَبَدًا مَا
بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ

⁸ İmam-ı Gazalî, İhya-ü Ulumi’-d-Din, c.5, s.41

⁹ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân Dili

“Muhakkak ki kul, hakkında düşünmediği halde bir kelime konuşur da, bu sebeple cehennem nârında meşrik ile mağrib arasındaki mesafeden daha uzak yere yuvarlanır.”¹⁰

Hadis-i Şerifte zikredilen مَا يَتَبَيَّنُ فِيهَا ifadesiyle murad-ı

Peygamberî, ehl-i hadis tarafından değerlendirilip hadis-i şerif şöyle izah edilmiştir: “Kendisi hakkında kafa yormayıp, neyi iktiza ettiğini düşünmeden; hayır mı, şer mi, anlamadan; kötülüğünü umursamadan, yükleneceği günahı korkmadan, ağzına gelen kelimeyi konuşan kişi bu kötü akıbeta düşer olur.”¹¹

Kişi konuştuğunun sahibi ve müdafii olmalıdır. Zannımca şöyle, kanaatimce böyle diyerek, birbirine muhalif cümlelerle mesnetsiz konuşmamalıdır.

İbni Mes’ud (r.a.) şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَتَمَثَّلُ فِي صُورَةِ الرَّجُلِ فَيَأْتِي الْقَوْمَ فَيُحَدِّثُهُمْ بِالْحَدِيثِ مِنَ
الْكَذِبِ فَيَتَفَرَّقُونَ فَيَقُولُ الرَّجُلُ مِنْهُمْ سَمِعْتُ رَجُلًا أَعْرَفُ وَجْهَهُ وَلَا
أَدْرِي مَا اسْمُهُ يُحَدِّثُ

“Şeytan insan suretinde temessül eder ve bir cemaate gelerek onlara yalan şeyler söyler. Bir müddet sonra cemaattekiler dağılır. Onlardan biri: “Bir adam dinledim, yüzünü de tanırım ama ismini bilmiyorum, şöyle şöyle söylemişti.” diyerek (onun yalanını bilmeden tekrar eder.)¹²

Tıybî buyurur ki; “bu ifadede, duyduğumuz kelamın doğruluğunu araştırmaya tembih vardır. Bu sözün sahibi, sözünü başkasına nakledeceğimiz sadık bir kimse midir, yoksa sözünü nakletmekten kaçınılması gereken yalancı bir şahıs mıdır, bunun bilinmesi gerekir.”¹³

Zira Hadis-i Şerif’te şöyle buyrulur:

¹⁰ Sahih-i Müslim, Hadis No: 5304

¹¹ el-Adabü’ş-Şer’iyye, el-Mektebetü’ş-Şamile

¹² Sahih-i Müslim, 8 Numaralı Hadis-i Şerif’in devamında

¹³ Aliyyü’l-Kârî, Mirkâtü’l-Mefâtiḥ Şerh-ü Mişkâtü’l-Mesâbih

كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ

“Kişiy e duyduğu her şeyi konuşması yalan olarak yeter.”¹⁴

Bu hususta Hz. Üstazımız (k.s): “Evlatlarım, ağızınızdan çıkan sözler e dikkat edin. Sözlerinize sahip olun. Kalemینی kaybeden bir adama, bulan kimse gelir de “kalemin bu mu?” diye sorarsa, o adam hiç tereddüt etmeden “evet bu!” diye malına sahip çıkar. Binaenaleyh sizler de söylediğiniz sözler hakkında biri karşınıza çıkıp da; “bunu sen mi söyledin?” dediğı zaman gâyet rahat bir şekilde, “evet, ben söyledim” diyebilmelisiniz.”¹⁵, buyururlar.

Fakih Ebu’l-Leys es-Semerkandi Hz. şöyle der: “Doğruluğun alameti; nefesine farz olarak şu on şey e riayet etmektedir:

- 1.Lisanı gıybetten korumak.
 2. Kötü zandan kaçınmak.
 - 3.Alay etmekten kaçınmak.
 - 4.Haramlardan gözü kapamak.
 - 5.Doğru konuşmak.
 - 6.Allah yolunda infâk etmek.
 - 7.İsrâf etmemek.
 - 8.Büyüklük ve Üstünlük istememek.
 - 9.Beş vakit namazı muhâfaza etmek.
 - 10.Ehli sünnet ve cemâat îtikâtı üzere olmak.”¹⁶(Dürretül vaizin)
- Vücudun bütün azaları kalbe bağıdır.

¹⁴ Sahih-i Müslim, Hadis No: 6

¹⁵ Ziya Sunguroğlu’nun Notları, s.111

¹⁶ Dürretü’l-Vâ’izin

أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ
فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

“Cesette bir et parçası vardır ki o salih olduğu zaman, bütün ceset salih olurken; o fesada uğradığı zaman bütün ceset fesada uğrar. Dikkat edin o kalptir”¹⁷ hadis-i şerifi bunun şahididir.

Ebu Saâdi'l-Hudrî (r.a.) Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’den şu Hadis-i Şerif’i rivayet eder:

إِذَا أَصْبَحَ ابْنُ آدَمَ فَإِنَّ الْأَعْضَاءَ كُلَّهَا تُكْفِّرُ اللِّسَانَ فَتَقُولُ اتَّقِ اللَّهَ فِينَا
فَإِنَّمَا نَحْنُ بِكَ فَإِنْ اسْتَقَمْتَ اسْتَقَمْنَا وَإِنْ اعْوَجَجْتَ اعْوَجَجْنَا

“Adem oğlu sabaha erdiğinde, bütün azaları lisanına tezellül ve tevazuda bulunur ve şöyle der: Bizim hakkımızı muhafaza uğruna Allah’tan kork. Bizler sana taalluk ediyoruz (sana bağlıyız). Sen dosdoğru olursan bizler de (sana tabi olarak) öyle oluruz. Sen hidayet yolundan meyledersen bizler de meylederiz.”¹⁸

“Lisan, kalbin tercümanı ve halifesidir.”¹⁹ Şu halde kalbin fesadı dilde zahir olur. Dilin fesadı da bütün azalara sirayet eder.

“Sadıktır kişi düzgündür onun işi,

Kaziptir kişi bozuktur onun işi.”²⁰

B- Yalanın kötülüğü

Yalan herhangi bir meseleyi gerçekte olduğundan farklı olarak haber vermektir. Eğer kasten söylenilirse bu kat’i olarak haramdır.

Her hastalığın kökü yalandır. Her günah yalan toprağında filizlenir. Günahların en büyüğü olan küfür ve şirk dahi yalandan ibarettir. Zira Allah ve rasülünü yalanlamaktan daha büyük bir yalan yoktur. Ayet-i

¹⁷ Sahih-i Buhari, Hadis No: 50

¹⁸ Sünen-i Tirmizî, Hadis No: 2331

¹⁹ Tuhfetü'l-Ahvezi, Şerhu Sünen-i Tirmizî, 2331 Numaralı Hadis-i Şerif’in şerhinde

²⁰ Ziya Sunguroğlunun Notları, s.30

Kerimeler’de kafir ve müşrikler “Yalancılar” olarak vasfedilir. Nahl Süresi’nin 105. Ayet-i Kerimesi’nde şöyle buyrulur:

إِنَّمَا يَفْتَرِى الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ

“Yalanı ancak Allah’ın ayetlerine inanmayanlar uydurur iftira ederler. İşte yalancı olanlar onlardır”

“Yalancılık ancak Allah (c.c.)’nın ayetlerini yalanlayanlara layık olur. Zira onlar, Allah-ü Teala’ya karşı yalan ve iftiradan dolayı cezaya düçar olacaklarını beklemesler. Bunun için de bundan kaçınmazlar.”²¹

Rasulullah (s.a.v.) Efendimiz Hadis-i Şerifleri’nde müminin yalancılık gibi kötü bir huyla vasıflanamayacağını ifade buyururlar.

يُطْبَعُ الْمُؤْمِنُ عَلَى الْخِلَالِ كُلِّهَا إِلَّا الْخِيَانَةَ وَالْكَذِبَ

“Mü’min; hıyanet ve yalanın gayrı bütün kötü hasletler üzerine yaratılabilir.”²²

“Yalan ve hıyanet tabiatı müminde bulunmaz. Zira iman ve tasdik gereği, sıdk ve emanettir.”²³

Safvân İbn-i Süleym (r.a.) anlatır:

قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْكُونُ الْمُؤْمِنُ جَبَانًا فَقَالَ نَعَمْ
فَقِيلَ لَهُ أَيْكُونُ الْمُؤْمِنُ بَخِيلًا فَقَالَ نَعَمْ فَقِيلَ لَهُ أَيْكُونُ الْمُؤْمِنُ كَذَّابًا
فَقَالَ لَا

"Ey Allah'ın Rasûlü! Mü'min korkak olur mu?", denildi "Evet" buyurdular. "Peki ci cimri olur mu?" denildi, yine: "Evet" buyurdular. "Peki yalancı olur mu?" diye sorduk. Bu sefer: "Hayır!" buyurdular."²⁴

²¹ İ.Hakkı Bursevî, Ruhu'l-BeyanTefsiri

²² Müsned-i Ahmed ibn-i Hanbel, Hadis No: 21149

²³ Aliyyü'l-Kârî, Mirkâtü'l-Mefâtiḥ Şerh-ü Mişkâtü'l-Mesâbih

²⁴ İmam-ı Malik, Muvatta', Hadis No: 1571

Furkan Süresi'nin 72. Ayet-i Kerimesi'nde, Allah'ın has kullarının vasıfları sayılırken şöyle buyrulur:

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

“Ve onlar ki, yalan şahitlik etmezler, boş bir söze rasladıkları zaman vakar ile (oradan) geçip giderler.”

“Yalan yere şahitlik yapmadıkları gibi yalan söylenen ve her türlü tezviratın yapıldığı yerlerde de durmazlar.”²⁵

Peygamber Efendimiz (s.a.v.);

إِنَّ الْكَذِبَ بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ النِّفَاقِ

“Yalan nifak kapılarından bir kapıdır”, buyurarak yalanın münafıkların huy ve hasletlerinden, onların alamet-i farikalarından biri olduğunu haber vermiş ve şöyle buyurmuştur:

ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ فَهُوَ مُنَافِقٌ وَإِنْ صَامَ وَصَلَّى وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ مَنْ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ

“Üç şey kimde bulunursa, namaz kılsa, oruç tutsa ve kendini mü'min sansa da yine münâfıktır (iki yüzlüdür). Konuştuğu vakit yalan söyler, va'dettiği vakit va'dini yerine getirmez, itimad edildiği vakit emânete hıyânet eder.”²⁶

İşte bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) “yalana yaklaşmayın, yalana yaklaşmayın ve yalana yaklaşmayın” diye tekrar ve ısrarla nasihatlerde bulunmuştur.

Hz. Ebubekir (r.a.) anlatır: “Biz Rasulullah (s.a.v.)'in yanında idik. Rasulullah (s.a.v.) buyurdular ki;

²⁵ Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili

²⁶ Müsned-i Ahmed İbn-i Hanbel, Hadis No: 10504

أَلَا أَنبِئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ قُلْنَا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ ،
وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَكَانَ مُتَكِنًا فَجَلَسَ فَقَالَ أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ
، أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ فَمَا زَالَ يَقُولُهَا حَتَّى قُلْتُ لَا يَسْكُتُ

“Ben size günahların en büyüğünü haber vereyim mi?” Biz de: “Buyur Ya Rasûlallah”, dedik. Peygamberimiz (s.a.v.): **“Allah Teala’ya şirk koşturmak, anaya babaya eza vermek.”** Peygamberimiz (s.a.v.) bir şeye dayanmış vaziyette idi. Hemen doğruldu ve oturdu. **“Dikkat ediniz, bir de yalan söz ve yalan yere şahitliktir. Dikkat ediniz! Bir de yalan söz ve yalan yere şahitliktir. Dikkat ediniz! Bir de yalan söz ve yalan yere şahitliktir.”**, buyurdular ve son cümleyi tekrâr etmeye devam ettiler. Hatta ben sükut etmeyecek (son cümleyi tekrara devam edecek) dedim.”²⁷

Rasulullah (s.a.v.)’in bu sözleri çok tekrarı ve yaslanır vaziyette iken sözlerine oturarak devam etmeleri, etrafındakilerin dikkatlerini üzerlerine toplayıp küçük ve zararsız zannedilebilen yalanın çirkinliğini, günahının büyüklüğünü ifade etmek içindir.

Hz. Abdullah b. Amir (r.a.) anlatır: Ben küçüktüm. Rasûl-i Ekrem (s.a.v) evimize teşrif buyurmuşlardı. Annem bana seslendi “Abdullah gel, sana bir şey vereceğim”, dedi. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem: **وَمَا أَرَدْتُ أَنْ**

تُعْطِيَهُ “ona ne verecektin?” diye sordu. Annem; “hurma vereceğim”, dedi.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

أَمَّا إِنَّكَ لَوَلَمْ تَفْعَلِي لَكُتِبَتْ عَلَيْكَ كَذِبَةٌ

“Dikkat et, eğer bir şey vermeyecek olsan (bunu aldatmak için söylesen) sana bir yalan günahı yazılırdı.”²⁸

Hafız Şirazî (r.h.) şöyle demiştir: “Doğru söyle ve doğru söz dinle ki güneş doğru söyleyen nefesten ve fecri sadıktan sonra doğar. Yalan

²⁷ Sahih-i Buhari, Hadis No: 2460

²⁸ Beyhakî Sünen-i Kübrâ, Hadis No: 21360

söyleyen kişi ise yüzü siyahtır. Çünkü yalan zulmettir. Kişinin yüzünü karartır. Yani yalancı şafağın ardından zulmet vardır. Subh-ı sadığın ardında ise nur ve aydınlık vardır. Kim doğru söylerse, ondan nur fışkırır.”²⁹

MUKADDESÂT VE BÜYÜKLERE HÜRMET

Mukaddesât, Allah-ü Teâlâ’ya mensup olan, dinen pâk ve nezih bulunan, manevi bir büyüklüğe sahip kutsî şeylere denir. Bunun yerine Şeâir-i İslam tabiri de kullanılır.³⁰

“Şe’âir” kelimesi, ”şuur” masdarından olup “şeîre veya şiare veya meş’er” kelimelerinin cemîsidir. Lügatte hususî işaret, alamet-i müş’ire gibi manaları ifade etmektedir. Şe’âir bazen ibadetin kendisi için kullanılır. Buna göre Ezan, cemaatle namaz, Cuma ve Bayram namazları, Hac İbadeti, İslam’ın Şe’âiri’nden yani alametlerindendir. Bazen de ibadetin mahalli için kullanılır. Bu manaya göre ise minareler, camiler, Safa ve Merve ile diğer menasik-i Hac hepsi Dinimizin mukaddes kabul ettiği hususi işaretleri, alametleridir.³¹

Allah-ü Teâlâ mukaddes olduğu gibi O’nun bütün mübarek isimleri de mukaddestir. Hatta bir ism-i celili de Kuddûs’tür. Allah-ü Teâlâ’nın kitapları, peygamberleri, velileri bu kudsiyeti haizdirler. Yine dinî ibadetler ve onların icra edildiği İslam ma’bedleri kutsaldırlar.

Tazim ve hürmet ise bir şey hakkında büyük sayıldığına delâlet edecek surette güzel muamelede bulunmaktır.³²

Allah-ü Teâlâ’nın emirlerine tazim, yarattıklarına şefkat İslam’ın özüdür.

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوقِرْ كَبِيرَنَا

“Büyüklerine hürmet, küçüklerine şefkat göstermeyen bizden değildir.”,³³ buyrulduğu üzere büyüklere hürmet, küçüklere şefkat ahlaki vazifelerin en mühimlerindenidir.

²⁹ İ.Hakkı Bursevî, Ruhu'l-Beyan Tefsiri

³⁰ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali s. 494

³¹ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân-ı Kerim Dili, Bakara Suresi 158. Ayet’in Tefsiri

³² Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali s. 494

³³ Sünen-i Tirmizî, Hadis No: 2043

Hac süresinin 30 ve 32. Ayet-i Kerimleri'nde şöyle buyrulur:

وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ

“Her kim de Allah’ın hürmetlerine tazim ederse bu kendisi için Rabbi indinde mutlak hayırdır.”

وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

“Her kim de Allah’ın şeâirine tazim ederse şüphesiz o kalplerin takvasındandır.”

Ayet-i Kerimler’den anlaşıldığı üzere hürmet, kişinin takvasıyla mütenasip olarak sonu hayırla müjdelenmiş bir emr-i ilâhi iken; hürmetsizlik, zararı çok büyük günahlardandır. Hucurat Süresi’nin 2. Ayet-i Kerimesi’nde şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

“Ey iman edenler! Seslerinizi peygamberin (s.a.v.) sesinden daha yüksek kaldırmayın ve ona birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle söylemeyin. Haberiniz olmadan amelleriniz hiçe iniverir.”

Ayet-i Kerime’de, hürmet ve edebi terkedenin -Peygamber (s.a.v.) Efendimiz’i hafife almasa ve saygısızlık kasdı olmasa bile- dinden çıkabileceğine işaret edilmektedir. Çünkü, eğer kişi edebi terkederek sesini yükseltirse bu, zamanla kendisini hürmetsizliğe sevkeder. Hürmetsizlik küfre götürür; küfür ise amelleri boşa çıkarır.

Mukaddesata yapılacak hürmet ve tazim, tazim olunacak şeye göre farklılık arzeder. Bunlardan bir kısmı şöyledir:

A- Allah-ü teâlâ'ya hürmet ve ta'zim

Her nimet külfete, her külfet de nimete göredir. Her hak, bir vazife karşılığı olarak bulunur. Her kim bir hak elde ederse, karşılığında mutlak surette bir vazife ile mükellef tutulur. Zira vazife haktan önce gelir.

Lütfettiği nimetlere karşı, o nimeti vereni tanımak, O'nun emirlerini tutmak, O'nun gösterdiği yoldan çıkmamak akıl ve vicdanın icabıdır.

Böyle olunca Allah-ü Teâlâ'nın birliğini ve O'ndan başka ibadete layık hiçbir ilah olmadığını, O'nun en yüce sıfatlarla muttasıf ve noksan sıfatlardan münezze bulunduğunu tasdik etmekle O'na iman etmek; O'nun emir ve yasaklarına harfiyen riayet etmekle, O'ndan korkmak; O'nu ve sevdiğini, sevmek; yediğini, yermek; O'na olan sevgimizi dünyanın her şeyinden üstün tutmak, O'nu görmüyor olsak da O'nun bizi gördüğünü bilerek, can-ü gönülden ibadet etmek, O'nu tanımak, O'na karşı daima edepli ve terbiyeli bulunmak, ismini hürmet ve tazimle anmak, dini ve ahlakî vazifelerimizdendir.³⁴

Bunun için Rabbimiz'in ismi zikredildiğinde Celle Celalühü, Tebâreke, Teâlâ ve Sübhanehü gibi ifadeler ile tazimde bulunulması vacip olur.³⁵

B- kur'ân-ı kerim'e ta'zim ve hürmet

Mukaddesâta hurmet hususunda ihtiyatlı hareket güzel görülmüş, en ufak hürmetsizliğin zararının büyük olacağı bildirilmiştir. Kur'an-ı Kerim'e hürmet hususunda da kişi bu gayret ve ihtiyatla hareket etmeyi şiar edinmelidir.

Vakı'a Suresi'nin 77 ila 81. Ayet-i Kerimleri'nde Rabbimiz (c.c.) Kur'an-ı Kerim'in şeref ve yüceliğini, ona gösterilmesi gereken tazim ve hürmeti şöyle beyan buyurur:

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ - فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ - لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ - تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ - أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ

“O hakikaen bir Kur'ân-ı Kerim'dir. Öyle bir kitapta ki mahfuz tutulur. Ona tertemiz olanlardan başkası el süremez. O, Âlemlerin

³⁴ Ahmet Hamdi Akseki, İslam Dini, s.227

³⁵ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.495

Rabb'inden indirilmedir. Şimdi, bu kelama siz yağ mı süreceksiniz.
(Hürmetsizlik edip inkâr veya taharetsizlikle onu kirletmeye mi kalkışacaksınız)³⁶

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de Hadis-i Şerifleriyle, Kur'an-ı Kerim'e karşı ünsiyet ve alakayı tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuştur:

أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأَجِيبَ وَأَنَا تَارِكٌ
فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ
وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَرَغَّبَ فِيهِ ثُمَّ قَالَ وَاهْلُ بَيْتِي
أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي

“Dikkat edin ey insanlar! Yakında Rabbimin ölüm meleği bana gelir ve ben de ona icabet edip ahirete gidebilirim. Size iki mühim şey bırakıyorum. Birincisi Allah'ın Kitabı Hz. Kur'an'dır ki, onda Allah'ın hidayeti ve nuru vardır. Onu tutunuz ve ona sımsıkı sarılınız.

İkincisi ise, benim Ehl-i Beytim'dir. Size hatırlatıyorum; Ehl-i Beytim hakkında Allah'tan korkunuz.”³⁷ (Son cümleyi üç defa tekrar etmişlerdir.)

Kur'ân-ı Kerime' tazim, her şeyden evvel onun, Cebrail (a.s.) vasıtasıyla Peygamberimiz (s.a.v.)'e gönderilmiş bir Kelam-ı İlâhi olduğuna inanmaktır. Cihan bir araya gelse en küçük suresinin benzerinin ortaya koyulamayacağını, hem lafzı hem de manasının mucize olduğunu tasdik etmektir.

Nazmını okumaya, manasını anlamaya çalışmak, anlamadığı cihetlerde kendi aklıyla hareket etmeyip manasını Allah-ü Teâlâ'ya havale etmek, haber verdiği tarihi vakı'aları ibretle düşünmek, kıssalarından hisse almak, hükümlerini baş tacı yapıp tatbik etmeye çalışmak, okurken veya dinlerken son derece edep ve terbiyeli bulunmaktır.³⁸

³⁶ Parantez içi: Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili

³⁷ Sahih-i Müslim, Hadis No: 6378

³⁸ Ahmet Hamdi Akseki, İslam Dini, s.229

Rabbimizin mukaddes kitabından hakkıyla istifade edebilmek, zat-ı ulûhiyetine sığınmakla ondan gelecek yardıma bağlıdır. Bunun için Kur'an-ı Azim tilavetine Euzü-Besmele ile başlanılır.³⁹

Mushaf-ı Şerif ele alınıp okunacağı zaman kişinin abdestli bulunması gerekir. Abdestsiz olan kimse mushaf-ı şerifi kılıfsız olarak eline alamaz. Ayet-i Kerime ile sabit olduğu üzere onu ancak temiz olan eller tutabilir. "Kur'an-ı Kerim okuyacağı zaman şu hususlara dikkat etmek adaptandır: Misvak kullanmak, güzel elbise giymek, saçları taramak ve güzel koku sürünmek, abdestli veya teyemmümlü olarak kibleye yönelmek, yastık ve sair şeylere yaslanmamak, sırtını dayamamak, bir edep ve sükûnet hali ile başı eğik vaziyette, ya ayakta veya oturarak okumak. Otururken bağdaş kurmadan, mütevazi bir halde ve sanki hocasının huzurundaymış gibi oturmak..."⁴⁰

Kur'ân-ı Kerim belden aşağı tutulmamalı, üzerine başka kitap ve eşya konulmamalıdır. Cildi, kapağı, sayfaları sağlam ve temiz tutulmalı, içine yazı yazılmamalıdır. Kur'ân-ı Kerim'in açıkta bulunduğu odada yatılmamalı, Kur'ân-ı Kerim'in karşı ayak uzatılmamalıdır. Kütüphanenin en yüksek rafına konulmalı, yapraklarına-kabına son derece itina gösterilmelidir.

Kur'an-ı Azim, temiz yerlerde, avret mahalleri örtülü ve Kur'ân-ı Kerim'i dinleyecek vaziyette bulunan kimselerin yanlarında açıkça okunabilir. Habis olan yerlerde, avret mahalleri açık veya başka bir işle meşgul olan kimselerin yanlarında cehren okunması mekruh olur.⁴¹

Hattat olan zat, yazacağı bir mushaf-ı şerif evrakını yüksekçe tutup pek ince olmayan bir kalemle ve pâk bir mürekkep ile beyaz kâğıt üzerine yazmalı, satırlarını seyrekçe bırakmalıdır. Mushaf nüshalarını pek küçük kıt'ada ince kalemler ile yazmak tenzihen mekruhtur. Bu mübarek nüshaların altın ile veya gümüş ile tezyin edilmesi, tazim için olduğundan caiz görülmüştür.⁴²

Mushaf-ı Şerif'in, Hacer-i Esved'in, Kâbe-i Muazzama eşiğinin, hürmeten öpülmesi caizdir. Buna diyanet öpmesi denir. Nitekim mübarek bir zatın elini öpmeye de tahiyye öpmesi denilir.⁴³

Mushaf-ı Şerif, sair dini kitaplar ve üzerinde Ayet-i Kerime yazılı bir kâğıt ile —bir zaruret olmadıkça— helâya girilmesi hürmete münafidir.

³⁹ Feteva-i Hindiyeye, c.5, s.480 - Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.495

⁴⁰ Seyyid Ali Zade, Şerh-u Şir'ati'l-İslam, s.59

⁴¹ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

⁴² Feteva-i Hindiyeye, c.5, s.490; Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

⁴³ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

Bunları helaya girmeden evvel çıkarmalı, pak bir yere bırakmalıdır.⁴⁴ Kur'an-ı Kerim harfleri yazılmış olan kalemin tozları ve silgi parçacıkları dahi ta'zim ve hürmete hâlel gelmeyecek tarzda değerlendirilmelidir.⁴⁵

Kur'an-ı Kerim'i veya herhangi bir dinî kitabı temiz olmayan yerlere atmak; Kur'ân-ı Kerim Ayetlerini, sihir-büyü gibi maksatlarla temiz olmayan şeyler ile yazmak; Kur'an-ı Azim'e, dine, imana, peygambere, bir sünnet-i nebeviyyeye, bir Hadis-i Şerif'e, bir İslam mabedine kötü söz söylemek, sövmek, ihanette bulunmak veya bunlardan birini hafife almak, alay konusu yapmak küfrü gerektirir. Derhal tevbekar olup imanı ve nikâhı tazelemek icap eder.⁴⁶

Cünüp kimsenin Kur'an-ı Kerim kasdı ile -isterse bir Ayet-i Kerime'den az olsun- onu okuması haramdır. Eğer sena ve dua kasdı ile okursa veya öğretmek için kelime kelime okursa -en sahih kavle göre- helal olur. Hayızlı ve nifaslı kadının hükmü de bu şekildedir. Cünüp kimsenin veya hayızlı muallimenin Kur'an-ı Kerim'i kelime kelime öğretmesi helal olur. Kelime kelime öğretmekten maksat iki kelimenin arasını kesmek, kesik kesik okumaktır.⁴⁷

Cünüp olan kişiye Kur'an-ı Kerim okumak (bir ayet bile olsa) haram olduğu gibi kılıfsız mushafı tutmak, namaz kılmak, Kabe'i Muazzama'yı tavaf etmek ve mescide girmek de haram kılınmıştır.⁴⁸

Abdestsiz olan kişiye ise üç şey haramdır ki; bunlar da namaz kılmak, tavaf yapmak ve kılıfsız olarak mushafı tutmaktır.⁴⁹ Cünüp veya abdestsiz olan kişinin mushafı ve Kur'an ayetlerinden birinin üzerinde yazılı bulunduğu şeyi tutması da haramdır.⁵⁰ Tefsir kitapları bu hükümlerde Kur'ân-ı Kerim gibidir.⁵¹ Abdestsiz, cünüp, hayızlı ve nifaslı kimselerin Kur'ân-ı Kerim'in yazı bulunmayan beyaz kenarlarına dahi dokunmaları caiz olmaz.⁵² Cünüp olan kimse, yazdığı sayfa elinde olmasa, yazarken elini koymasa ve yazdığı bir Ayet-i Kerime'den eksik dahi olsa yine de Kur'an-ı Kerim'i yazamaz.⁵³

⁴⁴ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

⁴⁵ İbn-i Abidin, c.1, s.355

⁴⁶ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

⁴⁷ Dürer, c.1, s.20; İbn-i Abidin, Cilt 1, s.343

⁴⁸ Nuru'l-İzah, s.41

⁴⁹ Nuru'l-İzah, s.41

⁵⁰ Dürer, c.1, s.20

⁵¹ İbn-i Abidin, c.1, s.352

⁵² Dürer, c.1, s.16

⁵³ Dürer, c.1, s.20 (Haşiye)

Abdesti olmasa bile küçük çocuklara öğrenmeleri için Kur'an-ı Kerim'i vermekte beis yoktur.⁵⁴

Allah Teâlâ'nın ve Rasulü'nün (s.a.v.) emrine imtisal ederek Kur'an-ı Kerim'e hürmet edip onu baş tacı yapanlar, dünya ve ahiret saltanatına nail olurlar. Bunun en güzel misali, Osmanlı Devleti'nin kurucusu mübarek ceddimiz Osman Gazi'ye nasip olan saltanattır.

Eskiyen ve kullanılmayacak durumda olan Kur'ân-ı Kerim ve diğer şer'i kitaplar:

Bir Kur'an-ı Kerim eskir, yırtılır, okunmaz hale gelir ve artık hürmetsizlikten korkulur ise yakılarak değil de temiz bir beze sarılıp üzerine necaset atılmayacak ve basılmayacak bir yere Müslüman defnedilir gibi defnedilir. Hemen çukur açıp üzerine toprak atılması münasip değildir. Defnedildiği yere toprak atmadan lahd yapıp üzerinin bir şey ile kapatılması gerekir. Bu Kur'ân-ı Kerim'e ihanet değil bir ikramdır. Eskiyip okunmaz hale gelen Kur'an-ı Kerimlere yapılacak en güzel muamele budur.⁵⁵

Sair şer'i kitaplara gelince bunlardan Allah-ü Teâlâ'nın, Melaïke-i Kiramın ve Peygamberan-ı İzamın isimleri silinerek kalan yerleri yakılır. Onları oldukları gibi akarsuya atmakta bir beis olmadığı gibi gömmekte de beis yoktur, hatta gömmek daha güzel olanıdır.⁵⁶

Allah-ü Teâlâ'nın, Melaïke-i Kiram'ın ve Peygamberan-ı İzamın isimleri yazılı olan kâğıt parçalarına bir şey sarmak; dine ve ilme karşı hıyanet olduğundan caiz değildir.⁵⁷

C- peygamber efendimiz (s.a.v.)'E ta'zim ve hürmet

Allah-ü Teâlâ'nın Rasûlü, kainatın efendisi, Peygamberler sultanı, aziz Peygamberimiz Hazret-i Muhammed Mustafa (s.a.v.)'e saygı, sevgi ve hürmet hisleriyle tazim etmek, eser ve hatıralarıyla teberrükte bulunmak, mübarek ruhunu incitecek davranışlardan kaçınmak Allah-ü Teala'nın emri, dini bir vecibe ve insanlık borcudur. Kur'an-ı Kerim'de, Peygamber (s.a.v) Efendimiz şöyle yâd edilir:

⁵⁴ Dürer, c.1, s.21

⁵⁵ İbn-i Abidin, c.1, s.354; Feteva-i Hindiyîye, Cilt 5, s.490 – Ö. N. Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

⁵⁶ İbn-i Abidin, c.1, s.354; Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

⁵⁷ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“Ve muhakkak sen pek büyük bir ahlak üzerindesin.”⁵⁸

... فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“...o vakit O’na iman eden, O’na kuvvetle tazimde bulunan, O’na yardımcı olan, O’nun peygamberliğiyle beraber indirilen nuru (Kur’an’ı) takip eden kimseler; işte murada eren müflihun onlardır.”⁵⁹

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

“Şanım hakkı için, size bir Rasül geldi ki kendinizden, gayet izzetli, zorlanmanız O’na ağır geliyor, üstünüze hırs ile titriyor, müminlere Rauf ve Rahim’dir.”⁶⁰

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in, kendisine tazim edenler için bir kurtuluş vesilesi ve Allah-ü Teala’nın “Rauf-Rahim” isimleriyle yad edilme şerefine nail olan kadri yüce bir şahsiyet olduğu Allah Kelamı ile beyan olunmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.)’den başka hiçbir kul, Esmâ-i Hüsna’dan bu iki mübarek isimle anılma şerefine nail olmamıştır.

Rasul-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz’in şahsına kavli-fiilî hürmet, tazim ve saygı dini bir vecibedir. Bu husus Hucurat Süresi’nin 2. Ayet-i Kerimesi’nde açıkça görülmektedir:

“Ey iman edenler, Seslerinizi Peygamberin sesinden fazla kaldırmayınız ve O’na birbirinize bağırr gibi yüksek sesle söz söylemeyiniz. Haberiniz olmadan amelleriniz boşa gider.””

Rasûlallah (s.a.v.)’e tazim bir emr-i ilahi; aksiyle hareket şiddetli azapla neticelenecek en büyük felaketlerdendir. Şu Ayet-i Kerimeler bu hususu ifade etmektedir:

⁵⁸ Kalem 4

⁵⁹ A’raf 157

⁶⁰ Tevbe 128

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ
وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

**“Muhakkak ki Allah ve Melaikesi Peygamber’e hep salat ile
tekrim ederler. Ey iman edenler, haydin ona teslimiyetle salat-ü
selam getirin” ahzab suresi ayet: 56**

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ
عَذَابًا مُهِينًا

**“Çünkü Allah ve Rasülü’ne eza edenler, muhakkak ki Allah
onları dünyada ve ahirette lanetlemiş (rahmeti sahasından kovmuş)
ve onlara pek hakaretli bir azap hazırlamıştır.”⁶¹**

وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنٌ خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ

**“Ve yine içlerinden öyleleri var ki Peygamberi incitiyorlar ve
“O her söyleneni dinler bir kulak” diyorlar. De ki “sizin için bir hayır
kulağıdır, Allah’a inanır, mü’minlere inanır ve iman edenleriniz için
bir rahmettir” Allah’ın Rasulu’nü incitenler için ise elim bir azap
vardır.”⁶²**

Allah-ü Teâlâ’dan sonra en çok hürmet ve tazime layık olan
Peygamberi Efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.)’dir. Beşeriyeti dalalet
çukurundan çıkaran, bütün dünyayı ilim, adalet, medeniyet ve fazilet
ışıklarıyla aydınlatan, insanlığın şerefini yükselten, dünya ve ahiret için
saadet kapılarını açan O’dur.

Onun bütün cihana Peygamber gönderilmiş olduğunu ve Allah-ü
Teâlâ tarafından getirip tebliğ buyurduğu şeylerin hepsinde doğru

⁶¹ ahzab suresi ayet: 57

⁶² tevbe suresi ayet : 61

olduğunu tasdik etmek bir vazifedir. O Allah-ü Teâlâ'dan ne getirip haber vermiş ise onları öğrenmek, O'nun emreylediği ibadetleri noksansız olarak yapmak, yasak ettiklerinden uzak kalmak, O'nun ahlakı ile ahlâklanmak ve herkesi de bu yola götürmeye çalışmak üzerimize borçtur. O'nu her şeyden, hatta kendi öz canından da fazla sevmek, O'na hürmet etmek, adını hürmetle anmak, ahlaki bir vazifedir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in mübarek isimlerinden biri zikredilince salat-ü selam okunur. Mesela Hazret-i Muhammed — sallallahu aleyhi vesellem— denir.

Yüce isimlerinden biri yazıldığı zaman “Aleyhi's-salatü ve's-selam” veya “Sallallahu aleyhi ve sellem” gibi bir ibare yazılır veya telaffuz edilir.

Sair peygamberlerin mübarek isimleri de selam ile zikredilir. Mesela Âdem Aleyhisselam, İbrahim Aleyhisselam denir. Zikredilen Peygamber iki olur ise Aleyhimesselam, daha ziyade olursa Aleyhimüsselam denilir.

Diğer peygamberlerin ismi zikredildiği zaman önce Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e sonra diğer peygamberlere Salât-ü Selam getirmek daha güzeldir. Mesela “Musa Alâ nebiyyina ve aleyhissalatü vesselam”, “İsa Alâ nebiyyina ve aleyhissalatü vesselam” gibi.

Peygamberlerden başkası salât-ü selam ile müstekillen yâd olunmaz. Ancak, peygamberler ile birlikte zikredilince salât-ü selama dâhil kılınabilir. Mesela Ebubekir Aleyhisselam denmez. Yine “Allah-ü Teâlâ, Ashab-ı Kirama salât-ü selam buyursun” denmeyip, belki “Allah-ü Teâlâ, Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ve onun al ve ashabına salât-ü selam buyursun” diye dua edilir.⁶³

Ashab-ı Kiram (r.anhüm) o aziz Peygamber'e güçlerinin yettiği kadar tazim ve bağlılık göstermişler, hürmette asla kusur etmemişlerdir. Onu gücendirecek, üzecek ve mübarek ruhunu incitecek hareket ve davranışlardan şiddetle kaçınmışlar, bu hususta bizlere numune olacak nice hatıralar bırakmışlardır.

İmam-ı Rabbani Hazretleri Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz'e Ashab-ı Kiram'ın hürmet ve tazimini şöyle ifade buyurur:

وكان حالهم امتثال امر الرسول صلى الله عليه و سلم ومعاملتهم

الاجتناب عما ليس بمرضي عنده صلى الله عليه و سلم جعلوا آباءهم

⁶³ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlimihali, s.495

وامهاتهم واولادهم وازواجهم فداء له عليه الصلاة و السلام ومن كمال
اعتقادهم واخلاصهم لم يتركوا براق النبي صلى الله عليه و سلم ليقع
في الارض بل كانوا يأخذونه ويمسحونه ابدانهم ووجوههم مثل ماء
الحياة وقصدهم شرب دمه صلى الله عليه و سلم بعد الفصد من كمال
الاخلاص مشهور ومعروف

Ashab-ı Kiram'ın (r.a.) hali Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in emrini yerine getirmek ve onun razı olmadığı şeylerden uzak durmaktı. Onlar analarını, babalarını, çocuklarını ve eşlerini Peygamber Efendimiz (s.a.v.) için feda etmişlerdi. Ona karşı olan kâmil itikat ve ihlâslarından dolayı Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in tükürüğünün bile yere düşmesine rıza göstermeyip adeta hayat suyu misali ona sahip çıkar, bereketlenmek için yüzlerine ve bedenlerine sürerlerdi. Sahabe-i Kiram'ın, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kan aldırdıktan sonra ona karşı olan kâmil ihlâslarından dolayı kanını içmeyi kastetmeleri meşhur ve maruftur.⁶⁴

Hudeybiye seferi sırasında, Mekkelilerin gönderdikleri hey'etin başında bulunan ve Kureyş'in ileri gelenlerinden olan Urve, Ashab-ı Kiram'ın Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e son derece tazimde bulunduklarını müşahade etmiş, Mekke'ye döndüğünde, gördüklerini hayranlıkla şöyle anlatmıştı:

“Ey ahali! Vallahi ben, vaktiyle birçok padişahların huzuruna elçi olarak çıktım. Mesela Rum Kayseri'nin, İran Şahı Kisra'nın, Habeş hükümdarı Necaşi'nin divanlarına sefir sıfatıyla girdim. Vallahi bunlardan hiçbirinde, ashabının Muhammed'e tazim ettikleri derecede tazim ettiklerini görmedim. Muhammed'in ashabı onun tükürüğü ile bile teberrük ediyorlar. O bir şey emredince hemen yerine getiriyorlar. O söz söylerken hafif bir sesle tasdik ediyor ve cevap veriyorlar. O abdest aldığı zaman abdest suyunun fazlasını tehalükle paylaşıyorlar. Muhammed (s.a.v.)'in ashabı ona o derece tazim ediyorlar ki, hürmetlerinden yüzüne bile dikkatle bakamıyorlar.”⁶⁵

Enes Bin Malik (r.a.) rivayet ediyor:

⁶⁴ Mektubat-ı Şerife, c.2, m.36

⁶⁵ Ahmed Naim, Tecid-i Sarih Tercemesi, Hadis No: 1164

“Rasulüllah (s.a.v.) Mina’ya geldiğinde Akabe Cemresine taş attıktan sonra konağına geldi, kurbanını kesti. Sonra berber Ma’mer Bin Abdullah (r.a.)’a önce başının sağ tarafını, sonra sol tarafını tıraş ettirdi. Tıraşı müteakip kesilen saçlarının halka dağıtılmasına müsaade buyurdu.”⁶⁶

Ubeydetü’s-Selmani (r.a.) şöyle söyledi:

“Rasul-i Kibriya (s.a.v.)’in mukaddes vücudundan ayrılan bir tüy, benim nazarımda yeryüzünde açıkta olan ve yer altında gizli bulunan bütün altın ve gümüş hazinelerden daha kıymetli ve daha sevimlidir”⁶⁷

Birçok siyer ve menkıbe kitaplarında bildirildiğine göre Halid Bin Velid (r.a.)’in başlığında Rasul-i Ekrem (s.a.v.)’in mübarek saçlarından birkaç tel saç bulunurdu. Halid Bin Velid (r.a.), savaşlardaki başarısının bu sayede olduğunu söylerdi.

Bütün Ashab-ı Kiram’ın o aziz Peygamber’e: “Anam, babam sana feda olsun Ya Resulallah!” diye hitap ettikleri malumdur.

D- ashab-ı kirâm’a ta’zim ve hürmet

Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın alamet-i farikalarından biri de Ashâb-ı Kiram’a hürmet ve ta’zimde bulunmak onlara sevgi ve minnet beslemektir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in arkadaşlığı ile kazandıkları mertebelere onlardan başkasının ulaşması mümkün değildir. Fark gözetmeksizin hepsini hayırla yâd etmek, Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat mezhebinin şiarı; hılafı üzere hareket ise dalalettir.

İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz. bu hususta ne derece titiz davranılması gerektiğini şöyle beyan buyurur:

فَانَّهُمْ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ كَانُوا يَجِدُونَ فِي أَوَّلِ صُحْبَةِ خَيْرِ الْبَشَرِ مَا لَا يُدْرَى أَنَّهُ يَتَيَسَّرُ لِأَوْلِيَاءِ الْأُمَّةِ سِوَاهُمْ فِي النَّهْيَةِ أَوْ لَا وَلِهَذَا لَمْ يَصِلْ أُوَيْسُ الْقُرْنِيُّ الَّذِي هُوَ أَفْضَلُ التَّابِعِينَ إِلَى مَرْتَبَةِ وَحْشِيِّ قَاتِلِ حَمْزَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِنَيْلِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً صُحْبَةَ خَيْرِ الْبَشَرِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ

⁶⁶ Teymiyecilik Vehhabilik Ve Tevhidi Koruma Adına İşlenen Cinayetler, s.75

⁶⁷ Teymiyecilik Vehhabilik Ve Tevhidi Koruma Adına İşlenen Cinayetler, s.75

فَإِنَّ فَضِيلَةَ الصُّحْبَةِ فَوْقَ جَمِيعِ الْفَضَائِلِ وَالْكَمَالَاتِ فَإِنَّ إِيْمَانَهُمْ
شُهُودِيٌّ وَلَمْ تَتَيَسَّرْ هَذِهِ الدَّوْلَةُ لِغَيْرِهِمْ أَصْلًا وَلِهَذَا كَانَ إِنْفَاقُ مُدِّ شَعِيرٍ
مِنْهُمْ أَفْضَلَ مِنْ إِنْفَاقِ جَبَلٍ ذَهَبٍ مِنْ غَيْرِهِمْ وَجَمِيعُ الْأَصْحَابِ مُتَسَاوُونَ
فِي هَذِهِ الْفَضِيلَةِ فَيَنْبَغِي تَعْظِيمُ جَمِيعِهِمْ وَذِكْرُ كُلِّهِمْ بِالْخَيْرِ فَإِنَّ
الصَّحَابَةَ كُلَّهُمْ عُدُولٌ وَكُلُّهُمْ مُتَسَاوُونَ فِي قَبُولِ رِوَايَتِهِمْ وَتَبْلِيغِ
الْأَحْكَامِ لَا مَزِيَّةَ لِرِوَايَةِ أَحَدِهِمْ عَلَى رِوَايَةِ الْآخَرِ مِنْهُمْ وَهُمْ حَمَلَةُ الْقُرْآنِ
الْمَجِيدِ وَمِنْهُمْ جُمِعَتِ الْآيَاتُ الْمُتَفَرِّقَاتُ مِنْ هَذَا آيَتَانِ وَمِنْ هَذَا ثَلَاثُ
آيَاتٍ وَأَزِيدُ وَأَنْقُصُ إِعْتِمَادًا عَلَى عَدَالَتِهِمْ فَمَنْ جَرَحَ وَاحِدًا مِنْ
الْأَصْحَابِ فَذَلِكَ الْجَرْحُ رَاجِعٌ إِلَى الْقُرْآنِ الْمَجِيدِ فَإِنَّهُ يُمَكِّنُ أَنْ يَكُونَ
حَامِلٌ بَعْضُ الْآيَاتِ ذَلِكَ الْمَجْرُوحَ وَالْمَطْعُونِ فِيهِ

“Onlar, beşerin en hayırlısı Muhammed Mustafa (s.a.v.) ile ilk sohbetlerinde, nice kemalatı elde ederler ki bu kemalatın, ümmetin diğer velileri için en son mertebelerinde müyesser olup-olmadığı meçhuldür. Bunun içindir ki, tâbiînin en hayırlısı Üveys Karânî, Hz. Hamza (r.a.)’ı şehid eden Vahşi (r.a.)’ın mertebesine bile ulaşamamıştır. Çünkü Vahşi (r.a.), bir defa dahi olsa beşerin en hayırlısı Muhammed Mustafa (s.a.v.)’in sohbetine nail olmuştur. Peygamberin sohbetinde bulunma fazileti, bütün faziletlerin ve kemâlâtın üstündedir. Çünkü onların imanı şühûdîdir. Bu büyük nimet başkalarına nasip olmamıştır. Bu nedenledir ki onların bir müd (ölçeğin dörtte biri) infakı, başkalarının dağ kadar altın infakından daha üstündür. Ashâb-ı Kiram’ın tamamı bu üstünlükte eşit olduğundan hepsine karşı saygı gösterilmesi, hepsinin hayırla yâd edilmesi gerekir. Zira Ashâb-ı Kiram’ın tamamı adil olup rivayetlerinin kabulü ve hükümlerin tebliği noktasında eşittirler. Birinin rivayetinin diğerinin rivayetine karşı bir üstünlüğü yoktur. Hepsi Kur’ân-ı Kerim’i bizlere taşıyıcıdırlar. Adaletlerine itimad olunarak Kur’ân-ı Kerim’in müteferrik olan Ayet-i Kerimeleri onlardan alınıp toplanmıştır. Kiminden

iki, kiminden üç; kiminden daha çok, kiminden daha az Ayet-i Kerime toplanmış ve Kur'ân-ı Kerim bir Mushaf haline getirilmiştir. Eshâb-ı Kiram'dan birini cerh (birine dil uzatmak, birini reddetmek) etmek Kur'ân-ı Kerim'e karşı bir hareket olur (Yani Ashaba dil uzatmak Kur'ân-ı Kerim'e ve dine dil uzatmaktır). Çünkü Kur'ân-ı Kerim'in bazı Ayet-i Kerimleri bu cerh edilen sahâbiden gelmiş olabilir.”⁶⁸

فَيَنْبَغِي تَعْظِيمُ جَمِيعِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْ يَذْكَرَ
جَمِيعُهُمْ بِخَيْرٍ وَأَنْ لَا يُسَيِّئَ الظَّنَّ بِأَحَدٍ مِنْهُمْ وَأَنْ يَرَى مُنَازَعَتَهُمْ أَفْضَلَ
مِنْ مُصَالَحَةِ غَيْرِهِمْ هَذَا هُوَ طَرِيقُ النَّجَاةِ وَالْفَلَاحِ فَإِنَّ حُبَّ الْأَصْحَابِ
الْكَرَامِ بِوَاسِطَةِ حُبِّ النَّبِيِّ وَبُغْضَهُمْ يَنْجِرُ إِلَى بُغْضِهِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ
الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ قَالَ وَاحِدٌ مِنَ الْكُبَرَاءِ مَا آمَنَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يُوقِّرْ أَصْحَابَهُ
وَالْمُحَارَبَاتُ وَالْمُنَازَعَاتُ الَّتِي وَقَعَتْ بَيْنَ الْأَصْحَابِ الْكَرَامِ عَلَيْهِمْ
الرِّضْوَانُ مِثْلَ مُحَارَبَةِ الْجَمَلِ وَمُحَارَبَةِ الصِّفِّينِ يَنْبَغِي أَنْ يَحْمِلَهَا عَلَى
مَحَامِلَ صَحِيحَةٍ حَسَنَةٍ وَأَنْ يُبْعِدَهُمْ عَنِ الْهَوَى وَالتَّعَصُّبِ فَإِنَّ نَفُوسَ
هَؤُلَاءِ الْأَكَابِرِ كَانَتْ مُزَكَّاةً عَنِ الْهَوَى وَالْهَوَسِ وَمُطَهَّرَةً عَنِ الْحَقْدِ
وَالْحِرْصِ فِي صُحْبَةِ خَيْرِ الْبَشَرِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَإِنَّ
وَقَعَتْ عَنْهُمْ مُصَالَحَةٌ فَهِيَ لِأَجْلِ الْحَقِّ وَإِنْ ظَهَرَتْ مِنْهُمْ مُنَازَعَةٌ وَمُشَاجَرَةٌ
فَهِيَ أَيْضًا لِلْحَقِّ سُبْحَانَهُ كُلُّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ عَمِلُوا بِمُقْتَضَى اجْتِهَادِهِمْ
وَدَفَعُوا الْمُخَالَفَ عَنْ أَنْفُسِهِمْ بِلَا شَائِبَةٍ هَوَى وَتَعَصُّبٍ فَكُلُّ مَنْ هُوَ
مُصِيبٌ فِي اجْتِهَادِهِ فَلَهُ دَرَجَتَانِ مِنَ الثَّوَابِ وَفِي قَوْلِ عَشْرٍ دَرَجَاتٍ وَمَنْ

⁶⁸ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.1, Mek.210

هُوَ مُخْطِئٌ فَلَهُ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ مِنَ الثَّوَابِ فَالْمُخْطِئُ كَالْمُصِيبِ بَعِيدٌ عَنِ
الْمَلَامَةِ بَلْ يَتَوَقَّعُ لَهُ دَرَجَةٌ مِنْ دَرَجَاتِ الثَّوَابِ

“Sahabe-i Kiram’ın hepsine hürmet göstermeli ve kendilerini hayırla yâd etmeliyiz. Onlar hakkında asla su-i zanda bulunmamalı ve onların münaza’alarının, başkalarının sulhünden daha hayırlı olduğuna inanmalıyız. İşte gerçek kurtuluş yolu budur. Zira Sahabe-i Kiram’a duyulan mahabbet Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e duyulan mahabbetten kaynaklanmaktadır. Bunun gibi onlara duyulan nefret de Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e duyulan nefretten kaynaklanmaktadır. Nitekim büyüklerden biri “Sahabe-i Kiram’a hürmet etmeyen kimse Peygamberimiz’e iman etmemiştir” der. Cemel ve Sıffîn vakası gibi Sahabe-i Kiram arasında cereyan eden bazı hadiseleri değerlendirirken hüsn-ü zan sahibi olmalı ve bu olayları iyi maksatlarla açıklamalıdır. Sahabe-i Kiram’ı nefsanî arzulardan ve kör taassuptan uzak görmelidir. Zira bu kimseler, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in sohbeti sayesinde nefsanî arzuların girdabından kurtulmuş, taassuptan arınmış şahsiyetlerdir. Onlar herhangi bir mevzuda sulh yaparlarsa bunu hak uğruna yaparlar. Eğer münazaa yaparlarsa bunu da hak uğruna yaparlar. Birbiriyle muharebe eden her iki sahabe grubu da kendi ictihadına uymuş ve muhaliflerine karşı cephe alırken heva ve taassubun etkisiyle hareket etmemişlerdir. İsabetli ictihadda bulunanları iki sevab –bir kavle göre on sevab- alırken, hata edenleri bir sevab almışlardır. Onların hata edenleri de isabet edenleri gibi kınanamazlar. Onların hata edenlerinin de mükâfat alacağını umarız.”⁶⁹

Hiz. Üstazımız (k.s.), evlatlarına, sapık cereyanların Ashab-ı Kiram hakkındaki hezeyanları karşısında Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın müdafii olma vazifesini vermiş ve şöyle buyurmuşlardır:

يَا مَعْشَرَ الْإِسْلَامِ هَلْ تَظُنُّونَ يُفْتَرَى وَ يُكْذَبُ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ نَحْنُ أَحْيَاءُ

“Ey İslam Ma’şeri (Cemaati)! Biz hayatta olduğumuz müddetçe Rasûlüllah (sav)’ın ashabına iftira atılabileceğini ve yalan isnad

⁶⁹ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.2, Mek.67

edilebileceğini mi zannediyorsunuz? (Böyle bir zanna kapılmayınız)
Çünkü biz (ehl-i sünnet cemaati) hayattayız.”, buyurmuşlardır.

Onlara hürmet ve ta'zim nişanesi olarak isimleri zikredilen Ashab-ı Güzin hakkında, Radiyallahu anhüm, denir. Zikredilen bir kişi ise, Radiyallahu anh; iki kişi olursa Radiyallahu anhüma, denilir.

E- silsile-i sâdâtımıza ta'zim ve hürmet

Bizler için, Silsile-i Sadatımız, hususiyle de Hz. Üstazımız (k.s.), şu dünyada hürmet ve tazime en çok layık olanlardandır.

İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz. Mebde' ve Meâd Risalesi'nde şöyle buyurur:

“Üstazın hakkı Allah-ü Teâlâ ve Rasûlüllah (s.a.v.) Efendimiz'in haklarından sonra bütün hak sahiplerinin üstündedir. Hatta diğer haklar ile Üstazın hakkı arasında bir yakınlık bile yoktur. Çünkü her ne kadar vilâdet-i sûriyye anne babadan olsa da vilâdet-i maneviyye Üstaza mahsustur. Bu iki viladet arasındaki fark ise şöyledir: Vilâdet-i sûriyye fâni ve sayılı olan birkaç günlük dünya hayatına sebeptir. Vilâdet-i maneviyye ise hayat-ı ebediyye'yi müstelzimdir. Bu sebepten Üstazın hakkı bütün hak sahiplerinin hakkının fevkindadır.”⁷⁰

Bu hususta Hz. Üstazımız (k.s.) da, “Evlatlarımız bizi annelerinden babalarından, her şeylerinden fazla sever ve sayarlar. Zira anne ve babaları onların bu dünyaya gelmesine birer sebep-i zahiri olmuşlardır. Bizler ise onları ellerinden tutup kabir, mahşer ve sıratı geçirip taa Cennet ve Cemâl-i İlâhî'ye kadar götüreceğiz.”⁷¹, buyurmuşlardır.

Onları sevmek ve hürmet etmek, Allah-ü Teala'yı sevmek ve ona tazimde bulunmaktır. İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz. şöyle buyururlar:

فَحِينَئِذٍ يَنْجَرُ حُبُّ هَذَا الْعَارِفِ إِلَى حُبِّهِ تَعَالَى وَبُغْضُهُ إِلَى بُغْضِهِ
سُبْحَانَهُ وَكَذَلِكَ تَعْظِيمُهُ وَتَوْقِيرُهُ تَعْظِيمٌ وَتَوْقِيرٌ لِلْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَإِهَانَتُهُ
وَإِسَاءَةُ الْأَدَبِ مَعَهُ تَنْجَرُ إِلَى إِهَانَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ وَإِسَاءَةِ الْأَدَبِ مَعَهُ

“...Bu ârifi sevmek, Allah-ü Teâlâ'yı sevmek; ona buğzetmek de Allah Sübhânehû'ye buğzetmek olur. Aynı şekilde ona saygı ve hürmet göstermek, Hak Sübhânehû'ye tazim ve hürmet göstermektir. Ona ihanet

⁷⁰ İmam-ı Rabbânî, Mebde' Ve Mead Risalesi (Mektubat, c.2, s.167)

etmek, saygısızca davranmak da Allah Sübhânehû'ye saygısız davranmak ve ihanet etmek olur.”⁷²

Bir nimete kavuşmak ne kadar zor ise, o nimeti muhafaza etmek ondan daha zordur. Nimetten mahrum kalmamak için şükründe olmak, muhafazası için bütün mevcudiyetini ortaya koymak, en küçük edebi dahi terk etmeden nimet sahibine karşı ihlas ve mahabbet üzere olmak gerekir.

İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz. şöyle buyurur:

إِنَّ فِي هَؤُلَاءِ الْأَكَابِرِ قُدْرَةً كَامِلَةً عَلَى إِعْطَاءِ النَّسَبَةِ حَيْثُ إِنَّهُمْ يَمْنَحُونَ
الطَّالِبَ الصَّادِقَ بِالْحُضُورِ وَالشُّعُورِ فِي مُدَّةٍ قَلِيلَةٍ كَذَلِكَ فِيهِمْ قُدْرَةٌ تَامَّةٌ
عَلَى سَلْبِ تِلْكَ النَّسَبَةِ فَهُمْ يَجْعَلُونَ صَاحِبَ النَّسَبَةِ مُفْلِسًا بِتَرْكِ أَدَبٍ
وَاحِدٍ نَعَمْ إِنَّ الَّذِينَ يُعْطُونَ يَأْخُذُونَ أَعَاذَنَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ مِنْ غَضَبِهِ وَمِنْ
غَضَبِ أَوْلِيَائِهِ

“Bu büyüklerin nisbet vermeye tam kudretleri olup, sadık olan mürîde kısa bir zaman zarfında huzur ve şuur hâli bahsettikleri gibi bu nisbeti çekip almaya da tam yetkileri vardır. Tek bir edebi terk etme sebebiyle nisbet sahibini müflis kılabilirler. Evet, verme yetkisine sahip olan verdiğini alabilir de. Allah-ü Teâlâ bizleri kendi gazabından ve dostlarının (evliyanın) gazabından korusun.”⁷³

إِنَّ مَدَارَ هَذَا الطَّرِيقِ عَلَى أَصْلَيْنِ الْأَسْتِقَامَةُ عَلَى الشَّرِيعَةِ عَلَى حَدِّ لَا
يَنْبَغِي أَنْ يَرْضَى بِتَرْكِ أَدْنَى آدَابِهَا وَرُسُوحُ مَحَبَّةِ شَيْخِ الطَّرِيقَةِ وَالثَّبَاتُ
عَلَيْهَا وَالْإِخْلَاصُ عَلَى نَهْجٍ لَا يَبْقَى مَجَالُ الْإِعْتِرَاضِ عَلَيْهِ أَصْلًا بَلْ
يَكُونُ جَمِيعُ حَرَكَاتِهِ وَسَكَنَاتِهِ مُسْتَحْسَنَةً وَمَحْبُوبَةً فِي نَظَرِ الْمُرِيدِ

⁷² İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.3, Mek.110

⁷³ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.3, Mek.221

وَنَعُوذُ بِاللّٰهِ سُبْحَانَهُ مِنْ وَقُوعٍ خَلَلٍ فِي أَمْرِ مِنَ الْأُمُورِ الْمُتَعَلِّقَةِ بِهَٰذَيْنِ
الْأَصْلَيْنِ فَإِنَّ هَٰذَيْنِ الْأَصْلَيْنِ إِذَا كَانَا عَلَى الْإِسْتِقَامَةِ بِعِنَايَةِ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ
فَسَعَادَةُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ نَقْدُ الْوَقْتِ

“Bu yolun temeli şu iki asıl üzerinedir: Biri, şariat üzere istikamettir, öyle ki en küçük edebin terkine rıza göstermek dahi uygun olmaz. Diğeri ise, tarikat şeyhine muhabbetin tam yerleşmesi, bu muhabbette sebat etmek ve kesinlikle bir itiraza mecal kalmayacak şekilde ihlâsla ona bağlanmaktır. Mürşidinin bütün hareketleri ve duruşları müridin nazarında güzel görünmeli ve muhabbetle karşılanmalıdır. Bu iki temelde söz konusu olabilecek herhangi bir noksanlıktan Allah-ü Teâlâ'ya sığınırız. Allah-ü Teâlâ'nın yardımı ile bu iki temel, istikamet üzere olursa, dünya ve ahiret kazancı elde edilmiş olur.”⁷⁴

Pir-i Kâmile Karşı Olan Edepten Bazıları

İmam-ı Rabbani (k.s.), mürşid-i kâmillere karşı, evlatlarının takınacağı tavır ve edepi, onlara karşı gösterilecek hürmet ve tazimi şöyle beyan buyurur:

يَنْبَغِي أَنْ يَغْتَنِمَ وَجُودَهُ وَأَنْ يُفَوِّضَ نَفْسَهُ إِلَيْهِ بِالتَّمَامِ وَأَنْ يَعْتَقِدَ سَعَادَتَهُ
فِي مَرْضِيَّاتِهِ وَشَقَاوَتَهُ فِي خِلَافِ مَرْضِيَّاتِهِ وَبِالْجُمْلَةِ يَنْبَغِي أَنْ يَجْعَلَ
هَوَاهُ تَابِعًا لِرِضَاهُ وَفِي الْخَبَرِ النَّبَوِيِّ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ لَنْ يُؤْمِنَ
أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَابِعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ (اعْلَمْ أَنَّ) رِعَايَةَ آدَابِ
الصُّحْبَةِ وَمُرَاعَاةَ شَرَائِطِهَا مِنْ ضَرُورِيَّاتِ هَٰذَا الطَّرِيقِ حَتَّى يَكُونَ طَرِيقُ
الْإِفَادَةِ وَالْإِسْتِفَادَةِ مَفْتُوحًا وَبِدُونِهَا لَا نَتِيجَةَ لِلصُّحْبَةِ وَلَا ثَمَرَةَ

⁷⁴ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.1, Mek.228

لِلْمُجَالَسَةِ وَلِنُورِدَ بَعْضَ الْأَدَابِ وَالشَّرَاطِ الصَّرُورِيَّةِ فِي مَعْرِضِ الْبَيَانِ
يَنْبَغِي اسْتِمَاعُهَا بِسَمْعِ الْعَقْلِ (اعْلَمْ) أَنَّهُ يَنْبَغِي لِلطَّالِبِ أَنْ يُعْرِضَ بِقَلْبِهِ
عَنْ جَمِيعِ الْجِهَاتِ وَأَنْ يَتَوَجَّهَ بِهِ إِلَى شَيْخِهِ وَأَنْ لَا يَشْتَغَلَ بِالنَّوَافِلِ
وَالْأَذْكَارِ مَعَ وُجُودِ الشَّيْخِ بِلَا إِذْنِهِ وَلَا يَلْتَفِتُ فِي حُضُورِهِ إِلَى غَيْرِهِ بَلْ
يَجْلِسُ لَدَيْهِ مُتَوَجِّهًا بِكُلِّيَّتِهِ إِلَيْهِ حَتَّى لَا يَشْتَغَلَ عِنْدَهُ بِالذِّكْرِ أَيْضًا إِلَّا
أَنْ يَأْمُرَهُ بِهِ وَلَا يُصَلِّيَ فِي حُضُورِهِ غَيْرَ الْفَرَائِضِ وَالسُّنَنِ (وَنُقِلَ) عَنْ
سُلْطَانِ هَذَا الْوَقْتِ أَنَّ وَزِيرَهُ كَانَ قَائِمًا عِنْدَهُ فَالْتَفَتَ الْوَزِيرُ فِي ذَلِكَ
الْوَقْتِ اتِّفَاقًا إِلَى ثَوْبِهِ وَأَصْلَحَ أَرْزَارُهُ بِيَدِهِ فَوَقَعَ نَظْرُ السُّلْطَانِ عَلَيْهِ فِي
هَذَا الْحَالِ فَرَأَاهُ مُتَوَجِّهًا إِلَى غَيْرِهِ فَقَالَ لَهُ بِلِسَانِ الْعِتَابِ أَنَا لَا أَقْدِرُ أَنْ
أَهْضِمَ هَذَا الْفِعْلَ تَكُونُ وَزِيرِي وَتَلْتَفِتُ فِي حُضُورِي إِلَى غَيْرِي وَتَشْتَغِلُ
بِإِصْلَاحِ أَرْزَارِ ثَوْبِكَ فَيَنْبَغِي التَّأَمُّلُ إِذَا كَانَتْ رِعَايَةُ الْأَدَابِ الدَّقِيقَةِ لَازِمَةً
فِي وَسَائِلِ الدُّنْيَا الدَّنِيَّةِ تَكُونُ رِعَايَةُ الْأَدَابِ لَازِمَةً عَلَى الْوَجْهِ الْأَتَمِّ فِي
وَسَائِلِ الْوُصُولِ إِلَى اللَّهِ

“Şeyhin varlığını ganimet bilmeli ve kendini tamamen ona teslim etmelidir. Saadetin onun razı olduğu yerlerde, bedbahtlığın ise onun rızasına aykırı davranmakta olduğuna inanmalıdır. Kısacası, bütün arzu ve isteklerini onun rızasına tabi kılması lazım gelir. Efendimiz (s.a.v.) bir Hadis-i Şerif’te şöyle buyurmuştur: “Sizden biriniz, arzuları benim getirdiklerime tabi olmadıkça iman etmiş olmaz.” Bilmek gerekir ki ifâde ve istifâde (faydalandırma ve faydalanma) yolunun açık olması için, sohbetin edeplerine ve şartlarına riayet etmek bu tarikatın zaruretlerindendir. Yoksa sohbetin ve birlikte olmanın bir neticesi ve faydası olmaz. Zarurî olan bazı edepleri ve şartları açıklayalım; can kulağıyla dinlemelidir:

Bilmek gerekir ki talip kalbini tüm cihetlerden çevirerek şeyhine yönelmeli, şeyhi ile beraberken, onun izni olmaksızın nafilelerle ve zikirle meşgul olmamalıdır. Onun yanındayken başkasına iltifat etmemeli bilakis orada her şeyiyle ona yönelmiş olarak oturmalıdır. Hatta o emretmedikçe zikir bile yapmamalı, onunla beraberken farz ve sünnetlerden başka namaz kılmamalıdır. Zamanın sultanından bir hadise nakledilir: Vezir, sultanın yanında ayakta duruyormuş. Bu esnada vezir, tesadüfen elbisesiyle ilgilenerek eliyle düğmelerini düzeltiyormuş. Bu haldeyken sultan ona bakmış ve başka bir şeyle ilgilendiğini görünce, azarlayan bir uslûpla vezire şöyle demiş: “Bu davranışa tahammül edemem; vezirim oluyorsun ve huzurumda benden başka bir şeyle ilgilenerek elbiselerinin düğmelerini düzeltiyorsun!”

Şimdi iyice düşünmelidir... Bu alçak dünyanın işleri için ince edeplere riayet etmek gerekiyorsa Allah-ü Teâlâ’ya ulaşma vesilelerinde edeplere tam olarak riayet etmek elbette daha büyük bir gereklilik ifade etmektedir.”⁷⁵

Hız. Üstazımız (k.s.), mürşid-i kâmiller ile olan sohbetin adabı hususunda şöyle buyurur:

“Pir-i muktedanın sohbet meclisine taharet-i kâmile ile mümkün olursa gusûl abdesti ile gelinmelidir. Sohbet esnasında mümkün olan huzur ve cem’iyyet muhafaza olunmalı, başka şeylerin kalbe girmesine yol verilmemelidir. Şeyhin kelamı can kulağıyla dinlenmeli ve hıfz edilmeli, bilahare manaları tefekkür olunarak hükümleri ve muktezasıyla amele gayret edilmelidir.”⁷⁶

Yine Hız. Üstazımız, taliplerin adab-ı zaruriyyeleri hakkında İmam-ı Rabbani (k.s.) Hız.’in zikredilen mektubunda da temas ettiği hususları şöyle beyan eder:

“Talip, pîrin huzurunda öyle bir mahalde durmalıdır ki: Kendi gölgesi, şeyhin elbisesi veyahut gölgesi üzerine dahi düşmemelidir.

Seccadesi üzerine basmamalı, abdesthanesinde taharet etmemeli, ona mahsus olan eşyaları kullanmamalı, huzurunda su içmemeli, yemek yememeli, kimse ile konuşmamalı, kimseye yönelmemeli ve alakadar olmamalıdır. Gıyabında da onun olduğu tarafa ayağını uzatmamalı, o tarafa tükürmemelidir.

⁷⁵ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.1, Mek.292

⁷⁶ Mektuplar Risalesi, s.161

Talip, pirin yaptığı her fiili -görünüşte doğru görünmese de- doğru bilmeli, hiçbir surette itirazda bulunmamalıdır. Zira onlar her ne yapar ise o, ilhamdan kaynaklanıp izin ile meydana gelir. Bu takdirde itiraza mahal yoktur. Bazen onun ilhamında hataya yol olsa da bu bir hatay-ı ilhamîdir. Hatay-ı ilhami, hatay-ı keşfî kabilindendir. Onun için itiraza cevaz verilmemiştir.

Talipte bu yol ve suretle pire muhabbet hâsıl olduğu zaman, pir her ne yaparsa yapsın, nazarında tamamıyla sevimli görünür. Artık muhabbet içinde itiraza mecal kalmaz. Gerek yeme-içme, uyku-uyanıklık ve gerek ibadat-ü taat ve bütün harekât ve sekenâtta, sevenin umumî-hususî yönelişi pirine ve sevdiğine olur. Namazı, sair ibadat-ü taatı onun gibi edaya, fıkıhı ve sair ulûmu onun ilminden öğrenmeye ciddi olarak gayret eder. Pirin vasıfları ile adım adım vasıflanmaya, ahlakıyla ahlaklanmaya başlar. Bu suretle ikmal ve tekmil mertebelerini bulmuş olur.

Habbe-i hardal miktarı da olsa, itiraz sahibi için, mahrumiyetten başka netice yoktur. İtiraz kendini ayıp ve noksanlıklardan arınmış zanneden ve bir meziyyete sahip olduğu düşüncesine kapılan cehalet ve dalalet ehlinin halidir.

İyi bilinmelidir ki bu yüce tâifenin ayıbını gören ve onlara itiraz etmekle dil uzatan kimse bütün yaratılmışlardan daha fazla bedbahttır, saadetsizdir.

Talip pirin huzuruna izin istedikten sonra girmeli, izin ve müsade olunmadığı takdirde öylece geri dönmelidir. Pirin yanına girildiğinde huzurunda faydasız söz konuşmamalı, malayaniden son derece kaçınmalı, zaruriyattan ve tarikattan başka söz söylememeli, kalbini bütün düşüncelerden arındırarak pirin kelamına dikkat atfetmeli, bilahare söylediği sözlerin mana ve mefhumunu düşünerek maksat ve muradını anlamaya çalışmalı, muktezasıyla amele gayret edilmelidir.

Talib kendisine usanma hâsıl olmaması için, pirin yanında lüzumundan fazla oturmamalıdır. Eğer hal ve vaziyet, huzurda sohbeti uzatmaya müsait değilse, derhal izin isteyip ayrılmalıdır. Kat'î bir zaruret olmaksızın pirden izinsiz meclis terk edilmemelidir. İzinsiz ayrılmak, gayrın pir üzerine tercih edilmesi manasına geleceğinden müridliğe ve biata zıttır.

Talip pirin huzur ve meclisinde kendi sesini onun sesinden yüksek kılmamalı, karşılıklı konuşma ve sohbette yüksek ses ile söz söylememelidir. Aksiyle hareket, sü-i edebdir.”⁷⁷

F- Ulemâya (hocalarımıza) ta'zim ve hürmet

İlim sahibi olmanın mühim şartlarından birisi de talebenin hocasına, her zaman hürmet etmesi ve her meşru emrine itaat göstermesidir.

İlim, nimetlerin en faziletlisidir. Bu nimete ancak, hocaya tazim ve hürmet etmekle, onun rızasını talep edip onu üzmemekten sakınmakla, ona hizmet etmekten şeref duymakla, hocanın emrine hazır olup nasihatini de, hastanın, doktorunu dinlediği gibi dinlemekle nail ve mazhar olunur. Hocasını gücendiren talebe, okuduğu ve öğrendiği ilmin bereketinden mahrum kalır.

Talebe, hocası gelince ayağa kalkmalı, ona hizmet etmekten zevk almalıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

قُومُوا إِلَى خَيْرِكُمْ أَوْ إِلَى سَيِّدِكُمْ

“Hayırlınıza ve büyüklerinize kıyam ediniz (kalkınız)”⁷⁸, buyurmuşlardır.

Ulema, fukaha ve muhaddisîn-i kiram, “Bu Hadis-i Şerif, büyüklere kıyam etmenin caiz, hatta güzel olacağı hususunda delildir” buyururlar.

Hadis-i Şerif’te (لِخَيْرِكُمْ) denmeyip de (إِلَى خَيْرِكُمْ) denilmesi kıyam ile beraber tazim edilmesine bir işarettir. Zira bu makamda (إِلَى) kelimesi lamdan daha fazla tazim ifade etmektedir. Sanki Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “büyükleriniz için ayağa kalkınız ve onları karşılamak ve ikram etmek için yürüyünüz, harekete geçiniz manasını murad etmişlerdir.”⁷⁹

Ebu Hureyre (r.a.) şöyle buyurur:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْلِسُ مَعَنَا فِي الْمَجْلِسِ يُحَدِّثُنَا فَإِذَا قَامَ قُمْنَا قِيَامًا حَتَّى نَرَاهُ قَدْ دَخَلَ بَعْضَ بُيُوتِ أَزْوَاجِهِ

⁷⁷ Mektuplar Risalesi, s.150–154

⁷⁸ Sahih-i Buhari, Hadis No: 3804

⁷⁹ Yahya b. Şeref en-Nevevi, Kitâbü't-Terhis fi'l- İkrâm bi'l-Kıyam, s.34; Münâvî, Feyzü'l-Kadir c.3, s.530

“Peygamber (s.a.v.) Efendimiz bizimle mecliste oturur ve bize konuşurdu. Ayağa kalktığı zaman biz de kalkar ve zevcelerinden birinin evine dahil olduğunu görünceye kadar kıyamda kalırdık.”⁸⁰

Yine Peygamber Efendimiz (s.a.v.);

مَنْ عَلَّمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ مَوْلَاهُ

“Kim bir kula Allah-ü Teâlâ’nın kitabından bir ayet öğretirse o, o kimsenin efendisidir.”⁸¹, buyurarak, ilim ve alimin kıymetine işaret etmişlerdir. Hz. Ali (k.v.) Efendimiz’in:

أَنَا عَبْدُ مَنْ عَلَّمَنِي حَرْفًا إِنْ شَاءَ أُعْتِقَ وَإِنْ شَاءَ اسْتَرْقَ

“Ben, bana bir harf öğretenin kölesiyim, dilerse azad eder, dilerse hizmetinde alıkoyar”⁸² buyurduğu meşhurdur.

Âlimlerimizin çoğu hocayı, hak sahibi olmakta babaya müsavî kılarken bazı âlimlerimiz de hocanın hakkı daha büyüktür demişlerdir. Zül-Karneyn (a.s.)’a neden hocana, babandan daha fazla hürmet ediyorsun dediklerinde: “Babam beni gökten yere indirmiştir. Hocamsa beni yerden göğe doğru yükseltmektedir.”⁸³, diye cevap vermişlerdir.

İmam-ı Azam Hz. şöyle buyurur:

“Hocam Hammad vefat ettikten sonra, anam ve babamla birlikte onun için her namazda dua ettim.”⁸⁴

Hz. Üstazımız (k.s.), İmam-ı Azam Hz.’nin doktora muayene için gittiğinde, ayağını istenilen tarafa niçin uzatmadığını soran doktora; “o tarafta hocamın evi var” diye cevap verdiğini ifade buyurmuşlardır.⁸⁵

Ancak dinimizde her şeyin bir ölçüsü olduğu gibi, bu ikram ve hürmette de İslami ölçülere uygun bir şekilde hareket edilmelidir. Hocalar, talebelerinden hürmet veya saygı beklememeli, hele hele kendilerini hiçbir zaman tazim ve ikrama layık ve müstehak görmemelidir. Talebeler de hiçbir zaman hocalarına hürmette kusur etmemelidirler. Gıyabında dahi ondan ismi ile değil, hürmet ifade eden bir kelime ile bahsetmelidirler.

Müctehidîn-i İzâm Hazerâtından ve kitaplarımızın musannıflarından birinin ismi zikredildiği zaman, Rahmetullahi Aleyh

⁸⁰ Sünen-i Ebî Davud, Hadis No: 4775

⁸¹ İbn-i İsmail, Şerh-u Talimî'l-Müteallim, s.55

⁸² Zernuci, Talimü'l-Müteallim, s.47; Hatıratım, s.104

⁸³ İbn-i İsmail, Şerh-u Talimî'l-Müteallim, s.56

⁸⁴ M. Faruk Bayraktar, Öğretmen Öğrenci Münasebetleri, s.297

⁸⁵ Hatıratım, s.104

veya Rahimehüllah; ikisinin ismi zikredildiği zaman, Rahmetüllahi Aleyhima veya Rahimehümallah; üç ve daha fazlasının ismi zikredildiği zaman, Rahmetüllahi aleyhim ecmaîn veya Rahimehümüllah diye ta'zim ifadeleri kullanılmalıdır.

G- Şer'î kitaplara ta'zim ve hürmet

Kitap, en başta Allah-ü Teâlâ'nın kanunlarını ve insanların elde ettiği bilgi ve düşünceleri muhafaza ederek gelecek nesillere aktaran bir vasıta'dır. Bu itibarla başta yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim ve dini kitaplar olmak üzere kitaplara, layık olduğu şekilde hürmet göstermek icabeder. Kitaba saygı ilme saygıdır.

İçinde Ayet-i Kerime, Hadis-i Şerif ve dini bilgilerin bulunduğu kitaplar, zaruret halinde abdestsiz ele alınabilse de Ayet-i Kerime'lerin metnine el sürülmemelidir. Bu kitaplardan azami istifadeyi temin için mümkün mertebe abdestli ve hürmetli mütâlaa edilmeli ve sağlamlığına itina gösterilmelidir.

Şemsü'l-Eimme es-Serahsi Hz.'nin hasta olduğu bir gece, derslerini abdestli mütâlaa etmek için tam on yedi defa abdest aldığı rivayet edilmiştir.

Müsbet ilimleri ihtiva eden kitaplara, defter ve kâğıtlara da hürmet icâbeder. Kitaplar kütüphanelerde sıraya konulurken manevi değerlerine göre yukarıdan aşağıya doğru tanzim edilmelidir. Buna göre;

1- Kur'ân-ı Kerim ve Tefsir Kitapları

2- Hadis'i Şerif, Mev'ıza ve Rasûlullah (s.a.v.)'den rivayet edilen Dua Kitapları

3- Fıkıh Kitapları

4- Kelam Kitapları

5- Rüya Tabiri Kitapları (Tabir kitaplarının tazime layık görülmesi, rüyanın peygamberliğin 46 cüzünden biri olmasındandır.)

6- Lugat, Sarf ve Nahiv Kitapları (Bunlar aynı değerdedirler. Bazısı bazısı üzerine konulabilir.)

Kitapların beyan edildiği şekilde dizilmesi evleviyyet ve tazime riayet içindir. Kitaplar bir dükkân veya sandık içinde bulunduğu zaman hürmet ve edep icabı üzerine bir şey konmamalıdır.

İmam-ı Azam Hz.'ne "Bu kadar ilmi nasıl tahsil ettiniz?" diye sorulunca;

“Kitaplarıma ta’zim ederdim. Onlar da bana ilmini teslim ettiler”, buyurmuşlardır.⁸⁶

TESETTÜR VE MAHREMİYET

1- Tesettür

Tesettür, lügatte gizlenme ve örtünme demektir. Şer-i Şerifimizde ise; kadın ve erkeğin avret mahallini kapatmak için örtünmesi manasına gelir.

A- Erkek ve kadında avret mahalli

Avret lügatte, eksik ve gedik demektir. İstilahta ise, örtülmesi vacip olan uzuvlar manasında kullanılır.⁸⁷

Erkeğin avreti **göbek kısmından, dizlerinin altına kadar** olan yerlerdir. Dizler avret olup göbek avret değildir.⁸⁸

Hür kadının, yabancı erkeklerle karşı **yüzü, elleri ve ayakları** hariç her yeri avrettir.⁸⁹

Erkeğin, nikâhlı hanımının başından ayağına kadar her yerine bakması ve dokunması helâldir. Aynı şekilde hanımı da, beyinin her yerine bakabilir.⁹⁰ (Fetva böyle olmakla birlikte, tavsiye olunan, takva yolunu seçip zaruret olmaksızın bakılmamasıdır.)

Kadın yabancılara karşı zikredilen üç azasını örtmeyebilir. Ancak yabancı erkeğin bu sayılan yerlere bakması şehvet olmadığı zaman helâl olur. Eğer şehvetle bakarsa eline veya yüzüne de baksa haram olur. Çünkü Resûlüllah (s.a.v.) Efendimiz, **“gözler de zina eder”**⁹¹ buyurmuştur. Gözlerin zinası şehvetle bakmaktır. Çünkü şehvetle kadına bakmak haram olan zinaya düşmenin sebebidir.⁹²

Bu hususta Hazret-i Âişe (r.anha) şöyle buyurur: **“Ecnebî kadınlara nazarın hürmeti, tahrîk-i fitne korkusuna bina kılınmıştır. Hâlbuki kadınların bütün güzellikleri yüzlerinde toplanmış**

⁸⁶ Hatıratım, s.103

⁸⁷ Elmalılı, Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstilahları Kamusu, c.1, s.115

⁸⁸ Dürer, c.1, s.313

⁸⁹ Dürer, c.1, s.59

⁹⁰ Bedayi, c.4, s.289

⁹¹ Müsned-i Ahmed ibn-i Hanbel, Hadis No:8183

⁹² Bedayi, c.4, s.295

olduğundan bir kadının yüzüne nazar husûsunda fitne ve fesâd korkusu, sâir a'zâsına nazardan daha fazladır⁹³

Hız. Aîşe validemizin bu ihtiyatlı içtihadı gösteriyor ki efdal olan, erkek ve kadınların, karşı cinslere karşı zaruret olmadıkça gözlerini yummasıdır.

Mahrem olmayan genç kadınların yüzleri ve ellerine dokunmak veya onlar ile musâfaha yapmak ise **şer'an haramdır**. Zîrâ bu uzuvlara bakmak zarureten helal kılınmıştır, dokunmakta ise zarûret yoktur.⁹⁴

Kadının erkeğe bakması ve kadının kadına bakması, aynen erkeğin erkeğe bakması gibidir. Yani göbeğinden dizinin altına kadar olan yeri hariç her yerine bakabilir. Ancak şehvetten emin olmazsa bakması helâl olmaz.⁹⁵

Kadının elbisesi dar olup vücuduna yapışmakla ve ince olup altını göstermekle vücudunu belli ederse, bakmak caiz olmayıp, erkeğin gözünü yumması lazım gelir. Çünkü bu durumdaki kadın, Resûlüllah (s.a.v.) Efendimizin **"Giyinmiş çıplaklar"**⁹⁶ buyurdıklarındandır. Eğer elbisesi vücudunu belli etmezse kadının elbisesine bakmakta bir beis yoktur. Çünkü bu durumda kişinin bakışı kadının vücuduna olmayıp elbisesinedir.⁹⁷

Kadınlar, mahrem denilen, nikâhlanması kendisine haram olan yakın akrabası erkeklerle karşı, **dizinden göğüslerine kadar olan yerleri hariç**; baş, kulak, göğüs, dizlerine kadar baldırları ve kolları avret değildir.⁹⁸

Ancak bu kadınlara bakmanın helâl olması, beyan olunduğu gibi şehvet olmadığı zamandır. Eğer şehvet duyarsa veya baktığı ve dokunduğu zaman şehvet duyacağına zann-ı galibi varsa, o zaman bakmak ve dokunmak haram olur. İsterse annesi olsun. Çünkü bu durumda harama düşmesinden korkulur.⁹⁹

Akraba olmadığı halde kendisiyle nikâhlanması haram olan kadınlar ki, kayın valide, gelin, üvey ana, üvey kız, sütana, sütkız kardeşler ve sütkızı gibi kadınların hükmü de nikâhlanması haram olan

⁹³ İskilipli Atıf Efendi, Tesettür Risalesi

⁹⁴ İskilipli Atıf Efendi, Tesettür Risalesi

⁹⁵ Dürer, c.1, s.313

⁹⁶ Sahih-i Müslim, Hadis No: 3971

⁹⁷ Bedayi, c.4, s.294

⁹⁸ Bedayi, c.4, s.291; Dürer, c.1, s.314

⁹⁹ Dürer, c.1, s.314

yakın akraba kadınlar gibidir.¹⁰⁰ Lakin bu kısımdaki kadınlara karşı daha dikkatli ve ihtiyatlı olmalıdır.

Bir erkeğin mahremi olan bir kadınla bir yerde baş başa kalması mubahtır, ancak sütkız kardeşi ile genç kayın valide bundan müstesnadır yani onlarla halvet caiz değildir.¹⁰¹

Müslüman kadın, kâfir ve fasık kadınların yanında açılmaz, erkekten korunduğu gibi korunur. Çünkü o kadınlar onun vücudunu başka erkeklere anlatabilirler.¹⁰²

Erkek olsun kız olsun dört yaşına kadar çocuğun avreti yoktur. Dört yaşından on yaşına kadar sadece ön ve arka edep yerleri avrettir, diğer yerleri avret değildir. Fakat bunu on yaş diye sınırlandırmak da uygun değildir. Çocuğun gelişmesine göre farklıdır. On yaşından sonra erkek çocuk baliğ, kız çocuk baliğa hükmündedir.¹⁰³

Yüzünde henüz tüy bitmemiş erkek çocuk, kız gibi güzel olursa bunun hükmü kadınların hükmüdür; başından aşağıya avrettir. Şehvetle bakmak haramdır. Lâkin onun ile halvette ve şehvetsiz bakmakta beis yoktur. Bu sebeple kadın gibi örtünmekle emrolunmaz.¹⁰⁴ Böyle bıyıkları yeni çıkmaya başlamış, henüz sakalı çıkmayan gence emred denilir ki ona şehvetle bakmanın zararı bir kadına şehvetle bakmaktan daha şiddetlidir. Çünkü onun ile şehvetini tatmin ebedi haramdır. Her kadınla beraber iki şeytan vardır. Halbuki emred ile beraber on sekiz şeytan vardır.¹⁰⁵

B- Tesettürün farziyyeti

Tesettürün farziyyeti, **kitap, sünnet ve icmâ** ile sabittir. Tesettürün farziyyetini kabul etmek dîni bir şarttır. Farziyyetine inandığı halde, örtünmeyen kimse ise günahkâr olur.

Allah-ü Teala Nur Suresi'nin 30 ve 31. Ayet-i Kerimelerinde Peygamberimiz (s.a.v.)'e hitaben şöyle buyuruyor:

¹⁰⁰ Dürer, c.1, s.314

¹⁰¹ Haşiyetü Reddî'l-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar, c.6, s.685-686

¹⁰² Fetavâ-i Hindiye, c.5, s.404

¹⁰³ El-Fıkhu ale'l-Mezâhibi'l-Erbe'a, s.185

¹⁰⁴ Haşiyetü Reddî'l-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar, c.1, s.438

¹⁰⁵ Ruhu'l-Beyan Tefsiri, c.3, s.197-198

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَى إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Mümin erkeklere söyle gözlerini sakınsınlar ve ırzlarını muhafaza etsinler, bu kendileri için daha temizdir, her halde Allah ne yaparlarsa habîrdir.” “Mü’min kadınlara da söyle gözlerini sakınsınlar, ırzlarını muhafaza etsinler, ziynetlerini açmasınlar, zahir olanı başka ve baş örtülerini yakalarının üzerine vursunlar, ziynetlerini açmasınlar...”

Ayet-i Kerime’de geçen “başörtülerini yakalarının üzerine vursunlar” ifadesi şöyle tefsir olunmuştur:

“Başörtülerini yakalarının üzerine vursunlar, başlarını, saçlarını, kulaklarını, boyunlarını, gerdanlarını, ziynetlerini açık tutmayıp bu suretle sımsıkı örtünsünler ve o halde bu emri ifâ edebilecek başörtüsü kullansınlar. Müfessirlerimizin nakline göre, cahiliyye kadınları da hiç başörtüsü kullanmaz değillerdi.”¹⁰⁶

“Tabi’în’in büyüklerinden Sa’îd bin Cübeyr Hz. diyor ki: Vakt-i cehâlette Arab kadınlarının âdetleri başlarına câr yani başörtüsü örtüp iki omuzları arasından arkaya doğru sarkıtarak tamâmen gerdanlarıyla göğüslerinin bir kısmını açık bırakmaktı.

¹⁰⁶ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili

O asırda kadınların diğerk bir âdetleri de süslendikten sonra evlerinden çıkıp gerek iyi ve gerek fena her kim olursa olsun ecnebî erkeklerle ihtilât ederek konuşup görüşmekti.

Hicret-i Nebeviye'nin dördüncü senesinin zilka'desine kadar ehl-i İslâm arasında bu iki çirkin cahiliye adeti devam etmiştir. Mezkûr tarihte hicâb âyetleri nazil olarak bu âdetleri kaldırmış ve birçok menfaati içinde bulunduran iki nevi' tesettürü farz kılmıştır.

Birincisi bulûğa ermekten îtibâren her kadının cilbâb ile yani başından îtibaren bütün bedenini bürüyecek geniş bir elbise ile vücûdunu tamamen örtüp mahreminden başka hiçbir kimseye şer'an ruhsat verilen miktardan fazla hiçbir 'uzvunu göstermemek,

İkincisi de meşru bir ihtiyaç olmadıkça evlerinden çıkıp yabancı erkekler bir arada bulunmamaktır.

Bu sûretle kadınlar, lâıyk oldukları hürmetli mevkiye nail olmuşlar ve insanlar arasında küçük düşürölmekten ve yabancılarkin taarruzundan emin kılınmışlardır.”¹⁰⁷

Büyüklerimiz bu Ayet-i Celileler (Nur Suresi 30-31) hakkında şöyle buyurmuşlar:

“Yaşadığımız memleketin örfleri, adetleri, kanunları var, demokrasi var. Bu sebeple hiç kimse tesettüre, örtünmeye zorlanamaz. Herkes dilediğı kadar örtünüyor. Sokakta çıplak gezen yok ama, İslamî ölçölere riayet mecburiyeti de yok. Müslüman olmak mecburiyeti de yok. -Zaten hiçbir zaman da olmamıştır- Ama cemiyette alabildiğıine bir hürriyet havası esiyor. Böyle olunca bilhassa yaz aylarında kadınlar tesettüre riayet etmiyorlar, erkeklerin nazarları onlar için bir mana ifade etmiyor. Biz Müslüman bir topluluk olduğumuz için, hiç kimsenin işine karışmıyoruz. Bizim sözümüz, Allah'a iman edenlere; Kitabullah da, Allah'ın beyan ettiğı emirlere, tavsiyelere uyanlaradır. Müslüman câmiasının dışındakiler istediğı gibi hareket etmekte serbesttirler. Onun vebali, günahı, sevabı herkesin kendine aittir, biz ehl-i imana hitap ediyoruz. Nitekim Ayet-i Celile'de قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ buyuruluyor. Fıkıh kitaplarımızda kadın ve erkeğın nerelerinin avret sayıldığı, tesettürlerinin farz olduğú açık açık beyan edilmiştir. Ayrıca, وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ ayet-i celilesinde ziynetlerini de açığa çıkarmaları, yabancılara göstermeleri yasaklanmıştır.”

¹⁰⁷ İskilipli Atıf Efendi, Tesettür Risalesi

31. Ayet-i Kerime’de geçen “ziynet” tabiri ile alakalı olarak tefsir kitaplarımızda şu şekilde izahlar yapılmaktadır: “Kadının ziyneti denince örfte (insanlar arasında), taç, küpe, bilezik ve emsali süs takıları ile sürme-kına gibi şeyler ve elbise süsleri akla gelir. Nitekim A’raf Suresi’nin 32. Ayet-i Kerimesi’nde elbise demek olduğu beyan edilmiştir. O halde bu ziynetleri açmak yasaklanınca, bunların mahalli olan bedeni açmak evleviyetle yasaklanmış olur. Yani bedenlerini açmak şöyle dursun üzerlerindeki ziynetleri bile açmasınlar.”¹⁰⁸

ayet-i celilesi için وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ

Büyüklerimiz şöyle buyurmuşlardır: “Vücutlarının süslerinden, güzelliklerinden meydana çıkaracak, belli edecek şekilde, -büsbütün meydana çıkmasa bile- belli edecek şekilde ayaklarını yere vurmasınlar. Tefsir-i şeriflerde, eskiden kadınlar ayaklarına da kollarına taktıkları gibi bilezik takarlarmış da, bunları belli edecek şekilde ayaklarını vurmasınlar diye mana vermişler. Öyle mana vermek doğrudur da, kadınların yürüyüşlerine dikkat ederseniz, yüzük gibi, küpe gibi şeylerin sesleri duyulmasa bile, ayaklarını yere vurdukları zaman, bilhassa birazda yüksek topuklu olduğu zaman vücutlarının, kadın olarak Allah’ın kendilerine verdiği nimetlerden bazı uzuvların titremesi, oynaması, -göğüs gibi, kalçalar gibi – bunları belli etmeleri için o tarzda hareket etmesinler. Yürüyüşlerinde bile edepli olsunlar, sokakta yürürken dahi bir kadın olarak, kadınlık ziynetlerini, erkeklerin dikkatini çekecek şekilde, belli edecek şekilde yürümesinler.”

Yine Cenab-ı Hak Ahzab süresi 59. Ayet-i Kerimesinde:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Ey o pegamber, zevcelerine, kızlarına ve mü’minlerin kadınlarına hep söyle: Cilbablarından üzerlerini sıkı örtsünler, bu onların tanınmalarına, tanınıp da eza edilmemelerine en elverişli olandır, bununla beraber Allah ğafur rahim bulunuyor ” buyurmuştur.

¹⁰⁸ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân Dili

Cilbab: Kamus'ta, kadın taifesine mahsus geniş bir elbise, ki buna üstlük de denir; Müncid'de, gömlek veya geniş bir libas¹⁰⁹ ; Raid'de, kadının başını ve göğsünü örttüğü geniş bir libas¹¹⁰; Ahteri'de, câr, milhafa yani çarşaf¹¹¹; İbni Abbas Hz.'ne göre vücudu baştan sona örten şey; İbn-i Kesir'e göre, başörtüsünün üzerine örtülen rida, yani ikinci bir örtü; Ebussuud Hz.'nin izahlarıyla, başörtüsünden geniş, ridadan küçük bir libastır ki, kadın onu başına atar, bir miktarını da göğsüne sarkıtır.¹¹²

Görülüyor ki, tefsir alimleri ile lügât alimleri, cilbâbın ne olduğu hususunda birbirine yakın manalarla tarifler yapmışlardır. Ortaya çıkan en kuvvetli görüşe göre cilbâb, kadının başını ve yüzünün bir kısmını örttüğü, fazlasını göğsü üzerine sarkıttığı, kadınların sokağa çıkarken iç elbiselerinin üzerine attıkları, dört köşe ve kolsuz bir kumaştır. Ayet-i Kerime'de geçen (yüdnîne) kelimesinin masdarı olan idnâ, sarkıtmak ve yaklaştırmak demektir. "Alâ" harf-i cerri ile sılalandığı zaman tazmin suretiyle sarkıtmak manasını da ifade ettiğinden, üzerini sıkı örtmek demek olur.¹¹³

Ümm-ü Seleme (r.anha) şöyle demiştir: "Ahzab süresinin bu elli dokuzuncu ayeti nazil olduğu vakit Ensar kadınları, üzerine siyah örtüler giyerek öyle bir sekinet ile çıkmışlardı ki başları üzerinde kuşlar varmış gibi."¹¹⁴

Ahzab Suresi'nin 53. Ayet-i Kerimesinde ise şöyle buyruluyor:

... وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا

"...Hem haremlerine gerekli bir şey soracağınız vakit de perde arkasından sorun, öyle yapmanız hem sizin kalpleriniz ve hem onların kalpleri için daha temizdir, ve sizin Rasulullah'a eza etmeniz olamaz, arkasından zevcelerini nikah etmeniz de olamaz. Çünkü o günah, Allah indinde çok büyük bulunuyor."

¹⁰⁹ Müncid, c.1, s.96

¹¹⁰ Raid, c.1, s.520

¹¹¹ Ahteri, s.206

¹¹² Tefsîr-i Ebu's-Suud, c.5, s.239

¹¹³ Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili

¹¹⁴ Elmalılı, Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İstılahları Kamusu, c.4, s.420

Annelerimiz olan peygamber zevceleri için gelen hükmü ifade eden ayet-i kerime, sair kadınlar ile muamelenin nasıl dikkat edilerek yapılması gerektiğine de delalet etmektedir.

Peygamberimiz (s.a.v.) de, Hz. Aişe validemizin ablası Hz. Esma'ya (baldızına) hitaben,

يَا أَسْمَاءُ إِنَّ الْمَرْأَةَ إِذَا بَلَغَتِ الْمَحِيضَ لَمْ يَصْلَحْ أَنْ يُرَى مِنْهَا إِلَّا هَذَا وَ
هَذَا وَأَشَارَ إِلَى وَجْهِهِ وَكَفَّيْهِ

“Kadın baliğa olduktan sonra şurası ve şurasından başka yerlerinin görülmesi caiz değildir” buyurarak mübarek ellerini, yüzünü işaret buyurmuşlardır.¹¹⁵

C- Tesettürün farzıyetinin hikmetleri

Dinimizin hükümleri, insanlar arasında vukuu muhtemel olan şer ve mefsedetleri mümkün olduğu kadar def ve izâle etmek üzere binâ kılınmıştır.

Erkekler ile kadınların bir arada bulunmaları ve yekdiğerlerine nazarları aşk ve muhabbeti tahrîk edip ekseriyâ gayr-ı meşru fiillerin talebine vesîle ve sebep olduğu için, bu kapının kapanması icab etmiştir. Onun için Dîn-i Celîl-i İslâm fuhşu menettiği gibi, ona davet eden ve vesile olan her şeyi de menetmiştir.

Dinimizce, fuhşun cezâsı olmak üzere bir takım cezalar tesbit edildiği gibi, fuhşa vesile olacak yolları kapatmak üzere de tesettür farz kılınmıştır.

Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyururlar:

مَا تَرَكَتُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرَّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ

“Benden sonra, kadınlar kadar, erkekler üzerine daha zararlı bir fitne bırakmadım.”¹¹⁶

Hadis-i şerifte beyan edilen fitnenin, başta tesettürün terkedilmesiyle ortaya çıkacağı aşîkardır.

Selman-ı Farisi (r.a.): “Bir kimsenin avret mahallini görmektense iki defa ölmeyi tercih ederim,” buyurur.

¹¹⁵ Beyhakî, Sünen-i Suğrâ, Hadis No: 2462

¹¹⁶ Beyhakî, Sünen-i Suğrâ, Hadis No: 2467

Haya, imanın; tesettür utanmanın ayrılmaz bir lazımıdır. Bunun içindir ki, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz: “Avret mahallimi, içimdeki elbiseden saklamaya güç yetirebilseydim elbette saklardım,” buyurmuşlardır.

Hiz. Ebu Bekir (r.a.) def-i hacet için helaya vardığında utancından başını örter, Ebu Musa'l-Eş'ari (r.a.) ise: “Karanlık odada yıkanırım da Allah'tan utancımdan belimi doğrultamam.” diye buyururlardı.

Açıklığın saadet getirmediğini, aksine bir takım sıkıntılara sebebiyet verdiğini gayr-i müslimlerden birçokları dahi itiraf etmektedirler. Fransızların büyük ve meşhur şairesi Madam Dolaro Maridos, Türkiye'de bulunduğu günlerde Türk dostlarına şöyle demiştir:

“Türk ve müslüman kadınlar örtündüklerinden dolayı içinde bulundukları saadeti bilsinler. Örtünmek ve erkeklere karışmamak onlar için ne büyük bir saadettir.

Örtünmeyen, bilakis açılan, süslenerek erkeklere karışan kadınlar birçok hususlarda ne büyük bir endişe ve ızdırap içindedirler.

Açılan, süslenen ve erkeklere karışan kadınların, bulundukları cemiyetteki erkekler tarafından daha çok beğenilmek için çektikleri sıkıntıları, kendi beylerinin de diğer kadınları kendileri üzerine tercih etme ihtimalinin kendilerine verdiği tarifsiz azabı, sizin örtünen ve erkeklere karışmayan kadınlarınız bilemezler!”¹¹⁷

D- Giyinmenin adabı

“Soğuk ve sıcak defedip avret yerini örtecek kadar giyinmek farzdır. Allah'ın nimetini izhar için iyi elbise giymek müstehaptır. Bayramlarda, Cuma günlerinde ve toplantılarda süs için kıymetli ve güzel elbiseler giymek mubahtır. Her zaman böyle çok iyi şeyler giymemelidir. Gurur ve kibre sebep olur, fakirleri kızdırıp gücendirir. Kibirlenmek ve insanlara övünmek için güzel elbise giymek mekruhtur.”¹¹⁸

Giyim kuşamda kişiye uygun olan, akran ve emsaline uygun giyinmektir. Çok kıymetli veya çok eski elbise giymek uygun olmaz. Kibirlenmemek şartıyla ara sıra güzel ve kıymetli elbise giymekte beis yoktur. İmam-ı Azam Efendimiz kıymetli elbise giyer idi.

¹¹⁷ Tarihî Deyimler, c.3, s.476

¹¹⁸ Haşiyetü Reddî'l-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar, c.6, s.666-667

Fasık ve facirlerin giydiği elbiseleri giymek mekruh olur. Lâkin aynı elbiseyi bütün insanlar giymeye başlarsa, insanların âdet ve şîârı olursa mekruh olmaz.¹¹⁹

İslâmî bir elbise şekli yoktur. Çünkü Resûlüllah (s.a.v) bir elbise modeli üzerinde durmamıştır. Ancak bazı elbiselerin giyilmesi, o elbisedeki bazı hususiyetler sebebiyle yasaklanmıştır. Bu hususiyetler;

- 1-Kâfirlerin özel elbiseleri yani kafirler için şîar olan elbiseler,
- 2-Kibir için giyilen elbise,
- 3-Erkekler için ipek elbise,
- 4-Erkeklerin kadın elbisesi, kadınların erkek elbisesi giymesi.

Ayrıca vücut hatlarını belli edecek kadar dar ve altını gösterecek kadar şeffaf elbise giymek de caiz değildir.

Abdurrahman bin Avf (r.a)'ın kerimesi Hz. Hafsa validemiz, Hz. Aişe validemizin yanına ince bir eşarp ile girmiş, Hz. Aişe validemiz onun eşarbını ikiye katlayarak kalınlaştırıp ona giydirmiştir.¹²⁰

Dinimiz, müslümanın hayatının her safhasına hükümler ve edepler koyduğu gibi, giyinmek ve giyinmenin şekli hakkında da hükümler ve ölçüler koymuştur. Elbisenin en başta gelen şartlarından biri, giyen kişiyi dinimizin istediği şekilde örtmesi, onun çirkin (avret) yerlerini kaybetmesi, sıhhi noktadan da bünyesine uygun olmasıdır.

Daracık elbiselerin bu vasıfları haiz olduğunu söylemek mümkün değildir. Öyle ise kadın ve erkeklerin altlarına ve üstlerine giydikleri daracık, vücut hatlarını kaybetmeyen, bilakis ortaya çıkaran, karşı cinsi tahrik etmekten başka bir işe yaramayan elbiseler sıhhate aykırı olduğu gibi tesettür için de kafi olamazlar. Peygamber Efendimiz (s.a.v.);

صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ
بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءُ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ
الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ
مَسِيرَةٍ كَذَا وَكَذَا

“İnsanlardan iki sınıf cehennem ehlinden olacaktır. Ben onları henüz dünya gözü ile görmedim. Biri, ellerindeki, hayvan kuyruğu

¹¹⁹ Hediyetü'l-Alaiye, s.295

¹²⁰ Muvatta', Hadis No:6

gibi kırbaçlarla insanlara vuran topluluk; diğeri de giyindikleri halde çıplak olan, Allah'ın itaatından çıkmış ve başkalarına da kötü fiillerini öğreten, başları deve hörgücü gibi olan kadınlardır... Onlar cennete girmezler ve cennetin kokusunu, o koku şu kadar mesafeden duyulabildiği halde, alamazlar.” hadis-i şerifleriyle bu hakikati ifade eder.¹²¹

İnsanlar hem sûret hem de sîret yönünden sevdikleri kimselere benzemeye çalışırlar. Peygamberimize ittiba', ona sûreten ve sireten benzemekle kemal bulur. Bir taraftan onu sevdiğimizi söyleyip, diğer taraftan ehl-i küfrün ve fasıkların giydikleri kıyafetlere özenip onları tercih etmek kişiyi iman dairesinden çıkmaya sebep olacak, benzeme bataklığına düşürebilir.

Hoca ve talebenin âdabı anlatılırken hoca ve talebenin bir de evinde dikkat etmesi gereken şu mühim hususa dikkat çekilir:

قَدْ تَقَدَّمَ أَنَّهُمَا قُدْوَةٌ لِلْمُقْتَدِي ، فَإِذَا فَعَلَتْ زَوْجَةُ أَحَدِهِمَا شَيْئًا نُسِبَ
ذَلِكَ لِلشَّرْعِ ، وَصَارَ حُجَّةً فِي الدِّينِ غَالِبًا

“Hoca ve talebe (ehl-i ilim olmaları münasebetiyle) mukteda bihtir. Bunların zevcesi (ev halkından biri) bir şey yaptığı zaman o şey, şer'a nisbet olunur. (Demek ki dinimizde bu caizmiş, bu işi o yaptığına göre bu yapılabilir miş de biz bilmiyor muşuz, denilir) Ve umumiyetle bu artık onlar için, dinde bir huccet (o işe heveslenenler için bir fetva) olur.”¹²²

Bunun için özellikle ehl-i ilim olanlar, gerek kendileri, gerekse ev halkıyla her hususta olduğu gibi kılık-kıyafet hususunda da numune-i imtisal olmalı, ifrat ve tefritten uzak, mütedil bir tarz üzere bulunmalıdır.

¹²¹ Sahih-i Müslim, Hadis No: 3971

¹²² Medhal, c.2, s.228

2- Mahrem (muharremât)

Mahrem, lügatte: Allah-ü Teâlâ'nın haram kıldığı şeydir.¹²³ Şer-i Şerifte ise: Akrabalıktan dolayı **nikâhı haram olan** kimsedir, diye tarif edilmiştir. Mukabili “gayri mahrem - nâ mahrem”dir.¹²⁴

Muharremât; evlenilmesi haram olan kadınlardır. Ebediyyen haram olanlar ve muvakkaten (geçici) haram olanlar diye iki kısımdır. Ebediyyen haram olanlar üç kısımda mütalaa edilir:

Nesep sebebi ile haram olanlar: Analar, kızlar, kız kardeşler, halalar, teyzeler, birader kızları ve hemşîre (kız kardeş) kızlarıdır. Analar tâbirine nineler de dâhildir. Kızlar tâbirinde –ne kadar aşağı inerse insin-kendi kızları ve kız torunları dâhildir.

Ahzâb Sûresi'nin 50. Âyet-i kerimesinde amca, hala, teyze ve dayıkızlarının (mahrem değil) nikahları helâl olduğu beyan buyrulmuştur.

Sihriyet (evlilik sebebi) ile haram olanlar: Bunlar dört sınıftır.

- **Kayınvalideler:** İster zifafa bulunulsun, ister bulunulmasın kızlarının nikâhlanması ile haramlık başlar.
- **Üvey anneler:** Gerek zifaf olsun, gerekse olmasın baba ve dedelerin hanımları haramdır.
- **Üvey kızlar:** Kadının önceki kocasından olan kızları veya torunları haramdır. Fakat bu meselede haramlığın meydana gelmesi için kocanın hanımı ile zifafı veya ona şehvetle dokunmuş olması şarttır. Şayet nikâhtan sonra bunlardan biri olmadan hanım ölür veya ayrılırlarsa bu takdirde üvey kızları nikâhlamak haram olmaz. Halvet-i sahiha (kilitli bir yerde yalnız, baş başa kalmak) olsa da haram olmaz.
- **Gelinler:** Bir kimsenin oğulları veya torunlarının hanımlarıyla evlenmesi haramdır. (Bunlar ister zifafa girmiş olsun, ister girmesin).

Zina, hürmet-i müsaharayı icab ettirir. Bir kimse zina ettiği kadının anası ve kızları ile evlenemez.

Radâ' yani emzirme ile olan haramlık: Emme ve emzirmeden meydana gelen haramlık, aynen nesep (soy) sebebiyle olan haramlık gibidir. Yani; Emen kişiye; sütanne, sütnine, süt kız kardeşler, süt halalar,

¹²³ Mu'cem-i Lugat-ı Fukaha, c.1, s.411

¹²⁴ Hukuku İslamiyye ve Istilahât-ı Fıkhiyye Kamusu, c.2, s.8

süt teyzeler ve süt kardeşlerin çocukları –ne kadar aşağı inseler de-haram olurlar.¹²⁵

İşte bu izah edilen kısımlar bir erkeğin mahremleridir, bunların dışındakiler ise namahremi yani onun için yabancıdır.

A-Mahremiyyete riayet

Müslüman için yaşadığı ev, başkalarının serbestçe muttali olmaması gereken “mahrem” bir mahaldir. Bu sebeple İslâm’da eve “harem” denmiş ve başkalarının evine (mahremiyet bölgesine) izinsiz girmek yasaklanmıştır.

Bir defasında Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz’e Ensar’dan bir kadın gelir ve şöyle sorar: **“Ey Allah’ın Rasulü, ben evde bazen öyle bir durumda oluyorum ki ne babamın, ne çocuğumun, ne de bir kimsenin beni o halde görmesini istemiyorum. Ben bu durumda iken babam geliyor yanıma giriyor, ailemden bir erkek geliyor, yanıma giriyor. Ne yapayım?”** Bu hadise üzerine Nur Suresi’nin 27 ve 28. ayet-i kerimeleri nazil olur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا
عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ * فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا
فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

“Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere sahiplerine istiynas edip (geldiğinizi fark ettirip) ve selâm vermeden girmeyiniz, bu sizin için hayırlıdır, umulur ki düşünüp anlarsınız.”

“Orada kimse bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size, “Geri dönün!” denilirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha temiz bir davranıştır. Allah, yaptığınızı bilir”

¹²⁵ Nikah Risalesi, s.29-31

Ebu Eyyub (r.a.)’den rivayet edildiği üzere Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Ayet-i Kerime’de geçen istiynas’ı şöyle izah etmiştir: **"İstiynas öksürerek tekbir ve tesbih ile ev halkını haberdar etmektir..."**¹²⁶

Yine Nur Suresi’nin 58. ayet-i kerimesinde, aynı ev içinde yaşayanların dahi birbirlerinin mahremiyetine riayet etmeleri emredilmekte; hizmetçilerin ve çocukların, belli vakitlerde ebeveynin odasına girerken izin istemeleri gerektiği ifade buyrulmaktadır. Şöyle ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا
الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ
الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ
جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

“Ey iman edenler! Ellerinizi altında bulunan (köle ve cariyeleriniz) ve içinizden henüz erginlik çağına girmemiş olanlar, sabah namazından önce, öğleyin soyunduğunuz vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza gireceklerinde) sizden üç defa izin istesinler. Bunlar mahrem halde bulunabileceğiniz üç vakittir. Bu vakitlerin dışında ne sizin için, ne de onlar için bir mahzur yoktur. (Birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz.) İşte Allah, âyetlerini size böyle açıklar. Allah her şeyi bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” buyurmuştur.

27. ve 28. ayet-i kerimelerde zikredilen kendini fark ettirme ve selam verme emri hür ve bülüğ çağına erenler hakkında idi. Buradaki izin isteme emri ise el altındaki köle ve cariyelerle, henüz bülüğe ermemiş hür çocuklar hakkındadır. Aynı zamanda bu ayet-i Kerime’de, ev halkı tarafından örtünmenin ihlal edilebileceği muayyen vakitlerde onlara bu izin isteme edebinin öğretilmesi de emredilmiştir.¹²⁷

İslam dini, şahitlik etmek gibi zaruri hallerin zuhurunda, erkek ve kadınların mahremiyet ölçülerine riayet ederek, zaruret miktarınca

¹²⁶ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili

¹²⁷ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili

ihtilatlarına şer'an ruhsat vermiştir. Her ne kadar ev işleri hanımın vazifeleri cümlesinden ise de beyinin hal-i vakti müsâid olmadığı durumlarda mürüvveten veya ihtiyaca mebni, hanım, mahremleriyle beraber harici iş ve hizmetlere iştirak edebilir. Fitne ve fesattan emniyet halinde, hanımların beylerine ve mahremlerine, bağ-bahçe işlerinde yardımcı olması bu kabildendir.¹²⁸

Kadın evli ise kocasının, bekâr ise babasının izni ile ve kendi isteği ile, erkeklerle karışık olmamak şartı ile, çalışabilir. Kendisi istemez ise, kocası veya babası bir işyerinde çalışmaya zorlayamaz. Çünkü kadının nafakası zengin bile olsa kocası üzerinedir.¹²⁹ Baba evinde ise, fakir ise nafakası babasına, babasının gücü yetmiyorsa diğer asabesine (yakın akrabalarına) borçtur.¹³⁰ Eğer kendisi çalışmak ister de kocası veya babası izin vermezse yine çalışamaz.¹³¹

“Na-mahremle ihtilât etmemek şartıyla, kadınların kendilerine mahsûs olan mahallerde kendileri gibi kadınlardan veyâ mahremleri bulunan erkeklerden veyâ şehvetten kesilmiş ihtiyâr kimselerden ilim, sanat öğrenmelerinde ve kendilerine mahsûs olan i'mâlâthânelerde sanat icra etmelerinde dinî bir yasak yoktur.”¹³²

Zarureten erkekler ile ihtilat durumunda riayet edilmesi gereken mahremiyet ölçülerini Mevlamız Ahzab Suresinin 32. Ayet-i kerimesinde şöyle ifade buyurmuştur:

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ
فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا

“Ey peygamberin hanımları! Siz kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz.

Eğer takva ile korunacaksanız, konuşurken kırıtmayın da kalbinde bir hastalık bulunan kimse tamaha düşmesin. Güzel ve dosdoğru söz söyleyin.”

Bu Ayet-i Kerime'nin izahını yaparken İsmail Hakkı Bursevi Hz. :

¹²⁸ İskilipli Atıf Efendi, Tesettür Risalesi

¹²⁹ Bedayi, c.4, s.373

¹³⁰ Bedayi, c.4, s.35

¹³¹ Bedayi, c.2, s.331

¹³² İskilipli Atıf Efendi, Tesettür Risalesi

“Kadınların yabancı erkekler ile muhatap olduklarında (karşı tarafın) kötü arzusunu kesmek için sözlerini sert olarak ifade etmeleri istenmiştir. Bir kimse her hangi bir kapıya gelse ve evin erkeği de evde değilse o evdeki hanımın o kimseye yumuşak sözler söylemesi, sözlerini rıfk ile ifade etmesi caiz değildir. Zira bu durum şehveti heyecanlandığı gibi, karşı tarafın bir takım kötü arzularına sebep olur. Nitekim ayeti celile de (kalbinde günah arzusu, muhabbeti olanlar tama’ etmesinler) buyruldu. Devamında da (Güzel ve dosdoğru söz söyleyin.) töhmetten ve karşı tarafın kötü arzusunu tahrik etmekten uzak olarak sert ve ciddiyetle konuşun.”¹³³ buyurmaktadır.

Kadınların örtünüp belli nizam içinde yaşamaları bir esaret değildir. Açılıp saçılmalarının ve aklına gelen herşeyi yapabilmelerinin de hürriyet olduğu zannedilmemelidir. Tesettür ve mahremiyete riayet, sebep-i şeref olup, sahibine şahsiyet ve iffet kazandırır. Bir takım rezaletlere mani olur.

Def-i mefâsid celb-i menâfi’den evladır. Dinimizde faide ve menfaatten önce zarar ve mazarrat hesabı yapılır. İşin mazarratı, faidesinden fazlaysa mazarratın def’i cihetine gidilir.

Bu kabilden olmak üzere Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyururlar:

لَا يَخْلُونَ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ». فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَةً وَإِنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةٍ كَذَا وَكَذَا. قَالَ «انْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ

“Sakin bir erkek yanında mahremi olmadıkça yabancı bir kadınla beraber kalmasın ve sakın bir kadın da yanında mahremi olmadıkça sefere çıkmasın.” Bunun üzerine bir adam “ Ya Rasülellah benim hanımım hacca gidiyor, ben de falan harbe yazıldım” deyince Peygamberimiz (s.a.v.), hanımın yalnız seyahatinde ortaya çıkabilecek mazarratları göz önünde bulundurarak adama **“İsmi sildir ve hemen hanımınla beraber hacca git”¹³⁴** buyurmuşlardır.

Büyüklerimize: **“Efendim, iki aile taksi ile falan yere bir seyahat etmek istiyoruz, bir emriniz olur mu?”** diye sorulunca, şöyle cevap

¹³³ Ruhul-Beyan Tefsiri, c.7, s.169

¹³⁴ Sahih-i Müslim, Hadis No:3336

vermişler: “**Evet var, sen şoförsün, senin hanımın arkadaşının arkasına otursun; arkadaşının hanımı da senin arka tarafına otursun. Birbirinizle konuşurken gözünüz arka tarafa kayarsa herkes kendi hanımını görmüş olur.**” İşte bu, mahremiyet ve şer-i şerife riayet hususunda büyüklerimizin ne kadar hassas olduklarını gösteren ibretli bir misaldir.

Dinimiz, mazarrat ve mefsedeti izale etmek için, hem maddi hem de manevi vasıtaları nazar-ı dikkate almış ve ikisinin kâmilin yerine getirilmesiyle maksadın temin edilebileceğini ortaya koymuştur.

Bir taraftan fitrat-ı beşeriyede yerleşmiş olan şehevanî kuvvetlerin her insan tarafından dizginlenemeyeceğini göz önünde bulundurarak tesettür ve mahremiyet ölçülerini vaz etmiş, diğer taraftan da içlerinde Allah korkusunun yerleşmesi, İslâmî ahlak ve terbiyeye sahip olabilmeleri için talim terbiye (eğitim-öğretim) metodundan vaz geçmemiştir.

İşleri sadece kalplerdeki Allah korkusuna havale etmemiş, riayet edilmesi için vazettiği kaideleri de insanlar içinde en zayıf ahlaka sahip olana göre vaz etmiştir. Zira bizi en iyi bilen Rabbimiz'dir.

HATMİ HÂCEGÂN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ
النَّارِ

Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. "Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru" derler. ¹³⁵

¹³⁵Ali-İmran suresi 191. Ayet-i kerime

Muhterem Kardeşlerimiz;

Daha önceki sohbetlerimizde yolumuzun temel esaslarından olan, Râbîta-i Şerife ve Zikri Kâlbî mevzularını işlemiştik. Bu hafta da yolumuzun en kuvvetli rûkûnlarından olan mânevi hayatımızda ve terakkimizde çok büyük ehemmiyeti hâiz bulunan **Hatmi Hâcegân** dan bahsetmek istiyoruz.

Mâlum, Mânevi terakkimizde asıl olan **dört büyük rûkun** dört büyük ibâdet vardır. Bunlar

- 1- Sohbet,
- 2- Râbîta-i Şerife,
- 3- Zikri Kâlbî,
- 4- Hatm-i Hâcegân

Hatmi Hâcegân da diğer rûkunlar gibi kitap ve sünnetle sabit bir ibâdetdir.

Hatmi Hâcegânı Hz. Üstâzımızın notlarını esas olarak îzâh etmek istiyoruz:

“Hatmi Hâcegân: Târikat-i Aliyye-i Nakşibendiye'nin büyük rûkûnlarından olup, Cenâb-ı Hakkın emriyle Hızır (a.s) tarafından yolumuzun ser halkalarından (kutbul aktâbı) Hâce Abdülhâlik Gûcdüvânî (k.s) Hz. ne tâlim buyrulmuş ve o zat tarafından tesis edilip ortaya konmuş yüce bir rûkündür. Bu Tarikatı Celilede Hâce Abdülhâlik Hz. nin zaman-ı saâdetlerinden itibaren bu rûknü kutsî icra edilegelmiştir. Ve ona tevessül ve temessük, (ona bağlanıp sarılmak) Allah'a vâsıl olmanın en mühim sebeplerinden sayılmıştır.

Hatmi Hâcegân: Aslen ve fer'an (Yâni esas unsurları ve teferruâtı itibariyle) kitap ve sünnet den iktibas edilmiş, alınmıştır. Zîra ihtivâ ettiği şeyler (Yâni hatimde okunanlar) Allah-ü Telâlaya istiğfar ve niyazdan, hamd ve senâdan, Rasûlullah Efendimize sâlat ve selamdan, Kuran-ı Azîmüşşânı okumaktan ibârettir, ve bunları yerine getirip ifâ etmek ise mükellef olan her mümine Allah ve Rasûlünün emridir.

Bu haysiyetle Hatmi Hâcegân bid'at ve sonradan uydurulan şeylerden, âri (arınmış) kitap ve sünnetin hükümlerinden başka bir şey

olmayan ve bu yolun en faziletli rükunlarındanandır.”¹³⁶

Bu bakımdan böylesine mühim bir ibadeti mühimsemek, üzerinde ciddiyetle durmak, en güzel şekilde edâ etmek, bu yolun yolcuları için zarurîdir.

Hatmi Hacagânın mahiyeti, şartları ve dikkat edilmesi gereken hususları iyi anlamalı ve güzel bir şekilde tatbîke çalışmalıyız. Binâenaleyh burada sizlere Hz.Üstazımızın (k.s.) Hatmi Hacagânın âdâbı ile alakalı mübarek beyanlarını aktarıp, anlayabildiğimiz ölçüde îzâha gayret edeceğiz.

Hatimde Bulunmanın Âdabı;

1 - “Meclis-i sohbe tahâreti kâmile ile, mümkün olursa gusül abdesti ile gelmek.”

Yâni hatme gelirken, ruhâniyeti ve kardeşlerimizi rahatsız etmemek için mümkün mertebe temiz elbise ile gelmeli, hatta ayağıımızdaki çorabımızdan başımızdaki takkemize kadar itina göstermeliyiz. Çalıştığımız iş elbiseleri ile meselâ; ter, sigara ve istenmeyen şekilde kokan elbiselerle gelmemek, o günler de soğan, sarımsak yememek münasip olur. Nitekim Rasûlullah Efendimiz soğan, sarımsak yiyenlerin cemâate katılmalarını men etmiştir. Bu arada parfüm ve benzeri şeylerin başkalarını rahatsız ettiğini de unutmamalı.

2 -“Sohbetin evvelinden âhirine kadar, huzur ve vukûfu kalbiyye ye riayet eylemek.”

Yâni hatmin başından sonuna kadar, kendimizi Hz. Üstazımızın huzuru mânevîsinde kabul ederek rabita halinde okumalı. Kalıbımız hatim halkasında, dilimiz zikirle meşgulken kalbimiz dışarıda olmamalı, Râbita hâlini devam ettirmeliyiz. Nitekim Muhterem Ağabeyimiz, Hatmin başında Râbita-ı şerife yapıldıktan sonra , tekrar sonunda Râbita yapılmasına ihtiyaç görmemiş “Hatim zâten baştan sona Râbita ile olur” buyurmuşlardır. Ama yine de arzu edilirse Râbitayı ilk başta tutturamayanlar için sonunda da yapılmasına müsâade buyurmuşlardır.

¹³⁶Mektuplar Risalesi

3 - “Hatmi Hâceganın Emr-i Azîm olduğuna ve en mühim vesâili vusulden bulunduğuna îtikat etmek”

Yâni mânevi terakkimiz de en mühim vâsıtalardan biri ve de büyük bir ibâdet olduğuna tam inanmak ve hatmi hafife almamak. Bir hocamızın dediği gibi “Şayet bu hatimlerin tam kıymetini bilseydik, kilometrelerce öteden hatta tâ Amerika’dan bile gelirdik; bu hususta her türlü masrafı göze alırdık.”

Mânevi eksiklerimizi telâfide hatimlerin önemi çok büyüktür. Günlük vazifemizdeki eksiklerimiz, hatim halkalarında telâfi olunur. Günlük vazifemizde kendi hâlimiz, liyâkatımız karşılığında feyz alırız. Ancak hatimde lâıyk olmasak bile inen umumi tecelliyat hepimize gelir. Cemâatle namaz misali kuvvetli zayıf herkes istifâde eder.

Onun için namazda cemâate gelmemeyi meşru kılan sebepler zuhur etmedikçe cemaat terk edilmediği gibi; hatimlere iştirak de terk edilmemelidir.

(Cemâatle namaza gelmemeyi meşru kılan sebepler; şiddetli yağmur ve soğuk; şiddetle rüzgar, malına canına ve ırzına zarar gelme korkusu; ağır bir hastalığa tutulmak veya hasta başında beklemek gibi dinimizin kabul ettiği mazeretlerden biri bulunmadıkça cemâatla namaz kılmayı ihmal asla caiz değildir.)

Bu itibarla zamanlı zamansız meşguliyetlerin, ters zamanda gelen misâfirlerin bizleri hatimlerden ibâdet ve hizmetlerimizden alıkoymaması için Cenâb-ı Hakka bolca dua ve ilticâ etmeliyiz. Ayrıca evimize misafir kabul etmek için hatim günlerine randevu vermemeliyiz.

4 - “Ervah-ı Tâyyibe-i Silsile-i Sâdâtın huzur ve alâka-i Ruhânileri şeref lâhık olacağına îtikat etmek.”

Hatimlere Silsile’i Sâdâtımızın, Pirânımızın, Rûhâniyetlerinin teşrif edeceği müjdelenmiştir. Eğer şartlarına riâyat edersek hatimlerde yalnız olmadığımıza Hızır (a.s) dahil, Pirânımızın, Ruhâniyetinin teşrif edeceğine inanmalıyız. İşin hakikati böyledir. Şâyet bizler göremiyorsak da zaman zaman bazı kardeşlerimizin hatim esnasında Efendimiz (s.a.v)’i H.z Üztazımız’ı, Hızır (a.s)’ı gördükleri vakidir.

Emetli Hacı Süleyman Ekmekçi Amcamız (Hacı Dedemiz); yeni vazife alan bir kardeşimizi akşam namazından sonra hatme çağırır, O da ben nâfile ibâdetle meşgul olacağım diyerek gelmez.

O gece rüyâsında, bir hatim halkası görür, Hacı Dedemiz ve Hazretimiz oturmaktadır ve onun yanında bir kişilik boş yer vardır. Oda Hazretimizi görünce oturmak ister; fakat ona, “Sen buraya oturamazsın, birazdan Rasulullah (s.a.v) Efendimiz teşrif edecek, bu bir kişilik yer ona ayrıldı.” deyip halkaya almazlar. Çok üzgün bir şekilde uyanır ve hatasını anlar.

5 - “Hatmi Hâcagân meclisinde kendi ayıp ve kusurunu düşünerek varlığını ve benliğini yok edip, hatimde hazır bulunan din kardeşlerinin iyiliklerini ve faziletlerini kabul etmek.”

Bu mevzuda Şâh-ı Nâkşibend (k.s.) Hz.’leri şöyle buyurmuştur. “Kardeşinin noksanını araştırıp keşfetmek şeytandandır ve o hale kendisi düşer. Onun için dâima eksiği ve kusuru kendinde görmeli, faziletleri kardeşlerine havale etmelidir.” Cenâb-ı Hakkın rızasına muvâfık olan da budur.

Beşer olmamız hasebiyle hepimizin hatası vardır. Ama biz hatimlere hatalarımızın örtülmesi, günahlarımızın afv edilmesi, Mevla’yı zikir ve ona dua etmek için toplanıyoruz.

Orada kimin daha üstün olduğunu ancak Allah(C.C) bilir. Kula yakışan ise acziyettir. Bu sebepten o halkaya oturanların en âcizi, en günahkârı kendimizi bilmeliyiz. Diğer kardeşlerimizin ise bizden çok üstün olduğunu düşünmeliyiz. Cenâb-ı Hakkın övgüyle bahsettiği, hakîki müslümanların bir vasfı da **“Mü’minlere karşı acziyyet içinde”** olmaktır. Ayrıca aynı hatim halkasında, dargın ve birbirine kırgın kişilerin bulunması, son derece ayıp olup, hatimdeki tecelliyâta da mânidir.

Hiz. Üstazımız (k.s.) bu mevzuyu şöyle devam ettirmektedir.

6 - “Hatmi-i Hâcegân’ın maddi, mânevi hususiyeti ve menfâati çok, feyzi ve nuru bol. Bereketleri avam ve havasın tamamına şâmil ve o kadar geniş olduğuna îtikat etmek.”

Hatmi Hacagânın okunması sadece okuyanlara değil, onların bütün geçmişlerine olduğu gibi, o beldede yaşayanlar için de bir rahmet

vesilesidir. Hatmin tecelliyâtından farkında olmasalar bile o belde bulunan diğer insanlar da istifade ederler. Hatim okunan yere rahmet ve bereket iner. Osmanlı ecdâdımız, fethedecekleri küffar beldelerine evvelâ dervişleri gönderirlerdi. O dervişler gittikleri yerlerde hem yaşayışları ile İslâmı anlatıyorlardı, hem de orada ibadet zikir ve hatimler yaparak fethin mânevi kısmını tamamlıyorlardı. Böylece zâhirî fetih de kolaylaşıyordu. Küffar beldelerine âdetâ koloniler kuran bu dervişlere tarihçiler “**kolonizetör Türk dervişleri**” adını vermişlerdir.

Hz. Üstazımız ; 1940 lı yılların sonlarında, merhum Emetli Hacı dedemize haber gönderir. “ Hatim halkalarını çok sıkı yapın ; öyleki aradan rüzgâr bile geçmesin. Ayrıca Türkiye haritasını da halkanın ortasında tasavvur edin; yani halka Türkiye’nin tamamını kuşatmış olsun” Hatimler bir müddet bu şekilde yapılır. Daha sonra Hz.Üstazımız Hacı dede ye tekrar haber gönderir: “Hatimleri eskisi gibi yapabilirsiniz. Rusya’nın Türkiye üzerinde birtakım hesapları vardı. 2. Dünya savaşıdan sonra Doğu Avrupa’yı istilâ edince gözünü Türkiye ye dikmişti. Karşısında râkip te yoktu. Ama hatimlerle duâlarla onlar nereden girmek istedi ise pîran önünü gerdi, o kapıyı kapattı. Ve muvaffak olamadı.” buyurmuştur. Büyüklerin mânevi himayesine ve hatimlerin bereketine ne güzel bir örnek.

7 - “Bilhassa Hatm-i Hâcegân halkasında Allah’ın yasaklarından kaçıp emirlerine sarılmak hususundaki noksanlık ve muhalefetini (Allah’a karşı gelişlerini), geçmişteki ve şimdiki hatalarını tefekkür ederek, bu mühim işteki şiddetli zâfiyetini ve acziyetini düşünerek,her halimizi gören,bilen ilmi her şeyi kuşatan Mevlâ-i Müteâl-a karşı korku ve haşyet hâli içinde olmak.”

Beşinci maddede kendisini hatim halkasında oturan din kardeşlerinin en âcizi olarak görmek gerektiği anlatılmıştı. Burada ise evvelâ her hâlini bilen Cenâb-ı Hakka karşı hata ve noksanlarımızı düşünüp ona karşı mahcûbiyet ve acziyet halinde olmamızın lüzûmu hatırlatılmaktadır. Bizler âciz günahkar, muhtaç kullarız, ama Cenâb-ı Hakkın kapısından başka da gidecek kapımız yok. İşte hatim halkalarında olanca aczimize günâhımıza rağmen Rabbimize duâ ve niyazla yönelmeye çalışıyoruz.

8 – “Hatim halkasında hazır olmaları ve ruhâni alâkaları şüphesiz olan Ervah-ı Tâyyibe-i Silsile-i Saadâta karşı büyük bir mahcubiyet hissetmek.”

Yâni Cenâb-ı Hakkın huzurunda elimizden tutup bizlere şefaat edecek olan pîranımız ve Hz. Üstazımızın da himmetine muhtacız. Hatim halkalarında bu mübarek zâtların rûhaniyetleri mutlaka hazır bulunmaktadır. Onların yanında da, onlara iyi evlat olamamanın, mânevi vazifelerimizi tam yapamamanın mahcûbiyetini taşımamız. Ama yine de eksiğimizle noksanımızla, kusurumuzla, zaafımızla bizleri Cenâb-ı Hakka ulaştıracak başka mercî olmadığı için onların âlâka ve himmetlerine, elimizden tutmalarına muhtacız. Cenâb-ı Hakk onların himmet ve âlâkalarını üzerimizden eksik etmesin. Amîn

9 - “ Bu hale rağmen Cenâb-ı Erhamürrâhimi’nin avf, kerem ve inâyet nazarı ile, hidayet ve rahmete mazhar olan Büyüklerin ruhlarında, şefkat, himmet ve terbiye nazarları ile nazar ettiklerine yakînen inanmak, muhafazası mutlaka îcab eden asıl ve zarûri edeplerdendir.

Bu hâlimize rağmen şuna inanmalıyız ki, Merhametlilerin en merhametlisi olan Rabimizin kerem ve inâyet nazarı ile nazar etmekte, onun Hidayet ve Rahmetine mazhar olan pîranımız , Hz. Üstazımız da bizleri şefkat ve himmetleri ile terbiye etmekte, noksanlarımızı telâfi etmektedirler. Buna yakînen inanmamız lazımdır.

İşte bu anlatılan hususların muhafaza edilmesi , hatme iştirak edenlerde mutlaka bulunması îcâp eden esas ve zarurî edeplerdendir.¹³⁷

Muhterem kardeşlerimiz!

Hz. Üstazımızın (k.s.) buyurduğuna göre ;

“Bu yolu bulan kişilerin geçmiş ecdadında Allah dostu, duâsı makbul biri olup kendi neslinden gelecek yakını için dua etmiştir ki öylelikle bu yolu bulabilmiştir.”

Bunun sebebi hikmetine gelince; nasıl ki Hz. Peygamberimizden evvelki Peygamberlerin Ümmet-i Muhammed’in Manevi derece ve üstünlüklerine

¹³⁷ Mektuplar Sh. 104

gipta ederek Hızır (a.s) İlyas (a.s) ve İsa (a.s) gibi Ümmeti Muhammet olabilmeyi arzu etmişlerdir.

Aynı şekilde Efendimiz (S.A.V) den sonra Âhir zamanda **Mehdiyi Âli Resul** olarak gelecek son sâhibi zamana evlat olmayı bütün Allah dostları iştihakla arzu etmişler ve yaşadıkları devirde onu aramışlardır.

Onun asrına yetişemeyeceklerini anladıkları zaman şöyle dua etmişlerdir. “Yâ Rabbi ben o zâta yetişemedim. Ama benim neslimden, gelecek olan evladımdan, iyâlimden olanlara nasip et de, bende o şerefle şerefleneyim, ondan istifâde edeyim.” demişlerdir.

İşte o duâ eden zâtın neslinden gelen kardeşimiz hatme iştirak ettiği zaman hatimdeki tecelliyât ve sevaplardan ona dağlar gibi büyük hediyeler gider. Kardeşimizde ecdadına vefa borcunu ödemiş olur. Aksi halde hatme katılmadığında ihmal ettiğinde ise o zatın ruhâniyetini gücendirmiş olur.

Muhterem Kardeşlerimiz !

Yolumuzun temel esaslarından olan bu çok önemli mevzû’u bir haftalık sohbet programına sığdırmak zor olacağı için bu mevzû’u burada keserek gelecek hafta kaldığımız yerden devam etmek istiyoruz İnşâallah.

وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا
وَتَبَّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

“Onların sözleri başka bir şey değildi, sadece şunu demişlerdi: Ey Rabbimiz bizim günahlarımızı ve işlerimizdeki aşırılıklarımızı taşkınlıklarımızı mağfirete eyle ve (senin yolunda cihatta) ayaklarımızı sabit kıl (kaydırma) ve kafir kavimlere karşı bize yardım et!”¹³⁸

Muhterem kardeşlerimiz!

Geçen sohbette Hatmi Hâcegân’ın âdâbı hakkında bazı mühim mevzuları izaha çalışmıştık. Bu hafta da hatimlerin ehemmiyeti, büyüklüğü ve bize kazandırdığı hasletlerden bahsetmek istiyoruz.

¹³⁸ Al-i İmran Suresi, 146

Allah’a vâsıl olma yollarının en mühimlerinden olan Hatmi Hâcegân; hâsıl olan tecelliyâtının büyüklüğü bir yana onu okumak için bir araya gelmek bile Cenab-ı Hakkın rahmet ve mağfiretini celbetmeye yetmektedir. Ebud-Derda Hz. lerinin rivayet ettiği bir Hadisi Şerifte Efendimiz (s.a.v) : “Kıyamet günü Cenâb-ı Hakk minberler üzerinde yüzleri nurlu cemeatler gönderecek, insanlar onlara imrenecek. Onlar ne Peygamber ne şehittirler.” dedi. Bir Arabi sordu: onları bize tarif et Ya Rasûlallah Efendimiz (s.a.v) : “Onlar muhtelif kabile ve beldelere mensup oldukları halde birbirlerini seven ve Allah’ı zikretmek için bir araya gelip Allah’ı zikredenlerdir.” Buyurdu.

Burada Hz. Üstazımızın şu müjdesi de akla gelmektedir:
“Evlatlarım ! Sizler ne büyük mükâfata nâil olacaksınız bir bilseniz. Yarın mahşer yerinde bizler geçerken mahşer halkı gıpta ile Rasulullah (s.a.v)’a soracak:“Ya Rasûlallah bunlar Peygamberler mi? Cevap:

-Hayır

-Veliler mi?

-Hayır

-Şehitler mi?

-Hayır

-Peki öyle ise kim bunlar

-bunlar âhir zamanda sönmek üzere olan dini celili islami ihya eden mücahitlerdir.”¹³⁹

Efendimiz diğer bir Hadisi Şeriflerinde ise ;

“ Hiçbir cemâat yoktur ki Allah’ı zikir etmek için otursun da onları Melâike-i Kirâm kuşatmasın, Rahmeti ilâhî onların etrafını çevirmiş olmasın, onların üzerine Rahmet-i ilâhî yağmış olmasın ve Rabbimiz onları indi mânevisinde bulunan mukarrabîn meleklerine yâd etmiş olmasın.” buyurarak Hatimlere işaret etmişlerdir.¹⁴⁰

İşte hatimler böyle muazzam tecelliyâtın, büyük zuhurâtın vuku bulduğu meclislerdir. Cenab-ı Hakkın cennet ve cemaline talip ve müştâk olanlar için hangi meşguliyet bundan daha mühim olabilir. Bilakis onlardan daha çok istifadenin yolunu araştırmalıdır.

¹³⁹Ziya Sunguroğlu

¹⁴⁰ Mektubat-ı şerif -1001 Hadis-i şerif

Nitekim Efendimiz (s.a.v) ;

“Cennet bahçelerine uğradığınız zaman oralardan istifade ediniz.” buyurdular. Eshâb-ı Kirâm “Cennet bahçeleri nerelerdir?” diye sordular. Efendimiz “Mescitler, zikir halkaları ve ilim meclisleridir.” buyurdu.¹⁴¹

Hal böyle olunca bu mânevi ziyafetten mahrum kalmanın ne kadar çok büyük bir kayıp olduğu aşîkardır. Ancak yine de insanoğlu bu büyük müjdelere rağmen bazen gaflet edebiliyor. Dünyalığa gösterdiği ihtimamı mânevi kazanç hususunda gösteremeyebiliyor. Bu da nefsin ve şeytanın tesirindendir.

Efendimiz (s.a.v) in irtihâlini takip eden günlerde Ebu Hüreyre Hz. Mescidi Nebevi’den evine gitmekte iken yolda boş oturup dedikodu yapan insanlar görür onlara: “Siz burada niçin boş oturup duruyorsunuz, gidin mescidi Nebevi’de Rasulullah (s.a.v) in mîrası taksim ediliyor” der. Mîras sözünü duyan bu kişiler, dünyalık hırsı ile mescidi Nebeviye gelirler. Bakarlar ki orada ilim mütâlâa ediliyor, dini sohbet yapılıyor. Geri dönüp Ebu Hüreyre (r.a)’a sitem ederler “Hani mescidi Nebevide Rasulüllah’ın (s.a.v) mîrası taksim ediliyordu, biz gittik orada sadece Ayetlerle Hadislerle insanlara vaaz ediliyor, ilim mütalaa ediliyor.” derler. Bunun üzerine Ebe Hüreyre (r.a)

“Siz bilmiyor musunuz Peygamberler mîras olarak mal bırakmazlar. Efendimiz (s.a.v) Kur’an-ı Kerimi ve Sünnetlerini mîras olarak bırakmıştır.” der. Bu cevap karşısında çok büyük mahcubiyete uğrayan o kişiler hatalarını anlayıp tövbe ve istiğfar ederler.

İşte hatimler, hatim meclisleri bizlere kendi başımıza elde etmemiz mümkün olmayan büyük manevi kazançları sağlamaktadır. Zira Allah’ın rahmeti cemaat üzerinedir. Efendimiz (s.a.v) de kıymetini bilmemiz ve daha çok istifade etmemiz için bu meclisleri cennet bahçelerine benzetmektedir. Hatta bu istifade kendimiz için değil bütün geçmişlerimiz içinde geçerlidir. Eğer şu kabirlerde yatan ecdadımız bir dile gelseler de hatimlerden neler kazandıklarını söyleyebilselerdi. O

¹⁴¹ Râmuz-el Ehadis

zaman hatimleri kaçırdığımızda onlara ne büyük eza verdiğimizi kendimizin de ne büyük kayba uğradığımızı anladık.

Hatmi Hâcegan, İsa (a.s) ve ümmetine Allah tarafından bir mucize olarak inen ve Kuran-ı Kerimde ki Mâide Suresine adını veren sofraya benzetilmektedir. (Mâide sofradır demektir.) Kur'an-ı Kerimde anlatıldığı üzere ümmeti, İsa (a.s) dan Allah'a dua etmesini Cenab-ı Hakkın kalplerini iyice mutmain kılmak için mucize olarak gökten bir sofrayı indirmesini istediler.

Ayeti Kerimede ifâde edildiği üzere :

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ
تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الرَّازِقِينَ

Meryem oğlu İsa (a.s.) şöyle dedi: “Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofrayı indir ki, hem bizim için, hem de geçmiş ve geleceklerimiz için bayram ve senden bir Âyet (mucize) olsun. Bizi rızıklandır; zaten sen, rızık verenlerin en hayırlısıdır.”

Allah-ü Teala da şöyle buyurdu: Ben onu size şüphesiz indireceğim; ama bundan sonra içinizden kim inkâr ederse, kâinatta hiç bir kimseye etmediğim azabı ona edeceğim! ¹⁴²

Bu Âyeti Kerimede geçmişine ve geleceğine bayram olsun diye İsa (A.S) tarafından istenen ve Allah'ı Teâla'nın onlara inzâl buyurduğu Mâide (sofra) ile mânevi bir ziyafet, mânevi bir sofraya olan Hatimlere işaret vardır.

Hatmi Hâcegân “Cenâb-ı Hakkın emriyle Hızır (A.S) tarafından bu yolun büyüklerinden Abdulhâlik-ı Guçduvânî (K.S.) Hz'lerine öğretilmiş (Yâni Allah tarafından indirilmiş) mânevi bir sofradır. Öyle bir sofraya ki ortasında bin İhlas'ı Şerif, kenarlarında yedişer Fatihâ

¹⁴² Mâide Suresi Âyet 114

(Kâdiri Hatminde 11 er Fatiha) ve onu çevreleyen 100 er salavatı şerife ve istiğfarla bezenmiş muazzam manevi bir sofradır. Bu sofradan kendimiz, bütün Müslümanlar, geçmişlerimiz hatta beldemizde bulunan bütün canlılar doyasıya istifade etmektedir. Ancak nimet ne kadar büyük olursa terki halinde hesabı da o kadar çetin olur.

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

*Nihayet o gün (dünyada yararlandığınız) nimetlerden elbette ve elbette hesaba çekileceksiniz.*¹⁴³

Yine Maide ile alakalı Ayeti Kerimede de Cenab-ı Hakk istenilen sofrayı mucize olarak indireceğini, ama bundan sonra kim inkar eder küfre dalarsa kainatta hiç kimseye etmediği azabı ona yapacağını beyan etmiştir ki tehdidi ilâhinin şiddeti karşısında dehşete kapılmamak mümkün değildir .

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)’de bir Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmaktadır.

“Kim ki kendini ; Allah’a götürecek bir yol bulur, o yolda yürür ve daha sonra dönecek olursa Allah’ü Teâla Hz.leri ona öyle bir azabla azab eder ki; Alemlerden hiçbirini o azabla azab etmez.”

Görülüyor ki Hatm-i Hâcegân bizlere çok istifadeli bir ibadet olmakla beraber eğer ihmal edecek ve Allah muhafaza buyursun bırakacak ve bu yoldan uzaklaşacak olursak tehdîd-i ilahi çok açık ve nettir.

Hatm-i Hâcegânın Neticesi;

Hatmi Hâcegan, yani İhlas’ı Şerif hatimleri sebep oldukları büyük rahmet mağfiret ve tecelliyat ile: hem kendimiz ile alakalı hem de hizmetlerimiz, müşkülatlarımız ile alakalı büyük tesire sahiptir.

Hiz. Üstazımız “Hatmi Hâcegân da hiç ret yoktur.” Buyurmaktadır. Hatim de okunan **1000 İhlas’ı Şerif, 333 Kuran-ı Kerim hatmine denktir.**

(İhlas’ı Şerifi bir defa okumanın Kur’an-ı Kerimin üçte birini okumaya tekâbül ettiğini geçmiş sohbetlerde Hadisi Şeriflerle izah

¹⁴³ Tekâsür Suresi Ayet 8

etmiştik.) Hatimlere iştirak eden herkese bu 333 hatim sevabı noksansız olarak verilmektedir.

Hiz. Enes'ten rivayet edilen bir Hadis'i Şerifte "Kim 1000 ihlas'ı Şerif okursa nefsinî Cenâb-ı Hakk tan satın almış olur." buyrulmaktadır.

Hatm-i Hâcegân'ın okunduğu yere (Pîrânımız'ın tertibi üzere âdâbına riâyetle okunduğu zaman) 700 bin rûhânî teşrif ederler.

İmam-ı Rabbani Hiz.leri "Bu toplantılara alâka duymak lazımdır. alâkasızlık istifadeye mânidir ." buyuruyor.

Hatmi Hâcegân okumak selamete sebep, her mihnete devâdır. Hatimler ve diğer erkan, İhlasla yapıldıkça bu yolda Sâliklere zarar gelmez.

Muhterem Ağabeyimiz bir gün ziyarethanede bazı kardeşlerimiz ile Hatmi Hâcegân okumuşlar, çok feyizli ve bereketli olmuş. Şöyle buyurmuşlar.

"Eğer bunun gibi üç yerde hatim yapılsa küfür yok olur." Demek ki ne kadar dikkat ve gayret edersek tesiri de o kadar büyük olacaktır.

Ancak mükemmel olmasa bile eksiklerimizle noksanımızla bu ruknû âzamı (hatimleri) eda etmeliyiz hiçbir mazeret Hatimleri bıraktırmamalıdır. Bununla alakalı tarihten birkaç misal vermek istiyoruz.

Tarihte Kafkas kartalı olarak ün yapmış olan **Şeyh Şâmil Hiz.leri** de Nakşibendî yolunun **Hâlidiye koluna mensup** kısmi tasarruf sahibi bir zat idi. Ruslara karşı 19. Asrın ilk yarısında çok başarılı savaşlar yaptıktan sonra teslim olmak mecburiyetinde kaldı. Rusya da esir iken Türkiye'de bulunan Nakşibendi Şeyhlerinden Şeyh Ziyâuddin Gümüşhânevi Hiz.leri ne yazdığı bir mektupta "Ruslarla harp ederken öyle bunaldık ki hatimleri bırakmak zorunda kaldık" der. Oda verdiği cevapta

"Ahh Şâmil Efendi keşke ne yapıp etseydiniz de Hatmi Hâcegânı bırakmasaydınız. Hatimlere devam etmiş olsaydınız Ruslar sizi asla mağlup edemezlerdi." Buyurmuştur.

Yine Osmanlı Tarihine damgasını vurmuş çok kırtık dönemlerde vatanın bir karış toprağını zâyi etmeden koca devleti yıllarca idâre etmiş olan **Ulu Hâkan Abdulhamit Han Hz. İeri** de yolumuza mensup olup **Şeyh Selâhattin İbni Mevlana Sirâcüddin Hz. ne bağılı idi** (yani Hz. Üstazımızın manevi kardeşi idi) Ve kendisi de çok büyük bir veli idi. Saltanatı müddetince uzun zaman kendi başına Hatmi Enbiya'ya devam ettiği bilinmektedir. Bir noktada saltanatı boyunca muvaffak olmasının sırrı devam ettiği Hatimlere dayanmaktadır.

O halde bu büyük nimetten mahrum kalan kişi hata ve kusuru kendinde aramalı, tevbe ve istiğfar etmelidir.

Muhterem Ağabeyimizin ;

“ Hatimlere gelmeyi çağırmayınız” buyurması manidardır.

Hiz. Üstazımız, Hatmi Hâceğânın insan üzerindeki tesirinin şöyle ifade buyurmaktadır.

“Hatmi Hâceğânın neticesi, insanda hasıl ettiği fayda, Seyrû sülûke mâni olan, insanın tabiatında bulunan katılık ve ğilzatın izâlesi , (Yâni insanın terakkisine mâni olan hallerin giderilmesi) Nefsin zikir, ibâdet ve ubuduyyeti Mevlâ ile mutmâin olması, Cenâb-ı Hakkın fazlı keremi Silsile-i Sâdâtımızın yardım ve imdâdı ile fenâfillah ve bakâbillah devleti ile tahakkukun husûle gelmesidir.”

“Fenâ ve bakâ meydana gelmeden bir ferдин kurtulması, ilim, irfan, iman ve ve islam-i hakiki ile tahakkuk etmesine imkan yoktur.”¹⁴⁴

Merhum Ali AKILLIBAŞ Amcamızı çoğumuz tanırız veya duyarız. Hiz. Üstazımız, hapishanede iken ona her gün dellal çeşmesinden su getiren daha pek çok hizmetleri olan bir amcamızdır. Muhterem Ağabeyimiz Bir ara Kütahya'ya teşrif ettikleri zaman onun hakkında şöyle buyurur.

“Yıllardır tanırım sadıktır samimidir, sağlamdır. Merkezimize ve hizmetlerimize karşı en küçük zikzak çizmedi, ama nedense bir türlü istenilen şekilde terakki edememişti. Fakat bu sefer öyle inkişaf etmiş, öyle bir hâle gelmiş ki bakmaya kıyamadım, gözlerimden kiskandım. Allah nazardan saklasın. Acaba ne amel işledi de böyle inkişaf etti?”

¹⁴⁴ Mektuplar Sh. 164-165

Bu amelin ne olduğunu bilemiyoruz, ama şu hadise bize ip ucu vermektedir. Yaşlılıktan, hastalıktan dolayı zaman zaman hatimlere gelmekte zorlandığı için kendisine ;

“Efendim siz Hz. Üstazımız (K.S.) ile birlikte çok bulunmuş ondan himmet almış, onunla çok hatıraları bulunan bir amcamız olarak hatim halkalarına iştirak eden kardeşlerimize bu hatıraları anlatıverirsiniz. Sizi evinizden arabayla aldırırım.” dendiğinde, AKILLIBAŞ amcamız şöyle cevap verir. “ Hoca efendi. Benim gözlerim iyi görmüyor, kendim rahatsızım onun için şu sıralar hatimlere bazen gelemiyorum. Bu hususta kimseye de yük olmak istemiyorum. Ama Bin İhlas-ı şerif değil mi? Biz onu hacı teyzenle beraber okuyuveriyoruz.” Bu cevabı alan Hocamız “ Allah bilir amma ondaki bu büyük inkişafın sebebi bu olabilir.” demişti.

İşte Hz. Üstazımızın müjdelediği inkişafa çok güzel bir misal.

Kıymetli Kardeşlerimiz!

Hatmi Şeriflerin bereketi ile alakalı o kadar çok müjdeler var ki burada hepsini zikretmek mümkün değil, ancak, Ebu Hüreyre (r.a.) Hz. lerinin rivayet ettiği şu Hadis-i Şerifi burada zikretmek çok yerinde olacaktır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَ سَلَّمَ : إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ .
فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللَّهَ تَعَالَى تَنَادَوْا: هَلُمُّوا إِلَى حَاجَتِكُمْ
فَيَحْفُفُونَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ، وَهُوَ أَعْلَمُ
بِهِمْ: مَا يَقُولُ عِبَادِي؟ فَيَقُولُونَ: يُسَبِّحُونَكَ، وَيُكَبِّرُونَكَ،
وَيَحْمَدُونَكَ، وَيُمَجِّدُونَكَ. قَالَ فَيَقُولُ: هَلْ رَأَوْنِي؟ فَيَقُولُونَ: .
فَيَقُولُ: كَيْفَ لَوْ رَأَوْنِي؟ فَيَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْكَ كَانُوا أَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً
وَأَشَدَّ لَكَ تَمَجِيداً وَأَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيحاً. قَالَ فَيَقُولُ: فَمَا يَسْأَلُونَ؟

فَيَقُولُونَ: يَسْأَلُونَكَ الْجَنَّةَ. فَيَقُولُ: هَلْ رَأَوْهَا؟ فَيَقُولُونَ: يَارَبِّ.
فَيَقُولُ: كَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ فَيَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا
وَأَشَدَّ لَهَا طَلَبًا وَأَعْظَمَ فِيهَا رَغْبَةً. قَالَ: فَمِمَّ يَتَعَوَّدُونَ؟ فَيَقُولُونَ:
يَتَعَوَّدُونَ مِنَ النَّارِ. فَيَقُولُ: هَلْ رَأَوْهَا؟ فَيَقُولُونَ: يَا رَبِّ. فَيَقُولُ:
كَيْفَ لَوْ رَأَوْهَا؟ فَيَقُولُونَ: لَوْ رَأَوْهَا كَانُوا أَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَأَشَدَّ لَهَا
مَخَافَةً. قَالَ فَيَقُولُ: أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ. قَالَ: فَيَقُولُ
مَلِكٌ مِنْهُمْ فِيهِمْ فَنُ عَبْدٌ خَطَّاءٌ لَيْسَ مِنْهُمْ إِنَّمَا مَرَّ لِحَاجَةٍ فَجَلَسَ،
فَيَقُولُ: وَلَهُ قَدْ غَفَرْتُ، هُمُ الْقَوْمُ يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ. أخرجه الشيخان

والترمذي

(1941)- Hz. Ebû Hüreyre (radiyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Allah'ın, yollarda dolaşıp zikredenleri araştıran melekleri vardır. Allahu Teâlâ'yı zikreden bir cemaate rastlarsa, birbirlerini "Aradığınızı gelin!" diye çağırırlar. (Hepsi gelip) onları kanatlarıyla kuşatarak dünya semasına kadar arayı doldururlar. Allah, -onları en iyi bilen olduğu halde- meleklerle sorar:

"Kullarım ne diyorlar?"

"Seni tesbih ediyorlar, sana tekbir okuyorlar, sana tahmid okuyorlar. Sana ta'zim (temcîd) ediyorlar" derler. Rabb Teâlâ sormaya devam eder:

"Onlar beni gördüler mi?"

"Hayır!" derler.

"Ya görselerdi ne yaparlardı?"

"Eğer seni görselerdi ibâdetle çok daha ileri giderler; çok daha fazla ta'zim, çok daha fazla tesbihte bulunurlardı" derler. Allah tekrar sorar:

"Onlar ne istiyorlar?"

"Senden, derler, cennet istiyorlar."

"Cenneti gördüler mi?" der.

"Hayır ey Rabbimiz!" derler.

"Ya görselerdi ne yaparlardı?" der.

"Eğer görselerdi, derler, cennet için daha çok hırs gösterirler, onu daha ısrarla isterler, ona daha çok rağbet gösterirlerdi." Allah Teâla sormaya devam eder:

"Neden istiâze ediyorlar?"

"Cehennemden istiâze ediyorlar" derler.

"Onu gördüler mi?" der.

"Hayır Rabbimiz, görmediler!" derler.

"Ya görselerdi ne yaparlardı?" der.

"Eğer cehennemi görselerdi ondan daha şiddetli kaçarlardı, daha şiddetli korkarlardı" derler. Bunun üzerine Rabb Teâla şunu söyler:

"Sizi şâhid kılıyorum, onları affettim!"

Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) sözüne devamla şunu anlattı:

"Onlardan bir melek der ki: "Bunların arasında falanca günahkâr kul dahi var. Bu onlardan değil. O başka bir maksadla uğramıştı, oturuverdi."

Allah Teâla: "Onu da affettim, onlar öyle bir cemaat ki onlarla oturanlar da onlar sayesinde bedbaht olmazlar" buyurur."¹⁴⁵

Açıklama:

İbnu Hacer, ulemânın hadisten çıkardığı bazı inceliklere dikkat çeker:

¹⁴⁵ Buhârî, Daavât 66, Müslim, Zikr 25, (2689); Tirmizî, Daavât 140, (3595)

* Hadis-i şerif, Allah'ın zikredildiği meclislerin, buralarda Allah'ı c.c zikredenlerin ve bu maksadla bir araya gelmenin faziletini beyan etmektedir.

Ayrıca, bunlara karışan kimseler, aslında zikir için gelmemiş olsalar bile aynen öbürleri gibi, Cenâb-ı Hakk'ın lutfedeceği her çeşit ikramdan istifâde edeceği, hisse sahibi olacağı da anlaşılmaktadır.

* Hadis-i şerif, meleklerin insanları ne kadar sevip, onlara ne kadar yakından ilgi ve îtina gösterdiklerini de ifâde etmektedir.

* Hadis-i şerifte, suâl sâhibi, sorulandan daha iyi bilse bile, soruların kadrini yüceltmek, makamının şerefini îlan etmek, yakın ilgisini göstermek gibi sebeplere binâen, bazan soru sorduğunu görmekteyiz. Bâzı âlimler derler ki: "Cenâb-ı Hakk'ın melâikeye ehl-i zikirden bu suali, Kur'an'da geçen şu âyete işârette bulunmaktadır: "(Melekler) "Biz seni hamdinle tesbih ve seni takdis edip dururken orada (yeryüzünde) bozgunculuk edecek, kanlar dökecek kimse mi yaratacaksın?" demişlerdi" (Bakara 30). Sanki meleklerle şöyle denmektedir: Onlara şehvetler, şeytanların vesveseleri musallat edilmiş olmasına rağmen, onlardan hasıl olan şu tesbîhat şu takdîsâta bakın! Onlar nasıl buna giriştiler tesbîh ve takdîste sizlere benzeyiverdiler?"

* Bâzı âlimler derler ki: "Bu hadis-i şeriften şu netice çıkmaktadır: İnsanoğlundan hâsıl olan zikir, meleklerden hâsıl olan zikirden daha üstün ve daha şerefli. Zîra, insanların zikri, pek çok meşguliyetlere ve ibâdetten uzaklaştırıcı pek çok engellerin varlığına rağmen hâsıl olmakta ve gayb âleminde ortaya çıkmakta, takdir görmektedir. Melekler için bunların hiçbirisi mevzubahis değildir."

* Hadis-i şerif, zındıklar tarafından: "Allah yeryüzünde iken görülebilir" diye iddia edilen sözü de tekzib etmektedir. Nitekin bir Müslim hadisi de:

وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ لَمْ تَرَوْا رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا "Biliniz ki, ölünceye

kadar Rabbinizi göremezsiniz" der.

* Hadis kesinlikle bilinen meselelerde bile, onu te'kid ve şânını yüceltmek için yemin etmenin câiz olduğunu gösterir.

* Cennetin şâmil olduğu güzellikler, cehennemın şâmil olduğu çirkinlikler, tavsiflerin ötesinde kalmaktadır. Cenneti kazandıracak sebeplerden biri de onu Allah'tan taleb ve rağbette mübâlağaya yer vermektir

İşte bu Hadis-i Şeriflerde ifâde edilen meclisler ve halkalar hatim meclis

leri ve halkalarıdır. Pek azını burada zikredebildiğimiz bunca müjdeden sonra kardeşlerimizin hatimlere daha sıkı sarılmalı ve eften püften bahanelerle hatimden kalmamalıdır.

Kardeşlerimiz, hatme katılan kişiler az olursa aşkını şevkini kırmadan azlığı bahane etmeden aynı şekilde hatime dikkatle devam etmelidir. Hatta o gün meşru bir sebepten dolayı hatime gidemediyse kendi kendine evinde 1000 İhlas tan ibâret olan hatmi Hâcegân-ı okuyabilir ve bu mânevi ziyafetten kendisini mahrum etmemiş olur.

Mevzumuzu Efendimizin (s.a.v.) şu Hadis-i Şerifi ile bitirelim.

“ Bir cemâat Allah'ı zikir için oturup zikirden kalktıkları zaman onlara “Allah'ın mağfiretine kavuşmuş olarak ve günahlarınız sevaba çevrilmiş olarak kalkınız” denilir.”¹⁴⁶

¹⁴⁶ Feyz-ül kadir Sh 429)

BERÂAT KANDİLİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حم * وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ * إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا
مُنْذِرِينَ * فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ * أَمْرًا مِنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا
مُرْسِلِينَ

(Hâmim) (Helâl ile Haram ve sâir hükümleri) açıkça bildiren
(bu) kitaba yemin olsun ki, Hakikat, biz o (Kitabı) Mübârek bir
gecede indirdik. Gerçek biz o Kur’ân-ı Kerimle (kâfirlerin
uğrayacakları azâbı) haber vericileriz. (O gece öyle bir gecedir ki
)her hikmetli iş nezdimizden sâdır olan bir emirle, o gecede ayrılır.¹⁴⁷

Muhterem Kardeşlerimiz !

“Ayet-i kerime’deki mübarek bir gece ifadesinden maksat Berâet
Gecesi’dir” demişlerdir. Cenâb-ı Hakkın kullarına maddi ikrâmları olduğu
gibi mânevi ihsânları da vardır. Bu ikrâm ve ihsâna eren kimseler, büyük
bir mazhariyet ve Tecelliyâta nâil olurlar. Cenâb-ı hakkın ikrâm ve
ihsânları içerisinde berâat kandilinin mühim bir yeri vardır. Rivayet
olunduğu üzere kıblenin Mescid-i Aksâ’dan, Kâbe-i Muazzama
istikametine çevrilmesi hicretin ikinci yılında ve Berâet Gecesi’nde vuku’
bulmuştur. Yine zemzem suyunun bu gecede bariz bir şekilde çoğalması
da adet-i ilahiye’dendir.

Berâat kandili nedir?: kur’ân-ı kerîm’in levh-i mahfuzdan semâ-i
dünyâyâ indirildiği , insanların bir senelik hayat ve rızıklarının gözden
geçirildiği, Müslümanların af ve lütuflara nâil olduğu gecedir.

“Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik” hitab-ı
izzetine nail olan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) nasıl ki Hatemü’l-Enbiya

¹⁴⁷ Sûre-i Duhân Ayetler 1,2,3,4,5

(Peygamberlerin sonuncusu) ise, tüm insanlara ve cinlere bir hidayet rehberi olarak gönderilen Kur'an-ı Kerim de semavi kitapların sonuncusudur. Kur'an-ı Kerim'in gönderilişinin iki safhası vardır. Birinci safhaya inzal, ikinci safhaya tenzil denilmektedir.

İnzal: bir defada ve topluca vuku' bulmuştur.

Tenzil ise: yirmi üç senede ve tedricî olarak meydana gelmiştir.

İşte birinci safha olan inzal safhası Şa'ban-ı Şerifin 15. Gecesinde cereyan etmiştir. Kur'an-ı Azimü'ş-Şân bu gece Levh-i Mahfuz'dan sema-i dünyaya toplu olarak indirilmiştir. Bu gecenin ismi Berâet Gecesi'dir. Berâet kelimesi "iki şey arasında alaka olmaması; kişinin bir mes'ûliyetten kurtulması" gibi manaları ifade eder. Şaban-ı Şerif'in 15. gecesinde Allah-ü Tealâ'nın affı ve mağfireti ile Müslümanlar günah mes'ûliyetinden kurtulduğu için bu geceye Berâet Gecesi denmiştir

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَنْ أَحْيَى اللَّيَالِيَ الْخَمْسَ
وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ لَيْلَةُ التَّرْوِيَةِ وَلَيْلَةُ عَرَفَةَ وَلَيْلَةُ النَّحْرِ وَلَيْلَةُ الْفِطْرِ
وَلَيْلَةُ النَّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

Sevgili peygamberimiz (S.A.V), bir Hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Kim şu beş geceyi ihyâ ederse cennet o kimseye vacip olur.

Bunlar,

- ✓ Terviye gecesi, (Zilhiccenin 8. Gecesi Kurbân Arefesinden bir önceki gece)
- ✓ Arefe gecesi, (Zilhiccenin 9. Gecesi),
- ✓ Kurban bayramı gecesi,
- ✓ Ramazan bayramı gecesi,
- ✓ Şâ'banın 15.gecesi yani **Berâat** gecesi dir. (Ruhul Beyan C. 8 Sh. 403)

Başka bir rivâyete şöyle buyurulmaktadır.

“Kim Şu beş geceyi ihyâ ederse kalplerin öldüğü gün onun kalbi ölmez. Bunlar Cuma, Berâat, Kadir, Arefe ve iki Bayram geceleridir.”

Bu gecenin fazileti ve ihtivâ ettiğı büyüklükten bazı hususları ve hasletleri burada kısaca arz etmeye çalışalım.

Berâat kelimesi: borçtan, isnât edilen suçtan kurtulmak mânalarına gelir. Ayrıca bir kimseye verilen madalya veya nişan veya herhangi bir imtiyâz verildiğini bildiren belge, resmi senet mânalarına gelmektedir.

Bu mübârek gecenin dört ismi vardır.

1- Leyle-i mübâreke : Âyeti kerimede de “Mübârek bir gece” diye vasf olunan bu gecenin, hayır ve bereketi (kendisini ihyâ edenler için) çok fazladır. Çünkü Kadir gecesinde olduğı gibi Cenab-ı Hakkın cemâlinin berekât ve füyûzâtı arştan, yeryüzüne kadar bütün zerrelere kadar ulaşır.

2- Leyle-i Rahmet : Cenâb-ı Hakkın rahmeti bu gece coşup taŐtığı için bu isim verildi.

3- Leyle-i Berâat : Bu gece müminlere cehennemden kurtulup cennetlik olma berâatı (vesikası) verilir: Öyle ki bazı büyüklere dünya gözü ile gösterilmiştir.

Nitekim Emevi Halifesi **Ömer İbn-i Abdulaziz** bir berâat kandilinde huşu içinde ibâdetlerini bitirip iltica ederken bir an başını yukarı kaldırdığında ucu semâya kadar ulaşan, yeşil renkli nurdan bir Şerit üzerinde Şöyle yazdığını gördü.

هذه براءة من النار من الملك العزيز لعبده عمر ابن عبد العزيز

“Şu Melik-i Aziz olan Allah tarafından kulu Ömer İbni Abdulaziz’e (verilmiş) cehennemden kurutuluş berâatıdır.”¹⁴⁸

Bu berâatın, bu geceyi lâıykıyla ihyâ eden her mümine verileceğı müjdelenmiştir. (Nitekim geçen senelerde bazı kardeşlerimiz, bu geceyi ihyâ ederken Şahit oldukları büyük zuhuratlardan bahsetmişlerdir.

¹⁴⁸ Ruhul Beyan C. 8 Sh. 403

Mesela; Bir kardeşimiz bu geceye ait 100 Rek'at namazı ve dualarını huşu içinde tamamlayıp istirahata çekildiğinde rüyasında Hz.Üstazımızla müşerref olur. Hz.Üstazımız kendisine “Buyur bu senin berâatındır.”diyerek beyaz bir defter verir.(İsimleri mahfuzdur.) Bunlar görülenler ve anlatılanlar, görülmeyen ve anlatılmayan neler vardır.)

4-Leyle-i Sakk: “Sak” senet demektir. İnsanlara cehennemden kurtulacaklarına dair senet verileceğinden bu isimle de anılmaktadır.

Bu Gecenin Hususiyetleri

Âyet-i kerimede işaret edildiği üzere bu gecede büyük hasletler, güzellikler vardır. Bu faziletlere sebep olan en mühim âmil ise, Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerimin Levh-i mahfuzdan Dünya semâsına indirilmesidir. Kur'ân-ı Kerim Levhi-i mahfuzdan indirilmiş; Kadir gecesinde ise Efendimiz (S.A.V.)e inzâl olmaya başlanmıştır. O bakımdan Kadir gecesi ile bu gece arasında mühim bir münasebet vardır. Bu gecenin diğer hasletlerini maddeler halinde kısaca arz etmeye çalışalım.

Bu Gecede Beş Haslet Vardır.

1-Her Emrin Bu Gece Ayrılması:

“ *O gecede bütün hikmetli işler tefrik olur, ayrılır.*”
فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ

Hikmetli her iş bu gece ayrılarak vazife sahiplerine tevzi olunur. Levh-i mahfuzda ki ilâhi takdirler arasında o sene içinde cereyan edecek hâdise ve şununatın nüshalar halinde yazılmasına bu gecede başlanır ve kadir gecesinde tamamlanır.

- ✓ Erzakla ilgili nüsha, (kime ne kadar, ne şekilde rızık verileceği) Mikâil (a.s)'a;
- ✓ Harp , zelzele ve diğer felaketlerle ilgili nüsha Cebrâil (a.s)'a;
- ✓ Kulların amel ve ibâdetleri ile ilgili nüsha, dünya semâsında vazifeli yüksek rütbeli İsmâil isminde bir meleğe ;

✓ Öleceklerin listesi ise Azrâil (a.s)’a verilir.

Hatta öyle ki; bir kişi çarşığı pazarda gezer, alış veriş yapar geleceğe ait hesaplar yapar; evini ve çoluk çocuğunun istikbalini düşünür, ona göre planlar hazırlar da, bilmez ki belki de onun ismi o sene öleceklerin defterine yazılmıştır.

2-Bu Gecede Yapılan İbadetin Fazileti:

Bu gece yapılacak ibadetler hakkında Efendimiz (S.A.V) şöyle buyuruyorlar:

مَنْ صَلَّى فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ مِائَةَ رَكْعَةٍ أَرْسَلَ اللَّهُ تَعَالَى إِلَيْهِ مِائَةَ مَلَكٍ ثَلَاثُونَ يُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّةِ ثَلَاثُونَ يُؤْمِنُونَهُ مِنْ عَذَابِ النَّارِ ثَلَاثُونَ يَدْفَعُونَهُ عَنْهُ آفَاتِ الدُّنْيَا وَعَشْرَةٌ يَدْفَعُونَ عَنْهُ مَكَائِدَ الشَّيْطَانِ

“Kim bu gecede (100) rek’at namaz kılarsa Cenâbı Hakk ona (100) melek gönderir. (30) tanesi o kişiyi cennetle müjdelerler, (30) tanesi ona cehennem azâbından teminât verir, (30) tanesi ise o kişiden dünya afâtını (belâ ve musibetler)def eder, (10)tanesi ise o şahıstan şeytanın hile ve tuzaklarını def ederler.”¹⁴⁹

Tâbiinin büyüklerinden Hasan-ı Basri Hz.leri:

رَوَى عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ أَنَّهُ قَالَ حَدَّثَنِي ثَلَاثُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ مَنْ صَلَّى هَذِهِ الصَّلَاةَ فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ سَبْعِينَ نَظْرَةً وَقَضَى اللَّهُ لَهُ لِكُلِّ نَظْرَةٍ سَبْعِينَ حَاجَةً أَدْنَاهَا الْمَغْفِرَةُ

“Bana Rasûlullah efendimizin Eshâbından otuz kişi şu Hadisi şerifi haber verdiler.” “Kim bu gecede şu namazı kılacak olursa Cenâbı Hakk ona (70) defa Rahmetiyle nazar eder, her nazarı ilahisinde o

¹⁴⁹ Ruhul Beyan C 8. Sh. 403

kulunun 70 ihtiyacını giderir. Ki, bunun en küçüğü , Allah'ın onu mağfiret buyurmasıdır.”¹⁵⁰

وَرَوَى مُجَاهِدٌ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا عَلِيُّ
مَنْ صَلَّى مِائَةَ رَكْعَةٍ فِي لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَقَرَأَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ
بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ مَرَّةً وَقُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ عَشَرَ مَرَّاتٍ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
يَا عَلِيُّ مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَلِّيَ هَذِهِ الصَّلَاةَ إِلَّا قَضَى اللَّهُ لَهُ كُلَّ حَاجَةٍ
طَلَبَهَا تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَيَبْعَثُ اللَّهُ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَكْتُبُونَ لَهُ
الْحَسَنَاتِ وَيَمْحُونَ عَنْهُ السَّيِّئَاتِ وَيَرْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ إِلَى رَأْسِ
السَّنَةِ وَيَبْعَثُ اللَّهُ فِي جَنَاتِ عَدْنٍ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ وَسَبْعِمِائَةَ أَلْفٍ
يَبْنُونَ لَهُ الْمَدَائِنَ وَالْقُصُورَ وَيَغْرِسُونَ لَهُ مِنَ الْأَشْجَارِ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ
وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ الْمَخْلُوقِينَ وَإِنْ مَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ
قَبْلَ أَنْ يَحُولَ الْحَوْلُ مَاتَ شَهِيدًا وَيُعْطِيهِ اللَّهُ بِكُلِّ حَرْفٍ مِنْ قُلْ
هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فِي لَيْلَتِهِ تِلْكَ سَبْعِينَ حَوْرَاءَ

Salâtı hayır denen bu namazı Rasulullah Efendimiz (S.A.V.) Hz. Ali (K.V.) ye şöyle tarif buyurmuşlardır. “ Ya Ali ! Bir kimse Şâ’banı şerifin 15. Gecesi (100) rek’at namaz kılarsa, her rek’atın da Fatiha-ı şerif den sonra İhlas suresini (10) defa okur, Ya Ali ! Kim bu namazı bu şekilde kılarsa Cenâb-ı Allah bu gecede istediği bütün ihtiyaçlarını verir ve ona (70) bin melek gönderir. O melekler onun için gelecek seneye kadar günâhlarını silerler, sevaplarını yazarlar ve de onun derecelerini yükseltirler. O sene içerisinde ölecek olursa

¹⁵⁰Ruhul Beyan C.8 Sh.403 - İhyâ

şehit olarak gider. Ayrıca Cenâbı Hakk onun için Adn cennetlerine (770) bin melek vazifelendirir. Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği hiçbir kimsenin hatır ve hayâlinden geçirmediği güzellikte şehirler, saraylar,bağlar, bahçeler inşâ ederler. Eğer osene içinde ölürse şehit olarak ölür. Allahü Teala ihlası şerifin her harfi adedince 70 huri verir. (Ruhul Beyan C.8 Sh.403¹⁵¹)

3-Bu Gece Mü'minlere Allah'ın Rahmeti Çok Olur:

Efendimiz (s.a.v) Buyuruyorlar ki :

“Cenâbı Hakk Şâ'ban-ı şerifin 15. Gecesi Rahmetini dünya semâsına indirir. Güneşin batmasından doğmasına kadar devam eder.”¹⁵²

Rasulullah Efendimiz (s.a.v.) diğer bir Hadisi şeriflerinde buyuruyorlar ki :

“Bu gece rahmet kapıları, akşam güneşin batmasından sabaha kadar ümmetim üzerine açılır. Muhakkak Cenâbı Hakk bu gece Beni Kelb kabilesinin koyunlarının tüyleri adedince kullarını cehennemden azd eder.”¹⁵³

Bu hususta pek çok Hadis-i şerifler olmakla beraber şu Hadisi şerifi burada almakta fayda mülâhaza etmekteyiz.

“Şâbanın 15. Gecesi olduğu vakit, gecesinde ibâdet için kalkınız. Gündüzünde oruç tutunuz.

Zirâ Allah-u Teâlâ güneşin batışı ile beraber (dünya semâsına) Rahmetiyle tecelli eder de, şöyle buyurur.

“ BİR MAĞFİRET DİLEYEN YOK MU ONU BAĞIŞLAYAYIM!
BİR RIZIK İSTEYEN YOK MU? (İSTESİN DE VEREYİM!) Bu dâvet, tan yeri ağarınca kadar devam eder.”

4-Mağfiretin Husulu :

Efendimiz (s.a.v) buyuruyorlar ki “Muhakkak Cenâbı hak, bu gecede bütün müslümanları mağfiret eder. Ancak, kâhinler (gelecekten

¹⁵¹ Ruhul Beyan C.8 Sh.403 - İhyâ

¹⁵² Ruhul Beyan C.8 Sh 304

¹⁵³ Mev'ize-i Hasene Sh. 975

haber veren) sihirbazlar, müslümanlara kin ve buğuz eden, bid'at ehli kimseler, ısrarla şarap içmeye devam edenler, anne ve babasına eziyet edenler, zinaya devam edenler müstesna ,bunlar bu büyük rahmet ve mağfiretten istifade edemezler.”

5-Şefeatin Tamamının Verilmesi :

Bu gece Peygamber Efendimiz (S.A.V) e şefeate selâhiyetinin tamamı verildi. Şöyle ki: efendimiz (A.S) Şâ'ban ayının 13. Gecesi ümmetine şefeate edebilmek için Allah a niyazda bulundu. Kendisine, ümmetinin üçte birine şefeate etme selahiyeti verildi. Ümmetine son derece düşkün bulunan Rasûlullah (S.A.V) daha fazla kişiye şefeate edebilme arzusuyla yanıp tutuşmaktaydı. 14. Geceyi de ibadet ve iltica ile geçirdi, kendisine ümmetinin 3 te ikisinin şefeati verildi, Efendimiz bununla da yetinmedi 15. Geceyi de ibadet ve iltica ile geçirdi. Bunun üzerine ümmetinin tamamına şefeate izni verildi.

Yine bu gecede: Zemzem Suyu Ziyadeleşir:

Bu gecenin bereketiyle zemzem suyu ziyadeleşir. Bunun gibi hakikat ehlinin letâifinde feyzi ilâhının ziyâdeleşmesine de işaret vardır. Onun için, kalben uyanık olmak lazımdır.

Kiblenin Değişmesi:

Hicretin 2. Yılı Rasulu Ekrem (s.a.v) Şâ'banı şerifin 15. Günü Beni Seleme kabilesine varmıştı. Onların mescidinde öğle namazının farzını kıldırırken kiblenin değiştirilmesi ile ilgili şu Âyet-i kerime geldi.

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ
شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

**“Yüzünü göğe doğru çevirip (vahiy beklediğini) görüyoruz.
Şimdi seni her hâlükârda razı olacağın bir kibleye döndürüyoruz.**

(Namazda) Yüzünü artık mescidi Harâm tarafına (Kâbeye doğru) çevir.....¹⁵⁴

Peygamber Efendimiz namazda bu emri alınca derhal **“Kâbeye”** döndü, cemâatta ona uyararak kibleye yöneldiler.

(Bu hâdise bir fıkhi meseleye kaynak teşkil etmektedir. Herhangi bir kimse kible yerine yanlış bir yöne dönse namaz kılarken kibleyi bilen birisi tarafından kendisine doğrusu söylense, namazını bozmadan yönünü düzeltir ve namazına devam eder.)

Bu Gecenin İhyası:

Faziletine sınır olmayan bu gecenin ihyâsına önceden hazırlanmalı, Efendimiz (s.a.v) e uyararak 13.ve14. gece ve günlerinden başlanmalıdır. Aynı zamanda “Eyyâmı biyz” olduğu için Şâ’banın 13,14,15.(Pazar,Pazartesi ve Salı) günleri mutlaka oruçlu olunmalıdır. Bu şekilde hem Şâ’banı şerifin ortasından üç günü yani “Eyyâ-ı Biyz”ı oruçlu geçirmenin faziletine nâil oluruz. Hemde Berâat Kandilini oruçla karşılamış ve daha mühimi Kandilin gündüzünde de oruç tutmuş oluruz.

13 ve 14. Gecelerden itibaren Tesbih namazı, Teheccût namazı gibi namazları kılarak bu geceye hazırlanmakta büyük faydalar vardır. Bu geceye girmeden önce Şahsi işlerimizi ibâdete mâni olmayacak şekilde ayarlamalıyız. Bu geceye dinç bir şekilde girerek kendimizi sadece ibadete vermeliyiz. Bilhassa tarif edilen (100) rekatlı namazı kılmaya çalışmalıyız. (100) e tamamlayamasak bile (2) rekattan başlayarak kılabildiğimiz kadarına gayret etmeliyiz. Her rekatta (100) ihlas-ı şerif okumak suretiyle 10 rekata da kılınabilir. (İhlasların arasında Besmele okunmaz.)

Namazdan sonra; (Allah-u Teâlânın **“Hu”**ismi şerifinin ebcet hesabına göre adedi olan) 11 şey,(Rasûlullah Efendimizin ismi olan **“Tâha”** nın ebcet hesabıyla adedi olan) 14 kere okunur.

1-İstiğfarı şerif :14 kere

2- Salavatı şerife : 14 kere

3- Fatıha i şerife (Besmele ile):14 kere

4- Ayetül kürsi (Besmele ile): 14 kere

5- Tevbe suresinin son iki ayeti olan **“Legad câ eküm”**

(Besmele ile):14 kere

¹⁵⁴Bakara suresi 144. Ayet-i kerime

6- 14 kere “ **Yâsin, Yâsin...**” dedikten sonra bir Yâsini şerif (Yâsini şerifte 7 zahiri, 7 batını, “mübin vardır” , böylece o da 14 olur.

7- İhlas-ı şerif (Besmele ile): 14 kere

8- Felak suresi (Besmele ile):14 kere

9- Nas suresi (Besmele ile): 14 kere

10- سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

14 kere: ” قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

11- Salavatı şerife (Salâtı Münciye okumak efdaldır.) :14 kere okunur. Bundan sonra dua edilir. (Dua ve ibadetler. Fazilet Neşriyat)

Bu gece dua ve ilticaya ağırlık vermeli; kendimize aile fertlerimize çoluk çocuğumuza bütün müslüman kardeşlerimize dua etmeliyiz. Hususiyle hizmetlerimizin selâmeti için dua etmeyi unutmamalıyız.

Mevzumuzu bir Hadisi şerif meali ile bitirmek istiyoruz.

“Berâat gecesini ganimet ve fırsat biliniz. Çünkü belli bir gecedir. Şâ’banın 15. Gecesidir. Kadir gecesi çok büyük ise de hangi gece olduğu belli değildir. Bu gece çok ibadet yapınız. Yoksa kıyamet günü pişman olursunuz.”

أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخِطِكَ وَأَعُوذُ بِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ

Manası: *Ya Rabbi ! Gadabından Rızana, Cezandan Afvına, Senden Sana Sığınırım*

(Bu duayı Efendimiz (S.A.V) berâat gecesinde secdede ilticâ halinde çokça okumuştur.)

KADİR GECESİ VE FEZÂİLİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ

تَنْزِيلُ الْمَلَكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ

سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

Canabı hak feyyazı mutlak ve rabbul felag hazretleri emini vahyi ilahi sefiri celili sübhani cibrili emin namusu ekber vasıtası ile serveri enbiya peygamberimiz sallallahu aleyhi ve selleme inzal ve ikram buyurduğu kuranı keriminde ve ba hususus okuduğum sürei kadir'de şöyle buyuruyor....

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın ismiyle.

- 1- Biz o (Kur'ân)nu Kadir gecesinde indirdik.
- 2- Kadir gecesinin ne olduğunu sen nereden bileceksin?
- 3- Kadir gecesini bin aydan daha hayırlıdır.
- 4- Melekler ve Ruh (Cebrail veya Ruh adındaki melek) o gece Rablerinin izniyle, her iş için inerler.
- 5- O gece, tanyeri ağarıncaya kadar süren bir selâmettir.

Bu mübarek süre sırf kadir gecesinden bahs etmektedir. Rabbimiz kuranımızın 114 süresinden 97. Süreyi kadir gecesini anlatan bir süre olarak inzal buyurmuştur.

Bu Mübarek Sürenin İniş Sebepleri

1-Efendimiz ümmetinin ömrünün çok kısa olup, geçmiş ümmetlerin ömürlerinin uzun olup 200-300-500-950 çok ibadet edip çok sevap kazandıklarını düşündü. Kendi ümmetinin de keşke ömürleri uzun olup çokça ibadet edip çok ecir alsalardı diye düşünüp uygulandığı bir anda Cenabı Hak cibrili eminini hemen gönderip ‘Katiyyen üzülmesin ben ona ve onun ümmetine öyle bir gece ihsan ediyorumki bin aydan hayırlı. Bu geceyi Rasûlüllahın bu üzüntüsünü gidermek için ihsan etti. 83 sene 4 aylık ibadet sevabı ki bu askarisidir. Geçmiş ümmetlerden bu sevaba ulaşması için 83 sene gece gündüz ibadet etmesi lazımdır.

2-Efendimiz Eshabına beni israil’den 400 sene ibadet eden birinden bahs ediyor. birde kendi ümmetinden 40 yıl ibadet eden birinden bahs ediyor. Bunların ahirette karşılaştırılacağından bahs ediyor. 40 yıl ibadet edenin 400 yıllık ibadet edenden sevabının dahafazla olacağından bas etmiş. 400 yıl ibadet eden ‘Ya Rabbi be 400 yıl ibadet ettim bu ise 40 yıl ibadet etti, beni geçti bu nasıl oluyor?’ diyecek Mevlamız ‘Ey kulum sen 400 yıl ibadet ettin amma عقوبة معجلة korkusu ile ibadet ettin. Yani geçmiş ümmetlerde Peygambere itaat edilmedimi Hz. Allah anında helak ediyordu. Azapları acele geliyordu. Fakat bu ümmetten عقوبة معجلة Peygamberimiz hürmetine kaldırılmış. Görüyorsunuz kuranı inkar ediyorlar, ne azgınlıklar ne taşkınlıklar yapıyorla, dine kitaba sövüyor amma Allahımız onlara azabı acele etmiyor. Binaen aleyh 40 yıl ibadet eden bu kulum hiçbir azap korkusu olmamasına rağmen ibadet etmiş. Sen ise hemen bir azap gelebilir korkusu ile ibadet ettin. Bundan onun ibadeti daha faziletli buyurmuşlardır.

3- Yine Fahri Kainatımız hüzünlenmiş, cibrili emin hemen zuhur edip , Ya Rasülellah nedir bu halin? Nedir nu hüznün? Buyuyrmuş , Efendimiz düşündümde ben hayatta olduğum müddetçe sen Rabbimin selamını bana getiriyorsun .diyorsunki

إِنَّ اللَّهَ يَقْرَأُكَ السَّلَامُ Allah muhakkak sana selam gönderdi diyorsun iyi ama ben ölünce bu selamlar kesilecekmi? Ümmetime bu selam gelmeyecekmi? Üzüntüsü içindeyim der. Cibrili emin ayrılır bir müddet sonra Kadir süresini getirip okumaya başlar.

1-Biz o (Kur’ân)nu Kadir gecesinde indirdik.

2- Kadir gecesinin ne olduğunu sen nereden bileceksin?

3- Kadir gecesini bin aydan daha hayırlıdır.

4- Melekler ve Ruh (Cebrail veya Ruh adındaki melek) o gece Rablerinin izniyle, her iş için inerler.

5- O gece, tanyeri ağarınca kadar süren bir selâmettir . سلام o gece selamettir,fecir doğanakadar esenliktir. Fecre kadar selamı ilahi vardır.

Ya Muhammed sen üzülme ! sen bu alemden ebedi aleme intikal ettikten sonra da kıyamet sabahına kadar selamım devam edecek , senin ümmetine selamım devam edecek. Sana inanan, bana inanan لا اله الا الله tevhidi iler nurlanan , o kadir gecesinin kadru kıymetini bilenleri meleklerim selamlamak üzere gelecek. Yine cibrili emin senin ümmetini selamlamak üzere gelecek. hiç mahzun olma ,hiç mükedder olma ! teminatını vermek üzere Hz. Allah bu süreyi inzal buyuruyor.

4- Yine fahri kainatımız bir sohbetinde beni israilden 4 kişinin 1000 ay yani 83 yıl Allah yolunda savaş etmişler. Ayrıca oruç tutmuşlar. Ve eshabı hayretler içinde kalıyorlar. Rabbimiz bu süreyi inzal edince peygamberimiz; Ey eshabım hayret ettiniz değilmi? Ancak Rabbimiz size bir gece nasip ettiki onu ihya 1000 geceden daha hayırlıdır' buyurdular.

Efendiler ! peygamberimiz leyle-i miraçda arşı gezergen kendine cennette gösterildi. Cenneti seyir ederken cennetteki ümmetinin yerlerini gösteriyordu mevlamız. Ancak Rasûlüllahın dikkatini çekmişti. Cennetin duvarlarını süsleyen bir ibare gördü.(nasılki camilerimizin duvarlarını süsleyen, kabenin örtüsünü süsleyen ayetler gibi).

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

Bu ayetler ile (Tevbe 112) cennetin duvarlarını süslediğini müşahade ediyor. nedir manası?

التَّائِبُونَ Tevbe edenler, tam dönenler, cehennemden cennete dönenler. zulmetten nura dönenler. Şeytanı bırakıp, nefsinin terk edip

mevlasına dönenler, وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ (Ve Rabbinize dönün ve O'na teslim olun, size azap gelmeden evvel. Sonra yardım olunmazsınız.») sırrına mazhar olanlar,

الْعَابِدُونَ Allaha hiç fasılasız ibadet edenler, ibadete devam edenler. Ramazan ayındada ramazan ayının dışındada , kadir gecesindedekadir gecesinin dışındada ibadet etmeye devam edenler.

الْحَامِدُونَ Allaha verdiği nimetlerine hamd edenler, beşvakit namazlarında, her rekatte الْحَمْدُ لِلَّهِ diyenler

السَّائِحُونَ Allah yolunda seyahate çıkanlar, dini için ,dini öğrenmek yola çıkanlar, Allah yolunda hizmet için yola çıkanlar. Veya ramazan orucu tutanlar. Oruç seyahati yapanlar. Oruçta bir manevi seyahattir. Her gün tutulan oruç ile mümin manevi seyahat yapıyor.

Efendimiz bu yazıları görünce ; Allahım cennetini süslediğin bu mübarek ayetin benim ümmetim olsun isterdim buyurdu. Cenabı Hak ona vahiy ederkî; Evet habibim bunlar senin ümmetinin vasıflarıdır' buyurdular.

Bu mübarek geceyi yüce kılan kuranı kerimin nüzulüdür. İQRÂ ile hıra dağında başlayan ve 23 yıl devam eden,114 süre ve 6666 ayet ile tamamlanmış, geçmişten haber vermiş, gelecekte haber vermiş,ve kıyamete kadar hiçbir kelimesine zeval gelmeyecek kuranın inişidir bu geceyi yüce kılan.

Bu gece olan şeyler

- 1- Hazreti kuran bu gecede iniyor
- 2- Hz kuran 1000 aydan hayırlı olduğu haber veriliyor.
- 3- Bu gece melekler ordusu iniyor yer yüzüne
- 4- Bu gece ruh iniyor yer yüzüne
- 5- Bu gece mahza selamet ve güven gecesi.

Bu gece meleklerin iniş sebepleri;

1-Cenabı Hakkın selamını ümmeti Muhammed'e tebliğ içindir. Melekler herkesin yanına selamı tebliğ için o gece üç defa gelirler. Birincide uyur bulurlarsa dönerler. ikincide keza. Üçüncüde uyur bulurlarsa mahzun olarak döner giderler. o gece uyur bulunanlar rahmeti ilahiden mahrum kalırlar.

2-Semada göremedikleri şeyi görmek için ki zenginlerin fakirleri nasıl doyurduklarını görmek için gelirler.

3-Enîni müznîbini iştirmek için inerler. Zira hadisi kudside 'enini müznibinin sedası' nın müsebbihinin sedasından mevla'ya daha sevgili olduğu beyan buyrulmuştur.

4-Cenabı hak meleklerle hitaben 'Yer yüzünde bir halife, Adem oğlu yaratacağım' buyurduğu zaman ,melekler evvelki kavimlerin hallerini bildikleri için! 'Yarab yeryüzünü ifsad edeci, kan dökücü mi halk edeceksin?' buyurmuştu. Cenabı hakda 'Benim bildiğimi siz bilmezsiniz' ' buyurmuştu. İşte ozaman vaki olan bu hakikati meleklerle bildirmek için Cenabı Hak kadir gecesi meleklerle izin veriyor.'Gidin bakalım kullarım ifsad üzeremi? Yoksa bana kullu vazifesi ilemi meşguller?'

Melekler gelip görürler ki kimi kıyamda ,kimi ruku,kimi sucüd, teşbih, tekbirimde, kimi kuranı kerim okuyor, kimi evradu ezkar okumakta kimide mevlanın nuruna rabt olmuş kendinden geçmiş vaziyette görünce hayran olup vaktiyle ' أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ ' demiş olmalarından mahcup olurlar. İsyan ve tuğyan içinde olupta insanlıktan çıkanları insan suretinde olmayıp tebeddül etmiş olduğu halde layık olduğu hayvan suretinde gösterir. Eğer bunları insan suretinde görselerdi 'Bunlarda müfsid var ya rabbi' derlerdi. Hatta bir yatakta iki çiftten biri iman ve taat sahibi,diğeri küfür ve isyan sahibi olsa, birini insan diğerini tebeddül ettiği surette , yani köpek, yılan..... hayvanat olarak görürler. Bunu gören melek hayret ve dehşet içinde kalarak diğer meleklerle هلموا هلموا إعجبوا geliniz , geliniz burada çok acaip şey var. bir yatakta insanla hayvan yatıyor. bu ne acaip şeydir diye birbirlerine teaccup ve hüzünlerini izhar ederler.

5-Meleklerden hiç biri alemi ervahdan ileriye ,alemi emri seyir edemezler. Ancak bu gece kalplerinde fuyuzati ilahi olan müminlerin kalbinden alemi emri seyir etmek üzere inerler. maneviyat ile alakası

olan her mü'minin kalbinden alemleri emre yol vardır ki o yoldan maneviyatlı kimselerin kalbine nuru ilahî gelir. Bazı teşbihlerin imamelerine takılmış nesneden mekkei mükerreme seyir edildiği gibi o gece de nüzul eden melekler alemleri emri maneviyatlı kimselerin kalbinden seyir ederler.

Kadir gecesini hangi gece?

Not: لَيْلَةُ الْقَدْرِ lafzı celali 9 harf olup sürede 3 kere tekrar etmiştir.

3x9 =27 ettiği için ekseri ulema 27. Gecedir demişlerdir. Ve 27.gece kadir gecesini olduğu hakkında hadisi şerifte vardır.

Yine kadir süresi 5 ayet 30 kelime olup 27. kelimesi هـ dir. Bu zamir ise kadir gecesine racidir. Bu sebepten kadir gecesinin 27.gece olduğu söylenmiştir.

Abdul vehhab şarani Hazretleri 33 sene kadir gecesini ile müşerref olmuş eğer Ramazanı şerif Salı günü girerse kadir gecesini 27. Gecedir demıştır. Pazar günü girerse, 28'i 29'a bağlayan gece, Pazartesi günü girerse, 20'yi 21'e bağlayan gece, Salı günü girerse, 26'yı 27'ye bağlayan gece, Çarşamba günü girerse, 18'i 19'a bağlayan gece Perşembe günü girerse, 24'ü 25'e bağlayan gece Cuma günü girerse, 16'yı 17'ye bağlayan gece, Cumartesi günü girerse, 22'yi 23'e bağlayan gece)

Efendi Hazretleri buyurmuşlardır ki; '27. Geceyi kul ihya etse kadir gecesini olmasada canabı hak lütfi keremi ile aynı sevabı bahşeder' buyurmuşlardır.

الْقَدْر beş harftir

- 1- الْقَدْر deki elif; Ülfete delalet ediyor,
- 2- الْقَدْر deki lam; Letafete delalet ediyor,
- 3- الْقَدْر deki gaf; kadrü kıymete ve canabı hakka Kurbete
- 4- الْقَدْر deki dal; Devlete, manevi devlete, bu geceye hürmet edenlerin manevi devlet ve dereceye ulaşacağına delat ediyor.
- 5- الْقَدْر deki rı; Rahmeti ilahiyeye delalet ediyor.

تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا

- 1-Ruh isminde muazzam bir melek
- 2-Cebrail a.s. نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ (Onu Ruhu'l-Emin (Cebrail) indirdi.) buyrulmuştur.
- 3-Bütün peygamberlerin ervahı,
- 4-Ervahı evliya ,
- 5-Ervahı mü'minin ve ervahı ibad iner bu gece.

Şem'ûne'l-gâzi aleyhisselâm ve kadir gecesi;

Rum beldelerinden bir beldede ismine Şem'ûn bin Mesih denilen bir zat vardı. Bu zat, İncil ehliindendi. Annesi onu Allahyolunda hizmet etmesi için nezretmişti. Kavmi putlara tapıyordu. Şem'ûn'un evi şehrinden uzak bir yerdeydi.

Şem'ûn, Allah Teala'yı inkâr eden, putlara tapan sapık kavmi ile cihad edip onları Allah'a imana çağırıyordu... Tek başına yaptığı mücadelelerde-savaşlarda çok ganimet elde ediyordu... Savaşırken susadığı zaman Allah onun için bir taştan gayet leziz bir su akıttı. Bu su, o içip kanasıya kadar akardı... Kendisine büyük bir güç ve kuvvet verilmişti.

Ana hatlarıyla vasıflarından/özelliklerinden söz ettiğimiz bu mübarek zatın Erciyes'in batısında bulunan ve bugün adı "Evliya Dağı" diye anılan bir dağda yaşadığı rivayeti yaygındı... Çevre halkının arasındaki adı, "Şem'ûn el-Gâzi"dir. Hatta XII. Asırda Anadolu'ya gelen Selçuklular onun mezarının üzerine güzel bir türbe yaptırmışlardır.

Çevreden derlenen hayat hikâyesindeki benzerlik, peygamberler tarihinde zikredilenlerle aynıdır.

Hikâye şöyledir:

Şem'ûn el-Gâzi, benzeri görülmemiş bir kahraman-yiğit olup kendisini hangi bağ ile bağlasalar o bağ kırıp kurtulurdu.

İman etmeyenlere karşı Allah yolunda cihad ederdi. İnanmayanlar onun karşısında aciz ve çaresiz kalmışlardı. Bu halden kurtulmak için bir hile ile çare arıyorlardı...

Yaşadıkları beldenin hâkimi, Şem'ûn'un hanımına haber gönderip, – “Eğer kocanı öldürmede bize yardımcı olursan, seni kendime alıp istediğin her şeye kavuştururum.” dedi. Kadın buna aldandı ve, – “Size nasıl yardımcı olurum?” diye sordu. O da, – “Gece uyurken onu iple iyice bağla ve bize haber ver” dedi.

Kadın bu teklifi kabul etti. Bir gece Şem'ûn uyurken onu sağlam bir iple sıkıca bağladı. Şem'ûn sabahleyin uyanıp kendisinin bağlandığını görünce, hanıma bunu niye yaptığını sordu. O da,

– “Senin çok kuvvetli olduğunu, seni bağlayan her ipi koparacağını söyledin... Kuvvetini denemek için yaptım bunu” dedi.

Şem'ûn ses çıkarmadı... Gerildi ve bütün ipleri kırdı. Kadın yaptığı işte başarısız kaldığını şehrin hâkimine bildirdi. Onlar bu defa zincir gönderdiler. Onunla bağlamasını tembihlediler... Kadın Şem'ûn'u bu defa zincirle bağladı... Şem'ûn uyanınca bu defa zincirleri bir hamlede dağıttı. Karısına bunu niçin yaptığını sorunca, “Şem'ûn neyle bağlanırsa bağlansın hepsini kırar diye duymuştum. Onun için denedim” dedi.

Şem'ûn, – “Doğrudur” diye cevap verdi ve ilave etti: “Ben ancak kendi saçımın teliyle bağlanırsam onu kıramam” dedi. Kadın bunu öğrenince, bir gece de onun ellerini ve ayaklarını saçından aldığı kıllarla bağladı. Sabahleyin uyanınca, Şem'ûn bunları kıramadı... Kadın durumu şehrin hâkimine bildirdi... Askerleri gelip onu şehrin hâkiminin huzuruna götürdüler... Şehrin Kralı, dört sütun üzerine inşa edilmiş bir köşkte oturuyordu. Halkı sarayının önüne topladı...

Şem'ûn aleyhisselâmın asılması için darağacı kurdurdu... Orada asılmasını emretti. Askerler onu, elleri kendi saçının kıllarıyla bağlı olarak darağacının önüne getirdiler... Büyük bir kalabalık taş kesilmiş bu ezeli düşmanlarının asılacağını sabırsızlıkla bekliyorlardı... Şem'ûn aleyhisselâm, yağlı ip boğazına geçirilmeden, darağacına baktı ve hafif tebessüm ederek, gözlerini yumup, sessiz bir şekilde Allah Telala'ya şu duada bulundu:

“Ya Rabbi! Dünyada yaşamayı, senin yolunda kâfirler ile cihad etmek için isterim. Eğer bu isteğim kalpten ve samimi ise, duamı kabul buyur ve beni kurtar. Senin yolunda cengime-cihadıma devam edeyim. Değilse

zaten sana geliyorum bundan sürûr ve mutluluk duyarım.”

Şem'ûn aleyhisselâmın bu duasından sonra bir melek geldi,ellerini ve ayaklarını çözdü...Bunun üzerine Şem'ûn aleyhisselâm şehrin hâkiminin sarayını avuçladığı gibi kendisinin asılmasını seyre gelen halkın üzerine savurdu... Böylece hem azılı düşmanı Kral hem de halkı ortadan kaldırdı...Evine dönünce de kendisine ihanet eden kadını cezalandırdı...Bundan sonra da yine gazalarına devam etti...Vadesi gelince de her fani gibi vefat etti.

Ona inananlar bu defa, onu götürüp Erciyes'in zirvesine yakın bir yerde toprağa verdiler. Bu küçük tepede kendisinin zaten kuyusu vardı. Bugün halk tarafından, “Evliya Dağı” diye adlandırılan bu yerde, pâk ecdadımız Selçukluların, kabri üzerine yaptırdığı güzel bir türbenin altında yatmaktadır. Kabrinin boyu 4 metredir...

HAZRETİ ÜSTÂZIMIZIN KADİR GECESİ VAAZI

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ
شَهْرٍ تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ هِيَ حَتَّى
مَطْلَعِ الْفَجْرِ

Malumunuz ki Kur'ân-ı Kerîm Ramazan-ı Şerîfte nazil oldu. Fakat gece mi gündüz mü? Mübârek bir gecede. Acaba hangi gecede? İşte o Leyle-i Mübârekede.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ meal gayr sığası olması, zatımla, ef'alimle, sıfatımla, bütün kudret ve azametimle o azim olan Kur'ânı indirdim. Zamir ile gösterilecek

tek şey Kur'ândır. Nerede لَيْلَةُ الْقَدْرِ leyle-i Kadirde.

Ey aziziler Hazreti Allah'ımız şerefli olan bir Kur'ânı, şerefli olan bir melekke, şerefli olan bir ayda, şerefli olan bir gecede, şerefli olan bir Peygambere inzâl ediyor. Şerefi hudutsuz olan bu geceye kirli paslı girmiş isek bizim insanlıkla ne alakamız var?

Evvela burada bir iki cümle konuşalım da mevzûumuza devam ederiz. Biz iki kuvvetin tesiri altındayız.

Biri ruhtur ki, cemali ilahiye ye götürür.

İkinci kuvvet nefistir ki, insanları ebedi saadetten mahrûm eder. Allahü Zü'l Celâl Hazretlerinin bizim iki kaşımız arasında halk eylemiş olduğu bu nefiste üç kuvvet vardır, üç kuvvete mâliktir. Ez cümle:

1- Nefiste insanlara şehvet kuvvetini vermiştir ki, şehvetine esir olduğun zaman, senin hayvanlar ile bir farkın yoktur. Zira şehvete esir olunca akıl çıkar. Senden akıl çıkınca akılsızlar içine girersin ki, hayvanlarda akıl yoktur.

2- Bu nefse gazap kuvveti vermiş. Gazap bir zulümdür ki, insan gazaba mahkûm oldu mu hem nefsine, hem evladına, milletine, hem devlete, hem vatanına, hem dinine, hem Peygamberine zalimdir, haindir.

3- Nefse heva kuvvetini koymuş. Hevasına tabi olan hem Allah'ını, hem kitabını, hem Peygamberini, hem dinini inkâr eder. Artık mukaddesat canavarıdır o. Böyle değil mi? Bunu görmüyor musun yahu? Nefislerin gıdasını vermek için hopluyorlar, zıplıyorlar sabaha kadar şarkıları, türkülerini dinliyorlar da, ruhlarının gıdasını neden vermiyorlar? Neden bu şerefli olan Kur'ânı, şerefli olan melekke, şerefli olan bir ayda, şerefli olan bir gecede, şerefli olan bir Peygambere nazil olan bu Kur'ânı, o şerefli Peygambere ümmet olanlar niye bunu okumazlar?

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا
وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ أُذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ
هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

Andolsun ki, cinden ve insten çoklarını cehennem için yarattık, onların kalbleri vardır ki, onlar ile anlayamazlar ve onların gözleri vardır ki, onlar ile göremezler ve onların kulakları vardır ki, onlar ile işitemezler. Onlar hayvanlar gibidirler, belki onlar daha sapıktırlar. İşte gâfil olanlar onlardır.¹⁵⁵ dinlemezler.

Doğru konuştum şimdi. Hulasa nefsin hâkimi olduğu bir kimse, hayvanlar ne yaparsa onu yapar, münkirler ne yaparsa onu yapar, casuslar ne yaparsa onu yapar. İşte nefis şu üç kuvvete sahiptir. Bu üç kuvvet nefsin içerisinde.

Nefiste ceset ile yoğrulmuş, daima cesette mevcuttur. Ya rab! Sana gözyaşlarımızla yalvarır, nefislerine mahkûm olan insanların, bu ümmeti merhûmenin evlatlarını halas eyle ya rab.

Ya rab! Dini celil ile hidayeti onlara mazhar eyle. Ya rab! Bu kadar şerefli olan bir Peygamberin ümmetini devri fetretin uykusundan uyandır, zulmetten tenvir eyle ya rab.

Ey azizler! 24 saat zarfında imandan bahsedilmezse o eve lanet yağar. İşte bundan halas.

Birinci nur namazdır. Birinci salah namazdır. İşte bu namaz bütün fenalıklardan koruyacak olan şey. Seni hayvanlar sınıfından, yırtıcı hayvanlar, parçalayıcı hayvanlardan ayırır. Huzûru ilahiye ye getirir. Melaike sıfatına sokar seni.

İkinci nur: Orucu Ramazan. Bakınız abdest almayı çeker getirir buraya. Çünkü 11 ayda açmadığı rahmet kapılarını açmış miftahsız duruyor. Sende, bende, bilende, bilmeyende girebilecek.

¹⁵⁵ Araf suresi 179. Ayet-i kerime

Üçüncü nur, Zekât. Zekâtta dört haslet vardır.

1- Kalbi temizler.

2- Cenâb-ı Hakk sadaka tabir ediyor ki, sadıklar zümresine yazar.

3- Malını temizler.

4- Malını ziyadeleştirir. İşine gelmediği için öyle şey mi olur diyeceksin. Allah'ımız rıza-i ilahi yolunda verilen paranın, malın hakkını bire on olarak halk eder.

Bakın ben size zenginlik sırrını söyleyeyim Efendi. Zenginliğin İsm-i A'zamı şudur: ***Ya Rab kudreti mutlakanla, hazine-i ilahinden bana biraz mal mülk verip zekât vermek şerefiyle müşerref eyle Ya Rabbi. Özünle, sözünle böyle olup ve böyle isteyecek. Birinci ilacı budur. İkinci, 40 gün doğru söyleyip, doğrudan ayrılma. Bak tecrübe et.***

Dördüncü nur, Hac. İman tazeleniyor. Ahit tazeleniyor, yepyeni anadan doğmuş oluyorsun.

Biraz daha konuşalım. Şehvetine tabi olan, nefsine esir, tama ve hırsa köledir. Hevaya tabi olan mukaddesata düşmandır. Bu fenalıkların başı hasettir, bir de vesvesedir. Öyle yanlış din aleyhinde mukaddesat casusluğu yapar. Necip ve has milleti, nezih bir milleti, aşılacak vesvese ile aşılacak vesvese ile nesli çığırda çıkarır. Olur, olmaz vesveseler aman Ya Rabbi. Bir ayağının üstünde bin iftira. Bu mürtecidir, bu irticai telkin ediyor. Bunlar komünisttir. Yok, Efendim böyledir milleti galeyana getirir. İşte şu iki şeyden kötü bir şey yoktur. Onun için bütün ahkâmını söylüyor. Kitabının son ayetini haset ve vesvese ile bağlıyor. Mevlâ kitabını bu iki şeyle mühürlüyor. Allah Ümmet-i Muhammedi bunlardan halas eylesin. Âmin.

Efendiler! “Bu insanların yaptığı kepazeliğe, azgınlığa karşı bu kadar rezalete rağmen, Mevlâ'nın bu dünyayı batırması lâzımdır.” Vakıa Kavm-i Nuh, Kavm-i Lût vs. birçok kavimlerin yaptıklarından dolayı Mevlâ umumunu helak ettiğini kitabında beyan ediyor. Ama bu millete umumi afet yoktur. Mevlâ bu Ümmet-i Muhammedi beladan muhafaza

buyuruyor.

Beş şey hürmetine, bizde beş şefi vardır.

1- Zatı İlahinin, Ef'ali İlahinin, Sıfatı İlahinin nurlar camiği olan Kur'ânı Mübin.

2- Keza Ramazan-ı Şerîf.

3- Habibi Kerim (s.a.v.)

4- Leyle-i Kadir.

5- İsm-i A'zam hürmetine bu millet umumi afetten mahfûz oluyor.

Gelelim mevzûumuza, **إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ** Zatımla, sıfatımla, ef'alimle, kudretimle, azametimle o Kur'ânı ben indirdim.

Mevlâ şu kadar azametiyle O Kur'ânı ferman buyurduktan sonra Muhammet uydurdu mu denilir? Utanmıyorlar mı? Dini vaz eden odur. Bu dinin vazıı, bu kitabın vazıı Hazreti Allah'tır. Ne melaike, ne Peygamber, ne veli hiçbirisinin uydurması değildir. Bu bizzat Allah'ın anayasasıdır. "Muhammet (a.s.) uydurdu diyenlere Cenâb-ı Hakk sormayacak mı acaba?" Bu kepezeliği yapanlardan bizzat Hazreti Kur'ân, Peygamber bu müfteriden davacıdır. Hâkim Hazreti Allah'tır. Bizim hâkimler böyle şeylere kulak asmazlar. Haydi, bakalım böyle bir tereddüt vaki olduysa.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ Ey Habibim, Leyle-i Kadri ve ondaki fezaili ben bildirmesem kim bildirebilir? Elbette kimse bildiremez ondaki fâzileti ondaki inayeti, ondaki azameti beyan edemez. Öyle ise ben bildireyim sana Leyle-i Kadri. Leyle-i Kadir denilen bu gece **لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ**

أَلْفِ شَهْرٍ bin aydan daha hayırlıdır. 83 sene 4 aydan, bu gece içerisinde Allah-ü Zü'l Celâl Hazretlerine yapılacak ibadet, edilecek niyaz daha hayırlıdır. Binaen aleyh bu geceyi ihyâ edenler 83 sene 4 ay Cenâb-ı Hakk'a ibadet etmiş olur.

Niçin bu gece bin aydan daha hayırlıdır? Resûlullah Efendimiz geçmiş ümmetlerin yani İsrail oğullarının ibadetlerinden bahsetmişti. Bir ay ibadet yapıp mücadele, mücâhede yaptıklarını beyan buyurmuş, haber vermişti.

Eshâb-ı Kirâm “Ya Rasulallah bizden evvelkiler, bu kadar mücâhede yapmışlar bizim yaşıımız, ömrümüz onların ibadetlerine yetişmeye kâfi değildir. Zira biz en fazla 60, 90 yaşını ikmal ederiz. Biz bu şereften mahrûmuz, ömrümüz buna müsâit değildir. Diye üzüntüler içerisinde, Huzûru Resulde ağlaştıkları vakitte Mevlâ-i Zü’l Celâl Hazretleri hemen Cebrail (a.s.)’i gönderip “Ey Habibim ümmetine söyle müteselli olsunlar. Zira ben sana ve senin ümmetine 83 sene 4 ay ibadetten ihyâsı daha çok, daha üstün olan bir gece verdim”

İşte sevgili Habibini teselli için bizzat Hazreti Allah c.c. Leyle-i Kadri verdi. İşte bu gecedeki ibadetin 83 sene 4 aya ikmalim ve daha hayırlım olduğunu kudret ve azametiyle haber verip, işte o geceyi yalnız biz Ümmet-i Muhammet’e bahşettiğim, lütfettiğim beyan buyurarak ümmetlerinin üzüntülerini izâle etmektedir.

Yani, kederli olan Habibini teselli ediyor. Ya Rabbi çok seneler Leyle-i Kadirle müşerref eylediğin kullarının zümresine ilhâk eyle. Şu kadar muazzam, azim olan Mevlâ-i Zü’l Celâlin manevi ticaretler içine kattığı, bütün rahmetini, bütün bereketini döktüğü şu gecede dua etmezsen, bütün şükürlerin aksamını camiğ olan namaz ve şükür namazı ile Mevlâ’ya yalvarmazsan acaba senin insanlıkta hakkın var mı yahu?

Ramazan-ı Şerîfte iki yaşından sonra bütün ziruh cümlesi fâziletin Ümmet-i Muhammet’e ayrılması için yas tutarlar. Aziz cemaatimiz, fırsat elinizde iken, elinizde bir sermaye olduğu halde, bu sermayeyi boşa harcamayınız, vaktinizi zayi etmeyiniz. Çünkü telafisi kabil değildir.

Kabilinden bazı muhterem Hocalarımız ve vâizlerimiz, Efendim kaza namazı var iken nafil namaz kılınmaz münakaşası eksik değildir. Fakat bu ukala bir sözdür. Müsâade ederseniz arz edelim. Efendim kaza namazı var iken hacet namazı kılınmaz! Efendi senin borcun varken

akşam çoluk çocuğa niçin ekmek getiriyorsun niçin kasaptan et alıyorsun, niçin ondan bundan sebze vesaire getiriyorsun? Efendim o zaruri. Mevlâ'nın rahmetine boyun eğmekle değilsin. Şu kadar ikramı, ihsânı, iltifatını ne ile karşılayacaksın? Yerlerden göklerden büyük Leyle-i Kadirdeki hacet namazı hakkında ve kaza var iken, bu olmaz diyenleri ıskat. Bu namaz farzlar ilave değil, vaciplere ilave değil, sünnetlere ilave değil. Bu hacet namazı yalvarmadır. İki rekât hacet namazı kıl, maneviyatta en gafilin, en fakirin yaptığını yap.

Zira sen kendini küçük bir cürüm mü zannediyorsun. Allah bizde öyle bir sıfat yapmış ki, bütün Envârı ilahisini, esrârı ilahisini senin vücuduna rabıt eylemiş. Bu vücudu sana yapmış. Kendisine 366 defa nazar ediyor. Hazreti Allah'tan sen hala gafil gafil utanmıyorsun yahu. Kendi şerefini bilmiyorsun. Cenâb-ı Hakk yeminle haber veriyor ki, seni bütün suretlerden güzel bir surette, her şeyden şerefli, mükemmel halk eylemiş, hesabı tadada sığmayan esrâra bağlamış seni. Efalinin nuru var sende. Sıfatının nuru var sende. Sırrı ehadiyyetin nuru var sende, mabudiyet nuru. Ahd-i İlahisinin nuru mevcut. İşte senin göğüs tahtanda bu kandiller yanıyor. Sen nasıl olurda bu şerefe teşekkür etmeye boyun eğmezsin. Sen nasıl bu aynayı kirletir, bu kandilleri kıracak acaba sen.

Binaenaleyh Resûlüllah Efendimiz kendinden evvel geçen o kavimlerin ibadetlerinden haber verdi. "Habibim sen onlara söyle, içerisinde yapılan ibadetlerin 1000 aydan daha hayırlı bu geceyi verdim" o halde sen nasıl olurda bu gece Cenâb-ı Hakk'a yalvarmazsın.

Efendiler! Haylazların yaptıkları ile bu ibadet olmaz. Teravîh namazını kılıp, sabah namazına da gelen bu geceyi ihyâ etmiş olur. Mevzû hadisler konulmuş. Nasıl olurda bu 83 sene 4 ay ibadetten daha üstün, daha çok, daha ziyade olan bu kutsi fâzileti eski mutat olan vazifelerinle yapmış olursun, ikmal etmiş olursun. Bu nispetle patates, domates satıcıya benzer. Köşe başındaki bakkal ile sepette domates satan adamın ticareti bir midir? Acaba unutmayacaklar mı, unutmaz mısınız yahu?

Nasıl olurda 83 sene 4 aydan daha hayırlı olan bir gecede uzatır ayaklarını yatarsın. Hâlbuki sen ahirette gecede olduğu gibi gündüzün de

bir şerefi var. Bin ay yaşayacaksın ki. Nasıl Allah-ü Zü'l Celâl Hazretlerinin sıfatı daimi ise efali de cennette, cehennemde daimdir.

“Bu ibadetten mahrûm etmek için dünyanın dört kucağında kıranı, kıyâmeti koparıyorlar Kadir namazı olur muymuş diye. Hâlbuki Leyle-i Kadir namazı değil senin kılacağın hacet namazı. Bu kadar rahmeti ilahisini bahşetmiş olan Mevlâ'yı Zü'l Celâla bütün şükürlerin aksamını camiğ olan iki rekât teşekkür namazı kılmazsan acaba senin bu gece ile münasebetin nedir yahu, gücüne gidiyor. Bu geceyi saklamış ki her gece aynı mükâfatı vermek için İsm-i A'zam da keza.

Bu kadar hayırdan Ümmet-i Muhammedi men etmekle hatalıkla, haylazlıkla sevk edenler, yahu yapmıyorsan onlara mani olma. Cenâb-ı Hakk bize hudutsuz olan ikramlarını bahş eylemiş. Biz nasıl teşekkür etmeyiz. Bu ece binler kere binleri şekavet defterinden silip, saadet defterine geçiriyor. Ramazan-ı Şerîfin her saatinde 600 000 kişi azat oluyor. Kadir gecesinde de bu geceye kadar azat ettiği kadar bu gecede de azat eder.

Ya Rabbi, sen bunun tadada sığmayan hudutsuz büyüklüğünü beyan etsen, biraz daha söyle. Ya Rabbi gafletten uyanmadık, solkanlar gibi duruyoruz.

تَنْزِلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِّنْ كُلِّ أَمْرٍ سَلَامٌ Bütün melaike ve ruh. Bunu benim dâhil anlatmaya kudretim yetmez ki. Bütün melekler hatta vahyi ilahiye getiren melaike yani Cebrail (a.s.) dahi yeryüzüne niçin inerler acaba. Meleklerin bu gecede yeryüzüne inmesinin birçok sebebi vardır.

Birisi: Mevlâ'yı Zü'l Celâl müminlerin kalplerini, ruhlarını öyle güzel vaziyette halk etmiştir ki, kendi Envârını o kalbe rabıt etmiştir. Bunun kökü de âlemi emirde. Âlemi emre ise ne veli ne Mürsel hiçbir şey nüfuz edemez. Melaikeler orayı görmeye âşıktırlar. Bu cihetle ki senin kalbinden orayı seyretmek için koşuyorlar.

İkinci sebep: “Ben yeryüzüne bir halife halk edeceğim, Âdem'i halk

edeceğim” buyurduğu zaman “Ya Rabbi altı kavim halk eyledin, hepsi sana isyan ettiler. Biz sana tesbih, takdis ettiğimiz halde hikmetin nedir” diye “Ya Rabbi bundan evvelkileri gördük, hepsi sana asi oldular” ama itiraz değil, ricadan ibret. Şimdi onlara emir veriyor. Haydi, yeryüzüne inin, bakın bakalım, benim çamurdan halk eylediğim şey ne mucize bana asi midir, yoksa nasıl tesbih, takdis ediyor. İşte haydi yeryüzüne inin de hikmeti görün.

Ama bir de o zat-ı ilahiye de Mir’âtılık yapan aynayı kirlendirmiş, paslandırmış, kırmış, parçalamış ise, bu kadar kandili kırmış ise, onları nasıl görecektir? Onları insan suretinde göremez. Bunları melaikeler görüp de yanlış yapmışsın demez mi?

Hangi hayvana layık ise o surette görür. Domuza layık ise domuz, köpeğe layık ise köpek bi’l hâssa aslını neslini inkâr eden maymuncular. Bu tebdil at hep oluyordu. Resûlullah’ın şerefine kaldırıldı. Hatta apartmanların üst katında hayvanlar, yırtıcı mahlûklar, maymunlar aşağıda bodrumda. Ahırda kendileri namazlarını kılan, oruçlarını tutan fakirler bodrum katta.

Bazı evler namaz kılıp oruç tutan babalarının aksine yapanları hayvanlarla beraber orada yatırıyor. Melaikeler hayret edecek. Allah Allah bunlar ne büyük adam!

Altından, gümüşten karyolaların, halıların, kuş tüyü döşeklerin içerisindeki yırtıcı hayvan, Bunlar ne tevazulu insanlardır, hayvanları üst kata çıkarmışlar, kendileri ahırda. Allah’ım bilmeyen babaları, Allah’ı bilen evlatları ile beraber. Bu ne büyüklük, bu ne şeref hayvanla beraber yatırıyor hayretlerim ibraz edecekler. Eski zamanda hamamda olmayan, çıplak kadınları insan göremezler. Mevlâ’ya söyledikleri, ricadan tövbe edecekler.

Bir sebebi de bizim günahlarımızın affı için Cenâb-ı Hakk’ın rahmeti ile beraber inecekler. Kadir; takdir manasınadır ki, bu gece gelecek bu geceye kadar olan bütün umuru insaniye takdir ediliyor. Bütün rızıklar, berekatlar açılıyor.

Gelecek bu geceye kadar hal-ü harekât bu gecede takdir ediliyor, sular, nebatlar ilah. Hepsi bu gecede taksim olup ayrılır. Bu gece nedir? Bu gecede olan selâmet ne harekât-ı arz olur, ne afat olur. Hatta denizdeki su bile tatlı olur. Bak dene, akşamdan su alıp saklayın için ne tuzu var ne acısı.

Hiçbir ev yoktur ki melaikeler gelip selâm vermesinler. Ancak muherremat ile dinden imandan konuşulmayan eve gelmezler. Onlara selâm yok. Ne zamana kadar? حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ sabah olana kadar

Kadir gecesi;

Kadir gecesinin, Ramazân-ı şerîfin 20'sinden sonraki tek gecelerinde aranmasına dâir müteaddit hadîs-i şerîfler vârid olmuştur. Birinden itibaren aranmasını tavsiye eden büyüklerimiz de vardır.

İmâm-ı Şârânî Hazretleri, Kadir gecesinin kaçınıcı gece olduğunu, Ramazân-ı şerîfin giriş günlerine göre şöyle tesbit etmiştir:

- Ramazân-ı şerîf **pazar** günü girerse Kadir gecesi **29'uncu gecedir**.
- Ramazân-ı şerîf **pazartesi** günü girerse Kadir gecesi **21'inci gecedir**.
- Ramazân-ı şerîf **salı** günü girerse Kadir gecesi **27'inci gecedir**.
- Ramazân-ı şerîf **çarşamba** günü girerse Kadir gecesi **19'uncu gecedir**.
- Ramazân-ı şerîf **perşembe** günü girerse Kadir gecesi **25'inci gecedir**.
- Ramazân-ı şerîf **cuma** günü girerse Kadir gecesi **17'inci gecedir**.
- Ramazân-ı şerîf **cumartesi** günü girerse Kadir gecesi **23'üncü gecedir**.

İmâm-ı Şârânî Hazretleri 30 sene, Kadir gecesiyle bu tarife göre müşerref olmuşlardır.

Birçok ehlullah da bu usulle Kadir gecesini bulmuşlardır.

Kadir gecesinin bu ay içinde hangi gece olduğunun gizlenmesi, mü'minlerin her geceyi Kadir gecesini bilip, her gecede ibadeti çok etmeleri içindir.

Kadir gecesinde hava berrak ve güzel olur. O gece herşey Allâh'a secde eder. Denizlerin suyu bir an için tatlılaşır. Mü'minler afv-ı ilâhî ve mağfiret-i sübhânîye mazhar olurlar.

Kadir gecesinde ne yapılır?

Bu gece 4 rek'at Kadir gecesini namazı kılınır:

1'inci rekatte: 1 Fâtiha-i şerîfe, 3 „İnnâ enzelnâhü fî leyletil-kadr...”

2'nci rek'atte: 1 Fâtiha-i şerîfe, 3 İhlâs-ı şerîf,

3'üncü rekatte: 1 Fâtiha-i şerîfe, 3 „İnnâ enzelnâhü fî leyletil-kadr...”

4'üncü rek'atte: 1 Fâtiha-i şerîfe, 3 İhlâs-ı şerîf, okunur.

Namazdan sonra:

1 defa:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ

„Allâhü ekber. Allâhü ekber. Lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Allâhü ekber. Ve lillâhil-hamd“

100 „Elem neşrah leke sadrak...”

100 „İnnâ enzelnâhü fî leyletil-kadr...”

100 defa da Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in Hazret-i Âişe (r.a.) Vâlidemiz'e öğrettiği şu duâ okunup, sonra duâ yapılır:

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

„Allâhümme inneke afüvvün kerîmün tühibbül-afve fa'fü annî“

Mümkünse kandil gecesini olması hasebiyle bir de tesbih namazı kılmalıdır.

MEVLİD KANDİLİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ * فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Kasem olsun, size kendi cinsinizden bir peygamber geldi ki, sizin sıkıntıya uğramanız O'nun üzerine pek güç gelir, üzerinize çok düşkündür. Mü'minler hakkında pek şefkatli ve pek merhametlidir. Eğer yüz çevirirlerse artık de ki: «Allah Teâlâ bana kâfidir. O'ndan başka mâbûd yoktur. Ben ancak O'na tevekkül ettim ve O, pek büyük olan Arş'ın sahibidir.»¹⁵⁶

Pek aziz ve muhterem mü'minler bu muhteşem gecemizi sıhhat ve afiyetle ihsan eden , ikram eden nasip eden Rabbimize sonsuz hamd ve senalar olsun. İdrak eylediğimiz gecenin , veladetü-n Nebinin alemleri islama bütün insanlığa vesile-i necat ve vesile-i gufran olmasını niyaz ederiz. Senemizin 1436. Hicri yılımızın ilk kandilini ihya ve tesbih edeceğiz. Daha önümüzde dört kandilimiz bulunmaktadır. Senenin ilk mübarek gecesi velâdet kandilidir. Bu sohbetimizde bu mübarek gece vesilesiyle namaz vaktine kadar okuduğum âyâtı izâmın tefsir ve izahını yapmaya çalışacağım. Allahu zülcelal velkema! Hazretleri şu kısa sohbetimizde biz aciz kuluna kolaylıkla anlatmak, soğuğa rağmen sıfırın altında , soğuğun şu derecesine rağmen uzaktan yakından buraya kadar zahmeti ihtiyar ederek , bu gecenin feyzinden istifade etmek ziyafeti kur'anıyyeden müstefid olmak için ve ihlasla dinleyen dinleyecek olan siz kardeşlerimede kolaylıkla anlamayı öğrendiklerimizden dinlediklerimizden anladıklarımızdan hakkı ile istifade etmeyi

¹⁵⁶ Tevbe suresi 128-129. Ayet-i kerime

muktezasıyla amel etmeyi rabbim cümlemize nasip ve müyesser buyursun

İdrak eylediğimiz gecenin ulviyyet ve kudsiyetini islam ve şerefini ifadeden aciz olduğumuz hepimizce malumdur. Bu gecenin nurundan feyzinden müstefin olmak için konuşacağız. Kalplerimizin nurlanması için anlatacağız. Öyle gecelerki bu geceler sukütlerimiz bile ibadet şuanda gönlünüz kalbiniz kalbi muhammediyyeye bağlanmış , onun yoluna bağlanmış , onun sevgililerine bağlanmış kalplerle gönüllerle letaif ile konuşmadan oturarak dinleyişlerimiz bile ibadet mü'minler. Bu gece alemlerin kainâtın eşyanın aslı zübdesi nuru Hazreti Muhammed (s.a.v)'imizin kainatı şereflendirdiği, tenvir buyurduğu bir gecedir. Allah'ü zülcelal velkemal Hazretleri habibi ile eşyayı süslemiş onunla güzelleştirmiş herşeyi nerede güzellik varsa onda habibinin güzelliği bulunmaktadır. Allah'ü zülcelal emsalsiz olarak onu yaratmış. Sevgili peygamberimiz öyle buyurmuşlar;

أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي أَوْرُوجِي Allah'ımın ilk halk buyurduğu benim nurumdur. Diğer bir rivayette de benim ruhumdur. Buyurmuşlardır. Ba'dehü onun nurunu ruhunu rabbimiz halk buyurduktan sonra arşı azamı rabbimiz halk eylemiş sonra kürsü alemini halk buyurmuş daha sonra levhü kalemini halk eylemiş Hazreti Allah. Kalemi halk buyurduğunda Cenab-ı Hak heybetiyle ona nazar buyurur. Ve levhü kalemine emrederek yaz ya kalem ya levh yaz buyurur Hazreti Allah. Levhü kalem Rabbimizin bu emrine ya Rab ne yapayım hak teala vetekaddes hazretleri :

قَالَ تَعَالَى: أَكْتُبْ قَوْلِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا وَحْدِي لَا شَرِيكَ لِي فِي مُلْكِي وَأَنَا مُحَمَّدًا عَبْدِي وَرَسُولِي

Bunu yaz ya kalem. Yani ey levhü kalemim benden başka ilah yoktur. Muhammed benim kulum ve Resulümdür. Bunu yaz kalem levhü kalem alemin bu hitap ile şereflendikten sonra senden başka ilah olmadığını anladım Allah'ım senden başka ilah yoktur. Bunu biliyorum fakat abdin ve Resulün olan Muhammed kimdir onu anlayamadım. İsmine ismini beraber kıldığın ve kendi isminden sonra hemen ismini

zikrettiğin ve şerefinden risaletinden bahseddiğin o zatı öğrenmek isterim yarab! Cenabı kibriya ya kalem :

بِعِزَّتِي وَجَلَالِي لَوْلَا مُحَمَّدٌ لَمَا خَلَقْتُ الْعَرْشَ وَالسَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَالْجَنَّةَ
وَالنَّارَ وَاللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَمَا خَلَقْتُ الْخَلْقَ إِلَّا بِكَرَامَةِ مُحَمَّدٍ

Rabbimiz cevap veriyor levhü kaleme öğrenmek mi istiyorsun benim Muhammedimi benim Habibimi o ismi baki kim olduğunu evet ya Rab izzetim ve celalim hakkı için Muhammed olmasaydı arşı semaları arzı cenneti cehennemi geceleri ve gündüzleri halk etmeyecektim ya kalem. Ben bütün malukatı eşyayı onun kerametine halk eyledim. Buyurunca;

فَدَهَشَ الْقَلَمُ فِي خَلَاوَةِ ذِكْرِ مَنَافِعِ مُحَمَّدٍ زَمَانًا طَوِيلًا ثُمَّ أُلْهِمَ بِأَن يَقُولَ

Esselâmü aleyk ya Muhammed ve bu hitab ile bu bigi ile şereflenen levhü kalem sevgili peygamberimizin mübarek isminin onun menagıbinin lezzetinden tadından uzun bir müddet kendini o cazibeden kurtaramamıştı. Uzun bir müddet Allah Resulünün isminin zevkine dalmış gitmişti ey müminler ey insanlar ey beşeriyet bütün kainatın esrarının yazılı bulunduğu levhu kalem onun isminin adına isminin zikrediliş lezzetine asırlarca tadına doyamıyor. Ve onun sohbeti mübarekelerine onun teveccuhatı alilerine mazhar ve nail olan mahlukun nail olacağı lezzet ve tatları tasavvur edebilirmisiniz. Levhü kalem bir müddet sonra ilham olundu kendisine tarafı ilahiden ey levhü kalemim habibime kainatın yaratılmasına sebep olan sevgilime selam ver. Levhü kalem

اَللّٰهُمَّ عَلَيكَ يَا مُحَمَّدُ Allahımızın ilhamıyla selam üzerine olsun ya Muhammed buyurdular ve ilk selam sevgili peygamberimize levhü kalem tarafından veriliyordu. وَعَلَيْكَ السَّلَامُ seninde üzerine olsun selam sana ya kalem rahmetim berakatım senin üzerine olsun buyuruyordu işte selam bu sebeble sünnet kılınmıştı. İlk selam böyle başlamıştı. Selam vermek müminlere müslümanlara sünnet verilen selamı almak ise

farzdır. Ey ihvanüddin ey müminler Allah'ın Resulü böyle bir peygamberdi.

Vahdaki; Cenabı Hak Hazreti Ademi halk buyurdu onun sulbüne nuru Muhammediyyeyi koydu melaik-i kiramın secdesi görünüşte Hazreti Ademe hakikatte nuru Muhammediyyeye oluyordu efendiler. Melaik-i kiram Hazreti Adem'de muazzam bir hal görüyorlardı Allahımız onu kendilerine itham etmişti hakikatte secde yani hürmet ve tazim secdesi nuru Muhammede oluyordu. Hazreti Ademin şahsında babamızın şahsında ahirzaman nebisine yapılıyordu bu tazim işin sırrı buydu müminler Hazreti Ademe Cenabı Hak bu sırrı bildirdi ya adem kuranda öyle Ademe secde edeceksiniz ama niçin Hazreti Ademde bir sır vadıda onun için onda esrar vardır. Onda hikmet var dı onda ibretler vardı onun vücudu mubarekelerinde kainatın efendisinin nuru bulunuyordu nuru Muhammediyye şemsi Muhammediyye parlıyordu ve Allahımız bu sırrı kendisine bildirdi işte senin üstünlüğün senin şeref ve bütün kainatın şerefi o şerefden geliyordu Hz Adem iltica etti bu nuru görmek istiyorum ya Rab benim vudumun zahiri bir kısmına intikalini istirham ediyorum ya Rab diyince melekler karşısında olması için iki melaik-i ikramı karşısında göre bilmek için Cenabı Hak nuru Muhammediyyeyi babamız Hz Ademin mübarek alnına nakil etti. Nuru Muhammediyye şemsi Muhammediyye Hz Ademin alnında güneş gibi parlamaya başladı bütün melaik-i ikram ziyaret ediyor. seyrediyor müşahade ediyorlardı .fakat Hz Adem kendisi göremiyordu ve yine Hz Adem ya Rab o nura , o nura bakmak isterim Allahım onu görmek isterim ya Rab bundan öncede bu defa melekler karşısında o nura müteveccihen tağzim etmeye başlamışlardı Hz Adem iltica ederek o nuru müşahade edebilmem için onu görebileceğim bir uzvuma intikal ile yalvarmaya başladı. Cenabı Hak kabul buyurdu nuru Muhammediyyeyi Hz Ademin baş parmağına nakletti. Allah Resulünün nuru mübarek parmağında parlamaya başlayınca Hz Ademin parmağı sübhanallah sübhanallah sübhanallah diye tesbihe başladı. Evet müminler bu sebeble bu mübarek parmağı müsebbihat tesbih edici parmak ismi veriliyor. Allahı zülcelali tesbih ediyordu. Hz Adem safiyüllah efendimiz doya doya seyrediyordu ve bu bütün hadiseler bu acayibat ve garaibat cenneti alaada ceyran ediyordu.

Hız Adem cenneti alada kaldığı müddetçe o nur pazırmağında devam ediyordu ve devamlı yüzüne gözüne sürüyordu. Onunla tenebbüh ediyordu nihayet emri ilahi gelmiş bir sebebden ötürü yer yüzüne huruç etmişlerdi evet onda da hikmet vardı tekrar cennetin lezzetini alabilmeleri ve beşeriyet ve insanlık Adem oğlu o cennetin niğmetlerine aşık olmaları için ve tekrar kaybetdikleri niğmete nail ve mazhar olabilmeleri için gayet gatret sarf etmeleri için allahımız babmızı yeryüzüne indiriyordu. Tekrar cennete almak üzere tekrar cennete ve cemali ilahiye kavuşmak üzere ama bu inişinde sebebi olsa gerekdi sebebsiz olmuyordu işte o sebebde hepinizce maglum Hız Ademin ufacak bir hatasından meşrep ediyordu.

Ve nihayet yeryüzüne indiriliyordu Allahu zülcelal Hazretleri yeryüzüne iner inmez yine o nuru Muhammediyyeyi Hız Adem'in sulbüne nakletti. Hazreti havva bu nur nedir diye sual edince Hazreti Adem onu izah ediyordu cennetdede evlatlarından zuhur edecek ahırzaman Resulü azamının nurudur buyuruyordu.

Bu hatırlarında kalmış gibi Hazreti Adem baş parmağı nuru muhammediyye ile parlamaya başladığını görünce diğer dört parmağında nurlanmasını istedi. Hazreti Allahtan ya Rab onlarıda tenvir eyle. Bunun üzerine Allahü Teala o Rasulü Azamın irtihalinden sonra kendisinden sonra otuz yıl hilafeti devam ettirecek dört halifenin mübarek nurlarını dört parmağına aksediyordu.

Hız. Allah (c.c) Hız. Ebubekrinsıddık Hız. Ömer Hız. Osman ve Hız. Ali (k.v) Efendimiz hazeratının envarı tecelli ediyordu. Diğer parmaklarında evet müminler cibrili emin vahtaki Rasulü ekrem efendimize nurunun Hız. Ademin parmağına intikalini haber verince sevgili Peygamberimiz bu esrarı öğrenince şöyle buyurdular

مَنْ سَمِعَ إِسْمِي فِي الْأَذَانِ فَقَبَّلَ ضَوْئِي إِبْهَامِيهِ وَمَسَحَ عَلَيْهِ لَمْ يَغْمَّ أَبَدًا

Kimki ezanı muhammedide benim ismimi duysa buyurdu peygamber efendimiz benim ismim duyulurken ezanı muhammedide şu baş parmağını tırnağını öperek gözlerine sürseler ebediyyen kör olmazlar. buyurdu peygamber efendimiz evet müminler işte ezanı muhammedi okunurken kametde değil yalnız dikkat ediniz. Ezan

okunurken **غَرَّتْ عَيْنَايَ بِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ** diyerek parmağınızı öpünüz ve gözlerinize sürünüz aziz ihvan **غَرَّتْ عَيْنَايَ بِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ** ne demek ey Allahın eşsiz Nebisi senin nurunla benim gözlerim aydınlandı Allahım gözümü kör etme yarabbi gözlerimin nurunu daim eyle ya Rab manasına gelen bu cümleyi söyleyiniz **غَرَّتْ عَيْنَايَ بِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ** Ezanı

muhammedide evet müminler onun nuruyla nurlanan gözler ebediyen kör olmaz. İsterse kafa gözü kör olsun Allah Rasülünün nuruyla parlayan gönül gözleri açık olsun isteyimiz ricamız temenimiz niyazımız bu zaten müminler Cenabı Hak Hz Ademi dünyaya malum zellden ötürü çıkardı yüz yıl göz yaşı döktükten sonra arşı muzzamaya müteveccihen niyaza başlar bakar ki orda **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ** bu mübarek yazıyı

hürmetine **وَتَقَبَّلْ تَوْبَتِي يَا رَبِّ** ey benim Allahım Muhammedin hakkına yerleri gökleri hürmetine yarattığın habibin hürmetine günahımı af eyle ya Rab! hatamı bağışla ya Rab! yüz yıldan beri göz yaşı döküyorum. Yalvarıyorum sana ya rab işte kim bilir Allahımızdan telaggi ettiği kelimatta bunlar olsa gerek **وَتَلَقَّى آدَمُ** Allahın habibi resulü o kadar

kıymetli ki Hz Adem Rabbi talasından bir takım kelımaat telaggi ediyor . Ve o kelimat ile yalvarıyor fesadı aali allahı zülcelalde bunla bunu nasip ediyor tevbesini kabul ediyor işte o cümlede Allahım Muhamedin hürmetine benim hatlarımı affet et tevbemi kabul et ya Rab bizde böyle yalvaralım azizler büyüklerimizi vesile edelim Allahımız öyle buyuruyor işte bizim cennete gitmemize bizim günahlarımızın affına başta Rasülü ekrem efendimiz saniyen Enbiya mürselin salisen Mürşidi izam evliyaı ikram şühedayı ikram hazaratın hep bizim vasilelerimiz bunlar bu vesilelerle yalvarmalı Hz. Allah'a bu mübarek gecede iltica edelim dünyanın manzarasını görüyorsunuz müminler 1400 yıl bize neler getirdi görüyorsunuz dünyanın her yeri barut fıçısı gibi kaynıyor şu nice **لَا إِلَهَ**

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ diyenler şahadet şerbetini içiyor Allah için

yalvarıyor çarpışıyor vatani milleti mükaddesatı için Allahü zülcelal makamlarını âli etsin Cenabı Hak şehidi şühedamızı rahmet buyursun onlara nusret muzafferiyetler ihsan buyursun.

Şu kıymetli an şu muteşem geceler hürmetine Rabbimiz yalvaralım habibi hürmetine insanlığın sadeti için hususiyle evladı iyalimizin ahir zamanın fitnesinden fesadından mesihiddecalin şerrinden iltica edelim evlerimizde avdetimizde tesbih namazı kılalım yalvaralım Allaha azizler bizim başka silahımız yok onların atomları olabilir onların daha modern silahları olabilir . Ama hakiki müminlerin dualarını red etmiyeceği kullarının öyle atomları vardır ki yerleri gökleri yıkmaya yeterlidir. işte o sevgililerini vesile kılarak yalvaralım iltica ededelim aziz ihvanı mümin Allahın Rasülü Hz Adem peygamberimizi vesile ederek yalvarıyor Allahü zülcelalde Hz. Adem böyle peygamberimizin ismini zikrederek bizi affet diye yalvarınca Allahımızda tevbesini kabul edince kendisine vahy ediyor. Hz Ademe vahy ediyor Cenabı Hak sen tevbenin kabulünde benim habibimi Muhammed Mustafayı tevessul ettin onu vesile ittiha ettin izzetim ve celalim hakkı için eğer sen hata eden bütün kullarımın müminlerden hata edenlerden tamamını affını habibim hürmetin habimin yüzü suyu hürmetine isteseydin onlarıda affedecektim buyuruyor Hz Allah ama iş işten gecdi sen sadece kendi affını istedin işte Allah Rasülün bizim kendimize mensub olmaklığımıza şeref duyduğumuz meccanen bizi kendisine ümmet olarak kılan Hz Allaha hamdolsun biz bunun ümmeti olmuşuz müminler bundan daha büyük şeref bundan daha büyük saltanat bundan daha büyük makam ve mevki ne olabilir dünyanın hükümdarlığını verseler sana bunun yanında dünyadan daha büyük kocaman bir sıfır yapar. sen böyle bir şerefe böyle bir saadete nail olmuşsun kıymetini bil evladı iyaline öğret. Allah Resulünü anlat dilin döne bildiği kadar sevdire onu sevdire bildiğin kadar cennetin anahtarı o kainatın sırrı o her şey onunla çözülür her şey onunla hal olur onu bulamayanlar hiç bir şeyi bulamazlar onun tanıyamaynalar hiç bir şeyi öğrenemezler.

Kainatın sırrıdır o kainatın şereflişi Allahı zülcelalin serefleri bütün izzetleri kendinde topladığı zat o zattır. Ona ümmet olmak ey müminler işte Allah Rasülü ahir zaman nebisi böyle şereflerle bir gecede cihanı şerefendiriyordu ilk bahar evet müminler mevsimden ilk bahar mayıs ayı mayıs ayının 21 günü kamari aylardan rebiyyül evvel ayının 12 ikinci gecesi pazarı pazartesine bağlayan şafak atar ken mekkeki mükerrermede bir güneş doğuyordu.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

Diyerek rabbimizin hiçbir peygambere nasip etmediği vasıflarla tevşih buyurduğu habibi edibi Rasulu emini geliyordu müminler Allahlımız hamdolsun size muazzam bir Rasul geldi bu bi kendi nefsinizden bütün izzetler ve şerefler kendinde toplanan aziz bir peygamber geldi size vaki sıkıntılar aleyhine olan size olan sıkıntılara dayanmayan basınıza bir bela geldiği zaman medinede münevverede sizden daha fazla üzülen ve sizin bütün dertlerinizle dertlenen en küçük hallerinizle hallenen her an sizi takip eden bütün hallerinizi kontrol eden üzerinize sizi ve bizi gören ve gözetten bir Resulu- azam geldi size ve size annenizden babanızdan ve herşeyinizden daha düşkün bir peygamber geldi size evet hususiyle inanları çok rauf çok rahim ve çok esir geyici bir preygamber geldi böyle bir peygamberden yüz çevirenler yazıklar olsun böyle bir peygamberi bulamayanlardan daha cahil daha betbah daha aşağı kim olabilir. Ta yaratıklar içerisinde ne mutlu o resulü âzamı bulanlara işte böyle bir Resulü azamın geliş gecesini acizane fakir hane ihya etmeye çalışacağız ve ona yaklaşmaya gayret edelim.

Onun sünneti seniyyelerine zahiran ve batına ittiba edelim ve ömrümüz boyunca son nefese kadar onun getirdiği hak ve hakikati yaymaya öğrenmeye ve öğretmeye çalışalım. ona dost olmaya çalışalım. ona kalben ve ruhen yaklaşmaya çalışalım. Allahlımız şefaathine mahzar buyursun. cennet ve cemaliyle cümlemizi cümlemizi ikram eylesin Allahlı zülcelal ve zül kemal hazretleri . Bu gecenin şefaatine ve sergililerinin şefaatine cümlemizi nail ve mahzar buyursun gecenizi mübarek kılsın Allahlı zülcelal ve kemal hazretleri ömrünüzü bereketsin her türlü belalardan afetlerden sıkıntılardan dinimizi millet ve vatanımızı ülkemizi rabbim muhafaza buyursun dahili ve harici düşmanlardan emin eylesin şehidi şühedamıza garibi gurabamıza garibi rahmet etsin ve şu anda düşmanları ile çarpışan din kardeşlerimize muzafferiyetler ihsan eylesin hazreti allah bi hakkı ismikel azimil ağzam bi hürmeti seyyidil müreslin vel hürmeti esararı sırrı sürratil fatiha

Veladeti Nebi;

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ
آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ

Andolsun ki, Allah Teâlâ mü'minleri minnettar buyurdu. Çünkü içlerinde kendilerinden bir peygamber gönderdi ki onlara Hak Teâlâ'nın âyetlerini okuyor ve onları tezkiye ediyor ve onlara kitap ve hikmet talim buyuruyor. Halbuki bundan evvel apaçık bir dalâlet içinde bulunmuş idiler.¹⁵⁷

Senenin ilk kandili Veladet kandilidir. İdrak ettiğimiz gecenin şan ve şerefini ifadeden aciz olduğumuz hepinizce malumdur. Bu gecenin nurundan istifade için konuşacağız. İmamı rabbani hazretleri de 44.mektubunda

وَأَجْعَلْ هَذَا الْمَكْتُوبَ وَسِيلَةً لِنَجَاةٍ أُخْرَوِيَّةٍ لَا أَنِّي أَمْدَحُ بِهِ النَّبِيَّ
عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ بَلْ أَمْدَحُ بِهِ مَقَالِي شَعْرَ مَا إِنْ مَدَحْتُ مُحَمَّدًا
بِمَقَالَتِي * لَكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ

Bu mektûbumu, âhiretde azâblardan kurtulmak için vesîle yapacağım. Aleyhissalâtü vettehiyye efendimizi medh etmeğe kalkışmıyorum. Yazılarımı, Onun ile kıymetlendiriyorum. Arabî beyt : Muhammed aleyhisselâmı medh edemiyorum, Onunla, yazılarımı kıymetlendiriyorum.

Bu gece alemlerin, kainatın, eşyanın aslı, zübdesi,nuru Hz Muhammed Mustafa'nın kainatı tenvir ettiği, şerefleştirdiği bir gecedir. Pelgamber efendimiz buyuruyorki;

¹⁵⁷ Ali İmran.164

Süleyman Çelebi Mevlidi şerifinde; **Zatıma mir'at edindim**
zatını Bile yazdım adın ile adımı bunu ifade etmektedir.

Levhu Kalem bu hitab ile şereflenince ;

-Ya Rabbi; senden başka ilah olmadığını anladım, fakat abdim ve rasülüm dediğin Muhammed kimdir? Onu anlayamadım. İsmi ile ismini beraber kıldığın, kendi isminden sonra ismini zikrettiğin o zatı öğrenmek isterim ya rab!

Canabı hak; يا قلمُ

بِعِزَّتِي وَ جَلَالِي لَوْلَا مُحَمَّدٌ لَمَا خَلَقْتُ الْعَرْشَ وَالسَّمَاءَ وَالْأَرْضَ
وَالْجَنَّةَ وَالنَّارَ وَاللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَ مَا خَلَقْتُ الْخَلْقَ إِلَّا لِكِرَامَةِ مُحَمَّدٍ

‘İzzetim ve celalim hakkı için! Şayet muhammed olmasa idi ,arşı,semayı,arzı ,cenneti,cehennemi,geceyi ve gündüzü yaratmazdım. Mahlukatı ancak muhammedin kerametinden için yarattım’ diye levhu kaleme cevap veriyor’

Bu bilgi ile şereflenen levhu kalem, sevgili peygamberimizin ismini, onun menakibinin lezzetinin hazzından uzun müddet kendini alamamıştı, uzun müddet o zevke dalıp gitmişti.

Bundan arş ve kürs peygamberimize aşık oldular, onu görmek istediler.cenabı hakka yalvardılar. Canabı hakta onların duasını kabul buyurarak Miraç gecesi peygamberimizi arşa, kursiyeye seyr etti.

Bir müddet sonra kendine ilham olundu. **‘ey levhu kalem habibime hemen selam ver!** Levhu kalem يا محمدُ السلام عليك dedi.

böylece ilk selam onun tarafından veriliyordu. Cenabı hak habibi tarafından ,onun adına selamı aldı ve dediki !

Ey kalem rabbinin selamı و عليك السلام ايها القلمُ ورحمتي و بركتي ,rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun. Bu yüzden selam sünnet kılındı. Selam vermek sünnet ,almak farzdır. Alırkende daha güzeli ile almak icap eder.

İşte allah rasulü böyle bir peygamberdir.Vahdaki Hz.Allah ilk olarak rasulünün nurunu yaratmıştı. Bu nuru Muhammediyeyi dünya âlemine çıkartmayı murad etti de peygamberimizin nurundan Hz. Âdem'i yarattı. (bakara 30)

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّىْ جَاعِلٌ فِى الْاَرْضِ خَلِیْفَةً قَالُوْۤا اَتَجْعَلُ
فِیْهَا مَنْ یُّفْسِدُ فِیْهَا وَیَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ
قَالَ اِنِّىْ اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ

Hız. Âdem'in Acbuz-zenb'ine yani kuyruk sokumuna hazreti Muhammedin nurunu koydu. Melaik-i Kiram Hız. Âdem'de muazzam bir hal görüyordu. Hız.Allah Adem'e bu sırrı bildirdi. Senin şanın ve şerefin o nurdan geliyor. Melaik-i Kiram Adem (a.s.)'in arkasına geçip o nuru seyir ediyorlardı. Hız Adem iltica etti. Nuru muhammedinin vücudunun ön kısmına intikal etmesini arzu etti. Hız.Allah en şerefli uzuv olan alnına koydu. Nuru muhammed âdem'in anlında güneş gibi parlamaya başladı. Bütün melekler Hız. Adem'in önüne geçip bu nuru seyir ediyorlardı. (Melaik-i Kiramın secdesi zahirde Hız.Adem'e idi, ancak hakikatte Nuru Muhammedî'ye idi.)

Ancak Hız. Âdem bu muazzam nuru seyir edemiyordu..Mevlaya tekrar iltica etti. 'Yâ rab o nuru bende görmek istiyorum, görebileceğim bir uzvuma intikalettir' diye. Cenabı Hak duasını kabul buyurarak nuru muhammedi Hız. Âdem'in başparmağına koydu.

Nuru muhammed Âdem'in parmağında parlamaya başlayınca baş parmağın yanındaki işaret parmağı سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ diye teşbihe başladı. İşte bundan bu parmağa 'Müsebbihe' tesbih edici parmak diye isim verildi.

-Ey insan böyle bir parmak ile nasıl kötülük yapabiliriz. Kötü bir iş yapıldığında falanı işaret edilirken 'Bu işte onun parmağı var' denir. Nasıl olurda allahı teşbih eden, peygamberimizin ve müstesna halifelerinin nuru ile tenvir edilen parmaklar ile nasıl günah işlersin?

Hız. Âdem doya doya seyir ediyordu. İşte bu hadiseler Cenneti Ala'da cereyan ediyordu. Hız. Âdem cennette olduğu müddet o nur parmağında parlıyor ve devamlı yüzüne gözüne sürüyordu.

Havva anamız bu nur nedir? Ya Âdem dediğinde Hız. Âdem 'evlatlarımdan zahir olacak ahir zaman peygamberinin nurudur' diye izah ediyordu. Hız Adem cennette baş parmağının nurlandığını görünce diğer dört parmağında nurlanmasını arzu ediyordu. Bunun üzerine Hız Allah o dört parmağa peygamberimizin dört sadık arkadaşı, ondan sonra 30

sene ona vekalet edecek Ebu Bekir,Ömer,Osman ve Ali (radiyellahu anhüm) efendilerimizin nurları ile tenvir buyurdu.Peygamberimiz;

مَنْ سَمِعَ إِسْمِي فِي الْأُذَانِ وَقَبَّلَ ظَفَرِي إِبْهَامِيهِ وَ مَسَحَ عَلَيْهِ لَمْ
يَعْمَ أَبَدًا

Kim ezanda benim ismimi duyarda baş parmağının tırnaklarını
öüp gözlerine sürerse ebedi kör olmaz. (قَرَّتْ عَيْنَايَ بِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ).

‘senin ile benim iki gözüm nurlandı’ diyerek göze sürülür)

Ve nihayet bir sebepten, bir zelleden ötürü Hz. Âdem ve Havva
anamız cennetten çıkarılmış yeryüzüne inmişti. Bunda da birçok hikmeti
ilahi vardır.

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ

Bakara-35 - Ve Biz demiştik ki: «Ey Âdem! Sen ve refîkan şu
cennette oturun. Dilediğiniz yerlerde onun yemişlerinden bol bol yiyin.
Ancak şu ağaca yaklaşmayın, yoksa ikiniz de zâlimlerden olursunuz.»

فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ

bakara-36 - Bunun üzerine Şeytan onları oradan kaydırđı, ikisini de
bulundukları naz-ü naimden çıkardı, biz de haydi dedik bâzınız bâzınıza
düşman olarak inin ve size yerde bir zamana kadar bir karar ve bir nasip
alma var.

Yer yüzüne inince Hz Allah o nuru Hz.Ademi'in sülbüne intikal
ettirdi. Yeryüzüne inen Hz.Adem 100 yıl Arşı muazzama ya
müteveccihen niyaza başlar. Bakar ki orada

لا اله الا الله محمد رسول الله

Ey Allah'ım Muhammed hakkı için beni affet der. Hz. Adem
peygamberimizi vesile kılarak yalvarmaya başlayınca Hz. Allah 'ya

Adem! Sen tevbenin kabûlünde benim habibimi tevessül ettin. Onu vesile ittihaz ettin. İzzetim ve celalim hakkı için eğer sen hata eden bütün kullarımın affını istese idin onlarıda af ederdim' buyurdu.

فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Bakara-37 - Âdem, Rabb-i Azîm'i tarafından bir kısım kelimeler telakkî etti. Onun üzerine tevbe eyledi. Tevbeleri ziyâdesiyle kabul eden, pek ziyâde merhamet sahibi olan ise ancak o Rabb-i Kerîm'dir.

Bu kelimelerden biri yukarıda izah ettiğimiz peygamberimizin ismini vesile kılarak dua etmesi bir diğeri de araf sûresi 23. Ayette mevlamızın bildirdiği duadır.

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ

الْخَاسِرِينَ

Araf-23 - Dediler ki: «Ey Rabbimiz! Biz kendi nefislerimize zulmettik, ve eğer bizi yarlığamaz isen ve merhamet buyurmaz isen elbette biz hüsrâna uğmışlardan oluruz.» İşte bu nuru Muhammed nihayet Abdulmuttalibe kadar intikal etmişti. Ondan o nur Abdullah'a intikal etmişti.

Abdullah Mekke delikanlıları içerisine misilsiz idi. Konuşması ile, endamı ile Mekke kızları ona aşıktı. O evlenme arzusunda olduğunu babasına ve annesine bildirmişti.

Arandı, tarandı nihayet Mekke-i Mükreme'de köklü bir aile bulundu. Kureyş kabilesinin Zühreoğulları kolundan Vehb bin Abdi Menaf'ın kızı Amine uygun bulundu, istendi, kabul görülüp düğün merasimi yapıldı.

Düğününde 100 deve 100 koyun kesildi. Nihat Abdullah ile âmine evlenmişti. Evlenişleri Recebi şerifin ilk Cuma gecesine raslıyordu.

İlk Cuma gecesini Hazreti Abdullah'ın anlında parlayan nur Amine'ye intikal ediyordu. Bir rivayete göre bu evlilikten sonra 100'e yakın kız Mekke'de intihar ediyordu. Abdullah ile evlenmek istemişler buna muvaffak olamayınca intihar etmişlerdi.

Nihayet 9 ay geçtikden sonra rebül evvel ayının 12. Gecesi sabaha yakın, henüz güneş doğmamıştı. Abdulmuttalip yakınları ile Beytullahı ziyarete çıkmıştı. Buytullah'a yaklaşıncı acayip haller görmüştü. Beytülmal bir tarafa meyil etmiş, ondan acip sesler çıkıyordu. Bu sesleri duyan Abdumutalip heyecana kapılmıştı. Evet taşlar Peygamberimizin doğduğunu haber veriyordu. Evimin tarafına döndüğümde evin üzerinde

sayısız kuşlar görüyordum. Oraya doğru yöneldim, gittim kapıyı çaldım, kapıyı gelinim Âmine açmıştı, üzerinde hiç doğum yapma alamet yoktu. Amma içerisi nurla dolu idi. Ya Âmine ne oluyor bana haber verirmisin dedim. Hz Amine 'ey büyüğümüz oğlumuz dünyaya geldi diyordu. Ya amine torunumu görebilirmiyim dedim. Tam odanın kapısına geldim ki kapıda bir melek zuhur etti . dediki

-ey abdulmuttalip şuan semadan melekler gelip ziyaret ediyor biraz bekleyeceksin! Bekledim bir müddet sonra içeri girince kundakta nur gibi bir çocuk gördüm, zikir ediyoe 'ümme'ti,ümme'tim' diyordu . ve kulağıma hatıfdan bir ses geliyordu

-isini Muhammed koyacaksın diye.

İşte bu gece böyle bir gece , bu sabh böyle bir sabah... ey ihvanı din bize böyle bir gecede böyle bir Peygamber geldi...

Fil yılı ve peygamberimizin doğumu;

Ebrehenin fillerle kabeye saldırması;

Yemen, Arabistan yarımadasının en uç noktasında bir toprak parçası. Habeşistan Krallığına bağlı bir valilik. Buranın valisi Ebrehe isminde biri. Koyu bir Hristiyan. Kısa boylu, şekilsiz, hilekar ve ihtiraslı bir adam.

Ülkesinde yaşayan Araplar her sene akın akın Kabe'yi ziyarete gidiyor. O ise buna son derece kızıyor. Öfkeleniyor; âdeta kuduruyordu.

San'a şehrinde süslü gösterişli büyük bir kilise yaptırdı. İsmi de "**Kuleys**" koydu. Ve Yemenlilerin Kâbeyi ziyarete gitmelerini de yasakladı. Bunun için Habeş kiralından da gerekli izni aldı. Ebrehe'nin bu kararı, Yemen'li arapları çok kızdırdı. Nukayl isminde bir yerli, Kuleys kilisesine gitti. Kilisede ibadet ediyormuş gibi üç gün-üç gece kaldı. Sonra da kimsenin olmadığı bir zamanda içeriyi tahrip etti. Bir de içine pisleyip çıktı gitti ve kayıplara karıştı. Bu, Ebrehe için ağır bir hakaretti. İntikam almaya yemin etti. Kabe'yi yıkıp yerle bir edecek, taşlarını Yemen'e taşıyacaktı. 300 bin asker ve 4 bin fille yola çıktı. Mekkeliler bu haberle sarsıldılar. Mukaddes Kabe'yi yıkmak üzere koskoca bir ordu geliyordu. **Mekke Emiri Abdülmuttalib**, kısa bir konuşma yaptı:

-Ey Kureyş kabilesi; Ey Mekkeliler korkmayın, huzurunuzu bozmayın!... Yemen ordusu gelip Kâbe'yi yıkamaz; Kâbe'nin bir sahibi vardır. Onu o korur. Ama ferman-ı ilahi böyle ise kim mani olabilir? Abdülmuttalib: Peygamberimizin büyükbabası yani dedesi...O günlerde gördüğü rüyalar sebebiyle rahattı fazla endişesi yoktu.

Ordu Mekkeye yaklaşmıştı. Öncü kuvvetler Mekkelilerin koyun ve develerini alıp götürdüler. Götürülenler arasında Abdülmuttalib'in yüz seçme devesi de bulunuyordu. Abdülmuttalib, Mekke'li yiğitlerle silahlanıp, Sebir dağına çıktı. Niyeti ise yapabildiği kadar düşmana karşı koymaktı. O, dağda düşmanı gözetliyordu. Bu arada çok ilginç bir hadise oldu. Dağda, gece karanlığında, bir ışık peyda oldu. Bu ışık **Abdülmuttalibin alnında parlıyordu**. Ayın ondördü gibi idi. Etrafı gündüz gibi ısıtıyordu. Yanındaki silah arkadaşları hayretler içinde kaldılar. Bu ışık da ne idi. **Nasıl olur da bir insanın alnı lamba gibi yanardı**. Olacak şey değildi. Onların bilemedikleri bu ışık bir nurdu. **Muhammed nuru, Peygamber efendimizin nuru idi**. Bunu farkedene Abdülmuttalib, silah arkadaşlarına şöyle dedi:

-Dönün! Mekkeye gidiyoruz. Zafer bizimdir! Bu nur ne zaman alnımda belirmişse o zaman düşmana hep galip gelmişizdir. Ve hep beraber Mekkeye geldiler. Ebrehe Mekkeye bir elçi gönderdi. Elçi Mekke reisi Abdülmuttalibin huzuruna çıktı. Abdülmuttalib elçiye öyle heybetli göründü ki Elçinin aklı başından gitti, yere düştü. Danalar gibi böğürüyordu. Biraz sonra rahatladı. Kendini toparlayınca yeri öptü ve Abdülmuttalibe:

-Kureyş'in en üstünü olduğun besbelli. Buna bütün kalbimle inanıyor ve şahid oluyorum, dedi. Ve çıkıp gitti. Bu sefer Abdülmuttalib kalktı, Ebrehe'nin yanı gitti. Ebreheden develerini isteyecekti. Ebrehe, Abdülmuttalib'i görünce elinde olmayarak ayağa kalktı. Onu baş köşeye oturttu. Ne istediğini sordu. Abdülmuttalib şöyle konuştu:

-Adamların develerimi götürmüş; emir ver de develerimi versinler!..dedi. Ebrehe şaşı hayret etti ve şöyle dedi:

-Ben buraya Kabe'yi yıkmak için geldim!!! Bunun üzerinde hiç durmuyorsun. Ve develerini istiyorsun! Hayret! Abdülmuttalib ona şu cevabı verdi:

-Ben develerin sahibiyim. Onları istiyorum. Kabenin sahibi ise "Allah'tır. Orası Allah'ın evidir. Düşmanın şerrinden onu, o korur, dedi.

Bu arada Ebrehe'nin **"Mahmude"** ismindeki ak renkli, fili oraya getirilmişti. **Ak fil, Abdülmuttalib'i görünce deve gibi çöküp sevgi gösterisi yapmaya başladı. Görenler şaşır kaldı.** Ebrehe, develeri sahihlerine geri verdirdi. Abdülmuttalib Ebreheye kabeye dokunmaması için ricada bulundu. Fakat kibirli Ebrehe kabul etmedi. Abdülmuttalib Mekke'ye dönerek, Kabe'ye geldi. Kapısının kulpundan tuttu ve ağlayarak Allah'a yalvardı. Son duasını yaptı. Ebrehe'de filleri ve orudusuyla Mekke'ye hareket etti. Şehirde rahatsızlık son noktadaydı.

Tam bu sırada hiç beklenmedik bir şey oldu. Meşhur Ak fil "Mahmude" Mekke'ye doğru yürümüyordu. Bütün zorlamalara rağmen adım attıramadılar. Gitmiyordu Mahmude Adım atmıyordu. Sağa gidiyordu, sola gidiyordu, geri gidiyordu fakat Kâbe tarafına dönünce adım atmıyordu. Tam bu anda gökyüzü bir anda karardı. Askerler yukarı bakınca **sürü sürü kuşları** gördüler. Onlar gölge yapmışlardı. Bir bulut gibi... Bunlar **"Ebabil"** kuşları idi. Bu bölgede daha önce pek görülmemişti. **Siyah renkli, yeşil boyunlu, ufak gagalı, uzun ayaklı dağ kırlangıçları.** Kuşların gagaları ile ayaklarında nohuttan küçük mercimekten büyük taşlar vardı .Her taşta da bir isim yazıyordu. Ebrehenin ordusunda hangi askerin kafasına düşecekse onun ismi. Kuşlar önce Kabe tarafına doğru yöneldiler. Kafieler halinde gelerek, Kabenin etrafında uçup tavaf yaptılar. Sonra düşmanı taş yağmuruna tutmaya başladılar. **Kuşlar, taşı yukarıdan bırakıyor, askerin tepesinden girip ayağından çıkıyordu. Ve tabi asker hemen ölüyordu. Hatta atları da ölüyordu.** Orduda müthiş bir bozgun Perişan bir vaziyette Yemen'e doğru kaçmaya başladılar. Kuşlar da kaçanları takip ediyorlardı. Bir kısmı yollarda öldü. Çok azı Kibirli Ebrehe ile birlikte Yemene varabildi Fakat Ebrehe cüzzam hastalığına yakalanmıştı. Parmak uçlarından kan ve irin akıyordu. Parmakları çürüyüp düştü ve bir müddet sonra kalbi çatlayarak feci şekilde öldü. Ebrehe'nin yardımcısı ise kaç kaç Habeşistan'a geldi. Olanları bir bir krala anlattı. Kral:

-Bunlar ne biçim kuşlarmış ki hep seçme askerleri öldürmüş? Derken, bir kuş da Eberehe'nin yardımcısının başı üstünde dönmeye başladı.

-İşte, dedi adam, bu kuşlardan, bu kuşlardan!.. Cümleyi yeni bitirmişti ki, o da o kuşun attığı taşla oracıkta öldü...Mekke etrafı asker ve fillerin ölüleri ile dolmuştu. Binlerce leş. Mekke pis kokudan durulmaz vaziyette idi.

Abdülmuttalib, Kabe'ye vardı ve Cenab-ı Hakka bu kokudan kurtulmak için dua etti. Müthiş bir yağmur yağdı. Irmaklar gibi kabaran seller, ceset ve leşleri alıp götürdü. **Peygamberimizin doğmuna da sadece iki ay vardı.** Bu seneye "Fil Yılı" ismini verdiler.

Peygamberimizin Dedesi, Annesi ve Babası;

Mekkenin reisi Abdülmuttalib kimdi?...Abdülmuttalib BÜYÜKBABA. Yani Peygamberimizin dedesi. Onu biz "Abdülmuttalib" diye biliriz. Esas adı **Şeybe**... Doğduğu zaman **saçı bembeyazdı**. Bu sebeple "**ak saçlı**" manasına Babası Hâşim ona "**Şeybe**" diye isim vermişti.

Abdülmuttalip gençliğinde bir rüya görüyor. Rüya ona çok tesir ediyor. Ve hemen meşhur bir rüya tabircisine gidiyor ve rüyasını anlatıyor:

-Belimden bir beyaz zincir çıktı. Bir ucu en doğuya bir ucu en batıya, bir ucu gökyüzüne, bir ucu yerin dibine uzanıyordu. Şaşkın bir halde zincire bakıyordum ki bu kere de yeşil bir ağaç oldu. Zincir ağaç haline gelmişti. Dünyada kaç türlü meyve varsa hepsi bu ağacın dallarından sarkıyordu. Ağaç aynı zamanda nur fışkıran bir ışık seli gibi idi. Işığı, güneşi bile bastırıyordu. Araplar ve arap olmayanlar bu ağaca secde ediyordu. Giderek ağacın parlaklığı daha da çoğaldı. Kureyş kabilesinden bir cemaat ağacın dallarından tutundular. Bazı Kureyşliler ise ağcı kesmek için bir araya geldiler.

Birden ortaya çok güzel yüzlü bir insan çıktı. Bu kadar güzel şimali birini hiç görmemiştim. Bu güzel insan, ağacı kesmek isteyenlerin gözlerini çıkardı. Ağacın nurundan almak için elimi uzatırken güzel adama da:

-**"Bu ağacın nuru kime kısmet olur?" diye sordum. -"Kim bu ağacın dallarına yapışırsa ona!" dedi. -"Siz kimsiniz" dedim. Biri: -"Benim ismim Nuh'dur" dedi. Öbürü: -"Benim ismim de Halil İbrahim'dir" dedi. Sonra da?**

-**"Ey Abdülmuttalib, bu ağaç o kadar mübarek, o kadar şerefli ki, kandan kana geçerek baba ve dedelerinden sana kavuştu haberin olsun..." dediler.**

Abdülmuttalip, rüyasını anlatıp bitirdiğinde rüya tabircisinin benzi sarardı, Yüzünün hatları değişti. Bir müddet sustu... Sonra zor işitilir bir sesle rüyayı yorumlamaya başladı:

-Neslinden bir büyük insan gelecek. Bir düzen kuracak. O'nun kurduğu nizam ve düzen sonsuza kadar yaşayacak... Nuh Peygamberin görünmesi şuna işaret ediyor: O zata karşı gelenler Nuh ümmetinin asileri gibi, cezalanacaklar. İbrahim Peygamber ise bir müjdeye işarettir. O'na tabi olanlar, Allah'ın "dostum" dediği İbrahim Peygamber'in sevdiklerinden olurlar. Rüya tabircisi bunları anlatınca Abdülmuttalib daha da çok hayret etti. Evine döndü ve olanları hanımı Fatıma'ya anlattı. Fatıma Hanım yani Peygamberimizin babaannesi. Rüya onu da çok düşündürdü. Çok geçmeden Fatıma hanım hamile kaldı. **En küçük oğlu Abdullah'ı dünyaya getirdi.** Abdullahın alnında ay gibi bir nur parlıyordu. **Bu nur önceleri kocası Abdülmuttalib'te idi. Kolayca fark edilirdi. Daha sonra kendisinde gözükmeye başlamıştı. Şimdi de yeni doğan oğlu Abdullah'ta gözüküyordu..**

Peygamberimizin babasının kurban edilmesi!...

Günlerden bir gün Abdülmuttalib ilginç bir rüya daha gördü. Bu defa da rüyasında ona şöyle deniyordu:

-Ey Abdülmuttalip, kalk ve zemzem kuyusunun üzerindeki taş toprak ne varsa kaldır!..Bu rüyayı üç defa gördü.Ve oğullarıyla birlikte zemzem kuyusunu kazmaya başladı.Kuyunun üzerindeki taş ve toprak ne varsa hepsini attılar ve kuyuyu meydana çıkardılar. Abdülmuttalib Kuyunun meydana çıkarılması esnasında iyice yorulmuştu. Bir ara ellerini açıp yüce Allah'a şöyle yalvarmıştı:

-Ya Rabbi! Bana on erkek çocuğu daha verir de onlarla birlikte kuyuyu kazabilirsem oğlumun birini sana kurban edeceğim...demişti.

Abdülmuttalib'in duası kabul olmuştu. İşte şimdi tam 10 evladı vardı. Lakin aradan geçen uzun seneler sebebiyle sözünü unutmuştu. Fakat!...Allah, kulunun vaadini unutmamıştı. Abdülmuttalib, bir gece rüyasında bir adam gördü. Adam, emreden bir eda ile:

-Ey Abdülmuttalib, kurban sözünü yerine getir! Dedi.

Abdülmuttalib uyanınca hemen bir **koç** kurban etti; sonra yattı. Yine rüyada yine bir takım insanlar, emri tekrar ediyorlardı: -Koç'tan daha büyük kurban kesmelisin! Hemen kalkıp bir **sığır** kesti. Sonra uyudu. Yine rüyasında: -Daha büyük bir şey kurban et deniyordu! Bu sefer bir **deve** kurban etti. Yine yattı. Rüyada bir nida: -Ey Abdülmuttalib, daha büyük kurban kesmelisin! Abdülmuttalib, hala sözünü hatırlayamamış, "büyük kurban"dan neyin murat edildiğini bir türlü anlayamamıştı. Sordu: - Daha büyük olan ne ola ki? -On oğlun oldu. Zemzem kuyusunu buldun. Şimdi **oğullarından birini kurban et**. Böyle söz vermiştin; vaadini yerine getir!...

Abdülmuttalib, yataktan fırlarcasına kalktı. Evet; vaadini hatırlamıştı... Şimdi başı iki elinin arasında düşünüyordu. Söz... Allah'a söz vermişti; Yüce Allah, O'na evlatlar ihsan etmişti. Tıpkı İbrahim Peygamber gibi O'nun da nezrine uyması isteniyor, rüyada sürekli olarak ikaz ediliyordu.

Meseleyi çocuklarına açtı. Onlar hepsi de emrine teslim olacağını söylediler. Kimin kurban edileceği meselesine geldi. Kura atalım, çekiliş yapalım dediler. **Kura attılar kura en küçük oğlu Abdullah'a düştü.**

Abdullah!... Abdullah! Yani, Abdülmuttalibin en çok sevdiği, Alnında ahir zaman Peygamberine ait nurun Ülker yıldızı gibi parladığı oğul! Allah, öyle takdir etmiş; kur'a bu yüksek yaradılışlı evlada isabet etmişti. Girilen yoldan dönüş olamazdı; Abdullah kurban edilecekti!...

Abdülmuttalib, bir elinde parıl parıl parlayan keskin bir bıçak, bir elinde oğlunun bileği, iki yanda Abdullah'ın anne ve kardeşleri kurban kesme yerine gidiyorlardı.

Kureyş kabilesi "Abdullah'ı babası kurban ediyor" haberi ile çalkalandı. Herkes şaşkın.... Kurban yerine ilk yetişen Abdullah'ın

annesinin akrabaları olan Beni Mahzum oğulları oldu. Ve sonra Kureyş'in büyükleri Abdülmuttalib'e itiraz ettiler:

Eğer böyle bir kurban kesilirse, çok kötü bir geleneğe yol açılır. Herkes olur olmaz yere çocuğunun boğazına bıçağı dayar. İffet ve güzelliğinden başka konuşması bile kardeş ve akranlarından daha üstün olan bu çocuğa yazık olur, dediler....

Uzun tartışmalar oldu. Sonunda meseleyi Hicaz'da oturan meşhur **Alim Şuca'ya** götürmeye ve O'nun diyeceğine uymaya karar verdiler. Hicaz'a giderek tanınmış Şuca'ı buldular. Suca:

-Sizde bir insanın değeri kaç devedir? diye sordu. -On devedir, dediler. -Öyleyse Abdullah'ın bedeli olarak deve kurban edeceksiniz... Bunun için de Abdullah'ı bir tarafa, on deveyi bir tarafa koyarak kur'a çekin. Kur'a develere çıkarsa bunları hemen kesersiniz. Abdullah'a çıkarsa, develere on tane daha ilave ederek kur'a çekmeyi yenileyin. Yine Abdullah'a çıkarsa bir on deve daha ilave edin. Böylece kur'a develere isabet edene kadar onlu ilaveler yaparsınız, dedi ve gelenleri memleketlerine geri yolladı.

Kur'a çekilmeye başlandı. Ne var ki, her defasında kur'a Abdullah'ı gösteriyor ve on deve ilavesi ile çekim tekrarlanıyordu. Ancak onuncu çekilişte kur'a, develere isabet etti... Herkes sevindi, Abdülmuttalip kur'ayı bir kere daha yeniledi; evet bunda da kur'a develere çıktı. Gönlü rahatladı, sırtından koca dağlar kalktı Rabbine şükretti. Hemen oracıkta **yüz deve bir biri ardısıra kurban edildi**. İnsanlar, hayvanlar, kuşlar günlerce bu etlerle geçindiler.

Bundan sonra Abdullah "**kurbanlık**" ismi ile çağrıldı. Dedesi İsmail'e de o isim verilmişti. Çünkü o da böyle bir olay yaşamıştı. Peygamberimize de "**İbnü'z-Zebihayn**" yani "iki kurbanlığın oğlu" denilmiştir.

Abdullah... Peygamberimizin babasının adı. Kurbanlık Abdullah...Büyüdü ve o da her kes gibi evlendi. Büyük baba Abdülmuttalib'teki nur büyük anne Fatıma'ya O'ndan da Abdullah'a geçti. Abdullah doğduğunda artık nur Onun alnında parlamaya başlamıştı...

Peygamberimizin babası ve annesi;

İncil'e tabi olanlar, yani hristiyanlar hemen birbirlerine koşuştular.

-Son Peygamberin babası dünyaya geldi!... diye bağırdılar. Yahya (a.s)'ı, Yahudiler şehit etmişlerdi. Üzerinde bir cübbe vardı. Bu cübbe kanlanmıştı. Cüppe kanlı olarak elden ele o zamana kadar gelmişti. Son peygamberin babası dünyaya gelince cübbedeki kanlar tazelenecek akacaktı. Bunu bütün hristiyanlar biliyor ve bekliyordu. Ve Kâinatın efendisinin babası Abdullah doğdu. Yahya aleyhisselamın cübbesindeki kanlar da akmaya başladı.

Abdullah kendisinde beliren bu nur ile büyüdü büyüdü. Büyürken de anlayamadığı garip hallerle karşılaştı. Babası Abdülmüttalibe durumunu şöyle açıkladı:

-Bir yere gittiğimde belimden bir nur çıkıyor ve başımın üstünde bulut haline geliyor. -Ne zaman, nereye otursam, toprak bana selam veriyor: **"Ey Abdullah, haberin var mı, Muhammedin emanetini taşıyorsun!"** diyor. -Kurumuş, bir ağacın altında dinlenecek olsam o kupkuru ağaç az sonra yemyeşil oluyor. Abdülmuttalib oğlunu teselli ediyor: **-Ey oğlum, sana müjdeler olsun!..Kainatın efendisi son peygamber senin canından, senin kanından dünyaya gelecek. Ben de bunların çoğunu yaşadım Hayırlı olsun!**

Ve Abdullah, yirmi yaşına girdi. Alnındaki nur sanki bir güneş olmuştu. Evet tam yirmi yaşındaydı o... Yüzlerce evlenme teklifi gelmişti. Hiçbirine nasip olmadı. Kaderinde olan ise Vehb'in kızı Amine idi. Babası ona Vehb'in kızını Amineyi münasip gördü. Ve Onunla evlendiler. **Nikah, Ebu Talib'in evinde** yapıldı; Düğünleri yapıldı. Gökte melekler yerde insanlar düğün yaptılar. Kâinatın Efendisi geliyor diye melekler birbirlerini müjdelediler. Eefendilerin efendisi geliyor dediler. Son peygamber dünyayı şereflelendirecek diye haykırdılar. **Abdullah evlendi. Alnındaki nur birden koyboluverdi. Şimdi nur, Amine hatundaydı.**

Peygamberimizin doğumu;

Sene 571... Arabistan yarımadasında müthiş bir kıtlık vardı. Her taraf kıtlıktan kavruluyordu. İşte; tam o sırada bir mucize oldu; bir bolluk, bir zenginlik... Kumlardan sanki nimet fışkırıyor, bolluk akıyordu. Kainatın Efendisinin nuru artık doğmak üzere idi. Bu bolluk onun mucizesi idi. Ticaret canlı, piyasa hareketli idi.

Efendimizin babası Abdullah da bir Kureyş kervanı ile Mekke dışına alış verişe gitti. Ama Abdullah için bu son yolculuktu. O güzelim delikanlı bunun son yolculuğu olduğunu bilmiyordu. Geri dönerek hanımı ile doğacak çocuğunu göremeyeceğini nereden bilebilirdi. Alınan alındı, satılan satıldı ve kervan dönüşü geçti. Kervan Medine'ye gelmişti ki, **Abdullah, birdenbire hastalandı...** Ve dayılarının evinde hayata gözlerini yumdu. Acı haber Mekke'ye tez ulaştı. Âmine ile Abdülmuttalib ve kardeşleri derin üzüntüye boğuldular. Kederli Amine, hamileliğinin altıncı ayında bir rüya görüyor. Bir adam, ona şöyle diyor:

-"Ya Amine! Kesin olarak inan ki sen insanların en hayırlısına hamilesin. Doğduğunda ismini Ahmed veya Muhammed koy!"

Nihayet vakit tamam...Ayı ve günü ile eksiksiz ve kusursuz an... Hicretten 53 sene evvel, fil vak'asından 2 ay sonra Rabiulevvel ayının onikisinde, Ve 571 tarihinin yirmi nisanında...Sabaha karşı. Güneş, henüz doğmamış... tan yeri ahenkle ve ihtişamlı ağarıyor...Günlerden Pazartesi. Ani bir ses yankılanması....Aminede bir korku..Beyaz bir kuş ortaya çıkıyor...Kanatları ile Hazret-i Amine'nin sırtını sıvazlıyor.Korku gidiyor, yerini kalb huzuru ve gönül rahatlığı alıyor.Bu defa anne çok susuyor. Dili damağına yapışıyor; uzaklardan beyaz bir kab ile süt gibi ak bir şerbet uzatılıyor. Baldan daha tatlı ve soğuk.Bir anda evin her tarafını bir nur kaplıyor.**Ve Allah'ın Sevgilisi Muhammed Mustafa doğuyor.** Amine'de doğumdan dolayı ağrı da yok sızı da.. Güneş yüzlü huriler odayı doldurmuş. Genç anneye ve sultan bebeğe hizmet veriyorlar. **Mübarek Peygamber, doğar doğmaz secdeye kapanıyor:** Bebek, melekler tarafından sünnet edilmiş, göbeği kesilmiş. Amine'nin gözünden perde kaldırılmış. Bir uçtan bir uca kâinat nurla dolu... Ta Busra köşkleri görünüyor. Ve üç bayrak; Biri doğuda, biri batıda, biri Kâbe'nin üzerinde. Annelerin en azizi, görüyor bunları. Ve daha neler neler görüyor Amine....

Doğumda bulunan hanımlardan biri de, Peygamberimizin **halası Safiye** hatun. Sevgili yeğeninin doğumunu şöyle anlatıyor:. -O'nun doğumunda Amine'nin evinde idim. **Altı ayrı mucizeyi yaşadım.**

1-Doğar doğmaz başını yere koyup Rabbine secde etti. Lâ ilahe illallah inni Resûlullah, dedi.

2 -Sacdede bir şey söylüyordu sanki. Yaklaşıp dinlediğimde "Ümmetim, ümmetim" dediğini işittim.

3-Orada öyle bir nur parladı ki her taraf ışıık içinde kaldı.

4- Yavruyu yıkamak istediğimde; "ey Safiye zahmet etme; biz O'nu yıkanmış olarak gönderdik.!" şeklinde meçhul bir ses duydum.

5-Sünnet olmuş ve göbeği kesik idi.

6-Kundak yapacağım sırada sırtında bir mühür gördüm. Kürek kemiklerinin arasında ve iri bir ben büyüklüğünde olan bu mühürde tüylerle;"Lâ ilahe illallah Muhammedün Resulullah yazılıydı.

Bunlarıda **Fatıma Sekafi** Hanım anlatıyo. O da doğumda bulunanlardan biri...O gece ben de Amine'nin yanındaydım.Doğum sırasında bir an semaya baktım. Yıldızlar yeryüzüne el uzatıp toplanacak kadar yakındı. Doğum olunca dört yanımdan öyle bir nur fışkırdı ki her şey kayboldu; bir nur denizinde gibi idik".

Şimdi de Efendimizin **ebesi Şıfa Hatun** anlatıyor: Elime geldiğinde bir nur zuhur etti. Bu nur sebebi ile bir anda çatı ve duvarlar yok oldu. Dünyanın bir ucundan öbür ucuna her şey gözümüzün önünde idi. Korkup titremeye başladım Ötelerden sesler geliyordu: -Bu güzeller güzeli çocuğu nereye götürelim? -Bir tahtı revana bindirerek bir göz kırpacak zamanda bütün yerleri gezdirip getirelim.

Annesi **Ahmed**, dedesi de **Muhammed** ismini koydu. Abdülmuttalib, yedinci gün bütün Mekke halkına üç gün ziyafet verdi. Develer kestirdi. Yemeğe gelenler "Muhammed" ismini hiç duymadık dediler. Abdülmuttalib: **-Yerlerde ve göklerde övülsün istedim; onun için bu ismi koydum, dedi.**

Daha sonra torununu alarak Kabe-i şerife götürdü.ve birlikte tavaf ettiler.(abdulkadir Dedeoğlu-peygamberimizin hayatı)

İşte peygamberimiz, ona ümmet olmak en büyük seadet,en büyük şereftir. Canabı hak onu bize Tevbe süresi **128ve129** . Ayetlerinde şöyle anlatıyor.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَّحِيمٌ

Kasem olsun, size kendi cinsinizden bir peygamber geldi ki, sizin sıkıntıya uğramanız O'nun üzerine pek güç gelir, üzerinize çok düşkündür. Mü'minler hakkında pek şefkatli ve pek merhametlidir.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Eğer yüz çevirirlerse artık de ki: «Allah Teâlâ bana kâfidir. O'ndan başka mâbûd yoktur. Ben ancak O'na tevekkül ettim ve O, pek büyük olan Arş'ın sahibidir.»

Mevlid Gecesi Ne yapılır?

Bu gecenin manevî zenginliğinden istifâde etmek için bir tesbih namazı kılmalı, bir de Hatm-i Enbiyâ yapmalıdır.

Tesbih namazına niyet:

„Yâ Rabbî, niyet eyledim rızâ-i şerîfin için tesbih namazına. Yâ Rabbî, bu gece teşrifleriyle âlemleri nûra garkettiğin sevgili habîbin, başımızın tâcı Resûl-i Zîşân Efendimiz'in hürmetine ve bu geceki esrârın hürmetine ben âciz kulunu da afv-ı ilâhîne, feyz-i ilâhîne mazhar eyle. Allâhü Ekber“

Mİ'RAÇ KANDİLİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا
الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

Noksan sıfatlardan münezze, kemâl sıfatlarla muttasıf olan Zât-ı Ecelli A'lâ en has kulu olan Habîbini, gecenin küçük bir cüz'ünde Mescîd-i Haram'dan Mescîd-i Aksâ'ya götürdü. O Mescîd-i Aksâ'ki etrafını, mâddi ve mânevi müzeyyenât ile Habîbimize, mucizelerimizden bazısını gösterelim diye süsledik. Şüphe yok ki, her şey'i hakkıyla gören ve işiten Allah'tır.¹⁵⁸

وعن جابر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: لَمَّا كَذَّبْتَنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ
فِي الْحَجَرِ فَجَلَّى اللَّهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفَقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا
أَنْظُرُ إِلَيْهِ. (خرجه الشيخان والترمذي .)

Hız. Cabir (r.a) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v) buyurdular ki:"Kureyş beni tekzib ettiğı vakit, Hicr'da doğrudum. Allah Teala hazretleri Beytu'l-Makdis'i bana tecelli ettirdi. Ben onlara onun alâmetlerini birer birer haber vermeye başladım. Ben Beytu'l-Makdis'e bakıyor hem de haber veriyordum."¹⁵⁹

¹⁵⁸ Sure-i İsra Ayet 1

¹⁵⁹ Buhârî, Tefsir, İsra 3; (V / 224) Müslim, İman 276, (I/156);

وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: [قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: مَرَرْتُ لَيْلَةَ الْمِعْرَاجِ بِقَوْمٍ لَهُمْ أَظْفَارٌ مِنْ نُحَاسٍ يَخْمِشُونَ بِهَا وُجُوهَهُمْ. فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جَبْرِيلُ؟ فَقَالَ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ وَيَقَعُونَ فِي أَعْرَاضِهِمْ.

H. Enes (r.a) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v) buyurdular ki:"Mîrac gecesinde, bakır tırnakları olan bir kavme uğradım. Bunlarla yüzlerini (ve göğüslerini) tırmalıyorlardı."Ey Cebrâil! Bunlar da kim?" diye sordum:"Bunlar, dedi, insanların etlerini yiyenler ve ırzlarını (şereflerini) payımal edenlerdir."¹⁶⁰

Muhterem Kardeşlerimiz !

Önümüzdeki Cumayı Cumartesi ye bağlayan gece Mi'raç kandilini idrak edeceğimizden bu haftaki sohbetimizde Mi'raçla alakalı mevzulardan bahsetmek münasip olacaktır.

Cenâbı Hak insanlar arasından seçtiği Peygamberlerden bir kısmına ruhânî ve mânevi Mi'raçlar ihsan buyurmuştur. H. İbrahim'e göklerin melekûtünü göstermiş, H. Musaya Tur-i Sinâda tecelli etmiştir. Bunlar birer ruhânî mi'raçtır.

Enbiyanın serdarı Efendimiz s.a.v'e nasip olan isrâ ve mi'raç ise en kâmil şekilde ruhânî ve cismânî olarak vuku bulmuştur. Kısaca tarif etmek icap ederse ;

MI'RAÇ: Peygamber Efendimiz (s.a.v) in ilâhi saltanatı seyretmek üzere Allah'ın davetine icabetle eşsiz bir mûcize olarak göklere ve daha nice Âlemlere seyahat etmesidir.

Bu akıllara durgunluk veren büyük mûcizenin gerçekleşmesinin maddi ve mânevi bir çok sebepleri ve hikmetleri vardır. Bunlardan birisi Efendimiz (s.a.v) in o sene karşılaştığı üzücü hadiselerdir. Evvelâ zâhiri himâyecisi olan amcası **Ebû Tâlibi**, ondan kısa bir zaman sonra hayat arkadaşı en büyük destekçisi Annemiz **H. Hatice'yi** kaybetti. Bunu fırsat bilen müşrikler Ebû Tâlib'in sağlığında yapamadıkları zulmü ve işkenceleri yapmışlar, Allah Rasûlünü göz açamaz hale getirmişlerdi.

¹⁶⁰ Ebû Dâvud, Edeb 40, (H.No:4878,),(V/194)

Efendimiz (s.a.v), tebliğ vazifesini ifâ etmek hem de yoğun baskılardan bir nebzecek olsun nefes alabilmek için Tâif'e gitti. Orada da çok şiddetli sıkıntılarla karşılaştı. Bu sene İslâm tarihinde hüzün senesi olarak ifade edilmektedir.

İşte Mi'raç mûcizesi; böylesi hüzünlü bir zamanda Cenâbı Hakkın Habibini teselli için ona yedi kat gökleri, arş, kürs, melekût ve daha nice âlemleri gösterip ikrâmlarda bulunmasıdır.

Sebebine kısaca temâs ettikten sonra bu hâdisenin nasıl cereyan ettiğini hatırlamış olalım.

Birinci Safha:

Efendimiz (s.a.v) in Mescid-i Haramdan Mescid-i Aksâya kadar götürülmesidir ki yukarıdaki Âyeti kerimede bu anlatılmaktadır.

Bu yolculuk Burak üzerinde olmuştur. Mescid-i Aksâda bütün Peygamber ve Evliyânın ruhları Efendimizi istikbâl ettiler. Efendimiz onlara imamlık yaptı. Cebrâil (a.s) da müezzinlik yaptı.

İkinci Safha:

Mi'raç isimli mânevi bir asansörle **Birinci kat semâya** kadar çıkmasıdır. Efendimiz O nun hakkında, "Mi'raç gördüğüm şeylerin en güzelidir." Buyurmuştur. Bununla birinci kat semanın kapısına gelince Hz. Cebrail birinci kat semanın kapısını tıklattı. İçerden;

"Kimsin" denildi.

"Cebrâil'im"

"Yanındaki kimdir?"

"Muhammed (s.a.v) dir. "

"Ona gelsin diye bir haber gönderildi mi?"

"Evet" Bunun üzerine gök kapısı açıldı.

(Burada bir incelik ve âdap dersi vardır. Cebrâil (a.s) devamlı oradan geçtiği ve Meleklerin en büyüklerinden biri olduğu halde kapıyı tıkatıp müsâade istemiştir. Diğer bir husus ise; Efendimiz (s.a.v) kâinatın Efendisi ve Allah'ın hususi davetlisi olduğu halde kim olduğu ve izinli olup olmadığı sorulmaktadır.)

Bunun üzerine gök kapısı açıldı. Dünya Semâsının üstüne çıktılar.

Efendimiz şöyle naklediyor.

“Bir de baktım ki vazifeli meleklerle bir yerdeyim. Beraberimde yetmiş bin melek bulunmaktadır. Bunların her birinin emrinde yüz bin melek vardır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) in bu manzara karşısında

وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ

“Rabbinin ordularını kendisinden başkası bilemez” mealindeki Âyeti kerimeyi okudu.¹⁶¹

Birinci kat semâda Âdem (a.s) la karşılaşp selâmlaştıktan sonra, kendisine;

Evvelâ müminlerin ve Allah yolunda cihât edenlerin büyük kazançları arz olundu Efendimiz (s.a.v.) buna çok sevindiler.

Daha sonra:

- *yetim malı yiyenlerin,
- *gammazlık yapanların,
- *zina edenlerin,
- *fâiz ve tefecilik yapanların,
- *fuhuş ile iştigal edenlerin,
- *zekâtını vermeyenlerin,
- *söylediklerini yapmayan âlimlerin,
- *mahrem yerlerini örtmeyen kadınların,
- *söz verip sözünde durmayanların feci halleri temsilen gösterildi.

Efendimiz (s.a.v.) bunlara da çok üzüldü.

Üçüncü Safha:

Oradan Melâike-i Kirâmın kanatları üzerinde ikrâm ve ihtiramla yedinci kat semâyâ kadar çıktı.

2. Kat semâda Hz. Yahya ve Hz. İsa .

3. Kat semâda Hz. Yusuf

4. Kat semâda Hz. İdris

5. Kat semâda Hz. Harun

6. Kat semâda Hz. Musa

¹⁶¹ Sûre-i Müddessir Âyet 31

7. Kat semada ise Hz. İbrahim'i gördü ki **Beyti Mamur'un** kapısında bir kürsi üzerine oturmuştu. **Beyti Mamur'a** her gün 70 bin melek girer her girene de kıyamete kadar geri dönmek sırası gelmezdi.

Dördüncü Safha:

Hz. Cebrâil'in kanatları üzerine **7. Kat semadan Sidre-i Müntahâya** kadar olan safhadır. Efendimiz Buyuruyor ki “Sonra Cebrâil tarafından o kadar yükseltildim ki kazâ ve kaderi yazan kalemlerin gıcırtırtılarını işitmeye başladım. Bundan sonra karşıma **Sidre-i Müntehâ** sahâsı çıktı....”

Cebrâil (a.s) “İşte burası **Sidre-i Müntehâdır**. Benim seyahat sahâmın bittiği yerdir artık ben buradan öteye gidemem. Bir adım ileri geçecek olursam yanarım. Benim bünyem buradan öteye tahammül edemez” deyip orada kaldı.

Beşinci Safha:

Bundan sonra Efendimiz (s.a.v) Cebrâil (a.s) a “Peki ne olacak bundan öteye ben ne ile gideceğim ?” diyordu ki, ufkun açıldığını, önüne bir Refref (manevi bir asansör) konulup buyur edildiğini gördü.

Bundan öteye “**Gâbe gavseyn**” makamına yolculuk Refref adı verilen bu manevi câzibe ile olmuştur. Sure-i Necm de Mevlâmız.

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ

O kadar yakınlıktı ki iki yay arası kadar; hatta daha da yakın oldu.

Bunun üzerine Allah, kuluna ne vahyetti ise etti.¹⁶²

Efendimiz,(s.a.v.) Huzuru İlâhîde **Tecelli-yi küliye** mazhar oldu. Cenâbı Hak ile akıllarımızla anlayıp anlatamayacağımız bir keyfiyetle konuşmuşlardır.

Efendimiz Allah'ın huzuruna ilk kabulünde

¹⁶² Sûre-i Necm Âyet 9-10

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَاصْلَوَاتُ الطَّيِّبَاتِ

Tahiyyât, Salavât ve Tayyibât Allah içindir. (*Mâlen, bedenlen ve lisânen yapılan bütün ibadetler Allah'a mahsustur.*) Dedi.Cenâbı hak şöyle mukabelede bulundu.

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Selâmet, Ebedi Saâdet, Rahmet ve berekât-ı ilahi senin üzerine olsun. Ey Nebiyi Zîşanım!

Efendimiz.(s.a.v.):

السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

Yarabbi ! Selâmet ve rahmeti İlâhi (sadece benim değil) bizim ve Salih kullarının üzerine olsun. Buyurdu.

Bu dua Mevlâ'nın çok hoşuna gitti. Çünkü nefsini düşünmeyip Ümmetini de düşündü. Bunun üzerine Mevlâmız "Habibim benden ne istersen iste!" buyurdu. Rasulü Zîşan "Kulluğuna kabulumu isterim Yarabbi !" dedi. (Demek oluyor ki Allah'a kul olmak için yaratılan insanın ulaşabileceği en büyük makam "Kulluk" makamıdır.)

Rabbimiz de bunu kabul buyurdu. Bu manzaranın ulviyeti karşısında Cebrâil (a.s) ve bütün melekler Rabbimizin emriyle (bir anda düğmeye basmış gibi)

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Şehâdet ederim ki, Allah tan başka hiçbir ilah yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki Muhammed (a.s) onun kulu ve Rasulüdür dediler.¹⁶³

Hulâsâ; Mi'raçta Efendimiz (s.a.v.)e her an bir âlem gezdirilmiş, gösterilmiş , sevdirilmiş, çok memnun olup hayretler içinde kalarak nimetlerin ziyadeleşmesini istemiştir. Efendimizin (s.a.v.) in Mi'raçta ulaştığı en büyük nimet ise Cenabı Hakkı bizzat görmesidir ki, Âhirette de Mü'minlerin kavuşacağı en büyük nimet Cennette, Cemâli İlâhi-yi görmek olacaktır. Merhum Süleyman Çelebinin dediği gibi :

¹⁶³ Ruhul Beyan C.5 Sh.121

“Aşikâre gördü Rabbül izzeti – Âhirette öyle görür ümmeti”

Mi'raç, insan aklının kavrayamayacağı lâhuti bir hadisesidir. Metafiziktir. Tek kelime ile bir **Mûcizedir**. İnsan akıl kantarı ile onu tartamaz. Ancak inanmak kâfidir. “Çünkü aklın da bir maverası vardır. O da îmandır.” **(Abimiz)**

Günümüzde gelişen Fen ve Teknoloji de mi'raç hadisesini anlamayı kolaylaştırmıştır.

Resûlullâh Efendimiz'in Mirac'da Münâcâtı

Resûlullâh Efendimiz (s.a.v.) miracından haber verip buyurdular ki:
"Cenâb-ı Hakk'a niyâz eyledim ki:

Yâ Rabbi bu gece senden babam Abdullâh, annem Amine'yi istemiyorum, velâkin senden ümmetimin âsîlerinin tevbelerini kabûl etmeni ve onları azâbından emîn kılmanı istiyorum."

Allâhü Teâlâ buyurdu ki:

"Yâ Muhammed! Ruh bedende oldukça tevbe kapısı açıktır."

"Yâ Rabbi, onlar için daha fazlasını istiyorum."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Ümmetinin ihlâs ile kıldıkları teheccüdleri ve namazlarındaki rûkû ve secdelerini onlara mirac kıldım."

"Yâ Rabbi, ümmetim için bundan ziyâdesini isterim."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Ümmetinden her kim oruca devam eder, fakirlere yedirir ve selâmı yayarsa, insanlar uykuda iken gece namaz kılsa selâmetle cennetime girer."

"Yâ Rabbi, ümmetim için daha ziyâde lütuf ve ihsân isterim."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Kim Ramazan orucunu tutar ve Şevval ayından da altı gün oruç tutarsa bütün seneyi oruçla geçirmiş gibi olur." buyuruldu.

"Yâ Rabbi! Ümmetim için bundan ziyâdesini isterim."

"Saâdetle müjdelerim ki yâ Muhammed! Ümmetinden yatsı ve sabah namazlarını cemâatle kılan kimseyi siddîklardan yazarım."

"Yâ Rabbi, bütün ümmetim için daha ziyâde ihsân isterim."

"Onların hepsini rahmetimden nasiplendiririm.

Ey himmeti yüce peygamber! Ümmetin hakkında merhametin ne çoktur. Öyle ise onlara ümîd verecek olan:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

"De ki: Ey nefisleri aleyhine israf etmiş kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümidi kesmeyin, çünkü Allâh bütün günahları mağrifet buyurur; bağışlar, şübhesiz ki o öyle Gafûr öyle Rahîm o."¹⁶⁴ emrimi duyur. Bundan başka kıyâmet gününde de şefâat senindir."¹⁶⁵

Miraç Hediyeleyeri:

Nasıl ki insanlar bir seyâhatten hediyesiz dönmezlerse, Efendimiz (S.A.V.)de bu en büyük seyâhatten eli boş dönmemiş, Ümmeti için büyük hediyeler getirmiştir. Bunlar sırasıyla ;

1-Ümmetinden Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayanların Cennete gireceği müjdesi

2-Bakara suresinin son iki ayeti (Emenerrasulü)

¹⁶⁴Zümer Sûresi, âyet 53

¹⁶⁵ Fazilet takvimi 23 mayıs 2014 cuma

3-Beş vakit namaz.

1-**Şirk**, küfre en yakın günah hatta küfürdür. Şirkin çeşitleri o kadar çoktur ki, her çeşidinden gizlisinden ve aşikârından son derece sakınılmalı ve Mevlâya sığınmalıyız.

2- **Bakara suresinin son iki ayeti.(Emenrrasulü)**, Cenâbı Hak tarafından Mi'raçta Cebrâil (A.S) vâsita olmaksızın Efendimiz (S.A.V.) e ihsân olunmuştur. Ümmeti Muhammet için çok büyük bir hediyedir. Her zaman okuduğumuz ve dinlediğimiz bu âyetlerin mânâlarından tamâmen gâfil olmamak için burada meâlini kısaca arz etmek istiyoruz.

أَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ

Rasül (a.s) ve Mü'minler, Rabbinden kendisine ne inzal olundu ise, (vahy olundu ise) hepsine îman ettiler.

كُلٌّ أَمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَأَتْهُ وَكُتِبَ وَرُسُلِهِ لَا نَفَرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ

Onlardan her biri Allah'a, Meleklerine, Kitaplarına, Peygamberlerine; hiç birini ayırmaksızın bütün Peygamberlere diye îman ettiler.(Aleyhimüsselâm)

وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

“Ve Bu îman ile şöyle dediler: Dinledik ve itaat ettik; Haktan gelene kulak verdik. Anladık. Kerhen değil seve seve tuttuk.. Gufranını(mağfiretini) niyaz ederiz. Rabbimiz. Varılacak mercî de ancak sensin. Senden geldiğimiz gibi ancak sana döneceğiz.” (Böyle söyleyen Mü'minler Cenâbı Hak'tan şöyle bir iltifata nâil olurlar.)

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

Allah hiçbir kimseye güç ve takâtının üstünde yük yüklemeyiz hatta takâtını zorlamaz.

لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

Herkesin istediği yaptığı iyilik kendi lehinedir. Yaptığı kötülük de kendi aleyhinedir.

(O halde ümidinizi kesmeyiniz ve şöyle dua ediniz.)

رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا

Ya Rabbi ! Eğer unutursak veya hatâ edersek bizi muâhaza etme!(cezalandırma)

رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا

Yarabbi ! Bizden önceki ümmetlere yüklettiğin gibi ağır yük bizlere yükleme!

(Yahûdi ve Hristiyanlar,diğer geçmiş ümmetler ağır mükellefiyetler ve imtihanlara tabi tutulmuşlardır. **Meselâ:** günde elli vakit namaz farzdı ve mutlakâ mescitte kılınması icab etmekte idi. Malın dörtte biri zekat olarak verilmekte idi. Pek çok husususta idam cezası verilir, bir isyan üzere cezası hemen tatbik edilirdi. Daha dünyada iken isyanlarının günahlarının karşılığı olarak suretleri Hinzır ve Maymuna çevrilen ümmetler oldu. Bize verilen nice ruhsatlar ve kolaylıklar onlara verilmemişti. Abdest alırken mestler üzerine mesih ve su bulunamadığı zaman Teyemmüm yapamazlardı. Buna müsaade yoktu. Seferde Oruç mecburiyeti vardı. Elbiselerinin necis olan yerleri yıkamakla temizlenmez, orayı kesmeleri icap ederdi.) Efendimiz (s.a.v.) hürmetine bu zorluklar Ümmeti Muhammet den kaldırılmıştır.¹⁶⁶

رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ

¹⁶⁶Elmalî C.2 sh.1002

Yarabbi ! bize güç yetiremeyeceğimiz şeyleri yükleme!

وَاعْفُ عَنَّا

Bizi affet günahlarımızı ört.

وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا

*Bizi mağfiret et günahlardan tamamen temizle ve Rahmetinle bize
ihanda bulun günahlarımızı sevaba tebdil ediver.*

أَنْتَ مَوْلَانَا

Sen bizim Mevlâmız, sahibimiz, melikimiz ve velimizsin.

فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

*Öyleyse kâfirler gürûhuna karşı maddeten ve mânen bize yardım
et! Bizleri muzaffer kıl Ya Rabbi.!¹⁶⁷*

Efendimiz (s.a.v.) her biri dua olan bu âyetlerle dua ettiği zaman Taraf-ı İlâhiden “Peki yaptım”buyurulduğu Müslim ve Tirmizide rivayet edilmiştir.

Kütüb-i Sittede İbn-i Mesut (r.a.) tan rivâyet edilen bir Hadis-i şerifte, buyurulmuştur ki; “Her kim geceleyin Sûre-i Bakaradan son iki âyeti (yani Emenerrasulü yü) okursa. Onun (her şeyine) kâfidir.”

Hız. Ebu Zer (r.a) in rivâyet ettiği diğer bir Hadis-i şerifte “Allah-ü Teâla Sure-i Bakara’yı öyle iki ayetle sona erdirdi ki, (Emenerrasulü kastediliyor) bunları bana Arşu Âlâ-nın altındaki bir hazineden verdi. Bunları öğreniniz; hanımlarınıza, çocuklarınıza iyice öğretiniz; çünkü bu âyetler hem Kur’andır. Hem salattır, hem duadır.” buyurulmuştur. Hız. Ömer (r.a.) ve Hız. Ali (k.v.)Efendilerimizde “Akıllı insan mutlaka her gece **Emenrrasulü** yü okumadan uyumaz. Çünkü böyle bir nimetten mahrum kalmak akıl kârı değildir. Buyurmuşlardır.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Elmalı cilt 2 sayfa 1002

¹⁶⁸ Elmalı Cilt 5 Sh. 1008

Haz. Üstazımız da “yatsıdan sonra veya yatmadan önce **Emenerrasulü** yü okumak gafillerin Tehecüt namazı yerine geçer.”Buyurmuşlardır.¹⁶⁹

Bu Âyetler dua olduğu için sonunda “Âmin” demek icap eder. Ebu Meysere (r.a)dan rivâyet edildiğine göre “Cibrâil (a.s.) Rasulullah (s.a.v.) e (Emenerrasulunün) sonunda “Âmin” demeyi telkin etti.¹⁷⁰

Hazreti Üstazımız (k.s.)“Rabbena lâ tûâhizna’ dan itibaren her duanın sonunda içinden, sessizce “Âmin” derdi.¹⁷¹

3- Namaz: Mi’racın üçüncü ve en önemli hediyesi ise namazdır. Önce elli rekat olarak verildiği halde Musa (a.s) ın ikâzı, Efendimiz (s.a.v.)in mürâcâtı neticesinde beş vakte indirilmiş, ancak elli vaktin sevâbı bu beş vakitte verilmiştir. Nitekim rasulullah efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmaktadır:

قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ خَمْسِينَ صَلَاةً فَسَأَلَ رَبُّهُ فَجَعَلَهَا خَمْسَ صَلَوَاتٍ

Allâhü Teâlâ (Mi’râc gecesinde) Peygamberine (s.a.v.) elli vakit namaz farz kıldı. Peygamberimiz (s.a.v.) Rabbinden hafifletilmesini istedi. Allâhü Teâlâ da namazı beş vakit olarak farz kıldı.”¹⁷²

Namaz içinde hertürlü ibâdet şekli toplanmıştır. Tesbih,Tehlil, Tekbir, Hamd, Senâ,Tehıyyât, Rukü, Secde, Ka’de, Kıyam bunlardan bazılarıdır. Meleklerin ayrı ayrı yaptığı bu ibâdetlerin tamamı namazda dörölmüş ve Ümmeti Muhammede mi’raç hediyesi olarak verilmiştir.

Namaz, insanı nefsâni heveslerden uzaklaştırdığı, lâhuti (sır âlemi) âlemlere yükselttiği, ve Huzuru İlahiyye durup Allah’a arz-ı ubudiyyet olduğu için Mi’raç sırrına erme vesilesidir.

Tam bir huzuru kalp ile tekbir alan kişi âdetâ dünyadan sıyrılmış olur. Kıyam, rukü ve secdeleri de huzuru kalp ile eda eder. En sonunda

¹⁶⁹ Hasan ARIKAN abiden

¹⁷⁰ Elmalı C.5 Sh. 1008

¹⁷¹ Hasan ARIKAN’dan

¹⁷² Hadıs-i Şerif, Müsned-i Ahmed

tahiyyâtta Efendimiz (s.a.v.)in Cenâbı Hak ile buluşmasını hatırlar.
Bilhâssa:

السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

derken Efendimiz (s.a.v.) e selâm verdiğini düşünür.(Bu hâl namazın kabulüne sebeptir. Ve 7 bin perde kalkar.)

Ve bu huşû içinde namazını tamamlarsa bundan nasibi elbette çok büyük olacaktır. Bu şekilde kılınan bir namaz mânevi bir ikram ve ziyafettir. “Mü’minin Mi’racıdır.” Bu Mi’raç Ruhi bir yükseliştir. Namazda Mi’raç sırrına tam ermek ise ancak “**Hakikatı Salât**” mertebesine erenlerin nasibidir. Bu (Tasavvufta en yüksek makamlardandır.) Diğer müminler de, kıldığı namazdaki dikkati, kalb-i huzur ve huşu-u nisbetinde bundan nasiptar olurlar.

Muhterem Ağabeyimiz “Namaz Rûhun mi’racıdır, rabîta-i şerife ise kalbin mi’racıdır.” Buyurmaktadır. Rabîta-ı şerifede de, Kalp Üstazlar vasıtasıyla Âlemi Emirdeki aslıyla irtibat kurmak suretiyle feyiz almaya başlar. Buda onun mi’racıdır ki ancak bunun neticesinde, İsm-i Zat-ı zikretmeye layık olur. Şu hadis-i şerifide zikredip dersimi toplamak istiyorum:

إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ الْخَلْقِ خَمْسَ عَقَبَاتٍ لَا يَقْطَعُهَا كُلُّ ضَامِرٍ وَمَهْزُولٍ فَقَالَ
أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أُولَاهَا: الْمَوْتُ وَغُصَّتُهُ

وْثَانِيَّتُهَا: الْقَبْرُ وَوَحْشَتُهُ وَضَيْقُهُ

وْثَالِثَتُهَا: سُؤَالُ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ وَهَيْبَتُهُمَا

وَرَابِعَتُهَا: الْمِيزَانُ وَخِفَّتُهُ

وَخَامِسْتُهَا: الصَّرَاطُ وَدِقَّتُهُ

فَلَمَّا سَمِعَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هَذِهِ الْمَقَالَهَ بَكَى بَكَاءً كَثِيرًا حَتَّى
بَكَتِ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْمَلَائِكَةُ كُلُّهَا فَنَزَلَ جِبْرِيلُ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ
قُلْ لِأَبِي بَكْرٍ حَتَّى لَا يَبْكِيَ أَمَّا سَمِعَ مِنَ الْعَرَبِ كُلِّ دَرْدٍ لَهُ دَوَاءٌ إِلَّا
الْمَوْتَ ثُمَّ قَالَ

مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الْفَجْرِ هَانَ عَلَيْهِ الْمَوْتُ وَغُصَّتُهُ

وَمَنْ صَلَّى صَلَاةَ الْعِشَاءِ هَانَ عَلَيْهِ الصَّرَاطُ وَدِقَّتُهُ

وَمَنْ صَلَّى صَلَاةَ الظُّهْرِ هَانَ عَلَيْهِ الْقَبْرُ وَضِيقُهُ

وَمَنْ صَلَّى صَلَاةَ الْعَصْرِ هَانَ عَلَيْهِ سُؤَالُ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ وَهَيْبَتُهُمَا

وَمَنْ صَلَّى صَلَاةَ الْمَغْرِبِ هَانَ عَلَيْهِ الْمِيزَانُ وَخِفَّتُهُ

Bu Gecenin İhyâsı :

Büyük mânevi tecellilerin vukû bulduğu Ümmeti Muhammede büyük hediyelerin verildiği, yüklerinin hafifletildiği böyle bir geceyi elbette gafletle geçiremeyiz.

İnsanlar nice mühim hadiselerin sene-i devriyelerini kutladıkları gibi, Allah Rasulünün (S.A.V.) bu Bayramı da her sene mânevi merasimlerle ruhâniler ve melekler tarafından yeniden ihyâ edilmekte, Cenabı Hakkın rahmeti, mağfireti coşup taşmaktadır.

Bu gece Cenabı Hakka bol ibâdet ve ilticada bulunmalı, en büyük istiğfar olan Tesbih namazını ihmal etmemeli, gündüzünde de mutlaka

oruçlu olunmalı. Çünkü kandil gecelerinin feyz ve bereketi gündüzünde de devam eder.

Receb-i şerîfin 27'nci gecesi „Mi'rac gecesi“dir. Yatsı namazından sonra 12 rek'at „Hacet namazı“ kılınır. Beher rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra 10 İhlâs-ı şerîf okunur.

Namaz niyet: „Yâ Rabbî, rızâ-i şerîfin için niyet eyledim namaza. Bu gece yedi kat gökleri ve bütün esrârını göstererek muhabbetin ile müşerref kıldığın sevgili habîbin Resûl-i Zîşan Efendimiz hürmetine ben âciz kulunu afv-ı ilâhîne, feyz-i ilâhîne ve rızâ-i ilâhîne mazhar eyle, Allâhü Ekber.“

Namazdan sonra:

4 Fâtiha-i şerîfe,
100 defa:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

„Sübhanallâhi vel-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azıym“

100 İstiğfâr-ı şerîf,
100 Salevât- şerîfe

okunup duâ yapılır.

Bu namazda, İhlâs-ı şerîfeler 100'er adet okunursa veya bu namaz 100 rek'at olarak kılınırsa; bunu yerine getiren mü'min huzûr-i ilâhîye namaz borçlusu olarak çıkmaz.

Mi'rac gecesinden sonraki gün, mutlaka oruçlu olmalıdır. O gün öğle ile ikindi arasında 4 rek'at namaz kılınır. Her rek'atte Fâtiha-i şerîfeden sonra

5 Âyetü'l-Kürsî,
5 „Kul yâ eyyühel-kâfirûn...“,

5 İhlâs-ı şerîf,
5 „Kul eûzu birabbil-felak...“,
5 „Kul eûzu birabbîn-nâs...“

okunur.

(Ayrıca o kişiye bin yıllık ibadet sevabı verileceği, yirmi yıllık günahı afv olacağı, yaptığı hayır duasının kabul olacağı müjdelenmiştir)
173

Ertesi gün öğle ile ikindi arasında dört rekatlık (Teşekkür) namazı kılınır. Her rekatta Fâtihadan sonra 5 Âyetel kürsi, 5 Kulyâ eyyühel kâfirun, 5 İhlâs-ı şerif, 5 Felak, 5 Nas sureleri okunur. Sonra dua yapılır.

Ayrıca bu gece eğer kılınmadıysa son on gece ye ait 10 rekatlık namazda kılınabilir.

REGÂİB KANDİLİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ
أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
مَعَ الْمُتَّقِينَ

Doğrusu, ayların sayısı Allah yanında on iki aydır, Gökleri, Yeri halkettiği günkü Allah yazısında; bunlardan dördü haram olanlardır, bu işte en pâydâr, en doğru dindir, onun için bunlar hakkında nefislerinize zulmetmeyin de müşrikler size kâffeten harbettikleri gibi siz de onlara

kâffeten harbedin ve bilin ki Allah korunanlarla beraberdir ¹⁷⁴

Aziz Mü'minler !

Üçaylar diye ifade edilen Recep, Şaban ve Ramazan ayları, samimi kulların af ve mağfiretle ödüllendirilecekleri mühim zamanlardır, özellikle Recep ve Şaban ayları, onbir ayın sultanı olarak bilinen Ramazan ayına hazırlık dönemidir. Ramazan ayı ise; fazilet ayıdır, içinde Kadir Gecesi bulunan Kur'an ayıdır. Hayır ayıdır. Yoksullara yardım ayıdır. Oruç ayıdır. Günahlardan silkinme ayıdır. Allah'a kul olma zevkini tatma ve her türlü olumsuzluklardan arınma ayıdır.

Aziz Mü'minler!

Üçayların birincisi Recep ayıdır. Bu ayın ilk Cuma gecesine Regaib adı verilmiştir, Yani hazreti Âmine'nin yüce Peygamberimize hamile olduğunu anladığı gecedir. Regaib gecesi, bağışlanmanın çok yapıldığı, sevap ve mükafatın bol bol verildiği gece demektir. Feyizli ve bereketli gece demektir.

Efendimizin gelişi, mahlukata müjdelenmesi;

"Hazreti Allah, âlemi Mustafa'sı ile nurlandırmayı ve şirk ve fücuru habib-i müctebası ile uzaklaştırmayı murad etti" sözünün manası nedir?

Kerûbiyyün melekleri (Azrail, Cebrail, Mikâil, îsrafil) nin reisi olan Cibril-i Emin hamele-i Arş ve Sidre'nin yanında, Cennet ve Semavatta yüksek sesle nida etti:

-"Ey hamele-i Arş, ey Sidre ehli, ey Cennet ve semâ ehli! Şüphesiz Hazreti Allah, beldelerin ziyası, nebilerin hâtemi, Ahmed, Muhammed, Tâhâ ve Yasin isimleri ile müsemmâ, beşîr (müjdeleyici), nezir (korkutucu), emin olan zatı yaratmakla vadini yerine getirdi. O, Allah'ın izni ile şimdi ruhlar âleminden şahıslar fezasına geldi. O inci, saadet ve felah ile Vehb kızı Âmine'nin sadefine bırakıldı."

Melekler bu müjdeyi duyunca Allah'a hamd-ü sena ettiler. Bu hadiseyi bazısı bazısına müjdeledi, sevinç ve sürür izhar ettiler. Sonra nur perdeleri kaldırıldı. Cenabı Hak habibinin gelmesi şerefine Melaïke-i

¹⁷⁴ Tevbe suresi 36. Ayet-i kerime

kirama tecelli etti. Melekler, arzuların en yücesi olan "Zülcelâl'in tecellisi" ile müşerref olunca ve Melik-i Müteâl'in habibinin müjdesini alınca Rabbimiz Teâlâ Cebrail Aleyhisselâm'a şöyle emretti:

- "Ey kürabiyyun'un (dört büyük melek) reisi ve ey Melek-ül Emin! Yüz bin melek ile beraber yeryüzüne in, mahlukatın efendisinin gelişini müjdelemek üzere onları kara ve denizlerin her köşesine teslim et."

Bunun üzerine Cebrail Aleyhisselâm memur meleklerle birlikte yeryüzüne indi ve Nebi'yi Emin Aleyhisselâm'ın gelişini mahlukâta müjdeledi. O yüce peygamberin sıfat cevherini ve hususiyet incilerini neşrettiler. Onlardan bu müjdeyi kabul edecekler Hazreti Allah'ın ilmindedir ki, onları kabul ve saadet ehlinden kılmış, hayır ve ikrama nail olmakla tahsis etmiştir.

Allah'ım! Yüce zatın ve büyük hakkın yüzü suyu hürmetine bizi, zatını ve muhterem nebi'yi sevenlerden eyle. Onu kabul meziyeti ve vâsıl olmayı tahsil edenlerden kıl. Amin... (Vesilet-ül Uzmâ)¹⁷⁵

Hazreti amine hamilelik dönemini anlatıyor;

Hazreti Âmine binti Vehb'den rivayet edildi:

Habibim Muhammed'e (Aleyhisselâm) Receb ayında hamile oldum. Yine o ay içinde bir gece uykuda iken odama güzel yüzlü, misk kokulu ve nurlu bir zat girdi:

- "Merhaba Ey Muhammed!" dedi.
- "Sen kimsin?" dedim.
- "İnsanlığın babası Adem" dedi.
- "Niçin odama girdin?" dedim. Buyurdu ki:
- "Ey Âmine! Müjdeler olsun sana, insanlığın en hayırlısına hamilesin."

Hamileliğinin ikinci ayında odama mübarek bir zat girdi:

- "Esselamü aleyke Ya Rasülallah!" dedi.
- "Sen kimsin?" dedim.
- "Ben Şit'im" dedi ve o da beni müjdeledi.

¹⁷⁵ Tefcir't-tesnim fi kalbi selim s:858

Hamileliğimin üçüncü ayında yine odama bir şahıs girdi.

-"Sen kimsin?" diye sordum.

-"İdris'im" dedi. O da habib-i reis ile beni müjdeledi.

Dördüncü ayda öncekiler gibi büyük bir zat geldi.

Ona da kim olduğunu sordum. Hazreti Nuh olduğunu söyledi. Nusret ve fütihat ile beni müjdeledi.

Beşinci ayda önceki üslup üzere bir zat geldi.

-"Kimsiniz?" diye sordum.

-"Hûd'um" dedi ve beni yevmi meşhûd (kıyamet günü)nün şefaathçisi ile müjdeledi.

Altıncı ayda önceki tarzda şanı büyük olan bir zat geldi.

-"Kimsiniz?" diye sordum.

-"Halil İbrahim'im" dedi. O da bana yüce peygamberin gelişini müjdeledi.

Yedinci ayda

İsmail-i Zebih,

Sekizinci ayda

Musa Kelîmullah ve

Dokuzuncu ayda

Meryem oğlu İsa (Aleyhisselâm) geldiler. Hepsi de muhterem Rasûl'ün gelişini müjdelediler.(Vesilet-ül Uzmâ)¹⁷⁶

Hayattakilerin ölülere hediyesi istiğfardır. Rasûlullâh Efendimiz (s.a.v):

"Muhakkak Allâhü Teâlâ yeryüzündekilerin duâlarından dağlar gibi sevaplar ihsan eder. Muhakkak hayattakilerin ölülere hediyesi onlar için istiğfar etmeleridir." buyurdular. (Beyhakî, Şu-abü'l-imân)

Hazret-i İbn-i Abbâs (r.anhümâ) buyurdu:

¹⁷⁶ Tefcir't-tesnim fi kalbi selim s:859

Vefat etmiş olan mü'minlerin ruhları Bayram günü, Âşûre günü, Receb ayının ilk Cuma günü (Regâib kandili gündüzü) ve şa'bân ayının on beşinci (Berat) gecesinde ve Cuma gecelerinde kabirlerinden çıkıp evlerinin kapılarında durur ve: ey hânem halkı! Bu gece velev bir lokma olsun sadaka verin , bizlere merhamet etmiş olunuz. Biz şimdi sadaka ve Fâtiha'nıza muhtacız." derler.

Eğer hâne halkı sadaka vermez ve Fatiha okumazlarsa mahzun olarak dönerler.¹⁷⁷

Bu Gece ne yapılmalıdır?

Receb-i şerîfin ilk Cuma gecesini „Regâib gecesini“dir. Bu gece, oruçlu olarak karşılanmalıdır.

Regâib gecesini, **akşamla yatsı arasında 12 rek'at „Hacet namazı“ kılınır.** 2 rek'atte bir selâm verilerek kılınan bu namazda, Fâtiha-i şerîfeden sonra her rek'atte 3 „İnnâ enzelnâhü...“, 12 İhlâs-ı şerîf okunur.

Namazdan sonra 7 Salât-ı Ümmiye okunup secdeye varılır.

Salât-ı Ümmiye:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ

„Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedinin-nebiyyil-ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim“

Secdede 70 defa:

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

„Sübbûhun kuddûsün rabbünâ ve rabbül-melâiketi ver-rûh“ okunur.

Secdeden kalkıp 1 defa:

¹⁷⁷ H.Ş Beyhakî, Şu-abü'l-imân

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعَلَّمَ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ

„Rabbiğfir verham ve tecâvez ammâ ta'lem. İnneke entel-eazzül-ekrem“ okunur.

Tekrar secdeye varılıp yine 70 defa:

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

„Sübbûhun kuddûsün rabbünâ ve rabbül-melâiketi ver-rûh“ okunur.

Secdeden kalkıp duâ yapılır.

Duâda Hz. Allâh'a şu şekilde de ilticâ etmelidir:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ

„Allâhümme bârik lenâ recebe ve şa'bân. Ve bellıgnâ ramazân“

Regâib gecesinden sonraki gündüzde (yani Cuma günü) öğle ile ikindi arasında, 2 rek'atte bir selâm verilerek 4 rek'at teşekkür namazı kılınır. Her rek'atte 1 Fâtiha-i şerîfe, 7 Âyetü'l Kürsî, 5 İhlâs-ı şerîf, 5 „Kul eûzu birabbil-felak...“, 5 „Kul eûzu birabbîn-nâs...“ okunur. Namazdan sonra 25 defa:

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ

„Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil-aliyyil-azîmil-kebîril-müteâl“

25 defa:

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

„Estagfirullâhe'l-aziyim. Ve etûbü ileyk“ denilip duâ yapılır.

KABİR ZİYARETİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْهَيْكُمْ التَّكَاثُرُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ

“Oyaladı o çokluk kuruntusu sizleri. Ta ziyaret edişinize kadar kabirleri.”¹⁷⁸

Elmalılı Merhum bu Ayet-i Celile’nin tefsirinde şöyle buyuruyorlar:

“Tekasür, kesret (çokluk) davasıyla gurur ve iftihar sizleri öyle oyaladı, Allah’a taat ve gazabından korunmak için yapılacak kârlı işlerinizden öyle alıkoydu ki; dirileri bitirdiniz de hatta kabirdeki ölüleri saymaya, onlarla iftihar etmeğe kadar gittiniz. Hâlbuki kabirleri ziyaret edenlerin çoklukla mağrurlanması, ölülerle öğünüp sevinmesi değil, onlardan ibret alarak gafletten uyanması ve o kızgın ateşten kurtulmak için mizanda ağır basacak salih amellere çalışmaları iktiza ederdi.

Ayet-i Kerime, kabir ziyaretini mutlak olarak zemmetmiş değil, tekâsür (çokluk) ve tefahür (övünme) suretiyle ziyaretleri zem etmiş, diğer yönlerini mefhum-i gaye ile meskût bırakmış, onun da Ahireti hatırlatmak için olanlarını hadisi şerifler meşru kılmıştır.¹⁷⁹

Peygamber Efendimiz (s.a.v), cahiliye dönemine ait bir takım batıl inanç ve adetlerin tamamen ortadan kalkması için önceleri kabir ziyaretini yasaklamıştı. Fakat zamanla tevhit inancı gönüllere yerleşip endişe edilen sakıncalar ortadan kalkınca müslümanların kabirlerini ziyaret edip ölüler için dua ve istiğfarda bulunmalarına izin vermiş ve bunu teşvik etmiştir.

Bu hususla alâkalı olarak şöyle buyurmuşlardır:

قَدْ كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَقَدْ أُذِنَ لِمُحَمَّدٍ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ أُمِّهِ
فَزُورُوهَا فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الْآخِرَةَ

¹⁷⁸ Tekasür:1-2

¹⁷⁹ Elmalılı Hak dini Kur’an Dili Eser Neşriyat C.9 S.6044

“Sizi kabirleri ziyaret etmekten menetmiştim. Annesinin kabrini ziyaret etmek hususunda Muhammed (s.a.v)’e izin verildi. Siz de kabirleri ziyaret ediniz. Çünkü kabirleri ziyaret Ahireti hatırlatır”.¹⁸⁰

Efendimiz (s.a.v) başka bir Hadisi Şeriflerinde de şöyle buyuruyorlar:

زُرِ الْقُبُورَ تَذَكُّرُ بِهَا الْآخِرَةِ ، وَاغْسِلِ الْمَوْتَى فَإِنَّ مُعَالَجَةَ جَسَدٍ خَاوٍ
مَوْعِظَةٌ بَلِيغَةٌ ، وَصَلِّ عَلَى الْجَنَائِزِ لَعَلَّ ذَلِكَ يُحْزِنُكَ فَإِنَّ الْحَزِينَ فِي ظِلِّ
اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

“Kabirleri ziyaret et ki Ahireti hatırlayasın. Ölülerini yıka! Zira ruhtan boş olan bir cesedi yıkamak belâğ bir mev’ızadır. Cenazeler üzerine namaz kıl! Umulur ki bu namaz kılışın seni mahzun etmiş olsun. Muhakkak ki üzülen kıyamet gününde Allahü Teâla’nın muhafazasındadır .”¹⁸¹

Peygamber Efendimiz (s.a.v) zaman zaman Bakî Kabristanlığı ve Uhud şehitlerini ziyaret ederlerdi.

Aişe (r.anha)’den rivayet olunur:

عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -
كُلَّمَا كَانَ لَيْلَتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَخْرُجُ مِنْ آخِرِ
الَّيْلِ إِلَى الْبَقِيعِ، فَيَقُولُ: « السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ، وَأَتَاكُمْ مَا
تُوعَدُونَ غَدًا، مُوَجِّلُونَ، وَإِنَّا، إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، بِكُمْ لَاحِقُونَ، اللَّهُمَّ، اغْفِرْ
لِأَهْلِ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ »

**Rasûlüllah (s.a.v), (Veda Haccı’ndan sonra irtihaline kadar¹⁸²)
Aişe (r.a)’ın sırası olan her gecenin sonunda, Bakî’ Kabristanlığına**

¹⁸⁰ Cami-u Tirmizi Kabir Ziyareti Hakkında Ruhsat S.188 No:1054

¹⁸¹ El-müstedrak Dar-ül Kütüb-ül İlmiyye- Beyrut 2009 C.1 S.533 Kitab-ül Cenaiz

¹⁸² Mir’atü’l-Mefâtiḥ Şerh-u Miş’katü’l-Mesâbih c.5 s.516 أي في آخر عمره بعد حجة الوداع، قاله السندي

çıkart ve şöyle buyururdu: “Ey Müminler kavminin evi, sizler üzerine selam olsun. Yarın kendisiyle va’d olunduğunuz (mükâfat ve mücazattan olan bazı) şeyler size geldi. Sizler (asıl mükâfatlarınıza daha sonra kavuşacağınız için) tehir olunmuş kimselersiniz. Bizler de hiç şüphesiz, Allah dilerse, size kavuşacağız. Ya Rabbi! Bakî Gargad ehline mağfiret et.”¹⁸³

İbn-i Ömer (ra)’den ise şöyle rivayet olunmuştur:

مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ، حِينَ رَجَعَ مِنْ أُحُدٍ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ، وَعَلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «أَشْهَدُ أَنَّكُمْ أَحْيَاءُ عِنْدَ اللَّهِ، فَزُورُوهُمْ، وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ إِلَّا رَدُّوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

“Rasülüllah (s.a.v), **Mus’ab bin Umeyr (r.a)’ın** kabrine uğradı. Onun ve arkadaşlarının (Uhud şehitlerinin) yanında bekledi ve şöyle buyurdu:

“Ben şahidlik ediyorum ki, sizler Allah katında dirilersiniz”. Ashabına hitaben de: Onları ziyaret ediniz ve kendilerine selam veriniz. Canım, kudretinde olan (Allah)’a andolsun ki, bir kimse onlara selam vermeye dursun, onun selamına mukabele ederler. Ta kıyamete kadar bu böyle devam eder.”¹⁸⁴

Meraku’l- Felah isimli eserde:

(نَدِبَ زِيَارَتُهَا) مِنْ غَيْرِ أَنْ يَطَأَ الْقُبُورَ (لِلرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ عَلَى
الْأَصَحِّ)

“Kabirleri ziyaret esah kaviide, üzerlerine basmaksızın erkek ve kadınlar için mendub kılınmıştır.”, diye buyrulur.

Bedaiu-s Sanai’ isimli eserde ise;

¹⁸³ Sahih-i Müslim, Kabre girerken söylenilen şey babı c.5 s.669

¹⁸⁴ Mu’cemü’l-Evsat c.4 s.97

وَلَا بَأْسَ بِزِيَارَةِ الْقُبُورِ وَالدُّعَاءِ لِلْأَمْوَاتِ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ مِنْ غَيْرِ وَطْءِ
الْقُبُورِ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ
الْقُبُورِ إِلَّا فَزُورُوهَا فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ ، وَلِعَمَلِ الْأُمَّةِ مِنْ لَدُنْ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى يَوْمِنَا هَذَا

Kabirlere basmadan, mü'min olan ölülerin kabirlerini ziyaret ve onlara dua etmekte bir beis yoktur. Çünkü Peygamber Efendimiz (s.a.v) **“Sizi kabirleri ziyaretten menetmiştim. Kabirleri ziyaret ediniz. Zira size Ahireti hatırlatır.”** buyurmuşlar ve ümmet, Rasûlüllah (s.a.v) zamanından günümüze kadar böyle amel edegelmişlerdir.”¹⁸⁵, diye buyrulur.

Fahreddin Râzî Hz. el-Metâlibü'l-Âliye isimli eserinde, kabir ziyaretinin meşru kılınma sebeplerinden bahseder ve şöyle buyurur:

“Ziyaretçinin ruhu ile o meyyitin ruhu arasında, o türbede toplanmaları sebebiyle, bir buluşma hasıl olur. Bu iki ruh, karşı karşıya konulmuş iki aynaya aksetmiş, birbirine benzeyen görüntü misali, birinden diğerine yansıma olur. Hayattaki o ziyaretçinin ruhunda hasıl olan her türlü marifet, hüccet, kesbi ilimler ve faziletli huylar, Allah-ü Teala için olan huşudan ve kazasına rızadan ne varsa kendisinden o meyyitin ruhuna yansımış olur. Ölmüş bulunan o kimsede hasıl olan her türlü aydınlatıcı ilim, kuvvetli ve kamil eserler, onun nurundan hayatta olan ziyaretçiye akseder. İşte bu usulde yapılacak ziyaret, bu büyük faydanın ve güzelliğin ziyaretçinin ruhunda doğmasına sebep olur. Bu fayda, ziyaretin meşru olması için bir asıl ve sebep olmaktadır. Bizim dile getirdiğimizden daha ince ve gizli başkaca sırları, bu ziyaretten tahsil etmek akıldan uzak değildir. Hakikatin tamamı ise, ancak Allahü Teala'nın katındadır.”¹⁸⁶

Kabir ziyaretinin hikmetleri ile alakalı İmam-ı Gazali Hazretleri ise İhya-i Ulum'id-Din isimli eserinde şöyle buyurmuşlardır:

¹⁸⁵ Bedaiu-s Sanai' Dar-ül Hadis El-kahire 2005 C.2 S.364 Kitab-üs Salat

¹⁸⁶ El-Metâlibü'l-Âliye 162-163

زِيَارَةُ الْقُبُورِ مُسْتَحَبَّةٌ عَلَى الْجُمْلَةِ لِلتَّذْكَرِ وَالْإِعْتِبَارِ وَزِيَارَةُ قُبُورِ
الصَّالِحِينَ لِأَجْلِ التَّبَرُّكِ مَعَ الْإِعْتِبَارِ

Umumi olarak kabirlerin ziyareti, ölümü hatırlamak ve ibret almak için müstehaptır. Salihlerin kabirlerini ziyaret etmek ise ibret almak ile beraber teberrük için müstehaptır.¹⁸⁷

Peygamberler ve Salihlerin kabirlerini ziyaret ederek Hz Allah'a dua ederken onları vesile kılmanın meşru olduğuna Ayet-i Celile ve Hadisi Şerifler şahittir.

Cenab-ı Hakk, Nisa suresi 64. Ayet-i Kerimesinde şöyle buyuruyor:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا
رَحِيمًا

“Biz herhangi bir Peygamberi gönderdikse mahza Allah’ın izni ile itaat edilmek için gönderdik, eğer onlar nefislerine zulmettikleri zaman sana gelseler de günahlarına mağfiret dileseler, Peygamber de kendileri için istiğfar ediverse idi elbette Allah’ı tevab (tevbeleri kabul eden) ve rahîm bulacaklardı.”

Bu Ayet-i Kerimenin izahında Ahmet Bin Zeyni Dahlan, Ed-Dürer-üs-Seniyye Fi’r-Reddi Ale’l-Vehhâbiyye isimli eserinde şöyle buyuruyorlar:

دَلَّتِ الْآيَةُ عَلَى حَتِّ الْأُمَّةِ عَلَى الْمَجِيئِ إِلَيْهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَالِاسْتِغْفَارِ عِنْدَهُ وَاسْتَغْفَارِهِ لَهُمْ وَهَذَا لَا يَنْقَطِعُ بِمَوْتِهِ وَدَلَّتْ أَيْضًا عَلَى

¹⁸⁷ İmam-ı Gazâlî, İhya-u Ulumi'd-Din, Mektebe-i Mısır 1997 C.4 S.577, Ölüm ve Sonrası, Kabir Ziyareti

تَعْلِيْقٍ وَجَدَانِهِمُ اللّٰهُ تَوَّابًا رَّحِيْمًا بِمَجِيئِهِمْ وَاسْتَغْفَارِهِمْ وَاسْتَغْفَارِ الرَّسُوْلَ
لَهُمْ

“Ayet-i Celile, ümmetin Peygamber Efendimiz (s.a.v)’e gelmesine, O’nun yanında istiğfar etmesine ve Peygamber Efendimiz (s.a.v)’in de onlar için istiğfar etmesine teşvik üzere delalet eder. Bu ise Sevgili Peygamberimizin irtihali ile sona ermiş değildir. Yine bu Ayet-i Kerime, Allahü Teâlâ’nın tevvab (tevbeleri kabul eden) ve rahim olmaklığını; onların Peygamber Efendimiz (s.a.v)’e gelmelerine, istiğfar etmelerine ve Peygamber Efendimizin de onlar için istiğfar etmesine bağlamıştır.”¹⁸⁸

Hayatında iken bereket umulan bir şahsın, ölümünden sonra kabrini ziyaretle de bereket umulur.

Şeyh Remli demiştir ki:

Vefatlarından sonra Enbiya-ı Mürselin ve Evliyaullahın imdada erişmek tasarrufu vardır. Zira peygamberlerin mucizesi ve velilerin kerametleri vefatlarından sonra kesilmez.¹⁸⁹

Allah-ü Teala’nın mümtaz kıldığı kimselerin hayatta, berzah aleminde ve vefatlarından sonra Allah katında bir farkı yoktur. Cenab-ı Hakk’ın hayatlarında ve ölümlerinde ve kıyamet gününde onlardan hoşnutluğu müsavidir.¹⁹⁰

Vefat etmiş iken onlara hürmet hayatta iken gösterilen saygı gibidir.¹⁹¹

Teberrük ve tazim kastı ile yapılan ziyaret, **rububiyet derecesine varmaz. Bu, ashabın** Peygamber Efendimize hayatında ve vefatından sonra yaptıkları tazimden farklı bir şey değildir.

Hürmet edilmesi emredilen şeylerden bazıları, mesela Kabe-i Muazzama, Haceri Esved, Makamı İbrahim’dir. Bunlar taş oldukları halde, Allahü Teala Ka’beyi, tavaf etmekle; Rük-n-ü Yemâni’ye dokunmak

¹⁸⁸ Ed-Dürer-üs-seniyye firredd-i alel-vehhâbiyye İhlas Vakfı 2002 S.3

¹⁸⁹ Yusuf Nebhânî, Vehhabilere Cevaplar s.143

¹⁹⁰ Yusuf Nebhânî, Vehhabilere Cevaplar s.147

¹⁹¹ Yusuf Nebhânî, Vehhabilere Cevaplar s.149

suretiyle; Hacer-i Esvedi öpmekle; Makam-ı İbrahim arkasında namaz kılmakla ve Mültezem'de dua etmekle onlara tazimi bize emretmiş bulunmaktadır. **Biz, buraların hiç birinde Allahü Teala'dan başkasına ibadet etmiyoruz.**¹⁹²

Şirke sürükleyen şey, tereddütsüz haramdır. Bazen şirke götürüp bazen götürmeyen işlere gelince; sadece dinin haram kıldığı şey haram olup, haram kılmadığı şeyler ise mahzuru gerektiren bir cihet bulunmadığı için mubahtır. Bizim izahına çalıştığımız şeyler de bu kabildendir. 86

Müslümanların inancı şöyledir:

Fayda ve zararı ulaştıran Halık, tek olan Allah'dır. Allah'dan başka ibadete hak sahibi olan yoktur. Yaratan yalnız O'dur.

Her günahkar, Allah'a kendisinden daha yakın kimseyi vesile kılabilir. Buna şefa'at, tevessül, istigâse adı vermekte bir fark yoktur. Bu tevessül müşriklerin başkasına ibadet ederek Allah'a yaklaşmayı dilemesi kabilinde bir hareket değildir. Müslümanlar Rasulü Allah (s.a.v), diğer Enbiya-ı Mürselin ve Salihler ile tevessülde bulundukları zaman onlara ibadet etmiş olmadıkları için tevhitte harice çıkmış değildirler. Zira fayda vermekte ve zarara uğratmakta Allah'ü Teala tektir ve ortakdan münezzehdir.¹⁹³

Küfre götürecek hareket, kabirleri **secdegâh edinmek, onların üzerinde ibadet etmek, oraları mescit edinmek ve bir takım suretler tasvir (edip oralara dikmek)tir.**¹⁹⁴

¹⁹² Yusuf Nebhânî, Vehhabilere Cevaplar s.177

¹⁹³ Yusuf Nebhânî, Vehhabilere Cevaplar s.17

¹⁹⁴ Yusuf Nebhânî, Vehhabilere Cevaplar s.72

RAMAZAN-I ŞERİFİN FAZİLETİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى
وَالْفُرْقَانِ

Ramazan ayı (öyle bir ay) dır ki, Kur'ân onda (bulunan Kadir gecesinde Levh-i Mahfûzdan dünya semâsına) indirilmiştir.(o Kur'ân) insanlara (sebebi) hidâyettir, doğru yolu ve hak ile batılı ayırt eden hükümlerin nice açık delilidir.¹⁹⁵

Muhterem kardeşlerimiz!

Maddi ve Mânevi hayatımızın yeniden düzenlenmesinde büyük vesile teşkil eden Ramazan-ı Şerif ayı hayatımızın önemli safhalarını oluşturmaktadır. Receb-i Şerif, Şaban-ı Şerif, Mi'raç kandili ve Beraât kandili ile adım adım Ramazan-ı Şerif ayına yaklaştık. Sanki bu geçen ve her biri diğerinden önemli gün ve geceler, kendilerinden sonra gelecek Ramazan-ı Şerif ve Kadir gecesinin birer müjdecileri gibiydiler. Bizleri evvelinde rahmet, ortasında mâğfiret ve sonunda cehennemden âzâd olan Ramazan-ı Şerife hazırladılar. Bu mübarek ğufran ayını gafletle geçirmememiz için bizi ikâz ettiler, uyardılar.

Nitekim Muhterem Ağâbeyimiz “Üç aylarda afv-ı ilahi, mağfiret-i ilahi, Regâib kandili ile başlıyor, Beraât, Ramazan-ı Şerifin ilk gecesı, Leyle-i Kadir,Arefe ve Bayram geceleri ile Mevlâmız afv dâiresini giderek genişletiyor” Bu afvdan istifade için Ramazan-ı Şerifte fırsat buldukça gece gündüz tesbih namazı ile iltica edilmesini ve bu aya eriştiğimiz için ilk gecesı akşam ile yatsı arasında iki rek'at teşekkür namazı kılınmasını tavsiye ediyorlar.

Efendimiz (s.a.v) Ramazan-ı Şerif hakkında şöyle buyuruyor.

¹⁹⁵ Sure-i Bakara Âyet.185

لَوْ عَلِمَ أُمَّتِي مَا فِي رَمَضَانَ لَتَمَنَّوْا أَنْ تَكُونَ السَّنَةُ كُلُّهَا رَمَضَانَ لِأَنَّ
الْحَسَنَاتِ فِيهِ مُجْتَمَعَةٌ وَالطَّاعَاتِ مَقْبُولَةٌ وَالذُّنُوبِ مُسْتَجَابَةٌ الدُّنُوبِ
مَغْفُورٌ وَالْجَنَّةُ مُشْتَاقَةٌ لَهُمْ

“Ümmetim Ramazan-ı Şerifteki esrârî ilâhi ve fazileti bilmiş
olsalardı senenin tamamının Ramazan-ı Şerif olmasını arzu ederlerdi.
Çünkü o mübârek ayda bütün hasenât toplanmış, itâat ve ibadetler
makbul, duâlar müstecâb (reddedilmez), günahlar ise afv edilmiştir. Ve
cennet bu ayı ihyâ ederek ibâdet eden mü'minlere âşıktır.”¹⁹⁶

Bunu te'yit ve izah eder mâhiyette:

وَعَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرٌ عَظِيمٌ
مُبَارَكٌ، شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ شَهْرٌ جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً
، وَقِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا، مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى
فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فِيهِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً
فِيمَا سِوَاهُ، وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ، وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ، وَشَهْرُ الْمَوَاسَاةِ، وَشَهْرُ
يُزَادُ فِي رِزْقِ الْمُؤْمِنِ فِيهِ، مَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ مَغْفِرَةً لِدُنُو بِهِ وَعِثْقَ
رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ، وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مَنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ. قَالُوا
يَا رَسُولَ اللَّهِ: لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يُفْطِّرُ الصَّائِمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يُعْطَى اللَّهُ هَذَا الثَّوَابَ مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا عَلَى تَمَرَةٍ، أَوْ عَلَى

¹⁹⁶ Zübdetül Vâizin Sh. 31

شَرْبَةِ مَاءٍ، أَوْ مَذْقَةِ لَبَنٍ وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ ، وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ ، وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ، مَنْ حَفَفَ عَنْ مَمْلُوكِهِ فِيهِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ، وَأَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ ، وَسَتَكثُرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ خَصَلَتَيْنِ تُرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ وَخَصَلَتَيْنِ لَا غِنَاءَ بِكُمْ عَنْهُمَا : فَأَمَّا الْخَصَلَتَانِ اللَّتَانِ تُرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ ؛ فَشَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَتَسْتَغْفِرُونَهُ ؛ وَأَمَّا الْخَصَلَتَانِ اللَّتَانِ لَا غِنَاءَ بِكُمْ عَنْهُمَا ، فَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الْجَنَّةَ ، وَتَعُوذُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ ، وَمَنْ سَقَى صَائِمًا سَقَاهُ اللَّهُ مِنْ حَوْضِي شَرْبَةً لَا يَظْمَأُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ

Efendimiz (s.a.v) Selmân-ı Pak (r.a) tarafından rivâyet edilen bir Hadis-i Şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır.

Rasûlullah (s.a.v), Şâban ayının son günü bize bir hitâbede bulunarak şöyle buyurdu: “ Ey insanlar! Büyük ve mübârek bir ay sizi gölgelemiş bulunuyor. Öyle (feyizli) bir ay ki, içinde bin aydan daha hayırlı gece bulunmaktadır.

Öyle bir ay ki, Allah onun orucunu farz; gecesinin (terâvihini) kılmayı da sünnet saydı. Kim hayırdan bir haslet ile (rızâ-i ilâhiye) yaklaşıyor olursa, diğer aylar da bir farzı edâ etmiş gibi olur. Kim o (ay) da bir farz edâ ederse diğer başka ay da 70 farîza edâ etmiş gibi olur. O (ibâdet) sabır(ve sebat gösterme) ayıdır. Sabrın sevâbı ise cennettir. O, ihsan ayıdır. O, öyle bir aydır ki , içinde müminin rızkı artırılır. Kim o ayda bir oruçluya iftar ettirirse, günahları için mâğfiret ve ateşten kurtulması (nın vesilesi) olur. O (ziyâfet verdiği) kişinin ecrinden hiçbir şey noksanlaşmaksızın sevâbının bir mislide kendisine (verilmiş) olur.”

Eshâb-ı Kirâm (Aleyhimürrıdvân Zevil ihtirâm) “Ey Allah’ın Rasûlü hepimiz iftar(ziyâfet verecek) şeyi bulamıyoruz” dediler.

Rasûlü Ekrem ve Nebiyyi Muhterem (S.A.V) Efendimiz

“Allah, bu sevâbı bir tek hurma, bir yudum süt veya bir yudum su ile iftar ettirene de ihsan eder. Bu ayın evveli rahmet, ortası mâğfiret, sonu cehennem ateşinden kurtulmadır. Kim bu ay da hizmetçisinden (iş) hafifletecek olursa Allah onu afv ederek ateşten âzâd eder.

O (ay) da dört hasleti çoğaltınız: iki haslet ile Rabbinizi hoşnut edersiniz.

Bunlar;

1-Allah'tan başka hiçbir ilâh bulunmadığına şâhitlik etmeniz (yani Kelime-i şehâdet okumak)

2- Allah'tan mâğfiret dilemenizdir.(Yani Estağfirullah yada Allahümme ya vâsiel mağfiratiğfirli okumak)

Diğer iki haslete gelince, ondan hiç biriniz müstâğni kalamazsınız.

Bunlar:

1-Allah'tan cennet istemeniz

2-Ateşten ona sığınmanızdır.(Rabbenâ âtina duâsı okumak gibi)

Kim bir oruçluya su içirirse, Allah'ta ona benim havuzumdan (kana kana) içirecektir. Artık o, cennete giresiye kadar asla susamayacaktır.”¹⁹⁷

İmam-ı Rabbani Müceddidi Elfisâni Ahmed-el Faruk-i Serhendi (k.s) Hazretleri Mektubât-ı şerifinde mübârek Ramazan-ı Şerifle âlâkalı olarak bu ayda bulunan füyuzât ve esrarı ilâhiden gâfil olunmamasına dikkat çekerek şöyle buyurmuşlardır

“Sene içinde herhangi bir kimseye ne cihetten olursa olsun ulaşan hayır ve berekât'ın tamamı, Ramazan-ı Şerifin sonsuz hadsiz ve hudutsuz olan rahmet denizinden bir damladır. Binâenaleyh bu mübârek ayı maddi ve mânevi bakımdan derli toplu olarak geçirmek, senenin tamamında derli toplu olmaya vesiledir. Dağınık ve mânevi yönden gaflet içinde geçirmek ise, senenin tamamında dağınıklığa sebeptir.

وَالْجَمْعِيَّةُ فِي هَذَا الشَّهْرِ سَبَبٌ لِلْجَمْعِيَّةِ فِي جَمِيعِ السَّنَةِ ،
وَالْتَفَرُّقَةُ فِيهِ سَبَبٌ لِلتَّفَرُّقَةِ فِي كُلِّ السَّنَةِ فَطُوبَى لِمَنْ مَضَى عَلَيْهِ هَذَا
الشَّهْرُ الْمُبَارَكُ وَهُوَ رَاضٍ عَنْهُ وَوَيْلٌ لِمَنْ هُوَ سَاخِطٌ عَلَيْهِ فَمُنِعَ مِنَ
الْبَرَكَاتِ وَحَرُمَ الْمُبَرَّاتِ وَالْخَيْرَاتِ

¹⁹⁷ Terğib C. 2 Sh.429

Bu ayda sağlanan cemiyet (masivadan yüz çevirme ve dikkati yüce Allah'a yönelme noktasında toplama) sene boyunca elde edilecek olan cemiyetin sebebidir. Bu ayda tefrikaya (dikkati dağıtma, insanın kendisini masivaya bırakıp kalp huzurunu bozması) kapılmak sene boyunca tefrikaya yol açmaktadır. (Ramazan-ı Şerifte mânen dağınık olan kişilerin sene içinde toparlanması çok zordur.) Bu mübârek ayı kendisinden râzı olarak geçiren kimseye müjdeler olsun. Bu ay kendisine gadap edip hayır ve berekâtından mahrum olan kimseye ise yazıklar olsun”¹⁹⁸

Muhterem kardeşlerimiz!

Sene içinde kendini bir türlü mânevi yönden derleyip toparlayamayan ve bu halini beğenmeyip kendinden şikâyet edercesine “Ah ne olur bende mânen derli toplu olabilsem. Olmak istiyorum ama bunu bir türlü elde edemiyorum.” diye hayıflanan müslüman kardeşlerimiz için Ramazan-ı Şerif büyük bir fırsattır.

Eğer Ramazan-ı Şerifteki af ve mağfiret, izzet ve ikram feyiz ve bereketten istifâde ederse, o sene içinde mânen derli toplu olup arzu ettiği tecelliyât ve mânevi güzellikleri sene içinde elde eder. Aksine, bu mübârek ayı değerlendiremez ve halinden pişmanlık da duymazsa, gelecek sene Ramazan-ı Şerife kadar sıkıntılar, üzüntüler ve dağınıklık içinde seneyi geçirmek zorunda kalır. Toparlanması için yeni bir Ramazan-ı Şerifin gelmesini beklemeğe mecbur olur. Zîra deryadan istifade edemeyen bir damladan nasıl istifade edebilir. Cenâb-ı Hakk bu duruma düşmekten cümle kardeşlerimizi muhafaza buyurup Ramazan-ı Şerifin berekâtından âzâmi istifâde etmeyi nasip eylesin.

وَرُوِيَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَيُّضًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ نَظَرَ اللَّهُ إِلَى خَلْقِهِ وَإِذَا نَظَرَ اللَّهُ إِلَى عَبْدٍ لَمْ يُعَذِّبْهُ أَبَدًا، وَلِلَّهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَلْفُ أَلْفِ عَتِيقٍ مِنَ النَّارِ، فَإِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ تِسْعٍ وَعِشْرِينَ أَعْتَقَ اللَّهُ فِيهَا مِثْلَ جَمِيعِ مَا أَعْتَقَ فِي الشَّهْرِ كُلِّهِ فَإِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ الْفِطْرِ ارْتَجَّتِ الْمَلَائِكَةُ، وَتَجَلَّى

¹⁹⁸ Mektubatı Şerif C.1 Sh.13

الْجَبَّارُ تَعَالَى بِنُورِهِ مَعَ أَنَّهُ لَا يَصِفُهُ الْوَاصِفُونَ ، فَيَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ وَهُمْ
فِي عِيدِهِمْ مِنَ الْغَدِ : يَا مَعْشَرَ الْمَلَائِكَةِ يُوحَى إِلَيْهِمْ مَا جَزَاءُ الْأَجِيرِ إِذَا
وَفَّى عَمَلَهُ؟ تَقُولُ الْمَلَائِكَةُ : يُوفَّى أَجْرَهُ ، فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أَشْهَدُكُمْ أَنِّي
قَدْ عَفَرْتُ لَهُمْ

Ebu Hüreyre (r.a.)'den Resulullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğu rivayet edildi:

— «Ramazan ayının ilk gecesi olunca Allah c.c yarattıklarına rahmet nazariyle bakar. Hangi kula Allah rahmet nazariyle bakarsa, ona ebedî olarak azap etmez. Ramazanın her gününde cehenneme gitmeyi hak eden bir milyon kişiyi Allah cehennemden kurtarır. Ramazanın yirmiyedinci gecesi olunca bir ayda cehennemden kurtardığı kadarını daha kurtarır. Bayram gecesi olunca melekler dalgalanır ve Cebbar olan Allah Taâlâ hiçbir kimsenin vasfedemeyeceği şekilde nuru ile tecelli eder ve ertesi gün bayram yapacak olan meleklerle» şöyle seslenir:
— «Ey Melekler topluluğu! İşini tam yapan işçinin ücreti nedir?»
Melekler:
— «Ücreti tam verilir» derler. Bunun üzerine Allah Taâlâ: sizi şahit tutuyorum ki, onların hepsini bağışladım buyurur.¹⁹⁹

Efendimiz (s.a.v) den yapılan müjdeler bu kadarla kalmamaktadır. Bir başka Hadis-i Şerifte şöyle buyurmaktadırlar.

“Sizden biriniz Ramazan-ı Şerifte geceleyin sâhur yemeğini hazırlamak veya teheccüt için uyanıp yatağında bir tarafından diğer tarafına hareket etse, Allah ona bir melek gönderir ve melek “Allah’ın rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun ey Allah’ın kulu kalk” der.

Namaz kılmak niyetiyle kalktığı zaman yatağı onun için, dua ederek “Allahım bu müslümana yüksek ve güzel cennet yataklarından ver” der.

Elbisesini giydiği zaman elbisesi ona; “Yâ Rabbi bu kulunu cennet elbiselerinden giyindir” diyerek dua eder.

Nâlinlerini giydiği zaman nâlinleri onun için; “Yâ Rabbi! sırat üzerinde bu kulunun ayaklarını sabit kılıp kaydırma” diye,

¹⁹⁹ Tergib cilt 2 Sh.434

ve ibriğine yöneldiği zaman ibrik ona; “Yâ Rabbi! bu kuluna cennet ibriklerinden ve kâselerinden ikram et” diye,

abdest aldığı zaman abdestde kullandığı su; “Yâ Rabbi onu hata ve günahlardan temizle” diye,

namaza durduğunda içinde bulunduğu ev; “Yâ Rabbi bu kulunun kabrini geniş ve nurlu kıl ve rahmetini ziyade et” diye dua ederler.

Cenâb-ı Hakk o kuluna rahmeti ile nazar eder. Namazını bitirip duâ etmeye başladığı zaman Cenâb-ı Hakk “Ey kulum duâ etmek senden icâbet ise benden, istemek senden vermek ise benden, istiğfar senden ğufrân ise bendendir” diye mukâbele eder.”²⁰⁰

Ramazan-ı Şerif ayı kendisine hürmet eden, ibâdet ve itâatla meşgul olarak kendisini ihyâ eden kişiler için şefâatçi olacaktır. Haberde buyuruldu ki :

“Kıyamet günü, Ramazan-ı Şerif en güzel surette gelip, Allah’ın huzurunda secdeye kapanır. Bu esnâda Allah-u Teâlâ Ramazan-ı Şerife şöyle buyurur:

-Ey Ramazan ! Başını kaldır ve söyle ne istiyorsun?

-Ya Rabbi benim hakkımı gözeten ve bana hürmet edenleri istiyorum.

- Peki git senin hakkını veren kimseleri bulup getir.

Bunun üzerine Ramazan-ı Şerif ayı, onun hakkını verenleri alarak getirir ve Allah’ın huzurunda dururlar. Bu sefer Allah’u Teâlâ şöyle buyurur.

-Ey Ramazan! Ne istiyorsun söyle bakalım!

Bunun üzerine Ramazan-ı Şerif şöyle der:

-İkrâmını istiyorum Yâ Rabbi.

Bunun üzerine Allah-u Teâlâ onlara ikrâmlarda bulunur. Sonra Allah’ın izniyle onların her biri günahkârlardan 70 bin kişiye şefâat ederler.

Sonra yine Allah’u Teâlâ:

-Ey Ramazan ne istiyorsun ?

Ramazan-ı Şerif der ki :

-Ya Rabbi! Bunların her birine binlerce hûri vermeni, her bir hûrinin yanında binlerce hizmetçi bulunmasını istiyorum.

Bunun üzerine Allah-u Teâlâ :

²⁰⁰ Zübdetül Vaizin Sh.30

-Kabul ettim, der.

Allah-u Teâlâ yine şöyle buyurur:

-Ey Ramazan ne istiyorsun?

Ramazan-ı Şerif şöyle der:

-Allahım! Bunları Peygamberlerine komşu yapıver.

Allah-u Teâlâ da:

-Kabul ettim, buyurur.

Yine Allah'ı Teâlâ şöyle buyurur:

-Ey Ramazan ayı daha ne istiyorsun?

Ramazan-ı Şerif der ki:

-Ya Rabbi! Sen benim ihtiyaçlarımı giderdin. Fakat onların, Ramazan-ı Şerif ayında tuttukları oruçların ve kıldıkları namazların sevapları nerede?

Bunun üzerine Allah-u Teâlâ, onların her birine, cennette kırmızı yâkuttan ve yeşil zümrüitten yüz bin tâne şehir armağan eder, her şehirde bin kere bin yani (milyon) köşk vardır.”

Bu Hadis-i Şerifte verilen haberler şu Ayeti kerime ile teyit edilmektedir.

إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

Hiç şüphesiz, sabredenlere ecirleri hesapsız olarak verilecektir.²⁰¹

Yâni Rabbinin tââtına sabredenlere mükâfatları hesapsız olarak verilecektir. Onların sevaplarının haddi hesabı yoktur, sayısı belli değildir, ardı arkası kesilmez.²⁰²

Muhterem kardeşlerimiz!

Ramazan-ı Şerif hakkında bildirilen o kadar çok Hadis-i Şerif ve müjdeler var ki burada bunlardan bazılarını zikredebildik. Hatta bu haberler arasında seçim yapmakta zorlandık. Faziletini dillerle ifâde etmek mümkün olmayan, sevâbı ve mükâfâtı hesapsız olan bu mübârek ay, bütün hayırları içinde topladığından, Kur'ân-ı Kerim de her şeyi içinde ihtiva ettiğinden, aynı zamanda bu mübarek ayda inzal buyurulduğundan Kur'ân-ı Kerim ile bu mübârek ay arasında İmam-ı Rabbâni Hazretlerinin ifâdesiyle tam bir münâsebet vardır. Binâenaleyh

²⁰¹ Zümer Suresi Ayet 10

²⁰² Hayat-ül-Kulub-Mev'ıza-i Hasene Sh. 269

bu mübârek ayda bol bol Hatm-i Kur'ân okumak ve mukâbele etmek sünneti müekkededir.

Ramazan-ı Şerifin ilk günü akşam ile yatsı arasında“Ya Rabbi! Ramazan-ı Şerif ile müşerref kıldığın için teşekkür” diye niyet edip iki rekât sevinç namazı kılınır.

Birinci rekatta: Bir Fatiha, bir innâ Â'tayna.....

İkinci rekatta : Bir Fatiha, bir İhlâsı şerif okunur.

Namazdan sonra:

70 Salavâtı şerife :

70 istiğfâr okunur ve bu ayda nice hayırlara muvaffak olabilmek için duâ edilir.²⁰³

Ramazan-ı Şerif ayında yatsı namazından sonra kılınan terâvih namazı erkek ve kadınlar için sünneti müekkededir. Cemâatla kılınması ise sünneti kifâyedir. Vitir namazını terâvih namazından önce veya sonra kılmak sahihtir, ancak sonraya bırakmak müstehabdır.

“Teravîh” kelimesi “Terviha”nın cemisi olup aslında bu, oturuşun ismidir. Bu namaza terâvih denilmesinin sebebi insanların bu namazı kılarlarken her dört rekattan sonra salavatlar okunurken istirahat etmeleridir.

Ehli sünnete göre bu namaz Efendimizin sünnetidir. Çünkü Efendimiz (s.a.v) bir Hadisi Şerifinde şöyle buyurmuştur. “Şüphesiz Allah size,(Ramazan ayının gündüzlerinde) oruç tutmayı farz, gecelerini de namaz kılmakla (geçirmeyi) sünnet kılmıştır.”²⁰⁴

²⁰³ Ali Erol Ramazan-ı Şerif ve Oruç risalesi Sh. 4

²⁰⁴ Terğib C. 2 Sh.94-95

MÜRŞİD-İ KÂMİL VE VASIFLARI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, O'na yaklaşmaya vesile arayın ve O'nun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.²⁰⁵

Muhterem kardeşlerimiz,

Bu haftaki sohbetimizde mümini Allah'a ulaştıracak vasıta, yani bir **Mürşid-i Kâmil'e** bağlanmanın lüzumundan ve bu hususta dikkat edilmesi gereken bazı mühim noktalardan bahsetmeye çalışacağız. Cenâb-ı Hak, okumuş olduğumuz ayeti kerimede mealen şöyle buyurmaktadır:

“Ey îman edenler, Allah’tan korkun ve ona (yaklaşıp vasıl olmak için) vesîle arayın ve onun yolunda mücahede edin ki felâha eresiniz.”²⁰⁶

Bu âyet-i kerimede Rabbimiz bizlere kurtuluş için dört şey emretmiştir.

- 1- İman etmek,
- 2- İttikâ; yâni Allah’tan korkmak ve bunun îcabı olarak haramlardan sakınıp farzları îfa etmek,
- 3- Allah’a yaklaşmak için bir vesîle, vâsıta bulmak ve ona sarılmak,
- 4- Ve (bunlarla beraber) kendi yolunda mücâhede etmek.

Âyet-i kerîmede geçen “**vesîle**” kelimesi birçok müfessir tarafından; mü’mini Allah’a ulaştıran vâsıta yani “**Mürşid-i Kâmil**” olarak îzah edilmektedir.²⁰⁷

²⁰⁵ Maide suresi 35. Ayet-i kerime

²⁰⁶ Mâide sûresi 35

²⁰⁷ Fahrettin-i Razi Tefsir-i Kebir c.11 s.173, Ruhul Beyan vd

Buna işâret eden başka âyet-i kerîmeler de mevcuttur. Bu âyet-i kerîmeden Allah'a yaklaşmaya “**vesîle**” olan Mürşid-i kâmil ve mükemmili bulmak ve ona bağlanmak bir emir olunca bu zâtın tarif ettiği şekilde evradı ezkarı yerine getirmek de bil iktiza emredilmiş olması lazımdır. Ve zâten âyet-i kerîmenin devamında da Allah yolunda cihat emredilmiştir. En büyük cihadın ise nefis ile yapılan cihad olduğunu bizzat Peygamberimiz (s.a.v.) bizlere haber vermiştir.

Cenâb-ı Hak yarattığı kullarını başı boş bırakmamış onların hidâyet ve irşâdı için insanlar arasından seçtiği bazı kullarını yüceltmış ve Peygamber olarak vazifelendirmiştir. Her devirde her kavme Peygamber gelmiştir. Peygamberlik silsilesinin sonu, Hatemü'l-enbiya efendimiz (s.a.v.)'dir. Ondan sonra Peygamber gelmeyecek, O'nun dîni ve şeriatı kıyâmete kadar devam edecektir. Bu bakımdan O Resûl aleyhisselamın dinini her devirde ihyâ edip yenilemek, insanların irşâd ve hidâyetine hizmet etmek için bizzat Cenâb-ı Hak tarafından zaman zaman bazı büyük zâtlar alim ve veli kullar Peygambere vâris kılınarak vazifelendirilmiş ve bu vazife günümüze kadar ifâ edilegelmiştir.

Efendimiz (s.a.v.) Hadis-i şeriflerinde:

اَلْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْاَنْبِيَاءِ Alimler peygamberlerin varisleridir.

اَلْعُلَمَاءُ اُمَّتِي كَاَنْبِيَاءِ بَنِي اِسْرَآئِيْل Ümmetimin alimleri israiloğullarının peygamberleri gibidir.

وَالْعَالِمُ فِي قَوْمِهِ كَالنَّبِيِّ فِي اُمَّتِهِ Kavminin içinde alim, ümmetinin içinde peygamber gibidir.²⁰⁸

Bu Hadis-i şeriflerle de âlimlerin Peygamber vârisi olduğu iyice te'yit edilmektedir. Hiç şüphesiz Peygamber (s.a.v.) 'in vârisi olan âlim, onun getirdiği dîni ilimlere her yönüyle sahip olan alimdir. Bu liyâkat hangi mertebede ise verâset de o derecededir. Unutmamak gerekir ki bu ilim sadece din ilminin zâhirî kısmı değildir. Zîra efendimiz (s.a.v.) hem zâhirî hem de bâtını ilimlere sahiptir. Zahirî din ilimlerinden birazcık öğrendiği halde bâtını ilimlerden nasiplenemeyenlerin mânâ âlemine

²⁰⁸ Mekasıdu't-Talibin s.141. ve diğer kitaplar

âit meseleleri anlayabilmeleri pek mümkün değildir. Zâhiri din ilimlerinin yanında feyiz ve marifet yoluyla kalbe, letâife gelen batını ilimlere de sahip bulunan, ehlullah olan âlimler ancak Efendimizin hakîki vârisleridir. Efendimiz (s.a.v.) bu ilimlerle alâkalı şöyle buyurmaktadır:

وَسَأَلَنِي رَبِّي فَلَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أُجِيبَهُ فَوَضَعَ يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيَّ بِلا تَكْيِيفٍ وَلَا تَحْدِيدٍ فَوَجَدْتُ بَرْدَهَا فَأَوْرَثَنِي عِلْمَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَعَلَّمَنِي عُلُومًا شَتَّى فَعِلْمٌ أَخَذَ عَلَى كِتْمَانِهِ إِذْ عَلِمَ أَنَّهُ لَا يَقْدِرُ عَلَى حَمْلِهِ أَحَدٌ غَيْرِي وَعِلْمٌ خَيْرَنِي فِيهِ وَعَلَّمَنِي الْقُرْآنَ فَكَانَ جِبْرِيلُ يُذَكِّرُنِي بِهِ وَعِلْمٌ أَمَرَنِي بِتَبْلِيغِهِ إِلَى الْخَاصِّ وَالْعَامِّ

“ Rabbim bana suâl etti. Cevap vermeye gücüm yetmedi. Rabbim kudretini iki omuzum arasına koydu ve beni evvelînin ve âhîrinin ilmine vâris kıldı ve bana birçok ilimler öğretti. **Birisi** kimseye söylememek üzere verilen ilim ve benden başkasının tahammül etmesine imkan olmayan ilimdir. **Birisi** de gizlenmesi ve söylenmesi hususunda Rabbimin beni muhayyer kıldığı ilimdir. Ve bana kur'an-ı öğretti. Cebrail a.s'da onu bana devamlı hatırlatıyordu. **Birisi** de havâs ve avâmdan herkese tebliğ etmekle memur olduğum ilimdir.” ²⁰⁹

İmâmı-ı Rabbânî Hazretleri bu Hadîs-i şerîfi naklettikten sonra buyuruyor ki: “Peygamberimizin gizlemekle memur olduğu ilim, ilmi nübüvvettir. Yani Peygamberlikle alâkalı ilim zîra o kendisine mahsustur. Havâs ve avâmdan herkese tebliği ile memur edildiği ilim ise şeriat ilmi ve onun hükümleridir. Efendimiz (s.a.v.) 'in öğretmekte muhayyer bırakıldığı ilim ise velâyet (evliyalık) ilmidir. Bu ilim şeriatın bânî kısmının ilmi, esrarının ilmidir. Peygamberimiz (a.s.) bu ilmi Sahâbe-i Kirâmdan bazılarına öğretmiştir.

Bu sebeptendir ki (Eshaptan) Ebu Hureyre Hazretleri Sahîh-i Buharî 'de zikredilen bir Hadis-i şerifte:

²⁰⁹ Mektubat-ı Şerif C.1 Sh.3

حَفِظْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَائِنِ أَمَّا أَحَدُهُمَا
فَبَشَّتُهُ وَأَمَّا الْآخَرُ فَلَوَبَشَّتُهُ قَطَعَ هَذَا الْبُلْعُومُ يَعْنِي لَقَتَلُونِي لِحُكْمِهِمْ

“ Peygamberimizden muhafaza edilmesi icap eden iki şey
hıfzettim, öğrendim. Birisi size anlattıklarımıdır, diğerine gelince onu
anlatmış olsaydım beni küfürle itham eder ve öldürürlerdi.”
buyurmaktadır.²¹⁰

Demek ki herşey aslında Kur'an-ı Kerimde mevcut olmakla beraber
Kur'an âyetlerindeki bazı hakikatları, bâtinî mânaları ancak Allah dostu
olan alimler (onlar da mertebelerine göre) anlayabilmişlerdir.

Tasavvufî hayat ve bunlarla ilgili (Rabîta, zikir vb.) birçok husus,
bizzat Cenâb-ı Hak tarafından bizlere emredilmiş, Efendimiz (s.a.v.) 'de
Hz. Ebu Bekir (r.a.) Efendimiz başta olmak üzere bir çok Sahâbiye
bunları tâlim etmiştir. Bu emânetler irşad vazifesini birbirine devreden
Mürşid-i kâmiller vâsıtasıyla, birçok kollar halinde günümüze kadar
gelmiştir. Bu sebeple bunlara **silsile-i saadât** seyyitler zinciri
denmektedir.

Tasavvufta iki silsile mevcuttur.

Biri gizli zikir silsilesi diğeri **açık zikir** silsilesi. Gizli zikir silsilesi
Hz.Ebu Bekir (r.a.) Efendimize dayanır. Açık zikir yapan silsile de Hz.Ali
(k.v.) Efendimize dayanır. Tasavvuf erbâbı her fert mutlaka bu iki
silsileden birine dayanır. Bütün tarikatlar bu iki ana koldan gelmiştir.
Daha sonraları bu iki kol Nakşî silsilesi ve Kâdirî silsilesi diye
anılmıştır.²¹¹

Bunların yanında zamanla insanları irşâd etmiş sonra da değişik
sebeplerle mânevi irtibatları ve feyizleri kesilmiş pek çok silsileler vardır.
Bunlar selâhiyetleri olmadığı halde babadan oğula geçen bir saltanat gibi
bu işi devam ettirmeye ve bundan nemâlanmaya çalışmaktadırlar. Şairin
dediği gibi

“Pınarlar kuru, testiler kırık suya giderler

²¹⁰ Mektûbat c-C.1 Sh.3

²¹¹ Altun silsile Sh.15

O gafiller ki haydan gelmiş hûya giderler”

Bu îzahtan sonra Mürşid-i kâmil, kutup vb. hususlarla alâkalı bazı mâlumatlar vermek faydalı olacaktır. Bunlar kimlerdir, âlametleri nedir ?

Mürşid: Irşâd edici, doğru yola sevk edici kişidir. Mürşid-i kâmil, tam ve tekmil mânada irşâda ehil, bu işle vazifeli zâttır. Bunlara “**kutup**” da denir. Bu zâtlar velîliğin (ermişliğin) en yüksek makamlarına çıktıktan sonra Allah-ı Zülcelâl tarafından insanları irşâd için husûsen vazifelendirilmişlerdir. Yani her velî (büyük veli bile olsa) Mürşid-i kâmil veya kutup olamaz, hususi vazifelendirilmek lazımdır. Kutuplar her devirde mutlaka bulunur. Bir veya iki en fazla üç kişi olabilir. Kutbu’l-aktab, Gavsu’l-â’zam, Kutbu’l-ûla diye isimlendirilirler. Bunlara üçler denir. Üçlerin en büyüğü Kutbu’l-aktab ‘dır. Kutbu’l-aktab, kutupların kutbu demektir. Bu zat peygamber efendimizin tam varisidir.²¹²

Bazen diğer makâmın da hepsi Kutbu’l-aktâb ‘ta toplanır. Üçlerden başka yediler ve kırklar vardır. Bunlara mensup kutuplar da Kutbu’l-aktâb’ın emrindedir. Onun verdiği vazifeleri îfâya memurdurlar. Kutbu’l-aktab’ın iki cihanda tasarruf edemeyeceği hiçbir şey yoktur. Bütün eşyayı ve bütün ehlullahı nefsinde toplamıştır.²¹³

Kutupların mânevi meclisine “**Dîvan-ı Sâlihîn**”; bu veliler topluluğuna da “**Ricalullah**” veya “**Ricalul Ğayb**” denir. Her hafta tensîb edilen bir gecede Dîvân-ı Sâlihîn kurulur, Resûlullah (s.a.v.) teşrîf ederse “**Reîs**” odur, teşrif etmezlerse “**Vâris-i Resûl**” olan zât başkanlık eder. Ve âlemin ahvâline âit kararlar alınır, hükümler verilir. Meydana gelen hadiselerin ekserisi bu hükümlere bağlıdır. Buna bir misal vermek istiyorum.

Dünyayı siz mi idare ettiğinizi zannediyorsunuz?

Biz buraya bugün ziyarete geldik. Hazreti Üstazımız öyle buyurmuş: “evlatlarım birbirlerinizi ziyaret ediniz. Eğer ziyaret imkânına sahip değilseniz, mektupla muhabere ediniz” buyurmuş. Demek

²¹² Altun Silsile, s.14

²¹³ Mehmet Nuri, Miftah-ul-Kulub s.48

buradan yarın hizmet mahalline gideceksiniz. Birbirinizi de ziyaret edeceksiniz. Ziyaret imkânınız yoksa mektup yazacaksınız. Onu da yapma imkânınız yoksa zaman zaman telefonlarla irtibat ederek, hal ve hatır sormak, Hazreti Üstazımızın evlatlarından istedikleridir. Biz de buraya bunun için gelmiştik.

Sizlerin çok çalışmanız, gayret göstermeniz lazım. Buralarda döktüğünüz terlerin mükâfatlarını gittiğiniz yerlerde alacaksınız. Askerde bir tabir vardır. “Eğitimde ter dökmeyen savaşta kan döker”. Sizlerde bir senedir ilim öğrenerek ter döküyorsunuz. Artık hizmet mahallinde, cephede hizmet ederken, talebelere öncülük ederken onları kazaya uğratmadan, hizmetleri aksatmadan burada aldıklarınızı, orada onlara vereceksiniz.

Hazreti Allah bir ayeti kerimede şöyle buyuruyor: Benim yeryüzünde öyle kullarım var ki. Benim zatımdan onlara bir takım güzellikler geçti. İşte geçen bu güzelliklerin her birerini bu müesseselerde öğrendik.

Hazreti Üstazımız ne buyurmuşlar “evlatlarım sizler dünyanın en bahtiyar insanlarısınız. Çünkü bahçe-i muhammedinin gülfidanlarısınız” buyurmuşlar.

Bu yolda hizmet himmetle, manevi tasarrufla yürür. Bazıları değişik düşünebilir. Bazıları şöyle diyebilir. Biz olmazsak bu hizmetler yürümez diyenler çıkabilir.

Hazreti Üstazımız öyle buyurmuş: “bazı ahmaklar vardır ki, sivrisinek misalidir. Sivrisinek çınar ağacının yaprağına konar da dermiş ki; ben olmazsam bu çınar ağacı yıkılır. Çınar ağacını ben tutuyorum dermiş”. Hizmetlerde bizlere ölçü olacak söz. Ben olmazsam yıkılır, ben olmazsam yürümez, ben yapmazsam devam etmez diyenlere Hazreti Üstazımız ne güzel ifade buyurmuşlar. Öyleyse sen çalışmazsan, yürümezsen, terlemezsen bu dava kalacak mı zannedersin. Hayır, bu dava devam eder.

Ben sizlere tasarrufla alakalı Hazretimizden bir hatıra nakledeyim. Hazreti Üstazımızı takibine birini vazifelendirmişler. Bir subay takip ediyor Hazreti Üstazımızı. Her konuşmasını zapt ediyor. Subay bir gün “gideyim erken Süleyman Efendi Hazretlerini dinleyeyim, konuşmalarını güzel not alayım” demiş. Gelmiş camiye Hazreti Üstazımız vaaz ediyor. Eyvah yine geç kaldım demiş. Biraz sonra sohbet bitmiş. Nama kılınmış. Hazreti Üstazımız camiden çıkıyor. Subay arkasından devam ediyor.

Hazretimiz Edirnekapı Şehitliğine geliyor. Subay arkasından geliyor. Subay öyle bir manzara ile karşılaşılıyor ki, muazzam bir meclis. Dünyada o mecliste bulunan insanlar gibi insanlar görmemiş. Ama birini takiple vazifeli. Onu takip edecek. Öyleyse aldığı emrini yerine getirecek. O mecliste konuşmalar devam ediyor, kararlar alınıyor. Divanı Salihîyn toplanmış. Bir ara Hazretimiz celallenenek “Hitlere hadlerini bildirmenin, dur demenin zamanı geldi” buyurmuş. Oradan ayrılmışlar. Şehitlikten dışarı çıkınca bakıyor, subay arkasından geliyor. “Subayım! Subayım, raporlarını güzel tut. Dünyayı siz mi idare ettiğinizi zannediyorsunuz? Dünyayı kimlerin idare ettiğini öğrendin mi?” diyor. Subay titremeye başlıyor. “Aman efendim, bugüne kadar sizinle alakalı en küçük aleyhinizde rapor tutmadım. Hakkınızdaki bütün raporlarım müspettir” der. Bu subay albaylık devresinde yayınlanan bir gazetede Hazreti Üstazımızın ismini vermeden bütün gördüklerini orada yazarak başlığına da “Dünyayı biz idare ediyoruz zannederdik” yazmış.

Hazreti Üstazımızın evlatlarının gayreti, bizim çalışmalarımız nispetinde tasarrufunu kullanır. Biz de huzur içinde hizmet ederiz.

Merhum Lütî Davran abi öyle derdi: “Çocuklar eğer biz, biz olabilesek göreceksiniz Hazreti Üstazımızın tasarrufu neticesinde daha neler olacak” derdi. Bu anlattıklarımı anlattıktan sonra böyle buyurdu. Demek ki bu tasarrufun devamı bizlerin gayretlerine bağlıdır.

Ağabeyimiz öyle buyururlar “bu yolda yorulmadan, terlemeden, üzülmeden himmet alırım diyen bol bol hava alır” diyorlar. Demek ki bu yolda yorulacağız, terleyeceğiz, üzüleceğiz. Bütün bu gayretler neticesinde de himmet alacağız. Himmet bizimle olacak.

Bizim sahibimiz sağlamdır. Hiçbir zaman endişe etmeyin. Hazreti Üstazımız sıkıntı çeken, üzülen, haksızlığa maruz kalan evlatlarının elinden tutar.

Hasan Arıkan abimizin babası Mustafa Arıkan Denizlili asker arkadaşlarını Hazretimize getirmiş. Hazreti Üstazımız “filanı tanır mısın” buyurmuş. Tanırım efendim o benim üstazımdır der. “Öyleyse döndüğün zaman ona selam söyle, filan tren istasyonunda biz ona rabîta-i şerîfe tarif ettik. Ama o onu iki üç gün yaptıktan sonra bıraktı. O onu bıraksa da biz onu katarımıza kattık. O, bizim katarımızda devam etmeye mecburdur. İşte Hazreti Üstazımız evlatlarını katarına katmış. O katardan ayırmaz. Biz bırakmak istesek bile o bırakmaz.

Çatalca'nın Aydınlar köyü var. Efendi oğlu Ahmet diye orada bir zat varmış. O zat Çatalca'da Efendi Hazretlerine intisap etmiş.

Çatalca'da müezzinlik yapmış Muhittin amca var. O anlatmıştı. "Ahmet Efendi, gidelim Hazreti Üstazı ziyaret edelim" demiş. "Gidemeyeceğim Muhittin Efendi. Hazreti Üstaza selam söyle" demiş. Muhittin amca gelir. Hazreti Üstazımız sorar. "Muhittin evladım, Efendi oğlu Ahmet ne yapıyor" efendim davet ettik gelemeyeceğini söyledi, mazeret beyan etti. "Evladım ona selam söyle, o 30 sene bizimle irtibat kurmasa da, biz onu bırakmayız evladım. Bırakmayacağımızı ona söyle" buyurmuş.²¹⁴

Mürşid-i Kâmil'in vasıfları: Mürşid-i kâmil'lerin Peygamber vârisi olarak Allah tarafından seçilip vazifelendirildiğini arz etmiştik. Efendimiz (s.a.v.) 'in irtihâlinin hemen akabinde Peygamberlikten maddî menfaât uman bazı serserilerin yalancı Peygamber olarak zuhûr ettiklerini ve bunların feci âkibetlerini İslâm tarihleri ibretle kaydetmektedir. Tıpkı bunun gibi insanlar arasında şan, şöhret vb. nefsânî arzularını tatmin için vazifeli olmadığı halde kendisini Mürşid-i kâmil gibi takdîm edip hem İslâma hem insanlara zarar veren kişiler tarih boyunca ve günümüzde eksik olmamıştır. Hatta birçok müslüman tasavvufu ve İslâmı yanlış anlamalarının sebebi bu sahtekarlardır. İslam tarihi boyunca hakîkî âlimler bunlarla mücadele vermişler bu hususlarda ciltlerce kitap yazılmıştır. Abdulkerim Kuşeyrî'nin "**Risale**" si, İmâm-ı Gazâlî Hazretlerinin "**El-münkiz min'ed-dalâl**" , İmam-ı Rabbani Hazretlerinin "**Mektubat**" ı insanlara hakîkî tasavvufu anlatmaya çalışan mühim eserlerdendir.

Yine "**Miftah-ul-Kulub**" yazarı Mehmet Nûri Şemsettin El-Nakşibendî, kitabın yazılış sebebini kısaca şöyle anlatır: "1259 Yılı Rebiûssânî ayında hücremizde müteveccih iken Efendimiz (s.a.v.) zuhûr ederek bu âciz kölelerini taltîf ile "**Evladım Nûri vakitler bir acâip oldu, âşık ve sâdık ve hakîkatı arayan ümmetim kolaylıkla yollarını bulsunlar istiyorum. Çünkü birçok kimseler kendileri evliyâullahdan olmadığı halde evliyâlık taslayıp ehlullah kisvesine bürünüyor, şeriatıma da itibar etmeyip, geçmiş evliyanın hallerini kendi hal ve tecellileriymiş gibi göstererek halkı aldatıyorlar, şeriatımı ihmâl**

²¹⁴ Behlül Karar Hoca Efendi (İstanbul-1994)

ediyorlar, ümmetimin hakîkî tarikatlara yan bakmasına ve yolarını şaşkırmalarına sebep oluyorlar. Onlara şerîat, tarîkat, hakîkat, marifet ve vuslatın ne olduğunu anlatan bir risale hazırla” buyurdu. Bende emre uyarak bu eseri kaleme aldım.” buyurmaktadır.²¹⁵

Bu zat hakîki mürşid-i kâmilin vasıflarını anlatırken sahtelerinin de bazı özelliklerinden bahsetmektedir. Sahte mürşid en başta şerîatın (dinin) hükümlerine ve sünneti Resûlullah’a tam uymaz. Her devirde en açık görülen misallerinden biri kadın-erkek münâsebetlerindedir. Kadınlarla başbaşa bulunur, onlara elini öptürür. Kendisine tabi olanlar görünüşte çoğalıyor gibi gözükür, fakat hakîkatte çoğalmaz. **Sahte mürşidin toplantılarında rüyaya çok geniş yer verilir.** Âyet ve Hadislere hakîkî din âlimlerinin verdiği manaların dışında yanlış manalar verilir. Sünnetler yanlış yorumlanır. Dinin yayılması, yaşanması ve ihyâsı için değil, kendi tarîkatının yayılması için çalışır. İnsanları hidayete erdirmeye çalışmaktan ziyade istikameti düzgün insanlarla uğraşır onlarla meşgul olur. Mekruhlarla ehemmiyet vermez. Nafileleri herkesin gözü önünde yapar. Zamanlı zamansız, yerli yersiz insanların gözü önünde ağlarlar. Halbuki tasavvuf insanların gözü önünde ağlamayı kesin olarak yasaklamıştır.²¹⁶

Bu kişilerin en büyük yardımcıları şeytandır. Şeytan insanların rüyasına girerek bu kişilere mürid toplar. Sık sık şeyh kılığına girip rüyada bunların müridleriyle meşgul olur. Şeytanın yardımıyla keramate benzer haller (istidrac) görülmeye başlar.

Hatta şeytan-ı aleyhilla’ne kendisini rüyada Peygamberimiz olarak tanıtip iyice kandırır. (**Şeytan Efendimizin suretine asla giremez ancak başka bir surette kendisini Peygamber olarak takdim edebilir. Hatta Allah’ı bile taklit etmeye kalkar**)

Nitekim büyük velî Abdulkâdir Geylanî Hazretleri yeni intisab ettiği yıllarda bir nehir kenarında ibadet ederken gökten bir nidâ gelir “**Ey Abdulkadir hazır ol, sana tecellî edeceğim**”. Bu sestten sonra etraftaki taşlar ve ağaçlar secdeye kapanır. Abdulkâdir Geylani Hazretleri ilim sahibidir; “**Cenab-ı Hak’ kın nidası bir yönden gelmez, O mekândan**

²¹⁵ Miftah-ul-Kulub, Sh.3

²¹⁶ Miftah-ul-Kulub Sh.4, Altun Silsile Sh.16

münezzehtir, bu olsa olsa şeytandır” diye düşünür ve ibadete devam eder. Daha sonra yine yukarıdan ***“Ey Abdulkadir ben senin yüce olan Rabbinim”*** diye nida gelir. Yine etraftakiler secde eder. O yine iltifat etmez. Bunun üzerine gökten siyah bir şey parça halinde yanına düşüverir. Meğer o nida eden şeytanı lâinmiş. Etraftaki taş ve ağaç gibi görünen şeyler de onun avaneleriymiş. O şekle girmişler. Hepsi birden dağılıverirler. Şeytan-ı lâin de Abdulkâdir Geylanî Hazretlerine dönerek, ***“Yürü var git, ilminin bereketleriyle şerrimden kurtuldun”*** diyerek firar eder.²¹⁷

Haz. Üstazımızın (k.s.) niçin ısrarla ilim üzerinde durduğunu, hiç olmazsa her müslümanın ilmihalinin bilmesi için ısrar ettiğini, hazırladığı Elif cüzünde bile Allah’ın sıfatı zâtîye ve sıfat-ı subûtiyesinden bahsedişinin hikmetini burada daha iyi anlamaktayız. Ayrıca şeriatsız ve ilimsiz tasavvufun şeytanın nasıl maskarası olduğunu bu hadise açıkça ortaya koymaktadır. Bu bakımdan dinimizi öğrenmeyi ihmal etmemek, bize talim edilen vazifelere dikkat etmek ve şeytan ve avanelerinin şerrinden Allah’a sığınmaktan başka çıkar yol yoktur.

Evet, hal böyle olunca hakîkî Mürşid-i kâmilin vasıfları iyi bilinmelidir. Eserlerde Mürşid-i kâmilin pek çok sıfatı anlatılır. Ancak bazılarını iyi bilmek lazımdır. Mürşid-i kâmil husûsi yetiştirilmiş zatlardır, şekli şemâli, her hali ve yaşayışı ile Resûlullah (s.a.v.) ‘e benzerler, ahlakları tam tamına Kur’an’a uygundur, sünnet-i Resûlullah’tan karınca başı kadar ayrılmazlar, çalışma ve irşâd şekilleri Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ‘in sünneti üzeredir: Kur’an-ı Kerîm’i ve Kur’an ilimlerini talim, dini öğretmek ve fertleri irşâd etmekle meşgul olurlar. Bu zatlar İslâmiyetin yok olduğunun zannedildiği bir yerde ve zamanda aynen Resûlullah’a gelen şekliyle İslâmiyeti ***“Biiznillâh”*** yeniden diriltirler. Kendilerine bağlananları şer’i şerife tam sarılmakla emrederler. Huzûru mâneviyelerinde her türlü dünyevi tasa, dert unutulur ve nuru ilâhînin tecellisiyle kalbi tasfiye ve nefsi tezkiye ederek müridlerini Cenâb-ı Hak’ka iyi bir kul, Efendimiz (s.a.v.) ‘e iyi bir ümmet kılmaya çalışırlar.

Haz. Üstazımızın (k.s.) ifâdesiyle : ***“ Ağaç nasıl ki gövdesinden değil de meyvesinden iyi anlaşılırsa Mürşid-i kâmil olan kişilerde gösterişli dış hallerinden değil meyve ve mensuplarından yani yetiştirdikleri kimselerin***

²¹⁷ Altun Silsile Sh.17

*güzel hallerinden anlaşılır. Ve bu suretle kendilerine tâbi olmak mânevi feyzinden her hususta istifâde etmek câiz ve sahih olur. Şöhreti arşa çıksa bile, hakîki mürşidin misali, meyvesidir”.*²¹⁸

(Hz.Üstazın bağlıları arasında geçinip de ona evlat olmak şöyle dursun şeriatın zâhiri hükümlerine bile tam riayet etmeyenler bu bahsin elbette dışındadır.)

Vâris-i Resûl olan zatların hizmetleri nasıl olur: Bu verâsetine sahip olduğu Resûl (a.s.)’ın hallerinden ve hizmetlerinden anlaşılır. Rabbimiz âyet-i kerimelerinde şöyle buyurmaktadır:

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (۲)
وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (۳) ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (۴)

O Allah ki ümmîler içinde kendilerinden bir Resûl gönderdi. O Resûl onların üzerine Allah’ın âyetlerini okuyor, onları tezkiye ediyor (kalplerini , ruhlarını mânevi kir ve pisliklerden arındırıyor ve parlatıyor) ve onlara kitabı ve hikmeti öğretiyor. Halbuki bundan evvel açık bir dalalet içindeydiler. Ve (O Resûl) onlardan olmayıp henüz onları görmeyen başkalarına da (öğretiyor) O Allah Aziz ve Hakimdir. İşte bu Allah’ın fazlıdır, dilediğine verir.²¹⁹

Bu âyet-i kerimede Resûl aleyhisselamın bazı vasıfları, Allah’ın bir fazlı olarak insanlara yaptığı hizmetleri anlatılmıştır. Bunlar

1- Allah’ın âyetlerini okumak (Hz.Üstazımız’da vaazlarında halka Allah’ın kelâmını anlatmakla beraber talebe olanlarada evvelâ Elif cüzü ile Kur’an-ı Kerimi öğreterek hizmete başladığı),

2- Onları tezkiye edip kalplerini kötülüklerden arındırmak (Kendisinden feyiz alan evlatlarına bu tezkiyeyi en güzel şekilde temin etmiştir),

²¹⁸ Altun Silsile. Sh.23)

²¹⁹ Cuma Suresi, 2-3-4 Elmalı c.7 s.4953

3- Onlara kitap ve hikmeti yani Kur'an-ı Kerim, Hadis-i şerifler ve bunlardan meydana gelen dînî ilimleri ve hikmetli şeyleri öğretmek (Hz.Üstazımızın hizmetleri bu sıralamaya bile ne kadar mutâbıktır)

Âyeti kerîmenin devamında Efendimiz (s.a.v.) 'in bu hizmetleri henüz orada bulunmayan yani kıyamete kadar gelecek diğer ümmetlerine de vereceği beyan buyurulmuştur. İşte bu da kendisine tam vâris olan zatlar kanalıyla olmaktadır. İşin böyle olması yine âyet-i kerimede beyan edildiği üzere Allah'ın mahza bir fazlı ve keremidir. Azıcık bir iz'ânı olanlar için şu âyet-i kerîme çok şeyler anlatmaktadır. Eğer anlayamıyorsak bilen ve anlayanlara kulak vermemiz icap eder.

Hatta öyle ki Mürşid-i kâmiller de derece derecedir. Bunların içerisinde Kutbu İrşad olan zatlar asırlarda bir defa gelmektedir. İmamı Rabbani(K.S.) Hazretleri bu hususta şöyle buyurmaktadır: "... Dikkat edilmeli ehemmiyetle üzerinde durulmalıdır. Her türlü ferdi kemâlâtı toplayan yani ilim, amel, ihlas, marifet, hakikat ve güzel ahlak gibi ferdî bütün kemâlâta sahip olan Kutbu İrşâd'ın vücudu pek muhteremdir. Kutbu İrşâd çok az bulunur. Asırlardan çok uzun zaman sonra böyle bir cevher dünyaya gelir. Kararmış olan âlem onun gelmesiyle aydınlanır. Onun irşâdının ve hidayetinin nurları bütün dünyaya yayılır.

Yer küresinin ortasından ta arşa kadar herkese rüşd, hidayet, îman ve marifet onun yoluyla gelir. Herkes ondan feyiz alır. Arada O olmadan kimse bu nîmete kavuşamaz. Onun hidayetinin nurları bir okyanus gibi tüm dünyayı sarmıştır. O derya sanki buz tutmuştur hiç dalgalanmaz (yani şöhretten uzak olup herkes onu tanıyamaz). O büyük zatı tanıyan ve seven bir kimse onu düşünürse yahut O kimi sever ve onun yükselmesini isterse o kimsenin kalbinde sanki bir pencere açılır. Bu yoldan sevgisi ve ihlasına göre O deryadan kalbi feyiz alır. Bir kimse Allah'ü Teâlâ'yı zikreder ve bu zatı hiç düşünmez ve tanımazsa bile yine ondan feyiz alır. Ama kim onu inkar eder veya eziyet ederse rüşd ve hidayet hakikatından mahrum kalır. ...Bu kutba ihlasla muhabbet edenler zikir ve benzeri vazifelerle meşgul olmasalar bile sadece bu samimi muhabbetleri vasıtasıyla onlara rüşd ve hidâyet nuru ulaşır.²²⁰

İmâm-ı Rabbânî Hazretlerinin mektuplarından da anlaşıldığı üzere; zamanın Kutbu'l-aktabı ve asırlarda bir gelen Kutbu'l-irşad

²²⁰ Metubat-ı Şerif C.1 Sh.260

Hazretlerimizdir. O, bunu başka mektuplarında da keşfettiğini söylemiştir. Yine sekiz asır önce yaşamış büyük âlim Sadrettîn-i Konevî Hazretleri, yazdığı vasiyetnamesinde âhir zamanda gelecek olan son Vâris-i Resûl'un vasıflarından bahsederek onun Mehdi-yi Âli Resûl olduğunu ve her türlü kemâlâtı üzerinde topladığını ifade ederek "Eğer ona ulaşan bir kişi bu eseri okursa selam ve bağlılıklarımı o zata arz etsin. Hikmet ve marifet olarak onun verdiklerinin tamamını alsın gerisine itibar etmesin " buyurmuştur. (Bu vasiyetname el yazması tek nüsha halinde Konya Yusuf Ağa kütüphanesinde bulunmaktadır)

Hazretlerimiz'de bu mevzuda şöyle buyurmaktadır: *"Enbiya silsilesi olduğu gibi evliya silsilesi de vardır. Enbiyanın hâtemi (sonu) Hz. Fahri Alem (s.a.v.) olduğu gibi evliya silsilesinin sonu da onun vârisidir."*²²¹

*"Vârisi Muhammedî ve sahibi zamanın sonuncusu Sâdât-ı Kiram'dan olup bu devlet Türkiye'ye ihsan olunmuştur. İmâm-ı Rabbânî (k.s.) Hindistan'da, Hz.Şah-ı Nakşibend ve Selahattin İbn-i Mevlana Sirac'üddin (k.s.) Buhâra'da, son sahibi zaman ise Türkiye'de zuhur etmiştir. Cümlesi saadattan olup bu tarîk-i âlinin yüceliğine şahadet eder. Irk ve milliyet gözetmeden Hindistan, Pakistan ve Buhara'dan Emanet-i Kübra (büyük emanet) ilahi irade icabı Türkiye'ye intikal etmiştir."*²²²

*Cihanın nuru, merkez-i tecellî-i zat olan vâris-i Muhammedînin kalbi şerifinden dağıldığından bütün tarikatlar feyz almak için O'na muhtaç ve irtibat kurmaya mecburdurlar."*²²³

*"...Bu civara uğrayan Aktâb-ı Kiram uhdelerindeki emanetleri bu merkeze bırakmadan gitmediler. Çünkü hepsi de geleceği biliyorlardı."*²²⁴

Günümüzde diğer bütün tarikatların ve onlara ait kolların manevi muslukları kesilmiş bütün tassarruf Hazretlerimizde toplanmıştır. Bu hakikata rağmen piyasada tarikat olarak geçinenlerin durumu nedir? Bunları birkaç grupta mütalaa edebiliriz.

1- Bunların çoğu yukarıda da temas edildiği gibi nefsin ve şeytanın maskarası

²²¹ Hatıratım.Sh 50

²²² Hatıratım Sh. 32

²²³ Hatıratım, s.32-33

²²⁴ Z. Sunguroğlu, s.129

olan sahtekarlardır. İnsanları oyalayıp kendi nefislerini tatmin etmektedirler. Yine bunlardan bir kısmı selâhiyet verilmediği halde nuru kesilmiş bazı tarikat kollarını devam ettirmeye çalışanlardır.

2- Hz.Üstazımızın zuhurundan evvel yetişmiş bazı veliler de vardır.Bunlardaki selahiyet Hz.Üstazımıza devredilmiştir. Ancak O, dilediği bazılarına büyük küçük izinler verebilir. Bunlar ancak ehline malumdur. Bunları araştırmak bizim haddimize değildir.Ancak büyüklerimizden duyduğumuz kadarını bilebiliriz. Mesela; civarımızda “Şeyh” lik yapmakta olan birisinin haddi tecavüz ettiği Hz.Üstazımıza arz edilince Hz.Üstazımız onun hakkında “*Ona mahalle bekçiliği kadar bir müsaade vermiştik ama bu hal üzerine o da alıniverdi*” buyurduğunu; bunun akabinde de o zat, kensine müracaat edenlere artık ihtiyarladığını bahane ederek bu işlere bakamayacağını beyan ettiğini **(Hacı Süleyman Ekmekçi dedemizden)** duyanlarımız vardır.

Yine günümüzde şöhreti çok olan bir zattan Hz.Üstazımıza bahsedilince Hz.Üstaz, bahseden kişiye şöyle buyurmuştur: “*O kişiyi tanırız, evliyadandır ama irşâda ehil değildir, selahiyeti yoktur. Dîvanı salihîn toplantılarında söz sahibi değildir. Ancak perdenin gerisinden görüşülenleri dinlemeye izin verilmiştir. O toplantılarda kimler söz sahibidir Efebdimiz (s.a.v.) teşrîf buyurmayınca toplantıya kim başkanlık eder git ona sor, sana söylesin*”

3-Bunların yanında şöhreti olmasa da insanlar tanımasa bile bizzat Hz. Üstazımızın haber verip tanıttığı bazı veliler de vardır. Mesela Konya-Lâdik'teki Ahmed Ağa'nın kirklardan olduğunu haber vermiş ve “*Yolunuz düşerse ziyaret edersiniz*” buyurmuştur. Kendisini ziyaret eden kardeşlerimize de Ahmed Ağa bazı hususları izah etmiştir. “*Keşke kirklardan bir velî olacağım Süleyman Efendi hazretlerinin bir evladı olsaydım*” buyurduğunu bir çok hocamız nakleder.

Yine “Süleyman Efendi hazretlerinin ruhaniyeti vefatından sonra “alâim-i sema” (gökkuşağı) gibi bütün cihanı kapladı. Tasarrufu ve hizmeti her tarafa yetiştiriyor. “*Aman ha çocuklar hizmetleri kendinizden bilmeyin yoksa sıkıntıya sebep olursunuz*” buyurduğunu ve bütün tasarrufun Hz.Üstazımızda toplandığını her vesile ile dile getirdiğini bir çok büyük hocamız tevatür halinde duymuştur.

Yine Hz.Üstazımızın devrinde Emetli Halil Amca'lar hasta kardeşleri Ömer Amca için Hz.Üstazımıza müracaat ettiklerinde Hz.Üstaz onları Bergama'nın Mahmudiye köyünde ki bir zata göndermiş ve

hakkında o evliyadandır. Arş-ı Â'lâ da ismi Mahmut diye yazılıdır. (Gerçek ismi başkadır) “*Mahmud Efendiye gidin selamımı söyleyin hastaya okusun. O rûhî hastalıklara okumaya izinlidir*” buyurmuştur.

Görülüyor ki hakîkî evliyai insanlar bilmese de bizzat Hz.Üstazımız tanıtmıştır. Yine buradan anlaşılıyor ki bütün veliler O'na bağlı ve O'nun verdiği vazifeyle memurdur. Nitekim Hz.Üstazımız “*Arz'da ve semâ'da hiçbir velî yoktur ki sadrı bizim sadrımıza bağlı olmasın*” buyurmuştur.

Bu öyle bir tasarruf ki geçmiş zamanda yaşayan evliya bile onun tasarrufuna muhtaçtır. Bu mevzuda yaşanmış pek çok misaller vardır. Birkaç tanesini arz etmek istiyoruz:

Hz.Üstazımız Kütahyalı Kâmil Temizerler amcamızı (Kâmil Evliya'yı) Mersin'e vazifeli olarak hizmetler için gönderir. Giderken şöyle buyurur: “*Oraya vardığında Tarsus'ta Ashâb-ı Kehf 'i ziyaret et. Onlara selamımı söyle sana hizmetlerde yardım etsinler*”. Kamil Evliya Mersin'e gidince bir fırsatını bulup Ashâb-ı Kehf'i ziyarete gider. Yanındakilere bir müddet için çıkmalarını rica eder. Onlar çıkınca rabıtaya başlar. Ve hemen o mübarek zatlar Kamil Evliyanın yanında zuhur ediverirler. Kamil Evliya onlara Hazretin selamını söyler. Onlar “*Ve aleyküm selam, Efendi hazretlerinin bir emri mi var?*” derler. O'da “Evet. Hizmetlerde yardım etmenizi istiyor” deyince “*Hayhay, tâbî. Biz zaten onun yardımcılarıyız*” derler.

Yine 1980 ihtilalini takip eden yıllarda pek çok derneğimiz kapanmıştı. Ağrı'nın Patnos ilçesindeki kursumuzun derneği de bunlardan biriydi. Yardımlar toplanamıyor, borçlar ödenemiyor, kursu yürütmek zorlaşıyordu. Burada vazifeli Ali Hoca'mız o günlerde bir seyahat dönüşü Tatvan-Siirt arasında bulunan; Eshâb-ı kiramdan sonra en büyük zat olan Veysel Karani (Üveys-El-Karni) hazretlerinin türbesini ziyaret eder. Orada türbenin imarı için verilen paraları görünce hislenir. “*Mübarek zat paralar içinde yatıyorsun, biz hizmet için neler çekiyoruz*” diye sitem eder, ziyaretini tamamlayıp yola devam eder.

Evine vardığı günün gecesi yatarken tam seher vaktinde birden kapı açılır. Hocamız dehşetle uyanır. İçeriye boylu poslu elinde asasıyla Veysel Karanî hazretleri teşrif etmiştir. Hocamız da yatağından kalkar, hatasını anlamıştır. Veysel Karani hazretleri şöyle buyurur:

“Evladım, sen bizi öyle rahat yatıyor mu zannediyorsun, biz de bu hizmetler için koşturuyoruz. Şu kadar borcun var, yarın Patnos’ta filanca zattan şu kadarını, falancadan şu kadarını al ve borcunu kapat” diyerek bazı isim ve adresler verir. Daha sonra diz çöküp ellerini birleştirerek dua yapar **“Sen de amin de”** buyurur. Arapça uzun bir dua yapar, sonunda Türkçe olarak üç defa

“Ya Rabbi, bu duamı zamanın tasarruf sahibi, mânâ sultanı, Resûlullah’ın gerçek vârisi Süleyman Hilmi Tunahan Efendi hazretlerinin yüzü suyu hürmetine kabul buyur” diyerek duayı tamamlar. Peşinden de hocamıza dönerek

“Sen Efendi hazretlerinin evladı olduğun için değil, biz bütün dualarımızın sonunu böyle bağlarız” buyurur ve oradan ayrılır.

Hocaefendi ertesi gün Veysel Karanî hazretlerinin verdiği isim ve adreslere gider. Kimden ne kadar almasını söyledi ise gittiği kişi o miktar yardım yapar ve borçlarını kapatır.

Muhterem Ağabeyimizin yıllar önce bir yazara vermiş olduğu bu hususla alakalı malumat bu mevzuya son noktayı koymaktadır:

“Süleyman Efendinin bâtin ilmine yani tasavvuftaki mânevi cephesine gelince; şüphesiz bu husus, ehline malumdur. Zâhiri akıl ve zeka ile idraki mümkün olamaz. Öyle ki bir insan müslüman olabilir, tahsilli ve akıllı olabilir hatta iç hayatı (yani tasavvufu) münkir olmaz da yine tasavvuf ve irşada ehil bir zat ile karşılaştığı halde o zat, ilâhi iradeyle kensini ona bildirmemişse dünyalar bir araya gelse onun feyizlerinden haberdar olamaz.

Bizim ise kendisinin manevi cephesi üzerinde zerrece tereddütümüz yokur. Biz bu noktayı “ilmelyakîn” değil “hakkalyakîn” bil fiil yaşamış olarak biliyoruz. Kendisinin tasarrufunu ve insan letâifi üzerindeki tesirini öz ruhumuzda ve vücudumuzda hissetmiş, enfûsi (iç) ve kevni(dış oluşlara bağlı) kerâmetlerinin üstünde irşad hârikalarını fiil halinde ve hakkı ile müşahade etmiş bulunuyoruz.

Allah’ın bu husustaki inâyet ve lütfuna mazhar olduğumuza, kendilerinin Kâmil ve mükemmil mürşid olduğunu;

a) (Silsile-i Saadât; seyyitler zinciri) kolunun 32. ferdi Selahuddin İbn-i Mevlana Siracüddin’in cismanı nisbet, İmam-ı Rabbani hazretlerinin de ruhani nisbetle varisleri bulunduğu imanımız tamdır.

b) Kendisinin bu cephesinin anlayamayanların anlatmakta acz gösterenlerin hiç olmazsa aksini iddiâ etmemelerini ve kendisinde bir

mürşid hali görmediklerini söylemekten çekinmelerini, dünya ve ahiret yıkımına uğramamaları bakımından tavsiye ederiz.”

MÜRŞİD-İ KAMİLE BAĞLILIK (RÂBİTA-I ŞERİFE)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

*Allah (c.c.) Semavat ve arzın nurudur.*²²⁵

Muhterem kardeşlerimiz ;

Geçen haftaki sohbetimizde insanı Allah’a ulaştıran bir vâsıta olan Mürşid-i Kâmil’den, onun vasıflarından bahsetmiştik. Bu hafta da aynı mevzunun devamı mahiyetinde, **manevi hayatımızın itici gücü, enerjisi mesafesinde olan Rabıta-i Şerife ’den** bahsetmek istiyoruz. Avam için bu hususu anlatmak ayrı bir mevzu teşkil eder. Ancak bilhassa inanan kardeşlerimiz için bunun mâna ve ehemmiyeti bambaşkadır. Aslında mahiyeti ve çerçevesi çok geniş olan bu mevzuyu özet olarak anlatmakta zorlanabiliriz. Ancak ehemmiyeti çok büyük olduğundan bu hususu ele aldık.

Çünkü; muhterem Ağabeyimiz şöyle buyurmuştur: “ *Rabıta-i şerife, asrımızın en büyük mûcizesidir, yaratılışımızın yegâne gayesidir.*” Hal böyle olunca rabıta-i şerifeyi iyi anlamak, kavramak ve muvaffak olmak mecburiyetindeyiz. Rabıta-i şerifeye geçmeden önce insanın yapısı hakkında kısa bir malumat vermek istiyoruz:

İnsanın iki cephesi vardır.

1-Maddi vücut,

2-Manevi vücut.

Maddi vücut herkes tarafından bilinen ve görünen vücuttur. Mânevi vücut ise gözle görülmez. Kur’an-ı Kerim’de ve Hadis-i şeriflerde isimleri geçen kalp, ruh, akıl, nefis gibi unsurlar bu vücudun âzâlarıdır.

²²⁵ Nur sûresi No: 35

Mesela; Kur'an-ı Kerim'in

191 yerinde manevi kalpten,

49 yerinde nurdan,

59 yerinde akıldan,

9 yerinde de ruhtan bahsediliyor. Hayvanlarda ise mânevi vücut yoktur.

Maddi vücudun yaşaması için yemeye, içmeye ve teneffüs etmeye ihtiyaç vardır. Bunun gibi mânevi vücûdunda gıdaya ihtiyacı vardır. Onun gıdası da îman, îmanın icap ettirdiği sâlih ameller ile evrâd-ı ezkârın neticesi hasıl olan Feyz-i Muhammedî ve Nur-u İlâhî'dir. Bu gıdayı alamayan mânevi vücut ölür.

Kur'an-ı Kerim'de:

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ
بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ
كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

“Onların kalpleri vardır, anlamazlar. Gözleri vardır, görmezler. Kulakları vardır, işitmezler. Dikkat edin onlar hayvanlar gibidirler. Hatta dalâlet hususunda hayvanlardan daha aşağıdırlar. Onlar gafillerin ta kendi

leridir. “²²⁶ ayeti kerimesi bu insanları tarif eder.

Çünkü bu insanlarda mânevi vücut öldüğü için, hayvanlar gibi sadece maddi vücutları kalmıştır. Daha aşağıda olmaları ise, hayvanlarda bu meziyetler ve mükellefiyetler zaten yoktur. Bunlar ise var olanı öldürdüler.

İnsanın mânevi vücudunda da iki zıt varlık vardır. Bunlardan birisi ruh, diğeri de nefstir.

Bu iki zıt varlık insana hakim olabilmekte mücadele ederler. Vücut ülkesinde her ikisi de idareyi ele alıp sultan olmak isterler. İnsanın vücudu bu iki varlığın savaş ve mücadele alanıdır. Nefsin gıdası günahlar, haramlar yardımcısı da şeytan ve avaneleridir.

Kur'an-ı Kerim'de nefis iki manada kullanılmıştır. Birisi kişi, zat manasınadır. Diğeri de insanın içinden gelen her türlü kötü düşünce fiil

²²⁶ Araf Süresi 179. Ayeti-i kerime

ve ahlaksızlığın sebebi ve kaynağı olan nefstir. Nitekim bu nefs ile alakalı Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

“ Hiç şüphesiz nefs (insana) mübalağa ile kötülüğü emreder”²²⁷

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا * وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا

“ Muhakkak nefsinı tezkiye eden (temizleyen) kurtuldu, tezkiye etmeyenler de perişan oldu.”²²⁸

“ Nefsine düşmanlık et, çünkü o benimle düşmanlığa kalkıştı”²²⁹

Efendimiz (s.a.v.) de: “ *İnsanın en büyük düşmanı iki kaşı arasındaki nefsidir.*” buyurmuş ayrıca “ *Allahım nefsimi takvayı ver, onu tezkiye buyur. Sen en güzel temizleyicisin. Sen onun hem velisi hem de mevlasisın*”, “*Allahım, beni göz açıp yumuncaya kadar hatta daha da az bir zaman için de olsa nefsimin eline bırakma* “ diye dualarda bulunmuştur.

İmam- Rabbani hazretleri (k.s.)

“ Nefs bütün kötülüklerin menbağı (ana kaynağı)dır.”
buyurmuşlardır.

Muhterem Ağabeyimiz de:

“ Her işin bir ustası vardır. Günah işletmenin ustası da nefsidir.”
buyurmuşlardır. Bunlardan anlaşıldığı üzere başta imanımız olmak üzere ibadetlerimiz ve manevi hayatımızın en büyük düşmanı olan nefs-i emmare ile mücadele edip ondan korunmadıkça mümin için kurtuluş yoktur.

²²⁷ Yusuf Süresi 52. Ayeti-i kerime

²²⁸ Şems Süresi 9-10

²²⁹H. Kudsi

Haz.Üstazımız Kasımpaşa Câmîi Kebir ‘deki bir sohbetinde nefsi emmârenin kötülüklerinden bahsedince onu dinlemekte olan ve henüz genç bir delikanlı olan muhterem Ağabeyimiz va’zın tesiriyle kendi içinden “ *Tamam. Buradan gidince ilk işim nefsi emmâre ile mücadele etmek olacaktır.*” diye düşünür, karar verir. Tam bu esnada Haz.Üstazımız vaaz kürsüsünden,

“ *Nefs ile mücadele öyle tek başına olmaz, bir mürşid-i kâmilin manevi terbiyesi ile olur.*” deyip parmağı ile Ağabeyimizi işaret ederek “ *Öyle değil mi efendi evladım*” buyurmuşlardır.

İmam-ı Rabbani Hazretlerinin (k.s.) buyurduğu gibi “ *Bütün Peygamberler sonra da Peygamberlerin hakîkî vârisleri olan mürşid-i kâmiller hep insandaki bu kötü varlığın (yani nefsin) temizlenip ruhun galip gelmesi, netice itibarıyla de “îmanın kemâl derecesine, ibadetlerin ihlasla yapılıp ihsan derecesine çıkması için çalışırlar.”*

Nitekim Haz.Üstazımız: “ *Evlatlarım, insanın içindeki kötülüğü çıkarıp atması farz-ı ayn’dır. Fakat bu, ne zikirle ne de ibadetle olur. O ancak rabîta ile meydana gelen bir eserdir.*” buyurdu.²³⁰

Nitekim Kur’an-ı Kerim’de geçmiş ümmetlerde de rabîta-i şerif olduğunu Rabbimiz bize haber vermektedir. Mesela; devrin küfrüne yalnızca mücadele etmek durumunda olan Eshab-ı Kehf’in korkularının zâil olup îman ve hidayetlerinin güçlenmesi için Rabbimiz onların kalplerine Rabîta-i Şerif ihsan ettiğini bildirmektedir.

إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى * وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا
فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا
شَطَطًا

“ **Onlar birtakım yiğit delikanlılardır. Rablerine îman ettiler. Bizde onların hidayetlerini ziyadeleştirdik ve kalplerine rabîta verdik. O vakit (rabîtadan aldıkları güç ve metanetle) “ Rabbimiz bütün semavât ve arzın rabbidir” diyerek boyun eğmediler.**”²³¹

²³⁰ Z. Sunguroğlu, s.44

²³¹ Kehf Süresi 13-14

Yine Hz.Musa (a.s.) 'ın annesi yeni doğan erkek çocukların öldürüldüğü Firavun'un zulmünden ve katlinden oğlunu kurtarmak için üç ay saklayıp emzirir. Sonra da onu muhafaza edemeyecek bir hale gelince Cenâb-ı Hakk'ın ilhamı ile bir sandığın içine koyup Allah'a emanet ederek Nil nehrine bırakır. Daha sonra annelik gayretiyle merak ve endişeden gözü gönlü hiçbir şeyi görmez hiçbir şeyi düşünemez hale gelir. Az daha bu telaşla haber alacağım diye yaptığını sezdirecek Musa'nın durumunu açıklayıverecekti. Ancak Allh-ü Teala kalbine bir rabita, feyizden bir nasip vererek onu teskin etti. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

“ Musa'nın annesi ise, yüreği boşluk içinde sabahladı. Eğer onun kalbine rabita ihsan edip (onu teskin etmeseydik) az daha durumu açıklayıverecekti”²³²

Bir mîsal de Süleyman (a.s.)'dan nakledelim: Süleyman (a.s.)'a Cenâb-ı Hakk çok büyük saltanat ve mülk ihsan etti. Öyle ki Rabbimizin beyanına göre ordularını havadan rüzgar vasıtasıyla nakledebiliyor, gündüz bir aylık gece de bir aylık yol gidebiliyordu. İşte böyle bir gündüz seyahatinde ordusu ile semadan giderken bir çiftçi dayı bu manzaraya imrenerek kendi kendine, “ Ya al-i Davud, Cenab-ı Hakk'ın verdiği saltanatla böyle gidersin” diye mırıldandı. Bunun üzerine Süleyman (a.s) radarları vasıtasıyla bu sözü duydu.

Ve hemen ordusuyla beraber çiftçi dayının yanına indi. Onunla biraz sohbet edip birazcık yürüdükten sonra “ sen biraz önce bir şeyler söylüyordun. Söyle bakalım” dedi. Çiftçi dayı mahcup olarak, “ Birşey Demedim” dedi. Süleyman (A.S.) ise söylemesi için ısrar edince, “ İşte duymuş olduğun gibi böyle böyle söyledim.” Dedi. Bunun üzerine Süleyman (a.s.):

“Sen bu saltanâtı gözünde çok mu büyüttün? İster misin sana öyle bir şey tarif edeyim, eğer onu yapabilecek olursan Cenâb-ı Hakk sana kıyamet gününde benim bu saltanâtımın en az on mislini ihsan etsin”

dedi. Çiftçi, “ *Tabi isterim*” der ve Süleyman (a.s.) ona Rabîta-i şerifeyi tarif eder.

Muhterem kardeşlerimiz!

Yukarıdaki âyet-i kerîmelerden ve kıssalardan anlaşıldığı üzere insanların kalbine Allah’ın nurunun ihsan edilmesi, Allah’ın nuruna bağlanmakla râbîta-i şerife; nefsi tezkiye ve kalbi tasfiye ederek imanımızı kemâle erdirmekte, amellerimizin salih olabilmesi için ihlas nîmetini temin etmektedir. İmam-ı Rabbânî Hazretlerinde buyurduğu gibi; “ *İman eden bir kişi evvela dîninin hükümlerini öğrenmeli, sonra bununla amel etmelidir. Ancak bunun yanında amellerin makbul olması kalpte ihlasın bulunmasıyla mümkündür. İhlasın temini ise rabîta-i şerife ile mümkün olur.*”²³³

Peygamberân-ı izâm, müsâit olanlara rabîta-i şerifeyi tarif etmişlerdir. Efendimiz (s.a.v.)’de Eshâb-ı kirâmdan evvela Hz.Ebu Bekir efendimize, hicret esnasında, **Sevr mağarasında** saklanırlarken tarif etmişti. Öyle ki müşriklerin Efendimizin canına kastettikleri ve buna zahiren çok yaklaştıkları bir anda Sıddık-ı Ekber hazretleri Efendimiz (s.a.v.)’e zarar gelmesinden endişe ederek hüznlenmiş ve Efendimiz de böyle çok kritik bir anda O’na rabîta-i şerifeyi ve zikr-i kalbîyi tarif etmişti.

Nur-u İlahî’nin kalbine olanca tatlılığıyla gelmesi ve peşinen kalple Allah ismini zikretmesi, O ’ndaki hüznü izale ediverdi ve bir daha ebediyyen hüzn görmedi.

(Hz.Üstazımız: “ *Sıddık-ı Ekber’in varisi olan bizler de bu sırra sahip bulunmaktayız.*” buyurmaktadır.²³⁴

Kur’an-ı Kerim’de Tevbe suresinin 40. âyetinde bu hâdiseden bahsedilmektedir. İşte kıyâmete kadar en karanlık devirlerde bile saffetinden parlaklığından zerre kaybetmeyecek olan zikr-i hafi yolu böylece başlamış oldu.

Efendimiz (s.a.v.) “*Cenâb-ı Hakk benim sadrına ne döktü ise ben de aynen Ebu Bekrin sadrına döktüm*” buyurdu.

Efendimiz (s.a.v.) hicretten sonra da diğer Eshâbın ekserisine rabîta-i şerifi tarif buyurmuşlardır. (Biat-ı Rıdvan’da) Ancak kendisinin

²³³ Mektubat c.1, m.36

²³⁴ Z. Sunguroğlu Sh.24

maddi ve manevi halefi olan Hz.Ebu Bekir Efendimizden itibaren rabıta ve zikri kalbi yolu başlamıştır.

Bu yola “**Nübüvvet yolu**” da denir. Esası muhabbete dayanır. İlk devirde Sıddîk-ı Ekber’in adına izafeten “**Sıddîkiye**” diye anılan bu yol Eba Yezid Tayfur El- Bestâmî Hazretlerinden sonra “**Tayfûriye**” diye anılmış, Muhammed Bahâuddin Şâhı Nakşibend Hazretlerinden itibaren (ki bunun zamanında bu yol zirveye ulaştığı için) “**Nakşî**” veya “**Nakşibendi**” yolu denmiş. İmam-ı Rabbani Müceddidi Elf-i Sani Ahmed-i Faruk-i Es-Serhendi hazretlerinden itibaren ona izafeten “**Müceddidiye kolu**” diye anılmıştır.

Bu büyük silsile çok yüksek bir mânevi cereyan ile Hz.Üstazımıza kadar gelmiştir. Efendimizden Hz.Ali (k.v.) kanalıyla gelen cehri zikir yolu (ki buna “**velayet yolu**” da denir) Abdulkâdir Geylanî Hazretleri zamanında zirveye çıktığı için “**Kâdirî Yolu**” diye anılmış ve asrımıza kadar bir çok dallara ayrılarak insanları irşâd etmişlerdir. Efendimizden neş’et eden bu iki ana kol asırlarca birbirinden ayrı kollar halinde insanları irşad etmişken, Hz.Üstazımızda yeniden birleşmiştir.

Hız.Üstazımız (k.s.)hepsinin tasarrufuna sahiptir. Nitekim “**Kâdirî hatmî**” ni, Abdulkâdir Geylânî Hazretlerinin “**Evrâd-ı fethiyye**”sini evlatlarına okuttuğu halde esas yol olarak “**Nakşî yolu**” nu benimsemiş ve bu yola ait usulleri, rabıta ve zikri kalbiyi evlatlarına tarif buyurmuştur. Çünkü bundaki terakki çok daha fazladır.

Bu tarihi malumattan da anlaşıldığı üzere talipler ancak vazifeli ve selahiyetli mürşid-i kâmiller vasıtasıyla Allah’ın nuruna bağlanmışlardır. Çünkü o yüksek cereyana direk bağlanmaya bizlerin manevi ampulleri mesabesinde olan letâiflerimiz dayanamaz.

Ama mürşid-i kâmiller vâsıtasıyla rabıta ile bütün silsile-i saadâtın ruhlarına oradan Efendimizin mukaddes ruhlarına ve oradan da Cenab-ı Hakk’a râcîdir ve orada son bulur.

Çünkü nur-u ilahînin ilk tecelligâhı Efendimiz (s.a.v) in ruhaniyetidir. Ondan üstazların kalbine oradan da müridin kalbine ulaşır. Hz.Üstazımızın buyurduğu gibi, “*Meyvayı ağacın dalından veren Mevla, feyzi de sevdiği kullarının kalbinden vermektedir. Âdeti İlâhî böyledir.*” Niçin böyledir demeye haddimiz yoktur. Hak yolunun yolcuları hep bu şekilde yâni mürşidi kâmillerin terbiyesi ile yüksek makamlara çıkmışlardır.

Devrinin en büyük âlimlerinden olan İmam-ı Gazâlî Hazretleri ilimdeki zirveden sonra tasavvuf erbabını tanıyınca kendini beğenmemiş ve oraya intisap etmiştir. El-Munkız Min'ed-Dalal isimli eserinde bunu anlatmaktadır.

Yine mezhep imamımız İmam-ı Â'zam Hazretleri çok büyük ilim ve takva sahibi olduğu halde başından geçen bir hadise neticesi aczini ve noksanlığı anlayarak **silsile-i saadatımızın 4. Halkası Cafer-i Sadık (k.s.)** Hazretlerine intisab eder. Ondan sonra seyri sülükünü tamamlayıp velâyetin yüce mertebelerine ulaşır. İki sene sonra irtihal eder. Vefatına yakın ise

“ Mâneviyata intisap edip mürşid-i kâmile bağlı olarak geçirdiğim şu iki sene olmasaydı Nûman helak olmuştu” buyurmuştu.

Haz.Üstazımız *“Mâneviyatı inkar edenlere bunu hatırlatmalı”* buyurur. Yine büyük âlim ve velî Seyyid Şerif Cürcânî Hazretleri de *“ Hâce Alâüddin Attâr'ın (k.s.) hizmetine yüz sürmeyince Allah-u Teala'yı bilemedim.”* buyurmuştur.

İmam-ı Rabbani hazretleri şeyhülislam Herevî'den şöyle nakleder:²³⁵

“ Allah'ım evliyânı öyle bir şekilde kıldın ki, onları bilen seni buldu; seni bulamayan onları bilemedi”,

*“ Onların nazarları devâdır, kelimeleri şifâ, sohbetleri kalbe cilâdır. Onlarla beraber oturanlar şâki olmaz onlarla ünsiyet kuranlar mahrum olmazlar. Onlar Hadis-i şerifte de buyrulduğu gibi görüldüğü zaman Allah'ı hatırlatan kimselerdir.”*²³⁶

Haz.Üstazımızın (k.s.) mübarek sözleriyle mevzumuzu bitirmek istiyoruz:

“... Cenâb-ı Hakk'ın lütfu ile bizim silsilemize irtibat kurmaya (rabıtaya) nâil olan bir fert Cenâb-ı Hakk'a ve Resûlune husûsi ve sağlam bir bağla bağlanmış olur.

Bu öyle bir nimettir ki zamanımızda bir fert demir pabuç giyse ömrü Nuh yaşayarak yeryüzünü dolaşsa Mevlâ muvaffak kılmadıkça böyle bir saadetle şereflemez.

²³⁵ (Nefahat'ul-Üns)

²³⁶ Mektubat c.2 s.140

Böyle bir silsileye tam bağlanabilen bir kimse herhalde saâdet ehlinden sayılır (yani hakiki hidayet ve cennet ehlidir) onun hakkında Allah'ın fazlıyla şekâ (yani küfür) tasavvur olunamaz.”²³⁷

MİSVAKIN ÂDABI BEYAN

Misvak tutunmak, islâm âdabının en şerefliilerindendir. Hadis-i-şerifte :

السَّوَّاکُ نِصْفُ الْإِيمَانِ وَالْوُضُوءُ نِصْفُ الْإِيمَانِ

Misvak tutunmak, îmânın yarısı, abdest almak da îmânın yarısıdır, buyurulmuştur. Bir diğer hadis-i-şerifte de :

لَوْلَا أَنِ أَشَقَّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَّاکِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوءٍ

Ümmetime meşakkatli görmeye idim, her abdestte misvak ile emrederdim, buyurulmaktadır.

Misvak ile ilgili diğer hadis-i-şerifler de şunlardır :

السَّوَّاکُ مَطْهَرَةٌ لِلْغَمِّ مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ مُجَلَّاةٌ لِلْبَصَرِ

Misvak ağız temizler, Allahı razı kılar ve gözleri cilâlandırır.

السَّوَّاکُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً

Misvak tutunmak, insanın lisanında fesahat ve belâgati ziyade kılar.

السَّوَّاکُ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا السَّامُ وَالسَّامُ الْمَوْتُ

²³⁷ Mektuplar ve bazı mesaili mühimme Sh.12

Misvak tutunmak, ölümden başka her derde şifadır.

رَكْعَتَانِ بِسِوَالِكِ خَيْرٌ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً بِغَيْرِ سِوَالِكِ

Misvak kullanılarak kılman iki rekât namaz, misvaksız kılman yetmiş rekât namazdan hayırlıdır, buyurulmuştur ki, misvak tutunmakta yetmiş hassa zikrolunmuştur. Bu risalede, ancak bazıları ile iktifa olundu.

Bu cümleden olarak, misvak kullanmanın iman ile gitmeğe sebep olduğu, dişleri temizlediği ve diş etlerini kuvvetlendirdiği, ağız kokusunu giderdiği, balgamı söktürdüğü, basur, diş ve göz ağrılarını dindirdiği gibi, bazı faydaları sayılabilir.

Misvakın en makbulü, acılığı fazla olanıdır. Misvakın boyu bir karış ve kalınlığı serçe parmağı kalınlığında olmalıdır.

Misvakı kullanırken; serçe parmağını alt ucuna ve baş parmağı da üst tarafına koymalı, diğer parmakları ortada bulundurmali ve misvakı bütün parmaklarla tutmaktan kaçınmalıdır. Böyle olursa, basur illetine sebep olur demişlerdir.

Misvakı kullandıktan sonra baş aşağı aşmalıdır. Çünkü, nemli ve rutubetli kalırsa, dişlere zarar vereceği söylenmektedir.

Misvak kullanırken, dişlere sürülmesi sayısı tek olmalıdır. Netekim, hadis-i-şerifte :

اِسْتَاكُوا وَتَنَظَّفُوا وَاَوْتِرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَتَرَّ يُحِبُّ الْوَتَرَ

Misvak kullanınız. Temizleniniz ve tek ediniz. Zira, Cenabı Hak tektir ve teke muhabbet ederler, buyurulmuştur.

Abdest alırken, namaza başlamadan, uykuya yatarken ve uykudan kalktığında misvak kullanmak müstehaptır. Kadınların misvakı, sakız çiğnemektir.

Sivak'ın fazileti hakkında vârid olan sahih Hadîsler ve İmamların bu husustaki görüş farkları;

İlim adamları SÎVAK hakkında birtakım farklı görüşler meydana

koymuşlardır. Bazısına göre sivak, dinî sünnetlerden biridir. Bazısına göre ise, namaz ve orucun sünnetlerindendir. Dinî sünnetlerdendir diyenlerin görüşü daha kuvvetlidir. Nitekim bunun böyle olduğu İmam Ebû Hanîfe'den (r.a.) rivayet edilmiştir. Ayrıca buna delâlet eden bir nice hadîsler de vardır. Bunlardan bir kısmını naklediyoruz : «Dört husus var ki peygamberlerin sünnetlerindendir: Sünnet olmak, sivak kullanmak, güzel koku sürünmek ve evlenmek.» «On husus doğuştan insana lüzumludur..» bu hadîsi rivayet eden Hazret-i Âişe (r. Anhâ) bu on şey arasında sivak'ı da zikretti.

«Temizlik dörttür: Bıyıkları (ağız içine girmiycek) şekilde kesmek, koltuk altlarını traş etmek, tırnakları kesmek, sivak kullanmak.» Buhârî'nin kendi tarihinde Muğayre el-Asbahî'den (r.a.) yapmış olduğu rivayette, Hz. Muğayre diyor ki: Öncü ya da keşif kolu arasında bulunuyordum, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz bize sivak takdîm ederek buyurdu ki: Bununla dişlerinizi temizleyin! «Ne güzeldir zeytin ağacından olan sivak! Çünkü o mübarek bir ağaçtır; ağzın kokusunu güzelleştirir, kötü kokuyu giderir. O hem benim, hem de benden önceki peygamberlerin silkidir.» «Sizden biriniz gece kalktığında sivak kullansın. Çünkü gece kalkıp namaz kılmak istediğinde bir melek ona gelip ağzını onun ağzına dayar, onun ağzından ne çıkarsa mutlaka meleğin ağzına girer.» Evzaî (r.a.) diyor ki: Sivak, abdestin yarısıdır. Onun en çok arzulandığı zaman namaza kalkılmak istenildiğindedir. Abdeste kalkılırken de durum yine böyledir. Kur'ân okurken, uykudan kalkarken de sivake ihtiyaç vardır Muhit sahibi ve başka ilim adamları, sivakin vaktinin, abdest alınacak vakit olduğunu söylemişlerdir. Çünkü Ebû Hüreyre'den (r.a.) nakledildiğine göre: Sivak dinin sünneti olarak belirlenmiştir. Bu bakımdan sivak kullanmak için her vakit ona uygun ve eşittir. Kifâyetü'l-Müntehî'de, abdestten önce sivak yapılması belirtilmiştir, imam Şafiî'ye göre, namaza kalkındığında, abdest alındığında ve ağız tadının değiştiği hallerde sivak kullanmak sünnettir.

Buhârî'nin Ebû Hüreyre'den (r.a.) yaptığı rivayette, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdular ki: «Ümmetime zorluk ve sıkıntı getirmemiş olsaydı, sivak ile emrederdim.» Diğer bir rivayette: Her namaz için sivak ile emrederdim., buyurulmuştur. Nesâî'nin yapmış olduğu rivayette ise, «Her abdest alınırken sivak ile emrederdim..» buyurulmuştur. Aynı rivayeti el-Hâkim ve İbni Huzeyme de yapmışlardır. Ebû Huzeyfe'nin (R.A.) anlattığına göre; Resûlullah (S.A.V.) Efendimiz gece ibâdete

kalkınca ağzını iyice yıkardı. Kuşeyrî'nin Ebû Derdâ (R.A.) Hazretleri'ne isnad ederek naklettiği hadîste ise şöyle buyuruluyor : «Sivak'a gerekli olun! Çünkü sivak'ta yirmi dört haslet vardır; bu hasletlerin en üstünü Allah'ı hoşnud etmek ve namazın faziletini yetmiş kat artırmaktır.»

Diğer bir hadîste şöyle buyuruluyor :

«Sivak ile kılınan namaz, sivaksız kılınan namazdan yetmiş kat üstündür.»

îmam Nesâî, sivakin oruçluya zeval vaktinden sonra müstehab olduğuna şu hadîsin umum ifâde eden manasıyla istidlal etmiştir: «Ümmetime zahmet, sıkıntı olmamış olsaydı, her namaz için sivak ile emrederdim.» Her namazdan maksad, farz, vâcib ve nafil olan bütün namazlardır. Aynî'de de aynı hususa yer verilmiştir. Hidâye sahibi diyor ki: Sivak müstehabdır. Şeyh Kemalüddîn bin Hümam sivakin müstehab olduğuna, sünnet olmadığına, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in buna abdestte devam ettiğine dair bir hadîsin vârid olmadığını delîl getirmiştir. Buhârî'de bunu talikan zikretmiş ve sivakin abdest alırken müstehab olduğu görüşünü daha hak bulduğunu söylemiştir. Diyebilirim ki: Sivakin vücûbuna mani', meşakkattir. O kaide bu husus onun sünnet olduğuna bir işaret sayılır.

Nitekim Hazret-i Âişe Validemiz (R. Anhâ) diyor ki: Biz Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in sivakini, abdestini, temizliğini sayar dururduk. Allah dilediğini ona gönderir, o da sivak kullanır, abdest alırdı. Sonra namaz kılardı. Bu da belirtilen hususların Resûlullah'ın âdetlerinden olduğunu gösterir. Ancak denilebilir ki: Bu O'nun uykudan uyandığındaki âdetidir, her abdest aldığındaki âdeti değildir. Bütün bu görüşlerle beraber konuyu işleyenler bunu âdâbdan saymışlardır ki bunda tesamüh vardır. Meğer ki bu âdâbdan müstehabbı içine alan bir mâna fasdedilmiş olsun. Nitekim Şerh-i Kebîr'de de bu husus böyle belirtilmiştir. Hanefî imamlarına göre zevalden sonra oruçluya sivak mekruhtur. Ama daha sahih olan tesbîte göre îmâm-ı A'zam yanında mekruh olmadığıdır. îmam Mâlik'e göre de böyledir. Nitekim Şir'a adlı kitapta da bu husus belirtilmiştir. îmam Ahmed ye Taberânî'nin naklettiklerine göre, üç şey Peygamber (sav.) Efendimiz'e vâcib iken O'nun ümmetine tetavvu' olmuştur:

Vitir namazı, sabahın iki rek'at sünneti ve iki rek'at kuşluk namazı. Ayrıca Resûlullah'a has olan hususlardan biri gece namazı, diğeri sivak idi. Gece namazı hakkında Kur'ân-ı Kerim'de buyuruluyor ki: «Ey Muhammed Geceleyin uyanıp, yalnız sana mahsus olarak fazladan

namaz kıl. Belki de Rabbin seni övülecek bir makama yükseltir.»

Şöyle ki bu namaz ya farz namazlar üzerine bir fazlalık, 7« da vâcib olarak bir fazilettir.. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e... Sivake gelince: Âlimler, bunun için Ebû Davud'un Abdul- lah bin Ebî Hanzele'den rivayet ettiği şu hadîsle istidlal etmişlerdir: «Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz her namaz için —abdestli bulunsun bulunmasın— bir abdest almayı emretti. Bu külfetli olunca, her namaz için sivak kullanmayı emretti..» Sivakin Peygamber Efendimiz'e vâcib olmadığını iddia edenler ise İbni Mâce'nin Ebû Ümâme'den (r.a.) rivayet ettiği şu hadîsle istidlal etmişlerdir: «Cebrail (a.s.) ne kadar bana geldiyse mutlaka sivak ile tavsiyede bulundu. O kadar ki hem bana, hem de ümmetime farz kılınmasından endişe ettim..»

Ahmed bin Hanbel'in Vasile bin Aska'dan (r.a.) yapmış olduğu rivayete göre, Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdular ki: «Sivak ile emrolundum. O kadar ki üzerime farz kılınacağından endişe ettim!..»

Bu hadîsin isnadı hasendir. Aynı husus Mevâhib-i Ledün-niyye'de de nakledilmiştir.²³⁸

MÜMİN OLAN KİMSELERDEN HACET İSTEMENİN ÂDABINI BEYAN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Mü'min olan kimse; Cenabı-Hakka sığınmalı, her işini Allah'a bırakmalı ve insanların ellerinde bulunan dünya malına tamah etmekten el çekerek, gözü tok bulunmalıdır. Böyle hareket eden kimseleri, bu yüksek ahlâklarından dolayı Cenabı-Hak aziz eder ve bütün mahlûkatı kendisine muhtaç kılar.

İnsanların ellerinde bulunan şeylere tamah etmek ve insanlara yüz suyu dökmek, büyük bir fitne ve belâ olup, kızıl ölümden de şiddetlidir. Kendisini iffetli tutan kimseyi, Cenabı-Hak iffetlendirir. Halka karşı gözü ve gönlü tok olanı, Allah zengin eder.

Hadis-i-şerifte :

²³⁸ Sırlar Hazinesi S:148

مَنْ اسْتَعَفَّ أَعَفَّهُ اللَّهُ وَمَنْ اسْتَغْنَى أَغْنَاهُ اللَّهُ

Afif (*haram ve çirkin şeylerden kaçınmak*) olan kimseyi, Allah iffetlendirir (*dünyevi şehvetlerden , isteklerden beri kılar*). Gözü tok olanı Allah zenginleştirir, buyurulmuştur.

Kıyamet gününde, bazı kimseler kabirlerden kalkarlar, kuşlar gibi uçarlar ve cennette nimetlere ererler. Melekler onlara sorarlar :

— Siz hesap, kitap ve mizan gördünüz mü?

— Bunlardan hiç birisini görmedik, derler. Melekler tekrar sorarlar :

— Siz kimlersiniz? Dünyada ameliniz ne idi?

— Biz, Muhammed aleyhisselâmın ümmetindeniz. Dünyada, gizli yerlerde günah işlemekten sakınır, Allah'tan haya ederdik. Cenabı-Hakkın verdiği rızka kanaat eder, insanlara yüz suyu dökmez (*onurunu sarsacak kadar çok yalvarmak*), onlardan hiç bir şey istemezdik, diye cevap verirler.

Bir diğer hadis-i-şerifte :

مَنْ يَتَكَفَّلُ أَنْ لَا يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا أَتَكَفَّلُ لَهُ بِالْجَنَّةِ

Bir kimse, insanlardan bir şey istememek için nefsine kefil olursa, Ben de o kimseye cennet için kefil olurum, buyurulmuştur.

Sevbân radiyallahu anh hazretleri, nefsine kefil olup bir kimseden bir şey istememeğe o kadar gayret ederdi ki, hayvanına binmiş giderken, elinden kamçısı düşse, iner kendisi alır, gelip geçenlerden dahi istemezdi.

Fakat, ihtiyaç fazla olur ve daha fazla gözü tok ve utangaç kalmak mümkün olmazsa; bir kimseye hacetini arzetmek gerekir ki; bunda da âdâb olan şudur :

Önce, abdest alıp iki rekât namaz kılmalı ve hacetini Cenabı-Hakka arzetmelidir. Hacet istemekte, **perşembe gününü** ganimet bilmelidir. Daha sonra Âl-i-İmran sûresinin sonundaki :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

Ey iman edenler! Sabredin ve sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. Sınır boylarında cenge hazır olun. Allahu teâlâ'dan korkunuz ki, felah bulaşınız. *Âl-i-İmran sûresi: 200*

âyeti celilesiyle,

Âyet-el-kürsi,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا
خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Allah Teâlâ ki, O'ndan başka bir mabut yoktur. Hayy-ü Kayyûm olan O'dur. O'nu ne uyuklama ne de uyku tutmaz. Göklerde ne varsa yerde ne varsa, hep O'nundur. O'nun izni olmaksızın O'nun yanında şefaathane edecek olan kimdir? O, mahlukatının geçmişleri ve gelecekleri ne varsa hepsini bilir. Ve O'nun mahlukatı, O'nun dilediğinden başka O'nun malumatından bir şeyi ihata edemezler. O'nun kürsüsü göklerden ve yerden daha geniştir. Göklerin ve yerin hıfzı O'na ağır gelmez. Ve en yüce ve en ulu olan da ancak O'dur.²³⁹

İnna Enzelnahü,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ * وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ * لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ
أَلْفِ شَهْرٍ * تَنْزِيلُ الْمَلَكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ * سَلَامٌ
هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

²³⁹ Bakara suresi 255. ayet

ve Fatiha-i-şerife:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ * الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ * إِيَّاكَ
نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ * إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ * صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ *

**Hamd , Âlemlerin Rabbi , Rahmân , Rahîm , hesap ve ceza
gününün (ahiret gününün) mâliki Allah'a mahsustur. (Allahım!)
Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz. Bizi doğru
yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba
uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil.
okumalı**

Salâvat-ı-şerife:

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تُنْجِينَا بِهَا
مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ وَالْآفَاتِ وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ وَتُطَهِّرُنَا
بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ وَتَرْفَعُنَا بِهَا عِنْدَكَ أَعْلَى الدَّرَجَاتِ وَتُبَلِّغُنَا بِهَا
أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ إِنَّكَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Allah'ım, Efendimiz Muhammed'e ve ehl-i beytine bizi bütün korku
ve âfetlerden kurtaracağın, bütün ihtiyaçlarımızı göndereceğin, bütün
günahlarımızdan temizleyeceğin, nezdindeki derecelerin en yücesine
yükselteceğin, hayatta ve ölümden sonra bütün hayırların nihayetine
ulaştıracağın şekilde rahmet eyle. Muhakkak sen her şeye kadirsin.

getirmeli ve insanlar arasında, . soyu sopp temiz, Allah'tan korkan takvâ sahibi bir kimseye giderek halini arz etmelidir. Netekim, hadi"s-i-şerifte :

أَطْلُبُوا الْحَوَائِجَ إِلَى ذَوِي الرَّحْمَةِ مِنْ أُمَّتِي تَرْزُقُوا وَ تَنْجَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ يَقُولُ رَحْمَتِي فِي ذَوِي الرَّحْمَةِ مِنْ عِبَادِي وَلَا تَطْلُبُوا الْحَوَائِجَ عِنْدَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ فَلَا تَرْزُقُوا وَلَا تَنْجَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ إِنَّ سَخَطِي فِيهِمْ

Hacetinizi, ümmetinden merhametli kimselerden isteyiniz ki, maksudunuza nail ve merzuk olursunuz. Zira, Cenabı-Hak : (Benim rahmetim, kullarımdan merhametli olanlarıdır) buyurmuştur. İhtiyacınızı, kalpleri kara olan kimselerden istemeyin... Maksudınıza nail ve merzuk olamazsınız. Zira, Cenabı-Hak : (Benim gazabım, onların üzerindedir), buyurmuştur, denilmektedir.

Eğer, böyle soyu sopp belli, zühd ve tekva sahibi kimse yoksa, insanlar arasında mürüvvetleriyle tanınmış olanlardan, o da yoksa yüzlerinde nûr eseri bulunan, halka yardım etmek isteyen, edemediği zamanlarda üzülen kimselere hacetini arz etmelidir.

Hacet istenen kimsenin yüzüne karşı, onu methetmemeli ve hele dalkavukluk ve yaltaklıktan kaçınmalıdır. Eğer, haceti görülüyorsa, Cenabı-Hakka hamd etmeli ve o şahsa da dua eylemelidir. Eğer, işi görülmezse o kimseyi suçlamamalıdır.

Bir kimsenin gayet zor bir işi olsa veya borçlansa, bin kerre :

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

Allah'ü teâlaya isyandan dönmek ve Allah'ü teâlaya itâat üzere bulunmak ancak; Allah'ü teâla'nın inâyeti, hidayeti ve tevfiği ile dir. dese, Cenabı-Hak, o kimsenin bütün güçlüklerini kolaylığa çevirir.

Netekim:

إِنَّ مَنْ عَسَرَ عَلَيْهِ أَمْرٌ وَحَمَلَ دَيْنًا فَقَالَ أَلْفَ مَرَّةٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا
بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ سَهَّلَ اللَّهُ عَلَيْهِ ذَلِكَ

Hadis-i-şerifte de böyle buyurulmaktadır.²⁴⁰

HURMA HAKKINDA MALUMAT

Hadisi Şerifte, Peygamber Efendimiz (s.a.v) , Adem Aleyhisselam yaratıldığı zaman çamurunun artan kısmından «Hurma» nın yaratıldığını beyanla, ona saygı ve sevgiye işaret ederek; onun ademoğlunun ammetesi (halası) olduğunu haber veriyor.

Oruç tutanların, mümkün olduğu taktirde iftarlarının hurma ile açmalarını zira hurmada bereket olduğunu beyan ediyor. Hatta karnı tok olduğundan sahur yemeği yemek istemeyenlerin sahurun feyiz ve bereketine nâiliyyet için mutlaka kalkıp hiç değilse bir hurma yemelerini buyuruyor.

Cennet gençlerinin Efendilerinden olan hazreti Hasan Radiyallahü Anh doğduğu zaman Peygamber Efendimiz sallallahü aleyhi ve Sellem onun damağına yumuşak hurma sürmüştü.

Esmâ Binti Ebu Bekir derki; "Ben, gebelik müddetimi doldurup Mekke'den muhacir olarak çıkıp Medine'de Küba'ya indim Abdullah orada dünyaya geldi. Onu getirip, Rasûlullah'ın kucağına koydum. Pasûlullah bir hurma istedi. Onu çiğneyip çocuğun ağzına verdi. oğlumun midesine ilk giren şifalı şey, Rasûlullah'ın bu çiğnemi oldu. Rasûlullah, çiğnediği hurmayı çocuğun damağına sürdükten sonra O'na bereket duası da yaptı. Abdullah, Medine'de muhacir Müslüman aileleri içinde ilk doğan çocuktur."

²⁴⁰ Mecmâ'ü Âdâb s:171 — Mefâtiḥ-ül-Cinân

Yahudiler hicret eden müslümânlara sihir yaptık artık onların dünyaya çocukları gelmeyecek diye propaganda yapmışlardı. ve bu müslümanların moralini çok bozmuştu. Abdullah'ın doğmasıyla onların sihirlerinin tutmadığı, tutmayacağı ortaya çıktı. Bu doğumdan sonra müslümanlar sevinip bayram ettiler.

Eserde varid olduğuna göre üzerinde hurma çekirdeği bulunan kimseye cin musallat olamaz.

Eshab-ı Kiram'dan Abdullah îbni ömer (r.a) der ki: Rasûlullah (s.a.v) "Ağaçlardan bir ağaç varki yaprağı dökülmez, o ağaç mü'min ve müslumanın misâli, benzeridir. Nedir o? Söyleyiniz bana." diye sordu. Oradakiler, kırlarda ki ağaçları birer birer saymaya başladılar. Bunun, hurma ağacı olduğu hatıra geldiyse de oradakilerin en küçüğü olduğum için sustum. Söylemeye utandım.

"Ya Rasûlullah! Sen bize söyle, nedir bu ağaç?" dediler
Rasûlullah (s.a.v) de;
"O, hurma ağacıdır." buyurdu.

1957 senelerinde, "Dinde Reform" isimli bir mecmua kıran Osman Nuri Çerman adında emekli bir öğretmen, mecmûâsında;

"İrticai bir meyve olan hurma ağacının Türkiyeden kökeni kazınmalı " diyordu.

Avrupalı, gayrimüslimlerin bile süs nebatı diyerek çok sevdikleri, memleketlerinin gayri müsait iklimine rağmen saksılara koyup evlerinde, dairelerinde,iş yerlerinde bulundurdıkları cennet meyvesini istemeyen o, içi bozuklara rağmen biz bahçelerimize dikelim.

istifade etme yollarının araştırılması gibi konularla ilgili faaliyetler yapılır.

Hurma ağaca, çok nazlı bir ağaçtır. Bakımı da öyle kolay bir şey değildir. Çok ihtimam ister aynı zi ruhlar gibi hassastır, duygusaldır. Bir çocuk bakımı gibi dikkat etmek gerekir. Aşağıda bu konuya değineceğiz.

Hurma ağacının ismi Arapça'da "**nahle**" dir.(Hı harfi ile)

Allâme Nimetullah Cezâiri Envârun Nu'mâniye adlı kitabında bunu zikreder.

Allah'ü Teâlâ Meleklerle Hazreti Âdem'i yaratacağı zaman Hazreti Âdem'in toprağını bir eleğe koymalarını emretti. Koydular ve elediler. Saf ve ince olanından Hazreti Âdem yaratıldı. Elekte geriye kalan kısımdan da hurma yaratıldı.

Hurma ve insan arasındaki benzerlik;

Hurma ile insanoğlu arasındaki ilginç benzerlikler Altınburç Yayınevi'nin çıkarttığı "Çölden Gelen Şifa, Hurma" adlı kitapta tarihinden sağlığa faydalarına, islam dinindeki rolünden botanik özelliklerine dek hurma ağacıyla ilgili oldukça ilginç bilgiler alıyor.

Bu bilgiler içerisinde en dikkat çekenlerinden biri hurma ağacı ile insan arasındaki benzerlikler:

İşte Mehmet Altan imzalı kitaptan insan ile hurma arasındaki benzerlikler ve hurmanın faydaları;

Hurma ağacı ile insan arasında sıkı bir benzerlik bağı vardır Zaten onlar aynı çamurdan yaratılmıştır. Dolayısıyla benzerlik veya akrabalık Adem Aleyhisselam daha çamurken başlamıştı. Bu benzerlikleri şöyle sıralayabiliriz.

- İnsan da hurma da dik ve geniş bir gövdeye sahiptirler.
- İkisinde de erkeklik ve dişilik vardır.
- İkisi de ancak döllenme ile çoğalır ve meyve verir.
- Erkeklik poleni kokusuyla insanın meni kokusu aynıdır.
- İkisinin de kafaları kesildiğinde ölürler.
- İkisinin de' kalbi kuvvetli bir darbeye maruz kalırsa ölürler.
- İnsanın cismindeki kıllar ve saçlar gibi hurma ağacında da lif vardır.
- İnsanın şiddetle suya ihtiyacı olduğu gibi onunda çok bol suya ihtiyacı vardır.

- Ömrü ortalama insan ömrü kadardır.
- Yavrulaması insanın ortalama yavru adedine denktir.
- Gençlik ve ihtiyarlık yaşları da insanın yaşlarına benzer.

SÜNNET-İ SENİYYEYE TAM MÜTÂBEAT

Dînî ve dünyevî saadetlerin başı ve aslı , peygamber efendimiz (s.a.v)'in sünnet-i seniyyelerine tabi olmaktır. Dînî ve dünyevî bütün huzursuzlukların , fesatların aslı da rasûlullah'ın sünnetine muhâlif olarak hareket etmektir. Yolumuz *ehl-i sünnet ve'l-cemaat* yoludur.

Ehl-i sünnet ve'l-cemaatin şîârı yani özelliği : sünnetle sabit olan şeylere sımsıkı sarılmak , onunla amel etmek , insanları ona davet etmek, ehl-i bid'atin kelâmına kulak vermeyip onlara meyl etmemektir.

Peki sünnet nedir?

Sünnet; rasûl-i ekrem (s.a.v)'in bizzat işlediği , yapmaya teşvikte bulunduğu veya ashabdan birini işlerken görüp men etmediği amellerdir.

- *Silsile-i sâdât'ımızın* 15. Muhammed bahâüddin nakşibend (k.s.) Buyuruyor ki: bu yol hüvesi hüvesine Rasûlullah (s.a.v)'in ve Ashâb-ı kiramın yoludur.

Cenâb-ı zülcelâl velkemâl Hazretleri al-i imran suresinin 31. Ayeti kerimesinde:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

De ki : eğer allah'ı seviyorsanız bana tabi olun, uyun ki , allah da sizi sevsin ve günah-larınızı bağışlasın.

Yine cenâb-ı hak ahzab suresinin 21. Ayeti kerimesinde:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ

Allah'ın rasûlünde sizin için , allah'ı ve ahret gününü ümit edenler için güzel bir örnek vardır.

Yine cenâb-ı hak nisa suresinin 80. Ayeti kerimesinde:

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

Rasûle itaat eden allah'a itaat etmiş olur.

Rasûlullah (s.a.v) efendimiz buyuruyorki:

فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ

Size bir şeyi yasaklarsam ondan kaçının. Emrettiğimi de gücünüz yettiği ölçüde yapın.

Yine rasûlullah (s.a.v) efendimiz:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبِي قِيلَ : وَمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ :
مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبِي رواه البخارى

Ebu hureyre (r.a)'dan rivayet edildiğine göre rasûlullah (s.a.v) efendimiz şöyle buyurmuştur: **kaçınanlar dışında ümmetimin tamamı cennete girer.** Ya rasullah kim kaçınırki? Denildi. **Bana itaat eden cennete girer , bana asi olanda kaçınmış demektir.** Buyurdu.

Yine rasûlullah (s.a.v) efendimiz:

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ

Sizden her hangi biriniz , hevâ ve istekleri , getirdiğim şeye yani islam dinine kitap ve sünnete tabi olmadıkça hakiki manada iman etmiş olmaz.

Yine rasûlullah (s.a.v) efendimiz:

مَنْ ضَيَّعَ سُنَّتِي حَرُمْتُ عَلَيْهِ شَفَاعَتِي

Her kim sünnetimi ona ittiba' etmemekle zâyi' ederse o kimse üzerine şefaetim haram olur.

Yine rasûlullah (s.a.v) efendimiz buyuruyorki:

herkes sevdiği ile beraber olacaktır. Peki bu sevgi nasıl olur? Kişi seviyorum demekle sevmiş olurmu? Bunu yine rasûlullah (s.a.v) efendimiz izâh buyuruyor.

مَنْ أَحْيَى سُنَّتِي فَقَدْ أَحْيَانِي ، وَمَنْ أَحْيَانِي فَقَدْ أَحْبَبَنِي ، وَمَنْ أَحْبَبَنِي
كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Her kim ittiba' etmekte sünnetimi ihya ederse , beni ihya etmiş olur. Beni ihya eden kimse , muhakkak beni sevendir. Beni sevende kıyamet gününde cennette benimle olacaktır.

Şu halde: hastalıkta ve sağlıkta , korkuda ve emniyette , vatanında veya seferde kısacası hiçbir halde rasûlullah (s.a.v) efendimiz'e uymayı terk etmeye cevâz yoktur.

Yine rasûlullah (s.a.v) efendimiz buyuruyorki:

مَنْ حَفِظَ سُنَّتِي أَكْرَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِأَرْبَعِ خِصَالٍ

۱- أَلْمَحَبَّةُ فِي قُلُوبِ الْبَرَدَةِ

۲- وَالْهَيْبَةُ فِي قُلُوبِ الْفَجَرَةِ

۳- وَالسَّعَةُ فِي الرِّزْقِ

۴- وَالثِّقَةُ فِي الدِّينِ

Her kim , benim sünnetimi muhafa ederse , allah (c.c) ona dört haslet ile ikramda bulunur.

1-sâlihler , âbidler ve velilerin gönlünde o kimseye karşı sevgi;

2-fâcirlerin kalbinde heybet;

3-rızıkta genişlik ve bereket;

4-dinde kendisine güven ve itimad.²⁴¹

- Bir şahıs vefatından sonra *cüneyd-i bağdadi* hz'ni rüyasında görür ona halinden sorar. Cüneyd-i bağdadi hz'leri cevap olarak:

طَاحَتِ الْعِبَارَاتُ وَفَنِيَتِ الْإِشَارَاتُ وَمَا نَفَعَنَا إِلَّا رُكِيَعَاتٌ رَكَعْنَاهَا فِي
جَوْفِ اللَّيْلِ

İbareler ve işaretler yok oldu. Bize gecenin ortasında kıldığımız birkaç rekât namazdan başka hiçbir şey menfaat vermedi.

İmam-ı rabbanî (k.s) hz. Bu ibareyi naklettikten sonra şu nasihatte bulunur:

Öyle ise peygamber efendimiz (s.a.v) ve onun hulefa-i râşidinine (Hz . Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali) mütabaata sımsıkı sarılınız. Söz, amel ve itikat olarak onun şeriatına muhalefet etmekten sakınınız. Çünkü birincisi (şeriata mütabaat) berekettir. İkincisi (şeraite muhalefet) uğursuzluk ve bereketsizliktir.

Yine imam-ı rabbanî (k.s) hz. Şöyle buyurdu:

"kişinin fazileti. Peygamber efendimiz'in (s.a.v.) sünnetine tabi olmaya, meziyet ise onun (s.a.v.) şeriatıyla amel etmeye bağlıdır. Peygamber efendimiz'in (s.a.v.) sünnetine uyarak gün ortasında uyumak

²⁴¹ Ruhul beyan tefsiri

(kaylule yapmak) onun sünnetine uymaksızın binlerce geceyi ihya etmekten daha faziletlidir. Yine ramazan bayramı gününde -dinin emrettiği gibi- oruç tutmayıp dine uygun olmayacak şekilde ebediyen oruç tutmaktan daha faziletlidir. Allâhü teâlâ'nın emrine uyarak bir habbeyi infak etmek, nefsin arzusuna uyarak altından bir dağı infak etmekten daha faziletlidir." ²⁴²

Hadis-i şerif'te şöyle buyrulmuştur:

عَلَيْكُمْ زَمَانٌ لَا يَكُونُ فِيهِ شَيْءٌ أَعَزَّ مِنْ ثَلَاثٍ دَرَاهِمٍ حَلَالٍ أَوْ آخٍ
يُسْتَأْنَسُ بِهِ أَوْ سَنَةٌ يُعْمَلُ بِهَا

Sizin üzerinize öyle bir zaman gelecekki o günde şu üç şeyden daha kıymetli hiçbir şey olmayacak bunlar:

- Helal para
- Kendisiyle ünsiyet kurulabilen kardeş
- Kendiyle amel olunan sünnet. ²⁴³

Nüzhet'ül-kulûb isimli kitapta anlatılır;

Harun er-reşîd'in oğlu me'mûn bir gün vezirine şöyle der: «halk arasına karış ve onlardan işittiklerinden acâip şeyleri konuştuklarını bana ulaştır.» vezir gider, yolda yaşlı bir kadına tesadüf eder. Kadın: «**şu anda arzu ettiğiniz şeye kavuştunuz**» der. Vezir kadının bu sözüne hayret eder. Oradan gider; eli ayağı ve gözü olmayan bir adama gelir. Adam: bu kadın benimle alay etti der. Vezir, döner o kadına gelir ve haber verir. Kadın şöyle der: «**melik onun azasına değil lisanına veyanındaki acaip şeylere muhtacdır.** » vezir, azası olmayan o adamın yanına gelir.haydi der ve onu devesinin üstüne koyup halife me'mun'un huzuruna getirir.

Adam: **ey melik, istediğini sor, der.**

Halife: «**ey ihtiyar! Doğuştan mı böylesin, yoksa sana bir bela mı isabet etti?**» der.

²⁴² c:1-m:114

²⁴³ teberâni

Adam anlatır: «ya emirelmü'minin! Vaktiyle ben insanların durumu en iyi olanı ve en zengini idim. Bir gemim vardı. Bir gün yüz kadar müslüman ile beraber denizde iken, büyük bir fırtına ya yakalandık. Gemi karaya çarptı, parçalandı. Bütün insanlar boğuldu. Ben bir tahtanın üzerinde kaldım. Dalgalar bana sağdan ve soldan çarpmaktaydı. Nihayet, karşıma bir dağ çıktı. O dağda da bir oyuk bulunuyordu. Su beni o oyuğa götürdü. Allah'ın dilediği bir müddet orada karanlıkta kaldım. Sonra karaya çıktım. Çıktığım kara (arz), bizim arzdan hayırlı bir sarı arzdı .orada allah'a tevhid ve tesbihde bulunup iki rekat namaz kıldım. Önüme baktığımda kendimin bir sarayda olduğunu gördüm. O tarafa yöneldim. Sarayın önünde içinde berrak su bulunan bir havuz **vardı. Havuzun üstünde de direğe asılı bir insan bulunuyordu. Direk de yanmaktaydı.**

Asılan şahıs ise «**rahman ve rahim olan allah hakkı için bana su verin**» diye bağıırıyordu.

Bunun üzerine ben korktum ve merhamet duyup asılan adama: «**al şu sudan iç, dedim.**» arkasından bir ses «**ey allah'ın kulu allah'ın düşmanına su içirmek mi istiyorsun?**» dedi. Korktum ve ona su içirmekten vaz geçtim. Sarayın içine girdim, baktım, orada bir çukur, içinde birtakım kimseler ateşte yanıyorlar ve **rahman ve rahim olan allah'ın adıyla bizi buradan çıkarın**, diye bağıırıyorlardı.

İstedim ki, onları çıkarayım, yine önceki gibi bir ses duydum ve çıktım. Bu sefer asılı adama su vermek istedim. Bu arada şöyle denildi: «**seni nehyettik, uyanmadın. Bundan sonra azalarını gidermekle cezalandırdık. O anda düştüm bir müddet baygın kaldım. Sonra ya cehennemde daimi kalacaksın, ya da yarım azalararla yaşayacaksın ikisinden birini seç denildi. Ben de'âzalanmla kalacağımı, ebedî ateşte yanmak istemediğimi söyledim. Sonra sordum. Şu cezalı ve yananlar kimler idi?**»

Denildi ki: «**o ve yananlar resûlüllah'ın sünnetini terk edenlerle onun emirlerini ve nehiyelerini hafife alanlardır. Bunlar bu hal üzere iken öldüler ve kıyamete kadar böyle azap olunacaktır.**»²⁴⁴

İmam-ı azam hazretlerinin (r.h) sünnete bağlılığı;

²⁴⁴ Nüzhet'ül-kulûb

İmam-ı azam ebu hanife (r.h) medine-i münevvere de iken ebü cafer muhammet bâkır (k.s) (**ebû cafer muhammed bâkır (r.h.)**) Kimdir ? Ebû cafer muhammed bâkır (r.h.) İmam câfer-i sâdık hazretlerinin babasıdır.

Hazreti hüseyin efendimizin torunu. İmam zeynelabidin hazretlerinin oğludur.

Tâbiyyendendir. Büyük islam alimi ve çok büyük kerametlerin sahibi büyük bir velidir.

676' da medine-i münevvere'de doğdu. 731 'de yine medine-i münevvere'de vefat etti.)

onu karşıladı. Ebu hanifeye "siz kıyas yaparak ceddin muhammet mustafa (s.a.v)'in dinini ve hadislerini değiştiriymuşsunuz." dedi.ebu hanife (r.h) "böyle yapmaktan allah'a sığırım." dedi ve "sen layık olduğun yere otur.bende layık olduğum yere oturayım dedi.çünkü benim size ashab-ı kiramın; ceddiniz muhammet mustafa (s.a.v)'e gösterdiği hürmet gibi hürmetim vardır." dedi.ebu cafer oturdu. Ebu hanifede diz çöküp önüne oturdu."ebu cafer size birkaç sual soracağım", bana cevap verirmisiniz dedi ve birinci olarak şunu sordu:

1-erkek mi daha zayıftır kadın mı?

Ebu cafer: tabi ki kadın dedi.peki mirasta erkeğin hissesi kaçtır kadının hissesi kaçtır? Diye sual etti.

Ebu câfer: erkeğin iki kadının bir hissesi var dedi.

Bunun üzerine ebu hanife bu; ceddin muhammet mustafa (s.a.v)'in kavlidir.şayet ben ceddinizin dinini değiştirmiş olsa idim erkeğe bir kadına iki hisse verirdim.çünkü kadın daha zayıftır.

İkinci olarak:

2-namaz mı daha faziletli oruç mu? Diye sual etti.

Ebu câfer: namaz daha faziletlidir dedi.

Ebu hanife bu; ceddinizin kavlidir. Eğer ben ceddinizin dinini değiştirseydim. Kıyasa göre kadının hayızdan sonra orucu değilde namazını kaza etmesini emir ederdim dedi.

Üçüncü olarak:

3-idrar mı daha necis yoksa menî mi? Diye sordu.

Ebu câfer: idrar diye cevap verdi.

Bunun üzerine ebu hanife şayet ben ceddinizin dînini değiştirmiş olsaydım kıyas ile idrardan sonra gusûl edilmesini, menîden sonra

abdest alınmasını emir ederdim. Çünkü idrar meniden daha necistir. Ben kıyas ile ceddinizin dinini değiştirmekten allah'a sığınırım. Dedi.

Dördüncü olarak:

4-mesihde mestlerin altı mı mesih edilir yoksa üstümü? Diye sordu.

Ebu câfer: üstüne mesih yapılır dedi.

imam-ı azam hazretleri eğer kıyas ile amel etseydim mestlerin altı kirlendiği için üste değil alta mesih ile emir ederdim dedi. Ebû câfer kalkıp ona iltifat etti. Kucakladı ve anlından öptü.

Sünnete mütâbeat kişinin maddi ve manevi yönünü kuvvetlendirir. Zekasını kuvvetlendirir.

Hikâye:

Zamanın padişahı vezirini imtihan için:

- kabın kötüsüne; çorbanın kötüsünü koy, adamın kötüsüyle bana gönder. Der.

Vezir eski bakır kaba tarhana çorbası koyup, bir çobanla göndermek ister. Çoban sebebini sorar. Vezir, padişah'ın emrini anlatır. Çoban:

- " bu yanlış! Kabların iyisi (eski de olsa) bakır kabdır; 100 sene dayanır.

Kabın kötüsü topraktan yapılan çömlektir... Tarhana, çorbaların en âlâsıdır, hiç bıkılmaz. Çorbanın kötüsü undan yapılındır, hemen bıkılır",

der. Vezir bakarki çok doğru söylüyor . Peki nasıl yapalım diye çobana sorar. Çoban derki : yine adamın kötüsü ben olayım ama siz un çorbası yaptırıp çömleğe koyun ben götüreyim der. Padişahın huzuruna gelir.

Padişah çobanın elindekine bakar. Çobana bakar. Ve derki: bu bizim vezirin işi olamaz o bunları düşünemez bu işte bir iş var der. Çobana sorar çobanda bunları vezire kendinin söylediğini anlatır padişah çok memnun olur ve çobana derki: seni vezir yaotım kendime deyince çoban: efendim beni kendinize direk vezir yaparsanız halk arasında fitne çıkar.

Ortalık karışır der. Padişah bakarki çok doğru peki nasıl yapalım der.

Çobanda: efendim beni orduya alın yavaş yavaş rutbemi yükseltin sonra vezir yaparsınız. Der. Padişah hem memnun hemde şaşkındır. Çobana sorar sen bunları nasıl düşün biliyorsu? Sen nasıl yaşıyor ne amel işliyorsun? Der. Çobanda : efendim malumunuzdurki ben çobanım seher vakti kalkar teheccüt namazı kılar. Sonra işim icabı ayakta olur sabah namazını kılar işime devam ederim der. İşte sünneti seniye mütâbeat.

Tarihte gazneli mahmut vardır.gazneli devletinin hükümdarı: (gazneli devleti , 961 - 1187 yılları arasında maveraünnehir, hindistan'ın kuzeyi ve horasan'da hükümsüren,türk-islam devletidir) bu gazneli mahmud'un muhammed isminde bir kölesi var. Birgün kölesine ey ayazın oğlu şu işi yaparmısın der. Kölesi o işi yapar ama kendi kendine acaba bir kusurum mu oldu! Der ve babasına durumu anlatır. Ve derki babacığım efendime sorarmısın bir kusurum mu oldu acaba der. Babası sultana: bizim mahduma ismiyle çağırmamışta babasının ismiyle çağırmışsınız acaba bir kusurumu oldu diye sorar. Gazneli mahmut hz.leride hayır senin oğlunun kusuru olmadı senin oğlun peygamberimiz (s.a.v)'in ismini taşıyor. O anda benim abdestim yoktu efendimizin ismini abdestsiz olarak zikretmekten haya ettim onun için ayazın oğlu diye hitap ettim buyuruyor.

Gazneli mahmut deyince;

Peygamber efendimiz s.a.v vefat ettiği zaman münaфіklar diyorlarki : biz ona sağlığında zarar veremedik şimdi onun cesedini parça parça edelim diyorlar. İki yahudi münaфіk gündüzleri mescide gelip geceleri pilan yapmaya başlıyor. Ravzayı mutahhraya yakın bir yerde bir teyze var ona diyorlarki biz sonradan müslüman olduk. Rasulüllahı tanıyamadık ona konşu olmak istiyoruz. Bize evini kiralarmısın sana çok para verimiz. Diyorlar teyzede medinenin kenarında evim var alın sizin olsun parada istemiyorum der. Onların pilanı: tünel kazıp resulüllahın cesedini parçalamak. Bunlar gündüzleri mescitte geceleride tünel kazıyorlar. Hatta hiç kimse şüphenmesin diye: toprakları ceplerine dolduruyorlar. Böyle günlerce aylarca devam ediyorlar o zamanlarda gazneli devletinin hükümdarı gazneli mahmut rüyasında rasulüllah s.a.v görüyor rasulüllah efendimiz s.a.v *ya mahmut kurtar beni* buyuruyor. Gazneli mahmut hemen kalkıp; bütün vezirlerini ve alimleri topluyor. Rüayı tabir ettiriyor. Ama alimler diyor ki Rasulüllah s.a.v in bir ihtiyacı olsa allah c.c onu giderir diyorlar hiçbir neticeye varamıyorlar. İkinci gün yine aynı rüyayı görür. Rasulüllah s.a.v *ya mahmut kurtar beni* gazneli mahmut yine alimleri toplar ama yine bir netice yok. Üçüncü gün yine aynı rüyayı görür rasulüllah s.a.v boynunu bükmüş *ya mahmut beni kurtarmayacak mısın?* Der. Gazneli mahmut tekrar alimleri toplar.

Çaresiz ağlamaya başlar. Ey hocalar..! Yokmu benim derdime çare bulacak der. Ve buraya gelmeyen varmı? Der onlarda medinenin aşağı tarafında bir felçli zat var o, gelemeyen derler. Hemen gazneli mahmut kendi atını gönderir. O zatı getirir. O zat ta boynunu bükerek rasulullah s.a.v ile irtibata geçer. Hazreti üstadımız: hatime oturunca “destur ya rasulallah, destur ya allah c.c” buyururmuş. Ve rasulullah efendimiz o iki münafığın pılanlarını ve eşkalini o zata verir. Onlarda akşamı bekleyip o iki münafığı yakalayıp idam ederler. Bakarlarki: resulullah s.a.v ‘e ulaşmaya kağıt kalınlığı kadar yer kalmış. Ve allah rasulü s.a.v elini uzatır onlarda öper. Gazneli mahmut ravza-i mutahharanın etrafına horosan döktürür kafirler bir daha zarar vermesinler diye.

❖ Sohbetimizin başında bu yol Rasulullah’ın ve ashabın yolu demiştik bununla alaklı yaşanmış bir hadiseyi aktarmak istiyorum. Yolumuz, kurslarımız sahipsiz değildir.kurslarımızı sahabe-i kiram bekler. Nöbet tutar.

17 ağustos 1999 daki depremden sonra çorumda olan bir hadise: birinci ağızdan dinledim çorum dodurga ilçesinde m....h... ismindeki hocamız bu hadiseyi yaşamış. Anlatıyor : o zaman iki senelik hocaydım bekar hoca olarak yalnız ben vardım talebede izinliydim. Bir akşam dışarıdan arkadaşlarda geldi geç saatlere kadar sohbet ettik tabi ki deprem sonrası olduğu için depremden konuştuk bayağı bi ileri geri konuştuk gölcükte yıkılan kursumuz hakkında işte şöyle olsaydı şöyle olurdu fan demek ki baya ileri gitmişiz ki. Arkadaşlar gitti ben yalnızım kursta başka hiç kimse yok lambaları söndürdüm. Yeni yatmıştım bir baston sesi duydum. Merdivenden geliyordu. Tak tak tak ses iyice yaklaştı. Birden benim yattığım odanın kapısı açıldı. İçeri uzun boylu beyaz elbiseli ve beyaz sakallı bir zat girdi ve pencerenin önüne kadar yürürüyü bana döndü öyle korktum ki...! Anlatamam bana dediki :” Ağzına sahip ol öyle ileri geri konuşma sen buraları sahipsiz mi zanettin bu akşam burada biz nöbetçiyiz”dedi ben çok korkmuştum ama siz kimsiniz diye sorabildim oda “ben sahabe-i kiramdan abdurrahman bin avf’ım” dedi (bu zat aşara-i mübeşşeredendir) aynı şekilde bastonu yere tak tak tak vurarak çıktı gitti. Biraz sonra kendime geldim. Kursun bütün lambalarını yaktım amma hiç kimseye raslayamadım.

KUR'ÂN-I KERİM'E TA'ZİM, HÜRMET VE ABDESTSİZ DOKUNULAMAYACAĞI

Vakı'a Suresi'nin 77. ila 81. Ayet-i Kerimeleri'nde Rabbimiz (c.c.) Kur'an-ı Kerim'in şeref ve yüceliğini, ona gösterilmesi gereken tazim ve hürmeti şöyle beyan buyurur:

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ - فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ - لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ - تَنْزِيلٌ مِنْ
رَبِّ الْعَالَمِينَ - أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ

“O hakikaten bir Kur’ân-ı Kerim’dir. Öyle bir kitapta ki mahfuz tutulur. Ona tertemiz olanlardan başkası el süremez. O, Âlemlerin Rabb’inden indirilmedir. Şimdi, bu kelama siz yağ mı süreceksiniz. (Hürmetsizlik edip inkâr veya taharetsizlikle onu kirletmeye mi kalkışacaksınız)²⁴⁵”

“Ona tertemiz olanlardan başkası el süremez.” Ayeti kerimesinde Kurtubi ve İbni Kesir tefsirlerinde geçtiği üzere “o tertemiz olanların” iki manada isti’mal edildiği görülmektedir. Şöyle ki;

«Ona ancak mutahhar olanlar dokunur» ayetiyle melekler kastedilmektedir. Yani tabiatın bulanıklığından, nefsi payların kirlerinden nezih olan ve tertemiz bulunan melekler ona dokunabilirler. Bu cümle kitabın sıfatıdır. Ve Kitap’tan maksat da Levh’il-Mahfuz’dur. Levh’ü-Mahfuz’a ancak melekler dokunabilirler. O zaman taharet de manevi taharet demek olur. Ona dokunulmaması onun lazımdan kinayedir. Yani ona meleklerden başka kimse muttali olamaz veya içindeki hükümlere muttali olamaz.

Veya bu, Kur'an'ın diğer bir sıfatıdır. O zaman temiz olanlardan maksat, **küçük ve büyük hadesten yani abdestsizlikten mutahhar olanlardır, temizlenenlerdir**. Böylece taharet, şer’i mânâyâ hamledilmiş olur. O zaman ayetin mânâsı «Ancak Kur'an'a taharet üzerinde bulunan insanların dokunması uygundur» şeklindedir.

²⁴⁵ Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili

Bazı ulema: «Kitap'tan maksat bizim elimizdeki kitaptır» demişlerdir ve en açık görüş de budur.

İmam Malik ve başka muhaddisler Rasûlullah (s.a.v)'ın Amr bin Hazm'a yazmış olduğu ve İmam Malik tarafından aktarılan mektupta;

أَنْ لَا يَمَسَّ الْقُرْآنَ إِلَّا طَاهِرٌ

«Kur'an'ı ancak temiz olan kişi elleyebilir» cümlesi yer almaktadır.

İbn Ömer (r.a):

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا وَأَنْتَ طَاهِرٌ

«Allah Rasûlü bana Kur'an'ı ancak temiz olduğun zaman elle dedi» diyor.

Hiz. Ömer (r.a) müslüman olacağı zamanda kız kardeşinin evine girdi; «O sahifeyi bana ver» dedi. O da: «O sahifeye ancak temiz olanlar dokunabilirler» dedi. Bunun üzerine Hiz. Ömer (r.a) kalktı, yıkandı. Müslüman oldu. Ancak ondan sonra elini sahifeye dokundurabildi.

Hiz. Katade ve müfessirlerden bazıları «Kur'an'ı ancak hadeslerden ve necasetlerden temiz olanlar elleyebilir» demişlerdir. Hiz. Kelbi «Şirkten temiz olanlar elleyebilir» demiştir. Hiz. Rebi İbn Enes «Gü-nahlardan ve hatalardan temiz olanlar elleyebilir» der.²⁴⁶

Ayetteki sîga, hasır üzere gelmiş ve Kur'an'a dokunma sadece temizlikle sınırlandırılmıştır. Bu mevzuda “mutahharun = temizlenmiş” olmayanlar için ise mani bulunmaktadır. Ayette geçen “mutahharun” kelimesinden murad, **bütün necaset ve hadeslerden temiz olan âdemoğludur**. Ayetin lafzı haber olarak gelmiş olsa bile bu ayet nehiy içeren bir haber lafzıdır.²⁴⁷

Mevzumuzla alakalı diğer hadis-i şerifler;

²⁴⁶ Tefsir-i Kurtubi sure-i vakıa 79. Ayetin tefsiri

²⁴⁷ Tefsir-i İbni Kesir sure-i vakıa 79. Ayetin tefsiri

عَنْ حَكِيمِ بْنِ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَا تَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا وَأَنْتَ طَاهِرٌ

Hakim b. Hizam'dan rivayet edildiğine göre o şöyle söylemiştir.
“Resûlullah (s.a.v) beni Yemen'e gönderdi ve bana şöyle
buyurdu: “Tâhir/temiz olmadığın müddetçe Kur'an'a dokunma”²⁴⁸

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ ، قَالَ : وَفَدَنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَوَجَدُونِي أَفْضَلَهُمْ أَخْذًا لِلْقُرْآنِ ، وَقَدْ فَضَلْتُهُمْ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ ،
فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : قَدْ أَمَرْتُكَ عَلَى أَصْحَابِكَ وَأَنْتَ
أَصْغَرُهُمْ ، وَلَا تَمَسُّ الْقُرْآنَ إِلَّا وَأَنْتَ طَاهِرٌ.

Osman b. Ebi'l-Âs (r.a.) şöyle demiştir: Kavmim beni
Peygamberimiz'e (s.a.v) gönderdi. Beni, aralarında Kur'an'ı en iyi bilen
kimse olduğumdan dolayı aralarında en faziletli olarak gördüler. Bu
faziletim Bakara suresinden ileri geliyordu. Peygamberimiz'in (s.a.v)
yanına girdiğimde bana; “Seni küçük olduğun halde kavmine emir tayin
ediyorum. Kur'an'a tâhir olmadığın müddetçe dokunma” buyurdular.²⁴⁹

İcmâdan deliller;

Sahabe-i Güzîn Efendilerimiz arasında abdestsizlik/hades halinde
olan kimsenin mushafa dokunamayacağı ile ilgili icmâ hâsıl olmuştur. Bu
hususla sahabelerin fakihleri önde gelmektedir ve onlara muhalefet eden
de görülmemiştir.²⁵⁰ Bu icmâ, sukûfî bir icmâ kabul edilmiştir.

Buna Hazreti Ömer (r.a.)'in müslüman oluşu delil olarak
gösterilebilir. Nitekim Hz. Ömer (r.a.), müslüman olmadan önce kız
kardeşine okudukları Kur'an'ı vermelerini istediğinde kardeşi ona “sen
necissin, ona ancak temiz olanlar dokunabilir, gusül al veya abdest

248 Hâkim, Müstedrek, 3 485; Dârekutnî, Sünen, 1/122; Beyhakî, Sünenü'l-kübra, 1/87

249 Mecmeu'z-Zevâid, 1/277

250 Nevevî, Mecmû, 2/80

al” mukabelesinde bulunmuş, bunun üzerine Hz. Ömer(r.a.) abdest almış ve Tahâ sûre-i celîlesini okumuştur.²⁵¹

Yine Alkame(r.a.)’den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: “Biz bir seferde Selmân-ı Fârisî (ra) ile beraberdik. O hacetini giderdikten sonra biz kendisine “Abdest al zira biz sana Kur’an ayetlerinden soracağız” dedik. O da “bana istediğinizi sorun, çünkü ben ona dokunmayacağım” mukabelesinde bulunmuştur. İmam Beyhakî(rh), yukarıdaki rivayetleri zikrettikten sonra bu eserlerin Sahabe-i Kirâm’ın söz konusu ayeti, abdestsiz olarak Kur’an’a dokunulamayacağı şeklinde tevil ettikleri yorumunda bulunmaktadır.²⁵²

Abdestsiz olarak kur’an-ı kerim’e dokunulabilir diyenler ve delilleri;

1- Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi vesellem, Dihyetu’l-Kelbî(r.a.)’yi Rum Melîki Hirakl’e gönderdiğinde Hirakl’i İslam’a davet ettiği mektubunda şu ayeti kerime bulunmaktaydı: “De ki: “Ey Ehl-i kitap! Bizimle sizin aramızda birleşeceğimiz, müşterek ve âdil şu sözde karar kılalım: “Allah’tan başkasına ibadet etmeyelim. O’na hiçbir şeyi şerik koşmayalım, kimimiz kimimizi Allah’tan başka rab edinmesin.”Eğer bu daveti reddederlerse: “Bizim, Allah’ın emirlerine itaat eden müminler olduğumuza şahid olun!” deyin.”²⁵³

İbn-i Hazm, “Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bu mektubu Hıristiyanlar’a göndermiştir ve Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem), elbette bu mektuba onların dokunacağını biliyordu”²⁵⁴ ki bu da kâfirin Kur’an’a –bir ayet bile olsa- dokunmasının caiz olduğunu gösterir. Bu olay bize müslümanın Kur’an’a dokunmasının hayli hayli caiz olduğuna işaret eder, demektedir.²⁵⁵

2- Kur’an’a abdestsiz olarak dokunma, Kur’an ve sünnetle sabit olmadığı için hüküm berâet-i asliye üzeredir. Bu da Kur’an’a abdestsiz dokunmanın mübahlığını gerektirir.²⁵⁶

3- Abdestsiz olan kimseye Kur’an okumak caiz olduğuna göre dokunmak evleviyetle caiz olur.²⁵⁷

251 Dârekutnî, Sünen, 1/123

252 Ma’rifetu’s-sünen ve’l-âsâr, 1/185

253 Al-i İmran sûresi, 3/64

254 Muhallâ, 1/83

255 Mecnû, 1/79

256 İzharu’l-hakku’l-mübîn, s. 3

257 Bidayetu’l-müctehid, 1/30

4- Kur'an'ı bir çanta gibi bir şeyin içerisinde abdestsiz olarak taşımak abdestsiz olan kimseye haram olmadığına göre kıyas yoluyla ona dokunmak da haram değildir.²⁵⁸

5- Küçük çocuklar abdestsiz oldukları halde Kur'an'ı abdestsiz olarak taşırlar ve buna hiçbir zaman kimse itiraz etmemiştir. Bu husus da Kur'an'a abdestsiz olarak dokunmanın mübah olduğuna bir delildir.²⁵⁹

Kur'an'ı Kerim'e abdestsiz olarak dokunulabileceği görüşünü benimseyenler, Kur'an'da geçen ayetin insanlarla ilgili değil Melâike-i Kirâmla ilgili olduğunu söylemişlerdir. Aynı şekilde cumhurun delil getirdiği hadis-i şeriflerin de kendisiyle delil getirilemeyecek şekilde zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Aynı şekilde cumhurun bu konuda icma olduğu şeklindeki görüşlerinin de kabul edilemeyeceğini Tabiîn ve sonrakilerden buna muhalefet edenlerin bulunduğunu ifade etmişlerdir.²⁶⁰

Cumhur-i ulemânın kur'an'a abdestsiz olarak dokunmanın caiz olduğunu söyleyenlerin delillerine cevapları;

İlk olarak Efendimiz'in (sallallahu aleyhi vesellem) gönderdiği mektupta bulunan bir ayet, Mushaf olarak isimlendirilemez. Dolayısıyla bu olay, dokunmanın caiz olduğuna delil olarak getirilemez. Bu rivayette bir ayetin tebliğ niyetiyle zikredilmesi vardır ki bu durum bir hususiliği ifade eder.²⁶¹

Nitekim İbn-i Hacer (rh), Kur'an'ın daha şümüllü olduğunu ve bu durumun fıkıh veya tefsir kitaplarında bulunan ayetlere benzediğini söyler. Ayrıca İbn-i Hacer (rh), İmam Ahmed (rh) ve Şafiî (rh)'lerin tebliğ niyetiyle ayet yazılabileceği görüşünde olduklarını ancak bu husustaki cevazın bir iki ayetle kayıtlı olduğunu ifade ederler, demektedir.²⁶²

Âlimlerimizin çoğunluğu, Kitap ve sünnetten delil olmadığı yönündeki görüşe katılmaz ve daha önce zikredilen ayet ve hadislerin buna açıkça delalet ettiğini belirtirler. Bu yönüyle bu hususta berâet-i asliye üzere mübahlığa hükmedilemeyeceğini ifade ederler.

258 Mecmû, 1/79

259 Mecmû, 1/79

260 Muhallâ, 1/81-83

261 Şerhu'l-Kebir, 1/95

262 Fethu'l-Bârî, 1/408

Üçüncü delilleri olan abdestsizlik halinde Kur'an okumak caiz olduğuna göre dokunmak da caiz olur şeklindeki yorumlarını ise şu şekilde reddetmektedirler: Bir kimsenin Kur'an okuyabilmesi için abdestli olması gerektiğini söylemek onun için zorluk olur ve ihtiyaçtan dolayı dokunmadan Kur'an okuması caiz olur. Zira zorluk kolaylığı netice vereceğinden bu hükme varılır.

Dördüncü delilleri olan "Kur'an'ın çantada taşınabildiğine göre kıyas yoluyla ona dokunmak da caiz olur" maddesiyle alakalı olarak çoğunluk âlimlerimiz, buradaki kıyasın, kabul edilemeyecek geçersiz bir kıyas olduğunu söylemektedirler.

Beşinci delilde çocukların Kur'an levhalarını taşımasının caiz olmasını, onların dinin mükellefiyetleriyle sorumlu olmamalarıyla açıklamışlardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de Hadis-i Şerifleriyle, Kur'an-ı Kerim'e karşı ünsiyet ve alakayı tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuştur:

أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبُ وَأَنَا تَارِكٌ
فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ
وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ (فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَرَغَّبَ فِيهِ) ثُمَّ قَالَ وَاهْلُ بَيْتِي
أَذَكِّرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي

“Ey insanlar! Ben de bir insanım. Yakında Rabbimin resulü (ölüm meleği) bana da gelecek ve ben onun dâvetine icabet edeceğim. Size iki önemli şey bırakıyorum. Biri, insanı doğruya götüren bir rehber ve nur olan Allah'ın Kitâbı Kur'an'dır. Ona yapışın ve sımsıkı sarılın!”

Peygamberimiz Aleyhisselâm Kur'an'a sarılma ve ona bağlanma konusunda tavsiyelerde bulundu. Sonra sözüne şöyle devam etti:

“Size bir de Ehl-i beyt’imi bırakıyorum. Allah’dan korkun da Ehl-i beyt’ime saygılı davranın!”²⁶³ (Son cümleyi üç defa tekrar etmişlerdir.)

Kuran-ı Kerim’e tazim; Her şeyden evvel onun, Cebrail (a.s.) vasıtasıyla Peygamberimiz (s.a.v.)’e gönderilmiş bir Kelam-ı İlâhi olduğuna inanmaktır. Cihan bir araya gelse en küçük suresinin benzerinin ortaya koyulamayacağını, hem lafzının hem de manasının mucize olduğunu tasdik etmektir.

Nazmını okumaya, manasını anlamaya çalışmak, anlamadığı cihetlerde kendi aklıyla hareket etmeyip manasını Allah-ü Teâlâ’ya havale etmek, haber verdiği tarihi vakıa’ları ibretle düşünmek, kıssalarından hisse almak, hükümlerini baş tacı yapıp tatbik etmeye çalışmak, okurken veya dinlerken son derece edep ve terbiyeli bulunmaktır.²⁶⁴

Rabbimizin mukaddes kitabından hakkıyla istifade edebilmek, zat-ı ulûhiyetine sığınmakla ondan gelecek yardıma bağlıdır. Bunun için Kur’an-ı Kerim tilavetine Euzü-Besmele ile başlanılır.²⁶⁵

Mushaf-ı Şerif ele alınıp okunacağı zaman kişinin abdestli bulunması gerekir. Abdestsiz olan kimse mushaf-ı şerifi kılıfsız olarak eline alamaz. Ayet-i Kerime ile sabit olduğu üzere onu ancak temiz olan eller tutabilir.²⁶⁶

“Kur’an-ı Kerim okunacağı zaman şu hususlara dikkat etmek adaptandır: Misvak kullanmak, güzel elbise giymek, saçları taramak ve güzel koku sürünmek, abdestli veya teyemmümlü olarak kibleye yönelmek, yastık ve sair şeylere yaslanmamak, sırtını dayamamak, bir edep ve sükûnet hali ile başı eğik vaziyette, ya ayakta veya oturarak okumak. Otururken bağdaş kurmadan, mütevazî bir halde ve sanki hocasının huzurundaymış gibi oturmak...”²⁶⁷

Kur’ân-ı Kerim belden aşağı tutulmamalı, üzerine başka kitap ve eşya konulmamalıdır. Cildi, kapağı, sayfaları sağlam ve temiz tutulmalı, içine yazı yazılmamalıdır. Kur’ân-ı Kerim’in açıkta bulunduğu odada yatılmamalı, Kur’ân-ı Kerim’e karşı ayak

²⁶³ Sahih-i Müslim, Hadis No: 6378

²⁶⁴ Ahmet Hamdi Akseki, İslam Dini, s.229

²⁶⁵ Feteva-i Hindiyîye, c.5, s.480 - Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.495

²⁶⁶ El-muğni c.1 s. 142, el-mecmu’ c.2 s.196, bedaius sanayi c.1 s.33, neylül evtar c.s.205, nasbu’r raye c.1 s.196

⁶ Seyyid Alizade, şerh-u şirati’l-islam s.59

uzatılmamalıdır. Kütüphanenin en yüksek rafına konulmalı, yapraklarına-kabına son derece itina gösterilmelidir.

Kur'an-ı Azim, temiz yerlerde, avret mahalleri örtülü ve Kur'ân-ı Kerim'i dinleyecek vaziyette bulunan kimselerin yanlarında açıkça okunabilir. Habis olan yerlerde, avret mahalleri açık veya başka bir işle meşgul olan kimselerin yanlarında cehren okunması mekruh olur.²⁶⁸

Hattat olan zat, yazacağı bir mushaf-ı şerif evrakını yüksekçe tutup pek ince olmayan bir kalemle ve pâk bir mürekkep ile beyaz kâğıt üzerine yazmalı, satırlarını seyrekçe bırakmalıdır. Mushaf nüshalarını pek küçük kıt'ada ince kalemler ile yazmak tenzihen mekruhtur. Bu mübarek nüshaların altın ile veya gümüş ile tezyin edilmesi, tazim için olduğundan caiz görülmüştür.²⁶⁹

Mushaf-ı Şerif'in, Hacer-i Esved'in, Kâbe-i Muazzama eşiğinin, hürmeten öpülmesi caizdir. Buna diyanet öpmesi denir. Nitekim mübarek bir zatın elini öpmeye de tahiyye öpmesi denilir.²⁷⁰

Mushaf-ı Şerif, sair dini kitaplar ve üzerinde Ayet-i Kerime yazılı bir kâğıt ile bir zaruret olmadıkça helâyâ girilmesi hürmete münafidir. Bunları helaya girmeden evvel çıkarmalı, pak bir yere bırakmalıdır.²⁷¹ Kur'an-ı Kerim harfleri yazılmış olan kalemin tozları ve silgi parçacıkları dahi ta'zim ve hürmete hâlel gelmeyecek tarzda değerlendirilmelidir.²⁷²

Kur'an-ı Kerim'i veya herhangi bir dinî kitabı temiz olmayan yerlere atmak; Kur'ân-ı Kerim Ayetlerini, sihir-büyü gibi maksatlarla temiz olmayan şeyler ile yazmak; Kur'an-ı Azim'e, dine, imana, peygambere, bir sünnet-i nebeviyyeye, bir Hadis-i Şerif'e, bir İslam mabedine kötü söz söylemek, sövmek, ihanette bulunmak veya bunlardan birini hafife almak, alay konusu yapmak küfrü gerektirir. Derhal tevbekar olup imanı ve nikahı tazelemek icap eder.²⁷³

Cünüp kimsenin Kur'an-ı Kerim kasdı ile -isterse bir Ayet-i Kerime'den az olsun- onu okuması haramdır. Eğer sena ve dua kasdı ile okursa veya öğretmek için kelime kelime okursa -en sahih kavle göre- helal olur. Hayızlı ve nifaslı kadının hükmü de bu şekildedir. Cünüp kimsenin veya hayızlı muallimenin Kur'an-ı Kerim'i kelime kelime

²⁶⁸ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

²⁶⁹ Feteva-i Hindiyye, c.5, s.490; Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

²⁷⁰ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

²⁷¹ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.496

²⁷² İbn-i Abidin, c.1, s.355

²⁷³ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

öğretmesi helal olur. Kelime kelime öğretmekten maksat iki kelimenin arasını kesmek, kesik kesik okumaktır.²⁷⁴

Cünüp olan kişiye Kur'an-ı Kerim okumak (bir ayet bile olsa) haram olduğu gibi kılıfsız mushafı tutmak, namaz kılmak, Kabe'î Muazzama'yı tavaf etmek ve mescide girmek de haram kılınmıştır.²⁷⁵

Abdestsiz olan kişiye ise üç şey haramdır ki; bunlar da namaz kılmak, tavaf yapmak ve kılıfsız olarak mushafı tutmaktır.²⁷⁶ Cünüp veya abdestsiz olan kişinin mushafı ve Kur'an ayetlerinden birinin üzerinde yazılı bulunduğu şeyi tutması da haramdır.²⁷⁷ Tefsir kitapları bu hükümlerde Kur'ân-ı Kerim gibidir.²⁷⁸ Abdestsiz, cünüp, hayızlı ve nifaslı kimselerin Kur'ân-ı Kerim'in yazı bulunmayan beyaz kenarlarına dahi dokunmaları caiz olmaz.²⁷⁹ Cünüp olan kimse, yazdığı sayfa elinde olmasa, yazarken elini koymasa ve yazdığı bir Ayet-i Kerime'den eksik dahi olsa yine de Kur'an-ı Kerim'i yazamaz.²⁸⁰

Abdesti olmasa bile küçük çocuklara öğrenmeleri için Kur'an-ı Kerim'i vermekte beis yoktur.²⁸¹

Allah Teâla'nın ve Rasulü'nün (s.a.v.) emrine imtisal ederek Kur'an-ı Kerim'e hürmet edip onu baş tacı yapanlar, dünya ve ahiret saltanatına nail olurlar. Bunun en güzel misali, Osmanlı Devleti'nin kurucusu mübarek ceddimiz Osman Gazi'ye nasip olan saltanattır.

Eskiye ve kullanılmayacak durumda olan Kur'ân-ı Kerim ve diğer şer'i kitaplar:

Bir Mushaf eskir, yırtılır, okunmaz hale gelir ve artık hürmetsizlikten korkulur ise yakılarak değil de temiz bir beze sarılıp üzerine necaset atılmayacak ve basılmayacak bir yere müslüman defnedilir gibi defnedilir. Hemen çukur açıp üzerine toprak atılması münasip değildir. Defnedildiği yere toprak atmadan lahd yapıp üzerinin bir şey ile kapatılması gerekir. Bu Kur'ân-ı Kerim'e ihanet değil bir ikramdır. Eskiyip okunmaz hale gelen Kur'an-ı Kerimlere yapılacak en güzel muamele budur.²⁸²

²⁷⁴ Dürer, c.1, s.20; İbn-i Abidin, Cilt 1, s.343

²⁷⁵ Nuru'l-İzâh, s.41

²⁷⁶ Nuru'l-İzâh, s.41; Nimet-i İslam, 97

²⁷⁷ Dürer, c.1, s.20; Nimet-i İslam, 97

²⁷⁸ İbn-i Abidin, c.1, s.352; Nimet-i İslam, 98

²⁷⁹ Dürer, c.1, s.16; Nimet-i İslam, 98

²⁸⁰ Dürer, c.1, s.20 (Haşiye)

²⁸¹ Dürer, c.1, s.21

²⁸² İbn-i Abidin, c.1, s.354; Feteva-i Hindiyye, Cilt 5, s.490 – Ö. N. Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

Sair şer'i kitaplara gelince bunlardan Allah-ü Teâlâ'nın, Melaike-i Kiramın ve Peygamberan-ı İzamın isimleri silinerek kalan yerleri yakılır. Onları oldukları gibi akarsuya atmakta bir beis olmadığı gibi gömmekte de beis yoktur, hatta gömmek daha güzel olanıdır.²⁸³

Allah-ü Teâlâ'nın, Melaike-i Kiram'ın ve Peygamberan-ı İzamın isimleri yazılı olan kâğıt parçalarına bir şey sarmak; dine ve ilme karşı hıyanet olduğundan caiz değildir.²⁸⁴

TAKKE TAKMAK

Namazda başı örtmek kadınlara farz, erkeklere sünnettir. Namazda erkekler için sünnet olan başta sarık kullanmak ve cübbe giymektir. Resûlullah Aleyhissalâtü Vesselâmın ve Ashab-ı Kirâm'ın (radiyallahü anhüm) namazı sarıkla kıldıklarına dâir rivâyetler çoktur. Ayrıca Hazret-i Cebail Aleyhisselâm'ın her defasında sarıklı olarak indiği ve muhtelif zamanlarda İlâhî inayet ve yardım için gelen meleklerin de sarıklı olarak gözüksükleri bilinmektedir.²⁸⁵

Sarık olmadığına, amellerin niyetlere göre olduğu esasıyla, başı örten bir araç olarak takke de sünnet niyetiyle kullanılabilir.

والذي جاء في القرآن: (يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ) (لأعراف: 31). فأمر الله تعالى بأخذ الزينة عند الصلاة، وأقل ما يمكن لباس يُؤاري السَّوْءَ، وما زاد على ذلك فهو فَضْلٌ، والسُّنَّةُ بَيَّنَّتْ ذلك على سبيل التفصيل، وإذا كان الإنسان يستحي أن يقابل مَلِكًا من الملوك بثياب لا تستر، أو نصف بدنه ظاهر، فكيف لا يستحي أن يقفَ بين يدي مَلِكِ الملوك بثياب غير مطلوب منه أن يلبسها؟! ولهذا قال عبد الله بن عمر لمولاه نافع وقد رآه يصلي حاسر الرأس: «غَطِّ

²⁸³ İbn-i Abidin, c.1, s.354; Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

²⁸⁴ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, s.497

²⁸⁵ Süyûtî, Hâvi, 1/110

رأسك، هل تخرج إلى الناس وأنت حاسر الرأس؟ قال: لا. قال: فالله أحق أن تتجمل له» وهذا صحيح لمن عادتهم أنهم لا يحسرون عن رؤوسهم، ولا يمكن أن يخرج حاسر الرأس أمام الناس. (الشرح الممتع على زاد المستقنع.

باب شروط الصلاة ص. 149, 150)

Kur'an-ı Kerim' de şöyle geldi: (Ey adem oğulları! Her mescitte zinetlerinizi alınız.) Cenab-ı Hak namaz esnasında zînet takmayı emretti. Bunda mümkün olanın en azı, avreti örten elbisedir. Bunun üzerine zaid olan fazilettir. Sünneti seniyye bu fazileti tafsilatıyla beyan etti. İnsan, avreti örtmeyen veya ancak bedeninin yarısını örtebilen bir elbise ile bir Melik'in huzuruna çıkmaya haya edince, Hz. Allah'ın giyilmesini talep etmediği bir elbise ile, Hz. Allah'ın huzurunda durmaya nasıl haya etmesin. Bundan dolayı Abdullah ibni Ömer(r.a.) kölesi Nafi(rh.)'yi başı açık namaz kılariken görünce "Başını ört, İnsanların karşısına başın açık mı çıkıyorsun" dedi. O da "Hayır " dedi. Abdullah ibni Ömer hazretleri de " C.Hak kendisi için zinetlenmeye daha layıktır " dedi.

وقد سبق في أثر ابن عمر أنه قال لمولاه نافع: «أُتَخَرَّجُ إِلَى النَّاسِ حَاسِرَ الرَّأْسِ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُسْتَحْيَ مِنْهُ»

وهو يدلُّ على أن الأفضل ستر الرأس، ولكن إذا طَبَّقْنَا هذه المسألة على قوله تعالى: (يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ) (الأعراف: من الآية 31) تبين لنا أن ستر الرأس أفضل في قوم يُعْتَبَر ستر الرأس عندهم من أخذ الزينة، أما إذا كُنَّا في قوم لا يُعْتَبَر ذلك من أخذ الزينة، فإنَّنا لا نقول: إنَّ ستره أفضل، ولا إنَّ كشفه أفضل، وقد ثبت عن النبي عليه الصلاة والسلام: «أنه كان يُصَلِّي في العِمَامَةِ» والعِمَامَةُ ساترة للرأس. (الشرح الممتع على زاد المستقنع، باب شروط الصلاة ص. 166)

Geride geçti ki; Abdullah ibni Ömer (r.a.) kölesi Nafi (rh) 'yi başı açık namaz kılarken görünce "Başını ört, İnsanların karşısına başın açık mı çıkıyorsun" dedi. O da "Hayır " dedi. Abdullah ibni Ömer hazretleri de " C.Hak kendisinden haya etmeye daha layıktır " dedi. Bu hadise namazda başı örtmenin efdal olduğuna delalet eder. Ancak biz bu meseleyi şu ayete tatbik ettiğimiz zaman, Başı örtmenin efdal olması, baş örtmeyi zinet olarak itibar eden kavme göredir. Ancak, zinet olarak itibar etmeyenler hakkında ise, biz başı açmak veya örtmek evladır diyemeyiz. Halbuki Rasulullah(sav) Efendimiz'in sarık ile namaz kıldığı sabit olmuştur. Sarık da başı örten şeydir.

الحديث: أَنَّ رُكَانَةَ صَارَعَ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- فَصَرَعهُ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ رُكَانَةُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « إِنَّ فَرْقَ مَا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُشْرِكِينَ الْعَمَائِمُ عَلَى الْقَلَانِسِ »
(سنن الترمذی , سنن أبي داود)

Rukâne (r.anh) Peygamber (s.a.v.) ile görüşmüştür. Rukâne(r.anh) şöyle buyurdu: "Rasulullah (s.a.v.)'in "Şüphesiz bizimle müşrikler arasındaki fark, takkeler üzerindeki sarıklardır", buyurduğunu işittim."

(وَ) تَرَكُ (الطَّيْلَسَانِ) بِفَتْحِ اللَّامِ وَاحِدُ الطَّيَالِسَةِ وَالْهَاءُ فِي الْجَمْعِ لِلْعُجْمَةِ ؛ لِأَنَّهُ فَارِسِيٌّ مُعَرَّبٌ كَمَا نُقِلَ عَنِ الصِّحَاحِ ، وَهُوَ رِدَاءٌ يُوضَعُ عَلَى الرَّأْسِ وَيُرْسَلُ مِنَ الْأَطْرَافِ ، كَذَا قِيلَ وَقِيلَ يُجْعَلُ عَلَى الْعِمَامَةِ وَالْمُسْتَحَبُّ إِرْسَالُ ذَنْبِ الْعِمَامَةِ إِلَى وَسْطِ الظَّهْرِ ، وَقِيلَ إِلَى مَوْضِعِ الْجُلُوسِ وَقِيلَ مِقْدَارُ شِبْرِ وَلَا بِأَسَ بِلُبْسِ الْقَلَانِسِ وَقَدْ صَحَّ أَنَّهُ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَلْبِسُهَا، نُقِلَ عَنِ الْبَزَازِيَّةِ (بريقة محمدية فى شرح طريقة محمدية)

Taylasanı terk etmek. Bu, tayalise kelimesinin müfredidir. Te ise ucme içindir. Çünkü farisî olup sonra arabî olmuştur. **TAYLASAN:** Başa

konulup etraftan sarkıtılan ridadır. Bir görüşe göre de sarık üzerine konulur. Müstehap olan sarığın ucunu sırtın ortasına, bir görüşe göre kalçalara kadar, bir görüşe göre de bir karış miktarı sarkıtmaktır. TAKKE takmakta ise hiçbir beis yoktur. Rasülullah (s.a.v.) Efendimizin de sarık taktığı sahihtir, doğrudur.

قَالَ الْإِمَامُ الْمُحَقِّقُ فِي الْهَدْيِ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُ الْعِمَامَةَ فَوْقَ الْقَلَنْسُوَةِ ، وَيَلْبَسُ الْقَلَنْسُوَةَ بِغَيْرِ عِمَامَةٍ ، وَيَلْبَسُ الْعِمَامَةَ بِغَيْرِ قَلَنْسُوَةِ ، وَكَانَ إِذَا اعْتَمَّ أَرْخَى طَرَفَ عِمَامَتِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ كَمَا فِي حَدِيثِ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ .

وَفِي حَدِيثِ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ { دَخَلَ مَكَّةَ وَعَلَيْهِ عِمَامَةٌ سَوْدَاءُ } (غذا الألباب في شرح منظومة الآداب)

İmam-ı Muhakkık Hedy isimli kitabında şöyle dedi: “Rasülullah (s.a.v.) Efendimiz, bazen takkenin üzerine sarık sarardı, bazen sarıksız takke giyerdi, bazen de takkesiz sarık sarardı. Sarık sardığı zaman sarığın ucunu iki omzunun arasından sarkıtırdı. Nitekim Amr bin Hureys’in rivayet ettiği hadisi şerifte olduğu gibi. Hz. Cabir(ra) da şöyle rivayet etmiştir; “Rasülullah (s.a.v.) Mekke’ye girdiği zaman başında siyah sarık vardı.”

41140 لا تَزَالُ أُمَّتِي عَلَى الْفِطْرَةِ مَا لَبَسُوا الْعِمَامَةَ عَلَى الْقَلَانِسِ

(الديلمى - عن ركاته). (كنز العمال ج15، ص133، بيروت، ميلادى 2004)

“Benim ümmetim, takke üzerine sarık taktıkları müddetçe fitratları üzere daim olurlar.”

كشف الرأس في الصلاة»

3 - لا خلاف بين الفقهاء في استحباب ستر الرأس في الصلاة للرجل ،
بعمامةٍ ، وما في معناها ، لأنه صلى الله عليه وسلم كان كذلك يصلي .

(الموسوعة الفقهية) (المكتبة الشاملة ج, 22 / ص, 5)

Namazda başın açık olmasının hükmü : Namazda, sarık ve benzerleri(takke gibi) ile başı örtmenin müstehap olduğu hakkında fukaha arasında hiçbir ihtilaf yoktur. Çünkü Rasulullah (sav) Efendimiz böyle namaz kılardı.

(وَحَاسِرَ الرَّأْسِ) أَيُّ كَاشِفًا إِيَّاهُ وَهَذَا إِذَا كَانَ لِلتَّكَاسُلِ وَقِلَّةِ رِعَايَتِهَا لَا
الْإِهَانَةَ بِهَا لِأَنَّهَا كُفْرٌ (لَا تَذَلُّ) أَيُّ لَا يُكْرَهُ إِذَا كَانَ لِلتَّذَلِّ . (مجمع الانهر

ج, 1 / ص, 103) من مكروهات الصلاة

Başı açık namaz kılmak (namazın mekruhlarından). Mekruh olması -namaza ihanet için değil de- tembellik ve riayet etmemekten dolayıdır. Eğer ihanet için olursa bu küfürdür. Tezellül için takke takmamak mekruh değildir.

(وَصَلَاتُهُ حَاسِرًا) أَيُّ كَاشِفًا (رَأْسُهُ لِلتَّكَاسُلِ) وَلَا بِأَسَ بِهِ لِلتَّذَلِّ ،
وَأَمَّا لِلْإِهَانَةِ بِهَا فَكُفْرٌ وَلَوْ سَقَطَتْ قَلَنْسُوتُهُ فَأَعَادَتْهَا أَفْضَلُ إِلَّا إِذَا اخْتَاجَتْ

لِتَكْوِيرٍ أَوْ عَمَلٍ كَثِيرٍ (در المختار ج, 2 / ص, 408 فى مكروهات الصلاة, بيروت- لبنان)

Tembellikten dolayı başı açık namaz kılması (namazın mekruhlarından). Tezellül için olursa beis yoktur. Ancak ihanet için olursa küfürdür. Namazda iken takkesi düşse, onu namazda başına koyması efdaldır. Ancak sarmaya ve ameli kesire muhtaç olursa, başı açık kılması efdaldır.

* (قَوْلُهُ وَلَا بَأْسَ بِهِ لِلتَّذَلُّلِ) قَالَ فِي شَرْحِ الْمُئِيَّةِ : فِيهِ إِشَارَةٌ إِلَى أَنَّ الْأَوَّلَى أَنْ لَا يَفْعَلَهُ وَأَنْ يَتَذَلَّلَ وَيَخْشَعَ بِقَلْبِهِ فَإِنَّهُمَا مِنْ أَفْعَالِ الْقَلْبِ .

(حاشية در المختار ج2/ ص. 408 , بيروت- لبنان)

“Tezellül için takke giymemekte beis yoktur.” Bu mevzu ile alakalı olarak Münye şerhinde şöyle denilmiştir. “Burada şuna işaret vardır ; Evla olan takkeyi terk etmemesi ve kalbiyle huşu ve tezellül etmesidir. Çünkü huşu ve tezellül kalbin fiillerindendir.”

سَقَطَتْ قَلَنْسُوتُهُ أَوْ عِمَامَتُهُ فِي الصَّلَاةِ فَرَفَعُ الْقَلَنْسُوتَ بِيَدٍ وَاحِدَةٍ أَفْضَلُ مِنَ الصَّلَاةِ بِكَشْفِ الرَّأْسِ . وَأَمَّا الْعِمَامَةُ فَإِنْ أَمَكَنَهُ رَفْعُهَا وَوَضْعُهَا عَلَى الرَّأْسِ بِيَدٍ وَاحِدَةٍ مَعْقُودَةً كَمَا كَانَتْ فَسَتَرُ الرَّأْسِ أَوَّلَى ، وَإِنْ انْحَلَّتْ وَاحْتَجَّ إِلَى تَكْوِيرِهَا فَالصَّلَاةُ بِكَشْفِ الرَّأْسِ أَوَّلَى مِنْ عَقْدِهَا وَقَطْعِ

الصَّلَاةِ ، كَذَا فِي التَّتَارُخَانِيَّةِ ، (درر الحکام ج1، ص111)

Musallînin namazda başından takke ve sarığı düşse, bir eliyle takkesini kaldırıp giymesi namazı baş açık kılmasından efdaldır. Fakat sarık, sarıldığı gibi düğümlü olduğu halde olup, yalnız bir eliyle kaldırıp giyilmesi mümkün ise, başını örtmesi evlâdır. Eğer sarığın bağı çözülüp sarmaya muhtâc olursa, namazı başı açık kılması sarığı bağlamasından ve namazı kesmesinden evlâdır. Tatarhâniyye'de böyle zikredilmiştir.

Nimeti İslam (Namazın mekruhları) s:295

57- Tezellül ve taddarru kasdiyle değil de, tekasülen (67), başı açık olarak namaz kılmak. (On beşinci mekruhun hamişine bak.)

Başından kalansüvesi düşen kimseye, efdâl olan onu başına almaktır. Meğer ki, tekvire (dolamaya) ve amel-i kesire muhtaç ola.

(67) Yahut sıcaktan veya başını tahfif için. Tekâsülen olmayıp, istihfafen olursa, —neuzü billâhi teâlâ— küfür olur.

15.maddenin hamışı: Bunda, iş'ar vardır ki, saçları irsal etmekle beraber, örmekte bir mâni yoktur. Mezkûr kerahet dahi, onu namazdan

önce yayıp, namaza o halde durmaktadır. Onu gerek amden namaz için yapmış olsun, gerek olmasın. Amma eğer, onu namaz içinde yaparsa, — bil-icmâ— çok amelle olmakla, namaz fâsid olur. Aleyhis-selâm efendimiz hazretleri, bir kimseyi saçları makus (örülü) olarak namaz kılar görüp “Bırak saçlarını” buyurmuş oldukları gibi, “ben namazda saç çözmemek ve elbise soymamakla emr olundum”, dahi buyurmuşlardır. Erkeğe saç salıvermenin ve başı açık namaz kılmanın cevazına —bil-işare— delâlet etmekte olan bu gibi mesail, ashaptan Berâ bin Malik radiyellâhü teâlâ anhu hazretleri hakkındaki medihai seniyeye nazarandır. Bizce, baş açık namaz kılmak mekrûhtur.(s,287)

HULASA;

Namazda tenbellikten ve gevşeklikten dolayı başı açık bulundurmak mekruhtur. Tembellikten maksad, baş örtmeyi bir ağırlık saymaktır. Gevşeklikten maksad da, namazda baş örtmeyi önemsememektir. Halbuki bu bir sünnettir. Böyle olmayıp da özürden dolayı olursa, başın açık bulunmasında bir kerahet yoktur. Sadece sıcaktan veya hafiflemekten dolayı başı açık bırakmak ise, mekruh görülmüştür, bu bir özür sayılmaz.

Bir de namazda tevazu ve huşu maksadı ile başı açık bırakmakta bir kerahet yoktur, denilmiştir. Bununla beraber deniliyor ki, tevazu ve huşu bir kalb işidir. O halde kalb ile tevazu ve huşuda bulunup başı örtmek daha iyidir. Yine denebilir ki, tevazu ve huşu maksadı ile başı açık bırakmak, kalbdeki tevazu ve teslimiyetin bir dış görüntüsüdür. Bunun için iyidir. Şu kadar var ki, namaza başlarken sadece tevazu ve huşu maksadı ile başları açık bırakacak kimseler pek az bulunur.

Şunu da ilâve edelim ki, biz namazlarımızı Peygamber (s.a.v.) Efendimizin kıldığı gibi kılmakla emrolunmuşuz. Çünkü bir hadîs-i şerifte Peygamber (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Beni namaz kılarken nasıl görüyorsanız siz de öyle namaz kılın." Peygamber (s.a.v.) Efendimiz ise, namazlarını mübarek başları örtülü olarak kılmışlardır. Bu bir âdet işi değildir. Doğrusu namazda peygamberimiz'in(s.a.v.) uyguladığı sünnet işine uymak ve başkalarına benzemekten sakınmak meselesidir.

İhramda başların açık bulundurulması başka bir hikmete bağlıdır. O, mahşer hayatının bir örneğidir. Namaz buna kıyas edilmez. İbadetlerde kıyas geçerli olmaz. Artık gerçek bir özür bulunmadıkça, başı

güzel bir şekilde, secdeye engel olmayan bir giysi ile örtmenin daha faziletli olduğu kesindir. Öyle ki, secde esnasında baştan düşen bir giysiyi (tek el ile) başa yerleştirmek faziletli görülmüştür. Fakat iki elle (çok hareket ile) yapılmaz.

Bu konuda kerahet ve fazilet erkeklere göredir. Kadınlara göre ise, başlarının namazda örtülü olması her halde şarttır. Başlarının açık bulunması, namazlarını bozar. Bu konu, din kitaplarımızın bir çoğunda, özellikle "Bahr-i Raik" ile "Reddül-Muhtar" adlı eserlerde ayrıntılı olarak yazılmıştır. (Büyük İslam İlmihali, s,231. Ö.N.BİLMEN, Namazların Mekruhları 47. madde)

MÜZİK, ŞARKI VE ÇALGININ DİNİ HÜKÜMLERİ ŞARKI VE ÇALGININ HARAM OLDUĞUNUN DELİLLERİ

Kuran-ı kerim'den deliller;

1- Lokman Süresi, 6. Ayet-i Kerime:

"وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ
وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ"

Bayağı insanlardan kimi de vardır ki, Allah yolundan bilgisizce sapıtmak ve onu eğlence yerine tutmak için laf eğlencesi satın alır, işte bunlara aşağılayıcı bir azap vardır.

Bu ayet-i kerimenin sebebi nüzulünde deniliyor ki: Nadr İbni Haris; ticaretle Faris'e gidiyor, Acemlerin hikâyelerini, efsane kitaplarını getiriyor ve bunları Kureyş'e okuyarak «Muhammed size Ad ve Semûd hikâyeleri söylüyor, gelin ben size Rüstem'in, İsfendiyar'ın Kısralar'ın hikâyelerini anlatayım» diyor ve bu suretle birçoklarının Kur'an dinlemesine mani oluyordu. Bundan başka güzel bir hânende (şarkıcı) cariyeye almış, birinin

Müslüman olacağını işittiği zaman onu alıp cariyesine: “Haydi buna yedir içir, söyleyiver” der, bu suretle eğlendirip «gördün ya bu, Muhammedin çağırdığından, namazdan, oruçtan, onun önünde çarpışmaktan daha iyi değil mi?» dermiş.

Hasan-ı Basrî hazretleri,

أُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: {وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ} فِي الْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ.²⁸⁶

"Bu ayet, şarkı ve çalgılar hakkında nazil olmuştur", diye buyurur. Ayet-i Kerimede, meali "laf eğlencesi" şeklinde verilen "lehve'l-hadis" nazmı için, İbn-i Abbas (r.a):

هُوَ الْغِنَاءُ وَالِاسْتِمَاعُ لَهُ

"Bu, şarkı-türkü ve onları dinlemektir."²⁸⁷, diye buyurmuştur.

İbni Mesud (r.a)'a da bu ayet-i kerime kendilerine sorulduğunda:

الْغِنَاءُ وَاللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، يُرَدِّدُهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ

"Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin olsun ki bu ("lehvel hadis") şarkıdır.", demiş ve bunu üç kere tekrar etmiştir.²⁸⁸

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ الْغِنَاءُ، وَكَذَلِكَ قَالَ عِكْرِمَةُ وَمَيْمُونُ بْنُ مِهْرَانَ
وَمَكْحُولٌ²⁸⁹

İbn-i Ömer, İkrime, Meymun bin Mihran, Mekhul (r.anhüm) gibi daha birçok zattan aynı hüküm işitilmiştir.

Mücahid (r.h) ise:

" اللَّهُ: الطَّبْلُ."²⁹⁰

²⁸⁶ تفسیر ابن کثیر 6-332، دار طيبة 1999

(تفسیر الطبري 18-536، مؤسسة الرسالة الطبعة: الأولى، 2000)

²⁸⁷ 52/ 14 تفسیر القرطبي

²⁸⁸ 52/ 14 تفسیر القرطبي

(تفسیر الطبري 18-538، مؤسسة الرسالة الطبعة: الأولى، 2000)

"Lehv, davuldur, (çalgı aletleridir).", şeklinde tefsir etmiştir.

Zikri geçen ayet-i kerime bu tefsirler üzere değerlendirildiğinde şarkı-türkünün, çalgı ve çalgı aletlerini dinlemenin nehyedilmiş olduğu ortaya çıkar.

Hakim En'Neysâbûrî Müstedrek isimli eserinde derki:

... أَنَّ تَفْسِيرَ الصَّحَابِيِّ الَّذِي شَهِدَ الْوَحْيَ وَالتَّنْزِيلَ عِنْدَ الشَّيْخَيْنِ حَدِيثٌ مُسْنَدٌ²⁹¹

"Vahye ve tenzile şahid olmuş sahabenin tefsiri, Şeyhayn indinde müsned hadistir." Şu halde bu tefsirleri göz ardı etmek mümkün değildir.

Şafiî Ulemasından el-Vâhîdî der ki:

وَهَذِهِ الْآيَةُ عَلَى هَذَا التَّفْسِيرِ تَدُلُّ عَلَى تَحْرِيمِ الْغِنَاءِ²⁹²

"Bu ayet, bu tefsir ile şarkının haram kılındığına delalet eder."

وَذَكَرَ شَيْخُ الْإِسْلَامِ أَنَّ كُلَّ ذَلِكَ (اي إِنَّ تَغْنَى لِيَسْتَفِيدَ نَظْمَ الْقَوَافِي وَيَصِيرَ فَصِيحَ اللِّسَانِ وَ إِنَّ تَغْنَى وَحْدَهُ لِنَفْسِهِ لِدَفْعِ الْوَحْشَةِ) مَكْرُوهٌ عِنْدَ عُلَمَائِنَا . وَاحْتَجَّ بِقَوْلِهِ تَعَالَى - { وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ } - الْآيَةَ جَاءَ فِي التَّفْسِيرِ : أَنَّ الْمُرَادَ الْغِنَاءَ²⁹³

Bizim Ulemamızdan Şeyhu'l-İslam Aliyyü'l-Pezdevî hz. de bu ayeti kerimenin tefsiriyle istidlal ederek, şarkının, "nazımdaki kafiyeleleri öğrenip de fasih lisan sahibi olmak", "kendisinden vahşeti gidermek için kendi kendine söylemek" gibi niyyetler ile tahakkukunu dahi mekruh görmüştür.

²⁹¹المستدرک 2-258، جامع السنة 1427

²⁹² غناء الألباب في شرح منظومة الآداب 1/ 168

²⁹³ رد المحتار 26/ 330

2. İsrâ Suresi, 64. Ayet-i Kerime

وقال تعالى: "وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمُ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا"

Hem onlardan gücün yettiğini sesinle oynat, süvarilerin ve piyadelerininle üzerlerine bas gürültüyü ve mallarına evlatlarına ortak ol ve onlarla va'dler yap, fakat Şeytan onlara bir aldaniştan başka ne va'd eder?

Celaleyn tesirinde "وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ" nazm-ı celili

"وَاسْتَفْزِزْ" استخفَّ "بِصَوْتِكَ" بِدُعَائِكَ بِالْغِنَاءِ وَالْمَزَامِيرِ وَكُلِّ دَاعٍ إِلَى الْمَعْصِيَةِ²⁹⁴

"Şarkı, çalgılar ve her türlü masiyete davet edici şeylerin ile insanları haktan ayırarak şaşırt.", diye tefsir olunmuştur.

Tefsir-i Kurtubî'de bu ayet-i kerime için:

فِي الْآيَةِ مَا يَدُلُّ عَلَى تَحْرِيمِ الْمَزَامِيرِ وَالْغِنَاءِ وَاللَّهْوِ، لِقَوْلِهِ: "وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ عَلَيْهِمْ" عَلَى قَوْلِ مُجَاهِدٍ²⁹⁵

"Bu ayet-i kerimede, Mücahid (r.h)'in kavli üzere, çalgı, şarkı ve eğlencenin haram olduğuna delil vardır.", diye buyrulduktan sonra:

وَمَا كَانَ مِنْ صَوْتِ الشَّيْطَانِ أَوْ فِعْلِهِ وَمَا يَتَحَسَّنُهُ فَوَاجِبُ التَّنَزُّهِ عَنْهُ.²⁹⁶

"Şeytanın sesi, işi ve güzel gördüğü her şeyden uzak durmak vaciptir.", tembihatı zikredilir.

تفسير الجلالين 5-102، دار الكتب العلمية 2006²⁹⁴

²⁹⁵ تفسير القرطبي 10/290

²⁹⁶ تفسير القرطبي 10/290

Hadis-i şeriflerden deliller;

1. Sahih-i Buharî'de geçen Ebu Âmir el-Eş'arî (r.a)'den rivayet olunan hadis-i şerif.

لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَّ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ...²⁹⁷

"Ümmetinden, ferici (zinayı), ipeği, şarabı, **çalgıyı** helal addeder nice kavimler elbette olacak..."

إِنَّ الْمَلَاهِي كُلَّهَا حَرَامٌ حَتَّى التَّغْنِي بِضَرْبِ الْقَصَبِ قَالَ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - «لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَّ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ»²⁹⁸

Ulemamız hadis-i şerifle istidlal ederek şu hükmü vermişlerdir: "Çalgı aletlerinin tamamı haramdır. Hatta kamış-çubuk gibi bir şeyle vurarak hasıl olan müzik olsa da."

2. Sünen-i Ebu Dâvud'ta zikredilen Nâfi' (r.a)'ın rivayeti.

سَمِعَ ابْنُ عُمرَ مَرَّارًا قَالَ فَوَضَعَ إِصْبَعِيهِ عَلَى أُذُنَيْهِ وَنَأَى عَنِ الطَّرِيقِ وَقَالَ لِي يَا نَافِعُ هَلْ تَسْمَعُ شَيْئًا قَالَ فَقُلْتُ لَا قَالَ فَرَفَعَ إِصْبَعِيهِ مِنْ أُذُنَيْهِ وَقَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَمِعَ مِثْلَ هَذَا فَصَنَعَ مِثْلَ هَذَا²⁹⁹

İbni Ömer (r.a) çalgı sesi işitti. Kulaklarını kapatıp yoldan uzaklaştı. Bana dedi ki "Ey Nâfi'! Bir şey duyuyor musun?" Hayır, dedim. Ellerini kulaklarından çekip buyurdu ki "Biz Rasulülla (s.a.v) ile beraber iken şarkı sesi duyunca aynı bu şekilde yapmıştı."

²⁹⁷ بخاري بدء الوحي 7-138، دار الشعب 1997

²⁹⁸ البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكملة الطوري 8/ 214

²⁹⁹ أبو داود كتاب الأدب 4-434، دار الكتاب العربي

Bu hadis-i şerifin benzeri, fıkıh kitaplarımızda ifade ettiği hükümler ile beraber şöyle zikredilmiştir:

فَالْوَاجِبُ كُلُّ الْوَاجِبِ أَنْ يَجْتَنِبَ كَيْ لَا يَسْمَعَ لِمَا رُوِيَ { أَنَّهُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ أَدْخَلَ أُصْبُعَهُ فِي أُذُنِهِ عِنْدَ سَمَاعِهِ }³⁰⁰

Şu hadis-i şeriften dolayı, tam anlamıyla vacip olan, bu sesleri işitmek için böyle yerlerden kaçınmaktır: “Rasülüllah (s.a.v) çalgı sesini işittiğinde kulağını parmağı ile tıkamıştır.”

فَإِنْ سَمِعَهُ بَغْتَةً يَكُونُ مَعْدُورًا، وَيَجِبُ أَنْ يَجْتَهِدَ أَنْ لَا يَسْمَعَ لِمَا رُوِيَ:
«أَنَّهُ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - أَدْخَلَ أُصْبُعَيْهِ فِي أُذُنَيْهِ لئَلَّا يَسْمَعَ صَوْتَ
الشَّبَابَةِ»³⁰¹

Eğer bu sesleri ansızın duyarsa mazur sayılır ve şu hadis-i şerif sebebiyle duymamak için çalışması vacip olur: “Peygamber Efendimiz (s.a.v) şebâbe (klarnet misali kamıştan yapılan üflemeli bir çalgı aleti) sesini işitmek için iki parmağı ile kulaklarını tıkadı.”

Ulemanın sözlerinden deliller;

وَقَدْ كَتَبَ الْإِمَامُ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِمُؤَدِّبٍ وَلَدِهِ : لِيَكُنْ
أَوَّلُ مَا يَعْتَقِدُونَ مِنْ أَدَبِكَ بُغْضَ الْمَلَاهِي الَّتِي بَدُوهَا مِنَ الشَّيْطَانِ
وَعَاقِبَتُهَا سَخَطُ الرَّحْمَنِ فَإِنَّهُ بَلَّغَنِي عَنْ الثَّقَاتِ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ صَوْتَ

³⁰⁰ رد المحتار 26/ 326

³⁰¹ الاختيار لتعليل المختار 4/ 165

الْمَعَارِفِ وَاسْتِمَاعَ الْأَغَانِي وَاللَّهَجَ بِهَا يُنْبِتُ النَّفَاقَ فِي الْقَلْبِ كَمَا
يُنْبِتُ الْعُشْبُ عَلَى الْمَاءِ³⁰²

Ömer bin Abdülaziz (r.h) çocuğunun mürebbisine şunları yazmıştır: Çocukların senin terbiyenden öğreneceklerinin ilki, müziğe-çalgıya bu'z etmek olsun ki onun başlangıcı şeytandandır, akıbeti ise Allah'ın gazabıdır. Dikkat et, ilmine itimat olunan ulemadan bana ulaşan şudur: "Çalgı aletlerinin sesi, şarkı dinlemek, ona düşkün olmak sulu yerde otun yeşermesi gibi kalpte nifakı yeşertir."

قال الإمام أبو العباس القرطبي: الغناء ممنوع بالكتاب والسنة وقال أيضا: "أما المزامير والأوتار والكوبة (الطبل) فلا يختلف في تحريم استماعها ولم أسمع عن أحد ممن يعتبر قوله من السلف وأئمة الخلف من يبيح ذلك، وكيف لا يحرم وهو شعار أهل الخمر والفسوق ومهيج الشهوات والفساد والمجون وما كان كذلك لم يشك في تحريمه ولا تفسيق فاعله وتأثيره³⁰³

İmam Ebu Abbas el-Kurtubî buyurdu ki: Şarkı, kitap ve sünnet ile yasaklanmıştır. **Mizmar** (üflelemeli çalgılar) **evtar** (telli çalgılar) ve **kûbe** (davul gibi kendisine vurularak ses çıkaran çalgılar) bunları dinlemenin haram olduğunda ihtilaf yoktur. **Ben Halef ve Selefin alimlerinden sözüne itibar edilen hiç bir alimin buna mubah dediğini duymadım.** Nasıl haram olmasın ki! Bunlar şarap ehlinin, fasıkların şiarıdır. Şehevî arzuları, fesadı, arsızlığı azdırıcıdır. Böyle olan şeye haram hükmünün verilmesinde, bunları işleyenlerin ise fasıklık ile damgalanıp günahkâr olduğunun söylenmesinde şüphe yoktur.

³⁰² غداء الألباب شرح منظومة الآداب) 1/ 119)

³⁰³ النور الكاشف في بيان حكم الغناء والمعازف (ص: 19)

قال القاسم بن محمد رحمه الله: الغناء باطل، والباطل في النار³⁰⁴

Kasım b. Muhammed (r.h) ise: "Şarkı batıldır, batıl ise cehennemdedir", diye buyurmuştur.

قال الحسن البصري رحمه الله: إن كان في الوليمة لهو - أى غناء ولعب -، فلا دعوة لهم³⁰⁵

Hasan-i Basri (r.h) da şöyle buyurur: "Eğer velime de (düğünde) şarkı ve oyun var ise bu davet(e icabet) yoktur."

İmamı Azam hazretlerinin şöyle söylediği rivayet olunur:

الغناء من أكبر الذنوب التي يجب تركها فوراً³⁰⁶

"Şarkı, en büyük günahlardandır ki terki gecikmeden vacip olur."

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ: فِي دَارٍ يُسْمَعُ مِنْهَا صَوْتُ الْمَزَامِيرِ وَالْمَعَازِفِ أَدْخُلُ عَلَيْهِمْ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ لِأَنَّ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَرَضٌ، وَلَوْ لَمْ يَجْزِ الدُّخُولُ بِغَيْرِ إِذْنٍ لَأَمْتَنَعَ النَّاسُ مِنْ إِقَامَةِ هَذَا الْفَرَضِ³⁰⁷.

İmam Ebu Yusuf hazretleri şöyle dedi: "Bir evin içinden çalgı-müzik sesi duyulduğu vakit oraya izin almadan girerim. Çünkü münkerden nehiy farzdır. Eğer izinsiz girmek caiz olmasa idi bu farzı yerine getirmekten insanlar hiç şüphesiz geri dururlar idi."

Şarkı söyleyen ve bunu sanatı yapan, bununla meşhur olan kadın ve erkek hakkında İmam-ı Şafii hz. buyurur ki:

³⁰⁴ النور الكاشف في بيان حكم الغناء والمعازف (ص: 17)

³⁰⁵ النور الكاشف في بيان حكم الغناء والمعازف (ص: 17)

³⁰⁶ النور الكاشف في بيان حكم الغناء والمعازف (ص: 13)

³⁰⁷ الاختيار لتعليل المختار 4/ 166

لَا تَجُوزُ شَهَادَةُ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَذَلِكَ أَنَّهُ مِنَ اللَّهِوَ الْمَكْرُوهِ الَّذِي يُشْبِهُ
الْبَاطِلَ وَأَنَّ مَنْ صَنَعَ هَذَا كَانَ مَنْسُوبًا إِلَى السَّفَهِ وَسُقَاطَةِ الْمُرُوءَةِ³⁰⁸

“Bunların şahitlikleri kabul olunmaz. Çünkü bu yaptıkları batıla benzeyen çirkin eğlencelerdendir. Bu işi işleyen sefihliğe nispet olunur ve mürüvveti düşer.

İmam Şafii'den şöyle söylediği tevatür olmuştur:

" خَرَجْتُ مِنْ بَغْدَادٍ وَخَلَّفْتُ بِهَا شَيْئًا أَحْدَثَهُ الزَّانَادِقَةُ، يُسَمُّونَهُ التَّغْبِيرَ،
يَصَدُّونَ النَّاسَ بِهِ عَنِ الْقُرْآنِ."

والتَّغْبِيرُ ذِكْرُ أَحْدَثِهِ هَؤُلَاءِ بَنُوعٍ مِنَ التَّغْنِيِّ بِالشَّعْرِ مَعَ ضَرْبِ قَضِيْبٍ عَلَى
جِلْدٍ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ³⁰⁹

Bağdat'tan çıktığımda geride (onların yapageldiği) bir şeyi bıraktım ki onu zındıklar çıkarmışlar. Kendisine “teğbîr” ismini verirler. Onunla insanları Kur'an-ı Kerimden men ederler.

Teğbîr: Şiirli teganni ile ihdas olunmuş bir zikir ki bir çeşit çubuk ile deri vb. şeylerden yapılmış bir nevi davul üzere vurmak suretiyle yapılır.

وَقَدْ سُئِلَ مَالِكٌ - رَحِمَهُ اللَّهُ - عَمَّا رَخَّصَ فِيهِ أَهْلُ الْمَدِينَةِ مِنَ الْغِنَاءِ
فَقَالَ: إِنَّمَا يَفْعَلُهُ عِنْدَنَا الْفُسَّاقُ، وَنَهَى عَنِ الْغِنَاءِ، وَاسْتِمَاعِهِ،³¹⁰

İmamı Malik hazretlerine Ehl-i Medine'nin kendisi hakkında ruhsat verdikleri şarkıdan sorulunca: “Bize göre bunu sadece fasıklar yapar”, buyurdu ve şarkıdan ve şarkıyı dinlemekten nehyetti.

³⁰⁸الإمام . للشافعي) 6 / 209)

³⁰⁹ فقه الأذكار والأدعية والأذكار) 2 / 213)

³¹⁰ المدخل لابن الحاج) 3 / 100)

وقال: "إذا اشترى جارية فوجدها مُغنية كان له أن يردها بالعيب"³¹¹.

İmam-ı Malik Hz: "Bir kimse cariyeye satın alsa da onu şarkı söylerken bulsa, müşteri için ayıbı sebebiyle o cariyeyi satıcıya geri vermek vardır", diye buyurur.

Ahmed bin Hanbel Hazretlerinin oğlu Abdullah şöyle anlatır:

"سألت أبي عن الغناء؟ فقال: الغناء يثبت النفاق في القلب
لا يعجبني"³¹²

Babama şarkı meselesini sordum: "Şarkı, kalpteki nifakı yeşertir. Bana hiç hoş gelmez.", buyurdu.

ثم ذكر قول مالك: إنما يفعله عندنا الفساق"³¹³.

Daha sonra babam, İmam-ı Malik hazretlerinin şu sözlerini hatırlatmıştır: "Bize göre onu fasıklar işler."

Fıkıh kitaplarından deliller;

(وَاسْتِمَاعُ الْمَلَاهِي حَرَامٌ) كَالضَّرْبِ بِالْقَضِيبِ وَالذُّفِّ وَالْمِزْمَارِ وَغَيْرِ ذَلِكَ. قَالَ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ -: «اسْتِمَاعُ صَوْتِ الْمَلَاهِي مَعْصِيَةٌ وَالْجُلُوسُ عَلَيْهَا فَسْقٌ وَالتَّلَذُّدُ بِهَا مِنَ الْكُفْرِ». الْحَدِيثُ خُرَجَ مَخْرَجَ التَّشْدِيدِ وَتَغْلِيظِ الذَّنْبِ،³¹⁴

³¹¹ النور الكاشف في بيان حكم الغناء والمعازف (ص: 14)

³¹² مسائل أحمد بن حنبل رواية ابنه عبد الله (ص: 316)

³¹³ النور الكاشف في بيان حكم الغناء والمعازف (ص: 16)

³¹⁴ الاختيار لتعليل المختار 4/ 165)

Çalgı aletlerini dinlemek haramdır. Mesela bateri gibi çubuklu çalgı aleti, def, zurna-flüt gibi üflemeli çalgı aleti ve bunun dışındakiler gibi. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdular: “Çalgı aletlerinin sesini dinlemek masiyet, orada oturmak fışk, onunla lezzet duymak küfürdür.” Bu hadis-i şerif, “müzik dinlemekten şiddetle yasaklama” ve “günahının büyüklüğünü ifade etme” manasında olduğu ifade edilmiştir.

Hadis-i şerifteki “**küfürdür**” ifadesi,

" أَيْ بِالنِّعْمَةِ فَصَرَفُ الْجَوَارِحِ إِلَى غَيْرِ مَا خُلِقَ لِأَجْلِهِ كُفْرٌ بِالنِّعْمَةِ لَا شُكْرٌ³¹⁵

“nimete nankörlük”, manasınadır. Uzuvarı yaratıldığı maksadın gayrısına sarf etmek, nimete şükür değil nankörlüktür.

(وَمَنْ يُغْنِي لِلنَّاسِ) لِأَنَّهُ يَجْمَعُهُمْ عَلَى كَبِيرَةٍ هِدَايَةٍ وَغَيْرُهَا، وَكَلَامُ سَعْدِي أَفَنَدِي يُفِيدُ تَقْيِيدَهُ بِالْأُجْرَةِ فَتَأْمَلْ. وَأَمَّا الْمُغْنِي لِنَفْسِهِ لِدَفْعِ وَحْشَتِهِ فَلَا بَأْسَ بِهِ عِنْدَ الْعَامَّةِ عِنَايَةً، وَصَحَّحَهُ الْعَيْنِيُّ وَغَيْرُهُ. قَالَ: وَلَوْ فِيهِ وَعَظٌ وَحِكْمَةٌ فَجَائِزٌ اتِّفَاقًا وَمِنْهُمْ مَنْ أَجَازَهُ فِي الْعُرْسِ كَمَا جَازَ ضَرْبُ الدُّفِّ فِيهِ، وَمِنْهُمْ مَنْ أَبَاحَهُ مُطْلَقًا، وَمِنْهُمْ مَنْ كَرِهَهُ مُطْلَقًا اهـ. وَفِي الْبَحْرِ: وَالْمُذْهَبُ حُرْمَتُهُ مُطْلَقًا فَانْقَطَعَ الْإِخْتِلَافُ، بَلْ ظَاهِرُ الْهِدَايَةِ أَنَّهُ كَبِيرَةٌ وَلَوْ لِنَفْسِهِ وَأَقَرَّهُ الْمُصَنِّفُ. قَالَ: وَلَا تُقْبَلُ شَهَادَةُ مَنْ يَسْمَعُ الْغِنَاءَ أَوْ يَجْلِسُ مَجْلِسَ الْغِنَاءِ³¹⁶

İnsanlara şarkı söyleyen kimsenin şahitliği kabul olunmaz. Çünkü bu kimse, onları büyük günah üzere toplamıştır. Hidaye ve diğer kitaplarda böyle geçer. Sa’dî Efendinin keliması ise ücretle başkaları için

³¹⁵ رد المحتار 26/ 326)

³¹⁶ الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) 5/ 482)

şarkı söyleyenin adaletinin düşeceğini ifade eder. Ancak “vahşeti def için” kendisi için tegannide bulunanın yaptığında ekser ulema indinde beis yoktur. Aynî ve gayrısı bu hükmün sahih olduğunu ifade etti ve dedi ki: “Eğer tegannide va’z ve hikmet varsa ittifakan caizdir”. Ulemadan bu tür olan teganniye düğünde icazet veren vardır. Düğünlerde def çalmaya caiz dedikleri gibi. Bu tür olana mutlak olarak cevaz veren de vardır. Ancak mutlak olarak kerih gören de vardır. Bahir isimli eserde şöyle zikredilir: **Zahir-i mezhep, mutlak olarak haram oluşudur. Bununla ihtilaf sona ermiş olur. Hatta Hidaye’nin zahiri, bunun büyük günah olduğudur.** İsterse kendi için söylemiş olsun. **Musannıf bunu böylece ikrar etmiş ve şöyle söylemiştir: Şarkı dinleyen, şarkı meclisinde oturanın şahitliği kabul olunmaz.**

mektubatı şerifeden deliller;

وَاعْلَمْ أَنَّ الرَّقْصَ وَالسَّمَاعَ دَاخِلٌ فِي الْحَقِيقَةِ فِي اللَّهِ وَاللَّعِبِ وَقَوْلُهُ
تَعَالَى (وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ) الْآيَةُ، نَازِلٌ فِي شَأْنِ الْمَنَعِ
عَنِ الْغِنَاءِ كَمَا قَالَ مُجَاهِدٌ الَّذِي هُوَ تَلْمِيزُ ابْنِ عَبَّاسٍ وَمِنْ كِبَارِ التَّابِعِينَ
أَنَّ الْمُرَادَ بِلَهْوَ الْحَدِيثِ الْغِنَاءُ فِي الْمَدَارِكِ لَهُوَ الْحَدِيثُ السَّمَرُ وَالْغِنَاءُ
وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ وَابْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ يَحْلِفَانِ أَنَّهُ الْغِنَاءُ، وَقَالَ
مُجَاهِدٌ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ أَيُّ: لَا يَحْضُرُونَ
الْغِنَاءَ وَحُكِّيَ عَنْ أَبِي نَصْرِ الدَّبُّوسِيِّ عَنِ الْقَاضِي ظَهِيرِ الدِّينِ الْخَوَارِزْمِيِّ:
مَنْ سَمِعَ الْغِنَاءَ مِنَ الْمُغَنِّيِّ وَغَيْرِهِ أَوْ يَرَى فِعْلًا مِنَ الْحَرَامِ فَيَحْسِنُ ذَلِكَ
بِاعْتِقَادٍ أَوْ بِغَيْرِ اعْتِقَادٍ يَصِيرُ مُرْتَدًّا فِي الْحَالِ بِنَاءً عَلَى أَنَّهُ أَبْطَلَ حُكْمَ
الشَّرِيعَةِ وَمَنْ أَبْطَلَ حُكْمَ الشَّرِيعَةِ فَلَا يَكُونُ مُؤْمِنًا عِنْدَ كُلِّ مُجْتَهِدٍ وَلَا
يَقْبَلُ اللَّهُ طَاعَتَهُ وَأَحْبَطَ اللَّهُ كُلَّ حَسَنَاتِهِ أَعَاذَنَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ مِنْ ذَلِكَ

وَالْآيَاتُ وَالْأَحَادِيثُ وَالرَّوَايَاتُ الْفِقْهِيَّةُ فِي حُرْمَةِ الْغِنَاءِ كَثِيرَةٌ جِدًّا عَلَى
حَدِّ يَتَعَذَّرُ إِيْخْصَاؤُهَا³¹⁷

Sen bil ki raks ve sema' (coşkusundan hareket, dönmek), hakikatte lehv ve la'b (dinî-dünyevî hiç bir faidesi olmayan oyun-eğlence) içinde dahildir. Cenab-ı Hakk'ın "**İnsanlardan kimi de vardır ki, laf eğlencesi satın alır.**", ayet-i kerimesi, şarkıdan yasaklama hakkında nazil olmuştur. İbn-i Abbas (r.a)'ın talebesi, Tabiî'nin büyüklerinden Mücahid (r.h)'in buyurduğu gibi: "Bu âyet-i kerimede geçen (laf eğlencesi diye mealini verdiğimiz) "lehve'l-hadîs" nazmı celili ile murad şarkıdır." Medârik (Tefsir-i Neseî) isimli eserde, "“lehve'l-hadîs” nazmı, (asılsız hikâyelerle yapılan) lakırdı ve şarkıdır." diye bir tefsir vardır. İbni Abbâs ve İbni Mes'ûd "radiyallahü anhüm", bu nazmın şarkı manasında olduğuna yemin ederler. Mücâhid (r.h), "Ve onlar ki zûra şâhid olmazlar"³¹⁸ ayet-i kerimesini "şarkı-mûzik olan yerde hazır olmazlar" diye tefsir etmiştir. Ebû Nasr ed-Debûsî ve Kâdî Zahîru'd-dîn el-Harezmî'den şöyle rivayet olunmuştur: "Şarkıcı ve gayrisından müzik dinleyen veya haram olan bir işe muttali olan bir kimse, bu yapılanları, **inanarak veya inanmayarak güzel görse** (bu hükmü, onların gerçekten güzel olduğuna inanarak veya güzel olduğuna inanmadan sırf laf olsun diye vermiş olsa) dinin hükmünü iptal etmiş olmasına binaen filhal mürted olur." Dinin hükmünü iptal eden ise bütün müçtehitler indinde mümin olmaz. İbadetlerini Allah kabul etmez. Bütün iyiliklerini hiçe indiriverir. Böyle felâketten Allah Sübhanehü bizi muhafaza buyursun. Şarkının haram olduğuna dair ayetler, hadisler ve fıkhi rivayetler hakikaten çoktur. Öyle ki sayması müteazzirdir. (çok zordur.)

Şarkının bazı zararları;

Kur'an-ı Kerimden Alıkoyar

Şarkı-mûzik, yukarıda zikri geçtiği üzere Kurân-ı Kerimi okuyup-dinlemekten, onda düşünüp tefekkür etmekten alıkoyar.

Hayâyı Azaltır, Şehveti Arttırır

المكتوبات الرباني 1-266³¹⁷
فرقان 72³¹⁸

Yezid b. Velid buyurur ki:

يا بني أُمّية إياكم والغناء فإنه ينقص الحياء، ويزيد في الشهوة، ويهدم
المروءة³¹⁹

Ey Ümeyye Oğulları! Şarkıdan sakının. Çünkü o hayâyı azaltır, şehveti artırır. Mürüvveti (kişiliği) yıkar.

Cennet Kurrâları'nı Dinleyemez

Ebu Musa'l-Eşârî (r.a), Peygamber Efendimiz (s.a.v)'den rivayet eder:

مَنْ اسْتَمَعَ إِلَى صَوْتِ غِنَاءٍ لَمْ يُؤْذَنْ لَهُ أَنْ يَسْمَعَ الرُّوحَانِيِّينَ). فَقِيلَ:
وَمَنْ الرُّوحَانِيُّونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (قُرَّاءُ أَهْلِ الْجَنَّةِ)

Şarkı dinleyen kimseye Rûhâniyyûn'u dinlemesine izin verilmez. Ya Rasulellah Rûhâniyyûn kimdir? Denilince, Peygamberimiz "Cennet ehlinin kurrâlarıdır.(Kur'an Okuyanlarıdır.)³²⁰

Kulaklarına Kurşun Dökülür

Enes bin Mâlik (r.a) rivayet eder: Rasûlüllah (s.a.v) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

مَنْ جَلَسَ إِلَى قَيْنَةٍ يَسْمَعُ مِنْهَا صُبَّ فِي أُذُنِهِ الْآنَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Kendisinden şarkı dinlediği çengi cariyenin meclisinde oturan kimsenin, kıyamet gününde kulağına kurşun dökülür.³²¹

Kalpte Nifakı Yeşertir.

الْغِنَاءُ يُنْبِتُ النِّفَاقَ فِي الْقَلْبِ³²²

الفقه علي المذاهب الأربعة 5-27³¹⁹

Nevâdiru'l-Usul 2, 87³²⁰ Kurtubi 14-53, 180,

³²¹ Kurtubi a.g 14-53

أبو داود 434-4 دار الكتاب العربي³²²

Rasülüllah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: Şarkı-müzik kalpte nifakı yeşertir.

Musibete Sebep Olur

حَدِيث عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَعَلْتَ أُمَّتِي خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً حَلَّ بِهَا الْبَلَاءُ فَقِيلَ وَمَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِذَا كَانَ الْمَغْنَمُ دُولًا وَالْأَمَانَةُ مَغْنَمًا وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا وَأَطَاعَ الرَّجُلُ زَوْجَتَهُ وَعَقَّ أُمَّهُ وَبَرَّ صَدِيقَهُ وَجَفَا أَبَاهُ وَارْتَفَعَتِ الْأَصْوَاتُ فِي الْمَسَاجِدِ وَكَانَ زَعِيمُ الْقَوْمِ أَرَذَلَهُمْ وَأُكْرِمَ الرَّجُلُ مَخَافَةَ شَرِّهِ وَشَرِبَتِ الْخُمُورُ وَلُبِسَ الْحَرِيرُ وَاتُّخِذَتِ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَارِفُ وَلَعَنَ آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَوَّلَهَا فَلْيَرْتَقِبُوا عِنْدَ ذَلِكَ رِيحًا حَمْرَاءَ أَوْ خَسْفًا وَمَسْخًا³²³

"Ümmetim on beş şeyi yapmaya başlayınca ona büyük belanın gelmesi vacib olur!" buyurmuşlardı. (Yanındakiler): "Ey Allah'ın Resulü! Bunlar nelerdir?" diye sordular. Aleyhissalâtu vesselâm saydı:

1. Ganimet (fakir fukaraya değil de sadece zengin ve mevki sahibi kimseler arasında) tedavül eden bir meta haline geldiği zaman
2. Emanet ganimet sayılıp, emanete riayet kalmadığı zaman,
3. Zekat vermeyi ceza telakki ettikleri zaman,
4. Erkekler hanımlarına itaat edip,
5. Annesine asi olduğu zaman,
6. Ahbabına karşı iyi olup,
7. Babasına cefa verdiği zaman,
8. Mescidlerde (Allah ve rasülünün istemediği) sesler yükseldiği zaman,
9. Kavme, onların en alçağı reis olduğu zaman,
10. Zararı dokunmasın diye bir kimseye hürmet edildiği zaman,
11. Her türlü içki içildiği zaman,
12. İpek (erkekler tarafından) giyildiği zaman,

ترمذي قتن 4-494، دار إحياء التراث 323

13. Çengi olan (şarkı söyleyip oynayan) kadınlar yetiştirilip çoğaltıldığı zaman,
14. Her türlü çalgı aletleri imal edilip kullanıldığı zaman,
15. Bu ümmetin sonradan gelen nesilleri, önceden gelip geçenlere hakaret ettiği zaman artık kızıl rüzgârı, yere batışı, suretlerin tebdilini bekleyin."

KUR'AN-I KERİM'İN HZ. PEYGAMBERİMİZ (s.a.v) ve SÜNNETİNE VERDİĞİ KIYMET

İslam dininin iki temel kaynağı vardır. Bunlar yüce kitabımız Kur'anı Kerim ve Peygamber Efendimizin söz, fiil ve takrirlerinden meydana gelen Sünnet-i Seniyye'dir. Bu iki temel kaynağın birlikteliği ve birbirinden ayrı değerlendirilemeyeceği hususunda Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmuşlardır.

"تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ، لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللَّهِ وَ سُنَّةَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ."

"Size sıkı sarıldığınız sürece sapıtmayacağınız iki şey bıraktım: Allah'ın kitabı ve Rasûlünün sünneti." ³²⁴

Ancak günümüzde³²⁵ bir takım kimseler, "Kur'an bize yeter." diyerek Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) 'in sünnetini devre dışı bırakmaya çalışmakta, onun dinde delil oluşu ve sıhhati hususunda şüphe uyandırmaya gayret etmekte, bir kısım insanlar da, bu gibi sözlerin etkisinde kalarak sünnete uymakta gevşeklik göstermekte ve herhangi bir mevzuda bir hadis-i şerif delil olarak zikredildiği zaman önemsememektedirler.

Sünneti devre dışı bırakan, ona karşı kayıtsız kalan, onu önemsemeyen bir takım kimselerin kendisinden sonra ortaya çıkacağını

³²⁴ - El Muvattâ, İmam Mâlik bin Enes, Hadis No: 776

³²⁵ - Aslında bu tür söylemler günümüzde ortaya çıkmış değildir. İlk devirlerden beri söylene gelmektedir. Ancak kitle iletişim ve haberleşme vasıtalarıyla bilginin çok hızlı yayıldığı ve insanlara ulaştığı günümüzde bu tür söylemlerin tehlikesine dikkat çekmek istedik.

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) bir mucize olarak biz ümmetine haber vermiş ve şöyle buyurmuşlardır.

"أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ وَ مِثْلَهُ مَعَهُ أَلَا يُوشِكُ رَجُلٌ شَبَعَانُ عَلَى أَرِيكَتِهِ يَقُولُ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْقُرْآنِ فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحِلُّوهُ، وَ مَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ" . . . الحديث

“Dikkat edin! Muhakkak ki bana Kitab (Kur’an-ı Kerim) ile onun bir benzeri de verildi. Dikkat edin! Rahat koltuğuna kurulmuş, karnı tok saygısız bir adamın şöyle demesi yakındır: Size bu Kur’an yeter. Onda neyi helal bulursanız helal kabul ediniz, neyi de haram bulursanız haram kabul ediniz...”³²⁶

Halbuki, yüce kitabımız Kur’an-ı Kerim’de Hz. Allah, Peygamber Efendimiz (s.a.v)’i ve onun sünnetini çok müstesna bir mevkide konumlandırmaktadır. Şimdi İslam dininin birinci kaynağı olan Kur’an-ı Kerim’den hareketle Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in ve Sünnet-i Seniyyesinin / Hadis-i Şeriflerinin yerini ve kıymetini tesbit etmeye ve sünnetsiz islam anlayışının Kur’an Kerim ile bağdaşmadığını ortaya koymaya çalışalım.

1-Hz. Peygamber (S.A.V.)’e İman

Müslüman olmanın ilk şartı olan Kelime-i Şhadette Peygamber Efendimiz (s.a.v)’in ismi Allahü Teala’nın ismiyle birlikte yer almıştır. Haliyle Hz. Peygambere iman müslümanlığın önde gelen şartlarından. Ayrıca ona inanmanın lüzumu hakkında Kur’an-ı Kerim’de pek çok ayet-i kerime mevcuttur.

³²⁶ - Sünen-i Ebî Dâvud, İmam Süleyman bin Eşas es Sicistânî, Hadis No: 4604

"قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَ يُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ
النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ كَلِمَاتِهِ وَ اتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ"

*"De ki; ey insanlar! Haberiniz olsun ben size sizin hepinize Allah'ın
Rasulüyüm. O Allah ki, bütün Semavat-ü Arzın mülkü Onun, Ondan
başka ilâh yok, hem diriltir hem öldürür, onun için gelin iman edin Allah'a
ve Rasulüne, Allah'a ve Allah'ın bütün kelimatına iman getiren o ümmî
Peygambere, ve ittiba edin ona ki hidayete erebilesiniz."* ³²⁷

"فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ وَ النُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ"

*"Onun için siz Allah'a, Rasulüne ve indirdiğimiz nura iman ediniz.
Ve Allah her ne yaparsanız haberdardır."* ³²⁸

"وَ مَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَ رَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا"

*"Her kim Allah'a ve Rasulüne inanmazsa bilsin ki biz kafirler için bir
çalgın ateş hazırlamışızdır."* ³²⁹

Bu ayetlerde Allah'a imandan hemen sonra Rasûlüne iman zikredilmiştir. Hiç şüphesiz Rasûle iman onun sadece bir peygamber olduğuna iman ile sınırlı değildir. Bu iman O'nun, Kur'an-ı Kerim'de zikri geçsin veya geçmesin Allah katından getirmiş olduğu bütün emirleri, nehiyleri, hükümleri kabul ve tasdiki de içine alır.

İmam-ı Şafiî Hz. (204/819) Rasûle iman ile alakalı olarak; "Allah Teala kendisine ve Rasûlüne imanı diğer bütün amellerin başlangıcı ve kamil imanın kaynağı yapmıştır. Bir kul Allah'a iman edip de Rasûlüne iman etmese imanı tamam ve sahih olmaz, hatta kabul görmez." demiştir. ³³⁰

³²⁷ - Sûre-i A'raf, Âyet 158

³²⁸ - Sûre-i Teğâbûn, Âyet 8

³²⁹ - Sûre-i Fetih, Âyet 13

³³⁰ İmam Şafiî, Risale, 75

2-Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Üsve-i Hasene Olması

Kur'an-ı Kerim'de Rasûllah Efendimiz (s.a.v.) bizzat Hz. Allah tarafından ebedî saadete talib olanlar için her yönüyle örnek bir şahsiyet olarak takdim edilmiştir. Konu ile alakalı ayetlerde şu veya bu konuda diye bir kayıt konulmamış olması O'nun her hususta insanlar için örnek alınması gereken bir rehber olduğunu göstermektedir.

"لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَ
الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا"

“ Şanım hakkı için muhakkak ki size Resullulah'da pek güzel bir örnek vardır. Allah'a ve ahiret gününe ümit besler olup da Allah'ı çok zikreleyen kimseler için.” ³³¹

Bu ayet-i kerimede Müslümanların pratik olarak dini yaşayabilmek için bir örnek şahsiyete ihtiyaçlarının olduğundan bahsedilmektedir. Yine buradan bu numune şahsiyetin Peygamber efendimiz (s.a.v.) olduğu ve O olmadan dinin doğru bir şekilde yaşanamayacağı anlaşılmaktadır.

3-Hz. Peygamber'e Kur'an-ı Kerim Dışında da Vahiy Gelmesi

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.)'in sünnetine karşı lakayt değerlendirmelerde bulunan, onu umursamayan bir takım kişileri buna iten sebeplerden bir tanesi de sünneti ve hadisleri vahiy dışı olarak görmeleridir. Halbuki sünnetin bir kısmı vahiy mahsulü bir kısmı da vahyin kontrolü altındadır.

Vahiy, vahy-i zahir ve vahy-i batın olmak üzere iki kısımdır. Vahy-i zahir, Kur'an-ı Kerim, Hadis-i Kudsî, ve Hadis-i Şeriflerdir. Vahy-i batın ise Rasûlullah (s.a.v.)'in içtihadlarıyla nail oldukları şeylerdir. ³³²

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir mesele ile karşılaştığında öncelikle Allahü Teala'dan gelecek vahy-i zahiri beklerdi ki; bu Ayet-i Kerime, Hadis-i Kudsî veya Hadis-i Şerif şeklinde olabilirdi. Vahy-i zahir gelmeyecek olursa kendi içtihadı ile amel ederdi. Eğer içtihadında isabet

³³¹ - Sûre-i Ahzâb, Âyet 21

³³² Molla Hüsrev, Mirâtü'l usul fi şerh-i Mirkatî'l vusul, s.385-386

edemezse hemen Cenab-ı Hak tarafından ikaz olunurdu.³³³ Dolayısıyla Rasulullah'ın yapmış olduğu içtihadları (vahy-i batın) da bizzat Allahü Teala tarafından tasdik ediliyordu.

Sünnetin bir kısmının vahiy kaynaklı bir kısmının da vahyin kontrolünde olması dindeki kıymetini ortaya koymaktadır. Nitekim Kur'an-ı Kerim'e baktığımız zaman vahyin sadece peygamberlere gönderilen ilahi kitaplarla sınırlı olmadığını, Peygamber Efendimiz (s.a.v) 'e Kur'an-ı Kerim'in dışında da vahiy verildiğini görmekteyiz.

"وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا"

*"Eğer Allah'ın sana lütuf ve merhameti olmasaydı, onlardan bir grup seni sapıtmaya çalışırdı. Hâlbuki onlar, ancak kendi nefislerini saptırırlar, sana hiçbir zarar veremezler. Allah, sana Kitab (Kur'an)'ı ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğin şeyleri öğretmiştir. Allah'ın sana olan lütfu büyüktür."*³³⁴

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَ يُزَكِّيكُمْ وَ يُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ يُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ"

*"Nitekim içinizden size bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okuyor, sizi tezkiye ediyor, size kitabı ve hikmeti öğretiyor. Size bilmediğiniz şeyleri öğretiyor."*³³⁵

Bu ve benzeri ayet-i kerimelerde Kitab'a ilaveten Rasûlullah'a verildiği zikredilen "hikmet" alimlerce, "sünnet" olarak tefsir edilmiştir. Mesela, İmam-ı Şâfiî Hz. bu görüşünü şöyle dile getirir:

"Allahü Teala (burada) önce Kitab'ı -ki ondan maksat Kur'an'dır- ardından da hikmeti zikretmiştir. Kur'an ilimleri sahasında ehliyetlerinden

³³³ - Molla Hüsrev, a.g.e. s.388

³³⁴ - Sûre-i Nisâ, Âyet 113

³³⁵ - Sûre-i Bakara, Âyet 151

emin olduğum kişilerden işittim ki, buradaki hikmetten kasıt, Rasûlullah'ın sünnetidir. Çünkü önce Kur'an-ı Kerim zikredilmiş peşinden ayrı olarak hikmet eklenmiştir.”³³⁶

İmam-ı Evzâî'de Hasan b. Atıyye'nin (r.a.) “*Cibril Kur'an-ı Kerim'i indirdiği gibi sünneti de peygambere getiriyordu.*” dediğini nakleder.³³⁷

Bu meseleyi şu Ayet-i Kerime en güzel şekilde izah eder.

"وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ"

“O, hevâdan (arzularına göre) söylemiyor. O sade bir vahiydir ancak vahyolunur.”³³⁸

“O bir şair olmadığı gibi keyf ve arzusuna göre hüküm sürmek isteyen ehl-i hevâdan da değildir.”³³⁹

4-Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in Kur'an-ı Kerim'i Açıklama Görev ve Yetkisi

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) 'in en temel vazifesi *tebliğ* vazifesidir. Tebliğ O'nun Allahü Teala'dan aldığı vahyi insanlara eksiksiz olarak aktarmasıdır. İkinci önemli vazifesi de tebliğ ettiği şeyleri insanlara açıklamak yani *tebyin*dir. Hadis-i Şerifler de bu noktada önem arzetmektedir.

"بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ"

“Beyyinelerle ve kitaplarla sana da bu zikri indirdik ki kendilerine indirileni nâsa anlataşın ve gerek ki tefekkür ederler.”³⁴⁰

³³⁶ eş-Şâfiî, er-Risale, s.78

³³⁷ - Dârimî, Sünen, I, 117

³³⁸ - Sûre-i Necm, Âyet 3, 4

³³⁹ - Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı Hamdi YAZIR, Sûre-i Necm, Âyet 3, Cild 7, Sahife 4571

³⁴⁰ - Sûre-i Nahl, Âyet 44

Bu ayet-i kerimeden de anlıyoruz ki vahyin açıklanması Rasûlullah'ın arzusuna bırakılmamış, bu, vahiy ile O'na bir vazife olarak verilmiştir. Bu yüzden de O bir açıklama yaptığı zaman her hangi bir kimsenin açıklaması gibi düşünülemez. O'nun açıklaması bağlayıcıdır. Kabulü ve tatbiki gerekir.

Bu Ayet-i Kerime'de Allahü Teâla Hz. Peygamber'e Kur'an-ı Kerim'i açıklama görevini vererek, buna ihtiyaç duyulacak ayetlerin varlığına da zımnen işaret etmiş olmakta ve bu meselede önce O'na başvurmamızı öngörmektedir.³⁴¹

"وَمَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَ
رَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ"

"Sana bu kitabı indirmemiz de ancak şunun içindir ki onlara hakkında ihtilaf ettikleri şeyi beyan edesin ve iman edeceklere bir hidayet, bir rahmet olsun." ³⁴²

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'in ilk ve en yetkili açıklayıcısıdır. Dolayısıyla Rasûlullah (s.a.v) 'in sözlü açıklamalarına ve fiili uygulamalarına yani sünnete/hadise sınımsız sarılmak biz müminlere düşen en önemli vazifelerdendir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in Kur'an-ı Kerim'i tebyini, mücmel ayetleri açıklamak, umûmîlik ifade eden ayetleri tahsis etmek, ayetlerdeki mutlak ifadeleri takyid etmek, ayetlerdeki hükümleri teyid etmek, Kur'an-ı Kerimde bulunmayan hükümler koymak ve neshe işaret etmek gibi şekillerde olmuştur.

5-Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in Verdiği Hükümlerin Kabulünün Gerekliliği;

Hz. Allah Peygamberimize ayetleri açıklama vazifesi verdiği gibi hüküm koyma yetkisi de vermiştir. Biz ümmete düşen ise, verilen hükmü gönül rahatlığı ile kabul edip onun gerektirdiği şekilde hareket etmektir.

³⁴¹ - Et-Taberi I, 74

³⁴² - Sûre-i Nahl, Âyet 64

"فَلَا وَ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا
فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا"

"Yok, yok Rabbine kasem ederim ki onlar aralarında çıkan çapraşık işlerde seni hakem yapıp sonra da verdiği hükümden nefislerinde hiçbir darlık duymaksızın tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar." ³⁴³

Bu Ayet-i Kerime'de Cenab-ı Hak insanların aralarındaki ihtilafları Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e götürmelerini, verilen hükümleri gönülden kabul edip onlara tam bir teslimiyet göstermelerini istemektedir. Tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olunamayacağını da açık bir şekilde belirtmektedir.

"وَ مَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ
لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَ مَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا"

"Bununla beraber gerek bir mümin için ve gerek bir mümine, Allah ve Rasulü bir işe hüküm verdiği zaman o işlerinden ihtiyar kendilerinin olmak olamaz ve her kim Allah ve Rasulüne asî olursa açık bir sapıklık etmiş olur." ³⁴⁴

"إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَ رَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ
يَقُولُوا سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا وَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ"

"Aralarında hükmetmesi için Rasulü ile Allah'a davet olundukları zaman müminlerin sözü ancak "سمعنا و اطعنا" demeleridir. İşte bunlar felah bulacak olanlardır." ³⁴⁵

Cenab-ı Hak, yukarıda verilen Ayet-i Kerime'lerde münakaşa edilen, ihtilafa düşülen bir meselenin Allahü Teâlâ'nın kitabı ve Rasûlünün sünnetine başvurularak halledilmesini emretmektedir. Yine

³⁴³ - Sûre-i Nisâ, Âyet 65

³⁴⁴ - Sûre-i Ahzâb, Âyet 36

³⁴⁵ - Sûre-i Nur, Âyet 51

onların vermiş oldukları hükümler hakkında tercih hakkının bulunmadığı, verilen hükümlere karşı gelinmesi halinde apaçık bir sapıklık içerisinde olunacağı, bunlara “işittik ve itaat ettik” diyenlerin ise kurtuluşa erecekleri ifade edilmektedir. Yani ebedî kurtuluşun reçetesi Kitap ve Sünnetin hükümlerine boyun eğmektir.

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) hüküm verirken bazen doğrudan bir ayete dayanmış, bazen Kur’an dışı bir vahye istinat etmiş, bazen de dini en iyi bilen kişi olarak kendi içtihiyâyla hareket etmiştir. Ama her hal ü karda O’nun peygamberlik vazifesiyle yaptığı bütün tasarrufları ilahi kontrolden geçmiştir.

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v) ’in Kur’an-ı Kerim’de olmayan hususlarda vermiş olduğu hükümlere misal olarak, beş vakit namazın vakti, rekâtları, nasıl kılınacağı, namazlarda Kabe-i Muazzama’dan önce Beyt-i Makdis’e yönelme, orucu bozan ve bozmayan şeyler, zekatın miktarı, hırsızın hangi miktarda hırsızlık yaparsa cezalandırılabileceği, hayızlı kadının namaz kılamaması, oruç tutamaması, ninenin mirası gibi konular sayılabilir.

Hz. Peygamber (s.a.v.)’e Kur’an-ı Kerim’de olmayan hususlarda hüküm verme görev ve yetkisi verildiği gibi, yine onda olmayan hususlarda helal ve haram kılma yetkisi de verilmiştir. Bu husus Ayet-i Kerimelerde şöyle ifade edilmektedir.

"الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ"

“Onlar ki yanlarında Tevrat ve İncil’de yazılı bulacakları o Rasule o, ümmi Peygambere ittiba ederler ve onlara maruf ile emreder ve onları münkerden nehyeyler ve temiz hoş şeyleri kendileri için halâl, murdar şeyleri üzerlerine haram kılar, sırtlarından ağır yüklerini ve üzerindeki

*bağları, zincirleri indirir, atar. O vakit ona iman eden, ona kuvvetle tazim eyleyen, ona yardımcı olan ve onun nübüvvetiyle beraber indirilen nuru takip eyleyen kimseler, işte murada eren müflihin onlar.”*³⁴⁶

"قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ"

*“O kendilerine kitap verilenlerden oldukları halde ne Allah'a, ne ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Resulünün haram ettiğini haram tanımayan ve hak dinini din edinmeyen kimselere küçülmüş oldukları halde elden cizye verecekleri hale kadar harp edin.”*³⁴⁷

Cenab-ı Hak birinci ayette helal ve haram kılma işini doğrudan Rasûlullah'a isnad etmiş, ikinci ayette ise haram kılma işini kendisi ile birlikte Rasûlune de isnad etmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de bulunmayıp bizzat Peygamber Efendimiz (s.a.v) tarafından haram kılınanlara misal olarak, bir kadının halası, teyzesi, kız kardeşinin kızı ve erkek kardeşinin kızı üzerine nikâhlanamayacağı,³⁴⁸ erkeklere altın takmanın ve ipek giymenin haramlığı,³⁴⁹ ehli eşeklerin,³⁵⁰ köpek dişli yırtıcı hayvanlarla yırtıcı kuşların etlerinin yenmesinin haramlığı³⁵¹ sayılabilir.

Bu konuyla alakalı bir hadis-i şerifte de şöyle buyurulmaktadır:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ جَابِرٍ اللَّخْمِيِّ عَنِ الْمُقْدَامِ بْنِ مَعْدِيكَرَبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم: "أَلَا هَلْ عَسَى رَجُلٌ يَبْلُغُهُ الْحَدِيثُ

³⁴⁶ - Sûre-i A'raf, Âyet 157

³⁴⁷ Sûre-i Tenvîr, Âyet 29

³⁴⁸ Buhari, Nikah, 27

³⁴⁹ Tirmizi, Libas, 1-2; İbn Mâce, Libas, 19

³⁵⁰ Buhârî, Zebâih, 28

³⁵¹ Buhârî, Tîb, 57; Müslim, Sayd, 15

عَنِّي وَهُوَ مُتَكَيِّ عَلَى أَرِيكَتِهِ فَيَقُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ فَمَا وَجَدْنَا فِيهِ حَلَالًا اسْتَحْلَلْنَاهُ وَمَا وَجَدْنَا فِيهِ حَرَامًا حَرَّمْنَاهُ وَإِنَّ مَا حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا حَرَّمَ اللَّهُ".

*Dikkat edin! Sizden biriniz koltuğuna kurulduğu halde benden bir hadis kendisine ulaşacak ta o kimse şöyle diyecek: "Bizimle sizin aranızda Allah'ın kitabı var. Bu kitapta neyi helal olarak bulursak onu helal sayar, haram olan hususları da haram kabul ederiz. Gerçekten Allah Rasûlünün haram kıldığı bir şey de Allah'ın haram kıldığı gibidir."*³⁵²

6-Peygamber Efendimize İtaat ve İttiba

Kur'an-ı Kerim'de Rasûlullah Efendimiz (s.a.v)'e itaat etmemiz emredilmiş ve Rasûle itaat pek çok yerde Allah'a itaatle birlikte zikredilmiştir. Böylece Rasûlullah'a itaatin Allahü Teala'ya itaat demek olduğu çokca vurgulanmıştır. Hiç şüphesiz, Rasûle itaat hayatında olduğu gibi, ölümünden sonra da farzdır. Bu da elbette onun sünnetine uyularak gerçekleştirilecektir.

"مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ مَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ

حَفِيزًا"

*"Kim Resule itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yan bükerse (yüz çevirirse) üzerlerine seni gözcü de göndermedik."*³⁵³

"... وَ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ مَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ

اللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ"

³⁵² Tirmizi Kitabü'l-İlm Hadis No: 10

³⁵³ - Sûre-i Nisâ, Âyet 80

“Peygamber size her ne emir verirse tutun. Nehy ettiğinden de sakının ve Allah'dan korkun. Çünkü Allah" شديد العقاب" (azabı şiddetli)dir.”³⁵⁴

Bir ayet-i kerimede de Allah sevgisinin peygambere ittibaya bağlanmış olması çok dikkat çekicidir.

"قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ * قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ"

“De ki, eğer siz Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki, Allah da sizleri sevsin ve suçlarınızı mağfiretle örtsün, Allah gafurdur, rahîmdir. De ki, Allaha ve Peygambere itaat edin; eğer aksine giderlerse, şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez.”³⁵⁵

Allah Teala kendisini sevdiğini iddia edenlere, eğer bu sözlerinde samimi iseler, Rasûlullah'a uymalarını ve ona muhalefet etmemelerini emretmektedir. Peygambere uymak demek onun emrettiklerini yapmak, yasakladıklarından kaçmak ve her konuda onu örnek almak demektir.

Peygamber Efendimiz de kendi konumunu ve kendisine itaati bir hadis-i şeriflerinde şöyle temsil ederek anlatmaktadır:

7283 - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ، حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ، عَنْ بُرَيْدٍ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ، عَنْ أَبِي مُوسَى، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ، كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ: يَا قَوْمُ، إِنِّي رَأَيْتُ الْجَيْشَ بَعَيْنِي، وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ، فَالْجَاءَ، فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ، فَأَذْلَجُوا، فَانْطَلَقُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَانْجَوْا، وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ، فَأَصْبَحُوا

³⁵⁴ - Sûre-i Haşr, Âyet 7

³⁵⁵ - Sûre-i Âl-i İmrân, Âyet 31, 32

مَكَانَهُمْ، فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاَحَهُمْ، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي
فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ، وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ "

“Benim ve Allah’ın benimle gönderdiği İslam’ın durumu bir topluluğa gelip şöyle diyen kişinin durumuna benzer:

- Ey milletim, gerçekten ben, üzerinize gelmekte olan orduyu gözlerimle gördüm. Ben size bu tehlikeyi bildiren apaçık bir haberciyim. Binaenaleyh canınızı kurtarmaya bakın!

Bu sözler üzerine ahalinin bir kısmı ona itaat etti ve akşamdan yola çıkarak tabi bir yürüyüşle bulundukları yeri terk edip gittiler, kurtuldular. Bir kısmı da onu yalanladı, yerlerinde kaldılar. Ordu sabaha karşı onlara baskın verdi ve hepsinin kökünü kazıdı. İşte bu hal, bana itaat, getirdiklerime ittiba edenler ile bana isyan ve Hak’tan getirdiklerimi yalanlayan kimselerin durumunun ta kendisidir.³⁵⁶

7-Peygamber Efendimiz (s.a.v)’e İsyan Etmenin Yasak olması

Cenab-ı Hak Kur’an-ı Kerim’de Rasûlullah’a itaati emrettiği gibi ona yapılabilecek her türlü isyanı da yasaklamıştır.

"وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ
عَذَابٌ مُهِينٌ"

“Her kim de Allah'a ve Resulüne âsi olup hududunu aşarsa onu da bir ateşe sokar içinde ebedi kalmak üzere o, Hem ona tezlil edici bir azab var.”³⁵⁷

"وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ
الْمُؤْمِنِينَ نُؤَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا"

³⁵⁶ Buhârî, i'tisam, 2

³⁵⁷ - Sûre-i Nisâ, Âyet 14

“Her kim de kendisine hak tebeyyün ettikten sonra Peygambere muhâlefette bulunur ve mü'minler yolunun gayrısına giderse biz onu gittiğine yolda bırakırız ve kendisine Cehennemi boylatırız ki o ne fena gidiştir.”³⁵⁸

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

Böyle, çünkü onlar Allaha ve Resulüne karşı geldiler ve kim Allaha ve Resulüne karşı gelirse bilsin ki Allahın ıkabı şiddetlidir.³⁵⁹

Hız. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e itaati emreden ve ona karşı gelmeyi yasaklayan bu ayetler, ona itaatin isteğe bağlı değil zorunlu olduğunu kesin olarak ortaya koymaktadır.

8-Peygamber Efendimizin İnsanlara Doğru Yolu Göstermesi

Peygamber Efendimiz kendisine itaat eden ve kendisinin yolundan gidenleri doğru yola götürür. Onun kendisine tabi olanları daima iyiye ve en güzele götüren bir rehber olduğu bizzat Allahü Teala tarafından tesbit edilmiş ve garanti altına alınmıştır. Bu husus Yüce Allah tarafından pek çok ayette ifade edilmiştir.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

“De ki: Allah'a itaat edin ve Rasüle itaat edin. Yine dinlemezseniz artık onun üzerindeki ancak ona yükletilen sizin üzerinize de size yükletilendir ve eğer ona itaat ederseniz hidayete erersiniz. Rasulün üzerindeki ise ancak açık bir tebliğdir.”³⁶⁰

³⁵⁸ - Sûre-i Nisâ, Âyet 115

³⁵⁹ - Sûre-i Enfâl, Âyet 13

³⁶⁰ - Sûre-i Nur, Âyet 54

"وَ كَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا
الْإِيمَانُ وَلَكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ * صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ"

*"Ve işte sana böyle emrimizden biz ruh vahyettirdik, sen kitap nedir? İman nedir? Bilmiyordun ve lakin biz onu bir nur kıldık ve emin ol sen her halde doğru bir yola çağırıyorsun. O Allah'ın yoluna ki göklerde ne var yerde ne varsa hep onundur, uyan! Bütün işler döner dolaşır Allah'a varır."*³⁶¹

"وَ إِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ"

*"Doğrusu sen onları dosdoğru bir caddeye çağırıyorsun."*³⁶²

Bu ayetlerden bizzat Hz. Allah'ın şahitliği ile anlaşılıyor ki, Hz. Peygamber bütün sözleri, fiilleri, takrirleriyle (hadis/sünnet) doğru yoldadır ve insanları doğru yola götürmektedir.

(Böyle bir şey mümkün olmamakla birlikte) Şayet Rasûlullah (s.a.v) kendisine uyanları doğru yoldan ayırmış veya Allahü Teâla adına bir söz veya hareket tarzı uydurmuş olsaydı elbette Cenab-ı Hak şu Ayet-i Kerimede işaret ettiği gibi buna en şiddetli bir şekilde müdahale ederdi.

"وَ لَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ * لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ * ثُمَّ لَقَطَعْنَا
مِنْهُ الْوَتِينَ * فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ"

*"O, bize isnâden bazı laflar uydurmaya kalkışsaydı, Elbette biz onu ondan dolayı yeminiyle yakalar. Sonra da ondan vetinini (iliğini)keser atardık. O vakit sizden hiçbiriniz ona siper de olamazdınız."*³⁶³

³⁶¹ - Sûre-i Şûrâ, Âyet 52, 53

³⁶² - Sûre-i Mû'minun, Âyet 73

³⁶³ - Sûre-i Hâkka, Âyet 44, 45, 46, 47

Netice olarak, “Kur’an bize yeter. Onda neyi bulursak alırız, onda bulamadığımızı almayız.” anlayışında olan, sünnete karşı lakayt değerlendirmelerde bulunan kimselere en güzel cevabı yüce kitabımız Kur’an-ı Kerim; üsve-i hasene olan Rasûlüllaha imanın farz olduğunu, Ona itaat ve ittibanın gerekli olup muhalefetin yasaklandığını, vermiş olduğu hükümlere gönülden teslim olmanın imanın bir gereği olduğunu belirtmek suretiyle vermiştir.

SAHÂBE-İ KİRÂMA TABÎ OLMANIN LÜZUM VE EHEMMİYETİ

Sahâbe kelimesi lügatte “bir kişiyle birlikte bulunmak, onunla dost ve arkadaş olmak” anlamındaki (صحبة) **sohbet** kökünden türeyen **sahâbe**, “**sâhib**”in çoğuludur. Sahabe ile birlikte **ashâb** da sıkça kullanılmaktadır. Bunun müfredi sahâbî’dir. Sahip ve ashâb kelimeleri lügat manaları ile Kur’an-ı Kerim’de birçok ayette geçmektedir. Sahâbî, sahâbe, ashâb kelimeleri islamiyetle birlikte Rasul-i Ekrem(s.a.v)’i görüp ona inanan kimseler için kullanılmaktadır.³⁶⁴

Sahâbe,” Peygamber Efendimiz(s.a.v)’i bir kere bile olsa iman gözüyle görüp, sohbetinde bulunan müslümanlar “ şeklinde tarif edilmiştir. Bu tarif, İbni Hacer El-Askalâni’ye ait olup Cumhur’un tamamı tarafından benimsenen bir tariftir.

Sahâbe-i Kiramın, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e gösterdiği bağlılık ve teslimiyet, ona verdiği destek, hem hayatında hem vefatından sonra İslam’ın yayılması ve doğru anlaşılması için yaptığı olağanüstü çalışmalar sebebiyle dinde önemli bir yere sahiptir. Ashâb’ın İslam’ı yayma ve Rasulullah (s.a.v.)’i koruma uğrunda yaptığı fedakârlıklar kendilerinden sonra gelen nesilleri imrendirecek ve hayrette bırakacak niteliktedir. İslamiyet onların bu davranışları sayesinde kök salıp yayılmış ve sonraki nesillere ulaşmıştır.³⁶⁵

³⁶⁴ Dia- Sahabe–İstanbul, 2008 C:35 Sh,491.

³⁶⁵ Dia- Sahabe–İstanbul, 2008 C:35 Sh,491.

﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

“Öncekilerin birinci dereceyi kazanan, Muhacirler ve Ensâr ve iyilikle onların ardından gidenler var ya, işte Allah onlardan razı oldu. Onlarda Allah’dan razı oldular. Ve onlara altlarından nehirler akan cennetler hazırladı ki, içlerinde sonsuza denk ebedi kalacaklar. İşte büyük kurtuluş bu !”³⁶⁶

Ayet-i kerimeden de anlaşıldığı üzere ashap iki kısmıdır:

1. Muhâcir
2. Ensar

Muhâcir, mallarını, mülklerini bırakarak Allah rızası için Mekke-i Mükerrerme’den Medine-i Münevvere’ye hicret eden Mekkeli Müslümanlardır.

Ensâr ise, Medine’nin yerlisi olan Müslümanlardır. Medine’ye hicret eden Müslüman kardeşlerine Allah rızası için bütün varlıkları ile yardımda bulunmuşlardır. Her iki zümre de Allah rızası için yaptıkları bu hareketlerinden dolayı çok büyük sevap ve derece kazanmışlardır.³⁶⁷ Nitekim zikretmiş olduğumuz Tevbe suresinin 100. Ayet-i Kerimesi onlar hakkında nazil olmuştur. Cenab-ı Hak’ın onlardan razı olduğu, onların da Cenab-ı Hak’tan razı olduğu bildirilmiştir.

Ashâb-ı Kiramın hepsi çok büyük dereceye sahiptirler. Çünkü onlar Peygamber Efendimiz (s.a.v)’i gözleriyle görmüş, en zor zamanlarda O’nun etrafında kenetlenip mallarıyla, canlarıyla iman ve İslam’ın yayılması için cihat etmişler, büyük gayretler göstermişlerdir.³⁶⁸

³⁶⁶ Tevbe suresi, Ayet, 100 (Elmalî.M.H.Yazır SEDA Yayınları)

³⁶⁷ Muhtasar İlmihal, Fazilet Neşriyat, İstanbul 2014 syf:34

³⁶⁸ Muhtasar İlmihal, Fazilet Neşriyat, İstanbul 2014 syf:33

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا
مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾

“O mal, muhâcirler olan fakirlere de aittir ki, onlar kendi yurtlarından ve mallarından çıkarıldılar, Allah’tan bir fazl ve Rıdvan ararlar ve Allah’a ve Peygamber’ine hizmet ederler. İşte sadık olanlar onlardır.”³⁶⁹

Bu ayeti kerimenin izahında Ömer Nasuhi Bilmen :

“ O beş kısma ayrılacak olan mal (muhâcirler olan fakirlere aittir ki: onlar kendi yurtlarından ve mallarından çıkarıldılar,)Mekke’deki kâfirler o zatları öyle yurtlarından, servetlerinden ayırıp başka yerlere gitmekle mecbur kılmışlardır. O muhterem muhacirler (Allah’tan bir fazl) bir sevap, bir Nusret (ve bir Rıdvan ararlar) onların Gaye-i Âmalî, İslamiyet’e hizmettir, sevaba, Rıza-i İlahiye nailiyettir. (işte sâdıklar olanlar, onlardır.) Onların bütün ef’âl ve harekâtı, kendilerinin ne kadar sâdık, ne kadar güzel ahlâk ile muttasıf olduklarını göstermektedir.³⁷⁰

Böylece Sahâbe-i Kiram Peygamberimiz(s.a.v)’in en büyük teveccühünü kazanmışlardır. Hepsi de tepeden tırnağa âdeta nur haline gelmişlerdir. Ulvi dinimizin yayılmasında en büyük hizmeti onlar yapmışlardır. Bu devirde bir insan tek başına bütün dünyayı fethetse, dünya dolusu altın tasadduk etse, yine de Ashâb’ın en küçüğünün mertebesine erişmesi mümkün değildir.³⁷¹

Hadis-i şerif:

وعن أبي سعيد رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه و
سلم: لا تسبُّوا أصحابي؛ فوالذي نفسي بيده لو أنفق أحدكم مثل أحدٍ
ذهباً ما بلغ مدَّ أحدِهِمْ ولا نصيفُهُ

“Hz. Ebu Said (r.a.) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v.) buyurdular ki:
"Ashabıma sebbetmeyin (dil uzatmayın). Nefsim elinde olan Zât-ı

³⁶⁹ Haşr Süresi, Ayet: 8 Ömer Nasuhi Bilmen Kuran-ı Kerim’in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri C,8 syf:3672

³⁷⁰ Ömer Nasuhi Bilmen Kuran-ı Kerim’in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri,C,8 syf:3674

³⁷¹ Muhtasar İlmihal, Fazilet Neşriyat ,İstanbul 2014 syf:33

Zülcelâl'e yemin olsun ki (sizden) biri, Uhud dağı kadar altın infak etse, onlardan birinin infak ettiği bir müdd'e³⁷² hatta yarım müdd'e³⁷³ denk olmaz." ³⁷⁴ buyurmuştur.

Sahâbe ancak hayırla yâd edilir.

Hadis-i şerif:

و عن عبد الله بن مغفل قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أَلله
أَلله فِي أَصْحَابِي أَلله فِي أَصْحَابِي لَا تَتَّخِذُوهُمْ غَرَضاً مِنْ بَعْدِي
فَمَنْ أَحَبَّهُمْ فَبِحُبِّي أَحَبَّهُمْ وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِإِبْغَضِي أَبْغَضَهُمْ وَمَنْ آذَاهُمْ
فَقَدْ آذَانِي وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ وَمَنْ آذَى اللَّهَ فَيُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ "

Ashâbım hakkında Allah'tan korkun Allah'tan korkun, Ashâbım hakkında Allah'tan korkun Allah'tan korkun, onları benden sonra hedef almayın, kim onları severse bana olan muhabbeti sebebiyle sevmiştir, kim onlara buğz ederse bana olan buğzu sebebiyle buğz etmiştir, kim onlara eziyet verirse bana eziyet vermiş olur, kim bana eziyet verirse Allah'a eziyete yeltenmiş olur, kim Allah'a eziyete yeltenirse Allah'ın onu cezalandırması yakındır." ³⁷⁵ buyrulmuştur.

Bunların dışında Hz. Ebubekir, Hz.Ömer, Hz. Ali, Hz.Hasan, Hz.Hüseyin ve diğer büyük sahâbilerin hepsinin fazileti hakkında sahih hadisler bulunmaktadır. Aralarında yaşanan tartışma ve mücadelelerin haklı gerekçeleri ve meşruiyetini gösteren yorumları vardır. Sahabeye yöneltilen kötü söz eğer kat'i delillerle çatışırsa küfürdür. Hz. Aişe'ye (radiyallahü anhâ) zina iftirasında bulunmak bu kabildendir ve küfürdür. Değilse bidat ve fısktır. Sonuç olarak gerek selefi salihin müçtehitlerinden gerekse sonraki dönemlerde yaşayan salih âlimlerden Hz. Muaviye ve taraftarlarının lanet edilebileceğine dair

³⁷² Müdd, araplarda eski bir tartı birimi. Ağırlık değeri eskiden beri tartışma konusudur. Iraklılara göre bir müdd iki rıtıldır. Buna göre yaklaşık 815 grama tekabül etmektedir. Bkz: Mu'cemü Lü'gati'l Fukaha syf:387 Hadisi şerifte sahabenin ameli yanında sonrakilerin amellerinin ne kadar değersiz olduğuna işaret edilmektedir.

³⁷³ Hadiste "velâ nasîfehû" ifadesi yer almaktadır. Nasîf, nısf kelimesi ile aynı manadadır. Buna göre hadiste bir müddün yarısı kastedilmiş olmalıdır. Ancak bir görüş olarak nasîf kelimesinin müdden daha küçük bir tartı birimi olduğu da söylenmiştir. Buna göre hadiste bu ifadeyle bir müdden daha az bir sadaka kastedilmiş olmalıdır. Bkz: Fethu'l-Bârî, c 7, s. 44.

³⁷⁴ Süneni Ebu Davut, Fedailu's-Sahâbe Sh,508 Hadis No:4658

³⁷⁵ Câmi'ul Tirmizi Sh,597 Hadis NO,3862

kesinlikle bir nakil bulunmamaktadır. Çünkü onların hali en fazla hak imama karşı çıkmaktan ibarettir. Bu ise laneti mucip bir iş değildir.³⁷⁶

Zira sahabenin faziletini bildiren bir hayli sahih hadis vardır. Onlar hakkında ileri geri konuşmamak gerekir. Nitekim Rasulullah (s.a.v) Efendimiz onlarla ilgili olarak şöyle buyurmuştur.

وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ثُمَّ قُلْنَا: نَجْلِسُ حَتَّى نُصَلِّيَ الْعِشَاءَ. فَخَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ . فَقَالَ: مَا زِلْتُمْ هَهُنَا قُلْنَا: نَعَمْ. يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْنَا: نَجْلِسُ حَتَّى نُصَلِّيَ الْعِشَاءَ قَالَ: أَحْسَنْتُمْ. أَوْ أَصَبْتُمْ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، وَكَانَ كَثِيرًا مَا يَفْعَلُهُ فَقَالَ: النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِلْسَّمَاءِ. فَإِذَا ذَهَبَتْ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوْعَدُ، وَأَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي. فَإِذَا ذَهَبَتْ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوْعَدُونَ، وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لَأُمَّتِي فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوْعَدُونَ.

Ebu Musa (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.v) ile beraber akşam namazı kılmiştık. Sonra aramızda yatsı namazını kılincaya kadar oturalım dedik. Bu arada Peygamber Efendimiz (s.a.v) çıka geldi, ve:" hala burada oturuyorsunuz." dedi. "evet ya Resulallah yatsıyı kılincaya kadar oturalım diye düşündük. "Peygamber Efendimiz (s.a.v)" çok iyi, yahut isabet etmişsiniz". Buyurdular. Sonra başını semaya kaldırdı ki böyle yaptığı sık sık olurdu ve: "yıldızlar semanın teminatıdır. Bunlar yok olunca semanın başına gelenler gelir. Ben de Ashâbımın teminatıyım, ben gidince Ashâbımın başına gelenler gelir. Ashabım da ümmetimin teminatıdır, Ashâbım gidince de ümmetimin başına gelenler gelir." buyurdular.³⁷⁷

Hadisi şerifte "yıldızlar semanın teminatıdır" demekle, semadaki nizamı sağlayan unsurlardır demek istenilmiştir. Yıldızlar gitti mi yani yörüngesinden ayrılıp bilinmeyen istikamete yöneldi mi, kâinat düzeni

³⁷⁶Şerh-i Akaid ve Tercemeleri s.243

³⁷⁷ Ettaç tercümesi,bekir sadak,c,3 sh,562-563, müslim h:6629, müsned-i Ahmet h:19584

bozulur, bu da dünyamızın sonu demektir ki, buna kıyamet adını veriyoruz.

Peygamber Efendimiz (s.a.v) kendisi için “Ashâbın emniyetidir”, demektedir. Yani Peygamber Efendimiz (s.a.v) hayatta kaldığı müddetçe Ashâp arasına nifak giremez, ayrılıklara imkân yoktur. Cemiyet her türlü fesat ve fitne karşısında emniyet içerisinde bulunmaktadır.

Ashâb-ı Kiram'ın var olması da ümmet arasında emniyeti sağlar. Ashab-ı Kiram yaşadıkça, insanların hislerine uyarak dünya işlerinde biri diğeri ile yarış edecek kadar kendilerini nefs-ü hevalarına kaptırma imkânları azdır. Ashab-ı kiram bunu sağlamak bakımından bir emniyet unsuru vazifesini görürler. Hadisi şerifte bu suretle Peygamber Efendimiz (s.a.v) 'in fazileti yanında Ashâb-ı Kiram'ın da fazilet ve değeri beyan edilmiştir.³⁷⁸

﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكْعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيُغَيِّظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴾

“Muhammed (s.a.v) Allah'ın Peygamberidir. Onunla beraber bulunanlar, kâfirlere karşı pek şiddetlidirler, kendi aralarında ise pek merhametlidirler. Onları ruku ediciler, secde ediciler olarak görürsün. Allahü Teâlâ'dan Hidayet ve Rıdvan dilerler, yüzlerindeki nişaneleri secdelerinin eserindendir. Bu (na't) onların Tevrat'taki vasıflarıdır ve onların İncil'deki meselleri (vasıfları) ise bir ekin gibidir ki, filizini çıkarmış sonra onu kuvvetlendirmiş, sonra da kalınlaşmış, sonra da sapları üzerine yükselmiş (istikamet almış) ekincilerin hoşlarına gidiyor. Onlar ile kâfirleri öfkelendirmek için Allah-ü Teala, onlardan iman edip

³⁷⁸ Ettaç tercümesi, bekir sadak, c,3 sh,562-563,

*salih amellerde bulunmuşlar için bir mağfiret ve pek büyük bir mükafat va'd buyurmuştur.*³⁷⁹

Gerek Ashab-ı Kiram'a karşı ve gerek terakkıyata nail olan sair ehli islama karşı kâfirler, hasette, adavette bulunurlar, onların haklarında gayrı laik lakırdılara cüret ederler, hakiki müminler ise gerek bütün Ashâb-ı Kiram hakkında ve gerek sair Ehli İslam zümreleri hakkında daima hürmet ve muhabbet beslerler, onların aralarında hasbel beşeriye bazı nahoş hadiseler vuk'u bulmuş olsa da onlar birer hata-i ictihadiden ibaret olunmuş olacağı cihetle yine hepsinin ulvi şanı mahfuzdur, hepsi de atıfet-i ilahiyyeye mazhar olacaktır. İşte Cenab-ı Hak da buyuruyor ki : **(Allah Teala onlardan) O güzide zatlarda ibaret olarak (iman edip salih amellerde bulunmuşlar için bir mağfiret ve pek büyük mükafat va'd buyurmuştur.)** Onların hepsi de bu va'd-i ilahiyyeye nail olacaklardır, onlardan hasbel beşeriye bir kusur zuhur etmiş olsa da haklarında mağfiret-i ilahiyye tecelli edecektir, ve onlar, o güzel itikatlarında, amellerinden dolayı, bâ husus din-i islam'ın intişarına hizmet etmiş olmalarından dolayı âlem-i ahirette nice mükâfatlara kavuşacaklardır. Artık öyle mümtâz zâtlara karşı hangi hakiki bir Müslümandır ki, kalben büyük bir muhabbet, bir hürmet beslemez. Lehülhamd biz Müslümanlar, bütün Ashâb-ı Kiram hakkında, bütün mümin din kardeşlerimiz hakkında bir hürmet ve muhabbet besleriz.³⁸⁰

Peygamber Efendimiz (s.a.v), istisnasız Ashâbının hepsini yıldızlara teşbih ederek onların hayatlarının Resulullah (s.a.v)'a, Cenab-ı Hakk'a ve cennete açılan bir cadde olduğunu beyan etmiştir. Ashâb-ı Kiram bizlere ve kıyamete kadar gelecek olan bütün Müslümanlara en büyük örnek, en büyük numune olmuştur.

Ashâb-ı Kiram'ın hepsi istisnasız kıymetlidir. Onları istisnasız sevmekle mükellefiz. Aralarındaki işler zamanlarına ve kendilerine aittir. Uygulama ayrılıkları, içtihat farklılıklarından doğmaktadır. Onların içtihatı yanılmalarına bile sevap vardır. Rasulullah (s.a.v)'ın, bütün Ashâb'ını seyyanen (eşit olarak) severiz, sayarız, hiç ayırım yapmayız. Esasen her kible ehlinin bu itikatta olması icap eder.

³⁷⁹ Feth Süresi, Ayet: 29 Ömer Nasuhi Bilmen Kuran-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri C,7 syf:3438

³⁸⁰ Feth Süresi, Ayet: 29 Ömer Nasuhi Bilmen Kuran-ı Kerim'in Türkçe Meali Âlisi ve Tefsiri C,7 syf:3441

İslam'ı tebliğ için dünyanın her köşesine giden ve gittiği yerlerde birçoğu şehit olan bu mübarek insanlar, kıyamet gününde o bölgedeki bütün iman ehlinin başlarında onların imamı olarak Huzur-u Resulullah'a, Huzur-u İlahiyye'ye varacaklardır.³⁸¹

Zira bu hususta Peygamber Efendimiz:

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ مَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ لَهْمٍ أَصْحَابِي يَمُوتُ بِأَرْضٍ إِلَّا بُعِثَ قَائِداً وَنُوراً يَوْمَ الْقِيَامَةِ.³⁸²

Ebu Bureyde radiyallahü anh'dan rivayet olundu;

Peygamber Efendimiz (s.a.v) “ Ashâbımdan her kim herhangi bir memlekette vefat etmişse kıyamet gününde oradaki Müslümanların nuru, onların imamı olurlar.” Buyurmuşlardır.

Melâike-i Kiram semanın, Ashâb-ı Kiram ise arzın muhafızlarıdır. Merhale merhale genişleyen İslam'ı, dünyanın şarkına, garbına, şimaline, cenûbuna hülâsa her köşesine onlar yaymışlar, akılları hayretlere düşüren fedakârlık örneklerini onlar vermişlerdir.

Dünyanın birçok yerinde Ashâb'dan birçok mübârek zât, l'îlâ-i Kelimetillah (kelime-i tevhidin nurunu yaymak) yolunda hizmet ederken teslim-i ruh etmiştir.

Onun içindir ki, Ashâb-ı Kiram'ın hepsi de fevkâlade hürmete lâyık olup Allah-ü Teâlâ (c.c) yanında yüksek dereceleri ihraz etmişlerdir. Bununla beraber efdâliyyet itibarıyla dereceleri farklıdır. Hz. Allah bu mübarek insanların kadrini hakkıyla bilmek, onlara seyyanen hürmet ve muhabbet nimetini idrak etmek saadetinden bizi mahrum etmesin.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın alamet-i farikalarından biri de Ashâb-ı Kiram'a hürmet ve ta'zimde bulunmak onlara sevgi ve minnet beslemektir. Peygamber Efendimiz (s.a.v)'in arkadaşlığı ile kazandıkları mertebelere onlardan başkasının ulaşması mümkün değildir. Fark gözetmeksizin hepsini hayırla yâd etmek, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebinin şiarı; hilafı üzere hareket ise dalalettir.

³⁸¹ Muhtasar İslam Tarihi, Siyeri Nebi, Fazilet Neşriyat, Sh, 294, 295, 296

³⁸² Sünen-i Tirmizi, Hadis No 3865

Bunun hilafındaki bir kanaat; bidattir, masiyettir. Ahmet bin Hanbel gibi büyük müçtehitlerden birçokları, Ashâb-ı Kirâm arasındaki hadiselerden bahsedilmek istenince;

﴿ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ لَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾

*“İşte bunlar bir ümmetti. Geldi, geçti. Onlara kendi kazandıkları size de kendi kazandıklarınız vardır. Siz onların yaptıklarından sorumlu değilsiniz.”*³⁸³

Ayet-i kerimesini okur, Sahâbe-i Kirâm hakkında hürmete münafi sözler söylenmesine meydan vermezlerdi. ³⁸⁴

Bu gün Sahabe-i Kiram arasında geçmişte yaşanan bir takım hadiseleri hürmete münafi bir lisan ile bahis mevzu ederek milyonlarca Ehli İslam’ın kalbini rencide etmekten çekinilmelidir. Çünkü bir hadisi şerifte şöyle buyrulmuştur;

لَا تَذْكُرُوا مَسَاوِيَ أَصْحَابِي فَتَخْتَلِفَ قُلُوبُكُمْ عَلَيْهِمْ وَادَّكُرُوا مَحَاسِنَ أَصْحَابِي حَتَّى تَاتَلِفَ قُلُوبُكُمْ عَلَيْهِمْ

“Ashâbımın hoş görülme-yen hallerini söylemeyiniz sonra onlara karşı kalpleriniz ihtilâfa düşer. Ashâbımın güzel hallerini yâd ediniz ta ki onlara karşı kalplerinizde bir itilâfa husule gelsin. İşte İslam terbiyesi, İslam menfaati bunu icap eder.”³⁸⁵

İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz. bu hususta ne derece titiz davranılması gerektiğini şöyle beyan buyurur:

فَانَّهُمْ عَلَيْهِمُ الرِّضْوَانُ كَانُوا يَجِدُونَ فِي أَوَّلِ صُحْبَةِ خَيْرِ الْبَشَرِ مَا لَا يُدْرَى أَنَّهُ يَتَيَسَّرُ لِأَوْلِيَاءِ الْأُمَّةِ سِوَاهُمْ فِي النَّهَائَةِ أَوْ لَا وَلِهَذَا لَمْ يَصِلْ أُوَيْسُ الْقَرْنِيُّ الَّذِي هُوَ أَفْضَلُ التَّابِعِينَ إِلَى مَرْتَبَةِ وَحْشِيِّ قَاتِلِ حَمْزَةَ

³⁸³ Bakara suresi, Ayet,141

³⁸⁴ Müslümanların Nezih İtikadları Ö.N. BİLMEN SH.290

³⁸⁵ Müslümanların Nezih İtikadları Ö.N. BİLMEN SH.292, kenzul-ummal C,1 Sh,1181 H.No,32535,

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِنَيْلِهِ مَرَّةً وَاحِدَةً صُحْبَةَ خَيْرِ الْبَشَرِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ
فَإِنَّ فَضِيلَةَ الصُّحْبَةِ فَوْقَ جَمِيعِ الْفَضَائِلِ وَالْكَمَالَاتِ فَإِنَّ إِيْمَانَهُمْ
شُهُودِيٌّ وَلَمْ تَتَيَسَّرْ هَذِهِ الدَّوْلَةُ لِغَيْرِهِمْ أَصْلًا وَلِهَذَا كَانَ إِنْفَاقُ مُدِّ شَعِيرٍ
مِنْهُمْ أَفْضَلَ مِنْ إِنْفَاقِ جَبَلٍ ذَهَبٍ مِنْ غَيْرِهِمْ وَجَمِيعُ الْأَصْحَابِ مُتَسَاوُونَ
فِي هَذِهِ الْفَضِيلَةِ فَيَنْبَغِي تَعْظِيمُ جَمِيعِهِمْ وَذِكْرُ كُلِّهِمْ بِالْخَيْرِ فَإِنَّ
الصَّحَابَةَ كُلَّهُمْ عُدُولٌ وَكُلُّهُمْ مُتَسَاوُونَ فِي قَبُولِ رِوَايَتِهِمْ وَتَبْلِيغِ
الْأَحْكَامِ لَا مَزِيَّةَ لِرِوَايَةِ أَحَدِهِمْ عَلَى رِوَايَةِ الْآخَرِ مِنْهُمْ وَهُمْ حَمَلَةُ الْقُرْآنِ
الْمَجِيدِ وَمِنْهُمْ جُمِعَتِ الْآيَاتُ الْمُتَفَرِّقَاتُ مِنْ هَذَا آيَتَانِ وَمِنْ هَذَا ثَلَاثُ
آيَاتٍ وَأَزِيدُ وَأَنْقُصُ إِعْتِمَادًا عَلَى عَدَالَتِهِمْ فَمَنْ جَرَحَ وَاحِدًا مِنْ
الْأَصْحَابِ فَذَلِكَ الْجَرَحُ رَاجِعٌ إِلَى الْقُرْآنِ الْمَجِيدِ فَإِنَّهُ يُمَكِّنُ أَنْ يَكُونَ
حَامِلٌ بَعْضُ الْآيَاتِ ذَلِكَ الْمَجْرُوحَ وَالْمَطْعُونَ فِيهِ

“Onlar, beşerin en hayırlısı Muhammed Mustafa (s.a.v.) ile ilk
sohbetlerinde, nice kemalatı elde ederler ki bu kemalatın, ümmetin diğer
velileri için en son mertebelerinde müyesser olup olmadığı meçhuldür.
Bunun içindir ki, tâbînin en hayırlısı Üveys Karânî, Hz. Hamza (r.a.)’ı
şehid eden Vahşi (r.a.)’ın mertebesine bile ulaşamamıştır. Çünkü Vahşi
(r.a.), bir defa dahi olsa beşerin en hayırlısı Muhammed Mustafa
(s.a.v.)’in sohbetine nail olmuştur. Peygamber’in sohbetinde bulunma
fazileti, bütün faziletlerin ve kemâlâtın üstündedir. Çünkü onların imanı
şühûdîdir. Bu büyük nimet başkalarına nasip olmamıştır. Bu nedenledir ki
onların bir müd (ölçeğin dörtte biri) infakı, başkalarının dağ kadar altın
infakından daha üstündür. Ashâb-ı Kiram’ın tamamı bu üstünlükte eşit
olduğundan hepsine karşı saygı gösterilmesi, hepsinin hayırla yâd
edilmesi gerekir. Zira Ashâb-ı Kiram’ın tamamı adil olup rivayetlerinin
kabulü ve hükümlerin tebliği noktasında eşittirler. Birinin rivayetine
diğerinin rivayetine karşı bir üstünlüğü yoktur. Hepsi Kur’ân-ı Kerim’i
bizlere taşıyıcıdırlar. Adaletlerine itimad olunarak Kur’ân-ı Kerim’in

müteferrik olan Ayet-i Kerimleri onlardan alınıp toplanmıştır. Kiminden iki, kiminden üç; kiminden daha çok, kiminden daha az Ayet-i Kerime toplanmış ve Kur'ân-ı Kerim bir Mushaf haline getirilmiştir. Ashâb-ı Kiram'dan birini cerh (birine dil uzatmak, birini reddetmek) etmek Kur'ân-ı Kerim'e karşı bir hareket olur (Yani Ashâb'a dil uzatmak Kur'ân-ı Kerim'e ve dine dil uzatmaktır). Çünkü Kur'ân-ı Kerim'in bazı Ayet-i Kerimleri bu cerh edilen sahâbiden gelmiş olabilir.”³⁸⁶

فَيَنْبَغِي تَعْظِيمُ جَمِيعِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْ يَذْكَرَ
جَمِيعُهُمْ بِخَيْرٍ وَأَنْ لَا يُسَيِّئَ الظَّنُّ بِأَحَدٍ مِنْهُمْ وَأَنْ يَرَى مُنَازَعَتَهُمْ أَفْضَلَ
مِنْ مُصَالَحَةِ غَيْرِهِمْ هَذَا هُوَ طَرِيقُ النَّجَاةِ وَالْفَلَاحِ فَإِنَّ حُبَّ الْأَصْحَابِ
الْكَرَامِ بِوَاسِطَةِ حُبِّ النَّبِيِّ وَبُغْضَهُمْ يَنْجِرُ إِلَى بُغْضِهِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ
الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ قَالَ وَاحِدٌ مِنَ الْكُبَرَاءِ مَا آمَنَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يُوقِّرْ أَصْحَابَهُ
وَالْمُحَارَبَاتُ وَالْمُنَازَعَاتُ الَّتِي وَقَعَتْ بَيْنَ الْأَصْحَابِ الْكَرَامِ عَلَيْهِمْ
الرِّضْوَانُ مِثْلَ مُحَارَبَةِ الْجَمَلِ وَمُحَارَبَةِ الصِّفِّينِ يَنْبَغِي أَنْ يَحْمِلَهَا عَلَى
مَحَامِلَ صَحِيحَةٍ حَسَنَةٍ وَأَنْ يُبْعِدَهُمْ عَنِ الْهَوَى وَالتَّعَصُّبِ فَإِنَّ نَفُوسَ
هَؤُلَاءِ الْأَكَابِرِ كَانَتْ مُزَكَّاةً عَنِ الْهَوَى وَالْهَوَسِ وَمُطَهَّرَةً عَنِ الْحَقْدِ
وَالْحِرْصِ فِي صُحْبَةِ خَيْرِ الْبَشَرِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ فَإِنْ
وَقَعَتْ عَنْهُمْ مُصَالَحَةٌ فَهِيَ لِأَجْلِ الْحَقِّ وَإِنْ ظَهَرَتْ مِنْهُمْ مُنَازَعَةٌ وَمُشَاجَرَةٌ
فَهِيَ أَيْضًا لِلْحَقِّ سُبْحَانَهُ كُلُّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ عَمِلُوا بِمُقْتَضَى اجْتِهَادِهِمْ
وَدَفَعُوا الْمُخَالَفَ عَنْ أَنْفُسِهِمْ بِلَا شَائِبَةٍ هَوَى وَتَعَصُّبٍ فَكُلُّ مَنْ هُوَ

³⁸⁶ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.1, Mek.210

مُصِيبٌ فِي اجْتِهَادِهِ فَلَهُ دَرَجَتَانِ مِنَ الثَّوَابِ وَفِي قَوْلِ عَشْرٍ دَرَجَاتٍ وَمَنْ
هُوَ مُخْطِئٌ فَلَهُ دَرَجَةٌ وَاحِدَةٌ مِنَ الثَّوَابِ فَالْمُخْطِئُ كَالْمُصِيبِ بَعِيدٌ عَنِ
الْمَلَامَةِ بَلْ يَتَوَقَّعُ لَهُ دَرَجَةٌ مِنْ دَرَجَاتِ الثَّوَابِ

“Sahabe-i Kiram’ın hepsine hürmet göstermeli ve kendilerini hayırla yâd etmeliyiz. Onlar hakkında asla su-i zanda bulunmamalı ve onların münazaalarının, başkalarının sulhundan daha hayırlı olduğuna inanmalıyız. İşte gerçek kurtuluş yolu budur. Zira Sahabe-i Kiram’a duyulan muhabbet Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e duyulan muhabbetten kaynaklanmaktadır. Bunun gibi onlara duyulan nefret de Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e duyulan nefretten kaynaklanmaktadır. Nitekim büyüklerden biri “Sahabe-i Kiram’a hürmet etmeyen kimse Peygamberimiz’e iman etmemiştir” der. Cemel ve Sıffîn vakası gibi Sahabe-i Kiram arasında cereyan eden bazı hadiseleri değerlendirirken hüsn-ü zan sahibi olmalı ve bu olayları iyi maksatlarla açıklamalıdır. Sahabe-i Kiram’ı nefsanî arzulardan ve kör taassuptan uzak görmelidir. Zira bu kimseler, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in sohbeti sayesinde nefsanî arzuların girdabından kurtulmuş, taassuptan arınmış şahsiyetlerdir. Onlar herhangi bir mevzuda sulh yaparlarsa bunu hak uğruna yaparlar. Eğer münazaa yaparlarsa bunu da hak uğruna yaparlar. Birbiriyle muharebe eden her iki sahabe grubu da kendi içtihadına uymuş ve muhaliflerine karşı cephe alırken heva ve taassubun etkisiyle hareket etmemişlerdir. İsabetli içtihadta bulunanları iki sevap (bir kavle göre on sevap) alırken, hata edenleri bir sevap almışlardır. Onların hata edenleri de isabet edenleri gibi kınanamazlar. Onların hata edenlerinin de mükâfat alacağını umarız.”³⁸⁷

Hız. Üstazımız (k.s.), evlatlarına, sapık cereyanların Ashâb-ı Kiram hakkındaki hezeyanları karşısında Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat’ın müdafii olma vazifesini vermiş ve şöyle buyurmuşlardır:

يَا مَعْشَرَ الْإِسْلَامِ هَلْ تَظُنُّونَ يُفْتَرَى وَ يُكَذَّبُ عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ نَحْنُ أَحْيَاءُ

³⁸⁷ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.2, Mek.67

“Ey İslam Ma’sheri (Cemaati)! Biz hayatta olduğumuz müddetçe Rasûlullah (sav)’in Ashâbına iftira atılabileceğini ve yalan isnad edilebileceğini mi zannediyorsunuz? (Böyle bir zanna kapılmayınız) Çünkü biz (ehl-i sünnet cemaati) hayattayız.”, buyurmuşlardır.³⁸⁸

Ashâb-ı kiram hakkında tavrımız nasıl olmalı ?

“Sahâbe-i Rasulullah (s.a.v) 124 bin erkek, 100 bin kadın, ceman 224 bin dir.”³⁸⁹ Bize, Ashâb-ı Kiramdan herhangi biri hakkında kötü konuşmak caiz değildir. Biz Ashâb-ı Kiram’ı sadece hayırla anarız onların aralarında geçen harpler hakkında dilimizi tutar ileri geri konuşmayız. Çünkü onlar müctehittir ve yaptıklarını içtihatlarına göre yapmışlardır. Müctehit ise yaptığına doğruyu bulursa iki sevap, hata ederse bir sevap kazanır. Ashâb-ı Kiramın her birine saygı göstermemiz ve hepsinin adeletli olduklarına inanmamız vaciptir.³⁹⁰

Onlara hürmet ve ta’zim nişanesi olarak isimleri zikredilen Ashâb-ı Güzin hakkında, Radiyallahu anhüm, denir. Zikredilen bir kişi ise, Radiyallahu anh; iki kişi olursa Radiyallahu anhüma, denilir.

TASAVVUF VE MANEVİYAT

Son zamanlarda bazı modernist ve müsteşrik zihniyetli kişiler genel itibarıyla İslam umdelerinden ikisine, sünnet ve tasavvuf kurumlarına itiraz etmektedirler. Mümin ve mutasavvıf kişilerin, Efendimizin (sav) her sözüne ve fiiline bihakkın iman etmeleri bir takım zümreleri rahatsız etmektedir. Bu sebeple İslam düşmanları, bu ahlaklı yaşayışın müsebbibi olan sünnet müessesesini yıkmak istemektedirler. Sünnet müessesesini ayakta tutan ise -tarih bunun şahididir ki- tasavvuf müessesesidir. Sünneti yani İslam’ı yok etmenin en kolay ve kestirme yolu tasavvufu yıpratmaktır. Sırf İslam’ı öğrenip, kendilerince eksikliklerini bularak İslam’ı eleştirmek isteyen müsteşrikler ve onların Türkiye’deki temsilcisi olan bazı ilahiyatçılar (sayıları epey fazladır) hep bu yolu takip etmişler, tasavvuf hakkında insanları şüpheye düşürecek birtakım iddialar

³⁸⁸ Silsile-i Sadatın 33.ve Son Halkası Risalesi,Sh,28

³⁸⁹ Hatıratım Ali Erol İstanbul 2013 Sh 100

³⁹⁰ El Hediyyetül Alaiyye Tercümesi Sh 920

atmışlardır. İşte elimizdeki bu çalışma kısmen de olsa bu iddialara reddiye vasfındadır.

1- Tasavvufun tarifi

Tasavvuf kelimesinin hangi kökten geldiği konusunda ihtilaf vardır. Kuşeyrî ve Hucviri gibi bâzı müellifler bu kelimenin Arapça herhangi bir kelimeden türemiş olmadığını, olsa olsa câmid bir lakap olabileceğini belirtmektedirler.

وليس يشهد لهذا الاسم من حيث العربية قياس ولا اشتقاق.
والأظهر فيه: أنه كاللقب

“Bu tasavvuf kelimesi için herhangi bir isticak ve kaide yoktur. En zahir olan görüş bu isim, halleri ve yolları meşhur veliler topluluğuna verilen bir lakaptır”³⁹¹

Sûfî ve tasavvuf kelimelerinin Arapça bir kökü bulunduğunu öne sürenler ise bir kelime üzerinde ittifak edemeyerek değişik görüşler öne sürmüşlerdir. Bunların en meşhuru yün manasına gelen صوف kökünden veya “suffe ashabı”ndan türetilmiş olduğudur. Başka manalardan isticak ettirildiğini söyleyenler de vardır. Bu iddialardan bazıları mümkün iken; tasavvufun Hint kıtasından veya yunanca “sofia” kelimesinden türediği gibi bazı iddialar vardır ki tamamen asılsız ve uydurmadır. Bu mesnetsiz iddialar, oryantalistler ve İslam âlemindeki onların her sözüne yutkunmadan iman getiren kimseler tarafından ortaya atılmaktadır.

Tasavvuf, vicdânî ve zevkî olduğundan, yani manen yaşayıp tatmakla anlaşıldığından, lâıyk olduğu şekilde yazılıp anlatılamaz. Tasavvufu anlatmakla, onu hâl olarak yaşamak arasındaki fark, balın tadını anlatmakla bizzat onu tatmak arasındaki fark gibidir.

Bununla beraber tasavvuf büyükleri bu ilmi, esasta aynı olmakla beraber, değişik şartlara ve durumlara göre farklı şekillerde tarif etmişlerdir.

Bunlardan bazıları şöyledir:

إِبْتِغَاءُ الْوَسِيلَةِ إِلَى مُنْتَهَى الْفَضِيلَةِ

³⁹¹ Kuşeyri, Risale-i Kuşeyriye, 1/126

“Faziletin son noktasına kadar vesileye yapışmaktır.”³⁹²

Üftade hazretleri tasavvufu şöyle tarif etmiştir.

الْإِجْتِنَابُ عَنْ كُلِّ مَا فِيهِ شَائِبَةُ الْحُرْمَةِ وَ صَوْنُ لِسَانِهِ عَنِ الْكَلَامِ اللَّغْوِ

“Kendisinde haramlık şaibesi olan her şeyden kaçınmak ve dilini boş sözden muhafaza etmektir.”³⁹³

الْكُونُ مَعَ اللَّهِ

“Allah-ü Teala ile beraber olmaktır.”³⁹⁴

الْإِعْرَاضُ مِنَ الْإِعْتِرَاضِ وَ تَرْكُ الْإِخْتِيَارِ

“İtirazdan yüz çevirmek” ve “Kendi iradesini terk etmektir”³⁹⁵

Ubeydullah Ahrar Hz.,

خُلَاصَةُ التَّصَوُّفِ تَحْمُلُ الْأَثْقَالَ مِنَ النَّاسِ وَ كَفُّ ثِقَلِهِ عَنْهُمْ

“Tasavvufun hulasası, insanların yüklerini yüklenip kendi ağırlığını insanlardan men etmektir”,³⁹⁶ diye buyurur.

Tasavvufun 700 kişi tarafından tarif edildiği, bu tarifler içinde de en güzelinin Ebu Saîd Harraz Hz.’nin yaptığı şu tarif olduğu söylenir:

صَرَفُ الْوَقْتِ لِمَا هُوَ أَوْلَى بِهِ

“Evla olan şeylere vakti sarf etmektir.”³⁹⁷

Tasavvufa itiraz edenlerin bir kısmı da tasavvuf kelimesinden hareket etmektedirler. İddiaları şudur; tasavvuf kelimesinin sünnette ve Kur’an’da geçmemesidir. Dolayısıyla bu terim sonradan ortaya çıkmıştır ki, bu onun yani tasavvuf kurumunun bid’at ve hurafe olduğunun bir delilidir.

İşbu iddiaya cevap sadedinde Gazneliler’in en ihtişamlı zamanlarında yaşamış meşhur mutasavvıf Ali b. Osman Cüllabi Hucviri’nin Keşfu’l-Mahcub isimli eserinde şöyle cevap verilmiştir.

³⁹² Ebu Nuaym El-isfehâni, Hilyetü’l-Evliya, c.1, s.58, dar’u-l kütübil ilmiye, 1988 beyrut

³⁹³ İ.Hakkı Bursevî, Ruhü’l-Beyan, c.1, s.304 Dar’u-l Kütübi’-l İlmiyye 2003

³⁹⁴ Reşahat Aynü’l-Hayat, s.140

³⁹⁵ Seyyid Şerif Cürcânî, Tarîfât

³⁹⁶ Reşahat Aynü’l-Hayat, s.192

³⁹⁷ Reşahat Aynü’l-Hayat, s.196

“Eğer tasavvufu inkâr edenler sadece tasavvuf ve sufi kelimesinin Kuranda bulunmadığını söylüyorlarsa bunda garipsenecek bir şey yoktur, bu doğrudur. Fakat tasavvufun içerdiği manayı ve ahlaki inkâr ederlerse, o takdirde Hz. Peygamber’in getirdiği dinin tümünü ve onun bütün güzel ahlakını inkâr etmiş olurlar.³⁹⁸

Şu da bir hakikattir ki, bir şeyin isminin sonradan konulması o şeyin isim konulmadan önce olmadığı anlamına gelmez. Mesela dünyaya yeni gelmiş bir çocuğu düşünelim. Doğduktan bir hafta sonra ismi konuluyor. O çocuktan daha sonraki zamanlarda hep ismiyle bahsedilir. Hatta o çocuğun daha dünyaya gelmediği zamanlardaki halinden bile hep ismiyle bahsedilir. Mevzumıza dönecek olursak, “tasavvuf ismi Kur’an ve Sünnette geçmiyor, sonradan ihdas edilmiştir” diye tasavvuf ve maneviyatı inkâr etmek, ismi doğduktan bir hafta sonra konulan bir bebeğin isim konulmadan önceki varlık ve hayatını inkâr etmek gibi asılsız, mantıksız ve tutarsızdır. Nitekim bir takım ilimler vardır ki bunların isimleri sonradan konulmuştur. Ama isim konulmadan önce dahi vardır. Kalam ve felsefe gibi. Bu konuda tarih felsefesi âlimi İbn-i Haldun meşhur Mukaddime adlı eserinde şöyle demektedir.

هذا العلم من العلوم الشرعية الحادثة في الملة. وأصله أن طريقة

هؤلاء القوم، لم تزل عند سلف الأمة وكبارها من الصحابة والتابعين،

ومن بعدهم، طريقة الحق والهداية و أصلها العكوف على العبادة

والانقطاع إلى الله تعالى، والإعراض عن زخرف الدنيا وزينتها، والزهد

فيما يقبل عليه الجمهور من لذة ومال وجاه، والانفراد عن الخلق في

الخلوة للعبادة، وكان ذلك عاماً في الصحابة والسلف

” Tasavvuf, İslam milletinde ortaya çıkmış şer’i ilimlerden biridir. Esası, Selef-i salihinin, Aşap ve Tabiin’in büyüklerinin ve onlardan sonra gelenlerin indinde zail olmayan (devam edegelen) hak ve hidayet yoludur. Temeli, ibadetle meşgul olmak ve kendini Allah’a vermek, dünya alayışlarından ve süslerinden yüz çevirmek, herkesin dadandığı lezzet,

³⁹⁸ Hucviri, Keşfu'l-Mahcup, 54 kahire, 1974

mal ve makamdan el etek çekmek, halktan ayrılarak ve halvete çekilerek ibadetlere dalmaktır. Bu hal, sahabe ve selevin tamamında vardı.”³⁹⁹

2- Tasavvufun dinimizdeki yeri ve nefis

İnsan günaha meyyal olarak yaratılmıştır. Zira insanın - merkezi iki kaşı ortasında olan - nefsi, ayet-i kerimede geçtiği gibi kötülüğü emredicidir. İnsanın ahlakını kâmil yapabilmesi için nefsini mağlup etmesi lazımdır. Tasavvuf, maneviyat, tarikatlar ve Evliyaullah'ın mücadelesi hep nefis, şeytan ve bunların hile ve desiselerinden kurtulmak ve insanları bundan kurtarmak olmuştur. Tasavvufun dinimiz ve hayatımızdaki yerini ve fonksiyonunu anlayabilmek için nefis üzerinde biraz durmamız gerekmektedir.

Hepimizin bir ruhani tarafı, bir de cismani tarafı vardır. Cismani tarafımızın yaratılması ve var olması, ruhani tarafımızdan sonra olup, ruhaniyet daha önce gelir.⁴⁰⁰

İnsanın batınında hâkim olmak isteyen iki zıt kutup vardır. Bunlardan biri Rûh, diğeri de Nefistir. Vücut ülkesinde her ikisi de sultan olup idareyi ele almak isterler. Nefsin gıdası günahlar, yardımcısı şeytandır. İnsanın içinden gelen her türlü kötü düşünce, fiil ve ahlaksızlığın sebebi nefistir.

Cenab-ı Hakk, Yusuf Süresi'nin 53. Ayet-i Celilesi'nde Yusuf (a.s.)'dan hikayeten:

وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

« Nefsimi temize de çıkarmıyorum, çünkü nefis olanca şiddetiyle kötülüğü emreder; meğer Rabbim rahmetiyle bağışlaya, çünkü Rabbim çok bağışlayan, çok merhamet edendir.»⁴⁰¹

Büyüklerimiz, “Bu ayet-i kerimenin bi'l-ibare delaleti nefis denilen mahlûkun ‘emmâre bi's-süü’ olduğu; bi'l-işâre delaleti ise nefis diye bir mahlûkun mevcut olduğudur. Çünkü nefis diye bir şey olmasa onun sıfatlarından bahsedilemez. Nefis, mahiyeti itibarıyla emmare bi's-

³⁹⁹ İbn-i Haldun , Mukaddime tercümesi c:2 s:669, Yeni Şafak kül. Arm. Ankara 2004

⁴⁰⁰ Kibrit-i Ahmer Risalesi, s.45

⁴⁰¹ Yusuf 53

süü'dür, kötülüğü emredicidir. Hazret-i Allah ism-i fail sığısıyla “âmiretün” buyurmayıp mübalağa ism-i fail sığısıyla “emmâretün” buyurmuştur. Yani ‘kötülüğü daima ve her an mübalağa ile emreden’ demektir. Merkezi iki kaşın ortası olup, bütün vücudu tam manasıyla sarmış zulmânî bir mahlûktur. Gerek insanlardan gerek cinlerden hiçbir fert, Cenab-ı Hakk’ın celal sıfatının tecellisinden halkettiği bu mahlûktan müstesna değildir.”, buyururlar.

Hz. Üstazımız (k.s.), nefsin kötülüğünü şöyle ifade ederler: “Rasûlüllah Efendimiz; “Ya Rabbi, beni, göz açıp yumuncaya kadar dahi nefsimin eline bırakma.” diye Cenab-ı Hakk’a iltica etmişlerdir. Bu dünyada nefisten daha zararlı ve ondan daha korkunç bir şey yoktur. Bir yerde Kur’an okunduğu veya zikir edildiği zaman şeytan oradan kaçır, sonra yine gelir. Lâkin nefis öyle değildir. O, böyle şeylerden hiç kaçmaz.”⁴⁰²

Şeytan ve nefis hiç uyumayan iki düşmandırlar. İnsan için en büyük mücadele şeytan ve nefisle olan mücadeledir. Bu, son nefese kadar, kesintisiz devam eden büyük bir cihattır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Tebük Gazvesi’nden dönerken:

قَدِمْتُ مِنَ الْجِهَادِ الْأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الْأَكْبَرِ مُجَاهِدِ الْعَبْدِ هَوَاهُ

“Küçük cihattan, büyük cihada, kulun hevasıyla olan cihadına geldiniz”⁴⁰³ buyurmuşlardır. Nice zorlukların yaşandığı, tarihte “Ceyşü’l-Usre” (Zorluk Ordusu) ismiyle maruf bu mücadelenin, bütün zorluk ve sıkıntılara rağmen, nefisle olan mücadelenin yanında hafif ve küçük kaldığı ifade edilmiştir.

Hz. Üstazımız (k.s.),

عَادِ نَفْسَكَ فَإِنَّهَا انْتَصَبَتْ بِمُعَادَاتِي

“Nefsine adavet et. Çünkü o, benimle adavete nasb-ı nefis etmiştir” hadis-i kutsisini naklettikten sonra şöyle buyurmuşlardır:

“Nefsi başı-boş bırakmaya gelmez. Evvela kalbi, Hazret-i Mevla’ya, nefsi de kalbe bağlayıp, onu serbest bırakmamalıdır. Nasıl ki, bir tarlanın kenarından geçerken hayvanın yuları gevşek bırakılacak olur ise, o hayvan bir sağdan bir soldan olmak üzere başkasının ekinlerini koparır

⁴⁰² Ziya Sunguroğlu’nun Notları, s.143

⁴⁰³ El-hindi, Kenz’ü-l Ummal, hadis no:11779

yerse, nefis de böyledir. O da bağısız ve rabıtasız bırakılırsa gördüğü menhiyata dalmak ister.”⁴⁰⁴

İmam-ı Rabbanî (k.s.) Hz. de:

وَمَا لَمْ تَطْمَئِنَّ النَّفْسُ لَا تُتَصَوَّرُ النَّجَاةُ

“Nefis mutmain olmadıkça kurtuluş tasavvur edilemez.”⁴⁰⁵, buyurarak bizi bekleyen mücadelenin ehemmiyetine işaret buyurur.

O halde yapılacak şey ona hâkim olmak, onu kıpırdatmamak, nefes aldirtmamaktır. Bu hususta Hz. Üstazımız (k.s.): **(Bunun için) İlk iş aynı zenb (bizatihi günah) ve cehl-ü hatîe (cehalet ve hata) olan nefsin ıslahıdır. Bu salâh ve zekâyı hâsıl eyledikten sonra her fiil ve amel kabule şayândır ve pâktır (makbul ve temizdir.)**”⁴⁰⁶ buyurur.

İmam-ı Rabbani Hz. de:

وَلَا تَصِلُ النَّفْسُ إِلَى مَرْتَبَةِ الْإِطْمِئْنَانِ مَا لَمْ تُسَلِّطْ عَلَيْهَا سِيَاسَةَ الْقَلْبِ
وَسِيَاسَةَ الْقَلْبِ إِنَّمَا تَتَيَسَّرُ إِذَا كَانَ الْقَلْبُ فَارِغًا مِنْ جَمِيعِ مَا هُوَ مِنْ قَبْلِ
النَّفْسِ وَحَصَلَتْ لَهُ السَّلَامَةُ مِنَ التَّعَلُّقِ بِمَا سِوَى الْحَقِّ

“Kalbin siyaseti, nefis üzerine hâkim olmadıkça nefis mutmainne mertebesine ulaşamaz. Kalbin siyaseti ise nefis tarafından olan şeylerin tamamından ayrıldığı ve masivâyâ alâkadan selâmet bulduğu (kurtulduğu) zaman müyesser olur”⁴⁰⁷ buyurmuştur.

İlm-i Kelam’da beyan edildiği üzere, âmme-i beşer, âmme-i melâikeden daha faziletlidir. Bunun sebeplerinden birisi de, nefse rağmen kulluk vazifelerini yapabilmeleridir. Elbette kulluk vazifelerinin zorlanmadan yerine getirilebilmesi, nefsin terbiye ve tezkiye edilmesiyle.

Din, Yüce Allah'ın kullarını terbiye etmesidir. Bu terbiye üç temel alanda gerçekleşmektedir. Birincisi itikat, ikincisi ibadet, üçüncüsü de ihlastır (ahlaktır). Din inanmakla başlar; ibadet ve taatle yaşanır. Edeb, güzel ahlak, ilahi muhabbet, tasfiye-i kalp, tezkiye-i nefis ile Allah'a

⁴⁰⁴Ziya Sunguroğlu'nun Notları, s.144

⁴⁰⁵ İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c.1, Mek.161

⁴⁰⁶ Mektuplar Risalesi, s.41

⁴⁰⁷ İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c.1, Mek.161

dostluğun ve kamil mümin olmanın tadına varılır. Şu halde kâmil bir mümin olmak, dini kâmil olarak yaşamaya bağlıdır.

Dinimizin bu üç temel esasa dayandığını şu meşhur hadis-i şerif ortaya koymaktadır.

حَدَّثَنِي أَبِي (عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ) قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخْذَيْهِ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ قَالَ مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا قَالَ أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رَعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوُلُونَ فِي الْبُنْيَانِ قَالَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مِنَ السَّائِلِ؟ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّهُ جَبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ

"Abdullah b. Ömer'in, babası Hz. Ömer'den naklettiği bu hadis şöyledir:

"Bir gün Rasûlullah (s.a.s.)'in yanında bulunduğumuz sırada aniden yanımıza, elbisesi bembeyaz, saçları siyah bir zat çıkageldi. Üzerinde yolculuk eseri görülüyor, bizden de kendisini kimse tanııyordu. Doğru Peygamber (s.a.s.)'in yanına oturdu ve dizlerini onun dizlerine dayadı. Ellerini de uylukları üzerine koydu. "Ya Muhammed! Bana İslâm'ın ne olduğunu söyle" dedi.

Rasûlullah (s.a.s.): "İslâm; Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın Rasulü olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Beyt'i hac etmendir" buyurdu. O zat: "Doğru söyledin" dedi. Babam dedi ki: "Biz buna hayret ettik. Zira hem soruyor, hem de tasdik ediyordu."

"Bana imandan haber ver" dedi. Rasûlullah (s.a.s.): Âllah a, Allah'ın meleklerine kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanman, bir de kadere, hayrına şerrine inanmandır" buyurdu. O zât yine:

"Doğru söyledin" dedi. Bu sefer:

"Bana ihsandan haber ver" dedi. Rasûlullah (s.a.s.):

"Allah'a O'nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Çünkü her ne kadar sen onu görmüyorsan da, o seni muhakkak görür" buyurdu. O zat:

"Bana kıyametten haber ver" dedi. Rasûlullah (s.a.s.) "Bu meselede kendisine sorulan, sorandan daha çok bilgi sahibi değildir" buyurdular.

"O halde bana alâmetlerinden haber ver" dedi. Peygamber (s.a.s.):

"Câriyenin kendi sahibesini doğurması ve yalın ayak, çıplak, yoksul koyun çobanlarının bina yapmakta birbirleriyle yarış ettiklerini görmendir" buyurdu. Babam dedi ki:

Bundan sonra o zat gitti. Ben bir süre bekledim. Sonunda Allah Rasûlü bana: "Ya Ömer! O soru soran zatın kim olduğunu biliyor musun?" dedi. "Allah ve Resulü daha iyi bilir" dedim.

"O Cibrîl'di. Size dininizi öğretmeye gelmişti" buyurdular. ⁴⁰⁸

Demek ki Cebrail (a.s.), kendisi bir şey öğrenmeye değil, bu yolla insanlara dini öğretmeye gelmişti. Onu, Peygamber (s.a.v) Efendimiz'e Yüce Allah göndermiş, onunla dinin aslını bizlere öğretmiş, ayrıca Sahabe-i Kiram'a onu bu şeklide görme şerefini bahşetmiştir. Bu hadis-i

⁴⁰⁸ Buhari iman 1, Müslim, iman 1

şerifte belirtildiği gibi, din üç temel üzerine bina edilmektedir. Bunlar: İman, ibadet, ihlas.

İman, inanç esaslarıdır. Bunu akide ve kelam alimleri inceler. **İbadetleri** fıkıh alimleri işler. **İhlas** ise, insanın iç terbiyesidir. Ahlak terbiyesi, ilim ve ahlak konusunda kâmil insanların rehberliğinde olur. İşte tasavvuf üç rükünden üçüncüsü olan ihlasın kendisiyle meydana geldiği hal ilmidir. Bu mevzuda İmam-ı Rabbani hazretleri mektubat-ı şerifesinde şöyle buyurmaktadır.

(اِعْلَمْ) : أَنَّ لِلشَّرِيعَةِ ثَلَاثَةَ أَجْزَاءٍ : الْعِلْمُ وَالْعَمَلُ وَالْإِخْلَاصُ . وَمَا لَمْ يَتَحَقَّقْ كُلُّ مِنْ هَذِهِ الْأَجْزَاءِ الثَّلَاثَةِ لَا تَتَحَقَّقُ الشَّرِيعَةُ ، وَمَتَى تَحَقَّقَتِ الشَّرِيعَةُ فَقَدْ تَحَقَّقَ رِضَا الْحَقِّ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى الَّذِي هُوَ فَوْقَ جَمِيعِ السَّعَادَاتِ الدُّنْيَوِيَّةِ وَالْآخِرَوِيَّةِ وَرِضْوَانُ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ، فَكَانَتِ الشَّرِيعَةُ مُتَكَفِّلَةً بِجَمِيعِ السَّعَادَاتِ الدُّنْيَوِيَّةِ وَالْآخِرَوِيَّةِ ، وَلَمْ يَبْقَ مَطْلَبٌ يَقَعُ فِيهِ الْإِحْتِيَاجُ إِلَى مَا وَرَاءَ الشَّرِيعَةِ . (وَالطَّرِيقَةُ)
وَالْحَقِيقَةُ اللَّتَانِ امْتَاَزَتْ بِهِمَا الصُّوْفِيَّةُ خَادِمَتَانِ لِلشَّرِيعَةِ فِي تَكْمِيلِ جُزْئِهَا الثَّالِثِ الَّذِي هُوَ الْإِخْلَاصُ فَلَمَقْصُودُ مِنْ تَحْصِيلِ كُلِّ مِنْهُمَا تَكْمِيلُ الشَّرِيعَةِ لَا أَمْرٌ آخَرُ وَرَاءَ الشَّرِيعَةِ

“Sen bil ki; din için üç cüz vardır. İlim, amel ve ihlâs. Bu üç cüzden her bireri tahakkuk etmedikçe şeri’at tahakkuk etmez. Şeri’at tahakkuk ettiği zaman, dünyevi ve uhrevi saadetlerin tamamının üstünde olan Allah-ü Tealâ’nın rızası tahakkuk eder.... Sôfiyyenin kendileriyle mümtaz olduğu tarikat ve hakikat, dinimizin üçüncü cüz’ü olan ihlâsı tek milde şeri’atın hizmetçisidirler. Tarikat ve hakikatin her birerini elde etmekten maksat dinimizi tek mil etmektir de dinimizin ötesinde başka bir şey değildir.”⁴⁰⁹

⁴⁰⁹ İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c.1, Mek.36

وَبِالْجُمْلَةِ إِنَّ الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ مُسْتَفَادَانِ مِنَ الشَّرِيعَةِ ، وَتَحْصِيلَ الْإِخْلَاصِ
الَّذِي هُوَ بِمَنْزِلَةِ الرُّوحِ لِلْعِلْمِ وَالْعَمَلِ مَرْبُوطٌ بِسُلُوكِ طَرِيقَةِ الصُّوفِيَّةِ . وَمَا
لَمْ يَقْطَعْ السَّالِكُ مَسَافَةَ السَّيْرِ إِلَى اللَّهِ وَلَمْ يَتَحَقَّقْ لَهُ السَّيْرُ فِي اللَّهِ فَهُوَ
بَعِيدٌ مِنْ حَقِيقَةِ الْإِخْلَاصِ

“Hulâsa olarak ilim ve amel şeriaten elde edilmişlerdir. İlim ve amelin ruhu mesabesindeki ihlâsı elde etmek ise sofiye yoluna, tasavvufa girmeye bağlıdır. Salik, seyir ilallah mesafesini kat etmedikçe ve kendisi için seyir fillah tahakkuk etmedikçe, o, ihlâsın hakikatinden uzaktır.”⁴¹⁰

Yeri gelmişken ifade etmek gerekir ki, Şeriat ile tarikat arasında tarih içerisinde bir takım ayrılıklar olmuştur. Bu tarihi bir hakikattir. Aslında bu iki ilim arasında asla bir zıtlık yoktur. İmam-ı rabbani hazretleri, tarikat ile şeriat arasını cem ettiği için ve bu iki ilim arasında asla bir fark olmadığını ifade ettiği ve ömrünü bu yola vakfettiği için kendisine “sıla” lakabı verilmiştir. Bu mevzuda şöyle buyurmaktadır.

وَالْبَاطِنُ مُتَمِّمٌ لِلظَّاهِرِ وَمُكَمِّلٌ لَهُ لَا مُخَالَفَةَ بَيْنَهُمَا مِقْدَارَ شَعْرَةٍ . مَثَلًا عَدَمُ
التَّكَلُّمِ بِالْكَذِبِ شَرِيعَةٌ وَنَفْيُ الْكَذِبِ عَنِ الْخَاطِرِ طَرِيقَةٌ وَحَقِيقَةٌ . فَإِنَّ
ذَلِكَ النَّفْيَ لَوْ كَانَ بِالتَّعَمُّلِ وَالتَّكَلُّفِ فَطَرِيقَةٌ وَإِلَّا فَحَقِيقَةٌ فَكَانَ الْبَاطِنُ
الَّذِي هُوَ الطَّرِيقَةُ وَالْحَقِيقَةُ مُتَمِّمًا وَمُكَمِّلًا فِي الْحَقِيقَةِ لِلظَّاهِرِ الَّذِي هُوَ
الشَّرِيعَةُ

“Batın, zahiri tamamlayıcı ve onu kemale erdiricidir. Aralarında kıl kadar fark yoktur. Mesela; yalan konuşmamak şeriattır. Hatırdan yalanı nefyetmek ise tarikat ve hakikattir. Yalanı hatırdan nefyetmek, zorlukla

⁴¹⁰ İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c. 1, Mek.59

olursa, bu tarikattır. Kolaylıkla olursa hakikattir. Öyleyse tarikat ve hakikat demek olan batın, şeriat demek olan zahiri tamamlayıcıdır.”⁴¹¹

İşte nefsin ve şeytanın tüm hile ve tuzaklarını bildirip, nefsin tezkiye ve terbiye edilmesi ile uğraşan ilmin adı TASAVVUF ’tur.

3- Tasavvufun gayesi

Tasavvufun maksadı, insanı ıslahtır. Bu da nefsin ıslahıyla ve kalbin kötülüklerden arındırılmasıyla.

أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

“Muhakkak ki insan cesedinde bir et parçası vardır. O sağlam olduğu zaman cesedin tamamı sağlam olur. O fasit olduğu zaman cesedin tamamı fasit olur. Dikkat edin! Bu kalptir”⁴¹² hadis-i şerifi bu hakikate delalet eder.

Yine, tasavvufun gayesi, nefsi terbiye edip, mutmainne makamına ulaşmak ve böylelikle iman-ı hakikiye kavuşmaktır.

İmam-ı Rabbânî (k.s.) Hz. şöyle buyurur:

(اِعْلَمْ) أَنَّ الْمَقْصُودَ مِنْ طَيِّ مَنَازِلِ السُّلُوكِ حُصُولُ الْإِيمَانِ الْحَقِيقِيِّ
الَّذِي هُوَ مَرْبُوطٌ بِاطْمِئْنَانِ النَّفْسِ

“Sen bil ki; seyri sülûk menzilelerini katetmekten maksat, nefsin mutmain olmasına bağlı olan, iman-ı hakikiyi elde etmektir.”⁴¹³

Hiz. Üstazımız (k.s.), Tasavvuf’un gayesini şu dört maddede hulasa eder:

1- Tağyirü’l-Üslûb: Kötü hal ve hareketlerin değiştirilip, Allah’ın razı olacağı hale bürünmek.

2- İkâzu’l-Uyûn: Gözleri gaflet uykusundan uyandırmak.

⁴¹¹ İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c.1, Mek.41

⁴¹² Sahih-i Buhârî, Hadis No: 52

⁴¹³ İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c.1, Mek.161

3- Tenşîtü'l-Kulûb: Kalpleri feyz-i ilahi ile neşelendirip, ibadat-ü taate karşı coşturmak.

4- Tenviru'l-Ervah: Nefisleri terbiye edip, ruhları nurlandırmak.⁴¹⁴

3- Tasavvufun kısaca tarihi seyri

Tasavvuf, kalbi Allah ile tanıştırap huzura kavuşturma yollarını öğreten ve bunu bizzat gerçekleştiren bir terbiye sistemidir. Tasavvuf, güzel ahlak mektebidir. Kalp temizliği ve güzel ahlak, dinin bâtinî fıkıdır. Buna Kur'an'da takva denir. Takvaya ulaşmak için yapılan mücahedeye tezkiye denir. Tezkiye, kalbi inkâr, şirk, isyan ve gaflet kirlerinden temizlemek, ruhu arındırmak, nefsi çirkin huylarından kurtarıp güzel sıfatlarla bezemektir. Bütün bunlarla hedef, Yüce Allah'ın rızasına ve dostluğuna ulaşmaktır. Hedefi Allah rızası olan bir terbiyenin elbette bütün usul ve adabı da Allah rızasına uymalıdır.

Efendimiz (s.a.v), Ashab-ı Kiram'a (r.anhüm) dini, iman, ibadet ve ihsan taraflarıyla öğretmiş, göstermiş, yaşatmış ve öylece ahireti şereflemiştir.

Sahabe-i Kiram da (r.anhüm) kendilerinden sonra gelenlere dini, iman, ibadet ve ihsan boyutu ile bir bütün olarak aktarmıştır. Din, ilk iki nesilde bir bütün olarak ele alınıyor, zâhirî ve bâtinî yönü aynı hassasiyetle korunuyor ve yaşanmaya çalışılıyordu.

Allah-ü Teala, bütün insanları iman ile mükellef kılmış, “Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler için yarattım”⁴¹⁵ Ayet-i Kerime’siyle beyan buyurduğu üzere, kulluğu yaradılış gayesi olarak kılmıştır.

Kulluk vazifesini yerine getirirken, riayet edecekleri mükellefiyetleri vaz’ etmiş, bu riayette kolaylığı temin için, takviye olacak yardımcı unsurları da ihsan buyurmuştur.

Hicri ikinci asırdan itibaren dinî hayatta bir zayıflama gözükme başladı. Yeni fetihler ve İslam'a yeni girenlerle İslamiyet geniş alanlara yayıldı. Bu durum çeşitli sıkıntıları da yanında getirdi. Dine yeni girenlere,

⁴¹⁴ Ziya Sunguroğlu'nun Notları, s.65

⁴¹⁵ Zariyat 56

onu hakkıyla anlatmak ve yaşatmak için âlimler ve Salihler büyük çabalar harcadılar.

Akaid âlimleri, itikat konularına, fakihler ibadet konularına, muhaddisler hadisleri tespiti, müfessirler Kur'an'ın tefsirine, sarf ve nahiv âlimleri Arapçaya yönelip İslam'ın temel ilimlerini ihya etmeye ve insanlara ulaştırmaya çalıştılar ve Allah'ın izniyle bunda muvaffak da oldular. Bu arada arif, salih, veli, sufi ismiyle anılan Allah dostları da dinin edep, ahlak, kalp temizliği ve ilahi aşk yönüne yöneldiler; himmet ve gayretlerini bu alanda sarf ettiler. Bu arada, insanların fıtratlarına uygun terbiye metotları, ıslah usulleri geliştirdiler. Bu işte, Kur'an ve sünnet esaslarına dayandılar. Sahabe-i Kiramın uygulamalarını ve onları takip eden Salihleri örnek aldılar. Dinin terbiyesini bizzat nefislerinde yaşayarak tattılar ve insanlara gösterdiler. İnsanların gönlüne hitap ettiler. Sohbet, muhabbet, vaaz, nasihat, tövbe, aşk, güzel ahlak, incelik, sadelik, cömertlik gibi güzelliklerle gönülleri fethettiler. İşte bu maneviyat önderleri, hicri beşinci asırdan itibaren İslam âleminde görülen terbiye ocaklarını ve tasavvuf medreselerini kurdular. Bu terbiye ocakları dini ihya hizmetini yürütmüş ve hâlen yürütmektedir.

Zahirî ilimler nasıl konuşma, duyma ve yazı yoluyla bir nesilden diğerine aktarılıyorsa; hâl, maneviyat ve kalp ilmi denilen ihlas, feyiz, sevgi, ilahi aşk, gözyaşı, edep ve güzel ahlaklar da, kalpten kalbe, gönülden gönüle aktarılarak ve bizzat yaşanarak günümüze kadar getirilmiştir. Kıyamete kadar da böyle gidecektir. Çünkü Kur'an, sünnet ve dinimize ait ilimler ilahi koruma altındadır. Allah-u Teâla, rahmetiyle, her devirde bu dinin hem zahirî ilimlerini, hem de manevi ilimlerini öğrenecek, anlayacak ve başkalarına aktaracak kimseler yaratmıştır. Ve insanlara bu Salih kimselerle beraber olmayı “وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ” fermanıyla Allah'ın seçkin kullarıyla zatî, zamânî ve mekânî beraberliği emretmiş, bu yolla elde edilecek feyz-i ilahi ile bir taraftan nefsin terbiyesi diğer taraftan da kulluğun gönülden seve seve yapılabilmesi imkânını ihsan buyurmuştur. Maneviyat ve ahlak ilmini kâmil mürşidler taşımakta ve nasibi olanlara ulaştırmaktadır. Bu ilim tamamen nasip işidir. Nitekim Hazret-i Üstazımız bu mevzuda şu veciz ifadeleri kullanmıştır: “Bu bir devlettir ki, fi zamanına bir ferd demir pabuç giyse de ömr-ü nuh yaşayarak ruy-i zemini dolaşsa Mevla tevfik vermedikçe böyle bir saadetle müşerref olamaz.”⁴¹⁶

⁴¹⁶ Mektuplar risalesi, 8

5- Tasavvufun esası mürşid'in terbiyesidir

Allah-ü Teâla'nın insanlara peygamber göndermesi büyük bir lütuf ve ihsandır.

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ
آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ

*“Gerçekten Allah müminlere, kendi içlerinden bir peygamber göndermekle onlara bir lütufta bulundu. Zira peygamber Allahın ayetlerini okuyor, onları tezkiye ediyor ve onlara kitap ve hikmeti öğretiyor. Oysa bundan önce apaçık bir sapıklık içinde idiler.”*⁴¹⁷ Ayet-i Kerimesi'nde beyan buyrulduğu üzere bu lutf-u ilahi bir çok hikmete mebnidir.

Ana hatlarıyla bu hikmetler, “ehl-i iman ve taâtı cennet ve sevap ile müjdelemek; ehl-i küfür ve isyanı cehennem ve azap ile korkutmak; insanların ihtiyaç duyduğu dini ve dünyevi hususları beyan etmektir.”⁴¹⁸

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in tebliğ buyurduğu dinin, kıyamete kadar devam edeceği malumdur. Kendisinden sonra artık peygamber de gelmeyecektir.

İşte Cenab-ı Hakk, zikredilen hikmetleri içinde bulunduran lütuf ve ihsanını, kıyamete kadar gelecek ümmet-i Muhammed için, Mürşid-i Kamilleri vasıtasıyla devam ettirmektedir.

إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا
دِينَهَا

“Allah-ü Tealâ şu ümmet için, her yüz sene üzerine dinini tecdid edecek (yenileyecek) bir kimse gönderir.”⁴¹⁹ hadis-i şerifleri bunun şahididir.

⁴¹⁷ Âl-i İmran 164

⁴¹⁸ Allame Taftâzânî, Şerh-i Akaid, 216, Mukayyed Baskı, Fazilet Neşriyat, tarihsiz

⁴¹⁹ Sünen-i Ebî Davud, Hadis No: 4291

İsmail Hakkı Bursevî Hz. **“Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”**⁴²⁰ Mealindeki Ayet-i Kerimeyi izah ederken;

“Peygamberimiz hakkındaki bu gibi ilahî hitaplar, ilk nazarda Peygamberimize; işaret yoluyla da, kıyamete kadar onun meşrebi üzere olan varislerinin her birerlerinedir.”⁴²¹, buyurarak bu hakikati ifade ederler.

İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz. de bu hususta şöyle buyurur:

إِنَّ وُجُودَ أَهْلِ اللَّهِ فِي الْحَقِيقَةِ كَرَامَةٌ مِنَ الْكَرَامَاتِ وَدَعَوَتُهُمُ الْخَلْقَ إِلَى الْحَقِّ جَلَّ سُلْطَانُهُ رَحْمَةٌ مِنْ رَحِمَاتِ اللَّهِ تَعَالَى وَإِحْيَاؤُهُمُ الْقُلُوبَ الْمَيِّتَةَ آيَةٌ مِنَ الْآيَاتِ الْعُظْمَى وَهُمْ أَمَانُ أَهْلِ الْأَرْضِ وَغَنَائِمُ الْأَيَّامِ بِهِمْ يُمَطَّرُونَ وَبِهِمْ يُرْزَقُونَ وَارِدٌ فِي شَأْنِهِمْ كَلَامُهُمْ دَوَاءٌ وَنَظَرُهُمْ شِفَاءٌ هُمْ جُلَسَاءُ اللَّهِ وَهُمْ قَوْمٌ لَا يَشْقَى جَلِيسُهُمْ وَلَا يَخِيبُ أَنْيْسُهُمْ

*“Hakikatte ehlullahın varlığı kerametlerden bir keramettir. Onların, halkı Hakk’a davetleri de Allahü Teâlâ’nın rahmetlerinden bir rahmettir. Ölü kalpleri diriltmeleri ise, büyük mucizelerden bir mucizedir. Onlar ehl-i arzın emanı, günlerin ganimeti ve bereketidir. “Yağmur onlar hürmetine yağar, rızıklar onlar hürmetine gelir” sözü onlar hakkında söylenmiştir. Onların sözleri deva, nazarları ise şifadır. Onlar cülesâullahtır. Onlarla beraber olan şaki olmaz. Onlarla ünsiyet kuran da mahrum olmaz.”*⁴²²

Âlem, sebepler âlemidir. Cenab-ı Hakk her şeyi bir vesile ile yaratmıştır. Meselâ çocuğun dünyaya gelmesinde anne ve babayı, bir ağacın güzel meyve vermesinde aşılı olmasını vesile kılmıştır.

Bunun gibi insanın kalbini, emraz-ı batıniyyeden temizleyip, ahlâk-ı Muhammedi ile süsleyecek, bir vesileye ihtiyaç vardır.

İsmail Hakkı Bursevî Hz.;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

⁴²⁰ Enbiya 107

⁴²¹ İ. Hakkı Bursevî, Ruh’u-l-Beyan, c.5, s.531, Dar’u-l Kütüb ilmiyye.2003

⁴²² İmam-ı Rabbânî, Mektûbât, c.2, Mek.92

*“Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve ona yaklaşmaya vesileler arayın. Onun yolunda cihat edin ki, kurtuluşa erebilesiniz.”*⁴²³ Ayet-i Kerimesi’nin tefsirinde şöyle buyurur: **“Muhakkak ayet-i kerime; Emir sışasıyla vesileye yapışmayı açıkça beyan etmiştir. Elbette bu vesileye yapışmak lazımdır. Çünkü Allah’a ulaşmak ancak vesile ile hâsıl olur. Bu vesile de hakiki âlimler ve tarikat meşâyihidir. Nefisle amel, nefsin varlığını ziyadeleştirir. Ancak Enbiya ve evliyanın delaletiyle ve mürşidin işaretine muvafık olarak yapılan amel, nefsi varlığından kurtarır, perdeyi kaldırır. Talibi, Allah-ü Tealâ’ya ulaştırır.”**⁴²⁴

İmam-ı Gazali Hz. de:

“Salık için, kötü ahlâkı çıkartıp, yerine güzel ahlâkı koymak suretiyle, terbiye ve irşat edici bir üstaz lâzımdır. Çünkü Hz. Allah kullarını yoluna irşat etmek için resul göndermiştir. Terbiyenin manası şöyle izah edilmiştir: “Mahsulü ikmal ve nebati güzelleştirmek için yabancı bitkiler çıkartılıp, dikenlerin sökölmesidir”. Rasûlullah (s.a.v) irtihal edince onun yerine halifeleri geçmiştir. Hatta o halifeler insanları Allahu Teâlâ’ya irşat etmişlerdir. Böyle olunca salık için kendisini Allaha irşat ve terbiye eden bir üstaz lâzımdır.”⁴²⁵, buyurmuştur.

Yine İsmail Hakkı Bursevî Hz.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

*“Ey iman edenler! Allah tan korkun ve sâdıklarla beraber olun”*⁴²⁶, Ayet-i Kerimesi’nde zikredilen “sadıklar” hakkında şöyle buyurur:

“O sadıklar vusul yoluna irşat edenlerdir. Böyle olunca salık, mürşitlerin sevdikleri cümlesinden ve kapılarının eşiğindeki hizmetçiler zümresinden olup; onların muhabbetleri, terbiyeleri ve velayetlerinin kuvveti ile seyir ilellah ve masivayı terk mertebelerine ulaşır.”⁴²⁷

Allah-ü Teâlâ’nın, Ayet-i Kerime’de geçen “sadıklar ile beraber olun” emr-i ilahisi şöyle izah edilmiştir:

⁴²³ Maide 35

⁴²⁴ İ.Hakkı Bursevî, Ruhul-Beyan c.2, s.394 Dar’u-l Kütübil İlmîyye.2003

⁴²⁵ er-Risaletü’l-Es’adiyye fi’t-Tarikati’l-Âliyye, s.17

⁴²⁶ Tevbe 119

⁴²⁷ İ.Hakkı Bursevî, Ruhul-Beyan, c.3, s.554, Dar’u-l Kütübil İlmîyye.2003

“Bu, sadıklar ile sureten ve manen beraber olmaktır. Manevi beraberlik rabıtabır. Rabıta, müridin, fena fillah makamına ermiş, kâmil şeyhin ruhaniyetinden istimdat etmesinden ibarettir.”⁴²⁸

Bu hususla alakalı Hadimi Hz. “Şerhu’t-Tarika” isimli eserinde şöyle buyururlar:

“Dediler ki; Allah-ü Tealâ ile beraber ol. Eğer buna muktedir olamazsan, Allah ile beraber olanlarla beraber ol. Çünkü Hz. Allah onlarla beraber olmayı emretmiştir.”⁴²⁹

Hz. Üstazımız (k.s.) de;

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي
عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

“Ey mutmeinne olan nefis. Dön rabbine! Sen O’ndan, O da senden razı olarak. Gir kullarımın içine. Gir cennetime.”⁴³⁰ ayet-i kerimesi hakkında şöyle buyurur: “Yani benim zatıma mahsus fâzıl ve sevgili kullarımın içine girin, isyan içinde olanların değil. Bu takdirde cennetime dâhil olursunuz. Yani benim kâmil kullarımın kalbinden feyiz çekerek letâifinizi çalıştırın, cennetime girin. Ayet-i Celile’de “Abdi” buyursaydı yalnız Rasûlullah murad olunurdu. Halbu ki cemi’ sığası ile “İbâdi” buyrulduğundan, dehrin cemi zamanında mevcut bulunan zatıma mahsus halis kullarımın kalbine girip, feyiz alın ve cennetime dâhil olun, ferman-ı celilinde ehl-i rabıtaya, zatının cenneti ihsan buyrulacağı bildirilmiştir.”⁴³¹

6- Veli, evliya meselesi

Selefilik, Vehhabilik gibi akımlar Allah-u Teala’nın dostunun olamayacağı, Allah’ın bütün müminlerin dostu olduğunu, bir kimsenin “Allah dostu, evliyaullah, veliyullah” gibi vasıflarla anılamayacağını iddia ederler. Şimdi biz onların bu iddialarının tutarsızlığını ispat edeceğiz.

Öncelikle şu hususun altını çizmek istiyoruz. Eğer iman edenler arasında inanç ve maneviyat bakımından fark bulunmayacak olsaydı

⁴²⁸ Hüseyin ed-Devserî, er-Rahmetü’l-Hâbita fi Hakikati’r-Rabıta, c.1, s.183

⁴²⁹ Hulâsatü’t-Tasavvuf, s.2

⁴³⁰ Fecir 27-28-29-30

⁴³¹ Hatıratım, s.28

sahabenin hepsi Resulullah'ın(s.a.v) huzurunda olduğu için eşit olurlardı. Ancak onlarda bile derece bakımından farklılıklar vardır. Bunun en açık misali Hazreti Ebubekir (r.a) hakkında varid olan hadis-i şeriftir. Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuşlardır:

عَنْ هُزَيْلِ بْنِ شَرْحَبِيلَ قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: " لَوْ
وُزِنَ إِيْمَانُ أَبِي بَكْرٍ بِإِيْمَانِ أَهْلِ الْأَرْضِ لَرَجَحَ بِهِمْ "

“Eğer, Ebu Bekr’in imanı, bütün halkın/insanların imanı ile muvazene edilse/karşılaştırılsa, Ebu Bekr’in imanı daha ağır gelecektir.”⁴³²

Dolayısıyla insanların Allahu Teala’ya olan yakınlıkları arasında farklar vardır. İşte bu konudaki bazı delillerimiz...
Allah-u Teâlâ’nın kulları ile olan veliliği ikiye ayrılır. 1- Hususi velilik, 2- Umumi velilik

1- Umumi velilik

Bu dostluk bütün iman edenleri kapsamaktadır. Kur’an-ı Kerimde birçok ayeti kerimede bu dostluktan bahsedilmektedir. Onlardan bazıları şöyledir:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا

“...Allah iman edenlerin dostudur....”⁴³³

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

“Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Resûlüdür ve Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren müminlerdir.”⁴³⁴

Bunlar ve benzeri ayetlerde müminlerin Allah-u Teala’nın dostu olduğu vurgulanır. Evet, bütün müminler Allah-u Teâlâ’nın

⁴³²Kenzu'l-Ummal (h. No: 35614), Şuabu'l-İman (h. No:35)

⁴³³ Bakara 257

⁴³⁴ Maide 55

dostudur ancak her müminin dostlukta derece ve sevgi seviyesi bir değildir.

2- Hususi dostluk

Mesela peygamberlerden Hazreti İbrahim Aleyhisselam, Halilullah makamına layık görülmüştür.

وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا

“... Allah İbrahim’i (Halil) dost edindi.” (Nisa 125)

Halil kelimesi “veli” kelimesine nazaran daha büyük ve derin manalar içermektedir. İbrahim Aleyhissam’a has bir makamdır. Dolayısıyla Peygamberler arasında bile sevgi ve teslimiyet bakımından Allah-u Teâla’ya yakınlık farkı vardır.

Müminlerin farkına gelince mesela Enfal Suresindeki şu ayet bu konuda delildir:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

“Mü’minler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. Onun âyetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını artırır. Onlar sadece Rablerine tevekkül ederler.”(Enfal 2)

Ayet-i Kerimede Allah-u Teala’nın anıldığı zaman kalpleri ürperen, titreyen müminlerden bahsedilmektedir. Anlaşılacağı üzere bu herkeste bulunmayan bir makamdır.

Demek ki Allah-u Teâla’nın ayetleri veya adı anıldığı zaman kalpleri ürperen, titreyen, inanç kuvveti bakımından derecesi artan müminler vardır. Ve bu müminler derece olarak çok üstündürler... Buradan anlaşılıyor ki her mümin inanç kuvveti ve maneviyat bakımından eşit değildir.

Peki, müminler arasında Allahu Teala’ya yakınlık bakımından fark var mıdır?

Allah’ın hususi dostlarına delil teşkil eden başka bir ayet-i kerime şudur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve sadıklarla beraber olun.”⁴³⁵

Allah-u Teâla, iman eden kullarına “sadıklarla” beraber olmalarını emrediyor. Yani hepiniz sadıklarsınız demiyor, sadıklardan ayrılmayın buyuruyor. O halde her iman eden kişi sadıklardan değildir ve “sadık” olmak Allah-u Teala katında, Müslümanlara, kendisiyle beraber olunmasını emredeceği kadar önemli bir makamdır. Peki, Allah-u Teâla’nın onlarla beraber olmamızı istediği “sadıklar” kimlerdir?

Sadık: Dost, dost olan, tasdik edici, doğruyu söyleyen manalarına gelmekte olup Arapçada daha çok “dost” manasında kullanılmaktadır.

Sadık, Allah-u Teâla’nın emirlerine sarılmakta ve nehiylerinden kaçınmakta samimi, halis bir niyet taşımak ve dosdoğru olmak, Allah’a ve Resulüne kayıtsız, şartsız itaat etmek ile Allah’a ve Resulüne dost olan demektir.

Hiz. Ebubekir’de (Radiyallahuanh) bu vasıfların fazlaca toplanması nedeniyle Peygamberimiz(s.a.v) tarafından “Sıddık” künyesi ile künyelenmiştir. Sıddık kelimesi de “sadık” kelimesinin ziyadesiyle ifade edilmiş halidir.

Demek ki “Sadık” makamına ulaşan insanlar, “Sıddık” olan Hiz. Ebubekir’in makamından bir pay sahibidir. Ve bir bağlantı vardır. Bu bağlantı da imanın derecesinden kaynaklanmaktadır.

İşte bu kimseler Allah dostlarıdır. Allah-u Teâla’ya olan yakınlıkları sebebiyle “sadık” kimseler olarak nitelendirilmişlerdir.

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

“Kim Allah’a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah’ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddıklarla, şehidlerle ve salihlerle birlikte dirler. Bunlar ne güzel arkadaştır.”⁴³⁶

⁴³⁵ Tevbe 119

⁴³⁶ Nisa 69

Yine görüldüğü üzere bu ayet-i kerimede “sıddıklar”
Peygamberlerden sonra, “şehitlerden” önce zikredilmiştir.

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا
يَتَّقُونَ لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ
ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Haberiniz olsun ki, muhakkak Allah Teâlâ'nın velîleri için bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır. Onlar ki, imân etmişlerdir ve ittika eder olmuşlardır. Onlar için dünya hayatında da ve ahirette de (tam bir) müjde vardır. Allah Teâlâ'nın kelimeleri için değişmek yoktur. İşte en büyük necat budur.”⁴³⁷

Bu ayetlerin tefsirinde Elmalılı merhum şu ifadeleri kullanmıştır.

“(إلا ان اولياء الله) İyi bil ki hakikaten evliyaullah, Allah velileri, Allah dostları (لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) üzerlerine korku yoktur hem de onlar mahzun olmazlar. Allah korkusu her korkuyu silmiş olduğu için ilerisinde korku yok müjde var, ilerisi daha güzel olduğu için de geçmişe hüzün yok. Evliyaullah unvanı, Allaha dost olanlar, Allah için dost olanlar, Allah için icrayı velayet edenler manalarına gelebilir. Ve velayet, mahabbet, nusret, tenfiz-i emir mefhumlarını ifade eder. Bu unvana kimlerin müstahak oldukları hakkında müfessirlerin naklettikleri bazı rivayetler vardır. Senetleri Taberi'de mezkûr olduğu üzere Said ibni Cübeyr'den mervidir ki Resulullah'a (sav) evliyaullahdan sual edilmiş, şöyle buyurmuştur:

(يذكر الله لرؤيتهم) diğer bir rivayette: (هم الذين اذا رؤا ذكر الله) zevattır ki görüldükleri zaman Allah, zikr-ü yad olunur. Tabiri aharla sade görölüvermelerinden dolayı Allah hatırlanır: Semt ve heyetleri yani siyretleri ve halleri derhal Allah'ı ihtar eder. Bunların dünya malına kazanç yollarına sevgi ve düşkünlükleri yoktur. Ancak Allah için, Allah'da (hakkında) sevmek ile birbirlerine sevgi ve dostluk gösterirler. (حب في الله)

⁴³⁷ Yunus 62,63,64

ile birbirlerine mahabbet ve musafat (samimi dostluk) eden oldukları da mervidir.

Nitekim Ömer ibnül hattab radiyallahü anh'ten mervidir ki Resulullah sallâllahü aleyhi vesellem şöyle buyurmuştur: "Allahın kullarından bir takım insanlar vardır ki enbiya değil şüheda da değildirler amma yevm-i kıyamette Allah indindeki makamlarından dolayı onlara Enbiya ve Şüheda gıpta edecekler".

«Bunlar kimlerdir? Ve amelleri nedir? Bize haber ver ki bu suretle biz de onlara muhibb oluruz ya Resulallah» dediler, Resulullah(s.a.v): «bunlar bir kavmdir ki aralarında ne akrabalık, ne de teati edecekleri emval alakası olmaksızın Allah için birbirlerini severler. Fevallahî yüzleri bir nur ve kendileri nurdan bir minber üzerindedirler. Nas, korktuğu vakit bunlar korkmazlar, nas, mahzun oldukları zaman bunlar mahzun

olmazlar» buyurdu ve bu âyeti okudu: (الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) Yani evliyaullah (الذين امنوا و كانوا يتقون) onlar ki iman etmişlerdir ve ittika eder dururlar, tam bir iman ile evamir ve ahkam-ı ilahiyyeyi infaz ederler ve kendilerinden Allah'ın rızasına muhalif bir hal sadır olmamak için daima korunur, şüpheli şeylerden sakınır dururlar.

İşte evliyaullahın hadd-ı tammı budur. Cins-i karibi mümin, fasl-ı karibi en başta mehafetullah bulunan ittika hasletidir ki bunlar, onların Allah'a tevallalarıdır. (لهم البشرى فى الحياة الدنيا وفى الآخرة) Dünya ve ahiret hayatlarında müjde onların, bu da onların hassalarıdır ki Allahın kendilerine tevella ve tekrimidir. İşte 'keramat-ı evliya haktır' meselesinin esası budur. Allah'tan başka veli tanımadıkları, Allahın rızasına muhalefetten korkup korundukları ve masivallahdan hiçbir haşyetleri olmadığı, Allah da kendilerine dost olduğu için artık onlara ne korku vardır ne de hüzn. Dünyada da mübeşşer ahirette de mübeşşerdiler.

Ezcümle dünyada (ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة ان لا تخافوا)

سلام عليكم طبتم فادخلوها) Ahirette (ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التى كنتم توعدون

خالدين) tebşirlerine mazhardırlar.⁴³⁸

⁴³⁸ Elmalılı c:4 s:2731,2732

Netice;

Adem (a.s.)’dan bu yana, hak üzere olan toplulukların karşısında, onlara dil uzatan ve düşmanlık eden güruhlar hep olmuştur ve kıyamete kadar da olmaya devam edecektir.

Hal böyle olunca günümüzde, “Allah ile kulu arasına hiç kimse giremez, Allah’ın nuruna, mürşid-i kâmil vasıtasıyla ulaşmak şirktir” gibi ithamlarla bilmeden, anlamadan konuşup, tasavvuf ve tarikat gerçeğini inkâr edenlere rastlamak mümkündür.

Biz namazda Ka’be-i Muazzama’ya yönelir, Ka’be’nin hakikatinden feyz almak için imama uyarız. Şimdi bu yönelmeden, Allah’tan başkasına ibadet ve itaat etmiş olmak lâzım gelmez. Görmez misin ki Melekler Âdem (a.s.)’a secde ile emr olundu. Hâlbuki ibadet maksadıyla Allah’tan başkasına secde etmek, bütün ümmetlerde haramdır, şirktir. Kaldı ki Hz. Allah, hiç kimseyi haram ile mükellef kılmaz. Lakin onların secdeleri ve ibadetleri Allah-ü Teâlâ içindir. Âdem (a.s.) ise sadece onların kiblesidir.”⁴³⁹

Tasavvufu inkâr edenlerin bir kısmı tasavvufun hakikatini anlayamayanlar, bir kısmı hiç bilmeyenler, bir kısmı da anladıkları halde anlamak istemeyenlerdir. Hz. Üstazımız şöyle buyurmuştur: “İnsan bilmediğinin düşmanıdır. Nur-i İlahiden haberdar olmayan ve füyuzat-ı ilahiye’nin tadını hiç tatmamış olan kimseler nura düşman olurlar.”⁴⁴⁰, buyurarak inkârın sebebinin bilmemek, anlayamamak olduğunu ifade etmiştir.

Yine Hz. Üstazımız (k.s.), İmam-ı Azam Ebu Hanife Hz.nin vefatı zamanında söylediği “Maneviyata intisap edip mürşid-i kâmile bağlı olarak geçirdiğim iki sene olmasaydı, şüphesiz Numan helâk olmuştu” sözünü naklettikten sonra, “Tasavvuf ve Maneviyatı inkâr edenlere bunu hatırlatmalı.”⁴⁴¹ buyurarak, dinin sadece kendi bildiklerinden ibaret olduğunu zannedenlere, duymadıkları, bilmedikleri nice şeylerin olabileceği gerçeğini hatırlatmak gerektiğini ifade etmiştir.

Kişi inkâr ettiğinden mahrum olur. İnkârın bilerek veya bilmeyerek olması arasında çok fark yoktur. Bunun için inkâr etmeden önce anlamaya çalışmak tavsiye olunur. Bu hususta İmam-ı Gazali Hz. şöyle buyurur:

⁴³⁹ Hulâsatü’t-Tasavvuf, s.37

⁴⁴⁰ Ziya Sunguroğlu’nun Notları, s.146

⁴⁴¹ Ziya Sunguroğlu’nun Notları, s.8

مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنَ الْعِلْمِ (مِنْ عِلْمِ التَّصَوُّفِ وَالْعَمَلِ بِهِ) أَخَافُ
مِنْ سُوءِ الْخَاتِمَةِ. وَأَدْنَى النَّصِيبِ التَّصَدِيقُ بِهِ وَتَسْلِيمُهُ.

“İlm-i tasavvuftan nasibi olmayan kimsenin hatimesinin kötü olmasından korkarım. Bu nasibin en azı ilmi tasavvufu tasdik etmek ve ona teslim olmaktır.”⁴⁴²

Hâsılı tasavvuf ilmi her bir kimse için asla ihmal edilmemesi gereken bir müessesedir. İhmali birçok mahrumiyetlere sebep olur. Bu mevzuda şu cümleler çok manidardır:

Din’in temel hedefi olan “insan-ı kâmil”i inşa etmek için üç fıkıh vazgeçilmezdir: Fıkıh-ı Ekber, Fıkıh-ı Zâhir ve Fıkıh-ı Batın. Bunlardan ilki Akaidi, ikincisi Fıkıh ilmini, üçüncüsü de Tasavvuf’u ifade eder ve kemalin, hiçbirinin ihmaline tahammülü yoktur.

Zedelenmiş, şu ya da bu şekilde kaymalara uğramış bir itikadî sistem, kişiyi, ucu küfre kadar çıkabilen “bid’at vadisi”ne sürükler. Fıkıh-ı Zahir’in ihmalî, amellerin ihmaline, dolayısıyla ucu yine küfre çıkabilen “fısk vadisi”ne sürükler. Fıkıh-ı Batın’ın ihmalî ise, sa’y-u gayretle geçirilmiş bir ömrün ardından, kişiyi, sonu hüsrana varabilecek “iflas vadisi”ne sürükler.

Bu “Üç Fıkıh” arasındaki dengenin muhafazası son derece önemli bir meseledir. Birbirlerini muhakkak surette etkiledikleri ve aralarında kopmaz bir ilişki bulunduğu için, dengenin bunlardan birisi aleyhine bozulması durumunda ortaya kaçınılmaz olarak aşırılıklar, arızalı duruşlar ve çarpık anlayışlar çıkar. Fıkıh-ı Ekber’i zede aldığı için aşırılıklara kaymaktan kurtulamamanın örneğini Haricîler’de, Mücessime ve Müşebbihe’de görürüz. Fıkıh-ı Zahir’i ihmal ettiği için yoldan sapanlara Batınîler örnek gösterilebilir. Fıkıh-ı Bâtın’a gerekli önemi vermediği için bir başka sapıklığa kaymaktan kurtulamayanlara ise günümüzde Vehhabîlik ve “Selefîlik” örnek gösterilebilir.

⁴⁴² İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.1, s.411’in kenarında, ihya-ı ulumiddin c.1 farzı kifaye olan ilmi beyan kısmı

RABITA ŞİRK MİDİR?

Günümüzde birçok kimseler, tasavvufu, ahlakın güzelleştirilmesi manasıyla kabul etmekle beraber, ehl-i tasavvufun kastettiği, nefsi tezkiye etme (kötü huylardan temizleme) ve onu mutmainne makamına çıkarma manasında bir tasavvuf anlayışını inkâr etmektedirler.

Bir mürşid-i kâmile bağlanmanın ve onun tarafından telkin edilen usullerin tatbikinin, dinin asıllarına muhalif olduğunu söyleyip tasavvuf ehlinin asırlardır yapa geldikleri Rabita'nın da şirk olduğunu ileri sürmektedirler.

Buna mukabil bir mürşid-i kâmil rehberliğinde nefisle mücadele yolunu seçen ehl-i tasavvuf ise tehzib-i ahlakın (ahlakı güzelleştirmenin), bir suret/zahir tarafı, bir de hakikat/batın tarafı olduğunu ifade ederek, nefis terbiyesi yapılmadan güzel ahlakın hakiki ve batını manasıyla elde edilemeyeceğini⁴⁴³ ifade ederler.

Acaba bu ihtilafın sebebi nedir? Nasıl oluyor da tasavvuf ehli zatların, son derece kuvvetli bir şekilde müdafaa ettiği bir hususu, diğer bazı insanlar tamamen inkâr edebiliyor?

Sufiyyenin, ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerden anladıkları ve büyük bir hayranlık ile anlattıkları tasavvufi ve manevi manaları, diğer bazı kimseler nasıl olur da şiddetle reddedip bazı tarikat erkânının şirk olduğunu söyleyebiliyorlar?

İşte bu yazıda bu suallerin cevabı verilmeye çalışılacaktır. **Bu yazının gayesi rabita'nın şirk olmadığına izahıdır.** Bu gaye aşağıdaki sıralama ile izah edilecektir:

A) Genel Manasıyla Ahlak İlmi'nin Dinimizdeki Yeri Ve Önemi

B) Tasavvuf İlimlerinin Mahiyeti

C) Rabita'nın Tarifi Ve Tasavvuftaki Yeri

Şimdi sırasıyla bu başlıkları izah edelim. Ve minellahi't-tevfik.

A) genel manasıyla ahlak ilmi'nin dinimizdeki yeri ve önemi;

Hiz. Ömer (r.a.)'ın rivayet ettiği ve hadis âlimlerimiz arasında "Cibril Hadisi" ismiyle meşhur olan Hadis-i Şerifte, ashab-ı kiram, Rasûlüllah (s.a.v.) ile beraberken hiç tanımadıkları, simsiyah saçlı, bembeyaz

⁴⁴³ İmam-ı Rabbânî (k.s.), Mektubat-ı Şerife, 52. Mektup, Fazilet Yayınevi

elbiseli bir zatın geldiği bildirilmektedir. O zatın, Rasûlullah (s.a.v.)'in yanına kadar ilerleyip oturarak dizlerini Rasûlullah (s.a.v.)'in dizlerine dayadığı ve kendi ellerini de dizleri üzerine koyarak Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e bazı sualler sorduğu beyan edilmektedir.

Gelen zat, sırasıyla “İslam nedir? İman nedir? İhsan nedir? Kıyamet ne zaman kopacaktır? Alametleri nelerdir?” şeklinde beş soru sormuş ve Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kıyametin ne zaman kopacağı sorusu hariç, hepsine cevaplar vermiştir. O zat ayrıldıktan sonra Peygamber Efendimiz (s.a.v) Hz. Ömer (r.a.)'a **“Ya Ömer o gelen Cibril idi. Size dininizi öğretmek için geldi”** buyurmuşlardır.⁴⁴⁴

Bu hadis-i şerifte ilk soruya Peygamber Efendimiz (s.a.v.)

الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا

“İslam, Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in (aleyhi’s-selam) Allah’ın Resulü olduğuna şehadet etmen, namaz kılman, zekât vermen, oruç tutman ve yoluna gücün yetiyorsa Beyt-i Şerif’i hacetmendir”, şeklinde cevap vermişlerdir.

Hadis-i Şerif’in bu kısmı ibadetlere ve İslam Dininin ameli kısmına delalet etmektedir.

“İman nedir?” sorusuna ise şöyle cevap vermişlerdir:

أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ

“İman Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe ve kadere; hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna iman etmendir.” Bu cevap ise İslam Dininin itikat-inanç kısmını göstermektedir.

Üçüncü soru olan “İhsan nedir? Sorusu ise Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından

⁴⁴⁴ Müslim, el-Camiu's-Sahih, Kitabü'l-İman,

أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ

“İhsan, Allah (c.c.)’ya O’nu görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Her ne kadar sen O’nu görmesen de O seni görmektedir.”, şeklinde cevaplanmıştır.

Bir kişi ibadetlerini Allah’ı görüyormuş gibi yapabilme melekesini elde ettiğinde ibadetlerinde ihlası elde etmiş olur.

İhlas, her türlü ibadet ve sair fiillerinde Allah (c.c.)’ın rızasını gözetmektir ki bu hal güzel ahlakın en mühim unsurudur.

İşte Hadis-i Şerif’in bu kısmı da dinimizin Ahlak kısmına işaret etmektedir.

Bu Hadis-i Şerif’te Din-i İslam çok veciz bir şekilde anlatılmıştır.⁴⁴⁵

Şu halde İslam Dini; İman, Amel ve İhlas olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır.

Aşağıda geleceği üzere bu üç kısmı bazı âlimlerimiz İlim, Amel ve İhlas şeklinde beyan etmişlerdir.⁴⁴⁶

Daha geniş ifadeyle İslam Dini; İtikad, İbadet ve Ahlak şeklinde tasnif edilmiştir.⁴⁴⁷

İslam Dininde Ahlak İlmi çok mühim bir yere sahiptir.

“Ahlâk sözü, hulk kelimesinin çoğuludur. Hulk, insanın ruhundaki "huy" dediğimiz bir meleke, özel bir hal demektir. Böyle bir meleke, ya hayırlı bir semere verir veya hayırsız ve zararlı bir semere verir. Bu bakımdan ahlâk özellikleri güzel ve çirkin diye ikiye ayrılır. Şöyle ki: Güzel huylara ve bunların güzel meyve ve neticelerine: "Ahlâk-ı Hasene, Ahlâk-ı Hamide, Mehasin-i Ahlâk, Mekârim-i Ahlâk (Güzel Huylar)" adı verilir. Aksine çirkin huylara ve bunların meyvelerine de: "Ahlâk-ı Kabiha, Ahlâk-ı Zemîme, Rezail-i Ahlâk (Çirkin huylar)" denir.

İşte bütün bu huylardan ve neticelerinden bahseden ilme "Ahlâk İlmi" denilmektedir.

Aslında İslâm, bir ahlâk ve fazilet, bir hikmet dinidir.

Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur:

بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ

⁴⁴⁵ Nevevi, el-Minhac Şerhu Sahihi Müslim, Kitâbü’l-İman

⁴⁴⁶ a.g.e.

⁴⁴⁷ a.g.e.

"Ben, ancak mekârim-i ahlâkı (ahlâkın iyi ve güzel olanlarını) tamamlamak için gönderildim."⁴⁴⁸

İslâm'da, insanların manevî kıymetleri, sahip oldukları ahlâka göredir. Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur:

أَحْسَنُكُمْ إِيْمَانًا أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا

"Sizin imanca en güzeliniz, ahlâkça en güzel olanınızdır."

Diğer bir hadis-i şerifte de:

أَحَبُّ عِبَادَ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا

"Allah Tealâ'ya, kullarının en sevgilisi, ahlâkça en güzel olanıdır.", diye buyrulur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle dua buyururdu:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصِّحَّةَ وَالْعَافِيَةَ وَحُسْنَ الْخُلُقِ

"Allah'ım! Ben, senden sağlık, afiyet ve güzel ahlâk dilerim."⁴⁴⁹

İnsanların ahlâkı değişebilir. Çirkin huyları güzel huylara çevirmek işine "Tehzib-i Ahlâk" denir. Bu değiştirme her halde mümkündür. Mümkün olmasaydı, Peygamber efendimiz:

حَسِّنُوا أَخْلَاقَكُمْ

"Ahlâkınızı güzelleştirin."⁴⁵⁰, diye emretmezdi.

Nefisleri ile mücadele eden çok kimselerin başarıya ulaşarak çok güzel huylar kazandıkları daima görülmektedir. Nefis terbiyesi (riyazet-alıştırma), hayvanlara, otlara, çiçeklere ve hatta taşlara tesir edip dururken, insanlara tesir etmez mi?

"Huy canın altındadır. Can çıkmadıkça huy çıkmaz," sözü, her yönü ile doğru değildir. Bazı huyları değiştirmek güçtür; fakat imkânsız değildir. Tedavi sayesinde bazı hastalıklar tesirsiz hale geldiği gibi, terbiye ve

⁴⁴⁸ İmam Malik, el-Muvatta, el-Cami', ...

⁴⁴⁹ Heysemi, Mecme'u-Zevaid, c.5,

⁴⁵⁰ Aliyyü'l-Kari, Mirkatü'l-Mefatih Şerhu Mişkati'l-Mesabih, ...

mücahede sayesinde de bazı huylar, hiç olmazsa, tesirini gösteremez bir hale gelir, güzel huyların karşısında siner kalır.”⁴⁵¹

İmam-ı Rabbani (k.s.) Hz., Mektubat isimli kıymetli eserinde bu anlatılan hususları şu şekilde beyan etmiştir:

اعلم أن للشرية ثلاثة أجزاء العلم والعمل والإخلاص . وما لم يتحقق
كل من هذه الأجزاء الثلاثة لا تتحقق الشريعة ، ومتى تحققت الشريعة
فقد تحقق رضا الحق سبحانه وتعالى الذى هو فوق جميع السعادات
الدنيوية والأخروية

“Sen bil ki Şeriat (İslam Dini) için, üç cüz (kısım) vardır: İlim, Amel, İhlas. Bu üç kısım tahakkuk etmezse Şeriat’ın (İslam’ın) kemali tahakkuk etmez. Ne zamanki şeriat tahakkuk eder, o zaman bütün dünyevi uhrevi saadetlerin fevkinde olan Hakk’ın Rızası tahakkuk eder.”⁴⁵²

İmam-ı Rabbânî (k.s.) Hz., mektubun devamında üç kısımdan müteşekkil olan İslam Dininin hükümlerinin, bütün dünyevi ve uhrevi saadetlere kefil olduğunu beyan edip İslam hükümlerinin haricinde ihtiyaç duyulan başka bir şey olmadığını ifade ettikten sonra şöyle buyurmuşlardır:

والطريقة والحقيقة اللتان امتازت بهما الصوفية خادمتان للشرية فى
تكميل جزئها الثالث الذى هو الإخلاص

“Sofiyye’nin (tasavvuf mensuplarının) kendileriyle mümtaz olduğu Tarikat ve Hakikat, dinimizin üçüncü kısmı olan ihlas kısmında dinimize yardımcıdırlar.”⁴⁵³

İnsanın dünya ve ahiret saadetine erişebilmesi için gereken husus İslam Ahkâmına uymaktır.

İşte tasavvuf ve rabıtayı inkâr eden kimseler meselenin bu kısmını anlatıp şöyle diyorlar:

⁴⁵¹ Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihali, ...

⁴⁵² Mektubat-ı rabbani

⁴⁵³ Mektubat-ı rabbani

“Allah-ü Teâlâ, ilahi kitapları ve peygamberleri vasıtasıyla inanç, ibadet ve ahlak kaidelerini insanlara öğretmiştir. Bu kaidelere uyulduğu takdirde elde edilecek dünyevi ve uhrevi menfaatleri; uyulmadığı takdirde de duçar olunacak mazarratları beyan etmiştir. Ayrıca insanlara akıl nimetini bahşetmiş, irade-i cüz’iyye vermiş ve onu iyi ya da kötü yolun her ikisine de müsavi kudret ile donatmıştır. Şayet bir insan akıllı ve iradesi ile iyi yolu tercih edip iman, amel ve ahlak kanunlarına uyarsa kurtuluşa erer. Bu sebeple beyan edilen bu kaidelerin haricinde tasavvuf ve rabıta gibi başka mükellefiyetler dinimizde yoktur.”

Bu görüşün karşısında ehl-i tasavvuf ise şu izahı yapmaktadır:

“Tasavvuf (Tarikat), dinimizin üçüncü kısmı olan Ahlak/İhlas kısmının elde edilmesinde insana yardım eder. İman ve Amel olmadan İhlas (Ahlak) olmaz. Önce itikad ve amel sağlamca tahakkuk edecek sonra da Ahlak güzelleştirilecektir.

Ancak ahlakın güzelleştirilmesi demek sadece zahirde yani dış davranışlarda güzel ahlakı elde etmek değildir. Asıl güzel ahlak ve ihlas, batında yani manevi âlemde, içerde ahlakı güzelleştirmek ile olur.

Bunu şöyle anlatmak mümkündür. Çoğu insan başka insanlarla beraber iken yapmadığı çirkin ve günah fiilleri yalnızken yapar. İşte buna sebep olan şey, insanın içindeki nefis denilen güçtür.

İnsan, nefsi yenip her türlü çirkin fiillerden uzak durduğu, Allah’ın rızasına uymayan her halden nefret edip, dili ve azalarıyla tatbik sahasına koyduğu zaman hakiki manada ahlakı ve ihlası elde etmiş olur. Asıl iş; bu inanç, ibadet ve ahlakı hakiki manası ile elde edip nefsi mü’min yapmaktır.”

Ehl-i tasavvufun bu görüşlerinin hulasası sadedinde, Seyyid Şerif Cürçânî Hazretlerinin “Kitabü’t-Ta’rîfât” isimli meşhur eserinde kaydettiği, tasavvufun tarifi hakkındaki cümle şudur:

التصوف الوقوف مع الآداب الشرعية ظاهراً، فيرى حكمها من الظاهر

في الباطن، وباطناً، فيرى حكمها من الباطن في الظاهر، فيحصل

للمتأدب بالحكمين كمالاً. التصوف مذهب كله جد. فلا يخلطونه

بشيء من الهزل

“Tasavvuf; zahirde şeriatın/dinin adabına riayet edip zahirdeki hükmünü batında görmek; yine o adaba batında uyarak batındaki

hükmünü zahirde görmektir. Böylece tasavvuf ile nefis terbiyesi yapan kişi için, zahir ve batın hükümlerinde kemal derecesi elde edilmiş olur. Tasavvuf bir yoldur ki tamamı ciddiyettir. Tasavvufa asla gayr-i ciddilik karıştırmamışlardır.”⁴⁵⁴

Kehf Suresinde zikredilen Musa (as) ve Hızır (as) kıssası, zahir-batın anlayışı ve ilm-i ledünnî meselesinin anlaşılmasında sofiyye tarafından zikredilen en mühim delillerden biridir.

“Bu kıssanın sebebi bir rivayette şöyle nakledilmiştir: Musâ (as) Rabbine sual edip ‘Ya Rab! Kullarının sana en sevgilisi hangisidir?’, demiş; buyurulmuş ki: ‘beni zikreden ve unutmayan kulumdur.’

Yine Musa (as) ‘Ya Rabbi en hâkim kulun hangisidir?’, demiş, buyurulmuş ki: ‘Hak ile hükmeden ve hevasına uymayan kulumdur.’

‘En âlim kulun kimdir?’, demiş, buyurulmuş ki: ‘Belki bir kelimeye rast gelirim de o kelime bir hidayete delâlet eder veya beni bir felâketten kurtarır diye insanların ilmini tettebbu’ ile kendi ilmine birleştiren kulumdur’

Bunun üzerine Musa (as) ‘Ya Rabbi, kullarından benden daha âlimi varsa bana gösteriver’, deyince ‘Var, onu mecmeu’l-bahreyn’de (iki denizin birleştiği yerde), kayanın yanında, balığı kaybedeceğin yerde bulursun’, şeklinde cevap verilmiştir.”⁴⁵⁵

Bu kıssanın anlatıldığı ayetler içerisinde, 65. ayet-i kerimede ilm-i ledünnî’ye işaret edilmiştir. Bu ayet-i kerimede geçen وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا “Ve ona katımızdan bir ilim öğretmiştik.”, cümlesi şu şekilde tefsir edilmiştir:

“LEDÜNN, lisanımızda ‘nezdimizden veya tarafımızdan’ demek gibidir. ... Fakat burada şayan-ı dikkattir ki وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا kaydıyla Hızır(as)’a öğretilmiş olan ilim, Musa(as)’ninkinden bambaşka bir ilim, yani ulum-u ledünniyye’den, hususi bir ilim olduğu anlatılmıştır ki ayetteki kıssalardan dolayı müfessirler, bunu ‘ilmü’l-guyub (gayblerin ilmi) ve esrar-ı ulum-i hafiyye (gizli ilimlerin sırları) diye tefsir etmişlerdir.

Başka bir tabir ile demişlerdir ki: Musa(as)’nın ilmi marifet-i ahkâm (ahkâmı bilmek) ve zahir ile fetva vermek; Hızır(as)’ın ilmi ise, bevatını umura marifet (işlerin batınlarını/iç yüzlerini bilmek) idi. Bu suretle ilm-i ledünnî tabiri, bu ilm-i mahsusta hususi bir mana ile

⁴⁵⁴ Seyyid Şerif Cürcanî, Kitabü’t-Ta’rifât

⁴⁵⁵ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili

İstilah olmuştur ki buna **ilm-i hakikat ve ilm-i bâtın dahi denilmiş** ve Sofiyye, bu kıssaya bir huccet olarak tutunmuştur. ⁴⁵⁶

B) Tasavvuf ilminin dinimizdeki yeri

İmam-ı Kastalânî'nin "el-Mevahibü'l-Ledünniyye"⁴⁵⁷ isimli eserinde zikredilen bir Hadis-i Şerif'te⁴⁵⁸ şöyle buyruluyor:

وسألني ربي فلم أستطع أن أجيبه فوضع يده بين كتفي - بلا تكييف
ولا تحديد- فوجدت بردها بين ثديي، فأورثني علم الأولين والآخرين،
وعلمني علوما شتى، فعلم أخذ على كتمانته إذ علم أنه لا يقدر على
حمله أحد غيري، وعلم خيرني فيه، وعلمني القرآن فكان جبريل -
عليه السلام- يذكرني به، وعلم أمرني بتبليغه إلى العام والخاص من
أمتي

"Rabbim bana sordu da ben cevap vermeye muktedir olamadım. Bunun üzerine keyfiyetsiz ve tarif edilemeyecek şekilde, elini (feyzini) benim iki omzum arasına (kalbime) koydu. Öyle ki ben (o feyzi ilâhî'nin) soğukluğunu (huzur ve sükûnetini) hissettim."⁴⁵⁹
Böylece beni öncekilerin ve sonrakilerin ilmine varis kıldı. Ve bana birçok ilimler öğretti. Bu ilimler içerisinde bazısı gizli kalması şartıyla alınmıştır. Çünkü anlaşıldı ki bu ilimleri taşımaya benden başkası tahammül edemez. Yine bazı ilimler var ki bu ilimlerde beni muhayyer bıraktı ve bana Kur'ân'ı öğretti. Cebrâil (a.s.) ise bana onu hatırlatıyor. Diğer bir ilim daha öğretti ki o ilimleri ümmetimden, avam ve havas herkese tebliğ etmemi emretti."

Bu hadis-i şerifte Peygamber efendimiz (s.a.v.) kendisine üç ilim verildiğini beyan etmişlerdir:

⁴⁵⁶ Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili

⁴⁵⁷

⁴⁵⁸ Bu Hadis-i Şerif, aynı kaynağa atıf yapılarak, Mektubat-ı Şerife'nin 1. Cildinin mukaddimesinde de geçmektedir.

⁴⁵⁹ Aliyyü'l-Kârî, Şerhü's-Şifâ'da, Hadis-i Şerif'te geçen (يَدُهُ - elini) kelimesini (feyzini) şeklinde; (يَدَيْنِ كَتَفَيَّ) iki omzum arasına) terkinini (kalbime) şeklinde; (بَرَدَهَا - soğukluğunu) kelimesini ise (huzur ve sükûnetini) şeklinde tevil etmiştir.

- a) Gizli kalmak üzere verilen ilim,
- b) Herkese tebliğ etmesi emredilen ilim,
- c) Peygamber Efendimiz (sav)'in muhayyer bırakıldığı ilim.

Bu üçüncü kısımda zikredilen ilim, ilm-i velayet olup Peygamber Efendimizin(sav) kabiliyetlerine göre ümmetinden hususi kimselere öğrettiği dinimizin batını, hakikati ve esrarı ile alakalı ilimlerdir.⁴⁶⁰

D) Rabıta'nın tasavvuftaki yeri

Tasavvuf kitaplarımızda ve Ehl-i Tasavvuf'tan gelen şifâhî nakillerde, Rabıta-i Şerife ve Kalbî Zikr'in, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından Hz. Ebu Bekir (r.a.)'a hicret yolculuğu esnasında, mağarada, o hüzünlü ve zor anlarda öğretildiği bildirilmektedir.⁴⁶¹ Bu halin anlatıldığı Tevbe Suresi'nin 40. Ayet-i Kerimesinde şöyle buyruluyor:

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِي اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي
الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ
وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ
الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Eğer siz O’na (Hz. Peygamber’e) yardım etmezseniz (biliyorsunuz ya) Allah (c.c.) O’na yardım etti: O küfredenler O’nu çıkardıkları zaman, iki kişiden biri iken, onlar mağaradaydılar; o anda arkadaşına "Mahzun olma, çünkü Allah bizimle beraberdir" diyordu. Derken Allah ona (o arkadaşına), sekinetini indirdi. Görmediğiniz ordularla O’nu (Rasül-i Ekrem’i) te’yid buyurdu da öyle yaptı ki o küfredenlerin kelimesini en alçak etti. Allah’ın kelimesi ise en yüksektir. Öyle ya Allah Aziz Hakîm’dir.”

Bu Ayet-i Kerime, Hicret-i Nebevî esnasında cereyan eden bazı hadiseleri icmali olarak anlatmaktadır.

⁴⁶⁰ İmam-ı Rabbanî haz. Mektubat c.1 mukaddime

⁴⁶¹ Mihtâhu's-Saade, s.10

“Rivayet olunduğu üzere müşrikler izleri takip ede ede gelmişler, mağaranın üstüne çıkmışlardı. Hz. Ebu Bekir (r.a.) mahzun olmuş ve “Ya Rasûlallah, eğer ben öldürülürsem nihayet bir adamım. Fakat zat-ı âlinize bir şey olursa bu dinin hali nice olur?” diyerek üzüntüsünü beyan etmişti. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Hz. Ebu Bekir (r.a.)’a şöyle hitap etmişlerdi:

مَا ظَنُّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ بِاثْنَيْنِ اللَّهُ تَالِثُهُمَا

“Ya Ebâ Bekr, üçüncüleri Allah (c.c.) olan iki kişi hakkında ne dersin? (neden endişelenirsin.)”⁴⁶² **“Mahzun olma. Muhakkak ki, Allah bizimle beraberdir”** “Allah-ü Teâlâ’nın yardımı ve muhafazası, her halde ve daima beraberimizde ve yardımcımızdır...”⁴⁶³

Öyle hüznün dolu bir anda bile Peygamberinin hatırına hüznün zerresini kondurmadığı gibi, O’nun feyz-i sohbetiyle Hz. Ebu Bekr (r.a.)’ın hüznünü def edip, kalbine bitmez-tükenmez bir itm’inan-ı rahmet ve sekinet verdi.

Sekinet kelimesi Kur’ân-ı Azimü’ş-Şân’da, altı Ayet-i Kerime’de geçmekte olup beşi Ümmet-i Muhammed’e nazil olan sekinetten bahsetmektedir. Tevbe Suresi’nin 26 ve 40. Ayet-i Kerimleri ile Fetih Suresi’nin 4, 18 ve 26. Ayet-i Kerimleri.

“Sekinet, sükûn ve itm’nan, sebat ve temkin manasında masdardır ki, nefisteki telaş ve heyecanın kesilmesiyle hâsıl olan ve kalp oturması, yürek ısınması, gönül rahatı diye tabir edilen, huzur ve sükûn haline veya onun menşe’ine dahi isim olur. Sekinenin indirilmesi, onun yaratılması ve icad edilmesidir.”⁴⁶⁴

Ayrıca Müfessirlerimiz sekineti; “Rahmet (İbn-i Abbas Hz.), İtm’nan (Dahhak), Vakâr (Katade)”⁴⁶⁵, “Güven ve Sükûnet (Bilmen),” gibi manalarla da tefsir etmişlerdir.⁴⁶⁶

Rabîta-i Şerife’nin insanda sekinet; kalp ve iman kuvveti, amel ve hizmet arzusu, gayret-i diniyye, muhabbet, güzel ahlak gibi halleri meydana getirdiği, Kur’an-ı Azimü’ş-Şân’da رِبَاط (r-b-t) fiilinin geçtiği Ayet-i

⁴⁶² Sahih-i Buhârî

⁴⁶³ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili

⁴⁶⁴ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân Dili, Fetih Suresi 4. Ayet-i Kerime’nin tefsiri

⁴⁶⁵ Maverrî Tefsiri, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁴⁶⁶ Bazı Müfessirlerimiz, Tevbe Suresi’nin 40. Ayet-i Kerimesi’nde geçen, Sekinet’in Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e nazil olduğunu; diğer bazıları da Hz.Ebu Bekir (r.a.)’a nazil olduğunu ifade etmişlerse de Fahreddin Razi Hz., Sekinet’in Hz. Ebu Bekir (r.a.)’a nazil olduğunu birkaç vecihle izah etmiştir.

Kerimelerden de anlaşılmaktadır. Tefsirlerimizde bu fiile “**takviye etmek, kalp kuvveti ve sağlamlığı, metanet, sabr**” gibi manalar verilmiştir ki bunlar, Mutasavvıfların Rabıtanın elde ettikleri neticelerdir.

ربط fiilinin geçtiği Ayet-i Kerimler ve mealleri tertib sırasına göre şöyledir:

Enfal Suresi’nin 11. Ayet-i Kerimesi:

إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَ يُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَ يُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَ لِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَ يُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ

“O vakit size, tarafından bir emniyet olmak üzere, bir uyku sardırıyordu. Ve üzerinize semadan bir su indiriyordu ki bununla sizi temizlesin, şeytanın vesvesesini sizden gidersin ve kalplerinize rabıta versin ve bununla ayaklarınızı sağlam durdursun.”

وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ - **“Ve kalplerinize rabıta versin.”** “Yani Allah’ın yardımının mukaddimesi olan lütfunu görerek **kalpleriniz kuvvet bulsun** da Allah’a **tevekkül ve itimadınız artsın**”⁴⁶⁷

Kehf Suresi’nin 13 ve 14. Ayet-i Kerimleri:

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَ زِدْنَاهُمْ هُدًى وَ رَبَّطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا

“Biz sana onların kıssalarını doğru olarak naklediyoruz: Hakikat bunlar, birkaç genç yiğit idiler; Rablerine iman ettiler. Biz de hidayetlerini artırdık.” “Ve kalplerine rabıta verdik. O vakit kıyam ettiler ve dediler ki: ‘Bizim Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbi’dir. Biz ihtimali yok, O’ndan başka bir ilaha ibadet etmeyiz. Doğrusu o zaman cidden saçma söylemiş oluruz.”

“Onlara sabır ilham ettik ve **kalplerini** iman nuru ile **takviye ettik.**”⁴⁶⁸

⁴⁶⁷ Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili

⁴⁶⁸ Taberî Tefsiri, el-Mektebetü’ş-Şamile

“Onların **kalplerini** iman üzere **muhafaza ettik.**”⁴⁶⁹

“Kalplerine **rabıta verilmesi**, onların azimlerinin şiddetinden ve **sabırlarının kuvvetinden** ibarettir ki bunları Allah (c.c.) onlara vermiştir.”⁴⁷⁰

Kasas Suresi’nin 10. Ayet-i Kerimesi:

وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا ۚ إِن كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَن رَّبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا
لَتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

“Musa (a.s.)’ın anasının gönlü ise, bomboş sabahı etti. Eğer imanlılardan olsun diye kalbine rabıta vermese idik, az daha onu açıverecekti (açığa vuracaktı.)”⁴⁷¹

“(Eğer inananlardan) Allah’ın va’dini tasdik edenlerden (olsun diye onun kalbini) **sabır ve sebat** ile (pekiştirmeseydik) onu bir **kalp sağlamlığına** kavuşturmasaydık (az kaldı onu açığa vuracaktı)”⁴⁷²

Âl-i İmran Süresi’nin 200. Ayet-i Kerimesi

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Sabredin ve sabır yarışında düşmanlarınızı geçin ve cihad için hazır ve rabıtalı bulunun ve Allah’a korunun ki felah bulasınız.”

Rabıta kitap, sünnet, icma’ ve kıyas ile sabittir. Onu inkâr etmek mümkün değildir.

إِنَّ الرَّابِطَةَ عِبَارَةٌ عَنْ تَعَلُّقِ الْقَلْبِ بِشَيْءٍ لِّشَيْءٍ عَلَىٰ وَجْهِ الْمَحَبَّةِ

“Zira mutlak manada rabıta, sevgi yoluyla, kalbin, bir şey sebebiyle, bir şeye taalluku ve alakasından ibarettir.”⁴⁷³

⁴⁶⁹ Semerkandî Tefsiri, el-Mektebetü’s-Şamile

⁴⁷⁰ İbn-i Atıyye Tefsiri, el-Mektebetü’s-Şamile

⁴⁷¹ Kasas 10

⁴⁷² Ö.Nasuhi Bilmen Tefsiri

⁴⁷³ er-Rahmetü’l-Hêbita fi zikri İsmi’z-Zâtı ver-Râbita, 3. Bab

فَهَلْ وَرَدَ فِيمَنْ تَصَوَّرَ صُورَةَ مَحْبُوبِهِ وَتَخَيَّلَ أَنَّهُ يُقَبِّلُ يَدَهُ أَوْ رِجْلَهُ أَوْ
يَضَعُهُ عَلَى رَأْسِهِ أَوْ جَبْهَتِهِ يَعْتَنِقُهُ أَوْ يُدْخِلُهُ فِي قَلْبِهِ نَهْيٌ مِنَ الْكِتَابِ أَوْ
السُّنَّةِ أَوْ الْإِجْمَاعِ أَوْ الْقِيَاسِ

“Sevdiğinin cemalini düşünen; elini-ayağını öpüp başına ya da
alınına koyduğunu tahayyül eden; ona sarılıp onu kalbine yerleştiren
kimse için Kitap’tan, Sünnet’ten veya kıyastan bir nehiy acaba varid
olmuş mudur?”⁴⁷⁴

فَلَوْ تَنَبَّهَ الْمُنْكَرُ لَعَلِمَ أَنَّ مَا يُنْكِرُهُ عَيْنٌ مَا يَسْتَحْضِرُهُ . وَأَنَّ الَّذِي يَجْهَلُهُ
هُوَ الَّذِي يَفْعَلُهُ مِنَ الرَّابِطَةِ الَّتِي يَنْفِي ثُبُوتَهَا مَعَ فِعْلِهِ إِيَّاهَا وَذَلِكَ
إِذَا كَبَّرَ تَكْبِيرَةَ الْإِحْرَامِ سَرَحَ فِي أَوْدِيَةِ الْأَفْكَارِ وَالْأَوْهَامِ ، وَأَعْرَضَ عَنْ
رَبِّهِ ، وَنَسِيَ نَفْسَهُ وَاشْتَغَلَ إِمَّا بِرَابِطَةِ وَقْفِهِ أَوْ مُلْكِهِ أَوْ حِرْفَتِهِ أَوْ
زَوْجَتِهِ إِنْ كَانَتْ نَفْسُهُ مَفْتُونَةً بِهَا أَوْ وَلَدِهِ أَوْ تَقْرِيرِ مَسْئَلَةٍ يُلْقِيهَا إِبْلِيسُ
إِلَيْهِ لِيُخْرِجَهُ مِنْ صَلَاتِهِ مُفْلَسًا أَوْ مُخَاطَبَةً مَنْ يَرْتَجِي مِنْهُ زَكَاةً أَوْ صَدَقَةً
 . فَيَقُولُ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَهُوَ مُقْبِلٌ عَلَيَّ مَعْبُودِهِ الشُّهُودِيِّ . وَ رَابِطَتُهُ الَّتِي
هِيَ نَضْبُ عَيْنِهِ . وَ يَسْتَمِرُّ عَلَيَّ هَذِهِ الْحَالَةِ حَتَّى يُسَلِّمَ فَإِذَا سَلَّمَ
التَّسْلِيمَةَ الْأُولَى شَرَعَ بِالْإِنْكَارِ عَلَيَّ الرَّابِطَةِ الَّتِي يَفْعَلُهَا الْعُلَمَاءُ الْعَارِفُونَ
فِي وَقْتٍ مَخْصُوصٍ لِيَحْضُلَ بِوَاسِطَتِهَا انْتِفَاءُ الْغَفْلَةِ حَتَّى يُقْبِلُوا عَلَيَّ
رَبِّهِمْ فِي صَلَاتِهِمْ وَذَكَرَهُمْ بِقَلْبٍ حَاضِرٍ

“Rabıtayı inkâr eden kimse, şöyle bir uyansa inkâr ettiği şey aslında
yaptığı; cahili olduğu şey gerçekte işlediğinin ta kendisidir. Bu da
yapmakla beraber sübutunu inkâr ettiği rabıtaadır... Zira bu kimse namaz

⁴⁷⁴ er-Rahmetü'l-Hêbita fı zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbita, 3. Bab

için iftitah tekbirini aldığı zaman efkâr ve evham vadilerine kendini bırakır. Rabbinden yüz çevirerek kendini kaybeder de vakfının, mülkünün, mesleğinin, meftun olduğu zevcesinin, evladının rabıtasıyla veya onu namazından müflis olarak çıkartmak için İblis'in kalbine attığı meselenin, kendisinden zekât-sadaka almayı ümit ettiği kimseyle yapacağı konuşmanın rabıtasıyla meşgul olur. Fatiha-i Şerife'de **“ancak sana ibadet ederim”** derken dahi şühûdî ma'buduna yönelir. Onun gönül bağı-rabıtası gözünü diktiği şeyedir. Bu hal üzerine selam verinceye kadar devam eder. Birinci selamı verir-vermez de başlar rabıta'yı inkâr etmeye. Hâlbuki inkâr ettiği rabıta, gafleti gidermek; namazda, zikirde hazır bir kalp ile Allah-ü Teâlâ'ya yönelmek için hususi vakitlerde Ulemâ-i Ârifûn tarafından yapıla gelmiştir.”⁴⁷⁵

وَالْعُلَمَاءُ الظَّاهِرُونَ وَبَعْضُ الْمَشَائِخِ يَعْتَرِضُونَ وَيَقُولُونَ أَنَّهَا حَرَامٌ بَلْ
شِرْكٌ. وَهَذَا الْإِعْتِرَاضُ لِنُقْصَانِ التَّفْهِيمِ وَالتَّفْهِيمِ. وَلَوْ كَانَتْ الرَّابِطَةُ كَمَا
يَفْهَمُونَ نَحْنُ مَعَهُمْ بِلَا شَكٍّ وَاعْتِرَاضٍ. وَلَكِنَّ النِّزَاعَ لَفِطْرِيٍّ. وَ
الْإِعْتِرَاضُ مِنْ سُوءِ التَّفْهِيمِ. وَمَقْصُودُنَا جَمِيعًا الْعُبُودِيَّةَ لِلَّهِ تَعَالَى
وَالسَّلَامَةَ فِي الدَّارَيْنِ وَالْعِبَادَةَ صُورَةً وَحَقِيقَةً وَقَصْدًا مَخْصُوصٌ لِلَّهِ
تَعَالَى قَطْعًا. وَلَا يَجُوزُ فِيهَا الْإِشْرَاقُ أَبَدًا. كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَمَنْ كَانَ
يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا.

“Zahirî âlimler ve baz-ı meşayih, rabıtaya itiraz edip haram, hatta şirk olduğunu söylerler. Bu itiraz, anlatma ve anlamadaki noksanlıktan dolaydır. Eğer rabıta onların anladığı gibiyse şüphesiz biz de onlarla beraberiz. Fakat bu nizâ' lafzî bir nizâ'dır. İtiraz, yanlış anlayıştan dolaydır. Bizim maksadımız tamamıyla Allah'a kulluk yapmak ve dünya-ahiret selametine ulaşmaktır. İbadet, hem suret hem hakikat hem de kast itibariyle kat'î olarak Allah-ü Teâlâ'ya mahsustur. Bu hususta Allah (c.c.)'ya başkasını ortak koşmak ebediyen câiz değildir.

⁴⁷⁵ er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbita, 3. Bab

فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَ لَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“Her kim Rabbine ulaşmayı arzu ederse salih amel işlesin ve Rabbinin ibâdetine hiçbir kimseyi ortak etmesin”⁴⁷⁶buyrulduğu gibi.”⁴⁷⁷

Maide Süresi'nin 35. Ayet-i Kerimesi'nde şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ ابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَ جَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey o bütün iman edenler! Allah'tan korkun ve ona yaklaştırmaya vesile arayın ve onun yolunda mücâhede edin ki felâha erebilesiniz”⁴⁷⁸

Ayet-i Celile şöyle tefsir edilmiştir:

وَاعْلَمَنَّ أَنَّ الْآيَةَ الْكَرِيمَةَ صَرَّحَتْ بِالْأَمْرِ بِابْتِغَاءِ الْوَسِيلَةِ وَلَا بُدَّ مِنْهَا الْبَتَّةَ
فَإِنَّ الْوُصُولَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى لَا يَحْصُلُ إِلَّا بِالْوَسِيلَةِ وَهِيَ عُلَمَاءُ الْحَقِيقَةِ
وَمَشَايِخُ الطَّرِيقَةِ وَالْعَمَلُ بِالنَّفْسِ يَزِيدُ فِي وُجُودِهَا وَأَمَّا الْعَمَلُ وَفَقَّ إِشَارَةَ
الْمُرْشِدِ وَدَلَالَةَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ فَيُخَلِّصُهَا مِنَ الْوُجُودِ وَ يَرْفَعُ الْحِجَابَ وَ
يُوصِلُ الطَّالِبَ إِلَى رَبِّ الْأَرْبَابِ

“Ayet-i Kerimede vesile arama hususundaki emir açıktır. Vesile aramak elbette lazımdır. Çünkü Cenâb-ı Hakk'a ulaşmak ancak vesile ile mümkün olur. Bu vesile de hakikat âlimleri ve tarikat şeyhleridir. Tek başına amel vücûd (varlık, enâniyet)'i ziyadeleştirir. Mürşidin işaretiyle, enbiya ve evliyanın delaletiyle yapılan amel ise vücûd ve enaniyetten kurtarır. Perdeleri kaldırır ve Rabbü'l-Âlemîn'e ulaştırır.”⁴⁷⁹,

⁴⁷⁶ Kehf 110

⁴⁷⁷ Muhammed Fevzi el-Bâtûmî, Hulâsatü't-Tasavvuf, s.37

⁴⁷⁸ Maide 35

⁴⁷⁹ İ.HakkıBursevî, Ruhu'l-Beyan, c.2, s.388

وَالْوَسِيلَةُ الْأَعْمَالُ الصَّالِحَةُ. وَ لَا تَكُونُ الْأَعْمَالُ صَالِحَةً إِلَّا بِالْإِخْلَاصِ. وَ لَا يَكُونُ الْعَمَلُ خَالِصًا إِلَّا إِذَا خَلَا عَنِ الشَّوَائِبِ. وَقَدْ حَصَلَ لَنَا بِالتَّجَرُّبَةِ: أَنَّا إِذَا اشْتَغَلْنَا بِالرَّابِطَةِ خَلَّتْ أَعْمَالُنَا عَنْ شَوَائِبِ الْغَفْلَةِ. وَالْعَمَلُ فِي الْغَفْلَةِ غَيْرُ مُعْتَدٍّ بِهِ. لِأَنَّهُ يُكْتَبُ لِلْعَبْدِ مِنْ صَلَاتِهِ مَا عَقَلَ مِنْهَا. فَهِيَ مِنَ الْوَسَائِلِ الْمَوْجِبَةِ لِرِزْوَالِ الْغَفْلَةِ. وَ زَوَالِ الْغَفْلَةِ مَقْصُودٌ. وَمَا أَوْصَلَ إِلَى الْمَقْصُودِ مَقْصُودٌ.

“Ayet-i Kerime’deki vesile (en umumî manasıyla) âmâl-i sâlihadr. Ameller ise ancak ihlâs ile salih olur. Amelin halis olması ancak gaflet şâibelerinden hâlî olmasıylaadır. Bizim için tecrübeyle sabittir ki rabîta ile meşgul olduğumuz zaman amellerimiz gaflet şâibelerinden hâlî olur. Gafletle yapılan amel ise hatırı sayılır bir amel değildir. Zira namazından kul için ancak (huzurullahta olduğunu) idrak ederek kıldığı kısım yazılır. Böyle olunca rabîta gafletin zevâlini mucip vesâildendir. Gafletin zevali ise maksuttur. Maksuda ulaştıran şey de maksuttur.”⁴⁸⁰

وَ مِنْ لَوَازِمِ زَوَالِ الْغَفْلَةِ الْحُضُورُ.

“Gafletin zevalinin levazımından biri huzurdur.”⁴⁸¹

İthâf-ı Sâil isimli kitabında Seyyid el-Habib Abdulluh Bâ’levî Hz. şöyle buyurur:

الْحُضُورُ مَعَ اللَّهِ رُوحُ الْعِبَادَةِ وَهُوَ الْمَقْصُودُ مِنْهَا {أَيِ الرَّابِطَةِ}

“Huzur ma’allah ibadetin ruhudur. İşte rabîtadan maksat da budur.”⁴⁸²

فَالرَّابِطَةُ الْمَوْجِبَةُ لِرِزْوَالِ الْغَفْلَةِ الْمَوْجِبِ لِلْحُضُورِ مِنْ أَشْرَفِ الْوَسَائِلِ.

“Şu halde rabîta gafletin zevalini; gafletin zevali de huzuru mucip olmakla eşref-i vesâildendir.”⁴⁸³

⁴⁸⁰ Er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbîta, 3. Bab

⁴⁸¹ Er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbîta, 3. Bab

⁴⁸² Er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbîta, 4. Bab

⁴⁸³ Er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbîta, 3. Bab

Nisa Süresi'nin 43. Ayet-i Kerimesi'nde Allah-ü Teâlâ şöyle emir buyurur:

...فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَ أَيْدِيكُمْ مِنْهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
عَفُوًّا غَفُورًا

“... o zaman temiz bir toprağa teyemmüm edin. Niyetle elinize, yüzünüze mesh eyleyin. Muhakkak Allah afv ve mağfiret edicidir”⁴⁸⁴

Nahcivânî Hz. bu Ayet-i Kerimeyi şöyle tefsir ederler:

(فَتَيَمَّمُوا) اَيَّ فَعَلَيْكُمْ اَنْ تَقْصِدُوا وَ تَتَوَجَّهُوا (صَعِيدًا طَيِّبًا) اَيَّ مُرْشِدًا
كَامِلًا وَ هَادِيًا مُكَمَّلًا طَاهِرًا عَنْ جَمِيعِ الرِّذَائِلِ وَالْآثَامِ الْعَائِقَةِ عَنِ الْوُصُولِ
إِلَى جَنَّةِ الْوَحْدَةِ (فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ) اَيَّ بِهَوِيَّاتِكُمُ الْبَاطِلَةَ (وَ أَيْدِيكُمْ)
اَيَّ أَوْصَافِكُمُ الذِّمِّمَةِ الْعَاطِلَةَ (مِنْهُ) اَيَّ مِنْ تُرَابِ أَقْدَامِهِ وَ ثَرَى سُدَّتِهِ
السَّنِيَّةِ وَ عَتَبَتِهِ الْعَلِيَّةِ لَعَلَّهُ بِيُْمِنِ أَنْفَاسِهِ الْمُتَبَرِّكََةِ يُرْشِدُكُمْ إِلَى النَّجَاةِ
عَنْ مَضِيقِ التَّعْيُنَاتِ وَ يَهْدِيَكُمْ نَحْوَ فَضَاءِ الذَّاتِ

“Vahdet cennetine ulaşmaya mani olan günah ve rezaletlerin tamamından sizi temizleyecek, kâmil, hadi, mükemmil bir mürşide yönelmeniz lazımdır. Batıl hüviyetlerinizi, âtıl olan kötü vasıflarınızı o mürşidin ayaklarının, onun yüce kapısı ve eşiğinin toprağına sürün. Umulur ki o, mübarek nefesleri hürmetine sizi ta'ayunât girdabından kurtuluşa irşad eder, zatının fezası tarafına sizi hidayet eder.”⁴⁸⁵

Âl-i İmran Süresi'nin 200. Ayet-i Kerimesinde şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَ رَابِطُوا وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

⁴⁸⁴ Nisâ' 43

⁴⁸⁵ Nahcivânî, c.1, s.186

“Ey iman edenler! Sabredin ve sabır yarışında düşmanlarınızı geçin ve cihat için hazır ve rabitali bulunun ve Allah'a korunun ki felah bulasınız.”

Bu Ayet-i Celile şöyle tefsir edilmiştir: “Murabata ediniz, ribat yapınız, imamın arkasında cemaatle namazda olduğu gibi birbirinize bağlanıp vazifeye mukayyet olunuz. Ve alel’husus gazaya düşmanlarınızdan daha fazla hazırlıklı bulunarak atlarınızı bağlayıp sınırlarda karakol bekleyiniz. Ribat, Allah yolunda mülazemettir. Bu esasen “rabt-ı hayl” yani at bağlamaktan alınmıştır ki düşmana karşı atını bağlayıp tarassut ve intizar etmek demektir.”⁴⁸⁶

“Kur'an-ı Kerim’de geçen وَرَابِطُوا emri ile emrolunan "ribat" ve "murabeta" yalnızca maddi ve dış düşmana karşı değil, bizi, içimizden vuran ve emmare-i bissü' karakterini ifade eden nefis düşmanına karşı da vaziyet almayı, onun aldatıcı hilelerine karşı kalbi gözetlemeyi de ifade eder.”⁴⁸⁷

Büyüklerimiz Ayet-i Kerime’nin izahını şöyle yaparlardı:

“Zahirî rabita, ehl-i imanın aralarındaki irtibatı, birliği, beraberliği muhafaza etmeleri, düşmanlarına son derece karşı koymalarıdır. Amma batınî rabita ve hakiki rabita nedir? Adüvv-ü batıniyy-i ekber’e karşı cihatta, harpte rabita ki, ona karşı rabita da, ancak ruh-u melekîye, merkez-i Muhammediye’den nur-u ilahîyi, nur-u Muhammedîyi cezb etmektir.”

Adüvv-ü zahir, (görülen düşman) ile olan cihad-ı esgarda (küçük cihatta) yapacağımız şeyi beyan için bize اصْبِرُوا **“sabredin.”** Bak! Teker, teker, düşman karşısında sıkıntı gördüğünüzde hemen kaçmayın. Düşmandan kaçmak kolay, ama Allah’ın lanetine uğramak zordur. Ne yapın? اصْبِرُوا biraz dayanın, biraz değil tam dayanın. وَصَابِرُوا Ferden, ferden dayandığınız gibi topluca da dayanın. وَرَابِطُوا Aranızda rabitayı muhafaza edin. وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ Allah’tan korkun, ümit edilir ki dünya ve ahirette felaha nail olursunuz.”

“En büyük düşman olan nefisle mücadele etmek için Ruh-u Melekîyi beslemek lazımdır. Ruh, nefse karşı ancak feyiz ile kuvvetli olur. Feyzin gelmesi de rabita ile olur.”

⁴⁸⁶ Elmalılı, Hak Dini Kur’ân Dili

⁴⁸⁷ Rabita ve Tevessül s.3

Ayet-i Kerimelerdeki zikri geçen rabitanın, sahabe-i kiramdaki misali, Onların, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in mübarek cemaline bakmaları ve Onun huzurunda bulunmalarıdır. Hz. Ebu Bekir (r.a.);

يَا رَسُولَ اللَّهِ حُبِّبَ إِلَيَّ مِنْ دُنْيَاكُمْ ثَلَاثُ النَّظَرِ إِلَيْكَ وَإِنْفَاقُ مَالِي عَلَيْكَ
وَالْجُلُوسُ بَيْنَ يَدَيْكَ

“Ya Rasûlallah! Sizin dünyanızdan üç şey bana sevdirdi; sizin cemalinize bakmak, malımı sizin yolunuzda infak etmek ve sizin önünüzde oturmak” buyurmuşlardır.

كَانَ رَجُلٌ عِنْدَ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا يَطْرِفُ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا بَالُكَ ؟
قَالَ بِأَبِي وَأُمِّي أَتَمَتَّعَ بِالنَّظَرِ إِلَيْكَ

“Rasûlullah (s.a.v.)'in yanında bir kişi gözlerini kırpmadan Rasûlullah'a bakıyordu. Rasûlullah (s.a.v.) ona: “**Sana ne oluyor?**”, diyerek bunun sebebini sorunca, “Anam, babam sana feda olsun ya Rasûlallah, mübarek cemalinize bakarak faydalaniyorum cevabını verdi.”⁴⁸⁸

وَ هَلْ لِلصُّحْبَةِ مَعْنَى سِوَى انْطِبَاعِ صُورَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ
سَلَّمَ فِي مِرَآةِ الْقَلْبِ الَّذِي رَأَاهُ مُؤْمِنًا أَوْ انْطِبَاعِ صُورَةِ الشَّخْصِ الْمُؤْمِنِ فِي
ذَهْنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ. . . وَ هَلْ أَمْرٌ أَوْضَحَ مِنْ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
تَعَالَى عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ إِلَى مُبَايَعَتِهِ الْمُسْتَلْزِمَةِ لِلرُّؤْيَةِ الْمُسْتَلْزِمَةِ لِانْطِبَاعِ
الصُّورَةِ؟ وَإِذَا انْطَبَعَتِ الصُّورَةُ فِي الذَّهْنِ ظَهَرَتْ لِرَأْيِهَا فِي مُخَيَّلَتِهِ مَهْمَا
تَذَكَّرَ الْمَرْتَبِيَّ شَاءَ أَوْ أَبِي وَلَوْ كَانَ عَدُوًّا. فَاسْتَحْضَارُ صُورَةِ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ وَ تَخَيُّلُهَا الَّذِي هُوَ الْمُرَادُ بِقَوْلِنَا تَصَوُّرُهَا مَحَبَّةً
لَهُ وَاشْتِيَاقًا إِلَيْهِ.

“Sohbet kelimesinin (sahabî), Nebi (s.a.v.)’i mü’min olarak gören kimsenin kalp aynasında, O’nun suretinin tab’ olunmasından veya Nebi (s.a.v.)’in zihninde o mü’min şahsın suretinin tab’ olunmasından başka bir manası var mıdır? Onların rabıtalı olduğuna dair Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’in kendisine biat etmeye davetinden daha açık bir delil olabilir mi? Zira mübaye’at onu görmeyi, görmek ise, zihinde sûret-i Rasûlüllah’ın tab olunmasını gerektirir. Zihinde suret yerleştikten sora, artık o kimse, gördüğünü ne zaman düşünse, istese de istemese de, velev ki düşmanı bile olsa, onun sureti gözünün önüne gelecektir.... İşte zikredilen şekilde Nebi (s.a.v.)’in suretinin tasavvur ve tahayyülü, bizim rabıta için “Üstazın suretini ona mahabbet ve iştîyak ile tasavvurdan ibarettir” kavlimizle kastettiğimizden başkası değildir.”⁴⁸⁹

Onun cemaline nazar etmek ve onun önünde oturup latâifinden feyiz almak rabıta’dır. Bu itibarla Ashab-ı Kiram’ın tamamı Rabıtalı idi. Bu hususta şöyle buyrulur:

إِنَّ الرِّابِطَةَ تَحْصُلُ لِلصَّحَابَةِ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ فِي شِدَّةٍ
مَحَبَّتِهِمْ وَكَمَالِ إِتِّبَاعِهِمْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكُلُّهُمْ كَانُوا
مُتَوَجِّهِينَ إِلَى الْحَضَرَةِ النَّبَوَّةِ وَعَاشِقِينَ لَهُ وَرَابِطِينَ بِهِ قُلُوبُهُمْ بِالْمَحَبَّةِ
الْكَامِلَةِ وَمُسْتَمِدِّينَ وَمُسْتَفِيزِينَ مِنْ رُوحَانِيَّتِهِ الْعَلِيَّةِ بِمُطَالَعَةِ جَمَالِهِ
وَشَمَائِلِهِ السَّنِيَّةِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُدُوَّةً وَ عَشِيَّةً

"Şüphesiz Sahabe-i Kiram’daki rabıta, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz’e şiddetli muhabbetlerinden ve tam manası ile ittiba’larından meydana geliyordu. Onların tamamı Peygamberimiz (s.a.v.)’e teveccüh ediyor, ona âşık, kalpleri kâmil bir muhabbet ile ona rabıtalı, ondan istimdat ediyor, akşam-sabah onun mübarek cemalini ve şemâil-i şerifini mütalaa ederek onun yüce ruhaniyyetinden feyiz alıyorlar idi.”⁴⁹⁰

⁴⁸⁹ Er-Rahmetü’l-Hêbita fi zikri İsmi’z-Zâtı ver-Râbita, 3. Bab

⁴⁹⁰ Tuhfetü’l-Uşşâk s.13

وَهِيَ رُؤْيَةٌ وَجْهَ الشَّيْخِ فَإِنَّهَا تُثْمِرُ مَا يُثْمِرُ الذِّكْرُ بَلْ هِيَ أَشَدُّ تَأْثِيرًا مِنَ
الذِّكْرِ لِمَنْ عَرَفَ شَرْطَهَا وَآدَابَهَا وَمِنْ ذَلِكَ كَانَ تَرْبِيَةُ النَّبِيِّ (صَلَعَم)
لِلصَّحَابَةِ (ر.ض) فَكَانُوا يَسْتَعْنُونَ بِرُؤْيَا طَلْعَتِهِ السَّعِيدَةِ وَيَنْتَفِعُونَ بِهَا
عَنْ كُلِّ رِيَاضَةٍ وَمُجَاهَدَةٍ أَكْثَرَ مِمَّا يَنْتَفِعُونَ بِالِاذْكَارِ فِي مُدَّةٍ مَدِيدَةٍ وَلِهَذَا
كَانَتْ دَرَجَةُ الصَّحَابَةِ لَا تُضَاهَى وَ الْاجْتِمَاعُ بِالْمَشَائِخِ مَرْتَبَةٌ بِهَا يُتْبَاهَى

“Rabıta, Üstaz’ın yüzünü görmektir. Bu rabıta, zikirden elde edilecek neticeyi elde ettirir. Belki de şartını ve adabını bilen kimse için rabıtanın faide ve semeresi daha fazladır. Bu sebeple rabıta, Rasûlullah (s.a.v.)’in ashabını terbiye metodu olmuştur. Onlar Rasûlullah (s.a.v.)’in mübarek cemalini görmeleri sebebiyle her türlü riyazât ve mücahededen müstağni idiler. Ve uzun müddet zikre devam ile elde edilecek menfaatten daha fazlasını, Rasûlullah (s.a.v.)’i görmekle elde etmişlerdi. Onun için Sahabe-i Kiram’ın dereceleri hiçbir şeye benzemeyen bir derece; Üstazlar ile velev ki bir an olsun beraberlik, kendisi ile övünülecek bir mertebe olmuştur.”⁴⁹¹

Sünnet’ten Delil:

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى...

“Ameller ancak niyet ile dir. Herkes için niyet ettiğı şey vardır...”⁴⁹²
Hadis-i Şerifi rabıtanın delilidir. Zira ameller bedenî ve kalbî olmak üzere ikiye ayrılır. Mubah olan hareket ve tasavvurlar ile insan tâate veya takvaya (korunmaya) niyet ettiğı zaman onun için niyet ettiğı şey vardır.”⁴⁹³

“Yine Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz, Sevr Mağarası’nda Hz. Ebu Bekir (r.a.)’a rabıtayı tarif ederek onun sadrına bütün maarifi akıtmış,

⁴⁹¹ er-Rahmetü’l-Hêbita fi zikri İsmi’z-Zâtı ver-Râbıta, 6. Bab

⁴⁹² Sahih-i Buhârî

⁴⁹³ Mevlana Şeyh Muhammed Es’adSahib zade en-Nakşibendî, Nûru’l-Hidâyeti ve’l-Irfân,s.31

böylece sırr-ı veraset, sırr-ı hilafet Sıddık-ı Ekber, (radıyallahü an zatihilethar) Hz'ne intikal etmiştir.”

İcma'dan Delil:

Ehl-i Tasavvuf, rabıta ameli üzerine icma edip, onu kabul etmişlerdir.

وَإِجْمَاعُهُمْ عَلَى عَمَلٍ فِي مَذْهَبِهِمْ حُجَّةٌ يَجِبُ قَبُولُهَا عَلَى مَنْ تَمَذَّهَبَ بِمَذْهَبِهِمْ.

“Onların yollarında bir husus üzerine icmain vaki olması, o yola girenler için kabulü vacip olan bir huccettir.”⁴⁹⁴

Bu husus üzere icmâ' edenler içerisinde mezhep imamlarımız ve zâhirî ilimlerde yüksek derecelere ulaşan âlimlerimiz de vardır.

Bunlardan bazıları:

İmam-ı Âzam⁴⁹⁵, İmam-ı Mâlik, İmam-ı Şafiî, İmam-ı Ahmedibn-i Hanbel, Seyyid Şerif Cürcânî, İmam-ı Hâdimî, İmam-ı Nevevî, İmam-ı Hamevî, İmam Tacü'd-din el-Hanefî, İmam Firuzâbâdî, Şeyh Necmü'd-din el-Kübrâ, Abdulganî en-Nablûsî, Allame ibn-i Âbidîn, İbrâhîm Hakkı Erzurûmî,⁴⁹⁶ İmamı Birgivî,⁴⁹⁷ İmam-ı Ğazâlî,⁴⁹⁸ İbn-i Hacer el-Mekkî, Celâleddîn es-Suyûtî, İmâm-ı Şa'rânî, İmam Sühreverdî,⁴⁹⁹ Cüneyd-i Bağdâdî, İmam-ı Düsûkî,⁵⁰⁰ İmam Nahcûvânî,⁵⁰¹ Osmanlı Sultanları ve Zenbilli Ali Efendi, ibn-i Kemal, Ebûs-Suûd Efendi gibi Osmanlı Şeyhu'l-İslam'ları⁵⁰² ve daha birçok büyük zevattır.

İmam et-Tîbî (r.h.) buyurur ki:

“Bir âlimin bildiklerine kanaat etmesi uygun değildir. Velew ki ilimde tebahhur etmiş olsun, hatta asrının bir numaralı âlimi olsun. Bilakis ona lazım olan sırât-ı müstekîme ulaştırması için ehl-i tarîkla beraber olmasıdır. Bu sayede nefs-i emmârenin manevi kirlerinden ve

⁴⁹⁴ er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbita, 3. Bab

⁴⁹⁵ Mektûbât-ı Muhammed Mâsûm (k.s.), c.2, s.42

⁴⁹⁶ eş-Şeyh Yusuf Efendi Şevkî et-Trabzônî el-Ôfi, Hediyyetü'z-Zâkirîn ve Huccetü's-Salikîn, s.13

⁴⁹⁷ Nablûsî, El-Hadikatü'n-NediyyeŞerhu't-Tarîkatî'l-Muhammediyye, c.1, s.2 (mukaddime) “Abdullah el-Karamânî el-Bayrâmî'yeintisab etmiştir”

⁴⁹⁸ Şa'rânî, Letâifü'l-Minen ve'l-Ahlâk, c.1, s.25

⁴⁹⁹ eş-Şeyh Yusuf Efendi Şevkî et-Trabzônî el-Ôfi, Hediyyetü'z-Zâkirîn ve Huccetü's-Salikîn, s.13 (Seyyid Şerif Cürcânî'den buraya kadar olanlar)

⁵⁰⁰ er-Rahmetü'l-Hêbita fi zikri İsmi'z-Zâtı ver-Râbita, 6. Bab (Cüneyd-i Bağdâdî ve İmam-ı Düsûkî)

⁵⁰¹ Nahcûvânî, Mefâtihu'l-Ğayb, (Tefsir)

⁵⁰² Reşat Öngören, Osmanlılarda Tasavvuf

küdûrâtından kurtulmuş olur. Nübüvvet nurundan almaya güç yetirir. Ancak bu, nefsin hastalıklarının ilacını bilen bir mürşid-i kâmil vasıtasıyla olur” buyurmuştur.⁵⁰³

Kıyas’tan Delil:

قَالَ الْفُقَهَاءُ يُسْنُ لِلْمُصَلِّي أَنْ لَا يُجَاوِزَ بَصَرُهُ إِشَارَتَهُ. وَ ذَلِكَ لِأَنَّهُ أَجْمَعُ
لِلْهَمِّ وَ أَذْفَعُ لِلتَّفَرُّقِ. فَكَذَلِكَ الرَّابِطَةُ تُسْتَعْمَلُ لِدَفْعِ الْأَغْيَارِ وَ اسْتِجْلَابِ
الْحُضُورِ

“Fukahâmız buyururlar ki; “Namaz kılan kimse için, şehadet kelimesini okurken yaptığı parmak ile şehadette, gözlerini, parmağı ile yaptığı işaretten kaçırmaz. (Gözlerini, Allah’ın tevhidine işaret esnasında semaya vs. çevirmez. Belki işaretine tabi kılar. Çünkü bu ibadete muvafık bir edeptir.⁵⁰⁴) Böyle yapışı, maksat ve niyyetini derli-toplu hale getirici, bununla beraber, dağınıklığı def edicidir. İşte bunun gibi rabita da ağyarı defi, huzuru temin için yapılır.⁵⁰⁵

وَ يُسْنُ لِلْأَعْمَى وَ مَنْ هُوَ فِي ظُلْمَةٍ أَنْ تَكُونَ حَالَتُهُ كَحَالَةِ النَّظَرِ لِمَحَلِّ
سُجُودِهِ. وَ الْمُرَادُ مِنْ ذَلِكَ جَمْعُ الْقَلْبِ وَالْحُضُورُ وَ عَدَمُ التَّفَرُّقَةِ

“Hatta âmâ olan veya karanlıkta namaz kılan kimsenin namazdaki vaziyeti secde mahalline nazar ediyormuş gibi olması sünnettir. Bundan maksat, kalbin huzur ve cem’iyyetini temin etmek, gönül dağınıklığını defetmektir.”⁵⁰⁶

أَفَلَا نَجْعَلُ تَخَيُّلَ الرَّابِطَةِ خَارِجَ الصَّلَاةِ كَتَخَيُّلِ الْأَعْمَى النَّظَرَ إِلَى مَحَلِّ
سُجُودِهِ لِحُصُولِ الْفَائِدَةِ؟ فَإِنَّ الْمَقْصُودَ وَاحِدٌ.

⁵⁰³ Tenvîru’l-Kulûb, s.44-45

⁵⁰⁴ Avnû’l-Ma’bud, Şerh-i Sünen-i Ebî Dâvud

⁵⁰⁵ er-Rahmetü’l-Hêbita fi zikri İsmi’z-Zâtı ver-Râbita, 3. Bab

⁵⁰⁶ er-Rahmetü’l-Hêbita fi zikri İsmi’z-Zâtı ver-Râbita, 4. Bab

“Biz namazın dışında rabıtayı, faide hâsıl olması için, âmâ olan kimsenin secde mahalline bakması mesabesinde niye kılmayalım ki? Zira maksat aynıdır.”⁵⁰⁷

Büyüklerimiz şöyle buyurmuşlar:

“Tatmayan kimse, vah bilmez, yazık.” “Eski hocalar; ilim, hikmet sahibi hocalar, yarı Türkçe, yarı Arapça bazı zavallıların halini beyan için: “vah bilmez, yazık”, bunu tatmamış, öğrenmemiş” derlermiş.

“Kitabullah ile sabit Rabıta-i Şerife, Rasûlullah’ın kavli ve fi’li ile de sabittir. “Nerden bildin?”, dersin, bize hayyen an hayyin gelmiştir, ondan biliyoruz. Sen bilmedin diye biz de mi bilmeyeceğiz.”

“Rabıta-i Şerife Kitap’la sabit, Hadis’le sabittir. Fiilen Rasûlullah Efendimiz’den bu yana –daha evvelkini saymıyorum. Hz. Âdem’den, bütün Enbiya-i Mürselin’den öyle geliyor, ama- Rasûlullah Efendimiz’den bi’l-itibar zamanımıza gelinceye kadar fiilen de biliniyor, manen de biliniyor, maddeten de biliniyor, ilm-i zahir ile de, ilm-i batın ile de biliniyor. Hangisini istersen onunla sabittir rabıta.”

FARZ VE VACİP NAMAZLARIN HARİCİNDE KILINAN VE KILINMASI TAVSİYE EDİLEN NAFİLE NAMAZLAR

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا

Gecenin bir kısmında da sadece sana mahsus bir nafil olmak üzere uykudan kalk, Kur’ân ile teheccüd namazı kıl, Rabbinin seni bir makam-ı mahmuda (şefaath makamına) göndermesi kesindir.⁵⁰⁸

⁵⁰⁷ Mevlana Şeyh Muhammed Es’ad Sahib zade en-Nakşibendî, Nûru’l-Hidâyetive’l-Irfân, s.64

⁵⁰⁸ İsra Suresi a.79

Allah-ü Teâla'nın farz kıldığı ibadetler, kulluk vazifelerimizin başında gelir. Hiçbir ibadet, farzlardan üstün olamaz. Bunları eda etmekle Rabbimizin emrini yerine getirmiş oluruz. Farz ve vacib olmayan kulluk vazifelerine, **Nafile İbadetler** adı verilir. Bir mü'min nafile ibadetlere devam ederse hem Peygamber Efendimizin sünnetlerini yerine getirmiş hem de Allah-ü Teâlâ'nın rızasını kazanmış olur.

İnsanoğlu hayra, şerre, hidayete, dalalete, terakki ve tedenniye kabiliyette halk edilmiştir. Verilen bu kabiliyet ile yükselmeye de, esfel-i sâfilîne düşmeye de müsait bulunmaktadır. Bunun için farzlarla iktifa etmeyip mutlaka nafile ibadetlere ehemmiyet verilmelidir. Zira nafile ibadetleri yerine getirmekle terakki hâsıl olmaktadır.

Hadisi Kudsî:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحَبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي

"Kim benim veli kuluma düşmanlık ederse ben de ona harp ilan ederim. **Kulumu bana yaklaştıran şeyler arasında en çok hoşuma gideni, ona farz kıldığım (aynî veya kifaye) şeyleri eda etmesidir. Kulum bana nafile ibadetlerle yaklaştırmaya devam eder, sonunda sevgime erer.** Onu bir sevdim mi artık ben onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı (aklettiği kalbi, konuştuğu dili) olurum. Benden bir şey isteyince onu veririm, benden sığınma talep etti mi onu himayeme alır, korurum..."⁵⁰⁹

Nafile; Lugatta: ziyadelik demektir. Şer'i Şerif de ise: Üzerimize farz kılınmayıp bizim için meşru' kılınan ziyadeliğe nafile denir⁵¹⁰.

⁵⁰⁹ Sahih-i Buhari Kitab-ür Rikak, bab-ut Tevazu Hadis No:6502 Sahife:1247

⁵¹⁰ Bahri Raik Bab-ul Vitri ve-n Nevafil 4/189

Nafile ibadetler, mü'mini Cenab-ı Hakk'ın rızasına yaklaştırır. Bir mü'minin, Mevlasına ubudiyyet ve gurbiyyet kastıyla yaptığı nafile ibadetler, o kimseyi Allah (cc)'ın rızasına ulaştırır. Bu sebeple Peygamber Efendimiz nafile ibadetlere çok ehemmiyet vermişlerdi.

Hele gece ibadetlerine devam ederlerken bazen mübarek ayaklarının şiştiği olurdu. Rasûlüllah Efendimiz (sav)'in bu durumunu gören Hz. Aişe validemiz: **“Ey Allah'ın Resülü, geçmişte ve gelecekte günah (a giden yol) zatınıza kapatılmış iken ne için böyle hareket ediyorsunuz?”** dediğinde, Rasûl-ü Ekrem Efendimiz: **يَا عَائِشَةُ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا** **“Ya Aişe, Allah (cc)'a çok şükredici bir kul olmayayım mı?”**⁵¹¹ شُكْرًا

Buyurmuşlardır. Çalışmanın başında kaydedilen ayet-i kerime de: **“Gecenin bir kısmında da uyanıp, sırf sana mahsus fazladan bir ibadet olmak üzere, onunla (yani Kur'an okuyarak) gece namazı kıl”**⁵¹² buyurmuştur. Mevlamız bu ayeti kerimeden evvel beş vakit namazı emredip, peşinden gece namazına teşvik eden beyanını getirmiştir.

Şürünbülâî, Dürer hâşiyesinde şöyle kaydeder: “İmam Ebu Zeyd dedi ki: Nâfile ibâdet, farzlarda yapılan noksanlığı tamamlamak için meşru olmuştur. Zira kul, derecesi ne kadar yükselirse yükselsin, hata ve taksirden hali değildir.”⁵¹³

Kıyamet gününde ameller tartılırken, yapılan farz ameller mizanı doldurmazsa, onlardan kalan açık, nafilelerle tamamlanır. Nitekim Hadis-i Şerifte:

عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ « إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ النَّاسُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَعْمَالِهِمْ الصَّلَاةُ قَالَ يَقُولُ رَبُّنَا جَلَّ وَعَزَّ لِمَلَأَيْكَتْهِ وَهُوَ أَعْلَمُ انْظُرُوا فِي صَلَاةِ عَبْدِي أَتَمَّهَا أَمْ نَقَصَهَا فَإِنْ كَانَتْ تَامَةً كُتِبَتْ لَهُ

وَالنَّفْلُ فِي اللُّغَةِ الزِّيَادَةُ وَفِي الشَّرِيعَةِ زِيَادَةُ عِبَادَةِ شَرَعَتْ لَنَا لَا عَلَيْنَا وَوُجُوهُ اسْتِغْفَارِهِ يَدُلُّ عَلَى الزِّيَادَةِ وَلِهَذَا يُسَمَّى وَلَدُ الْوَلَدِ نَافِلَةً لِأَنَّهُ زِيَادَةٌ عَلَى الْوَلَدِ الصُّلْبِيِّ وَتُسَمَّى الْغَنِيمَةُ نَفْلًا لِأَنَّهَا زِيَادَةٌ عَلَى أَصْلِ الْمَالِ

⁵¹¹ Sahihi Müslim (Kıyamet, Cennet ve Cehennem kitabı, 18. Bab Hadis No:2820), Müsned-i Ahmed h.n:24888

⁵¹² İsra suresi, 79

⁵¹³ Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.5

تَامَّةً وَإِنْ كَانَ انْتَقَصَ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ انْظُرُوا هَلْ لِعِبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَإِنْ
كَانَ لَهُ تَطَوُّعٌ قَالَ أَتِمُّوا لِعِبْدِي فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ ثُمَّ تَوَخَّذُوا الْأَعْمَالَ
عَلَى ذَاكُمْ

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v)'den mervidir ki; "Kıyamet günü, kulun ilk hesaba çekileceği şey, (farz) namazdır. Hz. Allah meleklerle (her şeyi bildiği halde) **“kulunun namazlarına bakın, tamam mı, yoksa noksan mı?”** Diye sual eder. Eğer tamamsa tamam yazılır. (ve diğer suallere geçilir) Eğer farz namazları eksikse, meleklerle **“Bakın onun nafilé namazları var mı”** denilir. Eğer nafilé varsa, **“farz namazları nafilélerinden ikmal edin”** buyurur. Sonra diğer (farz) ameller için de bunun gibi yapılır.”⁵¹⁴

Bu sebeple bütün farz ibadetlerin nafilési vardır.

Bazı fıkıh kitaplarımızda Nafilélerin hikmet-i meşruiyeti beyan edilirken: “Şeytanın tamamını kesmek için meşru olmuştur” tabiri de kullanılmıştır. Çünkü Şeytan daha ziyade muti' kullara musallat olur ve onlara vesvese vererek farz ibadetleri yaptırmamaya çalışır. Bu çabalama karşısında farzdan önce ve sonra, farz olmayan ibadeti bile yapmak elbette onu gayzından çatlatır.⁵¹⁵

Rebîa bin Ka'bil Eslemî Hazretleri anlatıyor:

حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ مُوسَى أَبُو صَالِحٍ حَدَّثَنَا هِشْلُ بْنُ زِيَادٍ قَالَ سَمِعْتُ
الْأَوْزَاعِيَّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ حَدَّثَنِي
رَبِيعَةُ بْنُ كَعْبٍ الْأَسْلَمِيُّ قَالَ كُنْتُ أُبَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله
عليه وسلم- فَأَتَيْتُهُ بِوَضُوئِهِ وَحَاجَتِهِ فَقَالَ لِي « سَلْ ». فَقُلْتُ أَسْأَلُكَ

⁵¹⁴ Sünen-i Ebu Davut Kitab-us Salat bab: 145 Hadis No: 864 Sahife: 113, Müsned-i Ahmed, Sünen-i Beyhaki

⁵¹⁵ Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.5

مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ. قَالَ «أَوْغَيْرَ ذَلِكَ». قُلْتُ هُوَ ذَاكَ. قَالَ «فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ».

“Bir gece Rasûlullah (s.a.v) ile geceledim ve onun abdest ve diğer ihtiyaçları hususunda kendisine hizmet ettim. (Çok memnun kalmış ki) benden bir istekte bulun buyurdu. Ben de: **“Cennette sana arkadaş olmak isterim.”** Dedim. **“başka isteğin yok mu”** dedi. Ben de, **“yok Ya Rasûlellah!”** dedim. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) Efendimiz: **“sen de çok secde yaparak (çok nafil namaz kılarak) bu hususta bana yardımcı ol.”** Buyurdular.⁵¹⁶

Not: Burada sücut kelimesi nafil namaz demektir. Zira yalnız başına secde etmenin matlup bir şey olmamasıdır. Nitekim Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz namazsız secde etmezdi. Sücûd kelimesi Farz namaz manasına gelebilirse de farz namazlar her Müslümanın borcu olduğundan burada nafil namaz manasına alınmalıdır. Çünkü Rasûlullah (s.a.v.) Hz. Rebia’yı umduğuna nail kılacak hususi bir şeye irşat etmek istemişti.⁵¹⁷

Fıkıh Âlimlerine göre Nafil namazlar üç kısımdır;

1. Sünneti Müekkede olan Nafileler,
2. Sünneti Gayrı Müekkede olan Nafileler,
3. Mendüb, Müstehab olan Nafileler.

Sünnet-i Müekkede olan Nafileler:

Peygamberimiz (s.a.v.)’in devamlı olarak yapıp, pek az terk ettiği sünnetlerdir⁵¹⁸. Sabah namazından önce iki rek’at, öğleden önce dört, sonra iki rek’at, akşam namazından sonra iki rek’at ve yatsıdan sonra iki rek’attır. Bunların en kuvvetlisi sabah namazının sünnetidir⁵¹⁹.

⁵¹⁶ Sahih-i Müslim Kitab-üs Salat Bab-u Fazlıssücut(43) Hadis No: 488 Sahife: 196

⁵¹⁷ Bülûğu’l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.6

⁵¹⁸ Muhtasar İlmihal Sahife: 52

⁵¹⁹ Bülûğu’l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.13

Sünnet-i Gayrı Müekkede olan Nafileler:

Peygamberimizin (s.a.v.) ara sıra yaptığı sünnetlerdir⁵²⁰. İkindiden evvel dört veya iki rek'at, Akşam namazından sonra altı rek'at, yatsıdan evvel dört veya iki rek'at ve yatsıdan sonra dört rek'attır.⁵²¹

Hadis-i Şerifler:

عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- أَنَّهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ « مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يُصَلِّي لِلَّهِ كُلَّ يَوْمٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعًا غَيْرَ فَرِيضَةٍ إِلَّا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ »

Ümmü'l-Mü'minin Ümmü Habîbe (r.anha) Peygamber (s.a.v.) Efendimizden şöyle rivayet etmiştir;

“Allah(c.c.) rızası için, Müslüman bir kul, her gün farzın dışında nafile olarak on iki rek'at namaz kılarsa, Hz. Allah (c.c.) onun için cennette bir ev bina eder.”⁵²²

Tirmizî'ninde, Ümmü Habibe (r.anha)'dan buna benzer bir rivayeti vardır, orada ise ilave olarak “Öğleden Evvel dört Rek'at, öğleden sonra iki rek'at, akşam namazından sonra iki rek'at, yatsıdan sonra iki rek'at, sabah namazından önce de iki rek'at” olarak hadisi şerifi nakletmiştir⁵²³.

⁵²⁰ Muhtasar İlmihal Sahife: 53

⁵²¹ Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.13

⁵²² Sahih-i Müslim kitab-ü Salat-il Müsafirin Bab-u fazl-ıs Sünen-ir Ratibeti Hadis No: 768

⁵²³ سنن الترمذی

414- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « مَنْ تَابَرَ عَلَى ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً مِنَ السُّنَّةِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ وَرَكَعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَرَكَعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ. »

عَنْ عَائِشَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، قَالَتْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى شَيْءٍ مِنَ النَّوَافِلِ أَشَدَّ مِنْهُ تَعَاهُداً عَلَى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ .

Hız. Aişe (r.anha) rivayet etmiştir. “Nebi (s.a.v.) Nafilelerden hiçbirine sabah namazının iki rek’atına gösterdiği dikkat ve muhafazadan daha şiddetlisini göstermezdi.”⁵²⁴

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا : «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَدْعُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْغَدَاةِ»

“Peygamber (s.a.v.) Efendimiz öğleden evvel dört, sabahtan önce de iki rek’at (nafile namazı) bırakmazdı.”⁵²⁵

Teravih Namazı:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى ذَاتَ لَيْلَةٍ فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّى بِصَلَاتِهِ نَاسٌ ثُمَّ صَلَّى مِنَ الْقَابِلَةِ فَكَثُرَ النَّاسُ ثُمَّ اجْتَمَعُوا مِنَ اللَّيْلِ الثَّالِثَةِ ، أَوِ الرَّابِعَةِ فَلَمْ يَخْرُجْ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ قَدْ رَأَيْتُ الَّذِي صَنَعْتُمْ وَلَمْ يَمْنَعْنِي مِنَ الْخُرُوجِ إِلَيْكُمْ إِلَّا أَنِّي خَشِيتُ أَنْ تُفْرَضَ عَلَيَّكُمْ ، وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ .

“Peygamber (s.a.v.) Efendimiz (Ramazan-ı Şerifte)mescitte namaz kıldı, ona uyarak cemaat da kıldılar. Sonra ertesi gece yine kıldı. Derken insanlar çoğaldı. Sonra üçüncü veya dördüncü gece toplandılar. Rasülullah (s.a.v.) Efendimiz yanlarına çıkmayıverdi. Sabah olunca “yaptığınızı gördüm. Beni sizin yanınıza çıkmaktan ancak üzerinize farz

⁵²⁴ Sahih Buhari Ebvab-ı Teheccüt, Bab-ı Teahüdi Rekatey-il Fecri, Hadis No:1169 Sahife 230 (müttefekun aleyh)

⁵²⁵ Sahih Buhari Ebvab-ı Teheccüt, Bab-ur Rekateyni kab-lez Zuhri, Hadis No:1182 Sahife 231 (müttefekun aleyh)

olur diye korkmam men etti” buyurdular. Bu hadise Ramazan-ı Şerifte oldu.⁵²⁶

Teravihin yirmi rekat olarak cemaatle kılınması Hz. Ömer (r.a.) zamanında ve onun emriyle olmuştu.

وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَغِّبُهُمْ فِي قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ بِعَزِيمَةٍ أَمْرٍ فِيهِ، فَيَقُولُ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»

“Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, Ashabı Kiramı Ramazan-ı şerif teravihine teşvik eder; azimetle emir etmez de, kim Ramazanda iman ve ihtisap için teravih kılsa, geçmiş günahları bağışlanır⁵²⁷.” Buyururdu.

Ebu Hureyre (r.a.) “Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz dünyadan irtihal etti. Mesele bu minval üzere idi. Hz. Ebu Bekir (r.a.)’in hilafetinde ve Hz. Ömer (r.a.)’ın ilk zamanlarında hep böyle idi.”⁵²⁸

Hz. Ömer (r.a.) bir Ramazan-ı Şerif gecesi çıkmış ve mescidi dolaşmıştı. Mescittekiler darmadağın idiler. Kimi yalnız başına kılıyor; kimi birkaç kişiye namaz kıldırıyordu. Hz. Ömer (r.a.) “**Vallahi bunları bir İmamın başına toplamayı düşünüyorum**” dedi ve Übeyy bin Ka’b (r.a.)’e Ramazanda cemaate namaz kıldırmasını emretti. Hz. Ömer (r.a.) mescitten çıkarken, cemaat, Übeyy bin Ka’b (r.a.)’e uymuşlardı. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.) “ne güzel bir bid’at bu!” dedi.⁵²⁹

Ehli Sünnet Ulemasına göre her bid’atın mutlaka dalalet olması icap etmez. Bid’atlar, bid’atı hasene ve bid’atı seyyie olmak üzere umumi olarak iki kısımdır. Teravihin yirmi rek’at üzerinden cemaatle kılınması bid’at değildir. Çünkü bu namazın aslını Peygamber (s.a.v.) Efendimiz

⁵²⁶ Sahih Buhari Ebvab-ı Teheccüt, Bab-u Tahriz-in Nebi ala salat-il Leyli, Hadis No:1129 Sahife 223 Sahih Müslim Hadis No: 761 Muvatta, Kitab-us Salat fi Ramazan Bab-ut Terğib fi-s Salat fi Ramazan Hadis No: 250, Sahife: 69

⁵²⁷ Sünen-i Nesai Kitab-us Savm, Babu Sevabı men Kame Ramazane Hadis No: 2195, Muvatta, Kitab-us Salat fi Ramazan Bab-ut Terğib fi-s Salat fi Ramazan Hadis No: 251 Sahife: 69

⁵²⁸ Muvatta, Kitab-us Salat fi Ramazan Bab-ut Terğib fi-s Salat fi Ramazan Hadis No: 251, Sahife: 69

⁵²⁹ Muvatta, Kitab-us Salat fi Ramazan Bab-ut Terğib fi-s Salat fi Ramazan Hadis No: 252, Sahife: 69

cemaatle kıldırılmıştır. Binaenaleyh teravihin aslı ve cemaatle kılınması Peygamber Efendimizin sünnetidir⁵³⁰.

Teravihi yirmi rek'at olarak cemaatle iyi görenler Müslümanlardır. Binaenaleyh netice itibariyle bu şekilde ki teravih namazı –haşa- dalalet değil, mahzı saadet ve keramettir. Yalnız İmam-ı Malik'e göre kuvvetle mendub, diğerlerine göre erkek ve kadınlara sünnet-i müekkededir. Cemaatle kılmak da sünnettir. Ancak Hanefilere göre; Sünneti Kifaye, Malikilere göre Mendubtur.⁵³¹

İmam-ı Azam hazretleri, Hz. Ömer (r.a.)'ın bu yaptığı nedir diye sorulmuş; cevaben:

“Teravih sünneti müekkededir. Hz. Ömer (r.a.) bu işi kendinden ortaya çıkarmış değildir; bu bapta bid'atçı da değildir. Bunu ancak elinde kuvvetli bir asla, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimizden bellediği bir malumata binaen emretmiştir” mukabelesinde bulunmuştur.⁵³²

Hz. Ali (r.a.) **“Ömer (r.a.) bizim mescitlerimizi nasıl nurlandırdı ise, Allah (c.c.) da, onun kabrini nurlandırsın”** demiştir.⁵³³

Peygamber Efendimiz (s.a.v) ümmetine Hulefâ-i Râşidîn'in sünnetine aynen kendi Sünnetine sarıldıkları gibi sarılmalarını tavsiye ve vasiyyet etmiştir. Nitekim hadis-i şerifte:

عَنِ الْعُرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ قَالَ وَعَظَنَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَوْمًا بَعْدَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ مَوْعِظَةً بَلِيغَةً ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ فَقَالَ رَجُلٌ إِنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةٌ مُودِعٌ فَمَاذَا تَعْهَدُ إِلَيْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ « أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدٌ حَبَشِيٌّ فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ يَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّهَا ضَلَالَةٌ

⁵³⁰ Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.28

⁵³¹ Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.29

⁵³² Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.29

⁵³³ Bülûğu'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.29

فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَعَلَيْهِ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ
عَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِدِ «

Ashâb'tan İrbâz b. Sâriye (r.a.) naklediyor: “Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir gün bize namaz kıldırđı. Namazdan sonra bize dönüp gözlerin yaşardığı, kalblerin ürperdiği tesirli, belîğ bir konuşma yaptı. Konuşmadan sonra bir zât kalkıp: "Ey Allah'ın Rasûlü! Sanki bu, vedâ eden bir şahsın konuşması gibi! Bize neyi tavsiye ve vasiyyet edersiniz" dedi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdu: "Size Allah'tan korkmayı (takvâyı) ve başınızdaki idareci Habeşli bir köle de olsa itaat etmenizi tavsiye ve vasiyyet ediyorum. Benden sonra hayatta kalanlarınız bir çok ihtilâflar görecek. Dinde aslı esası olmayan sonradan çıkma işlerden sakının! Bu şekilde sonradan ortaya atılan her şey bid'attır. Her bid'at ise sapıklıktır. O zaman benim Sünnetime ve hidâyet üzere olan Hulefâ-i Râşidîn'in Sünnetine sarılın. Aman ha bu esaslara sıkı sıkıya, iyice yapışın.”⁵³⁴

Teheccüt Namazı

Nafile ibadetlerin en değerlisi Teheccüt namazıdır.

Hız. Allah (c.c.) Ayeti Celile de:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ “Şüphesiz ki muttakiler Cennetlerde pınar başlarındadır” buyurduktan sonra, takva sahiplerinin sıfatlarını beyan ederken:

كَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ “Onlar geceden pek az uyuyorlardı” buyurmaktadır.⁵³⁵

Hadis-i Şerifte Peygamber (s.a.v.) Efendimiz:

⁵³⁴Ebû Dâvûd, Sünnet, 6; Tirmizî, İlm 16; İbn Mâce, Mukaddime 6; Dârimî, Mukaddime 16; Ahmed b. Hanbel, IV 126, 127

⁵³⁵Zâriyât: 15–17

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- « أَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلَاةُ اللَّيْلِ ».

“Farzdan sonra en faziletli namaz, gece namazıdır”⁵³⁶ buyurmuşlardır.

Teheccüt namazı için en faziletli vakit ise hadis-i Şerifte şöyle beyan buyrulur;

عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ السُّلَمِيِّ أَنَّهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ اللَّيْلِ أَسْمَعُ قَالَ « جَوْفُ اللَّيْلِ الْآخِرُ فَصَلِّ مَا شِئْتَ فَإِنَّ الصَّلَاةَ مَشْهُودَةٌ مَكْتُوبَةٌ »

Amr bin Abese (r.a.): “Ya Rasülullah (s.a.v.)! Gecenin hangi cüzü daha makbuldür?” Peygamber (s.a.v.) Efendimiz: **“Gecenin son yarısıdır. Artık (orada) dilediğin kadar namaz kıl. Çünkü o zaman kılınan namaz yazılır ve şahitlidir”** buyurdular⁵³⁷. Burada ki جَوْفُ اللَّيْلِ tabirinden murat: gecenin son üçte biridir.⁵³⁸

Ebû Ümâme el Bahilî hazretlerinin rivayet ettiği bir Hadisi Şerifte:

عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ ، فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ ، وَقُرْبَةٌ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ ، وَمَكْفَرَةٌ لِلْسَّيِّئَاتِ ، وَمَنْهَاجٌ عَنِ الْإِثْمِ

“Sizin üzerinize gece kıyamını lüzumlu görüyorum, zira gece kıyamı sizden önceki Salihlerin âdeti, Rabbinize yaklaştıracı, günahlarınıza keffaret ve günahlardan uzaklaştıracıdır.”

Diğer bir rivayette ise: وَمَطْرَدَةٌ لِلدَّاءِ عَنِ الْجَسَدِ **“cesetten dertleri atıcıdır”** buyrulmaktadır.⁵³⁹

⁵³⁶ Sahih-i Müslim Kitab-us Siyam, Babu Fazlı Savm-il Muharrem Hadis No:1163 Sahife: 459

⁵³⁷ Sünen-i Ebi Davud Kitab-ut Tetavvu' Babu men ruh-hisa fihima... Hadis No: 1277 Sahife:155, Mucem-ül Kebir, Sünen-i Kebir (Beyhaki)

⁵³⁸ Bülûğ'u'l-Meram tercemesi ve şerhi - Selamet yolları - c.2 s.20

⁵³⁹ Mu'cem el Kebir: bab-us Sin hadis No: 6154, Sünen-i Tirmizi Hadis No: 3549

Abdullah Bin Amir (r.a.) buyurdu ki:

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرَفًا يُرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا قَالَ أَبُو مَالِكٍ الْأَشْعَرِيُّ : لِمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : لِمَنْ أَطَابَ الْكَلَامَ وَ أَطْعَمَ الطَّعَامَ وَبَاتَ وَالنَّاسُ نِيَامٌ

Rasûlullah Efendimiz (s.a.v): “**Cennette, dışı içinden, içi dışından görülebilen bir köşk vardır.**” Buyurunca, Ebû Malik el Eş’ari: “**O köşk kim içindir Ya Rasûlellah!**” diye sordu. Rasûlullah Efendimiz: “**Tatlı ve güzel konuşan, yemek ikramında bulunan ve insanlar uyurken Allah’a ihlâs ile ibadet edebilmek için geceleyin kalkanlar içindir.**” buyurdu.⁵⁴⁰

Ayrıca gece namazı kılan kişilerin yüzleri nurlu ve parlak olur:

“Gece مَنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ بِاللَّيْلِ ، حَسُنَ وَجْهُهُ بِالنَّهَارِ . **Nitekim Hadisi Şerifte:** **namazı çok olanların, gündüzleri yüzleri çok güzel olur.”** buyrulmuştur. ⁵⁴¹

İmamı Rabbanî hazretleri:

وَالنَّصِيحَةُ الْأُخْرَى الَّتِي أَنْصَحُ بِهَا إلتِزَامُ صَلَاةِ التَّهَجُّدِ فَإِنَّهَا مِنْ ضَرُورِيَّاتِ الطَّرِيقِ

“Yapacağım diğer bir nasihat da, teheccüd namazına devam etmenizdir. Zira teheccüd namazı bu yolun zarûriyyatındandır ” buyururlar.⁵⁴²

Bir talebesi, Hz. Üstazımız (k.s.)’a:

⁵⁴⁰ Şuab el İman: 3 / 128, Mu’cem el Kebir Hadis No: 3389 Müstedrek h.n:270

⁵⁴¹ Sünen-ü İbni Mace Kitab-üs Salat Bab-u ma Cae fi kıyam-ıl Leyli, Hadis No: 1333 Sahife: 147, Şuabul İman: 3/129

⁵⁴² Mektubat-ı şerife: cilt, 2, mektup:69

“Bu yolda devam edebilmenin sırrı nedir?” diye sorunca, cevaben: “Geceleri gözyaşı dökmek ve ilticaya bağlıdır.”

Buyurmuşlar. Seneler sonra bu سوالini ve Hazreti Üstazımız (k.s.)’ın cevabını Kemal Bey ağabeyimize söyleyince: **“Hazreti Üstazımız (k.s.) söyledi ise elbette doğrudur”** diyerek, ben de bir şey ilave etmek isterim: **“Geceleri gözyaşı ve iltica ile beraber, bu yolda devam edebilmek (tekitle) rabıta, rabıta, rabıtaya bağlıdır”** buyurmuşlar.

Abdullah İbni Ömer (r.a.)’den rivayet ettiğine göre Resûlullah Efendimiz (s.a.v.):

« نِعَمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ ، لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ » . فَكَانَ بَعْدُ لَا يَنَامُ مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا

"Abdullah ne iyi adam! Keşke bir de gece namazı kılsa!" buyurdu. O günden sonra Abdullah (r.a.) geceleri pek az uyudu.⁵⁴³

عَنْ جَابِرٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ « إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ »

Haz. Cabir (r.a.)’dan rivayet olundu ki; Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

“geceleyin öyle bir vakit vardır ki, mümin bir kişi o vakti idrak eder de Hz. Allah’tan gerek dünya, gerekse ahireti için bir hayır istesin de Hz. Allah onu vermesin.(muhakkak verecektir) Bu vakit gecenin tamamıdır”.⁵⁴⁴

Evvabin Namazı:

اَوَّاب fa'al vezninde mübalağa ismi faildir. Günahları terk ve hayırlı işler yapmak suretiyle Allah (c.c.)’a dönen demektir. Evvabin namazı,

⁵⁴³ Sahih-i Buhari Kitab-ı Teheccüt, Bab-u Fazlı Kıyam-ıl Leyli Hadis No: 1122 Sahife: 222

⁵⁴⁴ Sahih-i Müslim Salat-ul Müsafirin, bab-u fi-l Leyli saatün Hadis No: 1806

Akşam namazının sünnetinden hemen sonra, iki rekâttan altı rekâta kadar kılınır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ صَلَّى
بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ لَمْ يَتَكَلَّمْ بَيْنَهُنَّ بِسُوءٍ ، عُدِلْنَ لَهُ بِعِبَادَةٍ ثِنْتِي
عَشْرَةَ سَنَةً

Hiz. Ebu Hureyre (r.a.) rivayet ediyor: Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur: **“Kim ki; akşam namazından sonra aralarında dünya kelamı konuşmadan altı rek’at nafîle namaz kılsa bu kıldığı namaz on iki senelik nafîle ibadete muadildir (eşittir)”**.⁵⁴⁵

Duha Namazı:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « مَنْ
حَافَظَ عَلَى شُفْعَةِ الضُّحَى غُفِرَ لَهُ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ »

Hiz. Ebu Hüreyre (radıyallahü anh)’dan rivayet olundu ki; Rasûlullah Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: **“Kim ki duha vakti kıldığı iki rekât nafîle ibadete ihtimam gösterirse, Hiz. Allah onun günahlarını denizlerin köpüğü kadar çok olsa da mağfiret eder”**.⁵⁴⁶

Tesbih namazı:

Tesbih namazı, tevbenin ve istiğfarın en büyüğü ve bütün vücutla yapılanıdır. Kılınması teşvik edilmiş bir namazdır. Bunu alışkanlık haline getirmek müstahaptır. Tembellik etmemek lazımdır.

Nitekim Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz, amcaları Hiz. Abbas’a (r.a.) hitaben şöyle buyurmuştur.

⁵⁴⁵ Sünen-i ibni Mace, kitabü İkamet-is Salati Babu ma cae fi-s Sitti Rekeatin... Hadis No: 1167, Sahife 131, Süneni Tirmizi

⁵⁴⁶ Sünen-i ibni Mace, kitabü İkamet-is Salati Babu ma cae fi Salat-id Duha Hadis No: 1382, Sahife 152, Sünen-i Tirmizi Hadis No: 476

حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشْرِ بْنِ الْحَكَمِ النَّيْسَابُورِيُّ حَدَّثَنَا مُوسَى
 بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ أَبَانَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ
 رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ لِلْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ « يَا
 عَبَّاسُ يَا عَمَّاهُ أَلَا أُعْطِيكَ أَلَا أَمْنُحُكَ أَلَا أَحْبُوكَ أَلَا أَفْعَلُ بِكَ عَشْرَ
 خِصَالٍ إِذَا أَنْتَ فَعَلْتَ ذَلِكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ ذَنْبَكَ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ قَدِيمَهُ
 وَحَدِيثَهُ خَطَأَهُ وَعَمْدَهُ صَغِيرَهُ وَكَبِيرَهُ سِرَّهُ وَعَلَانِيَتَهُ عَشْرَ خِصَالٍ أَنْ
 تُصَلِّيَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكَعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً فَإِذَا فَرَغْتَ
 مِنَ الْقِرَاءَةِ فِي أَوَّلِ رَكَعَةٍ وَأَنْتَ قَائِمٌ قُلْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا
 إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ تَرُكِعُ فَتَقُولُهَا وَأَنْتَ رَاكِعٌ
 عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَهْوِي سَاجِدًا فَتَقُولُهَا
 وَأَنْتَ سَاجِدٌ عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَسْجُدُ
 فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ فَتَقُولُهَا عَشْرًا فَذَلِكَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ فِي
 كُلِّ رَكَعَةٍ تَفْعَلُ ذَلِكَ فِي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ إِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُصَلِّيَهَا فِي كُلِّ
 يَوْمٍ مَرَّةً فَافْعَلْ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ
 شَهْرٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي عُمْرِكَ مَرَّةً

“ Ey amca! Sana on şeyi haber vererek ikram etmiş olayım ki; onu
 yaptığın vakit Hz. Allah, günahlarından evveli ve ahiri, yenisi ve eskisi,
 hataen olanı ve kasten olanı, küçüğü ve büyüğü, gizlisi ve aşikare olanı
 on çeşit günahını mağfiret eder. Dört rek’at namaz kılarırsın... Gücün
 yeterse bu namazı her gün kıl. Her gün kılamazsan haftada bir kere

Cuma günü kıl. Onu yapamazsan ayda bir kere kıl. Onu yapamazsan senede bir, onu da yapamazsan ömründe bir defa kıl. ⁵⁴⁷

Yukarıda izah etmeye çalıştığımız hususlar müvacehesinde, şuurlu bir mü'mine düşen vazife, gücünün yettiği nisbette farz ve vaciblerle beraber nafile ibadetlerine de ehemmiyet vermek, bu yolla Mevlamızın rıza-i ilahisine, Rasülullah Efendimizin Şefaati uzmasına nail olmaya gayret etmektir. Cenab-ı Hakk hadis-i kudsi de buyuruyor ki:

يقول الله: بالفرائض نجى منى عبدى و بالنوافل يتقرب إلى .

“Farzlarla kulum benim gadabımdan kurtulur. Nafilelerle bana (benim rızama) yaklaşır.”⁵⁴⁸

KADER VE KAZA

Kaza ve kader meselesi ilmi kelam (itikâdi) meselelerin en önemli olanlarındandır.

Bu mesele eskiden beri hem Müslümanlar arasında ve hem de İslamiyet'ten önceki diğer ümmetler arasında birçok münakaşalara sebebiyet vermiştir. Bu meselenin kühü ve mahiyetinin tam anlamıyla anlaşılması beşerin idrakinden hariçtir.

İnsanoğlunun bunu tam manasıyla çözemeyişinin bir sebebi de zaman kavramıyla yoğrulmuş insan akli ve beyninin, zamansızlığın söz konusu olduğu ilahi ilim, irade ve kudreti idrak edip, kavrayabilme güç ve kabiliyetinde olmamasıdır. ⁵⁴⁹

Bu hikmete mebnidir ki Müslümanlar kaza ve kadere iman etmekle beraber bu meseleyi, uzun uzadıya, inceden inceye derinlemesine araştırmaktan ve kader sırrını keşfetmeye çalışmaktan memnu'durlar. Nitekim Ebu Hureyre (r.a.) tarikiyle gelen hadis-i şerifte bu husus şöyle beyan olunmuştur:

⁵⁴⁷ Sünen-i Ebi Davud Hadis No: 1297

⁵⁴⁸ Ruhul-Beyan Tefsiri Mesele-i Ankebut suresi ayet 45 tefsiri.

⁵⁴⁹ Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş S:109

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-
وَنَحْنُ نَتَنَازَعُ فِي الْقَدْرِ فَغَضِبَ حَتَّى احْمَرَّ وَجْهُهُ حَتَّى كَأَنَّمَا فُقِئَ فِي
وَجْنَتَيْهِ الرُّمَّانُ فَقَالَ « أَبْهَذَا أُمِرْتُ أَمْ بِهَذَا أُرْسِلْتُ إِلَيْكُمْ إِنَّمَا هَلَكَ مَنْ
كَانَ قَبْلَكُمْ حِينَ تَنَازَعُوا فِي هَذَا الْأَمْرِ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ أَلَّا تَتَنَازَعُوا فِيهِ

550 «

Ebu Hureyre (r.a.) buyuruyorlar ki; Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz ansızın çıkageldi. Biz kader hakkında tartışıyorduk. Öfkelendi, yüzü kızardı. Öyle ki yanaklarına nar sıkılmış gibi oldu. **“Bununla mı emir olundunuz, yoksa ben size bununla mı gönderildim! Sizden öncekiler ancak bu iş üzerinde tartışınca helak oldular. O konuda tartışmamanızı kesinlikle emrediyorum”** buyurdu.

Ne yazık ki Müslümanlar Rasûlullah (s.a.v.) Efendimizin bu hikmetli ikazına tam manasıyla imtisal edemediler. Bu meselenin iç yüzünü anlamaya çalışmaları sebebiyle birçok ihtilaflar meydana geldi. Ehl-i sünnete uymayan birçok fırkalar zuhur etti ve birçok kimseler bu nedenden dolayı dalalet vadisine düştü. Bununla beraber ehl-i sünnet ulemasının büyük gayretleri sayesinde bu mesele izah edilerek ehl-i İslam'ın büyük çoğunluğu bu hususta nezih, mutedil, ifrat ve tefritten uzak bir yol ortaya koymaya muvaffak oldular.

1-)Lügat ve istilah manaları

Lügatte;

Kader: Ölçü, miktar, bir şeyi belirli bir ölçüye göre yapmak ve belirlemek manalarını ifade eder.

Kaza: Emir, hüküm, yaratmak, sonuçlandırmak, tamamlamak, yerine getirmek, uygulayarak yapmak manalarını ifade eder.

⁵⁵⁰ Tirmizi, Kitab-ul Kader Babu ma Cae fi-l İmani bi-l Kaderi H.No:2133 Sahife 355. Taç tercümesi ve şerhi, cilt 1, Sayfa 193 Doç. Dr. A.Vahhab ÖZTÜRK

İstılahta;

Kader:

İlahî bir programdır ki ezelden ebede kadar hayır-şer meydana gelecek bütün hâdiseler hakkında Cenâb-ı Hakk'ın kendi ilmi icabı, bilip takdir buyurmasıdır.⁵⁵¹

Olacak şeylerin zaman ve mekânını, vasıflarını ve özelliklerini ve diğer teferruatlarını Allâhü Teâlâ'nın bilip, ezelde takdir ve tahdit etmesinden ibaret olduğundan kader, ilim ve irade sıfatlarına racidir.

Kaza:

Kazâ, Cenâb-ı Hakk'ın ezelde takdir buyurduğu hâdiselerin, zamanı gelince ilim ve irâdesine uygun olarak meydana gelmesidir. Meselâ; herhangi bir insanın falan günde dünyaya gelmesini Allâhü Teâlâ'nın ezelde dilemiş ve takdir etmiş olması bir kaderdir. O insanın takdir edilmiş günde yaratılması bir kazâdır.⁵⁵² Şu halde kaza; “tekvin” sıfat-ı celilesine racidir.

Cenab-ı Hak ayet-i kerimesinde:

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ

“Haberiniz olsun ki biz her şeyi bir kaderle yaratmışızdır”.⁵⁵³

Elmalılı tefsirinde bu ayeti kerime şöyle izah edilmiştir:

Her şeyin vukuundan evvel ezelde ilm-i İlahide mukadder olan bir kaderi, yani haysiyet-i ilmiyesi vardır ki kazasının cereyanı, fiilen yaradılışı o kadere göre vaki olur. Onu başkası istediği gibi icap ve tayin edemez. Onun için mücrim kendi keyf ve iradesine göre cürmün mahiyet ve mukadderatını değiştiremez. Kaderde akıbeti bedbahtlık, mesuliyet, mahkûmiyet ile cehenneme götürmek olan cürm-ü meâsi; sevab ve saadet vesilesi yapılamaz. Onun için mücrimler, mücrim oldukları haysiyetten dalâlet ve nîrân içindedirler. Kader, abdin iradei cüziyyesine

⁵⁵¹ Muhtasar İlmihal sahife:40

⁵⁵² Muhtasar İlmihal sahife:40

⁵⁵³ Kamer Suresi/Ayet 49

münafi de değildir. Çünkü ihtiyarî fiillerin vukuu için irade-i cüziyye dahi kader cümlesindendir.⁵⁵⁴

وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا

Her şeyi yarattı, (yoktan vücuda getirdi.) Künhüne erilmez bir takdir ile her birine bir hadd-ü miktar tayin ederek hikmetine göre dilediği gibi hepsini bütün mukadderatıyla hazırladı.⁵⁵⁵

Kader ve Kazaya İman, Allah Teala'nın ilim, irade, kudret ve tekvin sıfatlarına iman etmek demektir. Bir diğer ifade ile bu sıfatlara iman eden kimse, kader ve kazaya da iman etmiş demektir. Bu durumda kaza ve kadere iman demek, hayır ve şer, iyi ve kötü, acı ve tatlı, canlı ve cansız her ne varsa onların hepsinin Allah'ın bilmesi, dilemesi, takdiri ve yaratması ile olduğuna, bunların alacakları şekil ve özellikler ne ise hepsini, Allah'ın bilip ve öylece yaratmış olduğuna, Allah'tan başka yaratıcı bulunmadığına inanmak demektir.⁵⁵⁶

Kader ve kazaya iman, her ne kadar iman esaslarını bildiren ayetlerde (Bakara Suresi, Ayet: 177, 285; Nisa Suresi Ayet:136) ayrıca zikredilmemişse de, Kur'an-ı Kerimde her şeyin Allah'ın takdirine yani kadere bağlı bulunduğu bildirilmiş ve Peygamber (s.a.v.) Efendimizin de bazı meşhur hadislerinde kaza ve kadere iman, bir iman esası olarak açıklanmıştır.⁵⁵⁷

Nitekim bu husus Cibril Hadisinde şöyle geçmektedir.

عن عمر ابن الخطاب قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ وَلَا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ وَوَضَعَ كَفَّيْهِ

⁵⁵⁴ Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hakk Dini Kur'an Dili, Cilt 7/Sayfa 4654

⁵⁵⁵ Furkan Suresi, Ayet 2

⁵⁵⁶ Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş S:107

⁵⁵⁷ Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş S:108

عَلَى فَخِذَيْهِ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- « الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا. قَالَ صَدَقْتَ. قَالَ فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ. قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ. قَالَ « أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ ». قَالَ صَدَقْتَ. قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ. قَالَ « أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ ». قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ « مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ ». قَالَ فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَتِهَا. قَالَ « أَنْ تَلِدَ الْأُمَّةُ رَبَّتَهَا وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ ». قَالَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِي « يَا عُمَرُ أَتَدْرِي مِنَ السَّائِلِ ». قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ « فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ ».

Ömer Bin Hattab (r.a.) buyurmuşlardır ki: Biz Resulullah (s.a.v.)'in yanında otururken yanımıza elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah bir adam çıkageldi. Üzerinde yolculuk izi görülüyordu, içimizden kimse de onu tanııyordu. Dizlerini O (s.a.v.)'nin dizlerine dayadı ve ellerini uyluklarının üzerine koydu ve: Ya Muhammed (s.a.v.), bana İslam'dan haber ver, dedi. Rasülullah (s.a.v.) da şöyle buyurdu: "İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına, Muhammed (s.a.v.)'in de Allah'ın resulü olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, ramazan orucunu tutmak, eğer gitmeye gücün yeterse Beytullah'ı hacetmektir." dedi. O da: Doğru söyledin, dedi. Ömer (r.a.) diyor ki: "Hem sorup hem de tasdik etmesine şaşıttık." Sonra: Bana imandan haber ver, dedi, O (s.a.v.) da şöyle dedi: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, ahiret gününe hayır ve şerre ve kadere iman etmektir", buyurdu. O da: Doğru söyledin, dedi. Bana: İhsan'dan

haber ver, dedi. Resulullah Efendimiz (s.a.v): “Allah’ı görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Sen onu görmesen de O (c.c.) seni görür.” Bana kıyametten haber ver, dedi. Resulullah Efendimiz: “Sorulan, sorandan daha bilgili değildir,” dedi. Bana onun alametlerinden haber ver, dedi. Resulullah Efendimiz: “Cariyenin, efendisini doğurmasıdır,” buyurdu; “yalın ayakların, çıplakların ve koyun çobanlarının yüksek bina yarışına girmeleridir.” Hz. Ömer şöyle dedi: Sonra aradan epey uzun bir zaman geçti. Sonra Efendimiz bana: “Ya Ömer, soru soranın kim olduğunu biliyor musun,” dedi? Ben de: “Allah ve Resulü daha iyi bilir” dedim. Resulullah Efendimiz: “O Cebrail (a.s.) idi, size dininizi öğretmek için gelmişti,” diye buyurdular.⁵⁵⁸

Hz. Ali (r.a.)’dan şöyle rivayet olunmuştur:

عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يُؤْمِنَ بِأَرْبَعٍ: يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنِّي رَسُولُ اللَّهِ بَعَثَنِي بِالْحَقِّ، وَيُؤْمِنُ بِالْمَوْتِ، وَبِالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ، وَيُؤْمِنُ بِالْقَدَرِ »

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki: Bir kul şu dört şeye iman edinceye kadar mümin değildir: Allah ’tan başka ilah olmadığına, benim de Allah’ın rasulü olduğuma ve beni hak ile gönderdiğine şehâdet etmektir. Ölüme, öldükten sonra yeniden dirilmeye ve kadere iman etmektir.⁵⁵⁹

2-) Ehl-i sünnet vel-cemaat’ın kader ve kaza hakkındaki inancı;

Bütün mahlûkattan ve bilhassa insanlardan sudûr eden bütün fiiller, hareketler Cenabı Hakkın halk etmesi, yaratması ve takdiri ile meydana gelmektedir.

⁵⁵⁸ Sahih-i Müslim Kitab-ül İman Hadis No: 1 sahife: 24 Taç Tercümesi Ve Şerhi, Doç. Dr. A.Vahhab Öztürk, Cilt1, Sayfa25

⁵⁵⁹ Tirmizi, Kitab-ul Kader Babu ma Cae fi-l İmani bi-l Kaderi H.No:2145 Sahife 357. Taç tercümesi ve şerhi, cilt 1 sayfa 48

Nitekim Mevla'mız Kur'an-ı Mübin'de bu hususu şöyle beyan etmiştir:

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

“Hâlbuki ki sizi de, yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır.”⁵⁶⁰

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ

“Allah’tan başka bir yaratıcı mı var?”⁵⁶¹

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz de bu hakikati şöyle izah buyurmuşlardır:

إِنَّ اللَّهَ خَالِقُ كُلِّ صَانِعٍ وَصَنَعَتِهِ

“Allah’ü Teâla, her sanatkârın ve sanatının yaratıcısıdır.”⁵⁶²

Dünyada meydana gelmiş ve gelecek olan her şey Allah’ın ilmi, irade, takdiri ve yaratması ile olur. Yani her şeyin bir kaderi vardır.

“Her şeyin bir kaderinin olmasının, her şeyin Allah’ın ilmiyle, iradesiyle ve yaratmasıyla olmasının” manası; İmam-ı Maturidi’ye göre şöyledir:

“İnsanların hür iradeleriyle seçecekleri şeyleri, nerede ve ne şekilde seçeceklerini Allah (c.c.)’ın bilmesi, bu bilgisine göre irade etmesi ve bu iradesine göre takdir buyurup, zamanı gelince, kulun seçimine göre yaratmasıdır.” Bu durumda Allah (c.c.)’ın ilmi, kulun seçimine bağlı olup, Allah (c.c.)’ın ezelde bir şeyi bilmesinin, kulun iradesi ve tercihi üzerinde zorlayıcı bir etkisi yoktur (ilim maluma tabidir). Bir diğer ifadeyle biz, Allah’ü (c.c.) Teâlâ bildiği için belli işleri yapmıyoruz. Biz bu işleri yapacağımız için Allah (c.c.) ezelde biliyor. Buna bir misal vermek gerekirse; biz güneşin ve ayın tutulacağını çok önceden, bir takım astronomik ve meteorolojik gözlemlerle bilebiliriz.

⁵⁶⁰ Saffat Suresi Ayet 96

⁵⁶¹ Sure-i Fâtır 3

⁵⁶² El-Müstedrek hadis No:85, Feyzül Kadir Cilt 2, 308, Şuab-ul İman H.no: 187 s.364, Müsned-ül Bezzar No:2837

Şimdi güneş ve ay biz bildiğimizi için mi tutuluyor? Yoksa onlar tutulacağı için mi biz biliyoruz?⁵⁶³

İnsanlar birtakım ihtiyari fiillere maliktirler. Bu kendi tercihleri ile yaptıkları fiillerine göre, sevaba veya azaba müstahak olurlar. Hak Teâlâ Hazretleri bu kendi tercih ve ihtiyarları ile olan fiilleri, insanların irade ve tercihlerine mutabık olarak irade ve icat buyurur. Âdeti ilahîye lihikmetin böyle cereyan eder. Binaenaleyh herkesin bu kısım fiillerinde kendi tercih ve iradesi asıl olduğundan bu konuda cebir (mecburiyet) ve ikrah (zorlama) mevcut değildir.

Cenabı Hakk ilmi ezeli-i sûbhanisi ile mahlûkatın amellerini, taat ve isyanlarını, rızık ve ecellerinin bütün hallerini bilir. İlk yaratılan kalem olup onun ile mahlûkatın amelleri levh-i mahfuza yazılmıştır. Levh-i mahfuz, Allahu Teâlâ'nın bir planı hükmündedir ki kati surette hatadan mahfuzdur.

Nitekim Ayeti Kerimede:

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

“Gaybın anahtarları onun yanındadır, onları ancak o bilir, hem kara ve denizde ne varsa bilir, bir yaprak düşmez ve Arzın zulûmatı içine bir habbe (tane) de gitmez ki o bilmesin, ne bir yaş ne de bir kuru yoktur ki her hal bir kitabı mübîninde olmasın” buyrulmuştur.

Bu ayet Elmalı tefsirinde şöyle izah edilmiştir:

Daha açılmamış, vücuda gelmemiş, bizim ilmimiz ulaşmamış o kadar gayb hazineleri vardır ki bütün bunların kapıları veya anahtarları ancak Allah'ın katında, Allah'ın elindedir. Onları, O'ndan başka kimse bilmez. O, bütün bu gaybları bildiği gibi, hâl-i hazırda ki bütün varlıkları da, bütün teferruat ve kısımlarına varıncaya kadar bilir. Mesela karada ve denizde ne varsa hepsini de bilir. Ve hiçbir yaprak düşmez ki herhalde

⁵⁶³ Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelam'a Giriş S:108

onu bilmesin ne yerin karanlıklarına düşer bir tane, ne yaş, ne de kuru hiçbir şey yoktur ki herhalde hepsi Allah'ın katında bir açık kitapta olmasın. Görünmeyen ve görünen, düşünülen ve hissedilen, bütünler ve kısımlar, büyük küçük, düşme ve karar bulma, hareket ve durgunluk, hayat ve ölüm, hâsılı olmuş olacak, gizli açık her şey bütün genişliği, bütün inceliğiyle gayet açık ve düzgün bir kitaptadır. Yani Allah'ın ilminde veya Levh-i mahfûzdadır.

Kur'an-ı Kerim'de ve Hadisi Şerifler' de bundan açıkça bahsedilmektedir:

Sure-i Hadid'de:

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

“ Ne Arzda, ne de nefislerinizde bir musibet başa gelmez ki biz onu fiile çıkarmazdan evvel bir kitapta yazılmış olmasın, şüphesiz bu Allaha göre kolaydır.”⁵⁶⁴

Elmalılı Merhum bu ayeti kerimenin tefsirini şöyle yapmıştır:

Musibet, hedefine isabet eden mermi gibi insana şiddetle dokunan hadise ve felakettir.

Arzda musibet; arzda herhangi bir zarar ve harabeye sebep olan afetler, ziyanlardır. Kuraklık, kıtlık, hâsılat veya hayvanata arız olan afetler, ev veya şehir yıkımı, arazi zayıyatı, zelzele vesaire her türlü zararlara şamil olur. Nefislerdeki musibet de ölüm, hastalık, yara bere, kırık, habis, açlık, susuzluk, züğürtlük gibi canlara taalluk eden acılardır.

Tatlı muvaffakiyetler Allah'ın fazlı olduğu gibi bütün musibetler de Allah'ın ilm-i ezelisinde veya levh-i mahfuzda yazılmış bir takdiridir. Öyle ki o arzı veya o nefisleri veya o musibeti yaratmamızdan, vücuda getirmemizden evvel yazmışsızdır. ‘Nasıl mümkün olur?’ denilmesin. Zira

⁵⁶⁴ Hadid Suresi, Ayet 22

o, Allah'a göre kolaydır. Çünkü Allah'ü Teâlâ maddeden ve müddetten müstağnidir.

O halde mukadder olan musibetten ise kaçınmakla kurtulunmaz. O yazılmış ise yalnız müsabakaya girişenlere değil, kaçanlara veya oturup zevk ve rahatına bakanlara dahi gelir çatar. Bu hususta böyle itikat etmeli ve o yolda hareket eylemelidir. Mesaibe karşı böyle kadere itikadın, kalbe kuvvet ve metanet vermek, gerek acı ve gerek tatlı hadisat karşısında sarsılmamak faydası vardır.⁵⁶⁵

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَمَّا قَضَى اللَّهُ الْخَلْقَ كَتَبَ فِي كِتَابِهِ فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ الْعَرْشِ إِنَّ رَحْمَتِي غَلَبَتْ غَضَبِي

Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayeten, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır: “**Aziz ve Celil olan Allah, mahlûkatı yaratmaya hükmettiği zaman bir kitapta yazdı; o da yanında, arşın üzerindeydi. Şüphesiz rahmetim gazabımı geçti.**”⁵⁶⁶

Takdir-i Bâri, ilm-i sûbhaniye'ye tabidir. İlm-i Bari de malumu Bariye tabidir. Cenabı Hak nasıl olacak ise öyle bilmiş, bildiği gibi de hükmetmiştir. İlm-i Bari müessir değildir. Takdir her mahlûk için husûn (güzellik) ve kubuhten (çirkinlikten), zarar ve menfaatten neler meydana gelecek ise ve ne zaman hangi mekânda olacak ise sevap ve azap olarak o kişiye ne vaki olacaksa öylece tahdit (sınırlama) ve tayin (belirleme) etmektir.

Cenabı Hak mevcut olan ve mevcut olmayan her şeye kadirdir. Hiçbir hareket ve sükûn yoktur ki onda, hakkın meşîyyeti (dilemesi) olmasın. Kulların bütün fiilleri Allah'ü (c.c.) Teâlâ'nın yaratması, iradesi, hükmü, kaza ve takdiri iledir. Bari Teâlâ'nın irade ve kudreti her şeye şamildir. Ancak beşerin (insanların) kendi tercih ve ihtiyarları ortadan kaldırılmış değildir. Doğru yola da çirkin yola da insan kendi tercihiyle girer. “Her şey Allah'tandır.” demek, kader, yaratma, halk etme takdir

⁵⁶⁵ Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hakk Dini Kur'an Dili, Cilt 7/SAYFA 4754

⁵⁶⁶ Sahih-i Buhari Kitab-u Bed-il Halkı Hadis No:3194. Ahmet Bin Hanbel, Müsnedü Ebi Hureyre H.No:8685 Sahife 614. Tac Tercümesi ve Şerhi, Doç. Dr. A.Vahhab Öztürk, Cilt 1, Sayfa 43

etme cihetiyle Allah’a aittir, demektir. “bizden” demek de kesp (çalışma), kazanma ve tercih etme bizdendir, demektir.

لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

“Herkesin kazandığı hayır kendisine, yaptığı kötülüğün zararı yine kendisinedir.”⁵⁶⁷

Bu ve emsali ayeti kerimeler halk etmek, yoktan var etmek ile kesp etmenin arasındaki farkı açıkça göstermektedirler. Bir kimse şu işi yaptı denildiğinde “Kesp etti” manası kastedilir. Yoksa onu yarattı, halk etti, yoktan varlığa çıkardı manası asla murat edilmez.⁵⁶⁸

;Hayat sahiplerinden sudur eden fiiller

İhtiyari fiiller ve İzdırari veya tabii fiiller olmak üzere iki kısma ayrılır.

1. **İhtiyari (tercihi) fiiller:** Oturmak, kalkmak, yemek, içmek gibi tercih ve şuura bağlı fiillerdir.
2. **İzdırari (tabii) fiiller:** Kalbin atması, hazmetmek, büyümek gibi tercih ve şuura bağlı olmayan fiillerdir. Bu iki kısım fiillerin tamamı diğer varlıklar gibi mahlûkturlar ve Hakk Teâlâ’nın kaza ve kaderi ile irade ve tekvini ile vücut bulmaktadırlar. **Çünkü bir şeyi kudret ve ihtiyar ile yaratmak mutlaka o şeyin tafsilatını bütün incelikleri ile bilmeye bağlıdır.**

Bizim kendi hareketlerimizin tafsilatına ve bütün detaylarına dair bilgimiz yoktur. Ancak bizde hem kudret vardır hem de irade vardır. Öteden beri İslamiyet’ten önce de daha sonra Müslümanlar arasında da insanların ihtiyari fiillerinin Allah’ü (c.c) Teâlâ tarafından yaratılıp yaratılmaması hususunda ihtilaflar olmuştur. Bu meseleye Akaid (ilmi kelimeler) kitaplarında “Ef’ali ibad meselesi” ismi verilmiştir.

3-) **Efal-i ibad hakkında ehl-i sünnetin itikadı;**

Ehl-i sünnete göre; kulların gerek ızdırari fiillerini ve gerek ihtiyari fiillerini yaratan, halk eden ancak Hakk Teâlâ Hazretleridir. Bir müminin

⁵⁶⁷ Bakara Suresi, Ayet 286

⁵⁶⁸ El Akide Ve İlmi Kelam, Muhammed Zahid El Kevseri, Sayfa 190

imanı, ibadeti, irade-i ilahiyye ile meydana geldiği gibi kâfirin küfrü, isyanı da yine irade-i ilahiyye ile meydana gelir. Lakin bu suretle tecelli eden irade-i ilahiyye, mümin ve kâfir olanların kendi irade, ihtiyar ve tercihleri üzerine terettüp edip lazım geldiğinden cebir (mecburiyet) icap etmez.

İlk olarak, Hâlik ancak Allah'tır. İnsanlardaki kudretin yaratıcısı da odur. Bu kudretle kul bir takım fiillere kendisiyle muktedir olur.

İkinci olarak bizde irade de vardır. Kullanın, kendi fiillerini işlemekten veya terk etmekten birini tercih etmelerine elverişli olan irade, irade-i külliye'dir. Bu irade-i külliye de Mevla'yı Zülcelâl tarafından halk olunmuştur. İrade-i külliye'nin belirli ve hususi bir tarafına (bir fiili yapmaya veya yapmamaya) sarf etmekten ibaret olan irade-i cüz'iyeye, bize ait olan kısımdır. Kul bu irade-i cüz'iyeye ile kâsîp diye addolunur.

Kulun ihtiyarî fiillerinde, İrade-i ilahiyye, insanların irade-i cüziyyelerine tabidir. Diğer bir ifadeyle insanların iradesi, Cenabı Hakkın iradesine vesile ve sebeptir.

İnsan, irâdesini hayra sarf ederse Mevlâ hayrı, şerre sarf ederse şerri yaratır. Bu itibarla insan, cenneti de, cehennemi de bu irâde ile kazanır.

Allahü Teâlâ Hazretleri Hâlik-i kâinattır. Ezelî kudreti, her şeyi vasıtasız yaratmaya kâfidir. Ancak kullarını lihikmetin bir takım hükümler ve vazifeler ile mükellef tutmuş olduğundan ilahî adaleti icabı onlara irade ve kudret vermiştir. Her şahıs sahip olduğu bu irade ile mümkün olan fiillerden dilediğini tercih edebilir ve yine bu kudret ile tercih ettiği fiili icra edebilir. Bu hususta serbesttir, muhayyerdur. Haiz olduğu bu kudret ve iradesini dilerse hayra ve dilerse şerre sarf edebilir. Şu kadar ki bir kimse kendi iradesi ile bir fiili yapmayı tercih ettiği zaman, Cenab-ı Hak da kulun iradesine tabi olarak o fiili diler ve tekvin sıfatı ile yaratır. Kulun hadis olan "bil-fiil kudretinin", o şeyin yaratılmasında tesiri yoktur. Çünkü Hâlik-i Âlem Hazretleri, kendi sıfat-ı halikiyyesine başkalarının ortaklığını kabul etmez. Bu halde o fiil Allah'ın kudreti ile meydana gelmiş olur.

Kulda, böyle bir irâde-i cüz'iyeye yani tercih hakkı olmasaydı, Cenâb-ı Hak kuluna imtihan fırsatı vermemiş, onu hayra veya şerre zorlamış olurdu. Hâlbuki Cenâb-ı Hak kuluna zorla bir günahı yaptırıp, sonra da cezâlandırmaktan münezzehtir.

Bazı kimseler, “Ezelde bazılarının rûhu secde etmiş, bazılarının etmemiş. Ezelde rûhu secde etmeyenler kâfir gider.” derler. Asla böyle bir şey yoktur. Bu iddiâ insanın îtikâdını kökünden sarsar. Ezel îtirâz yeri değildir. Orada isteyerek veya istemeyerek herkes secde etti. Cenâb-ı Hak bütün ruhlara “Elestü bi rabbiküm (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)” diye sorduğunda bütün ruhlar istisnâsız olarak, “Belâ (Evet, Rabbimizsin)” diye ahid verdiler.

Bazı kimseler “Sen ne yaparsan yap, Allâh dilediğine hidâyeti, dilediğine dalâleti halkeder” diyorlar. Bu da asla doğru değildir. Bu husustaki Âyet-i Kerîme’yi çokları yanlış tefsir ve izah ediyor. Süleyman Hilmi Tunahan Efendi Hazretleri bu husustaki Âyet-i Kerîmeyi: “Allâh, hidâyeti isteyip, hidâyeti dileyenlere hidâyeti; dalâleti isteyip, dalâleti dileyenlere de dalâleti halkeder” diye tefsir ve îzâh etmişler ve şöyle buyurmuşlardır: “Ezelde Ahmed cennetlik, Mehmed cehennemlik diye zât ve şahıs üzerine bir hüküm yoktur. Ancak elbiseler biçilmiş; (İman, itaat, nur elbiseleri biçilmiş) bu elbiseleri giyenler cennetliktir, denilmiş. Ayrıca küfür, isyan, zulmet elbiseleri biçilmiş, bunları giyenler de cehennemliktir, denilmiştir. Kul, irâde-i cüz’iyyesiyle bu elbiseleri seçmekte tamamen serbest bırakılmıştır. Binaenaleyh, insan irâde-i cüz’iyyesi ile bunlardan hangisini seçer ve giyerse oraya gider.”⁵⁶⁹ Artık hiç kimse kendi fiillerinden dolayı Cenab-ı Hakka özür beyan etme salahiyetine sahip olamaz.

İşte Cenabı Hakk, kullarının ihtiyari fiillerini daima onların tercih ve iradelerine muvafık yarattığı -mesela hayrı murat edenler hakkında hayrı, şerri tercih edenler hakkında şerri yarattığı- için bu fiiller kullara nispet olunur ve herkesin fiillerinde kendi iradesi asıl olmuş olur. Binaenaleyh küfür ve isyanı tercih ve ihtiyar edenler kendi irade ve kudretlerini (su-i istimal) kötüye kullanmış, tekvin sıfatının o şekilde taallukuna sebebiyet vermiş olacaklarından daha sonra maruz kalacakları zarar ve azaptan dolayı kadere bahane bulmaya hakları olamaz.

Kader böyle imiş, diyerek sebeplere tevessülü terk etmek ve sebepleri işlemeyi tevekküle mani kabul etmek caiz değildir. Zira Cenabı Hakk her şeyi birtakım sebeplere bağlamıştır.

⁵⁶⁹ Muhtasar İlmihal sahife: 37-39

Mesela, yiyecek ve içecekleri hayatın devamına sebep olarak yaratmıştır. Evvela bu sebepleri, akabinde sebeplere bağlı olan şeyleri meydana getirmek Cenabı Hakk'ın devam ede gelen âdetidir.

Biz insanlar devamlı âdet-i ilahîyenin cereyan ettiği hali dikkate alarak gerek maişetimizi gerek her türlü istikamette gelişmemizi temin için lazım gelen sebeplere tevessül ederiz; yoksa 'Kader ne ise öyle olur.' veya 'Ben Allah'a tevekkül ediyorum.' diye sebepleri yerine getirmeyi terk edemeyiz. Böyle bir hareket hikmet-i ilahîyyeye ve İslam'ın ruhuna ters düşer.

Cenabı Hakk'ın bütün fiilleri bir takım hikmet ve maslahatlara sahiptir. Mahlûkat-ı ilahiyye arasında abes olarak yaratılmış hiçbir şey mevcut değildir. Hayır ve şer suretinde tahakkuk eden her şey Hak'tandır. Tamamı Allah'ın kaderine tabi bir hikmet ve faydaya sahiptir.

Şu kadar var ki Cenabı-ı Hakkın yarattığı bazı şeylerdeki hikmetler ve maslahatlar bizim için tam olarak anlaşılamadığından biz bunları tam layıkıyla idrak edemeyiz.

Muntazamdır cümle efalin senin

Akil ermez hikmetine kimsenin

4-Hayır ve şer hakkında

İnsanlık için halledilmesi müşkil şeylerden biri de hayır ve şer meseledir. Kâinatta hayır (iyilik) mevcut olduğu gibi şer (kötülük) de mevcuttur. Bütün bunların Hâliki, yegâne yaratıcısı Allahü Tealadır. Bazı kimseler "Cenab-ı Hakk şerrin hâliki değildir." diye tenzihe çalışırken büyük hataya düşmüş olurlar.

Akl-ı selim sahibi olanlar hiç tereddütsüz bilirler ki hayır ve şer suretinde tecelli eden her şey Hakk Teâlâ'dandır. Her ikisini de yaratan Vahid ve Hakim (bir ve hikmet sahibi) Hazret-i Allah'tır. Eğer âlemde meydana gelen şerlerin musibetlerin hâliki, Allahü Teâlâ'dan başkası olsaydı, Cenab-ı Hakkın hâlikiyyeti mahdud ve bu fenalıklar Allah'ın iradesinin hilafına vuku bulacağından Mevlamızın acziyyet ile

vasıflanması icap ederdi. Hâlbuki Cenab-ı Hak bütün bu noksanlıklardan münezzehtir.

Bununla beraber şerrin Hak'tan olması, şerrin hak olmasını icap etmez. Cenab-ı Hakkın şerre rızası yoktur. Burada şu akla gelebilir: Allah'ın rızası olmayan bir şey, Allah Teala tarafından nasıl yaratılabilir? Bunun cevabında Ulemamız şöyle buyurur: Cenab-ı Hak kazasına razı, fakat her makziye razı değildir. Rızasının olduğu makzî, sadece hasen olan fiillerdir. Kaza, tekvindir; makzî ise mekevvendir. Fâil, Cenab-ı Haktır; fiili, tekvin yani kazasıdır; mef'ulu (mesela kulun küfrü) ise mükevvendir (makzîdir.) Tekvin ile mükevven bir değildir. Birbirine karıştırılmamalıdır. Fiil, Cenab-ı Hakk'ın fiili olması bakımından çirkinlikle asla vasıflanmaz. Çirkin olan mef'uldür. O ise kula nisbetledir. Şu halde Cenab-ı Hak yaratmasına razı, fakat her yaratılmışa razı değildir.⁵⁷⁰

Şerri iktisab etmek meşru olamaz. Cenab-ı Hakk lihikmetin şerri yaratmıştır. Fakat bundan korunabilmek için insanlara bir kabiliyet-i fitriyye (yaratılıştan gelen bir kabiliyet) ve ruhi bir takım özellikler ihsan buyurmuştur. İnsan sahip olduğu bu kuvvet ve kabiliyet sayesinde kendisini şerden korumaz ise elbette mesul olur. İçinde yaşadığımız bu âlem bir dar-ı imtihandır. İnsanlar burada kazanacağı kemalat, fazilet ve noksanlıklara göre ahiret âleminde ya ebedi saadete ulaşacak veya ebedi azaba giriftar (yakalanmış) olacaktır. Buna binaen bu imtihan âleminde şer namına hiçbir şey bulunmaması yaratılış gayesine uygun düşmez.

5-) Rızık meselesi hakkında

Rızık, Allâhü Teâlâ'nın, hayat sahiplerine gıdalanmaları için verdiği ve onların da yediği şeylerdir. Lâkin insan öz irâdesi ile rızıkını helâl veya haram yollardan kendisi seçer ve Allâhü Teâlâ da o yoldan verir. İşte bunun için, rızıkını helâlden talep etmeyip haram yiyenler irâde ve ihtiyarlarını kötüye kullandıklarından mes'uldürler.⁵⁷¹

⁵⁷⁰ Şerhu'l-Akâid s.138

⁵⁷¹ Muhtasar İlimihal sahife: 40

Her hayat sahibinin rızkını takdir edip veren Allah Azimüşşân Hazretleridir. Zira ondan başka Rezzak yoktur, nitekim Kur'an-ı Mübin'de

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

“Şüphesiz ki rızık veren O, sağlam kuvvet sahibi olan Allah'tır.” buyrulmuştur.⁵⁷²

Helal, rızık olduğu gibi haram da rızıktır; fakat Cenab-ı Hakkın harama rızası yoktur ve her ferdin rızkı ezelde takdir buyrulmuş olduğundan ziyade ve noksan kabul etmez ve bir kimse başkasının rızkını yiyemez.

Cenabı Hakkın bir kulunu haramdan rızıklandırması o kulun kendi tercihi ile sebepleri işlemiş olmasından kaynaklanır. Binaenaleyh haram rızkı yaratmış olmasından dolayı Allahü Teâlâ'nın fiillerinde hâşâ bir kabihlik çirkinlik asla tasavvur olunamaz. Bilakis kendi irade ve kudretini gayrı meşru bir surette kullandığından dolayı, haramdan rızıklanan kimse günah ve kabahatte bulunmuş olacağından mesul ve azaba müstahak olur. Bununla beraber yaşadığı müddetçe tamamen haram rızık ile hayatını sürdürmüş birçok kimse olabilir. Eğer haram rızık sayılmayacak olursa bu gibi kimselerin Allah tarafından hiç rızıklandırılmamış olması gerekir. Hâlbuki

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

“Yeryüzünde rızık Allah'a ait olmayan hiçbir canlı yoktur.” Ayeti celilesi buna uygun düşmemektedir.⁵⁷³

6-) Ecel hakkında

Ecel, insanın mukadder (Allâh (c.c) tarafından yazılıp kararlaştırılmış) olan ömrünün nihâyetine denir. Her hayat sahibinin hayat ve ölümü, “Hay ve Lâyemut” olan Allah Azimüşşân'ın halk ve takdiri ile olur. Hiçbir fert takdir edilen vakitten evvel dünyaya gelemez ve yine hiçbir fert ecel

⁵⁷² Zariyat Suresi, Ayet 58

⁵⁷³ Hüd Suresi, Ayet 6

gelmedikçe hayat nimetinden mahrum olamaz. Eceli gelince de bir saniye bile olsun daha fazla yaşayamaz. Nitekim Kuran-ı Kerim’de

وَلَنْ يُؤَخَّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجْلُهَا

“Allah-ü Teala eceli geldiği zaman hiçbir canı ertelemez.”⁵⁷⁴

Öldüren ve diriltten ancak Hâlik-ı Layezal Hazretleridir. Mahlûkatın bir kısmını imtihan için hayat sahibi olarak yaratmıştır. Nitekim Ayet-i Kerimede:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

“O, hanginizin daha güzel amel yapacağınızı imtihan için ölümü ve hayatı yarattı.”⁵⁷⁵, diye buyrulmuştur.

Her bir ferдин hayatının zevali için belli bir vakit olduğu gibi tüm insanlığın hayatının nihayeti için de Allah katında malum bir zaman ve ecel vardır. Her ümmet, her cemaat ne kadar yaşarsa yaşasın (وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ) “Her ümmetin bir eceli vardır.”⁵⁷⁶, nazmı celilinin delaleti ile elbet bir gün zeval bulacaktır.

Sual: Bazı Taatların ömrü uzattığını ifade eden Hadisi Şeriflerden, ecelin tehir edeceği manası çıkar mı?

Cevap: Hayır. Ecel ne geri kalır, ne de ileri gider. Bu hadislerden muradın ne olduğunu bir misal ile şöyle anlayabiliriz; bir kul hiç sadaka vermediğinde ömrü kırk sene olacaksa, sadaka verdiği ise ömrü yetmiş seneye ulaşacaksa Hz. Allah (c.c.) bütün bunları ezelde bilir ve bu kulun ömrünü yetmiş sene olarak takdir eder. (Hz. Allah (c.c.)’ın bu sadakalar olmadığında ziyadeliğin de olmayacağını bilmesine binaen ziyadelik bu sadakalara nispet olunmuştur.)⁵⁷⁷

İmam-ı Rabbani (k.s.) hazretleri ise bu meseleyi şöyle izah eder:

⁵⁷⁴ Münafıgun Suresi, Ayet 11

⁵⁷⁵ Mülk Suresi, Ayet 2

⁵⁷⁶ Yunus Suresi, Ayet 49

⁵⁷⁷ Şerh-ul Akaid (Allame-i Taftazani) sahife:152

أَنَّ الْقَضَاءَ عَلَى قِسْمَيْنِ قَضَاءٌ مُعَلَّقٌ وَقَضَاءٌ مُبْرَمٌ وَاحْتِمَالُ التَّبْدِيلِ
وَالْتَّغْيِيرِ إِنَّمَا هُوَ فِي الْقَضَاءِ الْمُعَلَّقِ وَأَمَّا الْقَضَاءُ الْمُبْرَمُ فَلَا مَجَالَ فِيهِ
لِلتَّبْدِيلِ وَالتَّغْيِيرِ قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ هَذَا فِي
الْقَضَاءِ الْمُبْرَمِ وَقَالَ فِي الْقَضَاءِ الْمُعَلَّقِ يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ
أُمُّ الْكِتَابِ

Kaza, Muallak ve Mübrem olmak üzere iki kısımdır;

Kazay-ı Mullak: Tebdil, Tağyır (değişmeye) ihtimali olandır. Kazay-ı Mübrem ise kesinlikle tebdil, tağyire ihtimali olmayandır. Cenab-ı Hakkın (Benim indimde söz değiştirilmez⁵⁷⁸) kavli, Kaza-i Mübrem hakkında, (Allah (c.c) dilediğini siler, dilediğini olduğu gibi bırakır ve ümmülkitab onun nezdindedir.⁵⁷⁹) kavli de Kaza-i Muallak hakkındadır.⁵⁸⁰

Yukarıdaki misali birde şöyle izah edebiliriz, o şahsın ömrü kaza-i Muallakta kırk sene, Kaza-i Mübreminde ise ömrünün kırk sene olacağı, ancak vereceği sadaka sebebiyle ömrünün yetmiş seneye çıkarılacağının yazmasıdır.

Netice olarak; Ehl-i sünnetin kader ve kaza konusundaki itikadı diğer bütün meselelerde olduğu gibi kitap, sünnet, icma-i ümmet ve akli delillere mutabık, nezih, mutedil bir yol üzerindedir. Bu meseledeki ince çizgiyi kavrayamayanlar ifrat ve tefritten kurtulamayarak çok büyük itikadî yanlışlıklara düşmüşlerdir. Kader ve kaza meselesinde yanlış düşünenlerin başında Cebriyye ve Kaderiyye fırkaları gelmektedir:

Cebriyye Fırkası: Tamamen kader ve kazayı dikkate alarak mahza mecburiyete hükmetmişlerdir. Cenabı Hakkı acziyyetten tenzihe çalışırken farkında olmaksızın Allah’a bir nevi zulüm şaibesi isnat etmişlerdir. Bunlara göre kulların bütün fiillerinin Halıkı Allah’ü Teâlâ’dır; kulların hiçbir fiilinde iradesi ve tercihi yoktur. Kulların hareketleri

⁵⁷⁸ Kaf Suresi Ayet : 29

⁵⁷⁹ Ra’d Suresi Ayet: 39

⁵⁸⁰ Mektubat-ı Şerife cilt:1 Mektup: 217

cemadat (cansız varlıkların) hareketi mesabesindedir. Kullarda tercih ve irade bulunması onların mucit ve yaratıcı olmasını icap eder; hâlbuki yaratıcılık (hâlikıyyet) yalnız Allah’a mahsustur. İnsanlar yaptıkları bütün fiilleri mecburen yapmaktadırlar. ⁵⁸¹

Cebriyye’nin bu itikadının yanlışlığı gayet açık bir şekilde görülmektedir. İnsanların bir takım ihtiyari fiillere sahip oldukları nasıl inkâr olunabilir?

Hasan-ı Basri (r.h.), Emevi halifesi Abdulmelik b. Mervan, kader meselesi hakkında kendisinden izah isteyince (Emevilerin görüşlerine ters de olsa) Kader konusunda Ehl-i Sünnet’in görüşünü açıklamak için halifeye bir risale yazmıştır. İnsanlara her türlü zulmü yapıp ondan sonra “bu sizin Kaderinizdir” diyenlere karşı o, insanların yaptıkları eziyet ve zulümlerde Allah (c.c.)’ın bir mesuliyetinin olmadığını söylemiş, Allah Teala’nın kullarını bir işe zorlamadığını, sadece şu işi yapanlara, karşılığında şunu vereceğim diye haber verdiğini belirterek Cebriye’nin görüşlerini reddetmiştir. ⁵⁸²

Kaderiyye Fırkası: Bunlar Cenab-ı Hakkı, masiyetleri, zararlı şeyleri halk etmekten tenzih için insanlara bir nevi hâlikıyyet sıfatı isnat etmişlerdir. Allahü Teâlâ’yı tenzihe çalışırken Mevla’ya şerik ittihaz edecek kadar dalalete düşmüşlerdir.

Mu’tezile mensuplarına, kader konusunu tartışıp onu inkâr ettikleri veya “kul kendi fiilinin halikıdır” diyerek “kulun yaratmaya kadir olduğunu” söyledikleri için “Kaderiyye” diye isim verilmiştir.

Allah Teâlâ’nın kötü ve çirkin işleri yaratmaktan, bunları tercih etmekten münezzehe olduğunu söyleyerek, kulların kötü fiillerinin Allah (c.c.) tarafından yaratılmadığını ifade etmişlerdir. Mu’tezile, Allah (c.c.)’ın güzel olan şeyleri yarattığını ve kulların maslahatına olan şeyleri yaratmanın Allah (c.c.) üzerine vacip olduğunu kabul etmişlerdir.

⁵⁸¹ Cebriyye’nin Cehmiye kolu: Amellerde cebir (zorlama) ve ıztırar (mecburiyet) olduğunu söylemişler ve istitâati (yapabilme gücü) bütünüyle inkâr etmişlerdir. Cennet ve cehennem son bulacağını ve yok olacağını iddia etmişlerdir. Ayrıca İmanın yalnızca Allah (c.c.)’ı bilmek; küfrün de yalnızca O’nu bilmemek olduğunu ileri sürmüşlerdir Mezhepler Arasındaki Farklar (Ebu Mansur Abdülkaahir el- Bağdadi) sahife: 156

⁵⁸² İslam Mezhepleri Tarihi, Dr. Hasan GÜMÜŞOĞLU sahife:79

عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : الْقَدَرِيَّةُ مَجُوسٌ
هَذِهِ الْأُمَّةُ : إِنْ مَرَضُوا فَلَا تَعُودُوهُمْ ، وَإِنْ مَاتُوا فَلَا تَشْهَدُوهُمْ.

“İbn Ömer (ra)’dan rivayet olunmuştur ki: Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır: **“Bu ümmetin Mecusileri kaderi inkar edenlerdir, onlar hastalandıklarında ziyaret etmeyin, öldüklerinde (iyi bir Müslüman oldukları konusunda) şahitlikte bulunmayın.”**⁵⁸³

Mecusiler; Hayrı Allah’a, Şerri de Şeytana nispet ederler ve birini Yezdan diğerini de Ahriman diye isimlendirirler.⁵⁸⁴ Kaderiyenin Mecusilere teşbihi; kulların kötü fiillerinin Allah (c.c.) tarafından yaratılmadığını ifade etmelerinden dolayıdır.

İbn Abbas (r.a.)’dan rivayet olunmuştur ki Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « صِنْفَانِ
مِنْ أُمَّتِي لَيْسَ لَهُمَا فِي الْإِسْلَامِ نَصِيبٌ الْمُرْجِئَةُ وَالْقَدَرِيَّةُ »

“Ümmetimden iki sınıf vardır ki onlar için İslam’dan nasip yoktur: Mürcie ile Kaderiyye.”⁵⁸⁵

Maalesef günümüzde de bu fırkaların Ehl-i sünnet ve-l Cemaat inancına uymayan; kullara, hâlikıyyet isnadı veya kulları tamamen irade ve tercihten yoksun sayma gibi sapık ve bozuk inançlarını devam ettiren kimselerin olduğu müşahede edilmektedir. Cenabı Hakk’ın Müslümanları bu inançta olanların şerrinden muhafaza buyurması ve onlara da hidayet nasip etmesini niyaz ederiz.

⁵⁸³ Ebu Davut Kitab-us Sunne, Bab-u fi-l Kaderi Hadis No: 4691 Sahife 511. Taç Tercümesi Ve Şerhi, Doç. Dr. A.Vahhab Öztürk, Cilt 1, Sahife 49

⁵⁸⁴ Şerh-ul Mekasit Cilt:3 sahife 197

⁵⁸⁵ Tirmizi Kitab-ül Kader Bab-u Ma Cae Fi-l kader Hadis No:2149 Sahife:357

ŞEFAAT

Şefaat **lugaten**; aracılık, bir kimsenin suçunun günahının bağışlanması ve dileğinin yerine getirilmesi için o kimse ile bir başkası arasında hususiyle de Allah-ü Teâlâ ile kul arasında olan aracılıktır.⁵⁸⁶ Diğer bir tarifte birinin naili af ve ihsan olması için diğeri nezdine iltimas yani tercih edilmesini istemektir.⁵⁸⁷

Istilahen ; “Kıyamet gününde Peygamberlerin ve kendilerine izin verilen salih kulların, müminlerin bağışlanması için Allah (c.c.) katında niyazda bulunması ” manasına kullanılır.⁵⁸⁸

Kur'an-ı Kerim'de “ŞEF' “شفع” kavramı lügat anlamında kullanılan biri dışında (el-fecr89/3) otuz bir yerde geçmekte bunların on üçünde şefaat biçiminde yer almakta, diğer yerlerde fiil ve isim şekliyle tekrar edilmektedir.⁵⁸⁹

Hülasa (**Şefaat**): Âhiret günü bir kısım günahkâr müminlerin affedilmeleri itaatli müminlerin de daha yüksek makamlara ermeleri için Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve bazı büyük zatların Allah (c.c.)ü Teâlâ'dan niyaz ve istirhamda, istekte bulunmalarıdır. Onlar Allah'(c.c.)ın izin vermesiyle şefaat ederler.⁵⁹⁰

Bütün Ehl-i sünnet âlimlerine göre; peygamberlerin, seçilmiş kimselerin ve Kur'an-ı Kerim, Oruç, Ka'be-i Muazzama gibi Şeair-i İslamın, büyük günah sahipleri için yapacakları şefaatleri haktır.⁵⁹¹

Allah (c.c.)'ın lütuf ve keremiyle, ehl-i isyanın, şefaatsiz dahî mağfireti caiz olunca, şefaat sahibi bir zatın şefaatine nailiyyet halinde, Allah (c.c.)'ın rahmetine mazhar olunması evleviyyetle mümkündür.⁵⁹²

Bazı dalalet fırkaları şefaati inkâr etseler de, ehl-i sünnet indinde, - teferruat müstesna - şefaat hakkında ihtilaf olmayıp, şefaatin olacağına **icma'** gibi kuvvetli bir delil mevcuttur.

⁵⁸⁶ Lübab - sh :1468.

⁵⁸⁷ Kamusi türki s:781.

⁵⁸⁸ Dia- Şefaat -İstanbul, 2010 C:38 Sh,411.

⁵⁸⁹ Dia- Şefaat -İSTANBUL:2010 C:38 Sh,412.

⁵⁹⁰ El-hediyyetü'l-alâiyye tercümesi Sh,905

⁵⁹¹ El-Müntekad s.135

⁵⁹² Şerh-i Akaid ve Tercemeleri s.335

Şu dikkat edilmesi icap eden bir husustur ki, bu nimete sahip olan kimseler, bu tasarruflarını çok dikkatli bir şekilde kullanırlar. Allah (c.c.)'ın izni olmadan hangi kimse şefaate cüret edebilir ki!

Cenab-ı Hak Kuran-ı Kerimde:

﴿ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ ﴾ "kimin haddine ki, O'nun

izni olmaksızın huzurunda şefaate edecek?"⁵⁹³

Ayet-i kerimesi buna delalet eder. Allah (c.c.) dilerse, şefaate kapısı açılır ve şefaate mezun olanlar, kendi dilediklerine değil, yine Allah (c.c.)'ın dilediklerine şefaate ederler.⁵⁹⁴

﴿ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ﴾ "Onun izni olmadan hiçbir şefaatchi şefaate edemez"⁵⁹⁵

﴿ لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴾ "Rahmânın katında bir söz almış olan kimseden başkaları şefaate sahip olamayacaklar "⁵⁹⁶

﴿ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ ﴾ "Huzurunda şefaate faide de vermez, ancak izin verdiği kimseninki müstesna,"⁵⁹⁷

﴿ يَوْمَئِذٍ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا ﴾ "O gün Rahmân'ın izin verdiği ve sözünden hoşlandığından başkasının şefaati fayda vermez"⁵⁹⁸ buyrulmaktadır.

Bu vasatta şu sual akla gelebilir: "Mademki Allah (c.c.)'ın, affını dilediği kimse şefaate olunuyor, niçin Hz. Allah (c.c.), affetmeyi murad ettiği kimse için, bir şefaatchiyi vasıta kılıyor?"

⁵⁹³ Bakara suresi, ayet 255.

⁵⁹⁴ Hak Dini Kur'an Dili c.1 s.851

⁵⁹⁵ Yunus suresi, ayet 3.

⁵⁹⁶ Meryem suresi, ayet 87

⁵⁹⁷ Sebe suresi, ayet 23

⁵⁹⁸ Taha suresi, ayet 109

Ehl-i Sünnetin görüşü, Cenab-ı Hakk'ın her işinde hikmetler vardır. Şefaatin bir hikmeti de: Şefaat edenlerin şanlarını yüceltmek ve onları mükerrem kılmaktır.⁵⁹⁹

İşte bu kabilden bir hadis-i şerifte şöyle beyan buyrulur:

Kıyamet günü, Cenab-ı Hak, emaneti olan Kur'an-ı Kerimden Levh-ı Mahfuza sorar. Levh-ı Mahfuz, emaneti İsrail (a.s.)'a teslim ettiğini; İsrail (a.s.) Mikail (a.s.)'a; Mikail (a.s.), Cebrail (a.s.)'a, Cebrail (a.s.)'da Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e teslim ettiğini söyler. Peygamber Efendimiz huzurullah'a davet edilir. Cenab-ı Hak habibine sorar: Ya Muhammed! Cebrail'in emaneti sana ulaştı mı? Peygamber Efendimiz: "Evet, Ya Rab! Onu ümmetime tebliğ ettim.", buyurur. Bunun üzerine Cenab-ı Hak: "Çağırın ümmet-i Muhammedi onlara emanetimden sual edeceğim.", buyurur. Peygamber Efendimiz: "Ya Rab! Ümmetim zayıf kimselerdir. Senin huzuruna çıkmaya güç yetiremezler. Cenab-ı Hak: "Ey habibim! Onları getirmen lazım.", buyurunca

Peygamber Efendimiz: "Bana izin ver Ya Rab! Adem (a.s.) gideyim.". İzin verilir ve Peygamber Efendimiz Adem (a.s.) yanına giderek şöyle buyurur: "Ya Adem! Sen beşerin babası, ben ise nebisiyim. Onlara bir sıkıntı isabet ederse, her ikimiz de üzülürüz. Sen ümmetimin günahlarının yarısını, ben de yarısını yükleneyim de, ümmetimin hepsi sualden kurtulsun." Adem (a.s.) şöyle buyurur: "Ya Muhammed! Ben kendi nefsim ile meşgulüm. Buna güç yetiremem." Peygamber Efendimiz bu cevabı alınca, üzgün bir şekilde Adem (a.s.)'ın yanından ayrılır ve Arş-ı a'lanın altına gelip, orada secdeye kapanarak, ağlamaya başlar.

Bu ağlama esnasında, Cenab-ı Hakka şöyle yalvarır: "Ya Rab! Ben, senden ne nefsimi, ne kızım Fatıma'yı, ne de torunlarım Hasan ve Hüseyini istiyorum. Senden ümmetimi istiyorum, Ya Rab! Onları bağışla." Bu iltica üzerine Cenab-ı Hak habibine seslenerek: "Kaldır başını Ey Habibim! Ümmetini affettim ve onları sana verdim.", buyururlar. İşte **"Ve ileride Rabbın sana atâ edecek, öyle atâ edecek ki rızaya ereceksin."**⁶⁰⁰ Ayet-i celilesi bunu müjdeler.⁶⁰¹

Bu ayeti kerime ve hadisi şeriflerden açıkça anlaşıldığına göre şefaat ancak Allah (c.c.)'ın şefaat etme yetkisi verdiği kimselere izin vermesinden ve kendisine şefaat edilecek olandan razı olmasından

⁵⁹⁹ Nur'ul-İslam s.287

⁶⁰⁰ Duha 5

⁶⁰¹ Hak Dini Kur'an Dili c.8 s.5894

sonra gerçekleşir. Yani şefaathçiler ancak Allah (c.c.)'in razı olduğuna şefaath ederler.

Allah (c.c.) Teâlâ'nın, Resûlullah Efendimiz (s.a.v.)'e şefaath imkânı verdiği,

﴿ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا ﴾

"Geceden de sana ait fazla bir namaz olarak uykudan kalk Kur'an la teheccüt namazı kıl yakındır ki rabbın seni makamı mahmuda (şefaath makamına) ulaştıra "⁶⁰² ayetinde beyan edilmiştir.

Makâm-ı Mahmud: Herkesin hamd ile yücelteceği muazzam makam demektir ki, hamdın gerçek anlamının dayanağı olan mutlak yakınlık makamı, yani hadislerde rivayet edildiği üzere Livaül'l-hamd altında şefaath-ı kübra makamıdır.⁶⁰³

Peygamberimizin ahiretteki bu şefaathine (**Şefaath-ı Uzmâ**) büyük şefaath denir.

Herkesten önce peygamberler, bütün peygamberlerden önce de Peygamberimiz (s.a.v) şefaath eder.⁶⁰⁴

Hadis-i şerif:

عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : كُلُّ نَبِيٍّ سَأَلَ سُؤلاً ، أَوْ قَالَ لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ قَدْ دَعَا بِهَا فَاسْتُجِيبَ فَجَعَلْتُ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لِّأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Enes (r.a)'den Resulullah (s.a.v)'ın : " her peygamberin ümmetine yapacağı bir duaları vardır o duaları yaptılar ve icabet olundu. Ben de duamı ümmetime şefaath etmek için ahirete bıraktım" dediği rivayet olundu.⁶⁰⁵

⁶⁰² İsra suresi, ayet 79

⁶⁰³ Elmalî tefsiri c.5 s.3194

⁶⁰⁴ El-hediyetü'l-alâiyye-tercûmesi sh:905

⁶⁰⁵ Sahih-i buhari, kitab-ı daavat-6305, (8/83), sahih-i müslim 1/130

Hadis-i şerif:

و عن ابي ذر رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه و سلم
أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي جُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ طَهُورًا وَمَسْجِدًا
وَأُحِلَّتْ لِي الْغَنَائِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِنَبِيِّ كَانَ قَبْلِي وَ نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ
شَهْرٍ عَلَى عَدُوِّي وَبُعِثْتُ إِلَى كُلِّ أَحْمَرَ وَ أَسْوَدَ وَ أُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ وَهِيَ
نَائِلَةٌ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا

**Ebu Zer (r.a.)’den rivayet olunan bir hadiste Resulullah(s.a.v)
şöyle buyurdu ;**

**“Bana beş şey verildi ki, onlar benden önce hiçbir peygambere
verilmedi :**

- 1. Yeryüzü bana (ve ümmetime) pak ve mescit kılındı.**
- 2. Ganimetler bana helal kılındı. Benden önce hiçbir peygambere
helal kılınmamıştı.**
- 3. Bir aylık mesafedeki düşmanların kalbine korku vermekle
yardım olundum.**
- 4. Kızıl, siyah her cins insanlara peygamber olarak gönderildim.**
- 5. Bana şefaath verildi. Şefaathim ümmetimden Allah (c.c.)’a şirk
koşmayan herkese nasip olacaktır.”⁶⁰⁶**

Hadis-i şerif:

و عن انس رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه و سلم :
شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي

**Enes (r.a.)’den rivayet olunan bir hadiste Resulullah(s.a.v) şöyle
buyurdu ;**

“Şefaathim ümmetimden büyük günah işleyenler içindir.”⁶⁰⁷

⁶⁰⁶ Tergib ve Terhib ,C,7.SH:177, müsned-i bezzar h:4077

⁶⁰⁷ Tergib ve Terhib ,C,7.SH:201, sünen-i tirmizi h:2435, müsnedi Ahmet h:13245, sünen-i ebi davud h:4741

Hadis-i şerif:

مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى آيَةٍ أَرْجَى مِنْ قَوْلِهِ "وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى"
فَدَخَرْتُهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Allah (c.c.)ü Teala bana (وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى) “Gerçekten rabbin sana (şefaata makamını) verecek de sen hoşnut olacaksın” ayetinden daha ümit verici bir ayet indirmemiştir. Onu (şefaati) ümmetim için kıyamet gününe sakladım.”⁶⁰⁸

Hadis-i şerif:

إِنِّي لَا أَشْفَعُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِأَكْثَرِ مِمَّا عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ مِنْ حَجَرٍ وَمَدَرٍ وَ
شَجَرٍ

“Gerçekten ben yeryüzündeki taş toprak ve ağaçtan fazla kimselere kıyamet gününde elbette şefaata edeceğim.”⁶⁰⁹

Hadis-i şerif:

يَدْخُلُ مَنْ أَهْلَ هَذِهِ الْقِبْلَةِ النَّارَ مَنْ لَا يُحْصَى عَدَدُهُمْ إِلَّا اللَّهُ لِمَا عَصَوْا
اللَّهَ وَاجْتَرَوْا عَلَى مَعْصِيَّتِهِ وَخَالَفُوا طَاعَتَهُ فَيُؤْذَنُ لِي فِي الشَّفَاعَةِ فَأَتْنِي
عَلَى اللَّهِ سَاجِدًا كَمَا أَتْنِي عَلَيْهِ قَائِمًا فَيُقَالُ ارْفَعْ رَأْسَكَ سَلْ تُعْطَهُ
وَأَشْفَعُ تُشَفِّعُ

“ Bu kible ehlinden sayılarını Allah (c.c.)tan başkasının bilemediği kadar insan, Allah (c.c.)’a asi gelip yasaklarına cüret ettikleri ve emrine muhalif geldikleri için cehenneme gireceklerdir. Şefaata etmem için bana izin verilecektir. Ayakta sena ettiğim gibi Allah (c.c.)’ı secdede de sena edeceğim nihayet bana şöyle hitap edilecek

⁶⁰⁸ Ramuzu-I Ehadis, Hadis No,4597

⁶⁰⁹ Ramuzu-I Ehadis, Hadis No,1856

“kaldır başını iste sana istediğin verilecek, şefaet et şefaet yetkisi de sana verilecek.”⁶¹⁰

Şefaet sadece bundan ibaret değildir. Peygamber Efendimiz'in daha başka şefaetleri de vardır. Resulullah Efendimizden (s.a.v) şefaetini istemek peygamberlerin ve selef-i salihinin sünnetidir. Resulullah Efendimizin (s.a.v) dünyayı şereflendirmesinden önce, dünyayı şereflendirmesinden sonra, berzah hayatında(ahirete irtihalinden kıyamete kadar) ve ahirette ondan şefaet talep edilmiştir, edilmektedir ve edilecektir.

Rasulullah Efendimizin (s.a.v) dünyayı şereflendirmesinden önce şefaati;

Hiz. Adem aleyhisselam cennette yasaklanan şeyi unutarak yedikten sonra yeryüzüne indirilince;

“Ya rabbi senden Muhammed (s.a.v) hakkı için beni bağışlamamı istiyorum diye dua etti. Allah (c.c.)ü Teala :

“Ya Adem henüz yaratmadığım halde Muhammedi sen nasıl bildin buyurdu. Hiz. Adem :

“Ya rabbi sen beni kudretinle yaratıp bana ruh verdiğinde başımı kaldırdım. Arş-ı âlânın ayaklarında “ La ilahe illallâh Muhammedün Resulullah “ yazıldığını gördüm. Bildim ki sen isminin yanına ancak mahlukatından sana en sevgili olanın ismini koyarsın Allah (c.c.)ü Teala buyurdu :

Doğru söyledin ya Âdem muhakkak o mahlûkatımdan; melekler insanlar ve cinlerden bana en sevimlisidir. Sen onun hakkı için benden bağışlanmanı istedin. Seni mağfiret eyledim. Eğer Muhammed olmasaydı seni yaratmazdım o senin zürriyetinden gelen peygamberlerin sonuncusudur.”⁶¹¹

Ayrıca Allah (c.c.) Teâlâ şefaet yetkisini diğer peygamberlere, meleklerle, âlimlere, şehidlere, sâlih mü'minlere, Kuran'a, çocuklara ve cennet ehlinde uygun gördüğü bazı kimselere de verecek, onlar da yakınlarına şefaet edeceklerdir.

⁶¹⁰ Ramuzu-I Ehadis, Hadis No,6305, mucemül-kebir h:1401

⁶¹¹ Ruhulbeyan tefsiri- bakara suresi /37

Hadis-i şerif:

يُقَالُ لِلرَّجُلِ قُمْ يَا فُلَانُ فَاشْفَعْ فَيَقُومُ الرَّجُلُ فَيَشْفَعُ لِلْقَبِيلَةِ وَلِأَهْلِ
الْبَيْتِ وَلِلرَّجُلِ وَالرَّجُلَيْنِ عَلَى قَدْرِ عَمَلِهِ

“Kişiyi denilir.” Ey falan kalk ! şefaatt et. Oda kalkıp bir kabile veya bir aile veya bir-iki kişi için ameli nispetinde şefaatt eder.⁶¹²

عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
: يَشْفَعُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثَلَاثَةٌ: الْأَنْبِيَاءُ ، ثُمَّ الْعُلَمَاءُ ، ثُمَّ الشُّهَدَاءُ .

Yine Resulullah (s.a.v) buyuruyor ki: "Kıyamet günü peygamberler, sonra âlimler ve sonra da şehitler şefaatt edecekler." ⁶¹³

Kur'ân öğrenmek, öğrenen kişiyi şefaatt etmeye ehil kılacak;

وَرَوَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فَاسْتَظْهَرَهُ فَأَحَلَّ حَلَالَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ
أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ وَشَفَّعَهُ فِي عَشْرَةٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ كُلَّهُمْ قَدْ وَجَبَتْ
لَهُمُ النَّارُ

Hız. Ali bin Ebi Talib (r.a)'dan rivayet olundu. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurdular:

"Kim Kur'ân'ı kerimi okur, onu izhar eder(güzel muhafaza eder ve hükümlerini tam kavrar), Kur'ân'ı kerimin helalini helal ve haramını haram kabul ederse, onun (Kur'ân'ı kerime karşı olan)bu ameli sebebiyle Allah'ü Teala onu cennete koyar ve onu ehli beytinden (aile efradından)kendilerine cehennem azabı vacip olan onlarca kişiyi de şefaattçi kılar."⁶¹⁴

⁶¹² Tirmizi ihya-u ulumu'd-din c.4 sh.944

⁶¹³ Sünen-i İbn-i Mace, c.2, s.1443,4313

⁶¹⁴ Et-Tergib ve Terhib tercümesi,hadis no :2212,tercüme:ömer faruk hilmi

Kıyamet gününde bazı kimseler için şefaât geçerli olmayacaktır;

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةٍ وَلَا شَفَاعَةٍ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

“Ey iman edenler, alış verişin, dostluğun ve şefaatin olmayacağı gün gelmeden önce, size verdiğimiz şeylerden infak edin. Kâfirler, zalimlerin ta kendileridir.”⁶¹⁵

O gün herhalde gelecek, o kâfirler o zaman alışveriş ile fidye ve mübadele ile hiçbir iş göremeyecekler; ne dostları bulunacak, ne şefaât edenleri. Tapınıp sakladıkları ve Allah yolunda harcamadıkları altınlar, gümüşler ateşten damga olacak, alınlarını, böğürlerini dağılayacaktır. "O gün dostlar (bile) birbirlerine düşmandırlar; ancak takvâ sâhibleri müstesnâ!" (Zuhruf, 43/67) âyetinin delâletince o gün bütün dostlar birbirlerine düşman kesilecek, şefaât kapıları kapanacak, bu felâketlerden ancak iman edip görevini yapan ve önceden korunan müttakiler müstesna olacaklardır.

Demek ki yüce Allah'ın ululuğundan şefaât umulamaz değildir. Fakat şefaât da herkesten önce O'nun kendi elindedir ve O'nun izni ve emri ile gerçekleşebilir. O zaman şefaât kapısı açılır. Ve şefaât etmesine izin verilenler kendi dilediklerine değil, yine Allah'ın dilediklerine şefaât imkânını bulabilir. Bundan anlaşılır ki önce, hak tanımayan Allah düşmanlarının kendilerine şefaât etmesi umulan bir Allah dostu bulabilmelerine, bunun gibi müşriklerin putları gibi ilim şanından olmayanların şefaâtçi olabilmelerine, asla ihtimal yoktur. Dolayısıyla bu ayette “ne de bir şefaât bulunan bir gün”den kasıt şefaatin olmadığı değil, kafirler için şefaât kapılarının kapalı olduğudur.⁶¹⁶

﴿فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ﴾ 94 ﴿وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ﴾ 95 ﴿قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ﴾ 96 ﴿تَاللَّهِ إِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ 97 ﴿إِذْ

615 Bakara, 254

616 Elmalî tefsiri, bakara/254

نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿98﴾ وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿99﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿100﴾ وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿101﴾

"Onlar ve azgınlar, tepe taklak oraya atılırlar. İblis'in bütün askerleri de. Onlar orada birbirleriyle çekişerek derler ki: Vallahi biz apaçık bir sapıklık içinde imişiz! Çünkü sizi âlemlerin Rabbine eşit tutuyorduk. Ve bizi hep o günah işleyenler şaşırtmıştı. Bak artık bizim ne şefaatçilerimiz var, ne de sıcak bir dostumuz." ⁶¹⁷

Yukarıda geçen bu ayetten, dini unutanlar, şeytana uyanlar ve azgınlara şefaatten mahrum olacakları anlaşılmaktadır.

وَكُنَّا نَكْذِبُ يَوْمَ الدِّينِ ﴿46﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿47﴾ فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿48﴾

"Ceza gününü yalanlardık. İşte böyle iken ölüm bize gelip çattı. Artık onlara şefaatçilerin şefaati fayda vermez." ⁶¹⁸

Yukarıda geçen bu Ayet-i celileden, kıyamet gününü yalanlayanların ve kafirlerin şefaatten mahrum olacakları anlaşılmaktadır.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطْمِينَ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ﴿18﴾

"Yaklaşmakta olan gün hususunda onları uyar! Çünkü o anda dehşet içinde yutkunurken, yürekleri ağızlarına gelmiştir. Zâlimlerin ne koruyucu dostu, ne de sözü dinlenir şefaatçisi vardır" ⁶¹⁹

H.z.Üstazımız (k.s) da;

Kıyamet gününde müminden kafiye faide yoktur. Çünkü mahşerde faide şefaat ile olur. Hiç bir nefsi mümin, nefsi kâfiye şefaat etmeye me'zun (izinli) değildir. Fakat müminden, mümini asiye şefaat vardır.

⁶¹⁷ Şuarâ, 94-101

⁶¹⁸ Müddesir, 46-48.

⁶¹⁹ Mü'min, 18.

Lakin bu şefaati onu mutiler (itaatkarlar) mertebesine yükseltmez. Eğer böyle olsaydı âmil ile gayri âmil rütbede (eşit seviyede) beraber olmak lazım gelir. Mahşerde şefaati kübra, Fahri Kâinat Efendimiz Hazretleri sayesinde tecelli eder.

Şefaatin mertebeleri yedidir.

1. Affı ilahi için
2. Nâri- cahım'den kurtulmak için
3. Nâri- cahım'de mertebe-i zîg'da olanı kurtarmak için
4. Nâri- cahım'de azabı ağır olanın halini tahfif için
5. Nihayet tabaka-i ulyâ-yi nardan usât-ı ehl-i tevhidi çıkarmak için
6. Cennette terfi-ı derece için
7. Cennette cemali ilahiyyeye nail olmak için⁶²⁰
- 8.

Yine Hz.Üstazımız (k.s) şöyle buyurmuşlardır;

“Şefaati ikidir. Biri kendi amelinin iktizası, diğeri ise Resulumuzun zatına ait olan şefaattir. Bundan mahrum olmamak lazım. Şefaati, mahşerde, Arasatta, Sıratta, Cehennemden çıkıp Cennete girmeye, birde Cennette deracatin terfiine şefaati vardır.”⁶²¹

Peygamber Efendimiz (s.a.v) en büyük şefaatin sahibidir. İrşad ve Tasarruf sahibi olan varisleri de, bu şefaate veraseten sahip olup, milyarlarca ümmete şefaati edeceklerdir. Ayet-i Kerime, hadis-i şerif ve icma ile sabit olan şefaati inkar etmek, dünya ve ahiret husranını muciptir. Bahr-ı Râikte şöyle bir ibare mevcuttur: ***“Peygamber Efendimizin şefaatinin, Kırâmen Katibini ve ru'yetüllahı inkar edenin arkasında namaz kılınmaz. Çünkü o kimse kafirdir.”***⁶²²

⁶²⁰ Sunguroğlu Notları, İstanbul 2014, Sh,109.

⁶²¹ Hatıratım Ali Erol, İstanbul 2013, Sh, 80

⁶²² el-Mü'tekad s.135

MEKKE-İ MÜKERREME'NİN FETHİ

Muhterem Kardeşlerimiz! Cenabı Hak Müntehine suresi 1. Ayeti kerimesinde;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ
بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ
تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي
تُسِرُّونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

Ey o bütün iman edenler! Düşmanımı ve düşmanınızı dostlar yerine tutmayın, siz onlara meveddet ilka ediyorsunuz, onlar ise haktan size gelene küfrettiler, rabbınız Allaha iman ediyorsunuz diye sizi ve Peygamberi çıkarıyorlardı, eğer sizler benim yolumda ve rızam uğurunda cihad için çıktınızsa... Siz meveddetle onlara sir veriyorsunuz, halbuki ben sizin gizlediklerinizi de açıkladıklarınızı da hepsini bilirim ve içinizden her kim onu yaparsa artık düz yolun ortasında şaşırmış olur.

GİRİŞ: Yeni bir senenin başında olduğumuz için yılbaşı ile alakalı Müslümanların nasıl bir tutum içerisinde olacakları bellidir. Bu gece ve günler bizim için bir değer ifade etmez. Ama yılbaşı herkes eğleniyor, **acaba bu günlerde Müslümanlar için dikkati çeken, ibret alınacak bir hadise var mıdır? Varsa o nedir acaba? Evet vardır. Nedir o? Mekke-i Mükerreme'nin fethidir.**(3 Ocak 630) Mekke-i Mükerreme bugünlerde fetih edilmiştir. O zaman ramazan-ı şerifin onu idi. Peygamberimiz Medine'den Mekke'yi fetih için çıkarken Ramazanı şerifin onu idi. Demek ki o zaman ramazanı şerif Ocak ayına denk gelmişti.

Mekke'nin fethi ile alakalı Cenabı Hak Hadid suresi 10. Ayeti kerimesinde;

وَمَا لَكُمْ إِلَّا أَنْ تَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

Hadid.10 - Neden siz Allah yolunda harcamayasınız ki? Göklerin ve yerin mirası zaten Allah'ındır. Elbette içinizden, fetihten önce harcayan ve savaşı bir olmaz. Onların derecesi, sonradan infak eden ve savaşanlardan daha büyüktür. Bununla beraber Allah hepsine de en güzel sonucu vaad etmiştir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

SEBEBİ NÜZUL: Ayeti celilenin Ebû Bekr (ra) hakkında nazil olduğu rivayet edilmiştir. Fakat mevzuun iyi anlaşılabilmesi için, Ebu Bekr Hazretlerinin imanı ve fedakârlığı hususunda bazı malumat vermeyi faydalı buluyoruz. Şöyle ki :

Ebu Bekr(r.a.), Mekke'nin en zenginlerinden ve en hatırı sayılan eşrafından biri idi.

Erkekler içinde Allah'ın Resulünden sonra, ilk iman eden o zât idi.

İman ettiği günden itibaren nefsinin, servetini ve mâlını ALLAH yolunda sarf ve infak etmeye başladı ve hayatının sonuna kadar böyle devam etti.

İslamiyet'in ilk zamanlarında onun delaletiyle birçok kimseler iman ettiler.

Fakir müminlere malını bezlederek onlara infaklar yaptı.

Müşriklerin köleleri olan Müslümanları satın alıp azâd etti.

Öyle zaman oldu ki, bütün bir kervan yükü yiyeceği ALLAH rızası için fakirlere infak etmekten çekinmedi.

Malını fakirlere tesadduk ederek kendisinin fakir hale düştüğü zamanlar oldu.

Yine kazandı, yine ALLAH yolunda infaka devam etti.

Allah'ın Resulünden müşriklerin ezalarını meneden ilk zât ta o idi.

Bütün savaşlarda peygamberle beraber bulundu ve ondan hiç ayrılmadı.

Medine'ye hicret ederken Allah'ın emri ile peygambere yol arkadaşlığı yaptı.

Cennetle ilk müjdelenen o oldu.

Peygamberden sonra İslam âleminin en büyüğü o idi ve peygamberin vefatından sonra ilk Halife o oldu.

Kendisine tevdi' edilen halifelik vazifesini bihakkın ifâ ederek iki sene sonra vefat etti. ALLAH ondan raazî olsun!.

Medineye hicretten sonra, Ebû Bekr yine ALLAH yolunda infâka devam etti. Bir gün öyle çok infakta bulundu ki, üzerine giyecek bir el-bisesi dahi kalmadı. Sırtına eski bir aba giyerek Allah'ın Resulünün yanına geldi. İkisi beraber oturlarken Allah'ın emri ile Cibril geldi. Allah'ın Resulüne hitaben: «Ya Muhammed! Bana ne oluyor da Ebû Bekri eski bir aba giymiş, abanın yırtığından göğsü görünür.» görüyorum dedi. Bunun üzerine Allah'ın Resulü. «Yâ Cibril! Fetihten önce malının hepsini bana verdi ve kendisi fakir düştü de bu gördüğün hâle geldi.» cevabını verdi. Bunun üzerine Cibril: Yâ Muhammed! ALLAH azze ve celle hazretleri buyuruyorki: «Benden ona selâm söyle! ve ona deki! Şu Fakir hâlinde sen benden razı mısın yoksa gazaplı mısın?» dedi. Bunun üzerine Allah'ın Resulü Ebu Bekre hitaben : «Ey Ebu Bekr ! Cidden ALLAH sana selâm ediyor. Ve sana. «Sen şu fakir hâlinde benden razı mısın, yoksa gazaplı mısın?» diye soruyor, buyurdu. Bunun üzerine Ebu Bekr : «Ben mi Rabbime gazap edeceğim? Ben Rabbimden razıyım, ben Rabbimden razıyım.» diye ağlıya ağlıya sevinç göz yaşları döktü. Bunun üzerine bu âyeti ceîle nazil oldu.(Bu hadisi, Sâ'lebenin isnadı ile imâm. Bagavi ibni ömerden rivâyet etmiştir.)

Diğer bir rivayette: Ebu Bekr ile Allah'ın Resulü (sav) oturlarken Cibril geldi. Ebu Bekir'de olduğu gibi; Cibril'in sırtında da eski bir aba vardı. Allah'ın Resulü Cibril'in bu haline taaccüp etti de : «**Ey Cibril! Bana ne oldu da seni bir yırtık aba giymiş görüyorum.**» buyurdu. Bunu üzerine Cibril : «**Sen ne diyorsun, yâ Muhammed! Ebu Bekrin ALLAH yolunda düştüğü şu fedakârlığa hürmeten Allah'ın emri ile**

Semadaki bütün melekler, bu gün Ebu Bekr gibi yırtık abalar giymişlerdir.» cevabını verdi.

Mekke-i Mükerreme'nin fethinde bize en büyük ibret olacak husus şudur. Mekke'nin fethi, peygamber efendimizin Medine'den kalkıp Mekke'yi küffarın elinden kurtarıp orayı diyarı İslam yapmasıdır. Müslümanların hâkimiyetini orada tesis etmesidir. O zaman insanın hatırına şöyle geliyordu. İslam gelince acaba ne olacak? Onlar yakar yıkar gibi bir düşünce vardı. Onun için bazılarında şöyle bir diyordu. Ben Müslümanım ama şeri şerife karşıyım. Peki, bu zamanda böyle diyen yok mu? Vardır. O zaman insanların şunu şöyle bilmesi lazımdır. Mekke-i mükerreme feth edildiğinde eğer peygamber müşrikleri kılıçtan geçirmiş, beldelerini yakıp yıkmışsa o zaman bu İslam'dan korkulur. Ama bu olmadı ise o zaman İslam'dan korkmaya lüzum yoktur. Keza İstanbul un fethide bu hususta çok mühimdir. Hz. Fatihin İstanbul'u fetih ettiğinde gayrı Müslimlere yaptığı muamele bellidir.

Bu hususu iyi anlamak için fahri kâinatımızın kısaca hayatına bakmak lazımdır.

Mekke, âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz (sav)'in dünyayı teşrif buyurdıkları, çocukluk ve gençlik yıllarını geçirdiği şehir. Ve kendisi Kureyş kabilesinden, onlarında en şerefli Haşimi oğullarındandır. Mekkeliler peygamberimizi çocukluğundan itibaren çok sevmişler. Onun doğumu ile beraber Mekke'de bereket meydana gelmiş. Delikanlılık zamanında ona Muhammed-ül emin demişler. Daha peygamber olmadan evvel ka'beyi yeniden inşa ederken Hacerul esat taşını yerine koymakta kabileler ihtilafa düşünce onu hakem tayin edip onun hükmettiği şekilde taşı yere koymuşlar. Nübüvvet kitabının hem ön sözünün hem de son sözünün indirildiği, Hazreti Adem (Aleyhisselâm)dan itibaren tevhit inancının merkezi ve Müslümanların kıblesi olan Kâbe'nin de bulunduğu şehir.

Ne zamanki 40 yaşına gelip peygamberlik verilince karşı koymalar başlıyor. Gün geçtikçe inananlar arttıkça ona karşı gelenlerde artıyor. Nihayet öyle bir raddeye geliyor ki artık onun mübarek vücuduna tahammül edemiyorlar. Kâfirler bir araya gelip onun vücudunu kaldırmaktan başka çare olmadığına karar veriyorlar.

Nasıl kaldıralım diye istişare ederken iblis Yemenli bir ihtiyar kılığında onlara fikir veriyor. Nihayet peygamberimiz evlerinde bulunduğu her kabileden gençler seçilip bu işi yapmak için görevlendiriliyor. Bu durum Cebrail a.s. tarafından peygamberimize bildiriliyor. **Artık Mekke'den hicret etme zamanının geldiği kendisine bildiriliyor. Peygamberlik verilmesinden 13 sene geçmiştir. 53 yaşına gelmiştir.** Ayrılma kolay olmamıştır. Çıkarken de şöyle diyordu;

وَقُلْ رَبِّ ادْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا .

Ve şöyle de: «Rabbim, beni sıdk (ve selâmet) girdirilişi ile girdir. Sıdk (ve selâmet) çıkarışı ile çıkar ve tarafından bana hakkıyla yardım edici bir hüccet (-i kaahire ve kudret-i kâmile) ver»isra-80

Mekkelî müşriklerin bitmeyen eziyetleri sonucunda müminlerin dayanacak güçleri ve sabırları kalmayınca, Peygamber Efendimiz'in niyazıyla müminlere hicret, Mekke'yi terk etme izni verilmişti. Efendimiz (sav) Mekke'den çıkarılırken yaşlı gözlerle Mekke'ye dönmüş ve şöyle buyurmuştu: **“Ey şehir, senden çıkarılmasaydım vallahi seni terk etmezdim!”** Yolda pek çok öldürmek için çaba gösterecekler de Allah onu muhafaza ediyor. (hz. Musa'yı Allah'ın muhafaza ettiği gibi).

İşte böyle bir durumda Medine'ye hicret etti. Ama Medine'nin havası Mekke'den çok ağır idi. **Peygamberimiz dua etti Medine'de yaşanır bir hale geldi.**

Hicret sonrası Mekkeliler yine boş durmadılar, Efendimiz (sav) ve Müslümanları yok etmek için uğraştılar. Fakat **Bedir'de** hezimete uğradılar(313 e 950), **Uhud'da** umduklarına eremediler(700 e 3000), Medine'ye kadar gelip **Hendek** bozgununu yaşadılar(3000 e 10 000) ve nihayetinde Hudeybiye antlaşması... **Elbette bu yaşananların her biri Mekke'nin fethine zemin hazırlayan olaylardı.** Ama sonuçları itibariyle diğerlerinden biraz daha önem ve farklılık arz eden Hudeybiye antlaşması olsa gerek. Zahirî bakıldığında Müslümanların aleyhinde gibi görünen birçok madde vardı bu anlaşmada. **Aslında Mekke'nin fethine açılan ve sonuçta İslâm'ın bütün iklimlere yayılmasına vesile olacak bir sözleşmeydi bu.**

Bir müddet sonra peygamberimiz umre yapmak üzere yola çıktı. Hicretin üzerinden **altı yıl geçmişti.** Müminler, Efendimiz'le birlikte umre yapmayı çok istiyorlardı. **Bunun üzerine Efendimiz (sav) Kâbe'yi ziyaret etmek isteyenlerin hazırlanmasını emretti.** Hazırlıkların tamamlanmasından sonra **bin beş yüz sahâbî** ile Mekke'ye doğru yola çıkıldı. Niyetlerinin barış olduğunu göstermek için yanlarına yolcu kılıcı denilen kılıçtan başka silah almamışlardı. Zülhuleyfe mevkiine geldiklerinde ihrama girdiler ve umre için niyet ettiler. **Mekkeli müşrikler Efendimiz (sav)in hareketini öğrenince toplanarak ne pahasına olursa olsun Mekke'ye girmesine izin vermemeyi kararlaştırdılar.** Efendimiz (sav) de kan dökülmesini istemediği için Mekkelilerin bu tavrına karşılık onların teklif ettiği bir anlaşma yapıldı. **Bu anlaşmanın maddeleri görünüşte Müslümanların aleyhine gibi isede hakikatte lehinedir.**

Bu antlaşmanın bazı maddeleri şöyleydi:

- Müslümanlar bu yıl Mekke'ye giremeyecekler ve Kâbe'yi ziyaret edemeyecekler, gelecek yıl bu ziyareti yapabilecekler. Ertesi yıl ancak üç gün Mekke'de kalabilecekler, bu süre zarfında hiçbir Mekkeli onlarla görüşmeyecek,
- Kureyş'ten birisi bu arada İslâm'ı kabul eder ve Müslümanlara sığınırsa, bu kişi Müslümanlar tarafından kabul edilmeyecek fakat Mekke'ye iltica eden hiçbir Müslüman iade edilmeyecek, (Mekke'den gelip Müslüman olanlara gidin Müslümanlığınızı başka yerde devam ettirin diyecektir. Buda İslam'ın yayılmasına vesiledir.)
- Fakat Müslümanlığı bırakıp Mekke'ye iltica eden hiçbir Müslüman iade edilmeyecek, Peygamberimiz tamam diyor. Mürtet olanı ne yapsın.
- Her iki taraf da diledikleri kabilelerle ittifak kurabilecek.
- Bu antlaşma on yıllık bir süre için geçerli olacak. Bu süre zarfında ne Kureyş Müslümanlara ne de Müslümanlar Kureyş'e saldıracak.

Peygamberimiz geri döndü. Hem sahabeler hem de Rasûlüllâh (S.A.S) **Kâbe'yi ziyaret edemememin üzüntüsü içindeydi.** Ancak inen şu âyet-i kerîme ileride Mekke'nin fethedileceği müjdesini vermişti: ﴿أَنَّ

فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا “Gerçekten Biz sana (Hudeybiye antlaşmasını yaptırarak, Mekke-i Mükere-me’yi ele geçirmenle ilgili) pek açık tam bir fetihle büyük bir fetih nasip ettik!” (Fetih Sûresi:1)

Maddelerden biri şu idi. Başka kabilelerden dileyenler Hz. Muhammedîn himayesine, dileyenlerde müşriklerin himayesine girebilirdi. Bu maddeye dayanarak **Huzai** diye bir kabile peygamberimizin himayesine girdi. Bunlar ile hep kavga halinde olan **Beni Bekir** kabileside müşriklerin himayesine girdi. **Fakat Beni Bekir kabilesi Mekke müşriklerinin yardımı ile Huzai kabilesine baskın yaptılar. 33 kadar kişiyi öldürdüler. Huzâa kabilesi baskına uğradıklarında namazdaydılar. Hunharca bir katliamla kimi secdede, kimi rükûda, kimi kıyamda iken şehid edildi.**

Bunun üzere Huza-i kabilesi resulüllaha gelip durumu anlattı. Peygamberimiz hiç endişe etmeyin ‘**yağmurlar gibi haklarınızı müdafaa edeceğim**’ buyurdu.

Peygamberimiz Mekkelilere haber gönderdi; buyurduki: **1-Huzai kabilesine yapılan bu haksızlık telafi edilmelidir. Öldürülenlerin diyetleri verilmelidir. 2- Eğer bu yapılmıyorsa onlara bu haksızlığı yapan beni Bekir kabilesi himayeden çıkarılmalıdır. Himayeden çıkınca onlar neye uğrayacaklarını anlayacaklardır. 3- Eğer bunalar yapılmazsa Hudeybiye musalahası geçersiz sayılacaktır.**

Mekkeliler ozaman Hudeybiye musalahasını geçersiz sayıyoruz dediler. Peygamberimiz de tamam dedi. **Hatalarını anladılar ama geç kaldılar.** Ebu süfyanı yola çıkardılar. Aman git Muhammed ile anlaş, musalahayı devam ettirelim. Geldi eshabdan kimin yanına gitti ise kabul görmedi. Geri döndü.

Peygamberimiz; haydi herkes hazırlansın gelsin buyurdu. Medine’de **idari işler** için **Ebû Rûhm’ü**,(Peygamberimizin Medine’yi teşrifinden sonra İslam dairesine giren Hz. Ebû Ruhm (r.a.), Ensar’ın ileri gelenlerindendir. Rıdvan Biatı’nda hazır bulunarak Peygamberimize bağlılık yemini eden ve bu vesileyle İlahî medhe mazhar olan bahtiyarlar arasında o da vardır. Gıfar kabilesine mensup olup, asıl ismi “**Kûlsüm**

bin Husayn”dır; fakat “Ebû Ruhm” lakabıyla meşhur olmuştur.) imamet için Abdullah b. Ümmü Mektûm’u vekil bırakan Hz. Peygamber, ordusuyla 13 Ramazan 8 (4 Ocak 630) tarihinde şehirden ayrıldı.

Mekke seferine karar veren Hz. Peygamber, kan dökmek ve düşmanı hazırlıksız yakalamak için, gideceği yeri gizli tutarak hazırlıklara başladı; Müslüman kabilelere haber gönderip onların Medine’de toplanmalarını istedi. Ordusunun gerçek gücünü saklamak amacıyla bazı kabilelerin yol boyunca orduya katılmasını emretti. Medine’den çıkış yasaklandı ve Medine-Mekke arasındaki önemli geçitlere nöbetçiler yerleştirilerek Mekke’ye gidişe izin verilmedi. Yapılan hazırlıkları Kureyşlilere bildirmek isteyen Hâtıb b. Ebû Beltea’nın gönderdiği haberci, bu durumdan vahiy yoluyla haberdar olan Resûlullah’ın görevlendirdiği sahabeler tarafından yakalandı. Ayrıca Mekkelileri şaşırtmak için Mekke-Medine yolu üzerinde bulunan Batn-ı İdam’a Ebû Katâde el-Ensârî kumandasında bir keşif birliği gönderildi.

Mekke’ye yaklaşıldığında Cuhfe denilen yerde amcası Hazreti Abbas ile karşılaştı. Hazreti Abbas (R. A.) Müslüman olarak Medine’ye hicret ediyordu. Yanında ailesi de vardı. Efendimiz (S A S) onları görünce sevindi ve: “Ben peygamberlerin sonuncusu olduğum gibi sen de muhacirlerin sonuncususun.” dedi. Hazreti Abbas (RA) ailesini Medine’ye göndererek kendisi Rasûlüllâh (s.a.v.)’in ordusuna katıldı. Dün terk ettiği Mekke’yi bugün fethetmek için yola koyulmuştu.

Hazırlandılar. **10 000 üzerinde ordu var.** Büyük bir gizlilik ile Mekke’ye yaklaştı. 4 fersah kaldı, konakladılar. Peygamberimiz **‘herkes bulduğu ile ateş yaksın’** buyurdu. Bu arada Ebu Süfyan yanına iki kişi almış ne oluyor diye bakınca her tarafın ateş olduğunu görünce **‘ bu nedir? Bu ne durumdur?’** diye şaşa kaldı. Bu arada Hz. Abbas Ebu Süfyanı sesinden tanıyıp elinden tuttu. Dedi ki! **şu ordu yeğenimin ordusudur dedi, buna karşı koyulmaz dedi.** Ebu Süfyan korktu. Dedi ki; Ey Abbas himayeciliğini göster. Beni muhafaza et dedi. Abbas efendimiz elinden tutup çadıra getirirken Hz. Ömer onu görüp kılıcını çekip **‘ya rasûlellah bunlar bizi Mekke den çıkardı müsaade ette kellesini vurayım’** diyordu. Ebu Süfyan şehadet getirip Müslüman oluyordu. Peygamberimiz, amcasına Ebu Süfyanı al esir et yarın bana

getir diyordu. Ertesi gün peygamberimiz amcasının tavsiyesine uyarak Ebu Süfyan'a; **'Mekke'ye gidin bende geliyorum. Kabe'ye girip çıkmayanlar, evine girip çıkmayanla, Ebu Süfyan'ın evine girip çıkmayanlar kurtulmuştur'** diyor. Böylece Mekke'ye giriyor. Ama daha önce Ebu Süfyan gitmiş Mekkelilere; Muhammed öyle bir ordu ile geliyor ki karşı koyamazsınız. Kurtulmak için ya Kâbe'ye Ya kendi evlerinize Ya da benim evime geleceksiniz, demişti.

Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) kendisine ilk vahiy indiği zaman Varaka b. Nevfel'le aralarında şöyle bir konuşma geçmişti: Varaka şöyle demişti:

– Senin bu gördüğün, Allah Tealâ'nın Hz. Musa'ya gönderdiği Namus-i Ekber'dir (Cebrail'dir); keşke senin, insanları İslâm'a davet ettiğin günlerde genç olaydım... Kavmin seni vatanından çıkaracakları zaman keşke hayatta olsam...

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem):

– Onlar beni Mekke'den çıkaracaklar mı ki, diye sordu. O da:

– Evet! Zira senin gibi vahyi tebliğ etmiş bir kimse yoktur ki düşmanlığa uğramasın. Şayet senin davet günlerine yetişirsem sana son derecede yardım ederim, demişti.

İşte bu konuşmanın üzerinden **21**, hicretten de **sekiz sene** geçtikten sonra **Rasûlüllâh (sav) tekrar Mekke'ye dönüyordu.** Mekkeliler hiç beklemedikleri bir anda on bin kişilik sahabe ordusunu karşılarında görünce **akıl tutulması yaşamışlardı.** Neye uğradıklarını şaşırıyorlardı. Hiçbir şey yapamadılar. Herkes şimdi ne olacağını bekliyordu.

Rasûlüllâh (sav) Mekke'ye girdiğinde, fethi kendisine nasip etmesinden ötürü minnet ve şükranını bildirircesine başını önüne eğiyordu. Muhacirler ve Ensar Rasûlüllâh (sav)'in dört bir yanını sarmıştı. Mescid-i Haram'a girdi. Hacer-i Esved'e doğru yöneldi ve selamladı. Sonra Kâbe'yi tavaf etti. Kâbe'nin içinde ve etrafında **üç yüz altmış put** bulunuyordu. Elindeki yay ile bunlara bir bir dokunuyor ve şöyle diyordu:

“**Hak geldi, batıl** وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

yok olup gitti. Zaten batıl her zaman yok olmaya mahkûmdur.(İSRA-81)”

Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) tavafinı bitirip Kâbe'nin kapısına geldiğinde, **anahtar sorumlusu Osman b. Talha'yı** çağırarak Kâbe'yi açtırdı, içeri girdi.(Kabenin anahtarını amcası Hz. Abbas ve damadı Hz. Ali istemesine rağmen henüz Müslüman olmayan Osman Bin Talha'ya verdi. Bu durumdan çok etkilenen Osman Bin Talha Müslüman oldu.) Önce orada bulunan putları bir kenara ittirdi. Ağaştan yapılmış bir güvercin şeklindeki bir putu kendi elleriyle kırdı. Sonra duvarlarda melekler için çizilmiş bazı resimleri gördü. Yine duvarın bir yerinde Hz. İbrahim ile Hz. İsmail'in aleyhisselamın fal okları çekiyor halde yapılmış resimlerini gördü. **“Allah bunu yapanları kahretsin! Vallahi, o ikisi hiçbir zaman fal oku çekmemişlerdir!”** dedi. Ardından bütün bu resimleri sildirdi, Kâbe'yi putlardan da temizletti. Öğle namazı vakti olmuştu. Hz. Bilâl'e ezan okumasını emretti, ardından da öğle namazını kıldı.

Mekke'ye girildikten sonra yaşanan hadiselerden en önemlilerinden birisi de Rasûlüllâh Efendimiz (sav)'in yüce ahlâkının sonucu kalpleri fethetmesi olayıdır.

Herkes Kâbe'nin avlusunda toplanmıştı ve Efendimiz (sav) 'in bundan sonra nasıl davranacağını merak ediyordu. Henüz İslâm'la müşerref olmamış binlerce Mekkeli müşrikin yanında Müslüman askerler de hazır bulunuyordu. O zamanki savaş hukukuna göre O, bütün Mekke halkının öldürülmesini emredebilir, bütün Mekkelilerin varlıklarına el koyup bunu Müslümanlar için ganimet malı sayabilir ve dağıtabilirdi. Efendimiz (sav) Kâbe'den çıktı ve insanlara şöyle bir konuşma yaptı:

“Ey Kureyş topluluğu! Muhakkak ki Allah, cahiliye gururunu, cahiliye atalarıyla övünüp büyüklenmeyi kaldırmıştır. Bütün insanlar Âdem'dendir, Adem de topraktan yaratılmıştır!

Sonra şu ayeti okudu:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ile bir dişiden yarattık. Birbirinizle tanışasınız diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en

üstün olanınız, en çok sakınanınızdır. Şüphesiz ki Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır.” (Hucurat, 13). Sonra şöyle buyurdu:

– **Ey Kureyş topluluğu! Şimdi hakkınızda ne yapacağımı düşünüyorsunuz?**

Kureyşliler hiç de hak etmedikleri bir merhameti isteyecek söz bulamayarak, utançtan başları öne düşmüş vaziyette şu cevabı verdiler:

– Sen soylu bir babanın oğlu, asil bir kimsesin. Senden hayır umarız.

Hz. Peygamber (sav) o zaman şöyle buyurdu:

– **Ben, size Hz. Yusuf’un kardeşlerine dediğini söyleyeceğim:**

قَالَ لَا تَثْرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

«Size, dedi, bugün hiç bir başa kakma ve ayıplama yok. Sizi Allah yarlıgasın. O, esirgeyicilerden daha esirgeyicidir»(yusuf-92).

İşte bu genel aftan sonra kadın erkek herkes gelerek Rasûlüllâh (sav)’e biat ettiler. Böylece Mekke’nin fethi tam anlamıyla tamamlanmış oldu.

Rasûl-i Ekrem, Mekke’de kaldığı sürece **Hacûn’da kurulan çadırda ikamet etti.** (Cennetul Mualla tarafında) **Kendisine evinde kalması teklif edilince** Medine’ye hicretinden sonra, henüz Müslüman olmayan amcasının oğlu Akîl b. Ebû Tâlib’in evini satmış olduğuna işaret ederek **“Akîl bize ev mi bıraktı!”** şeklinde serzenişte bulundu ve şehrin fatihi olmasına rağmen evini geri almayı düşünmedi. Hz. Peygamber **“Fetihten sonra hicret yoktur”**⁶²³ sözüyle Mekke’nin fethiyle birlikte Medine’ye hicretin sona erdiğini ve bir zorunluluk olmaktan çıktığını ifade etmiştir.

Kur’ân-ı Kerîm’in 110. suresi olan Nasr suresine adını veren **“nasr”** (yardım) kelimesinin **bütün Araplara üstün gelmeye**, aynı suredeki **“feth”** kelimesinin **Mekke’nin fethine** işaret ettiği kaydedilmektedir. Feth suresi de Hudeybiye antlaşmasına ve dolayısıyla Mekke fethine işaret etmektedir.

⁶²³ Tirmizî, “Siyer”, 33

Allah'ın nusreti ve fethi geldiği zaman. إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ
Ve Allah'ın dinine nâsın fevc وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا
fevc girer olduğunu göreceğin vakit. فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ
Artık Rabbine hamdederek tesbihte bulun ve O'ndan mağfiret كَانَ تَوَّابًا
dile. Şüphe yok ki O, tevbeleri çok kabul edici olmuştur.

Fetihten sonra bir süre daha Mekke'de kalan Hz. Peygamber, **Attâb b. Esîd'i Mekke'ye vali tayin edip Muâz b. Cebel'i de yeni Müslüman olanlara Kur'ân'ı ve dinî esasları öğretmekle görevlendirdikten sonra Hevâzin kabilelerine karşı aşağıda bahsedilecek olan Huneyn Gazvesi'ni gerçekleştirdi.**

HELAL-HARAM VE ŞÜPHELİ ŞEYLERE DİKKAT

İnsan oğlu eşref-i mahlûk olarak yaratılmış, başıboş ve gayesiz bırakılmamıştır.

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

“İnsan sanır mı ki başıboş bırakılacaktır?”⁶²⁴ ayet-i kerimesi bu hususun şahididir.

Dünya-ahiret saadeti için helaller, haramlar beyan edilmiş, haram kılınan her şeyin habîs ve murdar, helallerin ise aslında temiz ve kulların menfaatine olan şeyler olduğu peygamberler ve onlara gönderilen ilahi kitaplar vasıtasıyla bildirilmiştir. Bu husus Ayet-i Kerimelerde şöyle ifade buyrulur:

⁶²⁴ Kiyamet 36

وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ

“...(o peygamber) temiz hoş şeyleri onlara helal, murdar şeyleri üzerlerine haram kılar...”⁶²⁵

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا

“Ey insanlar yeryüzündeki şeylerden helal tertemiz olanlarını yiyiniz”⁶²⁶

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ

“Sana soruyorlar kendileri için helal kılınan ne? De ki, sizin için bütün temiz nimetler helal kılınmıştır.”⁶²⁷

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

“De ki, Allah’ın kulları için ortaya çıkardığı ziyneti, temiz ve hoş yiyecekleri kim haram kılmış?”⁶²⁸

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ

“Ey iman edenler Allahın size helal kıldığı nimetlerin temizlerini kendinize haram kılmayınız!”⁶²⁹

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar: “Allah güzeldir. Ancak güzel şeyleri kabul eder. Allah peygamberlerine emrettiğini müminlere de emretti. Hak Teala şöyle

buyurur: يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا

تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ “Ey Rasüller! Helal ve temiz şeylerden yiyin ve güzel işler

⁶²⁵ A'raf 157

⁶²⁶ Bakara 168

⁶²⁷ Mâide 4

⁶²⁸ A'raf 32

⁶²⁹ Mâide 87

işleyin.”⁶³⁰ Yine: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ “Ey

iman edenler, size kısmet ettiğimiz rızıkların en temiz olanlarından yiyin.”⁶³¹ Bu ayetleri okuduktan sonra Efendimiz (s.a.v.), uzun yolculuğa çıkmış, dağınık, üstü başı perişan ve “Ya Rabbi Ya Rabbi” diye dua etmekte olan bir adamı zikrederek “Onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haram ve haram ile beslenmiş. Böyle bir kimsenin duası nasıl kabul olunur.”⁶³² buyurmuştur.

A- HARAMLARDAN SAKINMAK

İmandan sonra en büyük mükellefiyet, farzları eda etmek ve haramlardan sakınmaktır.

Vücudu hastalıklardan korumak, onu tekamül ettirmekten daha önce gelir. Temizlenmeden, süslenme; çamurlu ayakkabıyı boya sürerek kapatmak gibidir.

Salih amellerin neticesi, İtikadî lekelerden temizlenmek, sevapları yiyip bitiren haramlardan sakınmakla elde edilir.

Abdullah bin Ömer (r.anhüma.): “Namaz kılmaktan yay gibi, oruç tutmaktan çöp gibi kalsanız da, haram ve şüpheli şeylerden kaçınmazsanız, Allah o ibadetleri kabul etmez.”⁶³³ buyurmuşlardır.

Mecelle’nin mukaddimesinde “Derü’l-mefâsidi evlâ min celbi’l-menâfi’i’ hükmü geçmektedir. Kötülükleri ve zararları def etmek, onlardan korunmak, menfaat celb etmekten, iyilik yapmaktan daha faziletlidir.

Bu hususta Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

مَنْ اشْتَرَى ثَوْبًا بِعَشْرَةِ دَرَاهِمٍ فِي ثَمَنِهِ دِرْهَمٌ حَرَامٌ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهُ
مَادَامَ عَلَيْهِ مِنْهُ شَيْءٌ

⁶³⁰ Müminun 51

⁶³¹ Bakara 172

⁶³² İmam-ı Şa’rani, Levakihu’l-Envar, s.114,

⁶³³ İ.Hakkı Bursevî, Ruhu’l-Beyan Tefsiri

“Bir kimse on akçeye bir elbise alsa, o on akçenin bir tanesi haram olsa, o elbise o kişinin üstünde kaldığı müddetçe kıldığı namaz kabul olunmaz.”⁶³⁴

Diğer bir Hadis-i Şerif’te de: “Kişinin Allah için haramlardan sakınması, onun Allah yolunda cihat etmesinden daha hayırlıdır.” buyurulmuştur. Bu Hadis-i Şerif’i izah eden âlimler; “Allah yolunda cihat, farzdır. Ancak haramlardan sakınmak zordur ve nefisle olan cihattır. Nefisle olan cihat ise en büyük cihattır.” demişlerdir.

İmam-ı Rabban-i (k.s.) Hz. Mektubat-ı Şerife’de, “Kurtuluşun temeli iki cüz üzerinedir. Emirlerle sarılmak ve nehlilerden kaçınmak. Bu iki cüzden daha mühim olanı da kendisinden verâ ve takva diye tabir olunan son cüzdür.”⁶³⁵, buyurduktan sonra haramlardan kaçınmanın önceliği ile alâkalı şöyle buyururlar:

وَالْإِجْتِنَابُ عَنِ الْمُحَرَّمَاتِ عَلَى قِسْمَيْنِ : قِسْمٌ يَتَعَلَّقُ بِحُقُوقِ اللَّهِ
سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى ، وَقِسْمٌ يَتَعَلَّقُ بِحُقُوقِ الْعِبَادِ . وَرِعَايَةُ الْقِسْمِ الثَّانِي أَهَمُّ
مِنْ رِعَايَةِ الْقِسْمِ الْأَوَّلِ ، فَإِنَّ الْحَقَّ سُبْحَانَهُ غَنِيٌّ عَلَى الْإِطْلَاقِ وَأَرْحَمُ
الرَّاحِمِينَ ، وَالْعِبَادُ فَقَرَاءُ مُحْتَاجُونَ وَبُخْلَاءُ وَلِيَأْمَ بِالذَّاتِ . قَالَ رَسُولُ
اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) " مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عَرَضِهِ
أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ وَإِنْ كَانَ لَهُ
عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدَرِ مَظْلَمَتِهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ
سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ " وَقَالَ أَيْضًا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) "
أَتَدْرُونَ مَنْ الْمُفْلِسُ ؟ قَالُوا : الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ !
فَقَالَ : إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ

⁶³⁴ İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet c.1, s.517

⁶³⁵ İmam-ı Rabânî, Mektubat, c.1, Mek.76

وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَا وَأَكَلَ مَالَ هَذَا وَسَفَكَ دَمَ هَذَا وَضَرَبَ هَذَا
فِيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ
يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أَخَذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ "
صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ

“Haramlardan kaçınmak iki kısımdır. 1- Allahü Tealanın hakları ile alakalı kısım 2- Kulların hakları ile alakalı kısım. İkinci kısma riayet birinci kısma riayetden daha mühimdir. Zira Cenab-ı Hak mutlak zengindir. Merhamet edenlerin en merhametlisidir. Kullar ise fakir, muhtaç ve cimridirler.

Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz “Her kimin üzerinde, kardeşine karşı nâmusundan veya başka şeyden dolayı bir haksızlık bulunursa, dînâr ve dirhemini olmadığı yere varmadan önce, bu günden helalleşsin. (Helalleşmeden giderse) Eğer bu kişi için sâlih amel varsa zulmettiği kadar o amelinden alınır. (Zulmettiği kimseye verilir) Eğer iyilikleri yoksa zulmettiği kişinin kötülüklerinden alınır ve zulmedene yüklenir.” buyurmuştur.

Yine, Rasülüllah Efendimiz (s.a.v.) bir gün meclisinde, Ashâbına şöyle sordu:

وَقَالَ أَيُّضًا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) " أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ ؟ قَالُوا
: الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ ! فَقَالَ : إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي
مَنْ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَا
وَأَكَلَ مَالَ هَذَا وَسَفَكَ دَمَ هَذَا وَضَرَبَ هَذَا فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا
مِنْ حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أَخَذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ
فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ

“Müflis kimdir, bilir misiniz?” Şöyle dediler: “Bizce müflis, parası ve metâi olmayandır.” Bunun üzerine Rasûlüllah (s.a.v.) Efendimiz: “Ümmetimden müflis odur ki, kıyamet günü; namaz, oruç ve zekatla gelir. Halbuki falana sövmüş, falana iftira atmış, falancanın malını yemiş, falanın kanını akıtmış, falanı da dövmüştür. Bunun üzerine, kendisinin hasenâtından ona buna verilir. Üzerinde bulunan haklar bitmeden, kendi hasenâtı tükenirse, o zaman onların hatalarından alınır, kendisine yüklenir. Daha sonra, doğru cehenneme atılır.”⁶³⁶ buyurmuştur

İbnü'l-Kümeýt nâmında bir zattan şöyle nakil olunmuştur: “Bir gece yatısı namazında, mescidimizin imamı Zilzâl Suresi'ni okumuştı. Namaz bitmiş, mescit boşalmıştı. Mescidin kandilini söndüreceğim sırada, İmam-ı Âzam Hazretlerinin tek başına bir köşede oturarak, sadrının harâretiyle korku içinde teneffüs ettiğini ve okunan ayet-i kerimelerle alakalı gayet hüznünlü bir tefekküre daldığını gördüm. Huzurunu bozmamak için, zaten yağı bitmek üzere olan kandili kapatmadan mescitten dışarı çıktım. Sabah ezanını okumak üzere mescide doğru yaklaştığım sırada, baktım ki kandil hala yanıyor! Taaccüp ederek içeri girdim. İmam-ı Âzam hala oradaydı. Onun hürmetine Allah kandili söndürmemişti. Ayakta kıbleye karşı dönmüş, sakalını eliyle kavramış Hz. Allah'a;

يَا مَنْ يَجْزِي بِمِثْقَالِ ذَرَّةٍ خَيْرًا خَيْرًا

وَيَا مَنْ يَجْزِي بِمِثْقَالِ ذَرَّةٍ شَرًّا شَرًّا

أَجِرِ النُّعْمَانَ عَبْدَكَ مِنَ النَّارِ وَمَا يَقْرُبُ مِنْهَا

وَأَدْخِلْهُ فِي سَعَةِ رَحْمَتِكَ

“Ey kullarının zerre miktarı dahi olsa, hayır işlerini hayırla ve ey kullarının zerre miktarı dahi olsa, şer işlerini şer ile karşılıklarını veren Allahım! Numan kulunu cehennem azabından ve ona yaklaştıracak olan amellerden himaye eyle, rahmetinin genişliğine dahil eyle.” diye yalvarıyordu. İleriye varınca beni gördü. ‘Kandili almak mı istersin?’ dedi. ‘Hayır efendim, sabah namazı için ezan okudum’ deyince ‘Öyle ise bu

⁶³⁶ İmam-ı Rabânî, Mektubat, c.1, Mek.76

gördüğün ahvali gizle, kimseye söyleme' dedi ve yatsı abdesti ile, herkesle beraber sabah namazını kıldılar.”⁶³⁷

B- HELAL TALEBİ

Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

طَلَبُ الْحَلَالِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ

“Helalı istemek ve aramak bütün müslümanlar üzerine farzdır”⁶³⁸ buyurarak mükellefiyetimizi haber vermiş;

مَنْ أَكَلَ الْحَلَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا نَوَّرَ اللَّهُ قَلْبَهُ وَ أَجْرَى يَنَابِيعَ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ

“Bir kimse kırk gün helal yese Allahü Teâlâ onun gönlünü nurla doldurur ve onun gönlünden diline hikmet pınarlarını açar”⁶³⁹ hadis-i şerifleriyle dünyadaki kazancımızın büyüklüğünü;

مَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ مِنْ حِلِّهِ فَهُوَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلَالًا فِي عَفَافٍ كَانَ فِي دَرَجَةِ الشُّهَدَاءِ

“Çoluk-çocuğunun geçimini helalinden bulmaya çalışan, Allah yolunda cihadda bulunan gibidir. Nâmus çerçevesinde helalinden dünyalığı talep eden şühedâ derecesindedir.”⁶⁴⁰ ifadeleriyle de ahirette ihsan edilecek makam ve derecelerin yüceliğini müjdelemiştir. Yine;

الْعِبَادَةُ عَشْرَةُ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي طَلَبِ الْحَلَالِ

“İbadet on cüzdür. Bunun dokuzu, helal kazanç talebindedir.”⁶⁴¹, buyurarak helal kazanç talebinin ibadetin aslı ve tohumu olduğunu;

⁶³⁷].Hakkı Manastırlı, Mevâhibü'r-Rahman fî Menâkıb-i İbî Hanîfeti'n-Numan

⁶³⁸ İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet, c.1, s.516

⁶³⁹ İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet, c.1, s.516

⁶⁴⁰ İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet, c.1, s.518

⁶⁴¹ İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet, c.1, s.518

مَنْ أَمْسَى وَانِيًّا مِنْ طَلَبِ الْحَلَالِ بَاتَ مَغْفُورًا لَهُ وَ أَصْبَحَ وَاللَّهُ عَنْهُ
رَاضٍ

“Bir kimse helal kazanç temin etmekten yorulup akşam evine döndüğünde yatsa, Allahü Teâlâ’nın mağfiretine uğramış olarak yatar. Sabahleyin ise Allahü Teâlâ kendisinden razı olmuş olarak kalkar.”⁶⁴², mübarek beyanlarıyla da helal kazanç için çekilen her türlü sıkıntının rıza-i İlahiyi celbeden birer af vesilesi olduğunu bildirmişdir.

C- YEME İÇMEDE HELAL VE HARAMA DİKKAT ETMEK

Müslümanların her hususta haram ve helale riâyet etmeleri icap ettiği gibi hususi ile yeme içmede haramlardan kaçınmaya itinâ göstermeleri elzemdir. Zira yenilen şeylerin ve alınan gıdaların, insanın maddi vücut yapısında ve teşekkülünde olduğu gibi, manevi terakkisinde de çok büyük te’siri vardır.

Onun için kişi önüne gelen ve eline geçen her şeyi değil, dinin müsaade ettiği şeyleri yiyip içmelidir. Çünkü yemek ve içmek, hayatın gayesi değil, gaye olan hakiki kulluğun vasıtasıdır. Haram gıda ile beslenen uzuvlar, bir fesat makinesi gibi şerre çalışırlar. Hatta bu durum kişinin sulbünden meydana gelecek olan çoluk çocuğuna dahi sirayet eder.

Helal ve temiz yiyen insanların âzâlarında hayırlar ve faziletler tezahür eder. Helal ve temiz yiyenin bünyesi sağlam, karakter ve seciyesi metin, kalbi huzurlu, ibâdeti güzel ve duâsı makbul olur.

Ashabın büyüklerinden Sa’d bin Ebi Vakkas (r.a.) Hazretleri Peygamberimiz (s.a.v)’e gelerek “Ya Rasûlallah! Dua buyurunuz da ben duası makbul olanlardan olayım.” dedi. Peygamberimiz (s.a.v.) de ona: “Ya Sa’d, helal ve güzel (olan, haramdan arınmış olanı) ye, duan kabul olur.”⁶⁴³ buyurdular.

⁶⁴² İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet, c.1, s.519

⁶⁴³ İmam-ı Gazali, İhyâ-ü Ulumi’-d-Din, c.2, s.114

Fudeyl (r.a.) “Karnına gireni bilmiş olan kişiyi Allahü Teâlâ’nın melekleri sıddıklar saffına yazar. Bunun için yediğin lokmayı bil” diye buyurmuştur.

İyilikler daima iyiliği, kötülükler de daima kötülüğü celbeder. Bütün günahlar kalbi karartır, katılaştırır ve ibadet yapma zevkine mani olur. Ancak buna en çok müessir olan haram lokmadır.

İbrahim Bin Ethem Hz. “Kemale erenler, ancak midelerine girenlere dikkat etmekle kemale ermişlerdir.” der. Abdullah Bin Abbas (r.anhüma) da “Midesinde haram lokma olan kimsenin ibadetlerini Allah kabul etmez”⁶⁴⁴ buyurmuştur.

Her müslümanın hususiyle maneviyat erbâbının, gıdalarının helal ve temiz olmasına dikkat etmesi lazımdır. İslam büyükleri, çarşıda geliş güzel yerlerden, ne olduğu bilinmeyen şüpheli şeylerden yeme ve içmenin ilim ve maneviyat ehli kimseler için büyük zararlara sebebiyet vereceğini haber vermişlerdir.

D- ŞÜPHELİ ŞEYLERDEN UZAK DURMAK

Haramlardan kaçınmak icap ettiği gibi şüpheli şeylerden dahi sakınmak gerekir ki buna vera’ denir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ
مِنَ النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ ، اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ ، وَمَنْ وَقَعَ فِي
الشُّبُهَاتِ ، وَقَعَ فِي الْحَرَامِ ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ
يَرْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ...

“Helaller bellidir, haramlar bellidir. İkisinin arasında müştebihât (haram olup olmadığı belli olmayanlar) vardır. Bunları insanların çoğu bilmez. Kim şüpheli şeylerden kaçınırsa, ırzını ve dinini korumuş olur. Kim de şüpheli şeylere dalarsa, harama düşmüş olur. Korunun (girilmesi yasak olan mahal) etrafında sürüsünü otlatan çoban gibi, çok sürmez (oraya dalar) oradan (haramdan) da yer. Uyanık olunuz! Her

⁶⁴⁴ İmam-ı Gazali, Kimyay-ı Saadet, c.1, s.521-522

hükümdarın bir korusu vardır. Gözünüzü açınız! Allah'ın yer yüzündeki korusu da haram kıldığı şeylerdir...."⁶⁴⁵ buyurarak şüpheli şeylerin harama açılan bir kapı olduğunu ifade etmiştir. "Kişi mahzurlu olan şeyden korkarak, mahzursuz olanı terk etmedikçe gerçek takvaya vasil olamaz."⁶⁴⁶, hadis-i şerifleriyle de mübahlarla fazla meşguliyetin harama davetçi olduğunu, buna dikkat etmedikçe hakiki takvaya ulaşamayacağını haber vermiştir.

Bu hususta İmam-ı Rabbânî (k.s.) Hz. şöyle buyurur:

وَلَمَّا كَانَ الْإِجْتِنَابُ عَنْ فُضُولِ الْمُبَاحَاتِ بِالْكُلِّيَّةِ فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ
خُصُوصًا فِي هَذَا الزَّمَانِ مُتَعَسِّرًا وَعَزِيزَ الْوُجُودِ ، لَزِمَ الْإِجْتِنَابُ عَنْ
الْمُحَرَّمَاتِ وَتَضْيِيقُ دَائِرَةِ ارْتِكَابِ فُضُولِ الْمُبَاحَاتِ مَهْمَا أُمَكْنَ ، وَأَنْ
يَكُونَ نَادِمًا عَلَى هَذَا الْإِرْتِكَابِ وَمُسْتَغْفِرًا مِنْهُ دَائِمًا ، وَأَنْ يَلْتَجِيَ
وَيَتَضَرَّعَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فِي جَمِيعِ الْأَوْقَاتِ مُعْتَقِدًا أَنَّ هَذَا الْإِرْتِكَابَ
لِفُضُولِ الْمُبَاحَاتِ فَتَحَ بَابَ الدُّخُولِ حَوَالَى الْمُحَرَّمَاتِ

"Bütün vakitlerde hususiyle şu vakitte mübahların fazlasından bil-külliye kaçınmak zor ve çok kıymetli olunca, haramlardan kaçınmak ve mübahları fazlaca irtikap dairesini mümkün olduğu kadar daraltmak lâzım geldi. Mübahların fazlasını işlemek üzerine pişman olmak ve devamlı istiğfar etmek ve mübahların fazlasını işlemenin haramlara giriş kapısını açacağına inanarak vakitlerin tamamında Allahü Teâla'ya yalvarmak ve ona sığınmak lazımdır."⁶⁴⁷

Hiz. Üstazımız (k.s.): Maharimden ber vech-i kemal ictinap da fuzul-i mübâhâtan ictinaba ve zaruret miktarı ile iktifaya vabestedir. Zira mübâhâtın irtikâbında vâki' müsamaha umuru müştebihe'ye îsal eder. Müştebihât ise harama yakındır. Kemâl-i verâ' ve takvanın husulünde

⁶⁴⁵ İmam-ı Nevevî, Riyazü's-Salihîn, s.420

⁶⁴⁶ Mekasidü't-Talibiyn, s.344

⁶⁴⁷ İmam-ı Rabbânî, Mektubat, c.1, Mek. 76

mübâhâttan zaruret miktarı ile iktifa elbette lazımdır. O dahi kulluk vazifelerini eda niyeti ile meşruttur.

Fuzûl-i mübâhâttan bi'l-küllîye ictinap her vakitte, ale'l-husus bu vakitte nâdiru'l-vuku' ve azizü'l-vucuddur.”⁶⁴⁸ Yani, “Haramlardan kâmil manada kaçınmak mubahların fazlalarından kaçınmaya ve zaruret miktarıyla iktifaya bağlıdır. Zira mübah olan şeylerde müsamahalı davranmak şüpheli şeylere götürür, şüpheli şeyler ise harama yakındır. Kamil manada verâ ve takvanın hâsıl olması için mubahlardan zaruret miktarıyla iktifa etmek lazımdır. Zaruret miktarıyla iktifa etmek de kulluk vazifelerini eda etmek niyetiyle şart kılınmıştır. (Yani kişi mubahların zaruret miktarından, kulluk vazifelerine güç ve kudret bulabilmesi niyetiyle istifade edebilir.)...”, buyururlar.

H. Ebu Bekir (r.a.) bir gün kölesinin getirdiği sütte içmişti. Hemen kölesine, “Bunu nerden aldın?” diye sordu. Köle “Kehanette bulundum, karşılık olarak bunu aldım.” dedi.

Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir (r.a.), içtiği sütü midesinden çıkarmaya çalıştı. Sonra: “Allahım! Midemde kalıp damarlarıma karışan kısmından sana sığınırım.” dedi.⁶⁴⁹

İbn-i Mübarek (r.a.) şöyle buyurur: “Ben şüphe ettiğim bir akçeyi sahibine geri vermeyi on bin altını sadaka vermekten daha çok severim”.

Bişr-i Hafi Hz.’nin kız kardeşi, Ahmet bin Hanbel Hz.’ne gelerek: “Ya İmam, ben çok defa dam üstünde iplik büküyorum, bazen de birileri ellerinde meşaleler olduğu halde oradan geçiyorlar ve elimde olmayarak o ışıktan istifade ediyorum, bu ipliğe haram karışıyor mu?” deyince, Ahmet bin Hanbel Hz. hıçkırarak hıçkırarak ağlar ve: “Şüphenin bu kadarcığı bile bulaşmış olan şey, Bişr-i Hafi’nin hanesine girmemeli” fetvasını verir.⁶⁵⁰

İbn-i Harun anlatıyor. “Bir gün İmam-ı Âzam Hz.’ni bir zâtın kapısının önünde, güneş isabet eden bir mahalde otururken gördüm. Selamdan sonra, niçin gölgede oturmadıklarını sordum. Cevabında ‘Bu hâne sahibinden bir miktar alacağım var. Onun için duvarının gölgesinden menfaatlenmek istemiyorum. Çünkü bu, fazlalıktan bir

⁶⁴⁸ Mektuplar Risalesi, s.183

⁶⁴⁹ İmam-ı Gazali, İhyâ-ü Ulumi’-d-Din, c.2, s.115

⁶⁵⁰ Kuşeyri, er-Risaletü’l-Kuşeyriye

menfaat talebi kabilinden olup, verilen borcu fâize çevirebilir. Yanlış anlaşılmasın, ben herkes hakkında bu kadar ihtiyatlı hareket etmeyi vacip görmüyorum.

Fakat âlimlerin, halka tavsiye ettikleri güzel amelleri yapmakta daha ziyade itina göstermeleri ve daima azimetle amel etmeleri gerekir.’ buyurdular.”⁶⁵¹

Hiz. Ali (k.v.) buyururlar ki: “Helalden gelen malın hesabı, haramdan gelen malın azabı vardır”

ANA-BABA HAKLARI

Allah’ü Teala, kendisine ibadet ve ubudiyetten sonra, anne-babaya ihsanla muameleyi emretmiştir. Nisa Süresi’nin 36. Ayet-i Kerimesi’nde şöyle buyrulur:

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

“Hem Allah’a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın babaya anaya ihsan edin...”

Yine Lokman Suresi’nin 14. Ayet-i Kerimesi’nde

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

“Ve insana anne-babasını tavsiye ettik. Anası onu zaaf üstüne zaaf ile yüklenmişti. Onun sütten kesilmesi de iki sene içindedir. Bana şükret ve ana ile babana da. Dönüş de banadır, dedik”, buyrulur.

Cenab-ı Hakk’ın kulu üzerindeki ilk nimeti onu yaratmak ve sonra da rızıkıyla yaşatmaktır. Anne baba ise bu iki nimetin sebep ve vesilesi

⁶⁵¹ İ.Hakkı Manastırlı, Mevahibü’r-Rahman fî Menakıb-i Ebî Hanifeti’n-Numan

kılınmışlardır. Ayet-i Celile’de evladı karnında taşımak ile yaratılmasında, emzirme ile de yaşatılmasında annenin sebebiyeti zikredilse de bu manada baba daha öndedir. Zira baba evladını yıllarca sulbünde taşımış ve onun yetişmesi için çalışmıştır. Şu halde Allah (c.c.)’ya ibadetten sonra onlara hizmet emredilmiştir.⁶⁵²

Abdullah İbn-i Mes’ud (r.a.) Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’e amellerin en faziletli olanlarından sorduğunda, Rasûlüllah (s.a.v.) Efendimiz evvela “Vaktinde kılınan namazı”, ikinci olarak da “ana-babaya iyilik etmeyi” zikretmiştir.⁶⁵³

Onlara yapılacak hizmet ve iyilikte ise anne daha önce gelir. el-Haris’il-Muhasebî bu hususta ulemanın icmaı olduğunu nakletse de ihtilaf edenler olmuştur.⁶⁵⁴

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ
بِحُسْنِ صَحَابَتِي قَالَ أُمُّكَ. قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ ثُمَّ مَنْ قَالَ
ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ ثُمَّ مَنْ ؟ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ.

“Rasûlüllah (s.a.v.)’e bir adam geldi ve “Ey Allah’ın Rasûlü kendisine güzelce (iyilik ederek) dost olmama en layık insan kimdir”, dedi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) “**Annendir**” buyurdu. Adam “Sonra kim” dedi. “**Yine annendir**”, “Sonra kim” “**Yine annendir**” buyurdu. Tekrar adam “Sonra kim” deyince, Rasûl-i Ekrem (s.a.v.) “**Babandır**” cevabını verdi.”⁶⁵⁵

Aynî merhum bu Hadis-i Şerif’in şerhinde, gözden kaçan bir hususu şöyle zikreder:

⁶⁵² Fahrettin Razi, Tefsir-i Kebir,

⁶⁵³ Sahih-i Buhârî, el-Mektebetü’s-Şamile

⁶⁵⁴ İmam-ı Nevevî, Şerhu’n-Nevevî ale’l-Müslim, el-Mektebetü’s-Şamile

⁶⁵⁵ Sahih-i Buhârî, el-Mektebetü’s-Şamile

وَفِيهِ دَلَالَةٌ عَلَى أَنَّ مَحَبَّةَ الْأُمِّ وَالشَّفَقَةَ عَلَيْهَا يَنْبَغِي أَنْ تَكُونَ أَمْثَالَ
مَحَبَّةِ الْأَبِ لِأَنَّهُ كَرَّرَهَا ثَلَاثًا وَذَكَرَ الْأَبَ فِي الرَّابِعَةِ فَقَطْ وَإِذَا تَوَمَّلَ هَذَا
الْمَعْنَى شَهِدَ لَهُ الْعِيَانُ

“Hadis-i Şerif’te şuna delalet vardır (murâd-ı Peygamberî şudur):
Anneyi sevmek, ona olan şefkat, babaya olan sevginin birkaç misli
olması gerekir. Zira Peygamberimiz anneye olacak iyiliği üç kere
zikrettikten sonra dördüncüde yalnızca babayı zikretmiştir. Bu manada
düşündüğün zaman ulaştığın bu neticeye müşaheden de şahit
olacaktır.”⁶⁵⁶

“Cennet أَلْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمّهَاتِ, Peygamber Efendimiz (s.a.v),
anaların ayakları altındadır.”⁶⁵⁷, buyurarak annenin kıymetine;

رَضِيَ الرَّبُّ فِي رِضَى الْوَالِدِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ \ لَا يَجْزِي
وَلَدٌ وَالِدًا إِلَّا أَنْ يَجِدَهُ مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ

**“Rabb’in rızası babanın rızasında; Rabb’in gadabı, babanın
gadabındadır.”**⁶⁵⁸

**“Bir çocuk babasının hakkını, ancak onu köle olarak bulup
sonra da satın alarak azad etmekle ödeyebilir.”**⁶⁵⁹ Hadis-i Şerifleri ile
de baba hakkının büyüklüğüne işaret buyurmuşlardır.

Hasan-ı Basri Hz. Ka’be-i Muazzama’yı tavaf ederken sırtında
büyükçe sepet bulunduğu halde tavaf eden bir genç görmüştü.

Onu, “Ey genç sırtındaki küfeyi çıkar, Beyt-i Şerif’in hürmetini muhafaza
et!” diyerek ikaz etmişti. O Genç, “Ey şeyh, onun içinde annem vardır.
Ben onu yedi seferdir Şam’dan buraya omzumda getiriyorum.”, diyerek

⁶⁵⁶ Aynî, Umdetü’l-Kârî Şerh-u Sahihî’l-Buhârî, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁵⁷ Suyutî, Cami’u’l-Ehadis, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁵⁸ Sünen-i Tirmizî, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁵⁹ Sahih-i Müslim, el-Mektebetü’ş-Şamile

mazeretini beyan etmiş ve Hasan-ı Basrî Hz.'ne "Acaba bu yaptığımın onun hakkını ödemiş olur muyum?" diye sormuştu. Hasan-ı Basri Hz.,

"Sen bütün dünyayı, omzunda annen olduğu halde yetmiş defa dolaşsan yine de onun bir defa seni karnında taşıma hakkını ödeyemezsin.", diye cevap vermişti.⁶⁶⁰

İsra Suresi'nin 23 ve 24. Ayet-i Kerimeleri'nde şöyle buyrulur:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عَنْكَ الْكِبَرُ
أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا
وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي
صَغِيرًا

"Rabbın şunları kat'i ferman buyurdu. Ondan başkasına ibadet etmeyin. Ebeveyne güzellik edin. Ya birisi yahut ikisi de yanında ihtiyarlık haline gelirse sakın onlara üf deme ve onları azarlama. İkisine de ikramlı söz söyle. İkisine de merhametten döşenerek kanat indir. Ve de ki: Rabbim! İkisine de merhamet buyur. Beni küçükken terbiye ettikleri gibi."

"Ey Müslüman çocukları, Onların sayesinde dünyaya gelmiş, Cenab-ı Hakk'ı bilip tasdik etmiş ve bu sayede ebedi bir hayata, aday bulunmuşsunuzdur. Bunun bir şükrü olmak üzere onlara karşı, onlara hürmet ve sevgi gösteriniz. Bu hal İslam Ahlakı'nın icabıdır. Senin yanında onlardan birisi veya ikisi yaşlılık çağına gelirse kendilerine fazlaca hizmet ve riayet et.

Onlardan usanarak veya bazı hareketlerinden gücenerek sakın onlara öf bile deme. Hoş olmayan üzücü bir laf sarfetme, onlardan dolayı üzüntülü olduğunu gösterme ve onları men etme, onlara karşı yumuşakça muameleden ayrılma ve onlara güzelce hitapta bulun, onlar ile güzelce ve edeplice konuşmaya devam et. Yüzlerine hiddetle, nezakete aykırı bir şekilde bakıp durma."⁶⁶¹

⁶⁶⁰ Seyyid Ali Zade, Şeh-u Şir'at'i-l-İslam

⁶⁶¹ Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri

Ayet-i Kerime’de zikredilen “kanat indirme” tevazu’ göstermekten kinayedir. İbn-i Abbas (r.a.) buyurur ki:

كُنْ مَعَ الْوَالِدَيْنِ كَالْعَبْدِ الْمُذْنِبِ الذَّلِيلِ الضَّعِيفِ لِلْسَيِّدِ الْفَظِّ الْغَلِيظِ
أَيُّ فِي التَّوَاضُّعِ وَالتَّمَلُّقِ

“Anne-baban ile beraberken, sert ve haşin olan efendisine karşı; zayıf, hakir ve kabahatli olan kölenin olduğu gibi ol. Onlara karşı tevazu’un böyle olsun”⁶⁶²

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

مَا مِنْ وَلَدٍ يَنْظُرُ إِلَى الْوَالِدِ وَالِى وَالِدَتِهِ نَظَرَ مَرْحَمَةٍ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهَا حَاجَةٌ
وَعُمْرَةٌ قِيلَ وَإِنْ نَظَرَ فِي الْيَوْمِ أَلْفَ مَرَّةٍ قَالَ وَإِنْ نَظَرَ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ أَلْفٍ

“Ana-babasına rahmet nazarı ile bakan hiçbir kimse yoktur ki, ona bu sebeple kabul olunmuş bir hac ve umre sevabı verilmesin.”
Denildi ki “Bir günde bin defa baksa da mı?” Peygamberimiz (s.a.v.):
“Bir günde yüz bin defa baksa da”⁶⁶³, buyurdular.

أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ إِنِّي أَشْتَهِي الْجِهَادَ
وَلَا أَقْدِرُ عَلَيْهِ ، قَالَ : هَلْ بَقِيَ مِنْ وَالِدَيْكَ أَحَدٌ ؟ قَالَ : أُمِّي ، قَالَ :
فَأَبْلِ اللَّهَ فِي بَرِّهَا ، فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَأَنْتَ حَاجٌّ ، وَمُعْتَمِرٌ ، وَمُجَاهِدٌ ،
فَإِذَا رَضِيتَ عَنْكَ أُمُّكَ فَاتَّقِ اللَّهَ وَبِرَّهَا

“Bir adam Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz’e gelerek: “Ya Rasülallah cihada katılmayı çok istiyorum, fakat ona muktedir olamıyorum” demişti. Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz: **“Anne-babandan biri hayatta mı?”** buyurdu. Adam **“Annem hayatta”** dedi. Efendimiz: **“Annenin (hizmeti) hakkında Allah-ü Teala’ya özrünü arzet. Eğer bunu yaparsan hac yapan, umre yapan ve cihad eden hükmündesin. Annen senden razı**

⁶⁶² İ.Hakkı Bursevî, Ruhul-Beyan Tefsiri

⁶⁶³ İ.Hakkı Bursevî, Ruhul-Beyan Tefsiri

olduğu zaman, artık Allah’dan kork ve onlara iyi davran.”⁶⁶⁴
buyurdular.

حُكِيَ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى الْأُسْتَاذِ أَبِي إِسْحَقَ فَقَالَ رَأَيْتُ الْبَارِحَةَ فِي الْمَنَامِ
أَنَّ لِحْيَتَكَ مُرَصَّعَةٌ بِالْجَوَاهِرِ وَالْيَوَاقِيتِ فَقَالَ صَدَقْتَ فَإِنِّي الْبَارِحَةَ
مَسَحْتُ لِحْيَتِي تَحْتَ قَدَمِ وَالِدَتِي قَبْلَ أَنْ نَمْتُ فَهَذَا مِنْ ذَاكَ

Hikaye olunduğu üzere bir adam Üstaz Ebu İshak (el-İsfirâînî) Hz.’nin yanına gelmiş ve ona: “Dün gece seni rüyamda gördüm. Sakalın mücevher ve yakutlar ile yaldızlanmıştı.”, diye rüyasından haber vermişti. Ebu İshak; “Doğru gördün. Çünkü ben dün gece yatmadan evvel annemin ayağının altına sakalımı sürmüştüm. Bu rüyan ondandır”⁶⁶⁵, buyurmuştu.

“Anne babasının hizmetini bizzat kendi eliyle yapmaya gayret eder, onu kimseye havale etmez. Çünkü kişi için hocasına, ebeveynine, sultanına, müsafirine hizmet etmek utanılacak bir şey değildir.”⁶⁶⁶

Rivayet olunduğu üzere Musa (a.s.) bir gün “Yâ Rabbî, benim cennetteki arkadaşım kimdir?” diye Cenâb-ı Hakk’a niyaz etti. “Cenab-ı Hak da filan yerde bir kasap vardır. Senin cennetteki arkadaşın odur.”, buyurdu.

Musa (a.s.) târif edilen yere gitmiş, güneş batıncaya kadar orada beklemişti. Akşam olduğunda kasap çantasına koyduğu bir parça et ile evine doğru yola koyulduğunda, Musa (a.s.) gencin yanına gelip: “Misafir kabul eder misin?” diyerek onunla tanışmış, gencin kabulü üzerine de beraber eve doğru yola koyulmuşlardı.

Eve geldiklerinde genç, getirdiği etten güzel bir yemek pişirmiş, sonra evin tavanında asılı duran zembili indirip, içinde çok yaşlı, zayıf, güçsüz bir kadına, bu yemekten yedirmişti. Sonra onun elbisesini değiştirip tekrar zembile yerleştirmişti.

⁶⁶⁴ Ebu’l-Ferec İbnu’l-Cevzi, Birru’l-Valideyn, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁶⁵ İ.Hakkı Bursevî, Ruhû’l-Beyan Tefsiri, İsra Suresi, 24. Ayet-i Kerime

⁶⁶⁶ İ.Hakkı Bursevî, Ruhû’l-Beyan Tefsiri, İsra Suresi, 24. Ayet-i Kerime

Bunu yaparken kadının dudaklarının kımıldadığını gören Musa (a.s.) kadının kim olduğunu sordu. Genç: “Bu benim annemdir. Çok yaşlandı, tâkâti kalmadı. Oturacak halde değil. Çarşıdan gelince onu doyurup altını değıştirmeden kendim bir şey yemem” dedi.

Musa (a.s.); “Bir ara annenin dudaklarının kımıldadığını gördüm. Bir şey mi söylüyordu?” diye sorunca o da şöyle cevap verdi: “Evet, her gün, ‘Ya Rabbi oğlumu cennette Musa (a.s.) ile beraber eyle diye dua eder’.

Bunun üzerine Musa (a.s.), “Gözün aydın ben Musa Peygamberim ve cennetteki arkadaşın da benim.”⁶⁶⁷, diye genci müjdelemişti.

Zira anne babanın evlatlarına yaptıkları halisane dualar reddolunmaz. Hadis-i Şerif’te,

ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ،
وَدَعْوَةُ الْوَالِدَيْنِ عَلَى وَلَدِهِمَا

“Üç dua hiç şüphesiz kabul olunur. Mazlumun duası, müsafirin duası, ve anne-babanın evladına duası.”⁶⁶⁸, buyrulur.

Hasan-ı Basri Hz.’ne “Babanın evladına duasının neticesi nedir?”, diye sorulduğunda “o kurtuluştur”, buyurmuşlardır.⁶⁶⁹

Anne-babanın evladı için yaptığı dua ganimet mesabesindeir.⁶⁷⁰ Onların gönlünü razı edip, dualarını alma fırsatını kaybetmiş kişiler için Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyururlar:

رَغِمَ أَنْفُهُ. ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ. ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ مَنْ
أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ، أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا، ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ.

“Burnu yerde sürünsün. Burnu yerde sürünsün. Burnu yerde sürünsün.” “Kimin Ya Rasûlallah” denilince “Ana babasından birinin

⁶⁶⁷ Seyyid Ali Zade, Şerh-u Şir’ati’l-İslam

⁶⁶⁸ Sünen-i Tirmizi, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁶⁹ Ebu’l-Ferec İbnu’l-Cevzi, Birru’l-Valideyn, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁷⁰ Seyyid Ali Zade, Şerh-u Şir’ati’l-İslam, s.173

veya her ikisinin ihtiyarlığına yetişip de cennete giremeyen kimsenin.”⁶⁷¹, buyurdular.

Fakih Ebu Leys Hz.’ne “Anne ve baba evladından kızgın ve kırgın olarak vefat ederse, vefatından sonra memnun etmek mümkün olur mu?” diye sorulmuştu. O da “Üç şeyle mümkün olur. Bunlar:

1. Salih evlat olmak. 2. Onun yakınlarına ve dostlarına iyilik yapmak. 3. Onlar için sadaka verip dua ve istiğfarda bulunmak.”⁶⁷², diye cevap vermiştir.

جَاءَهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَلَمَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَبْقِي مِنْ بَرِّ أَبَوَيَّ شَيْئًا
أَبْرُهُمَا بِهِ بَعْدَ مَوْتِهِمَا

قَالَ نَعَمْ الصَّلَاةُ عَلَيْهِمَا، وَالِاسْتِغْفَارُ لَهُمَا وَإِيفَاءُ بَعْثِهِمَا مِنْ بَعْدِ
مَوْتِهِمَا وَإِكْرَامُ صَدِيقِهِمَا، وَصِلَةُ الرَّحِمِ الَّتِي لَا تُوصَلُ إِلَّا بِهِمَا

“Rasülüllah (s.a.v.) Efendimiz’e Benî Seleme’den bir zat geldi ve “Ey Allah’ın Rasülü! Anne ve babam vefat ettikten sonra onlara yapacağım bir iyilik kaldı mı?”, dedi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.): **“Evet var. Onlara dua etmen, onlara istiğfar etmen, vefatlarından sonra onların sözlerini yerine getirmen, onların dostlarına ikramda bulunman ve kendilerine ancak anne ve babanla ulaşabildiğin akrabayı ziyaret etmendir.”⁶⁷³, buyurdular.**

Anne ve babanın evlad üzerinde on hakkı vardır:

- 1.Eğer muhtaç ise yedirmek.
- 2.Muhtaç ise hizmet etmek.
- 3.Çağırınca icabet etmek.
- 4.Günah olmayan bir şeyi emredince itaat etmek.

⁶⁷¹ Sahih-i Müslim, el-Mektebetü’ş-Şamile

⁶⁷² Abdullatif, s.88

⁶⁷³ Sünen-i İbn-i Mace, el-Mektebetü’ş-Şamile

5. Anne ve babası ile konuşurken yumuşak konuşmak, kaba ve kırıcı konuşmamak.

6. Elbise ihtiyacı olursa giydirmek (gücü yettiği kadar).

7. Yürürken arkasında yürümek.

8. Kendisi için sevdiğini onlar için de sevmek.

9. Kendisi için kerih görüp istemediğini onlar için de kerih görmek.

10. Her ne zaman kendisi için dua ve istiğfar ederse onlar için de mağfiretle dua etmek.

Her ne kadar daha fakih olsa da namazda babasının önüne geçip ona imam olmaz. Yolda önünden yürümez. Ancak yoldan eza verecek olan şeyi gidermek maksadıyla yürüyebilir.⁶⁷⁴ Sesini onların sesinden çok yükseltmez. Anne ve babası asi ve kafir dahi olsa onlara rahmet ve hidayet etmesi için Cenab-ı Hakk'a dua eder. Çünkü Cenab-ı Hakk'ın onları İslâm'a hidayet etmesi bir rahmettir. Bu hususta şöyle bir nakil vardır: "Kişi anne ve babasına duayı terk ettiği zaman dünyada rızkı kesilir"⁶⁷⁵

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyururlar:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُمَدَّ اللَّهُ فِي عُمُرِهِ، وَيَزِيدَ فِي رِزْقِهِ فَلْيَبِرَّ وَالِدَيْهِ وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ

"Kim Allah Teala'nın ömrünü uzatmasını, rızkını artırmasını severse anne-babasına iyi davransın ve sıla-i rahim yapsın."⁶⁷⁶

İbrahim Suresi'nin 41. Ayet-i Kerimesi'nde de,

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

⁶⁷⁴ İ. Hakkı Bursevî, Ruh'u'l-Beyan, İsra Suresi, 24. Ayet-i Kerime

⁶⁷⁵ İ. Hakkı Bursevî, Ruh'u'l-Beyan, İsra Suresi, 24. Ayet-i Kerime

⁶⁷⁶ Beyhakî, Şu'abü'l-İman , el-Mektebetü's-Şamile

“Ey Rabbimiz! (Amellerin) hesap olunacağı gün beni, ana-babamı ve bütün müminleri bağışla!”, buyrulur, anne ve babaya nasıl dua edileceği öğretilmektedir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat akidesine göre hayatta olanların yaptığı dua ve hayr-u hasenatin, vefat edenlere büyük menfaati vardır. Cenaze namazı bu sebeple meşru kılınmıştır.⁶⁷⁷

Sa'd Bin Ubade (r.a.) Rasûlüllah (s.a.v.) Efendimiz'e gelerek dedi ki: “Ya Rasûlallah, Sa'd'ın annesi vefat etti. Acaba hangi sadaka ona daha faziletlidir.” Rasûl-İ Ekrem (s.a.v.): “Su daha faziletlidir”, buyurunca Sa'd bin Ubade bir kuyu kazdı ve; “Bu kuyu Sa'd'ın annesi içindir. (Onun hayrınadır)” dedi.⁶⁷⁸

Hadis-i Şeriflerde şöyle buyrulur:

مَا عَلَى أَحَدِكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَصَدَّقَ أَنْ يَجْعَلَهَا لِوَالِدَيْهِ إِنْ كَانَا مُسْلِمَيْنِ،
فَيَكُونُ لِوَالِدَيْهِ أَجْرُهُمَا مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْتَقِصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ

“Sizden biriniz, tasaddukta bulunmayı murad ettiği zaman, bunu Müslüman anne-babasının hayrına kılmasıyla, bir şey kaybetmiş olmaz. Zira kendi ecrinden hiçbir şey eksilmeden, anne-babası için de ecir vardır.”⁶⁷⁹

مَنْ حَجَّ عَنْ أَبِيهِ، أَوْ قَضَى عَنْهُمَا مَغْرَمًا، بُعِثَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ الْأَبْرَارِ

“Kim anne ve babasının niyyetine haccederse, veya onların borcunu öderse, kıyamet gününde ebrar (evliyaullah) ile beraber diriltilir.”⁶⁸⁰

Ancak anne-babaya itaat, onların emirleri dini emirlere muhalif olmadığı müddetçedir.

⁶⁷⁷ Taftazani, Şerhu'l-Akaid, s.263

⁶⁷⁸ Sünen-i Ebi Davud, el-Mektebetü's-Şamile

⁶⁷⁹ Birr'u-l Valideyn El- Mektebetü's-Şamile

⁶⁸⁰ Birr'u-l Valideyn El- Mektebetü's-Şamile

Sa'ad İbn-i Vakkas Hz. İslamiyet'i kabul edince, annesi Hemme bint-i Ebi Süfyan bunu işitmiş, "Ey Sa'd senin İslamiyet'i kabul ettiğini duydum, vallahi sen Muhammed (s.a.v.)'i inkar edinceye kadar, bundan sonra güneş altında duracağım ve hiçbir evin gölgesinde bulunmayacağım. Yemek içmek de bana haram olsun", demişti. Daha sonra da üç gün yemeden içmeden güneşin altında kalmıştı. Hz Sa'd (r.a.) ise ona itaat etmemiş, "Yüz canım olsa ve hepsi birer birer çıkacak olsa, ben yine Muhammed (s.a.v.)'i inkar etmem" diye cevap vermişti. Daha sonra Peygamber Efendimiz'in huzuruna gelerek annesinin o halinden şikayette bulunmuştu. Bunun üzerine Ankebut Suresi'nin 8. Ayet-i Kerimesi nazil olmuştu:⁶⁸¹

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ
عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

"Biz, insana anne ve babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik. Bununla beraber eğer bilmediğin bir şeyi bana ortak koşman için uğraşırlarsa o vakit onlara itaat etme. Dönüşünüz banadır. Ben de o vakit yaptıklarınızı haber vereceğim. (dedik)."

"Ey insan (**senin için hakkında hiçbir bilgi bulunmayan bir şeyi**) mabudluğu hakkında bir delil, bir bilgi bulunmayan herhangi bir mahluku bana ilahi zatım hakkında (**ortak koşasın diye uğraşırlarsa**) seni şirke düşürmek için çalışırlarsa (**o zaman onlara itaat etme!**) öyle küfür ve şirki gerektiren emirlerine tavsiyelerine iltifatta bulunma. Çünkü Hadis-i Şerif'te, "Halik'a isyan olacak hiçbir şeyde, mahluka itaat olunmaz" buyrulmuştur. Bir kere düşününüz ki (**dönüşünüz banadır.**) iman edenler de etmeyenler de ana-babanın emirlerine itaat edenler de etmeyenler de yarın Hak Teala'nın manevi huzuruna, yüce mahkemesine sevkedileceklerdir. (**Artık**) dünyada iken (**yapmış olduklarınızı**) o ahiret aleminde (**size haber vereceğim.**)⁶⁸²

⁶⁸¹ Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri

⁶⁸² Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri

AHDE VEFA

Vefa, ödemek, yerine getirmek ve yetişmek manalarına gelir. İnsanlara karşı maddi ve manevi borçlarını ödemek, sıkıntılı anlarında din kardeşlerinin imdadına yetişip onların ihtiyaçlarını karşılamak vefanın ihtiva ettiği manalardandır.

Vefalı insan, dost-düşman herkesin güven ve emniyet duyduğu kimsedir.

Ahde vefa ise; sözünde durmak, yaptığı anlaşmaya sadık kalmak, özünde ve sözünde doğru olmak manalarına gelir. Kulun, Allah'a; ümmetin, peygamberine; müridin, müşşidine; dostun, dostuna; aile fertlerinin, birbirlerine; milletin, vatanına sevgi ve sadakatidir.

Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şeriflerde zikredildiği üzere hakiki müminin sıfatlarından biri de ahde vefadır.

Müminün Süresi'nin 8. Ayet-i Kerimesinde Cenab-ı Hak şöyle buyurur:

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

“Ve onlar ki emanetlerine ve ahitlerine riayetkardırlar.”

Yine İsra Süresi'nin 34. Ayet-i Kerimesi'nde

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

“Ahdi de yerine getirin. Çünkü ahitten mes'ûliyyet muhakkak bulunuyor.”, buyrulmuştur.

el-Emîn sıfatının sahibi bulunan Peygamber Efendimiz (s.a.v) bir hadis-i şeriflerinde, kâmil imanın alametlerinden birinin ahde vefa olduğunu şöyle beyan buyurmuşlardır:

إِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ

“Şüphe yok ki ahdin güzelliği, (verilen söze, yapılan mukaveleye güzelce riayet edilmesi) imandandır.”⁶⁸³

Başka bir Hadis-i Şerif'te ise şöyle buyrulur:

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَ إِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَ إِذَا أُؤْتِمِنَ خَانَ

⁶⁸³ Beyhakî, Şü'abü'l-İman, Hadis No: 8826

“Münafığın alameti üçtür: O konuştuğu zaman yalan söyler, vaat ettiği zaman yerine getirmez ve emanete hıyanet eder.”⁶⁸⁴

Bu hadis-i şerif'i şerh eden âlimlerimiz, vadinden dönmek gibi bir günahı işlemenin, münafıklara benzemek ve onların ahlakıyla ahlaklanmaktan ibaret olduğunu beyan etmişlerdir.⁶⁸⁵

A- ALLAH VE RASÜLÜ'NE VERDİĞİMİZ SÖZE VEFA

Kur'an-ı Kerim, bütün insanların Allah-ü Teala ile ahitleştiğini, hür iradesiyle kendisini sadakat mükellefiyeti altına dâhil ettiğini bildirmektedir.

Ruhlar âleminde Allah-ü Teâlâ ile ruhlar arasında bir misak (akd) yapılmıştır. Araf Süresi'nin 172. Ayet-i Kerimesi'nde bu husus şöyle ifade edilir:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ
أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا
غَافِلِينَ

“Hem Rabbin: Benî Âdemden, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak “Rabbiniz değil miyim?” diye işhad ettiği vakit, “evet” dediler: “şahidiz”, Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz.”⁶⁸⁶

Böylece insan ruhu, Rabbiyle yaptığı bu misaktan sonra fitrî ve tabii bir sözleşme altına girmiş, O'nun terbiye ve emanetini kabul edip emirlerini yerine getirmeyi taahhüt etmiştir.

Anlaşmanın kısaca muhtevası emirlere sarılıp yasaklarından sakınmak, şeytana kulluk etmekten uzak durmaktır. Yâsîn Suresi'nin 60. Ayet-i Celilesi'nde şöyle buyrulur:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

“And vermedim mi size, “Ey Âdemoğulları, şeytana tapmayın; o size açık bir düşmandır” diye?”

⁶⁸⁴ Sahih-i Müslim, Hadis No: 89.

⁶⁸⁵ Umdetü'l-Kâri Şerhu Sahih-i'l-Buhari, c.1, s.221-222

⁶⁸⁶ A'raf 172

Kulluk, verilen nimetlere karşılık teşekkürten yaptığımız vazifelerden ibarettir. Cennet ve içindekiler, yaptıklarımızın karşılığı değil, Allah'ın kullarına ihsanı ve hediyesidir.

Bunun için denilmiştir ki “Cennet ve içindekiler ihsan-ı ilahi, Cehennem ve azabı ise adalettir. Zira Allah-ü Teala borç altına girmekten münezzehtir. Verdikleri lutfundan bir ihsan-ı ilahîdir. Bir karşılık değildir. Lütf-u keremiyle mahlûkatını yaratmış, onları sayısız nimetlerle donatmış, bu nimetlerine karşılık mahlûkatından mükellef kıldıklarına kulluk vazifelerini hatırlatıp, verdikleri sözlerine riayet etmelerini emretmiştir.

Bakara Süresi'nin 40. Ayet-i Kerimesi'nde, İsrailoğullarına yapılan hitabın tahtında kıyamete kadar gelecek insanlığa şöyle seslenilmektedir:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

“Ey İsrailoğulları, size verdiğim nimetimi hatırlayın ve ahdime vefa edin ki ben de size verdiğim sözü tutayım. Ve sadece benden korkun!”

Şu halde Allah-ü Teâlâ'nın, borcun edasından ibaret olan kulluk vazifelerini, Cennet ve nimetleriyle mükâfatlandıracağını va'detmesi, kullarına ihsanı üzerine bir ihsanından ibarettir. Allah-ü Teâlâ va'dinden asla dönmez.

Tevbe Süresi'nin 111. Ayet-i Kerimesi'nde şöyle buyrulur:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Allah, müminlerden, canlarını ve mallarını, cennet muhakkak kendilerinin olmak pahasına satın aldı; Allah yolunda çarpışacaklar da öldürecekler ve öldürülecekler. Bu, Tevrat'ta da, İncil'de de Kur'an'da da hakkan taahhüt buyurduğu bir ahittir. Allah'tan ziyade

ahdine riayet edecek kim vardır? O halde akdettiğiniz şu biatten dolayı size müjdeler olsun! Ve işte o büyük kurtuluş budur”⁶⁸⁷

Mümin, dünyaya gelip vücut bulduktan sonra, Rabbi'ne ve O'nun Peygamberi'ne iman etmekle yeni bir akit daha yapmıştır.

Rasülünün getirdikleri Allah-ü Teala'dandır. O'na ve sünnetine ittiba' Allah-ü Teala'ya verilen sözün gereğidir. Fetih Süresinin 10. Ayet-i Kerimesi'nde şöyle buyrulur:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمِنْ أَجْرٍ أَعْظِيمًا

“Muhakkak sana biat edenler, ancak Allah'a biat ederler. Allah'ın eli (kudreti) onların elinin üzerindedir. Onun için her kim cayarsa ancak kendi cayar. Her kim de Allah'a ahid verdiği şeyi ifa ederse, Allah da ona yarın büyük bir ecir verecektir.”⁶⁸⁸

Ahzab Süresi'nin 23. Ayet-i Kerimesi'nde ise, Allah'ın rızası, Rasülü'nün memnuniyeti için, mal ve canlarını seve seve feda edip verdikleri sözden asla dönmemiş olan Ashab-ı Kiram ve onların yolunda olanlar şöyle medh-ü sena ediliyor:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

“Mü'minlerdendir o erler ki, Allah'a verdikleri ahde sadakat ettiler; kimi adağını ödedi; kimi de gözetiyor. Ve hiçbir surette değiştirmediler.”⁶⁸⁹

⁶⁸⁷ Tevbe 111

⁶⁸⁸ Fetih 10

⁶⁸⁹ Ahzab 23

B- SAİR İNSANLARA VERDİĞİMİZ SÖZE VEFA

İster Allah'a ister insanlara karşı verilmiş olsun, her va'd ve ahit, bir borçtur.

Allah-ü Teâlâ ile yapılan mukavelenin şartları arasında kullar arasındaki muameleye ehemmiyet göstermek, onların da haklarına riayet etmek vardır. En'am Suresi'nin 152. Ayet-i Kerimesi'nde şöyle buyrulmaktadır:

...وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“.... ve Allah'ın ahdini yerine getirin. İşittiniz ya işte size O, bunları ferman buyurdu. Gerekir ki düşünür tutarsınız.”⁶⁹⁰

Ulemamız “Allah'ın ahdini yerine getirin” emrini şöyle tefsir etmişlerdir: “Gerek Allah'ın sizi sorumlu tuttuğu ahitleri, emirleri, yasakları ve gerek sizin Allah'a veya Allah namına diğerlerine verdiğiniz ahitleri, nezirleri, yeminleri, akitleri; sahih olan her türlü taahhütleri tamamen yerine getiriniz”⁶⁹¹

Kur'an-ı Kerim'de, Müslüman olmayan taraflara dahi, -yapılmış anlaşmaların hükümlerine riayet ettikleri müddetçe- verilen söz istikametinde davranılması gerektiği emredilmiştir.

بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِلَّا الَّذِينَ
عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا
فَاتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى مُدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ كَيْفَ يَكُونُ
لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

⁶⁹⁰ Enam 152

⁶⁹¹ Elmalılı, Hak Dini Kur'ân Dili

“Bu, Allah-ü Teâlâ ve Rasûlü’nden, kendileriyle antlaşma yaptığınız müşriklere bir ültûmatomdur”⁶⁹²

“Ancak antlaşma yapmış olduğunuz müşriklerden bilahere size ahidlerinde hiçbir eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinizde hiçbir kimseye yardımda bulunmamış olanlar müstesna. Bunlara müddetlerine kadar ahidlerini tamamıyla yerine getirin. Şüphe yok ki Allah müttekîleri sever.”⁶⁹³

“O müşriklerin Allah yanında Rasûlü yanında bir ahdi nasıl olabilir. Ancak Mescid-i Haram yanında muahede yaptıklarınız var ki bunlar size doğru durdukça, siz de onlara doğru bulunun. Allah hıyanetten sakınanları elbette sever.”⁶⁹⁴

Her hususta olduğu gibi ahde vefa hususunda da Peygamber Efendimiz (s.a.v.)’de en güzel numuneler vardır. Onun kadar sözüne sadık bir kimse bulunamaz. Henüz Müslüman olmadan Ebu Süfyan; onun ahde vefasını Bizans Kayseri’nin yanında ikrar etmekten kendini alamamıştır.

İbni Abbas (r.a.)’ın rivayet ettiği Hadis-i Şerif’te, hadise şöyle anlatılır:

Rasulullah (s.a.v.) Rum Kayseri’ni İslam’a davet etmek için mektup yazar. Mektubun Basra halkı büyüğüne verilmesini emreder. Kayser o günlerde Fars ordularını mağlup edince bir şükür ifadesi olarak Hims’den İliya’ya kadar yürür ve burada mektup kendine verilir. Mektubu okutan Kayser Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hakkında bir takım sorular sormak için onun kavminden bir adam arar. Onlar da Ebu Süfyan ve arkadaşlarını bulup getirirler. Aralarında şu konuşmalar geçer.

Önce Kayser Hirakliyyus, tercümanına:

“Arkadaşlarına söyle, ben, peygamber olduğunu söyleyen o zat hakkında bazı şeyler soracağım. Eğer bana yalan söylerse siz onu yalanlayınız”, der.

Ebu Süfyan arkadaşlarına:

⁶⁹² Tevbe 1

⁶⁹³ Tevbe 4

⁶⁹⁴ Tevbe 7

“Vallahi o gün arkadaşlarımla benim söylediğim yalanı yaymalarından utanmasaydım muhakkak Hirakliyyus’un sorularına yalan cevap verirdim. Bundan dolayı doğru söyledim” der.

Konuşma devam ederken bir ara Hirakliyyus:

“O, gadr (**Ahde vefasızlık**) ediyor mu?”, diye sorar. Ebu Süfyan: “Hayır gadretmez”, der. Hirakliyyus:

“O, size neyi emrediyor?” deyince Ebu Süfyan:

“O bizlere Allah’a şirk koşturmamızı, ibadet etmemizi, babalarımızın taptıkları putlardan sakınmayı, namaz kılmayı, sadaka vermeyi, iffetli olmayı, ahde vefakârlılığı, emaneti sahibine iade etmeyi emrediyor” diye cevap verir. Diğer sorular bitince Hirakliyyus şöyle söyler:

“İşte bu söylediklerin Peygamber sıfatlarıdır. Onlar gadretmezler”⁶⁹⁵

Abdullah bin Ebu'l-Hamsa (r.a.) anlatır:

Peygamberliği fiilen başlamadan evvel, Rasûl-i Ekrem (s.a.v.)'e alış-verişle ilgili bir şey vermek için filan gün filan yerde buluşmak üzere sözleşmiştik. Fakat ben bunu unutmuş, ancak üçüncü gün hatırlayabilmişim. Sözleştiğimiz yere gidip baktığımda, Rasûl-i Ekrem (s.a.v.)'in orada beklediğini gördüm. Beni görünce şöyle buyurmuşlardı:

“Ey delikanlı, meşakkat verdin, üç günden beri seni burada beklemekteyim.”⁶⁹⁶, buyurdular.

Bedir Savaşı için yola çıkıldığı sırada, Huzeyfe el-Yemanî (r.a.) ile babası Huzeyl (r.a.), Peygamberimiz (s.a.v.)'in yanında savaşmak üzere yola çıkmışlardı.

Müşrikler baba-oğul onları yolda görünce sorguya çekip: “Siz herhalde Muhammed (s.a.v.)'in yanına gitmek istiyorsunuz”, dediler. Onlar da:

“Evet, bizim niyetimiz budur”, dediler. Bunun üzerine müşrikler, onlardan Medine'ye dönmek ve Peygamberimiz (s.a.v.)'in yanında savaşmamak üzere söz aldılar.

Bir müddet sonra Huzeyfe (r.a.) ile babası Bedir'de Peygamberimiz (s.a.v.)'in huzuruna gelerek başlarından geçenleri anlatıp mücahitlerle birlikte savaşmak istediklerini söylediler.

Efendimiz (s.a.v.) onların müşriklere verdikleri sözü öğrenince, o anda mücahide çok fazla ihtiyacı olmasına rağmen şöyle buyurdular:

⁶⁹⁵ Sahih-i Buhari, Hadis No: 4188

⁶⁹⁶ Sünen-i Ebi Davud, Hadis No: 4344

“Hayır, siz Medine'ye dönün. Onlara verdiğiniz sözünü yerine getirin. Biz de müşriklere karşı Allah'tan yardım isteriz. O'nun yardımı bize kâfidir.”⁶⁹⁷

Hudeybiye Musalahası'nın maddeleri görüşülüp antlaşma yapılacağı sırada, Kureyş'in temsilcisi Cendel bin Süheyl, ayaklarında zincirler olduğu halde çıkagelmişti.

Mekke'de Müslüman olduğu için işkence gördüğü esnada bir yolunu bulup kaçmıştı. Ancak antlaşma maddelerinden biri de **"Mekke'den birisi Medine'ye sığınacak olursa Kureyş'e teslim edilecek"**, maddesiydi. Bunu fırsat bilen Kureyş temsilcisi Süheyl, Cendel (r.a.) 'in geri teslim edilmesinde ısrar etti. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v) Cendel (r.a.)'a bakarak şöyle buyurdular:

"Sabret, tahammül et. Allah sana ve seninle bulunan mazlumlara kurtuluş yolu gösterecektir. Biz bir Sulh name imzaladık. Onun hükümlerini bozmak bize düşmez"⁶⁹⁸

Kâfir bile olsa insanlara yeri geldiği zaman Allah için vefalı davranmak, iyilik ve ikramda bulunmak güzel bir haslettir.

Bu bir bakıma yaratılanın hatırını Yaradan'dan ötürü gözetmektir. Kalplerin yumuşamasına ve imana dair mevzuların konuşulabileceği bir zemininin hazırlanmasına da sebep olur.

Fakat mümin, Allah Teâlâ ile ahdini bozacak şekilde hiç kimseye söz verecek değildir. Zira ancak fasıklar Allah ile sözleşmesini iptal eder. Gafletle mesela bir haram işlemek üzere birine söz verilmişse, Allah'a verilen söz hatırlanıp, tevbe edilerek bu batıl sözden vazgeçilmelidir.

Yine birine söz verirken, **"İnşallah"** (Allah dilerse) demek gerekir. Fakat bundan kesinlik manası anlaşılırsa, meşru mazeret olmadıkça muhakkak ahde vefa gerekir. Yani kişi kendi vefasızlığını **"İnşallah demiştim"** diye Cenab-ı Hakk'a izafe etmemelidir. Birazcık düşünülürse, bunun büyük bir vebal olduğu anlaşılır.

Şayet kişi daha söz verirken içinden yapmamaya kararlı ise bu nifaktır, iki yüzlülüktür. Verdiği sözde mazeretsiz olarak durmamak da aynı şekilde nifak alametidir.

O halde hakiki mümin, verdiği sözünü bozmamalı, bozacağı sözünü vermemelidir.

⁶⁹⁷ Sahih-i Müslim, Hadis No: 98

⁶⁹⁸ Beyhakî, Sünen-i Suğrâ, Hadis No: 4085

C- VEFASIZLIĞIN CEZASI

Başta Allah-ü Teâlâ ile yapılan mukavele olmak üzere, verilen her söz bir borç olduğu üzere mesuliyeti büyüktür. Ahzab Süresi'nin 15. Ayet-i Kerime'si bu hususu ifade eder:

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤَلُّونَ الْأَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا

“Hâlbuki bundan evvel Allah'a ahit vermişlerdi. Arkalarını dönmeyeceklerdi. Allah'a ahdi ise mesuliyetlidir, mutlaka sorulur”

Ra'd Süresi'nin 25. Ayet-i Celilesi'nde ise Rabbimiz, bu mes'uliyetlerini hafife alan vefasızların akıbetinden şöyle haber verir:

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

“Allah'ın ahdini misak ile tevsik ettikten sonra (Allah'a verdikleri sözü pekiştirdikten sonra) bozanlar ve Allah'ın rabtedilmesini emrettiği rabitaları koparanlar ve yeryüzünü fesada verenler, işte bunlar, lanet onlara! Ve yurdun kötüsü onlara!”

Ahde vefanın imanının kemaline işaret olduğunu, vefasızlığın nifak alametlerinin biri olarak değerlendirildiğini ifade eden Peygamber Efendimiz (s.a.v) de vefasızları bekleyen rüsvaylık ve perişanlığı şöyle ifade buyurur:

إِذَا جَمَعَ اللَّهُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرْفَعُ لِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءٌ فَقِيلَ هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانٍ بَنِ فُلَانٍ

"Kıyamet günü, Allah öncekileri ve sonrakileri birleştirip topladığı zaman her vefasız için, onu tanıtan bir bayrak dikilir ve: "Bu falan (oğlu falanın) vefasızlığıdır" denilir.⁶⁹⁹

D- ÜSTAZIMIZ İLE OLAN MUKAVELEMİZ

Üstazlar ve evlatlıklarına kabul edecekleri kimseler arasında da bir mukavele vardır.

⁶⁹⁹ Sahih-i Müslim, Hadis No: 4627

Hız. Üstazımız bu karşılıklı yapılan akde şöyle işaret buyurur:

“Mademki siz, Allah rızası için, sevgi esasına dayalı olarak benimle arkadaşlığı talep ediyorsunuz ve geri çevrilmemenizi istiyorsunuz, o halde ben de size benim için bu arkadaşlığa dair vazifelerin mühim mukaddimelerini bildiriyorum. Bunları güzel görüp anlamaya muvaffak olmanızı mevladan dilerim.

1. Bizim habl-i metîn-i rabbânî, urve-i vüska-i ilâhî olan bir silsile-i sahihaya bağı; telkin, talim ve ifade vazifesiyle icazetli ve mükellef olup-olmadığımıza kat’î olarak inanması,
2. Geçmiş günahlardan bir daha dönmek şartıyla tevbekâr olarak, gücü yettiği kadar azîmetle şerîat-i mutahherenin emir ve nehiyelerine riayet etmesi,
3. Allah rızası için mahabbeti kuvvetlendirerek bu vesile ile Bârî Teâlâ’nın marifet, rıza ve likâna nail olacağına kat’î olarak inanması,
4. Arkadaşlık tesis olunduktan sonra sûrî ve kevnî keramet görmek istememesi, kendisinde dahi bu gibi hallerin zuhurunu gerek gizli gerek aleni olarak arzu etmemesi,
5. Hakk’ı ve ahireti arzu edenlere dünyayı terk etmenin zarurî olduğunu bilmesi, iki zıttın cem’i muhal olduğundan zâhiren ve bâtinen mümkün olduğu kadar ahiret hayatıyla ülfet ve ünsiyet kurmuş olarak hiçbir suretle dünya ve mâsivâ isteğini, Allah rızası ve ona kavuşma arzusuna; fani dünya hayatını, bâkî ahiret hayatına tercih etmemesi, bu hususta terk-i küllî ehlinden olamadığı için kalben dâimâ hüznü bulunmak suretiyle terk-i hükmî ehlinden olmada terakki göstermesi,
6. Muallim ve mukteda olarak göreceği şahıstan alacağı manevî iş ve vazifeleri gücünün yettiği kadar husn-ü kabul ile yerine getirmeye çalışması, bunları kendi için dünya-ahiret saadeti bilmesi,
7. Bu irtibat ve ahit tesis olunduktan sonra, bunun en güzel şekilde muhafazası, bu ahit, mîsak ve bağılılığı bozan fiil ve hallerin büyük ve ebedî mes’ûliyetinden daima korkması gibi hususlar zaruridir.”⁷⁰⁰

Bir başka ifadelerinde evlatlarından beklediği hususları şöyle hulasa eder:

⁷⁰⁰ Mektuplar Risalesi, s.18

“Herkes memleketine dönecek ve Müslümanların çocuklarını okutacak. Herkes okuduğu gibi okutup, hizmete devam etmelidir. Soruyorum, ben sizlerden bunca zaman maddi bir menfaat talep ettim mi? Şu halde hakkımı ödeyip gönlümü razı etmeniz için, en az benim sizi okuttuğum kadar Müslüman çocuklarını okutun, Allah’ı, Peygamberi öğretiniz. Aksi halde kıyamet günü iki elim on parmağım yakanızda olacaktır.”⁷⁰¹

Hiz. Üstazımız, evlatlarına yapacağı muameleyi de şöyle beyan buyurur:

“Madem ki sizinle aramızda mahabbet ve sevgi bağı kurulacak, benden göreceğiniz mukabele ve hizmet, dâimâ ebedi hayata kavuşmanızın kendisine bağlı olduğu hususların öğretilmesi ve yerine getirilmesi olacaktır.”⁷⁰²

“Ben arkadaşlarımla -kendimle beraber- iyilikleri için, rızay-ı pak-i Hüda’ya nailiyyetleri için ed’iye’den (dualardan), mesaîden hali kalmıyorum. Elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Bu dert benden münfek olmayan (ayrılmayan) bir emirdir.”⁷⁰³

“Sizin terakkileriniz için bütün mevcudiyetimi bezl-ü nisar etmezsem merd olmayayım”⁷⁰⁴

İSRAF ve CİMRİLİK

Hazreti üstadımız Süleyman Hilmi Tunahan Efendi hazretleri buyuruyorlar ki!;

‘Evlatlarım! Vakti nakdi ömrü azizi israf etmeyiniz’.

İnsanın değeri kendisine verilen nimet ve yeteneklerle yakından ilgilidir. Düşünme, fikir üretme, bilgi sahibi olma, karar verme ve isteği doğrultusunda amel edebilme yeteneği onu diğer yaratıklardan ayıran başlıca özelliklerdir. Yüce Allah insanla birlikte yeryüzü ve çevresinde, canlılara yetebilecek ölçüde rızık ve nimet de yaratmıştır. Öyle ki Kur’an-ı

⁷⁰¹ Hatıratım, s.

⁷⁰² Mektuplar Risalesi, s.19

⁷⁰³ Mektuplar Risalesi, s.77

⁷⁰⁴ Mektuplar Risalesi, s.71

Kerim’de, **وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا** bu nimetlerin sayısal olarak tespitine bile güç yetirilemeyeceği ifade edilmektedir.⁷⁰⁵

Yine; **وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا** kâinattaki her canlının rızkının Yaratan tarafından lutfedildiği belirtilmiştir.⁷⁰⁶ Kendisine bu derece önem verilen insan, başıboş bırakılmamış

أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى⁷⁰⁷,

Yaratılış amacının Allah’a ibadet olduğu **وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ**⁷⁰⁸ ifade edilmiş, bu ibadet yolu da gönderilen peygamberlerle kendisine bildirilmiştir. Allah, Kuran’ı mümin kullarının hususiyetlerini sayarken şöyle buyuruyor:

“وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا” (O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar.”⁷⁰⁹

Ayette müminin iki özelliğinden söz ediliyor.

Bunlardan birincisi; Mallarını israf etmezler.

İkincisi; Cimrilikte bulunmazlar.

İnsan, meşru ölçüler içerisinde kendisi için var edilmiş olan nimetlerden yararlanacak ve bu nimetleri kendisine veren Allah’a şükredecektir. Nitekim bu husus şöyle hatırlatılmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ.

⁷⁰⁵ Nahl, 16/18

⁷⁰⁶ Hûd, 11/6

⁷⁰⁷ Kiyâme, 75/36

⁷⁰⁸ Zâriyât, 51/56

⁷⁰⁹ Furkan, 25/67

“Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yeyin, eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin.”⁷¹⁰

Temiz ve helal olan, rızık olduğu gibi pis ve haram olan da rızıktır. Mümin bu rızıkların temiz ve helal olanlarını ve kimsenin hakkı geçmeyecek meşru şekilde kazanılanlarını seçip yiyecek, hoş ve temiz şeylerden kendisini mahrum etmeyecektir.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

“De ki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kıldı? De ki: Onlar, dünya hayatında, özellikle kıyamet gününde müminlerindir. İşte bilen bir topluluk için âyetleri böyle açıklıyoruz.”⁷¹¹

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ
كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْمُفْسِدِينَ

“Allah'ın sana verdiğinden (O'nun yolunda harcayarak) ahiret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unutma. Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de (insanlara) iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuğu arzulama. Şüphesiz ki Allah, bozguncuları sevmez.”⁷¹²

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرَى أَثَرُ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ

“Allah, kulunun üzerinde nimetin görülmesinden hoşnutluk duyar.”⁷¹³

İşte mümin, Allah'ın verdiği nimetlerden yararlanacak, bu nimetleri verene de şükredecektir. Yalnız bu nimetlerden yararlanırken Allah'ın

⁷¹⁰ Bakara, 2/172.

⁷¹¹ Araf, 7/32

⁷¹² Kasas, 28/77

⁷¹³ Tirmizî, Edeb, 54, .V, .124

sevmediği iki huydan da sakınacaktır. Bu huylar israf ve cimriliktir. Mal ve Servetin sahibi Allah, biz onun mülkünde emanetileriz

Mal, kişinin malik olduğu eşyanın hepsini ifade eder. İslâm inancına göre, evrendeki her şey Allah’a aittir. İnsanların elde ettiği mal ve mülkün hepsi o’nundur.

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

“Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin mülkü (hükümrânlığı) kendisine ait olan Allah ne yücedir!..”⁷¹⁴

Âyeti bu hususu dile getirmektedir. İnsan âdeta Allah’ın mülkünün emanetçisidir. Bu nedenle o, Allah’ın mülkünde başkalarına zarar vermeden meşrû yollardan kazanacak ve elde ettiği serveti harcarken de topluma zarar vermeyecek şekilde meşrû ölçüler içinde sarf etmeye özen gösterecektir. İslâm’da kişiler mülklerinde veya sahip oldukları değerlerde sınırsız tasarruf hakkına sahip değildirler. Başka bir ifade ile kişinin, “nasıl olsa mülk bana aittir, sahip olduğum maddî ve manevî değerleri, gerek fert gerekse toplumsal bazda fayda ve zararı gözetmeden kullanma hakkına sahibim.” deme özgürlüğü yoktur. İslâm, kişiyi servet edinmede nasıl birtakım kurallarla bağlı kılmışsa, elde edilen servetin tüketimi ya da tasarrufunda da meşrû ölçüler doğrultusunda hareket edilmesini öngörmüştür. · Helalinden kazanacaksın, · Karaborsa, faiz, yalan, hile ve aldatmaya gitmeyeceksin, · Başkasının hakkını gasbetmeyeceksin, · Çalıp çırpmadan kazanacaksın.

İsrafın anlamı: İsfraf; herhangi bir konuda aşırı gitmek, doğru ve gerçek olandan sapma, meşrû sınırların ötesine geçme; imkânları ve sahip olunan değerleri, gerekli görülen yerler dışında veya gereğinden fazla harcama⁷¹⁵ anlamına gelmektedir.

İsraf kelimesi iki âyette, Bunun fiil ve isim şeklindeki türevleri ise, 21 âyette geçmektedir. Ayrıca israf anlamına gelen “tebzîr” ve türevleri de kullanılmaktadır. Bu kelimeler, hadislerde de yer almaktadır. Kur’an-ı

⁷¹⁴Zuhruf, 43/85

⁷¹⁵ Taberî, Câmiu’l-Beyân, Mısır 1374, VII, 272

Kerim’de “meşrûiyet sınırını aşanlar” için sık sık “müsrif” ve “müsrifîn, müsrifûn” kelimeleri kullanılmaktadır.

Ayetlerde israf kavramı,

Doğru inançtan sapma.⁷¹⁶ وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ

tutum ve davranışlarında itidalden sapma.⁷¹⁷

إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

Ahlakta meşruiyetten sapma ve azgınlığa düşme.⁷¹⁸ anlamlarında kullanılmıştır.

İslâm’da İsrâf Âyet Ve Hadislerle Yasaklanmıştır.

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

“...Yiyiniz, içiniz, fakat israf etmeyiniz; çünkü Allah israf edenleri sevmez.”⁷¹⁹ âyeti israfın haram olduğunu açıkça dile getirmektedir.

وَأْتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذِرْ تَبْذِيرًا. إِنَّ الْمُبْذِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا

“Bir de akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma. Zira böylesine saçıp savuranlar şeytanların dostlarıdır. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.”⁷²⁰ Hz. Peygamber (s.a.s.) de;

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَتَصَدَّقُوا وَالْبَسُوا فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَمَخِيلَةٍ أَي : تكبر

⁷¹⁶ Tâhâ, 20/127

⁷¹⁷ Zümer, 39/53

⁷¹⁸ A'râf, 7/80-81

⁷¹⁹ A'râf, 7/31

⁷²⁰ İsrâ, 17/26-27

“Kibirsiz ve israf etmeden yiyiniz, içiniz, giyiniz ve sadaka veriniz.”⁷²¹ sözü ile israfın yasaklığını ifade buyurmuştur. Dikkat çekici bulduğumuz şu olay İslâm’ın israf konusunda ne denli titiz olduğu hususunda bize yeterli fikir vermektedir:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِسَعْدٍ، وَهُوَ يَتَوَضَّأُ

Bir defasında Hz. Peygamber (s.a.s.) Sa’d’e uğradı. Sa’d bu esnada abdest alıyordu. Resûlullah (a.s.), (onun suyu aşırı kullandığını görünce); فَقَالَ "Bu israf nedir"? diye sordu. Sa’d de, فَقَالَ "Abdestte de israf olur mu?" dediğinde Hz.

Peygamber (s.a.s) de , قَالَ نَعَمْ وَإِنْ كُنْتَ عَلَى نَهْرٍ جَارٍ , "Evet, hatta akmakta olan bir nehirde abdest alsan bile" şeklinde cevap verdi.⁷²²

İslâm’da helâlinden kazanmak ve bu kazancı uygun şekilde ve gereği gibi kullanmak temel esas ve hedeftir. Dinimizde, haram kazanç yerildiği gibi, helâl kazancın da gerekli ölçüler çerçevesinde kullanılmaması kınanmış hatta yasaklanmıştır. Kazancın ya da sahip olunan değer ve nimetlerin gereği gibi kullanılmaması, israf kavramı ile ifade edilmektedir ki, İslâm’da, her çeşidiyle israf haram kılınmıştır. Dinimiz ibadetlerde bile itidali emrediyor, aşırılığı yasaklıyor. Kazandığımız malı ve sahip olduğumuz imkânları kullanırken de her türlü israf ve aşırılıktan uzak durmamız gerekiyor. Çünkü eriştiğimiz nimet ve imkânlar Allah’ın bizlere lütfettiği emanetlerdir. Bunları, Allah’ın rızasını kazanmaya ve topluluğun mutluluğuna vesile olacak şekilde harcamaya mecburuz. İçki, kumar, fuhuş gibi ferdi ve sosyal zararları olan yerlerde malı harcamak israftır, haramdır. Dinimizin yasakladığı şeylerle lüks sayılan maddelerin tüketimi israf olduğu gibi helal olan maddelerin ihtiyaçtan fazla tüketimi de israftır. Toplumumuzda israf hemen her türüyle yer almaktadır. Ancak biz en çok karşılaştığımız israf alanlarına kısaca işaret ederek bazı değerlendirmelerde bulunacağız.

1. İnsan İsrafı,

⁷²¹ Nesâî, Zekât, 66,.V, 79

⁷²² İbn Mâce, Taharet, 48, I,.148

2. Yeme-içmede (gıda) İsrâf,
3. Giyim-Kuşamda (moda) İsrâf,
4. Törenlerde Yapılan İsrâf,
5. Zamanın İsrâfı,
6. Emek İsrâfı,
7. Kaynakların İsrâfı,
8. Enerji İsrâfı,

İnsanın israfı; insanın kıymetli ömrünü israf etmesi;

وَعَنْ خَاتِمِ الْأَصَمِّ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ أَنَّهُ قَالَ أَرْبَعَةُ أَشْيَاءَ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا أَرْبَعَةُ الشَّبَابِ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهُ إِلَّا الشَّيْخُ وَالْعَافِيَةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا أَهْلُ الْبَلَاءِ وَالصَّحَّةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا الْمَرَضَى وَالْحَيَاةُ لَا يَعْرِفُ قَدْرَهَا إِلَّا الْمَوْتَى

Hatim'i Esam dan: Dört şeyin kıymetini ancak dört kimse bilir. Gençliğin kıymetini ancak ihtiyarlar bilir. Afiyetin kıymetini ancak belaya duçar olanlar bilir. Sıhhatin kıymetini ancak hastalar bilir. Hayatın kıymetini ancak ölümler bilir. (zira her şey zıddıyla kaimdir.)

Peygamber efendimiz buyuruyor ki:

وَعَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْتَنِمْ خَمْسًا قَبْلَ خَمْسٍ شَبَابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصِحَّاحَكَ قَبْلَ سَقَمِكَ وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ وَفِرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ

Rasulüllah (s.a.v) buyurdu: Beş şey geleden önce beş şeyin kıymetini bil. İhtiyarlık gelmeden önce gençliğin, hastalık gelmeden önce sağlığın, fakirlik gelmeden önce zenginliğin, ölüm gelmeden önce hayatın, meşguliyet gelmeden önce boş zamanların kıymetini bil.

Hız. Ali efendimiz şöyle terennüm etmişlerdir.

بَكَيْتُ عَلَى شَبَابٍ قَدْ تَوَلَّى فَيَالَيْتَ الشَّبَابَ لَنَا يَعُودُ فَلَوْ كَانَ
الشَّبَابُ يُبَاعُ بَيْعًا لَأَعْطَيْتُ الْمَبِيعَ مَا يَرِيدُ

Yaratılmışlar içinde en değerli yaratık insan olduğuna göre, yerde ve göktekilerin insan için yaratılıp, insana hizmet ettiğine göre, asıl israf edilmemesi gereken şey insandır. (Bakara 2/29; İbrahim 14/32)İsraf: “İnsanın yaptığı şeylerde haddi aşmasıdır” diye tarif edilmiş.[El-Müfredat, Ragıb, İsraf maddesi.] Rabbine ibadet etmesi için yaratılan insanın, isyan etmesi haddi aşmaktır. Dünyadan cennete doğru uzanan sırat-ı müstakimden çıkıp, cehenneme doğru yol alması haddi aşmaktır, israftır.Sırat-ı müstakimde, insanlara kılavuzluk yapan peygamberlere uymaması, onların kılavuzluğunu reddetmesi kendini israftır. Peygamberi inkar edenlerin ⁷²³ كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ. Kur'an'a

inanmayanların müsrif olduğunu أَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَنْ كُنْتُمْ

قَوْمًا مُسْرِفِينَ haber verir Rabbimiz. Kılavuzu takip etmeyen, cehalet ve küfür bataklığına çakılıp boğulan insan kendisini israf etmiştir.⁷²⁴

İnsanın da israfı; (Hani ekmeğin israfı nasıldır? Yenilmesi gerekirken çöplüğe atılması israftır) İnsanın da cennete girmesi gerekirken cehenneme gitmesi israftır. Onun için en büyük israf budur.

Yeme-içmede israf

İnsanoğlu hayatını sürdürebilmek için çok çeşitli ihtiyaç maddelerini temin etmek zorundadır. Yiyecekten giyeceğe, barınmaktan ısınmaya, taşıttan zorunlu kullanım eşyasına kadar nelere muhtaç değiliz ki... Varlığımız ve iş yapma gücümüzün devamı için gerekli gıdaları almak insanî olduğu kadar dinî bir görevdir. İnsan bu görevi yerine getirirken yeteri kadar gıdayı almak mecburiyetindedir. Yüce Dinimiz, ihtiyacımız olan gıdayı azaltıp iş gücümüzü kaybetmeyi tasvip etmediği gibi,

⁷²³ Mü'min 40/34; Yasin 36/19

⁷²⁴ Zuhuruf 43/5

gereğinden fazla yiyip içmeyi de yasaklamıştır.⁷²⁵ İnsan karnını tıka basa, ölçüsüzce doldurmayacak, ama güç ve takatten düşecek derecede de aç durmayacaktır. Hz. Peygamber (s.a.v.),

مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وَعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ أَكْلَاتُ يُقْمَنَ صَلْبُهُ فَإِنْ
كَانَ لَا مَحَالَةَ فَثُلُثٌ لِبَطْنِهِ وَثُلُثٌ لِبَطْنِهِ وَثُلُثٌ لِنَفْسِهِ

“ Ademoğlu, karnından daha şerli bir kap doldurmamıştır. İnsana belini doğrultacak birkaç lokma yeter. Yemek yediği zaman, midesinin üçte birini yemeğe, üçte birini içmeğe, üçte birini de nefes almaya ayırsın.”⁷²⁶

Sözyle haddinden fazla yemenin insanı sürükleyeceği zarara dikkat çekmektedir. Günümüz toplumlarına şöyle bir göz attığımızda, yapılan yiyecek ve içecek israflarının haddi hesabının olmadığını görmek hiç de zor olmasa gerektir. Çöplere atılan ekmeklerin, dökülen yemeklerin, boşa akan suların, milyonları bulan şehirlere yetecek miktara ulaştığından bahsedilmektedir. Oysa gerek ülkemizde gerekse dünyada, hoyratça atılan bir parça ekmeğe, dökülen bir tabak çorbaya hatta umursamadığımız miktarda musluklardan sızan bir damla suya muhtaç ne kadar da insan vardır. Bilerek veya bilmeyerek çöpe attığımız ekmeklerde bütün bir millet hakkının bulunduğunu hiç düşündük mü? İşte bütün bunları, ruh terbiyesinden, maneviyattan dahası Allah’a gerçek manada kul olmaktan uzak olmanın sonucu olduğunu görmekteyiz. Halbuki, müminin, yemek yerken sofrasına düşen kırıntıları bile toplayarak yemesi onun terbiyesinin sadece bir parçasıdır. “Ekmeğe hürmet ediniz zira ekmek göğün ve yerin bereketidir. Sofradan düşen kırıntıları alıp yiyen kişiyi Allah mağfiret eder”

Kıssa: Osman dedemiz vaaz eder ayetlere hem lafzı mana verir sonrada tasavvufi manalarını vermiş. Bu hocamızın sohbetlerine zahiri alimlerden katılan olurmuş. Bir vaazdan sonra hocayı sıkıştırdım

demişler. وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ buna

tasavvufi mana ver bakalım demişler. Onlara göre bunun ne gibi tasavvufi manası olabilirki? Osman amcamızda tamam haftaya bundan

⁷²⁵ A'râf, 7/31

⁷²⁶ Tirmizî, Zühd, 47. .V, .590

sohbet ederiz demiş. Hazretimiz kendisine ayetin hem lafzı hemde tasavvufi manasını öğretmişler. Bir sonraki hafta herkes merakla bekliyor. Osman amca ayetin lafzı manasını berdikden sonra , şimdide tasavvufi manasını verelim demiş. Yeyiniz,içiniz,israf etmeyiniz. Müslüman azda yese çokta yese israf olmaz .çünkü onun makinalarından geçen nimetler cennet taamı olacaktır. Ancak kafirin yediği azda olsa israftır. Çünkü onun yediği cennet taamı olamayacak, toprak olacaktır. Bunu daha iyi anlamanız için size birde misal vereyim demiş. Eşkıyalar bir ineği yakalayıp kesip yemek istemişler.....

Giyim-kuşamda israf (moda)

İnsanlık âlemine şöyle bir göz atıldığında kaynağı her ne olursa olsun bütün toplumlarda giyinmenin bir zorunluluk olduğu görülür. Bazen dinden bazen örften kaynaklanabilir. Öyle ki, giyim-kuşamın tarihsel kökeni, ilk insana kadar dayanmaktadır. Hz. Peygamber varlıklı kimsenin, gurur ve gösterişten uzak kalmak koşuluyla kendisine verilen nimetlerin belirtisini üzerinde hissettirmesinin Allah'ın hoşuna gideceğine işaret etmiştir.⁷²⁷ Ayrıca huzuruna pejmürde kıyafetle gelen varlıklı birini,

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُرَى أَثَرُ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ

“Allah, kulunun üzerinde nimetin görülmesinden hoşnutluk duyar.”⁷²⁸ buyurmak suretiyle uyarmıştır. Varlığı yerinde olan kişinin temiz ve güzel giyinmesi, sahip olduğu nimetin kadrini yerine getirmesidir. Fakat güzel giyineceğim derken lüks ve gösteriş yönünden israfa kaçmamalı, henüz giyilebilecek elbiseleri, modası geçti düşüncesiyle zayi etmemelidir. Üzülerek ifade edelim ki, suni bir olgu olan moda anlayışı, günümüzde insanların israfa yönelmesinde baş etkenlerden birisini teşkil etmektedir. Henüz rengi dahi solmamış, bir iki defa giyilen elbiselerin düşüncesizce zayi edilmesi, israf dışında hangi kavram ile açıklanabilir? Bu tür davranışların İslâm'da bir vebali olduğunu belirtmemizde fayda vardır.

İslâm'a göre, ثُمَّ لَتَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ insan kendisine verilen her türlü nimetten sorguya çekilecektir.⁷²⁹

⁷²⁷ Tirmizî, Edeb, 54, V, 124.)

⁷²⁸ Tirmizî, Edeb, 54, .V, .124

⁷²⁹ Tekâsür, 102/8

Törenlerde yapılan israf

Evlilik, sünnet ve cenaze törenleri gibi Her milletin kendine özgü belirli törenleri vardır. Bir milletin elbette eğlenebileceği, bazı dinî ve millî duygularını canlı tutacağı, toplumsal birlikteliği perçinleyici törenleri olacaktır. Ancak niteliği ve dayanağı ne olursa olsun, yapılan merasimlerde milli ve manevî değerlerin zedelenmemesi temel amaç olmalıdır. Nasıl olsa yılda veya ömürde bir gün veya bir gece anlayışı ile başta israf olmak üzere her şey mubah görülmemelidir. Nitekim günümüzde servetlerin düğün törenleri ve benzeri törenlerde ölçüsüzce israf edildiğini, yapılan davranışların meşrûluk kapsamında olup olmadığının hiç dikkate alınmadığını görmekteyiz. Anlamsızca kırılan tabaklar, yakılan masalar, tüketilen alkollü içkiler ve dahası... Ülkemiz gibi dar gelirlielerin çoğunlukta olduğu bir ülkede harcanan bu paralarla kaç öğrenciye burs verilir, kaç fakirin karnı doyurulur...

Zamanın israfı

İmamı rabbani hazretleri 1. Cild 134. Mektubunda;

أَيُّهَا الْمُحِبُّ إِنَّ الْوَقْتَ سَيْفٌ قَاطِعٌ وَلَا يُدْرَى أَنَّهُ هَلْ تُعْطَى الْفُرْصَةُ غَدًا
أَوْ لَا فَيَنْبَغِي تَقْدِيمَ الْأَهَمِّ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَتَأْخِيرَ غَيْرِ الْأَهَمِّ إِلَى غَدٍ وَهَذَا
حُكْمُ الْعَقْلِ وَمُقْتَضَاهُ وَلَا أُرِيدُ بِالْعَقْلِ عَقْلَ الْمَعَاشِ بَلْ عَقْلَ الْمَعَادِ وَمَاذَا
اَكْتُبُ أَزِيدُ مِنْ ذَلِكَ.

Bizi seven kardeşim! Vakit, keskin bir kılınc gibidir. Yarın fırsat verilir mi verilmez mi bilinmez. Mühim işleri bugün yapmalı, mühim olmayanları yarına bırakmalıdır. Bu aklın hükmüdür, akıl buna hükmeder, aklın iktizası budur. Akıl ile akli maaşı murat etmiyorum, akli meadı murat ediyorum. Dahâ ne yazayım? Vesselâm.

Kıssa: İmamı Şafii hazretleri zamanının tekidir. Büyük veliyullahtandır. İmamı Muhammedîn talebesi ve üvey oğludur. İmam Şafii hazretleri sofiyyenin sohbetine katılmış. Ona demişler ki! Sen büyük âlimsin. bu sofiyyunun sohbetinden ne anlıyor, ne öğreniyorsun? Cevaben demiş ki!

Evet, ben onlardan âlim olabilirim, ancak onlardan iki şey öğrendim, onları bilmiyordum, onlar bana kâfidir

إِنْ لَمْ تَشْغُلْ نَفْسَكَ بِالْخَيْرِ شَغَلَتْكَ بِالشَّرِّ

الْوَقْتُ سَيْفٌ قَاطِعٌ إِنْ لَمْ تَقْطَعْهُ قَطَعَكَ

Nakitler yani para, mal, sermaye vakitler ile satın alınır ancak vakitler para ile satın alınmaz. Bunu şair ne güzel ifade etmişler

اليَاقِيتُ تُشْتَرَى بِالْمَوَاقِيتِ ؛ الْمَوَاقِيتُ لَا تُشْتَرَى بِالْيَاقِيتِ .

Her şey zaman içinde var olmakta, gelişmekte ve yine zaman içinde yok olmaktadır. İnsan hayatında önemli bir yere sahip olan ilim, servet ve diğer birçok değer, zaman içinde elde edilebilmektedir. Zamanı, gerektiği şekilde değerlendirebilenler hem dünyada hem de ahirette huzuru yakalayacaklardır. Kur'an-ı Kerim'de "إِنَّ الْإِنْسَانَ لِفِي خُسْرٍ وَالْعَصْرُ" Asra yemin ederim ki insan ziyan içindedir..."⁷³⁰ buyurularak zamanın öneminin bir sûre ile vurgulanması gerçekten anlamlıdır. Ve Allah değerli olan şeylere kuranda yemin etmektedir. Zaman da bu önemli şeylerden biridir. Sevgili Peygamberimiz de;

نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

"İki nimet vardır ki insanların çoğu bunların değerinden habersizdirler. Bunlar sağlık ve boş zamandır"(Buhâri, Rikâk, 1, .VII, 170) buyurmak suretiyle zamanın ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir.Hayatımız, saniyelere, dakikalara bağlı değil midir? Bütün servetler feda edilse, Rabbimizin takdir ettiği ömrümüz bittiğinde bir saniyemizi geri getirme gücümüz ve imkanımızın olmadığı düşünülürse, zamanın bizler için ne derece önemli olduğu daha iyi anlaşılır.İnsan hayatında her şeyin zamanla bir bağlantısı var. İbadetlerimiz zamana bağlı, uykumuz, dahası insan olarak her şeyimiz zaman mefhumu içinde dönüp dolaşmaktadır. Üzülerek belirtelim ki, israf ettiğimiz değerlerin başında zaman israfı

⁷³⁰ Asr, 103/1-2

gelmektedir. Hiçbir gayeye, amaca matuf olmayan ömür ve ideal sahipleri, zaman bittiğinde hüsrânın en büyüğünü yaşayacaklardır.

Bir insanın Allah'ın verdiği ömür nimetini pervasız ve sorumsuzca tüketmesinden daha üzücü ne olabilir? Hz. Peygamber (s.a.s);

لَا تَزُولُ قَدَمَا ابْنِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عِنْدِ رَبِّهِ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ خَمْسٍ عَنْ
عُمُرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ وَعَنْ شَبَابِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ وَمَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَ أَنْفَقَهُ
وَمَاذَا عَمِلَ فِيمَا عَلِمَ

“Hiçbir kul, kıyamet gününde, 1. Ömrünü Nerede Tükettiğinden, 2. İlmiyle Ne Gibi İşler Yaptığından, 3. Malını Nereden Kazanıp Nerede Harcadığından, 4. Vücudunu Nerede Yıprattığından Ve 5. Bildiklerini Yaşayıp Yaşamadığından sorguya çekilmedikçe bulunduğu yerden kıpırdayamaz.”⁷³¹

Sözyle insanın sorguya çekileceği değerlerin başlıcalarına işaret etmiştir. İnsanın kendisine biçilen ömrü, en güzel şekilde değerlendirmesi, yaşadığı zamanı iyi değerlendirilmesi ile mümkündür. Zamanını iyi değerlendirmeyen kimsenin ömrünü iyi değerlendirdiği iddia edilemez. İşlerini, güçlerini bir tarafa bırakıp, lüzumsuz mekanlarda hoyratça zaman harcayan insanların, ömürlerini iyi değerlendirdikleri söylenebilir mi? Bazıları diyorlar ya; “Vakit geçiremiyorum, vakit geçmiyor, vakit geçirmek için yaptım” Genelde haram ve malayani işlerler meşgul olan kimselerin kabahatlerine mazeretleri böyledir. Vakit geçmiyor. Nedir vakit? Müslümanın vakti nasıl geçmelidir? Boş zamanlar kimler için vardır? Saatlerce tv başında o kanal benim bu dizi senin, ardı arkası kesilmeyen yayınlarla gününü gecesini heder edenler, kahve köşelerinde saatlerce köşe dönmeyeye, fayans dizmeye çalışanlar, boş boş oturanlar (ki peygamber boş duran insana bile selam vermediğini hatırlayalım) dedikodu, gıybet, iftira, yalan konuşulan, içki masalarında, rezil ortamlarda, haram işlenen yerlerde bulunanlar acaba o zamanlarının hesabını nasıl verecekler. Bunların her biri birer zaman israfı aynı zamanda günah değil midir? İnsanın boş zamanı yoktur. Boş zaman tembellerin, ahmakların ve akılsızların uydurduğu bir kelimedir.

⁷³¹ Tirmizî, Kıyâmet, 1, .IV, .612

Allah (c.c.) zamanı insanlar için, insanları da “kendisini bilmesi” için yaratmıştır. Harcanan zaman değil, insandır. Öldürülen de zaman değil, insanın kendisidir. Boş zamanlar boş kafalar için vardır. Dini öğrenmeye, yaşamaya sıra geldi mi “vakit bulamıyorum, vaktim yok” diyenler gaflet içindedirler. Allah cümlemizi gaflet uykusundan uyandırсынYüce Allah müminlerin özelliklerinden bahsederken, وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ

“Onlar ki, boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler”⁷³² ifadesini kullanmaktadır. Buna göre müminin huzuru yakalayabilmesi için, dünya ve âhiretine, kendisi ve topluma faydası olmayacak her şeyden uzak durması gerekli temel şarttır.

Emek israfı

İsrafın en kötüsü, insan ve emeğin zayı edilmesidir. İnsana, insanüstü bir değer verip onu yüceltmek israf olduğu gibi, onun kadrini ve kabiliyetini bilmemek de israftır. Çocuklara önem vereceğiz diye, büyükleri ihmal etmek, onları horlayıp dışlamak israftır. Bilgili ve becerikli insanları değerlendirmemek ve onları faydalı olamayacakları sahalarda çalıştırmak israftır. Bir emanet olan devlet ve millet işlerini; ehline vermeyip, korkak aciz kimselere vermek emanete ihanet ve israftır. İnsanların güç ve gayretlerini, haram olan işyerlerinde harcaması da günahdır. İnsanın ve emeğin israfıdır. Bu dünyada iken Rabbimin insana vermiş olduğu nimetleri değerlendirmemek bir israftır. Bir insanda fevkalade cevval bir zeka varsa, öbüründe fevkalade bedeni bir kabiliyet varsa. Öbüründe sanata, ticarete bir kabiliyet varsa, bunlar değerlendirilmeden gidiyorsa, keşfedilmemiş madenler gibi yok olup gidiyorlar. Cehennem çöplüğüne atılmış olduğundan dolayı israf edilmiş oluyor.

Kaynakların israfı

Kaynaklar bir ülkenin sahip olduğu yeraltı ve yerüstü zenginlikleri Denizler, akarsular, ormanlar, tarıma elverişli araziler, kara ve deniz hayvanları, madenler. Çağımızda gerek dünya gerekse ülkeler bazında kaynak israfının göz ardı edilemeyecek boyuta ulaştığı bir gerçektir. Allah, evrendeki hiçbir şeyi boşa yaratmamıştır, her şeyi insanın

⁷³² Mü'minûn, 23/3

hizmetine sunmuştur. Yaratılan her şey, denge temeline oturtulmuştur.

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ “Göğü Allah yükseltti

ve mîzanı (dengeyi) O koydu. Sakın dengeyi bozmayın”⁷³³ Bu dengenin bozulması, insanlık âlemi için zor günlerin başlangıcının habercisidir.

Gerçek şu ki, genel anlamıyla kainatta özel anlamıyla çevrede tahrip edilen her değer, aslında insanlığın hayatından, geleceğinden kaybettiği bir değerdir. Sadece bitkiler ve hayvanlar âlemi için değil, insanlık için de büyük tehlikeler arz etmektedir

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ
الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

“İnsanların bizzat kendi işledikleri yüzünden karada ve denizde düzen bozuldu, ki Allah yaptıklarının bir kısmını onlara tattırsın;belki de, (tuttukları kötü yoldan) dönerler.”⁷³⁴ buyurulmaktadır. Bu âyet, insanların, yerüstü ve yeraltı kaynaklarını, denizleri, ormanları, madenleri ölçüsüzce ve bilinçsizce kullanmaları sonucunda kainatta dengenin bozulacağına işaret etmektedir. Allah’ın insanlar için verdiği nimetlerin, olumsuz kullanımı, israftır. Yapılan her israf da, ister fert ister toplumsal bazda olsun, o nimetin elden çıkmasına neden olacaktır. Kaynakların israfında ülkemizde de her çeşidine rastlamak mümkündür. Oksijen kaynağımız olan ormanlarımız yakılmakta veya bilinçsizce kesilmekte, tarıma elverişli arazilere fabrika ve yerleşim merkezleri yapılmakta, denizlerimiz, akarsularımız kirlenmektedir. Sonra kirlenen denizlerimizin ya da akarsularımızın temizlenmesi, yanan ormanların yerine ağaç dikilmesi için yüklü paralar harcanmaktadır. Bütün bunlar israfın bir başka boyutunu teşkil etmektedir.

İsrafı Hazırlayan Sebepler

İsrafı hazırlayan sebeplerin başında insanda fitrî olan tüketim arzusu gelir. Bu arzu frenlenmeye alıştırılmadığı sürece veya o duyguyu canlı tutacak bir ortam var olduğu sürece insan kendini israf içinde bulur. İsrafı körükleyen sebeplerden biri de sosyal çevredir; insanların

⁷³³ Rahmân, 55/7-8

⁷³⁴ Rûm, 30/41

birbirlerinden görerek etkileşimleridir. Bugün buna bir de "reklâm" unsuru ilâve edilmiş bulunmaktadır. Özellikle göze ve kulağa, ya da hem göze hem kulağa hitab eden reklâm araçları, tüketim ve israf ekonomisinin motorları gibidir.

SONUÇ;

İslâm'a göre, evrendeki her şey Allah'a aittir. İnsanların elde ettiği mal ve mülkün hepsi O'nundur. Yüce Allah insanla birlikte yeryüzü ve çevresinde, bütün canlılara yetebilecek ölçüde rızık ve nimet de yaratmıştır. Kâinattaki her canlının rızkı, Yaratan tarafından lutfedilmiştir. Meşrû yollarla elde edilen mal ve servetin harcanması veya tüketiminde de meşrû ölçüler çerçevesinde hareket etme zorunluluğu vardır. İsfraf, sadece fertlerin değil toplumların çöküşünde de en önde gelen etkenlerden birisidir. Verilen her nimetten sorguya çekilme yaptırımı, israfın önlenmesinde önemli bir etkindir. Bu konuyu, en veciz bir şekilde ifade eden şu ayetle tamamlayalım:

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ
مَلُومًا مَّحْسُورًا

“Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır, (kaybettiklerinin) hasretini çeker durursun”⁷³⁵